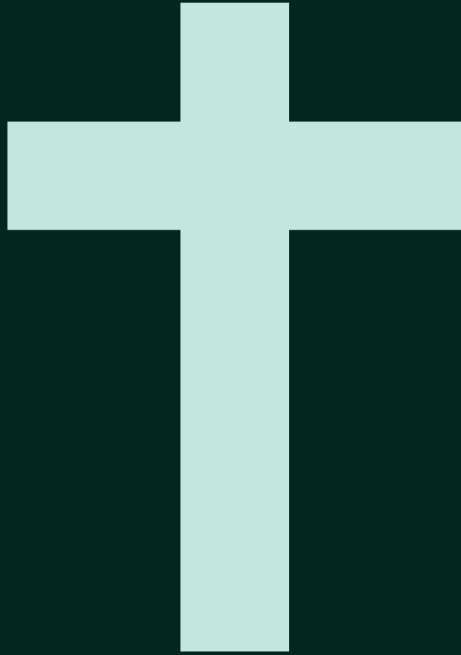

Deus ekawẽntup Kawẽn
iisuat ekawẽn

New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

Deus ekawẽntup Kawẽn iisuat ekawẽn
New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mundurukú

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mundurukú [myu], Brazil

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mundurukú

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

Contents

Mateus	1
Marcos	66
Lucas	104
João	167
Atos	215
Romanos	282
1 Coríntios	311
2 Coríntios	338
Gálatas	356
Efésios	367
Filipenses	377
Colossenses	384
1 Tessalonicenses	391
2 Tessalonicenses	397
1 Timóteo	401
2 Timóteo	409
Tito	415
Filemom	419
Hebreus	421
Tiago	443
1 Pedro	450
2 Pedro	458
1 João	463
2 João	470
3 João	471
Judas	472
Apocalipse	475

JESUS CRISTO MUWĒŃAP EKAWĒNTUP—MATEUS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Kuyjeayũ Jesus Cristo diwatwat. Ixe Jesus tiwat ijop'in ma Davi dak, Abraão dak. Ixe Davi Abraão naxegebit osunuy. Kuyjeayũ osodop ip. Tobuyũ osodop ip. Ite diwatwat ma. Ibũrũ ma osodop ip:

² Isaque ebay Abraão osunuy. Jacó ebay Isaque o'e. Judá ebay Jacó osunuy—Judá kitpiyũ ebay dak.

³ Peres ebay Judá osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy. Arão ebay Esrom osunuy.

⁴ Aminadabe ebay Arão osunuy. Nasom ebay Aminadabe osunuy. Salmom ebay Nasom osunuy.

⁵ Boaz ebay Salmom osunuy. Raabe Boaz xi osunuy. Obede ebay Boaz osunuy. Obede xi Rute osunuy. Jessé ebay Obede osunuy.

Imĕn o'e. 14 em osodop—14 gerações osodop.

⁶ Davi ebay Jessé osunuy—kuyibit kukukat ebay. Salomão eba y Davi osunuy. Urias tayxibuk Salomão xi osunuy.

⁷ Roboão ebay Salomão osunuy. Abias ebay Roboão osunuy. Asa ebay Abias osunuy.

⁸ Josafá ebay Asa osunuy. Jorão ebay Josafá osunuy. Uzias ebay Jorão osunuy.

⁹ Jotão ebay Uzias osunuy. Acaz ebay Jotão osunuy. Ezequias ebay Acaz osunuy.

¹⁰ Manassés ebay Ezequias osunuy. Amom ebay Manassés osunuy. Josias ebay Amom osunuy.

¹¹ Jeconias ebay Josias o'e, Jeconias kitpiyũ ebay dak.

Imĕn Josias o'e, itakomaayũ Israel naxegebitbit tujowatwan pima Babilônia eipi be. Imĕn o'e dak. Wara'at 14 em osodop—14 gerações osodop.

¹² Tujowat puje, Salatiel ebay ixe Jeconias osunuy. Zorobabel ebay Salatiel osunuy.

¹³ Abiúde ebay Zorobabel osunuy. Eliaquim ebay Abiúde osunuy. Azor ebay Eliaquim osunuy.

¹⁴ Sadoque ebay Azor osunuy. Aquim ebay Sadoque osunuy. Eliúde ebay Aquim osunuy.

¹⁵ Eleazar ebay Eliúde osunuy. Matã ebay Eleazar osunuy. Jacó ebay Matã osunuy.

¹⁶⁻¹⁷ José Maria itop osunuy. Jacó Maria itop ebay osunuy. Jesus Maria'it osunuy. Cristo i ibutet, ixe Jesus putet.

Imĕn o'e dak. Warara'at 14 em osodop—14 gerações osodop. Ibũrũ ma Jesus tobuyũ.

¹⁸ Jesus Cristo kapap. Jesus xi José wadip osunuy. Maria i ibutet osunuy. Yukreğ o'e, jewebumũn awap. Deus biõgbuk o'gu'ukreğ.

¹⁹ Yukreğ puje, José iboam itaybit o'e. Icĕmat osunuy José. Maria musũsũn pin ġu osunuy ibaripyũ etabun. Imĕnpuye José ibu'u osunuy jewebumũn. Iba'arĕm suiwat ojuy.

²⁰ José bit ijop i'e pin pima, Deus ekawĕn tojtjt'ukat ma oajĕm José kay, jexeyxey bima.

— José! — io'e. — Davi diwacat ĕn! Epararam ġu juy Maria eju jewebumũn ām—ewadip eju. Deus biõgbuk Xipan o'gu'ukreğ.

²¹ I'it je'kap—agokatkat'it'it. Ibuten Jesus i esubutetmõğ. I'it puten. Judeuyũ bewi ikĕrĕat ju'uk je'e ipiat'ajoap puxim — io'e—Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'e José be.

²² Soat ijop o'jebapuk. Deus o'e jekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ be iap tağ o'jebapuk.

²³ Imĕn ixe o'e apĕn Deus o'e iap tağ:

Eya'õpicũğcũğ cuy epesop. Ayacat yukreğ je'e. Ayacat i'it je'kap. Agokatkan je'e. Yaypan'isuat je'it ġukap. Emanuel i ibuten je'e, i.

(Emanuel o'e Deus omuy wuyweju.)

²⁴ Jewurũg puje, José o'e soat Deus ekawẽn tojotjot'ukato'e cebe. Deus ekawẽn tağ José o'jewebumũn Maria eju.

²⁵ I'it kap awap, o'jepo gu buk ceweju. Maria'it o'subutetmõg Jesus i, ikap puje.

2

¹ O'kap Jesus Belém ka be, Judéia eipi be. Gebuje itaybit cĩcãayũ oajẽm Jerusalém ka kay. Kasopta jujuap itaybit cĩcã ip. Herodes Judeuyũ kukuk'ukat pima, oajẽm ip. Kaxijẽmap eipi bewi oajẽm ip.

² — Poce bekicat omuy? — io'e ip. — Xeku Judeuyũ kukuk'ukan em—ixe bekicat. Kasopta ocetajojo oceka be—kaxijẽmap eipi be. Tawaru ma o'jedaebapuk. Imẽnpuye ocetaybit bekicat o'kap iam. Ya'õbacaat xeku. Ocajẽm ixe mubuyxi am — io'e ip.

³ Imẽnpuye Herodes yağuybabi'ũm o'e, Jerusalém ka watwat tak.

⁴ Judeuyũ epaĩyũ kukukayũ o'tomuwã Herodes. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak o'tomuwã ixe. O'je'awero ip Herodes kay.

— Poce Deus emunaẽ je'kap? — io'e cebe ip.

⁵ — Belém ka be, Judéia eipi be — io'e ip Herodes pe. — Imẽn Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawẽntup.

⁶ Kuy o'e:

Belém ka bewi eykukukat omuyku—Judá eipi bewi. Imẽnpuye iboceayũ je'e iboap ika muboğubog. Eykukukat Israel naxeğebitbit mujujum je'e. Imẽnpuye ikaboğ je'e iboka, i.

Imẽn Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawẽntup — io'e ip.

⁷ Gebuje Herodes itaybit cĩcãayũ o'tomuwã—kaxijẽmap eipi bewiayũ. Iba'arẽm o'tomuwã. Oajẽm ip, o'tomuwã buye.

— Puju ixe kasopta o'jedaebapuk kabi be—eyeipi be? — i biğ ma o'e—Herodes o'e.

Kasopta muwẽnuwẽn o'e ip Herodes eju.

⁸ — Epeju Belém ka kay — Herodes o'e cebe ip. — Bekicat kudadam cĩcã epeju. Tobuxik puje, ixe awẽğ cuy epeyawẽğmuwẽn owebe, owebe ijo am, ixe mubuyxin am — Herodes o'e itaybit cĩcãayũ be.

Herodes pit bekicat mubuyxin ojuy gu.

⁹⁻¹⁰ Herodes ekawẽn co buje, o'jẽm ip. Belém ka kay o'ju ip. Cucum pima, kasopta o'ju cewap ip. Icockok cĩcã ip o'e waram, tajojom puye. Cum. Cum. Cum. O'jedaecũ. Bekicat tuk'a ase o'jedaecũ.

¹¹ Oajẽm ip uk'a kay. Oõm ip.

Gebuje bekicat o'jojojo ip. Ixi eju osunuy bekicat—Maria eju. O'jẽg'aecõğcõğ ip bekicat topabe, imubuyxin am. Jebubut mũn'a o'yadomudip'uk ip. Ibubun o'ğũm ip Maria be. Ouro o'ğũm ip. Darut'a o'yaũm ip. Tade'oatup o'tupũm ip—mirradup. Soat o'ğũm ip bekicat peam.

¹² Xet. O'jexeyxey ip, jexet pima.

— Epeyepit gu juy Herodes kay — Deus o'e cexey bi.

Imẽnpuye o'jepit ip jeipi kay wara'at e dağwi ma.

¹³ Itaybit cĩcãayũ ijẽm puje, Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk José kay—Maria itop kay. Ixet pima, jexey bi o'jebapuk. O'jekawẽn José eju.

— Ecenapõn cuy Egito eipi kay — io'e José be. — Bekicat etujupa'um, ixi dak. Bomaku epesop cuy — i'e'em cebe. — Ajẽm puje, epesop cuy Egito eipi be, Herodes bekicat kudadam puye. Ixe kudadam je'e yaokam — io'e José be. — Emukuyjo buje, epeju juy Egito eipi bewi — io'e Deus ekawẽn tojotjot'ukat.

— Hm hm — José o'e.

¹⁴ O'jenapõn. Egito eipi kay o'ju ip. Bekicat o'tujupa'um ixima dağ, ixi dak.

¹⁵ Oajēm ip. Osodop ip Egito eipi be Herodes itait pima, osodop ip. Ce'ũ buje, o'jepit ip jeka be.

Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat cuk adi o'jekawēn kuyjeayũ be.

Egito eipi bewi okpot otomuwā, i juk o'e Deus, io'e.

Imēn Deus o'e. Ipot muwēnuwēn o'e. Jesus muwēnuwēn o'e. José itait pima, Deus ja'õ mucũg̃ ãm o'gug̃ẽ.

¹⁶ Wara'at e dağ itaybit cĩcāyũ epit puje, Herodes itaybit o'e jemuğuykuku iam. Cekay ip itakoma jĩjā o'e. Te'e ma o'e.

Kuy bima kasopta o'jedaebapuk—xepxep koato bima. Iboam osunuy itaybit Herodes. Imēnpuye jebekitkit o'guju xepxep koatoayũ yaokam, pũg̃ koatoayũ dak yaokam. Kap'isuat tak ip o'yaokaka.

O'guju Belém ka be—Belém ka tēg̃ ma dak.

¹⁷ Imēn Deus tak o'gug̃ẽ. Ja'õ mucũg̃ ãm o'gug̃ẽ. Jeremias kuyje imēn kawēnwēn o'e Deus a'õ dağ.

¹⁸ Kuyje Jeremias o'e:

Raquel o'ya'ĩjojo ip—Rama ka becat. O'tõtõn cĩcā Raquel ya'õberen. Iğuycũg̃ cĩcā o'e ixe. Iba'ore iboceayũ be Raquel mucok am. Bekitkit'ũm'ũm kay o'tõtõn. O'tõtõn jenaxegebitbit oe'ũ'ũ buye, o'guy'ũm puye, i juk o'e Jeremias Deus a'õ dağ.

¹⁹ Herodes e'ũ buje, Deus ekawēn tojtot'ukat waram o'jebapuk José kay. Ixet pima jexey bi o'jebapuk. Egito eipi be o'jebapuk.

²⁰ O'jekawēn José eju.

— Kuy oe'ũ ip—bekicat aoka pinayũ — io'e cebe. — Bekicat etujowat, ixi dak. Israel eipi kay epeju juy — io'e José be.

— Hm hm — José o'e.

²¹ Aripit. O'jepit Israel eipi kay. Bekicat o'tujupit, ixi dak. O'jepit ip.

²² Imēnpit iparara o'e José Herodes ipot puxim—Arquelaubuxim. Judéia eipi kukukan o'e Herodes'ũm tieg̃ Arquelaubuxim. José iboam itaybit pima, iparara o'e Judéia eipi be jajēm am. Galiléia eipi be o'ju ip José jeparara pibun. O'ju ip, waram ma jexeyxey buye.

— Eguy g̃u juy Judéia eipi be — Deus o'e José be, jexeyxey bima.

²³ Oajēm ip Nazaré ka kay. Osodop ip Nazaré ka be, Judéia eipi be. Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ juk o'e ip bekicat muwēnuwēn pima.

Nazaré ka wat je'babuk xeku, i.

Soat ma apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ o'e iap tağ o'jebapuk. Imēnpit soat etabun xipat'ũm cĩcā osodop ip—Nazaré ka wat.

3

¹ Gebujeat kabia João Batista o'ju. Judéia eipi be o'ju—Jordãodi be—uk'a'ũmat pe. O'ju, Jesus Nazaré ka be bima. Ipi juacat mutaybitbin oeku ixe João.

² — Epeyepere juy ikērēat muğēg̃ẽap. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma. Deus a'õbi ijoceyũ muju am jajēm — io'e ipi juacat pe.

³⁻⁴ Camelodap muğēg̃ẽ osunuy João doti. Jekpumũnpu dak ixee muğēg̃ẽ osunuy. Ixat osunuy arobidadek puximat, eit kogũnpi dağ tak.

Kuyje Isaiás ixe João muwēnuwēn o'e Deus a'õbi Israel naxegebit pe.

Ağokatkat jewāwāwām uk'a'ũmat pe, i. Imēn jewāwām: “Soat e juy epesuemukacũg̃ wuykukukat ajēm ãm,” i. “Ie juy epesuemudim ceku am,” i, io'e.

Imēn e'em Isaiás emudupmubararaktup.

⁵ Gebuje isu ma Jerusalém ka watwat o'ju ip João kay. O'ju João ekawēn a'ĩjo am. Soat Jordãodi wābu korerenayũ dak o'ju, Judéia eipi becat tak.

⁶ Soat ip o'jewemubatisasan Jordãodi be. O'jewemubatisasan João be. O'ğubatisasan ixe João.

— Deus etabun ikērēat kuḡ oceju. Imēnpit ikērēat epere pin oce'e. Imēnpuye ocemubatisasan cuy ece — io'e ip João be.

Ijop ekawēn muwēnuwēnayū o'ḡubatisasan João.

⁷ Fariseuyū cucum o'e ip jewemubatisasan Jordāodi be. Saduceuyū dak cucum o'e ip.

João o'jekawēn cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

— Deus xewi eyenapōn pin, eykay itakoma buye. Eyenapōn pin ikērēat ipi cīcāat puxixim. Abu jeymukūyjo eyenapōn ām? — io'e. — Puybu'it'it buxim eyju. Wuye'ūap mubapukatpu buxim eyju — io'e. — Apēn puybu o'jenapōn wuykat pewi wuykat mupik pima, imēn tak eyenapōn pin Deus o'supi'ajoiat pewi — io'e.

⁸ — Cūḡ ma juy epeku soat etabun. Ikērēat cuy epeyepere — io'e.

Imēn soat itaybit e'em iḡuycūḡ cīcā ip ikērēat e'e buye iam, ḡasū cūḡ ma je'ku ip iam tak.

⁹ — Tūibe Deus ipiat supi'ajoat ḡu wuywebe, wuyju Abraão naxeḡebitbit puye iān purut eyju e'em — io'e João cebe ip. — Cedaḡ ḡu eyju jewaḡuydadam. Iba'ore ḡu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeḡebitbiyūm, jekay kūyjobitayūm — io'e.

¹⁰ — Gaxīn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am, yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ḡaxīn ma ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be, eywebe — João o'e.

¹¹ — Wara'acat omuyku onomuju. Ixe obodi ma ya'ōbuyxi. Soat podi ma ya'ōbaca. Ōn pit ajo peḡap ḡu cebeam? Cedaḡ ḡu kuka oce ixe a'ōbuywatwat'ukan, oboḡ ḡu buye. Ōn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biōḡbuk ḡuōm eywebe, ya'ō daḡ eyeku am. Apēn daxa be taixee mupik, imēn tak Deus biōḡbuk pe ikērēat ḡuy'ū.

¹² Wuyju taixee xixiḡ tumūntata mujēm ām taixee bewi. Tumūntata muxipanpan wuyju tamūn'a be. Taixee mupikpiḡ daxa be. Imēnpuxim Deus kūyjobicayū muwajejēm kūyjobit'ūmayu xewi. Kūyjobicayū ixe xe jeedop soat em. Kūyjobit'ūmayū bit soat em ipiat supi'ajojo — João o'e cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

¹³ Jesus oajēm Jordāodi be, ixe jemubatisaan João be. João bit ibu'u o'e Jesus mubatisasan.

¹⁴ — Okay du ejut? — João o'e Jesus pe. — Ōn ḡu bit. Ēn acā juy ece omubatisan — io'e João Jesus pe.

¹⁵ — Gasū ma — io'e João be. — Omubatisasan cuy ece. Imēn cuy ace, cūḡ ma wuyeku am Deus etabun.

— Xipat — João o'e.

O'ḡubatisan.

¹⁶ Idibi bewi o'jeu Jesus. Kabi ma o'jekoce. Pukaso jo'iat o'jojojo pupum—Ibiōḡbuk xipacat. Jesus kay oajēm. Oōm Ibiōḡbuk xipacat cebe—Jesus pe.

¹⁷ Gebuje Deus o'jekawēn kabi bewi.

— Ite okpot—wemukukpinut — io'e. — Soat em ocokcok cīcā cekay — Deus o'e.

4

¹ Gaxīn ma Ibiōḡbuk xipacat Jesus o'tujowat uk'a'ūmat pe. O'tujowat, ibiōḡbuk kērēayū kukukat pe ibuyxijo am.

² Uk'a'ūmat pe osunuy Jesus ade kabia—40 kabia. 40 ixima dak osunuy. Jekōnkōn ḡu osunuy. Repi'ajojom cīcā osunuy.

³ Ibiōḡbuk kērēayū kukukat oajēm Jesus kay.

— Jesus — io'e. — Deus ipot ēn pima, a'ōbi ma wita'a juy eyamuwexat pāo'am, ere jījā buye — io'e.

⁴ — Ap! — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuyetabēḡ wuyxat o'om puye ḡu—Deus wuymutaicin puye, i. Wuyju jekukum, Deus a'ōbuyxi buye acā, i — io'e Jesus.

⁵ Gebuje ibiōḡbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat Jerusalém ka be, Deus a'ōbi ika xipacatka be.

Deus eju kawēnwēnap'a kay oajēm ip—yaboğat'a kay. O'jeu ibo uk'a jeje. Uk'a yaberenat'a o'yadop. O'jomōğ ibo uk'abi jeje.

⁶ — Ēn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus ekawēn tojtjot'ukayū ġuju xipan ekuk am, i. Ixeyū jeak ekay wita'a be ei mucakcakap puxim, i — io'e.

— Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e Satanás. — Deus ekawēntup tomuju ecewemuy'at — io'e.

⁷ — Ap! — io'e Jesus.

“Cēm paxi Deus ja'ō dağ e'em?” i'ümğü juy epe'e, i — io'e Jesus.

— Imēn tak e'em Deus ekawēntup — io'e Jesus.

⁸⁻⁹ Gebuje ibiōğbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat co'a kay—yaberenat'a kay.

Ibocewi soat o'ğubapuk Jesus pe. Jebacaap, ipi juacat, ipi juacat muju'ukayū; soat ip o'jojjo. Idip cīcā ma osodop ip. Ixe biōğbuk kērēat kukukat ja'ōbuyxi ojuy Jesus pe. Imēnpuye ixe o'e Jesus pe:

— Soat kuka ijop o'ğūm ewebe, owap ēn a'ecūğcūğ puje, omubuyxin puje dak — io'e.

¹⁰ — Ap! — io'e Jesus. — Ecenapōn oxewi, Satanás! Deus ekawēntup e'em:

“Xipat ēn” i juy epe'e Deus pe acā, i. Deus a'ō kay acā epesop kūyjobin—eykukukat a'ō kay, i — Jesus o'e.

¹¹ Imēneju o'jenapōn ibiōğbuk kērēayū kukukat Jesus xewi. Deus ekawēn tojtjot'ukayū oajēm ip Jesus buywat am ġebuje bit.

¹² Itaybicayū Jesus pe o'ğuwēn ip João omuy daomūnmūnap'a be iam. Imuwēn puje, o'ju Galiléia eipi be Jesus.

¹³ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Nazaré ka bewi o'ju. Oajēm. Osunuy Cafarnaum ka be iodi xe—Galiléiadi xe. Zebulom eipi be osunuy, Naftali eipi be dak.

¹⁴ Kuyje Isaías juk o'e Deus a'ōbi:

¹⁵ Judeu'ūmayū kabiaat cīcāat o'jojjo ip—yoboğat. Jeipi be o'jojjo ip—Galiléia watwat, iodi wābu watwat, Jordāodi winabuat ka watwat tak. Zebulom watwat o'jojjo ip, Naftali watwat tak.

¹⁶ Kabiokboğ pe kaxikxik'iyū kabiaat o'jojjo. Kabiaat cīcāat oajēm kuy je'ū ojuyayū kay, i juk o'e Isaías.

O'jekawēn kuyjeayū be.

¹⁷ Ibocewi Jesus kawēnwēn o'e adeayū be.

Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere! Eyğuyçūğ cuy epesop, ikērēat kuğ puye. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma—kabi beat soat kukanap — io'e.

Imēn soat em kawēnwēn o'e Jesus.

¹⁸ Pūğ kabia Jesus Pedro o'jojjo, André dak. André Pedro kitpit osunuy. Pedro butet osunuy Simão Pedro i. Ixeyū o'jojjo Jesus. Xīğxīğ'i bima Galiléiadi wābu be o'jojjo. Axima bubuap xikxiğ ip o'e iodi be, axima bubu'ukayū osodop ip puye.

¹⁹ — Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus cebe ip. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. Iğasū kawēn idipat epeğuwēnuwēn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ Axima bubuap o'suiwat ip dao ma.

O'ju ip Jesus kay, ceweju jekuku am.

²¹ Jesus wara'acayū o'jojjo—xepxepayū—Tiago, João dak. O'jojjo, ibocewi cucum pima. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Kobe be osodop ip Zebedeu eju. Axima bubuap muwaketken o'e ip.

— Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus o'e Zebedeu ipotpoyū be.

²² Kobe o'suiwat ip, jebay dak. O'suiwat ip cekobe be.

O'ju ip Jesus kay. Dao ma o'ju ip, Jesus eju jekuku am.

²³ O'ju Jesus soat tağ—Galiléia eipi dağ. Adeayũ mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. Kawēn idipat muwēnuwēn o'e adeayũ be. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e. Iwātaxipipiyũ o'ğ'u'ada'ada. Ibaca'ũmayũ mubacacan o'e Jesus.

²⁴ Imēneju itaybicayũ Jesus awēğ o'ğuwēnuwēn. Soat Síria eipi beecat o'jekũyojo. Soat iwātaxipipiyũ: ipi kuğayũ, ibiōğbuk kērēat kuğayũ, yağuybabi'ũm'ukayũ, ijebit e'ũat puximayũ; soat ip o'tujowat Jesus kay. Soat ip o'ğ'u'ada.

²⁵ Adeayũ o'ju ip Jesus tomuju—ade jĩjã. Galiléia eipi bewiayũ, Dez Cidades ka bewiayũ, Jerusalém ka bewiayũ, Judéia eipi bewiayũ, Jordãodi winabu wiayũ; soat ip o'ju Jesus tomuju.

5

¹ Adeayũ jojom pima, o'ju Jesus, ade jĩjã ip puye. Co'a kay o'ju. O'jeu co'a dağ. Oabik iboce. Cebekitkit oajēm Jesus kay—ceweju etaybitbinayũ.

² Gebuje o'jekawēn jebekitkit pe. Imutaybitbin o'e Jesus.

³ — Icocok okay itabutpinayũ, jetaybicap puye — io'e Jesus. — Itaybit ip Deus oce mubacanucan pima acã, Deus a'õ dağ oceku iam. Icocok ip, soat em Deus xe jeedop puye.

⁴ — Waayũ dak icocok ip — Jesus o'e. — “Epetõtõn ğu juy epesop,” Deus waayũ be e'em. Imēnpuye icocok cĩcã je'e ip — io'e Jesus.

⁵ — Icocok ya'õkadidim warara'cat kukayũ. Xipacat je'jat ip Deus xewi—apēn Deus o'e'e iap tağ.

⁶ — Icocok cĩcã jeedop ip—Deus xe cũğ cĩcãayũ. Apēn idibi kay wuyju, wuybipuruk pima, imēn tak Deus bikuyap kay ixeyũ dak jajēm. Apēn puybit kay dak wuyrere bima, imēn tak Deus bikuyap tağ jeku pin ip. Imēnpuye Deus ibikuyap je'ğũm cebe ip—cũğ cĩcãayũ be. Icũğ cĩcã e'em ip — io'e Jesus.

⁷ — Icocok cĩcã jeedop wara'acat kay itabotaidabotbocayũ — io'e. — Deus tak itabotaidabotbot jeenuy cekay ip — io'e Jesus.

⁸ — Icocok cĩcã jeedop ip—yağuy'isuayũ. Deus cocom jeedop ip — io'e Jesus.

⁹ — Icocok itakomaat mudinudin'ukayũ. Jekpotpoyũ buxim Deus tak jukuk ip — io'e Jesus.

¹⁰ — Icocok cĩcã jeedop ip—Deus bikuyap tağ jekuku'ukayũ. Ipiat ajojom ip, Deus bikuyap tağ jekukum puye. Imēnpit soat em Deus xe jeedop ip — io'e.

¹¹ — Okay eyetabut puye, adeayũ itakoma jeedop eykay. Imēnpit eycokcoğ ma epesop — io'e cebe ip. — Eycokcoğ ma epesop, eymuymuy ip pima, xipat'ũm eykuk ip pima dak, eyawēğ mukērērērēm ip pima dak. Eycokcoğ ma epesop itakomaayũ imēn jeykuk, okay eyetabut puye — Jesus o'e.

¹² Imēn tak kuyjeayũ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ xipan ğu o'jukuk ip. Eycokcoğ cĩcã epesop. Kabi be bit, Deus xe bit, ade kuğ epesop—idipat kuğ — io'e Jesus.

¹³ O'jekawēn jebekitkit pe. Wuymutaybinap muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn.

— Ipi juacat pima eyju, kawta buxim epesop — io'e. — Kawta tayu buye, xipat cĩcã. Imēnpit takõ'õm puje, xipat ğu kuka. Te'e ma kuka atakuk. Apēğãm tak takuğ kuka acesop? Taxik am acã. Taxik puje, tamucakucağ kuka wuyju — io'e Jesus.

Imēnpuximap kawēnuwēn o'e Jesus. Kawta wuyxat mukun. I'o pin wwuyju, wuyxat pe kawta opop puye. Imēnpuxim Jesus kay itabucayũ ekukuap cuy ipi juacat mudim. Jekuku ojuy ipi juacat Deus a'õ dağ, Jesus kay itabucayũ ekukuap jojo buye.

Tayu'ũm pima bit, xipat ğu kuka kawta. Acetaxik kuka, tamucak am. Imēnpuxim tak cebekitkit Jesus kay itabut'ũm'ũm jekukum pima bit, xipat ğu kuka, ipi juacat mudim'ũm kuka buye.

¹⁴⁻¹⁶ Ipi juacat etabixe kabiahamat puximayũ epesop — io'e Jesus. — Xipan eyekukuap cocom pima ip, Deus awēğ mubuyxin jeedop ip—wuyebay awēğ—kabi beat awēğ — io'e

Jesus. — Apën e dağ wuyjojo but, kabiaham pima; imënpuxim Deus awëğ buxin put warara'acayũ, xipan eyju jekukum pima — io'e Jesus.

— Ipi juacat eyju bima, kabiaat puxim epesop — io'e. — Ağokaxiri co'a be wuysukamuy bima, ika ba'arëm ġu o'sukadop. İkamunëm pa'ore. Kuy bi ma ikabapuk soat pe, co'a jeje buye — io'e. — Eyju dak iba'arëm ġu epesop, xipan epekuku bima. Soat pe eyekukuap je'bapuk. Imën ipi juacat pe kabiaat puxim eyju, itaybit ip puye ajo xipat Deus xe iam, eyekukuap cocom ip pima — io'e.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ġu ajomuy. Uk'a be acejomöğ imün ceje. Um ma ajomuy kabia i'e am soat uk'a beat kay, soat ijo but am.

¹⁷ O'jekawën Jesus jebekitkit pe.

— Epeyewağuy ġu juy “Osodot teku Moisés ekawën mu'üm âm, Deus ekawën muwënuwën'ukat imutaybitbinap mu'üm âm tak” i. Imëğâm ġu ojet. Ojet ma imutaybit am apën ape iboap ekawën osodop iam — io'e Jesus.

¹⁸ — Moisés ekawën i'üm pa'ore cebe ip. Soat Deus o'e iap tağ je'bapuk — io'e Jesus. — Kabi oi'üm kuka, ipi dak. Deus ekawën pit i'üm ġu. Pũğ a'ö dak ka'üma ma i'üm. Soat epa'ümap jajëm. İboap ekawën tak jeedop—Moisés ekawën. İboap kay ġebum cuy epesop — io'e.

¹⁹ — Imënpit pũğpũğ Moisés ekawën kay ġu. Küyjobit ġu ip Moisés ekawën kay. Warara'acayũ mutaybitbin ip küyjobit'üm âm Moisés ekawën kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ö kaysũ â. Xipatput acã teku,” i je'e soat küyjobit'ümayũ be.

— Pũğpũğ ma Moisés ekawën kay jĩjã. Küyjobit cĩcã ip. Warara'acayũ mutaybitbin ip küyjobit am Moisés ekawën kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ö kay jĩjãat. Xipacat teku,” i je'e soat küyjobicayũ be.

²⁰ — Oğuwën eywebe: Deus bikuyap tağ eyeku bimap acã, eywebe ajëm put Deus kay. Fariseuyũ bodi ma Deus bikuyap tağ eyeku'üm pima, Deus xe ġu epesop soat em—Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ bodi ma dak — io'e Jesus.

²¹ — Eyju juk epeya'ıjojo apën Moisés o'e iam.

Epeyaoka ġu juy. Pũğ em tak ka'üma. Wara'at o'yaokaiat epetujowat cuy ibimãmãat ekawën coco'ukat pe, i — Jesus o'e.

²² — Őn pit e'em eywebe: Soat cuy epetujowat ibimãmãat ekawën coco'ukat kay—jewago kay itakomaayũ. İboce ipiat supi'ajoat itakomaat pe. “Ka'ümaat ma ën,” i'e'e'ukat pe bit itakomaat podi ma ipiat supi'ajoat ibimãmãat ekawën coco'ukayũ kukukat a'ö dağ. “Akpıdapi,” i'e'e'ukat pit daxaboğ kay je'ju—ipiat'ajoat ka kay — io'e.

²³⁻²⁴ — Imëneju eykitpit epeğudin cuy, eykay itakoma bima. İümũmap epesuiwat Deus eju kawënwënap'a be. Ajo epetojot imöğ âm Deus etabixeat'a be, ijop epesuiwat. Epeju juy eykitpit kay, imudin am — io'e Jesus. — Epeju juy, juk epeöm ma'ğü Deus tuk'a be. Epeju juy, eyju ġebum puye “Okıtpit itakoma okay,” i — io'e Jesus.

— Eykitpit mudin puje acã, epeyepit iümũmap üm âm Deus pe — io'e Jesus.

²⁵ — Eybure eymuymuy bima, eyweroap teida'üm pima, dao ma juy epeğudin eybure. Xipan epeyekawën — io'e Jesus. — Cucum pima ibimãmãat ekawën coco'ukayũ kay, xipan epeyekawën cebe — io'e. — Imën eyekawën'üm pima, imudin'üm pima, eymuymuyat eydujowan ibimãmãat ekawën coco'ukayũ xe. İxeyũ eydujowan daomünmünap'a kukat kay, eymöğ âm daomünmünap'a be. Eyenapön pa'ore kuka epe'e ibocewi bit — io'e.

²⁶ — İcëmãn ön e'em eywebe. Daomünmünap'a be epesop soat em. Soat ġu eyweroap teida'üm pima, jeymujëm ġu ip daomünmünap'a bewi — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ — Moisés o'jekawën kuyjeacat pe — Jesus o'e.

Ecepo ġu juy wara'at ayacat eju—etayxi eju acã. Aoyũ dak jepo ġu juy ip wara'at ağokatkat eju—jektöp eju acã, i — io'e.
— Eyetaybit iboam — io'e Jesus.

28 — Imēnpit òn e'em eywebe: Ayacat kay aḡ pima eyju, dabi'o pin pima dak, kuy ceweju jepo iap co'i epe'e. Eyaḡuy be ma kuy ibapuk ayacat kay — io'e Jesus.

29 — Imēnpuye epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyba'at kadiata'ūm pima bit purut, kuka ikērēat epeḡuḡē. Imēn ikērēat epeḡuḡē ḡu ipiat'ajoap puxixim — io'e—Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyta wuybikuyap puxim. Wuybikuyap pewi wuyju ikērēat kay bima, iboap ibikuyap taḡ jekukum ḡu juy acesop. Puḡ ēm tak ka'ūma.

30 — Epeyepere juy ikērēat muḡeḡēap tak — io'e Jesus. — Eyba'at kadiatpu'ūm pima bit purut, kuka eybum ikērēat epeḡujurūḡ. Imēn ikērēat epeḡuḡē ḡu, ipiat'ajoap puxixim — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyba wuye'eap puxim. Wuye'eap pewi wuyju ikērēat mubapuk pima, iboap e'eap taḡ jekukum ḡu juy acesop. Jepere juy wuyju.

31 — Moisés o'jekawēn waram kuyjeacat pe.

Aḡokatkat jetayxi epere pin pima, otayxim ḡu ēn ḡasū bit iaptup cuy tupūm cebe. Imēn cuy etupūm cebe, cepere am, i — Jesus o'e.

32 — Òn pit e'em eywebe: Aḡokatkat jetayxi epere buje, jetayxi wara'at eju o'jepo ḡun ma'ḡu, ixe aḡokatkat ikērēat kuḡ Deus xe. Ixe ayacat waram jewebumūn puje, ikērēat kuḡ Deus xe, itop ikērēat o'ḡuḡē buye. Wara'at aḡokatkat tak ixe ayacat eju jewebumūn puje, ikērēat kuḡ Deus xe — io'e Jesus.

33 — Moisés o'jekawēn.

Icēmān cuy epe'e. Eybu'um ḡu juy eytabucap kay epesop. Eya'ō daḡ cuy epeku soat em. Eya'ō kay juy epesop—ajo imuḡēap ojuy iap kay. Kuy juk epeyekawēn Deus pe: 'Wa'ō kay'ūm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,' i juk epe'e. Imēneju eya'ō kay juy epesop, i — io'e Jesus.

34 — Òn pit e'em eywebe: Eyetabucap epe'e bima, epeyekawēn ḡu juy Deus pe: “Wa'ō kay'ūm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,” i ḡu juy epe'e. Pūḡ em tak ka'ūma — io'e Jesus. — “Etaybit icēmān kabi kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em òn ewebe,” i'ūmḡu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imēn epe'e bima, “Etaybit icēmān Deus kake,” i bima bit purut ka epe'e, kabi Deus abikbikap puxim puye. Imēn pima pit purut ka epe'e, Deus kabi be omuyiat puye.

35 — “Etaybit icēmān ipi kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em òn ewebe,” i'ūmḡu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imēn epe'e bima, “Etaybit icēmān ipi o'ḡuḡēiat kake,” i bima bit purut ka epe'e, ipi Deus imūnka buxim puye. Imēn pima bit purut ka epe'e, Deus ipi o'ḡuḡē buye.

— “Etaybit icēmān Jerusalém ka kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em òn ewebe,” i dak ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn epe'e bima, “Etaybit icēmān Jerusalém ka watwat kukukat kake,” i bima bit purut ka epe'e, Deus Jerusalém ka watwat kukukat cīcāat puye.

— Imēneju epe'e ḡu juy soat pe. Pūḡ em tak ka'ūma. Soat kake ip, Deus a'ōbiat ebapukpukap puye.

36 — “Etaybit icēmān wa'a kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em òn ewebe,” i dak ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn ḡu juy epe'e, eywebe iba'ore buye yaypan'isuat waram ebapuk am, yaypan cīcā buje; eywebe iba'ore buye dak yaypan cīcā ebapuk am, yaypan'isuat pima — io'e Jesus.

37 — I juy epe'e, “Icēmān,” i. I dak epe'e, “Ka'ūma,” i. Imēn acā epeyekawēn cuy, ibiōḡbuk kērēayū kukukat pewi beku wara'at ekawēn ajēmjēm puye—dapxi iap ekawēn ajēmjēm puye — io'e.

38 — Moisés cuk o'jekawēn.

Aḡokatkat ta'ūm pima, eyju dak wara'at epesutamu'ūm, i. Aḡokatkat tūy'uk puje, wara'at tak epetūy'uk cuy, i — io'e Jesus.

39 — Õn pit e'em eywebe: Ikērēm eykukayū eyba'at kadi eydopaoka buje ip, wara'at kadi koreren epe'e eydopa, wara'at kadi eydopaoka am — io'e Jesus. — Ikērēm ġu juy ip epejukuk — io'e.

40 — Eyekamixa kay ip pima, ibimāmāayū kay eydujowan pima, epeġūm cuy cebe ip. Eyekabek tak epeġūm — io'e Jesus.

41 — Wara'at ka bewiat sorara a'õbi pūġ kilometroat taġ jebubut eymudujowan puje, epeyetujowat cuy xepxep kilometroat taġ.

42 — Eyxewi iojuy buje, epeġūm cuy cebe. Eyweju o'jekawēn pima: “Eyububut epeġūm cuy owebe darem. Waram iūmūm eywebe ma,” i; darem cuy epeġūm cebe — io'e Jesus.

43 — Kuyje Moisés o'jekawēn.

Eyduk'a xeyū xipan epejukuk, i. Eykay itakomaayū bit xipan ġu juy epejukuk, i — io'e Jesus.

44 — Gasū oce eywebe: Eykay itakomaayū xipan cuy epejukuk. Xipan ġu eykukayū beam cuy epeyekawēn Deus eju — io'e Jesus. — “On odin ip cekay,” i juy epe'e, kawēnwēn pima Deus pe.

45 — Imēn jekukum pima, kabi beat ipotpoyūm epe'e. Soat peam Deus kaxi o'ġuju kabi be—xipacayū beam, xipat'ūmayū beam tak — io'e Jesus. — Soat peam tak Deus muba'at o'ġuju ipi kay—icūġat peam, cūġ'ūmat peam tak — io'e.

46 — Eykayayū acā ikukpin eyxe bima, imēn xipat Deus xe du? Ka'ūma. Apēnpuye Deus a'õbi xipacat ūmap wiwim eyju? Jeyipi iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū imēn tak ixeyū xe jekayayū ikukpin jekuku ip—eyxe cekay'ūm cīcāayū imēn jekuku ip. Eykay'ūmayū dak xipan cuy epejukuk — io'e Jesus.

47 — Eybureyū eju acā eyekawēn puje, ajo ġu e'em cīcā eyju. Imēn tak Deus kay itabut'ūmayū jekuku ip.

48 — Wuyebay xipat cīcāat soat em. Ixe buxim cuy epesop—wuyebay icēmat puxim cuy epesop—kabi beat puxim — io'e Jesus.

6

¹ O'jekawēn Jesus jebekitkit pe.

— Eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus. — Wara'acayū be eyjojoap puxim ġu cūġ ma epekuku — io'e. — Imēn cuy epeġuġē ġu ixeyū be eyjojoap puxim. Imēn epeġuġē bima, Deus xewi ka'ūmġu jeyjat, eye'eap puye. Ixe kabi beat xewi ka'ūmġu epejat — io'e ya'ġjojo'ukayū be.

² — Imēnpuye ibubutbet'ūmat kay eyetabotaidabotbot pima, cebe eyebutbut'in ūmūm pima, eyawēġ epeyawēġmupōġpōġ ġu juy — Jesus o'e. — Eymuġuykuku'ukayū jawēġ mupōġpōġ ojuy ip imēn ma. Deus uk'a be jawēġ mupōġpōġ ip, e daġ tak. Jebureyū ekawēn kay jījā ip, “Xipat cīcāat ēn,” i bima cebe ip. Iboap ekawēn kay jījā ip. Icēmān oce eywebe. Jebikuyap taġ je'jat ip. Imēnpit ka'ūma ma je'jat Deus xewi — io'e Jesus ya'ġjojo'ukayū be.

³ — Eyju bit ibubutbet'ūmat pe iūmūm pimāp, iba'arēm ma juy epeġūm, jebure jījāat cuy itaybit ġu iūm ām je'e — io'e cebe ip.

⁴ — Iba'arēm iūmūm pima eyju, ixe kabi beat o'jojojo—wuyebay. Xipacat je'ġūm eywebe. “Xipat ēn oxe,” Deus e'em eywebe — io'e Jesus.

⁵ — Eyju bit warara'acat muġuykuku'ukat puxim ġu juy epesop. Soat etabutpe ip kawēn pin Deus eju. Deus eju kawēnwēnap'a be kawēn pin ip soat etabutpe—uk'a ukpibubu daġ tak. Warara'acat pe jejojoan acā ip kawēnwēn Deus eju. Warara'acat kawēn ām ojuy ip. “Xipat ip. Deus kay jījā ip,” i. Warara'acat o'jewāġuy cebe ip ojuy ip. Warara'acat ijojom ip iap acā je'jat ip. Deus xewi bit ka'ūma ma je'jat ip.

⁶ — Eyju bit eyduk'a be juy epeōm, Deus eju kawēn ām — Jesus o'e cebe ip. — Eyduk'a exītabi juy epetomudip, warara'acat pe eyjojoap puxim. Epetomudip, kawēn ām kabi

beat eju—ijo ba'oreat eju—wuyebay eju. Deus iměn eyjojo. Xipacat je'gũm eywebe. “Xipat ěn oxe,” i'e'em tak eywebe — io'e Jesus cebe ip.

7 — Deus eju kawēnwēn pima, eyejoojuyap ade em ġu juy epeyekawēn — io'e. — Iměn Judeu'ũmayũ o'jekawēn ip Deus baroyũ be. Tũybe ocekawēn kay ya'ĩjojo je'e oceju ade ma kawēnwēn puye iãn je'e ip.

8 — Eyju bit ka'ũma. Iměn epeyekawēn ġu juy Deus eju. Deus eyebay buxim. Kabi beat teku. Eyekawēn awap, itaybit ajo-kuġ ġu eyju iam — io'e.

9 — Iměn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima: “Bay!” i juy epe'e kabi beat pe. “Soat cuy ibuyxin ebutet kuġ jeenuy,” i.

10 “Gaxĩn ma juy soat kukukan eġuy,” i dak. “Soat kukukan eġuy bima, ipi juacat cuy jekukum jeedop ip ebikuyap taġ apēn kabi beacat cucum ip ebikuyap taġ,” i.

11 “Gasũ ocezan cuy eġũm ocewebe,” i.

12 “Apēn oceju ġebum ġu apēn warara'acayũ be juk adi warēmtaġ ocejuk iap kay; iměn tak ġebum ġu juy eġuy apēn cuk adi ikērēat oceġujurũġrũġ iap kay,” i dak.

13 “Oca'õ mubacanucan cuy eġuy ocewebe ikērēat mujurũġap puxim. Ikērēat tak eju'uk cuy ocewebewi,” i dak cuy epe'e — io'e Jesus.

— Iměn ma juy epe'e Deus eju kawēnwēn pima — io'e.

14 — Eyju ġebum'ũm pima apēn warara'acayũ be juk adi ikērēm eykuk iap kay; ikērēat epeġujurũġrũġ cĩcã ma'ġu, Deus tak jeġebu ġu apēn juk adi ikērēat epeġuġeġe iap kay. Kabi beat jeġebu ġu—wuyebay — io'e.

15 — Eyju ġebum pima bit apēn warara'acayũ be juk adi ikērēm eykuk iap kay, Deus tak jeġebu apēn juk adi ikērēat epeġuġeġe iap kay. Wuyebay xeku — io'e Jesus.

16 — Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ũm pima eyju, eyġuycũġcũġ ġu juy epesop. Eymuġuykuku'ukayũ iġuycũġcũġ oekuku ip, Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ũm pima ip. Iġuycũġcũġ oekuku ip, soat itaybit ojuy, “Teku Deus kay ġebumap kay jekōnkōn ġu iam. Jebureyũ juk o'jekawēn ip. “Deus kay jĩjãat teku,” i. Imēnpuye jebikuyap taġ cuk o'jat ip—soat ma. Iboap kay ġebum cuy eyju — io'e Jesus.

17 — Eyju bit Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ũm pima, epeyewedopawuywuy juy. Epeyewedapmusem cuy dak — io'e.

18 — Iměn wara'acayũ itaybit ġu ip teku jekōnkōn ġu iam. Deus acã je'e itaybit iba'arēm jekōnkōn ġu teku iam. Ijo ba'oreat acã itaybit. Xipacat je'gũm eywebe. “Xipat ěn oxe,” i dak e'em Deus eywebe — io'e Jesus.

19 O'jekawēn jebekitkit pe.

— Eywebeam ade bubut epeġuxipan ġu juy epesop — Jesus o'e. — Ijoce imuxipan ġu juy. Ijoce kopi'i eybubut jo'o. Hi'ep eybubut iokok an e'em Ibukurukat eyduk'a be õm'õm eybubut tujupa'am am — io'e.

20 — Kabi be bit Deus xe epesop soat em. Eycokcok cĩcã epesop. Kopi'i kake ġu Deus xe. Hi'ep kake ġu dak. Ibukurukayũ kake ġu dak — io'e.

21 — Eybubut ijodi bima soat em ġebum epesop eybubut kay. Kabi be eyġuy pin pima bit, ġebum epesop kabi beat kay. Imēnpuye eycōkcōk cĩcã epesop Deus xe soat em — io'e Jesus.

22 — Wuyeta kabiaap puxim. Wuyjebit peam ixē kabiaap. Wuyetadip pima soat ijo but wuywebe. Kabia daġ ajeku. Soat ijobucap wuyekukuap puxim—Deus xe cũġ ma wuyekukuap puxim.

23 — Wuyetakērē bima bit, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taġ ajeku. Kabiok taġ jekukuap ikērēat mujurũġrũġap puxim. Imēnpuye kabiaap kabiok e'em pima, kabiok cĩcã e'em wuywebeam. Ikērēat mujurũġrũġ cĩcã wuyjuyũ.

24 — Pũġ'a be, uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayũ beam kapik am. Kariwayayũ wara'at taġtaġtaġ e'em pima, itakoma kuka o'e pũġ kay, jekariwa kay,

wara'at jekariwa ikuk pin cĩcã bima. Kũyjobit kuka o'e pũğ a'õ kay, wara'at a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Imēnpuxim dinheiro kay jĩjã bima, Deus kay jĩjã ġu epe'e – io'e Jesus.

²⁵ – Imēnpuye oġuwēn eywebe: Eyaġuy'ũm ġu juy epesop eybubut kay – Jesus o'e cebe ip. – “Ajo paxi acejo'o?” i'ũmġu juy epe'e – io'e. – “Ajo paxi acetikõn?” i'ũmġu dak cuy epe'e – io'e. – “Ajo paxi aceġuõm wuydotim?” i'ũmġu dak cuy epe'e. Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Imēnpit ibodi ma xipat soat em Deus xe eydop am – io'e.

²⁶ – Gebum cuy epesop wasũ kay – io'e Jesus. – Pupum ip kabi be. Taidadam ġu ip. Jeku beat tak pupum ġu ip, jeku bewiat mũn'a be imõğ ãm. Imēnpit Deus ixat ũmũm cebe ip—wasũyũ be. Deus xe wasũ teiboğ ġu—wuyebay xe—kabi beat xe. Imēnpit aġ cekay ip. Imēnpuxim wuykay dak soat em aġ.

²⁷ Ade koato mabuk wetabēğ oġuy iap kay ġebum cĩcã bima, eyetabēğ xe'e? Ka'ũma. Gaxĩn ma aco'i epe'ũ.

²⁸ – Pãm eydoti dak? Apēnpuye eyaġuybabi'ũm eydoti kay? Eyaġuybabi'ũm ġu juy. Gebum cuy epesop apēn tũmũntitit aypapan iap kay. Tũmũntitit kapikpiğ ġu. Jesay muġēğēm ġu dak ip.

²⁹ Icēmãn õn e'em eywebe. Salomão ibubut adeat osunuy. Idip cĩcãat kuġ osunuy—jesay kuġ. Salomão dipap podi ma bit titip tip taġatip.

³⁰ Gasũ ma tũmũntitit titetabēğ e'em. Kuyaje bit tite'ũ e'em. Titip Deus a'õbi. Imēnpuxim ja'õbi dak eyemukaypinput je'ġũm eywebe. Eyetabutsu ma'ġu cekay – io'e Jesus.

³¹ – Imēnpuye eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop. “Ajo paxi acejo'o?” i'ũmġu juy epe'e. “Ajo paxi acetikon?” i dak. “Ajo paxi aceġuõm?” i dak – io'e.

³² – Judeu'ũmayũ yaġuy'ũm iboap kay—soat kay. Eyebayat pit itaybit eyju ikuġ'ũm pima iam—kabi beat.

³³ – Koap ġebum cuy epesop Deus soat kukan je'e iap kay—Deus ebikuyap kay dak. Imēn ġebum pima, Deus soat je'ġũm eywebe. Eyxan je'ġũm, eydotim tak – io'e.

³⁴ – Imēneju eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop kuyajeat kabia kay. Kuyaje jajēm pima, eyetaybit epe'e ajo o'jebapuk ixē kabia iam—ajo xipat, ajo xipatpũt tak. Gasũ bit eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop kuyajeat kabia kay – io'e Jesus.

7

¹ O'jekawēn jebekitkit pe.

– “Eykerē jĩjã Deus xe,” i'ũmġu juy epe'e warara'acat pe. Imēn tak Deus “Eykerē oxē,” i'ũmġu je'e eywebe.

² “Ikērēat kuġ ěn,” i'ũmġu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ũm pima, Deus “Ikērēat kuġ eyju,” i'ũmġu dak je'e eywebe. Apēn warara'acat pe eyekawēnap puxim Deus tak je'e eywebe ajo xipat jexe, ajo xipat ġu jexe. Warara'acat pe epeġũm pima, Deus tak je'ġũm eywebe. Apēn cuk epeġũm iap puxim epejat – io'e Jesus.

³ Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn. Jebekitkit pe imuwēnmuwēn o'e, itaybit am ip. Warara'acat ekukuap mukorēm ãm, wuyekuku bima, imukorēmap tãm puxim Jesus xe, ip puxim tak cexe. Imēnpuye Jesus o'jekawēn jebekitkit pe.

– Te'e ma eyju jeakağ eybure eta beatõmtõm kay, eyeta beap'ip cocom'ũm pima.

⁴ Te'e ma eyju e'em cebe: “Ma. Otõmtõm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ũm pima – io'e Jesus.

⁵ – Eyju jewemuġuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk.

– Yop'uk puje, iba'ore ġu je'e eyewebe tõmtõm'uk am eybure eta bewi. Yop'uk puje, xipan epe'e ijojom – io'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbin warara'acat kay ġu juy acejeak iam—wuyekay acã juy acejeak ikērēat muġē buje iam—yopit ma ikērēat muġē buje iam yoboğ ma ikērēat muġē buje iam tak.

6 – Wekawën icēmān – io'e Jesus. – Soat pe ġu juy epeġuwën wekawën. Akurice buximayū be ġu juy epeġuwën, wa'ō kay ġu ip puye. Ya'ōpuruġ jede ip. Warēmtaġ webekitkit o'jukuk ip – Jesus o'e. – Xipat ma wekawën. Soat pe ġu juy wekawën epeġuwën. Dajebaro buximayū be dak ġu juy epeġuwën. Itaybit ġu ip ya'ōdip ma iam. Ixeyū be wekawën kawën te'e maap puxim – Jesus o'e cebe ip.

7 O'jekawën jebekitkit pe.

– Deus xewi juy epejoojuy. Iojujuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejukudada. Ikudadam pima, epetobuxik. Ixe xewi iojujuyap xīntabi be taġtaġtaġ'iap puxim. Xīntabi be taġtaġtaġ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām.

8 Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi taġtaġtaġ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip – io'e.

9 – Wita'a ġu epeyaūm eyipotpot pe “Pāo'a kay ōn,” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in wita'a o'yaūm kuka cebe pāo'a yaūmap tieġ.

10 Puybu ġu epesubuūm cebe, “Axima kay ōn” i'e buje. Kaūma ma ey'in puybu o'subuūm kuka cebe aximaūmap tieġ.

11 Eyju ikērēat kuġ. Imēnpit eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be. Apēn eyju iūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm jexewi iojujuy'ukayū be—kabi beat pit.

12 Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk. Iju Moisés ekawën, Deus ekawën muwēnuwën'ukayū emumutaybitbinap tak.

13 Jesus tak o'jekawën.

– Epeōm cuy xīntabi itok'īt taġ. Xīntabi itokboġ pit daxaboġ kay wuymujujuap e ma—īpiat'ajojoap kay. E pa'ore'ūmat e. Xīntabi itokboġ. Ade wuyjuyū ie daġ jekukum.

14 Xīntabi itok'īt pit e pa'oreat e xīntabi. Wuytait'icap e. Pūġpūġ ma wuyjuyū ie dobuxikxiġ.

15 Jesus dak o'jekawën jebekitkit pe.

– Eyday'em'um cuy epesop eymuġuykuku ojuyayū kay—jewexe Deus ekawën muwēnuwën'ukayū kay. Omuyku ip. Ovelha jo'i ma'ġu ip jajēm, badi bit ip ika'uayū buxim, akurice buxim. Eykay itakomaayū ma ip, xipacat co'iyū ma'ġu ip jajēm – io'e.

16 – Eyetaybit widaōhō ya'a'e ġu e'em—uva'a iam. Eyetaybit tak aru'ip taġ figo'a'e ġu e'em iam. Imēn eyetaybit widaōhō, aru'ip tak. Ya'a nomuju eyetaybit iboyūm. Imēnpuxim tak eyetaybit je'e abuyū jewexe Deus ekawën muwēnuwën'ukayū iam. Xipat'ūm cekukuap tomuju eyetaybit ixeyūm.

17 – Yopxipacat'ip ya'a xipat e'em. Yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em.

18 Yopxipcat'ip pit yaku'ūm an ġu aypatpan. Yopxipat'ūmat'ip tak yaku an ġu aypatpan.

19 Yop yaku'ūmat'ip soat wuyju ixikxiġ, takatkan daxa be ixik am.

20 Apēn yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em; imēnpuxim jewexe Deus ekawën muwēnuwën'ukayū xipat ġu jeku.

– Imēneju eyetaybit epe'e pebicayū jewexe Deus ekawën muwēnuwën'ukayū xipat'ūm cekukuap tomuju – io'e Jesus.

21 – Deus soat kukanap kabia je'e ip owebe: “Ēn ocekekukat,” i. Soat pit jeōm ġu Deus xe kabi be—webay ibikuyap taġ cekuibiyū acā—kabi be omuyat a'ō kayayū acā – Jesus o'e.

22 – Gebujeat kabia Deus abuyū ikērēat kuġ iap ġuwën. Adeayū je'e'e ip owebe: “Ocekekukat! A'ōbi ocekekuku. Xipacap oceġuwēnuwën—Deus soat kukukaniap muwēnuwën oceju,” i. “A'ōbi ibiōġbuk kērēayū oceġujēmujem wuyjuyū xewi,” i dak je'e. “A'ōbi ocewebe i'e ba'oreat oceġubapukpuk,” i dak je'e.

23 – Gebuje ōn je'a'ōbu.

– “Wetaybit ġu oġuy eyjum. Pūġ em tak ka'ūma,” ioce'e – Jesus o'e. – “Wede epe'e oxewi. Ikērēat muġēġēm acā epekuku,” ioce'e dak – Jesus o'e.

24 — Wa'ōkayayũ itaybicat puxim ip—agokatkat puxim ixeyũ wekawẽn coco'ukayũ. Ixe agokatkat uk'a o'yamuy wita'a jeje. Uk'a'abi'ip o'yopmuy wita'a jeje.

25 Muba'at oajẽm wita'a jejeiat'a kay—muba'atxixi. Muba'at idibi o'timuboğ. O'tiajẽm. Kabidoxixi dak o'subidoakaka. Imẽnpit o'ya'at ɣu yacem puye, wita'a jeje buye — io'e Jesus cebe ip.

26 — Wa'ō dağ ɣu jekuku'ukayũ itaybit'ũmat puxim—waramtağ ma uk'a o'yamuyiat puxim ip—wekawẽn kay'ũmayu. Wa'ĩjojom ip. Inaka kũyjobit ɣu ip wa'ō kay. Warẽmtağ uk'a o'yamuyiat puxim—agokatkat puxim—yağuyba'arẽmat puxim. Ixe agokatkat uk'a o'yamuy ipi ju, ka'oririt pe. Cem ɣu o'yamuy.

27 — Muba'at oajẽm ka'oririt peat'a kay. Idibi o'tiajẽm—tiboğati. Kabido dak o'subidoajẽm. O'subido'at bidoboğ ya be. O'ya'at. Iğo'a o'ya'ũm cĩcã, o'ya'at puye — io'e Jesus.

28 Soat yağuybabi'ũm ip osodop, Jesus ekawẽn epere buje.

— Wara'an wuymutaybitbin Jesus — io'e ip. — Idim cĩcã teku wuymutaybitbin — io'e ip.

29 Ja'ōbi imutaybitbin Jesus osunuy. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ buxim ɣu imutaybitbin osunuy.

8

1 Guyjom o'kop Jesus co'a bewi. Ade dak o'kop ip Jesus tomuju.

2 Kopkom pima, ierepat oajẽm Jesus kay, jemu'ada am. O'jeğ'aecõğcõğ cewap, Jesus ya'ōbuyxiat puye.

— Kariwa — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ũm pima, omu'adam ece — io'e Jesus pe.

3 — Obu'u ɣu. Jemu'ada õn — Jesus o'e. O'jebaepucũğ. O'ğucay. O'je'ada dao ma. Ierep topibit xipat o'e.

4 — E'adaap cuy eɣuwẽn ɣu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe emu'adaam itaybit am — io'e. — Xepxem cuy pukaso eɣũm paĩ be Moisés ekawẽn tağ. Imẽn ece'e soat ijoceayũ itaybit am Jesus ierepat o'ɣu'ada iam. Ęn pit eɣuwẽn ɣu e'adaap. Paĩ ma juy ɣuwẽn e'adaap — Jesus o'e ierep tũbit pe.

— Hm hm — io'e.

5 Cafarnaum ka be Jesus ajẽm puje, sorarayũ kukukat oajẽm. Jesus kay oajẽm.

— Kariwa! — io'e Jesus pe.

6 — Obuywatwat'ukat opop oduk'a be. Ipi jĩjã opop. Jebit oe'uat puxim. Iwãtaxipi jĩjã ma. Ikop pa'orean — io'e Jesus pe.

7 — Ijom puk õn pit, imu'ada am — Jesus o'e.

8 — Ka'ũma, Kariwa — io'e. — Eju ɣu juy oduk'a kay, wa'ōbuyxi'ũm puye, Judeu'ũmat õn puye. A'õm ma juy eɣu'ada. “Ece'ada juy,” i ěn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

9 — Õn tak warara'acat mujujum. Wa'ō kay kũyjobit ip wesorarayũ. Pũğ pe õn e'em, “Ejẽm,” i bima, je'jẽm. Wara'at pe õn e'em, “Ejot,” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe õn e'em, “Imẽn cuy ece,” i bima, imẽn je'e.

— Apẽn wesorarayũm wa'ō kay, imẽn tak a'ōbi ma obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

10 Iboap co buje, Jesus itabẽğ o'e.

— Soat Judeuyũ etabucap podi ma itabut okay iğo sorarayũ kukat, Judeu ɣu ma'ɣu — io'e Jesus jenomujuacayũ be.

11 — Adeayũ jajẽm ip Deus dopap pe—Judeu'ũmayũ, mesa koreren jabik ãm Abraão eju, Isaque eju dak, Jacó eju dak. Soat eipi bewi jajẽm ip. Pũğ ixeyũ'in kaxijẽmap ka bewi jajẽm ip. Wara'acayũ ixeyũ'in kaxiajẽmap ka bewi jajẽm ip, kabi beat soat kukan pima. Icocok cĩcã e'em ip — io'e Jesus.

12 — Ajēmjēm ip pima, Deus Israel naxegebitbit joxik ip wūy ma kabiokboğ pe. Iboce ma tōtōn jeedop. Tūy yēyēy ipi bun jeedop — io'e Jesus jenomujuacayū be. Ipiat'ajoap ka be iap muwēnuwēn o'e Jesus—kabiokat ka be iap.

13 — Eju eduk'a kay — Jesus o'e sorarayū kukukat pe. — Kuy ebuywatwat'ukat o'je'ada, okay etabut puye — io'e Jesus. O'je'ada gebuje bit. Ibuywatwat'ukat o'je'ada.

14 O'ju. Jesus oajēm Pedro duk'a be. Oōm. Pedro daxijo o'jojojo. Ipa'i jījā opop xeku.

15 Jesus o'ğucay ipa'iat. O'subaixik. Imēnpuye ipa'i'ūm o'e. Xipat o'e. O'kop cama bewi. Jesus xat o'ğugē cebeam.

16 Katpuje ma iboceayū ibiōğbuk kērēat kuğayū o'tujowat ip Jesus kay. Imu'ada am, o'tujowat ip. Ade osodop ip—iwātaxiplayū. Ibiōğbuk kērēayū o'ğujēm Jesus ikukayū bewi.

— Epejēm — io'e cebe.

O'ajēm ip Jesus a'ōbi. Iwātaxiplayū dak o'ğ'u'ada'ada.

17 Isaías juk o'jekawēn kuyjeayū be. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat juk o'jekawēn. Jesus muwēnuwēn o'e.

Iwātaxiplayū o'ğ'u'ada xeku, ibaca'ūmayū dak, i juk o'e kuyjeayū be.

Jesus o'ğujēm xipat'ūmayū jemumukukukayū xewi—ibiōğbuk kērēayū. Imēn Jesus e'eap puye, soat itaybit o'e icēmān Isaías'ūm ekawēn iam.

18 Adeayū o'je'awero ip Jesus kay. Timudek pin Jesus, ade buye.

— Ga'a — io'e. — Iodi atimudek cuy.

19 Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat tak oajēm.

— Omutaybitbin'ukat — io'e cebe. — Soat ka dağ ojekuku eweju ejuap tağ — io'e.

20 — Tapu — Jesus o'e. — Oweju jekukuayū ya'ūmğu jedopdopap'a — io'e cebe—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat pe. — Kak ikūykēy. Wasū dak topipe. Ōn pit ka'Ūma. Ya'ūmğu odopdopap'a — io'e—Jesus o'e—soat wağo o'e.

21 — Kariwa! — io'e wara'at Jesus pe. — Koap webay'ūm ojokot. Gebuje cum puk ōn eweju — io'e Jesus eju jekukuat.

22 — Kā'ā. Ejot cuy okay — Jesus o'e cebe. — Deus ekawēn kay'ūmat jebadipyū'ūm'ūm jokot. Ēn pit ka'ūma. Oweju juy ejekuku — io'e.

23 Kobe be oōm Jesus. O'timukek ip, wīnābu o'timudek ip—Jesusyū.

24 Timudekdeğ pima ip, kabidoxixi oajēm. Oajēm iodi kay. Topapūn kobe o'e idibim, kabidoxixi ajēm puje. Kobe dağacat iparara ip o'e kabido buxixim. Jesus pit ixet kobe be.

25 Jesus o'ğuwurūğ ip—ceweju etaybitbinayū.

— Kariwa! — io'e ip. — Ocedaxijom ece. Akōm wuyju!

26 O'jewurūğ Jesus.

— Apēğām puxim eyparara? — io'e. — Apēnpuye eyetabutbūt okay? — io'e ipararaayū be. — Eypararam ğu juy epesop. Okay juy eyetabut cīcā.

— Ebidopon! — io'e kabido be. — Edipon! — io'e iodi be. Imēnpuye kabidoxixi o'subido'ūm. Iodi dak tistem cīcā o'e Jesus a'ōbi.

27 — Apen ibo o'jebapuk? — io'e ip. — Abu sute? Kabidoxixi o'subido'ūm ya'ōbi. Iodi dak kūyjobit ya'ō kay — io'e ip. Jesus muwēnuwēn o'e ip jewewebe.

28 Kabido'ūm puje, o'timudek ip. Gadara eipi dağ oeku Jesus. Xepxep osodot ip—ibiōğbuk kērēat kuğayū. Ika'u jījā o'e ip. Ce'ū'ūayū mōğmōğap pewi osodot ip. Bomaku nuynuy soat em. Ixeyū buxixim, e dağ kapkap ğu o'e ip—ibo ka watwat—Gadara ka watwat.

29 — Deus ipot ēn — io'e ip Jesus pe. — Ağ cuy ocesūy. Jajēm ğu juy ocekey ipiat'ajoan ocewebe ipi ūm awap ma — io'e ip Jesus pe.

30-31 — Ite aḡokatkayũ xewi ocemujẽm puje, ocemujum ece dajebaro be—ibiõḡbuk kẽrẽayũ o'e cebe. Imẽn ma o'e ip, dajebaro bomaku wurũrũrũḡ puye—ade dajebaro.

32 — Epejẽm — Jesus o'e.

O'jẽm ip aḡokatkayũ xewi.

O'ju dajebaro kay. Oõm. Imẽnpuye dajebaroyũ daudaum o'jenapõn co'a pẽnpẽn taḡ. Iodi be o'kop ip. Oakõmkõm ip. Jeabokaboḡ ip oap.

33 Dajebaro kukukayũ owatwat ip. Soat muwẽnuwẽn o'e ip aḡoka watwat pe. Dajebaro aokaap awẽḡ muwẽnuwẽn o'e ip aḡoka be. Ibiõḡbuk kẽrẽat kuḡ topibiyũ awẽḡ tak yawẽḡ muwẽnuwẽn cĩcã o'e ip.

34 Gebuje Jesus o'topabe ip—aḡoka watwat—soat.

— Ejẽm cuy oceka bewi — io'e Jesus pe.

9

1 O'jẽm. O'jepit Jesus. Jeipi be o'jepit—Cafernaum ka be. O'jepit, waram timudek puje.

2 Aḡoka watwat ijebit e'ũat o'tujowat Jesus kay. Ixexecap pe ixẽ ijebit e'ũat o'tujowat ip. Jesus itaybit o'e cekay itabut ip iam. Imẽnpuye o'jekawẽn ijebit e'ũat pe:

— A'õcam cuy — io'e cebe. — Ikẽrẽat kuy oju'uk ewebewi, tapu. Iboap ikẽrẽat kay ḡebum ḡu oce, i'uk puje — io'e. — Pũḡ em tak ka'ũma — io'e—Jesus o'e ijebit e'ũat pe.

3 — Ite Jesus “Deus co'i õn,” i napa ma teku e'em — Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ napa ma o'e.

Pũḡpũḡ ixeyũ'in napa ma o'e jewewebe.

4 Jesus itaybit o'e apẽn jewaḡuydadam ip iam.

— Apẽnpuye ikẽrẽm epeyewaḡuy? — io'e Jesus Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ be.

5 — “Ikẽrẽat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imẽnpit eyetabut ḡu ikẽrẽat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'ãy,” i oce ibima, “Ecxĩḡxĩḡ,” i dak, eyetabut ḡu kuka epe'e okay — io'e.

6 — Soat waḡo õn — Jesus o'e. — Wa'õbi teku oḡu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'õbi ma teku o'ḡu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

Gebuje Jesus o'jekawẽn ijebit e'ũat pe.

— E'ãy — io'e cebe. — Eju eduk'a kay. Exexecap cuy etujowat eweju — io'e.

7 O'ãy. Jexexecap kuḡ o'ju jeduk'a kay.

8 Adeayũ iparara jĩjã o'e ip, iboap tobuxik puje.

— Ka'ũmḡu xipacat Deus co'iat — io'e ip. — Deus Jesus a'õ mubacaat puye. Imẽnpuye ixẽ Jesus pe ikẽrẽat i'uk put wuyxewi — io'e ip.

9 Ibocewi Mateus o'jojojo Jesus.

Oajẽm Jesus Mateus kay. Ixẽ Mateus xik'i osunuy jekapikpikap'a be—iecuḡap edinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — io'e Mateus pe.

O'ãy. Oeku Jesus eju.

10 Mateus tuk'a be oajẽm ip—adeayũ, jekõn ãm. Oabikbik mesa koreren iecuḡap edinheiro bubu'ukayũ, Deus xe ikẽrẽan e'e'ukayũ dak, Jesus tak, Jesus eju etaybitbinayũ dak. Soat ip oabikbik mesa xe jekõn ãm.

11 — Apẽnpuye ixeyũ eju eymutaybitbin'ukat jekõnkõn—iecuḡap edinheiro bubu'ukayũ eju? Ikẽrẽat muḡẽḡẽ'ukayũ eju dak? — Fariseuyũ o'e Jesus etaybitbinayũ be. Imẽn kawẽnwẽn o'e ip, Jesus jekõnkõn o'jojojo ip puye.

12-13 O'jede ḡu imutaybitbinayũ. Jesus pit Fariseuyũ o'ya'ĩjojo. O'jekawẽn.

— Iwãtaxipi'ũmayũ wuyanũḡtata'ukat kay je'ju ḡu—iwãtaxipipayũ acã — io'e. — Imẽnpuxim õn tak jewexe xipacayũ nomuwã ãm ḡu ojot—xipat'ũmayũ nomuwã ãm acã. Ikẽrẽat uk am ixeyũ bewi ojot. Imẽnpuye cekõn ikẽrẽat muḡẽḡẽ'ukayũ eju — io'e.

— Cum cuy eyju eymutaybitbinayũ kay — io'e — eytaybit am apẽn Deus ekawẽntup e'em iam — io'e Jesus Fariseuyũ be. — Imẽn opop ibararakat:

Idip ma oxe warara'acayũ eyetabotaidabotbot pima. Imẽnpit idip ġu oxe warara'acayũ kay ġu eyetabotaidabotbot pima, obuyxi am carneiroyũ mupiġ ma'ġu eyju, i — io'e.

— Imẽnpuye ijoce jewexe xipacayũ nomuwã ãm ġu ojet—xipat'ũmayũ nomuwã ãm acã — io'e Jesus.

¹⁴ João Batista eju etaybitbinayũ oajẽm ip Jesus kay.

— Apẽnpuye Fariseuyũ jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawẽn ãm—oceju dak, eweju etaybitbinayũ bit jekõnkõn ip pima? — io'e ip.

¹⁵ — Oweju etaybitbinayũ jekõnkõn, õn ceweju ip puye. Õn pit ceweju ip'ũm pima, jekõnkõn ġu ip. Jekpiwan ma jewemureren ip Deus eju kawẽn ãm. Imẽn soat itaybit e'em iġuycũġ cĩcã ip iam. Õn iwadip puxim. Iwadip cexe ip pima, abu ixeyũ'in iġuycũġ e'em—jewebumũnap epeta be tomuwãibiyũ'in? Ka'ũma ma! Imẽnpuxim oweju etaybitbinayũ jekõnkõn ip. Jewebumũnap epeta be tomuwãibiyũ buxim ip — io'e Jesus.

¹⁶ Jesus wuymutaybinap ekawẽn o'ġuwẽn cebe ip—imẽnpuximap ekawẽn. Imẽn o'ġuwẽn.

— Paġo iisuan ġu imuwaketken wuyju—toti iorokat muwaketken. Iisuat pit imuwaket puje, jewa'i'in biġ ma idieġboġ e'em — io'e Jesus.

¹⁷ — Uva'abidi tiisuati dak acetimõġ yayisuat'a daġ — io'e Jesus. — Ya iisuat taġ'ũm pima, o'jeaebaġ kuka — io'e. — Imẽnpuye uva'abidi tiisuati acetimõġ timũn'a be—yayisuat'a be, uva'abidi cediepuyat puxixim, tiporoyat puxixim, timun'a'ũmap puxixim — io'e Jesus João Batista eju etaybitbinayũ be.

Iboam e'em pima, “Wekawẽn paġo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak,” i'e ojuy osunuy. Imẽn Jesus o'e. Kawẽn iisuat ma Jesus ekawẽn o'e ġasũ bit. Fariseuyũ ekawẽn taġ ġu o'e, Saduceuyũ ekawẽn taġ ġu o'e dak.

¹⁸ Judeuyũ kukukat tak oajẽm Jesus kay. Ixe osunuy Deus eju kawẽnwẽnap'a kukukat. O'jẽġ'aecõġcõġ Jesus topa be, ibuyxi am.

— Odaxit ġaxĩn ma oe'ũ — io'e Jesus pe. — Ejot pima bit, eġu'ada. Jetait — io'e Jesus pe. — Ebuesubumõġ ijeje bima, je'ada odaxit — io'e.

¹⁹ — Ga'a — io'e.

O'ju ip—Jesusyũ.

²⁰⁻²¹ Cucum pima, pũġ ayacat oajẽm Jesus tomuju, cesay mucay am—Jesus ekabek ukpu mucay am. 12 koato bun ma ixe ayacat iwãtaxipipin o'e, doybucukcuġ ġu buye.

— Cesay mucay buje ma, oce'ada — ixe ayacat o'e jewebe ma.

Jesus ekabek o'ġucay.

²² O'jekorepẽn Jesus.

Gebuje Jesus ayacat o'jojojo.

— A'õcam cuy — io'e ayacat pe. — Etabut okay. Imẽnpuye ġaxĩn ma eceje'ada — io'e.

Dao ma o'je'ada ixe ayacat.

²³ Oajẽm ip Judeuyũ kukukat tuk'a kay. Ade wãwãm ip osodop. Jebubut'uk muyd-eedayũ dak o'jojojo Jesus. Imuydedem ip Judeu babi daġ. Cebabi daġ tak wãwã ip osodop.

²⁴ — Ce'ũ ġu teku. Yaypan'isuat ixet ã — io'e Jesus wãwãayũ be. Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ũm oe'ũ iam. Inaka waram imutain. Imẽnpuye “Ixet ã,” io'e. Wãwãibiyũ bit jewaywayway ip o'e Jesus kay. Jesus o'e cebe ip:

— Epejẽm uk'a bewi — io'e.

O'ġujẽm.

²⁵ Ijẽm puje, Jesus oãm yaypan'isuat kay. O'subaixik. Dao ma o'je'ada. Itait o'e waram ġuto ce'ũ topibit, Jesus o'subaixik puye. Ixe o'kop—ce'ũ topibit.

²⁶ Ipi juayũ ce'ũ topibit awẽg o'yawẽgmupõg ip. Jekawẽnwẽn o'e ip soat tağ—soat ibo eipi dağ.

²⁷ Jesusyũ eipi kukukat ka bewi cẽm puje, xepxep o'ju Jesus tomuju—ita'ũmayũ.

— Etabotaidabotbon cuy eğuy ocekey — io'e ip. — Ocemu'ada am — io'e ip Jesus pe—Davi'ũm naxegebit pe—Judeuyũ ajojoyũ'ũm'ũm kukukat naxegebit pe.

²⁸ Oajẽm ip Jesus kay, ixe jeduk'a be õmõm pima.

— Eyetabut tu okay—eyemu'ada õn iap kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetabut, kariwa.

²⁹⁻³⁰ O'sutamucay Jesus ita'ũmayũ. O'je'ada.

— Eyju eyetabut okay buye, õn jeymu'ada — io'e Jesus itã'ũm topibiyũ be. Itate o'e, Jesus o'sutada buye.

— Eymu'adaap epeğuwẽn ğu juy eybureyũ be—ka'ũma be ma — io'e Jesus.

³¹ Imẽnpit je'adaap o'ğuyppõğpõğ ip soat kaka dağ.

³² Jesusyũ uk'a be cẽmcẽm pima, iboceayũ ibiõğbuk kërëat kuğat o'tujowat Jesus kay. Cekawẽn pa'oreat o'e ixe, ibiõğbuk kërëat kuğ puye. O'tujowat ip Jesus pe, imu'ada am.

³³ O'je'ada Jesus a'õbi. Ağokatkat pewi ibiõğbuk kërëat cẽm puje, xipan o'jekawẽn ma, o'je'ada buye.

— Abu yağuyğuy imẽn o'jebapuk iam? — adeayũ o'e ip jewewebe. — Ka'ũma ma ijo'iat imẽn wuyjojojo ğu Israel eipi be—wuyeipi be — io'e ip.

³⁴ Imẽnpit Fariseuyũ o'jekawẽn. Napa ma o'jekawẽn ip.

— Jesus ibiõğbuk kërëat mujẽmjẽm cebewi ibiõğbuk kërëayũ kukukat a'õbi—Satanás a'õbi — io'e ip napa ma.

³⁵ O'ju Jesus ikaboğatka dağ, ika'ĩcatka dãğ tak. O'ju ağoka watwat mutaybitbin. Judeuyũ Deus eju kawẽnwẽnap'a be imutaybitbin o'e. Deus soat kukanap o'ğuwẽnuwẽn soat pe—kawẽn idipat. Imẽn ma imutaybitbin ip oeku. Ibomaayũ mu'ada'adam oeku: iwãtaxipipiyũ, ibaca'ũmayũ dak—soat mu'ada'adam oeku.

³⁶ Itabotaidabotbot ma iboka watwat kay Jesus osunuy, yağuybabi'ũm osodop puye. Ovelha buxim ip, jekukat'ũm pima ip. Imẽnpuxim ika beacat ikukuk'ukat'ũmayu osodop ip, ka'ũmğũ ibuywatwat'ukat puye.

³⁷ Imẽneju Jesus o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ be.

— Kadai ya ade opop—kadai'a—yaopat'a. Pũğpũğ pit omuyku ip yabu am — io'e cebe ip.

³⁸ — Epeyekawẽn cuy kapikpik'ukayũ kukukat pe. I juy ep'e cebe: “Kapikpik'ukayũ eğuju juy kadai'a bu am,” i — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

Imẽn Jesus kawẽnwẽn o'e, Jesus eju adeayũ ceku pin ip puye. Apẽn kadai ya ade o'yadop—kadai'a yaopat'a; imẽn tak adeayũ ceku pin ip Deus emunaẽ eju. Imẽnpit pũğpũğ oekuku Jesus kawẽn muwẽnuwẽn ijodiacat pe. Imẽnpuye imuwẽnuwẽn'ukayũ kukat eju juy jekawẽn ip Deus eju.

— Adeayũ juy eğuju ekawẽn muwẽn ãm — i juy e'em ip cebe.

10

¹ Jesus 12 beayũ o'tomuwã—jewēju etaybitbin'ukayũ. O'tomuwã, ja'õbi soat mu'ada am—iwãtaxipipiyũ mu'ada am, ibiõğbuk kërëayũ mujẽm ãm tak—ja'õbi imujẽm ikuğayũ bewi—soat ip pewi. Ja'õbacaap o'ğũm cebe ip—12 beayũ be.

²⁻⁴ 12 beayũ ibutet 12 butet pe osodop ip. Ibũrũ ma ibutet osodop ip—Jesus emumu-juyũ butet: Koapat Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Tomé i, Mateus i, wara'at Tiago, Tadeu i, wara'at Simão, Judas Iscariotes i. Ibũrũ ma ibutet osodop ip.

Wara'at putet Pedro i ibutet osunuy—Simão butet. André Pedro kitpit osunuy. Tiago, João dak, Zebedeu ipotpoyũ osodop. João Tiago kitpit osunuy. Mateus iecuğap peam Israel naxegebitbit xewi dinheiro bubu'ukat osunuy. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy.

Wara'at Simão Israel eipi kay cĩcãat osunuy. Judas Iscariotes ġuyjom Jesus o'ġũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Ibũrũ ma osodop ip—12 beayũ—Jesus eju jekuku'ukayũ.

⁵⁻⁶ 12 beayũ o'ġuju Jesus.

— Epeju Israel naxeġebitbit kay — io'e cebe ip. — Itabidaoayũ buxim ip — io'e. — Ovelhayũ buxim ip — io'e Jesus. — Wara'at eipi bewiayũ kay epeju ġu — io'e 12 beayũ be. — Israel naxeġebitbit kay acã juy epeju. Judeu'ũmayũ kay ġu epeju, Samaria eipi beayũ kay ġu dak — io'e.

⁷ — “Ijasun Deus soat kukan je'e,” i juy epe'e Judeuyũ be, Israel naxeġebitbit pe cucum pima eyju — Jesus o'e 12 beayũ be.

⁸ — Iwãtaxipiyayũ epeġu'ada juy ip — io'e cebe ip. — Ce'ũ'ũayũ dak epeġutait. Waram jetaip ip — io'e Jesus. — Ierepayũ epeġu'ada juy — io'e cebe ip. — Ibiõġbuk kẽrẽayũ dak epeġujẽm cuy ibiõġbuk ikẽrẽat kuġayũ bewi — io'e Jesus. — Imẽn epe'e juy wa'õbi—ce'adaap epe'e juy. Epeteida ġu juy. Imẽn ãm cuk oġũm wa'õbacaap eywebe teidam ġu — io'e Jesus cebe ip.

⁹ — Dinheiro epetujowat ġu juy eyweju. Ouro epetujowat ġu, prata dak ka'ũma. Cobre dak ka'ũma. Epetujowat ġu juy dinheiro mũn'a be.

¹⁰ Cucumap pubut mũn'a dak epeyadujowat ġu juy. Xepxem cuy epetujowat ġu—eydoti, pũġ ma acã. Sandália dak ka'ũma. Eyba'ip tak epeyoptujowat ġu juy. Eybuywacayũ ma juy eyxan je'ġũm. Imẽnpuye eybubut epetujowat ġu juy — io'e Jesus.

¹¹ — Ajẽm pima aġoka be jeduk'a be eyġuyġuy pinat epetobuxik cuy. Ixe duk'a be juy epesopsop, ibo aġoka be bima — io'e Jesus.

¹² — Ixeyũ duk'a be õmõm pima, epeyekawẽn tuk'a beayũ eju. Kato juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹³ — Gebuje eyekawẽn kay ya'õpĩcũġcũġ je'e ip. Ya'õpĩcũġcũġ je'e ip, eyekawẽn kay buye. Imẽnpit wara'acayũ eyekawẽn kay'ũm pima bit, ya'õpĩcũġcũġ ġu je'e ip. Epajẽm cexe ip. Imẽnpit te'e ma epe'e, “Wuykabia,” cebe ip. “Epeõm,” i ġu je'e ip, eyekawẽn kay'ũm puye.

¹⁴ — Eykay'ũmayũ bewi epejẽm cuy, eyekawẽn kay'ũmayũ bewi dak. Cẽm pima eyesandália epeġupoyoy, “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'õ kay'ũm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe. Imẽn cuy epe'e cebe ip, aġoka bewi wan pima, uk'a bewi wan pima — Jesus o'e 12 beayũ be.

¹⁵ — Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Gomorra ka watwat pe dak. Ixeyũ be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawẽn com ip ibu'u buye. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e.

¹⁶ — Ya'õpicũġ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eymujum õn. Ovelha buximayũ eyju. Widayũ parakpe eyju ovelhayũ buxim. Imẽnpuxim eykay itakomaayũ parakpe eyju. Ovelhayũ be bit i'e baõre akuriceyũ be. Imẽnpuxim eywebe i'e ba'ore eykay itakomaayũ be.

— Wa'õbi eyju buje, itaybit cĩcãayũm epesop. Aġ cĩcã juy epesop. Dao ġu juy eyetakomãm cekay ip — io'e Jesus.

¹⁷ — Aġ cuy epesop — io'e. — Eykay itakomaayũ jeydaomũn. Jeydujowat ip wuyekawẽn coco'ukayũ be. Jeymupokupok ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be jetakomaap kay. Ixee bum jeymupokupok ip — Jesus o'e.

¹⁸ — Eyju webekitkit puye jeydujowat ip ipi kukayũ be, kariwawayũ be dak. Jeydujowat itaybit am eyetabucap xipat cexe ip iam ma, eyetabucap xipat'ũm cexe ip iam pit. Kawẽn idipat epeġuwẽn cebe ip, Judeuyũ'ũmayũ be dak — io'e Jesus.

¹⁹ — Eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop, eyetaybit'ũm puye ajom epeyekawẽn iam, apẽn epeyekawẽn iam tak. Eydujowatwan pima ip, Deus o'ġuwẽn eywebe ajom epeyekawẽn iam. Imẽn jeymutaybin.

²⁰ Wa'ōbi juy epeyekawēn. Imēn epeyekawēnwēn Deus biōḡbuk ma kawēnwēn je'e eywebewi—Wuyebay biōḡbuk — Jesus o'e cebe ip.

²¹ — Adeayū jebadipyū kay itakoma je'e, ixeyū webekitkit puye. Iwaḡo jekitpit tujowat cekay itakomaayū be yaoka am. Ikitpit tak jewaḡo tujowat yaoka am. Ipotpet tak itakoma jījā je'e jebay kay. Jebay tujowat cebe ip, yaoka am — io'e.

²² — Soat ixeyū itakoma jījā je'e eykay, eyju webekitkit puye. Ipiat pibun eyetaxi bima, Deus a'ō daḡ jekukum cuy eyju. Guyjom Deus jeymuyu, cexe soat em eyedop am — io'e.

²³ — Eywebe ipiat supī'ajojo bima, epeyenapōn cuy. Imēn e'e ip pima pūḡ ka be, epeyenapōn cuy wara'at ka be—aḡoka be — io'e cebe ip. — Soat waḡo ōn — Jesus o'e. — Waram wajēm awap, ade aḡoka daḡ epeju—Israel naxeḡebitbit eipi daḡ — io'e Jesus.

²⁴ — Imutaybitbin'ukat podi ḡu je'e jeweju etaybitbinayū itaybit ip. Kariwa dak podi ḡu dak je'e jekapikpiḡ'ukayū kapikpiḡ ip.

²⁵ Imēnpuye kapikpiḡ'ukayū icokcoḡ cuy jeedop ip, jekariwa buximayū ip puye. Itaybitbinayū dak icokcoḡ cuy jeedop ip jemutaybitbin'ukat buximayū ip puye. Ijoceayū cekariwa a'ō ya'ōmuy ip pima, “Belzebu teku,” i bima ip, cebekitkit a'ō dak ijo'i ma ya'ōmuy je'e ip. Cekariwa omuymuy ip pima, cebekitkit tak imuymuy ip cekariwa muymiyap podi ma — io'e Jesus.

²⁶ — Eypararam ḡu juy epesop ixeyū e'eap puxixim — io'e jebekitkit pe. — Yajuyjuyat jewedobuxik ḡuyjom. Iba'arēmat ibapuk je'e soat xe.

²⁷ Imēnpuxim ajo oḡuwēn eywebe, kawēnwēn wuyeweweju ma, ijop epeḡuwēn soat pe ḡuyjom — io'e. — Ibadadaap kay epeya'ījojo, ijop soat pe epeḡuwēn ḡuyjom — Jesus o'e.

²⁸ — Eypararam ḡu juy epesop eyaoka ojuyayū buxixim — io'e jebekitkit pe. — Wuyejebit aoka but ip. Imēnpit wuybiōḡbuk aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Deus puxim pit cuy eypararam epesop. Wuyejebit muy'ūm put cebe, wuybiōḡbuk tak. Ipiat'ajojoap pe imu'ūm put — Jesus o'e.

²⁹ — Xepxep pe pidiwe dei tei'īt ma—pūḡpūḡ centavo ma—wasū yopīcat tei. Imēnpit pūḡ wasū yopīcat at'an pima, Deus itaybit ixe wasū o'at iam. Deus a'ōbi acā je'at — Jesus o'e.

³⁰⁻³¹ — Deus xe teibōḡ ḡu wasūdei. Imēnpit aḡ cekay. Imēnpuxim wuykay dak aḡ soat em. Deus itaybit wuyadap peburūdap iam. Imēneju eyaḡuybabi'ūm'ūm ḡu juy epesop. Deus soat itaybit wuyekuku iam — io'e.

³² — Eyju “Jesus ebekitkiyū oceju,” i soat pe e'em pima, ōn tak “Teyūku webekitkit,” i oce webay be—kabi beat pe — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

³³ — Eyju bit e'em warara'acayū be, “Jesus bureyū ḡu oceju,” i bima, ōn tak “Iteyū bure ḡu ōn,” i oce Webay be—kabi beat pe — io'e Jesus.

³⁴ — Epeyewaḡuy ḡu juy: “Jesus osodot kaba'ūm wuydop am,” i. Ojot puye, ipi watwat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jekuku. Itakoma je'e ip jewewekay. Pajam jewaokakam je'e ip — Jesus o'e.

³⁵⁻³⁶ — Ibadipyū itakoma cīcāayū je'e jewewekay, pūḡpūḡ ixeyū'in okay itabut puye — Jesus o'e. — Cebay ma okay je'e. Ipot pit okay ḡu je'e. Ixi ma okay je'e. I'iyū okay ḡu je'e—ayacayū. I'it tayxi okay ḡu je'e. Yuktayxi okay je'e. Imēneju wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ip — Jesus o'e cebe ip.

³⁷ — Eyebay kayap podi ma okay'ūm pima, oweju jekukuayū ḡu epesop, eyxi kayap podi ma dak, eyekpotpoyū kayap podi ma dak, eydaxityū kayap podi ma dak.

³⁸ Owebeam je'ū ibu'u'ūmat puximayū acā webekitkit ma oxe. Korosa jeje je'ū ām, korosa dujuwatwan ōn pima, webekitkit tak cucum onomuju. Cucum ip korosa kuḡ, je'ū ām. Apēn aḡokatkat korosa dujuwatwan cucum, korosa jeje jebamupayam je'ū ām; imēnpuxim cuy epeku soat em owebeam je'ū ibu'u'ūmat puxim.

39 – Eye'ũ bima, òn ma obuyxi eyxe buye, ibin ma soat em eyetabêğ epesop Deus xe. Eywebe ma jewağuyğuy: “Òn ma obuyxiat,” i bima bit, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje – Jesus o'e cebe ip.

40 – Gasũ epeju Israel naxeğebitbit kay. Wa'òbi epeju – Jesus o'e jeweju etaybitbinayũ be. – Pũğ ixeyũ'in eywebe je'e, “Epeòm,” i. Imēnpuxim ma owebe dak je'e ip – io'e Jesus. – Imēnpuxim ma oğujuiat pe dak je'e ip – io'e.

41 – Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pe dak je'e, “Eòm,” i. Ixe dak iòm pin, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye. Iòm pin. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ùmũm pima jekawēn muwēnuwēn'ukat pe.

– Cũğ cĩcãat pe dak je'e, “Eòm,” i. Ixe dak iòm pin, cũğ cĩcãat puye. Iòm pin je'e. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ùmũm pima cũğ cĩcãat pe.

42 Wara'acat webekit'isuat pe idibi ma tiũm ticukati, ixe webekit puye, Deus tak xipacat je'ğũm idibiũmat pe – io'e. – Iboap kay ġebum cuy epesop – io'e Jesus.

11

1 Ibocewi o'ju Jesus ağokaxiriyũ be. Wũy ġu osodop boyũku. 12 beayũ muju bujep, ağokaxiri beayũ mutaybit am o'ju. Deus ekawēn muwēnuwēn oeku Jesus.

2 João Batista Cristo awēğ o'yawēğcoco daomũnmũnap'a be. Bekitkit o'ğuju Jesus kay. Jeweju etaybitbinayũ o'ğuju João. O'ğuju, ja'ò daxijo am.

3 – “Deus emumuju ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe – io'e João. – “Èn ma du ixe? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe – io'e João.

– Hm hm – io'e ip.

João a'ò daxijo am o'ju ip.

Oajēm ip cekay—Jesus kay.

– Èn ma du omuykuiat? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi? – io'e ip Jesus pe.

4 – Epeyepit cuy João kay – io'e cebe ip. – Epejojojoiap cuy epeğuwēn João be, epekũyjojoiap tak – io'e.

5 – Ita'ũm topibiyũ o'e itate ġasũ. Taokērē topibiyũ dak xipan ip o'e jexĩğxĩğ ġasũ. Irep topibiyũ dak xipan o'e ġasũ. Ya'òpi'ũm topibiyũ dak ya'òpipe o'e ip. Jekũyjom ip o'e. Ce'ũ topibiyũ dak waram itabēğ o'e ġasũ. Tadaibotbocayũ dak kawēn idipat cocom ġasũ—Deus ipot awēğ cocom.

6 – Imēneju: “Ecokcoğ eğuy okay etabut am ebu'u'ũm pima. ‘Ite ġu omuykuiat,’ ie'em pima bit, ecokcoğ ġu eğuy,” i juy epe'e João be – io'e Jesus.

– Hm hm – io'e ip.

7 Cēmcēm ip pima, Jesus João o'ğuwēn ibo ka beayũ be.

– João jom cuk epeku uk'a'ũmat pe – io'e Jesus. – Pãm ixe João? Ajo-buxim ixe o'e? Ip'ũn'ũn kay kabido ajēm puje, je'ipe'adedem. Yağuykorerenayũ ite'ip puxim, soat em jeweğuy muwarurururun puye. João bit yağuykoreren ġu. Ite'ip puxim ġu.

8 João doti teiboğ ġu. Teiboğat kukayũ adeayũ kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayũ.

9 João bit ibubut adeat ġu. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat xeku. Warara'acat podi ma João ya'òbuyxi—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ bodi ma.

10 – Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēğaptup:

Ağ cuy epesop, ie'em Deus, i. Wemumuju oğuju ewap ajēm puje, emuxipan am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēğaptup – io'e.

11 – Kuyjeayũ bodi ma João ya'òbuyxi. Ka'ũma ma omuy João Batista jo'i ya'òbuxian. Deus xe bit—kabi beat xe bit—yopĩcat João bodiat ya'òbuyxiat wekawēn kayayũ'in – Jesus o'e.

12 – Ixe João Deus awēğ o'yawēğtojot ipi juacat kay—Deus soat kukanap awēğ. Iboap awēğcocom pima ip, cekay jĩjã ip, Deus xe nuynuy pin cĩcã ip puye. Imēn ġasũ dak cekay jĩjã ip – io'e. – Deus xe ajēm pin ip – io'e.

13 — João ajēm awap, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboap awēḡ cuk o'yawēḡtojot—soat ip. Imēn tak Moisés ekawēn tup e'em — io'e Jesus.

14 — Iboap awēḡ kay eyetabut pima, eyetabun tak Elias jajēmiap João jo'i ma oajēm.

15 Epeya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

16 Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Oḡuwēn eywebe, abu-buxim ḡasuacat iap iam eyetaybit am. Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū—bekitkiyū.

17 “Tēḡtēḡ'a oceyamuyde eywebe ya'ījo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” ie'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju totōn,” ie'em ip. Ijoyū buxim ḡasūacat — io'e Jesus.

18 — João Batista oajēm eykay. Ixe vinhodi o'tikōn ḡu. Ire oeku Deus eju jekawēn ām. Soat pit napa ma e'em João muwēnuwēn: “Ibiōḡbuk kērēat kukat teku,” i.

19 — Soat waḡo òn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikōnkōn tak. Soat pit napa ma e'em omuwēnuwēn: “Ika'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecugap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pure,” i dak — io'e. — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayū je'e omuwēnuwēn, João muwēnuwēn tak, “Deus xe cūḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

20 Jesus tak o'jekawēn ibocean pe. Ikērēan e'e'ukayū muwēnuwēn o'e Jesus. Ikērēat epere'ūmayū muwēnuwēn o'e. Ikērēat kuḡ o'e ip. Imēnpit iḡuycūḡ ḡu ip ikērēat kay. Jesus a'ōbi iba'oreat cuk o'jebapuk ixeyū etabun. Jesus a'ōbi o'jebapuk. Imēnpit ikērēat mujurūḡrūḡ. Imēn o'e—Corazim ka watwat o'e, Betsaida ka watwat tak, Cafaranaum ka watwat tak.

21 — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat! — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ūma buk epejojoioiap cuk adi oḡubapukpuk eyetabut pe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip—ibo ka watwat. Itabut kajuk ip Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucacat o'ḡuōm ip jedotim. Daxa daypibewiaptōm tak kajuk o'tōmōḡ ip jabi jeje. Imēn kajuk o'e ip, “Oceḡuycūḡ cīcā ikērēat kuḡ oceju buye” iap mubapuk am; “Ḡasū bit ikērēat aḡuḡē ḡu” iap tak mubapuk am jebureyū be — io'e.

22 — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Imēnpit Tiro ka be iap podi ma, Sidon ka be iap podi ma dak eywebe ipiat supi'ajoat. Iboap kay ḡebum cuy epesop — io'e Jesus Corazim ka watwat pe, Betsaida ka watwat pe dak.

23 — Cafarnaum ka watwat! — io'e. — Deus jeymuyu ḡu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiatpi'ajojoap kay bit. Ka'ūma buk epejojoioiap cuk adi oḡubapukpuk eyetabut pe eyka be bima oce — io'e. — Iboap mubapuk pima Sodoma ka be, ikērēat kajuk o'jepere ip. Deus kajuk aḡoka o'sukamupik ḡu — io'e Jesus.

24 — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Tiro ka watwat tak. Imēnpit Sodoma ka be iap podi ma Deus ipiat supi'ajoat eywebe. Iboap kay ḡebum cuy epesop — io'e Jesus Cafarnaum ka watwat pe.

25-26 — Jesus o'e ḡebuje bit.

— Bay — io'e. — Ēn acā soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipijuacat kukukat tak — io'e. — Apēn ēn e'em iap mubapukpuḡ ēn jewexe itaybit cīcāyū be ḡu—imutaybitbin'ūmayū be acā — io'e. — Ixeyū acā wekawēn imutaybitbin ēn. Imēn xipāt oxe. Ocokcok cīcā imēn ebikuy buye. Ocokcok cīcā xipāt exe buye dak — io'e Deus pe.

27 — Soat ma juk Webay o'ḡūm owebe — io'e cebe ip. — Warara'acat ḡu itaybit abu Deus ipot iam—cebay acā. Imēnpuxim warara'acat ḡu itaybit abu ipote bay iam—ipot acā. Jebay mubapuk am, ipot ibikuy bima acā warara'acat itaybit je'e abu Deus iam — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Okay epesot. Ikêrêat oju'uk eywebewi — io'e Jesus cebe ip. Deus a'õ kay kûyjobit ojuy ip. Imênpit kûyjobit ġu ip.

²⁹ — Eymutaybitbin oce. Webekitkit e'em. Wa'õpuruġ'ũmat õn. Waġuybabibi. Yoboġat pin ġu owexe. Eywebewi ikêrêat oju'uk.

³⁰ Wa'õ kayap iba'ore ġu imuġê âm. Kûyjobit am okay dak iba'ore ġu eywebe. Wara'at ikêrêat kay eyebu'um epe'e, eywebewi ikêrêat oju'uk puye — Jesus o'e soat pe.

12

¹ Gebuje Jesusyũ o'ju trigodip taġ. Sábado bima o'ju, Judeuyũ jebodoydoyap kabia bima. Trigodadot o'tadot'uk ceweju etaybitbinayũ. Trigoda o'tabu ip, jerere buye. O'ta'o'o ip.

² Ta o'om pima, Fariseyũ ixeyũ o'jojojo. Jesus eju etaybitbinayũ o'jojojo ip.

— Ak'i! — Fariseyũ o'e Jesus pe. — Eweju etaybitbinayũ Moisés ekawên taġ ġu jekuku ip. Jebodoydoyap kabia be kapikpiġ ip. Cũġ ma ġu e'em ip. Trigodadot uk'uġ ip. Imênpuye ikêrêat kuġ ip, wuywebe jebodoydoyap kabia be kapikpi buye — io'e cebe.

³⁻⁴ — Tã. Ikêrêat kuġ ġu ip — io'e Jesus. — Kuyje Davi oõm Deus eju kawênwênap'a be. Ire bima, oõm Davi, cewejuyũ dak. Deus emesa bewi paõ'a o'ya'o'o ip—Deus etabixe o'yamõġ ip iat'a—paĩyũ be acã ya'o pi ġu iat'a. Moisés ekawên taġ ġu ijop'a o'ta'o'o ip—Daviyũ. Apên Davi o'e'e iaptup opop Deus ekawêntup pe. Kuy epetupcoco—iboaptup — io'e Fariseuyũ be.

⁵ — Deus eju kawênwênap'a be paĩyũ kapikpiġ ip soat kabia. Jebodoydoyap kabia jekukum ip Moisés ekawên taġ ġu yaboġat'a be. Wara'at taġ jekukum ip, kapikpiġ puye. Imênpit ikêrêat kuġ ġu ip Deus xe. Iboaptup ekawên eyetaybit—Deus ekawêntup. Kuy epetupcoco—iboaptup tak — io'e Jesus.

⁶ — Icêmãn ocekawên eywebe. Deus eju kawênwênap'a Israel naxeġebitbit o'yamuy—yaboġat'a. O'yamuy ip, wuyju yamubuyxin am. Imênpuye Deus eju kawênwênap'a kukukayũ ya'õbacaayũ. Imênpit ya'õbaca jĩjãat omuy ijoce ġasũ — io'e Jesus cebe ip.

Jewebe ma o'e Jesus, “ya'õbaca jĩjãat” i'e'em pima.

⁷ Warara'acayũ kay eyetabotaidabotbocap kay õn, i Deus juk o'e — io'e Jesus cebe ip. Owebeam carneiro mupikap kay ġu bit õn—eyetabotaidabotbotap kay acã, i — io'e Jesus.

Ijoptup ekawên eyetaybit pima, “Ikêrêat kuġ ip,” i kajuk epe'e ġu ikêrêat kuġ'ũmayũ muwênuwên pima — io'e Jesus Fariseyũ be.

⁸ — Soat waġo õn. “Epeyekapik cuy,” i õn e'em pima jebodoydoyap kabia be dak, cedaġ kuka o'e eyekapikap Deus xe — Jesus o'e.

⁹ O'ju Jesus ibocewi. Oajêm Deus eju kawênwênap'a kay—Judeuyũ e'aweroroap'a kay. Oõm.

¹⁰ Gebuje aġokatkat o'tobuxik iġo'a be. Pũġbũnũ'a o'subũnũ'anũy ibũnũ'akêrê.

Pũġpũġ o'je'aweroiayu'in Jesus muymuy ojuy ip.

— Jesus Moisés ekawên taġ ġu jekukum — i'e ojuy ip warara'acayũ be. Imênpuye:

— Jebodoydoyap kabia bima, xipat tu exe ibũnũ'a kêrêat mu'ada am? Imên tu Moisés ekawên taġ ma? — io'e ip Jesus pe.

¹¹⁻¹² — Xipat Moisés ekawên taġ warara'acayũ ikukpin wuyxe bima — Jesus o'e Fariseuyũ be. — Jebodoydoyap kabia bima eyõhõ o'at pima ipikũykũy be i'uk'uġ ip ipikũykũy bewi—ixe ovelha — io'e. — Abũ jeõhõyũ uġ ġu? Ka'ũma ma. Ovelha ikukpin ip, jeõhõyũ buye. Imênpuye i'uġ ip. Imên tak wuyju ovelha bodi ma wuykukpin Deus xe. Imênpuye xipat Moisés ekawên taġ wuywebe xipacat muġê âm jebodoydoyap kabia be — io'e Jesus.

¹³ — Paya'i ece ebu — io'e ibũnũ'a kêrêat pe. O'jewebũmupaya. O'je'ada ibũnũ'a kêrê topibit. Wara'atpunu'a jo'i o'e. Ibũnũ'adip o'e.

14 Fariseuyū bit o'jēm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'jewawē ip Jesus aoka am, kapikipig Sábado kabia be buye.

15 Imēnpuye Jesus o'ju ibocewi. Fariseuyū ekawēn itaybit puye, o'ju. Adeayū o'ju Jesus tomuju. Iwātaxipipiyū o'gu'ada'ada—soat ip.

16 — Wawēg epeyawēgmuwēn gu juy. Pūg em tak ka'ūma — io'e cebe ip.

17 Ibo o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e iap tağ—apēn Isaías kuyje o'e iap tağ.

18 Deus o'e: Ija otaēiat—obuywatwat'ukat—ōn cekay jīāiat—omucokcokcok'ukat. Obiōgbuk ojomōg cebe. Ajo cūg ma oxeiap guwēn soat pe—Judeu'ūmayū be.

19 Ya'ōxixiğ gu je'ku. Jewāwām gu je'ku. Soat ka dağ tak kawēnwēn gu je'ku.

20 Ikērēan e'e jīāayū daxijo xeku ikērēat pewi. Okay itabut cīcā'ūmayū gutabut cīcā okay. Imēn ma je'kuku soat pewi ikērēat uk'uğ—Deus kayayū bewi.

21 Soat ipi juacat Deus emunaē kay je'e, i.

Imēn Isaías o'guwēn kuyjeayū be.

22 Gebuje iboceayū ağokatkat o'tujowat. Ita'ūmat osunuy ixē ağokatkat. Cekawēn pa'oreat tak o'e ixē, ibiōgbuk kērēat imuyde'ūm'ūmm puye. O'tujowat ip. O'je'ada Jesus a'ōbi. Ijojom o'e, o'je'ada buye. Xipan kawēnwēn o'e—ibiōgbuk kērēat kuğ tūibit o'e, o'je'ada buye.

23 Iboceayū yağuybabi'ūm o'e ip—soat ip.

— Davi naxeğebit paxi sute? — io'e ip.

Jesus muwēnuwēn o'e ip.

24 Fariseuyū bit Jesus awēg o'yawēgcoco.

— Ixe Jesus ibiōgbuk kērēayū o'ğujēm ağokatkatayū bewi Belzebu a'ōbi—ibiōgbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi ma — i napa ma o'e ip.

25 Jesus itaybit osunuy apēn ixeyū jewağuyğuy iam.

— Pūg eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Pūg ka kukukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma. Pūg tiwat kukakat pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma — io'e Fariseuyū be.

26 — Imēnpuxim Satanás pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma. Imēn Satanás a'ōbacaap mu'ūm kuka o'e. Imēneju Satanás ja'ōbacaap ūmūm gu owebe ibiōgbuk kērēayū mujēm ām—jebekitkit mujēm am — io'e Jesus.

27 — Belzebu a'ōbi ōn ibiōgbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'ōbi dak eyebekitkiyū imujēmjēm ip? Jewemuğuykukukum eceju iap mubapukpuğ cīcā eyebekitkiyū.

28 — Deus biōgbuk a'ōbi ibiōgbuk kērēayū oğujēm. Belzebu a'ōbi gu oğujēm. Ibiōgbuk kērēayū o'jēm ip puye, kuy eyetaybit Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuğ ōn eywebe iam — io'e cebe ip.

29 — Wuyōm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriğ acā koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyōm put soat pu am—uk'a beap pu am — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'e, jebacaap Satanás ebacaap podi ma buye. Ibodi ma buye, Jesus pe ibiōgbuk kērēayū mujēm put ikukayū xewi.

30 — Imēn tak okay'ūmat itakoma okay — io'e Jesus. — Webekitkit mu'awerom obuywatwat'ūmat imuypōğpōğpōğ—webekitkit muypōğpōğpōğ — io'e.

31 — Imēnpuye oğuwēn eywebe. Ipi juacayū be Deus muymuy buje, iboap imuymuyap kay soat em Deus gēbum gu je'e. Deus iboap ju'uk cebewi ip. Ixeyū be Deus biōgbuk muymuy buje bit, iboap imuymuyap kay soat em Deus gēbum je'e. Cebewi ip iboap i'uk pa'ore Deus pe; apēn eyju napa ma e'em, “Ijop e'eap Satanás a'ōbi o'jebapuk,” i. Imēn tak kuy eyetaybit Deus a'ōbi ijop e'eap o'jebapuk iam — Jesus o'e.

32 — Soat wağō ōn — io'e Jesus. — Omuymuy puje ip, Deus jeğebu gu iboap kay soat em. Iboap ju'uk cebewi ip. Deus biōgbuk muymuy ip pima bit, Deus jeğebu iboap kay

soat em—ğasû, waram tak ģebum je'e. Iboap kuğ jeedop ip soat em—ikêrêat kuğ—Deus biôğbuk muymuyap kuğ — io'e Jesus.

³³ — Wuyetaybit yopkêrêat'im. Yopkêrêat'ip puye, ya'a e'em yakêrêat'a. Wuyetaybit yoptipat'im tak. Yoptipat'ip puye, ya'a e'em yadipat'a. Yoptipat'ip, ya'a dak soat em jeenuy yaku. Yapkêrêat'ip pit, ya'a dak soat em jeenuy yakêrêat'a.

³⁴ Imên puybu tuypiatpu buximayû eyju, ikêrêat kuğ cîcâ buye. Iba'ore dak eywebe idipat ekawên muwên âm. Apên wuyju jewağuyğuy wuywebe, imên wuyju e'em. Imên tak iba'ore ģasûacat pe idipat ekawên muwên âm, yağuykêrê buye.

³⁵ Apên xipacat idipap uk'uğ imuxipanpanap'a bewi, imên tak wuyağuydip pima, wuyekawên tak idip ma e'em, wuye'eap tak. Wuyağuy nomuju ma wuyju jekawênwên. Xipat'ûmat idi'ûmap uk'uğ imuxipanpanap'a bewi. Imên tak wuya'ğuydip'ûm pima, wuyekawênkêrê e'em, wuye'eap tak — io'e Jesus cebe ip.

³⁶⁻³⁷ — Oğuwên eywebe. Wuyekawêntip pima, “Idip ma eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe kûyjobit'ûmayû be ipiat supi'ajoap kabia. Wuyekawênkêrê bima bit, “Ikêrêat kuğ eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe.

— Deus ipiatpi'ajoan kûyjobit'ûmayû be iap kabia bima te'e ma juk adi acekawên iap ağuwên Deus pe — io'e Jesus.

³⁸ — Ocekukukat! — Fariseuyû o'e cebe. — Ka'ûma buk ocejojoioiap eğubapuk cuy ocewebeam — io'e ip.

Imên tak Moisés ekawên imutaybitbin'ukayû o'e Jesus pe.

³⁹ — Ka'ûma — io'e. — Ikêrêat kuğ eyju. Deus kay eyetabut ģu. Ka'ûma buk eyejojoioiap co pin eyju. Imênpit oğubapuk ģu eywebeam. Jonas awêğ acâ ka'ûma buk eyejojoioiap tieğ e'em eywebeam—Deus ekawên muwênuwên'ukat awêğ — Jesus o'e.

⁴⁰ — Soat wağo òn — io'e Jesus. — Ixe Jonas osunuy ebapûğ kabia axima yoboğat uk pe. Ebapûğ ixima osunuy dak. Apên Jonas osunuy axima yoboğat uk pe, imênpuxim ma oğuy ebapûğ kabia ipi be, ebapûğ ixima dak — io'e Jesus. — Deus a'òbi ixe Jonas o'jêm axima yoboğat uk pewi. Cejêmap Nínive ka watwat pe ka'ûma buk o'jojoioiap osunuy. Òn tak imênpuxim Deus a'òbi waram ocetaiit we'uap tomukadi — io'e Jesus.

⁴¹ — Kuyje Nínive ka watwat iğuycûğ o'e ip ikêrêat kuğ puye ip — Jesus o'e. — Ikêrêat mujurûğrûğap o'jepere ip—ikêrêat e'e'ukayû. O'jepere ip, Jonas pe Deus ekawên o'tojot puye. Deus ipiatpi'ajoan kûyjobit'ûmayû be iap kabia Nínive ka watwat je'bapuk soat etabut pe. Ixeyû je'e ģasûacat pe: “Eyju ikêrêat kuğ Deus xe,” i, eyju wekawên kay'ûm puye. Jonas kay o'e ip Deus ekawên muwênuwên pima Jonas. Òn pit Jonas etaybicap podi ma wetaybit cîcâ Deus ekawên muwên âm. Imênpit eyju wekawên kay ģu — Jesus o'e.

⁴² — Kuyje kaxi etajoreğat ka kukat oajêm wûyat ka bewi. Ayacat oajêm Salomão ekawên co am—itaybit cîcâat ekawên co am.

— Deus ipiatpi'ajoan kûyjobit'ûmayû be iap kabia ixe ayacat je'bapuk soat etabi xe. “Ikêrêat kuğ eyju Deus xe,” i je'e ģasûacat pe, eyju wekawên kay'ûm puye. Salomão kay o'e ixe, taybit cîcâp muwênuwên pima Salomão. Òn pit Salomão etaybicap podi ma wetaybit cîcâ. Imênpit eyju wetaybicap kay ģu — Jesus o'e.

⁴³ — Ağokatkat pewi ibiôğbuk kêrêat cêm puje, ixe ibiôğbuk jekukum idibi'ûmat tağ, jebodoyap kudadam. Jebodoyap pit tobuxik'ûm pima kuka o'e jewebe ma:

⁴⁴ “Jepin ma òn kuy bima onuyap kay,” i — Jesus o'e. — Jepitpin.

— Yajêm puje, ixe ağokatkat tobuxikxiğ. Ka'ûmğu ibiôğbuk kêrêat opop ixe ağokatkat pe ģasû. Ixe ağokatkat uk'a buxim—yabuk'a buxim—yabi'ôğ'ôğat'a buxim—yaxipanat'a buxim.

⁴⁵ Imênpuye ixe ibiôğbuk kêrêat cêmcêm ma'ğuto. 7 beayû dobuxikxiğ—ibiôğbuk kêrêayû dobuxikxiğ—ibodi ma xipat'ûmayû dobuxikxiğ. Ixeyû dak òmôm ixe ağokatkat pe—7 beayû. Òmôm koapat ibiôğbuk kêrêat eju. Kuy bima ixe ağokatkat tadaybot

osunuy. Gasū bit ibodi ma tadaybot o'e. Imēnpuxim ma dak ḡasūayū jeedop. Ikērēat ḡubapukpuk cīcā ip — io'e Jesus.

⁴⁶ Ixi oajēm Jesus kay—ikitpitpit tak. Warara'acat pe kawēnwēn pima oajēm ip. Akiju osodop ip.

— Ocekawēn pin Jesus eju — io'e ip iboceayū be.

⁴⁷ — Exi oajēm, ekitpityū dak — io'e—puḡ aḡokatkat o'e Jesus pe. — Akiju opop ip. Cekawēn pin ip eweju — io'e Jesus pe.

⁴⁸ — Icēmān iḡo oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

⁴⁹ Pacuḡ'i o'e jebekitkit kay.

— Webekitkit pit oxī jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e.

⁵⁰ — Kabi beat a'ō kay buye, okitpitpit co'i oxe, wuyīxīt co'i dak ip, oxī jo'i dak ip—Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū — io'e Jesus.

13

¹ Ixe kabiam ma Jesus o'jēm uk'a bewi. Iodi kay oajēm. Oabik iodi wābu be.

² Ade jījā o'je'awero Jesus xe. Imēnpuye kobe be oōm ixe. Oabik kobe be. Adeayū bit kapurūḡ pe ma osodop ip kacūḡcūḡ'i.

³ Gebuje o'jekawēn adeayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e adeayū be. Adeap muwēnuwēn o'e. Koap imēn o'e:

— Aḡokatkat o'ju — Jesus o'e. — Jekadai damuduudu am o'ju.

⁴ Tamududum pima, xepxepa o'ta'at. E bitako daḡ o'ta'at — io'e Jesus. — Ixeda wasūyū o'ta'o'o, ajēmjēm pima ip — io'e Jesus.

⁵ — Wara'ata karatūḡ'a parak taḡ o'ta'at. Ade ḡu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Imēnpuye dao ma kadai o'tanokap — io'e Jesus.

⁶ — Imēn tak kaxiepiat e ajēm puje, kaxie o'ḡuy'ū ibo kadai — io'e. — Ikaraw o'e. Oe'ū tābuju ba'ore buye — io'e Jesus.

⁷ — Wara'ata widaohoda picūḡ pe o'ta'at. Widaoho yaypan pima, iḡo kadai o'tipmu'ūm.

⁸ — Wara'ata ma katō be o'ta'at. Iḡoda o'ta'acoḡ. Katō be o'ta'acoḡ — io'e Jesus. — Ta'ade o'e. Pūḡpūḡ kadai be ta'adesu o'e—30 be o'e ta—katō peata. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e.

⁹ — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy wa'ō kay — io'e.

¹⁰ Gebuje 12 beayū oajēm Jesus kay.

— Apēnpuye ocemutaybitbinap ekawēn acā ecekawēn ijoceayū eju? — io'e ip.

¹¹ — Itaybit ḡu ip puye Deus soat kukan je'e iam. Iba'arēm ijoceayū be. Eyju bit eymutaybitbin ōn, eyetaybit am kabi beat soat kukan je'e iam — io'e Jesus.

¹² — Xipan'ūm ya'ījo buje, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboḡ cuy eyetaybin—ade jījā.

¹³ Imēnpit ijoceayū mutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn ōn cebe ip. Jeakaḡ ip. Inaka ijojom ḡu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip, wekawēn cocom ma'ḡu ip — io'e Jesus 12 beayū be.

¹⁴ — Isaías cuk o'jekawēn apēn ḡasū o'jebapuk ḡasūacat pe iam. Gasūacat muwēnuwēn o'e kuyje.

Ya'ījojom je'e ip iboceayū. Imēnpit itaybit ḡu ip je'e. Ijojom je'e ip. Imēnpit itaybit ḡu je'e ip ajom sute e'em iam.

¹⁵ Jaḡuyumu'ūm ojuy ip: Ja'ōpi o'jewa'ōpinomudip ya'ījoap puxim. Jeta o'sutanomudip ijoap puxim. Imēn'ūm pima bit kadi ijojom ip, ya'ījojom tak. Imēn'ūm pima bit kadi ip itaybit o'e. Okay itabut kuka o'e ip. Ōn kuka adi ip oḡu'ada, ikērēat uk'uḡ cewebewi, io'e Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

— Gasūacat muwēnuwēn pīt o'e — Jesus o'e.

Imên Jesus o'e itaybit ġasũacat itaybit pin pima, ip kajuk iġuycũġ ikêrêat kuġ puye iam—ikêrêat kajuk o'jere ip, kajuk Deus ikêrêat o'ju'uk ixeyũ bewi buye iam.

16 — Eyju bit eycokcok epesop. Eyju ijojo pin. Ya'ġjo pin tak. Eyeta itaisuata jo'i — Jesus o'e 12 beayũ be. — Wekawên kayap eyeta itaisuata iap puxim. Eya'õpipe iap puxim tak. Imênpuye soat wekawên epeya'ġjojo. Imênpuye eyetaybit soat wekawên. Soat epjojojo, apên cuk ocece iap.

17 — Kuyje ajo eyju ijojom iap co pin cĩcã osodop ip ade Deus ekawên muwênuwên'ukayũ, Deus xe cũġ cĩcãayũ dak. Imênpit o'jojojo ġu ip. Ajo eyju kũyjom iap co pin cĩcã ip osodop. Imênpit o'jekũyjo ġu ip. Gebu'i juy epe'e iboap kay — Jesus o'e.

18 — Epeya'ġjojo juy kadaida mududumap ekawên kay, eyetaybit am apêġape ibo wekawên iam — io'e 12 beayũ be.

19 — Deus ekawên a'ġjojoayũ iġoda buxim—e be ta'at'anata buxim. Deus soat kukan ekawên ya'ġjojo ip. Imênpit itaybit ġu ip apêġape Deus ekawên iam. Satanás oajêm cekay ip—Deus ekawên a'ġjojoayũ kay. Yaġuyba'ũm'ũm ip cekawên kay—Deus ekawên kay, Satanás oajêm ip cekay buye — io'e Jesus cebe ip.

20 — Wara'acayũ Deus ekawên o'ya'ġjojo ip. Ixeyũ iboapta buxim ip—karatũġ'a parak taġata buxim ip. Dao ma Deus ekawên cocom o'e ip. Koap icokcok cĩcã e'em ip—ijojoayũ.

21 Imênpit kadai tabue'ũmat puxim ip. Deus ekawên badi ġu õmõm cebe ip. Ibureyũ itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imêneju ibu'u ip jetabut am Deus kay.

22 — Warara'acayũ o'ya'ġjojoayũ widaoho parak taġata buxim. Ixeyũ Deus ekawên o'ya'ġjojo ip. Imênpit soat em ġebum ip jemukaypinip kay. Tuybe ocokcok cĩcã oce dinheiro kuġ pima iãn e'em ip. Deus ekawên kay ip yopit ma itabut. Deus ekawên muwênuwên ġu ip warara'acayũ be—jebureyũ be — io'e.

23 — Warara'acayũ o'ya'ġjojoayũ iġoda buxim—katõ beata buxim. Ixeyũ Deus ekawên kay jĩjã ip. Apêġape Deus ekawên iam ip itaybit. Deus ekawên taġ jekukum ip. Ixeyũ duk'a xeayũ dak Deus ekawên taġ jekukum, Deus ekawên a'ġjom pima. Ade Deus ekawên kay itabut jeedop ip. Ade ip e'em soat ka daġ—Deus kay itabucayũ. Kadai'ip puxim ixeyũ—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuġ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

24 Deus soat kukanap muwênuwên o'e Jesus. Imênpuye wara'acat tak imuwênuwên o'e iboceayũ be—wuymutaybitbinap—imênpuximap ekawên.

— Deus soat kukanap muwênuwên pimap, kat pe wuyju tiotatam pimap puxim — io'e Jesus. — Wuyju tiotatam pimap tiotataat jekat pe xipacata o'taida.

25 — Ixet. Ixima daġ oajêm ip—itakomaayũ. Ixidipta o'tadum ip trigoda paraktaġ—trigoda jo'iata. O'tadum ip. O'jenapõn itakomaayũ — Jesus o'e.

26 — Gebuje ixidip o'jedipuk kadai paraktaġ, yaypapan pima.

27 Imênpuye ibuywatwat'ukayũ o'jekawên ip jekariwa be.

— “Kariwa,” io'e ip. “Xipacata du etadum ekat pe?” io'e ip.

— “Hm hm,” io'e.

— “Abu ixidipta o'tadum kadai paraktaġ?” io'e ip.

28 — “Okay itakomaayũ o'tamudu,” io'e.

— “Ixidip tu acetip'uk tu?” io'e ip.

29 — “Iba'ore,” io'e cebe ip. “Trigodip kuka epetip'uk, ixidip uk'uġ pima. Imênpuye trigodip'ukap puxixim tip uġ ġu eyju,” io'e.

30 — “Imêneju ixidip tiptop cuy trigodip'ukap puxim. Yaypan pima, tip pupu'ukayũ be ocekawên: ‘Koap ixidip puk epetip'uk tipmũnmũn ãm, daxa be tip mupik am. Trigodip pit epetipu, ta'uk am tip pewi, oduk'a be tamõġ ãm, ioce'e tip pupu'ukayũ be. Soat tarun pimap, tip pupum ip,’ i — io'e Jesus.

Imên Jesus iboceayũ mutaybitbin o'e.

³¹ Jesus waram o'jekawēn iboceayū be. Wuymutaybitbinap o'ḡuwēn—imēnpuximap ekawēn. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap mostardada buxim — io'e Jesus.

³² — Iboda wuykat pe atadaida. Ta'īcata mostardada, taidadam pima. Warara'ata bodi ma ta'īt ma. Imēnpuxim Deus soat kukanap koap ma pūḡpūḡ ma ikukan. Ade ḡu cekay itabucayū. Mostardada bit aypapan cīcā, taida buje. Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Wasū ajēmjēm jedopi mōḡ ām tāku jeje, yaypan pima. Imēnpuxim Deus soat kukanap ḡuyjom pit ade jījā ikukan. Ade cekay itabucayū — io'e Jesus.

³³ Jesus waram o'jekawēn—wuymutaybitbinap—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'jekawēn.

— Deus soat kukanap pāo'a muyhuhuptōm puxim — io'e Jesus iboceayū be. — Trigonōm kuḡ osunuy ayacat—ebapūḡ copo. Ixe ayacat pāo'a muyhuhuptōm o'tōmpu. O'tōmōḡ trigonōm pe. O'tōmupinā. Soat taḡ o'jenōmupōḡpōḡ—trigonōm taḡ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēḡ coco—kabi beat soat kukan je'e iap awēḡ — io'e Jesus.

³⁴ Imēn o'jekawēn Jesus iboceayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn acā o'jekawēn cebe ip. Soat em o'jekawēn Jesus imēn ma.

³⁵ Imēn o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e'e iap. O'jekawēn ixe:

Wuymutaybitbinap ekawēn acā ceweju ip oḡuwēnwēn. Ya'ōba'arēm ipi ebapuk ebi kaap ekawēn oḡuwēnwēn, i.

Imēn cuk o'e Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat.

³⁶ Gebuje Jesus o'ju uk'a be. Adeayū xewi o'ju. Imutaybitbin'ibiyū oajēm ip Jesus kay. — Iba'arēm ocewebe. Ocewebe juy eḡuwēn apēḡape—ixidip muwēnuwēn iape — io'e ip Jesus pe.

³⁷ — Kā — io'e. — Aḡokatkat co'iat ōn. Xipacata o'taidaiat co'i ōn. Soat waḡo ōn.

³⁸ Ikat soat ipi beayū co'i. Xipacata Deus kay itabucayū jo'iat. Ixidip Satanás kay itabucayū jo'iat—ibiōḡbuk kērēayū kukukat kay itabucayū jo'i.

³⁹ Itakomat ibiōḡbuk kērēat kukukat co'i. Tabubuap co'i ipi jucayū'ūmap. Tip pupu'ukayū Deus ekawēn tojotjot'ukayū jo'iyū — io'e Jesus.

⁴⁰ — Imēn e'em ipi'ūmat kabia, ipi juacat'ūmap. Apēn wuyju ixidip pupum pima, tip mupik am; imēnpuxim je'e ipi juacat'ūmap.

⁴¹ Soat waḡo ōn. Wa'ō dojotjot'ukayū oce'gudot, soat xipat'ūmayū uk am xipacap pewi, wara'acat pe xipat'ūmat muḡēḡē'ukayū dak.

⁴² — Gebuje jomōḡ ip daxaboḡ pe, ipiat'ajojoap pe. Iboce ip jeedop jetōtōn. Tūy yeiyei je'e ip ipi bun.

⁴³ — Soat Deus a'ō kay kūyjobit pin pima, Deus ebekitkit jeedop ip isop Deus xe. Kaxi buxim ip isop jeedop, Deus soat kukan pima. Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e Jesus.

⁴⁴ Jesus iboceayū mutaybitbin o'e. Deus soat kukanap kabia muwēnwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia teiboḡat puxim—xipacap puxim — io'e Jesus. — Ikat pe iba'arēmat puxim — io'e. — Aḡokatkat ibo xipacap o'tobuxik wara'at kat pe. Cekay jījā o'e. Imēnpit waram o'ḡunēm. Icocok cīcā o'e. Soat ikuḡat o'ḡūm wara'acat pe dinheiro bu am ma.

— Waram o'jepit. Ibo kat o'jat kat iwat xewi. Imēnpuxim wuywebe ḡasū dak ajo wuyju ikuḡiat iūm put, Deus xe wuynuy am. Soat iūm put wuywebe, wuynuy pin cīcā cexe buye — io'e Jesus.

⁴⁵ — Deus soat kukanap kabia wara'acat puxim tak—aḡokatkat jekukuap puxim — io'e Jesus. — Pérola'a kudadamat ixe. Teiboḡat'a kudadam o'e.

⁴⁶ — Ixe aḡokatkat pérola'a o'yadobuxik—yaboḡat'a. Ade dinheiro o'ḡūm yadeim—perola'a deim. Soat ikuḡat o'ḡūm wara'acat pe, dinheiro bu am ma — io'e Jesus.

— Ibocewi oajēm perola'a kukukat pe. Yaboğat'a o'yabu yakukat xewi. Imēnpuxim wuyju dak. Wuybikuyap pupum Deus xewi. Wuywebe ajo wuyju ikuğiat iūm put Deus pe, cexe wuynuy am, Deus soat kukan pima wuynuy pin cexe buye — io'e Jesus.

⁴⁷ — Deus soat kukanap axima bubuap puxim tak — io'e Jesus. — Ağokatkayū ixe axima bubuap o'joxik iodi be. Ade o'jat ip ibubuap pe—axima — io'e Jesus.

⁴⁸ — Ibubuap topapūn pima, ixe ağokatkayū tojojon ka'oririt kay, axima naē ãm. Kaxikxik'i o'e ip ibubuap akokoreren. Taēhēm o'e ip ibubuap pewi. Xipacat ico be ip mōğmōğ. Xipat'ūmat ixikxiğ ip — Jesus o'e.

⁴⁹⁻⁵⁰ — Imēn je'e ipi'ūmat kabia — io'e. — Deus ekawēn tojotjot'ukayū jajēm ijodi wuyjuyū naēm—xipat'ūmayū naēm xipacayū xewi. Jajēm ip xipat'ūmayū xik am daxaboğ pe, ipiat'ajojoap pe. Ibocewi jeedop ip tōtōn xipat'ūmayū. Tūy yeiyei ip je'e ipi bun — io'e.

⁵¹ — Ijop ekawēn eyetaybit tu—soat? — io'e jewēju etaybitbinayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Kuy ocetaybit.

— Xipat — io'e Jesus.

⁵² — Deus soat kukan pima, Moisés ekawēn imutaybitbinayū webekitkin je'e—soat ip. Bekicat ebay buxim ip. Ibubut muxipanpanap'a bewi iisuat uk'uğ, kuyat uk'uğ tak xeku. Imēnpuxim ixeyū dak itaybit cīcā Moisés ekawēn. Ijop ekawēn kuyat uk'uğap puxim. Wekawēn pit iisuat uk'uğap puxim — io'e Jesus cebe ip.

⁵³ Imutaybitbinap epere buje, Jesus o'ju jeka kay—Nazaré ka kay.

⁵⁴ Oajēm. Iboceayū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. O'yağuybabi'ūm iboceayū.

— Apēn sute soan itaybit imēn? — io'e ip. — Apēn xe'e sute o'ğubapuk wuywebe i'e ba'oreap? — io'e ip jewewebe.

⁵⁵ — José ipot ğu du sute? — io'e ip jewewebe.

— Karepiğa ipot ğu du sute? — iboceayū o'e. Tūybe Jesus José ipot iān o'e ip.

— Maria i xixi butet ğu du? — io'e ip. — Ikitpityū butet Tiago i, José i, Simon i, Judás i. Soat ip ikitpityū ğu du? — io'e ip jewewebe.

⁵⁶ — Iixityū dak ijoce ma ğu du wuyweju—soat iixityū? — io'e ip. — Apēn cuk sute itaybit cīcā ğasū? — io'e ip.

⁵⁷ Itakoma ip o'e cekay.

— Wuyju bit kūyjobin ğu juy ajop ixe a'ō kay, ixe wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

— Soat ka dağacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuğ. Jaypanap ka beayū bit ibuyxim ğu ikuğ—ipi beayū bit, uk'a beayū bit tak — io'e Jesus.

⁵⁸ Ade ğu o'ğubapuk Jesus—Deus a'ōbacaap. Iba'ore o'e, ipi beayū itabut'ūm cekay buye.

14

¹ Herodes Jesus awēğ o'yawēğcoco. Ipi kukukat osunuy ixe Herodes iğebujeat—Galiléia eipi kukukat.

² — Ixe ağokatkat João Batista i ibutet — Herodes o'e, tūybe iboap icēmān iān o'e buye. Imēn kawēnwēn o'e jebuywatwat'ukayū be. Jesus muwēnuwēn o'e.

— Waram ğuto o'jetait João je'ūap tomukadi — i cedağ ğu o'e. — Imēnpuye Deus a'ōbaca am wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ teku — Herodes o'e.

³ Kuy bima Herodes jebekitkit o'ğuju João kay. João uk puje, o'ğukirikirik. O'ğukirikirik imōğ ãm daomūnmūnap'a be. Ayacat cekayap puye, o'jomōğ—Herodías cekayap puye. Herodes kitpit tayxi osunuy ixe ayacat—Filipe tayxi. Imēn daomūnmūnap'a be Herodes João o'ğūōmat, João ekawēn puye.

⁴ — Cūğ ğu ewebe ixe ayacat kuk am. Deus xe cedağ ğu ekitpit tayxi eju jewewbumūn ãm—ixe Herodías eju jewewbumūn ãm — i juk o'e João ipi kukukat pe—Herodes pe.

⁵ Imēnpuye Herodes João aoka ojuy. Imēnpit Judeuyū xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Imēnpuye Herodes iparara o'e Judeuyū buxim.

⁶ Peta bima bit Herodías it o'jebapuk da'i'in Herodesyũ etabut pe. O'jebapuk Herodes kapap epeta buye. Cekay jĩjã o'e Herodes—ayacat yaypan'isuat kay.

⁷ — Da'i'iap kay jĩjã õn — io'e yaypan'isuat pe. — Emukaypinput eġuwẽn owebe — io'e. — Deus etabun õn e'em ewebe emukaypinput oġũm ewebe — Herodes o'e. — Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe, wa'õ daġ ġu iũm pima — io'e.

⁸ — Ijoce ma João Batista a prato be eyaũm owebe — io'e. Imẽn yaypan'isuat o'e.

— Imẽn ece, o'it — i juk o'e cebe ixi.

Imẽnpuye yaypan'isuat o'e imẽn ma.

⁹ Yaũm pin ġu o'e Herodes. Ibu'u o'e. Iġuycũġ o'e, yaypan'isuat imẽn o'e buye. O'yaũm an pit cebe, jekawẽn puye, itakoyiyũ buye dak—jewējuayũ buye. Jekawẽn taġ o'yaũm.

¹⁰ — Daomũnmũnap'a kay eju — io'e sorara be. — João a eya'uk — io'e cebe.

¹¹ — Hm hm — sorara o'e.

O'ju. O'ya'uk. O'yadojot prato be. O'yaũm ayacat'isuat pe. Imẽn Herodes juk itaybit João oe'ũ iam.

O'yadujowat jexi kay ixex.

Imẽnēju Herodes tũybe João'ũm waram o'jetait iãn o'e, Jesus awẽġ yawẽġcocom pima.

¹² João eju oekuku'iyũ oajẽm João'ũm kay. Ijebit o'tujowat witabikũy be, ikot am.

Jebabim ikot puje, o'ju ip. Oajẽm Jesus kay. João'ũm awẽġ muwẽnuwẽn o'e ip.

¹³ Tobuxik puje, o'jẽm Jesus adeayũ xewi. O'ju kobe daġ aġoka'ũmat kay. Oajẽm. Adeayũ dak o'ju ip. E daġ pit o'ju ip, Jesus cucumap awẽġ cuk o'yawẽġcoco ip puye. Oajẽm ip aġoka'ũmat pe, Jesus ajẽm awap.

¹⁴ Kobe bewi cẽm puje, Jesus ade jĩjã o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

Gebu je iwãtaxipiyũ o'ġu'ada Jesus.

¹⁵ Jesus eju etaybitbin'ukayũ o'jekawẽn cebe.

— Katpuje ma oexe buye, jexat pupu am ip eġuju aġoka kay — io'e ip. — Ijoceayũ eġuju juy. Ka'ũmġu ixat ijoce, aġoka'ũmat puye — io'e ip. — Iteyũ juy eġuju jexat pupu am dinheiro deim — io'e ip Jesus pe.

¹⁶ — Ka'ũma — Jesus o'e. — Je'ju ġu juy ixeyũ, jexat pum. Eyju ma ixan epeġũm cebe ip — io'e.

¹⁷ — Pũġpũġ ma ixat kuġ oceju — io'e ip. — Cinco be ma pã'o'a opop. Axima dak opop—xepxep ma — io'e ip.

¹⁸ — Pã'o'a epeyadojot, axima dak — io'e jewēju etaybitbinayũ be.

¹⁹ — Soat epabikbik. Xikxik'ik'i — io'e warara'acayũ be—adeayũ be.

Kaxikxik'ik'i osodop ip. Pã'o'a o'yabu Jesus. Axima dak o'jat. Xepxep ma o'jat.

Gebu je Deus eju o'jekawẽn. Jeapũnpũn o'e kabi kay.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Pã'o'a eyaũm ocexat'am — io'e. O'yadakat jebum. O'yaũmũm jewēju etaybitbinayũ be. O'yaũmũm ip iboceayũ be. Imẽn Jesus o'yamu'acoġ. Ya'ade jĩjã o'e. Cewēju etaybitbinayũ o'yaũm adeayũ be.

²⁰ O'jo'o'o soat ip. Ibẽġbẽġ ip o'e.

Cepoyat puje, Jesus eju etaybitbinayũ o'jat ico be. 12 be ico o'ġunopapũn ip cepoyan—pã'o'a epoyan, axima epoyan tak.

²¹ Aġokatkayũ 5 mil be osodop ip. Aoyũ dak bekkitkit eju, ade ip osodop. Adeayũ osodop ip—jekõnkõnayũ.

²² — Owap cuy wĩnãbu epeju kobe daġ — io'e jewēju etaybitbinayũ be. — Eyju cucum pima, ijoceayũ mujum puk õn ika be — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

Õmõm ip kobe be. O'ju.

²³ Warara'acayũ o'ġuyipit Jesus ika be.

Co'a kay jaḡepũḡ ma o'ju, jekawēn ãm Deus eju. Oajēm. Kabiok pima co'a jeje osunuy jaḡepũḡ ma.

²⁴ Kobe daḡayũ bit iodi bicũḡpe o'e ip. Wũy ma ipi bewi o'e ip. Tipodoy tiboḡ cĩcã o'e. Kobe mupokupoḡ o'e kabidoxixi buye. Kopũḡ. Kopũḡ. Kopũḡ. O'subidoajēm topabe.

²⁵ Kaxi jēm awap ma xĩḡxĩḡ o'e. Idibi adopa daḡ xĩḡxĩḡ o'e.

Oajēm jeweju etaybitbinayũ kay.

²⁶ Iparara jĩjã o'e ip. Tũybe axik sute iãn o'e ip iodi adopa daḡ xĩḡxĩḡ puye.

— Axik tu sute? — io'e ip.

O'jewãwã ip, iparara jĩjã buye.

²⁷ — Axik ma ḡu òn. Eya'òcam cuy epesop. Eypararam ḡu juy. Òn ã — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Kariwa! — Pedro o'e. — Ên pima, “Ejot idibi jeje,” i ece owebe. “Ejot ijodi,” i juy ece owebe — Pedro o'e cebe.

²⁹ — Ejot — io'e.

O'jēm kobe bewi. Xĩḡxĩḡ o'e idibi adopa daḡ, ajēm ãm Jesus kay.

³⁰ Iparara bit o'e tipodoy buye. Imēnpuye oakõm pin.

— Kariwa! — io'e. — Odaxijom ece iodi bewi — io'e ya'òberen.

³¹ O'jebumupaya Jesus dao ma. O'subuijik Pedro. O'jat. Jesus Pedro o'jat.

— Etabutbũt ma okay — io'e cebe. — Etabun cĩcã juy okay — io'e Jesus.

³² Kobe be oõm—xepxem. Kabido o'subido'ũm ḡebuḡe bit.

³³ — Icēm. Deus ipot ên — kobe beayũ o'e ip Jesus pe.

Jesus oibuyxin ip.

³⁴⁻³⁵ Iodi mudek puje, Genesaré eipi kay oajēm Jesusyũ. Jesus itaybit o'e ip—Genesaré watwat. O'ju ip eipi daḡ—soat taḡ. Iwãtaxipipiyũ dakoykoy o'e ip—soat. Iwãtaxipipiyũ o'tojotjot ip Jesus kay.

³⁶ — Iwãtaxipipiyũ esay ukpi mucay pin cĩcã je'ada am — io'e ip Jesus pe. Genesaré watwat o'e ip.

— Ha'a — Jesus o'e.

O'je'ada ip—soat o'ḡucay'iyũ—soat iwãtaxipi topibiyũ.

15

¹ Fariseuyũ oajēm Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ eju. Jerusalém ka bewiyũ osodop ip—soat ip.

(Kuyje Fariseuyũ oekuku ip aypapayũ'ũm'ũm ekawēn taḡ.

— Jekõn awap jewebuwywuy'uk'ũm pima, xipat ḡu wuyxe — io'e ip kuyje. Imēnpuye Fariseuyũ oajēm Jesus kay.)

² — Apēnpuye eweju etaybitbinayũ jewebu wuywuy'uk ḡu ip, jekõn awap? — io'e ip Jesus pe. — Xipat ḡu imēn — io'e ip. — Wuyajojoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ ḡu ip jekukum, jewebuwywuy ḡu ip puye — io'e ip cebe.

³ — Pãm eyju? — Jesus o'e. — Apēneju Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum? Apēneju wuyajojoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ acã eyju jekukum? Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Xipan cuy ebay ejukuk, exi dak, i.

Imēn Deus ma juk o'e — io'e Jesus.

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka, jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Deus o'e — io'e Jesus.

⁵ — Eyju warara'acat mukũyjojom pima bit, e'em: “ ‘Dinheiro kuka adi oḡũm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” ie'em eyju bit warara'acat mukũyjojom — io'e Jesus.

⁶ — Eyju dak e'em warara'acat pe: “Ḡebuḡe cũḡ ma e'em ewebe ebay jukukuk xipan'ũm pima,” i — io'e Jesus. — Imēn ma ajojoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ ip jekukum, Deus a'õ mubuyxi'ũm'ũmay eyju — Jesus o'e Fariseuyũ be.

7 – Wuyjuyũ muḡuykuku'ukayũ eyju – io'e Fariseuyũ be. – Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān. Imēn o'e:

8 “‘Deus kay oceju,’ i napa ma e'em iteyũ wuyjuyũ,” i. “Imēnpit okay ḡu ip,” i'e'em Deus, i juk o'e Isaías – io'e Jesus.

9 “‘Ēn xipat,’ i te'e ma e'em ip,” i. “Imēnpit xipat ḡu ōn ip cexe,” io'e Deus, io'e Isaías. “‘Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,’ i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyũ ekawēn acā adeayũ mutaybitbin ip,” ie'em Deus, i juk o'e Isaías – io'e Jesus.

10 Gebuje Jesus adeayũ o'tomuwā. Oajēm ip.

– Ya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop, eyetaybit am – io'e cebe ip.

11 – Ajo ōmōm eybi be iap ḡu eyemukērērērēn ḡu – io'e. – Ajo cēmcmēm eybi bewi acā eyemukērērērēn – io'e. – Iboap kay juy epeḡebu – io'e cebe ip.

12 – Etaybit tu Fariseuyũ itakoma ekay iam—ekawēn puye, itakoma iam? – ceweju etaybitbinayũ o'e Jesus pe.

13 – Wetaybit – Jesus o'e. – Kadaidip webay o'taidaḡuiaptip ju'uk Deus. Apēn wuyju tipkērēatip ju'uk ku bewi; imēnpuxim Deus fariseuyũ emumutaybitbinap ju'uk wuyaḡuy bewi – io'e Jesus.

14 – Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy itakomaayũ kay – io'e. – Ikukukat ita'ūmat puxim ip—Fariseuyũ. Ikukukat ita'ūmat pima, jekukukat tomuju wara'at ita'ūmat cucum pima, xepxem ma ip at'an je'e ipikūykūy be, ita'ūmayũ ma ip puye.

15 Ibocewi Pedro o'e:

– Wuywebe ōmōmap ḡu wuymukērērērēn—wuybinūn peat acā iat ekawēn iba'arēm ocexe. I juy ece ocewebe apēḡape ekawēn, iba'arēm puye – io'e Jesus pe.

16 – Eyju adeayũ buxim: ka'ūmḡu eyetaybit – io'e Jesus.

17 – Ajo ōmōm eybi be, ijop kapkam eydada be. Guyjom cēmcmēm eywebewi – io'e.

18 – Ajo cēmcmēm eybi daḡwi, ixē eyemukērērērēn, eybinūn pewi cēmcmēm puye – io'e.

19 – Soat em ijodiat jewaḡuydadam ikērēat kay: warara'acat aokakam ip, warara'acat tayxi kaykay'uk ip, aoyũ kaykay'uk ip, warara'acat pubut tujupa'ūm'ūm'uk ip, warara'acat awēḡ mukērērēn 'uk ip, warara'acat awēḡtatam ip. Soat eybinūn pewi jebapukpuḡ, soat em ikērēat kay ḡebum puye acā – Jesus o'e.

20 – Ijodiacat ikērēat mujurūḡrūḡ'uk, aypapa'ūm'ūm ekawēn taḡ jewebuwywuy'ūm puye ḡu—soat em ikērēat kay ḡebum puye acā. Iḡo aḡuykērēat acā eyemukērērērēn. Iboam eytaybit ḡu buk? – io'e jewēju etaybitbinayũ be.

21 Ibocewi o'ju. Jesus Tiro ka tēḡ ma o'ju. Sidom ka tēḡ ma dak oeku.

22 Ayacat oajēm Jesus kay—Canaã eipi wat—Judeu'ūmat.

– Kariwa! – io'e ya'ōberen. – Etabotaidabotbon cuy okay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ o'it, ipiat'ajojom cīcā ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye – io'e Jesus pe—Davi diwacat pe. Ayacat ma i'it osunuy.

23 O'jede ḡu Jesus. Imēnpuye Jesus eju etaybitbinayũ o'jekawēn ip Jesus pe.

– Soat em ixē ayacat wuynomuju ma ya'ōkarey. Esu'it mu'ada juy. Gebuje juy eḡunapōn – io'e ip Jesus pe.

24 – Iba'ore – io'e. – Deus omuju Israel naxeḡebitbit kay acā – Jesus o'e. – Itabidaoat puximayũ kay—ovelha buximayũ kay – io'e.

25 Jesus wap o'jēḡ'aecōḡcōḡ ayacat.

– Kariwa – io'e. – Obuywan ece – io'e.

26 – Ka'ūma. Xipat ḡu oxe, bekicat xat'a yaxixiḡ pima, akurice be ya'om – io'e.

27 – Icēmān, Kariwa – io'e. – Imēnpit akuriceyũ wuyxat epoyat o'om. Mesa bewi i'at puje, akurice io'om.

28 – Ka – io'e. – Wetaybit ḡasũ okay etabut cīcā iam – io'e. – Ebikuyap taḡ e'it mu'ada oce – io'e.

Gasũ ma je'it o'je'ada.

²⁹ Ibocewi o'ju iodi be—Galiléiadi be. O'jeu. Oajēm co'a jeje Jesus. Oabik.

³⁰ Jesus kay oajēm ip—ade jījāyū. Taokērēayū dujotjon ajēmjēm o'e ip, ita'ūmayū dak, jekawēn pa'oreayū dak, warara'acayū iwātaxipiyū dak. Jesus kay imu'ada am ip o'tojot.

Oajēm ip. O'jomōḡ Jesus wap. Soat ip o'jomōḡ. Soat ip o'je'ada.

³¹ Yaḡuybabi'ūm o'e ip—adeayū, xīḡxīḡ pa'ore topibiyū o'jojojo ip puye. Yaḡuybabi'ūm o'e ip, kawēn pa'ore tūbīyū dak o'jojojo ip puye. Ita'ūm topibiyū tate o'e.

— Ka'ūmḡu xipacat Deus co'iat. Israel naxeḡebitbit Deus mubuyxi. Ixe a'ōbi o'je'ada ip — io'e yaḡuybabi'ūmayū.

³² Gebuje Jesus jewēju etaybitbinayū o'tomuwā.

— Wetabotaidabotbot adeayū kay — io'e Jesus. — Ibaca'ūm ip, ixat'ūm puye. Irere ip. Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasū bit ixat'ūmḡu ip o'e. E daḡ jeku am iba'ore e'em cebe ip, irere jījā buye, ibaca'ūm puye ip. E daḡ ma ip kuka o'tao'ūm'ūm repibun puye dak — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Obu'u kawēn ām cebe ip: “Eyduk'a kay juy epēyepit,” i, irere buye — io'e.

³³ — Pomawi pāo'a oceyabu soat muykōn ām? — io'e ip. — Ya'ūmḡu uk'a iḡo ka be. Iba'ore yabu am — io'e ip.

³⁴ — Pebūrū pāo'a opop? — io'e cebe ip.

— 7 be — io'e ip. — Pūḡpūḡ ma axima'it'it tak — io'e ip.

³⁵ — Kaxikxik'i epabik — Jesus o'e iboceayū be—adeayū be.

Oabikbik ip ipi ju.

³⁶ Pāo'a o'yabu Jesus—7 beat'a. Axima dak o'jat. O'jekawēn Jesus Jebay be—Deus pe.

— Bay! — io'e. — Xipat ēn, ocewebeam ocexat eḡūm — io'e.

Soat xat o'takat Jesus—pāo'a, axima dak. O'yamu'acoḡ cīcā. Ya'ade jījā o'e. Ade axima dak, imu'acoḡ puye. Iūmūm o'e jewēju etaybitbinayū be. Cexat ūmūm o'e ip iboceayū be.

³⁷ Soat ip o'jo'o'o ip. Ibeḡbeḡ iboceayū o'e. Ixat o'jepoyat. 7 beap ico be o'ḡunopapūn ip cepoyan—axima epoyan, pāo'a epoyat'am tak. Jesus ewēju etaybitbinayū o'ḡunopapūn. O'tujowat ip.

³⁸ 4000 beayū o'jekōn ip—aḡokatkayū. Bekitkiyū dak o'jekōn ayacayū eju.

³⁹ Gebuje Jesus ixeyū ibeḡbeḡayū o'ḡuju. Kobe daḡ Jesus pit o'ju Magadā ka kay.

16

¹ Fariseuyū oajēm ip, Saduceuyū dak. Oajēm ip Jesus kay. Pūḡpūḡ ajēmjēm o'e Jesus eju kawēn ām.

— Ocewebe i'e ba'oreat eḡubapuk cuy ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Deus a'ōbacaap co buje, acetabun ēn Deus xewiat iap kay — io'e ip. Iboap muwēn o'e ibuyxijo am.

²⁻⁴ — Oḡubapuk ḡu juy — Jesus o'e cebe ip. — Gasūacat ikērēat kuḡayū ip. Deus kay itbut'ūmayū ip. Eywebe i'e ba'oreat oḡubapuk ḡu.

— Kan pima eyju e'em, “Kuyajeat kabia idip ma e'em, kabi ipakpuk puye,” i. Kabia isum pima eyju e'em, “Muba'at oajēm ḡasū, kabi ipakpuk puye, kabikerere buye dak,” i. Eyetaybit cīcā apēnape kabi ipakpukat iam, kabi kay aḡ puye. Imēnpit eyetaybit ḡu apēnape oce'e'eap iam. Ajo juk o'jebapuk Jonas pe iap puxim pit ḡuyjom je'bapuk eyetabun — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip, itaybit puye ip apēnape kabi ipakpukat iam, ijojom pima ip. Imēnpuxim Jesus e'e'ap cuk o'jojojo ip. Itaybit kuka o'e ip Jesus bacaap Deus xewi osunuy iam.

— Kuyje Jonas o'jēm axima boḡat uk pewi. Icēmān kuyjeacat pe i'e ba'oreat o'e. Imēnpuxim ḡasū aḡokatkat waram ḡuto itait je'e, ce'ū'ūayū dopap pewi cēm puje xeku. Gasūacat pe i'e ba'oreat je'e xeku waram itaicap. Wara'at ḡu eywebe i'e ba'oreat ḡubapuk eyetabun—xeku waram itaicap acā Deus ḡubapuk — io'e Jesus.

Ibocewi Jesusyũ o'ju ip wara'at ka be.

⁵ O'timudek ip. Oajēm wara'at ka be.

Pão'a o'yadujowat ġu Jesus eju etaybitbinayũ, ġebum'ũm puye ip.

⁶ – Ağ cuy epesop Fariseuyũ epão'a muyuhuhuaptõm kay, Saduceuyũ enõm kay dak – Jesus o'e cebe ip.

⁷ Gebuje o'jekawën ip jewewebe.

– Jesus imën o'jekawën wuywebe, pão'a wuyadojot ġu buye – io'e ip.

Cedağ ġu o'e ip.

⁸ Jesus pit ixeyũ ekawën o'ya'ĩjojo.

– Yopīt ma eyetabut okay – io'e cebe ip. – Apēnpuye eyewewebe kawënwën eyju: “Imën xeku o'e, wuyju pão'a kuğ ġu buye,” i? Imën ġu juy epe'e – io'e Jesus.

⁹ – Eyetaybit ġu buk? – io'e cebe ip. – Gebum ġu du eyju 5 be pão'a oyaũm 5000 beayũ xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay – io'e. – Gebum ġu du eyju pebürũ ico epeğunopapũnpũn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak – io'e.

¹⁰ – Gebum ġu du eyju 7 be pão'a oyaũm 4000 beayũ xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay dak. Gebum ġu du eyju pebürũ ico epeğunopapũnpũn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak.

¹¹ – Eyetaybit gu buk tu pão'a muwënuwën ġu õn iam? Eyetaybin cuy. Ağ cuy ixeyũ be pão'a muyuhuhuaptõm kay—Fariseuyũ epão'a muyuhuhuaptõm kay, Saduceuyũ epão'a muyuhuhuaptõm kay dak – io'e cebe ip.

¹² Imëneju itaybit ip Jesus pão'a muyuhuhuaptõm i'e buje, Fariseuyũ emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy, Saduceuyũ emumutaybitbinap tak. Imën ip o'ğukũyjo. Xipat ġu cemumutaybitbin ip. Deus xe cedağ ġu ip imutaybitbin—Fariseuyũ, Saduceuyũ dak. Wuyjuyũ muğuykuku'ukayũ ip osodop.

¹³ O'ju ip Cesaréia eipi tēğ ma—Filipe eipi tēğ ma. Oajēm.

– Abu xe'e õn wuyjuyũ xe? – io'e cebe ip—soat wağo o'e.

¹⁴ – “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip—pũğpũğ e'em ip – io'e ip. – “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” pũğpũğpũğ e'em – io'e ip. – “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ – io'e ip. – “Teku Jeremias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ – io'e ip. – “Teku kuyjeat—Deus ekawën muwënuwën'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ – io'e ip.

¹⁵ – Pãm eyju? – io'e. – Abu õn eyxe bit? – io'e.

¹⁶ – Cristo ën – Simão Pedro o'e Jesus pe. – Deus emunaë ën. Soat em itaicat ipot ën—Deus ipot ën – io'e Jesus pe.

¹⁷ – Icēmãn, Simão – Jesus o'e. – Ijoceayũ dak iboap ekawën o'ğuwën ġu ip ewebe—Deus acã—webay acã—kabi beat acã. Ecokcok ën, João ipot, – io'e.

¹⁸ – Icēmãn o'ğuwën ewebe: Ën Pedro. “Deus ipot ën,” exe iap ekawën kay itabucayũ webekitkin e'em ip, itabut puye ip. Okay itabucayũ oe'ũ ip ma'ğũ, jetait waram, ibaca jĩjã buye. Satanás ebekitkit bacaap podi ma e'em okay itabucayũ bacaap.

¹⁹ – Ajo cũğ ma exe ijoce, iboap tak cũğ ma je'e Deus xe kabi be – io'e Pedro be. – Ajo bit cũğ ġu exe ijoce, iboap tak cũğ ġu je'e Deus xe kabi be. Imēnpuye a'õbi Deus emunaë kay itabucayũ jeedop ip Deus xe—okay itabucayũ. Deus soat kukan pima, cexe jeedop ip – Jesus o'e Pedro be.

²⁰ – Gasũ dak cuy omuwënuwën epekuku ġu wara'acayũ be. “Teku Deus emunaë,” i'ũmğũ juy epeku – io'e jewēju etaybitbinayũ be.

²¹ Jesus jewēju etaybitbinayũ mukũyjojo o'e apën kuka o'jebapuk cebe iam.

– Jerusalém ka be oju – io'e cebe ip. – Ika watwat xipan ġu okuk soat ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ. Ipiat'ajom õn, ixeyũ buye – io'e jewēju etaybitbinayũ be. – Waoka ip – io'e Jesus. – Imēnpit xepxep xet kap puje bit, waram ocetaıt – io'e Jesus.

²² Pedro ibodi ma o'tujowat jewēju, kawēn ām.

— Jaoka ġu ip. Deus bikuyap tomuju ġu, Kariwa — io'e Pedro. — Je'bpuk'ūma — io'e. Imēn Pedro o'e Jesus pe. Imukorēm pin, Pedro xe xipat ġu kuka o'e imēn pima bit.

²³ O'jekorepēn Jesus.

— Mūġ ece! — io'e Pedro be. — Satanás ekawēn puxim ěn kawēnwēn. Satanás tak ibu'u owebe we'ū ām adeayū beam. Deus aġuy daġ ġu ěn jewaġuyġuy—ipi juacat aġuy daġ acā ěn. Imēnpuye Deus bikuyap taġ jekuku am, ěn omubu'un ojuy — io'e Jesus Pedro be.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyaġuyba'ūm cuy; eybu'um ġu dak cuy eye'ū ām owebeam; wa'ō daġ tak cuy epeku — io'e cebe ip.

²⁵ — Imēneju owebeam eye'ū buje, soat em eyetai epesop Deus xe eye'ūap tomukadi. Eybu'u eye'ū ām owebeam pima bit, epajēm ġu Deus kay — io'e.

²⁶ — Ajo-kuġ tak epesop soat tarekrek kuġ ipi juat kuġ, eybiōġbuk ipiatpi'ajojoap pe imēnpit? Ka'ūma kuġ ma! — Jesus o'e cebe ip. Tei'ūmġu soat em Deus xe wuydopapteim — io'e.

²⁷ — Soat waġo ōn — Jesus o'e, kawēnwēn pima jewebeap pe ma. — Ocepit ma wekawēn tojtjot'ukayū eju, webay a'ōbacaap eju dak, idip cīcāap eju dak. Yajēm puje, teim je'ġūm soat pe—apēn oekuku iapteim — io'e. —

²⁸ Pūġpūġ pit jeedop wajēmap wiwim itabēġ—ijodiat. Oxe xe ma jeedop ip, soat kukan ōn pima. Wajēmap co'ūm puje, je'ū ġu ip — io'e Jesus—soat waġo o'e.

17

¹ 5 xet kap puje, o'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Jesus ebapūġ ma o'tujowat—Pedro, Tiago dak, João dak. Tiago kitpit osunuy ixē João. Jaġepūġ ma o'tujowat ip.

Oajēm ip.

² Co'a jeje Jesus o'jewemuwarurun ebapūġayū wap. Kaxi sopsepap puxim topasopsep o'e—Jesus topa. Iisuat puxim jekabek—Jesus ekabek. Irut cīcā o'e.

³ Gebuje Moisés'ūm o'jebapuk, Elias'ūm tak. O'jebapuk ebapūġayū wap. Jesus eju jekawēn ām o'jebapuk ip. O'jekawēnwēn ip Jesus eju.

⁴ Kawēnwēn eperē buje, Pedro o'e Jesus pe:

— Kariwa — io'e. — Xipat ma wuyju ijoce am. Xipat exe bima, xijap ojomōġ ijoce. Pūġ edopam ojomōġ. Wara'at Moisés'ūm dopam ojomōġ, wara'at Elias'ūm dopam — io'e Jesus pe.

⁵ Kabikerereat tak oajēm cekay ip—Jesusyū kay. Isopsepat osunuy. Ixeyū dak o'yajuy isopsepan. Deus isopsepat pidasewi o'jekawēn—kabikererereat pidasewi.

— Teku okpot. Ikukpin cīcāat oxe. Omucokcokap cīcā okpot. Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop ya'ō kay — io'e—Deus o'e. Imēn kawēnwēn o'e Deus. Jesus muwēnuwēn o'e.

⁶ Ijo buje, ebapūġayū o'jēġ'aecōġcōġ ip. Iparara jġjā o'e ip Deus kabikerereat pidasewi o'jekawēn puye.

⁷ Jesus pit o'jēġ'aecōġcōġ'iyū o'ġucay.

— Epe'āy juy — io'e cebe ip. — Eypararam ġu juy epesop — io'e.

⁸ Jeakaġ ip pima, Jesus ma o'jojojo ip. Ka'ūmġu warara'acayū o'jojojo ip. O'āy ip. O'kop ip Jesus eju. O'kop ip co'a jejewi.

⁹ Kopkom pima, Jesus o'jekawēn ebapūġayū eju.

— Gasū ġu juy epejojojiap epeġuwēn warara'acayū be — io'e cebe ip. — Guyjom pit epeyawēġmuwēnuwēn put, waram wetait puje — io'e—soat waġo o'e.

¹⁰ — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayū e'em, “Koap Elias'ūm omuyku,” i? — io'e ebapūġayū Jesus pe.

Imēnpuye Jesus kawēnuwēn o'e. Elias muwēnuwēn o'e.

11 – Elias'üm awëğ itaybit ġu buye ip – io'e Jesus. – Elias'üm co'iat kuy oajëm, soat muxipan am—wajëmap peam imuxipan. Adeayü aġuymuwarurun itabut am ip Deus kay – io'e Jesus.

12 – Imën Elias'üm co'iat kuy oajëm ma ijoceayü kay. Ixeyü bit ixem itaybit ġu o'e—Moisés ekawën eymutaybitbin'ukayü. Warëmtağ ma ip o'jukuk. Ikërëm cîcã ip o'jukuk. O'ğudadaibotbon cîcã ip. Imën ma òn tak ipiat osupi'ajojo, xipan ġu ip okuk puye – io'e Jesus—soat waġo o'e.

13 Imën Jesus eju etaybitbin'ukayü itaybit o'e Jesus ekawën—João Batista ajëmap ekawën.

14 Jesusyü oajëm adeayü kay. Iboceat o'jëğ'aecõğcõğ—ağokatkat. O'jëğ'aecõğcõğ Jesus wap.

15 – Okpot kay etabotaidabotbon cuy, Kariwa – io'e. – Axik opop cebe. Ipiat'ajojom ibiõğbuk kërëat pibun – io'e ağokatkat Jesus pe. – Ade em o'at'at daxa be. Ade em oakõmkõm idibi be – io'e.

16 – Eweju etaybitbin'ukayü kay otojot. Okpot otojot. Imënpit itaybit ġu ip ibiõğbuk kërëat mujëm âm. Iba'ore cebe ip okpot mu'ada am – io'e Jesus pe.

17 – Deus kay itabut'ümayü eyju! – Jesus o'e. – Soat em wara'at tağ epeyağuyğuy buye, eyetabut'üm Deus kay. Soat em ikërëan e'e buye dak. Puğün oğuy eyxe? Ade koato eyxe oğuy bima dak, kuka eyeabut'üm ma epesop okay. Imënpit ekpot etojot cuy okay ġasü – io'e cebay be.

O'tojot.

18 Ibiõğbuk o'ğukorëm Jesus.

– Ejëm – io'e Jesus ibiõğbuk kërëat pe. O'jëm jekukat xewi—ağokatkat ipot xewi. O'je'ada ġaxîn ma ibiõğbuk kërëat kuğ topibit.

19 Yağepüğ ma bima, oajëm ip Jesus kay. Jesus eju etaybitbinayü oajëm.

– Apënpuye ocewebe ibiõğbuk kërëat mujëm pa'ore? – io'e ip cebe.

20 – Deus kay eyetabuthüt puye – Jesus o'e. – Deus kay eyetabucap yopît pima, ka'ümğü iba'ore kuka eywebe. Eyetabucap yopît pima, mostardada buxim acã okay eyetabucap pima, kuka epe'e co'a be: “Ecenapõn ijocewi. Wara'at ka be eju juy,” i. Iğo'a dak o'jenapõn kuka wara'at ka be – io'e cebe ip.

21 – Deus a'õbi'üm pima bit, o'jëm ġu kuka ip—ibiõğbuk kërëayü. O'jëm ġu kuka ip ikukukayü bewi. Deus kay ġebum pima, wuyju jekõnkõn ġu e'em acã o'jëm ip, Deus eju wuyekawënwën'uk pima dak – io'e Jesus.

22 Gebuje o'je'aweroro Jesusyü Galiléia eipi be.

– Soat waġo òn – Jesus o'e cebe ip. – Ipi juacayü odujowan ip oaoka pinayü kay.

23 Okay itakomaayü oaoka ip. Imënpit ebapüğ kabia kap puje, òn pit waram ocetait Deus a'õbi – io'e aweroayü be. Imën Jesus o'e buye, iğuycüğcüğap kuğ ma acã ip o'e—aweroayü o'e.

24 Cafarnaum ka kay oajëm ip. Israel naxeğebitbit pewi dinheiro bubu'ukayü osodop ibo ka be. Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayü beam ibubum o'e ip.

– Emutaybitbin'ukat dinheiro je'ğüm tu ibubu'ukayü be Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayü beam? – io'e ip Pedro be.

25 – Hm hm – Pedro o'e. – Je'ğüm – io'e.

O'jepit. Dexe. Jesus o'jekawën Pedro eju.

– Apën xipat exe, Simão? – io'e. – Abu-bewi ipi kukukayü dinheiro je'jat ip? Jekpotpoyü bewi du? Wara'acayü bewi ġu xe'e? – io'e Pedro be.

26 – Jekpotpoyü bewi ġu—wara'acayü bewi acã – io'e.

– Hm hm – Jesus o'e. – Imënpuye ipi kukukat ipotpoyü dinheiro je'ğüm ġu ip dinheiro bubu'ukayü be – io'e Jesus. – Imënpuxim Deus ipot tak dinheiro je'ğüm ġu juy Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayü be.

²⁷ — Inaka wuyju dinheiro agũm cebe ip — Jesus o'e. — Itakomãñ ġu juy ip wuykay. Eju iodi kay — io'e Pedro be. — Piġa ejoxik cuy idibi be — ie'em. — Axima juy eju'uk piġa bewi koap ma. Axima bi ixik puje, dinheiro'a eyadobuxik axima bi be. Axima bi bewi eyabu juy — io'e.

— Ibo'a eyadujowat dinheiro bubu'ukayũ kay Deus eju kawẽnwẽnap'a muxipanpan'ukayũ beam—dinheiro'a. Yamuxipanpanayũ dei je'e owebewi, ewebewi dak — io'e Jesus Pedro be.

— Hm hm — io'e Pedro.
O'ju. O'yabu. O'yaũm.

18

¹ Gaxĩn ma oajẽm ip—imutaybitbinayũ. Oajẽm Jesus kay, Pedro cẽm awap.

— Abu je'e ya'õbuyxian wuy'in warara'acat podi ma, Deus xe acesop pima? — io'e ip Jesus pe.

² Imẽnpuye Jesus bekicat o'tomuwã jekadi am. Jesusyũ bidase cũġ'i osunuy bekicat.

³⁻⁴ — Wara'acat podi ma wuyetabun ibuyxiat pin'ũmat. Bekicat puxim ix. Iġasũ xipacat xeku Deus xe, soat kukan pima õn. Iboap kay juy ġebum epesop — io'e Jesus cebe ip. — Wara'at taġ jekukum epesop — io'e cebe ip. — Bekicat puxim cuy epesop. Apẽn ite bekicat ya'õbaca pin ġu, imẽn tak eyju eya'õbaca pin ġu juy epesop. Eya'õbaca pin'ũm pima, xipan epeyeku Deus xe. Eya'õbaca pin pima, Deus xe ġu epesop, soat kukan pima õn — io'e Jesus.

⁵ — Eyju xipan bekitkit kuġ pima, xipan okuġ tak epesop — io'e Jesus. Ijop bekicat Jesus itabun'isuat puxim. Jesus tieġ Jesus kay itabun'isuat ju'kuk xipan pima, Jesus tak ju'kuk xipan ijo'iat.

⁶ — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikẽrẽat mujurũġrũġ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imẽn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboġat'a mukirik am eyaġobu eju iodi be eymuakõm — io'e cebe ip.

⁷ — Oġuycũġ cĩcã, eyju wara'acat mubu'un pima, okay jetabut am. Okay itabucat ikẽrẽan e'e ip, warara'acat cocom ip pima—ikẽrẽan e'e'ukayũ jojom ip pima. Imẽnpuye ikẽrẽan e'e'ukayũ itabotaidadotbot cĩcã jeedop ip, wara'at osubuyxijo buye.

⁸ — Epeyepere juy ikẽrẽat muġuġẽap eybõmbicuk pima bit purut ka. Eybu'ũm pima bit purut ka, ikẽrẽat epeġuġẽ ġu. Imẽn eyajẽm Deus kay, ikẽrẽat muġeġẽm ġu buye. Xipat kuka o'e eyõm ãm Deus kay pũġpu bima dak. Xipat ġu kuka o'e eyõm ãm ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirẽm'ũmap pe.

— Epeyepere juy ikẽrẽat mujurũġrũġap. Eyĩ'ũm pima bit purut ka, ikẽrẽat epeġujurũġrũġ ġu. Imẽn kuka eywebe ipiat'ajoap puxixim, daxa epirẽm'ũmap pe eyjuap puxixim. Imẽn eyajẽm Deus kay, ikẽrẽat kay ġu epekuku buye. Xipat kuka o'e eyõm ãm Deus kay taokẽrẽat pima dak. Xipat ġu kuka o'e eyõm ãm ipiat'ajojoap pe taokẽrẽat'ũmat ma—daxa epirẽm'ũmap pe.

⁹ — Epeyepere juy jeakap ikẽrẽat kay. Eyeta'ũm pima bit purut ka, ikẽrẽat epeġẽġẽ ġu, ipiat'ajoap puxixim, daxa epirẽm'ũmap pe eyjuap puxixim. Imẽn ikẽrẽat muġẽġẽ'ũm pima, eyajẽm Deus xe, ikẽrẽat kay ġu buye. Xipat kuka o'e eyõm ãm Deus kay pũġta bima dak. Xipat ġu kuka o'e eyõm ãm ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirẽm'ũmap pe.

¹⁰ — Eyday'em'um cuy epesop — io'e jewēju etaybitbinayũ be. — Okay itabun'isuayũ mubekitkin ġu juy epesop. Ioce eywebe, Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ ixeyũ kuġ soat em. Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ jebikuyap taġ cepit put ip Deus kay, cewēju kawẽn ãm—webay eju—kabi beat eju. Imẽnpuye eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

¹¹ — Soat waġo õn. Ijodi ojot ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat taxijo am — Jesus o'e. — Imẽnpuye okay itabun'isuayũ mubekitkin ġu juy epesop — io'e cebe ip.

¹² Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ġuwẽn cebe ip ġebuġe bit.

— Apēn kuka o'e jeōhōyū kukukat, iōhō oitabidao bima? Jeōhō kudadam je'e xeku. 100 be iōhōyū—ovelha. Pūḡ ixeyū'in pit oitabidao bima, kudadam je'e. Co'a koreren taḡ warara'acat kōnkōn pima, je'ju itabidaoat kuda am. 99 beayū bewi je'ju — io'e.

13 — Icēmān ōn e'em eywebe, itabidao topibit tobuxik puje, icokcok cīcā ma je'e, jeōhō o'tobuxik puye. Icokcok cīcā je'e itabidaoat kuḡ oexe buye. Itabidao'ūmayū kay icokcokap podi ma je'e itabidaoat kay icokcokap — Jesus o'e cebe ip.

14 — Jeōhōyū kukukat ibu'u jeōhō be itabidao am. Imēnpuxim Deus ibu'u pūḡ pe ma okay itabun'isuayū be ma wūy ma jedop am jexewi—wuyebay xewi—kabi beat xewi — io'e Jesus.

15 — Eykitpit ikērēat eywebe e'em pima, epeyekawēn ceweju. Iboap ikērēat muwēnuwēn cuy epesop. Eyaḡuypūḡ ma epeyekawēn eykitpit eju. Eyekawēn kay bima, eyburem epesop—eykitpit, eyju dak — io'e Jesus.

16 — Eyekawēn kay'ūm pima bit, eyweju epetujowat pūḡ, xepxep eyekawēn co am. Waram cuy epeyekawēn eykitpit eju. Eywejuayū juy imēn e'e'eap ya'ījo.

— Ya'ījo buje, soat jekawēn put wuyjuyū be: “Aceya'ījo soat e'e'eap. Imēn o'e,” i. Imēn xepxep ekawēn taḡ, ebapūḡ ekawēn taḡ ḡu xe'e'i. Imēn opop ibararak Deus ekawēntup pe — io'e Jesus.

17 — Ixeyū ekawēn kay'ūm pima dak, okay itabucayū mukūyjom cuy eyju, jeawero puje ip. Ixeyū ekawēn kay'ūm pima bit, Judeu'ūmat puxim epejukuk—eykipit epejukuk. Wuywebewi iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat puxim epejukuk—cekay'ūmat puxim — io'e cebe ip.

18 — Icēmān e'em ōn eywebe. Ipi juacat pe, “Deus xe cūḡ ma ekukuap,” i ey'e buje, kabi be bima iboap kukuap cūḡ ma je'e. Ipi juacat pe, “Deus xe cūḡ ḡu ekukuap,” i ey'e buje bit, kabi be bima iboap kukuap cūḡ ḡu je'e Deus xe — Jesus o'e cebe ip.

19 — Xepxem kawēnwēn pima eyju Deus eju pūḡ taḡ ma, eybikuyap taḡ ma webay je'e eywebeam—kabi beat je'e — io'e cebe ip.

20 — Xexep xe'e, ebapūḡ ma xe'e omubuyxi am jeawerorom pima, ōn tak e'em ixeyū xe — io'e.

21 Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju.

— Oexe ibuyxiat — io'e. — Pebūrū em cuy oceḡebu ḡu ikērēat kay? —owebe okitpit ikērēān e'eap kay? 7 em ma du? — io'e Jesus pe.

22 — Ka'ūma — Jesus o'e. — 7 em ḡu ma. Ade em ma—490 em ma — io'e Pedro be.

23 Pedro ekawēn buye, Jesus o'jekawēn iboceayū be. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e. O'jekawēn iboceayū mutaybitbin.

— Webay ipi kukukat puxim — io'e Jesus. — Kabi beat webay. Imēnpit ipi kukukat puxim. Ipi kukukat oajēm jekapik'ukat kay. Kapik'ukat kay bewi ceweroaptei bu am, oajēm ipi kukukat.

24 — Koap em kapik'ukat o'tujot ip jekariwa be. Ade jījā ceaweroap o'e—mil be dinheiro'a—prata muḡḡḡat'a.

25 Imēnpit ixē kapik'ukat kaka ḡu dinheiro. Cedinheiro o'e ḡu ceaweroap teida am. Imēnpuye jekariwa ja'ōbi o'ḡuju soat tuk'a beat ūm ām, teida am—itayxi ūm ām, ipotpoyū ūm ām tak.

26 O'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap.

— “Imēnpuk,” io'e jekariwa be. “Oteida ḡuyjom soatei,” io'e kapik'ukat.

27 Kapik'ukat a'ō buye, cekariwa itabotaidabotbot o'e cekay.

— “Eaweroaptei eḡūm ḡu juy owebe,” cekariwa o'e cebe. “Pūḡ em tak ka'ūma,” io'e kapik'ukat pe.

— “Xipat cīcāat ēn,” io'e kapik'ukat.

28 – O'ju. Kapikpik'ukat o'ju jebureyũ kay—kapikpik'ukayũ kay. Dao ma o'topabijuk jekapikap peayũ. Pũğ ma ceaweroap 100 dinheiro osunuy. Yopit ma dinheiro osunuy. O'jat jebure yağobu eju.

– Gebuje o'yağobuaha.

– “Eaweroap owebe eteida,” io'e.

29 O'jēğ'aecōğcōğ cewap.

– “Obure!” io'e. “Etabotaidabotbot okay,” io'e. “Ōn soat oteida ġuyjom—weaweroap,” io'e jebure be.

30 – Ixe imēnpit: “Ap!” io'e. “Gaxi ma ōn cekay,” io'e.

– “Iba'ore. Dinheiro kuğ ġu ōn,” io'e.

Imēnpuye ibure daomūnmūnap'a be o'ğuju.

– “Eaweroap teida buje acā, ecejēm,” io'e ibure.

31 Warara'acat kapikpik'ukayũ itakoma ip o'e jebure awēğ cocom pima.

– Gebuje ip jeipi kukukat pe o'ju. Soat o'ğuwēn ip jeipi kukukat pe – io'e Jesus.

32 – Gebuje kapikpik'ukat ekariwa o'tomuwā.

– “Kapikpik'ukat,” io'e. “Xipat'ūmat,” io'e cebe. “Juk ece owebe, 'Imēnpuk. ġuyjom cuy oteida, 'i. Imēnpuye eteida'ūmap kay kuy ġebum ġu oce.

33 Wetabotaidabotbot oğuy ekay ōn pit. Imēnpuxim ma juy eğuy ēn tak ebure kay,” io'e – io'e Jesus.

34 – Kariwa itakoma jījā o'e kapikpik'ukat kay. Imēnpuye o'ğuju daomūnmūnap'a be ipiat'ajo am.

– “Teida buje acā dak ecejēm,” io'e cebe.

35 Eyju dak eyetabotaidabotbot'ūm pima eywağoyũ kay, ikērēat kay ġebum puye; imēnpuxim webay dak—kabi beat tak itabotaidabotbot ġu je'e eykay, ikērēat kay ġebum puye – io'e Jesus cebe ip.

19

1 Jekawēn epere buje, Jesus Galiléia eipi bewi o'ju. Jepitpin o'e Jesusyũ. Judéia eipi kay oajēm. Wara'at kadi be ma oeku. Jordāodi wīnābu ma oeku.

2 Adeayũ o'ju Jesus tomuju. Ade jījā. O'ju ibo ka beayũ—iwātaxipiyũ Soat o'ğ'u'ada. Judéia eipi be o'ğ'u'ada Jesus.

3 Fariseuyũ oajēm ip cekay waram. Jesus a'ō muwarurunap ojuy ip.

– Wuyawēwēap tağ tu wuytayxi epereperem, wuyxe cūğ'ūmap tağ jekukum pima zeku? – io'e ip cebe.

4 – Epetupco juy Deus ekawēntup – Jesus o'e cebe ip. – Imēn ibodup e'em:

Kuyje soat muğēğē'ukat ağokatkat o'ğugē, ayacat tak. Ixeyũ o'ğugē xepxem ma jekuku am, i – io'e Jesus.

5-6 – Imēnpuye Deus o'jekawēn cebe ip—ağokatkat pe, ayacat pedak.

Jetayxi bu buje, ağokatkat cēm cēm jebay duk'a bewi, jetayxi eju cucum. Jektop pu buje, ayacat tak jektop eju cucum, i.

Xepxep ma ip. Imēnpit pūğat puxim ip o'e jewekuğ soat em jeweweju ip cucum puye. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere ġu. Pūğat puxim eyju Deus a'ōbi. Deus xe eyju pūğ ma – io'e Jesus.

7 – Apēneju Moisés o'e: “Eytayxi epere pin pima, 'Otayxim ġu ece ġasũ bit' iaptup cuy epetupmubararak. Gebuje ibodup epetupm ayacat pe, epere am,” i?

8 – Moisés imēn o'e, eybu'u jījā buye ya'ō dağ jeku am. Kuyje bit imēn ġu o'e. Kuyje Deus soat o'ğugē.

9 – Ibocewi e'em ōn eywebe. Ağokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am pima, ikērē cīcāat muğēğēm. Itayxi koapat jektop eju acā o'jepo. Imēn pima, ixē ağokatkat ikērēat muğēğēm itayxi be. Imēnpuye ikērēat o'ğubapukpuk ixē ağokatkat – Jesus o'e.

10 – Ibu'u'u ip pima jewewekay, xipat kuka o'jewebumün ġu – io'e ip—Jesus eju etaybitbinayū o'e cebe.

11 Gebuje Jesus o'jede.

– Soat pe ġu òn e'em imēnpit. Pūġpūġ ma iġo ekawēn taġ jekukum. Deus ixeyū mubacan'ūm pima, iba'ore cebe ip jaġepūġ ma jeku am.

12 – Iġo ekawēn taġ jewebumünmün ġu ip Deus a'òbi. Deus soat kukanap kay jġjā ip. Imēnpuye jewebumünmün ġu ip. Warara'acat pit jewebumünmün ġu ip—aġokatkayū. Jewebumünmün ġu jekapap pibun; iba'ore cebe ip ayacat mu'ukreġ am. Warara'at tak jewebumünmün ġu pūġ ma o'subudakacap pibun; iba'ore cebe dak.

– Imēneju soat pe ġu òn e'em. Iġo ekawēn kayayū be acā òn e'em. Cekay butayū iġo ekawēn taġ cuy jekukum ip – io'e.

13 Gebuje iboceayū bekitkit o'tojot ip Jesus kay. Bekicat yabi jeje jebumōġ ām, o'tojot Jesus kay. Bekicat peam kawēn ām Deus eju, o'tojot ip.

– Bekicat cuy epetojot ġu juy Jesus kay – io'e ceweju etaybitbinayū iboceayū be. Imēn iboceayū o'ġukorēm ip.

14 – Āġ jeedot ip bekitkit okay – Jesus pit o'e. – Imubu'un ġu juy okay imudot am. Ixe bekitkit oxe yajēm pin ip. Imēnpuxim Deus soat kukanap kabia soat ip yajēm pin oxe—okay itabucayū – io'e. – Imēnpuye epeġudot cuy okay – io'e.

15 O'jebumōġ bekitkit abi jeje, bekicat peam kawēn ām Deus pe. O'ju.

16 Pūġ em ibubut adeat oajēm Jesus kay.

– Omutaybitbin'ukat! – io'e Jesus pe. – Soat em Deus xe oġuy pin wetait. Apēn xipacat oce'e juy, soat em cexe oġuy am? – io'e.

17 – Apēnpuye ecekawēn owebe, “Apēn xipacat oce'e juy?” i. Pūġ acā xipat cġcāat. Deus xeku. Apēn wuye'ajojoyū'ūm'ūm pe Moisés o'e iap taġ cuy jekukum ecesop – io'e. – Imēn jekukum pime, etait eġuy cexe soat em.

18 – Ajo a'ò daġ cuy oceku Moisés ekawēn'in? – io'e.

– Iġo a'ò daġ – io'e Jesus.

Warara'acat epeyaoka ġu juy, i. Wara'acat tayxi kay ġu juy, i dak. Eybukuruġ ġu juy epesop, i dak. Warara'at awēġ mukērērērēn ġu juy epesop, i dak.

19 Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Eyxeat ikukpin epejukuk eye-wekukap puxim, i dak – io'e Jesus.

20 – Ijop ekawēn taġ ojekukuku—soat taġ – io'e. – Ajo dak ġuto oġūġē? – io'e.

21 – Soat taġ oweju jekuku am, ebubut cuy eteida—soat ma. Ibo juy dinheiro tei'ūma eġūm tadaibocayū be – io'e. – Imēn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be – io'e.

– Gebuje ejot okay, oweju jekuku am soat em – io'e Jesus.

– Iba'ore – io'e.

22 Iġuycūġ cġcā o'e, Jesus ekawēn puye, ibubut ade jġjā buye. Tacup o'e jebubun. O'jenapōn ixe.

23 Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

– Iba'ore jġjā ibubut adeat òm ām Deus xe kabi be – io'e cebe ip. – Ibu'u jġjā ip Deus a'ò kay ām, itabut cġcā ip jebubut kay buye.

24 Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok taġ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat òm ām Deus xe, kabi be – io'e.

25 Jewaġuy muġēġēm o'e ip, iboap co buje.

– Abu jewedaxijo but? – io'e ip.

26 Imēnpuye Jesus o'jeak cekay—iboceayū kay.

– Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am – io'e cebe ip. – Deus pe bit soat i'e but – io'e. – Deus pe soat daxijo but – io'e Jesus.

27 – Pām oceju? – Pedro o'e. – Kuy soat ocesuiwat ewēju jeku am. Ajo dak ocejat? – io'e.

²⁸ — Icēmān òn e'em eywebe. Soat waḡo òn — io'e Jesus. — Ipi be wepit puje, iisu e'em soat ma ipi daḡ. Xik'i e'em òn. Israel diwacayū kay ya'ļjojo oce'e. Wa'òbuyxi jįjāat oce'e. Ajo xipat Deus xe iap oḡuwēn cebe ip—ajo xipat'ūm Deus xe iap tak. Eyju ma dak Israel diwacayū epeyewede—12 beayū diwacayū. Eyju dak xikxik'i epesop. Epeḡuwēn cebe ip ajo xipat Deus xe iap, ajo xipat'ūm Deus xe iap tak.

²⁹ — Owebeam soat xewi o'juiayū ade jįjā je'jat ip. 100 beat je'jat ip. Jeduk'a bewi o'juiayū, jeipi bewi o'juiayū dak, jebadipyū xewi o'juiayū dak; jewaḡo xewi o'juiayū, jekitpit xewi o'juiayū, jebay xewi o'juiayū, jexi xewi o'juiayū, jekpotpoyū xewi o'juiayū, jedaxityū xewi o'juiayū—soat ip ade jįjā xipacat je'jat ip. Deus xe dak itait jeedop ip soat em — io'e Jesus.

³⁰ — Ade ya'òbuyxiayū'in yopĩcayūm jeedop ip. Ade yopĩcayū'in ya'òbuyxiayūm jeedop ip — io'e Jesus.

20

¹ Deus soat kukan pima, uva'a kuḡ jekat peat puxim ixē. Xeku kapikpikayū kudadam o'e, jewebeam kapik am. Imēn Jesus ekawēn o'e jewejuacat mutaybit am. Wuymutay-bitbinap muwēnuwēn o'e—imēnpuximap ekawēn.

— Ixe uva kuḡ jekat peat o'ju jebuywatwacayū kudadam. Kabia isum o'ju, jekat pe tujowat am — io'e. — O'ju — io'e.

² — “Gasū epeju, okat pe obuywat am,” io'e cebe ip—soat pe. “Pūḡ kabia oteida—eyekapikapteim. Okat pe eyepere buje, oteida. Pūḡ isurūḡat'a eyekapikaptei e'em—prata'a,” i.

Imēn o'e cebe ip, iboaptei ibabi daḡ o'e buye—jeka beacat pabi daḡ.

— “Xipat,” io'e ip.

Imēnpuye soat o'ju ip ikat pe, ibuywan.

³ — Kabia isusu ma o'ju waram kapikpikayū kuda am. 9 hora bima o'ju. O'tobuxik warara'acayū—xerem ḡu pēnpēnayū.

— Oajēm ka'ūmḡu pēnpēnayū kay. Ceaweroroap pe oajēm—tarekrek muxipanap'a be.

⁴ — “Epeju okat pe. Oteida eywebe eykapikaptei—ajo cūḡ ma iaptei,” io'e cebe ip.

— “Hm hm,” io'e ip. “Ebuywan oceju,”

⁵ Imēnpuye ip o'ju.

— Kariwa waram o'ju. Kaxicuḡ ma waram o'ju. Uvadip kat iwat o'ju. Warara'acayū o'tujowat jekat pe, kapik am.

— Katpujesu warara'acayū o'ḡuju jekat pe, kapik am tak. 3 hora bima o'ḡuju.

⁶ — Katpuje oeku. 5 hora bima, oeku. Warara'acayū o'tobuxik—ka'ūma pēnpēnayū. Ceaweroroap pe ip o'e.

— “Apēnpuye eyju kabia bun kapikpiḡ ḡu?” io'e cebe ip.

⁷ — “O'e ḡu ocewebe buye, oceju ḡu,” io'e ip.

— “Gasū bit eyju dak òn jeymuju. Oteida eywebe,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

Imēnpuye o'tujowat jekat pe, kapik am.

⁸ — Kaxi cēm pima, ixē uvadip kat iwat jedinheiro kukukat o'tomuwā.

— “Kapikpikibiyū etomuwā juy, cekapikaptei ūm ām,” io'e. “Katpuje ajēmibiyū ekapikaptei juy eḡūm cebe koam. Gebuje katpujesu ajēmibiyū be juy eḡūm. Gebuje kaxicuḡ ajēmibiyū be. Gebuje kabia isusu ajēmibiyū be. Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei eḡūm kanomūm,” io'e cebe.

— “Hm hm,” io'e jekariwa be.

⁹ — Katpuje ajēmibiyū o'tomuwā 5 hora be ajēmibiyū. Cekapikaptei o'ḡūm cebe ip, ajēm puje. Pūḡ kabia ekapikaptei o'ḡūm cebe ip. O'jat. O'ju ip.

10 — Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei o'gūm kanomūm. Tūybe ade ocejat ocekapikaptei iān o'e ip. Imēnpit ibitbit ma ip o'jat jedinheiro—jekapikaptei—katpuje ma ajēmibiyū ekapikaptei, kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei dak.

11 Imēnpuye uvadip kat iwat kay ip o'e jemāmāmām.

12 — “Katpuje acā kapikpig o'e ip—wara'acayū. Cūḡ ḡu o'e tei jo'iat kuka ocedei,” io'e ip. Jemāmāmā ip. “Pūḡ hora acā kapikpig o'e ip. Ocejū bit kapikpig soat em ma—kabia isum pima, kaxicuḡ pima dak. Kajepi kuḡ cīcā oceju, kapikpig puye,” io'e ip.

13 — “Obure,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmaat pe. “Xipat ōn. Oḡūm ekapikaptei wa'ō daḡ. Cūḡat ōn.

— “Pūḡ kabia ekapikaptei oteida—eyekapikapteim,' i'e buje, ēn tak 'Xipat,' iece owebe,” io'e jemāmāmāmāmaat pe.

14 “Imēn eywebe oḡūm, katpuje ma ajēmibiyū be dak oḡūm,” io'e. “Teku ekapikaptei,” io'e. “Etujopit eduk'a kay,” io'e.

15 — “Etakoma ḡu okay eḡuy, odacup ḡu buye,” io'e cebe. “Wedinheiro ma beku,” io'e. “Ōn būrūku poro teida pin,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmāmaat pe.

16 — Imēntak — Jesus o'e. — Deus icēmat cīcāat. Ajo xipat cexe iam, ajo xipat ḡu cexe iam kawēnwēn je'e soat pe. Soat ijo'in ma je'e — io'e Jesus. — Imēnpuye ade ya'ōbuyxiayū'in yopīcayūm jeedop ip. Ade yopīcayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e.

17 Jerusalēm ka kay cucum pima, Jesus jewēju etaybitbinayū jewekay o'tomuwā adeayū parakpewi. O'jekawēn cebe ip.

18 — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalēm ka kay cum wuyju — io'e Jesus. — Soat waḡo ōn. Iboceayū osubamukirik, okay itakomaayū be odujowat am—paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuḡ ēn ocexe,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e.

19 Judeu'ūmayū be odujowat ip — io'e. — Owaywayway jījā je'e ip. Omupokupok ip. Korosa jeje oba mupaya ip. Oaoka ip. Imēnpit xepxep xet kap puje, waram ḡuto ocetaīt — io'e 12 beayū be.

20 Gebuje Zebedeu tayxi oajēm Jesus kay. Je'iyū eju oajēm—aḡokatkayū eju. Ojēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap. Ibikuyap kay o'e Jesus xewi.

21 — Ajo-kay ēn? — io'e Jesus cebe.

— O'iyū dak imēn cekay, pūḡ xik'i eba'at kadi, wara'at eba'ūḡat kadi. Imēn ōn cekay, ēn soat kukan puje — io'e. — I juy ece owebe: “Ekawēn taḡ oce'e ewebe,” i — io'e Jesus pe.

22 — Iba'ore — Jesus o'e cebe ip. — Eyetaybit pūn'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn owebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim tu eywebe dak ipiatsupi'ajoat ip? — io'e.

— Hm hm — io'e ip. — Ocewebe dak ipiatsupiajoat ip apēn ewebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim — io'e Zebedeu ipotpoyū.

23 — Ha'a — io'e Jesus. — Apēn owebe ip ipiat o'supi'ajo iap puxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajojo — io'e cebe ip. — Imēnpit wa'ōbi ḡu jeedop ip oba'at kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Wa'ōbi ḡu jeedop ip oba'ūḡat kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Deus a'ōbi acā ixeyū iboka kaxikxik'i jeedop—Deus o'taēiyū — io'e Jesus.

24 Warara'acat iboam co buje bit, itakoma o'e ip xepxepayū kay—Zebedeu ipotpoyū kay. 10 beayū itakoma o'e ip.

25 Imēnpuye Jesus:

— Epesot cuy okay — io'e cebe ip—soat pe. — Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruḡ jebekitkiyū mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em biḡ ma jebekitkiyū mukapikpig'uk ip iam — io'e. — “Oca'ōbuyxi jījā,” i'e'em ip jebekitkit pe soat em.

26 Eyju bit ka'ūma. Imēn ḡu juy epeyewekuk. Eyju bit kariwaboḡ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop.

27 Ya'ōbuyxian pin pima, eybureyū beam tei'ūma epeyekapikpik cuy — io'e Jesus.

28 — Iměntak soat waḡo ðn — Jesus o'e. — Warara'acat pe obuywat am ḡu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayũ daxijo am ma ojot. Soat em itaběḡ jeedop ip kabi be, cewebeam oje'ũ buye — io'e Jesus.

29 Jericó ka bewi o'ju ip—Jesusyũ—adeayũ. Jesus tomuju o'ju ip.

30 Xepxepayũ oabik e bitako daḡ—ita'ũmayũ.

— Jesus ijoma kapkam — adeayũ o'e ita'ũmayũ be.

Gebuḡe ya'õberen o'tomuwa ip Jesus kay.

— Davi naxeḡebit ěn. Etabotaidabotbon cuy eḡuy oceḡay — ita'ũmayũ o'e Jesus pe.

31 — Mũḡ'i juy epesop! — io'e adeayũ.

O'ḡukoreḡ. Iměnpit biḡ ma o'jewāwā ya'õberen.

— Kariwa! — io'e maḡuto. — Davi naxeḡebit ěn. Etabotaidabotbon cuy eḡuy oceḡay — io'e ip Jesus pe.

32 O'jecũ Jesus.

— Epesot okay — io'e ita'ũmayũ be.

O'ju ip cekay—Jesusu kay.

— Ajo-kay eyju oxewi? — io'e cebe ip.

33 — Ocetadam ece — io'e ip jekariwa be.

— Jetada ðn — io'e Jesus.

34 — Ita'ũmayũ kay wetabotaidabotbot — io'e.

Ita o'sutamucay itamudim am.

Iboap e isum ma o'jewetada. O'jecoan ip. Jesus tomuju o'ju ip, o'je'ada buye.

21

1 Jerusalém ka těḡ pima Jesusyũ, oajěm ip Betfagé ka kay. Co'a bicũḡpe osunuy—Oliveiradip'a bicũḡpe.

Ibocewi jewewu etaybithinayũ o'ḡuju Jesus. Xepxep o'ḡuju. Wara'at aḡoka kay o'ḡuju.

2 — Epeju juy aḡoka kay—wuywapat ka kay — io'e. O'ḡukũyjo.

— Bomaku epeju. Dao ma jumenta epetobuxik. I'it'it eju ma juy epetobuxik — io'e. — Ikirikirik opop ip. Epeḡuwekap cuy.

— Imuwekap puḡe, epetojot okay jumenta, i'it tak — io'e Jesus xepxepayũ be.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetojot cuy.

3 — “Ajo pěnpěn eyju?” i'e'em iboceayũ eywebe bima, “Ikuḡ'ũm puyē, oceḡariwa jumenta kay, i'it'it kay dak,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus. — “Ha'a. Epetujowat ḡaxĩn ma,” iboceayũ je'e eywebe — Jesus o'e. — Okay imujum je'e — Jesus o'e.

— Hm hm — io'e ip.

4-11 Jesus a'õbi o'ju ip. Jumenta o'tobuxik ip. Ikirikirik osunuy. O'ḡuwekap ip. I'it'it tak o'ḡuwekap ip.

Jesus kay o'tujuajěm. Jeekabek jumento ukxabi jeje o'jomõḡ ip. Oabik Jesus iekabek ceje jumento ukxabi jeje. Ade jĩjā iboceayũ jeekabek o'ḡupayapaya ip Jesus wap e daḡ, ya'õbuyxi cexe ip puyē.

— Xipat cĩcāat Jesus — io'e adeayũ—Jesus wap cuibiyũ, tomujuayũ dak. — Davi naxeḡebit teku. Deus kuy imucokcokcoḡ, Deus a'õbi oajěm teku wuykay buye. Deus ya'õbuyxi jĩjā. Idip cĩcā — io'e ip ya'õberen, icokcok cĩcā buye.

Jerusalém ka kay oajěm Jesus. Soat Jerusalém watwat yaḡuybabi'ũm o'e ip, jetabiba'arěm puyē.

— Abu sute? — io'e ip.

— Jesus teku — adeayũ o'e cebe ip. Itaybicayũ o'e. — Nazaré ka wat teku. Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat teku—Galilía eipi bewiat — io'e ip.

Iměn soat o'jebapuk apěn Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat o'tupmubararak Deus a'õbi. Iměn juk adi o'jekawěn:

Jerusalém watwat cuy epeḡukũyo: “Ey kukukat omuyku. Jumento ukxabi jeje xiki omuy—jumenta'it'it ukxabi jeje. Ya'õdidiat eykukukat je'e,” i juy epe'e — i juk o'e—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat o'e.

¹² Oajẽm Jesus puca deidada'ukayũ kay. Deus eju kawẽnwẽnap'a be osodop ip, puca bubu'ukayũ dak. Yabogat'a be osodop ip. Dinheiro mutrokakan'ukayũ emesa o'ḡuy'at. Wũn'i! Pukaso deidada'ukayũ abikbikap o'ḡudu'udu. Batku! Yabikbikap o'ḡuy'at Jesus. O'ḡujẽm soat ip.

¹³ — Deus ekawẽntup e'em:

Oduk'a soat ka daḡwiacat oweju kawẽnwẽnap'am je'e, i'e'em Deus ekawẽntup. Eyju bit Deus tuk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am Jesus o'e cebe ip. Imẽn o'e Jesus, dinheiro bu am, Deus tuk'a be ajẽmjẽmayũ muḡuykukum ip puye.

¹⁴ Taokẽrẽayũ oajẽm Jesus kay. Ita'ũmayũ oajẽm. Deus eju kawẽnwẽnap'a be osodop ip. Soat o'ḡu'ada Jesus—ita'ũm topibiyũ, taokẽrẽ topibiyũ dak.

¹⁵ — Xipat cĩcãat teku — bekicat o'e, Jesus muwẽnuwẽn o'e. — Davi naxeḡebit teku — i'e'em ip.

Idip ma o'jekawẽn ip. Paĩyũ kukukayũ bit itakoma o'e ip Jesus kay, Deus eju kawẽnwẽnap'a be ma bekicat o'jekawẽn puye, ade o'ḡu'ada buye dak. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak itakoma o'e.

¹⁶ — Eya'ĩjojo ḡu du bekikit ekawẽn? — io'e ip Jesus pe.

— Hm hm — Jesus o'e. — Oya'ĩjo ma. Imẽn taḡ Deus ekawẽntup e'em:

Deus bekikit o'ḡutaybit cedaḡ ma jawẽḡmudim am—yopĩcat tak, i.

Iboaptup cuk epetupcoco ḡu du? — io'e Jesus. — Iboam eyetaybit — io'e paiyũ kukukayũ be.

¹⁷ O'ju Jesus Jerusalém ka bewi. Betânia ka kay oajẽm. Jexecap ka kay oajẽm.

¹⁸ Kabia bima, o'jepit Jerusalém ka be. Jepitpin pima, ire o'e Jesus.

¹⁹ Figueira'ip o'yopcoco, jepitpin pima. E bidase osunuy ibo figueira'ip.

Oajẽm yopkay—figueira'ip kay. O'yadobuxik ḡu figueira'a. Ya'ũmḡu figueira'a. Tup acã o'tuptobuxik. Tõh!

— A'a'e ḡu ece'e — io'e Jesus figueira'ip pe. — Waram ma dak ka'ũma — io'e.

Gebuje figueira'ip dao ma o'je'ip'e'ũ.

²⁰ Jesus eju etaybitbinayũ yopco buje, yaḡuybabi'ũm o'e ip.

— Apẽneju dao ma iḡo'ip yoporo ḡasũ? — io'e ip.

²¹ — Soat em eyetabut okay bima, eyju dak kuka epe'e apẽn figueira'ip pe oce iap puxim. Epeyopmupuruk kuka — Jesus o'e cebe ip. — Ka'ũma ibo bit. Eywebe dak i'e but ite co'a be: “Wede ece ijocewi. Aakõm cuy idixidi be,” i. Imẽn yaakõm, Deus yamuakõm puye, Deus kay eyetabut puye.

²² Deus kay eyetabut pima, epejoojoy epejat, Deus eju kawẽnwẽn pima dak — io'e Jesus.

²³ Jay. Waram oajẽm ip Jerusalém ka be. Deus eju kawẽnwẽnap'a be oõm ip. Adeayũ mutaybitbin o'e Jesus yaboḡat'a be. Imutaybitbin pima, paĩyũ kukukayũ oajẽm, Judeuyũ kukukayũ dak.

— Abu-a'õbi ãn jekukum? Deus a'õbi du? Abu-a'õbi ijop e'eap taḡ jekukum ãn? — paĩyũ kukukayũ o'e cebe.

Imẽn tak Judeuyũ kukukayũ o'e cebe.

²⁴ — Koap cuy eyju ma omukũyjom cuy epe'e apẽn oce — Jesus o'e. — Iboap muwẽn puje, õn tak ocede eywebe eyetaybit am abu-a'õbi jekukum õn iam.

²⁵⁻²⁷ — Abu-a'õbi juk oeku João Batista? Abu-a'õbi juk ocemubatisasan o'e xeku? Deus a'õbi ma du eyxe? Ijodiat a'õbi ḡu xe'e eyxe? — io'e Jesus cebe ip.

— Ocetaybit ḡu — io'e ip Jesus pe.

Imẽn o'jekawẽn ip Jesus pe, jeyaḡuy daḡ.

— Cebe wuy'e buje, “Deus a'ōbi,” i, “Apēnpuye dak eyetabut ġu João kay?” i kuka o'e wuywebe — io'e ip jewewebe.

— “Ijodiat a'ōbi,” i wuy'e bima bit, adeayū itakoma kuka o'e ip wuykay, ixeyū xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye — io'e ip jewewe be.

Imēneju o'jekawēn ip Jesus pe: — Ocetaybit ġu — io'e ip.

— Kā — io'e. — Abu-a'ōbi João Batista oeku iap epeġuwen ġu owebe. Ōn tak oġuwēn ġu eywebe abu-a'ōbi ōn jekukum iap — io'e Jesus.

²⁸ Jesus o'jekawēn tak.

— Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wekawēn kay — Jesus o'e iboceayū be. Wuymutaybinap ekawēn o'ġuwēn. Uvadip kat iwat muwēnuwēn o'e.

— Ixe uva'a kukat xepxep ipotpoyū osodop. Koapat pe o'jekawēn: “Okpot,” io'e cebe. “Kapiġ cuy ēn ġasū okat pe.”

²⁹ — “Ap!” io'e.

Imēnpit ġūyjom o'jewaguy: “Kapiġ cuy ōn webay beam,” i.

Imēnpuye o'ju jebay kat pe kapiġ.

³⁰ — Wara'at pe o'jekawēn—cebay o'jekawēn: “Okpot,” io'e wara'at pe. “Kapiġ cuy ġasū okat pe.”

— “Hm hm,” io'e. “Kapiġ puk ōn. Cum puk ōn,” io'e jebay be.

Imēnpit o'ju ġu jebay kat pe.

³¹⁻³² — Pebicat jebay bikuyap taġ oeku? — Jesus o'e iboceayū be.

— Koapat ma — io'e ip.

— Cūġ ma epeyekawēn — Jesus o'e. — Yapoayū ixē koapat puxim ip, iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū dak. Ibuxim ip, João kay itabut puye ip. Deus soat kukan pima, ixeyū dak Deus xe jeedop ip. Eyju bit ka'ūma! João oajēm imuwēn ām apēn cūġ ma Deus etabun iap. Eyju bit eyetabut ġu cekay. Cekay itabucayū epejojojo. Imēnpit eyetabut ġu João kay — io'e Jesus. — Ikērēāt kuġ epesop. Imēnpit eyġuycūġ ġu epesop ikērēāt kay—eyetabut'ūmap kay. Deus a'ō kay jekuku pin ġu eyju — Jesus o'e paīyū kukukayū be, Judeuyū kukukayū be dak.

³³ Waram tak o'jekawēn Jesus—wuymutaybitbinap ekawēn—imēnpuximap ekawēn. Aġokatkat jekat o'tiotaap muwēnuwēn o'e.

— Aġokatkat uva bune o'subunedaida — io'e Jesus. — Pere ġebujep — Jesus o'e.

— Gebuje korara o'ġuġē jekat etako daġ. Uvadip koreren o'jomuy. Pere. Uva'abidi muwesogsoġap tak o'ġuġē jekat pe.

— Gebuje uvadip wiwimap'a o'yamuy jekat pe—kadaidip wiwiap'a—umat'a. Pere. O'jepere.

— Gebuje uvadip wiwimayū o'jomuy jekat pe, uvadip wiwi am bomaku. Uva'a o'yaūm cuy ip ikat iwat pe. Imēn teim ip iūm cuy uvadip iwat pe.

— Ikat iwat wara'at eipi kay o'ju. Iboma omuy wara'at eipi be.

³⁴ — Yabubuap ekaxi ajēm puje, jebuywatwat'ukayū o'ġuju jekadai'a bu am—pūġpūġ'a jekat peat'a'in.

³⁵ — Oajēm ip uvadip wiwiayū kay.

— “Ijo'a bum ocesot,” io'e ip. “Ikat iwat a'ōbi ocesot,” io'e ip.

— “Ap!” uvadip wiwiayū o'e.

Ibu'u ip o'e yaūm ām. Uvadip wiwiayū oajēmiayū o'jat ip. Pūġ ixeyū'in o'yaoka ip. Poġ. Wara'acayū ixeyū'in o'yabuġbuġ ip wita'am. Warara'acayū ixeyū'in yaokakam ip. O'jenapōnpōn ip—ikat iwat buywatwat'ukayū.

³⁶ — Waram ġuto wara'acayū o'ġuju ixē kadaidip iwat. Jebuywatwat'ukayū o'ġuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Ade o'ġuju.

— Oajēm ip. Uvadip wiwiayū bit oajēmīayū o'jat ip. Pūḡpūḡ o'yaokaka ip. Wara'acayū o'yaoka ip. Warara'acat o'yabuḡbuḡ ip. Imēnpuye ibuywatwat'ukayū o'jepit jekariwa kay—ikat iwat kay.

³⁷ — Imēneju ikat iwat jekpot o'ḡuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Tūybe ibuxim ip okpot jukuk iān o'e—ikat iwat o'e. O'ḡuju. Jekpot o'ḡuju.

³⁸ — Oajēm ipot cekay ip. Ajēmjēm pima, o'jojojo ip.

— “Ga'a,” io'e ip jewewebe. “Ayaoka. Ikat iwat ipot teku. Cebay e'ū buje, ite ma uvadip iwan je'e. Ayaoka juy. Imēn tip iwacayūm acesop!” io'e ip — io'e Jesus.

³⁹ — Ipot o'jat ip. O'tujowat ip. Ikat etako be o'yaoka ip. Poḡ.

⁴⁰ — Ikat iwat waram ajēm puje, apēn je'e jekat peayū be? — Jesus o'e ya'ījojoayū be.

⁴¹ — Uvadip wiwiayū aokam — io'e ip. — Ajēm puje, yaoka. Ipiat supī'ajoat cebe ip, yaoka ip. Wara'acayū jomuy tip wiwi an. Gebuje ixeyū uva'a yaūm ip, yarum puje — io'e ip Jesus pe.

⁴² — Imen e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e, “Ite'a xipat ḡu wita'a,” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e, “Ite'a yadip ma,” i, i. Uk'a muycemucemat'am o'e, i. Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup.

Iboaptup epetupcoco ḡu du? — io'e Jesus cebe ip.

Iḡo'a Cristo buxim—yamuycemucemat'a.

⁴³ — Juk epetupcoco — io'e Jesus.

— Imēneju Deus soat kukan pima, ixē xe ḡu epesop. Ixe bikuyap e'e'ukayū acā ixē xe jeedop ip — io'e Jesus paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

⁴⁴ — Iḡo'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iḡo'a at puje, tōm a kuka o'e ip — io'e Jesus.

Iboap ekawēn o'ḡuwēn Deus a'ōbi ōn jekukum iam ixeyū mukūyjoap ojuy.

⁴⁵ Paīyū kukukayū Jesus ekawēn o'ya'ījojo ip, Fariseuyū dak. Ade wuymutaybitbinap ekawēn o'ya'ījojo. Deus ekawēn itaybit o'e ip ixeyū muwēnuwēn o'e iam.

— Jesus ijop ekawēn o'ḡuwēn wuymukorēm ām — io'e ip jewewebe.

⁴⁶ Jesus daomūn ojuy o'e ip. Iparara bit o'e ip adeayū buxixim. Adeayū xe Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e, ibuye iparara o'e ip Jesus daomūn ām.

22

¹ Waram Jesus o'jekawēn jewējuayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn—imēnpuximap ekawēn. Ipi kukukat muwēnuwēn o'e jewējuayū mutaybit am.

² — Deus wuynomuwā jewekay iap ipi kukukat adeayū o'tomuwā jekpot ewebumūnap epeta kay iap puxim. Ixe ipi kukukat peta o'ḡuḡē, jekpot o'jewebumūn puye — io'e Jesus.

³ — Jebuywatwat'ukayū o'tomuwāiyū be o'ḡuju tomuwā ām, jekpot epeta beam ip tomuwā ām, puybit o am. O'ju ip. O'tomuwā. Imēnpit o'takoyiayū oajēm ḡu ip, taobu'u ip puye.

⁴ — Wara'acayū o'ḡuju ḡuto—jebuywatwat'ukayū.

— “I juy epe'e o'tomuwāiyū be: ‘Kuy biopak oyaoka—biopak'it'it tak. Soat ma opop, peta be i'o am. Epesot cuy,' i. ‘Ade puybit puye,' i,” ixē o'e—ipi kukuk'ukat o'e jebuywatwat'ukayū be.

O'ju ip.

⁵ — O'tomuwāiyū bit osodot ḡu. O'taobu'un ip. Jewaywayway ip o'e. Oajēm ḡu ip peta kay. O'ju ip wara'at ka be. Pūḡ ixeyū'in kadaidip pe o'ju. Wara'acayū tarekrek mūn'a be o'ju ip. O'ju ḡu peta be. Peta iwat ekawēn kay ḡu o'e ip.

⁶ — Gebuje wararar'acat ixeyū'in ibuywatwat'ukayū o'jat ip. Xipan ḡu o'jukuk ip. O'yaoka ip. Oe'ū. Poḡ.

⁷ Ipi kukukat itakoma jĩjã o'e ibuye. Sorarayũ o'ġuju, jemunomuwãayũ aokam, aġokaxirixiri kasukamuy'ũm ãm.

⁸ – Gebuje jebuywatwat'ukayũ be o'jekawẽn. “Kuy peta opop, okpot jewebumũn puye. Imẽnpit wemunomuwãayũ xipat'ũmayũ. Imẽnpuye ixeyũ ajẽmap cũġ ġu oxe,” io'e.

⁹ – “Epeju juy e daġ, uk'a ukpibubu daġ tak,” io'e jebuywatwat'ũkayũ be. “Wara'acayũ epetakoy—e daġayũ. Soat cuy epetakoy—epetobuxikiayũ,” io'e.

– “Hm hm,” io'e ip.

¹⁰ O'ju ip. O'takoy. E daġayũ o'takoy. Soat pupum ip o'e—o'tobuxikiayũ—xipacayũ, xipat'ũmayũ dak.

– O'tujowat ip jekariwa kay. Imẽnpuye yanopapũn o'e jewebumũnap'a cemudakoyũm.

¹¹ – Gebuje jemudakoyayũ kay oajẽm. Ipi kukukat oajẽm, ijo am. Jewebumũnap ekabek kuġ'ũmat o'tobuxik.

¹² – “Apẽnpuye juk eõm, obure?” io'e. “Jewebumũnap ekabek kuġ ġu ãn,” io'e cebe. O'jede ġu, yaġuybabi'ũm o'e buye.

¹³ – “Epesubamũnmũn cuy—ceba, sui dak epesuimũnmũn,” io'e ipi kukukat jebikuyap e'e'ukayũ be. “Epejoxik cuy kabiokboġ pe, wuy Deus wi,” io'e ixey ipi kukukat. “Bomaku aġokatkayũ tõtõn jeedop. Tũy dak ip jenũy yeiyeyi je'e ip ipi bun,” io'e – io'e Jesus, o'ya'ĩjoioiyũ be imutaybitbin pima.

¹⁴ – Ade ma o'takoyiyũ e'em ip. Pũġpũġ pit o'taẽiyũ e'em ip—Deus o'taẽiyũ – io'e Jesus ixeyũ be.

Ibũrũ ma o'e Jesus ekawẽn. Imẽn o'jekawẽn Jesus ade ma Deus kay o'takoy buye. Imẽnpit pũġpũġ acã ip Jesus eju jekukum. Pũġpũġ acã Deus xe.

¹⁵ Fariseuyũ o'jeawero ip, Jesus a'õ muwarurun ojuy ip puye.

– Apẽn Jesus ekawẽn aġukorẽm? – io'e ip jewewebe.

¹⁶ Jewewebe imẽn kawẽn puje, Fariseuyũ jeweyu etaybitbinayũ o'ġuju ip Jesus kay. Herodes ebekitkit tak o'ġuju ip. Oajẽm soat ip.

– Ocemutaybitbin'ukat – io'e ip Jesus pe. – Soat em ãn icẽmãn e'em. Apẽn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ãn ocemutaybitbin. “Iġo du xipat exe?” i'ũmġu ãn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacũġ kadiat cocoap tomuju ġu ãn e'em “Teku xipat,” i – io'e ip.

¹⁷ – Cedaġ tu exe dinheiro ãmũm oceju bima Roma ka kukukat peam? —César peam? Ixe wuyedinheiro ojuyjuy cebeam teidadam—César beam. Teida buje, wuyawẽwẽap ekawẽn taġ ġu kuka ajeku? – io'e ip.

¹⁸ Imẽnpit Jesus itaybit ikẽrẽm okuk pin ip iam.

– Apẽnpuye eyju wa'õmuwarurun ojuy? – io'e. – Omuykukum ojuy eyju – io'e cebe ip.

¹⁹ – Dinheiro isurũġat cuy epetajot owebe—pũġ'a'in—dinheiro'a yaũm Roma ka kukukat peat'a'in – io'e cebe ip.

O'yadojot ip dinheiro isurũġat'a—yopĩcat'a—prata muġẽġẽat'a.

²⁰ – Abu-biõġbuk ija'a be—dinheiro'a be? – io'e. – Abu-butet tak ija'a be?

²¹ – César biõġbuk, ibutet tak – io'e ip.

– Imẽnpuye iġo'a César pubut'a—dinheiro'a – io'e. – Cemuojujuy epeġũm César be wuyeipi kukat pe – io'e. – Deus pe dak cuy epeġũm cemuojujuy – io'e.

²² Iboap ekawẽn buye, mũġ ma osodop ip. O'jẽm ma ip Jesus xewi. O'yaġuybabi'ũm ip. – Ya'õmuybitbin pa'ore wuyewebe – io'e ip jewewebe.

²³ Ixe kabiam Saduceuyũ oajẽm Jesus kay. Judeuyũ osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje waram ġuto acejetait ġu iãn o'e ip.

²⁴ – Ocemutaybitbin'ukat! – io'e ip Jesus pe. – Moisés juk kuyjeayũ mutaybitbin osunuy:

Iwaġo e'ũ buje, jekitpit jewebumũn cuy jewaġo'ũm tayxibuk eju, itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. I'it'et'ũm pima, iwaġo'ũm tieġ ipotpot kuka o'e i'it, i.

— Imēneju ocetaybit ġu abu-tayxim e'em ixē ayacat iam, waram ce'ū'ūayū etait puje — io'e ip cebe.

²⁵ — 6 beayū osodop ip iwaġo kitpityū. Iwaġo jewebumūnat o'e. Oe'ū, jekpotpet'ūm puxe ma. Imēnpuye pūġ ixeyū'in o'jewebumūn jewaġo'ūm tayxibuk eju—jewaġo nomujuat.

²⁶ Oe'ū ixē dak. Jekpotpet'ūm puxe ma. Imēnpuye wara'acat o'jewebumūn itayxibuk eju—pūġ ixeyū'in. Oe'ū ixē dak. Jekpotpet'ūm puxe ma. Imēn o'jewebumūn ip—ikitpipiyū—soat ip. Pūġpūġpūġ ma o'jewebumūn ip itayxibuk eju. Soat oe'ū ip—pūġpūġpūġ ma.

²⁷ Ibocewi ixē ayacat i'it'et puxe ġu ma ixē dak oe'ū.

²⁸ Imēn pima, ajo cūġ ma exe? Abu-tayxim je'e ixē ayacat waram ġuto wuyetait puje? Soat ip o'jewebumūn ixē eju—7 beayū — io'e ip Jesus pe.

²⁹ — Cedāġ ġu eyju jewaġuyġuy — Jesus o'e. — Tūybe waram acetait ġu iān eyju. Eyetaybit ġu Deus ekawēn iam. Deus bacaam tak eyetaybit ġu. Deus warara'acat podi ma jebacaap kuġ iam — Jesus o'e.

³⁰ — Waram jetait puje, wuyjuyū jewebumūnmūn ġu ip. Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawēn tojtjot'ukat co'i — Jesus o'e cebe ip.

³¹⁻³² — Imēntak Deus oe'ūiayū kukukat ġu—itabēġayū kukukat acā. Imēnpit juk o'jekawēn ixē:

Ōn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i. Imēn Deus cuk o'e. “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ū'ūayū ġu itabut Deus kay—itabēġayū acā.

— Imēneju wuyetaybit ce'ū'ūayū waram ġuto itabēġ jeedop ip iam. Wuyetaybit tak Deus ce'ū'ūayū kukukat ġu iam, Deus ekawēntup e'em. Epetupco — io'e Jesus.

³³ Adeayū iboap co buje, yaġuybabi'ūm o'e ip, imutaybitbinap puye.

³⁴ Fariseuyū bit Saduceuyū o'ġuymūġ iap awēġ co buje, o'jeawero ip Jesus pe.

³⁵ Pūġ ixeyū'in o'jekawēn Jesus eju. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat osunuy xeku. Jesus a'ōmuwarurun ojuy xeku.

³⁶ — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Pu-ġu Moisés ekawēn'in yoboġ cīcā wuymukūyjobit am? — io'e Jesus pe.

³⁷ — Iġo ekawēn:

Deus cuy ikukpin cīcā epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cīcā buye, ibikuyap taġ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ġebum, i.

³⁸ — Imēn imubararakap opop Deus ekawēn tup pe. Iġodup kay kūyjobin cīcān ma epesop. Iġodup wara'atup podi ma — io'e cebe ip.

³⁹ — Wara'at tak ixē ekawēn'in yobōġ cīcā wuymukūyjobit am.

Imēn e'em:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i.

⁴⁰ Iġodup pewi soat tup o'jebapuk—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbinap, Moisés ekawēntup tak, soat o'jebapuk iġodup pewi.

⁴¹ Fariseuyū eawero buje, Jesus o'jekawēn cebe ip.

⁴² — Abu ipot ixē Cristo? Abu Deus emunaē? — Jesus o'e cebe ip.

— Davi naxeġebit xeku — io'e ip.

⁴³⁻⁴⁴ — Apēnpuye ixē Davi kuyje o'jekawēn Deus biōġbuk a'ōbi: “Cristo okukukat,” i? Imēn o'tupmubararak kuyje:

Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn Cristo be, i. “Xik'i. “Ekay itakomaayū a'ōbacaap cuy oġuy'ūm,” io'e, i. “A'ō kay kūyjobin jeedop ip,” io'e, i. “Ēn ixeyū kukan'ūm pima, oxe ma juy eġuy,” io'e, i.

⁴⁵ Davi juk o'e Cristo be—Deus emunaẽ be: “Ën ma okukukat,” io'e. Imẽnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxegebit acã ẽu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

⁴⁶ Ibocewi ka'ũmguat o'jede Jesus pe. Cede ba'ore osodop ip Jesus pe. Ya'õbabi'ũm ip o'e Jesus a'õbu am.

23

¹ Gebuje Jesus o'jekawẽn adeayũ be, jewēju etaybitbinayũ be dak.

² — Fariseuyũ itaybit cĩcã ip Moisés ekawẽn imutaybit am, Moisés ekawẽn itaybitbin'ukayũ dak itaybit. Imutaybitbin cuy ip ja'õbi, itaybit puye Moisés ekawẽn muwẽnãm — io'e Jesus.

³ — Imẽnpuye soat cuy epe'e ya'õ daẽ kũyjobin cuy epeku soat i'e'e iap taẽ. Imẽnpit cekukuap taẽ ẽu juy epeku, Deus kay kũyjobit'ũm ip puye. Deus ekawẽn imutaybitbin ip. Deus a'õ kay bit kũyjobit'ũm — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Ixeyũ e'em warara'acayũ be: “Moisés ekawẽn taẽ cuy epeku—soat taẽ,” i. Imẽnpit soat taẽ ẽu ixeyũ dak jekukum Moisés ekawẽn taẽ — io'e. — Eybuywatwan ẽu ip Moisés ekawẽn taẽ eyeku am. Pũẽ em tak ka'ũma — io'e Jesus.

⁵ — Soan ma e'em ip warara'acat pe jejojoan. Deus ekawẽntupat ekawẽn mubarararaẽ ip wara'atup pe. Ibo dup mõẽmõẽ ip tupmũn pe—tuperenaptup. Igo mũn pe mõẽmõẽ ip jedopa'a daẽ, jeba daẽ tak warara'acat pe tup mũn jojoan. Imẽn ojuy ip ixeyũ kay warara'acat aẽuy daẽ, “Deus kay cĩcãat teku,” i warara'acat pe i'e am.

— Jesay iwaruat kuẽ ip jekukum warara'acat muak am jekay. Jesay ukpi mubõẽubõẽ ip warara'acat pe jejojo an.

⁶ — Petatam pima kariwayayũ nuyap pe abik ojuy ip. Ya'õbuyxiat tũyap pe abik ojuy ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be, jebureyũ be jejojo am.

⁷ Icockok cĩcã ip warara'acat “Eya'õbuyxi jĩjã” i'e buje cebe ip, adeayũ etabixe tarekrekpupuap pe. Icockok warara'acat “Omutaybitbin'ukat” i'e buje cebe ip. Imẽn icockok cĩcã ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabut pe.

⁸ — Ikitpitpiyũ buximayũ eyju bit—soat — io'e Jesus jewējuayũ be. — Õn ma eykukukat. Wara'acat pit ka'ũma. Imẽnpuye i'ũmgu juy warara'acayũ eywebe, “Ocemutaybitbin'ukat,” i, eyju ikitpitpiyũ buxim puye — io'e Jesus.

⁹ — Ipi ju bima, “Warara'acat podi ma ya'õbuyxiat ãn,” i'ũmgu juy epe'e. Pũẽ ma soat podi ma ya'õbuyxiat—kabi beat acã—wuyebay acã — io'e.

¹⁰ — Warara'acayũ “Okukukayũ eyju,” i'ũmgu juy ip eywebe. Imẽn cuy ẽu ip, õn acã eykukukat puye. Õn Deus emunaẽ — io'e Jesus.

¹¹ — Ya'õbuyxiat podi ma eyewewēju, eybuywatwat'ukat ma e'em — io'e.

¹² — Ya'õbuyxi pin'ũmat yoboẽ e'em Deus xe — io'e.

¹³ O'jekawẽn Jesus Fariseuyũ be, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ be dak.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muẽyukuku'ukayũ eyju! Iba'ore warara'acat pe itaybit am ajo xipat Deus xe iam. Xipat Deus xeap ekawẽn itaybit ẽu ip. Deus kay kũyjobit ẽu ip, iboap ekawẽn epeẽuwẽn ẽu buye. Deus kay eyju kũyjobit ẽu. Warara'acat mubu'u'un tak eyju Deus xe wuynũyap puxixim—Deus kay wuyjuap puxixim.

(
¹⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muẽyukuku'ukayũ eyju — io'e Jesus Fariseuyũ be, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ be dak. — Itayxibuk muẽyukukukum eyju, ibubut pu am — io'e. — Ibun ma eyju jewexe kawẽnwẽn Deus eju, “Teku ya'õbuyxiat,” i'e ojuy eyju warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat eywebe warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.)

¹⁵ — Karem ma ipiat epesupi'ajo, Fariseuyũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak — io'e Jesus. — Soat taẽ jekukum eyju wara'acat kudadam. Ikudadam cĩcã eyju, imutabun am—Deus kay imutabun am—eyetabucap puxim imutabun am.

— Imutabun puje, imuwexaxan eyju ikērēat mujurũgrũg'ukayũm. Ipiat'ajojoap kay cumayũm ip imuwexaxan eyju. Eybodi ma xipat ġu ip — io'e.

16 — Karem ma ipiat epesupi'ajo. Ya'õpi'ũmat puximayũ eyju. Imēn ma warēmtaġ ma warara'acat mutaybitbin eyju — Jesus o'e cebe ip. — Warara'acat mutaybitbin eyju: “ ‘Eтайbit icēmān De us eju kawēnwēnap'a omuy iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedaġ ma epesop Deus xe eya'õ daġ ġu ma'ġu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Wara'at imutaybitbin eyju dak. “ ‘Eтайbit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a be ouro opop iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān õn e'em ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedaġ ġu kuka epe'e Deus xe, eya'õ daġ ġu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

17 — Eytaybit ġu! Ajom xe'e eyetaybit? Ka'ũma ma! Ya'õpi'ũmat puximayũ eyju. Ajo yoboġ Deus xe—ceweju kawēnwēnap'a du? Yabeat ouro ġu xe'e? Deus eju kawēnwēnap'a yaboġ ma. Ouro xipat Deus eju kawēnwēnap'a be buye — io'e.

18 — Warēmtaġ ma eyju warara'acat mutaybitbin. Warara'acat pe e'em eyju, “Wara'at pe epe'e bima, ‘Eтайbit icēmān wũnca mupikpikap'a caixa'a opop Deus eju kawēnwēnap'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cedaġ ma epesop Deus xe eya'õ daġ ġu ma'ġu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Warara'acat pe e'em eyju dak: “Wara'at pe epe'e bima, ‘Eтайbit icēmān wuyju wũnca ũmũm paĩ be imupik am iġo'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cũġ ma kuka epesop Deus xe, eya'õ daġ ġu ma'ġu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

19 — Ya'õpi'ũmat puximayũ eyju! Abuat ġasũ ma ibaca eyxe? Wũnca mupikpikap'a ma du? Ya'a jeje imõġap ġu xe'e? Wũnca mupikpikap'a ma yabaca — io'e. — Ajo-mõġ'i buje iat Deus pubut ma e'em. Imēnpuye imõġap bacaap podi ma wũnca mupikupikap'a ma ibaca — io'e Jesus.

20 — Imēneju wuyekawēn taġ cuy ace'e, “Oce'e xe'e Deus eju kawēnwēnap'a be, wũnca mupikpikap'a be,” i bima. Imēn ma kawēnwēn pima, wũnca mupikpikap'a muwēnwēn tak wuyju—soat imõġap tak — io'e Jesus.

21 — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a oyamuy iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam,” i bima, eya'õ daġ cuy epeku. Imēn Deus eju kawēnwēnap'a muwēnuwēn pima, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy buye ibo'a be.

22 — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān kabi kake iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam,” i bima, eya'õ daġ cuy epeku. Imēn kabi muwēnuwēn pima, Deus abikbikap muwēnuwēn tak, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy jabikbikap ceje xik'i buye — io'e.

23 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! Ipi juacat muġuykuku'ukayũ eyju! — i dak o'e cebe ip. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be, pũġat ũm ām eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ũmũm Deus pe, erva-doce dak ũmũm, puybit mude'o'onaptup tak ũmũm. Xipat eywebe iboap ũmũm Deus pe. Imēnpit soat Moisés ekawēn kay kũyjobit ġu eyju, soat Deus a'õ kay'ũm puye. Soat ġu cũġ ma epeġuġē Deus etabun. Deus a'õ kay juy epe'e. Warara'acayũ xipan cuy epejukuk. Warara'acayũ kay eyetabotaidabotbon cuy. Soan cuy epe'e cũġ ma Deus etabun. Cũġ ma jĩjã epeġũm puybit mukunukunaptup pewi—yopĩcat pewi. Imēnpit soat em epekuku Deus kay kũyjobsũ ma — io'e Jesus.

24 — Warara'acayũ kukuk'ukayũ eyju! — io'e Jesus. — Imēnpit ya'õpi'ũmat co'iyayũ eyju. Tikõnkõnat puxim eyju. Tikõnkõnapti mukapkam tekup paġo daġ, ikoēro uk am tikõnkõnapti bewi. Imēnpit camelo uk pin ġu tikõnkõnapti bewi — Jesus o'e. Imēn o'jekawēn Jesus itaybit am ip. Ikoēro yopĩcat ũmũmap puxim. Deus xe yoboġ pit warara'acayũ xipan ajukuk iap. Imēnpuye camelo Deus xe yoboġat puxim.

25 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — Jesus o'e Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbinayū be dak. Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju. Kopo iokokat puxim eyju. Kacūḡ kadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabi okok cīcā. Prato buxim eyju dak. Eyokok. Ade bubut epejat. Iparaḡ epejat warara'acat pubut, ibui bewi ip. Ade eybubut imēn ibu ibit. Eydacup puye, epejat. Imēnpuye prato iokokat puxim eyju.

26 — Ya'īopi'ūmat puximayū eyju! Ikērēān ḡu juy epesop. Epejat ḡu juy wara'acayū bubut. Eydacum ḡu juy epesop. Xipan ma epeku — io'e Jesus fariseuyū be.

27 — Karem ma epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Ce'ūat topap puxim eyju, ce'ū'ūayū dao kuḡ ibima. Yarucat'a ika beat'a—wita'a. Yadip'a o'yajojoiayū xe. Ikūydip ḡu iḡo'a'a binūn pe, witabikūy be. Ikūykērē jījā badi, ce'ūat tao opop puye. Iḡēmat tak — io'e.

28 — Imēnpuxim badi ma eyju ikērēat kuḡ cīcā, dapxi jījāyū dak eyju. Kacūḡ kadi bit eyju xipacayū jo'i — io'e Jesus cebe ip.

29 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Eyju Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a. Ixeyū'ūm'ūm kay ḡebum am epeyamuy—Deus xe xipan e'e'ukayū'ūm'ūm kay. Idip cīcāat epeḡuḡē — io'e Jesus.

30 — Epekawēn: “Kuyje ocetait pima, kajuk Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat oceyaoka ḡu,” i'e'em eyju te'e ma. “Ocedobuyū'ūm'ūm ekukuap taḡ ḡu kuka ocejeku,” i dak e'em eyju te'e ma.

31 Te'e ma imēn e'em eyju. Ibapuk e'em soat xe eyju eydobuyū'ūm'ūm naxeḡebitbit—o'yaokaiayū naxeḡebitbit, cekukuap co'i eyju dak jekukum puye.

32 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e cebe ip. — Ikērēat cuy epeḡuḡē eydobuyū'ūm'ūm co'i ixeyū ekapikap. Ikērēat co'i juy epeḡuḡē. Eydobuyū'ūm'ūm ekapikap muḡēḡē juy epe'e. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokaap muḡēḡē juy epe'e — io'e. — Imēn cuy epeḡēḡē kuyjeayū'ūm'ūm ekapikap epere am — io'e.

33 — Puybu buxim eyju—wuye'ūap puybu tūypiat puxim, ikērē jījāat kuḡayū eyju buye. Puybu'it'it puxim tak. Iba'ore eywebe ipiat'ajojoap ka bewi eyenapōn ām — io'e Jesus.

34 — Ōn e'em eywebe: Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oḡuju eykay, itaybit cīcāyū dak, wekawēn imutaybitbin'ukayū dak, i. Pūḡpūḡ epeyaoka—ixeyū'in. Wara'acayū epesubamupaya korosa be, ce'ū ām. Wara'acayū epeḡupokupok Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixeyū epeḡujēm soat ka bewi. Wara'at ka kay, wara'at ka kay epeḡuju ip — io'e Jesus cebe ip.

35 — Imēneju soat ibapuk je'e eywebe. Ipiat'ajojoap pe ibapuk je'e. Eydobuyū'ūm'ūm ikērēat kuḡ'ūmayū o'yaoka ip. Koap Abel'ūm o'yaoka ip. Ikērēat o'ḡuḡē ḡu Abel'ūm. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip—Baraquias ipot. Deus eju kawēnwēnap'a be bima, o'yaoka ip, wūnca mupikapupikap'a xe bima. Eyju eyukpiwat ma soat ixeyū'ūm'ūm aoka am. Soat ibapuk je'e eywebe ipiat'ajojoap pe — io'e Jesus.

36 — “Eyju ma karem ma ipiat epesupi'ajojo,” i ōn e'em. Gasūayū be ipiat supi'ajojoat Deus—soat supi'ajojoat — io'e Jesus.

37 — Jerusalēm ka watwat! — io'e cebe ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju—Deus emumujuyū. Yabuḡbuḡ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eḡebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ḡu. Eybu'u jījā eyetabut am okay, eykukpin cīcā a'ḡu oxe — Jesus o'e.

38 — Jeywat ōn aḡokatkat jeduk'a iwacap puxim — Jesus o'e.

39 — Imēnpuye icēmān ōn e'em eywebe. Waram ojo ḡu eyju waram wajēm'ūm pima. Wajēm puye: “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

24

¹ Gebuje o'jēm Jesus. Deus eju kawēnwēnap'a bewi o'jēm—yabogat'a bewi. Ijēm puje, imutaybitbin'ukayū oajēm Jesus kay.

— Ak'i — io'e ip Jesus pe. — Uk'a yadipat'a ijoceat'a. Eyajo juy — io'e ip. Imēn ip kawēnwēn o'e ade o'yadap ibo ka be buye—Deus tuk'a'ayū.

² — Soat ma epejojojo ġu du? — io'e Jesus. — Ya'ade opop ijoce. Imēnpit ya'dop ġu ġuyjom pit — io'e. — Soat' je'aedu. Xepxep'a jewa'atēġtēġ ġu je'e—wita'a — io'e Jesus.

³ O'ju Oliveira'a be—co'a be. Xik'i osunuy iboma. Oajēm ip cekay—Jesus kay. Ceweju etaybitbinayū oajēm. Jaġepūġ pima, oajēm ip cekay.

— Puġūn soat'a je'aedu? — io'e ip Jesus pe. — Puġūn je'bapuk? Pām ēn? Puġūn ajēm waram? Puġūn Deus ipi ġu'ūm? — io'e ip.

⁴ — Guyjomsūm — io'e Jesus. — Koap ma eymuġuykuku pinayū jajēm ip eykay. Kawēnwēn jajēm ip. Epeya'ījojo ġu juy iboap ekawēn. Eyday'em'um epesop ixeyū be eymuġuykukuap puxixim — io'e.

⁵ — Adeayū omuyku. “Cristo ōn ma—Deus emunaē,” i napa ma je'e ip. Warara'acayū itabun je'e ip. Ixeyū ade ġuġuykuku — io'e Jesus.

⁶ — Jenopaġoġōmap muwēnuwēn e'em ip. Yaokakaap epeya'ījojo. Eypararam ġu juy epesop. Imēn cuy je'bapuk. Imēnpit soat puk oi'ūm ġu.

⁷ Pūġ eipi watwat nopaġoġōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūġ ka watwat nopaġoġōm je'e wara'at ka watwat eju. Pūġ ka daġ ipi jexixim. Wara'at ka beayū iren je'ku ip — Jesus o'e cebe ip.

⁸ — Yopīt ma ipiat supi'ajojo ip koam—ipi juayū. I'itpin'isumapi jo'i ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jījā ma ip — io'e.

⁹ — Gebuje ipiatpi'ajojoap kay jeydujowat ip. Jeydujowat ip eyaokam. Kawēnwēn je'e ip eymuwēnuwēn: “Ocexe yukpiwan teku. Oe'ū juy ocexe,” i. Soat itakoma je'e eykay—wuyjuyū, pariwayū, warara'acayū. Soat ma ipi juacayū. Soat eykay ġu jījā je'e okay eyetabut puye — io'e Jesus cebe ip—jewēju etaybitbinayū be.

¹⁰ — Ixe kabia ade ip wuywat. Itabut okayayū oibu'un okay. Eymuwēnuwēn je'e ip eykay itakomayū be, ipiat'ajoan eywebe. Eykay'ūm cīcā je'e ip.

¹¹ Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū jajēm ip—ade. Imēnpuye ade ġuġuykuku ip. Imuġuykuku'ukayū e'em ip.

¹² Imēn ikērēat ade e'em iboce.

— Imēneju xipan ġu ip jewekuk. Xipan warara'acat kukap suiwat ip.

¹³ Pūġpūġ okay itabucayū jeedop ip, wajēm puje. Ipiatpi'ajojom ma'ġu ip okay ibu'u'ūm pima, ixeyū idaxijo Deus itakomaayū xewi — io'e Jesus.

¹⁴ — Wawēġ muwēnuwēn je'e ip—Jesus soat kukukat awēġ. Kawēn idipat muwēnuwēn je'e ip. Soat eipi daġ ijop awēġ muwēnuwēn je'e ip—soat eipi watwat itaybit am. Icēmān itaybit ip — io'e Jesus cebe ip. — Imēn soat mu'ūmap kabia jajēm — io'e Jesus cebe ip.

¹⁵ — Imēneju ipararu jījāat epejojo Deus eju kawēnwēnap'a be—yabogat'a be—bodiat'a be—Deus nuynuyap'a be. Daniel'ūm ekawēn taġ epejojojo—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn taġ. (Eyetaybin cuy epesop ijoptup coco'ukayū!).

¹⁶ — Ipararu jījāat iġo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūġ kay—Judéia eipi watwat — io'e.

Imēn kawēnwēn o'e Jesus. Apēn je'bapuk ġuyjom iap muwēnuwēn o'e Jesus, itaybit puye.

¹⁷ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ġu juy eyduk'a be eybubut pum—yabeat pum — io'e.

¹⁸ — Eykat pe bima, epeyepit ġu juy eyduk'a kay eyeekabek pum — io'e. — Epejat ġu juy. Dao ma epeyenapōn — io'e Jesus.

¹⁹ — Ixeyū kabia daġ iba'ore jījā je'e yukreġayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak.

²⁰ “Ihi bima ġu juy ocenapōnap, tirem puye, kajuk puye dak,” i juy epe'e Deus pe. “Sábado bima ġu dak cuy, jebodoydoyap kabia buye,” i — io'e Jesus.

21 — Ixeyũ kabia dağ soat ipi juayũ ipiat supi'ajojo jĩjã. Ibiatpi bit ipiat asupi'ajo ġu, Deus pe ipiat mubapuk'isum — io'e. — Waram pit ibiatpi ġu acesupi'ajo—ixeyũ kabia dağ acã — io'e.

22 — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'ũm'ũm pima, ka'ũma ma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: “Pũğpũğ kabia ipi watwat supi'ajojo,” i'e'em Deus. “Pũğpũğ kabia acã,” i'e'em Deus, jemunaēyũ daxijo am, ikukpin cĩcã cexe buye — io'e.

23 — Wara'acat je'e eywebe napa ma: “Ak'i! Goku Cristo—wuydaxijojo'ukan—Deus emunaē,” i. “Ak'i! Goku ixē,” i dak. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy epesop ixeyũ ekawēn kay — io'e.

24 — Jewexe Deus emunaēhēyũ je'bapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak. Wuymucoatcoanap ġu'bapuk ip Deus ebekitkiyũ muğuykuku ojuy. Eywebe i'e ba'oreat ġu'bapuk ip imuğuykuku ojuy.

25 Apēn ġuyjom jajēm ip adeayũ muğuykuku ojuy iap kuy oğuwēn eywebe. Gebu'i epe'e wekawēn kay, ixeyũ be eymuğuykukuap puxim — io'e.

26 — Ixeyũ je'e napa ma: “Ak'i! Teku uk'a'ũmat pe,” i. Imēn i'e buje, epeju ġu juy uk'a'ũmat pe. Ixeyũ je'e dak napa ma: “Ak'i! Teku ikaba'arēmatka be,” i. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy iboap kay — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

27 — Soat wağo òn. Xiririkxirikiat jesopsom kaxijēmap kadiwi i'acap kadibe. Iboap co'i òn oajēm. Imēn wajēm puje, soat itaybit je'e ip. Iba'arēm ġu wajēmap je'e.

28 Urupuyũ je'awerorom iğēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus jajēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ be — io'e Jesus.

29 — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje, kabi beacat muycēm cēmap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ġu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ġu je'e. Kabiok je'e. Kasoptayũ dak ida'at kabi kadiwi — io'e.

30 — Gebuje okop ipi kay. Soat tōtōn je'e ip—ipi juacayũ—soat ip. Soat wağo òn. Ojojo ip kabikerereat tağwi kopkom. Wa'ōbacaap kuğ okop, odipap kuğ tak.

31 Parasuy jo'iat Deus ġuyde—yoboğat. Jekawēn tojotjot'ukayũ ġuju soat tağwi. Cemunaēhēyũ ġu'awero ip. Soat tağwi ġu'awero ip—ipi dağwi — io'e Jesus. Imēn Jesus waram jeedocap o'ğuwēn jewēju etaybitbinayũ be.

32 — Gebum cuy epesop wajēmap kay, figueira'ip kay ġebum pima. Figueira'a bikit cēm puje, “Koato ijasun ma,” i'e'em eyju, dup cēm pima — io'e.

33 — Imēnpuxim ipiat'ajoap kabia ajēm pima, “Gaxĩn ma Deus emunaē jajēm,” i juy epe'e. Wekawēn puye, eyetaybit epe'e — io'e Jesus.

34 — Gasũayũ'in iboap coco je'ũ awap, soat pe wekawēn jebapuğ—soat ma. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus jewējuacat pe.

35 — Kabi i'ũm, ipi dak; wekawēn pit i'ũm ġu. Wekawēn kayayũ bit soat em jeedop — io'e Jesus.

36-37 — Soat wağo òn. Waram oajēm òn. Abu itaybit wajēm ãm? Ka'ũma ma itaybit ip wajēm ãm. Deus ekawēn tojotjot'ukayũ itaybit ġu—kabi beayũ. Òn tak wetaybit ġu. Webay acã itaybit. Ka'ũma ma owiwim pima, oajēm. Imēnpuxim tak Noé kabia be ka'ũma ma iwiwim pima muba'atxiri oajēm kuyje — io'e Jesus.

38 — Muba'atxiri ajēm awap, soat ip tikōnkōn'uk osodop. Jekōnkōn'uk ip osodop. Jewebumũnmũn'uk ip osodop. Imēn ma osodop, kobexixi be Noé òm awap.

39 Itaybit ġu osodop ip ajo je'bapuğ iam. Kobexixi be Noé òm puje acã, muba'atxiri ajēm puje acã itaybit o'e ip. Itabut ġu ip Noé kay osodop. Imēnpuye muba'atxiri wiwim ġu ip. Imēnpuye dak soat ip oakōm. Wajēm puk pima, imēn ma dak. Ka'ũma ma wajēmap wiwim je'e — io'e Jesus.

40 — Wajēmap kabia be xepxep kapikpiğ e'em jekat pe—ağokatkayũ. Pũğ ixeyũ'in tujowat jewēju—Deus emunaē eju. Wara'acat tujowat ġu.

41 Trigo muḡēḡēap ka be xepxep trigo muḡēḡēm e'em—aoyũ. Imuḡēḡēm pima, pũḡ ixeyũ'in tujowat jewēju—Deus emunaē eju. Warara'acat tujowat ḡu — io'e.

42 — Aḡ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eyetaybit ḡu buye pujuat kabia eykukukat jajēm iam — io'e Jesus.

43-44 — Ixima daḡ uk'a beat iwiwim pima, ibukurukat ajēmap puxim, iōmap puxim; ixet ḡu kajuk ixē uk'a beat — io'e Jesus cebe ip. — Imēnpuxim wuyju wuykukukat wiwim'ũm pima, ixē dak imēnpuxim jajēm — io'e Jesus.

45 — Kariwa jekapik'ukat kay pimaap, itaybit cīcāat kudadam je'e. Xipacat muḡēḡē'ukat kudadam je'e. Iḡo kapik'ukat warara'acayũ kukuk'ukat kariwa a'ōbiat. Irere bima ip, soat em ixat je'ḡũm ip cebe—warara'acayũ be—kapik'ukat be. Jexat o am awero am ip cebe, icũḡ ãm je'ḡũm.

46 Jekariwa a'ō kay kūyjobin pima, iḡo kapik'ukat icokcok je'e jekariwa ajēm puje.

47 Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece—soat ma,” i je'e cekariwa iḡo kapik'ukat pe.

48 Imēnpit je'ḡũm ḡu wara'at pe—kapik'ukat pe, “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e'em puye. Ikērēat kuḡ xeku.

49 Ibureyũ mupokupoḡ je'e. Tikōnkōn je'e ika'oayũ eju. Jekōnkōn tak je'e ceweju ip.

50 Jekariwa wiwim ḡu xeku. Itaybit ḡu je'e pu kabia wekariwa jajēm iam, pu ehora iam tak.

51 — Iwiwim'ũm pima, je'pit cekariwa. Ipiat supi'ajoat jekapik'ukat pe. Jekapik'ukat ipiat supi'ajo wuyjuyũ muḡuykuku'ukat ipiat supi'ajojoap co'i. Ixeyũ tōtōn cīcā ip je'e ipiat'ajojoap ka be. Ipi kuḡ puye, tũy yeiyei ip je'e dak — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

25

1 Deus soat kukuanap kabia muwēnuwēn o'e Jesus o'ya'ījojoiyũ mutaybitbin pima. Imēnpuye wuymutaybitbinap muwēnuwēn o'e itaybit am ip. Imēnpuximap ekawēn muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia ayacayũ cucumap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixē ayacayũ yaypan'isuayũ osodop ip—10 beayũ. Jewebumūnat kay o'ju ip lamparina kuḡ. Jewebumūnat dopabijuk am o'ju ip.

2 5 beayũ ixeyũ'in yaḡuysacayũ osodop ip. Warara'acayũ 5 beayũ yaḡuyba'arēmayũ osodop — Jesus o'e.

3 — Yaḡuyba'arēmayũ o'tidujowat ḡu ip daxadi—lamparina beapti. O'tidujowat ḡu ip timūn'a be.

4 Yaḡuysacayũ acā o'tidujowat daxadi timūn'a be.

5 — Ixet pin ip. Etapok'i e'em. Ixet osodop ip—10 beayũ. Ixet,ibun jewebumūnat puye. Xet.

6 — Iximadakpe iboceayũ o'tomuwā 10 beayũ be.

— “Ak'i!” io'e ip. “Jewebumūnat oajēm,” io'e ip. “Epeju cekay, topabijuk am,” io'e ip 10 beayũ be.

7 — O'ḡuwurũḡ ip. O'kop ip—10 beayũ. Lamparina mudipudim osodop ip, imusopusop am.

8 — Gebuje yaḡuyba'arēmayũ o'jekawēn yaḡuysacayũ be.

— “O'ti'ũm. Imēnpuye iba'ore ocewebe lamparina musop am. Daxadi epetiũm cuy ocewebe,” i ip o'e.

9 — “Ap!” yaḡuysacayũ o'e. “Iba'ore ocewebe tiũm am eywebe. Pũḡti ma ocedaxadi. Epeju, ti buam. Dinheiro juy epeḡũm warara'acayũ be—tideim,” io'e ip.

O'ju ip, tibu am.

10 — Jewebumūnat oajēm peta muḡēḡēat tuk'a kay. Cucum pima ip daxadi bum, oajēm. O'ju jewebumūnat eju yaḡuysacayũ. O'ju ceweju, kuy buye ip. Oōm ip ceweju.

— Bik. O'tomudip ip xĩntabi.

11 — Oajēm ġuyjom. Yaġuyba'arēmayũ oajēm. O'tomuwã.

— “Kariwa!” io'e ip. “Xĩntabi etomudip'uk ocewebeam,” io'e ip.

12 — “Wetaybit ġu ma eyjum,” io'e cebe ip — io'e—Jesus o'e.

Pere. Imēn 10 beayũ be kawēnwēnap pĩ o'jepere Jesus. Apēn ixē jewebumũnat kay 10 beayũ oekuku, imēnpuxim wuyju be jekukum, Deus soat kukan pima. Pũġ wuy'in iwiwim je'e Deus soat kukanap kabia bima. Warara'acayũ wuy'in iwiwim ġu je'e.

13 — Aġ cuy epesop ekariwa jajēmap kay — io'e Jesus iboceayũ be. — Eyetaybit ġu buye puju eyekariwa jajēm iam. Ajo hora iam eyetaybit ġu. Ajo kabia iam eyetaybit ġu. Aġ cuy! — io'e cebe ip.

14 Waram Jesus o'jekawēn iboceayũ be. Deus soat kukanap kabia muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia aġokatkat cuap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe cucum o'e wũy ma. Wara'at eipi be cucum o'e. Cucum awap, kapikpik'ukayũ o'tomuwã—jebuywatwat'ukayũ. Jebubut o'ġũm cebe ip. O'ġũm imuxipanpan am.

15 Dinheiro'a o'yaũm cebe ip. Ajo-xe imuxipanpan pucacat o'yaũm cebe ip. Pũġ ixeyũ be 5 mil iat'a o'yaũm. Wara'acat pe 2 mil iat'a o'yaũm. Warara'at pe pũġ mil iat'a o'yaũm—dinheiro'a.

— Ibocewi o'ju wara'at eipi be.

16 — Gebuje 5 mil iat'a juk o'yabuiat wara'at dinheiro'a o'yabu—wara'at 5 mil iat'a. Imēnpuye 10 mil iat'a kuġ o'e.

17 Wara'at ibuywatwat'ukat ijo'i ma o'ġuġē dinheiro'am—ibo 2 mil iat'am. Imēnpuye 4 mil iat'a kuġ o'e.

18 Yabi beat pit ibo pũġ mil iat'a o'yamōġ ipikũykũy be. O'jokot. Batku. O'yamōġ. Pere.

19 — Ade xet kap puje, oexe. Cekariwa oexe. O'jekawēn jekapikpik'ukayũ be. Jedinheiro'a muwēnuwēn o'e.

20 Imēnpuye 5 mil iat'a juk o'jat iat dinheiro'a o'yadojot jekariwa be—10 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa,” io'e. “Ijoce edinheiro'a—5 mil iat'a. Wara'at oyabu—wara'at 5 mil iat'a. Soat ebubut'a. Edinheiro'am ġasũ—10 mil iat'a. Wara'at 5 mil oyabu ibo 5 mil iap,” io'e jekariwa be — io'e Jesus.

21 — “Xipacat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ěn. Wedinheiro'a muxipan cĩcã ěn. Yopĩt ma o'e. ěn pit wa'õ daġ imuxipanpan cĩcã owebeam.

— “Imēneju ade obubut muxipan ece owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oġuġē ġasũ. Acekõnkõn,” io'e cekariwa.

22 — Imēnpuye dak 2 mil iat'a juk o'yabuiat dinheiro'a oyadojot dojot ixē be—jekariwa be. 4 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa!” io'e. “Ijoce edinheiro'a—2 mil iat'a. Wara'at'a oyabu—wara'at 2 mil iat'a. Soat edinheiro'am ġasũ. 4 mil iat'a oyabu ibo 2 mil iap,” io'e cebe — io'e Jesus.

23 — “Xipacat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ěn. Wedinheiro'a muxipanpan cĩcã ěn. Yopĩt ma o'e. Wa'õ daġ imuxipanpan cĩcã eġuy owebeam.

— “Imēneju ade bubut cuy eġuxipan owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oġuġē ġasũ. Acekõnkõn,” io'e cekariwa.

24 — Gebuje pũġ mil iat' o'yabuiat o'jekawēn ixē be—jekariwa be.

— “Kariwa!” io'e. “Kuy juk wetaybit edacup iam—warara'at ekat pewi ejat iam—etiotata'ũmap kat pewi,” i napa ma o'e cebe. “Kuy juk wetaybit ekapikap'ũmat pewiata etabu iam,” i napa ma o'e dak.

25 — “Oparara ebuxim ibuye. Edinheiro'a oyamōġ ipikũykũy be—mil iat'a. Juku,” io'e. “Edinheiro'am—ebubut'am.”

26 — “Ibu'u'uat ěn,” cekariwa o'e. “Ikērēat kuġ ěn. Etabit tu warara'at ekat pewi ojat iam? Wekapikap'ũmat pewiata otabu iam etaybit tu?”

²⁷ Imēn etaybit pima, wedinheiro'a eyaūm cuy dinheiro'a muxipanpan'ukat pe wara'at dinheiro'a bu am owebeam,” io'e. “Wepit puje, eyaūm kuka owebe,” io'e.

²⁸ — “Dinheiro'a juy epeyabu cebewi—pūḡ mil iat'a,” cekariwa o'e warara'acayū be. “Epeyaūm cuy wara'at pe—10 mil iat'a kuḡat pe,” io'e kapikpikayū be.

²⁹ “Imēn ma. Adeat kukat pe wara'at je'ḡūm ip. Imēnpuye ade jījā ikuḡ e'em. Imēnpit yopīcat kukat xewi ixe yopīcat je'jat ip,” io'e cekariwa.

³⁰ “Ite ibu'u'uat tak epejoxik cuy kabiokboḡat ka be—tōtōnap ka be—tūy yeiyeiat ka be,” io'e cekariwa — io'e Jesus. Imēn Jesus soat o'e iboceayū imutaybit am. Cekariwa dinheiro muxipatpan cīcāayū o'ju ip peta be ceweju. Imēnpuxim Deus a'ō kayayū jeedop ip Deus xe soat em. Ipiḡyḡy be cekariwa dinheiro mōḡat pit o'joxik ip kabiokboḡat ka be. Imēnpuxim Deus ipiat supi'ajoat ja'ō kay'ūmayū be. Imēn Jesus imutaybitbin o'e.

³¹ Jesus o'jekawēn waram iboceacat pe.

— Soat waḡo ōn. Odipap kuḡ wajēm puje, soat kukan oce'e. Deus ekawēn tojtjt'ukayū jajēm ip oweju. Jay. Ajo xipat Deus xe iap oceḡuwēn, ajo xipat ḡu iap tak.

³²⁻³³ — Ipi juacayū je'awero owap. Apēn ovelha kukuk'ukat ovelhayū o'taē bodeyū bewi, imēnpuxim ōn tak ipi juacayū bewi wa'ō kayayū otaē—kūyjobitbicayū. Kacūḡcūḡ'i jeedop ip oba'at kadi. Kūyjobitbit'ūmayū bit oba'ūḡ kadi kacūḡcūḡ'i jeedop ip.

³⁴ — Cūḡ'i buje, ocekawēn oba'at kadiayū be.

— “Deus kuy eymucokcok cīcā. Webay kay juy epesot! Eyka be juy epeōm—kuy osukamuxipaniap ka be. Deus kuy ipi muḡēḡēm pima, cuk eyka muḡē dak,” ioce'e cebe ip.

³⁵ “Epeōm! Xipan cīcā juk adi eyju okuk. Ore bima, puybit cuk adi epeḡūm owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiūm owebe. Oka be'ūm pima, xipan cuk adi eyju okuk eyduk'a be.

³⁶ Ka'ūmḡu wekamixa bima, kamixa juk epeḡūm owebe. Owātaxipi bima, epajēm obuywat am. Ōn daomūnmūnap'a be bima, epajēm okay,” ioce'e cebe ip.

³⁷ — “Kariwa!” Deus xe cūḡ cīcāayū e'em. “Ere jekukum ejojo ḡu oceju. Puybit cuk oceḡūm ḡu ewebe. Ebipuruḡ jekukum tak ejojo ḡu oceju. Idibi juk ocetiūm ḡu ewebe,” i'e'em ip.

³⁸⁻³⁹ “Ewātaxipi ḡu ejojo oceju. Cuk ocajēm ḡu ekay ebuywat am, ēn daomūnmūnap'a be bima,” i. “Eduk'a'e'ūma jekukum ejojo ḡu oceju. Oceju ḡu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Kamixa dak cuk oceḡūm ḡu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁰ — “Owebe epeḡūm ḡu,” ioce'e cebe ip. “Imēnpit webekitkit pe epeḡūmiap owebe epeḡūmiap puxim. Omubuyxin cīcā webekitkit. Yopīt ma ip ipi juacat etabun. Imēnpit ixeyū be epeḡūmiap, owebe epeḡūmiap puxim ma,” ioce'e. — Soat kukan oce'e — io'e.

⁴¹ — Gebuje ōn e'em cebe ip—oba'ūḡ kadiayū be. “Deus xe ikērēat mujurḡrūḡ'ukayū eyju. Imēnpuye Deus jajēm eykay ipiat'ajoan eywebe. Epeyenapōn cuy oxewi. Ipi-atpi'ajojoap pe soat em epesop—daxaboḡ pe—ibiōḡbuk kērēayū kukukat ka be. Deus o'ḡuḡē ibiōḡbuk kērēayū kukukat kam—ixe ekawēn tojtjt'ukayū kam tak,” ioce'e — io'e Jesus.

⁴² — “Xipan ḡu juk adi okuk epesop. Ore bima, puybit cuk adi epeḡūm ḡu owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiūm ḡu owebe.

⁴³ Oka be'ūm pima, xipat ḡu juk adi eyju okuk eyduk'a be. Ka'ūmḡu wekamixa bima, kamixa juk adi epeḡūm ḡu owebe. Owātaxipi bima, kuy obuywatwan ḡu epesop. Ōn daomūnmūnap'a be bima, epajēm ḡu okay,” ioce'e cebe ip — Jesus o'e.

⁴⁴ — “Kariwa!” Deus xe ikērēat mujurḡrūḡ'ukayū e'em. “Ere jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye puybit cuk oceḡūm ḡu ewebe. Ebipuruḡ jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye idibi juk ocetiūm ḡu ewebe. Ewātaxipi ḡu ejojo oceju. Imēnpuye juk ocajēm ḡu ekay ebuywat am. Ēn daomūnmūnap'a be ḡu eḡuy. Imēnpuye juk ocajēm ḡu ekay,” i. “Eduk'a'e'ūma jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye oceju ḡu xipan ekuk cuk acesop

oceduk'a be. Ejojo ġu oceju, ekamixa'üm pima. Imēnpuye kamixa juk oceġüm ġu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁵ – “Webekitkit pe ġu epeġüm iap, owebe ġu epeġüm iap puxim,” ioce'e cebe ip. “Ipi juacat etabun webekitkit yopīt ma. Imēnpit ixeyū be ġu epeġüm iap, owebe ġu epeġüm iap puxim,” ioce'e—soat kukan oce'e – Jesus o'e.

⁴⁶ – Imēntak ixeyū je'ju ipiatpi'ajojoap pe jedop am – io'e Jesus. – Deus xe cūġ cīcāyū acā jeedop ip Deus tēġ ma—itait jeedop ip soat em Deus xe – io'e Jesus jewējuayū be.

26

¹ Wuymutaybinap ekawēn mutaybitbin epere buje, Jesus o'jekawēn jewējuacat pe.

² – Eyetaybit xepxep xet kap puje, Páscoa epeta jajēm iam. Ijop Páscoa bima, ijoceat odujowat okay itakomaayū kay obamupaya am. Korosa be oba mupaya ip. Waoka ip – io'e Jesus—soat waġo o'e.

³ Gebuje paīyū kukukayū o'jeawero ip uka yaboġ cīcāat'a be—ibuyxi jījāat tuk'a be—Caifās tuk'a be. Judeuyū kukukayū dak o'jeawerowero.

⁴ O'jewaguyda soat ip. Jesus daomūnūnap muwēnuwēn o'e ip. Apēn oce'e iam kawēnuwēn o'e jewewebe. Yaoka ojuy ip iba'arēm.

⁵ – Páscoa bima bit Jesus ataomūn ġu, adeayū be wuyaokaap puxim – io'e ip jewewe be.

Ixe Páscoa epeta bima Judeuyū pāo'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a. Ijop epeta muġēġēm pima, apēn Deus wuye'ajojoyū'üm'üm o'ġujēm Egito eipi bewi iap kay ġebum'uk ip osodop.

⁶⁻⁷ Ierep tūibit tuk'a be ayacat oajēm—Simāo duk'a be. Jesus xik'i o'e jekōnkōn jewēju itaybitbinayū xe. Tide'oati kuġ oajēm Jesus kay. Jesus'a abi be o'timōġ Betânia ka be. O'timōġ timūn'a bewi—wita'a muġēġē'a bewi—alabastro'a muġēġē'a bewi. Tideiboġ cīcā ixedi tide'oati.

⁸ Imēnpuye itakoma ip o'e ayacat kay Jesus eju etaybitbinayū.

– Te'e ma iġodi tide'oati mu'üm teku – io'e ip.

⁹ – Tide'oati deida buje, kajuk teiboġ o'jat! Ade kuka juk dinheiro isurūġat o'jat prata muġēġē. Tadaybotbocayū be kuka juk dinheiro o'ġüm – io'e ip.

¹⁰ Jesus itaybit apēn kawēnwēn ip iam. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

– Ite mukorēm'rēm ġu bit cuy epe'e – io'e cebe ip. – Xipacan ma teku o'e owebe. Apēnpuye eyetakoma ite kay? Eyetakoma ġu juy epesop cekay – io'e Jesus cebe ip.

¹¹ – Tadaybotbocayū soat em ma eyxe – io'e. – Eybikuy bima, ixeyū buywan put eywebe. Ōn pit soat em ġu oġuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe – io'e.

¹² – Ite ayacat ojebit o'ġude'on, oje'ū ġu buk ma'ġu. Wetabēġ pima ma kuy omude'on witabikūy be omōġ awap – io'e.

¹³ – Okay itabucayū ijop ekawēn ġuwēnuwēn soat kaka daġ—kawēn idipat. Apēn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwēnuwēn tak ip soat kaka daġ. Soat ka watwat ġebum je'e apēn ixe o'e iap kay. Gebum cuy epsop iboap kay – io'e cebe ip.

¹⁴ Gebuje Judas Iscariotes oajēm paīyū kukukayū kay. Pūġ 12 beayū'in ixe Judas osunuy.

¹⁵ Ixe o'jekawēn paīyu kukukayū be.

– Pebūrū epeteida owebe Jesusūmap teim? – Judas o'e.

– 30 be prata'a – io'e ip.

– Xipat – Judas o'e.

O'yaūm ip.

¹⁶ Imēnpuye Judas oeku:

– Pu kabia Jesus puap kabia? – io'e jewebe ma.

Imēn oekuku kudadam.

Gebuje bit ma aġu Judas oeku Jesus pu ojuy itakomaayū be iūm ām.

¹⁷ Oajēm ip Jesus kay—12 beayũ. Páscoa epeta osunuy. Iboap epetam Judeuyũ pão'a o'o'uk—yamuyuhuhuptõmtēm'ũmat'a. Ovelha dak aokaka'uk osodop ip Páscoa epeta bima—koapat kabia bima.

— Poce ovelha ocejoyoy peta ajēm pima? — io'e ip Jesus pe.

¹⁸ — Epeju juy okay itabucat pe—aḡokatkat pe — io'e. — Jerusalém ka be xeku omuy. I juy epe'e cebe: “‘Omuyku eduk'a kay,' wuymutaybitbin'ukat o'e ewebe. ‘Páscoa be i'o am omuyku, oweju etaybitbin'ukayũ dak,' io'e ewebe,” i. “‘On oje'ũ ḡasũ,' io'e dak ewebe,” i dak. Iměn cuy epe'e cebe — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

¹⁹ — Hm hm — io'e ip.

O'ju ip Jerusalém ka be.

Oajēm. Jesus kay itabucat tuk'a oãm. Apěn cuk ixē o'e, Jesus kay itabucat pe o'e ip—soat ma. Iḡo'a be ovelha o'joyoy ip peta ajēm pima. Soat muxipanpan o'e ip peta beam.

²⁰ Katpuje ma Jesus oajēm. Oabik mesa koreren 12 beayũ eju. O'jekõnkõn ip iḡo'a be.

²¹ Jekõnkõn pima ip, o'jekawēn 12 beayũ eju.

— Icēmãn õn e'em eywebe. Pũḡ ey'in jekawēn okay itakomaayũ be. Poce oḡuyiap ḡuwēn ixeyũ be, odobuxik am. Iměn oũm epe'e okay itakomaayũ be waoka am — io'e cebe ip.

²² Iḡuycũḡcũḡ cĩcã ip o'e.

— Kariwa! Õn xe'e? — io'e'e ip pũḡpũḡpũḡ.

²³ — Oweju pão'a mudirem pũḡ pe ma prato be cekõnkõnat okay itakomaayũ be oũm waoka am.

²⁴ Soat waḡo õn. Apěn oje'ũ iap tup taḡ oje'ũ—Deus ekawēntup taḡ — io'e Jesus. — Karem ḡu ipiat supi'ajo oũmat pit. Xipat kuka adi aḡu ixē bit o'jebapuk'ũma — io'e Jesus.

²⁵ — Omuybitbin'ukat! — Judas o'e—itakomaayũ be Jesusũmat o'e. — Õn tu jeũm itakomaayũ be?

— Hm hm. Ēn ma — io'e Jesus jeũmat pe.

²⁶ Jekõnkõn ip pima, Jesus pão'a o'yabu.

— Bay! Xipat ěn — io'e Deus pe. — Ocexat'am eyaũm ocewebe — io'e.

O'yamuweka. O'yaũm jeweju etaybitbinayũ be.

— Juku — io'e Jesus. — Epeya'o. Ijop'a ojebit — io'e cebe ip. — Pão'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²⁷ Uva'abidi dak o'timõḡ tikõnkõnap pe.

— Bay! Xipat ěn — io'e Deus pe. — Ocexati etiũm ocewebe — io'e.

O'tiũm cebe ip.

— Juku — io'e. — Ijopti juy epetikõn—soat eyju juy epetikõn — io'e 12 beayũ be.

²⁸ — We'ũ buje jedoyekereren oce “Adeayũ bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye. Imēnpuye Deus ijop kērēat kay ḡebum ḡu. Adeayũ ḡuisun Deus ekawēn iisuat xe. Cũḡ ma jeedop ip cece—Deus xe — io'e.

²⁹ — Waram ḡu otikõn uva'abidi soat ipi watwat webay a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Soat ipi watwat ya'õ kaykũyjobin pima bit, tiisuat otikõn uva'abidi — io'e Jesus.

³⁰ Jekõn puje, jebibododon ip o'e Deus kay. O'ju ip.

Oajēm ip—soat ip. Co'a kay oajēm—Oliveiradip'a kay. Jay. Jesus o'jekawēn cebe ip—jewejuayũ be. Xĩḡxĩḡ pima co'a jeje, Jesus o'jekawēn.

³¹ — Ijop exima eyju operem — io'e. — Epeyenapõn okay itakomaayũ buxixim. Iměn Deus ekawēntup omuwēnuwēn:

Ovelha kukuk'ukat oyaoka, i. Soat ip jepõḡpõḡ iõhõyũ, i.

Iměn Deus ekawēntup omuwēnuwēn — io'e.

Iměn kawēnwēn o'e Jesus jeweju etaybitbinayũ kukukat puye. Imēnpuxim ovelha kukukat Jesus puxim. Jesus eju etaybitbinayũ ovelha buxim kuka ip. Ovelha jepõḡpõḡ ip jekukukat'ũm pima. Jesus etaybitbinayũ jepõḡpõḡ kuka ip, Jesus e'ũ buje.

³² — Imēnpit we'ūap tomukadi Deus waram ġuto omutait. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e Jesus cebe ip.

³³ — Soat ip jepere—ebureyū. Ekay itakomaayū buxixim iparara buye, ip jepere. Ōn pit jepere ġu. Pūġ em tak ka'ūma — Pedro o'e.

³⁴ — Tapu, icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e ebapūġ em — io'e. — Sapokay ede awap “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

³⁵ — Oce ġu ma buk, “Obure ġu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Soat cewejuayū imēn o'e'e.

³⁶ Gebuje Jesusyū o'ju kadaihiaptip kay—Getsēmani ka kay.

— Jocebuku epabikbik — io'e jewējuayū be. — Bomaku buk ōn cum, Deus eju jekawēn ām — io'e cebe ip.

Oabik ip.

³⁷ Pedro o'tujowat, Zebedeu ipotpoyū dak. Ebapug o'tujowat. Iġuycūġ cīcā Jesus o'e.

³⁸ — Oġuycūġap pibun je'ūmat co'i ōn — io'e ebapūġayū be. — Epabik — io'e. — Aġ cuy epesop — io'e. — Oweju epeyeak cuy.

³⁹ Bosusu o'ju, jebay eju jekawēn ām. O'jepo ipi ju jeġuycūġap pibun.

— Bay! — io'e. — Ewebe iba'ore'ūm pima, omuwedem ece, owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'ōbi bit we'ū pin ġu. Ēn ebikuy bima bit oje'ū — io'e Deus pe.

⁴⁰ Aripit. O'jepit. Oajēm ebapūġayū kay. Ixet ip osodop.

— Pedro — io'e Jesus. — Eywebe iba'ore du eyġuy pūġ hora ma oweju jeak am?

⁴¹ Aġ cuy epesop! — io'e cebe ip — ebapūġayū be. — Xen ġu juy epesop. Deus eju juy epeyekawēn eywebe ikērēat mujurūġap puxim—eywebe Satanas a'ō kay kūyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jījā ikērēat muġē ām. Imēnpit ikērēat epeġuġē eya'ōbaca'ūm puye. Imēneju Deus eju juy epeyekawēn, ixē a'ōbacaap kuġ eyeku am — io'e Pedro be.

⁴² O'ju waram.

— Bay! — io'e waram Deus pe. — Ewebe iba'ore'ūm pima, omuwedem ece, ip owebe ipiat'ajoap puxim. Ēn ebikuy bima bit, oje'ū — io'e Deus pe.

⁴³ Aripit. Jesus waram o'jepit ebapūġayū kay. Ixet ma'ġuto ip osodop. Itaxeebaca o'e ip, xet pibun.

⁴⁴ Waram o'ju jebay kay, jekawēn ām. Kuyat ekawēn puxim waram o'jekawēn Deus eju.

⁴⁵ Aripit. O'jepit ebapūġayū kay.

— Eyxet mabuk ġu du? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk ġu du eyju? — io'e. — Soat waġo ōn. We'ūap kabia kay ōn ajēm — io'e. — Gasū okay itakomaayū oūm ip ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be waoka am.

⁴⁶ Epe'āy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Itakomaayū be oūmat omuyku. Gā'ā okay itakomaayū atopabijuk — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus kay Judas oajēm. Kawēnwēn pima, oajēm. 12 beayū'in osunuy Judas. Jesus eju jekuku'uk osunuy. Ade oajēm ip—paja kukuġayū, jeba'ip kukuġayū dak. Oajēm ip, Jesus kudadam Judeuyū kukukayū a'ōbi, paīyū kukukayū a'ōbi dak.

⁴⁸ — Oyaġobukōn'ibit cuy epejat. Ixe Jesus — Judas juk o'e cebe ip—Jesusūm cekay itakomaayū beiat.

— Ocejat cuy — i juk o'e ip—Judas ejuayū.

⁴⁹ Isum yajēm:

— Wuykat, omutaybitbin'ukat! — Judas o'e Jesus pe.

O'yaġobukōn.

⁵⁰ — Obure — io'e Jesus. — Apēn ēn e'em iap, ġasū ma juy ece — io'e. Oajēm ip Jesus xe, ibu am.

⁵¹ Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. O'suḡuybu'uk pajam paīyū kukukat ebekit ḡuybu ikibi.

⁵² — Paja ejomōḡ cuy iyuk pe — Jesus o'e. — Pajam wara'at o'yaokaiat ixē dak pajam yaoka ip — io'e Jesus.

⁵³ — Ōn cekay bima, webay 12 mil beat o'ḡuju kuka—jakawēn tojotjot'ukayū. Gaxīn ma kuka o'ḡuju okay itakomaayū buxim — io'e jējuacat pe.

⁵⁴ — Deus ekawēn tojotjot'ukayū ajēm puje bit, iba'ore kuka o'e owebe we'ū ām Deus a'ō daḡ pit. Imēn put ma owebe—we'ū but ma — io'e Jesus.

⁵⁵ Ixe ehora bima, Jesus o'jekawēn yajēmibiyū be—adeayū be.

— Ade kabia juk adi oḡuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Imukūyjojom cuk adi oḡuy. Eyju bit odaomūn iḡo'a be ḡu bit. Eyju dak epesot odaomūn ām paja kukuḡ, eyba'ip kukuḡ tak, ibukurukat taomūḡap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ḡu on pit! — io'e cebe ip.

⁵⁶ — Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawēntup apēn ip odaomūniaptup — io'e. — “Ibukurukat taomūḡap puxim ixē taomūn ip,” i'e'em iḡodup — io'e. — Imēn ma odaomūn ip ḡasū dak — io'e Jesus.

Soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitinayū. Soat ip o'watwat.

⁵⁷ O'jacayū o'tujowat ip. Jesus o'tujowat ip Caifás kay—paīyū kukukat kay. Iboceayū juk o'jeawero ip Caifás tuk'a be. Judeuyū kukukayū o'jeawero ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

⁵⁸ Pedro bit Jesus nomuju o'ju. Wūy ma o'ju. Paīyū kukukat tuk'a naxīnōm pe oajēm. Oabik sorarayū parakpe. Oabik, ijo am—apēn je'bapuk Jesus pe iap co am.

⁵⁹ Paīyū kukukayū o'je'awero ip, yawēḡ mukērērērēn'ukayū kudadam, pūḡ taḡ ma Jesus muymuy am, Jesus aokam dapxi a'ō nomuju. Soat o'je'awero ip—paīyū kukukayū, Judeuyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—soat o'je'aweroiayū.

⁶⁰ Oajēm ip je'aweroayū kay. Ade oajēm—yawēḡ mukērērērēn'ukayū. Imēnpit iba'ore o'e Jesus awēḡ mukērē ām.

⁶¹ Xepxep oajēm ḡe buje bit—wuymuḡuykuku'ukayū.

— Ite aḡokatkat o'e: “Deus eju ekawēnwēnap'a oyamuy'ūm put—yaboḡat'a. Imēnpit oyamuy put waram ebapūḡ kabiam,” i — io'e xepxepayū—dapxiyū.

⁶² Imēnpuye paīyū kukukat ma o'āy, jekawēn ām.

— Apenpuye ecede ḡu awēḡ mukērērēnayū be? — io'e. — Icēm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶³ Jesus mūḡ ma osunuy.

— Deus emunaē ēn pima, eḡuwēn cuy ocewebe — koapat paīyū kukukat o'e Jesus pe. — Deus a'ōbi—soat em itaicat a'ōbi eḡuwēn cuy. Deus emunaē ēn tu? Deus ipot tu ēn? — io'e.

⁶⁴ — Hm hm. Ixe ipot ma ōn — io'e. — Soat waḡo ōn. Guyjom ojojom epe'e. Xik'i oḡuy Deus xe iba'at kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. Cexe ōn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixē eju. Guyjom ijodi waram ojot. Kabikerereat taḡwi okop — io'e Jesus.

⁶⁵ Imēneju jeekabek o'ḡuwek paīyū kukukat, jetakoma pibun.

— Deus muymuy teku — i napa ma o'e.

Jesus muwēnuwēn o'e.

— Epeya'ljojo kuy ixē ekawēn. Wara'acayū ḡu ajokudada Jesus awēḡ mukērērēn ām — io'e cebe ip—o'je'aweroweroiayū be.

⁶⁶ — Ajo cūḡ ma eyxe? Apēn tak ace'e Jesus pe? — io'e cebe ip.

— Ikērēat kuḡ teku Deus xe — i napa ma o'e ip—ibimāmāyū ekawēn coco'ukayū. — Imēnpuye ayaoka — io'e ip.

⁶⁷ O'je'aweroiayū o'ḡuxiuxi Jesus dopa be—jebidi. Jetakoma pibun o'ḡuxiuxi. O'yaokaka ip.

Pũğ ixeyũ'in Jesus dopa o'topaoka.

⁶⁸ — Cristo! — io'e ip cebe. — Abu edopaoka oce'in?

Imen o'jekawën ip, kuy Jesus o'topamuekabek pağõm puye.

⁶⁹ Pedro dak xik'i osunuy uk'a daxirõğ pe. Paĩyũ kukukat ebuywatwat oajëm—ayacat'isuat. Oajëm Pedro kay.

— Ën tak mo Jesus eju ejeku—Galiléia eipi bewiat eju — io'e Pedro be.

⁷⁰ — Õn ğu. Apën ën e'em? Ixe bure ğu õn — i napa ma o'e Pedro, soat ya'ļjojom pima.

⁷¹ O'ju yanaxĩnõm pe. Wara'at ayacat'isuat ixé Pedro o'jojojo.

— Ite Jesus ejuibit — io'e iboceayũ be. — Nazaré wat ejuibit — i.

⁷² — Ixe eju ocekuu ğu — Pedro o'e. — Ixe bure ğu õn. Deus itaybit Jesus wetaybit ğu iam — i napa ma o'e Pedro.

⁷³ Ibunbun pima, oajëm cekay iboceayũ.

— Icẽman — io'e ip. — Apën ën kawënwën, imëntak Galiléia watwat kawënwën ip. Imënpuye ocetaybit Jesusyũ'in ën iam — io'e ip Pedro be.

⁷⁴ — Dapxiyũ eyju! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ğu õn! Ceweju õn pit ocekuu ğu — i napa ma o'e. — Õn icẽmãn e'em'ũm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

Sapokay o'jede ğejuje bit.

⁷⁵ Jesus a'õ kay Pedro o'jeğebu.

— Sapokay ede awap, abapũğ em ece'e, “Jesus bure ğu õn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be. Iboap kay o'jeğebu Pedro. O'ju uk'a naxĩnõm pewi. O'tõn cĩcã Pedro. Iğuycũğ cĩcã o'e, ikërëat o'ğugẽ buye.

27

¹ Kabia isum soat o'je'awero ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. O'je'awero ip, Jesus aokaap muwënuwënãm.

² Jesus o'jacayũ o'subamukirik ip jekukukat a'õbi. O'tujowat ip. O'ju ip Jesus eju.

Pilatos kay o'ju ip—ipi kukukat kay.

³ Judas pe itakomaayũ Jesus dujowat aokam iap co buje, o'ju waram Judas paĩyũ kukukayũ kay. O'yadujowat dinheiro'a—prata'a—30 beat'a. Iğuycũğ o'e, o'ğugẽap puye. Oajëm cekay—paĩyũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak. Itakomaayũ be Jesusumat oajëm.

⁴⁻⁵ O'yaxik prata'a Deus ekawënwënap'a be—yaboğat'a be. Batku!

— Ikërëat kuğ ğu Jesus. Õn ma ikërëat kuğ, Jesus omuyap oğuwën eywebe buye. Iğasũ bit ip kuy o'tujowat yaoka am. O'tujowat, cekay itakomaayũ be õn iũm puye — io'e.

— Ën ma ikërëat kuğ a'õbi ma—oceju ğu bit. Ekpiwan ma — io'e ip.

O'jenapõn Judas. Oe'ũ Judas'ũm. O'jewaboğbumukirik. O'jewemutoro. Oe'ũ.

⁶ Gebuje: dinheiro'a o'yabu ip.

— Ijop'a yamõğ pa'ore wuywebe Deus edinheiro mũn'a be — io'e paĩyũ kukukayũ. Jewewebe o'e ip. — Cũğ ğu kuka o'e Moisés ekawën tağ ijop'a Jesus aokaap ma dei an puye — io'e ip.

⁷ Imëneju o'je'awewero ip. Apën xe'e ace'e iap muwënuwën o'e ip. Imënpuye iğo'a yaũm ip itĩğ'a buximat'a muğëğë'ukat pe jekat teim. Imën iboap kat o'jat ip. O'jat ce'ũ'ũayũ kot am iboce—Jerusalém ka bewi'ũmayũ kot am.

⁸ Jesus aokaapteim ip o'jat iapka i osunuy ika butet. Gasũ dak imën ibutet.

⁹ Imën o'jebapuk Jeremias ekawën tağ—Deus a'õ muwënuwën'ukat ekawën tağ. Kuyje Jeremias o'e:

Israel naxeğebitbit kukukayũ dinheiro'a o'yadujowat ip—prata'a—30 beat'a. Ijop edinheiro juk o'ğuwën ip itakomaayũ be Deus emunaë oğũm iaptei o'e iap, i.

¹⁰ O'yaũm ip itĩğ'a buximat'a muğëğë'ukat pe ikat teim. Deus a'õbi o'yaũm ip, i juk o'e Jeremias.

11 Oajēm Pilatos kay Jesus o'jaciayũ—ipi kukukat kay.

— Judeuyũ kukukat tu ěn? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ěn ma iboam e'em — io'e Jesus.

12 Jesus tak o'jomuymuy ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. Jesus o'jede ġu bit ixeyũ be.

13 — Soat eya'ĩjojo ġu du ixeyũ o'e iap? — Pilatos o'e Jesus pe.

14 O'jede ġu bit. Pũġ em tak ka'ũma. Pilatos yaġuybabi'ũm cĩcã o'e, Jesus o'jede ġu buye.

15-17 Gebuje soat o'je'awero ip Pilatos xe. Judeuyũ o'je'awero ip.

— Abu oġujēm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e cebe ip. — Barrabás ma du? — io'e. — Jesus Cristo ġu xe'e? — io'e. — Pebicat oġujēm cuy? Cristo butetecat tu? io'e Judeuyũ be—adeayũ be.

Iměn Pilatos o'e, iměn ibikuy buye. Páscoa epeta bima ipi kukukat Judeuyũ emunaē mujēmjēm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Imujēmjēm'uk, jekpiwan ma. Ikērēat kuġ cĩcãat osunuy daomũnmũnap'a be iboap Páscoa bima. Barrabás i osunuy ibutet. Soat ma itaybit ip ixem.

18 Imēnpit Pilatos itaybit paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay iam. Itaybit jetabutkarey pibun Jesus o'tujowat ip iam.

19 Pilatos tayxi dak ja'õ dujowacat o'ġuju. Ja'õdaxijom o'ġuju jektop kay. Ipi kukukat pe iboceacat aweroroap pe o'ġuju. Iboce Pilatos xik'i osunuy Jesus awēġ co am. Oajēm ya'õdujowacat.

— “Ixe Jesus cũġat,” etayxi o'e — ya'õdujowacat o'e itop pe. — “Jesus oajēm wexeybi,” i. “Ipiat osupi'ajo jĩjã wexey ixey buye,” i — io'e ya'õdujowacat. — “Ikērēat cuy eġuġē ġu cebe—Jesus pe,” i dak — ya'õdujowacat o'e Pilatos pe.

20-21 — Pebicat oġujēm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e waram o'je'aweroiayũ be.

— Barrabás — io'e ip.

Iměn o'je'aweroiayũ o'e paĩyũ kukukat ekawēn puye, Judeuyũ kukukayũ ekawēn puye dak.

— “Barrabás,” i juy epe'e Pilatos pe — paĩyũ kukukayũ juk o'e o'je'aweroiayũ be. — “Jesus cuy esubamupaya korosa be,” i juy epe'e Pilatos pe — i juk o'e ip.

Imēnpuye o'je'aweroiayũ o'jekawēn ip Pilatos pe.

— Barrabás eġujēm cuy daomũnmũnap'a bewi — io'e o'je'aweroiayũ.

22 — Pam Jesus? Ite butet Cristo i. Apēn tak oce cebe? — Pilatos o'e o'je'aweroiayũ be.

— Esubamupaya juy korosa jeje, yaoka am — io'e ip.

23 — Ikērēat o'jukuk ġu teku—pũġ em tak ka'ũma! — io'e Pilatos. Imēnpit biġ ma ya'õberen o'jewāwã ip.

— Esubamupaya juy korosa be, yaoka am.

24 O'je'aweroiayũ mukaba'ũm pa'ore o'e Pilatos pe. Jekaba'ũm ġu o'je'aweroiayũ.

Ibuje, Pilatos idibi o'tibu. O'jewebuwuywuy o'je'aweroiayũ etabun, imutaybit am ip õn ġu okpiwat iam.

— Õn ġu okpiwat Jesus aoka am. Eyju ma epeyaokaat — io'e Pilatos.

25 — Ipiat acesupi'ajo — io'e ip. — Wuyipotpot tak, yaokaap puye — io'e ip.

26 Gebuje Pilatos Barrabás o'ġujēmat daomũnmũnap'a bewi. Jesus pit imupokupoġ ip o'e ixee muġēġēbum Pilatos a'õbi. Ya'õbi Jesus o'tujowat ip o'je'aweroiayũ be, yaoka am, korosa be ibamupaya am.

27 Gebuje sorarayũ Jesus o'tujowat iecuġap tuk'a be. Pilatos a'õbi o'tujowat ip. O'je'awero ip warara'acayũ xe—o'tomuwwāayũ—sorarayũ—jewejuacat'in ma. O'je'awero ip iwaywayway am—Jesus waywayway am. Soat ip sorarayũ oajēm.

28 Jesus esay o'ju'uk ip. Iekabek o'ġuõm ip—ipakpukat—iecuġap eekabek puximat.

²⁹ Widaohobune o'subunemuwakēn ip yakoreren ma. O'jomōḡ ip yakoreren. Imēn o'ḡuḡē ip Jesus pe, Judeuyū kukukat puximan imubapuk am, iwaywayway am. Iba'ip o'yopmōḡ ibui be, iba'at kadi. O'jēḡ'aecōḡcōḡ ip cewap iwaywayway am.

— Ēn ma Judeuyū kukukat! — io'e ip, iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ēn a'ōbuyxi — io'e ip, iwaywayway am.

³⁰ O'ḡuxiuxi ip Jesus ceje. O'yamupāupā ip iba'im. Iwaywayway o'e ip. Pere.

³¹ Gebuje iekabek ipakpukat o'ju'uk ip. Cesay ip waram o'ḡuōm. O'tujowat ip yaokam—iba mupaya am korosa be.

³²⁻³³ O'ju ip co'a kay—Gólgota'a kay. Gólgota'a “ce'ūat aririt'a” iape. Cucum pima ip, Cirene ka wat o'topabijuk. Simāo i ibutet osunuy. Ixe Simāo o'ḡuju ip ibuywat am—Jesus puywat am, korosa dujowat am.

³⁴ Vinhodi tiūm ojuy ip Jesus pe. Iboceat o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypipimu'ūmapti be. O'tikō'ajo Jesus. Tikōn pin ḡu o'e.

— Ap! — io'e.

³⁵ Gebuje sorarayū Jesus o'subamupaya ip korosa be. Cesay bubum o'e ip—sorarayū. Dado xikxiḡ o'e ip Jesus tiotpe.

— Abu cesay je'jat? — io'e ip jewewebe.

³⁶⁻³⁸ Tupmubararakaptup kuḡ o'e ip sorarayū. Tupmubararara'ḡ o'e ip Jesus puten. Tūybe ajo-ikērēan ip o'e iān tak ip o'tupmubarararak: “Ibutet Jesus i. Judeuyū kukukat teku,” i. Ibodup tupararakatup o'tupmōḡ ip korosa be, Jesus abi ase.

Gebuje xepxep o'subamupaya ip wara'at korosa be. Ibukurukayū osodop ip—xepxep. Jesus pa kadi o'subamupaya ip. Pūḡ ma Jesus pa'at kadi osunuy; wara'at iba'ūḡat kadi.

Oabik ip Jesus kay jeak am. Iwiwim o'e ip.

³⁹ Wara'acayū kapkam o'e ip korosa etako daḡ. Yaaruaru. Iwaywayway o'e ip.

⁴⁰ — “Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—yaboḡat'a,” i juk ece — io'e jewaywaywayayū Jesus pe. — “Ebapūḡ kabiam wara'at'a kuka oyamuy,” i juk ece — io'e ip. — Ecewe daxijo juy — io'e ip. — Deus ipot ēn pima, ekop korosa ejuwi — io'e ip Jesus pe.

⁴¹ Paīyū kukukayū dak Jesus kay jewaywayway o'e ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak ixe kay jewaywayway ip, Judeuyū kukukayū dak. Soat ip jewaywayway o'e ip.

⁴² — Teku wara'acayū daxijojo'uk osunuy — io'e ip. — Imēnpit jewedaxijo ba'ore cebe je'ūap puxim. Israel eipi kukukat ḡu du? Gaxīn ma korosa ejuwi kop puje, ocetabut oce'e cekay — io'e ip.

⁴³ — Deus kay itabut teku. Deus cekay bima, Deus o'taxijo juy ḡasū — io'e ip. — O'taxijo juy teku o'e buye, “Deus ipot ōn,” i — io'e ip.

⁴⁴ Ibukurukayū dak imēn o'e Jesus pe—ceweju ibamupaya'ibiyū.

⁴⁵ Kaxi wuyase bima, kabiok o'e ibo kabia—Jesus e'ūap kabia. Soat taḡ o'e kabiok—Judeia eipi daḡ. Kaxicuḡ pima, katpuje bima dak. Ebapūḡ hora bun kabiok oeku.

⁴⁶ Katpuje ya'ōberen o'jewāwā Jesus.

— Eli, Eli, léma sabactani? — io'e.

“Deus, apēnpuye ēn opere?” iboap ekawēn iape.

⁴⁷ Iboceayū Jesus ekawēn o'ya'ījojo ip.

— Elias nomuwāwām teku — io'e ip, xipan ḡu ip o'jekūyjo buye.

⁴⁸ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapūn ām uva'abidim—tideiboḡ'ūmatim. Ixe dak idibi bubuap o'jomōḡ ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe imutitit am.

⁴⁹ — Mēnpuk — warara'acayū o'e. — Omuyku paxi Elias taxijo am — io'e ip.

⁵⁰ Waram o'jewāwā Jesus ya'ōberen. Oe'ū ḡebuje. Jekpiwan ma oe'ū.

⁵¹ (Oe'ũ bima paço Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yaboğat'a be—uk'a exĩntabi nomudipap epaço. Jekpiwan ma ixē paço o'jewek, Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. Ipi o'jexixi ibo ka be. Wita'a o'je'aewekwek. Jesus oe'ũ bima, o'je'aewekwek ip.

⁵²⁻⁵³ Jesus waram ġuto itait puje, ce'ũ'ũayũ dopap o'tomodip'uk ip, ipi jexixixi buye. O'tomodip'uk ġuyjom. Oe'ũ'ũayũ itait o'e waram—Deus kay itabucayũ'ũm'ũm. O'jēm jedopap pewi.

O'ju ip Jerusalém ka kay—Deus xe xipacat ka kay.

Adeayũ kay o'jebapuk ip—ce'ũ osodopiayũ.)

⁵⁴ Sorarayũ kukukat o'jojojo, cewejuayũ dak. Soat o'jebapukiap o'jojojo ip, Jesus oe'ũ bima. Ipi jexixixim o'jojojo ip. Soat o'jojojo ip—Jesus kay jeakayũ. Iparara jĩjã o'e ip.

— Icemãn — io'e ip. — Ite aġokatkat'ũm Deus ipot osunuy — io'e ip.

⁵⁵ Aoyũ dak o'jojojo ip wũy wi—Jesus nomuju tũibiyũ—ibuywatwat tũibiyũ. Cēmcēm pima Galilėia eipi bewi ibuywatwan ip o'e. Ade osodop ip.

⁵⁶ Ixeyũ aoyũ parakpe ebapũġ aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Madalena, wara'at Maria dak, Zebedeu ipotpoyũ xi dak. Wara'at Maria Tiago xi osunuy, José xi dak.

⁵⁷⁻⁵⁸ Katpuje ma Arimatėia ka wat oajēm Pilatos kay. José i ibutet osunuy—ade ibubutbecat—Jesus kay itabucacat.

— Jesus'ũm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

— Ha'a — io'e. — Ijebit cuy eġukop — io'e.

⁵⁹ O'ju José korosa ka. Ijebit o'ġukop korosa ejuwi. Jesus'ũm o'ġukabekbek paġõm—irucan—iisuan.

⁶⁰ O'tujowat ce'ũ'ũay'ũ dopap kay. Ixe'ũm o'jomõġ witabikũy be—jemukũymuġġekũy be. Kuy o'sukũymuġġe je'ũap puxim.

Gebuje wita'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. Yaboğat'a o'yamõġ.

Gebuje José o'jenapõn.

⁶¹ Maria Madalena dak xik'i o'e witabikũy xe, wara'at Maria dak.

⁶² Kuyaje paĩyũ kukukayũ o'je'awero Pilatos wap Sábado bima. Fariseuyũ dak o'je'awero.

⁶³ — Kariwa! — io'e ip Pilatos pe. — Itait pima, Jesus cuk o'e: “Ebapũġ kabia bima, waram wetait oce. Ojebapuk ġuto,” i — io'e ip. — Imēn wuymuġuykukum xeku — i napa ma o'e ip.

Itabut'ũm ip. Tũybe napa ma e'em iãn o'e ip.

⁶⁴ — Imēnpuye juy esukũywiwiat. Sorarayũ eġuju juy ebapũġ kabia topam ip, witabikũy wiwi am — io'e ip. — Imuju'ũm pima, Jesus kay itabucayũ jajēm ip ixima daġ ijebit pu am. Gebuje ip napa ma jĩjã je'e: “Jesus o'je'ada,” i. Xeku juk o'e: “Deus emunaē oce,” i — io'e ip Pilatos pe. — Koapat podi ma je'e ip napa jĩjã ma — io'e ip.

⁶⁵ — Ma — io'e. — Sorarayũ oġuju eyweju ikũy wiwi am — io'e Fariseuyũ be.

— Hm hm — io'e ip. — Cum oceju.

⁶⁶ O'ju ip Jesus'ũm topap kay. Wita'a mudēk bõrõbu o'subumupaya ip Pilatos a'õbi—ikũy nomudipap'a pidase. Sorarayũ o'jomõġ ip. Ikũy wiwiayũ o'jomõġ ip.

Aripit. O'jepit ip jeduk'a be—Fariseuyũ, paĩyũ kukukayũ dak.

28

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju, wara'at Maria dak. Jesus'ũm dopap kay oajēm ip. Oajēm kabia isum.

² (Kuy o'jebapuk Deus ekawēn tojotjot'ukat kabi bewi. Jesus'ũm dopap pe o'jebapuk. Imēnpuye ipi o'jexixi. Wita'a o'ya'uk Jesus'ũm dopap pewi. Oabik ibo yaboğat'a jeje.

³ Osusuy isopsep ân. Xiririkxiririkiap puxim osunuy. Kabidiğ buximat co'i iekabek. Irut cîcâ osunuy.

⁴ Sorarayū iparara jîjâ o'e ip—topap wiwimayū. Ce'ū'ūayū buxim ip o'e iparara. Jexixixim ip Deus ekawēn tojotjot'ukat puxixim.)

⁵ Oajēm ip. Maria Madalena oajēm, wara'at Maria dak. O'jekawēn cebe ip. Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn.

— Eypararam ġu juy epesop. Epeyepere. Wetaybit Jesus'ūm kudadam eyju iam—ibamupaya'ibit kudadam iam.

⁶ — Ijoce ġu bit xeku. Itait waram ġuto xeku apēn cuk o'e iap tağ — io'e. — Epesot. Epejojojo Jesus'ūm topap — io'e.

⁷ — Ijo buje, dao ma epeju juy Jesus eju etaybitbit topibiyū kay — io'e aoyū be. — I juy epe'e cebe ip: “Jesus waram ġuto o'jetait. Cum eywap Galiléia eipi be. Iboce ixex juy epejojojo,” i. Wekawēn kay ġebum cuy eyju — io'e cebe ip—Deus ekawēn tojotjot'ukat o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁸ Dao ma o'ju ip witabikūy bewi. O'ju Jesus eju imutaybitbit topibiyū kay. Iparara o'e ip. Imēnpit icokcok cîcâ o'e ip. O'jedau ip, imukūyjo am.

⁹ Daudaum pima ip, Jesus aoyū o'tobede.

— Wuykabia — io'e.

O'jēğa'ecōğcōğ ip Jesus wap. O'suibu ip, ibuyxim ikuk am.

¹⁰ — Eypararam ġu juy — io'e cebe ip. — Okitpitpiyū be epeyekawēn cuy: “Epeju juy Galiléia eipi kay, ijo am,” i — io'e aoyū be.

¹¹ Cucum o'e ip imuwēn âm cebe ip.

Sorarayū dak o'ju ip Judeuyū epaiyū kukukayū kay. Pūğ o'ju—iwiwim topibiyū'in. O'ju ip Jerusalém ka be. Soat o'ğuwēn ip paīyū kukukayū be o'jebapukiap.

¹² Gebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip—Judeuyū kukukayū dak. Jesus awēğ o'yawēğmuwēn ip.

Gebuje dinheiro o'ğūm ip sorarayū be—Jesus'ūm topap wiwim topibiyū be.

¹³ — I juy epe'e Jesus awēğ tobuxik pinayū be: “Jesus'ūm o'tujowat ip ixima be ma. Jesus eju jekukuk topibiyū o'tujowat ip. Ocexet pima, o'tujowat ip,” i juy epe'e — io'e ip sorarayū be.

¹⁴ — Ipi kukukat iboap co buje, ocejekawēn ceweju. “Ocecokcok cekapikap kay—sorarayū ekapikap kay,” ioce'e cebe. Imēn itakoma ġu je'e eykay — io'e ip—paīyū kukukayū o'e sorarayū be.

¹⁵ — Ha'a — io'e ip. — Ocejū dak imēn Jesus awēğ oceyawēğmuwēn. Dinheiro o'jat ip paīyū kukukayū xewi, o'ğūm puye. Apēn paīyū kukukayū o'e iap tağ o'e ip. Imēnpit iboap ekawēn napaat acâ o'e.

Imēneju ibo awēğ te'e ma o'yawēğmuypōğpōğ soat Judeuyū dağ. Gasū dak o'yawēğmuypōğpōğ ip—ibo awēğ.

¹⁶ Galiléia eipi be onze beayū o'ju ip. Jesus o'e iap tağ o'ju ip. Oajēm ip co'a kay, Jesus dobede am.

¹⁷ Iboce Jesus o'jojojo ip. O'jēğa'ecōğcōğ ip o'e, ibuyxin ikuk am. Pūğpūğ pit o'jetabiebarēm.

¹⁸ Oajēm Jesus ixeyū tēğ ma.

— Wa'ōbi soat cucum ip—soat ipi juacayū, soat kabi beayū dak — io'e Jesus cebe ip—jejojoayū be.

¹⁹ — Epeju juy soat kay—soat ipi juayū kay — io'e cebe ip. — Imutaybit am ip, epeju juy. Wawēğ cuy epeyekūyjo imutaybitbin ip. Imubatisasan ip epeju juy wa'ōbi, webay a'ōbi dak, Ibiōğbuk Xipacat a'ōbi dak—Deus biōğbuk a'ōbi — io'e.

²⁰ — Soat cuk adi oce eywebe iap cuy epe'e soat pe—ipi juacayũ be — io'e Jesus onze beayũ be. — Okay soat ip imukũyjobit am, wawẽğ epe'e — i dak o'e cebe ip. — Ipi opop pima, oju ġu eywebewi. Soat em oğuy eyxe. Eyxe oğuy iap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus.

— Xipat — io'e ip Jesus pe. — Ĕn ma ejekuku oceweju soat em — io'e ip.
Ibũrũ ma

JESUS CRISTO MUWĒŃAPTUP—MARCOS EMUDUPMUBARARAKTUP

João Batista wara'acat awēwēap ekawēn

¹ Ijoptup pe ibararak opop Jesus Cristo ekawēn—kawēn idipat ekawēn—Deus ipot ekawēn.

² Ixe o'jebapuk ijodi apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararakkup ekawēn tağ—Isaías emudupmubararakkup ekawēn tağ.

Deus o'e: wemumuju oğuju ewap emubapuk am ewebeam, i.

³ Ixe wemumuju jewāwāwām uk'a'ūmat pe: E juy epesuemudim wuykukukat kap am, i'e'em. Epesuemucūğcūğ cuy ixē em, i'e'em.

⁴ Ibo ekawēn tağ João Batista o'jebapuk uk'a'ūmat pe. O'jebapuk ijodiat mubatisasan, Deus ekawēn muwēnuwēn tak.

— Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere — io'e ijodiat pe. — Epeyewemubatisaan cuy “Ikērēat o'gujurluğ ġu ġasū bit” i'e am soat pe. Imēn ey'e buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi — io'e.

⁵ Ade ma o'ju João kay cekawēn co am. Judéia eipi beayū o'ju, Jerusalém ka beayū dak.

— Ikērēat cuk adi oğujurūğrūğ — io'e ip. — ġasū bit cuy oğujurūğ ġu — io'e ip.

Imēnpuye ip o'ğubatisaan Jordāodi be.

⁶ Ixe João doti camelodap muğēğē. Yukpumūnpu kuğ oeku ixē muğēğē. Arobidadek puximat o'o'uk osunuy. Eit kogūfpi dağat o'o'uk tak osunuy João.

⁷ Imēn o'e ijodiatat pe:

— Wara'at omuyku onomukadi. Ixe ġu itaybitbit cīcā obode ma. Owebe bit suiuk'uk pa'ore ka'ūma ma ōn puye — io'e.

⁸ — Idibi be ōn eymubatisasan. Ixe bit Ibiōğbuk xipacat ġuōm eywebe eykukan — io'e.

⁹ Jesus oajēm João kay. Nazaré ka bewi o'jēm—Galiléia eipi beatka bewi, ika'itcatka bewi. Oajēm João kay jemubatisaan am. João Jesus o'ğubatisaan Jordāodi be.

¹⁰ Idibi dağwi jēu isum kabi ikoce o'jojojo. Deus biōğbuk o'jojojo. Pukaso buxim o'kop jekay.

¹¹ Deus o'jekawēn kabi kadiwi.

— Okpot ēn—oxe ikukpin cīcāat! — io'e. — Ocokcok cīcā ekay — io'e Jesus pe.

¹² Gebuje Deus biōğbuk Jesus o'ğuju uk'a'ūmat kay.

¹³ Quarenta kabia bun oeku iboce. Satanás te'e ma ikērēat o'gujurūğat cebe. Puca dak oeku iboce—ika'uayū. Deus ekawēn tojotjot'ukayū bit oajēm Jesus buywan. Ibuywatan ip osodop.

¹⁴ Daomūnmūnap'a be ip João muōm puje, Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn o'e. Galiléia eipi dağ oeku imuwēnuwēn. Kawēn idipat muwēnuwēn oeku soat kaka dağ.

¹⁵ — ġaxīn ma Deus soat ijodiatat kukukan je'e — io'e. — Ixe be soat kukukat iap ehora oajēm. Imēnpuye ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere! Eyetabun cuy kawēn idipat kaywuydaxijojoap ekawēn kay — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus xepxep axima bubu'ukayū o'jojojo. Galiléiadi wābu dağ cūğcūğ pima ip o'jojojo iodi wābu dağ. Simão o'jojojo, André dak. André Simão kitpit osunuy. Axima bubum ip osodop ūrūm.

¹⁷ Jesus o'e cebe ip:

— Epesot cuy oweju — io'e. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. ġasū bit kawēn idipat epeğuwēnuwēn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e.

¹⁸ Imēnpuye ip dao ma jēğrū o'suiwat axima bubuap. Jesus eju ix o'ju.

¹⁹ Bosusu o'ju ġebuje Jesus. Xepxep o'jojojo—Tiago, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Jekobe be ip osodop axima bubuap muwaketken axima bu ojuy.

²⁰ Ijo isum ma Jesus o'tomuwā ip.

— Epesop cuy oweju — io'e.

Jebay o'suiwat ip. Ceweju ip kapikpik'ukayū dak o'suiwat ip jebay xe kobe be. Jesus eju ip o'ju soat em jeku am ceweju.

²¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay ebadipdipayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

Jebodoydoyap kabia bima oōm ip Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iġo'a beayū o'ġutaybinbin.

²² — Idim cīcā teku wuymutaybitbin! — io'e ip. — Moisés ekawēn wuymutaybitbin'ukayū buxim ġu ite wuymutaybitbin. Wuyeajoyū'ūm'ūm a'ōbi wuymutaybitbin ixeyū ma. Jesus pit ja'ōbi ma wuymutaybitbin — io'e ip jewewebe.

²³ Gebuje aġokatkat oōm iġo'a be ibiōġbuk kērēat kukat. Ibiōġbuk kērēat cebe osunuy. O'jewāwā ya'ōberen Jesus kay.

²⁴ — Jesus, Nazaréka bewiat, apēn ěn em ocewebe? — io'e. — Ocemuy'ūm tu ejot? — io'e. — Wetaybit abu ěn iam. ěn Deus emumudot. Ikērēat kuġ ġu ěn—soat taġ eisu — io'e.

²⁵ Imēnpit Jesus ibiōġbuk kērēat o'ġukorēm.

— Ecemūġ cuy! — io'e. — Ejēm cuy cebewi! — Jesus o'e.

²⁶ Gebuje ibiōġbuk kērēat aġokatkat o'ġukutukutu jījā. O'jewāwāwā ya'ōberen. O'jēm cebewi.

²⁷ Imēnpuye o'jojojo'iyū o'jewetakaka jījā ip.

— Ajo sute? — io'e ip. — Ya'ōbuyxiat teku! — io'e ip. Ibiōġbuk kērēat kūyjobit ixē a'ō kay. Ixe itaybit ibiōġbuk kērēat mujēm ām wuyjuyū jebit pewi! — io'e ip. — Kawēn iisuan tu ite wuymutaybitbin? — io'e ip jewewebe.

²⁸ Imēneju soat Galiléia eipi daġayū Jesus awēġ o'yawēġcoco ip.

²⁹ Gebuje Jesus o'jēm iġo'a bewi. O'ju Simāo duk'a kay, André duk'a kay. Pūġ'a uk'a iwat osodop ip—Simāo, André dak. O'ju Tiago eju, João eju dak.

³⁰ Simāo daxijo ipa'i jījā opop.

— Simāo daxijo ipa'i jījā — io'e ip Jesus pe.

³¹ Jesus o'ju cekay. O'subaixik. O'ġu'aġobucēġ. Ipa'iat oi'ūm ġebuje bit. Xipat o'e. Ipa'i topibit ixan o'ġūm cebe ip—Jesusyū be.

³² Katpuje ade iwātaxipipiyū o'tujowat Jesus kay ibo ka watwat. Axik kukukayū dak o'tujowat cekay.

³³ Soat aġoka watwat o'je'awero ip uk'a esūntabi be.

³⁴ Gebuje Jesus o'ġu'ada'ada ip iwātaxipipiyū. Kiiih. Ade osodop ip iwātaxipipiyū. Soat iwarururu osodop iwātaxipi cebe ip. Ade axik o'ġujēmjēm cebewi ip. Itaybit axik osodop ip Jesus Deus emunaē iam. Jesus pit ixeyū be o'ġuwēnat ġu.

— Abu ōn iam cuy epeġukūyjo ġu ip — io'e cebe ip.

³⁵ Gebuje Jesus o'kop kuyġu. Kaxi jēm awap o'kop. O'jēm uk'a bewi. O'ju uk'a'ūmat kay. Iboce o'jekawēn Deus eju.

³⁶ Gebuje Simāo o'jēm uk'a bewi. O'ju Jesus kudadam, cewejuayū dak. O'tobuxik ip.

³⁷ — Soat ijoceayū ekudadam! — io'e ip cebe.

³⁸ — Ijoce ġu oġuy — io'e Jesus pit. — Ġa'a juy wara'at ka watwat kay — io'e. — Kawēn idipat muwēn pin ōn wara'at ka watwat pe. Ixeyū be dak ojot imuwēn ām — Jesus o'e cebe ip.

³⁹ Ibocewi soat kaka daġ oekuku ip Jesusyū—Galiléia eipi daġ. Deus ekawēn muwēnuwēn oekuku ip Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Axik mujēmujēm oekuku ip ibo eipi watwat pewi.

⁴⁰ Aġokatkat oajēm Jesus kay ierepat. O'jēġ'aecōġcōġ cewap Jesus ya'ōbuyxiat puye.

— Omu'ada pin pima, iba'ore ġu ewebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ Gebuje Jesus itabotaidabotbot o'e ierepat kay. O'jebaepacũġ cekay. O'ġucay.

— Emu'ada pin ðn — io'e. — Kuy ðn emu'ada — io'e.

⁴² Ierep tũibit o'je'ada ġebuje bit. Xipat o'e.

⁴³ — Eduk'a kay juy ecepit — io'e Jesus ya'õpuruġ cebe.

⁴⁴ — E'adaap cuy eġuwēn ġu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe — io'e. — Xepxem cuy pukaso eġũm paĩ be Moisés ekawēn taġ. Imēn ece'e soat ijoceayũ itaybit am Jesus ierepat o'ġu'ada iam. Ĕn pit eġuwēn ġu e'adaap. Paĩ ma juy ġuwēn e'adaap — io'e ierep topibit pe.

⁴⁵ Imēnpit ierep tũibit kũyjobit'ũm osunuy. Jesus a'õ kay ġu osunuy. O'jēm Jesus xewi. Je'adaap o'ġuwēnuwēn soat pe jebureyũ be. Imēnpuye soat kaka daġ o'yawēġcu ce'adaap awēġ. Imēnpuye Jesus pe ibapuġ ceku ba'ore o'e ikaboġatka be. Uk'a'ũmat taġ acã oeku. Ade ma'ġu o'ju ip cekay soat kaka daġwi je'adaap ojuy.

2

¹ Xepxep kabia kap puje, Jesus o'jepit Cafarnaum ka kay.

— Jesus jeduk'a be omuy — io'e ibo ka beayũ jewewebe.

² Imēnpuye adeayũ o'je'awero ip Jesus duk'a etakobe. Ka'ũmġu topap o'e warara'acat pe iõm ãm uk'a be. Ade osodop ip uk'a be, uk'a esũġtabi xe dak. Jesus Deus ekawēn ixeyũ mukũyjojom o'e.

³ Gebuje ebadipdip aġokatkayũ oajēm Jesus kay. Jebure dujuajēm ojuy ip—ijebit e'ũat.

⁴ Imēnpit tjuajēm pa'ore o'e ip Jesus kay ade jĩã Jesus akokoreren ip puye. Imēnpuye ebadipdipayũ o'jeu uk'a abi jeje. Uk'a ip o'yabimutok Jesus ase. Ijebit e'ũat o'ġukop ip ixexecap pe. O'ġukop ip Jesus wap.

⁵ — Teyũku itabut okay — io'e Jesus jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ũat pe.

— Tapu, ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

⁶ Pũġpũġ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ kaxikxik'i osodop ip i'go'a be. Jewaġuydadam osodop ip.

⁷ — Teku napa ma e'em! — io'e ip jewewebe. — “Deus co'i ðn,” i napa ma teku e'em — io'e ip. — Abu-be ikērēat uk put wuywebewi—Deus pe acã — io'e ip jewewebe.

⁸ Jesus itaybit o'e apēn jewaġuydadam ip o'e iam.

— Apēnpuye dak eyju imēn jewaġuydadam? — io'e.

⁹ — “Ikērēat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imēnpit eyetabut ġu ikērēat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'ãy,” i oce ibima, “Ecexiġxiġ,” i dak, “Exexecap cuy etujuxe eduk'a be,” i dak, eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e.

¹⁰ — Soat waġo ðn — io'e. — Wa'õbi teku oġu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'õbi ma teku o'ġu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

¹¹ Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ũat pe.

— E'ãy — io'e cebe. — Exexecap cuy ejat — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e Jesus cebe.

¹² Gebuje ijebit e'ũ topibit o'ãy. Jexexecap o'jat. O'jēm soat etabun. Imēneju soat itabēġbēġ o'e ip ijojom.

— Ajojojo ġu buk imēġat — io'e ip jewewebe — Ka'ũmġu xipacat Deus co'iat — io'e ip.

¹³ Jesus waram o'jēm. O'ju iodi kay—Galilēiadi kay. Adeayũ o'ju ikudadam. O'tobuxik ip. Ixeyũ mutaybitbin o'e.

¹⁴ Kapkam pima Jesus Levi o'jojojo. Levi Alfeu ipot osunuy. Iecuġap edinheiro bubu'ukat osunuy. Xik'i osunuy dinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — Jesus o'e cebe.

Levi o'jēm dinheiro bubuap'a bewi. O'ju Jesus eju.

¹⁵ Gebuje Jesus o'ju Levi duk'a kay. O'jekõn ceweju. Ade iecuḡap edinheiro bubu'ukayũ awerom osodop ip iḡo'a be. Jekõnkõn ip o'e Jesus eju, ceweju etaybitbinayũ eju dak, ade ikêrêat muḡêḡê'ukayũ dak. Ade jĩjã osodop ip Jesus eju jekuku'ukayũ.

¹⁶ Pũḡpũḡ Fariseuyũ'in ixeyũ o'jojojo—Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ. Ikêrêan e'e'ukayũ eju Jesus jekõnkõn o'e iap o'jojojo ip—iecuḡap edinheiro bubu'ukayũ eju iap tak.

— Apênpuye ekariwa jekõnkõn ikêrêat muḡêḡê'ukayũ eju, iecuḡap edinheiro bubu'ukayũ eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayũ be. Imên xipat ḡu — io'e ip.

¹⁷ Iboap co buje, Jesus o'jekawên ceweju ip.

— Iwãtaxipi'ũmayũ bit wuyanũḡtata'ukat kay je'ju ḡu—iwãtaxipipiyũ acã — io'e. — Imênpuxim õn tak jewexe xipacayũ nomuwã ãm ḡu ojet—xipat'ũmayũ nomuwã ãm acã. Ikêrêat uk am ixeyũ bewi ojet — io'e.

¹⁸ Koap pima João Batista eju etaybitbinayũ jekpiwan ma jewemureren ip osodop Deus eju kawên ãm, Fariseuyũ dak. Imênpuye ade o'ju Jesus kay.

— João eju etaybitbinayũ jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawên ãm, Fariseuyũ eju etaybitbinayũ dak — io'e ip. — Eweju etaybitbinayũ bit jekõnkõn. Apênpuye dak? — io'e ip cebe.

¹⁹ Gebuje Jesus o'jekawên ceweju ip.

— Oweju etaybitbinayũ jekõnkõn, õn ceweju ip puye — io'e. — Tomuwã'ibiyũ cucum pima jewebumũnap epeta kay, jekõnkõn cĩcã ip. Iwadip cexe ip pima, jekõnkõn cĩcã ip — io'e.

²⁰ — Guyjom pit iwadip ju'uk ip ceparakpewi — io'e. — I'uk puje, jekõn ḡu ip — io'e. — Imênpuxim, õn ixeyũ eju'ũm pima, oweju etaybitbinayũ jekpiwan ma jewemuren ip Deus eju jekawên ãm — io'e.

²¹ — Paḡo iisuat ajoinũm ḡu toti iorokat eju—iwekwekat eju imuwaket am — io'e Jesus. — Paḡo iisuat inũm puje paḡo iorokat eju, biḡ ma kuka o'jewekwek. Iwekat biḡ ma kuka o'e yoboḡ — Jesus o'e ma'ḡuto.

²² — Uva'abidi tiisuati atimuõm ḡu ixee muḡêḡê'a be—timũn'a be—yaokokat'a be — io'e. — Yaokokat'a be tiisuati muõm puje, kuka o'jeapaw. Uva'abidi kuka o'jediepu. Uva'abidi mũn'a dak kuka o'jeawenõmnõm. Imênpuye tiisuati atimuõm timũn'a be yaisuat'a be — io'e Jesus.

Iboam e'em pima, “Wekawên paḡo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak” i'e ojuy osunuy.

²³ Gebuje Jesus kapkam o'e trigodip taḡ Sábado kabia be—jebodoydoyap kabia be. Kapkam o'e jeweu etaybitbinayũ eju. Kapkam pima ceweju etaybitbinayũ o'tadot'uk, jere buye.

²⁴ Imênpuye Fariseuyũ o'jekawên Jesus eju.

— Ak'i juy ece! — io'e ip. — Eweju etaybitbinayũ kapikpiḡ Sábado kabia be! Trigo dadot uk'uḡ ip! — io'e ip. — Cũḡ ḡu e'em ip! — io'e ip. — Imên e'em Moisés ekawêntup: jebodoydoyap kabia be juy epeyekapik ḡu, i — io'e ip.

²⁵ Gebuje Jesus o'jede Fariseuyũ be.

— Epetupcoco ḡu du apên Davi o'e'e iaptup—Deus ekawêntup? — io'e cebe ip. — Ire bima, Davi oõm Deus eju kawênwên'ap'a be jebureyũ eju.

²⁶ Ixe kabia be Abiatar paĩyũ kukukat osunuy. Pão'a o'ya'o Daviyũ—iḡo beat'a—Deus etabixe o'yamõḡ ipi iat'a. Moisés ekawêntup e'em: Deus etabixeat'a ya'opi, i — io'e. — Paĩyũ be acã ya'opi ḡu — i'e'em Deus ekawêntup — io'e. — Imênpit Davi o'ya'o, paĩ ḡu ma'ḡu. O'yaũm jebureyũ be dak — io'e. — Deus pit “Ekêrê oxe,” io'e ḡu cebe ya'o buje. Apênpuye dak eyju e'em owebe “Eweju etaybitbin'ukayũ cũḡ ḡu e'em,” i? — io'e Jesus.

²⁷ — Te'e ḡu Deus o'e: Pũḡ kabia be juy epeyekapik ḡu, i. Imên ixee o'e ijodiat ebodoy am — io'e.

28 — Soat waḡo ðn. “Epeyekapik cuy,” i ðn e'em pima Sábado kabia be dak, cedaḡ kuka o'e Deus xe — Jesus o'e.

3

1 Sábado kabia be Jesus oôm ma'ḡuto Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iḡo'a be aḡokatkat osunuy. Pũḡbũnũ'a o'subũnũ'anũy ibũnũ'akērē.

2 Fariseuyũ o'jeak cĩcã Jesus kay Jesus ibũnũ'a kērēat ḡu'ada paxi jebodoydoyap kabia be iap com. Jesus muymuy ojuy ip. “Moisés ekawēn taḡ ḡu ěn jekukum” i'e ojuy ip Jesus pe. “Jesus kapikpiḡ jebodoydoyap kabia be—Sábado kabia be” i'e ojuy ip Jesus muymuy am.

3 — Ejot cuy ijoce — Jesus o'e ibũnũ'a kērēat pe.

4 Jesus o'jekawēn Fariseuyũ eju ḡejuje bit.

— Wuyeaypapayũ'ũm'ũm xe cedaḡ tu osunuy wuywebe xipacat muḡē ãm jebodoydoyap kabia be? — io'e cebe ip. — Cũḡ ḡu xe'e wuywebe ikērēat muḡē ãm? Cedaḡ tu warara'acat aoka am? Cedaḡ ḡu xe'e warara'acat daxijo am Sábado kabia be? — io'e.

Mũḡ. O'jemũḡ ip. Cede ba'ore ip o'e.

5 Gebuje Jesus o'jeak cekay ip. Itakoma o'e cekay ip, Fariseuyũ itabotaidabotbot'ũm ibũnũ'a kērēat kay buye. Iḡuycũḡ tak o'e ibu'u ip jemutaybin jekawēn puye.

— Paya'i ece ebu! — io'e ibũnũ'a kērēat pe.

Gebuje o'jewebumupaya. Ibũnũ'adip o'e.

6 Imēnpuye Fariseuyũ o'jēm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'je'awero ip Herodes ebekitkit eju—Judeuyũ kukukat ebekitkit eju. O'jewawē ip Jesus aoka am kapikpiḡ Sábado kabia be buye.

Jesus o'ju iodi wābu be jeweju etaybitbin'ukayũ eju—Galilíadi wābu be.

7 Gebuje ade o'ju ip Jesus kay. Soat ka daḡwi o'ju ip: Galilía eipi daḡwi, Judéia eipi daḡwi dak,

8 Jerusalém ka bewi dak, Iduméia eipi daḡwi dak, Jordāodi wĩnābu wi dak, Tiro ka tēḡatka bewi dak, Sidom ka tēḡatka bewi dak. Jesus idipat o'ḡuḡē iam o'jekũyjo ip. Imēnpuye ade jĩjã ma o'ju ip cekay. Kiiih.

9 Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbin'ukayũ eju.

— Kobe epeḡudim owebeam adeayũ be omukuḡap puxim — io'e cebe ip.

10 Kuy bima Jesus ade ma o'ḡu'ada'ada. Imēnpuye soat iwātaxipipiyũ ajēm ojuy ip osodop imucay ojuy.

— Omu'ada paxi ixe? — io'e ip jewebe ma.

11 Jesus dobuxik puje ip ibiōḡbuk kērēayũ kukukayũ o'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap “Teku ya'ōbuyiat,” i'e'em jewebe ma buye. O'jewāwã ip ya'ōberen:

— ěn Deus ipot — io'e ip.

12 — Epeḡuwēn ḡu juy warara'acat pe: “Teku Deus ipot” i — Jesus pit o'e ya'ōpuruḡ cebe ip.

13 Gebuje Jesus o'jeu co'a daḡ. Jemukaypinayũ o'taē jeweju jeku am. Oajēm ip cexe.

14 12 beayũ o'taē.

— Soat em cuy epeku oweju — io'e cebe ip. — Deus wuydaxijom iap ekawēn cuy epeḡuwēnuwēn soat ka daḡ — io'e cebe ip.

15 — Wa'ōbacaap oḡũm eywebe ibiōḡbuk kērēat mujēm ãm ikukukayũ bewi — io'e.

16 Ibũrũ ma ibutet osodop ip—taē'ibiyũ butet: Simão, i, Tiago i, João i

17-19 André i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, Tadeu i, Simão i, Judas iscarotes i. Ibũrũ ma ibutet ip. Jesus wara'at o'subutetmōḡ Simão buten. Wara'at ibutet Pedro i osunuy. João Tiago kitpit osunuy. Jesus wara'at o'subutetmōḡ João buten—Tiago buten tak. Boanerges i wara'at ibutet ip osunuy. Boanerges ibaca ip xiririkiap puxim iape. Zebedeu ipotpoyũ ip osodop xepxep. Wara'at Tiago Alfeu

ipot osunuy. Simão jeipi kay jĩãat osunuy. Judas Iscariotes ġuyjom Jesus o'ġũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Ibũrũ ma osodop ip 12 beayũ—Jesus emumujuyũ.

²⁰ Ibocewi Jesus o'ju jebure duk'a be.

Ade ma'ġuto oajẽm ip Jesus kay. Cekõn pa'ore o'e cebuxim ip, ceweju etaybitbinayũ dak.

²¹ Ibadipyũ iboam jekũyjo buje, o'ju ip Jesus dujupit ojuy jeduk'a be. Tũybe Jesus yakpidapin iãn o'e ip jekõnkõn'ũm puye.

²² Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ oajẽm cekay—Jerusalém ka bewiayũ. Jesus ip o'jomuymuy adeayũ be.

— Jesus jekukum ibiõġbuk kẽrẽayũ kukukat a'õbi—Belzebu a'õbi—Satanás a'õbi — i napa ma o'e ip Jesus muymuy. — Ixe ja'õbacaap ùmũm Jesus pe ibiõġbuk kẽrẽat mujẽm ãm adeayũ bewi — io'e ip napa ma.

²³ Imẽnpuye Jesus jemuymuy ojuyayũ o'tomuwa jewekay—Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ. O'jekawẽn ceweju ip. “Napa ma eyju e'em” i'e ojuy. Wuymutaybitbinap ekawẽn o'ġuwẽn cebe ip.

— Satanás a'õbi ġu õn imujẽmujẽm — io'e. — Satanás owebe ibiõġbuk kẽrẽat mujẽmujẽmãn pima, jebekitkit kuka juk ixe o'ġujẽm! Imẽnpit Satanás a'õbi ġu õn imujẽmujẽm — io'e.

²⁴ — Pũġ ka kukat jebekitkit mujẽm puje, abu kuka o'e ya'õ kay? Ka'ũma ma! — io'e.

²⁵ — Pũġti watwat kukat jebekitkit mujẽm puje, abu kuka o'e ya'õ kay? Ka'ũma ma! — io'e.

²⁶ — Imẽnpuxim Satanás jebekitkit mujẽm puje, abu kuka o'e ya'õ kay? Ka'ũma ma! Imẽneju Satanás ja'õbacaap ùmũm ġu owebe ibiõġbuk kẽrẽat mujẽm ãm—jebekitkit mujẽm ãm — io'e Jesus.

²⁷ — Wuyõm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriġ acã koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyõm put soat pu am—uk'a beat pu am — io'e. — Imẽnpuxim Satanás a'õbacaap mu'ũm'ũm pima, iba'ore kuka o'e wuywebe Satanás ebekitkit a'õbacaap mu'ũm ãm — io'e Jesus.

²⁸ — Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus. — Wuywebe ikẽrẽat muġẽ buje, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikẽrẽat ju'uk — io'e. — Wuywebe Deus muymuy buje dak, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikẽrẽat ju'uk — io'e.

²⁹ — Wuywebe Deus biõġbuk muymuy buje bit, Deus iboap ju'uk ġu wuywebewi. Iboap i'uk pa'ore Deus pe. Iboap kuġ acesop soat em—ikẽrẽat kuġ, ibiõġbuk muymuyap kuġ — Jesus o'e.

³⁰ — Ēn ibiõġbuk kẽrẽat a'õbi jekukum — i juk o'e ip Jesus pe. Imẽnpuye Jesus imẽn o'ya'õbu ip imukũyjojom ip.

³¹ Ixi o'ju Jesus kay, ikitpitpit tak. Akiju osodop ip.

— Jesus etomuwa — io'e ip kakijuayũ be. — Ceweju ocekawẽn pin — io'e ip. Kaxikxik'i osodop ip Jesus akokoreren akijuacat.

³² — Exi akiju omuy, ekitpitpit tak — io'e ip Jesus pe. — Eweju cekawẽn pin ip — io'e ip cebe.

³³ — Icẽmãn iġo oxiat. Boyũku okitpitpicat — io'e Jesus.

³⁴ Jesus o'jeak jexeayũ kay. O'jekawẽn ceweju ip.

— Warara'acayũ bit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e.

³⁵ — Deus bikuyap taġ jekuku'ukayũ okitpitpit co'i oxe, oĩxĩt co'i dak ip, oxi jo'i dak ip — io'e.

4

¹ Jesus waram adeayũ o'ġutaybin iodi wãbu be. Ade jĩã o'je'awero ip cexe. Imẽnpuye Jesus oõm kobe be. Oabik kobe bitakobu jeje iwãbu tẽġ. Adeayũ bit kapurũġ pe osodop ip ya'ĩjojom.

² Wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn Jesus. Ade o'ḡutaybin ip.

³ – Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay – io'e cebe ip. – Aḡokatkat o'ju jekat pe jekadai damuduudu am.

⁴ Tamududum pima xepxepa o'ta'at ipi ju e bitako daḡ – io'e.

– Wasūyū oajēm. O'ta'o'o ip taduduata—cekadaida—e bitako daḡata – io'e Jesus.

⁵ – Ibocewi wara'ata o'ta'at karatūḡ'a paraktaḡ. Ade ḡu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Dao ma o'tanōkap ka'wi ierūn puye – io'e.

⁶ – Imēnpit kaxiepi bima kaxie kadai o'ḡukaraw. O'ḡuy'ū. Oe'ū tābuju ba'ore buye – io'e.

⁷ – Wara'ata o'ta'at widaoho parakpe. Yaypan pima widaoho kadai o'ḡu'ūm. Oe'ū. O'jewa'ada ḡu – io'e.

⁸ – Wara'ata bit o'ta'at katō be. O'tanōkap. Xipan o'yaypan. Ta'ade o'e. Pūḡpūḡ kadai be ta'adesū o'e—30 be o'e ta—katō peat. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta – io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

⁹ – Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay – io'e.

¹⁰ Adeayū epit puje, pūḡpūḡ o'ya'ījojo'iaiyū oajēm Jesus kay. 12 beayū eju oajēm ip.

– Iba'arēm ekawēn ocexe – io'e ip cebe. – Apēn ocemutaybin ojuy eḡuy kadaida mududuap ekawēn muwēnuwēn? – io'e ip.

¹¹ – Kawēn ibapukan ōn eymutaybitbin – io'e. – Ibaḡu ma apēn Deus soat ipi daḡayū kukukan je'e iap muwēnuwēn ōn eywebe – io'e. – Kuy bima iboam o'ḡutaybin ḡu. Warara'acayū mutaybitbin pit ōn iba'arēmān, wa'ō kaykūy ip puye – io'e.

¹² – Iba'arēmān ōn ixeyū mutaybitbin. Ya'ījom ip. Imēnpit itaybit ḡu ip. Jekūyjom ip. Imēnpit wekawēn pa'arēm cexe ip. Itaybit pima bit kuka juk iḡuycūḡ o'e ip ikērēat kuḡ puye. Ikērēat tak kuka juk o'jepere ip. Ikērēat epere buje ip kuka juk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyū bewi – io'e.

¹³ – Kadai damuduuduap ekawēn iba'arēm eyxe. Apēntak eyetaybit epe'e owebe wara'at muwēn puje wuymutaybitbinap ekawēn muwēn puje? Wara'at muwēn puje dak, wekawēn pa'arēm je'e eyxe – io'e.

¹⁴ – Apēḡape ibo wekawēn iam ōn jeymutaybin. Kadaida mududuap Deus ekawēn muwēnuwēnap puxim – io'e.

¹⁵ – Deus ekawēn coco'ukayū kadaida buxim – io'e. – Pūḡpūḡ cekawēn coco'ukayū e bitako daḡata buxim – io'e. – Deus ekawēn co isu, Satanás ajēmjēm cekay ip – io'e. – Yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay – io'e.

¹⁶ – Warara'acayū karatūḡ'a paraktaḡata buxim—Deus ekawēn coco'ukayū – io'e Jesus. – Koap icokcok e'em ip Deus ekawēn co am.

¹⁷ Kadai tābube'ūmat puxim Deus ekawēn badi ḡu ōmōm cebe ip. Ibureyū e'em: “Teyūku Deus ekawēn kay,” i, iwaywayway am. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay – io'e.

¹⁸ – Warara'acayū widaoho parak taḡata buxim Deus ekawēn coco'ukayū. Deus ekawēn cocom ip – io'e.

¹⁹ – Imēnpit soat em ḡebum ip jemukaypinp kay. Tūybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuḡ pima iān e'em ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Deus ekawēn kay bit ip yopīt ma itabut, soat kay itabikuku jebubun puye. Deus ekawēn muwēnuwēn ḡu ip warara'acat pe jebureyū be – io'e.

²⁰ – Warara'acayū bit katō daḡata buxim Deus ekawēn coco'ukayū – io'e. – Cekawēn co buje, cekawēn kay jījā ip. Idipat mujurūḡrūḡ ip soat peam. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuḡ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuḡ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuḡ'iat'ip puxim tak – io'e.

²¹ Jesus wara'at kawēn o'ḡuwēn jewēju etaybitbinayū be—12 beayū be dak—wuymutaybitbinap ekawēn.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ḡu ajomuy — io'e. — Wuyxexecap tiotpe ḡu dak ajomuy. Um ma ajomuy kabia i'e am wuykay—soat ijo but am — io'e.

²² — Soat wuyxe iba'arēmat ibapuk je'e. Gasū ade ma wuyetaybit'ūmat. Guyjom pit wuyetaybin ace'e soan ma — io'e.

²³ — Wekawēn co pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy — io'e.

Imēn o'ḡuwēn “Wekawēn eyetaybin puje, warara'acat pe juy epeḡuwēn dao ma eyaḡuyba'ūmap puxim” i'e ojuy.

²⁴ — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Xipan'ūm ya'ījo buje, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboḡ cuy eyetaybin — io'e.

²⁵ — Wara'an eyetaybit pin pima, wara'an ma eyetaybit epesop. Ya'ījom eybu'u buje bit, kuy juk epeya'ījoioiap kay jeyaḡuyba'ūm — io'e.

²⁶ Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

— Deus soat ipi daḡacat kukukan iap kadai aypapanap puxim — io'e. — Aḡokatkat o'taida jekat pe — io'e.

²⁷ — Taida buje, soat exima xexen ma. Kabia isum kopkom. Nōjēmjēm. Aypapan. Aḡokatkat pit itaybit ḡu apēn aypapan iam.

²⁸ Kadai jekpiwan ma jewa'adadam. Koap dupcēm cēm. Taipuk cēm cēm ḡuyjom. Kanomūm dajēmjēm taipuk taḡ—tajakata — io'e.

²⁹ — Tarum'isum kadai bubum kat iwat kadai bubuap kaxi oajēm puye — io'e. — Imēnpuxim eya'ōbi ḡu warara'acayū itabut je'e Deus kay—Deus a'ōbi acā — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

³⁰ Jesus waram o'jekawēn.

— Deus ade jījāyū kukukan je'e — io'e. — Ajo-buxim xe'e je'e? Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop iboap ekawēn kay — io'e.

³¹ — Deus soat ipi daḡacat kukukan iap mostardada buxim—e da jo'iat puxim. Ipi be taida buje, ta'īt ma mostardada. Warara'ata bodi ma ta'īt ma. Aypapan cīcā taida buje bit.

³² Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Tākuboḡ e'em. Wasū jedopi mōḡmōḡ tāku jeje — io'e. — Imēnpuxim ḡasū Deus pūḡpūḡayū kukukat. Guyjom pit adeayū kukukan je'e — io'e.

³³ Jesus ibo ekawēn puximat o'ḡuwēnuwēn adeayū be. Deus soat kukukan je'e iap ekawēn o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Imēnpuye itaybit put ip.

³⁴ Adeayū mutaybitbin pima wuymutaybitbinap ekawēn acā o'ḡuwēn—kawēn iba'arēmat acā. Jewēju etaybitbinayū mutaybitbin pima bit, ibapuḡ ma o'ḡutaybin ip. Kawēn iba'arēmat ḡu o'ḡuwēn cebe ip—ibapukat ma.

³⁵ Ixe kabia kabiogkabiog'i bima, Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinay'u be.

— Ga'a iodi wīnābu aju — io'e.

³⁶ Ceweju etaybitbinayū o'jewemuwēn ip adeayū be. Jesus kuy kobe be osunuy. Jewēju etaybitbinayū o'tujowat jewēju. Warara'acayū dak o'timudek jekobe daḡ ma ip.

³⁷ Gebuje kabidoxixi oajēm cekobe kay. O'subidoajēm cekay ip—Jesus kay, jewējuayū kay dak. Kobe be diōmōm o'e tipodoyat. Kobedi tiboḡ o'e. Kobe munopapūn ojuy o'e idibim.

³⁸ Imēnpit Jesus ixet osodop kobe ukpu be. Ixet jadipi jeje.

Gebuje ceweju etaybitbinayū Jesus o'ḡuwurūḡ.

— Ocemutaybitbin'ukat! Ak'adit ma du ēn ocekey? — io'e ip. — Je'ūm wuyju! — io'e ip cebe.

³⁹ Jesus o'āy.

Gebuje Jesus kabidoxixi o'ḡukorēm.

— Ebidopon! — io'e kabidoxixi be. — Edipon! — io'e iodi be.

Kabido dao ma o'subido'ũm. Tipo o'e iodi.

⁴⁰ Imēneju Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

— Apēnpuye dak eyparara? Eyetabut ġu du Deus kay? — io'e.

⁴¹ Iparara jġjā ip o'e.

— Abu dak sute? — io'e ip jewewebe. — Cekawēn acā kabido o'subidomu'ũm! Dao ma o'timupon iodi! — io'e ip.

5

¹ Jesus wĩnābu oajēm jewēju etaybitbinayũ eju. Oajēm ip Gerasa eipi be.

² Kobe bewi Jesus cēm puje, aġokatkat osodot ce'ũ'ũayũ mōġmōġap pewi. Ibiōġbuk kērēat kukat osunuy.

³ Ixe ukā be ġu osunuy—ce'ũ'ũayũ mōġmōġap pe acā, ibiōġbuk kērēat kuġ puye.

⁴ Ade em Gerasa eipi watwat cuk adi ibiōġbuk kērēat kuġat o'taomũnmũn ip. Correntebum cuk adi o'taomũnmũn ip, cabobum tak. Gasũ bit taomũn pa'ore ip osodop. Iba'ore osodop ip correntebum tak. Ade em ma juk adi o'taomũnmũn ip correntebum, cabobum tak. Imēnpit ixe aġokatkat correntebu o'subumuwepakkap. Ixe cabobu o'subudakatkat. Ixe muwaġōn pa'ore o'e soat pe.

⁵ Kabia bun, ixima bun tak e'ũ'ũayũ mōġmōġap taġ oekuku ibiōġbuk kērēat kuġat. Co'a daġ tak oekuku. Soat em jewāwāwām oekuku. Jewemuwerikweriġ wita'am oekuku. Jewemudadaibotbon oekuku.

⁶ Wũywi ma Jesus co buje, ibiōġbuk kērēat kuġat o'jedau Jesus kay. O'jēġ'aecōġcōġ Jesus wap ya'ōbuyxi cexe buye.

⁷⁻⁸ — Ibiōġbuk kērēat, ejēm cuy aġokatkat pewi — Jesus o'e.

Ibiōġbuk kērēat kuġat o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus, apēn ěn em owebe? — io'e. — ěn Deus ipot—soat podi ma ya'ōbacaat ipot! — io'e. — Ipiat'ajoan ġu juy ěn owebe, Deus etabutpe wuyju buye — io'e Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Apēn ebutet? — Jesus o'e.

— Obutet Ade i, ade oceju buye — io'e. — Ijop ka bewi ġu juy ibiōġbuk kērēat eġujēm — io'e aġokatkat Jesus pe.

¹¹ Ade jġjā dajebaroyũ wurũrũrũġ osodop ip iboce co'a daġ.

¹² — Dajebaroyũ be juy eġuōm — io'e. — Āġ ocemuōm cebe ip — aġokatkat o'e.

¹³ — Ha'a — io'e. — Epeōm cuy cebe ip — Jesus o'e.

Ibocewi ibiōġbuk kērēayũ o'jēm aġokatkat pewi. Oōm ip dajebaroyũ be.

Ade jġjā osodop ip dajebaroyũ. Kiiih. 2000 be aco'i osodop ip. Daudaum o'jenapōn ip co'a pēnpēn taġ. O'kop ip iodi be. Oakōm ip. Jeabokaboġ oap ip iodi be. Poġ. Oe'ũ'ũ ip.

¹⁴ Imēneju dajebaroyũ kukukayũ owatwat ip.

— Jesus ibiōġbuk kērēayũ o'ġuōm dajebaroyũ be — io'e ip warara'acayũ be. — Oap ip ade — io'e ip.

O'ġuwēn ip ikaboġatka watwat pe, koġũnpi watwat pe dak. Ade o'ju ip apēn o'jebapuk iap com.

¹⁵ O'ju ip Jesus kay. Ibiōġbuk kērēat kuġ tũibit o'jojojo ip. Gasũ bit tadaibot ġu o'e. Xik'i osunuy. Totite o'e ġasũ bit. Yaġuysat o'e ġasũ bit. Imēneju itabēġbēġ ip o'e ijojom.

¹⁶ Ibocewi o'jojojo'iyũ apēn o'jebapuk iap o'ġuwēn oajēm'iyũ be.

— Jesus ibiōġbuk kērēat o'ġujēm aġokatkat pewi — io'e ip. — O'ġuōm dajebaroyũ be — io'e ip. — Oakōm ip iodi be. O'jeabokabok ip. Oap ip — io'e ip.

¹⁷ Imēneju:

— Ejēm cuy oceka bewi — io'e ip Jesus pe Gerasa eipi watwat.

¹⁸ Imēnpuye Jesus oōm kobe be jejēm ām.

Kobe be iōm puje ibiōġbuk kērēat kuġ tũibit o'ju Jesus kay.

— Eweju ōn tak cum — io'e. — Exe ma onuy pin — io'e Jesus pe.

19 — Ap — io'e Jesus pit. — Oweju ġu ejot. Eduk'a be juy eju, ebureyũ kay — io'e Jesus cebe. — “Kariwa ibiõġbuk kërëat o'ġujëm owebewi,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e. — “Kariwa juk xipan okuk,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e.

— Ha'a — io'e.

20 Gebuje o'ju jeka kay. 10 beatka daġ oekuku: — Jesus ibiõġbuk kërëat o'ġujëm owebewi — i'e'em soat pe. Iboam jekũyjo buje:

— Ajo iba'ore cekay—Jesus kay? — io'e jewewebe.

21 Gebujep Jesus iodi o'timudek ma'ġuto kobe daġ. Timudek puje, ade jĩã ip o'ju topabe ka'oririt pe. Kiiih.

22 Judeuyũ e'aweroroap'a kukukat o'ju Jesus kay—Deus eju kawënwënap'a kukukat. Ibutet Jairo i osunuy. Taxitxet osunuy. Taxit 12 koato osunuy. Jesus dopabijuk puje, o'jẽġ'aecõġcõġ cewap, Jesus ya'õbuyxi cece buye.

23 — Tapu, odaxit oe'ũ pin — io'e. — Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Ebu juy esubumõġ cebe imu'ada am. Esubumõġ cuy cebe ce'ũap puxim — io'e Jesus pe.

24 Imënpuye Jesus o'ju ceweju—Jairo eju.

Ibocewi ade ip o'ju Jesus nomuju. Icëġsũġ ip o'e ade jĩã buye.

25 Iboce ayacat tak osunuy. Ade koato ma toybucukbucuġ ġu osunuy—12 koato ma.

26 Ade wuyanũġtata'ukayũ ixe ayacat anũġtata'uk ip osodop. Imënpit biġ ma xipat'ũm cĩcã o'e. Soat jedinhoiro o'ġu'ũm janũġtataapteim. O'jexere ġu. Biġ ma xipat'ũm cĩcã o'e.

27-28 Ixe ayacat Jesus iwãtaxipipi mu'ada'adaap awëġ o'yawëġcoco.

— Jesus esay mucay buje, oce'ada — ayacat o'e jewebe ma.

Gebuje o'ju Jesus tẽġ adeayũ parakpe—aweromayũ parakpe.

29 Jesus esay o'ġucay warara'acat eta'ũmpi. Cesay mucay'isum ma o'toybucuk. Xipat o'e ġebuje bit.

30 Wa'õbacaan aco'i oġu'ada iam itaybit o'e Jesus pit. O'jekorepën adeayũ parakpe ġebuje bit.

— Abu wesay o'ġucay? — io'e.

31 — Tã! — io'e ceweju etaybitbinayũ. — Adeayũ wuymukuġukuġ iap cocom ġu du ën? — io'e ip. — Apënpuye ën e'em “Abu wesay o'ġucay?” i? — io'e ip.

32 Imënpit Jesus o'jeakak soat kay. Abu wesay o'ġucay iat kudadam o'jeakak.

33 Ayacat itaybit o'e Jesus omu'ada iam. Imënpit iparara o'e Jesus itakoma je'e okay iap puxixim. Ikarabakbak tak o'e jeparara pibun. O'jẽġ'aecõġcõġ Jesus wap.

— Õn ma esay oġucay — io'e cebe. — Ën cuk omu'ada — io'e.

34 Imënpuye:

— Tũ'ũ, kuy ece'ada etabut okay buye — io'e Jesus. — Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Ecockoġ cuy eġuy — io'e. — Kuy ece'ada. Xipat ecesũy ġasũ bit — io'e.

35 Jesus puk kawënwën ma ayacat eju bima, Jairo duk'a bewiayũ oajëm cekay—Jairo kay.

— Iġuje, edaxit'ũm kuy oe'ũ — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat eġuwa'ũm ġu ġasũ bit — io'e ip.

36 Imënpit Jesus ak'adit ma o'e oe'ũ iap awëġ kay.

— Eġuycũġ ġu juy eġuy — Jesus o'e Jairo be. — Etabun pit cuy eġuy okay — io'e.

37 Gebuje Jesus ebapũġayũ acã o'tujowat jewēju. Pedro o'tujowat jewēju, Tiago dak, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Ibũrũ ma o'tujowat jewēju.

38 O'ju ip Deus eju kawënwënap'a kukukat tuk'a kay—Jairo duk'a kay. Ade osodop ip tuk'a be. Wawa ip osodop. Jewãwãwã ya'õberen ip osodop yaypan'isuat'ũm cocom.

39 Uk'a be jeõm puje, Jesus o'jekawën ceweju ip.

— Apënpuye eyju wawa? Eya'õkarey jĩã oxe! — io'e cebe ip. — Yaypan'isuat ce'ũ ġu—ixet ã! — Jesus o'e wawaayũ be.

Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ũm oe'ũ iam. Inaka waram imutain. Imënpuye:

— Ixet ã — io'e.

⁴⁰ Wawaayũ itaybit o'e yaypan'isuat'ũm oe'ũ iam. Imēnpuye Jesus o'jowayway ip. Jesus soat ip o'ğujēm uk'a bewi.

Ibocewi Jesus yaypan'isuat'ũm ebay o'tujowat jeweju, ixi dak, ebapũğayũ dak—jeweju etaybitbin'ukayũ. O'ju ip ce'uat kay. Oajēm.

⁴¹ Ce'uat o'subaixik.

— Talitá cumi — Jesus o'e ja'õm cebe.

(Talitá cumi “Tu'ũ, ağobucēğ ece” i õn e'em ewebe iape wuya'õm).

⁴² Ce'ũ topibit waram o'jetait. O'je'ağobucēğ ģebuje bit. O'kop. O'jexĩğxĩğ. Imēnpuye o'jojojo'iyũ itabēğbēğ o'e ip ijojom.

⁴³ — Ixan cuy eğũm cebe — Jesus o'e ixi be. — “Jesus waram odaxit'ũm o'ğutait” i'ũmğũ juy epe'e warara'acayũ be — io'e cebe ip.

6

¹ Jesus o'ju ibocewi. O'ju jaypanapka kay. Oajēm Nazaré ka be jeweju etaybitbin'ukayũ eju.

² Sábado bima ade o'ğutaybin Deus eju kawēnwēnap'a be. Jebodoydoyap kabia be ip o'ğutaybin.

Ade ixekawēn o'ya'ıjojo ip. Ya'õpicũğcũğ ip o'e cekawēn kay.

— Apēntak iğo ağokatkat itaybit soan kawēn? — io'e ip jeweweju. — Abu dak ixekawēn o'ğutaybitbin? Wuywebe i'e ba'oreap mubapukpuğ ģoku — io'e ip.

³ — Iğo ģu du karepiğa? — io'e ip. — Maria it ma ģoku. Tiago wağo ma ģoku. José wağo dak. Judas wağo dak. Simão wağo dak — io'e ip. Iixityũ dak ijoce ma wuyweju ma — io'e ip. — Wuyju bit kũyjobin ģu juy ajop ixekawēn kay, ixekawēn wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

⁴ Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Soat ka dağacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuğ — io'e. — Jaypanapka beayũ bit ibuyxim ģu ikuğ — Jesus o'e cebe ip.

⁵⁻⁶ Nazaré ka be bima ade em ģu Deus a'õbacaap o'ğubapuk, itabut'ũm ip puye.

— Itabut'ũm cĩcã ip okay — Jesus o'e jewebe ma.

Warara'acayũ bit ixekawēn kay jĩjã o'e. Imēnpuye jebu o'jewebumõğ cebe ip—iwãtaxipipiyũ be. O'ğua'ada'ada ip.

Guyjom wuyjuyũxirixiri dağ oekukuku. Imutaybitbin ip oekukuku.

⁷ Jesus 12 beayũ o'tomuwa jewekay. Xepxepxem ip o'ğujuju warara'acat ka dağ.

Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Wa'õbi ma ibiõğbuk kērēat epeğujēmjēm ikuğayũ bewi — io'e cebe ip.

⁸ — Eyba'ip acã epeyoptujowat eyjuap tağ — io'e cebe ip. — Eyxan pit epetujowat ģu, sacola dak ka'ũma, dinheiro isurũğat tak ka'ũma.

⁹ Eyesandália dak epetujowat — io'e. — Eywebeat acã eydoti epetujowat—xepxem pit ka'ũma — io'e.

¹⁰ — Pũğka be eyajēm puje, pũğ'a be ma epesopsop uk'a be. Pũğ'a be ma epesop iğo ka be bima — io'e.

¹¹ — Pũğka be eyajēm puje, ibo ka watwat pe eykukpin'ũm pima, wara'atka kay juy epeju — io'e. — Ibo ka watwat eya'ıjo pin'ũm pima, epejēm cuy ibo ka bewi. Cēm pima eyesandália epeğupoyoy “Deus pe ipiat pi'ajoat puje eywebe, ocekpiwatpi ģu oce'e,” i'e'em cebe ip — io'e. — “Eyju ma eyukpiwat Deus ekawēn kay'ũm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² Imēneju 12 beayũ o'ju. Ade mukũyjojom oekukuku ip kawēn idipan.

— Ikērēat muğēğēap epeyepere juy — io'e ip. — Cũğ ma juy epeku — io'e ip adeayũ be.

¹³ Ibiõğbuk kērēat o'ğujēmujēm ip soat pewi. Ixepi o'timõğmõğ ip iwãtaxipipiyũ a jeje imu'ada am.

¹⁴ Gebuje ipi kukukat Herodes Jesus awëḡ o'yawëḡtobuxik soat kaka daḡ o'jeawëḡepõḡpõḡ puye. Tũybe waram ḡuto o'jetait'iat teku iãn o'e ip adeayũ.

– João Batista teku – io'e ip pũḡpũḡ. – Waram ḡuto o'jetait teku je'ũap tomukadi – io'e ip. – Imēnpuye Deus a'õbacaam wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ teku – io'e pũḡpũḡpũḡ.

¹⁵ – Ka'ũma – io'e warara'acat pit. – Elias'ũm teku – io'e ip. – Waram ḡuto o'jetait – io'e ip.

– Ka'ũma – io'e warara'acayũ bit. – Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ũm teku – io'e ip. – Waram ḡuto o'jetait'iat teku – io'e ip. – Kuyje osunuyiat teku – io'e ip.

¹⁶ Imēnpit ipi kukukat Herodes Jesus awëḡ co buje, imēn o'jekawēn.

– Oxe bit teku João Batista – io'e. – Kuy bima wemu'a'uk teku. Imēnpit waram ḡuto o'jetait – io'e.

¹⁷⁻¹⁹ Kuy bima Herodias Filipe tayxi osunuy. Ikukat Herodes kitpit tayxi osunuy. Herodes pit Herodias o'jat jetayxim. Imēnpuye João Batista o'e Herodes pe:

– Deus xe cedaḡ ḡu ewebe jewebumũn ãm ekitpit tayxi eju – i. Imēnpuye Herodias itakoma jĩã o'e João kay. João aoka ojuy o'e. Imēnpuye Herodes João o'ḡuõmat daomũnmũnap'a be jetayxi be yaokaap puxim. Herodias pe João aoka ba'ore o'e, Herodes xe João ya'õbuyxi buye.

²⁰ – João cũḡ cĩcã – io'e Herodes. – Xipat cĩcã ixē—ikērēat kuḡ ḡu – io'e.

Herodes João muxipanpan osunuy daomũnmũnap'a be yaokaap puxim. Herodes pe João ekawēn co buje, yaḡuybabi'ũm'ũm osunuy. Inaka João ekawēn co pin cĩcã osunuy.

²¹ Gebuje Herodes peta o'ḡuḡē jekapap kabia kay ḡebum am. Peta boḡ cĩcã o'ḡuḡē ip. Herodes ya'õbuyxiayũ o'tomuwã peta kay jebekitkiyũ. Sorarayũ kukukayũ dak o'tomuwã, Galiléia eipi beayũ dak—kariwawa ecuḡapap. Peta kabia bima Herodias o'e jewebe ma:

– Gasũ ma João oyaokaat – i.

²² Ibocewi Herodias it oõm peta muḡēḡēap'a be. Ayacat osunuy yaypan'isuat. O'jeda'i'in Herodes etabutpe, ceweju jekõnkõnayũ etabutpe dak. Da'i'iap co buje, icocok o'e ip. Imēnpuye:

– Ajo-kay ěn oxewi? – io'e Herodes yaypan'isuat pe. – Emukaypin cuy oḡũm ewebe – io'e. – Ade obubut weipi be. Ipidaseat ma oḡũm ewebe – io'e.

²³ – Deus etabun õn e'em ewebe – io'e. – Soat emukaypin cuy oḡũm ewebe – io'e. – Ipidase juy oḡũm ewebe obubut. A'õ kay je'e ip webekitkiyũ – Herodes o'e.

²⁴ Ixe yaypan'isuat o'jēm. O'ju jexi kay.

– Mamã, ajo dak ojoojuy? – io'e jexi be.

– “João Batista a juy eya'ukat. Eyaũm owebe,” i juy ece cebe – io'e ixi.

²⁵ Herodes kay yaypan'isuat o'jepit ipi kukukat kay ḡebuje bit.

– João Batista a juy eyaũm owebe parato be – io'e ipi kukukat pe. – Gaxĩn ma juy eyaũm owebe – io'e jexi a'õbi.

²⁶ Ipi kukukat Herodes iḡuycũḡ o'e. Ibu'u jĩã ya'uk an osunuy.

– Soat emukaypin cuy oḡũm ewebe – i juk o'e yaypan'isuat pe jewēju jekõnkõnayũ etabutpe. Imēnpuye isũsũn o'e jebureyũ buxim. “Oyaũm ḡu ewebe” i'eap puxim isũsũn o'e.

²⁷ Gebuje o'jekawēn sorara be.

– João a juy eya'uk – io'e. – Eyadojot cuy owebe – io'e sorara be ipi kukukat.

Sorara o'ju. João a o'ya'uk daomũnmũnap'a be.

²⁸ O'yadujupit parato be. O'yaũm yaypan'isuat pe. Yaypan'isuat o'yadujowat jexi be. O'yaũm cebe.

²⁹ João'ũm e'ũ ãm jekũyjo buje, ceweju oekuku'iaiyũ o'ju Herodes kay. João'ũm jebit o'tujowat ip. Jebabim o'jomõḡ ip witabikũy be.

³⁰ Ixe be juk o'ġuju'iajū o'jepit Jesus kay. Soat cuk o'e'e ip iat o'ġuwēn ip cebe, soat cuk o'ġutaybitbin iap tak.

³¹ Ade jġjā ajēmjēm ip o'e Jesus kay, ceweju etaybitbin'ukayū dak. Cēmcēm tak o'e ip cexewi ip. Ixeyū dak cekōn pa'ore o'e ade ip puye.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Eydaobire jġjā — io'e. — Ga'a aju uk'a'ūmat kay jebodoy am. Wuyju acā aju — Jesus o'e cebe ip.

— Ga'a — io'e ip.

³² Gebuje o'ju ip uk'a'ūmat kay. Kobe daġ ip o'ju. Ixeyū acā o'ju jebodoy am.

³³ Ijēm puje ip, ade kapurūġ taġayū Jesusyū o'jojojo.

— Jesus o'jēm jewēju etaybitbinayū eju — io'e ip jewewebe. — Ga'a aju kapurūġ taġwi ixeyū dopabe — io'e ip.

Imēnpuye o'jedau ip kapurūġ taġ. O'jedau ip Jesusyū dopabijuk am. Soat kaka daġwi o'ju ip. Jesus ajēm'ūm awap ma oajēm ip.

³⁴ Kobe bewi jejēm puje, Jesus ade jġjā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

— Teyūku ovelhayū buxim oxe—jekukat'ūmayū buxim — Jesus o'e jewebe ma.

Ade ma ip o'ġutaybin.

³⁵ Kaxi ipi tēġ pima ceweju etaybitbinayū o'ju Jesus kay.

— Ijoce ya'ūmġu uk'a — io'e ip. — Ka'ūmġu wuyxan. Kuy katpuje jġjā — io'e ip.

³⁶ — Adeayū juy eġuypit aġoka kay — io'e ip. — Eġuypit ip ikatēġatka be jexat pu am — io'e ip.

³⁷ — Eyju ma ixan epeġūm cebe ip — Jesus o'e cebe ip.

— Apēntak pāo'a oceyabu soat xat'am? — io'e ip. — Pāo'a deim kuka o'e teiboġ cġcā. 200 dinheiro isurūġat kuka o'e—prata muġēġē — io'e ip.

(Pūġ dinheiro isurūġat prata muġēġē pūġ kabia ekapikapteim osunuy).

³⁸ — Pebūrū'a eyju pāo'a kuġ? Epeju buk eyetaybit am — Jesus o'e.

O'ju ip jetaybit am. Itaybit puje ip o'jepit.

— 5 be pāo'a kuġ oceju, xepxep axima kuġ tak — io'e ip Jesus pe.

³⁹ — Epe'e juy adeayū be “Epabik cuy tip kireat ceje,” i — Jesus o'e.

⁴⁰ Soat ip awerom oabikbik. Ade jġjā osodop ip. Pūġ eawero 50 be wuyjuyū osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Wara'at eawero 50 be osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Ade jġjā osodop ip. 5000 aġokatkat osodop ip—pāo'a omayū. Ixeyū tayxiyū dak ya'om, ipotpoyū dak, taxityū dak.

⁴¹⁻⁴⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn jebay eju—Deus eju. Pāo'a o'yabu. Axima dak o'jat xepxep. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Pāo'a eyaūm ocoxat'am — Jesus o'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat.

— Juku pāo'a — io'e jewēju etaybitbinayū be.

Cinco be pāo'a o'yadop. Imēnpit Jesus o'yamu'acoġ. Ya'ade jġjā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaūm adeayū be. Xepxep axima osodop. Jesus pit axima o'ġu'acoġ. Imēnpuye ade jġjā o'e. Axima dak o'ġūm jewēju etaybitbinayū be. O'ġūm ip adeayū be. Soat ip o'jo'o'o—5000 beayū—aġokatkayū. Soat ip ibeġbeġ o'e, Jesus o'ġu'acoġ puye.

Ibocewi ceweju etaybitbinayū cepoyat o'jat. Ico be ip o'ġuōm. 12 be o'ġunopapūn ip cepoyan—pāo'a epoyat'am, axima epoyan tak.

⁴⁵ Gebujeap tomukadi:

— Epeōm cuy kobe be — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Wġnābu epeju owap. Betsaida ka kay juy epeju — io'e.

Jesus “Eyduk'a be juy epeyepit,” i'e'em pima adeayū be, ceweju etaybitbinayū o'ju wġnābu.

⁴⁶ Tuk'a be adeayū muju buje, Jesus o'ju co'a kay jekawēn ām Deus eju.

⁴⁷ Kabiok pima Jesus jaḡepũḡ ma o'e kapurũḡ pe. Imēnpit kobe daḡayũ iodi bicũḡ pe o'e ip—ceweju etaybitbinayũ.

⁴⁸ Jesus ip o'jojojo—kobe daḡayũ—tibicũḡ peayũ. Pipim jekoykoy o'e ip kabido o'subidoajēm topabe buye.

O'ju cekay ip kabiakabia'i bima—kaxi jēm awap ma. Kuyḡu o'ju tibicũḡ peayũ kay. O'kop co'a daḡwi. Idibi adopa daḡ xĩḡxĩḡ o'ju. Cekay ip o'ju.

⁴⁹ Jesus o'jojojo ip idibi adopa daḡ xĩḡxĩḡ pima. Tũybe ite axik iãn o'e ip. Jesus co buje soat ip o'jewāwā jeparara pibun.

⁵⁰ Iparara jĩjã ip o'e.

— Eya'õcam cuy epesop! Eypararam ḡu juy! Õn ã! — Jesus o'e.

⁵¹ Ibocewi Jesus oõm kobe be ceweju ip. Kabido o'subido'ũm ḡebuḡe bit. Dao ma o'tipon. Imēnpuye o'jekuy ip. Yaḡuybabi'ũm o'e ip. O'jojojo ḡu buk ip imēḡat.

⁵² Ixe kabido o'subidomupon iap o'jojojo ip. Inaka teku Deus a'õbacaap kuḡ jekukum iap kay itabut ḡu ip. Pão'a o'yamu'acoḡ iap o'jojojo ip. Inaka:

— Ka'ũma ma ite jo'i ya'õbuyxi — i'ũmḡu o'e ip.

Itabut ḡu o'e ip cekay.

⁵³ Iodi mudek puje ip, Jesusyũ oajēm Genesaré eipi be. O'jemũḡ ip ebikopap pe. Kobe ip o'ḡukirik ka'oririt pe.

⁵⁴ Kobe bewi ijēm isum ma ip itaybit o'e teyũku Jesusyũ iam ibo ka watwat.

⁵⁵ Daudaum o'ju ip uk'a'a daḡ iwãtaxipipiyũ dakoykoy. O'tujowat ip Jesus kay. Dobaptup ceje o'tujowat ip. Iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip adeayũ o'e “Jesus omuyku ijoce” iap pe.

⁵⁶ Aḡoka daḡ Jesus oeku, ikaboḡatka daḡ tak, biopak kukukayũ ka daḡ tak. Yajēm puje jebureyũ iwãtaxipipiyũ o'jomõḡ je'aweroroap pe.

— ãḡ esay ukpi oceḡucay — io'e ip Jesus pe. Soat ip o'je'ada o'ḡucay'iyũ. Soat iwãtaxipipiyũ xipat o'e.

7

¹ Fariseuyũ o'je'awero ip Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak—Jerusalém ka bewiyũ.

²⁻⁴ Aypapayũ'ũm'ũm ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip Fariseuyũ, soat warara'acayũ Judeuyũ dak. Jebu'isu bima dak ip jebuwuywuy'uk ma osodop. Tũybe ade em wuybuwuy'ũm pima wuykērē Deus xe iãn o'e ip. Imēnpuye ade em jebuwuy'ũm pima, o'jekõn ḡu ip. Tarekrek pupuap pewi jepit puje, o'jekõn ḡu ip ade em jebuwuy'ũm pima. Ade ma ajojoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip—kuyjeayũ'ũm'ũm ekawēn taḡ. Imēnpuxim soat em ma kopo'abi wuywuy'uk ip osodop, kamuti'abi wuywuy'uk tak ip osodop, kajarão'abi wuywuy'uk tak ip osodop. Jesus eju etaybitbinayũ bit ade em'ũma o'jewebuwuy jekõn pima—pũḡ em ã. Fariseuyũ iboap o'jojojo.

⁵ Gebuḡe Fariseuyũ o'jekawēn Jesus eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Eweju etaybitbinayũ wuyajojoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ ḡu jekukum — io'e ip cebe. — Cedaḡ ḡu ip jekukum. Ade em'ũma jewebuwuywuy'uk ip jekõn ãn — io'e ip imuymuy ip.

⁶ Gebuḡe Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ixeyũ o'ḡukorēm.

— Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmãn — io'e. — Imēn o'e jemudupmubararakatup pe: Deus e'em:

“Deus kay oceju” i napa ma e'em iteyũ wuyjuyũ, i. Imēnpit okay ḡu ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

⁷ “Ën xipat,” i te'e ma e'em ip owebe, i. Imēnpit xipat ḡu õn ip cece, io'e Deus, io'e Isaías. “Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,” i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyũ ekawēn acã adeayũ mutaybitbin ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

8 – Eyju Deus ekawēn iwatiwan aypapayū'ūm'ūm ekawēn tağ eyeku am – io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

9 – Deus ekawēn kay ġu eyju—aypapayū'ūm'ūm ekawēn kay acā! Jewexe eyetaybit cīcā! – io'e.

10-13 – Moisés o'e kuyje:

Xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i.

Waram o'e ġuto:

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka—jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Moisés o'e – io'e. – Imēn eyju warara'acayū muwa'ūm'ūm cebay buywat am, ixi buywat am tak. “ ‘Dinheiro kuka adi oğūm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” i eyju bit e'em warara'acat mukūyjojom – io'e Jesus. “ ‘Imēnpit ibo edinheiro oğūm cuy Deus pe,’ i juy epe'e eyebay be,” i'e'em eyju bit warara'acat mukūyjojom – io'e Jesus. – “ ‘Gasū iba'ore owebe eybuywat am,’ i juy epe'e cebe ip,” i eyju e'em imukūyjojom ip – io'e Jesus. – Imēn eyju Deus ekawēn kay ġu. Deus ekawēn ġu warara'acayū mutaybitbin eyju—eyekawēn acā. Deus ekawēn tağ ġu eyju jekukum—eyekawēn tağ acā. Soan eyju e'em cedağ'ūmān – Jesus o'e Fariseuyū be.

14 Gebuje Jesus waram adeayū o'tomuwā jewekay.

– Eya'ōpicūğcūğ cuy apēn òn em iap kay – io'e cebe ip. – Eyetaybin cuy epesop! – io'e.

15 – Wuywebe iōmōmap ġu wuymukērērērēn—wuybinūn peat acā! – io'e.

16 – Wekawēn eyetaybit pin pima, xipan cuy eya'ōpicūğcūğ! – io'e.

17 Jesus o'jēm adeayū xewi.

Gebuje oōm uk'a be jewēju etaybitbinayū eju. O'jekawēn ip cewēju—Jesus eju.

– “Wuywebe iōmōmap ġu wuymukērērērēn—wuybinūn peat acā,” i kuy ece adeayū be – io'e ip. – Iba'arēm ekawēn ocexe – io'e ip.

18-19 – Eyju dak eyetaybit ġu du wekawēn? io'e. – Adeayū-buxim wekawēn pa'arēm tu eyxe? – Jesus o'e. – Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wa'ō kay. Eyxat òmōm eybinūn pe ġu—eydada be acā! Guyjom cēmcmēm ġu to eywebewi – io'e. – Imēneju eyxat ġu eymukērērērēn – io'e.

Jesus iboam i'e buje “Soat i'opi ġu wuywebe” iam imutaybin ojuy ip o'e.

20 – Ixat ġu ijodiacat mukērērērēn – io'e. – Ijodiacat ikērēat mujurūğrūğ soat em ikērēat kay ġebum puye – io'e.

21 – Soat em ijodiat ġebum ikērēat kay. Imēnpuye soat em ikērēat kay jewağuydadam ip: aoyū kaykay dak ip, warara'acat pubut tujupa'um'um tak ip; warara'acat aokakam tak ip,

22 warara'acat tayxi kaykay dak ip; itabikuku dak ip warara'acat pubut kay; ikērēat mujurūğrūğ tak ip; napapa'uk tak ip; warara'acat muğuykuku ojuy dak ip; cekawēnkērē dak ip; itabutkarey dak ip; warara'acat awēğtatam tak ip; yoboğan pin tak ip; yağuyba'arēm tak ip – io'e Jesus.

23 – Ijodiacat ikērēat mujurūğrūğ jexat o'om puye ġu—soat em ikērēat kay ġebum puye acā – Jesus o'e.

Imēn Jesus jewējuayū o'ğutaybitbin

24 Ibocewi Jesus o'ju Tiro ka kay, iğo ka tēğatka kay dak. Oōm uk'a be jenuy ām. Ibu'u osunuy warara'acat pe itaybit am Jesus omuy ijoce iam. Imēnpit cemunēm pa'ore osunuy.

25 Gebuje Jesus uk'a be omuy iam o'jekūyjo ayacat. Ixe ayacat it axik kuğ osunuy jewebe—ayacat'it'it. Je'it mu'adaap ojuy o'ju Jesus kay. O'jēğ'aecōğcōğ cewap.

26 Grego a'ōm kawēnwēn'ukat osunuy ayacat. Judeu ġu osunuy. Sirofenícia eipi bewiat osunuy.

– O'it axik kuğ – io'e. – Eğujēm cuy cebewi – io'e Jesus pe.

²⁷ — Ap! — io'e. — Judeu ġu ěn — io'e. — Koap puk ðn webekitkit puywan—Judeuyũ buywan. Guyjom acã Judeu'ũmayũ osubuywan — io'e. — Cedağ ġu wuywebe webekitkit xat pum iũm ãm akurice be. Icẽm ġu du? — io'e Jesus ibuyxijojom.

²⁸ — Icẽmãn ěn e'em, Kariwa — ayacat o'e. — Imẽnpit akuriceyũ bekitkit pi nõmnõm acap wiwim mesa diotpe — io'e. — Õn tak ewebe obuywacap wiwim akurice be ibi nõmnõm acap wiwiap puxim — io'e ayacat.

²⁹ — Icẽmãn ěn e'em — io'e. — Imẽnpuye juy eceptit eduk'a kay — io'e. — Axik kuy ogujẽm e'it pewi — io'e.

³⁰ O'jepit je'it kay. Je'it o'tobuxik po'i jexexecap pe. Axik kuy o'jẽm cebewi. Xipat o'e.

³¹ Gebuje Jesus o'jẽm Tiro ka tẽğatka bewi. Jepitpin pima o'kap Sidom ka dağ, 10 beatka dağ tak. O'ju iodi kay Galilėia eipi beati kay.

³² Gebuje ibureyũ ya'õpi'ũmat o'tujowat Jesus kay. Ya'õpi'ũmat ya'õbabi'ũm tak osunuy. — Ebu juy esubumõğ ya'õpi'ũmat pe imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

³³ Gebuje Jesus ya'õpi'ũmat o'tujowat adeayũ parakpewi. Jağepũğ ma o'tujowat. O'jewebumuy ya'õpi'ũmat a'õpi be. O'jexi. Jebidim ya'õpi'ũmat kõ o'sukõmucay.

³⁴ Kabi kay jeapũnapũn pima, o'jepidowat.

— Efatá! — Jesus ja'õm o'e cebe.

(Efatá “a'õpi juy ja'õpietok” iape).

³⁵ Ya'õpi'ũmat o'jea'õpietok ġebuje. O'jekõdewut tak. Xipan o'e jekũyjojom. Xipan o'e kawẽnwẽn tak. Jesus o'jepit adeayũ kay ya'õpi'ũm tũbit eju.

³⁶ — Jesus ya'õpi'ũmat a'õpi o'ya'õpimutok iap awẽğ epeguwẽn ġu warara'acayũ be — io'e Jesus adeayũ be.

Imẽnpit big ma ip o'ğuwẽnuwẽn yawẽğ.

³⁷ Yawẽğ coco'ukayũ itabẽğbẽğ o'e ip ijojom.

— Xipan acã xeku e'em — io'e ip jewewebe. — Ixe a'õbi ya'õpi'ũm tũbiyũ jekũyjojom o'e ġasũ bit. Ixe a'õbi ya'õkẽrẽ tũbiyũ xipan kawẽnwẽn o'e ġasũ bit — io'e ip.

8

¹ Guyjom ġuto adeayũ oajẽm Jesus kay. Ebpũğ kabiabun ixeyũ mutaybitbin osunuy Jesus. Ixat ip oi'ũm. Jesus jewegu etaybitbinayũ o'tomuwa jewekay.

² — Wetabotaidabotbot iteyũ kay — io'e. — Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasũ bit ixat'ũmğũ ip o'e — io'e.

³ — Jeduk'a kay ip imuypit puje, e dağ ma kuka juk ip o'tao'ũm'ũm repibun — io'e. — Pũğpũğ wũywi oajẽmjẽm — Jesus o'e jewegu etaybitbinayũ be.

⁴ — Apẽn iteyũ xan acejat? Ka'ũmğũ ijoce — io'e ip Jesus pe.

⁵ — Pebũrũ'a eyju pão'a kuğ? — Jesus o'e.

— 7 be ma — io'e ip.

⁶ — Epabik cuy ipi ju — Jesus o'e adeayũ be—jexat kuğ'ũmayũ be o'e.

Gebuje Jesus ixan o'jat. 7 be o'yabu pão'a.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Eyaũm ocexat'am pão'a — Jesus o'e Deus pe.

Pão'a o'yadakat. O'yamu'acoğ cĩcã. Ya'ade jĩjã o'e.

— Juku. Epeyaũm cuy adeayũ be — io'e Jesus jewegu etaybitbinayũ be.

Yaũmũm o'e cebe ip ixeyũ be yamu'ẽ'ẽ ãm adeayũ be. O'yamu'ẽ'ẽ ip cebe ip.

⁷ Axima kuğ o'e ip pũğpũğ ma.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Axima eğũm ocewebe — Jesus o'e Deus pe.

— Judaku — io'e. — Epeğũm cuy adeayũ be — io'e jewegu etaybitbinayũ be.

O'yamu'ẽ'ẽ ip adeayũ be.

⁸ Gebuje soat ip o'jo'o'o adeayũ. Ibeğbeğ o'e ip Jesus pão'a o'yamu'acoğ puye. Cewegu etaybitbinayũ cepoyat o'jat ip. Axima epoyat o'jat ip, pão'a epoyat'a dak. 7 be o'yamunopapũn ip cepoyan yoba'a.

⁹ Ade jĩã wuyjuyũ o'jo'o'o. Ebadipdip mil o'jo'o'o.

Gebuje Jesus adeayũ o'guyypit ip tuk'a kay.

¹⁰ Ixe oõm kobe be jewēju etaybitbinayũ eju. O'ju ip Dalmanuta eipi be.

¹¹ Fariseuyũ o'ju Jesus kay. Jesus buyxijo ojuy ip o'ju.

— Ocewebe i'e ba'oreat cuy eġubapuk ocewebe — io'e ip. — Iboap co buje, acetabun ẽn Deus xewiat iap kay — io'e ip cebe.

¹² Imẽn o'e ip Jesus buyxijoap ojuy. Jesus iġuycũġ o'e jekay itabut am ibu'u ip puye.

— Ap! — io'e cebe ip. — Eyju e'em “Ocewebe i'e ba'oreat cuy eġubapuk ocewebe,” i — io'e. — Imẽnpit eybu'u'u eyetabut am okay. Imẽnpuye eywebe i'e ba'oreat oġubapuk ġu eywebe — io'e.

¹³ Ibocewi Jesus Fariseuyũ o'suiwat. Oõm kobe be. O'ju wĩnãbu jewēju etaybitbinayũ eju.

¹⁴ Pũġ'a ma pão'a kuġ o'e ip kobe be. O'yaġuyba'ũm ip wara'at'a dujowat am jexat'am.

¹⁵ Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Fariseuyũ epão'a muyuhuhuaptõm kay ġu juy epesop, Herodes ebekitkit epão'a muyuhuhuaptõm kay ġu dak — Jesus o'e.

¹⁶ — Apẽnpuye dak ixe kawẽnwẽn oceweju pão'a muyuhuhuaptõm? — io'e ip jewewebe.

— Imẽn kawẽnwẽn oceweju pão'a kuġ'ũm puye wuyju — io'e ip.

¹⁷ Jesus itaybit o'e apẽn ip o'jekawẽn jewewebe iam. Imẽnpit pão'a muyuhuhuaptõm i'e buje, Fariseuyũ emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy.

— “Pão'a kuġ ġu wuyju,” i'ũmġu juy epe'e! — io'e. — Wekawẽn pa'arẽm tu eyxe? Eyetaybit ġu du? — io'e.

¹⁸ — Eyetaybit ġu eyetate ma'ġu. Jekũyjom ġu eyju, eya'õpiehe ma'ġu — io'e. — Eyaġuyba'ũm wa'õbacaam ma pão'a oyamu'acoġ iap kay — io'e.

¹⁹ — Pão'a oyaũm 5000 beayũ xat'am iap kay ġebum ġu du eyju? Pebũrũ'a yoba'a epeyamunopapũnpũn yaepoyan? — io'e cebe ip.

— 12 beat'a yoba'a — io'e ip.

²⁰ — Gebum ġu du eyju 7 be pão'a oyaũm 4000 beayũ xat'am iap kay? — io'e. — Pebũrũ ico epeġunopapũnpũn yaepoyan? — io'e.

— 7 be ico — io'e ip.

²¹ — Eyetaybit ġu du ka'ũmãn ma iba'ore owebe iam? — io'e Jesus.

²² Jesus oajẽm Betsaida ka be jewēju etaybitbinayũ eju. Iġo ka watwat aġokatkat o'tujowat Jesus kay—ita'ũmat.

— Ita'ũmat cuy eġucay imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus ita'ũmat o'subaixik. O'tujowat aġoka bewi. Jebidi o'timõġ ita'ũmat eta be. Jebu o'subumõġ cebe.

— Ijojom tu ẽn? — io'e.

²⁴ Ita'ũmat o'jeak.

— Aġokatkayũ jom õn — io'e. — Imẽnpit awaydip co'i ip cũġcũġ oxe — io'e.

²⁵ Jesus jebu o'subumõġ ma'ġuto ita be xipan ġu ijojom puye. Kabia o'e ijojom ġebuje bit. Xipan o'e ijojom.

²⁶ Gebuje Jesus ita'ũm tũibit o'guyypit tuk'a kay.

— Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Eju ġu juy ikaboġatka kay — io'e.

²⁷ Gebuje Jesus o'ju jewēju etaybitbinayũ eju. O'ju ip aġoka kay ika'ĩcatka kay. Cesaréia eipi daġ o'kap ip—Filipe eipi daġ. E daġ pima ip o'jekawẽn ceweju ip.

— Abu xe'e õn wuyjuyũ xe? — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip soat wuyjuyũ — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” i pũġpũġpũġ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawẽn muwẽnwẽn'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip.

29 — Abu òn eyxe bit? — io'e.

— Ën Cristo—Deus emunaẽ ãn — Pedro o'e.

30 — Omuwẽn ãu juy epe'e — io'e Jesus. — Adeayũ be: “Teku Deus emunaẽ,” i ãu juy epe'e cebe ip — io'e.

31 Jesus jaokaap o'ãuwẽn jewēju etaybitbinayũ be.

— Soat waão òn — io'e. — Ipiatpi'ajom cĩcã òn — io'e. — Judeuyũ kukukayũ okay'ũm cĩcã je'e, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ epaĩyũ kukukayũ dak — io'e. — Oaokaat ip. Xepxep xet kap puje waram ocetaít — io'e Jesus.

32 Cekawẽnbapuk cĩcã o'e cebe ip.

Gebuje Pedro Jesus o'tujowat warara'acayũ xewi.

— “Oaokaat ip,” i'ũmãu juy ece! — io'e Jesus pe.

33 Jesus o'jekorepẽn. Warara'acayũ jojóm pima, jewēju etaybitbinayũ jojóm pima dak, Pedro o'ãukorẽm.

— Mũã ece! — io'e. — Satanás ekawẽn puxim ãn kawẽnwẽn. Satanás tak ibu'u owebe we'ũ ãm adeayũ beam! Deus aãuy daã ãu ãn jewaãuyãuy—Satanás aãuy daã acã — io'e.

34 Gebuje Jesus adeayũ o'tomuwa jewekay, jewēju etaybitbinayũ dak. O'jekawẽn ceweju ip.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyaãuyba'ũm cuy; eybu'um ãu dak cuy je'ũ ãm owebeam; wa'õ daã tak cuy epeku — io'e.

35 — Eybu'u je'ũ ãm owebeam pima, epe'ũ'ũ. Owebeam ey'ũ buje bit, soat em eyetaít epesop kabi be eye'ũap tomukadi, kawẽn idipat muwẽn ãm eye'ũ buje dak — io'e.

36 — Ajo-kuã tak epesop soat tarekrek kuã ipi daãat kuã, eybiõãbuk ipiatpi'ajojoap pe imẽnpit? Ka'ũma kuã ma! — io'e.

37 — Tei'ũmãu soat em Deus xe wuydopapteim.

38 Gasũacat ikẽreãt mujurũãrũã. Deus kay jetabucap o'jepere ip. Okay'ũm cĩcã ip. Wa'õ kay ãu dak. Soat waão òn. “Jesus ebekitkiyũ ãu oceju bit,” i'e'em ip. Wepit puje òn tak “Webekitkiyũ ãu eyju,” i oce'e cebe ip. Ocepit ma. Idip cĩcã je'e wepicap. Deus ekawẽn tojtót'ukayũ eju ocepit—idip cĩcãayũ eju — io'e.

9

1 — Deus soat kukukan pima ka'ũma ma ixẽ jo'ian je'e ya'õbacaan. Ixẽ xe ma epesop ixẽ soat kukukan pima. Ijo'ũm puje epe'ũ'ũ ãu pũãpũã ey'in — io'e Jesus.

2 5 xet kap puje Jesus Pedro o'tujowat jewēju, João dak, Tiago dak. O'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Oajẽm ip. O'jeu ip.

Gebuje Jesus o'jewemuwarurun itabun ip.

3 Cesay isopsep cĩcã o'e. Irut cĩcã o'e. Iba'ore wuywebe say murun am cesay rucap co'iam.

4 Gebuje aypapayũ'ũm'ũm o'jebapuk iboce. Kabi kadiwi o'jebapuk ip. Moisés o'jebapuk, Elias dak.

5 Kawẽnwẽn osodop ip Jesus eju. Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat, xipat wuyju ijoceam — io'e Pedro. — Ebaãũã xijap cuy ocejomõã—pũã edopam, wara'at Moisés dopam, wara'at Elias dopam — io'e.

6 Itaybit ãu o'e jede am jeparara pibun. Pedro bureyũ dak iparara ip o'e.

7 Kabikerereãt o'jebapuk. O'ãuba'arẽm ip Jesusyũ.

Gebuje Deus o'jekawẽn kabikerereãt pewi.

— Teku okpot — io'e. — Ikukpin cĩcã oxe. Eya'õpicũãcũã cuy epesop ya'õ kay — io'e.

8 Ceweju etaybitbinayũ jeakaã pima, xepxepayũ o'jeu ma'ãuto—kabi kadiwi oajẽm'iaiyũ. Wara'acat ãu o'jojojo ip—Jesus acã.

9 Gebuje Jesus o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ eju. Co'a daãwi kopkom pima o'jekawẽn ceweju ip.

— Gasũ ġu juy epejojoioiap epeġuwën adeayũ be — io'e. — Soat waġo òn — io'e. — We'ũ buje waram ocetaít. Waram wetait puje acã juy epeġuwën epejojoioiap — io'e.

¹⁰ Imēneju kũyjobit osodop ip Jesus a'ò kay. O'jojoioiap o'ġuwën ġu ip warara'acat pe. Imēnpit jeweweju ma ip o'jekawën.

— Apēnpuye ixē o'e “Waram ġuto ocetaít,” i? — io'e ip jewewebe ma.

¹¹ — Apēnpuye Moisés ekawën ocemutaybitbin'ukayũ e'em “Elias koam omuyku,” i? — io'e ip Jesus pe.

¹² — Icēmān òn e'em eywebe — Jesus o'e. — Elias co'iat koam omuyku adeayũ muisun ām. Adeayũ aġuymuwarurun je'e itabut am ip Deus kay — io'e. — Kuyje omuwēġaptup ip o'tupmubararak. Imēn e'em ibodup:

Ite ipiat supi'ajo jĩjã, i. Warēmtaġ ma ip ixē jukuk, i. Itakoma jĩjã je'e ip cekay, i'e'em ibodup — io'e Jesus.

¹³ — Icēmān òn e'em eywebe. Elias co'iat kuy oajēm. Warēmtaġ ma ip o'jukuk. Ikērēm cĩcã ip o'jukuk — io'e Jesus. — O'ġudadaibotbon cĩcã ip. Kuyjeatup ekawën taġ ikērēm ip o'jukuk — io'e.

¹⁴ Warara'acayũ kay, jewēju etaybitbinayũ kay yajēm puje, ade jĩjã wuyjuyũ o'jojojo yakokoreren ip. Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ Jesus eju etaybitbinayũ a'òxikxiġ o'e ya'òberen.

¹⁵ Jesus co buje adeayũ itabēġbēġ o'e ip ijojom. O'jedau ip cekay—Jesus kay.

— Ajēm tu? — io'e ip Jesus pe.

¹⁶ — Oajēm — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju oweju etaybitbinayũ a'òxikxiġ? — io'e.

¹⁷ — Ocemutaybitbin'ukat, axik opop okpot pe — io'e pũġ. — Ixe axik okpot a'òmu'ũmu'ũm, ya'òpimu'ũmu'ũm tak.

¹⁸ Axik pe ixē bu buje, okpot muy'at'an. Ibidopabok cēmcēm ibi bewi dak, jenũyekũnũkũnũy dak, ibaca'ũm e'em tak — io'e cebay. — Imēnpuye okpot otojot ekay. Ajēm awap “Axik cuy epeġujēm okpot pewi,” i juk oce ewēju etaybitbinayũ be. Imēnpit iba'ore o'e cebe ip imujēm ām — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Eyetabut ġu Deus kay — io'e adeayũ be. — Puġũn oġuy eyxe? Ade koato eyxe oġuy bima dak, kuka eyetabut'ũm ma epesop okay — io'e. — Yaypan'isuat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ Imēnpuye yaypan'isuat o'tujowat ip.

Jesus co buje, axik yaypan'isuat o'ġukutukutu jĩjã. Ipi ju o'at. O'jejorojoro dak ipi ju. Ibidopabok o'jēm ibi bewi.

²¹ — Puju ku ite ekpot o'e imēn? — io'e Jesus cebay be.

²² — Bekin pin ma — io'e. — Ade em imuy'at'an daxa be. Imu'akōmkōm idibi be imuy'ũap ojuy. Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey — io'e. — Ocebuywan cuy ece ewebe i'e but pima — io'e.

²³ — “I'e but ewebe bima,” i'ũmġu juy ece! Okay etabut pima etaybit ece'e soat i'e but owebe iam — io'e Jesus.

²⁴ — Wetabut cĩcã ġu — io'e cebay. — Wetabutsũ ma. Obuywan cuy ece wetabut cĩcã am — io'e ya'òberen ġebuje bit.

²⁵ Adeayũ o'jedau cekay ijo am. Ixeyũ jo buje, Jesus axik o'ġukorēm.

— Ejēm cuy cebewi — io'e wuyjuyũ a'òmu'ũmu'ũm'ukat pe, ya'òpimu'ũmu'ũm'ukat pe. — Waram pit eōm ġu juy cebe — io'e.

²⁶ ġebuje axik o'jewāwāwā ya'òberen. Ixe dak yaypan'isuat o'ġukutukutu jĩjã. O'jēm cebewi. Yaypan'isuat ce'ũat puxim o'e. Imēnpuye:

— Oe'ũ teku — io'e adeayũ.

Tũybe ce'ũ iān o'e ip.

²⁷ Imēnpit Jesus yaypan'isuat o'subaixik. O'ġu'aġobucēġ. Yaypan'isuat o'āy. Xipat o'e.

²⁸ Ukã be Jesus òm puje, ceweju etaybitbinayũ o'jekawën ceweju.

— Apēnpuye ocewebe axik mujēm pa'ore o'e? — io'e ip.

²⁹ — Soat em ma Deus eju kawēnwēn'uk'ūm pima, iba'ore wuywebe ite buximat mujēm ām — Jesus o'e.

³⁰⁻³¹ Jesus waram ġuto je'ūap o'ġuwēn je'ūm awap. Jesus Galiléia eipi daġ oeku jewēju etaybitbinayū eju. Imutaybin ojuy ip oeku. Imēnpuye ibu'u o'e warara'acayū be itaybit am poce omuy iam.

— Soat waġo ōn — io'e. — Oūm ip okay itakomaayū be — io'e Jesus. — Oaokam ip. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — io'e Jesus.

³² Imēn imutaybin ojuy o'e. Imēnpit pēġape ite o'e iam itaybit ġu o'e ip. Ade em cuk adi o'e'e cebe: — Ekawēn pa'arēm ocexe — i. Imēnpuye ibisūsūn o'e ip “Pēġape ēn e'em” i'e am cebe.

³³⁻³⁴ Ibocewi Jesus o'ju Cafarnaum ka be jewēju etaybitbinayū eju.

E daġ pima jewa'ōxikxiġ ip.

— Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat! — io'e ip soat.

Oexexe ip Cafarnaum ka be.

Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ukā be bima o'jekawēn ceweju ip.

— Apēn cuk epe'e eyewewebe e daġ pima? — io'e.

O'jede ġu ip, e daġ pima “Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat,” i juk o'e ip puye. O'jewemusūsūn ip jede am.

³⁵ Jesus oabik.

— Eya'ōpicūġcūġ cuy — io'e. — Yoboġan pin pima, yopican cuy epesop. Soat puywatwan tak cuy epesop — io'e Jesus.

³⁶ Ixe dak bekicat o'subuijik. O'tujuajēm cepidase ip. O'yakobot. O'jekawēn ma'ġuto jewēju etaybitbinayū eju.

³⁷ — Bekitkit xipan cuy epejukuk, eyju webekitkit puye — io'e. — Xipan bekitkit kuġ pima, xipan okuġ tak epesop. Xipan okuġ pima, xipan omudocat kuġ tak epesop — io'e Jesus.

³⁸ Gebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Aġokatkat cuk ocejojojo — io'e. — Ibiōġbuk kērēat mujēmujēm o'e ijodiacayū bewi “Jesus a'ōbi ōn jemujēm,” i'e'em — io'e. — “Imēnmēn ġu bit,” i juk oce cebe, ixe wuyweju jekuku'uk'ūm puye — io'e.

³⁹ Imēnpit Jesus o'jede:

— “Imēnmēn ġu bit,” i'ūmġu juy epe'e cebe — io'e. — Wa'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ pima, dao ġu kuka omuy — io'e.

⁴⁰ — Wuykay itakoma'ūmat wuykadiat — io'e.

⁴¹ — Icēmān ōn e'em eywebe. Wara'acat idibi tiūm eywebe tikōn ām eyju Cristo ebekitkit puye. Deus tak xipacat je'ġūm cebe — io'e.

⁴² — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurūġrūġ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboġat'a mukirik am eyaġobu eju idibi be eymuakōm. Imubu'un'ūm piam Deus kuka juk ipiat o'supi'ajoat ġu eywebe — io'e.

⁴³ — Eybum ikērēat mujurūġrūġ pima, epeyewebudakat cuy — io'e. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be pūġpu bima dak. Xipat ġu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe — io'e.

⁴⁴ — (Iboce iohe ġu—soat em ma ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ġu).

⁴⁵ Ikērēat mujurūġ ām soat em eyju buje, epeyeweidakat cuy — io'e cebe. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be eyeicuġ tak. Xipat ġu kuka o'e eywebe eyxik am ipiat'ajojoap pe xepxep im ma — io'e.

⁴⁶ — (Iboce iohe ġu—soat em ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ġu).

⁴⁷ Eyetam ikērēat mujurūgrūḡ pima, epeyeweta'uk cuy! — io'e. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be pūḡ etam tak—soat ma Deus a'ō kay iap pe. Xipat ḡu kuka o'e eywebe eyxik am daxaboḡ pe xepxep eta bima — io'e.

⁴⁸ — (Iboce iohe ḡu—soat em ierep. Daxa dak jepirēmṛēm ḡu. Iboceayū soat em ipiatpi'ajojom e'em) — io'e Jesus.

⁴⁹ — Wuyju puybit muyunuyun iḡēmap puxim. Imēnpuxim Deus tak ipiat pi'ajojom wuywebe, wuywebe ikērēat mujurūḡap puxixim — io'e.

⁵⁰ — Kawta tayu bima, xipat cīcā. Tayu'ūm pima bit, xipat ḡu. Apēḡām tak takuḡ kuka acesop? Taxik am acā. Kawta tayuat pit xipat. Xipan cuy epeyewekuk eyju dak — io'e.

10

¹ Jesus oajēm Judéia eipi kay. Jordāodi wīnābu oajēm.

Gebuje ade jījā wuyjuyū o'je'awero ma'ḡuto Jesus kay. Adeayū mutaybitbin'uk osunuy iap puxim imutaybitbin ma'ḡuto o'e waram.

² Fariseuyū oajēm. O'jekawēn ip ceweju ya'ōmukorēm ojuy.

— Wuyawēwēap ekawēn taḡ tu wuytayxi epereperem? — io'e ip Jesus pe.

³ — Apēn wuy'ajore Moisés o'e kuyje? — io'e.

⁴ — “Eytayxi epere ojuy bima otayxim ḡu ece ḡasū bit iaptup cuy epetupmubararak cekay,” i juk o'e Moisés — io'e ip. — “Epetupūm cebe eytayxi be. Tup ūm puje, xipat eytayxi epere am,” i juk o'e Moisés — io'e ip Jesus pe. — Itayxi epereap cūḡ ma osunuy Moisés xe. Pām exe? — io'e ip cebe ya'ōmuwarurunap ojuy.

⁵ — Moisés imēn o'e eybu'u jījā ya'ō dag jekum puye — io'e Jesus.

⁶ — Kuyje bit imēn ḡu o'e. Kuyje Deus soat o'ḡuḡē — io'e. — Aḡokatkat o'ḡuḡē, ayacat tak. Ixeyū o'ḡuḡē xepxem ma jekuku am.

⁷⁻⁸ Imēnpuye jetayxi bu buje, aḡokatkat cēmcēm jebay duk'a bewi. Jetayxi eju cucum. Jektop pu buje ayacat tak cēmcēm jexi duk'a bewi. Jektop eju cucum. Xepxep ma ip. Imēnpit pūḡat puxim ip o'e jewekuḡ soat em jeweweju ip cucum puye.

⁹ Deus xe ip pūḡ ma. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere ḡu — io'e Jesus.

¹⁰ Guyjom uk'a be oōm ma'ḡuto Jesus, ceweju etaybitbinayū dak.

— Ekawēnpa'arēm ocexe — io'e ip Jesus pe. — Ocetayxi epeream cuy ocemutaybin — io'e ip cebe.

¹¹ — Aḡokatkat jetayxi epere buje wara'at pu am jetayxim, ikērēān e'em koapat pe—jetayxi be — io'e.

¹² — Imēnpuxim ayacat jektop epere buje wara'at pu am jektom, ikērēān e'em koapat pe jektop pe — io'e cebe ip.

¹³ Iboceayū je'iyū o'tujowat ip Jesus kay Deus cuy xipan jeykuk i'e am.

— Bekitkit ḡu juy epetujowat Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayū bit cebe ip.

¹⁴ Jesus itakoma o'e jeweweju etaybitbinayū kay bekitkit tujowat ojuyacat o'ḡukorēmṛēm ip puye.

— “Bekitkit ḡu juy epetujowat Jesus kay,” i'ūmḡu juy epe'e — io'e cebe ip. — Āḡ jeedot ip okay — io'e. — Ixeyū buximayū jeeōm kabi be soat Deus a'ō kay kūyjobit pima. Jeeōm ip ibu'u'ūm puye ip Deus pe jekukan — io'e.

¹⁵ — Icēmān ōn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u ḡu Deus pe jekuk an. Deus pe eykuk an eybu'u bima, Deus xe ḡu epesop soat Deus a'ō kay kūyjobit pima — io'e.

¹⁶ Bekicat o'yakobot. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, xipan cuy iteyū bekitkiyū ejukuk — io'e.

¹⁷ Ibutut adeat o'ju Jesus kay. Jesus cu ojuy bima aḡokatkat daudaum oajēm cekay—yaypan'isuat. O'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap, Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

— Kariwa, — io'e. — Ēn xipat cīcā. Soat em Deus xe onuy pin wetait. Apēntak oce soat em cexe onuy ām? — io'e Jesus pe.

18 — Apēnpuye ěn e'em owebe “Xipat cĩcã ěn,” i? — io'e. — Ka'ũmġu xipacat—Deus acã — io'e.

19 — Kuy etaybit apēn Moisés o'e wuye'ajojoyũ'ũm'ũm pe iam — io'e. — Imēn o'e: warara'acat epeyaoka ġu juy, i; wara'acat tayxi kay ġu juy, i dak; eybukuruġ ġu juy epesop, i dak; napa ġu juy epe'e, i dak; warara'acat epeġuġuykukuku ġu juy, i dak; xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Imēn Moisés o'e kuyje. Kuy etaybit ijom soan — io'e Jesus.

20 — Kariwa, soat ijop ekawēn taġ ojekukuku bekin pin ma — io'e.

21 Jesus xe ibubut adeat ikukpin cĩcã o'e.

— Wara'an puk ece ġu — io'e. — Eju — io'e ibubut adeat pe. — Soat ebubut cuy eteida. Ibo juy dinheiro tei'ũma eġũm tadaybocayũ be — io'e. — Imēn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e. — Imēn e'e buje juy ejot oweju — io'e Jesus.

22 Cekawēn co buje iġuycũġ cĩcã o'e. Itakoma dak o'e. Iġuycũġ ma o'jēm Jesus xewi ibubut ade jĩjã buye. Tacup o'e jebubun. O'ju ġu Jesus eju.

23 Imēnpuye Jesus jakokoreren o'jeak adeayũ kay. Ixe dak o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju.

— Iba'ore jĩjã ibubut adeat òm ãm kabi be — io'e. — Ibu'u jĩjã ip Deus a'õ kay am, itabut cĩcã ip jebubut kay buye — io'e.

24 Ceweju etaybitbinayũ itabēġbēġ o'e ip ijojom cekawēn co buje.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ma'ġuto ceweju ip.

— Tapupuyũ, iba'ore jĩjã ijodiacat òm ãm kabi be. Ibu'u ip Deus a'õ kay am — io'e.

25 — Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok taġ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat òm ãm kabi be — io'e.

26 Jewaġuymuġēġēm o'e ip.

— Abu be dak jewedaxijo but? — io'e ip.

27 Gebuje Jesus o'jeak cekay ip.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit wuydaxijo but. Soat i'e but Deus pe — io'e Jesus.

28 — Kariwa! Kuy soat ocesuiwat eweju jeku am — io'e Pedro.

29-30 — Icēmãn òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Eyju okay jĩjã. Eyju kawēn idipat muwēn pin cĩcã soat kaka watwat pe. Imuwēġap ojuy eybubut epere buje, ade epējat wara'at eybubun. Eyduk'a epere buje, ya'ade epeyabu eyduk'am—100 beat'a. Eywaġo epere buje, “owaġo” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eykitpit epere buje, “okitpit” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eyxi epere buje “oxi” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eybay epere buje “webay” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eybekitkit epere buje, “webekitkit” i epe'e adeayũ be—100 beayũ be. Eykat epere buje ade epējat eykan—100 be. Warara'acayũ je'e itakoma eykay. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Guyjom pit Deus xe epesop kabi be. Soat em epesop cexe eyetabēġ — io'e.

31 — Ade ya'õbuyxiayũ'in yopicayũm jeedop ip. Ade yopicayũ'in ya'õbuyxiayũm jeedop ip — io'e Jesus.

32 Waram Jesus je'ũmap o'ġuwēn. Jeweju etaybitbinayũ eju cum o'e e daġ Jerusalém ka kay. Jesus o'ju koap. Gasũ ixeyũ o'ju tomuju. Yaġuybabĩ'ũm'ũm ip osodop. Iparara osodop ip warara'acayũ ixeyũ nomujuayũ. Jesus 12 beayũ o'tomuwã jewekay.

33 — Eya'õpicũġcũġ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju. Soat waġo òn. Oũm ip okay itakomaayũ be, paĩyũ kukukayũ be, Moisés ekawēn imutaybithin'ukayũ be dak. “Ikērēat kuġ ěn Deus xe, ocexe dak,” i je'e ip owebe — io'e. — “Eje'ũ juy,” i je'e ip owebe — io'e. — Judeu'ũmayũ be oũm ip — io'e.

34 — Owaywayway jĩjã je'e ip. Jetakomaap pibun ip omuxi. Omupokupok ip. Gebuje oaoka ip — io'e. — Xepxep xet kap puje bit, waram ġuto ocetai — io'e Jesus.

35 Gebuje Tiago oajēm Jesus kay, João dak. Zebedeu ipotpoyũ osodop ip.

— Kariwa — io'e ip. — Ocemuojuyjuy eġm ocewebe — io'e ip.

³⁶ — Ajo ojuyjuy eyju oxewi? — io'e Jesus.

³⁷ — Soat kūyjobit a'ōkay bima āġ ocabik exe ixeyū kuk am eweju—pūġ oce'in eba'at kadi, wara'at eba'ūġat kadi — io'e ip. — Soat kūyjobit a'ō kay iap idip cīcā je'e — io'e ip.

³⁸ — Ap! — io'e. — Eyetaybit pun'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn osupi'ajo iap puxim tu eyju dak epesupi'ajo? — io'e.

³⁹ — Hm hm — io'e ip. — Oceju dak ipiat ocesupi'ajo ebuxim ma.

— Imēn ma — io'e. — Ipiatpi'ajom pima bit, “Ipiat esupi'ajoat ġu juy ocewebe,” i du epe'e? — io'e Jesus.

— Ap! “Ipiatpi'ajoat ġu juy ocewebe,” i'ūmġu oce'e! — io'e ip.

⁴⁰ — Ha'a — io'e Jesus. — Obuxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajo — io'e. — Ōn ġu bit e'em: “Abik cuy oba'at kadi oba'ūġat kadi,” i. Webay imēn i'e but. Ixe ma oweju adeayū kukayū nuy ām o'ġuxipan. Ixe ma je'e abuyū jabik iboce iap — io'e Jesus.

⁴¹ Xepxepayū ekawēn co buje, warara'acayū ceweju etaybitbinayū itakoma o'e ip cekay ip—Tiago kay, João kay dak.

⁴² Imēnpuye: — Epesot cuy okay — io'e Jesus cebe ip.

— Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruġ jebekitkiyū mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em e'em “Oca'ōbuyxi jġā,” i. Biġ ma ip jebekitkiyū mukapikpiġ,” io'e.

⁴³ — Eyju bit—imēn ġu juy epeyewekuk. Kariwaboġ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop! — io'e.

⁴⁴ — Ya'ōbuyxian pin pima, tei'ūma epeyekapik cuy warara'acat peam — io'e Jesus.

⁴⁵ — Imēntak soat waġo ōn. Warara'acat pe obuywat am ġu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayū daxijo am ma ojot. Soat em itabēġ jeedop ip kabi be, oje'ū buye — io'e.

⁴⁶ Ibocewi Jesus oajēm Jericó ka be jeweju etaybitbinayū eju. O'jēm ip Jericó ka bewi wuyjuyūxirixiri eju.

Gebuje Jesus oajēm ita'ūmat kay. Ita'ūmat xik'i osunuy e bitakobe. Ibutet Bartimeu i osunuy. Timeu ipot osunuy. Kapkamayū xewi dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ūm puye.

⁴⁷ — Jesus Nazareno omuyku — io'e ip kapkamayū Bartimeu be.

Iboap co buje, ita'ūmat o'jewāwā Jesus kay. O'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! Ēn Davi'ūm naxeġebit — io'e — wuye'ajojoyū'ūm'ūm kukukat naxeġebit — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eġuy okay! — i o'jewāwā ya'ōberen.

⁴⁸ Imēnpuye adeayū ita'ūmat o'ġukorēm.

— Ecemūġ! — io'e ip. — Ecewāwā ġu juy! — io'e adeayū Bartimeu be.

Imēnpit biġ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! Davi'ūm naxeġebit! Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e.

⁴⁹ Ibocewi Jesus o'jecū e bidase.

— Ita'ūmat cuy etomuwā — io'e Jesus adeayū be. Ita'ūmat o'tomuwā ip.

— Epararam ġu eġuy! — io'e ip cebe. — E'āy. Jesus enomuwāwām — io'e ip ita'ūmat pe.

⁵⁰ Bartimeu jeekabek o'joxik ġebuje jecokcok pibun. Dao ma o'āy. Jesus kay o'jedau.

⁵¹ — Ajo-kay ēn oxewi? — io'e Jesus ita'ūmat pe.

— Ocemutaybitbin'ukat, wecoat pin oce! — io'e ita'ūmat.

Gebuje Jesus o'jekawēn ita'ūmat eju.

⁵² — Ecepit cuy eduk'a kay — io'e. — Kuy ece'ada okay etabut puye — io'e Jesus.

Ita'ūm tūibit o'jecoan ġebuje bit. Dao ma o'e ijojom. Xipan o'jojjo. Ixe dak o'ju Jesus eju e daġ.

11

¹ Jesusyũ oajẽm Jerusalén ka be. Jerusalém ka tẽg pima ip oajẽm Betfagé ka tẽg Betânia ka tẽg tak, Oliveira dip'a tẽg tak. Jesus xepxep jewegu etaybitbinayũ o'gũju ikaboğatka be—Jerusalém ka be.

² — Epeju juy ağoka kay—wuywapatka kay — io'e cebe ip. — Eyajẽm'isu ma jumento epetobuxik—yaypan'isuat, ikirikat, yakpi jeje ibit'ũmat. Epeğuwepak cuy — io'e. — Epetojot cuy okay — io'e cebe ip.

³ — “Apẽnpuye eyju jumento dujowan?” i'e buje eywebe ijoceat, “Ocekariwa buk cekay darem ma,” i juy epe'e cebe. “Gaxĩn ma waram ocetujupit eykay,” i juy epe'e cebe — io'e Jesus.

⁴ O'ju ip. Oajẽm ip jumento kay. Jumento o'tobuxik ip—yaypan'isuat. Uk'a ukpibubu be o'tobuxik ip. Ikirik xintabi be o'tobuxik ip. O'ğuwepak ip.

⁵ — Apẽnpuye eyju jumento dujowan? — io'e iboceayũ cebe ip.

⁶ — Ocekariwa buk cekay darem ma — io'e ip. — Gaxĩn ma waram ocetujupit eykay — io'e xepxepayũ cebe ip.

— Ha'a. Epetujowat — io'e iboceayũ xepxepayũ be.

⁷ Jumento o'tujowat ip Jesus kay. Jeekabek ip o'jomõğ jumento ukxabi jeje. Jesus oabik iekabek ceje jumento ukxabi jeje.

⁸ Adeayũ jeekabek o'ğupayapaya ip Jesus ajẽmap tağ e dağ. Warara'acayũ uktup o'tuptakat koğũnpi dağatup. O'tupmõğmõğ ip e dağ.

— Wuyekabek ajomõğ cuy e dağ — io'e ip. — Ya'õbuyxiat omuyku! Uktup atupmõğ ixedobede am — io'e ip jewewebe.

⁹ Jesus wap iju'ibiyũ o'jewāwā ya'õberen icokcok cĩcā buye, tomujuayũ dak.

— Deus xipat cĩcā! — io'e ip. — Teku omuyku Deus a'õbi! — io'e ip ya'õberen. — Deus a'õbacaap kuğ teku! Teku xipat cĩcā — io'e ip.

¹⁰ — Teku ijodiacat kukukan jeenuy apẽn cuk adi Davi wuy'ajoreyũ kukukan osunuy iap puxim. Deus ya'õbuyxi jĩjā. Idip cĩcā! — io'e ip Jesus mucokcokcoğ.

¹¹ Gebuje Jesus oajẽm Jerusalém ka be. Oõm Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. O'jeak soat kay—uk'a beat kay. O'ju jewegu etaybitbinayũ eju, Betânia ka be jexet am. O'ju ip katpuje jĩjā buye. Xet. O'xet ip Betânia ka be.

¹² Kuyaje Jesusyũ o'jẽm Betânia ka bewi. Cucum pima Jesus ire o'e.

¹³ Wũy wi figueira'ip o'yopcoco—yoptuptepat'ip. Yajom o'ju ya'a'e paxi iam. Yop xe yajẽm puje o'yadobuxik ğu. Tup acā o'tuptobuxik ya'a'e ğu buk puye.

¹⁴ Gasũ bit a'a'e ğu ecesũy wuyjuyũ be ya'oap puxim! — io'e Jesus yop pe.

Cewegu etaybitbinayũ iboap o'ya'ĩjojo ip.

¹⁵ Gebuje Jesusyũ oajẽm ma'ğuto Jerusalém ka be. Oõm ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Itakoma o'e wuyjuyũ muğuykukuku'ukayũ kay—uk'a eaki korerenayũ kay. Puca deidada'ukayũ o'ğujẽm uk'a bewi, puca bubu'ukayũ dak. Wũn'i. Jesus dinheiro mutrokakan'ukayũ emesa o'ğuy'at. Wũn'i. Pukaso deidada'ukayũ abikbikap tak o'ğuy'at jetakoma pibun.

¹⁶ — Gasũ bit cuy eybubut epetujupak ğu Deus eju kawẽnwẽnap'a dağ—yaboğat'a dağ — io'e ya'õpuruğ cebe ip.

¹⁷ Uk'a beayũ mutaybitbin o'e.

— Imẽn e'em Deus kawẽntup:

Oduk'a soat ka dağwiacat oweju kawẽnwẽnap'am je'e, i'e'em Deus ekawẽntup. Imẽn e'em Deus ekawẽntup — io'e Jesus. — Eyju bit oduk'a be ajẽmjẽmayũ muğuykukukum dinheiro bu am. Imẽn oduk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am — io'e.

¹⁸ Jesus ekawẽn o'ya'ĩjojo paĩyũ kukukayũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Itakoma jĩjā o'e ip cekay. “Apẽntak Jesus aceyaoka?” iap kay ip o'jewaguy. Adeayũ bit

“Jesus itaybit cĩcã Deus ekawẽn ocemutaybit am” i'e'e'uk osodop ip. Imẽnpuye paĩyũ kukukayũ iparara o'e ip Jesus aokaap puxim.

– Apẽn tak iba'arēm ma Jesus aceyaoka? – io'e ip jewewebe.

¹⁹ Katpuje Jesusyũ o'jēm ikaboğatka bewi. O'jepit ip Betânia ka be jexet am. Xet. O'xet ip.

²⁰ Kabia'isu ma o'kop ip. O'jēm ip ma'guto. O'kap ip figueira'ip tēğ ma. O'yopkaraw ġasũ bit tãbu dağwi.

²¹ Pedro ġebum o'e “Gasũ bit a'a'e ġu ecesũy” io'e iap kay.

– Ocemutaybitbin'ukat, ak'i ece! – io'e Pedro. – Eyopmukorēmiat'ip o'yopkaraw—figueira'ip – io'e.

²² – Eyetabun cuy epesop Deus kay! – io'e Jesus.

²³ – Deus kay eyetabut pima, “Wede ece ijocewi” i'e but eywebe co'a be, “Idixidi be juy aakõm” i dak – io'e. – Eyetabut pima, Deus co'a yamuakõm idixidi be – io'e. – “Yaakõm paxi?” i ey'e'ũm pima, yamuakõm tak – io'e.

²⁴ – Deus xewi iojuy buje, eyetabun cuy epesop “Ite ma Deus je'ğũm owebe” iap kay. Eyetabut pima, epejat ma – io'e.

²⁵ – Deus eju kawẽnwẽn pima, eyağuyba'ũm cuy epesop apẽn cuk adi wara'acat pe ikērēm eykuk iap kay. Eyağuyba'ũm puje, eyebay dak kabi beat yağuyba'ũm apẽn cuk adi ikērēat epeğugē iap kay. Ikērēat ju'uk eywebewi – io'e Jesus.

²⁶ – Apẽn cuk adi warara'acat pe ikērēm eykuk iap kay eyağuyba'ũm'ũm pima bit, Deus tak yağuyba'ũm ġu apẽn cuk adi ikērēat epeğugēğē iap kay – io'e Jesus.

²⁷ Oajēm ma'guto ip Jerusalém ka be. Deus eju kawẽnwẽnap'a ekorara be xĩğxĩğ pima paĩyũ kukukayũ o'ju Jesusyũ kay, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ kukukayũ dak.

²⁸⁻³⁰ – Abu-a'õbi ija'a beacat eğujēm? – io'e ip Jesus pe. – Abu dak “Eğujēm cuy,” i juk o'e ewebe? – io'e ip cebe.

– Abu-a'õbi João Batista'ũm ijocecat mubatisasan'uk osunuy? – io'e Jesus. – Deus a'õbi du? Ijodiat a'õbi ġu xe'e? – io'e cebe ip. – Eywebe iboap muwẽn puje, õn tak abu-a'õbi õn jekukum iap oğuwẽn eywebe – io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje o'jekawẽn cĩcã ip jeweweju.

– Apẽn kuka ace cebe? – io'e ip jewewebe. – “Deus a'õbi” i wuy'e buje, “Apẽnpuye dak eyetabut ġu epesop cekay?” i kuka o'e Jesus wuywebe – io'e ip jewewebe.

³² – “Ijodiat a'õbi,” i wuy'e buje bit, adeayũ kuka itakoma jĩjã o'e wuykay – io'e ip. – Soat ip itabut João Batista'ũm Deus a'õbi oekuku iap kay – io'e ip jewewebe.

³³ Imẽnpuye:

– Ocetaybit ġu – io'e ip Jesus pe.

– Ka – io'e. – Abu-a'õbi João Batista oeku iap epeğuwẽn ġu owebe. Õn tak abu-a'õbi õn jekukum iap oğuwẽn ġu eywebe – io'e.

12

¹ Guyjom Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn cebe ip.

– Ağokatkat uvadip o'tiptaida – io'e Jesus. – Tiptaida buje, korara o'ğugē. Uvadip koreren korara o'jomuy. Uva'abidi muwesõğsõğap o'ğugē. Uvadip wiwiap'a o'yamuy—umat'a. Warara'acayũ o'jomuy tip wiwi an. Uva'a'in kuka o'yaũm tip-wiwi'ukayũ be ya'ade tip wiwiapteim. Wara'at'a'in kuka o'yabu jexat'am. Kadai iwat wara'at ka kay o'ju.

² – Yabubuap ekaxi ajēm puje, kadai iwat jebuywatwat'ukayũ o'ğuju tip wiwi'ukayũ kay jekadai'a bu am.

– “Oxat'a juy epeyadujupit okay,” io'e cebe ip – io'e Jesus.

³ – Imēnpit tip wiwi'ukayū ibuywatwat'ukayū o'jat. O'yaokaka ip. Ibui puḡ ma ip o'ḡuyipit kadai iwat kay. Oajēm ip – io'e Jesus.

⁴ – Waram ḡuto wara'at jebuywatwat'ukat o'ḡuju. O'yamupāupā ip. Warēmtaksuḡ ip o'e cebe. O'jepit ip jebui puḡ ma kadai iwat kay – io'e Jesus.

⁵ – Waram ḡuto warara'acayū jebuywatwat'ukayū o'ḡujuju. Pūḡpūḡpūḡ ma imuju-jum. Imēn ma ikērēm ip o'jukuk. Pūḡpūḡ o'yamupāupā ip. Warara'acayū o'yaokaka ip. Poḡ. Oe'ū'ū ip. O'jepit ip jebui puḡ ma kadai iwat kay – io'e Jesus.

⁶ – Pūḡ ma o'jepoyat cexe—ipot acā – io'e Jesus. – Cexe ikukpin cīcā osunuy. Amām jekpot ma o'ḡuju.

– “Ibuyxim ip okpot jukuk,” kadai iwat o'e jewebe ma – io'e Jesus.

⁷ – Imēnpit uvadip wiwi'ukayū o'jekawēn jeweweju. “Ak'i! Kadai iwat ipot omuyku!” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ū buje, ite ma kadai iwan je'e. Ga'a ayaoka. Wuyju ma uva dip iwan ace'e!” io'e ip jewewebe – io'e Jesus.

⁸ – Gebuje ipot o'jat ip. O'yaoka ip. Poḡ. Oe'ū. Xik. Ijebit o'joxik ip uva dip pewi – io'e Jesus.

Imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁹ – “Āḡ puk jeedop ip,” i du je'e uva dip iwat? – io'e Jesus Judeuyū kukukayū be. – Imēn ḡu je'e! Ixe je'ju jekadaidip wiwi'ukayū aoka am – io'e. – Warara'acayū jomuy uva dip wiwian – io'e.

¹⁰ – Imēn e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e “Ite'a xipat ḡu wita'a” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e “Ite'a yadip ma” i, i. Uk'a muycemucemap'am o'e, i.

¹¹ Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup. Iboaptup epetupcoco ḡu du? – io'e Jesus cebe ip—Judeuyū kukukayū be.

¹² Iboap ekawēn co buje:

– “O'yaxik'iaiyū buxim eyju!” i'e ojuy osunuy Jesus wuywebe – io'e ip jewewebe. – “Tip ipot o'yaoka'iaiyū buxim eyju” i'e ojuy osunuy wuywebe – io'e ip jewewebe.

Jesus daomūn ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip ixe daomūnap puxim adeayū buxim iparara buye. Imēnpuy Jesus o'suiwat ip—taomūn ojuyayū. Ixeyū dak o'jēm.

¹³ Gebuje Judeuyū kukukayū Fariseuyū o'ḡuju ip Jesus kay. Iecuḡap Herodes ebekitkit tak o'ḡuju ip cekay. Ixeyū o'ḡuju ip Jesus a'ōmuwarurun ojuy. “Ēn iecuḡap muymuy” i'e ojuy osodop ip.

¹⁴ Oajēm ip.

– Kariwa – io'e ip. – Soat em ēn icēmān e'em – io'e ip. – Apēn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ēn ocemutaybitbin – io'e ip. – “Iḡo du xipat exe?” i'ūmḡu ēn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacūḡ kadiat cocoap tomuju ḡu ēn e'em “Teku xipat” i – io'e ip. – Roma ka kukat wuyedinheiro ojuyjuy cebe teidadam—César be. Teida buje wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu kuka ajeku?

¹⁵ Aceteida xe'e? Aceteida ḡu xe'e? – io'e ip.

César ip o'jomuyat pin Jesus pe. Imēnpit Jesus itaybit o'e wa'ōmuwarurun ojuy ip iam.

– Apēnpuyeyju wa'ōmuwarurun ojuy? – io'e. – Dinheiro isurūḡat cuy epetojot owebe. Ojoho buk – io'e Jesus.

¹⁶ Dinheiro isurūḡat o'tojot ip cekay.

– Abu-biōḡbuk ija be dinheiro be? – io'e. – Abu-butet tak ija be? – Jesus o'e.

– César biōḡbuk, ibutet tak – io'e ip.

¹⁷ – Cemuojujuy epeḡūm César be—wuyeipi kukat pe – io'e. – Deus pe dak cuy epeḡūm cemuojujuy – io'e Jesus.

– Itaybitbin ma o'jede – io'e ip jewewebe.

Iba'ore o'e ip cebe ya'ōbu am.

18 Saduceuyũ o'ju Jesus kay ġebuje bit. Tũybe wuye'ũ buje waram acejetait ġu iãn o'e ip. O'jekawẽn ip ceweju.

19 – Ocemutaybitbin'ukat – io'e ip. – Imẽn Moisés wuymutaybitbin:

Iwaġo e'ũ buje, jekitpit jewebumũn cuy jewaġo'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. I'itkap puje, iwaġo'ũm ipot tieġ kuka o'e i'it, i.

Imẽn Moisés o'gutaybin kuyje – io'e ip. – Imẽn e'em Deus ekawẽntup – io'e ip.

20 – 7 be ikitpitpiyũ osodop ip – io'e ip. – Koapat o'jewebumũn. Ixe koapat'ũm jekpotpet'ũm puxen ma oe'ũ – io'e ip.

21 – Gebuje ikitpit o'jewebumũn jewaġo'ũm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ũm tak jekpotpet'ũm puxen ma oe'ũ. Imẽn puxim ma oe'ũ wara'at'ũm ikitpit'ũm tomujuat'ũm – io'e ip.

22 – Ibocewi 7 beayũ soat o'je webumũnmũn ip jewaġo'ũm tayxibuk eju—pũġ eju ma. Soat ip oe'ũ'ũ jekpotpet'ũm puxen ma. Soat oe'ũ ip pima, ayacat'ũm tak oe'ũ – io'e ip.

23 – Waram ce'ũ'ũayũ etait puje, abu-tayxim xe'e je'e? – io'e ip. – Soat 7 beayũ o'jewebumũnmũn ip ceweju – io'e ip Jesus pe ya'õbuap ojuy.

24 – Ijo'i ġu eyju e'em iboam – io'e Jesus. – Cedaġ ġu eyju jewaġuyġuy. Eyetaybit ġu Deus ekawẽn. Eyetaybit ġu Deus warara'acat podi ma ja'õbacaap kuġ iam – io'e.

25 – Waram jetait puje, wuyjuyũ jewebumũnmũn ġu ip – io'e. – Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawẽn tojotjot'ukat co'i – io'e Jesus.

26 – Moisés emutupmubararaktup epetupcoco ġu du—wuye'ũ buje waram acejetait iatup? – io'e. – Deus ekawẽn ibararak opop kadai o'jedipesop iaptup pe. Deus o'e Moisés pe:

Õn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imẽn Deus o'e Moisés pe. Kuyje ixeyũ'ũm'ũm oe'ũ—Abraão'ũm, Isaque'ũm tak, Jacó'ũm tak. Imẽn pit: “Itabut mabuk ip okay,” io'e Deus – io'e Jesus.

27 – “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ũ'ũayũ ġu itabut Deus kay—itabẽġayũ acã. Cedaġ ġu jĩã eyju e'em. “Wuye'ũ buje waram ġu acejetait,” i te'e ma eyju e'em – io'e.

28 Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat kuy juk oajẽm Jesus kay. Jesus ekawẽn o'ya'ĩjo—ya'õbu ojuyayũ eju iap ekawẽn.

– Aiyuuui! Itaybitbit cĩcã o'jede – io'e jexeayũ be. – Moisés ade ma wuymutaybitbin cedaġ wuyeku am Deus etabutpe iam – io'e Jesus pe. – Pu ġu ixe ekawẽn'in yoboġ cĩcã wuymukũyjobit am? – io'e.

29 – Imẽn Moisés o'e – io'e Jesus.

Eya'õpicũġcũġ cuy epesop, Israel naxeġebitbit, i. Pũġ ma Deusat, i. Ixe kay wuyetabut, i. Ka'ũmġu wara'at deus, i.

30 Deus cuy ikukpin cĩcã epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cĩcã buye, ibikuyap taġ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ġebum; kapikpiġ tak cuy epesop cebeam, i.

Imẽn Moisés wuymutaybitbin – io'e Jesus.

31 – Wara'at tak ixe ekawẽn'in yoboġ cĩcã wuymukũyjobit am. Imẽn o'e:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i – io'e Jesus.

– Ade ma Moisés wuymutaybitbin. Ijop ekawẽn'in kay bit cuy kũyjobin cĩcã ma epesop – io'e Jesus.

32 Gebuje Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat o'e:

– Kariwa – io'e Jesus pe – Etaybitbit ma ãn e'em – io'e. – Icẽmãn ãn e'em – io'e. – Pũġ ma Deusat omuy. Ka'ũmġu wara'at deusat – io'e.

33 – Ikukpin cuy Deus ajukuk warara'acat kukpinap podin ma – io'e. – Wuyxe ikukpin puye, ibikuyap taġ cuy ajeku soat em; xipacat kay dak cuy ajop ġebum; kapikpiġ tak cuy ajop cebeam – io'e. – Xipan tak cuy warara'acat ajukuk wuyewekukap puxim – io'e. – Deus icokcok e'em wuywebe wũnca ãm puje paĩyũ be imupik am cetabixe. Ibodi

ma bit icokcok e'em wuywebe xipan warara'acat kuk puje wuyewekukap puxim — io'e.
— Wuyxe ikukpin cīcā bima dak icokcok cīcā e'em — io'e.

³⁴ Ya'ōetaybit o'jede iap co buje, Jesus o'e cebe:

— Wūy ġu ěn Deus ka wi — io'e. — Jekūyjobin ojuy ěn Deus a'ō kay — io'e.

— Abu be jede but Jesus pe? — io'e ip soat ya'ījo'ibiyū Jesus edeap co buje.

³⁵ Ibocewi Jesus wuyjuyū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be.
— Apēnpuye “Cristo Davi naxeġebit—Deus emunaē,” i'e'em Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū? — io'e Jesus.

³⁶ — Davi o'jekawēn Deus biōġbuk a'ōbi. Imēn ixē e'em ixē emudupmubararaktup pe: Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn Cristo be, i. Xik'i Ekay itakomaayū a'ōbacaap cuy oġu'ūm, io'e, i. A'ō kay kūyjobin jeedop ip, io'e, i. ěn ixeyū kukan'ūm pima oxema juy eġuy, io'e, i.

Imēn Davi kuyje o'tupmubararak Deus biōġbuk a'ōbi — io'e Jesus.

³⁷ — “ěn ma okukukat,” io'e Davi Cristo be—Deus emunaē be. Imēnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxeġebit acā ġu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

Adeayū icokcok cīcā ip o'e Jesus ekawēn co buje.

³⁸⁻³⁹ — Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e Jesus adeayū be. — Eymuġuykukukum ip. Jesay iwaruat kuġ ip jekukum warara'acat muyak am jekay. Jewexe ip ya'ōbuyxi jījā. Soat etabutpe ce'aweroroap pe warara'acayū ya'ōbuyxim jewēju ip kawēnwēn pima, icokcok e'em ip — io'e. — Kariwawayū abikbikap pe yabik pin ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Petatam pima icokcok e'em ip koap jekōn ām kariwawa ekōn'ūm awap ma — io'e.

⁴⁰ — Itayxibuk muġuykukukum ip ibubut pu am — io'e. — Ibun ma ip jewexe kawēnwēn Deus eju “Teku ya'ōbuyxiat” i'e ojuy warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat ixeyū be warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.

⁴¹ Gebuje Jesus oajēm dinheiro mūn'a kay. Ya tēġ ma oabik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. Iboce ajēmjemayū jojom o'e ya be jedinheiro mōġmōġayū jojom. Ibubut adeayū dinheiro mōġmōġ ip o'e ade.

⁴² Gebuje itop'ūm e'ū'ibit oajēm—ibubut kuġ'ūmat. Dinheiro isurūġat o'jomōġ ya be xepxep. Ixeyū xepxep isurūġat tei'īt ma osodop.

⁴³⁻⁴⁴ Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Ak'i juy epesop ixē ayacat kay—ibubut kuġ'ūmat kay—itop'ūm e'ū'ibit kay — io'e. — Ixeyū ma ade jexewiat'in o'jomōġ dinheiro ibubut adeayū — io'e. — Deus xe bit ade ġu o'jomōġ ip. Ade kuġ mabuk ip. Ixē ayacat yopīt ma o'jomōġ jedinheiro. Deus xe bit ade jījā o'jomōġ, soat jexewiat o'jomōġ puye—jexat puap ojuy ma o'jomōġ puye — io'e. — Ajo-kuġ ġasū ixē ayacat? Ka'ūma kuġ ma! Imēnpuye Deus xe ixē ayacat warara'acat pe o'jomōġiap podi ma o'jomōġ — io'e Jesus.

13

¹ Deus eju kawēnwēnap'a bewi Jesus cēm puje, ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju uk'a jojom pima.

— Kariwa, ak'i juy ece! — io'e. — Wita'a yaboġ cīcā ġu du? Uk'a yadip cīcā! — io'e.

² — Ite'a yadip cīcā du exe? Xipat cīcā du ite'a exe? — io'e Jesus. — Xepxep'a jewa'atēġtēġ ġu je'e wita'a. Soat'a je'aedu — io'e Jesus.

³ Guyjom Jesus oabik Oliveira dip'a bicūġpe—co'a bicūġpe. Oabik Deus eju kawēnwēnap'a wegūn—yaboġat'a wegūn. Ebadipdip ceweju etaybitbinayū o'jekawēn ceweju. Jaġepūġ pima Pedro o'jekawēn ceweju, Tiago dak, João dak, André dak—ebadipdip.

⁴ — Puġūn soat'a je'aedu? Ajo je'bapuk iboap em pima? Ajo ġubapuk Deus je'aedu awap? — io'e ip.

5-6 Gebuje Jesus ixeyũ o'gutaybin.

– Adeayũ omuyku “Deus omudot,” i napa ma e'em warara'acayũ be. “Jesus Cristo õn,” i napa ma je'e ip soat pe. Ixeyũ ade guũyukuku. Imẽneju eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuũyukukuap puxim! – io'e.

7 – “Jenopaũõõõõm ip ijoxĩn ma,” i warara'acayũ e'em pima, “Jenopaũõõõõm ip wũyat eipi be,” i'e'em pima dak, eypararam gu juy epesop. Imẽn cuy je'bapuk. Imẽnpit soat puk oi'ũm gu – io'e.

8 – Pũõ eipi watwat nopaaũõõõõm je'e wara'at eipi watwat eju. Pũõ ka watwat nopaaũõõõõm je'e wara'at ka watwat eju. Ipi jexixi ijoce, iboce dak soat ka daõ. Reren cĩcã je'e ip soat ka daõ. Yopĩt ma ipiat supi'ajo ip koam ipi daõayũ. I'itpin'isumapi jo'ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jĩã ma ip – io'e.

9 – Eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuũyukukuap puxim – io'e. – Eykay itakomaayũ jeydaomũn. Jeydujowat ip ibimããayũ ekawẽn coco'ukayũ be. Jeymupokupok ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Jeydujowat ip iecuũyũ etabixe, ipi kukukayũ etabixe dak, eyetabut okay buye. Kawẽn idipat epeũwẽn cebe ip – io'e.

10 – Kawẽn idipan soat ka daõayũ mukũyjojom'ũm pima, ipi buk i'ũm gu.

11 Jeydaomũn ip. Ika kukukayũ etabixe ip eydujowat puje, eyaũyubabi'ũm gu juy epesop. “Apẽn paxi oce'e?” i'ũmgu juy epe'e. Ixeyũ etabixe buje, Deus ma jeymutaybin apẽn epe'e iam. Eya bewi gu juy epeũwẽn. Deus biõõbuk cuy jeymutaybin imuwẽn ãm – io'e.

12 – Ixe kabia bima adeayũ jebadipyũ kay itakoma je'e, ixeyũ webekitkit puye. Iwaõo jekitpit je'gũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Ikitpit tak jewaõo je'gũm yaoka am. Cebayũ dak jekpot je'gũm cebe ip yaoka am. Ipotpetayũ dak itakoma je'e jebay kay. Jebay je'gũm ip cebe yaoka am – io'e.

13 – Soat itabut'ũmayũ itakoma jĩã je'e eykay, eyetabut okay buye. Ipiatpi'ajojom ma'gu eybu'u gu okay bima, Deus jeydaxijo. Jeydakoy jexeam – io'e.

14 – Ipararu jĩãat epejojo – io'e. – Imõõpiat pe jeedop—Deus eju kawẽnwẽnap'a be – io'e. – (Eyetaybin cuy epesop ijudup coco'ukayũ!). Ipararu jĩãat iõo'a be bima, jenapõn cuy ip co'a bicũõ kay Judéia eipi watwat – io'e.

15 – Eyduk'a eakiju bima, epeõm gu juy eyduk'a be yabeat pum – io'e.

16 – Eykat pe bima, epeyepit gu juy eyduk'a kay eyesay bum – io'e.

17 – Ixeyũ kabia daõ iba'ore jĩã je'e yukreõayũ enapõn ãm, je'it mutitinayũ enapõn ãm tak.

18 “Ihi bima gu juy ixeyũ eõudot ipiatpi'ajo an ocewebe,” i juy epe'e Deus pe.

19 – Ixeyũ kabia daõ soat ipi daõayũ ipiat supi'ajojo jĩã. Ibitpi bit ipiat asupi'ajo gu Deus pe ipi mubapuk isum – io'e. – Waram pit ibitpi gu acesupi'ajo—ixeyũ kabia daõ acã – io'e.

20 – Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'ũm'ũm pima, ka'ũma kuka o'jewedaxijo. Imẽnpit: “Pũõpũõ kabia acã ipi watwat supi'ajojo,” io'e Deus kuy bima. “Pũõpũõ kabia acã,” io'e Deus, taxijo am o'taẽ'iyayũ ikukpin cĩcã cexe buye – io'e.

21 – Wara'acat je'e eywebe napa ma “Ak'i! Teku Cristo—wuydaxijojo'ukan Deus emunaẽ,” i. “Ak'i! Goku Cristo,” i dak je'e. Imẽn i'e buje, eyetabun gu juy epesop ixeyũ ekawẽn kay – io'e.

22 – Jewexe Deus emunaẽhẽyũ jebapuk, jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Wuymucoatcoanap õubapuk ip Deus emunaẽhẽyũ muũyukuku ojuy. Deus a'õbacaap õubapuk ip imuũyukuku ojuy.

23 Guyjom jajẽm ip adeayũ muũyukuku ojuy iap kuy oõuwẽn eywebe. Gebu'i epe'e wekawẽn kay ixeyũ be eymuũyukukuap puxim – io'e.

24-25 – Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje kabi beacat muycemcemap iaruaru je'e – io'e. – Kaxiepiat kaxiepi gu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam gu je'e. Kabiok je'e. Kasopta dak ida'at kabi kadiwi – io'e.

26 — Gebuje okop ipi kay. Kabikerereat taḡwi okop. Soat waḡo òn. Wa'òbacaap kuḡ okop, odipap kuḡ tak. Soat ipi daḡayũ je'e "Jesus warara'acat podi ma ya'òbaca," i. "Warara'acat podi ma idip," i je'e ip. "Abu ixē jo'iat? Ka'ũma ma," i je'e ip — io'e.

27 — Gebuje Deus jekawēn tojtjt'ukayũ ḡuju soat taḡwi. Ixeyũ ḡuju jemunaēhēyũ kay. Jemunaēhēyũ ip ḡu'awero soat taḡwi. Kabi daḡwi ixeyũ ḡu'awero ip, ipi daḡwi dak — io'e.

Jesus waram jedocap o'ḡuwēn jeweju etaybitbinayũ be.

28 — Gbum cuy epesop wajēmap kay figueira'ip kay ḡebum pima — io'e. — Figueira'a bikit cēm puje, "Koato ijasũn ma," i'e'em eyju, dup cēm pima dak — io'e.

29 — Imēnpuxim soat ipi daḡayũ ipiatpi'ajojom pima, "Gaxĩn ma Jesus jajēm," i juy epe'e — io'e.

30 — Gasũayũ'in iboap coco ip je'ũ awap. Gbum cuy epesop iboap kay! — io'e.

31 — Kabi i'ũm, ipi dak. Wekawēn pit i'ũm ḡu. Wekawēn kayayũ bit soat em jeedop — io'e.

Imēn Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju.

32 — Itaybit ḡu ip wajēmap kabiam, ipiatpi'ajoap kabiam tak — io'e. — Deus ekawēn tojtjt'ukayũ itaybit ḡu ibo kabiam. Òn Deus ipot. Òn tak wetaybit ḡu ibo kabiam. Webay acã itaybit — io'e.

33 — Eyetaybit ḡu puje oajēm iam. Imēneju epejowiwi juy aḡ. Wajēmap wiwim cĩcã juy epesop — io'e.

34 — Wajēmap kariwa epicat puxim — io'e. — Kariwa o'jēm jeduk'a bewi. "Ijoce ma epesop," io'e jebuywatwat'ukayũ be — io'e. — "Epeyekapik oka be," io'e cebe ip — io'e. — Jeduk'a exĩntabi wiwi'ukat pe "Ijoce ma eḡuy warara'acat pe obubut tujupa'umap puxim," io'e kariwa — io'e. — "Wepicap wiwim cuy epesop," io'e cebe ip — io'e Jesus.

35 — Ixe kariwa buxim òn tak — io'e. — "Puḡũn paxi waram wekariwa je'pit?" i eyju e'em. Katpuje paxi ocepit. Iximadakpe paxi ocepit. Kabiakay paxi ocepit. Kabia'isu paxi ocepit. Eyetaybit ḡu pũḡũn ocepit iam — io'e.

36 — Imēnpuye juy epejowiwi aḡ. Ocepicap wiwim cuy epesop. Obu'u jĩjã eyxen ma eydobuxik am wepit puje! — io'e.

37 — "Epejowiwi juy aḡ," i òn e'em soat pe. "Epejowiwi juy aḡ," i òn e'em eywebe dak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

14

1 Xepxep kabia peta e awap cekay itakomaayũ Jesus daomũn ojuy ip—Páscoa epeta e awap. Ixe epeta bima Judeuyũ pã'o'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuptõmtēm'ũmat'a. Ijop epeta muḡēḡēm pima apēn Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujēm Egito eipi bewi iap kay ḡebum'uk ip osodop. Iba'arēm Jesus daomũn ojuy ip. Paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy osodop ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak. Jesus kay itakoma osodop ip.

2 — Petatam pima bit Jesus ataomũn ḡu adeayũ be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewebe.

3 Jesus Betânia ka be osunuy. Simão duk'a be osunuy—ierep tũibit tuk'a be. Jekõnkõn pima ayacat oajēm Jesus kay. Timũn'a kuḡ oajēm—wita'a muḡēḡē'a kuḡ. (Wita'a butet alabastro i osunuy). Tide'oati otinuy ya be. (Tide'oati butet nardo i osunuy). Judeuy'u ce'uat mude'o'o'uk ip osodop nardodim. Tideiboḡ cĩcã otinuy. Ayacat oajēm Jesus kay. Timũn'a ù o'su'ũkaka. Tideo'ati o'tidi Jesus a be Jesus ikukpin cĩcã cexe buye.

4 Iboceayũ bit pũḡpũḡ itakoma o'e ayacat kay ixē o'tidi buye.

— Ak'i! Etidi! — io'e ip. — Etimukereren — io'e ip ayacat pe.

5 — Tide'oati deida buje, kajuk teiboḡ ejat! Ade kuka juk dinheiro isurũḡat ejat prata muḡēḡē — io'e ip. — 300 be kuka juk ejat! Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro eḡũm — io'e ip cebe.

Ya'òpuruḡ ip ayacat o'ḡukorēm o'timukereren puye.

6 – Æġ jeenuy ayacat jekpiwan – Jesus pit o'e. – Epeġukorēm ġu juy – io'e. – Cekaykay ġu! Xipacan ma teku o'e owebe! – io'e.

7 – Tadaybotbocayū soat em ma eyxe – io'e. – Eybikuy bima, ixeyū buywan put eywebe. Ōn pit soat em ġu oġuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe – io'e.

8 – Ite ayacat tide'oati kuġ osunuy. Tiūm put owebe. Ojebit o'ġude'on, oje'ū ġu buk ma'ġu. Wetabēġ pima ma kuy omude'on okot awap – io'e.

9 – Okay itabucayū kawēn idipat ġuwēnuwēn soat kaka daġ. Apēn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwēnuwēn tak ip soat kaka daġ. Soat ka watwat ġebum je'e apēn ixē o'e iap kay. Ġebum cuy epesop iboap kay – io'e Jesus.

10 Ġebuje Judas Iscariotes o'ju paīyū kukukayū kay.

– Jesus cuy oġūm eywebe yaoka am – io'e cebe ip.

Ixe Judas Iscariotes 12 beayū'in osunuy.

11 Ixe ekawēn co buje, icokcok cīcā o'e ip paīyū kukukayū.

– Dinheiro juy oceġūm ewebe iūmapteim – io'e ip Judas pe.

Imēnpuye “Ġasū du Jesus ūm put owebe paīyū kukukayū be?” i'e'em jewebe ma oeku. Cekay itakomaayū be Jesus ūmap kudadam oeku.

12 Jesus o'jekōn jewēju etaybitbinayū eju Páscoa epeta bima. Páscoa epeta bima Judeuyū ovelha aokaka'uk osodop ip—koapat kabia bima. Soat ip pāo'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a. Ixe kabia be ceweju etaybitbinayū o'jekawēn Jesus eju.

– Poce wuyxan oceġuġē Páscoa epeta be i'o am? – io'e ip.

13 Ġebuje Jesus xepxepayū o'ġuju Jerusalēm ka kay jewēju etaybitbinayū.

– Epeju juy ikaboġatka be – io'e cebe ip. – Aġokatkat epetobuxik—idibi mūn'a kuġat. Ceweju juy epeju – io'e.

14 – Uk'a be iōm puje, epeōm cuy ceweju – io'e cebe ip. – “Ocekariwa e'em: ‘Apu'a be juy ocekōn Páscoa kabia oweju etaybitbinayū eju?’ i,” i juy epe'e iġo duk'a iwat pe – io'e Jesus.

15 – Ixe jeduk'a yabimubapuk eywebe—umat'abi, yabiboġat'abi – io'e. – Kuy mesa kake iġo'abi be, abikbikap tak. Soat ixipan je'e kuy – io'e. – Iġo'abi be ovelha juy epejoyoy wuywebe i'o am Páscoa kabia be – io'e.

– Ha'a – io'e ip.

16 Ġebuje ceweju etaybitbinayū o'ju ikaboġatka be. Soat o'tobuxik ip apēn cuk cebe ip Jesus o'e iap taġ. Iġo'a be ovelha ip o'joyoy Páscoa kabia be i'o am.

17 Kabioġ pima Jesus oajēm iġo'a be jewēju etaybitbinayū eju—12 beayū eju. Oabik ip mesa akokoreren.

18 Jekōnkōn pima Jesus o'jekawēn ceweju ip.

– Icēmān ōn e'em eywebe – io'e. – Pūġ ey'in oūm okay itakomaayū be waoka am—oweju jekōnkōnat ma – io'e.

19 Iġuycūġcūġ o'e ip.

– Ōn xe'e? – io'e'e ip pūġpūġpūġ.

20 – Pūġ eyju'in – io'e Jesus. – Oweju prato be pāo'a o'yamuerep'iat ma – io'e.

21 – Soat waġo ōn. Apēn oje'ū iaptup taġ oje'ū—Deus ekawēntup taġ – io'e. – Karem ġu ipiat supi'ajo oūmat pit. Xipat kuka adi a'ġu ixē bit o'jebapuk'ūma – io'e Jesus.

22 – We'ūap kay ġebum cuy epesop – io'e Jesus cebe ip.

Jekōnkōn o'e jewēju etaybitbinayū eju. Jekōnkōn pima Jesus pāo'a o'yabu.

– Bay, ēn xipat – io'e. – Pāo'a eyaūm ocewebe – io'e Jesus Deus pe.

O'yamuweka. O'yaūm cebe ip.

– Juku, epeya'o – io'e cebe ip. – Ite ojebit – Jesus o'e. – Pāo'a muwekaap puxim ip obamupaya – io'e.

23 Tikōnkōnap o'jat. Uva'abidi o'tinuy tikōnkōnap pe.

— Bay, ên xipat — io'e. — Uva'abidi etiũm ocewebe — io'e Deus pe.

Tikõnkõnap o'gũm cebe ip. Soat ip o'tikõn.

24 — Juku. Epetikõn. Ite odoy — io'e Jesus. — We'ũ buje odoy jedoyekoreren “Adeayũ bewi ikêrêat oju'uk,” io'e Deus puye — io'e. — Imênpuye Deus adeayũ guisun. Cũg ma jeedop ip cece—Deus xe — io'e.

25 — Icêmãn õn e'em eywebe. Waram gu otikõn uva'abidi soat ipi watwat Deus a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Soat ipi watwat ya'õ kay kũyjobin pima bit, tiisuati otikõn uva'abidi — io'e Jesus. Imên Jesus o'e cebe ip: — We'ũap kay gebum cuy epesop — i.

26 Gebuje soat ip o'jebibododon Deus kay. Umat'a bewi ip o'kop. O'ju ip co'a bicũgpe—Oliveira dip'a bicũgpe.

27 Oajêm ip Oliveira dip'a bicũgpe. Jesus waram o'jekawên ceweju ip.

Soat eyju operem — io'e. — Epeyenapõn — io'e. — Imên Deus ekawêntup omuwênuwên:

Ovelhayũ kukukat oyaoka, i. Soat ip jepõgpõg iõhõyũ, i.

Imên Deus ekawêntup omuwênuwên — io'e Jesus.

28 — Imênpit we'ũap tomukadi Deus waram guto omutait. Õn ovelha kukukat puxim. Okay itabucayũ ovelhayũ buxim. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e.

29 — Soat ip jepere obureyũ. Õn pit jepere gu — io'e Pedro.

30 — Tapu, icêmãn õn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma: “Obure gu teku,” i napa ma ece'e ebapũg em — io'e. — Xepxep em sapokay ede awap: “Obure gu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

31 — Oce gu ma buk “Obure gu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Ya'õpuruğ o'jede. Soat cewejuayũ imên o'e'e.

32 Gebuje o'ju ip kadaihiaptip kay. Kadaihiaptip putet Getsêmani i osunuy.

— Jocebuku epabikbik — io'e Jesus. — Deus eju buk õn jekawên — io'e jeweju etaybitbinayũ be.

33 Ibocewi Jesus o'ju kawên ãm Deus eju. Pedro o'tujowat jeweju, Tiago dak, João dak. Iguycũg cĩcã o'e. Yağuy'ũm o'e ipiatpi'ajoap kay.

34 — Je'ũmayũ jo'i õn oğuycũğap pibun — io'e. — Ağ cuy epesop ijoce — io'e.

35 Bosusu Jesus o'ju. Iboce o'jepo ipi ju jeğuycũğap pibun.

Gebuje o'jekawên Deus eju.

— Bay — io'e. — Odaxijom ece we'ũap puxim, ên odaxijo pin pima — io'e Deus pe. — Ipiat esupi'ajoat gu owebe — io'e.

36 — Bay — io'e. — Webay ên. Soat iba'ore gu ewebe. Omuwedem ece ip owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'õbi bit we'ũ pin gu. Ên ebikuy bima bit, oje'ũ — io'e Deus pe.

37 Gebuje ebapũğayũ kay o'jepit—Pedro kay, Tiago kay dak, João kay dak. Ixet ma ip o'tobuxik.

— Simão Pedro — io'e. — Exet ma du? — io'e. — Pũğ hora dak tu ağ pa'ore ewebe?

38 Ağ cuy epesop! — io'e cebe ip ebapũğayũ be. — Xen gu juy epesop. Deus eju juy epeyekawên eywebe ikêrêat muğẽap puxim—eywee Satanás a'õ kay kũyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jĩjã ikêrêat muğẽ ãm. Imênpit ikêrêat epeğugẽ eya'õbaca'ũm puye. Imêneju Deus eju juy epeyekawên ixè a'õbacaan kuğ eyeku am — io'e cebe ip.

39 Gebuje bosusu o'ju waram. Kuyat ekawên puxim waram o'jekawên Deus eju.

40 Jesus waram o'jepit ebapũğayũ kay. Ixet ip o'tobuxik ma'guto. Itaxeebaca o'e ip xet pibun.

— Apên tak Jesus pe acejede? Wuyxexet teku wuydobuxik — io'e ip jewewebe.

41 Jesus waram o'jepit bosusu. Waram o'jekawên Deus eju. Waram guto o'jepit ebapũğayũ kay.

— Eyxet mabuk tu? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk tu eyju? — io'e. — Kuy o'e xexecap! Soat wağõ õn. We'ũap kabia kay õn ajêm — io'e. — Gasũ oũm ip ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ be waoka am.

⁴² Epe'ây! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Oūmat omuyku! Ga'a atopabijuk ip — io'e.

⁴³⁻⁴⁴ Judas oajēm Jesus kay. Yajēm puje, Jesus kawēnwēn mabuk osunuy jewēju etaybitbinayū eju. Ixe Judas 12 beayū'in osunuy. Jesus eju jekuku'uk osunuy.

— Wuyajēm puje juy owebe yağobukōn'ibit cuy epejat — i juk o'e ixe Judas jewējuayū be—Jesus aoka ojuyayū be. — Cem ma juy epetujowat — i juk o'e cebe ip.

Ixe Judas oajēm Jesus kay. Ceweju adeayū oajēm paja kukuğ, jeba'ip kukuğ tak. Païyū kukukayū ixeyū o'ğuju Jesus daomūn âm, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak.

⁴⁵ Yajēm'isum ma Judas o'ju Jesus kay.

— Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe.

⁴⁶ Judas eju oajēmiayu Jesus o'jat. Cem ma o'taomūn ip.

⁴⁷ Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Païyū kukukayū ebekit ġuybuikibi o'suğuybuikibika. O'suğuybu'uk pajam.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawēn oajēmiayu eju.

— Eyju dak epesot odaomūn âm paja kukuğ, eyba'ip kukuğ tak ibabikurukat taomūnap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ġu òn pīt! — io'e.

⁴⁹ — Ade kabia adi oğuy eyxe. Imukūyjom'uk cuk adi oğuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be — io'e. — Iğo'a be ġu bit eyju odaomūn. Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawēntup apēn ip odaomūn iaptup — io'e. — “Ibabikurukat taomūnap puxim ixe taomūn ip,” i'e'em iğodup — io'e. — Imēn ma odaomūn ip ġasū dak — io'e Jesus.

⁵⁰ Gebuje soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitbinayū. Soat ip o'watwat.

⁵¹ Jesus daomūnmūn ip pima ağokatkat o'ju Jesus nomuju—yaypan'isuat. Jeekabek kuğ acā oeku. Iekabek o'jat ip Jesus daomūnayū. Yaypan'isuat taomūn ojuy ip.

⁵² Imēnpit jeekabek o'suiwat jedaomūnap puxim. Toti'ūm ma o'jenapōn jeparara pibun.

⁵³⁻⁵⁴ Gebuje taomūn'ibiyū Jesus o'tujowat païyū kukukat kay.

Wūy ma Pedro o'ju Jesus nomuju jeparara pibun. O'ju païyū kukukat tuk'a kay. Imēnpit tuk'a naxīnōm pe osunuy. Xik'i osunuy sorarayū parakpe. Jewewewem o'e daxa etako be.

Gebuje païyū kukukayū o'je'awero ip Judeuyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ma ibimāmāayū coco'ukayū osodop ip. O'je'awero ip ibimāmāayū ekawēn cocoap'a be. O'je'awero ip Jesus xipat ġu iap mubapukap ojuy yaoka am.

⁵⁵ Ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū warara'acayū kudadam o'e ip Jesus muymuy am. Ibikuy o'e ip xepxepayū be pūğ tağ ma Jesus muy am. Jesus aoka ojuy ip.

⁵⁶ Adeayū napa ma ip Jesus o'yawēğmukērērērēn. Imēnpit pūğ tağ ġu o'yawēğmukērērērēn ip—wara'at tağtağtağ ma. Jesus muymuy jījā o'e ip.

⁵⁷ Warara'acayū imēn napa ma Jesus o'yawēğmukērērērēn soat etabutpe.

⁵⁸ — “Ijop'a Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—ijodiat emuamuy'a oyamu'ūm,” i kuy juk o'e ite ma — i napa ma o'e ip. — “Xepxep xet kap puje wara'at'a oyamuy,” i kuy juk o'e ite — io'e ip napa ma. — “Ijodiat emuamuy'am ġu je'e,” i juk o'e — i napa ma o'e ip. — Imēn ixe ekawēn oceya'ījojo — io'e ip napa ma.

⁵⁹ Imēnpit pūğ tağ ġu ip o'yawēğmukērērērēn—wara'at tağtağtağ ma.

⁶⁰ Ixeyū ekawēn co buje païyū kukukat o'ây soat wap jekawēn âm Jesus eju.

— Apēnpuye ecede ġu awēğmukērērērēnayū kay? — io'e. — Icēm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶¹ Imēnpit Jesus mūğ ma osunuy. O'jede ġu.

— Ēn tu Deus emunaē? — io'e. — Soat wuyju e'em: “Ēn xipat cīcā,” i Deus pe. Ixe ipot tu ėn? — io'e Jesus pe.

62 — Hm hm — io'e Jesus. — Ixe ipot ma ðn — io'e. — Soat waĝo ðn — io'e. — Ojojom epe'e. Xik'i oĝuy Deus xe ibaata kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'ðbacaat. Cexe ðn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixe eju. Guyjom ijodi waram ojut. Kabikerereat taĝwi okop — io'e Jesus.

63-64 Iboap co buje paĩyũ kukukat jesay o'ĝuwek jetakoma pibun.

— Tũybe Deus jo'i ðn iãn teku e'em — io'e. — Kuy epeya'ĩjojo ixe ekawẽn — io'e. — Warara'acayũ ĝu ajokudada ixe awẽĝ mukẽrẽrẽn ãm. Deus muymuy teku — io'e. — Apẽntak ace'e cebe? — io'e cebe ip.

— Ga'a ayaokaat — io'e ip. — Ikẽrẽat kuĝ teku Deus xe — i napa ma o'e ip ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukayũ.

65 Jesus o'ĝuxiuxi ip pũĝpũĝ ixeyũ'in jetakoma pibun ma. Jesus o'topamuekabek ip paĝõm. O'yaokaka ip.

— Abu aokakam i ece! — io'e ip iwaywayway am.

Jesus pu buje sorarayũ dak jebum o'yaokaka. Soat taĝ ma o'yaokaka ip.

66 Pedro mabuk uk'a daxirõĝ pe bima, paĩyũ kukukat puywatwat'ukat o'ju Pedro kay. Ayacat o'ju cekay.

67 Ixe ayacat Pedro o'jojojo jewewewem daxa etako be. O'jeak cĩcã cekay.

— Ën tak mo Jesus eju ejeku—Nazaré ka bewiat eju — io'e Pedro be ayacat.

68 — Õn ĝu! Apẽn ãn e'em? Ixe bure ĝu ðn! — i napa ma o'e Pedro.

Ibocewi Pedro o'ju uk'a ekorara exĩntabi be. Sapokay o'jede ĝebu je bit.

69 Ixe ibuywatwat'ukat waram Pedro o'jojojo iboce.

— Jesus bure tedaku! — io'e iboceayũ be.

70 Imẽnpit Pedro napa ma o'e ĝuto:

— Ite bure ĝu ðn — i.

Ibũnbũn pima iboceayũ o'jekawẽn Pedro eju.

— Ocetaybit ãn. Ejojo oceju ceweju. “Ite bure ĝu ðn,” i'ũmĝu juy ece! — io'e. — Ën tak Galiléia eipi bewiat! — io'e.

71 — Dapxi ãn! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ĝu ðn! Ceweju ðn pit ocekuku ĝu — i napa ma o'e. — Õn icẽmãn e'em'ũm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

72 Sapokay waram o'jede ĝebu je bit. Pedro Jesus a'õ kay o'jeĝebu.

— Ijop exima ma: “Ite bure ĝu ðn,” i napa ma ece'e ebapũĝ em — i juk o'e Jesus cebe. — Xepxep em sapokay ede awap: “Ite bure ĝu ðn,” i napa ma ece'e — i juk o'e Jesus cebe. Iboap kay o'jeĝebu Pedro. O'jewemuĝuycũĝ cĩcã. O'tõn.

15

1 Kabia isum paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip, Judeuyũ kukukayũ dak, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukayũ dak. O'je'awero ip jewawẽ ãm apẽn Jesus aceyaoka iam. Jesus o'subamukirikat ip.

O'tujowat ip Pilatos kay—Judéia eipi kukat kay. Pilatos o'jekawẽn Jesus eju.

2 — Ën tu Judeuyũ kukukat? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ën imẽn e'em owebe — io'e Jesus.

3 Jesus o'jomuymuy jĩjã ip Pilatos pe paĩyũ kukukayũ.

4 — A'õpicũĝ cuy ece! Emuymuy jĩjã ip — io'e Pilatos Jesus pe. — Apẽnpuye ãn jedem ĝu? — io'e Jesus pe.

5 Imẽnpit Jesus mũĝ ma osunuy. Imẽnpuye Pilatos yaĝuyabi'ũm o'e.

— Apẽnpuye mũĝ ma teku e'em? — io'e jewebe ma.

6-7 Aĝokatkat daomũnmũnap'a be osunuy—iecuĝap ebekitkit eju jenopaĝoĝo'ibiyũ xe. Ibutet Barrabás i osunuy. Soat ip cuk wara'acat o'yaoka daomũnmũnap'a beayũ iecuĝap ebekitkit eju jenopaĝoĝõm pima. Páscoa epeta bima iecuĝap pũĝ ma taomũnmũnat mujẽmjẽm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Adeayũ emuojuyjuy mujẽmjẽm'uk osunuy.

8-11 Gebuje adeayũ o'je'awero Pilatos xe—iecuḡap xe.

— Ijop epeta bima taomũnmũnat mujẽmjẽm'uk eḡuy — io'e ip. — Pũḡ cuy eḡujẽm ḡasũ dak ocewebe, — io'e ip Pilatos pe.

Paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay adeayũ cekay jĩjã buye. Imẽnpuye o'tujowat ip Pilatos pe. Pilatos itaybit osunuy paĩyũ kukukayũ itabutkarey Jesus kay iam. Paĩyũ kukukayũ kuy o'e adeayũ be: — Barrabás cuy epejoojuy Pilatos pe imujẽmãn daomũnmũnap'a bewi — i.

— Judeuyũ kukukat mujẽmãn pin tu eyju owebe? — io'e Pilatos Judeuyũ be.

— Ap! — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

12 — Apẽntak oce ite aḡokatkat pe—Judeuyũ kukukat i eyju e'emat pe? — io'e ma'ḡuto Pilatos adeayũ be.

13 — Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — io'e ip.

14 — Apẽnpuye osubamupayaat? Ikẽrẽat o'jukuk ḡu teku—pũḡ em tak ka'ũma! — io'e Pilatos.

Imẽnpit big ma ya'õberen o'jewãwã ip:

— Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — i.

15 Imẽnpuye Pilatos Barrabás o'ḡujẽmat daomũnmũnap'a bewi. O'ḡujẽmat adeayũ mucokcokap ojuy. Jesus o'tujowacat sorarayũ be.

— Jesus cuy epeḡupok ixee muḡẽḡẽbum — io'e sorarayũ be. — Epesubamupaya korosa be imuy'ũ ãm — io'e cebe ip.

Imẽn Pilatos o'e adeayũ mucokcokap ojuy.

16 Gebuje sorarayũ Jesus o'tujowat iecuḡap tuk'a kay. Tuk'a eaki be o'tujowat. Warara'acayũ o'takoy ip sorarayũ—jewejuacat'in ma.

— Ga'a ite ma ajowaywayway — io'e ip jebureyũ be.

17 Iwaywayway am iekabek ip o'ḡuõm cebe—ipakpukḡũḡũnat. Widaohobune o'subunemuwakẽn ip yakoreren am. O'jomõḡ ip yakoreren.

18 — Ën ma Judeuyũ kukukat! — io'e ip iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ãn a'õbuyxi — io'e ip iwaywayway am.

19 O'yamupãupã ip im. O'ḡuxiuxi ip. O'jẽḡ'aecõḡcõḡ ip cewap iwaywayway am: — Soat podi ma ãn a'õbuyxi — i'e'em cebe.

20 Iwaywaywayap epere buje iekabek o'ju'uk ipakpukḡũḡũnat. Cesay ip waram o'ḡuõm cebe. O'tujujẽm ip uk'a eaki bewi ibamupaya am korosa be imuy'ũ ãm.

21 Tujujẽm pima oajẽm ip aḡokatkat kay. Aḡokatkat ajẽmjẽm o'e koḡũnpi bewi. Ibutet Simão i osunuy. Cirene ka bewiat osunuy. Alexandre ebay osunuy, Rufo ebay dak.

— Korosa juy ejukuk Jesus pe ikukap puxim — io'e sorarayũ ixee Simão be.

22 Jesus o'tujowat ip co'a kay. Gólgota i co'a butet osunuy. (Gólgota ce'ũat aririt'a iape wuya'õm). Oajẽm ip.

23 Iboceat mirradup o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypipimu'ũmaptim.

— Juku! Etikõn — io'e ip Jesus pe.

— Ap! — io'e bit.

O'tikõn ḡu.

24 Gebuje sorarayũ Jesus o'subamupaya ip korosa be. Tapoa o'jomõḡ ip Jesus bu be, sui be dak. Korosa o'jomõḡ ip ipikũykũy be. Imẽn ma o'subamupaya ip. Karatũḡ'a buximat'a ip o'yamuju ipi ju—yabararukat'a. O'yamuju ip Jesus esay bu am. Imẽn Jesus esay o'ḡu'ẽ'ẽ'ẽ ip jewewedaḡ.

25 Kaxi jeum pima Jesus o'subamupaya ip korosa be—9 hora bima.

26 — “Apẽnpuye dak o'subamupaya ip imuy'ũ ãm?” i je'e ip kapkapayũ — io'e Pilatos jewebe ma.

Imẽnpuye o'tupmubararakat apẽnpuye o'subamupaya ip iaptup. “Judeuyũ kukukat teku” iaptup o'tupmubararakat Pilatos. O'tupmõḡ ip korosa be Jesus abi ase.

²⁷ Jesus pa mupayapayam pima xepxep ibukurukayũ dak o'subamupaya ip wara'at korosa be. Pũğ ma Jesus pa'at kadi osunuy. Wara'at iba'ũğat kadi osunuy.

²⁸ Deus ekawẽn tup o'tupmubararak ip kuyje. Imẽn e'em ibodup:

Ikērēat mujurũğrũğ'ukat kukap puxim ixe dak o'jukuk ip, i.
Jesus pa o'subamupaya ip ijoptup ekawẽn tağ.

²⁹ Gebuje korosa etako dağ kapkapayũ Jesus muymuy o'e. Jesus o'jowaywayway jĩjã ip.

— “Deus eju kawẽnwẽnap'a oyamu'ũm—yaboğat'a,” i juk ece — io'e ip cebe. — “Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy,” i juk ece — io'e ip Jesus pe iwaywayway am.

³⁰ — Ecedaxijo juy! Etaybitbit pima juy korosa ejuwi ekop e'ũap puxim — io'e ip cebe iwaywayway am.

³¹ Imẽn puxim paĩyũ kukukayũ dak Jesus o'jowaywayway jeweweju ma ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Teku warara'acayũ daxijojo'uk osunuy. Imẽn pit jewedaxijo ba'ore je'ũap puxim — io'e ip jewewebe.

³² — Teku juk o'e: “Deus emunaẽ ðn,” i, “Judeuyũ kukukat ðn,” i dak — i napa ma o'e ip. — Teku Deus emunaẽ bima, juy je'kop korosa ejuwi je'ũap puxim — io'e ip. — Ikop puje, bit kuka wuyetabut ace'e cekay — io'e ip jewewebe.

Ceweju ibamupaya'ibiyũ dak Jesus o'jomuymuy jĩjã ibukurukayũ.

³³ Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ Judéia eipi dağ. Ibun ma kabiok oeku. Ebapũğ hora bun kabiok oeku.

³⁴ Katpuje Jesus o'jewãwã ya'õberen.

— Eloí, eloí, lemá sabactani? — io'e ja'õm.

(Ijop ekawẽn, Deus, Deus, apẽn puye ĕn opere iape wuya'õm).

³⁵ Iboap o'ya'ĩjojo ip iboceayũ.

— Eya'õpicũğcũğ cuy epesop! Elias nomuwãwãm teku! — io'e ip, xipan ġu ip o'jekũyjo buye.

³⁶ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapũn ãm uva'abidim—tideiboğ'ũmati. Ixe dak idibi bubuap o'jomõğ ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe timutitit am.

— Mẽn puk! — io'e. — Omuy paxi Elias imukop am korosa ejuwi — io'e.

³⁷ Jesus o'jewãwã ya'õberen. Poğ. Oe'ũ.

³⁸ Pağo Deus eju kawẽnwẽnap'a be osunuy—yaboğat'a be—uk'a exĩntabi nomudip epa'go. Jekpiwan ma ixe pağo o'jewek Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay.

³⁹ 100 be sorarayũ kukat cũğ'i osunuy Jesus wap. Apẽn Jesus oe'ũiap o'jojojo.

— Icemãn ite'ũm Deus ipot osunuy — io'e.

⁴⁰ Jesus korosa eju bima, aoyũ dak iboce ijojom osodop. Wũy wi ip ijojom osodop—Jesus cocom. Ixeyũ aoyũ parakpe ebapũğ aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Magdalena, Salomé, wara'at Maria dak. Wara'at Maria José xi osunuy—Tiago xi dak—yaypan'isuat xi.

⁴¹ Ixeyũ aoyũ Jesus eju oekuku Galiléia eipi dağ pima. Ibuywatwan oekuku ip. Ade warara'acayũ aoyũ dak osodop ip korosa xe. Jerusalém ka be oajēm ip ceweju kuy bima. Soat ip Jesus kay jeakağ osodop.

⁴² Katpuje jĩjã o'e. Kuyaje Sábado je'e—Judeuyũ xe jebodoydoyap kabia. Kabiogkabiog'i bima jexat tata'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima jekapikap puxim.

⁴³ Kabiogkabiog'i bima José o'ju Pilatos kay. Ixe José Arimatéia ka bewiat osunuy. Ixe ibimãmãayũ ekawẽn coco'ukat osunuy. Ya'õbuyxi jĩjã dak osunuy soat xe. Deus pe soat kukukan iap wiwim osunuy. Iparara'ũm o'ju Pilatos kay. Oajēm.

— Jesus'ũm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

⁴⁴ — Kuy du ixe'ũm oe'ũ? — io'e Pilatos. Imẽn puye 100 be sorarayũ kukat o'tomuwã.

— Kuy ma du oe'ũ Jesus? — io'e sorarayũ kukukat pe.

⁴⁵ — Hm hm. Kuy ma — io'e sorarayũ kukukat.

— Ha'a — io'e José be. — Ijebit cuy eḡukop — io'e.

⁴⁶ Gebuje José Jesus'ũm jebit o'ḡukop korosa ejuwi. Kuy juk paḡo o'jat—xipacat—irucat. Ijebit o'ḡukabekbek ixem paḡõm. O'jomõḡ witabikũy be.

Wita'a yabo'gat'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am.

⁴⁷ Xepxep Mariayũ osodop iboce. Maria Madalena iboce osunuy. Wara'at Maria José xi osunuy—yaypan'isusu xi. Poce Jesus'ũm jebit o'jomõḡ ip iap o'jojojo ip.

16

¹ Sábado jebodoydoyap kabia Judeuyũ xe. Kaxi at puje, waram ip jekapikpiḡ ma'ḡuto. Kaxi at puje ebapũḡ aoyũ tide'oati o'tibu. O'tibu ip Jesus'ũm jebit mude'on am. Ebapũḡ aoyũ o'ju: Maria Madalena, Salomé dak, wara'at Maria dak—Tiago xi. Ixeyũ ebapũḡayũ o'ju.

² Domingo bima o'ju ip witabikũy kay—kabia'isum ma—kaxi jẽm'isum ma.

³ — Abu wita'a uḡ ocewebe—witabikũy nomudip'a? — io'e ip jewewebe.

⁴ Imẽn o'jekawẽn ip ikũynomudip'a yaboḡ cĩcã buye. O'jeak ip witabikũy kay. Kuy wita'a yawede o'yadobuxik ip.

⁵ Oõm ip witabikũy be. Deus xewiat o'jojojo ip—yaypan isuat. Xik'i osunuy iba'at kadi. Cesay irut cĩcã osunuy.

Gebuje o'jewetakaka ip aoyũ.

⁶ — Epeyekuy ḡu! — io'e cebe ip. — Wetaybit Jesus kudadam eyju iam. Nazaré ka bewiat kudadam eyju—korosa be ibamupaya'ibit kudadam — io'e. — Ijoce ḡu opop. Kuy o'jetait waram — io'e. — Ak epe'e topap kay. Topap acã — io'e.

⁷ — Epeju juy ḡasũ bit — io'e aoyũ be. — Ceweju etaybitbin oekuku'iaiyũ juy epeḡukũyjo — io'e. — Pedro dak cuy epeḡukũyjo. “Kuy o'jetait waram,” i juy epe'e cebe ip. “Cum eywap Galiléia eipi kay,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Iboce ma epetobuxik apẽn ixeyũ kuy o'e eywebe iap taḡ,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Waram o'jetait'iat cuy epetobuxik,” i juy epe'e cebe ip — io'e—yaypan'isuat o'e.

⁸ Gebuje o'jẽm ip. Owatwat ip witabikũy bewi jeparara pibun. Ikarabakbak o'e ip jeparara pibun. Kabi bewiat ekawẽn o'ḡuwẽn ḡu ip warara'acayũ be iparara jĩjã ip puye.

⁹ Jesus waram o'jetait kabi'isum. Waram o'jetait Domingo bima. Koam o'jebapuk Maria Madalena kay—kuy bima cebewi 7 be ibiõḡbuk kêrẽayũ o'ḡujẽmiat kay.

¹⁰⁻¹¹ Jesus eju oekukuiayũ wawa o'e iḡuykitkit ip Jesus kay buye. Wawa ip pima Maria Madalena o'ju ixeyũ mukũyjom.

— Wuyekariwa waram o'jetait! — io'e cebe ip. — O'jebapuk okay. Ojojojo — io'e Maria. Imẽnpit itabut'ũm o'e ip Maria ekawẽn kay.

— Dapxi ẽn — io'e ip Maria be.

¹² Guyjom Jesus o'jebapuk xepxepayũ kay. Iwarun ma o'jebapuk cekay ip. O'jebapuk cekay ip cucum pima koḡũnpi be.

¹³ Imẽnpuye ixeyũ o'jepit warara'acayũ kay—jebureyũ kay.

— Wuyekariwa itabẽḡ ma'ḡuto! Ocejõjojo! — io'e ip cebe ip.

— Dapxi eyju — io'e ip xepxepayũ be.

Itabut'ũm o'e ip ixeyũ ekawẽn kay.

¹⁴ Guyjom o'jebapuk 11 beayũ kay. Jekõnkõn ip pima, o'jebapuk cekay ip. O'ḡukorẽm ip itabut'ũm puye waram o'jetait iap ekawẽn kay.

— Apẽnpuye eyetabut ḡu okay? — io'e. — Oweju oekukuiayũ kuy o'e eywebe: “Wuyekariwa waram o'jetait,” i — io'e. — Eyetabut ḡu ixeyũ ekawẽn kay. Eybu'u jĩjã eyetabut am waram ocetait iap ekawẽn kay — io'e.

Imẽn ip o'ḡukorẽm.

¹⁵ — Epeju juy soat kaka daḡ — io'e Jesus. — Soat ka daḡayũ be juy kawẽn idipat epeḡuwẽn — io'e.

¹⁶ — Okay itabut pima, jemubatisanan pima dak, Deus taxijo — io'e. — “Eyķērē oxe,” i je'e Deus okay itabut'ũmayũ be bit. “Soat em ipiat epesupi'ajo,” i dak je'e — io'e.

¹⁷ — Deus ja'õbacaap je'ḡũm okay itabucayũ be ka'ũma ma ajojoiap mubapuk am soat etabutpe — io'e. — Iboap a'õbacaam ibiõḡbuk ķērēayũ ḡujēmjēm ip ikuḡayũ bewi — io'e. — Warara'acat a'õm jekawẽn ip iisuan — io'e.

¹⁸ — Itaybit'ũma puybu tũypiatpu mucay buje, je'ũ ḡu ip — io'e. — Itaybit'ũma tipiat kōn puje, je'ũ ḡu ip — io'e. — Iwãtaxipipiyũ jeje jebu mōḡ puje, je'ada ip — io'e Jesus.

¹⁹ Kariwa Jesus imẽn o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ eju.

Cekawẽn epere buje, Deus Jesus o'ḡuyu kabi kay. Oabik Deus xe ixē eju soat kukukan.

²⁰ Ibocewi ceweju etaybitbinayũ o'jēm. Soat ka daḡ o'ju ip. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn oekuku ip. Wuyekariwa Jesus ixeyũ buywatwan osunuy. Soat etabutpe ka'ũma buk ajojoiap mubapukpuḡ oekuku ip ixē a'õbi. Imēneju adeayũ itabut o'e ip ixeyũ ekawẽn kay.

JESUS CRISTO MUWĒĠAPTUP LUCAS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Teofilo, ĕn a'ōbuyxi soat xe ocexe. Ōn ijudup mubararaĝ ewebeaptum—apĕn cuk adi Jesus Cristo o'e'e wuyetabutpe iaptup. Kuy bima warara'acayū apĕn ixe Jesus Cristo o'e'e iaptup o'tupmubararak. Koap o'jekawĕn ip ixe eju oekuku'iaiyū eju ixe e'eap o'jojo'iaiyū eju dak. Ixeyū a'ōbi juk ixe e'eaptup o'tupmubararak ip.

³ Ōn pit cuk oce owebe ma:

— Ōn tak cuy ocekawĕn ceweju ip — i. — Soat eju ixeyū ejujuy ocekawĕn — i juk oce owebe ma. — “Apĕn ixe Jesus o'e'e?” i juy oce cebe ip — i juk oce owebe ma.

Imĕnpuye ixeyū eju juk ocekawĕn. Soat cuk o'ĝuwĕn ip owebe. Ōn tak apĕn o'e'e ip iaptup otupmubararak ewebeaptum ĝasū bit, Teófilo.

⁴ Ijudup co buje, ĕn tak ece:

— Ixeyū juk adi icĕmān omutaybitbin apĕn Jesus Cristo o'e'e iam — i.

⁵ Teófilo, koam apĕn o'jebapuk Zacarias pe iap o'ĝuwĕn ewebe, apĕn o'jebapuk itayxi be iap tak. Herodes Judéia eipi watwat kukukat pima, Zacarias itabĕĝ osunuy. Judeuyū epaī osunuy ixe Zacarias. Kapikpik'uk osunuy Abias ebekitkit eju Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Abias ebekitkit tak paīyū osodop ip. Zacarias tayxi Arāo badip osunuy—paīyū kukukat badip. Itayxi butet Isabel i osunuy.

⁶ Ixeyū xepxepayū cūĝ ma ip osodop Deus xe. Kūyjobit ip osodop soat Deus a'ō kay. Deus bikuyap taĝ jekuku'uk ip osodop.

⁷ Bekicat kuĝ ĝu ip osodop, itayxi i'it ta ba'ore buye. Yabut osunuy. Zacarias tak aypa osunuy.

⁸ Gebuje Zacarias o'ju Deus eju kawĕnwĕnap'a kay—yaboĝat'a kay. Ibo'a be kapikpiĝ osunuy Deus etabixe paī buye. Kapikpiĝ osunuy Abias ebekitkit eju.

⁹ Jebabi daĝ ibadipyū juk Zacarias o'taē iōm ām badiat'a be.

¹⁰ Oōm tōmte'oatōm mupik am Deus etabixe. Adeayū dak Deus eju kawĕnwĕnap'a eakiju ip osodop. Akiju kawĕnwĕn ip osodop Deus eju, Zacarias badi tōmte'oatōm mupikupiĝ pima.

¹¹ Gebuje Deus ekawĕn tojtjt'ukat oajĕm Zacarias kay. Cūĝ'i osunuy tōmte'oatōm mupikupikap'a ba'at kadi—caixa'a jo'iat'a ba'at kadi.

¹² Zacarias yaĝuy'ūm o'e ixe Deus ekawĕn tojtjt'ukat co buje. Iparara jĵjā o'e.

¹³ Gebuje Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jekawĕn Zacarias pe.

— Tapu, epararam ĝu juy eĝuy — io'e. — Apĕn cuk adi ece cebe iap o'ya'ĵjojo Deus — io'e. — Ĝasū ma emumuojuy je'ĝūm ewebe — io'e. — Etayxi ekpon ĝukap. João i juy ibuten je'e — io'e.

¹⁴ — Eycokcoĝ cĭcā ma epesop bekicat kap puje. Adeayū dak icokcok cĭcā je'e eyweju.

¹⁵ Ekpot ya'ōbuyxian je'e Deus xe. Uva'abidi juy idikōn ĝu, wuymuka'o'onapti dak. Ibiōĝbuk xipacat a'ōbi ixe jeku jekap'isum piap — io'e.

¹⁶⁻¹⁷ — Ekpot Judeuyū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be Deus kay am, wuykukukat kay am tak. Deus biōĝbuk a'ōbacaap kuĝ ixe jeku Elias ekukuap puxim. Ka'ūma buk ocejojojiap mubapukpuĝ jeku. Ixe omuyku wuykukukat ajĕm awap. Ixe cebayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto jebekitkiyū kay am. Ixe Deus a'ō kay'ūmayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto kawĕn icĕmat taĝ jeku am. Ixe ijodiacat ĝubikuy wuykukukat ajĕmap wiwi am — io'e.

Imĕn Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jekawĕn Zacarias pe.

¹⁸ Gebuje Zacarias o'jekawĕn Deus ekawĕn tojtjt'ukat pe.

— Iba'ore ma owebe okpotpet am — io'e. — Kuy aypa oce. Otayxi dak yabut kuy — io'e.

19 — Gabriel i obutet — io'e. — Deus etabixe cūḡ'i òn nuynuy. Deus ma omudot jekawēn ām eweju. Ixe omudot iboap awēḡ muwēn ām ewebe—yawēḡ tipatawēḡ muwēn ām ewebe.

20 Ēn pit etabut ḡu wa'ō kay — io'e. — Imēnpuye ekōmbicaca ecesūy. Ede ba'ore ecesūy. Wekawēn taḡ cebapuk puje bit, waram ḡuto ede but ece'e. Soat ma je'bapuk ixe kabia be apēn òn e'em ewebe iap taḡ — io'e.

21 Adeayū dak Deus eju kawēnwēnap'a bewi Zacarias jēmap wiwim ip osodop.

— Apēnpuye dak Zacariasibun cīcā Deus eju kawēnwēnap'a be? — io'e ip jewewebe kakijuayū.

22 Gebuje Zacarias oajēm akijuayū kay. Cekawēn pa'ore o'e cebe ip. Imēnpuye itaybit ip o'e Deus eju kawēnwēnap'a be bima Zacarias jexey jo'iat o'jojojo iam. Jekawēn ojuy akijuayū eju. Cekawēn pa'ore bit o'e. Imēnpuye jebum acā o'jekawēn ceweju ip.

23 Deus eju kawēnwēnap'a be jekapikap epere buje, Zacarias o'jepit jeduk'a kay.

24 Guyjom ma itayxi o'yukreḡ—Isabel. Pūḡpōḡbi kaxi jeduk'a be ma osunuy Isabel.

25 — Okukukat xipat cīcā oxe! — io'e Isabel. — Koap cuk adi oḡuy osūsūn, o'it'et'ūm puye — io'e. — Gasū bit osūsūn ḡu oce o'ukreḡ puye — io'e Isabel jewebe ma.

26-27 Gebuje Deus jekawēn tojtjtot'ukat o'ḡuju yaypan'isuat kay—aḡokatkat eju o'jepo ḡu'iat kay. O'ḡuju cekay Isabel 6 kaxi yukeḡ puje. Deus ekawēn tojtjtot'ukat putet Gabriel i osunuy. Oajēm aḡokatkat eju o'jepo ḡu'iat kay. Ixe ayacat Galiléia eipi be osunuy. Nazaré ka be osunuy. Maria i ibutet osunuy. José wadip osunuy. José Davi badip osunuy.

28 Oajēm Deus ekawēn tojtjtot'ukat Maria kay.

— Tū'ū, ecokcoḡ cuy eḡuy — io'e. — Deus xipat cīcāat je'ḡūm ewebe. Wuykukukat soat em jekukum eweju — Gabriel o'e.

29 Maria yaḡuybabi'ūm o'e cekawēn co buje.

— Apēnpuye dak imēn teku odobededem? — io'e Maria jewebe ma.

30 — Tū'ū, epararam ḡu juy eḡuy — io'e. — Deus xe ekukpin cīcā — io'e.

31 — Je'ukreḡ. Aḡokatkat eceḡukap e'in. Jesus i juy esubuteta — io'e.

32 — Ya'ōbuyxian je'e e'it — io'e. — “Deus ipot teku,” i je'e soat ijodiat. “Soat podi ya'ōbacaat ipot teku,” i je'e ip. Deus ixe jomuy Judeuyū kukukan. Kuy bima Davi Judeuyū kukukat osunuy—Jesus eajot. Imēnpuxim Jesus Judeuyū kukukan je'e.

33 Soat em ma imēn Jacó naxeḡebitbit kukukan jeenuy. Wara'at ḡu jomuy ixe dieḡ ixeyū kukukan — Gabriel o'e Maria be.

34 — Apēn xe'e dak osu'itkap? Ocepo ḡu mabuk a'ḡu aḡokatkat eju — io'e Maria Deus ekawēn tojtjtot'ukat pe.

35 — Ibiōḡbuk xipacat jajēm ekay — io'e. — Je'ukreḡ soat podi ma ya'ōbacaat a'ōbi—Deus a'ōbi. Imēnpuye bekicat ikērēat kuḡ ḡu je'e. Deus ipon je'e.

36 Gebum cuy eḡuy ebadip kay—Isabel kay — io'e. — Ixe Isabel o'yukreḡ yabut ma'ḡu. Kuy aḡokatkat opop yuk pe. “I'tit ta ba'ore teku,” io'e'e ip kuy bima. Gasū bit 6 kaxi yukreḡ.

37 Ka'ūma ma iba'ore Deus pe — io'e.

38 — Ha'a — Maria o'e. — Deus okukukat. Deus a'ōbi soat je'bapuk owebe apēn ēn e'em owebe iap taḡ — Maria o'e. Deus ekawēn tojtjtot'ukat o'jēm cexewi.

39 Gaxīn ma Maria o'ju Isabel kay. Dao ma o'ju co'a'uat kapēn pe. Judéia eipi be o'ju. Isabel ka be o'ju. Jay. Oajēm.

40 Oōm Zacarias duk'a be—Isabel duk'a be. Isabel o'tobede.

41 Joroh. Isabel ukpeat o'jejoro yuk pe Maria be Isabel dobede buje. Ibiōḡbuk xipacat a'ōbacaap kuḡ osunuy Isabel.

42 Gebuje Isabel o'jekawēn ya'ōberen Maria eju.

— Deus xipat cĩcã! — io'e. — Deus xipacat ũmũm ewebe. Ecokcok soat cokcokap podi ma—aoyũ cokcokap podi ma. “Ĕn xipat cĩcã,” i je'e adeayũ e'uk peat pe.

⁴³ Deus xipacan e'em owebeam tak! Ĕn okukukat xi. Inaka okay ajẽm, wa'õbuyxi ġu ma'ġu — io'e.

⁴⁴ — Ewebe odobede buje, o'uk peat o'jejoro jecokcok pibun — io'e.

⁴⁵ — “Soat je'bapuk owebe apẽn okukukat e'em owebe iap taġ,” i Ĕn e'em. Imẽnpuye Deus xipacan e'em ewebeam — Isabel o'e.

⁴⁶ Gebuje Maria o'jekawẽn Isabel eju.

— “Wuykukukat soat podi ma xipat,” i õn e'em — io'e.

⁴⁷ — Ocokcok cĩcã Deus xipan okuġ puye—odaxijojo'ukat xipan okuġ puye — io'e.

⁴⁸ — Ixe acã okukukat. Odadaybot ma dak. Imẽnpit ixe soat em aġ okay — Maria o'e. — “Deus xipacan ixe ayacat o'jukuk,” i je'e soat ka watwat omuwẽnuwẽn — io'e. — Gasũ imẽn je'e ip, ġuyjom tak — io'e.

⁴⁹ — Ixe ka'ũma buk ocejojoioiap o'ġubapuk owebe. Soat podi ma ixe ya'õbaca — io'e. — Ibuyxim cuy ibutet ajukuk — io'e.

⁵⁰ — Deus itabotaidabotbot cĩcã ibuyxim jekukayũ kay. Wuydobuyũ'ũm'ũm kay itabotaidabotbot cĩcã osunuy. Gasũayũ kay dak itabotaidabotbot—soat kay. Guyjomayũ kay dak itabotaidabotbon jeedop — io'e.

⁵¹ — Deus ja'õbacaap o'ġubapukpuk. Yoboġan pinayũ o'ġuypõġpõġ. Ixeyũ e'eap o'ġu'ũm — io'e.

⁵² — Ika kukukayũ o'ġujẽm jenuyap pewi. Ya'õbuyxi'ũmayũm o'e ip. Ya'õbuyxi'ũmayũ o'jomuy ixeyũ nuyap pe. Ya'õbuyxiayũm o'e ip — io'e.

⁵³ — Tadaybotbocayũ be xipat cĩcãat o'ġũmġũm. Soat kuġ ip o'e. Ibubut adeayũ bit ibuipuk o'ġujẽmjẽm — io'e.

⁵⁴ — Ixe Israel naxeġebitbit o'subuywatwan cĩcã—ja'õ kay kũyjobicayũ o'subuywatwan cĩcã. Xipan wuydobuyũ'ũm'ũm o'jukukuk apẽn cuk adi o'e'e iap taġ — io'e.

⁵⁵ — Xipan wuydobuyũ'ũm'ũm o'jukukuk—Abraão'ũm o'jukukuk, ce-naxeġebitbit'ũm'ũm tak o'jukukuk. Ja'õ daġ soat em ġebum osunuy ixeyũ kay. Soat em ixe ġebum osunuy ixeyũ kay xipan ikuk am — io'e—Maria o'e.

⁵⁶ Ebapũġ kaxi Maria Isabel xe osunuy.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be.

⁵⁷ Ija kaxi ajẽm puje, Isabel o'su'itkap aġokatkat.

⁵⁸⁻⁵⁹ Bekicat 8 kabia bima ibadipyũ oajẽm ixe duk'a xeyũ dak. Oajẽm ip ikap'isuat taypu'aġobixeedakat am “Deus ebekit teku” i'e am. Soat ibadipyũ icokcok cĩcã o'e ip.

— Deus xipan cĩcã ija xi o'jukuk — io'e ip. Ibutetaat ojuy ip.

— Zacarias i juy asubutetaat cebay butet kadin ma — io'e ip jewewebe.

⁶⁰ — Ap! — ixi bit o'e. — Ibo ġu je'e ibutet—João i acã — io'e ixi.

⁶¹ — Ebadipyũ butet João i'ũmġu — io'e ip ixi be.

⁶² Gebuje o'jekawẽn ip cebay eju.

— Apẽn ekpot puten je'e? — io'e ip cebay be.

Jebum acã o'jekawẽn cebay, cekawẽn pa'ore buye.

⁶³ “Taperadup cuy etupũm owebe” iape, cebay o'e jebum cebe ip. O'tupũm ip cebe.

Ibocewi o'tupmubararak cebay. Ibutet João i iaptup o'tupmubararak. Soat ip itabẽġbẽġ o'e ijojom. Zacarias i cebay je'e tũybe iãn o'e ip.

⁶⁴ Cebay cekawẽn put o'e ġebuje bit. Xipan o'jekawẽn ġuto.

— Deus xipat cĩcã — io'e. — Ka'ũma ma ixe jo'iat ya'õbuyxiat — io'e.

⁶⁵ Imẽnēju yaġuybabi'ũm o'e ip tuk'a xeyũ. João kapap awẽġ o'yawẽġmuwẽnuwẽn ip soat ka daġ—Judéia eipi daġ, co'a'uat kapẽn taġ tak.

⁶⁶ O'yawẽġtobuxik'iyũ jewaġuydadam ip osodop João kapap awẽġ kay.

— Apĕn xe'e je'e ite bekicat yaypan pima? — io'e ip jewewebe. Imĕn o'jekawĕn ip, João Deus a'ōbacaap kuĝ oeku buye.

⁶⁷ Gebuje Zacarias apĕn ĝuyjom je'bapuk iap o'ĝuwĕn—ikap'isuat ebay. Iboap o'ĝuwĕn Ibiōĝbuk xipacat a'ōbi.

⁶⁸ — Ga'a ace Deus pe “Ka'ūmĝu ejo'iat,” i. Ixe Deus kay itabut ip osodop Israel naxeĝebithbit. Jebekitkiyū o'subuywan. Jebekitkiyū o'taxijo — io'e.

⁶⁹ — Deus wuydaxijojo'ukat o'ĝudot wuykay. Ya'ōbacaat o'ĝudot wuykay. Wuydaxijojo'ukat Davi naxeĝebit—Deus a'ō kay kūyjobicat naxeĝebit — io'e.

⁷⁰ — Ixe wuydaxijojo'ukat ya'ōbacat jĵā. Ka'ūma ma ixe jo'i ya'ōbaca. Imĕnpuxim kuyje Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayū o'e'e Deus a'ōbi—soat taĝ iisuayū o'e'e — io'e.

⁷¹ — “Deus wuydaxijo wuykay itakomaayū be wuyaokaap puxim. Ixe wuykay'ūmayū a'ōbacaap ĝu'ūm ixeyū be wuyaokaap puxim,” i'e'e'uk osodop ip — io'e Zacarias.

⁷² — Deus itabotaidabotbot osunuy wuydobuyū'ūm'ūm kay apĕn kuy o'e'e iap taĝ. “Wekawĕn taĝ oce,” io'e Deus. Jekawĕn taĝ o'e'e soat em ma. Cekawĕnkĕrĕ ĝu osunuy—cekawĕntip cĭcā — io'e.

⁷³ — Ixe o'jekawĕn wuydobu'ūm eju—Abraão'ūm eju. “Jedaxijo ōn ekay itakomaayū bewi; ebekitkiyū dak otaxijo,” io'e Abraão be — io'e.

⁷⁴ — “Jeybuywan ōn eypararam ĝu kapik am owebeam,” io'e Abraão be — io'e.

⁷⁵ — “Cūĝ ma epesop oxe,” io'e. “Ikĕrĕat kuĝ ĝu epesop oxe,” io'e. “Soat em epesop oxe eyetait,” io'e. Ixe o'e apĕn cuk adi o'e'e iap taĝ — io'e Zacarias.

⁷⁶ — Bekit — Zacarias o'e jekpot pe—ikap'isuat pe — Wuykukukat wap eceju soat muxipan am ixe mudot am. Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukan ece'e—soat podi ma ya'ōbacaat ekawĕn muwĕnuwĕn'ukan — io'e.

⁷⁷ — Adeayū be ece'e “Deus ikĕrĕat ju'uk eywebewi,” i. “Deus jeydaxijo,” i ece'e cebe ip — io'e Zacarias.

⁷⁸ — Imĕn Deus itabotaidabotbot cĭcā wuykay. Yukpiceĝĕ ĝu wuykay. Wuydaxijojoap kabia jajĕm ixe a'ōbi. Ixe jajĕm kabia buxim.

⁷⁹ — Ixe kabiok pe jekuku'ukat puximayū ĝukabia. Je'ūap puxim ipararaayū ĝukabia. Ixe wuymutaybitbin je'e wuywebe xipan jewewekuk am. Kaba'ūm acesop wuyeweweju.

— Imĕneju adeayū je'e ewebe: “Ĕn Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat,” — io'e ikap'isuat ebay.

Imĕn Zacarias apĕn ĝuyjom je'bapuk iap o'ĝuwĕn Deus a'ōbi.

⁸⁰ Bekicat o'yaypan. Kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Uk'a'ūmat pe osunuy Judeuyū kay jeju'ūm pima—Judeuyū mutaybitbin'ūm pima.

2

¹ Ixeyū kabia be Augusto cartadup o'tupmubararak—soat ka kukat. O'tupmuju soat pe jebekitkiyū be. Bekitkit, eykapap ka kay juy epeju eybutet mubararak am taperadup pe i'eaptup o'tupmuju.

² Ka'ūma ma iĝo eipi watwat o'ĝuweĝūn ijoptup muju awap. Jebekitkit o'ĝuweĝĕĝat Cirĕnio Síria eipi watwat kukat pima.

³ Imĕnpuye soat ixe ebekitkit o'ju jebutet mubararak am taperadup pe. Jekapap ka be ip o'ju.

⁴ Imĕnpuye José dak o'jĕm Galiléia eipi bewi—Nazaré ka bewi. O'ju Judéia eipi be—Belém ka be—Davi osunuyiat ka be. Ixe José o'ju Davi diwat osunuy buye.

⁵ O'ju jebutet mubararak am Maria eju—jetayxi eju. Maria yukreĝ osunuy.

⁶ Ixeyū Belém ka be bima, Maria o'yukpasuk.

⁷ Gebuje Maria o'su'itkap koapat—aĝokatkat. Ikap'isuat o'yamuekabek paĝōm. O'ĝuyxet biopak xat mūn pe—cucuayū nuyap'a be topap'ūm puye.

8-9 Kabi bewi Deus ekawēn tojtjt'ukat tak o'kop ovelha kukukayū kay. Koğūnpi be osodop ip Belém ka tēğ ma. Ovelha kukuğ ip osodop ixima be. Deus o'ğukabia ovelha kukukayū akokoreren. Iparara jījā ip o'e kabia jo buje, idip cīcā ma'ğu kabia.

10 Gebuje Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn ceweju ip.

— Eypararam ġu juy epesop — io'e. — Kawēn idipat otojt imuwēn ām eywebe eymucokcok am. Kawēn idipat otojt soat pe imuwēn ām ijodiat pe.

11 Eydaxijojo'ukat o'kap ġasū. Davi osunuyiat ka be o'kap — io'e. — Soat kukat ixē—ipi dağat kukat. Cristo i ibutet — io'e Deus ekawēn tojtjt'ukat.

12 — Ixe ikap'isuat iekabek pağōm. Po'i biopak xat mūn pe. Imēn ōn eymukūyjojom eywebe tobuxik am — io'e cebe ip.

13 Gebuje warara'acayū o'jebapuk kabi kadiwi Deus ekawēn tojtjt'ukayū.

— Ka'ūma ma Deus co'iat — io'e ip. — Soat podi ma ixē ya'ōbuyxi — io'e ip.

14 — Ka'ūmġu Deus co'iat xipacat — io'e kabi kadiwiayū. — Kaba'ūm jeedop ip soat ijodiat—Deus emumukukpinyū — io'e ip.

15 Waram ip o'jeu kabi kay Deus ekawēn tojtjt'ukayū.

Cexewi Deus ekawēn tojtjt'ukayū cēm puje, o'jekawēn ip jeweweju ovelha kukukayū.

— Ga'a aju — io'e ip. — Belém ka kay juy aju — io'e ip. — Apēn Deus o'e wuywebe iap cuy ajojo — io'e ip jewewebe.

16 Dao ma ip o'ju.

Oajēm ip. Ixeyū dak ikap'isuat o'tobuxik José eju, Maria eju dak. Po'i osodop biopak xat mūn pe.

17 Ikap'isuat tobuxik puje, ikapap awēğ muwēnuwēn oekuku ip soat ka dağ. Apēn Deus ekawēn tojtjt'ukayū bekicat kapap o'ğuwēn cebe ip iap muwēnuwēn oekuku ip soat ka dağ.

18 Itabēğbēğ ip o'e cēm paxi iam o'ya'ījoioyū ma.

19 Maria bit soat em ġebum osunuy apēn je'it o'kap iap kay. Iboap kay jewağuymuğēğēm osunuy.

20 Ovelha kukukayū o'jepit koğūnpi be.

— Ēn xipat cīcā — io'e ip Deus pe. — Idip cīcāt ocejojojo — io'e ip. — Idim cuk ēn ocemukūyjo — io'e ip.

Soat o'tobuxik ip apēn Deus ekawēn tojtjt'ukat o'e cebe ip iap tağ. Imēnpuye:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — io'e ip.

21 8 xet kap puje cebaydaap Jesus daypu'ağobuxee o'suxeedakacat Judeuyū babim. Yukreğ awap Deus ekawēn tojtjt'ukat o'e Maria be: — Jesus i ibuten je'e — i. Imēnpuye Jesus i o'subutetaat ip.

22-23 Gebuje cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém ka kay. Jetayxi eju o'tujowat. O'tujowat ip ikap'isuat mubapuk am paī be Moisés ekawēn tağ. Ibararak opop wuykukukat ekawēntup pe:

Ağokatkat kap puje—koapat kap puje, ixē ikap'isuat Deus ebekit ma, i.

Imēneju cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém kay imubapuk am Deus etabixe Deus eju kawēnwēnap'a be.

24-30 Imēn e'em wuykukukat ekawēntup:

Bekicat kap puje, wūnca juy eğūm paī be ixē be imupik am Deus etabixe, i. Xepxep pukaso juy eğūm, i. Pukaso kuğ'ūm pima, xepxep coot cuy eğūm, i.

Imēn e'em wuykukukat ekawēntup. Imēneju cebaydaap oajēm Jerusalém ka be ikap'isuat mubapuk am Deus etabixe.

Gebuje Ibiōğbuk xipacat Simeão oōmat Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Cebaydaap tak Jesus o'tujuajēm Deus eju kawēnwēnap'a be pukaso ūm ām paī be Moisés ekawēn tağ. Simeão Jesus o'takoy jebakopixirik ceje.

Ixe Simeão Jerusalém ka be osunuy. Cũğ cĩcã osunuy Deus xe. Itabut cĩcã osunuy Deus kay. Judeuyũ daxijojo'ukat ajẽmap wiwim osunuy. Ibiõğbuk xipacat ixē mutaybitbin'uk osunuy. Ibiõğbuk xipacat o'e Simeão be kuy bima:

— Eje'ũ ğu wuykukukat co'ũm pima—soat taxijo am Deus emunaẽ jo'ũm pima — i.

Gebuje Simeão Deus o'ğuwẽnuwẽn xipan.

— Okukukat — io'e. — Gasũ õn iju jojom — io'e. — Soat taxijo am etaẽiat cocom õn — io'e.

³¹ — Soat etabixe juk etaẽiat cocom õn — io'e. — Gasũ bit we'ũ but ocokcoğ — Simeão o'e. — Ën acã okukukat — io'e. — Gasũ õn iju jojom apẽn cuk ece owebe iap tağ — io'e.

³² — Kabiaap puxim je'e ixē. Judeu'ũmayũ mutaybitbin je'e — io'e. — Ebekitkiyũ dak kũyjobin jeedop ip warara'acat a'õ kay ğu—ixē a'õ kay acã—Israel naxeğebitbiyũ — io'e. — Edipap kuğ jeedop ip — io'e Deus pe.

³³ Cebaydaap, ixi dak itabẽğbẽğ ip osodop Simeão ekawẽn cocom—bekicat muwẽnuwẽnap cocom.

³⁴⁻³⁸ — Xipan cuy ikap'isuat ebayũ ejukuk — Simeão o'e Deus pe.

Gebuje Simeão o'jekawẽn Maria eju—ikap'isuat xi eju.

— A'õpicũğ cuy eğuy — io'e. — Deus cuk ixē bekicat o'taẽ — io'e. — Inaka adeayũ iju kay ğu jĩjã je'e Judeuyũ'in. Deus pit ixeyũ ğu'ũm. Ën tak eğuycũğ cĩcã ece'e — io'e. — Ipiat ecesupi'ajo jĩjã paja ewebe õmap puxim — Simão o'e Maria be. — Warara'acayũ bit iju kay jĩjã je'e. Icockok cĩcã jeedop ip cekay. Deus imẽn adeayũ ağuy mubapukpuğ je'e soat pe — io'e Simeão Maria be.

Bekicat ebayũ Deus eju kawẽnwẽnap'a be bima, Ana oajẽm cekay ip. O'jekawẽn Deus eju.

— Bay, ãn xipat cĩcã — io'e Deus pe—Ana o'e.

Ixe Ana bekicat o'kapiap o'ğuwẽn adeayũ be Jerusalém ka watwat pe—Deus jebekitkit taxijoap wiwi'ukayũ be. Ixe Ana Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Fanuel daxit osunuy. Aser diwat osunuy. Yabut cĩcã osunuy. Yaypan'isu bima juk o'jewebumũn. 7 koato jektop xe osunuy. Kuy ma itop'ũm oe'ũ. Ixe Ana 84 koato osunuy ğasũ. Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi o'jẽm ğu. Soat em ma iğo'a be nuynuy—kabiam, ixima dağ tak. — Ën xipat cĩcã — i'e'e'uk osunuy Deus pe soat em. Deus eju kawẽnwẽn'uk osunuy. Jekpiwan ma jewemureren'uk osunuy ceweju jekawẽn ojuy.

³⁹ Deus ekawẽn tağ paĩ be bekicat mubapuk epere buje, cebayũ Jesus o'tujupit jeka kay. Nazaré ka kay ip o'jepit—Galiléia eipi be.

⁴⁰ Bekicat o'yaypan. Ibacaan o'e. Jebadipyũ bodi ma itaybican o'e. Deus xipacat ũmũm'uk osunuy cebe.

⁴¹ Jesus ebayũ waram o'ju ip Jerusalém ka kay. Soat em Páscoa epeta be cucu'uk ip osodop Jerusalém ka kay.

⁴² 12 koato bima, Jesus o'ju ğuto jebaydaap, ixi iat eju, peta be cucu'uk puye.

⁴³ Peta epere buje, cebayũ ma o'jepit ip jeka be. Jesus pit o'jecũ Jerusalém ka be. Itaybit ğu ip osodop cecũam.

⁴⁴ Tũybe Jesus wuybadipyũ eju o'jepit iãn o'e ip cebayũ. Jepitpin o'ju ip e dağ jeka kay. O'xet ip e bidase. Jesus o'jokudada ip jebadipyũ dağ, jebureyũ dağ tak.

⁴⁵ Ka'ũmğũ. O'tobuxik ğu ip. Imẽnpuye ikudadam o'jepit ğuto ip Jerusalém ka be. Ebapũğ kabia ikudadam oekuku ip.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'tobuxik ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Xik'i osunuy Moisés ekawẽn Judeuyũ mutaybitbin'ukayũ xe—aypapayũ xe. Cekawẽn cocom osunuy. Kawẽnwẽn osunuy ceweju ip.

⁴⁷ Jesus kay jĩjã ip o'e soat cekawẽn cocoayũ, itaybit cĩcã buye, cũğ cĩcã jededem puye dak.

⁴⁸ Jesus tobuxik puje, cebayũ itabẽğbẽğ ip o'e ijojom.

— Tapu — io'e ixi Jesus pe. — Edaobu'u du eḡuy jepin? — io'e. — Ocaḡuybabi'ũm cĩcã ocesop ekudadam—õn, ebaydaap tak — io'e—jekpot pe o'e.

⁴⁹ — Aĩ, apẽnpuye dak okudadam epeku? — io'e. — Eyetaybit ḡu du webay duk'a be juy õn iam—Deus eju kawẽnwẽnap'a be? — io'e—jexi be o'e.

⁵⁰ Imẽnpit Jesus ekawẽn iba'arem o'e cexe ip.

⁵¹ Ibocewi o'jepit jebayũ eju Jesus. Oajẽm jeka be—Nazaré ka be. Jebaydaap a'õ kay kũyjobit osunuy. Ixi dak soat em ḡebum osunuy apẽn Jesus cuk adi o'e'e cebe iap kay.

⁵² Ixe Jesus tak jebureyũ bodi ma itaybican o'e. O'yaypan. Ikukpin cĩcã osunuy Deus xe, jexeayũ xe dak.

3

¹⁻² Gebuje Deus o'jekawẽn João Batista eju—Zacarias ipot eju. João uk'a'ũmat pe osunuy.

— Wekawẽn cuy eḡuwẽnuwẽn itaybit'ũmayũ be — Deus o'e João be.

O'jekawẽn João eju Tibério Roma ka kukat pima. 15 koato kuy ika kukat osunuy. O'jekawẽn ceweju Põncio Pilatos Judéia eipi kukat pima dak, Herodes Galiléia eipi kukat pima dak, Lisânias Abilene eipi kukat pima dak, Filipe Ituréia eipi kukat pima dak. Ixe Filipe Traconites eipi kukat tak osunuy. Filipe Herodes kitpit osunuy. O'jekawẽn João eju Anás Judeuyũ epaĩyũ kukukat pima. Caifás tak Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy.

³ Imẽnpuye Jordãodi wābu daḡ oeku João.

Guyjom João Deus ekawẽn o'ḡuwẽnuwẽn adeayũ be.

— Eyḡuycũḡcũḡ cuy epesop ikẽrẽat kuḡ puye — io'e cebe ip. — Ikẽrẽat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere — io'e. — Epeyewemubatisananat cuy — io'e. — Imẽn ey'e buje, Deus ikẽrẽat ju'uk eywebewi — io'e.

⁴ — Imẽntak e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat emudupmubararaktup:

Aḡokatkat jewāwāwām uk'a'ũmat pe, i. Imẽn jewāwāwām:

Soat e juy epesuemukacũḡ wuykukukat ajẽmap em, i. Ie juy epesuemudim ceku am, i.

⁵ Kabioreḡreḡat cuy epeḡudim, i. Ipiwegũn je'e, i. Co'a dak epeyamuwegũḡũn, i. Iebixirik taḡ cuy epesuemujẽm, i. Wakenat e be epesuemujẽm, i. Soat iekẽrẽate iedip cĩcã je'e, i.

⁶ Wuydaxijo am Deus emunaẽ coco ip soat ijodiacat, i.

Imẽn e'em Isaías emudupmubararaktup — io'e João adeayũ be.

⁷ Imẽnpuye adeayũ o'ju João be jemubatisanan.

Gebuje João adeayũ o'ḡukũyjo.

— Deus itakoma eykay, ikẽrẽat kuḡ cĩcã buye — io'e. — Ipiat supi'ajoat eywebe, ikẽrẽat kuḡ puye — io'e. — Eynapõn pa'ore Deus xewi — io'e.

⁸ — Cũḡ ma juy epeku kuy ikẽrẽat mujurũḡrũḡap ocepere iap mubapuk am warara'acayũ be — io'e. — Tũybe Deus ipiat supi'ajoat ḡu wuywebe wuyju Abraão naxeḡebitbit puye iãn purut eyju e'em — João o'e. — Imẽn ḡu juy epe'e — io'e. — Iba'ore ḡu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeḡebitbiyũm — io'e.

⁹ — Gaxĩn ma o'a kukat jajẽm ya'a'e'ũmat'ip takat am yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ḡaxĩn ma ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be — João o'e.

¹⁰ — Apẽntak oce'e ipiat pi'ajoap puxim? — io'e ip João be.

¹¹ — Xepxep eyekabek kuḡ pima, pũḡ cuy epeḡũm ikuḡ'ũmat pe — io'e. — Puybit kuḡ pima, epeḡu'ẽ'ẽ juy ikuḡ'ũmat pe — io'e.

¹² Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayũ dak oajẽm João be jemubatisanan.

— Pām oceju? Apẽntak oce'e? — io'e ip João be.

¹³ — Iecuḡap emumubudei bodi ḡu juy epejat cebekitkit pewi—ixe emumubudei acã — io'e João.

14 – Pãm oceju? – io'e ip sorarayũ dak.

– Puyxibun ġu juy dinheiro epejat warara'acat xewi – io'e. – Napa ġu juy epe'e dinheiro bu am warara'acat xewi. Jemãmãmãm ġu juy epesop eyekapikaptei kuġ—eycokcoġ acã – io'e.

15 Soat ġebum cĩcã o'e ip João ekawẽn kay.

– Ite du Deus emunaẽ soat taxijo am? – io'e ip jewewebe.

16 Gebuje João o'jekawẽn soat pe.

– Õn ma eymubatisasan idibi be – io'e. – Wara'acat pit omuyku. Obodi ma ixex ya'õbuyxi. Soat podi ma ya'õbaca. Õn pit ajo pẽġap ġu cebeam? Cedaġ ġu kuka oce ixex a'õbuywatwat'ukan, oboġ ġu buye. Õn ma eymubatisasan idibi be. Ixex bit Deus biõġbuk ġuõm eywebe ya'õ daġ eyeku am. Ixex dak ipiat supi'ajoat eywebe cũġ ma eyeku am.

17 Wuyju taixee xixxiġ tũmũntata mujẽm ãm taixee bewi. Tũmũntata muxipanpan wuyju tamũn'a be. Taixee mupikpiġ daxa be. Imẽnpuxim Deus kũyjobicayũ muwajejem kũyjobit'ũmayũ xewi. Kũyjobicayũ ixex xe jeedop soat em. Kũyjobit'ũmayũ bit soat em ipiat supi'ajojo – io'e João.

18 Imẽn adeayũ awẽwẽm oeku João. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn oeku.

19-22 Adeayũ mubatisasan epere buje, João Jesus o'ġubatisan.

Gebuje Jesus kay Ibiõġbuk xipacat o'kop. Jesus Deus eju kawẽnwẽn pima, o'kop. Pukaso jo'i o'kop Ibiõġbuk xipacat.

Gebuje Deus o'jekawẽn kabi kadiwi.

– Ën okpocat – io'e. – Ococok cĩcã ekay – Deus o'e Jesus pe.

Guyjom Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be. Ixex Herodes Galiléia eipi kukat osunuy. Kuy bima João o'e Herodes pe:

– Cedaġ ġu ewebe ekitpit tayxi bum etayxim—Herodias bum – i. – Ën ikẽrẽat kuġ – io'e Herodes pe.

Herodes ikẽrẽat kukuk'uk osunuy. Waram ikẽrẽat o'jukuk ġasũ dak. João ikẽrẽat o'jukuk ġu. Inaka Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be.

23 Jesus 30 koato bima ijodiacat mutaybitbin o'e. – Jesus José ipot – io'e'e ip adeayũ.

24 José ebay butet Eli i osunuy. Eli ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. Levi ebay butet Melqui i osunuy. Melqui ebay butet Janai i osunuy.

25 Janai ebay butet José i osunuy. José ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Amós i osunuy. Amós ebay butet Naum i osunuy. Naum ebay butet Esli i osunuy. Esli ebay butet Nagai i osunuy. Nagai ebay butet Maate i osunuy.

26 Maate ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Semei i osunuy. Semei ebay butet José i osunuy. José ebay butet Joda i osunuy.

27 Joda ebay butet Joanã i osunuy. Joanã ebay butet Resa i osunuy. Resa ebay butet Zorobabel i osunuy. Zorobabel ebay butet Salatiel i osunuy. Salatiel ebay butet Neri i osunuy. Neri ebay butet Melqui i osunuy.

28 Melqui ebay butet Adi i osunuy. Adi ebay butet Cosã i osunuy. Cosã ebay butet Elmãdão i osunuy. Elmãdão ebay butet Er i osunuy.

29 Er ebay butet Josué i osunuy. Josué ebay butet Eliézer i osunuy. Eliézer ebay butet Jorim i osunuy. Jorim ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy.

30 Levi ebay butet Simeão i osunuy. Simeão ebay butet Judá i osunuy. Judá ebay butet José i osunuy. José ebay butet Jonã i osunuy. Jonã ebay butet Eliaquim i osunuy.

31 Eliaquim ebay butet Meleá i osunuy. Meleá ebay butet Mená i osunuy. Mená ebay butet Matata i osunuy. Matata ebay butet Natã i osunuy.

32 Natã ebay butet Davi i osunuy. Davi ebay butet Jessé i osunuy. Jessé ebay butet Obede i osunuy. Obede ebay butet Boaz i osunuy. Boaz ebay butet Salá i osunuy. Salá ebay butet Nasson i osunuy. Nasson ebay butet Aminadabe i osunuy.

³³ Aminadabe ebay butet Admim i osunuy. Admim ebay butet Arni i osunuy. Arni ebay butet Esrom i osunuy. Esrom ebay butet Peres i osunuy. Peres ebay butet Judá i osunuy.

³⁴ Judá ebay butet Jacó i osunuy. Jacó ebay butet Isaque i osunuy. Isaque ebay butet Abraão i osunuy. Abraão ebay butet Tera i osunuy.

³⁵ Tera ebay butet Nacor i osunuy. Nacor ebay butet Seruque i osunuy. Seruque ebay butet Ragaú i osunuy. Ragaú ebay butet Faleque i osunuy. Faleque ebay butet Éber i osunuy. Éber ebay butet Sala i osunuy.

³⁶ Sala ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Arfaxade i osunuy. Arfaxade ebay butet Sem i osunuy. Sem ebay butet Noé i osunuy. Noé ebay butet Lameque i osunuy.

³⁷ Lameque ebay butet Matusalém i osunuy. Matusalém ebay butet Enoque i osunuy. Enoque ebay butet Jarete i osunuy. Jarete ebay butet Maleleel i osunuy. Maleleel ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Enos i osunuy.

³⁸ Enos ebay butet Sete i osunuy. Sete ebay butet Adão i osunuy. Adão Deus ipot osunuy, Deus o'ğugẽ buye.

4

¹ Jordãodi bewi Jesus epit puje, Ibiõğbuk xipacat o'tujowat uk'a'ũmat pe. Jesus ağuydada'uk osunuy Ibiõğbuk xipacat.

² Uk'a'ũmat tağ oeku 40 kabia. Jesus Ibiõğbuk xipacat a'õbacaap kuğ osunuy. Ibiõğbuk kërēayũ kukukat tak Jesus o'subuyxijo iboce. Te'e ma ikërēat mujurũğat ojuy Jesus pe iboce. 40 kabia Jesus jekõnkõn ğu osunuy. Ire jĩjã osunuy.

³ Gebuje ibiõğbuk kërēayũ kukukat o'jekawēn Jesus eju.

— Ĕn Deus ipot pima, a'õbi ma wita'a juy eyamuwexat pã'o'am — io'e Jesus pe.

⁴ — Ap! — io'e Jesus. — Imēn e'em Deus ekawēntup: “Wuyetabẽğ wuyxat o'om puye ğu—Deus wuymutaicin puye acã,” i — io'e.

⁵ Ibocewi ibiõğbuk kërēayũ kukukat Jesus o'tujowat umat pe. Soat eipi o'ğubapuk cebe. Dao ma soat eipi dağacat o'ğubapuk cebe. Soat ip o'jojojo.

⁶ — Őn cuy emuy soat eipi watwat kukukan — io'e. — Wa'õbi soat eipi watwat kukukan ecesũy — io'e. — “Ĕn acã ocekkukat,” i je'e ip ewebe — io'e. — Ibubut adeayũ kukukan ecesũy wa'õbi — io'e. — Soat ma iũm put owebe omunaẽ be, soat podi ma õn wa'õbaca buye — io'e napa ma.

⁷ — “Ĕn xipat,” i ĩn e'em owebe bima, soat oğũm ewebe — io'e. — A'õbuyxian ecesũy wa'õbi — io'e Satanás Jesus pe.

⁸ — Ap! — io'e Jesus. — Imēn e'em Deus ekawēntup: “‘Xipat ĩn,’ i juy epe'e Deus pe acã,” i. “Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykukukat a'õ kay,” i — Jesus o'e Satanás pe.

⁹ Ibocewi o'tujowat Jerusalém ka be. O'jomõğ Deus eju kawēnwēnap'abi jeje—yaboğat'abi jeje.

— Ĕn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e Satanás.

¹⁰ — Imēn e'em Deus ekawēntup: “Deus jekawēn tojotjot'ukayũ ğuju xipan ekuk am,” i. “Ixeyũ jedaxijo ewebe xipat'ũmat ebapukap puxim,” i.

¹¹ “Ixeyũ jeak ekay wita'a be eimucakcakap puxim,” i — io'e Satanás.

¹² — Ap! — io'e Jesus. — “Cēm paxi Deus ja'õ dağ e'em?” i'ũmğju juy epe'e — io'e Jesus.

¹³ Gebuje ibiõğbuk kërēayũ kukukat o'jewede Jesus xewi. O'jēm cexewi Jesus puyxijo-joap epere buje. Te'e ma Jesus pe ikërēat mujurũğat ojuy. O'jēm.

— Waram ğuto osubuyxijo jĩjã — io'e jewebe ma ibiõğbuk kërēayũ kukukat—Satanás.

¹⁴ Jesus o'jepit Galilėia eipi kay. Ibiõğbuk xipacat a'õbacaap kuğ oeku. Soat ibo eipi watwat yajēmap awēğ o'yawēğtobuxik.

¹⁵ Gebuje Jesus kawēn idipan ip o'ğutaybitbin Deus eju kawēnwēnap'a be.

— Soat podi ma Jesus xipan wuymutaybitbin — io'e ip ya'íjojoayũ. — Ka'ũmġu ixē jo'iat xipacat — io'e ip.

¹⁶ Jesus o'ju jaypanap ka kay—Nazaré ka kay. Jay. Oajēm. Jebodoydoyap kabia bima Judeuyũ òmòm'uk ip osodop Deus eju kawēnwēnap'a be. Sábado bima ip òmòm'uk osodop. Jesus oòm jewēju ip iġo'a be. O'ãy Deus ekawēntup com iġo'a beacat pe ya'íjo am.

¹⁷ Gebuje iġo'a kukukat Deus ekawēntup o'tupũm Jesus pe—Isaías emudupmubararak-tup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup. Jesus o'tupmupaya. Pũġtup o'tuptobuxik. Imēn e'em itedup:

¹⁸ Deus biòġbuk owebe nuynuy, i. Imēnpuye ixē onaē owebe kawēn idipat muwēn ãm tadaybotbocayũ be, i. Ixē omuju owebe: “Taomũnmũnayũ daomũnmũnap'a bewi ġujēm ip” i'e am taomũnmũnayũ be, i. Ixē omuju owebe: “Ita'ũmayũ itate je'e ip” i'e am ita'ũmayũ be, i.

¹⁹ Ixē omuju owebe tadaybotbocayũ mujēm ãm imudadaybotbot'ukayũ xewi, i. Ixē omuju owebe: “Gaxĩn ma Deus jebekitkit idaxijo” i'e am soat pe, i.

²⁰ Imēn e'em itedup. Jesus ibodup o'tupcoco ya'õberen. Otupmupirik. Waram o'tupũm yakukukat puywatwat'ukat pe. Oabik.

Soat iġo'a beacat o'jeak cĩcã Jesus kay.

— Apēntak teku? — io'e ip jewewebe.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Gasũ bit soan o'jebapuk ijudup peat ekawēn taġ—ġasũ otupcocoiatup ekawēn taġ — io'e.

²² Soat xe Jesus xipacat cĩcã osunuy iġo'a beacat xe.

— Jesus ekawēn soat podi ma cekawēntip! — io'e ip jewewebe. — Teku José ipot ġu du? — io'e ip jewewebe.

²³ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— “Tapu, ecewanũġta juy,” i wuyju e'em wuyanũġtata'ukat pe — io'e. — Iboap kuka epe'e owebe dak. “Ocejojojo ġu bukiap cuy eġubapuk ocewebe ijo am apēn cuk adi eġubapukpuk Cafarnaum ka be bima,” i aco'i eyju e'em owebe — Jesus o'e.

²⁴ — Icēmãn òn e'em eywebe. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat jaypanap ka be bima, ibo ka watwat ixē ekawēn kay ġu — io'e.

²⁵ — Icēmãn òn e'em eywebe. Kuyje Deus Elias o'ġuju pũġ kay itop e'ũ'ibit kay—Sarepta ka beat kay—Judeu'ũmat kay—Sidom eipi beat kay. Ixeyũ kabia daġ soat kaka beayũ irere oekuku. Ka'ũmġu muba'at osodop ebapũġ koato, ipidaseat koato dak. Soat ip irere jĩjã osodop. Imēnpuye ade itop e'ũ'ibiyũ tadaibotbot cĩcã osodop ixeyũ kabia daġ—Judeuyũ.

²⁶⁻²⁷ Imēnpit Deus Elias o'ġuju Judeuyũ kay ġu—Sarepta ka beacat kay acã—Sidom ka tēġatka beacat kay acã — Jesus o'e. — Deus Eliseu o'ġuju Naamã kay imu'ada am. Eliseu Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Naamã ierepat osunuy. Ade ierepayũ Judeuyũ eipi daġ osodop ip ixeyũ kabia daġ. Imēnpit Eliseu warara'acat ġu o'ġu'ada. Naamã acã o'ġu'ada — Jesus o'e.

²⁸⁻²⁹ Iboap ekawēn co buje oitakomãn cĩcã ip Jesus kay Deus eju kawēnwēnap'a beayũ. Jesus o'tujujēm ip jeka bewi.

Jesus o'tujuu ip co'a bicũġ kay yaoka am. Aġoka ibo'a pēnpēn taġ o'sukadop. Co'a bicũġ pewi yabitorom Jesus muy'at ojuy ip.

³⁰ Imēnpit Jesus o'kap cepidase ip. Jeju pinap taġ o'ju.

³¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay—Galiléia eipi beat ka kay, ikaboġatka kay. Judeuyũ o'ġutaybitbin Deus eju kawēnwēnap'a be jebodoydoyap kabia be. Soat esemana imutay-bitbin'uk ip osunuy.

³² — Cũġ cĩcã ma Jesus wuymutaybitbin — io'e ip. — Jesus ja'õbi ma wuymutaybitbin — io'e ip.

³³ Gebuje ağokatkat o'jewāwā iğo'a beat—ibiōğbuk kērēat kukat. O'jewāwā ya'ōberen ibiōğbuk kērēat cebe buye.

³⁴ — Jesus, apēn ēn em ocewebe? — io'e Jesus pe—Nazaré ka bewiat pe. — Ocemuy'ū ām tu ejot? — io'e. — Wetaybit ēn — io'e. — Ēn Deus ipot—ikērēat kuğ'ūmat ipot — io'e.

³⁵ Gebuje Jesus ibiōğbuk kērēat o'ğukorēm.

— Ecemūğ — io'e Jesus cebe. — Ejēm cuy ağokatkat pewi — io'e ibiōğbuk kērēat pe.

Ağokatkat pewi o'jēm ipi ju imuy'at'an pima. Imēnpit warēmtağ ğu ağokatkat o'jukuk cēmcēm pima.

³⁶ Imēnpuye itabēğbēğ o'e ip ijojom—ibiōğbuk kērēat o'ğujēm iap cocomayū.

— Jesus ibiōğbuk kērēat mujēmjēm ja'ōbi — io'e ip. — Ya'ōbacaat teku — io'e ip jewewebe.

— Itaybit ibiōğbuk kērēat mujēm ām — io'e. — Imēnpuye cēmcēm ip ya'ōbi — io'e ip.

³⁷ Soat ka dağ Jesus awēğ o'yawēğcu—Galiléia eipi korerenat ka dağ.

³⁸ Ibocewi Jesus o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi.

O'ju Simão Pedro duk'a kay. Oajēm. Cereğ. Oōm. Simão daxijo osodop ibo'a be. Ipa'i jĵā osodop.

— Ipa'iat eğu'ada — io'e ip Jesus pe.

³⁹ Gebuje Jesus o'ju ipa'iat kay. Pa'i o'ğukorēm.

— Ejēm cebewi — Jesus o'e pa'i be.

Imēnpuye pa'i o'jēm. Xipat o'e. Ipa'i topibit o'kop ğebuje bit. Ixat o'ğugē Jesus peam, cewejuayū beam tak.

⁴⁰ Kaxi at puje ibo ka watwat iwātaxipiyū o'tujowat Jesus kay imu'ada am. Soat kuğ ip osodop iwātaxipi. Jesus o'jewebumōğ cebe ip—soat pe. Soat ip o'ğu'ada'ada. Adah.

⁴¹ Ibiōğbuk kērēat o'ğujēmjēm ikukayū bewi. Poxerewun. O'jēm.

— Ēn Deus ipot — io'e ip ya'ōberen—ibiōğbuk kērēayū o'e. Itaybit ip osodop Jesus Deus emunaē iam. Inaka Jesus ibu'u osunuy ixeyū be iboap muwēn ām.

— Ōn Deus emunaē iap epeğuwēn ğu juy — io'e cebe ip.

⁴² Kabia'isum Jesus o'jēm Simão Pedro duk'a bewi. Poxerewun. O'ju uk'a'ūmat pe. Jay. Oajēm. Adeayū Jesus kudadam o'e ip. Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— Ejēm ğu juy ocexewi. Ijoce ma juy eğūy — io'e ip Jesus pe.

Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

⁴³ — Warara'acayū be dak kawēn idipat oğuwēn—wara'atka watwat pe dak — io'e. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy oce cebe ip — io'e. — Deus cuk omudot ibo ekawēn muwēn ām — io'e Jesus.

⁴⁴ Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn oeku Deus eju kawēnwēnap'a be. Judéia eipi dağ imuwēnuwēn oeku—soat kaka dağ.

5

¹ Adeayū o'jewemuwunuwun ip Jesus ekawēn co pin cĵcā buye. Jesus cūğ'i osunuy iodi wābu ka'oririt pe. Iodi Genesaré eipi be o'tinuy. Genesaré i tibutet osunuy. Adeayū jewemuwunuwun ip Deus ekawēn co pinayū.

² Gebuje Jesus xepxep kobe o'jojojo kapurūğ pe. Axima bubu'ukayū jekobe be ğu ip osodop. Kuy o'jēm ip. Axima bubuap wuywuy ip osodop kapurūğ pe.

³ Jesus oōm pūğ pe ixeyū ekobe be—Simão ekobe be.

— Kobe eğuwun — io'e. — Eğuwun cuy kapurūğ pewi — io'e Jesus Simão be.

Xik. Jesus oabik kobe be. Kobe be bima adeayū o'ğutaybin—kapurūğ peayū o'ğutaybin.

⁴ Imutaybin pu'u bima, o'jekawēn Simão eju—kobe iwat eju.

— Tibucūğ pe aju axima bum — io'e.

Tibucūğ pe ip o'ju.

— Axima bubuap cuy eğukōm tibucūğ pe axima bu am — io'e Simão be.

⁵ — Kariwa, ixima bun oceku axima bu ojuy — io'e Simão. — Ocejat ġu. Imēnpit waram oceġuakōm imēn ěn e'em ocewebe buye — io'e.

Sa. Axima bubuap o'ġuakōm.

⁶ Gebuje axima o'jat ade. Xeresu ġu axima. Kurekoh. Axima bubuap jewek ojuy axima poxi pibun.

⁷ Wēġwēġ'i o'e ip jebureyū kay—wara'at kobe beacayū kay. Jebureyū o'takoy yajēm ām jebuywat am. Ibureyū oajēm ibuywat am. Xepxep kobe o'ġuporan ip aximām. Imēnpuye kobe jepiriġ ojuy axima poxi pibun.

⁸ Iboap co buje, Simão Pedro o'jēġ'aecōġcōġ Jesus wap jexe ya'ōbuyxi buye.

— Okukukat, wede ece oxewi — io'e. — Ōn ma ikērēat kuġ. ěn pit a'ōbuyxi. Oxe ġu juy eġuy — io'e—Simão o'e.

⁹ Simão itabēġ o'e ijojom, soat cewejuayū dak. Itabēġbēġ ip o'e ijojom ade jījā axima buye.

¹⁰ Warara'acayū dak itabēġbēġ ip o'e ijojom—Tiago, João dak. Ixeyū xepxepayū Zebedeu ipotpoyū ip osodop. Simão eju kapikipik'uk ip osodop axima bubum.

Gebuje Jesus o'jekawēn Simão eju.

— A'ō'cam cuy eġuy — io'e Simão be. — Gasū bit axima bubu'ukan ġu juy eġuy, — io'e. — Kawēn idipat muwēnuwēn'ukan cuy eġuy adeayū be imutabut am ip Deus kay — io'e.

— Ha'a — io'e.

¹¹ Gebuje Simão o'ju Jesus kay, cewejuayū dak. Putwedu'i. Jekobe o'tujuu ip kapurūġ pe. Soat o'suiwat ip ibun Jesus eju jeku am. Soat em Jesus eju oekuku ip.

¹² Ikaboġatka be bima aġokatkat oajēm Jesus kay—ierepat. O'jēġ'aecōġcōġ cewap jexe ya'ōbuyxi buye.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ūm pima, omu'adam ece — ierepat o'e.

¹³ Pucūġ. Jesus o'jebaepucūġ cekay.

— Obu'u ġu emu'adam — io'e. — Gaxīn ma ōn jemu'ada — io'e.

Jesus a'ōbi ierep topibit dao ma o'je'ada. Xipat o'e.

¹⁴ — Emu'adaap eġuwēn ġu juy warara'acayū be — io'e Jesus cebe. — Gasū bit paī kay juy eju — io'e. — Eōhōyū'in cuy eġūm paī be imupik am Deus etabixe ece'ada buye. Eġūm cuy cebe Moisés ekawēn taġ. Eōhōyū'in cuy eġūm cebe e'adaap mubapuk am soat ka watwat pe — io'e.

¹⁵ Imēnpit soat ka watwat Jesus awēġ o'yawēġtobuxik ip—ierepat o'ġu'ada iap awēġ. Imēnpuye adeayū o'je'awero ip ixekawēn co am. O'je'awero ip Jesus pe jewemu'ada am tak.

¹⁶ Jesus pit o'jēm cexewi ip. Poxerwun. Cexewi ip cēmcm'uk osunuy jekawēn ām Deus eju. Uk'a'ūmat pe kawēnwēn'uk osunuy Deus eju.

¹⁷ Gebuje Jesus adeayū o'ġutaybitbin kawēn idipan. Fariseuyū kaxikxik'i osodop iboce, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Judeuyū osodop ip. Jesus ekawēn co ojuy osodop ip. Oajēm ip soat kaka daġwi—Galilía eipi daġwi, Judéia eipi daġwi dak, Jerusalém ka bewi dak. Jesus iwātaxipipiyū mu'ada'adam osunuy Deus a'ōbacaap kuġ puye.

¹⁸ Gebuje aġokatkayū oajēm Jesus kay. Cexīġxīġ pa'oreat o'tujuajēm ip Jesus kay. Jay. Uk'a be tujuōm ojuy ip cexīġxīġ pa'oreat mōġ ām Jesus wap.

¹⁹ Imēnpit tujuōm pa'ore ip o'e uk'a yapora buye. Imēnpuye o'jeu ip uk'a abi jeje. Weru. Kawi'a'a o'ya'uk ip. Cabobum cexīġxīġ pa'oreat o'ġukop ip yabitokat taġwi. Kop. O'ġukop ip ixexecaptup pe. O'ġukop ip Jesus wap imu'ada am. Uk'a beayū parakpe o'ġukop ip.

²⁰ Jesus itaybit o'e teyūku itabut okay iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn cexīġxīġ pa'oreat pe.

— Tapu — io'e. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

21 Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak jewağuydadam o'e ip Jesus ekawēn kay.

— Ite be ikērēat'uk pa'ore wuywebewi. Deus pe acā i'uk put — io'e ip jewewebe. — Teku Deus muymuy — io'e ip napa ma.

22 Jesus itaybit o'e apēn ip o'e jewağuydadam iam.

23 — Apēnpuye dak eyju imēn jewağuydadam? — io'e. — Iba'ore ġu owebe “Ikērēat kuy oju'uk ewebewi” i'e am cebe — io'e. — Iba'ore ġu dak owebe “E'āy” i'e am cebe, “Ece'ada,” i dak — io'e. — Ka'ūma ma iba'ore owebe — io'e.

24 — Soat wağo òn. Gasū cexīğxīğ pa'oreat eju ocekawēn eymutaybit am owebe ikērēat'uk put ijodiat pewi iam. Deus a'òbacaap kuğ òn ijodi bima dak — io'e cebe ip.

— E'āy! Ecexīğxīğ cuy — Jesus o'e cexīğxīğ pa'oreat pe. — Cūğcūğ cuy eju — io'e. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e cebe.

25 Cexīğxīğ pa'ore topibit o'je'ada. O'āy. Cūğcūğ ma o'e adeayū etabutpe. Jexexecaptup o'tupu. Kuruk. “Ka'ūmğ ejo'iat xipacat,” i'e'em Deus pe bima, o'ju jeduk'a be.

26 Imēneju ibo ka watwat itabēğbēğ ip o'e ijojom, o'jexīğxīğ puye.

— O'je'ada xeku — io'e ip. — Xīğxīğ o'e xeku — io'e ip.

Yağuybabi'ūm ip o'e.

— Ka'ūma buk cexīğxīğ pa'oreat o'ğ'u'ada wuyetabutpe — io'e ip jewewebe. — Gasū acā cexīğxīğ pa'oreat mu'adaap ajojojo — io'e ip jewewebe.

27 Gebuje Jesus o'jēm. Porewuh. Cucum pima Levi o'jojomo. Levi dinheiro bubu'uk osunuy iecuğap peam. Ixe Levi kapikpiğ osunuy iecuğap pe teidadaap'a be.

— Ejot cuy okay — io'e Jesus. — Oweju juy ejeku — io'e.

28 Imēnpuye o'ju Jesus kay. Soat o'suiwat ibun Jesus eju jeku am.

29 Gebuje Levi Jesus o'takoy jekōn ām jewēju. O'ju. Oajēm. Jay. Adeayū awerom osodop Levi dukta be—iecuğap peam dinheiro bubu'ukayū, warara'acayū dak. Jesus o'jekōn ceweju ip.

30 Gebuje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Fariseuyū ebekitkit.

— Apēnpuye dinheiro bubu'ukayū eju eyju jekōnkōn, ikērēat mujurūğrūğ'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be.

31 Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'umat ġu cucum wuyanūgtata'ukat kay—iwātaxipiat acā — io'e.

32 — Imēnpuxim cūğ ma jekuku'ukayū nomuwā ām ġu ojot—ikērēat mujurūğrūğ'ukayū nomuwā ām acā — io'e. — Ojot “Eyğuyçcūğcūğ cuy epesop ikērēat kuğ puye” i'e am cebe — io'e Jesus. — “Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere” i'e am tak ojot — io'e Jesus.

33 — João eju etaybitbinayū soat em jekpiwan ma jewemureren xipat je'e am Deus xe — io'e ip Jesus pe. — Deus eju kawēnwēn tak ip soat em — io'e ip cebe. — Fariseuyū eju etaybitbinayū dak ade em ip jekpiwan ma jewemureren jekawēn ām Deus eju — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit repi'ajojom ġu. Jekōnkōn ip — io'e ip. — Apēnpuye ip repi'ajojom ġu? — io'e ip. Jesus muymuy ojuy osodop ip.

34 — Iba'ore oweju etaybitbinayū be jekpiwan ma repi'ajo am òn ceweju ip puye — io'e Jesus. — Òn iwadip puxim — io'e. — Iwadip cexe ip pima, ka'ūma ma jekpiwan ma repi'ajojom jewebumūnap epeta be tomuwa'ibiyū. Jekōnkōn acā ip — io'e Jesus.

35 — Guyjom pit iwadip je'jēm cexewi ip. Ijēm puje bit, jekpiwan ma repi supi'ajo ip — io'e. — Òn ixeyū xe'ūm pima, oweju etaybitbinayū dak jekpiwan ma repi ip supi'ajo — io'e Jesus.

36 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip. Imēn o'ğuwēn.

— Iwuywuy'ūmat ġu ajoinūm iokokat muwaket am — io'e. — Iwuywuy'ūmat inūm pima, kuka o'jewek. Iwuywuy'ūmat kuka o'jewa'i — io'e.

³⁷ — Uva'abidi atimuõm yaokokat'a be ãu timun'a be tiisuati—yaisuat'a be acã — io'e. — Yaokokat'a be timuõm puje, tidai e'em — io'e. — Yaokokat'a timun'a kuka o'jeaebağ. Uva'abidi dak kuka o'jediepuj — io'e. — Timũn'a dak kuka o'yaũm — io'e.

³⁸ — Imẽnpit tiisuati atimõğ yaisuat'a be timũn'a be — Jesus o'e.

³⁹ — Uva'abidi kõn puje kuyati kõn puje, tiisuati kay ãu ace'e — io'e. — “Kuyati tiku e'em uva'abidi,” i wuyju e'em — Jesus o'e. — Imẽnpuxim kuyjeat ekawẽn kay bima, wekawẽn kay ãu kuka epe'e — io'e.

6

¹ Jebodoydoyap kabia be ceweju etaybitbinayũ trigodadot o'tadot'uk cucum pima ku dağ Jesus eju.

² O'tamukitikitik ip jebui be. O'ta'o'o ip.

— Apẽnpuye eyju ta'uk'ug? — io'e Fariseuyũ cebe ip. — Kapikpi wuywebe jebodoydoyap kabia be — io'e ip.

Tamukitikitikap kapikap osodop Fariseuyũ xe. Imẽnpuye Jesus o'jomuymuy ip.

³ — Apẽn cuk o'e Davi, ibureyũ dak, irere bima? — io'e Jesus. — Iboap ekawẽntup epetupco ãu du? — io'e Jesus Fariseuyũ be.

⁴ Ixe Davi oõm Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Pão'a o'yabu—Deus etabixe yamõğmõğ'ibit'a. O'ya'o. O'yaũm jebureyũ be ya'opiat'a. Paĩyũ be acã ya'o pi ãu o'yadop — io'e. — Iboap ekawẽntup epetupco ãu du?

⁵ Soat wağõ õn — Jesus o'e Fariseuyũ be. — Õn pit e'em apẽn i'epi wuywebe jebodoydoyap kabia be iap, apẽn i'epi ãu iap tak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus ibakẽrẽat o'tobuxik. Jebodoydoyap kabia be o'tobuxik. Oõm ma'ğuto Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Ibo'a be o'ğutaybitbin. Ibo'a be ağokatkat osunuy. Pũğpa ibakẽrẽ osunuy—ibaatpa.

⁷ Jesus kay ağ cĩcã o'e ip Fariseuyũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Jebodoydoyap kabia be dak paxi ãu'ada? — io'e ip jewewebe.

Fariseuyũ “Jesus Moisés ekawẽn tağ ãu jekukum” i'e ojuy napa ma.

⁸ — Omuyumuy pin teyũku — io'e Jesus pit jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawẽn ibakẽrẽat pe.

— E'ãy — io'e. — Ejot cuy ijoce soat pe ejo am — io'e.

Ibakẽrẽat o'ãy. O'ju ibo'a beayũ wap.

⁹ Gebuje Jesus o'jekawẽn Fariseuyũ eju, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ eju dak.

— Jebodoydoyap kabia be Moisés ekawẽn tağ tu wuywebe xipan i'e am? Ikẽrẽan i'e am ãu xe'e? — io'e. — Warara'acat taxijo am cekawẽn tağ tu? Warara'acat aoka am ãu xe'e? — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus o'jeak soat kay.

— Pacũğ ece eba — Jesus o'e ibakẽrẽat pe.

O'jepacũğ. Ibadip o'e.

¹¹ Imẽnpuye Fariseuyũ itakoma jĩjã ip o'e Jesus kay, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, jebodoydoyap kabia bima o'subamudim puye. O'je'awero ip. O'jewawẽwẽ ip pẽn paxi ace'e Jesus pe i'e am.

¹² Guyjom Jesus o'ju co'a be jekawẽn ãm Deus eju. Ixima bun o'jekawẽn ceweju.

¹³ Gebuje 12 beayũ o'taẽ jewēju etaybitbinayũm. Kabia'isum ixeyũ o'taẽ.

— Wa'õbi epeju wekawẽn muwẽn ãm soat pe — io'e ixeyũ be—12 beayũ be.

¹⁴⁻¹⁶ Ibũrũn ma ip ibutet osodop: Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, wara'at Simão i, Judas i, wara'at Judas i. Ibũrũn ma ip ibutet osodop. Ibũrũn ma o'taẽ jewēju etaybitbinayũm. Tiago Alfeu ipot osunuy. Jesus Simão wara'an o'subuteta. Pedro i wara'at ibutet osunuy. Xepxep putet osunuy Simão butet. Jeipi kay jĩjãat i dak ibutet osunuy. André Pedro kitpit osunuy. Judas Tiago ipot

osunuy. Xepxep putet osunuy Judas putet. Iscariotes i dak ibutet osunuy. Ixe Judas guyjom Jesus o'gũm cekay itakomaayũ be yaoka am.

¹⁷ Ibocewi Jesus co'a daḡwi o'kop jemunaeyũ eju—12 beayũ eju.

Gebu je adeayũ oajẽm Jesus kay. Warara'acayũ kuy Jesus xe osodop ip—ceweju etaybitbinayũ. Adeayũ kawegũnat pe o'je'awero Jesus xe. Wũywi ip oajẽm. Judéia eipi daḡwi oajẽm ip, Jerusalém ka bewi dak, Tiro ka bewi dak, Sidom ka bewi dak.

¹⁸ Oajẽm ip Jesus ekawẽn co am, jemu'ada am tak. Ibiõḡbuk kērẽat kukayũ dak oajẽm cekay imujẽm am. Jesus ibiõḡbuk kērẽat o'ḡujẽmujẽm ikukayũ bewi. Imẽnpuye Jesus mucay ojuy ip imu'ada am.

¹⁹ Ixe be imu'ada but osunuy Deus a'õbacaap kuḡ puye. Soat o'ḡu'ada'ada iwãtaxipipiyũ.

²⁰ Jesus o'jeak jeweju etaybitbinayũ kay. O'jekawẽn cebe ip. Koap o'jekawẽn tadaybotbocayũ be.

Eycokcok cĩcã eyju — io'e. — Eybubutbet ḡu ḡasũ. Imẽnpit Deus eykukukat — io'e.

²¹ — Eycokcok cĩcã eyju. ḡasũ acã eyrere. Guyjom pit eybeḡbeḡ epesop — Jesus o'e. — Eycokcok cĩcã eyju. ḡasũ acã eyju wa. Guyjom pit jewaywayway epesop.

²² Eycokcok cĩcã juy epesop warara'acat itakoma eykay bima, eywebe “Oceweju ḡu juy epeku—eyju soat waḡo ebekitkit puye” i'e buje dak, warara'acat eymuymuy bima dak, warara'acat eyawẽḡmukērẽrẽrẽn pima dak — io'e.

²³ — Eycokcoḡ cĩcã juy epesop warara'acat warẽmtaḡ eykuḡ pima eyju webekitkit puye — io'e. — “Eycokcoḡ cuy epesop,” i õn e'em eywebe — io'e. — Kabi be ade kuḡ epesop idipat kuḡ. Warẽmtaḡ ma Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ kukuk'uk osodop ip eydobuyũ'ũm'ũm kuyje — Jesus o'e.

²⁴ Gebu je Jesus o'jekawẽn ibubut adeayũ be.

— Karem ḡu eydadaybot epesop — io'e. — ḡasũ eybubut ade — io'e. — Kapikpiḡ'ũm pima dak soat kuḡ eyju ḡasũ ma.

²⁵ Karem ḡu eydadaybot epesop. ḡasũ acã eybeḡbeḡ. Guyjom pit eyrere epesop. Karem ḡu eydadaybot epesop. ḡasũ acã eyju jewaywayway. Guyjom pit wawa epe'e. Eyḡuycũḡcũḡ epesop — io'e.

²⁶ — Karem ḡu eydadaybot epesop, warara'acat xipan eymuwẽnuwẽn pima. Imẽnpuxim xipan jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ kukuk'uk ip osodop eydobuyũ'ũm'ũm kuyje — Jesus o'e.

²⁷ Gebu je soat pe o'jekawẽn.

— Õn kawẽnwẽn soat eju eyweju—soat wa'ĩjojoyũ eju — io'e. — “Ey kay itakomaayũ burem cuy epesop,” i õn e'em eywebe — io'e. — “Xipan cuy ixeyũ epejukuk,” i õn e'em — io'e.

²⁸ — “Xipan cuy omuymuy'ukayũ ejukuk,” i juy epe'e Deus pe. Deus eju juy epeyekawẽn warẽmtaḡ eykukayũ beam — io'e.

²⁹ — Pũḡ kadi warara'acat pe eydopaoka buje, epeyaoka ḡu juy. ãḡ puk wara'at kadi jeydopaoka. Warara'acat pe eyekabek pu buje, ãḡ cuy eyekamixa dak ju'uk.

³⁰ Eyxewi iojuy buje, epeḡũm cuy soat pe. Warara'acat pe darem eybubut pu buje, “Obubut cuy epetujupit okay,” i'ũmḡu juy epe'e cebe ip.

³¹ Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imẽnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk — io'e.

³² — Eykayayũ acã ikukpin eyxe bima, “Deus cuy xipacat je'ḡũm ocewebe,” i'ũmḡu juy epe'e. Cekayayũ ikukpin ikērẽat mujurũḡrũḡ'ukayũ xe dak.

³³ Xipan eykayayũ kuḡ acã bima, “Deus cuy xipacat je'ḡũm ocewebe,” i'ũmḡu juy epe'e. Ikērẽat mujurũḡrũḡ'ukayũ dak xipan jekayayũ kuḡ — io'e.

³⁴ — Eyju darem iũmũm warara'acat pe waram tujupit okay iam eyetaybit puye. Imẽn iũmũm pima, “Deus cuy xipacat je'ḡũm ocewebe,” i'ũmḡu juy epe'e. Ikērẽat

mujurũgrũg'ukayũ dak darem ma iũmũm wara'at ikẽrẽat mujurũgrũg'ukat pe dinheiro buap ojuy cexewi — io'e.

³⁵ — Ikẽrẽat mujurũgrũg'ukayũ ekukuap puxim gu juy epeku! — io'e. — Warẽmtağ gu juy eykay itakomaayũ epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk. Darem ma epeğũm cebe ip ibubut puap ojuy gu. Imẽn eyeku buje, ade xipacat kuğ epesop kabi be. Deus ebekitkiyũm epesop. Soat podi ma ya'õbacaat ebekitkiyũm epesop. “Ën xipat,” i'ũmgu e'em adeayũ Deus pe. Deus pit soat em xipacat ùmũm cebe ip—soat pe—ikẽrẽat mujurũgrũg'ukayũ be dak.

³⁶ Wuyebay itabotaidabotbot soat kay wuykay. Ixe buxim eyju dak eyetabotaidabotbon cuy epesop warara'acat kay — io'e.

³⁷ — “Ekẽrẽ jĩjã Deus xe,” i'ũmgu juy epe'e warara'acat pe. Iboap e'em'ũm pima, Deus tak “Eykerẽ oxe,” i'ũmgu je'e eywebe. “Ikẽrẽat kuğ ãn,” i'ũmgu juy epe'e warara'acat pe. Imẽn e'em'ũm pima, Deus “Ikẽrẽat kuğ eyju,” i'ũmgu dak je'e eywebe. Gebum gu juy epesop apẽn cuk adi warara'acat warẽmtağ eykuk iap kay. Gebum'ũm pima, Deus tak gebum gu je'e apẽn cuk adi warẽmtağ wara'acat epejukuk iap kay — io'e.

³⁸ — Warara'acat pe epeğũm pima, Deus tak je'gũm eywebe. Apẽn cuk epeğũm iap puxim epejat. Yoboğat epeğũm pima, eyju dak yoboğat epejat. Topapũn epejat—iwajem, ibikbiğ tak, kutukutu'i ma dak, cũğ'i ma dak. Apẽn warara'acat pe eyju iũmap puxim Deus tak je'gũm eywebe — io'e.

³⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'guwẽn cebe ip.

— Ita'ũmat pe emubapuk pa'ore wara'at ita'ũmat pe — io'e. — Ita'ũmat pe wara'at ita'ũmat tujowat puje, xepxem ma kuka ip o'at ipikũykũy be.

⁴⁰ Eyetaybitbin pima, eyemutaybitbin'ukat podi gu eyetaybit. Eyewemutaybitan cĩcã bima bit, eyemutaybitbin'ukat co'i eyetaybit epe'e — io'e.

⁴¹ — Te'e ma eyju jeakağ eybure eta beatõmtõm kay, eyeta beap'ip cocom'ũm pima.

⁴² Te'e ma eyju e'em cebe: “Tapu, ma, otõmtõm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ũm pima. Eyju jewewemuğuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk. Yop'uk puje, iba'ore gu je'e eywebe tõmtõm'uk am eybure eta bewi — io'e.

⁴³ — Yoptipat'ip pe yakẽrẽat'a'e gu—yadipat'a'e acã. Imẽn puxim yopkẽrẽat'ip pe yadipat'a'e gu—yakẽrẽat'a'e acã.

⁴⁴ Yajo buje, wuyetaybit ace'e pubeat'ip poro iam. Asão'a bubum wuyju widaoho'ip tağwi gu—asão'ip tağwi acã. Banka'a bubum wuyju arũ'ip tağwi gu—banka'ip tağwi acã.

⁴⁵ Imẽn puxim xipacayũ ma xipacat mujurũgrũg. Xipat'ũmayũ bit ikẽrẽat mujurũgrũg. Apẽn wuyju jewağuyğuy iap puxim wuyju kawẽnwẽn. Ikẽrẽat kay jewağuyğuy bima, ikẽrẽan wuyju e'em. Idipat kay jewağuyğuy bima bit, xipacan wuyju e'em — io'e.

⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em owebe “Ën oceukat,” i, wa'õ kay kũyjobit'ũm pima — io'e.

⁴⁷ — Abu-buxim okay ajẽmjẽmayũ iap oğuwẽn eywebe—abu-buxim wa'õ kayayũ iap tak, ajo-buxim wa'õ dağ jekuku'ukayũ iap tak.

⁴⁸ Itaybicat puxim ip—ağokatkat puxim. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy. Koap ipikũykũy o'sukũykot. Ikũyberen o'sukũykot. Wita'a o'yadobuxik badi. Uk'a'abi'ip o'yopmuy iğokũy be badiat'a jeje—wita'a jeje. Cem uk'a o'yamuy. Kabidoxixi oajẽm iğo'a kay, muba'atxiri dak. Muba'at idibi o'timuboğ. O'tiajẽm iğo'a kay. Imẽn pit o'ya'at gu yacem puye—wita'a jeje buye. Wa'õ kayayũ ixe ağokatkat puxim—cem jeduk'a o'yamuy'iat puxim — Jesus o'e.

⁴⁹ — Wa'õ dağ gu jekuku'ukayũ bit warẽmtağ uk'a o'yamuy'iat puxim—wa'õ kay'ũmayũ. Wa'ĩjojom ip. Inaka kũyjobit gu ip wa'õ kay. Warẽmtağ uk'a o'yamuy'iat puxim ip—ağokatkat puxim. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy ipi ju. Cem gu o'yamuy. Idibi o'tiajẽm iğo'a kay—tibogaati. Dao ma o'ya'at. O'ya'ũm cĩcã. Wa'õ dağ gu jekuku'ukayũ ixe ağokatkat puxim—wa'õ kay kũyjobit'ũmayũ. Cem'ũma jeduk'a o'yamuy'iat puxim ip — Jesus o'e.

7

¹ Adeayũ be jekawẽn epere buje, Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Oajẽm. Sorarayũ kukat ibo ka be osunuy.

² Ixe ibuywatwat'ukat iwãtaxipi o'e—kariwa xe ikukpinat. Oe'ũ pin ibuywatwat'uikat.

³ Gebuje sorarayũ kukat pũğpũğ Judeuyũ kukukayũ o'ğuju Jesus kay. O'ğuju ip Jesus Cafarnaum ka be iam o'jekũyjo buye.

— “Ejot cuy obuywatwat'ukat mu'ada am,” i juy epe'e Jesus pe — io'e sorarayũ kukat ixeyũ be.

O'jẽm ip. Poxerewun. Jay.

⁴ Oajẽm ip. O'jekawẽn ip Jesus eju.

— Cemuojujuy juy eğũm ixe sorarayũ kukat pe — io'e ip Jesus pe. — Xipat cĩcã ixe ocexe — io'e ip.

⁵ — Ocebadiipyũ ikukpin cĩcã ixe xe — io'e ip. — Deus eju kawẽnwẽnap'a o'yamuyat ocewebeap'am — io'e ip.

⁶ Imẽnpuye Jesus o'ju ceweju ip.

Sorarayũ kukat tuk'a wi wũy'ũm pima, sorarayũ kukat jebureyũ o'ğuju Jesus dopabe. O'ğuju ip ja'õmuwẽn ãm cebe. O'jẽm ip. Poxerewu. Jay. Ibureyũ oajẽm Jesus kay. O'jekawẽn ip Jesus eju.

— Ocebure ocemudot ja'õmuwẽn ãm ewebe — io'e ip Jesus pe. — A'õmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

— “‘Kariwa, ecewemuwa'ũm ğu juy oduk'a kay edot am,’ i juy ece,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “‘Osũsũn emudon oduk'a be.

⁷ Cedağ ğu emudot am oduk'a be wa'õbuyxi'ũm puye,' i juy ece cebe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “‘“Ece'ada juy,” i ěn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada.

⁸ Õn tak warara'acat mujujum. Wa'õ kay kũyjobit ip wesorarayũ. Pũğ pe õn e'em “Ejẽm” i bima, je'jẽm. Wara'at pe õn e'em “Ejot” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe õn e'em: “Imẽn cuy ece,” i bima, imẽn je'e,' i juy ece Jesus pe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Imẽn ja'õmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

⁹ Iboap co buje Jesus itabẽğ o'e ixeyũ ekawẽn cocom. O'jekorepẽn adeayũ kay.

— Soat Judeuyũ etabucap podi ma itabut okay iğo sorarayũ kukat, Judeu ğu ma'ğũ — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus kay o'ğuju'iyũ o'jepit sorarayũ kukat tuk'a kay. Ibuywatwat'ukat o'tobuxik ip—iwãtaxipi topibit. Kuy xipat o'e Jesus a'õbi.

¹¹ O'ju jewēju etaybitbinayũ eju. Ade warara'acayũ dak o'ju ceweju. Naim ka be o'ju ip.

¹² Jesusyũ oajẽm ikaboğatka exĩntabi be—Naim ka exĩntabi be. Jay.

Ibocewi ağokatkayũ yaypan'isuat'ũm tujujẽmjẽm ip o'e ikaboğatka bewi ikot am. Ce'ũat xibuk i'it'et ğu osunuy wara'at. Jağepũğ ma dak osunuy ce'ũat xibuk. Itop'ũm e'ũ'ibit osunuy. Adeayũ o'ju ce'ũat xibuk eju ibo ka watwat.

¹³ Wuykukukat Jesus ite jo buje, itabotaidabotbot cĩcã o'e ce'ũat xibuk kay.

— Wa ğu, tũ'ũ — Jesus o'e ce'ũat xibuk pe.

¹⁴ O'ju ce'ũat kay. Ce'ũat tujujẽmjẽmap o'ğucay. Ce'ũat tujujẽmjẽmayũ o'jecũ ip e bidase.

— Tapu — Jesus o'e. — Ağobucẽğ ece — io'e ce'ũat pe.

¹⁵ Gebuje ce'ũ topibit itabẽğ o'e. O'je'ağobucẽğ. O'jekawẽn.

Gebuje Jesus o'jekawẽn ce'ũ topibit xi eju.

— E'it waram ğuto o'jetait — Jesus o'e cebe.

¹⁶ Imẽnpit soat imu'adaap cocoayũ yağuybabi'ũm cĩcã ip o'e.

— Ka'ũmğũ ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe. — Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat wuykay osodot—ya'õbuyxiat — io'e ip jewewebe. — Deus osodot jebekitkit com — io'e ip.

¹⁷ Ibocewi Judéia eipi watwat Jesus ce'uat o'gu'ada iap awëḡ o'yawëḡtobuxik—soat ka watwat.

¹⁸ Ceweju etaybitbinayũ be Jesus ce'uat o'gu'ada iam João mukũyjo buje, João xepxepayũ o'tomuwã jewekay—jeweju etaybitbinayũ.

¹⁹ Ixeyũ o'guju ja'õmuju am wuykukukat Jesus kay.

— “Deus emunaẽ ajẽmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ën tu ixex? Wara'at gu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

Poxerewun. O'jẽm ip.

²⁰ Jay. Oajẽm ip Jesus kay.

— João Batista ocemudot ekay — io'e xepxepayũ Jesus pe. — “Ën tu omuykuiat? Wara'at gu xe'e ocejowiwi?” i juk o'e João ocewebe — io'e ip Jesus pe.

²¹ Gasũ Jesus tak adeayũ o'gu'ada'ada João emumudotyũ etabutpe. Iwãtaxipipiyũ o'gu'ada'ada. Ibiõḡbuk kërëat o'gũjẽmujẽm ikuḡayũ bewi. Ita'ũmayũ o'sutada. Ierepayũ o'gu'ada'ada. Jesus tak o'jekawën xepxepayũ eju—João emumudotyũ eju.

²² — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoioiap cuy epeḡuwën João be, epeyekũyjoioiap tak — io'e. — Ita'ũm topibiyũ itate o'e ḡasũ. Taojere topibiyũ dak xipan ip o'e xĩḡxĩḡ ḡasũ. Ierep topibiyũ dak xipat o'e ḡasũ. Ya'õpi'ũm topibiyũ dak ya'õpipe o'e ip. Jekũyjojom ip o'e. Ce'ũ topibiyũ dak waram itait o'e ḡasũ. Itadaybotbocayũ dak kawën idipat cocom ḡasũ — io'e.

²³ — Imẽneju eycoḡcoḡ epesop okay eyetabut am eybu'u'ũm pima — io'e Jesus. — “Ite gu omuykuiat,” i'e'em pima bit, eycoḡcoḡ gu epesop — io'e xepxepayũ be—João emumudotyũ be.

²⁴ Jesus João o'ḡuwën adeayũ be, cemumudotyũ jẽm puje.

— João jom cuk epeku uk'a'ũmat pe — io'e Jesus. — Ipi'ũn'ũn kay kabido ajẽm puje je'ipe'adededem. Yaḡuykorerenayũ ite'ip puxim, soat em jewaḡuymuwarururun puye. João bit yaḡuykoreren gu. Wita'a buxim pit ixex.

²⁵ João doti teiboḡ gu. Teiboḡat kukayũ adeayũ kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayũ.

²⁶ João bit ibubut adeat gu—Deus ekawën muwënuwën'ukat acã. Wara'at Deus ekawën muwënuwën'ukayũ bodi ma João ya'õbuyxi.

²⁷ Imẽn Deus ekawëntup e'em—João muwëḡaptup:

Aḡ cuy epesop, i'e'em Deus, i. Wemumuju oḡuju ewap soat ajẽm puje emuxipan am, i. Imẽn e'em Deus ekawëntup—João muwëḡaptup — io'e.

²⁸ — Ka'ũma ma omuy João jo'i ya'õbuyxian. Deus xe bit, yopĩcat João bodiat ya'õbuyxiat cebekitkiyũ'in — Jesus o'e.

²⁹ Iboap ekawën co buje, — Cũḡ cĩcã Deus — io'e soat ma, iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayũ dak. João ixeyũ o'ḡubatisasan.

³⁰ Fariseuyũ bit ibu'u jĩjã osodop ip Deus bikuyap taḡ jeku am, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak. Ixeyũ gu bit o'ju João kay jemubatisan am—wara'acat acã—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayũ acã, wara'at ikërëat mujurũḡrũḡ'ukayũ dak.

³¹ Gebuje Jesus waram o'jekawën adeayũ eju.

— Abu-buxim ḡasũacat? Ajoap oḡuwën eywebe abu-buxim ip iap mubapuk am eywebe?

³² Bekitkit puxim ixeyũ—pasiaham ip iap pe pubutbucayũ buxim. Jewãwãwãm ip jebureyũ kay bekitkiyũ.

— “Tëḡtëḡ'a oceyamuyde eywebe ya'ĩjo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” i'e'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ũmcom. Eybu'u eyju bit oceweju tõn,” i'e'em ip. Ijoyũ buxim ḡasũacat — Jesus o'e.

³³ — João Batista oajẽm eykay. Ixe jekpiwan ma irere oeku Deus eju jekawën ãm. Eyju bit napa ma e'em ixex muwënuwën: “Ibiõḡbuk kërëat kukat teku,” i.

³⁴ Soat waḡo ðn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikõnkõn tak. Eyju bit napa ma e'em omuwẽnuwẽn: “Ka'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukat pure,” i dak — io'e.

³⁵ — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayũ je'e “Deus cũḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

³⁶ Gebuje Fariseu Jesus o'tomuwã jewēju jekõn ãm. Simão ibutet osunuy. Jesus o'ju Fariseu duk'a be. Oajẽm. Oabik jekõn ãm ceweju.

³⁷ Gebuje ayacat oajẽm Jesus kay. Ixe ayacat ibo ka wat osunuy. Ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukat osunuy. Ixe itaybit o'e Jesus jekõnkõn Fariseu duk'a be iam. Imẽnpuye tide'oati o'tidojot Jesus kay timũn'a be. Timũn'a waenõm muḡẽḡẽ jo'i osunuy—alabastro muḡẽḡẽ osunuy.

³⁸ Oajẽm Jesus kay. Xik'i osunuy Jesus nõḡpikadi, sui xe. Wa osunuy. Iḡuycũḡ osunuy juk adi ikẽrẽat o'ḡuḡẽ iap kay. Jesus i o'suimubot jetadim. O'suisup jadam. O'suikõn. O'suimude'o'on tide'oatim. Imẽn o'e Jesus ikukpin cĩcã cexe buye.

³⁹ Iboap o'jojajo Fariseu—Jesus emunomuwã.

Gebuje Fariseu o'jekawẽn jewebe ma.

— Teku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat tu? — io'e jewebe ma. — Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pima, itaybit kuka o'e abu ite ayacat wuimurerem iam — io'e. — “Ejẽm cuy oxewi,” i kuka o'e cebe — io'e te'e ma. — Ite ayacat ikẽrẽat mujurũḡrũḡxiat — io'e Fariseu jewebe ma.

⁴⁰ Gebuje Jesus o'jekawẽn Fariseu be.

— Simão — io'e. — Kawẽn puk ðn ewēju — io'e.

— Ha'a — io'e. — Ecekawẽn puk, kariwa — io'e.

⁴¹ — Xepxep aḡokatkat cewero ip osodop jekariwa eju. Pũḡ ixeyũ'in ceweroap boḡ jĩã osunuy. 500 dinheiro osunuy cewero. Wara'acat ixeyũ'in ceweroap boḡbuḡ ã osunuy. 50 dinheiro isurũḡat osunuy cewero.

⁴² Xepxem ma teida ba'ore o'e ip jekariwa be. Ixe kariwa bit o'e cebe ip: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ũmḡu ḡasũ bit je'e oweju eyeweroap,” i. Abu-xe ixe kariwa ikukpin cĩcã je'e ixeyũ'in? — Jesus o'e. — 500 dinheiro isurũḡat cewero tũibit xe xe'e? 50 dinheiro isurũḡat tũibit xe ḡu xe'e? — Jesus o'e.

⁴³ — 500 dinheiro isurũḡat cewero tũibit xe aco'i — Simão o'e. — Cekariwa o'e ixe be: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ũmḡu ḡasũ bit je'e oweju eyeweroap,” i. Imẽnpuye ixe xe aco'i cekariwa ikukpin cĩcã je'e — Simão o'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Ixe xe ma ikukpin o'e cekariwa — io'e.

⁴⁴ Jesus o'jekorepẽn ayacat kay. Waram o'jekawẽn Simão be bit—Fariseu be.

— Ak'i juy ece ite ayacat kay — io'e. — Eduk'a be oõm puje, ãn ma idibi etiũm ḡu wuiwuyaptim wuybabi daḡ — io'e. — Ite bit wui o'suimubot jetadim. Wui o'suisup jadam — io'e.

⁴⁵ — Ën ma waḡobu eyaḡobukõn ḡu wuybabi daḡ. Ite bit oibu'un ḡu wuikõn ãm — io'e.

⁴⁶ — Ën ma wa'a eyamude'on ḡu axeptim wuybabi daḡ. Ite bit wui o'suimude'on tide'oatim — io'e.

⁴⁷ — Icẽmãn ðn e'em ewebe. Ite ayacat ikẽrẽat kuḡ—ade jĩãat kuḡ. Imẽnpit Deus soat o'ju'uk. Ikẽrẽat o'ju'uk cebewi, cexe Deus ikukpin cĩcã buye. Wuywebewi Deus yopĩt ma ikẽrẽat uk puje, ikukpin cĩcã ḡu Deus wuyxe—ikukpinpũn ã — Jesus o'e. — Ade ikẽrẽat uk puje bit, ikukpin cĩcã e'em wuyxe — Jesus o'e Fariseuyũ be.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawẽn ayacat eju.

— Ikẽrẽat kuy oju'uk ewebewi — Jesus o'e cebe.

⁴⁹ Imẽneju ceweju jekõnkõnayũ o'jekawẽn jeweweju.

— Abu ite ikẽrẽat'uk'uk'ukan! — io'e ip jewewebe.

50 — Deus kuy edaxijo, cekay etabut puye — Jesus o'e ayacat pe. — Kaba'üm cuy eḡuy ḡasũ bit — io'e.

8

1 Ibun'üm pima Jesus kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn. Ikaboḡatka daḡ oeku ika'ĩcatka daḡ tak. Deus soat kukukan je'e iap muwēnuwēn oeku.

2-3 12 beayũ Jesus eju oekuku ip, aoyũ dak. Jesus cuk ixeyũ aoyũ o'ḡu'ada. Ibiōḡbuk kērēat tak cuk o'ḡujēm cebewi ip. Maria Jesus eju oeku, Joana dak, Susana dak, ade warara'acayũ dak. Madalena i osunuy wara'at Maria butet. 7 be ibiōḡbuk kērēat cuk o'ḡujēm ixē Maria bewi. Joana Cuza tayxi osunuy. Herodes pubut kukukat ixē Cuza osunuy—Galilēia eipi kukat pubut kukukat. Ixeyũ aoyũ jebubut'in iũmũm'uk osodop ip Jesus pe, 12 beayũ be dak. Jesus eju oekukuku ip Jesus xat muḡēḡēm.

4 Ade ka bewi o'je'awero ip Jesus kay cekawēn com. Adeayũ e'awero buje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

5 — Aḡokatkat kadaida o'tamudu jekat pe — io'e Jesus. — Tamududum pima, ta'ade ḡu o'ta'at e bitako daḡ. Cũḡcũḡayũ o'tamucakucak e bitako daḡ puye — io'e Jesus.

6 — Ibocewi wasũyũ ixēda o'ta'o'o. Tamududum pima wara'ata o'ta'at karatũḡ'a jeje. O'jedae'ũ idibi'ũm puye. O'tanokap ḡu.

7 Tamududum pima wara'ata o'ta'at widaoho nuybi be. Da aypapan o'e widaoho nuybi be — io'e Jesus.

8 — Ibocewi widaoho kadai o'ḡu'üm. Wara'ata bit o'ta'at katō be. Imēnpuye xipan o'yaypan. Kadaim o'e. Pũḡ pe kadai be ta'ada jĩjã o'tadop—100 be o'tadop — io'e Jesus. — Wa'ĩjo pin pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay — Jesus o'e adeayũ be.

9 Gebuje ceweju etaybitbinayũ o'jekawēn Jesus eju.

— Apēnape ibo kawēn? — io'e ip.

10 — Deus soat kukukan je'e — Jesus o'e. — Deus ibikuy eywebe eyetaybit am iboam. Imēnpuye ibapuḡ ma õn eymutaybitbin. Warara'acayũ be bit imutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn õn. Jeakaḡ ip. Inaka ijojom ḡu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip wekawēn cocom ma'ḡu ip — Jesus o'e.

11 — Apēnape ibo kawēn jeymukũyjo õn. Deus ekawēn kadaida buxim—tamudu'ibita buxim — Jesus o'e.

12 — Deus ekawēn cocomayũ'in e bitako daḡata buxim. Deus ekawēn cocom ip. Cekawēn co'isum pit Satanás ajēmjēm cekay ip ibiōḡbuk kērēayũ kukukat. “Te'e ma eyju iboap cocom,” i napa ma e'em Satanás cebe ip. “Iboap ekawēn kay eyetabun ḡu juy epesop,” i napa ma e'em. Imēn Satanás imubu'u'un ip itabucap puxim Deus kay. Ixeyũ mubu'u'un Deus pe ixeyũ daxijoap puxim — io'e Jesus.

13 — Warara'acat karatũḡ'a jejeata buxim Deus ekawēn cocomayũ — io'e Jesus. — Cekawēn co buje, icokcok e'em ip. Wekawēn kay jĩjã ip. Imēnpit darem ma itabut ip tãbube'ũmat puxim. Deus kay jetabucap epereperem ip. Warara'acat ixeyũ be ikērēat mujurũḡat puje, ibu'un ip Deus kay jetabut am — Jesus o'e.

14 — Warara'acat widaoho daḡata buxim Deus ekawēn cocomayũ. Wekawēn cocom ip. Guyjom pit soat em ḡebum ip jemukaypin kay. Adem ibu pin ip jebubun. Jebikuyap taḡ ip jeku ojuy, jemucokcokcoḡ. Warēmtaḡ ip jeku ojuy. Imēnpuye ibu'u ip jetabut am Deus kay — Jesus o'e.

15 — Warara'acat katō beata buxim Deus ekawēn cocomayũ. Deus ekawēn cocom ip. Cekawēn kay jĩjã ip. Oibu'un ḡu ip jetabut am Deus kay. Ixeyũ xipat Deus xe. Cũḡ ma ip cexe ixeyũ. Cekawēn muwēnuwēn ip warara'acayũ be imutabut am ip Deus kay. Warara'acat mutabunat kadai buxim—ya'a'eat puxim — Jesus o'e.

16 Gebuje Jesus wara'at kawēn o'ḡuwēn.

— Imusop puje lamparina kuka ajomuy ġu ico'a'a diotpe — io'e. — Ajomuy ġu dak kuka wuyxexecap tiotpe. Um kuka ajomuy uk'a be ðmðm'ukayũ be kabiok taġ iðmap puxixim.

¹⁷ Imēnpuxim soat imunēm'ibit kuka o'tobuxik ip. Wara'acat pe ya'ġjoap puxim kawēnwēn ãm tak itaybit je'e soat — io'e.

¹⁸ — Imēneju juy eya'ðpicũġcũġ epesop wa'ð kay — io'e. — Eyaġuyba'ũm ġu juy epesop wekawēn kay. Xipan eya'ðpicũġ pima, waram jeyetaybin wekawēn. Xipan'ũm pima bit, jeyaġuyba'ũm wekawēn kay — io'e.

¹⁹ Ixi ajēm ojuy oeku Jesus kay jekawēn ãm, ikitpitpiyũ dak. Cekay yajēm pa'ore o'e ip adeayũ buye.

²⁰ — Exi omuy akiju, ekitpitpiyũ dak — io'e ip. — Ejo pin ip — io'e ip.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayũ be.

— Deus ekawēn coco'ukayũ oxi jo'i oxe, okitpitpiyũ jo'i dak — io'e. — Kũyjobicayũ oxi jo'i oxe, okitpitpiyũ jo'i dak — io'e.

²² Guyjom Jesus oðm kobe be jeweju etaybitbinayũ eju. Xik. Oabik.

— Ga'a wĩnãbu aju — io'e cebe ip.

Timudek ojuy o'ju ip.

²³ Timudekdeġ pima, Jesus o'xet. Tibicũġ pe bima kabidoxixi oajēm iodi kay. Idibi o'tiðm kobe be tipodoy buye. Kobe ipoxi o'e idibim. Jepiriġ ojuy o'e ip. Jakðmap puxixim iparara ip o'e.

²⁴ Imēnpuye ceweju etaybitbinayũ Jesus o'ġuwurũġ.

— Kariwa! — io'e ip. — Akðm wuyju!

Wũrũh. O'jewurũġ. Jewurũġ puje, Jesus kabido o'subidomukorēm. Tipodoyat o'tipon. Iodi tipo o'e.

²⁵ Imēnpuye itabēġbēġ ip o'e ijojom dao ma o'tipon iap cocom.

— Apēnpuye eyetabut ġu Deus kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Abu dak sute? Kabido kũyjobit ya'ð kay. Tipodoyat tak kũyjobit ya'ð kay — io'e ip jewewebe.

²⁶ Oajēm ip wĩnãbu—Gerasa eipi watwat kay, o'timudek puye. Gerasa eipi Galiléia eipi weġũn opop. Jesusyũ oajēm.

²⁷⁻²⁹ Gebuje Jesus o'jēm kobe bewi. Oajēm aġokatkat kay. Ikaboġatka wat osunuy ixē. Ibiðġbuk kērēat kukat osunuy ixē. Ika'uat puxim osunuy. Toti'ũm jekuku'uk osunuy kuy bin ma. Uk'a be ġu osunuy. Ce'ũ'ũayũ mðġmðġap taġ ma oeku.

— Ejēm cuy aġokatkat pewi — io'e Jesus ibiðġbuk kērēat pe.

Imēn Jesus o'e ibiðġbuk kērēat pe aġokatkat kuku'uk puye. Ixē aġokatkat daomunmun'uk osodop ip ibo ka watwat cabobum, correntebum tak kuy bin ma. Imēnpit cabobu, correntebu dak o'subudakatkat ixē. Ibiðġbuk kērēat ixē mujuju'uk osodop uk'a'ũmat pe. Jaġepũġ ma oeku uk'a'ũmat taġ.

Jesus cocom pima, o'jewāwā ixē aġokatkat. O'jēġ'aecðġcðġ Jesus wap, jexe ya'ðbuyxi buye.

— Apēn ēn em owebe, Jesus? — io'e. — Ēn Deus ipot—soat podi ma ya'ðbacaat ipot — io'e ya'ðberen. — Ipiat esupi'ajoat ġu juy owebe — io'e cebe.

³⁰ Ibocewi Jesus o'jekawēn aġokatkat pe.

— Apēn ebutet? — io'e Jesus.

— Ade i — io'e.

Ade i ibutet osunuy ade ibiðġbuk kērēat cebe buye.

³¹ Gebuje ixeyũ ibiðġbuk kērēayũ o'jekawēn Jesus pe.

— Ocemujum ġu juy ipiat'ajoap kay — io'e. — Dajebaroyũ be acā juy ocemujum ece — io'e ip Jesus pe.

³² Imēn o'e ip ade dajebaroyũ co'a pēnpēn taġ wũrũrũrũġ puye.

— Ha'a — io'e Jesus.

³³ O'jēm ip aḡokatkat pewi Jesus a'ōbi. Oōm ip dajebaroyū be. Imēnpuye dajebaroyū daudau ip owat co'a pēnpēn taḡ. O'kop ip iodi be. Oakōmkōm ip. O'sūm ip. Poḡ. Oap ip.

³⁴ Dajebaroyū kukukayū iboap o'tobuxik tak. O'jenapōn ip. Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡuōm dajebaroyū be iap muwēnuwēn cekuku ip ikaboḡatka watwat pe, koḡūnpi watwat pe dak.

³⁵ Gebuje o'jekūyjo'iaiyū o'ju dajebaroyū'ūm'ūm com. Oajēm ip Jesus kay. Jay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'tobuxik ip Jesus xe. Xik'i osunuy Jesus xe. Totite o'e. Yaḡuysat o'e. Yaḡuyba'ūm o'e ip oajēm'iaiyū.

³⁶ Imēnpuye o'jojjo'iaiyū ma Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm iap o'ḡuwēn soat pe.

³⁷ Ibo eipi watwat pit Jesus o'ḡujēm jeka bewi—Geresa eipi watwat. Jesus o'ḡujēm ip jeparara pibun.

O'jēm Jesus ixeyū xewi. Porewuh. Oōm kobe be waram timudek am. Xik. Oabik.

³⁸ Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit oajēm tak Jesus kay.

— Āḡ eweju oju — io'e Jesus pe. — Eweju ma ojeku — io'e.

³⁹ — Ap! Obu'u. Oweju ḡu juy. Ecepit cuy eduk'a be — io'e ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit pe. — “Deus xipan cuk okuk,” i juy ece cebe ip eduk'a beayū be — io'e cebe.

Gebuje ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'jepit jeduk'a kay. Soat kaka daḡ oeku.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi — i'e'em oeku.

Jesuyū dak waram o'timudek.

⁴⁰ Waram Jesus epit puje, Galilēia eipi watwat icokcok o'e iwiwim ip puye. Aḡokatkat oajēm Jesus kay.

⁴¹ Jairo i ixē aḡokatkat putet osunuy. Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat osunuy ixē. O'jēḡ'aecōḡcoḡ Jesus topabe Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

⁴² — Ejot cuy oduk'a kay — io'e Jesus pe. — Odaxit ce'ū pin — io'e.

Doze koato Jairo daxit osunuy. Wara'at taxit ka'ūmḡu. Pūḡ ma osunuy.

— Ga'a — Jesus o'e.

E daḡ cucum pima, adeayū o'ju ip Jesus nomuju. Jesus o'ḡukuḡukuḡ ip, ade buye.

⁴³ E daḡ cucum pima ayacat oajēm Jesus kay. Jesus tōḡpikadiwi oajēm. Ixe ayacat iwātaxipi o'e. Doybucukcuḡ ḡu osunuy 12 koato bun. Imēnpuye jedinheiro o'ḡu'ūm januḡtataapteim. Dinheiro kuḡ ḡu o'e. Ka'ūma ma kuka o'ḡu'ada ayacat.

⁴⁴ Jesus esay ukpu o'ḡucay ixē. O'toybucuk ḡebuje bit. O'je'ada.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'e:

— Abu omucay? — i.

— Ōn ḡu — io'e soat.

— Kariwa — Pedro o'e. — Adeayū ekuḡukuḡ — io'e. — Akokoreren ip ade — io'e.

⁴⁶ — Pūḡ'in ixeyū'in omucay — io'e. — Wetaybit iboam. Deus a'ōbacaap o'jēm owebewi — io'e.

⁴⁷ Imēneju ayacat o'e jewebe ma:

— Wemunēm pa'ore oce — i.

Ixe dak oajēm Jesus dopabe. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. Tūybe Jesus omukorēm iān o'e. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus topabe.

Gebuje ixē ayacat je'adaap o'ḡuwēn soat etabun.

— Esay oḡucay omu'ada am — io'e Jesus pe. — Eekabek ukpu mucay buje, oce'ada — io'e cebe.

⁴⁸ — Tū'ū — Jesus o'e. — Ece'ada, okay etabut puye. Kaba'ūm cuy eḡuy ḡasū bit — io'e ayacat pe.

⁴⁹ Aḡokatkat oajēm tak Jairo kay—Jesus xeat kay. Jairo duk'a bewiat oajēm. Oajēm ayacat pe Jesus kawēnwēn pima.

— Edaxit'ūm kuy oe'ū — io'e. — Kariwa Jesus eḡuwa'ūm ḡu juy — io'e.

⁵⁰ Jesus pit iboap co buje, o'jekawēn Jairo eju.

— Eḡuycũḡ ḡu juy eḡuy — io'e Jesus cebe. — Etabun cuy eḡuy okay — io'e. — Etabut pima, je'ada, oe'ũ ma'ḡu edaxit — io'e.

⁵¹ Gebuje Jesus oajēm Jairo duk'a kay. Pũḡpũḡ ã o'ḡuōmat jewēju. Pedro oōm ceweju, João dak, Tiago dak, yaypan'isuat'ũm ebay dak, ixi dak.

⁵² Soat ibo'a beayũ dak wawa ip osodop yaypan'isuat'um cocom. Jewãwãwãm ip osodop. Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— “Wawa ḡu juy epesop,” i ōn e'em — io'e cebe ip. — Ixe ce'ũ ḡu—ixet acã — io'e Jesus.

⁵³ Waram ḡuto oḡu'ada iam itaybit puye, “Ixtet acã” io'e. Imēnpit Jesus o'jowayway ip, ixe'ũm oe'ũ iam itaybit ip puye uk'a beayũ.

⁵⁴ Gebuje Jesus Jairo daxit'ũm pa o'subaixik.

— Tũ'ũ, aḡobucēḡ ece — io'e cebe.

⁵⁵ O'ḡu'aḡobucēḡ ḡebuje bit waram ḡuto o'jetait puye. Itabēḡ ma o'e ḡasũ bit.

— Ixat epeḡũm cebe i'o am — Jesus o'e.

⁵⁶ — Ak'i — io'e ip cebay. — Waram ḡuto o'jetait — io'e ip.

— Waram ḡuto imutaicap cuy epeḡuwēn ḡu warara'acayũ be — Jesus tak o'e cebay be. Icockok cĩcã o'e waram o'jetait puye.

9

¹⁻² Waram pima Jesus 12 beayũ o'tomuwã jewēju etaybitbinayũ. Ja'ōbacaap o'ḡũm cebe ip.

— Ibiōḡbuk kērēat cuy epeḡujēm wa'ōbi — io'e cebe ip. — Iwãtaxipipiyũ juy epeḡu'ada wa'ōbi — io'e cebe ip. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e soat pe — io'e.

³ Ixeyũ mujum pima o'jekawēn ceweju ip.

— Ade ḡu juy epetujowat eyjuap taḡ — io'e cebe ip. — Eyba'ip ḡu epeyoptujowat, dinheiro mũn tak ka'ũma, eyxat tak ka'ũma, dinheiro dak ka'ũma. Eyekamixa dak pũḡ ma epetujowat — io'e.

⁴ — Aḡoka be eyajēm puje, wara'at'a bebebe ḡu juy epesop—pũḡ'a be ma — io'e.

⁵ — Ibo ka watwat ibu'u eykuḡ pima, juy epejēm ibo ka bewi. Wara'at ka kay juy epeju. Eyjēm puje ka'wi epeḡudu eyei bewi “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ō kay'ũm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe — io'e.

⁶ Imēneju 12 beayu o'jēm. Soat kaka daḡ oekuku ip. Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip. Iwãtaxipipiyũ mu'ada'adam oekuku ip.

⁷ Guyjom Herodes Jesus e'eap o'ya'ĩjojo—Galiléia eipi kukat. Tũybe Jesus waram ḡuto o'jetaitiat iãn o'e ip adeayũ. Tũybe Jesus João Batista iãn o'e ip pũḡpũḡayũ.

— João Batista waram ḡuto o'jetait je'ũap tomukadi — i te'e ma o'e ip Jesus muwēnuwēn.

⁸ Tũybe Elias'ũm waram o'jebapuk ijodi je'ũap tomukadi iãn o'e ip warara'acayũ. Tũybe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ũm waram ḡuto o'jetait—kuyjeat'ũm iãn o'e ip warara'acayũ. Imēnpuye Herodes yaḡuy'ũm o'e Jesus e'eap co buje.

⁹ — Abu sute? — io'e Herodes jewebe ma. — Ōn ma João oya'ukat — io'e. — Soat ip ite e'eap muwēnuwēn — io'e jewebe ma.

Imēneju Herodes Jesus co pin cĩcã osunuy.

¹⁰ Jesus emumujuyũ epit puje, soat o'ḡuwēn ip Jesus pe. Apēn cuk adi o'e'e ip iap o'ḡuwēn ip cebe.

Ibocewi Jesus ip o'tujowat jewēju.

O'jēm ip adeayũ xewi. O'ju ip Jesus eju Betsaida ka kay.

¹¹ Adeayũ bit o'ju Jesus nomuju, kuy o'jēm iam itaybit ip puye. Oajēm ip adeayũ.

Gebuje Jesus icockok o'e jenomuju iju buje ip. Gaxĩn ma Deus soat kukukan je'e iap o'ḡuwēn cebe ip. Iwãtaxipipiyũ o'ḡu'ada.

¹² Imēnpit katpuje jĩjã o'e. Imēnpuye 12 beayũ o'ju kawēn ãm Jesus eju.

— Ajo kuka o'jo'o ip? Ka'ümġu puybit ijoce — io'e ip Jesus pe. — Eġuyjit cuy ip tomukay ma. Ikatġatka kay juy ip eġuju ixat pu am — io'e ip cebe. — Ixeyũ juy eġuju ixet am — io'e ip. — Ijoce bit ya'ümġu uk'a ixet am ip — io'e ip.

13 — Eyju ma ixat epeġũm cebe ip — io'e Jesus pit jeweju etaybitbinayũ be.

— Apĕntak suteyũ xan acejat? — io'e ip Jesus pe. — Cinco be ma pã'o'a kuġ oceju. Axima kuġ tak xepxep ma oceju — io'e ip. — O'e ġu kuka cebeam ip. Pomawi dak puybit suteyũ xan acejat? — io'e ip Jesus pe.

14 Imĕn o'e ip ade jĩjã buye. 5000 aġokatkayũ osodop ip Jesus ekawĕn cocom.

— Adeayũ epeġuabik — Jesus o'e cebe ip.

— Ha'a — io'e ip.

15 Soat oabik ip. Kaxikxik'i ip o'e.

16 Gebuje Jesus ixat o'jat. Akoh. Pã'o'a o'yabu—cinco beat'a. Axima o'jat xepxepat. Ixe dak o'jeapũn kabi kay. Apũn.

— Bay, xipat cĩcã ĕn — Jesus o'e Deus pe. — Ocexan eġubapuk ocewebe i'o am — io'e.

Ixat o'takatkat jebum. Pã'o'a o'yadakatkak. Pan. O'yaũmũm 12 beayũ be yaũm ãm adeayũ be. Iũmũm pima o'ġu'acoġ axima. 12 beayũ ixat o'ġũmġũm adeayũ be. Soat ip o'jo'o. Ibeġbeġ ip o'e.

17 12 beayũ cepoyat o'ġuxipan. O'jomõġ ip ico be. 12 be ico o'ġunopapũn ip cepoyan. Imĕn Jesus yopĩcat o'ġu'acoġ adeayũ xan.

Gebuje Jesus adeayũ o'ġuyjit tuk'a kay. Irerem ġu ip o'ġuyjit—ibeġbeġ acã.

18 Waram pima Jesus o'jekawĕn Deus eju. Jaġepũġ ma kawĕnwĕn o'e ceweju. Ceweju osodop ip 12 beayũ.

Gebuje Jesus o'jekawĕn jeweju etaybitbinayũ eju.

— Abu dak õn adeayũ xe? — io'e Jesus cebe ip.

19 — Ĕn João Batista pũġpũġayũ xe — io'e ip. — “Teku João Batista,” i te'e ma e'em ip. “Teku Elias,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip. — “Teku Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat—waram ġuto o'jetaitiat,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip.

20 — Pãm eyju? Abu dak õn eyxe? — io'e.

— Ĕn Cristo ma — io'e Pedro. — Deus pe wuydaxijo am taẽ'ibit ĕn — Pedro o'e.

21 — Iboap pit cuy epeġuwĕn ġu warara'acayũ be — Jesus o'e cebe ip.

22 — Soat waġo õn. Õn pit ipiat osupi'ajo — io'e. — Paĩyũ kukukayũ itakoma jĩjã je'e okay, Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ kukukayũ dak. Waoka ojuy je'e ip. Waoka ip ġuyjom. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — Jesus o'e.

23 Gebuje Jesus o'jekawĕn soat eju—cekawĕn cocomayũ eju.

— Oweju jeku pin pima eybikuyap taġ ġu juy epeku—obikuyap taġ acã — io'e. — Wekawĕn taġ cuy epeku — io'e. — Eybu'um ġu juy epesop eye'ũ ãm owebeam — io'e.

24 — Obikuyap taġ eyeku buje, soat em Deus xe eyetait epesop eye'ũ buje — io'e. — Eybikuyap taġ eyeku buje bit, wũy ma Deus wi epesop — io'e.

25 — Eye'ũ buje soat em wũy ma Deus wi epesop pima, te'e ma eyju soat pupum ijodi eybubun.

26 Soat waġo õn. Waram ojot ijodi Deus ekawĕn tojtot'ukayũ eju—ikĕrĕat kuġ'ũmayũ eju. Waram ojot webay a'õbi. Soat je'e owebe: “Ka'ümġu ejo'iat ya'õbuyxiat,” i. “Ka'ümġu ejo'iat idipat,” i dak. Okay eybu'u bima, õn tak obu'un ma oce eykay wedot puje. Wa'ĩjo am eybu'u bima, õn tak obu'un ma oce eya'ĩjo am — io'e.

27 — Icĕmãn õn e'em eywebe — io'e. — Deus soat kukukan je'e. Pũġpũġ puk ijodiacat je'ũ ġu iboap com'ũm pima — Jesus o'e.

Jesus imĕn waram jedocap o'ġuwĕn cebe ip.

28 8 xet kap puje, Jesus o'ju Pedro eju, João eju dak, Tiago eju dak. O'ju ip co'a kay jekawĕn ãm Deus eju.

29 Oajēm ip. Jay. Jesus o'jekawēn Deus eju. Kawēnwēn pima o'jedopaewarurun. Iekabek irut cīcā o'e. Isopsep cīcā o'e.

30 Xepxep aḡokatkayū dak o'jekawēn Jesus eju—kuyayū, kuy oe'ū'iaiyū. Moisés o'jekawēn, Elias dak.

31 Idip cīcā osunuy cebapukap. O'jekawēn ip jeweweju.

— Jesus je'ū Jerusalēm ka be Deus bikuyap taḡ — io'e ip jewewebe.

32 Imēnpit Pedro o'xet, Tiago dak, João dak. O'xet ip itaxet pinpin ip puye. Jewurūḡ puje, Jesus o'jojojo ip. Idip cīcāat o'jojojo ip. Ixeyū dak xepxep aḡokatkayū o'jojojo—Jesus eju kawēnwēnayū.

33 Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju xepxepayū cēm pima.

— Kariwa! — io'e Pedro. — Xipat cīcā wuyju ijoceam. Xijap cuy ocejomōḡ ebapūḡ — io'e. — Pūḡ ewebeam je'e, wara'at Moisés peam je'e. Wara'at Elias peam je'e — io'e. Pedro imēn o'e itaybit'ūm apēn oce iam puye. Yaḡuybabi'ūm o'e.

34 Kabikerereat tak Pedro o'ḡuba'arēm, Tiago dak, João dak. Kabidiḡ pe ip o'e. Iparara ip o'e kabidiḡ pe jeba'arēm puye.

35 Gebuje kabikerereat pewi Deus ekawēn ip o'ya'ḷjojo.

— Xeku okpot — io'e Deus. — Wemunaē xeku — io'e. — Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay — io'e Deus.

36 Ibocewi Jesus acā o'jojojo ip. Kuy o'jēm xepxepayū. Warara'acat pe ḡu apēn cuk o'jojojo ip iap o'ḡuwēn ip—jewewebe acā. O'jojojo ma'ḡu ip. O'ḡuwēn ḡu bit ip.

37 Kuyaje Jesus co'a bewi o'kop ebapūḡayū eju.

38 Adeayū oajēm Jesus kay. Aḡokatkat o'jekawēn Jesus eju—ceparakpeat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Okpot cuy esubuywan!

39 Pūḡ ma okpot. Axik pe ikukuk puje, pipim imuy'at'an ipi ju, jewāwāwām ya'ōberen, ibidopabokbek e'em, imuwerikweriḡ — io'e. — Ibu'u o'e cēm cebewi — io'e.

40 — “Axik cuy epeḡujēm okpot pewi,” i kuy oce eweju etaybitbinayū be. Imēnpit imujēm pa'ore o'e cebe ip — cebay o'e Jesus pe.

41 — Tāh! — io'e. — Eyetabut'ūm cīcā okay — io'e Jesus iboceayū be. — Xipat ḡu eyju — io'e. — Puḡūn tak oḡuy eyxe? Ibun ma okpiceḡē eyetabut'ūmap cocom! — Jesus o'e. — Ekpot cuy etojot okay — Jesus o'e cebay be.

42 Gebuje axik pipim aḡokatkat'it'it o'ḡuy'at Jesus kay ajēmjēm pima. O'ḡuwerik cīcā.

— Ejēm cuy aḡokatkat'it'it pewi — io'e axik pe.

Aḡokatkat'it'it pewi o'ḡujēm. Waram ḡuto o'ḡūm cebay be.

43 — Soat podi ma Deus ya'ōbaca — io'e ip soat o'jojojo'iaiyū.

Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju. Adeayū itabēḡbēḡ ip o'e ijojom, axik o'ḡujēm puye. Gbum osodop ip apēn Jesus o'ḡujēm iap kay.

44 — Eyaḡuyba'ūm ḡu juy wa'ō kay — io'e cebe ip. — Soat waḡo ōn. Warara'acayū oūm okay itakomaayū be — io'e. — Gbum cuy epesop wa'ō kay — io'e cebe ip.

45 Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e ceweju etaybitbinayū xe.

— Apēḡape dak cekawēn? — io'e ip jewewebe ma. Imēnpit isūsūn ip o'e “Apēḡape dak ekawēn?” i'e am cebe.

46 Ibocewi jewa'ōxikxiḡ o'e ip ceweju etaybitbinayū.

— Abu omuy ya'ōbuyxiat wuy'in warara'acat podi ma? — io'e ip jewewebe.

47 Jesus itaybit osunuy yaḡuy ip iam. Imēnpuye bekicat o'tojot jexe am.

48 Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Cexe okukpin puye xipan ite bekicat kuḡ pima, xipan okuḡ tak epe'e — io'e. — Xipan okuḡ pima, omudocat kuḡ tak xipan epe'e — io'e. — “Ōn pit wa'ōbuyxi” i'e'em'ūmat ya'ōbuyxi Deus xe — io'e Jesus.

49 Gebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ağokatkat cuk ocejojojo. A'õbi ma ibiõğbuk kërëat mujëmjëm'Uk osunuy — io'e. — “Imën ğu bit cuy,” i juk oce cebe, wuyweju'üm puye — io'e João.

⁵⁰ — Imukorëmrëm ğu juy — io'e Jesus pit. — Wuykay itakoma'umat wuykadiat — Jesus o'e.

⁵¹ Kabi kay waram Jesus euap ekabia ajëm pin pima: — Jerusalém ka kay juy oju — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be. Iju pin o'e ibo ka kay.

⁵² Ja'õdujowacayũ o'ğuju jewap. O'ju ip. E dağ pima ağoka be oajëm ip Jesus nuyap'a muxipan am—Samaría eipi watwat ka be.

⁵³ Ibo ka watwat pit Jesus kay ğu o'e, Jerusalém ka kay cum puye. Ibu'u o'e ip imu'abiğ jeka be.

⁵⁴ Imënpuye Tiago o'jekawën Jesus eju, João dak.

— Kariwa — io'e ip. — Ebikuy du ocewebe daxa mudot am kabi bewi ijop ka watwat muy'ũ âm? — io'e ip.

⁵⁵ — Ap — io'e Jesus pit cekay ip jekorepën puje. — Epeğuy'ũ ğu juy ip — io'e. O'jëm ip ibo ka bewi.

⁵⁶ Soat kaka dağ oekuku ip wara'atka dağ.

⁵⁷ E dağ cucum pima, ağokatkat oajëm Jesus kay.

— Soat ka dağ ojekuku ewēju ejuap tağ — io'e Jesus pe.

⁵⁸ — Oweju du eku pin? — io'e Jesus. — Kak ikũykëy — io'e. — Wasũ topipe. Soat wağo õn. Imënpit ya'ümğũ odopdopap'a. Eku pin tu oweju? — io'e cebe.

⁵⁹ Gebuje Jesus oajëm wara'at ağokatkat kay.

— Oweju juy ejeku — io'e cebe.

— Gasũ ğu. Guyjom acã — io'e. — ãğ webay'üm ojokot — io'e cebe.

⁶⁰ — ãğ Deus ekawën kay'umat jebadipyũ'üm'üm jokot — io'e. — Ën pit oweju juy ejeku — io'e. — Deus soat kukukan je'e i'e'e'ukan cuy eğuy — io'e cebe.

⁶¹ Wara'at ağokatkat oajëm Jesus kay.

— Kariwa, ewēju juy ejeku — io'e. — Oduk'a beat pe buk õn jekawën. “Cum puk õn,” i buk oce cebe ip — io'e Jesus pe.

⁶² — Biopak kuğ ipi kotkon pima cekorepën puje, ipi kocap wakënwakën'i kuka o'e — io'e Jesus pit. — Imënpuxim etabut am ebu'u bima, te'e ma kuka ece Deus soat kukukan je'e iap ekawën muwënuwën'ukan — io'e Jesus.

10

¹ Iboap tomukadi wuykukukat Jesus 70 beayũ o'taë kawën idipat muwën âm adeayũ be. Xepxepxem ma ip o'ğuju jewap.

— Soat kaka dağ cuy epeju — io'e cebe ip. — Õn tak oju eynomuju — io'e cebe ip.

² — Jeymuju õn apën ağokatkat jekat peat'a bum jebuywatwat'ukat mujuap puxim — io'e. — Apën ya'ade opop kat pe kadai'a yaopat'a iap puxim ade opop ipi ju Deus ekawën itaybit'ũmayũ. Ade ğu bit Deus ekawën muwënuwën'ukayũ. Imënpuye imuwënuwën'ukayũ kukat eju juy epeyekawën—Deus eju. “Adeayũ juy eğuju ekawën muwën âm,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

³ — Epeju juy ğasũ — io'e. — Õn ma dak jeymuju. Deus ekawën muwënuwën pima, ovelha'it'it puxim epesop—widayũ pidaseat puxim, ikërëat kay jĩjãayũ pidase buye — io'e.

⁴ — Sacola ğu juy epetujowat eyjuap tağ, dinheiro mün tak ka'ũma, eyeiuk tak ka'ũma — io'e. — Ibun ğu juy epesop kawënwën warara'acat eju e bidase — io'e.

⁵ — Uk'a be eyõm puje, “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'üm ip jedop am,” i juy epe'e — io'e.

6 – Xipan jewewekuḡ ip pima, kaba'ũm ip jeedop iḡo'a watwat. Jewewekay itakoma ip pima bit, te'e ma “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ũm ip jedop am,” i epe'e – io'e cebe ip.

7 – Iḡo'a be ma epesop uk'a be – io'e. – Soat cuy epejo'o ajo ip o'ḡũm eywebe iap. Soati juy epetikõn ajo ip o'tiũm eywebe iapti. Eysũsũn ḡu juy epesop eyxat pu am cexewi ip. Cekapikaptei juy ateida kapikpik'ukat pe – Jesus o'e.

8 – Aḡoka be eyajẽm puje juy ajo ip o'ḡũm eywebe iap epejo'o xipan ip eykuḡ pima.

9 Iwãtaxipiapũ juy epeḡu'ada—ibo ka watwat. “Gaxĩn ma Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e cebe ip – io'e.

10 – Aḡoka be eyajẽm puje, “Epeõm cuy oduk'a be,” i'e'em'ũm ip pima uk'a ukpibubu daḡ cuy epeju.

11 “Ka'wi opop ocei eju—eyka beat ka'wi,” i juy epe'e cebe ip. “Ka'wi mududum ocei bewi eyukpiwat puye, Deus ekawẽn co pin'ũm puye,” i juy epe'e cebe ip. “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e. “Eyetaybit ḡu iboam, wekawẽn kay'ũm puye,” i juy epe'e cebe ip – io'e Jesus.

12 – Icẽmãn õn e'em eywebe. Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat. Ixeyũ be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawẽn com ip ibu'u buye – io'e Jesus.

13 Gebuje Jesus wara'at kaka watwat o'ḡuwẽn.

– Karem ma ipiat epesupi'ajo jĩã, Corazim ka watwat – Jesus o'e. – Karem ma ipiat epesupi'ajo jĩã, Betsaida ka watwat – io'e. – Ka'ũma buk epejojoap cuk adi oḡubapukpuk eyetabutpe eyka be bima – io'e. – Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikẽrẽat mujurũḡrũḡap o'jepere ip ibo ka watwat. Itabut kajuk ip o'e Deus kay – io'e. – Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ḡuõm ip jedotim. Daxadaypi be dak kajuk o'e ip kaxikxik'i. Imẽn kajuk o'e ip oceḡuycũḡ cĩcã ikẽrẽat kuḡ puye iap mubapuk am jebureyũ be, ḡasũ bit ikẽrẽat aḡujurũḡ ḡu iap mubapuk am tak – io'e.

14 – Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Ixeyũ be iat podi ma bit eywebe ipiat supi'ajoat – io'e Jesus.

15 – Cafarnaum ka watwat – io'e. – Deus jeymuyu ḡu kabi kay – io'e Jesus. – Jeymukop ipiat'ajojoap kay – io'e.

16 – Eyekawẽn kayayũ wekawẽn tak ip cekay – io'e jewēju etaybitbinayũ be. – Eykay'ũmayũ õn tak ip okay ḡu. Okay'ũmayũ omudocat tak ip cekay ḡu – Jesus o'e. – Epeju juy ḡasũ – io'e. – Wekawẽn cuy epeḡuwẽnuwẽn soat ka watwat pe – io'e.

– Ha'a – io'e ip.

Ibun cĩcã ip oekuku kawẽn idipat muwẽnuwẽn.

17 Gebuje icokcok cĩcã ip o'jepit Jesus kay – 72 beayũ. O'jekawẽn ip Jesus eju.

– Kariwa, ibiõḡbuk kẽrẽayũ kũyjobit oca'õ kay, a'õbi oceju jekukum puye – io'e ip Jesus pe.

18 – Hm hm – io'e Jesus. – Kabi bewi Satanás at'anap ojojojo. Dao ma o'at xiriririkiat puxim – Jesus o'e.

19 – Eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay – Jesus o'e. – Wa'õbacaap cuy oḡũm eywebe. Wa'õbi juy epeku soat em. Puybu epesubumucak tũypiatpu. Dat tak epeḡucak. Ka'ũma bit jeyaoka. Eykay itakomaayũ dak o'e ḡu eywebe, wa'õbi eyju jekukum puye.

20 Imẽnpit eycokcoḡ cuy epesop ibiõḡbuk kẽrẽat cẽmcẽm eya'õbi iap kay ḡu—kabi beatup pe eybutet ibararak opop iap kay acã – Jesus o'e.

21 Jesus Ibiõḡbuk xipacat a'õbi icokcok cĩcã o'e ḡebuje bit.

Gebuje Jesus o'jekawẽn Deus eju.

— Bay — io'e. — Ēn acã soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipi juacat kukukat tak — io'e. — Jewexe itaybit cĩcãayũ xewi eġunēmiap eġubapuk itaybit'ũmayũ be — io'e. — Ixeyũ be acã iboap eġubapuk, imēn ebikuy buye, xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

²² — Soat ma juk webay o'ġũm owebe — io'e. — Warara'acat ġu itaybit cĩcã abu Deus ipot iam—cebay acã. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit cĩcã abu ipot ebay iam—ipot acã. Iboap mubapuk am ipot ibikuy bima acã, warara'acat itaybit je'e abu Deus ipot iam — Jesus o'e cebe ip.

²³ Gebuje Jesus jebidadam o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju warara'acat pe ya'ĩjoap puxim.

— Eycokcok wekawēn cocom puye — io'e.

²⁴ — Kuyje ajo eyju ijojomap co pin cĩcã osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ, ika kukukayũ dak. Imēnpit o'jojojo ġu ip. Eymukũyjojomap co pin cĩcã ip osodop. Imēnpit o'jekũyjo ġu ip — Jesus o'e.

²⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat oajēm Jesus kay. O'jekawēn Jesus eju cekawēn puyxijo ojuj.

— Kariwa — io'e. — Apēntak oce soat em Deus xe onuy âm? — io'e.

²⁶ — Apēn e'em wuyawēwēap ekawēntup? Apēn iboaptup wuymutaybitbin exe? — Jesus o'e.

²⁷ — Imēn e'em wuyawēwēaptup — io'e aġokatkat.

— Deus kay jĩjã juy epesop, i. Ixe Deus eykukukat, i. Ixe bikuyap taġ jekukum pima, ixe kay jĩjã epesop; soat em xipacat kay ġebum pima dak; ya'õ kay kũyjobit pima dak; ixe aġuy daġ jewaġuyġuy bima dak, i. Imēn cuy epeku, i. Xipan cuy eyxeat epejukuk eyewekukap puxim, i.

Imēn e'em wuyawēwēap ekawēntup — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

²⁸ — Icēmãn ěn e'em — Jesus ma o'e. — Imēn eku buje, soat em Deus xe ecesũy etait — io'e.

²⁹ — Abu oxeat pit? — io'e ixe bit jewedayo ojuj.

³⁰ Imēnpuye Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn abu wuyxeat iam imutaybit am.

— Aġokatkat kopkom o'e Jerusalém ka bewi — Jesus o'e cebe. — Ixe aġokatkat cu ojuj Jericó ka kay. Judeu osunuy. Cucum pima ibukurukayũ ixe o'topabijuk e daġ.

— Oajēm ip cekay. Toti o'ju'uk ip. Soat o'jat ip cexewi ibubut. O'yaokaka jĩjã ip. Je'ũje'ũm ip o'suiwat ebidakpe.

³¹ — Paĩ cucum o'e ixe e daġ. Je'ũje'ũmat co buje, o'kap wara'at e bitako daġ. O'subuywan ġu — Jesus o'e.

³² — Imēntak paĩ buywatwat'ukat oajēm ixe e daġ cucum pima. Je'ũje'ũmat co buje, o'kap wara'at e bitako daġ—paĩ buywatwat'ukat. O'subuywan ġu — io'e.

³³ — Gebuje bit Samaria eipi bewiat oajēm cucum pima ixe e daġ. Samaria eipi watwat Judeuyũ kay'ũm cĩcã ip. Ixe jo buje, itabotaidabotbot o'e je'ũje'ũmat kay. O'ju cekay taxijo ojuj.

³⁴ Posũġti o'timõġ werowero be—uva'abidi, ixepiti dak. Werowero o'jomũnmũn paġõm.

— Je'ũje'ũmat o'tujowat powatwat ajēmjēmap'a kay. Jejumento akpi jeje o'tujowat. Xipan ixe o'jukuk iġo'a be.

³⁵ — Kuyaje xepxep jedinhoiro o'jat isurũġat, teiboġat, prata muġēġē. O'ġũm uk'a iwat pe je'ũje'ũmat kukaptem.

— “Xipan cuy ite ejukuk,” io'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. — “Ijop edinheiro'ũm pima, wara'at o'ġũm ewebe wedinhoiro wepit puje,” Samaria eipi bewiat o'e — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

³⁶ — Ebapũġayũ je'ũje'ũmat o'jojojo—ibukurukayũ emuaokaka — io'e. — Abu xipan o'jukuk jexeat kukap puxim? — Jesus o'e.

³⁷ — O'subuywan'iat — io'e Jesus pe.

— Ixe ekukuap co'i juy ejeku — Jesus o'e. — Warara'acat puywatwat'ukan cuy eḡuy — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat pe.

O'jēm Jesus xewi.

³⁸ Waram pima Jesus oōm aḡoka be jewēju etaybitbinayũ eju. O'ju ip ayacat kay—Marta kay.

— Oduk'a be juy epesop — Marta o'e Jesusyũ be.

— Ma — io'e ip.

³⁹ Marta duk'a be ip osodop. Marta kubit tak uk'a be osunuy. Ikubit putet Maria i osunuy.

Gebuje Maria Jesus ekawēn o'ya'ĩjojo jĩjã jewemutaybin ojuy. Maria ma xik'i osunuy Jesus xe cekawēn cocom.

⁴⁰ Marta bit kapikpiḡ osunuy ixat tatam, ixat tojotjon tak. Yaḡuybabi'ũm o'e jekapikap kay cekapikap ade buye.

Gebuje Marta o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ak'ḡu du ěn okay? Okubit oibu'un obuywat am. Waḡepũḡ ma ãn wuyxat tatam, wuyxat tojotjon — io'e. — “Ewaḡo juy esubuywan,” i juy ece cebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ — Ap — io'e Jesus Marta be. — Gebum cĩcã ěn wuyxataap kay—ekapikap kay. Aḡuykoreren soat kay ekapikap kay.

⁴² Maria bit wekawēn co pin cĩcã. Soat em ḡu wuyxat dopdom. Soat em pit Maria ḡebum wekawēn kay jeenuy — io'e Jesus.

11

¹ Waram pima Jesus o'jekawēn Deus eju. Perek. O'jepere.

Gebuje ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju—12 beayũ'in.

— Kariwa — io'e. — João kuy jewēju etaybitbinayũ o'ḡutaybin kawēn ãm Deus eju. Imēnpuxim oceju dak cuy ocemutaybin ece — io'e Jesus pe.

² — Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima — Jesus o'e.

— “Bay, soat cuy ip jeedop ibuyxim ebutet kuḡ,” i juy epe'e Deus pe—kabi beat pe — io'e. — “Gaxĩn ma juy soat kukukan eḡuy,” i dak cuy epe'e cebe — io'e.

³ — “Soat kabia ocezan cuy eḡũmḡũm ocewebe,” i dak.

⁴ — “Oceju ḡebum ḡu apēn wara'acat cuk adi warēmtaḡ ocekiap kay,” i dak. “Imēnpuye ḡebum ḡu juy eḡuy apēn cuk adi ikērēat oceḡujurũḡrũḡ iap kay,” i dak cuy epe'e cebe.

— “Oca'õmubacacan cuy eḡuy ocewebe ikērēat kukap puxim,” i dak cuy epe'e — io'e.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwen pima — Jesus o'e.

⁵ Gebuje Jesus waram adeayũ o'ḡutaybin.

— Apēn kuka epe'e powatwat ajēm puje pão'a kuḡ'ũm pima? — io'e. — Cum aco'i eyju eybure kay iximadakpe. “Obure, pão'a kay ãn pũḡ'a ma,” i aco'i epe'e cebe.

⁶ “Wara'at obure oajēm oduk'a be jekuap taḡwi,” i aco'i epe'e cebe.

⁷ “Ya'ũmḡu pão'a. Ya'a'e bima oyaũm kajuk,” i aco'i epe'e cebe. Ixe eybure je'e eywebe badiwi: “Okaykay ḡu juy,” i. “Kuy oduk'a exĩntabi otomudip,” i du je'e? “Webekitkit kuy ixexet,” i du je'e eywebe? “Kuy ãn po'i” i du je'e? “Okop pa'ore yaũm ãm ewebe,” i du je'e? Imēn tu je'e eywebe? — Jesus o'e.

⁸ — Ka'ũma! Imēn ḡu je'e — io'e. — Eybure je'kop yaũm ãm eywebe. Eybure buye ḡu yaũm eywebe. Ibun eyju yaojuyjuy buye bit kuka o'yaũm — io'e.

⁹ — Icēmãn ãn e'em eywebe — io'e. — Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xĩntabi be taḡtaḡtaḡ'iap puxim. Xĩntabi be taḡtaḡtaḡ'i bima, tomudip'uk ip eymuõm ãm.

¹⁰ Soat ojuyjuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xĩntabi be taġtaġtaġ'iat pe xĩntabi tomudip'uk ip – io'e.

¹¹ – Puybu ġu juy epesubuũm eyipotpot pe “Axima kay òn” i'e buje.

¹² “Sapokay dopsa kay òn” i'e buje, dat epeġũm ġu cebe.

¹³ Eyju ma xipacat ùmũm eyipotpoyũ be ikẽrẽat kuġ ma'ġu eyju. Eyju xipacat ùmũmap podi ma eyebayat pit xipacat ùmũm eywebe—kabi beat. Ibiõġbuk xipacat je'ġũm soat pe jexewi iojuyjuy'ukat pe – io'e Jesus. Imẽn Jesus ijodiacat o'ġutaybin.

¹⁴ Gebuje Jesus ibiõġbuk kẽrẽat o'ġujẽm aġokatkat pewi. Ixe ibiõġbuk kẽrẽat aġokatkat muyde'ũm'ũm'uk osunuy. Cekawẽn pa'ore osunuy aġokatkat.

Aġokatkat pewi ibiõġbuk kẽrẽat cẽm puje bit, xipan o'jekawẽn. Imẽnpuye adeayũ icokcok cĩcã ip o'e.

¹⁵ Warara'acayũ bit o'jekawẽn ip jewewebe.

– Belzebu a'õbi Jesus ibiõġbuk kẽrẽat mujẽmjẽm cebewi—ibiõġbuk kẽrẽayũ kukat a'õbi—Satanás a'õbi – io'e ip napa ma.

¹⁶ – Ka'ũma buk ocejojojoiap cuy eġubapuk ẽn Deus a'õbi ibiõġbuk kẽrẽat mujẽmjẽm iap mubapuk am ocewebe – io'e ip warara'acat warẽmtaġ cekuap ojuy.

¹⁷ Imẽnpit Jesus itaybit osunuy apẽn ixeyũ jewaġuyġuy iam.

Gebuje Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

– Pũġ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip. Imẽnpuxim pũġ'a watwat uk'a watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip – io'e.

¹⁸ – Imẽnpuxim Satanás ebekitkit jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip. Jewaoka buje, ikoro ġu ip je'e. Imẽnpuye “Belzebu a'õbi ẽn ibiõġbuk kẽrẽat mujẽmjẽm ijodiat pewi,” i eyju e'em napa ma owebe – io'e.

¹⁹ – Belzebu a'õbi òn ibiõġbuk kẽrẽat mujẽmjẽm pima, abu a'õbi dak eyebekitkiyũ imujẽmjẽm ip? Jewemuġuykukukum eyju iap mubapukpuġ cĩcã eyebekitkiyũ.

²⁰ Belzebu a'õbi ġu òn ibiõġbuk kẽrẽat mujẽmjẽm—Deus a'õbi acã. Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuġ òn eywebe imujẽmjẽm pima – io'e Jesus.

²¹ Gebuje Jesus meġapekawẽnku boku iap o'ġubapuk cebe ip.

– Ibacaat nobano kuġ jeduk'a wiwim pima, ibukurukat pe iõm pa'ore tuk'a be ibubut pu am.

²² Ibacaat podiat ajẽm puje bit ixe kuka ibacaat o'ġuwun pipim jeõm âm. Ibaca jĩjãat o'e kuka cebe. Cenobano kuka o'jat. Soat ibubut kuka o'jat. Ibubut kuka o'ġu'ẽ'ẽ jebureyũ be – io'e.

²³ – Okay'ũmat itakoma okay. Imu'awerom obuywatwat'uk'ũmat imuypõġpõġpõġ – io'e.

²⁴ – Aġokatkat pewi ibiõġbuk kẽrẽat cẽm puje, idibi'ũmat taġ jekukum jebodoyap kudadam. Jebodoyap tobuxik'ũm pima kuka o'e jewebe ma “Jepin ma òn kuy bima onuyap kay,” i – Jesus o'e.

²⁵ – Jepitpin. Yajẽm puje, ixe aġokatkat tobuxikxiġ. Ka'ũmġu ibiõġbuk kẽrẽat opop ixe aġokatkat pe ġasũ. Ixe aġokatkat uk'a buxim—yabi'õġ'õġat'a buxim—yaxipanat'a buxim – io'e.

²⁶ – Ibocewi ixe ibiõġbuk kẽrẽat cẽmcẽm ma'ġuto. 7 beayũ dobuxikxiġ—ibiõġbuk kẽrẽayũ dobuxikxiġ—cebodi ma xipat'ũmayũ dobuxikxiġ. Ixeyũ dak õmõm ixe aġokatkat pe 7 beayũ. Kuy bima ixe aġokatkat tadaybot osunuy. Ġasũ bit ibodi ma tadaybot o'e – Jesus o'e.

²⁷ Iboam i'e buje ayacat o'jewãwã Jesus kay—adeayũ parakpe at.

– Iokcok cĩcã juy exi—emukapat—emuytitit'ukat! – io'e Jesus pe.

²⁸ – Hm hm – Jesus o'e. – Deus ekawẽn coco'ukat pit oxi cokcokap podi ma icokcok—cekawẽn taġ jekuku'ukat tak – io'e.

²⁹ Gebuje Jesus o'jekawẽn adeayũ be—jakokoreren je'aweroromayũ be.

— Xipat'üm cĩcã ġasũacat! — io'e Jesus. — “Ka'ũma buk ocejojoioiap cuy eġubapuk ocewebe,” i eyju e'em owebe — io'e. — “Ĕn Deus a'õbi jekukum iap cuy eġubapuk ocewebe,” i eyju te'e ma e'em. Ade ġu oġubapuk eywebe epejojo ġu buk iap.

³⁰ Pũġ ma oġubapuk eywebe. Jonas kay juy ġebum epesop. Kuy bima Deus Jonas o'ġuju Deus soat podi ma ya'õbaca iap mubapuk am Nínive ka watwat pe. Deus Jonas waram ġuto o'ġutait ce'ũap tomukadi soat podi ma wa'õbaca iap mubapuk am iġo ka watwat pe. Imēnpuxim Deus omudot eykay ġasũ dak. Őn soat waġo — io'e.

³¹ — Kaxi etajoreġatka kukat je'bapuk soat etabixe—ayacat — io'e. — “Teyũku ikērēat kuġ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, ixē ka kukat je'bapuk — io'e. — ġasũacat tak je'bapuk ixē kabia be. “Ikērēat kuġ eyju Deus xe,” i je'e ibo ka kukat ixeyũ be. Ixe ayacat oajēm wũyatka bewi Salomão ekawēn co am—itaybit cĩcãat ekawēn co am. Őn eyxe ġasũ. Salomão etaybicap podi ma ōn wetaybit cĩcã. Imēnpit eyju wekawēn kay ġu — Jesus o'e.

³² — “Teyũku ikērēat kuġ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, Nínive ka watwat je'bapuk soat etabutpe. Ixeyũ je'e ġasũacat pe: “Eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i. Nínive ka watwat oibu'un ikērēat mujurũġãm. Ikērēat mujurũġrũġap o'jepere ip Jonas pe Deus ekawēn muwēn puje. Őn eyxe ġasũ. Jonas etaybicap podi ma wetaybit cĩcã Deus ekawēn muwēnãm. Imēnpit eyju wekawēn kay ġu — Jesus o'e.

³³ — Imusop puje, lamparina aġunēm ġu ico diotpe. Ipikũykũy be ġu ajomuy. Um acã ajomuy uk'a be ōmōmayũ be soat co am — Jesus o'e.

³⁴ — Imēnpuxim wuyeta lamparina buxim. Wuyetadip pima, soat ijo but wuywebe. Kabia daġ ajeku. Wuyetakērē bima, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taġ ajeku. Kabiok taġ jekukuap ikērēat mujurũġrũġap puxim.

³⁵ Aġ cuy epesop ikērēat mujurũġrũġap puxim.

³⁶ Ikērēat mujurũġrũġ'ũmap kabia be jekukuap puxim. Ikērēat mujurũġrũġ'ũm pima, kabia buxim wuyju — Jesus o'e.

³⁷ Jesus ekawēn epere buje Fariseu o'jekawēn ceweju.

— Ejot cuy oduk'a be jekōnãm — io'e.

O'ju ceweju. Oabik jekōnãm.

³⁸ Jekōn pima Jesus Judeuyũ babi daġ ġu o'jewebuwy. Imēnpuye Fariseu itabēġ o'e ijojom.

³⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Fariseuyũ — io'e. — Kacũġkadi acã eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ũma. Yabiokok cĩcã. Prato buxim eyju dak eyokok, eyetabikuku jĩjã buye, ikērēat mujurũġxi buye dak — io'e.

⁴⁰ — Eyaġuyba'arēm! Kacũġkadiat o'ġuġēiat badiat tak o'ġuġē.

⁴¹ Eybubut'in cuy epeġũm tadaybotbocayũ be. Iũmũm pima, xipat epesop Deus xe — io'e.

⁴² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — Jesus o'e Fariseuyũ be. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be. Pũġat ũmũm eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ũmũm Deus pe, arrudadup ũmũm tak, posũġ puximatup ũmũm tak, puybit peaptup ũmũm tak. Xipat eywebe iboap ũmãm Deus pe. Imēnpit cedaġ ġu warara'acat kuġ eyju—warēmtaġ ma! Deus ikukpin ġu eyxe. Imēn xipat ġu! Xipan cuy warara'acat epejukuk. Ikukpin cuy Deus epejukuk — io'e.

⁴³ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyũ — Jesus o'e. — Eyju abik ojuy ya'õbuyxiat tũyap pe Deus eju kawēnwēnap'a be. Eycokcok cĩcã warara'acat pe ibuyxim eykuk am soat etabutpe — io'e.

⁴⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyũ — Jesus o'e. — Eyetaybit Judeu be ce'ũat etaypi jeje cexĩġxĩġpi iam. Eyju wuyjuyũ'ũm'ũm etaypi buxim iba'arēmat puxim. Wuyju itaypi daġ kapkam itaypi opop ijoce iam wuyetaybit'ũm puye. Imēnpuxim eyju warara'acat pe ikērēat mujurũġan — io'e.

⁴⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ēn oceju dak ocemukorēmrēm imēn e'em Fariseuyū be bima — io'e.

⁴⁶ — Hm hm — Jesus o'e. — Eyju dak karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Warara'acat ukxabi be ipoxiat mōḡmōḡat puxim eyju. Eyju e'em warara'acat pe: “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku—soat taḡ” i. Imēnpit soat taḡ ḡu eyju dak jekukum ixekawēn taḡ — io'e.

⁴⁷ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Eydobuyū'ūm'ūm ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka. Ixeyū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a yadipat'a.

⁴⁸ Iḡo'a muymuy bima, “Ocedobuyū'ūm'ūm cūḡ ma oekuku,” i eyju e'em napa ma. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap taḡ eyju dak warēmtaḡ ma jekukum.

⁴⁹ Imēnpuye kuyje Deus o'e:

Wekawēn muwēnuwēn'ukayū juy oḡuju cekay ip wa'ōdujowatwat'ukayū dak, i. Pūḡpūḡ ip yaoka ixeyū'in, i. Ipiat supi'ajoat ip warara'acayū be dak, i — Jesus o'e.

— Imēn Deus o'e kuyje, itaybit soan puye.

⁵⁰⁻⁵¹ Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka buye. Kuy jījā ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Deus ipi mujurūḡ puje, ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Koap Abel'ūm o'yaoka ip. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip. Deus eju kawēnwēnap'a be bima o'yaoka ip, iōhō mupikupikap xe bima. Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip puye — io'e.

⁵² — Karem ma ipiat epesupi'ajo — Jesus o'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be. — Eyju warara'acat muḡuykukukum kawēn icēmān itaybicap puxim ip. Eyetabut ḡu kawēn icēmat kay. Eyju warara'acat mubu'u'un tak kawēn icēmat kayap puxim — io'e.

⁵³ Ibocewi Jesus cēm puje itakoma jījā o'e ip Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak. Jesus o'jomuymuy ip. Jawa'ōmukorēmrēm o'e ip. Ixe ekawēn cocom cīcā ip o'e. Yawēḡmukērērēn ojuy ip. Cekawēn puyxijo ojuy ip.

⁵⁴ Ixe warēmtaḡ e'em pima, kuka o'jomuymuy ip. Warēmtaḡ e'em pima, kuka o'yawēḡmukērērēn ip.

12

¹ Tak ḡu ip o'ju Jesus kay—ade jījā. Jewemucakucakan ip o'e, ade buye.

Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū be—12 beayū be.

— Aḡ cuy epesop Fariseuyū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Ixeyū emumutaybitbinap pāo'a muyuhuhaptōm puxim. Ixeyū emumutaybitbinap taḡ ḡu juy epeku — io'e. — Jewexe ip xipat.

² Yajuyjuyat jewedobuxik ḡuyjom. Iba'arēmat ibapuk je'e soat xe.

³ Kabiok taḡ epeyekawēn iap ya'ījojo ip kabiam. Badiat'a be eybidadadam epeyekawēn iap ḡuwēn ip soat a'ōpiju — io'e. — Imēneju warara'acat muḡuykukukum ḡu juy epesop xipat oceju iam. Fariseuyū ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e.

⁴ — Obureyū — io'e. — Eyaoka ojuyayū buxim ḡu juy eypararam epesop. Ixeyū be eyaoka but ma. Guyjom pit eybiōḡbuk mu'ūm pa'ore cebe ip.

⁵ Deus buxim acā juy eypararam epesop. Ixe be bit wuyaoka pi ḡu. Wuye'ū buje dak ipiat'ajojoap pe wuybiōḡbuk xik put cebe. Imēneju juy ixekawēn buxim eypararam epesop — io'e.

⁶ — 5 be pidiwe dei tei'īt ma—pūḡ centavo ma. Deus pit yaḡuyba'ūm ḡu wasūyū kay. Pūḡ kay dak yaḡuyba'ūm ḡu.

⁷ Deus itaybit wuyadap pebūrūdap iam. Deus xe teiboḡ ḡu wasūdei. Imēnpit aḡ cekay. Imēnpuxim wuykay dak aḡ soat em. Imēneju eyaḡuybabi'ūm'ūm ḡu juy epesop — io'e.

⁸ — Icēmān ōn e'em eywebe. Soat waḡo ōn. Eyju “Jesus ebekitkiyū oceju,” i'e'em pima, ōn tak “Teyūku webekitkit,” i oce Deus ekawēn tojotjot'ukayū be.

⁹ Eyju e'em warara'acayũ be “Jesus bure ġu oceju,” i bima, òn tak “Iteyũ bure ġu òn,” i oce Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ be.

¹⁰ Soat waġo òn. Omuy muy bima, eyju ikērēat kuġ Deus xe. Deus iboap ju'uk eywebewi ikērēat. Ibiōġbuk xipacat muymuy bima bit, Deus iboap ju'uk ġu eywebewi ikērēat — io'e.

¹¹ — Warara'acayũ jeydujowat Deus eju kawẽnwẽnap'a be ipi kukukayũ dopabe dak, iecuġap dopabe dak. Eydujowat puje, eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop eywedayo am. “Pẽn paxi oce,” i'ũmġu juy epe'e — io'e.

¹² — Ixeyũ dopabe eydujowat puje Ibiōġbuk xipacat jeymukũyjo jekawẽn ãm — io'e.

¹³ Gebuje aġokatkat o'jekawẽn Jesus eju adeayũ parakpeat.

— Tapu — io'e. — “Ebay'ũm pubut cuy eġu'ẽ'ẽ ekitpit pe,” i juy ece owaġo be — io'e Jesus pe.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Deus cuk omudot eykay eyemãmãap coco am ġu, ce'uat pubut mu'ẽ'ẽ ãm ġu dak — io'e.

¹⁵ — Eyetabikukum ġu juy epesop! Soat em Deus xe wuyetai acsop ade wuybubut pupum puye ġu—cekay wuyetabut puye acã — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ġuwẽn aweromayũ be.

— Ibubut adeat kat katõ be osodop. O'jewa'ada jĩjã. Ya'ade o'e — io'e.

¹⁷ — Imẽnpuje ibubut adeat o'jekawẽn jewebe ma.

— “Okat pewiat mũn'a yaboġ ġu,” io'e. “Apěntak oce? Je'e ġu, ya'ade jĩjã buye,” io'e jewebe ma — io'e Jesus.

¹⁸ — “Imẽn ma oce. Okat pewiat mũn'a oyamuy'at—yaboġbuġat'a. Yaboġat'a oya-muyat,” io'e jewebe ma. “Yamuyisuat'a be okat pewiat oġuxipan, soat obubut tak,” io'e jewebe ma.

¹⁹ “‘Ocockoġ oġuy, ade obubut puye,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “‘Soat kuġ oġuy,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “‘Kapikpiġ ġu oġuy jebodoydoy acã, jekõnkõn acã dak, tikõnkõn acã dak,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma ibubut adeat — Jesus o'e.

²⁰ — Iměnpit Deus o'jekawẽn ixē ibubut adeat pe.

— “Aġuyba'arēm!” io'e. “Ade jĩjã juk adi eġuxipan ewebeam ma,” io'e Deus. “Ijop kabiok ma ece'ũ,” io'e. “Abu je'jat ebubut e'ũ buje?” io'e Deus — io'e Jesus.

²¹ — Pũġpũġayũ soat em ġebum apěn xe'e wara'at'in ojat obubun iap kay. Deus kay ġebum ġu ma'ġu ip. Ixe aġokatkat puxim ip—yadaodaot puxim — Jesus o'e.

²² — Iměnpuje eyaġuy'ũm ġu juy epesop eybubut kay — io'e jwejeju etaybitbinayũ be. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ũmġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceġuõm wuydotim?” i'ũmġu dak cuy epe'e.

²³ Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Ibodi ma bit xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁴ — Gebum cuy epesop wasũ iokat kay — io'e. — Taidadam ġu ip. Jeku beat pupum ġu dak ip. Jeku bewiat mũn'a'e ġu ip. Iměnpit Deus ixat ũmũm cebe ip—wasũyũ be. Deus xe teiboġ ġu wasũ. Iměnpit aġ cekay ip. Wuykay dak aġ soat em ma.

²⁵ Ade koato mabuk wetaběġ oġuy iap kay ġebum cĩcã bima, eyetaběġ xe'e? Ka'ũma. Gaxĩn ma aco'i epe'ũ.

²⁶ Iboap iba'ore eywebe bima, te'e ma eyaġuy'ũm ijodiap kay—eydoti kay, eyxat kay dak — io'e.

²⁷ — Gebum cuy epesop koġũnpi daġatit kay, apěn dit aypapan iap kay. Kapikpiġ ġu tũmũntitit. Jedoti muġěġěm ġu dak ip. Icěmãn òn e'em eywebe. Salomão ibubut adeat osunuy. Idip cĩcãat kuġ osunuy jesay kuġ. Salomão dipap podi ma bit titip tip taġatip.

²⁸ Gasũ ma tũmũntitit titetaběġ e'em. Kuyaje bit tite'ũ e'em. Deus a'õbi titip. Ja'õbi dak eyemukaypinput je'ġũm eywebe eyetabutsũ ma'ġu cekay — io'e Jesus.

²⁹ — “Ajo paxi acejo'o,” i'ũmġu juy epe'e, “Ajo paxi aceġuõm,” i dak — io'e.

³⁰ — Deus kay itabut'ũmayũ yağuy'ũm iboap kay. Wuyebayat pit itaybit wuyju ikuğ'ũm pima iam—kabi beat.

³¹ Gebum cuy epesop Deus acã wuykukukat iap kay. Iboap kay ġebum pima, Deus soat je'ğũm eywebe. Eyxan je'ğũm, eydotim tak — io'e.

³² — Eypararam ġu juy epesop — io'e. — Wuyebay Deus eykukukat ovelha kukuk'ukat puxim. Ixe ibikuy eywebe jekukan — Jesus o'e.

³³ — Eybubut'in cuy epeteidaat eyedinheiro bu am — io'e. — Ixe dinheiro juy epeğũm tadaybotbocayũ be. Iũmũm pima eybubut ade epe'e kabi be. Eybubut iwekwek ġu je'e kabi beat. I'ũm ġu dak. Ka'ũmġu ibukurukat kabi be eybubut tujupa'am am. Kopi'i eybubut jo'o ġu kabi be.

³⁴ Eybubut ijodi bima, soat em ġebum epesop eybubut kay. Kabi be bima bit ġebum epesop kabi beat kay — io'e.

³⁵⁻³⁶ — Kariwa ajẽmap wiwimap puxim cuy epesop wajẽmap wiwim — io'e. — Ixe kariwa juk o'ju jewebumũnap epeta kay. Cepicat wiwim ibuywatwat'ukayũ. Lamparina kuğ ip—isopsepat kuğ. Jekariwa ajẽmap wiwim ip xĩntabi nomudip'uk am cebeam yajẽm puje, cetağtağ puje.

³⁷ Ağ ip tobuxik puje icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ jekariwa ajẽm puje. Icẽmãn òn e'em eywebe. Ixe kariwa jeõm jeduk'a be. Ixat je'ğũm cebe ip. “Ga'a acekõn,” i je'e jebuywatwat'ukayũ be.

³⁸ Iximadak pe, iximadak pepu i aco'i jajẽm. Yajẽmap wiwim ip tobuxik puje, icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ.

³⁹⁻⁴⁰ Imẽnpuxim cuy ağ epesop wepicap wiwim—soat wağo epicap wiwim. Ocepit eyju wepicap wiwim'ũm pima, ağ'ũm pima dak. Ibukurukat ajẽmap ehoram itaybit pima, jeduk'a kajuk o'yaiwat ġu uk'a iwat. O'yaiwat ġu puyxibut'ũm iõmap puxim. Imẽnpuye juy ağ epesop wepicap kay — io'e Jesus.

⁴¹ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ĕn ijop ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe ya'ĩjo am acã du? Soat pe ya'ĩjo am ġu xe'e? — io'e.

⁴² — Òn ijop ekawẽn muwẽnuwẽn xipan jekariwa bubut kukayũ be ya'ĩjo am—itaybicayũ be ya'ĩjo am — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i'e'em kariwa cebe ip. “A'õ kay jeedop ip kũyjobin warara'acayũ obuywatwat'ukayũ,” i'e'em kariwa. “Ixeyũ xan cuy eğũmğũm,” i'e'em cebe, cedağ kapikpiğ puye — io'e.

⁴³ — Jekariwa a'õ kay kũyjobin pima, ixe ibuywatwat'ukat icokcok je'e jekariwa ajẽm puje.

⁴⁴ Icẽmãn òn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i je'e kariwa ixe jebuywatwat'ukat pe.

⁴⁵ — “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e buje bit, ġebuje'isum ma jajẽm cekariwa. Kapikpiğ'ũm pima jajẽm. Ixe ibuywatwat'ukat warara'acayũ kaykay bima, jajẽm. Jekpiwan ma jekõnkõn cĩcã bima jajẽm. Ika'o bima, jajẽm.

⁴⁶ Jebuywatwat'ukat yajẽmap wiwim'ũm pima jajẽm, yajẽmam itaybit'ũm pima dak. Imẽnpuye cekariwa ipiat supi'ajoat jebuywatwat'ukat pe. Jebuywatwat'ukat ġuju kũyjobit'ũmayũ dopap pe jenuy am.

⁴⁷ Apẽn jekariwa ibikuy osunuy jekapikam iam itaybicat yoboğ ipiat supi'ajojo jewemuxipan'ũm pima, kũyjobit'ũm pima dak. Yoboğ ipiat supi'ajojo itaybit puye.

⁴⁸ Apẽn jekariwa ibikuy osunuy iam itaybit'ũmat pit yopĩt ma ipiat supi'ajojo kũyjobit'ũm pima. Yopĩt ma ipiat supi'ajojo itaybit'ũm puye. Ade ikuğat cuy ade je'ğũm warara'acat pe. Ade o'jatiat xewi juy ade acejoojuy — io'e.

⁴⁹ — Daxa buxim okop ijodiacat pe wara'at tağtağtağ ma jewağuy ãm — Jesus o'e. — Iboap wekapikap. Wekapik epere ojuy òn.

⁵⁰ “Warara'acat ipiat supi'ajoat ewebe,” i juk o'e Deus owebe. “Aokam ip,” i juk o'e. Deus bikuyap tağ weku pin cîcã soat em. Soat em ġebum òn iboap kay.

⁵¹ Tÿybe teku osodot kaba'ùm wuydop am iãn eyju e'em. Imēġãm ġu ojot. Ojot ijodiacat pe wara'at tağtağtağ ma jeku am.

⁵² Ibadipyÿ wara'at tağtağtağ ma jeku òn ojot puye. Xepxepayÿ pÿğ tağ ma jeku ip. Ixeyÿ badipyÿ bit wara'at tağ ma jeku ip ebapÿğayÿ.

⁵³ Cebay ma okay je'e. Ixe ipot pit okay ġu je'e. Ixi ma okay je'e. Ixe'it pit okay ġu je'e. Yuktayxi ma okay je'e. Ixe ayacat uktayxi bit okay ġu je'e. Imēneju wara'at tağtağtağ ma jeku ip — Jesus o'e.

⁵⁴ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayÿ be.

— Kaxi'acap pewi kabikerereat ebapuk puje “Muba'at omuyku,” i eyju e'em. Icēmãn ajēmjēm.

⁵⁵ Kaxietajoreġat pido ajēm puje “Kaxiepi jĳã ġasÿ,” i eyju e'em. Icēmãn kaxiepi je'e.

⁵⁶ Eyetaybit muba'at ajēm iam kabi kay aġ puye. Eyetaybit kaxiepi je'e iam kabido jojom puye. Imēnpit eyetaybit ġu ajo ġuyjom je'bapuk eywebe iam wekawēn cocom ma ġu eyju. Wekawēn pa'arēm eyxe — io'e.

⁵⁷ — Eyju jewawēwēm ġu dak cedağ ma eyeku am.

⁵⁸ Eykay itakomaat e'em eywebe “Eyweroap cuy epeteida owebe,” i. “Teida'ùm pima, jeydujowan òn ibimãmāyÿ ekawēn coco'ukat kay,” i. Imēn i'e buje, ixe juy epeġudin e dağ pima. E dağ pima itakomaat mudin'ùm pima, ixe jeydujowat ibimãmāyÿ ekawēn coco'ukat kay. Ibimãmāyÿ ekawēn coco'ukat tak jeydujowat sorarayÿ kay. Sorarayÿ jeymuòm daomÿnmÿnap'a be.

⁵⁹ Soat ġu eyweroap teida'ùm pima, jeymujēm ġu ip daomÿnmÿnap'a bewi — Jesus o'e.

13

¹ Gebuje pÿğpÿğayÿ o'jekawēn Jesus eju.

— Iecuġap Pilatos Galilėia eipi watwat'in o'yaokaat — io'e ip. — O'yaokaat ip Deus eju kawēnwēnap'a be bima, wÿnca ùmÿm pima paĳ be imupik an Deus etabixe — io'e ip.

² — “O'yaokaat ixeyÿ aġokatkayÿ warara'acat podi ma xipat'ùm puye—Galilėia eipi watwat podi ma,” i du eyju e'em?

³ Imēn ġu juy epe'e'e! Icēmãn òn e'em eywebe. Ikērēat epere'ùm pima, Deus kay eyetabut'ùm pima dak, ipiat'ajojoap kay epeju eyju dak — io'e.

⁴ — Waram pima oap ip Siloé ka watwat 18 beayÿ. Oap ip uk'a o'je'aedu buye—umat'a. O'ġucak ip. “Oap ip soat podi ma xipat'ùm puye—Jerusalém ka watwat podi ma,” i du eyju e'em? Imēn ġu juy epe'e'e!

⁵ Ikērēat epere'ùm pima, Deus kay eyetabut'ùm pima dak, ixeyÿ buxim epeju ipiat'ajojoap kay eyju dak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayÿ be—figueira'ip ekawēn.

— Aġokatkat figueira'ip o'yoptaida jekat pe, uvadip pe — io'e Jesus. — Oajēm figueira'ip kay figo'a kudadam.

⁷ O'yadobuxik ġu. Imēnpuye o'jekawēn uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

— “Tapu, ebapÿğ koato juk adi oajēm ija'ip kay figueira'ip kay”, io'e cebe — io'e. — “Yaopap ekaxi bima juk adi oajēm figo'a kudadam,” io'e — io'e. — “Ya'ùmġu. Oyadobuxik ġu. Te'e ma ijop'ip omuy. Eyopxik cuy,” io'e uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

⁸ — Gebuje tipwiwi'ukat o'jekawēn tip iwat pe — io'e Jesus.

— “Kariwa, jewebuyxijo buk,” io'e. “Ijop koato ġu eyopxikat,” io'e. “Oyokobidoğ cuy yokobi koreren. Tÿmÿntÿntÿn otÿnmōğ yokobi koreren,” io'e.

⁹ “Wara'at koato bima ya'a'e bima, xipat je'e. Ya'a'e'ùm pima bit oyopxik,” io'e tip iwat pe — Jesus o'e.

10-12 Waram pima Jesus Deus eju kawēnwēnap'a beayū o'gutaybin. Sábado bima ip o'gutaybin jebodoydoyap kabia bima. Jesus ayacat o'jojajo i'go'a be. Ixe ayacat ikokpiwakun osunuy ade koato—18 koato bun. Ikokpiwakun osunuy ibiōgbuk kērēat a'ōbi. Ce'ağobucēğ pa'ore osunuy ibiōgbuk kērēat a'ōbi. Jesus ixē o'ğudot jekay.

— Tū'ū — io'e. — Ōn jemu'ada — io'e.

13 O'jewebumōğ ixē jeje. O'ğū'ada ġebuje bit. O'sukokpimucūğ. O'sukokpimudim. Ikokpicūğ o'e.

— Bay, xipāt cīcā ēn owebeam — io'e Deus pe.

14 Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat pit itakoma o'e Jesus kay, jebodoydoyap kabia bima ayacat o'ğū'ada buye. Tūybe imu'ada pi jebodoydoyap kabia be iān o'e. Imu'adaap kapikap co'i osunuy cexe.

— Seis kabia bima cūğ ma wuywebe wuyekapik am — yakukuk'ukat o'e i'go'a beayū be. — Jebodoydoyap kabia be bit epesot ġū jemu'adaan—wara'at kabia be acā — io'e cebe ip.

15 Ġebuje Jesus o'jekawēn i'go'a beayā be.

— Tūybe imu'ada pi wuywebe iān eyju e'em — io'e. — Jebodoydoyap kabia bima epeğuwepak ġū du ehōyō—biopak? — io'e. — Jumento dak epeğuwepak ġū du tujujēm ām korara bewī idibi kōn ām? Soat eyju eyōhō muwekapkam soat kabia bima—jebodoydoyap kabia bima dak.

16 Imēnpuyē cedağ ma owebe ixē ayacat mu'ada am ġasū. Abraão naxeğebit puxim itabut ixē. 18 koato bun Satanás ixē ayacat kokpi muwakunkun'uk osunuy—ibiōgbuk kērēayū kukukat — io'e Jesus.

17 Cekay itakomaayū ma isūsūn o'e ip Jesus edeap co buje. Warara'acayū bit icokcok o'e ip Jesus kay.

— Ka'ūma buk ocejojoiap mubapukpuğ Jesus wuyetabutpe — io'e ip. — Idip cīcāat mubapukpuğ wuyetabutpe — io'e ip.

18 Ġebuje Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn.

— Apēn je'e Deus soat kukukan pima? — io'e. — Apu ekawēn tak oğuwēn iboam eymukūyjo am? — io'e.

19 — Ağokatkat mostardada o'taida jekat pe. Mostardada ta'īt ma. O'yaypan cīcā bit. Mostarda'im o'e. Yoboğ o'e. Wasūyū jedopi o'jomōğmōğ takū dağ. Imēnpuxim koap Deus ade'ūmayū kukukan je'e. Guyjom pit soat kukukan je'e — Jesus o'e.

20 — Apu ekawēn tak oğuwēn waram eymukūyjo am Deus soat kukukan je'e iam? — io'e.

21 — Trigonōm kuğ osunuy ayacat—ebapūğ copo. Ixe ayacat pāo'a muyuhuhaptōm o'tōmpu. O'tōmōğ trigonōm pe. O'tōmupinā. Soat tağ o'jenōmepōğpōğ trigonōm tağ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēğ coco — io'e.

22 Ġebuje Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Cucum pima soat ka dağ oekuku—ika'īcatka dağ, ikaboğatka dağ tak. Soat kaka dağ imutaybitbin oekuku.

23 Ġebuje ağokatkat o'jekawēn Jesus pe.

— Kariwa, taxijajo'ibiyū xepxep ma du je'e? — io'e.

24 — Tapu, okay eyetabucap xīntabi be wuyōmap puxim. Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Kabi kayat exīntabi itokboğ gu—itok'īt ma — io'e. — Soan cuy epe'e kabi be eyōm ām! Icēmān ōn e'em eywebe. Adeayū ōm ojuy je'e. Imēnpit iōm pa'ore je'e ip.

25 Uk'a iwat je'kop xīntabi nomudim. Tomudip puje, eyōm pa'ore epesop. Kacūğkadi epesop. Xīntabi be tağtağtag'i epesop. “Kariwa, ocewebe xīntabi etomudip'uk oceōm ām,” i epe'e. Imēnpit kariwa je'e eywebe “Wetaybit ġū pomawiacat eyju iam,” i — Jesus o'e.

26 — “Jekōnkōn tak ocesop eweju,” i epe'e cebe. “Ocemutaybitbin cuk ejeku oceka dağ,” i epe'e.

27 Imēnpit kariwa je'e eywebe: “Icēmān ōn e'em eywebe. Wetaybit ġū dak pomawiacat eyju iam,” i. “Eyōm pa'ore ijoce eyju ikērēat kuğ oxe buye. Epejēm,” i je'e — io'e Jesus.

28 — Gebuje epetõtõn. Eyğuyçũğçũğ cĩcã ma epesop. Deus soat kukukan pima, Abraão cexe jeenuy, Isaque dak, Jacó dak. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak Deus xe jeedop ip. Wũy wi ixeyũ epejojojo. “Wũy ma juy epesop owi,” i je'e Deus eywebe.

29 Adeayũ jajẽm soat eipi dağwi—kaxijẽmap kadiwi, kaxi'acap kadiwi dak, kax-ijẽmapcoreğwi dak, kaxiejoreğwi dak. Soat ip jabik jekõn ãm Deus ka be Deus soat kukukan pima — Jesus o'e.

30 — Koapayũ kanomũmayũm je'e. Imẽnpuxim kanomũmayũ koapayũm je'e — Jesus o'e.

31 Gebuje isum ma Fariseuyũ oajẽm Jesus kay.

— Aoka ojuy Herodes—oceipi kukat — io'e ip Jesus pe. — Ecenapõn cuy ijocewi ixex be aokaap puxim — io'e ip.

— Ocenapõn ğu — io'e. — Deus ibikuy bima acã oje'ũ. Herodes eymuğuykukuku'ukat kak puxim — Jesus o'e. — Epeju juy cekay. Wa'õ juy epeya'õmuwẽn cebe.

32 “Gasũ, kuyaje dak ibiõğbuk kẽrẽat oğujẽmjẽm ijodiat pewi,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Iwãtaxipiyayũ oğ'u'ada'ada,” i juy epe'e. “Kuyajebusu wekapikap oğ'u'ũm,” i.

33 “Oje'ũ. Imẽnpit wekupinap tağ ojeku ğasũ, kuyaje dak, kuyajebusu dak,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Eka be ğu oje'ũ, Jerusalém ka be acã,” i juy epe'e Herodes pe — io'e Jesus.

34 — Jerusalém ka watwat, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ aokakam eyju — io'e Jesus. — Yabuğbuğ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi egebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ğu. Eybu'u jĩjã eyetabut am okay, eykukpin cĩcã a'ğ'u oxe — Jesus o'e.

35 — Eya'õpicũğçũğ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Jeywat õn ağokatkat jedukã iwacap puxim — Jesus o'e. — Icẽmãn õn e'em eywebe. Waram ojo ğu eyju waram wajẽm'ũm pima. Wajẽm puje, “Deus xipan wuykukukat a'õbi yajẽm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

14

1 Jebodoydoyap kabia bima Jesus o'ju ağokatkat tuk'a kay—Fariseu duk'a kay—ya'õbuyxiat tuk'a kay. Sábado bima o'ju. Jekõn ãm ceweju o'ju.

2 Iyehuhuat Jesus xe osunuy. Uk'a beayũ o'jeak Jesus kay. Tũybe imu'ada pi osunuy jebodoydoyap kabia be iãn o'e ip. Imu'ada buje, kuka o'jomuymuy ip.

3 Gebuje Jesus o'jekawẽn Fariseuyũ eju, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ eju dak.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ tu iwãtaxipiat mu'ada am jebodoydoyap kabia bima? Cedağ ğu xe'e? — Jesus o'e.

4 Ya'õbu'u osodop ip jedem. Mũğ ma ip osodop.

Gebuje Jesus iyehuhuat o'subaixik. O'ğ'u'ada. Iyehuhu ğu o'e. Xipat o'e. O'ğuyypit tuk'a be.

5 Gebuje waram o'jekawẽn Fariseuyũ be, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ be dak.

— Soat eyju kapikpiğ jebodoydoyap kabia be — io'e. — Ipikũykũy be eyipot at puje, epeju'uk ğu du kuka jebodoydoyap kabia bima? Eyeõhõ biopak at puje dak, epeju'uk ğu xe'e kuka? Dao ma kuka epeju'uk! Imẽnpuye te'e ma eyetakoma okay — io'e.

6 Ya'õbu ba'ore o'e ip cebe.

7 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn jekõn ãm takoy'ibiyũ be. Ixeyũ takoy'ibiyũ kariwa boğat nuyap pe abik ojuy ip o'e. Imẽnpuye ijop ekawẽn o'ğuwẽn cebe ip.

8 — Jewebumũnap epeta be eydakoy buje, kariwa yoboğat tũyap pe ğu juy epabik—ka'ũmaap tũyap pe acã — io'e. — Kariwa yoboğat aco'i o'takoy ip—eybodiat.

9 Kariwa yoboğat tũyap pe eyabik puje, eydakoyat jajẽm eykay. “Wede'i ece. Ën kariwa ğu,” i je'e eywebe — io'e. — “Iğo bit kariwa. Iğo abik pin enũyap pe,” i je'e eywebe — io'e. — Imẽn i'e buje, eysũsũn epe'e. Jeymuabik ka'ũmaap tũyap pe — io'e.

10 — Eydakoy buje juy epeju. Ka'ũmaap tũyap pe juy epabik. Eydakoyat pe iboap co buje, jajēm eykay. “Obure, kariwa yoboğat tũyap pe juy abik, ĩn kariwa buye,” i je'e eywebe — io'e. — Imēn i'e buje, eyweju jekōnkōnayũ xe eya'ōbuyxiayũm epe'e — io'e.

11 — Eya'ōbuyxian pin pima, Deus xe eya'ōbuyxi ġu epesop. Eya'ōbuyxian pin'ũm pima bit, cexe eya'ōbuyxiayũm epesop — io'e Jesus.

12 Gebuje Jesus o'jekawēn jedakoyat pe.

— Peta muğēğēm pima, ibubut adeayũ acã ġu juy etomuwã. Ibubut adeayũ acã ġu juy etomuwã, ebureyũ acã ġu dak, ewağoyũ acã ġu dak, ebadipyũ acã ġu dak, eduk'a xecat kariwaat acã ġu dak. Ixeyũ waram cuy jenomuwã apēn cuk ixeyũ enomuwãap puxim. Apēn cuk eğũm iap puxim ejat.

13 Peta muğēğēm pima tadaybocayũ dak etomuwã, taokērēayũ dak, taojereayũ dak, ita'ũmayũ dak.

14 Ixeyũ be waram iũm pa'ore ewebe apēn cuk cebe ip eğũm iap puxim. Deus pit xipacat je'ğũm ewebe. Waram ġuto cũğ ma jekuku'ukayũ'ũm'ũm etait puje, Deus xipacat je'ğũm ewebe — io'e.

15 Ceweju jekōnkōnat o'jekawēn Jesus eju ibo ekawēn co buje.

— Deus soat kukukan pima icokcok cĩcã je'e ceweju cekōn'ibit — io'e.

16 — Hm hm — Jesus o'e. — Abuyũ jekōn Deus eju iap oğuwēn eywebe — io'e. — Ağokatkat petaboğ o'ğugē. Jebureyũ o'tomuwã—ibubut adeayũ — io'e.

17 — Soat ixipan pima jebuywatwat'ukat o'ğuju jemunomuwayũ dakoy am. O'ju.

— “Kuy soat ixipan,” io'e. “Epesop cuy wekariwa epeta be,” ibuywatwat'ukat o'e tomuwã'ibiyũ be — io'e Jesus.

18 — Imēnpit tomuwã'ibiyũ “Ocedaobu'u,” io'e ibuywatwat'ukat pe. O'taobu'un ip peta kay.

— “Ipi ojat okat mōğ ãm,” io'e ibuywatwat'ukat pe — io'e Jesus. — “Cum puk òn ipi jom,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be,” io'e. “Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus.

19 — “10 be ojat biopak,” wara'acat o'e. “Cum puk òn ibuyxijom ip,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be. Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus.

20 — “Kapusu ma juk ocebemũn ayacat eju,” wara'acat o'e. “Oju ba'ore ekariwa epeta be. Imēn cuy ece cebe,” io'e — io'e Jesus.

21 — Imēneju ibuywatwat'ukat o'jepit jekariwa kay—peta iwat kay. Taobu'u'uyayũ a'ō o'ya'ōmuwēn jekariwa be — Jesus o'e. — Iboap co buje cekariwa itakoma jĩjã o'e. — “Tadaybocayũ juy etojot wepeta kay taobu'u'uyayũ dieğ,” io'e jebuywatwat'ukat pe. “Cexĩğxĩğ pa'oreayũ juy etojot, taokērēayũ dak, ita'ũmayũ dak,” io'e. “Dao ma eju ikaboğatka kay,” io'e. “Uk'a ukpibubu dağ cuy eju, e dağ tak,” io'e. “Soat ip etojot wepeta kay,” io'e cebe — io'e Jesus.

22 — O'ju ikaboğatka kay. Tadaybocayũ o'tojot jekariwa duk'a be.

— “Kariwa,” io'e. “Otojot ip a'ōbi,” io'e. “Imēnpit eduk'a be wuydop pun mabuk,” io'e — io'e Jesus.

23 — “Waram cuy eju tadaybocayũ kay,” io'e cebe. “E dağ cuy eju, koğũnpi dağ tak. Eğũm ip oduk'a be yamuporan am. ‘Epesop cuy wekariwa epeta be,’ i juy ece cebe ip,” io'e — Jesus o'e.

24 — “Òn soat kukukan pima koap tomuwã'ibiyũ jekōn ġu oweju—pũğ tak ka'ũma,” io'e peta iwat — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn jewēju jekōnkōnat pe.

25 Waram pima Jesus o'jekawēn adeayũ be. Ceweju jekuku'uk osodop ip. O'jekawēn ceweju ip.

26 — Oweju eyeku pin pima, okay jĩjã ma juy epesop — io'e. — Eyebay kayap podi ma okay'ũm pima, webekitkin ġu epe'e, eyxi kayap podi ma dak, eytayxi kayap podi ma dak,

eybekitkit kayap podi ma dak, eywaço kayap podi ma dak, eykibit kayap podi ma dak, eykipit kayap podi ma dak. Jewekayap podi ma okay'üm pima dak, webekitkin ğu epe'e – io'e.

²⁷ – Owebeam je'ũ ãm eybu'u bima, webekitkin ğu epe'e, oweju jekum eybu'u bima dak – io'e Jesus.

²⁸ – Yaberenat'a muy pin pima, koam kuka yamuyapte epeġuweġün – io'e. – “Je'e paxi wedinheiro?” i juy epe'e eyewewebe ma.

²⁹ Imuweġün'üm pima yamuy epere ba'ore kuka o'e eywebe. Imuweġün'üm pima eyedinheiro kuka oi'üm ipi kayat muy buje. Ipi kayat'a jojoayũ kuka eywaywayway – io'e.

³⁰ – “Ak'i juy epe'e iġo'a kay,” i kuka o'e ip. “Yaberenat'a muy ojuy. Imēnpit o'yamuy ğu cedinheiro oi'üm puye,” i kuka o'e ip eywaywayway – io'e Jesus.

– Uk'a muy pin pima wuyju e'em “Je'e paxi wedinheiro?” i. Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Ipiat'ajom pima paxi kuka ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma – io'e Jesus.

³¹ – Wara'at ka kukat eju jenopaġõġõ ojuy bima, aġoka kukat koam kuka o'jewawē jebureyũ eju—itaybit cĩcāayũ eju. “Wuyesorarayũ adesũ—10,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “Wuykay itakomaayũ esorarayũ bit ade jĩjã—20,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “O'e paxi wuywebe ixeyũ mu'üm ãm?” i kuka o'e – io'e.

³² – Itaybit cĩcāayũ be: “Iba'ore wuywebe” i'e buje, ipi kukukat iparara kuka o'e. Oibu'un kuka jenopaġõġõm. Jexewi wũy bima, jebekitkit kuka o'ġuju cekay ip jekay itakomaayũ mudin am – io'e. – “Ga'a juy acenopaġõġõm ğu,” i kuka o'e cebe – io'e Jesus.

– “O'e paxi wesorarayũ be itakomaayũ mu'üm ãm?” i'e'em ipi kukukayũ.

³³ Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Guyjom paxi ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma. Soat eybubut iwan eybu'u bima, webekitkin ğu epesop – Jesus o'e.

³⁴ – Kawta xipat. Imēnpit takõ'õm puje, te'e ma kuka atakuk.

³⁵ Tamuyun pa'ore wuywebe. Taxik am acã xipat. Imēnpuxim okay eybu'u bima, te'e ma kuka epe'e: “Cristo ebekit õn,” i. Wekawēn a'ĩjo pin pima juy xipan epeya'ĩjo.

15

¹ Gebuje iecuġap peam dinheiro bubu'ukayũ o'ju Jesus kay, warara'acayũ ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ dak. O'ju ip Jesus ekawēn com.

² Gebuje Fariseuyũ Jesus o'jomuy Muy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

– Ite aġokatkat ikērēat mujurũġrũġ'ukat purem. Jekõnkõn ceweju ip – io'e ip.

³ Iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip jemuymuyayũ be.

⁴ – Eyju 100 be eyõhõ kuġ aco'i—ovelha kuġ – io'e. – Pũġ oitabidao bima, wara'acat eyõhõ kuka epesuiwat kogũnpi daġ itabidaoat kuda am. Tobuxik'üm pima kuka epeju itabidaoat kuda am. Epejokuda kuka tobuxik puje.

⁵ Tobuxik puje, eycokcok kuka epe'e. Eya'õpi'a jeje kuka epejomõġ. Eyduk'a be kuka epetujuxe.

⁶ Eyduk'a be eyõm puje, eybureyũ kuka epetomuwã, eyduk'a xeyũ dak. “Oceõhõ ocetobuxik! Eycokcoġ cuy oceweju,” i kuka epe'e cebe ip – io'e. – “Ovelha ocetobuxik—itabidao oekuiat,” i kuka epe'e.

⁷ Icēmãn õn e'em eywebe. Itabidao oekuiat puxim ikērēat mujurũġrũġap o'jepere iat—ovelha buxim – io'e. – Imēnpuye Deus icokcok e'em ade cũġayũ kay. Imēnpit jekay ikērēat mujurũġrũġ'ukat etabun puje, ibodi ma icokcok e'em Deus, ikērēat mujurũġrũġap epere buje dak – io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

⁸ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

– Ayacat 10 be dinheiro kuġ—surũġat kuġ—teiboġat kuġ—prata muġēġē kuġ. Pũġ ma o'jepa'ũm. Imēnpuye ixē ayacat lamparina o'ġusop jedinheiro kuda am.

— Jedinheiro o'jokudada. Jedukã o'yabi'õğ jedinheiro kudadam. Tobuxik'ũm pima ikudadam mabuk — io'e.

⁹ — Tobuxik puje, jebureyũ o'tomuwã ayacat, jeduk'a xeyũ dak. “Wuycokcoğ cuy ajop wedinheiro otobuxik puye—isorũğat—cepa'ũm'ibit,” i'e'em ixe ayacat cebe ip.

¹⁰ — Icēmãñ òñ e'em eywebe — io'e. — Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ icokcok e'em pũğ ma itabun Deus kay buje—ikērēat mujurũğrũğap epere buje dak. Ixe ayacat cokcokap puxim icokcok e'em — io'e Jesus.

Imẽn Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn adeayũ be.

¹¹ Gebuje Jesus wara'at ekawẽn o'ğuwẽn cebe ip.

¹² — Ağokatkat xepxep ipotpot kuğ osodop. Ikitpit o'jekawẽn jebay be. “Bay,” io'e. “Ebubutei'in cuy eğũm owebe obubuteim,” io'e. “E'ũap wiwim ğu òñ obubut pu am,” io'e jebay be — io'e Jesus. — Imẽnpuye cebay jebubutei o'ğũ'ẽẽ jekpotpoyũ be—xepxepayũ be. Ade ma o'ğũm cebe ip — Jesus o'e.

¹³ — Ibun'ũm pima ikitpit jebubut o'jat. O'ğuxipan. Oibu'un jebay xe. O'jenapõñ jebay xewi. Poxerewun. O'jēm jebay duk'a bewi. O'ju wũyatka kay. Jay. Oajēm. Ibo ka be te'e ma jebubut o'ğũm.

¹⁴ Ũm. O'ğũ'ũm. Warēmtağ ma o'ğũ'ũm soat — Jesus o'e. — Muba'at'ũmğũ oeku. Ibun cĩcã oeku. Imẽnpuye ibo ka watwat irere jĩjã ip o'e.

¹⁵ Ikitpit tak ire jĩjã o'e ibubut oi'ũm puye — Jesus o'e. — Ikitpit o'ju ibo ka beat kay. O'jekapik ixe ağokatkat eju. Ixe ağokatkat ikitpit o'ğũju jeõhõ muykõñ ãm—dajebaro muykõñ ãm — Jesus o'e.

¹⁶ — Ikitpit dajebaro xat'a kay o'e jexat'am, reren cĩcã buye. Imẽnpit o'ğũm ğu cebe — Jesus o'e.

¹⁷ — Gebuje ikitpit o'yağũysan. O'jewagũy. O'jekawẽn jewebe ma.

— “Webay eju kapikpik'ukayũ ma soat kuğ jexat kuğ,” io'e jewebe ma. “Õñ pit ijoce oje'ũ repibun!” io'e jewebe ma — io'e Jesus.

¹⁸ — “Jepin puk òñ webay kay,” io'e jewebe ma. “Ocekawẽn webay eju,” io'e. “ ‘Bay,’ i juy oce cebe. ‘Ikērēat kuğ òñ Deus xe, exe dak,’ i juy oce cebe,” io'e.

¹⁹ “ ‘Õñ ekpot. Imẽnpit ekpon ğu juy oce ğasũ bit, a'õmubuyxi'ũm'ũm ojeku buye. Eweju ocekapik acã dinheiro bu am,’ i juy oce webay be,” io'e ikitpit jewebe ma — io'e Jesus.

²⁰ — Gebuje o'jēm wũyat ka bewi. O'jepit jebay kay. Cebay duk'a wi wũy bima, cebay bit ikitpit o'jojojo. Tadaybot cĩcã o'e jekpot ibubut kuğ'ũm puye. Itabotaidabotbot cĩcã o'e jekpot kay — io'e.

— Gebuje cebay o'jedau jekpot kay. O'topabijuk. O'yakobot. O'yağobukõñ jecokcokap kuğ.

²¹ Ipot o'jekawẽn jebay eju. “Bay,” io'e. “Ikērēat kuğ òñ Deus xe, exe dak, a'õmubuyxi'ũm'ũm ojeku buye,” io'e. “Ekpon ğu oce ğasũ bit. Eweju ocekapik acã,” io'e ipot jebay be — io'e Jesus. — “Ka'ũma!” io'e cebay bit. “Okpon ma ãñ soat em,” io'e — io'e Jesus.

²² — Cebay o'jekawẽn jebuywatwat'ukayũ be ğebuje bit. “Daosuw!” io'e. “Xipacat cuy oğũm okpot pe,” io'e cebay. “Iekabek cuy epetojot—xipacat,” io'e. “Epeğũm cuy okpot pe,” io'e cebay. “Ibumũn cuy epeğũm ibu be,” io'e. “Suiyuk cuy epeğũm sui be,” io'e cebay.

²³ “Biopak'it'it cuy epejat—kuy ağuxep'iat,” io'e. “Epeyaoka juy,” io'e. “Ga'a peta ağũğẽ,” io'e. “Ga'a acewemucokcoğ,” io'e.

²⁴ “Tũybe okpot'ũm oe'ũ iãn cuk oce,” io'e. “Gasũ bit wetaybit oce itabẽğ ma iam,” io'e. “Warēmtağ ma oeku wũyat ka dağ,” io'e. “Gasũ bit cexe,” io'e cebay. “Ga'a peta ağũğẽ,” io'e. Icokcok cĩcã o'e ip — Jesus o'e. — Petatam o'e ip. Jeda'i'in o'e ip — io'e.

25 — Tuk'a be jewemucokcoğ ip pima, wara'at ipot tak jekat pe osunuy kapikpiğ—koapat. Oexe jebay duk'a be. Uk'a wi wuy'üm pima, cedarukrekat'a a'õ o'ya'õdobuxik, da'i'iyũ a'õ dak.

26 Jebay eju kapikpik'ukat o'tomuwã. “Ajo pēnpēn i'eayũ?” io'e iwağo cebe.

27 “Petatam ip ekitpit oexe buye,” io'e kapikpik'ukat. “Ēbay biopak'it'it o'yaokaat—kuy ağuxep'iat,” io'e. “O'yaokaat, xipan oexe buye,” io'e — Jesus o'e.

28 — Imēnpit iwağo itakoma o'e. Taobu'u jĵã o'e uk'a be jeõm ãm jekitpit tobede am — Jesus o'e. — Gebuje cebay oajēm jekpot kay akiju—koapat kay. “Eõm cuy,” io'e cebay jekpot pe—koapat pe — io'e Jesus.

29 — “Ap!” io'e. “Ade koato juk adi ocekapikpik cĳcã eweju,” io'e. “Puju oğuy kũyjobit'üm a'õ kay? Soat em cuk adi a'õ kay oğuy,” io'e. “Imēnpit cuk bode'it'it eyaokaat ġu owebe peta muğē ãm obureyũ beam,” io'e jebay be iwağo — io'e Jesus.

30 — “Ite ekpot peam pit eyaoka,” io'e. “Soat edinheiro o'ğ'u'üm yapoyũ eju jepoapteim,” io'e jebay be — io'e Jesus. — “Cexe buje bit, ěn peta muğēğēm!” io'e. “Biopak'it'it aokakam ěn,” io'e iwağo — Jesus o'e.

31 — “Tapu,” io'e. “Soat em ěn oweju. Obubut ebubun je'e soat,” io'e.

32 “Tũybe okpot'üm oe'ũ ekitpit'üm iãn cuk oce,” io'e. “Gasũ bit wetaybit oce itabēğ ma iam. Warēmtağ ma oeku wũyatka dağ,” io'e. “Gasũ bit xipan oexe,” io'e. “Imēneju cedağ ma wuywebe peta muğē ãm, wuymucokcok am tak,” cebay o'e — Jesus o'e. — Ikērēat mujurũğrũğap o'jepereiat jebay kay o'jepit'iat puxim — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn Fariseuyũ be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ be dak.

16

1 Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ğuwēn jeweju etaybitbinayũ be.

— Ibubut adeat edinheiro o'ğũm ağokatkat pe imuxipan am jewebeam — io'e.

— “Warēmtağ ebubut mu'ũmu'üm edinheiro kukat,” io'e ibureyũ ibubut adeat pe — Jesus o'e.

2 — Imēnpuye ibubut adeat jekaxero o'tomuwã. “ ‘Warēmtağ ebubut mu'ũmu'üm edinheiro kukat,’ i'e'em obureyũ owebe,” io'e ibubut adeat — io'e Jesus. — “Cũğ ġu ěn oubut kuğ,” io'e. “Imēnpuye soat ip cewero oweju iaptup etupmubararak omutaybit am,” io'e. “Gasũ bit ěn kapiğ ġu oweju,” io'e — io'e Jesus. — “Wara'at ma ojomuy edieğ,” io'e. Cekaxero o'jēm.

3 — Gebuje cekaxero o'jekawēn jewebe ma.

— “Apēntak oce ġasũ bit?” io'e jewebe ma. “Wekariwa o'e owebe ‘Gasũ bit ěn kapiğ ġu oweju,’ i,” io'e jewebe ma. “Iba'ore owebe kapik am kat pe, obaca'üm puye,” io'e. “Osũsũn oce warara'acat xewi dinheiro ojuy am,” io'e jewebe ma. “Wetaybit apēn oce iam,” io'e.

4 “Wekariwa oğuguykuku,” io'e jewebe ma. “Ixe eju õn kapikpiğ'üm pima, warara'acayũ je'e owebe: ‘Eõm cuy oduk'a be eğuy am,’ i,” io'e jewebe ma cekaxero — io'e Jesus.

5 — Imēneju cekaxero ceweroap kuğayũ o'tomuwã. Pũğpũğpũğ ma ip o'tomuwã. Pũğpũğpũğ ma ip ceweju o'jekawēn.

— “Pebũrũ eweroap wekariwa eju?” io'e koap oajēmiat pe.

6 — “Ade jĵã omuyku ixepti weweroap teida am—100 be bahi'uk,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu,” io'e. “Ade ġu omuyku bahi'uk ixeptim weweroap teida am—50 ma iam cuy eğubararak tup pe,” io'e cekaxero koap oajēmiat pe — Jesus o'e.

7 — “Pãm ěn? Pebũrũ eweroap wekariwa eju?” io'e warara'acat pe.

— “Ta'ade omuyku weweroap teida am trigoda—1000 be trigoda,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu. “Ade ġu omuyku weweroap teida am trigoda—800 be iam cuy eğubararak,” cekaxero o'e cebe — Jesus o'e.

8 — Imēnpuye kaxero itaybit cīcāat osunuy jekariwa xe, imuḡuykuku'uk ma'ḡu — io'e Jesus.

— “Etaybit cīcā,” io'e cekariwa jekaxero be — Jesus o'e. — Itaybit cīcā ḡu Deus ekawēn kayayū jebubut kuḡ. Cekawēn kay'ūmayū bit itaybit cīcā jebubut kuḡ — Jesus o'e. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

9 — Ceweroap teibubu'ukat ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e Jesus. — Eybubut'in cuy epeḡūm tadaybotbocayū be iburem am ip. Cebe ip iūmūm pima, ixeyū eybureyū jeydobede kabi be eyexe buje. Soat em kabi be epesop — Jesus o'e.

10 — Eyju cedaḡ yopīcat kuḡ pima, cedaḡ ma yoboḡat tak epejukuk. Warēmtaḡ yopīcat kuḡ pima bit, warēmtaḡ ma yoboḡat tak epejukuk — io'e.

11 — Eyju warēmtaḡ ijodiap kuḡ pima—dinheiro kuḡ, Deus kabi beat je'ḡūm ḡu eywebe—idip cīcāat.

12 Eyju warēmtaḡ wara'acat pubut kuḡ pima, ka'ūma ma wara'at je'ḡūm eywebe eybubun.

13 Pūḡ'a be uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayū beam kapik am. Kariwayayū wara'at taḡtaḡtaḡ e'em pima, itakoma kuka o'e pūḡ kay jekariwa kay, wara'at jekariwa ikukpin cīcā bima. Kūyjobit kuka o'e pūḡ a'ō kay wara'at a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Imēnpuxim dinheiro kay jījā bima, Deus kay jījā ḡu kuka epe'e — io'e Jesus.

14 Soat Fariseuyū iboap o'ya'ījojo. Ixeyū Jesus o'jowaywayway dinheiro kay jījā ip puye.

15 Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju.

— “Cūḡ ma oceju Deus xe,” i napa ma eyju e'em warara'acat pe — io'e. — Deus pit itaybit ajo kay eyju ḡebum iam. Ijodiat xe xipat cīcāat Deus xe xipat ḡu — io'e.

16 — Moisés ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip kuyjeayū, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Guyjom pit João Batista o'e'e adeayū be: “Deus soat kukukan je'e,” i. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū imēnpuxim imuwēnuwēn ḡasū dak soat ip. Gasū adeayū ibikuy Deus pe jekukan.

17 Kabi i'ūm, i'pi dak. Deus pe wuyawēwēap ekawēn pit i'ūm ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Soat em cedaḡ cīcā wuywebe wuyeku am ixē ekawēn taḡ — io'e Jesus.

18 — Aḡokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am jetayxim, ikērēat kuḡ Deus xe. Imēnpuxim cepere'ibit eju jewebumūn puje, ikērēat kuḡ Deus xe aḡokatkat — io'e cebe ip.

19 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Aḡokatkat jexat o'jo'o'o—iku jījāat o'jo'o'o — io'e. — Ibutut adeat osunuy. Ixat ku jījā osunuy. Jesay idip cīcāat kuḡ osunuy.

20 Tadaybocat tak oabik ixē ibubut adeat tuk'a exīntabi be—aḡokatkat. Xīntabi xe abikbik'uk osunuy soat kabia. Lázaro i tadaybocat putet osunuy. Ade werowero kuḡ osunuy ixē Lázaro daḡ soat taḡ.

21 Oabik iboce ibinōmnōm kay itabiku buye, cemesa be jedudumat o pin puye. Imēntak akuriceyū oajēm cewerowero kōnkōn ām.

22 — Lázaro'ūm e'ū buje, Deus ekawēn tojotjot'ukat ixē'ūm o'tujuu Abraão kay—Deus xeat kay. Iku jījāat o'om osunuy Abraão eju. Ixe ibubut adeat'ūm pit oe'ū. Aḡokatkayū ixē'ūm o'jokot.

23 — Gebuje ibubut ade osunuyiat Abraão o'jojojo wūy wi. Ipiat'ajojoap pewi o'jojojo. Lázaro dak o'jojojo Abraão xe.

24 — “Ajo!” io'e ibubut ade tūibit Abraão be. “Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay,” io'e ya'ōberen. “Lázaro juy eḡudot okay idibi be ibu'abi muakōm ām okō mucuk am idibim,” io'e. “Ipiat'ajojom cīcā ōn daxa be,” io'e.

25 — “Ka'ũma, oġuju ġu,” io'e Abraão bit. “Etabêġ pima, ade idip cĩcãat kuġ cuk adi eġuy. Lázaro bit ikêrêat kuġ cuk adi osunuy itabêġ pima. Ĕn ma ecokcok cuk adi eġuy. Ixe bit tadaybot osunuy. Gebum cuy eġuy iboap kay. Gasũ bit ixē ma icokcok. Ĕn pit ipiat'ajojom,” io'e.

26 — “Imêntak katek omuy wuypidase. Itediacat pe iju ba'ore iġodi kay eykay. Ibodiacat pe dak tot pa'ore ijodi ocekey. Iba'ore cebe ip katek puye,” Abraão o'e.

27 — “Ajot,” io'e Abraão be. “Eya'opicũġ cuy wa'õ kay! Lázaro juy eġuju webay duk'a kay, okitpitpiyũ kay,” io'e.

28 5be opop ip webay duk'a be. Eġuju ixeyu mukũyjo am ipiat'ajojoap pe tocap puxim,” io'e.

29 — “Ka'ũma,” io'e. “Oġuju ġu,” io'e Abraão. “Ekitpitpiyũ Moisés ekawêntup kuġ, Deus ekawên muwênuwên'ukayũ emudupmubararaktup kuġ tak,” io'e. “Kũyjobin cuy ekitpitpiyũ jeedop ibo dup a'õ kay,” io'e.

30 — “Ajot, ebu'um ġu juy ixē muju am,” io'e. “Ce'ũat tomukadi waram o'jetait'iat co buje bit, iġuycũġ je'e ip ikêrêat kuġ puye,” io'e. “Ikêrêat mujurũġrũġap jepere ip,” io'e ibubut ade tũibit.

31 — “Ka'ũma. Oġuju ġu,” Abraão o'e. “Ekitpitpiyũ kũyjobit'ũm Moisés a'õ kay. Kũyjobit'ũm tak ip Deus ekawên muwênuwên'ukayũ a'õ kay. Ce'ũ'ũayũ dopdopap pewiat tobuxik puje dak, waram ġuto o'jetait'iat tobuxik puje, itabut ġu je'e ip. Imênpuye oġuju ġu cekay ip,” Abraão o'e — Jesus o'e.

Gebum ġu juy epesop apên ixē juk adi ikêrêat o'ġujurũġrũġ iap kay iap ekawên

17

1 Gebuje Jesus o'jekawên jewēju etaybitbinayũ eju.

— Adeayũ wuymubu'un wuyetabucap epere am — io'e. — Imênpit Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajojoap kay.

2 Warara'acat pe okay itabut'isuat mubu'un puje, ikêrêat kuġ ip Deus xe. Imênpuye imutabut'ũm awap xipat kuka wuywebe ixeyũ aoka am—yaġobu eju wita'a mukirik am yapoxiat'a mukirik am ticoġ pe imuakõm âm. Xipat ġu wuye'ũ âm. Ibodi ma xipat ġu wuyju am ipiat'ajojoap kay. Ikêrêat ġu juy epesop eyewewebe—idim acã — io'e.

3 — Eybure be ikêrêat mujurũġ puje juy epeġukũyjo. Ikêrêat kay iġuycũġ pima, ġebum ġu juy epesop apên cuk adi ikêrêat o'ġujurũġ iap kay.

4 Sete em aco'i ikêrêat mubapukpuġ eywebe pũġ kabia. 7 em tak “Oġuycũġ ikêrêat oġubapuk ewebe buye” i'e buje, juy ġebum ġu epesop apên cuk adi ikêrêat o'ġujurũġrũġ iap kay — io'e Jesus.

5 Gebuje cemumujuyũ o'jekawên jekukukat eju—Jesus eju.

— Ocebuywan cuy ece biġ ma ocetabut am Deus kay — io'e ip cebe.

6 — Deus kay eyetabutbût pima, eyemuojuy je'ġũm eywebe — io'e. — “Ixe-ip cuy eyop'uk tãbu daġwi” i'e buje cebe, Deus yop'uk. “Eyoptaida juy ticõġ pe” i'e buje, Deus yoptaida — io'e.

7 — Eya'õpuruġ eybuywatwat'ukat kuġ—eykat kotkot'ukat kuġ—eyõhõ kukuk'ukat kuġ—ovelha kukuk'ukat kuġ — io'e. — Jekapikap pewi yajêm puje, “Xik'i buk. Ecebodoy,” i'ũmġu eyju e'em cebe.

8 “Oxan cuy ejoda,” i'e'em eyju cebe. “Dao ma eġudot okay,” i dak. “Wekõn epere buje acã ecekõn,” i'e'em eyju cebe.

9 Eybuywatwat'ukat eya'õ daġ kapikpiġ pima, “Xipat cĩcã eyju,” i'ũmġu eyju e'em cebe.

10 Deus a'õ daġ jekukum pima, “Xipat cĩcã oceju,” i'ũmġu juy epe'e eyju dak. “Ocekukat a'õ daġ oceku,” i acã juy epe'e — Jesus o'e.

Imên Jesus o'jekawên jewēju etaybitbinayũ eju.

11 Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Kapkam o'e Galiléia eipi daġ, Samaria eipi daġ tak.

12 Gebuje 10 be ierepayũ Jesus o'topabijuk aḡoka be yajēm pima. Kacũḡcũḡ'i osodop ip bosusu cewi.

13 — Jesus! Kariwa! — io'e ip y'õberen. — Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey! — io'e ip Jesus pe.

14 Ixeyũ jo buje, o'jekawēn ceweju ip.

— Epeju juy paĩ kay, ixē be eyjo am — io'e ierepayũ be.

O'ju ip.

Jeju buje ip o'je'ada ierep topibiyũ. Xipat o'e ip.

15 Gebuje pũḡ ma o'jepit Jesus kay ixeyũ'in je'adaap tobuxik puje.

— Deus, ēn xipat cĩcã — io'e.

16 O'jēḡ'aecõḡcõḡ Jesus topabe ya'õbuyxi jexe buye.

— Xipat cĩcã ēn, Kariwa — io'e. — Ēn omu'ada — io'e ya'õberen.

Samaria eipi beat osunuy ixē o'jepitiat.

17 Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju.

— Dez be ḡu du oḡu'ada? — io'e. — Pu warara'acayũ—9 beayũ? — io'e Jesus.

18 — 9 beayũ ḡu o'jepit “Xipat cĩcã ēn omu'ada” i'e am Deus pe. Ite Samaria eipi beat acã o'jepit — io'e jexeayũ be.

19 — E'āy — Jesus o'e cēḡ'aecõḡcõḡ'ibit pe. — Ōn emu'ada, etabut okay buye — io'e.

20 Waram pima Fariseuyũ o'jekawēn Jesus pe.

— Puḡũn Deus soat kukukan je'e? — io'e ip.

— Ixe soat kukukan pima, ibapuk ḡu je'e wuyxe — io'e.

21 — “Bomaku Deus soat kukukan,” i'ũmḡu ace'e, “Jodiku Deus soat kukukan,” i'ũmḡu dak — io'e. — Ibpuk ḡu warara'acat xe. Deus wuykukukan pima, wuywebe nuynuy — io'e Jesus.

22 Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju.

— Guyjom ojo pin cĩcã epesop—soat waḡo jo pin. “Ocebikuy jĩjã ḡaxĩn ma soat waḡo jajēm ocekey,” i epe'e — io'e. — “Ocebikuy pũḡ kabia ocexe am,” i epe'e — io'e Jesus. — Imēnpit eyxe ḡu oḡuy — Jesus o'e.

23 — Warara'acayũ napa ma je'e eywebe “Ak'i juy epe'e,” i, “Soat waḡo o'jepit,” i, “Bomaku omuy,” i. “Soat waḡo o'jepit,” i je'e ip eywebe. “Joceku omuy,” i napa ma je'e ip. Epeju ḡu juy okudadam ya'õbi ip. Eyetabun ḡu juy epesop ixeyũ a'õ kay — Jesus o'e.

24 — Wepit puje, eyetaybit epesop—soat waḡo epit puje — io'e. — Xiririkiat soat taḡ kabiam. Jodiwiki kabiam, bodiwidaku. Soat ijodiat xiririkiat cocom. Imēnpuxim soat ijodiat wepicap jojo.

25 Imēnpit koam cuy ipiat osupi'ajo — io'e. — Ade ḡasũacat okay ḡu je'e — io'e.

26 — Wepit puje, ijodiat jeku apēn Noé kabia be juk adi oekuku ip iap puxim.

27 Jekõnkõn'uk osodop ip Noé itabēḡ pima, tikõnkõn'uk tak, jwebumũnmũn'uk tak. Aḡ'ũm pima, dao ma muba'atxiri oajēm — io'e.

— Kobexixi be Noé õm puje, muba'atxiri oajēm soat kay ipi juacat kay. Soat ipi juacat o'ḡu'ũm. Oe'ũ'ũ ip — io'e.

28 — Imēnpuxim ip oekuku Ló itabēḡ pima — io'e. — Jekõnkõn'uk osodop ip, tikõnkõn'uk tak, jebubut pupu'uk tak, teidada'uk tak, taidada'uk tak, uk'a muymuy'uk tak. Sodoma ka watwat aḡ'ũm pima dao ma Deus daxa o'ḡudot i'ḡo ka kay.

29 Sodoma ka bewi Ló jēm puje, Deus daxa isopat o'ḡudot kabi kadiwi daxa daxik tak. Soat ibo ka watwat'ũm'ũm o'ḡu'ũm — io'e.

30 — Soat waḡo õn. Wepit puje ka'ũma ma wepicatp wiwim je'e. Apēn kuyje oekuku ip iap puxim jeku ip ijodiat — io'e.

31 — Wepit puje, jeduk'a be ḡu juy jeõm akijuat yabeat pu am — io'e. — Jepit ḡu juy jeduk'a kay jekat peat.

32 Gbum cuy epesop Ló tayxi epit ojuyap kay — io'e.

³³ — Oburemap tomuju eybu'u je'ũm pima, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje. Je'ũm eybu'u'ũm pima bit, soat em Deus xe epesop eye'ũ buje — io'e.

³⁴ — Wepicap exima be xepxepayũ ixet ip jeedop pũg pe ma kama be. Deus pũg ma tujowat jewegu. Wara'at pit suiwat.

³⁵ Imēnpuxim xepxep aoyũ tadedem ip jeedop. Deus pũg ma tujowat jewegu. Wara'at pit suiwat.

³⁶ Xepxep aḡokatkat jekat pe kapikpiḡ ip je'e. Deus pũg ma tujowat jewegu. Wara'at pit suiwat — io'e.

³⁷ — Poma ip tujowat, Kariwa? — io'e ip Jesus pe.

— Urupuyũ je'awerorom iḡēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus ja'jēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ be — io'e Jesus.

18

¹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jewegu etaybitbinayũ be soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju iam ixeyũ mutaybit am, eybu'un ḡu juy epesop Deus eju jekawēn ām iam tak.

² — Ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat osunuy ikaboḡatka be — io'e Jesus. — Tũybe Deus ya'ōbuyxi ḡu iān o'e. Warara'acat kuḡ tak ibuyxim ḡu osunuy — Jesus o'e.

³ — Itop'ũm e'ũibit ade em ma ajēmjēm ixē ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat kay — io'e. — O'taobu'un ḡu cekay. — “Obuywan cuy ece okay itakomaat pe okaykayap puxim,” io'e'e itop'ũm e'ũibit — Jesus o'e.

⁴ — Ade kabia ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat ibu'u osunuy itop'ũm e'ũibit puywan. Guyjom pit o'jekawēn jewebe ma. “Deus ya'ōbuyxi ḡu oxe,” io'e jewebe ma — io'e. — “Warara'acat tak ibuyxim ḡu ojukuk,” io'e jewebe ma — io'e.

⁵ — “Imēnpit ixē itop'ũm e'ũibit cuy osubuywan ixē be omu'ukpiceḡḡap puxim,” io'e jewebe ma — io'e. — “Ibuywan'ũm pima, soat em kuka oajēmjēm okay, omu'adaodao kuka,” io'e jewebe ma — Jesus o'e.

⁶ — Ixē ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat itop'ũm e'ũibit o'subuywan jemu'ukceḡḡap puxim cũḡ ḡu ma'ḡu jekukum — io'e.

⁷ — Pām Deus? Eyxe Deus ibu'u du jemunaēhēyũ buywan—soat kabia, soat ixima be dak jekay jewāwāwā'ukayũ buywan— “Obuywatwan cuy ece” i'e'e'ukayũ buywan?

⁸ Ibu'u ḡu ixeyũ buywan — io'e. — Soat em aḡ cekay ip. Gaxīn ma ixeyũ buywan — io'e. — Soat waḡo ōn. Ocepit cuy ijodi. Wepit puje Deus kay itabucayũ xe'e otobuxik? Tobuxik pin cīcā oxe. Imēnpuye juy eybu'un ḡu epesop Deus eju jekawēn ām — Jesus o'e.

⁹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn jewexe xipacayũ be—warara'acat mubuyxi'ũm'ũmayũ be— “Oceju acā xipat Deus xe” i'e'e'ukayũ be.

¹⁰ — Xepxep aḡokatkat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboḡat'a kay — io'e. — Oajēm ip Deus eju jekawēn ām. Pũḡ Fariseu osunuy. Wara'at iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat osunuy — io'e.

¹¹ — Gebuje Fariseu o'jekawēn Deus eju. Jaḡepũḡ ma cũḡ'i osunuy. Jewexe ya'ōbuyxi jījā osunuy. Imēn o'jekawēn:

— “Deus,” io'e. “Ococok oce warara'acat puxim ḡu ōn etabixe buye,” io'e. “Ixeyũ ma itabikuku warara'acat pubut kay. Ōn pit ka'ũma,” io'e. “Ixeyũ ma warēmtaḡ ma jekukum. Ōn pit ka'ũma,” io'e. “Ixeyũ ma jepopom warara'acat tayxi eju. Ōn pit ka'ũma,” io'e. “Iḡo buxim ḡu dak ōn—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat puxim ḡu,” io'e.

¹² — Pũḡ semana be xepxep kabia okpiwat ma ōn jewemureren kawēn ām ewegu,” io'e Deus pe. “Wedinheiro'in ōn iūmūm ewebe,” io'e. “10 be ikuḡ pima, pũḡ ma ōn iūmūm ewebe,” io'e — Jesus o'e.

¹³ — Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pit cũḡ'i osunuy wũy ma Fariseu wi. Isūsūn osunuy kabi kay jeak am ya'ōbuyxi'ũm cexe buye. Yatoro ma o'jekawēn Deus eju.

O'jewekũmpiokaka jeḡuycũḡap pibun, ikêrêat kuḡ puye – io'e. – “Deus,” io'e – io'e. – “Ikêrêat kuḡ òn,” io'e – io'e. – “Imênpuye etabotaidabotbon cuy eḡuy okay,” io'e – io'e Jesus.

14 – Icēmān òn e'em eywebe – Jesus o'e. – Jeduk'a be ixeyũ epit puje, Fariseu ḡu cũḡ ma o'e Deus xe—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat acã – io'e. – Eya'õbuyxian pin cĩcã bima, eya'õbuyxian ḡu epesop Deus xe. Eya'õbuyxian pin'ũm pima bit, eya'õbuyxian epesop cexe – Jesus o'e.

15 Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ warara'acat o'ḡukorēm. O'ḡukorēm ip Jesus kay mucayan bekitkit tojotjon puye.

16 Imênpit:

– Ebekitkit cuy epetojot okay – io'e Jesus cebayũ be ip.

Gebuje Jesus o'jekawên jeweju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju.

– Bekitkit mubu'un ḡu juy okay imudot am – io'e. – “Epeju ḡu juy Jesus kay,” i'ũmḡu juy epe'e cebe ip. Deus ixeyũ buximayũ kukukan je'e soat kukukan pima.

17 Icēmān òn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u ḡu Deus pe jekukan. Imênpuxim Deus pe eykukan eybu'u'ũm pima, cexe epesop ixē soat kukukan pima – io'e.

18 Gebuje aḡoka kukat oajēm Jesus kay. O'jekawên Jesus eju.

– Tapu – io'e. – Ēn xipat, cedaḡ ocemutaybitbin puye – io'e. – Apēntak oce soat em Deus xe onũy ãm? – io'e Jesus pe.

19 – Apēnpuye dak ěn e'em owebe “Ēn xipat,” i? – Jesus o'e. – Ka'ũmḡu xipacat—Deus acã – io'e.

20 – Etaybit Deus pe wuyawēwēap ekawên – io'e. – “Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop,” io'e Deus. “Warara'acat epeyaoka ḡu juy,” i dak. “Eyetabikum ḡu juy warara'acat pubut kay,” i dak. “Napa ḡu juy epe'e,” i dak. “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak,” i dak o'e Deus wuywebe – Jesus o'e.

21 – Soat taḡ ibiat ekawên taḡ cuk adi ojekuku bekin piman ma – io'e.

22 Iboap co buje, Jesus waram o'jekawên cebe.

– Pũḡ ma buk omuy ewebe i'e am – io'e. – Soat ebubut cuy eteida dinheiro bu am. Dinheiro juy eḡũm ikuḡ'ũmayũ be – io'e. – Iũm puje, ebubut ade ece'e kabi be – io'e. – Gebuje juy ejot. Oweju juy ejeku – io'e Jesus.

23 Iḡuycũḡ cĩcã o'e iboap co buje, ade jĩjã ibubut puye. Tacup osunuy. Ibu'u o'e jebubut ùm tadaybotbocayũ be. Xerewun. O'jēm Jesus xewi.

24 Aḡoka kukat cemap co buje, Jesus o'jekawên jeweju etaybitbinayũ eju—iḡuycũḡat cēmap co buje.

– Iba'ore jĩjã ibubut adeat Deus pe jekukan – io'e Jesus.

25 – Iba'ore camelo be ikap am awi daobi'atoḡ. Imênpuxim iba'ore jĩjã ma ibubut adeat Deus pe jekukan, ibu'u ip puye – io'e.

26 – Abu be dak kuka o'e taxijo but? – io'e o'ya'ĩjojo'iaiyũ.

27 – Ijodiat pe jewedaxijo ba'ore – io'e. – Deus pe bit iba'ore ḡu soat ma – Jesus o'e.

28 Gebuje Pedro o'jekawên Jesus eju.

– Ocejũ bit soat ocesuiwat eweju am – Pedro o'e Jesus pe.

29 – Icēmān òn e'em eywebe – Jesus o'e. – Deus bikuyap taḡ eybadip iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat – io'e. – Eyduk'a beayũ aco'i epesuiwat, eytayxi dak, eywaḡo dak, eyebay dak eyxi dak, eyebekitkit tak.

30 Deus bikuyap taḡ iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat – io'e. – Eyetait pima Deus xipacat je'ḡũm eywebe. Eye'ũ buje dak waram ḡuto epeyetai – io'e. – Soat em Deus xe epesop – Jesus o'e.

31 Adeayũ parakpewi Jesus 12 beayũ o'tujowat. O'jekawên ceweju ip.

— Eya'õpicũgũg cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay aju — io'e. — Soat waõ õn. Kuyjeayũ emudupmubararaktup ekawën taõ adeayũ warëmtaõ ma ip okuk — io'e.

³² — Ixeyũ oũm Judeu'ũmayũ be okay itakomaayũ be. Owaywayway ip je'e. Warëmtaõ ma ip okuk. Omuxixuxi ip. Omupokupok ip.

³³ Oaoka ip. Imënpit xepxep xet kap puje, waram õuto ocetai — io'e Jesus cebe ip—12 beayũ be.

³⁴ Imënpit 12 beayũ xe cekawën pa'arëm osunuy Jesus ekawën.

— Apënapa ite e'em? — io'e ip jewewebe. — Cekawën pa'arëm ocewebe — io'e ip.

³⁵ Jericó ka be Jesus ajëm pima, ita'ũmat dinheiro o'joojuy kapkapayũ xewi.

³⁶ E bitako daõ xik'i bima kapkapayũ daobiwëõ cocom ixë ita'ũmat.

— Apënpuya eyju kapkam ijoma? — io'e kapkapayũ be.

³⁷ — Jesus ijoma kapkam puya—Nazaré ka bewiat — io'e ip cebe.

³⁸ Gebuje ita'ũmat o'jewawã Jesus kay.

— Jesus! — io'e. — Davi naxeõebit ën! — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eõuy okay — io'e ya'õberen.

³⁹ Imënpuya kapkapayũ ita'ũmat o'õukorëm.

— Ecemũõ cuy! — io'e ip.

Imënpit big ma o'jewawã ya'õberen.

— Jesus! — io'e ma'õuto. — Davi naxeõebit ën! Etabotaidabotbon cuy eõuy okay — io'e.

⁴⁰ Jesus oajëm ita'ũmat kay. O'jecũ e bidase.

— Ixë ita'ũmat epetojot okay — io'e jexeacat pe.

O'tojot. O'jekawën cebe, yajëm puje.

⁴¹ — Ajo-kay ën oxewi? — io'e—Jesus o'e.

— Wetadam ece — io'e.

⁴² — Jetada õn — io'e Jesus. — Etate ece'e Deus kay etabut puya — io'e.

⁴³ Jesus iboap e isum ma o'jewetada. Jecoatcoan o'e. Ixë dak o'ju Jesus eju.

— Ka'ũmõ ejo'iat xipacat — io'e Deus pe.

Imëneju soat o'jojojo'iyũ:

— Ka'ũmõ ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe.

19

¹ Jesus oajëm ikaboõatka kay—Jericó ka kay. Kapkam oeku ibo ka daõ.

² Ibo ka be aõokatkat osunuy. Ibutet Zaqueu i osunuy. Iecuõap peam dinheiro bubu'ukat osunuy. Ibubut adeat osunuy.

³ Ixë dak Jesus co ojuy o'e. Imënpit Jesus co ba'ore osunuy taoapĩn puya. Ijo ba'ore osunuy adeayũ Jesus akokoreren oekuku buye.

⁴ Imënpuya Zaqueu o'jedau Jesus topabe. Jesus co am o'jeu figueira'ip eju. O'jeu ijop'ip tẽõ ma je'kap iam itaybit puya.

⁵ Ibo'ip tiotpe yajëm puje, Jesus o'jeapũn Zaqueu kay.

— Zaqueu — io'e. — Ekop cuy! — io'e. — Daosuw! — io'e. — Eduk'a be õn cum — Jesus o'e.

⁶ Zaqueu dao ma o'kop ip ejuwi. Icokcok o'e Jesus tuk'a be cu ojuy buye.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e Jesus pe.

⁷ Iboap o'jojojo'iyũ Jesus o'jomuymuy ip jeweweju.

— Jesus o'ju Zaqueu duk'a be — io'e ip jewewebe. — Ixë Zaqueu ikërëat mujurũõrũõxi! — io'e ip jewewebe.

⁸ Gebuje Zaqueu o'jekawën Jesus eju jeduk'a be.

— Kariwa — io'e. — A'õpicũõ cuy eõuy. Ikërëat cuk adi oõujurũõrũõiap cuy ocepere. Obubut'in oõũm ikuõ'ũmayũ be. Ipidase oõũm cebe ip — io'e. — Adeayũ muõuykukukum

cuk adi oꝑuy dinheirom — io'e. — Ebadipdip dinheiro juy oꝑũm pũḡ dinheiro ojat'iat pe soat pe — io'e Zaqueu.

⁹ — Zaqueu, Deus edaxijo ḡasũ bit — io'e Jesus. — Xipat ixē be edaxijo am ěn Abraão naxeḡebit puye.

¹⁰ Soat waḡo õn. Ijodi ojot ikērēat mujurũḡrũḡ'ukat kudada am. Ixeyũ daxijo am ojot — io'e Jesus.

¹¹ Adeayũ be iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawĕn o'ḡuwĕn cebe ip. Jerusalém ka be Jesus oajĕm pin. Tũybe ḡaxĩn ma Deus soat kukukan je'e iãn o'e ip adeayũ. Imĕnpuye iboap ekawĕn o'ḡuwĕn Jesus.

¹² — Kariwa yoboḡat cu ojuy wũyatka kay — io'e Jesus. — Wũyatka watwat ixē kariwa yoboḡat muy ojuy jekukan.

¹³ Iju'ũm pima 10 beayũ o'ḡudot jewekay jebuywatwat'ukayũ. Pũḡpũḡpũḡ ma o'ḡũm soat pe dinheiro isurũḡat. Soat ip pũḡpũḡpũḡ o'e ikuḡ. “Õn ijoce'ũm pima, epeyekapik ijop kuḡ dinheiro kuḡ wara'at pu am—dinheiro bu am,” io'e ixē kariwa cebe ip.

¹⁴ Imĕnpit cebekitkityũ'in itakoma osodop ip jekariwa yoboḡat kay. Imĕnpuye itako-maayũ jebureyũ o'ḡuju jekariwa nomuju jekawĕn ãm ceweju. E daḡ ip o'e cebe: “Ekay ḡu oceju,” i. “Ocekukat pin ḡu ewebe,” io'e ip cebe e daḡ — Jesus o'e.

¹⁵ — Gebuje o'ju wũyat ka kay — io'e. — Wũyatka be bima ibo ka watwat ixē kariwa yoboḡat o'jomuy jekukan. Ade ka kukan ip o'jomuy. O'jĕm wũyatka bewi. Jay. Oajĕm ḡuto jeka be — io'e. — Jebuywatwat'ukayũ o'tomuwã jewekay. 10 be dinheiro o'ḡũmḡũm cebe'iaiyũ o'tomuwã. Itaybit pin o'e pebũrũ paxi ip dinheiro o'jat wara'at iam — io'e Jesus.

¹⁶ — Gebuje ibuywatwat'ukat oajĕm jekariwa kay — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Pũḡ dinheiro eḡũm owebe isurũḡat. 10 be ojat wara'at,” io'e — Jesus o'e.

¹⁷ — “Xipat ěn,” io'e. “Xipan cĩcã juk adi ecekapik,” io'e. “Xipan cuk adi ecekapik pũḡat kuḡ ewebe oḡũm'iat kuḡ—dinheiro kuḡ—yopĩcat kuḡ,” io'e. “Imĕnpuye 10 be aḡoka kukan ecesũy,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

¹⁸ — Ibocewi wara'at oajĕm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Ixaat kuḡ pima, 5 be ojat wara'at,” io'e wara'acat — Jesus o'e.

¹⁹ — “5 be ikaboḡatka kukan ecesũy—wũyat eipi ka kukan,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

²⁰ — Ibocewi wara'at oajĕm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Juku, kariwa,” io'e. “Edinheirom. Pũḡ ma,” io'e. “Ocekapik ḡu wara'at pu am. Oḡuekabek pit paḡõm,” io'e.

²¹ “Oparara ebuxim, ěn warara'acat mudadaybotbon puye,” io'e. “Ěn ibubum warara'acat xewi iũmũm ḡu ma'ḡu,” io'e. “Ěn ibubum cexewi ip taidadam ḡu ma'ḡu,” io'e ibuywatwat'ukat — Jesus o'e.

²² — “Xipat'ũm cĩcã ěn,” io'e kariwa. “Ajo pĕḡap ḡu ěn?” kariwa o'e ya'õberen jebuywatwat'ukat pe. “ ‘Ocekapik ḡu wara'at pu am,’ i ěn e'em owebe. ‘Oḡuekabek paḡõm,’ i ěn e'em owebe,” io'e. ‘Ěn warara'acat mudadaybotbon,’ i ěn e'em owebe,” io'e. ‘Ěn ibubum warara'acat xewi iũmũm ḡu ma'ḡu,’ i ěn e'em owebe,” io'e. “ ‘Ěn ibubum cexewi ip taidadam ḡu ma'ḡu,’ i ěn e'em owebe,” io'e.

²³ “Apĕnpuye dak dinheiro eḡũm ḡu dinheiro muxipanpan'ukat pe ixē be wara'at pu am? Ixē be iũm puje, wara'at kuḡ kajuk ece'e dinheiro kuḡ,” io'e kariwa — Jesus o'e.

²⁴ — “Pũḡ ma ikuḡat pui bewi juy cedinheiro epejat,” io'e kariwa jexeayũ be. 10 be ikuḡat pe juy epeḡũm,” io'e — Jesus o'e.

²⁵ — “Kariwa, imĕn ḡu bit,” io'e ip. “Teku kuy 10 be ikuḡ!” io'e ip kariwa be.

²⁶ — “Imĕn ma õn e'em,” io'e kariwa bit. “Adeat kukat pe wara'at je'ḡũm ip. Ade'ũmat kukat xewi bit je'jat ip,” io'e kariwa — Jesus o'e.

²⁷ — “Okay itakomaayũ juy epetojot ijoce,” io'e. “ ‘Ocekukat pin ḡu ewebe,’ i juk o'e ip owebe,” io'e. “Ixeyũ juy epetojot ijoce,” io'e. “Ixeyũ ma epeyaoka wetabixe,” io'e kariwa — Jesus o'e.

Imên Jesus wuymutaybitbinap ekawên o'ğuwên cebe ip.

²⁸ Jesus iboap e buje, o'ju Jerusalém ka kay. Jeweju etaybitbinayũ wap o'ju Jesus.

²⁹ Oajêm ip Betfagé ka xe, Betânia ka xe dak, co'a xe. Co'a butet Oliveira dip'a i osunuy. Ajêm pima xepxepayũ o'ğuju wara'atka be jeweju etaybitbinayũ.

³⁰ – Epeju juy ağoka kay—wuywapatka kay – io'e xepxepayũ be. – Iboce jumento'it'it epetobuxik—ikirikat—yakpi jeje'ibit'umat. Ixe jumento'it'it epeğuwekap – io'e cebe ip.

³¹ – Ixe juy etojot ijoce – io'e. – “Apênpuye dak eyju jumento'it'it muwekapkam?” i'e buje ip, “Ocekariwa cekay, ikuğ'üm puye,” i juy epe'e cebe – io'e cebe ip.

³² O'ju ip xepxepayũ.

Oajêm ip jumento'it'it kay. O'tobuxik ip apên cuk Jesus o'e iap tağ.

³³ Imuwekapkam pima õhõ iwat o'jekawên cebe ip.

– Apênpuye eyju jumento'it'it muwekapkam? – io'e õhõ iwat.

³⁴ – Ocekariwa cekay, ikuğ'üm puye – io'e xepxepayũ.

– Ha'a – io'e.

³⁵ O'tujowat ip Jesus kay. Oajêm. Jumento'it'it akpi jeje jeekabek o'jomõğ ip. Ceweju etaybitbinayũ Jesus o'ğuju jumento'it'it akpi jeje—iekabek ceje.

³⁶ Jerusalém ka xe Jesus ajêm pima, adeayũ jeekabek o'ğupayapaya ip Jesus wap e dağ ya'õbuyxi cexe ip puye.

³⁷ Jesus o'tobede jã ip ġebuje. Icockok cĩcã ip o'e Oliveira dip'a pênpen tağ kopkom pima—soat cebekitkit. O'jewãwã ip Jesus kay.

– Deus xipat cĩcã – io'e ip ya'õberen. – Teku ka'ũma buk ajojojoiap mubapukpuğ jekukum – io'e ip.

³⁸ – Wuykukukat omuyku Deus a'õbi – io'e ip jewewebe. – Ka'ũma ma ixex jo'iat idipat! – io'e ip. – Kaba'ũm jeedop ip kabi watwat – io'e ip. – Deus cuy xipacat je'ğũm cebe – io'e ip Jesus cocom pima.

³⁹ Imêneju Fariseuyũ o'jewãwã Jesus pe adeayũ parakpewi.

– Tapu – io'e ip. – “Epeyemũğ cuy,” i juy ece eweju etaybitbinayũ be, warêmtağ ma ip e'em puye – io'e ip.

⁴⁰ – Iteyũ mũğ'i bima, wita'a ma kuka o'jeawãwã odobede am – io'e.

⁴¹ Jajêm puje, Jerusalém ka kay o'jeak Jesus. O'tõn ika jojom pima ade ika watwat kũyjobit'üm puye. O'jekawên ika jojom pima.

⁴² – Jerusalém ka watwat, Deus omudot eydaxijoap ojuy kaba'ũm eydop am – io'e Jesus. – Obikuy jã ġasũ ma eymutaybit am iboam. Eyju bit eybu'u ixex be eydaxijo am. Imênpuye wekawên ba'arêm eyxe – io'e.

⁴³ – Imênpuye ġuyjom eykay itakomaayũ korara jo'iat jomuy ip eyka koreren jeõm ãm eyaokaka am – io'e. – Ka'wi muğẽğẽ ip jomuy. Jeymukoreren ip eyenapõnap puxixim. Jeyakodip ip – io'e.

⁴⁴ – Jeymu'üm ip. Soat eyka watwat ġu'üm ip. Ka'ũma ma jepoyat. Ikaboğatka sukamu'üm cĩcã ip. Wita'a yamudu ip—soat'a uk'a muğẽğẽap'a. Pũğ'a iwat ġu ip wara'at'a jeje. Deus omudot eydaxijo am. Eyju bit okay ġu. ġasũ ocedaxijo pin Deus iam eyetaybit ġu. Imênpuye soat ip jeymu'üm. Pũğ tak epeyepoyat ġu. Soat ip jeymu'üm – io'e Jesus.

⁴⁵ Jesus oajêm Deus eju kawênwênap'a kay—yaboğat'a kay. Ya be oõm. Ağokatkayũ o'ğujêm uk'a ekorara bewi—õhõ deidada'ukayũ.

⁴⁶ – Imên e'em Deus ekawëntup: “Oduk'a bit cuy yanuy Deus eju kawênwênap'am” i – io'e cebe ip. – Eyju bit epeyamuwexat ibukurukayũ munëmap'am – io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus adeayũ mutaybitbin osunuy soat kabia Deus eju kawênwênap'a be—yaboğat'a be.

Gebuje paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy oeku ip—Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ dak, warara'acayũ dak—Judeuyũ kukukayũ. Jesus aoka ojuy osodop ixeyũ ma.

⁴⁸ Adeayũ bit Jesus ekawẽn kay jĩã osodop. Imẽnpuye Jesus aoka ba'ore o'e cekay'ũmayũ be.

20

¹ Jesus imutaybitbin pima paĩyũ kukukayũ oajẽm cekay. Oajẽm ip Jesus kawẽn idipat muwẽnuwẽn pima Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Oajẽm ip Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ eju, Judeuyũ kukukayũ eju dak.

² Soat ip o'jekawẽn Jesus eju.

— Abu-a'õbi juk ija'a beayũ egujẽm? — io'e ip. — Abu-a'õbi ẽn jekukum? — io'e ip. — Iboam cuy ocemukũyjom ece — io'e ip.

³ — Eyju ma omukũyjom cuy epe'e — Jesus o'e.

⁴ — Abu-a'õbi ğu juk João ijodiat mubatisasan oeku? Deus a'õbi du? Ijodiat a'õbi ğu xe'e? Iboam cuy epe'e omukũyjom — io'e cebe ip.

⁵ Gebuje o'jewa'õxixik ip jeweweju.

— Apẽn xe'e acejede? — io'e ip. — “Deus a'õbi” i'e buje cebe, “Apẽnpuye juk eyetabut ğu João kay?” i je'e Jesus wuywebe — io'e ip.

⁶ — “Ijodiat a'õbi,” i'e buje bit cebe, adeayũ wuyabuğbuğ je'e wita'am, ixeyũ xe João Deus a'õbi juk adi oeku buye — io'e ip jewewebe.

⁷ Imẽnpuye:

— Ocetaybit ğu abu-a'õbi juk João ijodiat mubatisasan oeku iam — io'e ip cebe.

⁸ — Õn tak jeymukũyjo ğu abu-a'õbi õn jekukum iam — io'e Jesus.

⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn adeayũ mukũyjo am Deus a'õbi õn jekukum iam.

— Ağokatkat ibuneĩcatpune o'taida uvabune — io'e Jesus. — Ixe uvadip iwat ağokatkayũ o'jomuy tip wiwi an. “Wekadaidip cuy epetipwiwi,” io'e cebe ip. O'ju wara'at ka be ixeyũ ağokatkayũ tip wiwim pima. Ibun cĩcã osunuy wara'at ka be — io'e.

¹⁰ — Yaopap ekaxi bima tip iwat uva'a kay o'e. Jebuywatwat'ukat o'tomuwã.

— “Eju juy wekadaidip kay,” io'e. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e. Imẽn jebuywatwat'ukat o'ğuju uva'a bum. O'jẽm. Jay. Oajẽm uvadip pe. Imẽnpit tip wiwi'ukayũ ibuywatwat'ukat o'yamupãupã tip iwat buywatwat'ukat. O'ğujẽm ip tip pewi. Ibui puğ ma o'ğujẽm ip. Pũğ'a dak ip o'yaũm ğu cebe. Jebui puğ ma o'jepit tip iwat pe — Jesus o'e.

¹¹ — Ibocewi tip iwat wara'at o'ğuju uva'a kay jebuywatwat'ukat.

— “Eju juy uvadip kay wekadaidip kay,” io'e wara'at pe. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e.

— Xerewun. O'jẽm ibuywatwat'ukat. Jay. Oajẽm uvadip pe. Imẽnpit ixe wara'acat tak o'ğujẽm ip. Ixe dak ip o'yaokaka jĩã. Warẽmtağ ma o'jukuk ip. Ibui puğ ma o'ğujẽm ip. Pũğ'a dak ip o'yaũm ğu cebe. Jebui puğ ma o'jepit kadai iwat pe — io'e.

¹² — Ibocewi wara'at o'ğuju uva'a kay jebuywatwat'ukat. Ixe wara'acat oajẽm tip pe. Ixe dak ip o'yamupãupã. Ixe dak o'ğujẽm ip tip pewi. Jebui puğ ma o'jepit tip iwat pe — io'e.

— Imẽn kadaidip wiwi'ukayũ ebapũğayũ o'ğujẽm tip pewi. Tip iwat buywatwat'ukayũ o'ğujẽm ip. Ebapũğ em ip ibui puğ ma o'ğuyipit kadaidip iwat kay.

¹³ — Imẽnpuye tip iwat o'jekawẽn jewebe ma.

— “Apẽn paxi oce?” io'e jewebe ma. Okpot cuy oğuju tip kay yabum,” io'e. “Oxe ikukpin cĩcãat cuy oğuju. Ibuyxim ma ip okpot jukuk,” io'e jewebe ma.

¹⁴ — Kadaidip tip iwat jekpot o'ğuju tip kay. Xerewun. O'jẽm. Jay. Oajẽm tip pe. Imẽnpit ipot co buje, tip wiwi'ukayũ o'jekawẽn jewewebe.

— “Ga'a tip iwat ipot ayaoka,” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ũ buje, teku soat je'jat jebay'ũm pubut,” io'e ip. “Tip kukan je'e,” io'e ip. “Ga'a ayaoka. Wuyju ma ibubut ajat. Wuyju ma tip kukan acesop,” io'e ip jewewebe.

15 – Tip iwat ipot o'tujujēm ip tip pewi. Kacũğ kay o'tujowat ip. Ipot'ũm o'yaoka ip – io'e Jesus imutaybitbin.

– Apēn je'e tip iwat jekpot'ũm o'yaoka'iaiyũ be? – io'e Jesus ja'ĩjojomayũ be.

16 – Oğuwēn eywebe. Kadaidip iwat je'ju tip wiwi'ukayũ kay. Yaoka ip. Warara'acayũ jomuy ixeyũ'ũm'ũm tieğ jekadaidip wiwi an – io'e.

– Cēm tu? – io'e Jesus ekawēn cocoayũ. – Imēn xe'e je'e? – io'e ip Jesus pe.

17 – Icēmān – io'e Jesus. – Omuwēğaptup imēn e'em:

“Ite'a wita'a xipat ġu,” io'e uk'a muymuy'ukayũ jewewebe, i. Ite'a o'yaxik ip, i. Imēnpit o'yaxikiat'a xipat cīcāat'am o'e, i. Wara'at'a muycemap'am o'e ce'aeduap puxim, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup—omuwēğaptup – io'e Jesus.

18 – Iğo'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iğo'a at puje, tōm ã kuka o'e ip – io'e.

Iboap ekawēn o'ğuwēn Deus a'ōbi òn jekukum iam ixeyũ mukũyjoap ojuy.

19 O'ya'ĩjojo'iaiyũ oitakomān Jesus kay ibo ekawēn cocom puye—Moisés ekawēn imu-taybitbin'ukayũ, paĩyũ kukukayũ dak.

– Jesus ijop ekawēn o'ğuwēn wuymukorēm ãm – io'e ip jewewebe.

Imēnpuye Jesus pu ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip adeayũ buxim.

20 Ixeyũ dak dinheiro o'ğũm ağokatkayũ be Jesus ekawēn puyxijo am.

– Jewexe juy Jesus ekawēn kay epeku – io'e ip. – Ixe dobatban cuy epeku – io'e ip cebe. – Ixe ekawēn puyxijojom cuy epeku – io'e ip. – Warēmtağ ma aco'i jekawēn – io'e ip. – Warēmtağ ma cekawēn puje, iecuğap kay juy atujowat – io'e ip. – Iecuğap a'ōbi acã yaoka but wuywebe – io'e ip.

O'ju ip Jesus kay. Jay. Oajēm ip.

21 – Tapu – io'e ip. – Ocetaybit cedağ ma ēn kawēnwēn iam. Cedağ ma ēn ocemutaybitbin tak – io'e ip cebe. – Kocũğ kadi kay ġu ēn ağ—badiat kay acã – io'e ip.

Imēn o'e ip ya'ĩjojoayũ muğuykuku ojuy Jesus kay oceju iam.

22 – Cedağ tu exe wuywebe dinheiro ũm ãm soat xe ya'ōbuyxiat pe—wuyeipi kukat pe—César be? Aceğũm ġu xe'e? – io'e ip Jesus pe.

23 Jesus pit o'e jewebe ma: – Iteyũ wekawēn puyxijo ojuy – i.

24 – Dinheiro isurũğat cuy epetojot okay – io'e Jesus cebe ip—jedobatbanayũ be—jekawēn puyxijojo ojuyacat pe.

– Juku – io'e ip.

O'ğubapuk cebe.

– Abu-biōğbuk ija cebe? – io'e. – Abu-butet tak? – io'e.

– César biōğbuk—soat xe ya'ōbuyxiat biōğbuk – io'e ip. – Ixe butet tak opop cebe – io'e ip.

25 – César emukaypin cuy epeğũm cebe – io'e. – Deus emukaypin pit cuy epeğũm cebe – io'e Jesus.

26 Jesus ekawēn puyxijo ba'ore o'e cebe ip soat etabun. Cede ba'ore o'e ip. Mũğ ma osodop ip.

– Itaybit cīcã teku jede am – io'e ip. – Ya'ōmuypit pa'ore wuywebe – io'e ip jewewebe.

27 Saduceuyũ oajēm Jesus kay. Saduceuyũ Judeuyũ dak osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje acejetait'ũma waram iãn o'e ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

28 – Tapu – io'e ip. – Moisés Deus pe wuyawēwēaptup cuk adi o'tupmubararak ocewebeaptum – io'e ip. – Imēn e'em ibodup:

Ağokatkat wağo'ũm e'ũ buje, ikitpit puk cuy jewebumũn jewago'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. Jewebumũn cuy imu'ukreğ am, bekicat muaypan am jewağo'ũm tieğ, i.

29 Imēn Moisés o'tupmubararak – io'e ip.

Gebuje 7 beayũ o'ğuwēn ip Jesus pe—ikitpitpiyũ.

— Koapat o'jewebumūn. Ixe koapat'ūm oe'ū jekpotpet'ūm pima ma — io'e ip.

³⁰ — Gebuje jewaḡo'ūm tomujuat o'jewebumūn jewaḡo'ūm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ūm oe'ū jekpotpet'ūm pima maḡuto — io'e ip.

³¹ — Ibocewi warara'acayū o'jewebumūnmūn jewaḡo'ūm tayxibuk eju 5 beayū—koapat tayxibuk eju—pūḡ eju ma. Soat ip o'jewebumūnmūn ceweju. Jekpotpet'ūm pima ma oe'ū'ū ip soat ma — io'e ip.

³² — Soat ip ce'ū buje, ayacat'ūm tak oe'ū.

³³ Soat o'jewebumūnmūn ceweju 7 beayū. Imēneju waram wuyetait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

³⁴⁻³⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn Saduceuyū be.

— Ijodiat ma jewebumūnmūn — io'e. — Waram o'jetait'iyū bit jewebumūnmūn ḡu. Deus ixeyū o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Jewebumūnmūn ḡu ip.

³⁶ Waram o'jetait'iyū waram ḡu je'ū, Deus ekawēn tojotjot'ukat puxim ip puye. Deus ipotpoyū ip, Deus ixeyū o'ḡutait ce'ūap tomukadi buye — io'e Jesus.

³⁷ — Napa ma eyju e'em “Waram acejetait ḡu,” i. Waram epeyetai — io'e. — Waram acejetait wuye'ū buje iam cuk adi o'ḡutaybitbin Moisés — io'e. — Ixe Moisés tipsopat ekawēntup o'tupmubararak. “Deus Abraão kukukat, Isaque kukukat tak, Jacó kukukat tak,” i juk o'e Moisés, ce'ū'ū ip puje.

³⁸ Deus ce'ūat kukukat ḡu—itaicat kukukat acā. Imēnpuye wuyetaybit ixeyū'ūm'ūm waram o'jetait ce'ūap tomukadi iam. Soat itait Deus xe—itaicayū, waram o'jetait'iyū dak — Jesus o'e.

³⁹ — Etaybit cīcā ma jede am — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

⁴⁰ Ya'ōbabi'ūm ip o'e Jesus a'ōbu am.

⁴¹ Jesus pit o'e cebe ip:

— Addeayū e'em “Deus emunaē Davi naxeḡebit,” i — io'e Jesus cebe ip.

⁴² — Imēn e'em Davi Salmodup pe:

Deus o'e okukukat pe: “Xik'i abik oba'at kadi,” i.

⁴³ “Ekay itakomaat a'ōbacaap oḡu'ūm,” i. Kūyjobit jeedop ip a'ō kay, i — io'e.

⁴⁴ — Imēn Davi e'em Salmodup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Davi o'e Deus emunaē be “Okukukat” i. Imēnpuye Deus emunaē Davi naxeḡebit acā ḡu osunuy. Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus cebe ip.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju. 12 beayū eju o'jekawēn adeayū a'ōpiju.

⁴⁶ — Eyday'em'um cuy epesop Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Tūybe soat podi ma oca'ōbuyxi iān e'em ip — io'e. — Jesay ukpi wēnēḡwēnēḡān ip jekukum soat pe jejojoan. Icokcok cīcā ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabutpe — io'e. — Kariwa yoboḡat tūyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Peta kabia be dak cucum ip kariwa yoboḡat tūyap kay yabikap ojuy.

⁴⁷ Aḡokatkat'ūm e'ū buje, itayxibuk pubut pupum ip. Cekawēn wa'ūm cīcā ip Deus eju warara'acat pe “Eyetaibit cīcā Deus eju kawēn ām” i'e am cebe ip. Jewexe Deus eju ip kawēnwēn. Deus xe ḡu ip ya'ōbuyxi—jewexe acā. Imēnpuye soat podi ma ipiat supi'ajo ip — io'e Jesus.

21

¹ Gebuje Jesus o'jeak dinheiro mūn'a kay—isurūḡat mūn'a kay. Dinheiro mūn'a Deus eju kawēnwēnap'a be o'yanuy. Ibubut adeayū dinheiro mōḡmōḡ ip o'e iḡo'a be. Xeresu ḡu o'jomōḡmōḡ ip ya be.

² Gebuje Jesus ayacat o'jojojo—itop'ūm e'uubit—tadaybocat. Ixe ayacat dinheiro isurūḡat o'jomōḡ iḡo'a be—xepxep ā o'jomōḡ. Xepxepatei teiboḡ ḡu osodop—tei'it ma.

3-4 — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e jexeayū be. — Ibutut adeayū ma ade o'jomōḡmōḡ ip. Yopīt ma bit jexewiat'in o'jomōḡmōḡ ip ya be jedinheiro'in. Ixe ayacat pit soat jexewiat o'jomōḡ jedinheiro. Ka'ūma ma o'jepoyat cexe. Tei'īcat o'jomōḡ. Inaka soat o'jomōḡ jedinheiro. Jexat pu ojuyap tak o'jomōḡ. Imēnpuye Deus xe ayacat teibog o'jomōḡ tei'īt ma'ḡu wuyxe. Deus xe warara'acat podi ma o'jomōḡ — io'e Jesus.

⁵ Gebuje ceweju etaybitbinayū o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ak'i juy ece — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a yadip cīcā! — io'e ip. — Wita'a muḡēḡē'a yadip cīcā! — io'e ip. — Adeayū juk adi jedinheiro o'ḡūmḡūm yamudipapteim — io'e ip.

⁶ — Icēmān — io'e Jesus cebe ip. — Yadip cīcā ḡasū. Ḡaxīn ma bit soat'a je'aedu. Xepxep'a jewa'awebotbon ḡu je'e wita'a — io'e Jesus.

⁷ — Tapu, puḡūn xe'e je'aedu? — io'e ip. — Ajo je'bapuk ḡasū je'aedu iam ocemutaybit am? — io'e ip.

⁸ — Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim! — io'e. — Napapa'ukayū jajēm. “Cristo ōn,” i napa ma je'e ip warara'acat pe. “Ijodiat taxijojo'ukan Deus emunaē ōn,” i napa ma je'e ip. “Ḡaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i napa ma je'e ip. Eyetabun ḡu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e.

⁹ — Soat kaka daḡ nopagōḡōm je'e ip—ijoxīn ma, wūy dak. Nopagōḡōmawēḡ tobuxik puje, eyaḡuykorereren ḡu juy epesop. Imēn cuy je'e koam. Imēnpit soat i'ūmap kabia oajēm ḡu buk.

¹⁰ — Pūḡ eipi watwat nopagōḡōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūḡ ka watwat nopagōḡōm je'e wara'at ka watwat eju.

¹¹ Soat kaka daḡ ipi jexixi. Soat ka daḡ je'e reap. Soat ka daḡ je'e iwātaxipipi ade. Xipat'ūm cīcāat je'bapuk. Wuymuparararanap tak je'bapuk kabi be — io'e.

¹² — Iboap ebapuk awap itakomaayū jeydaomūn. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Jeydujowat ip Deus eju kawēnwēnap'a be Judeuyū be eymuymuy am. Daomūnmūnap'a be ip jeymuōm. Jeydujowat ip iecuḡap dopabe ika kukukayū dopabe dak, okay eyetabut puye.

¹³ Ixeyū dopabe bima juy kawēn idipat epeḡuwēn cebe ip — io'e.

¹⁴ — “Apēn paxi oce'e cebe ip?” i'ūmḡu juy epe'e. “Apēn paxi ocedewayo?” i'ūmḡu dak cuy epe'e. Eyaḡuybabī'ūm'ūm ḡu juy epesop apēn paxi ocedewayo iap kay.

¹⁵ Ōn ma jeymutaybin jedem ixeyū dopabe bima. Eya'ōmuypit pa'ore je'e cebe ip eykay itakomaayū be — io'e.

¹⁶ — Eyebay ma jeyūm eykay itakomaayū be eyaoka am, eywaḡoyū dak, eybadipyū dak, eybureyū dak. Ixeyū ma ey'in yaoka pūḡpūḡ.

¹⁷ Soat eykay ḡu jījā je'e okay eyetabut puye — io'e.

¹⁸ — Ōn pit soat em aḡ oḡuy eykay. Soat em ōn xipan jeykuk.

¹⁹ Eyetabun cuy epesop okay ipiat'ajojom ma'ḡu eyju. Soat em Deus xe epesop eye'ū buje — io'e Jesus.

²⁰ — Sorarayū be Jerusalém ka mukoreren puje, eyetaybit epesop ḡaxīn ma ip ikamu'ūm iam.

²¹ Jerusalém ka koreren pima, jewat cuy ip co'a kay jaokaap puxim Judéia eipi watwat. Jeka bewi juy ip je'jēm ḡu ikaboḡatka watwat. Ikaboḡatka kay ḡu juy ip jenapōn koḡūnpi watwat.

²² Jenapōn ḡu juy ip ixē kabia be Deus jekay itakomaayū be jeweīḡ puye. Ixe soat pe jeweik jemudupmubararaktup ekawēn taḡ—kuyjeatup ekawēn taḡ — io'e.

²³ — Yukreḡayū ipiat supi'ajojo jījā ixē kabia be, jekūm pe je'it kukayū dak. Judéia eipi watwat ipiat supi'ajojo jījā. Deus ipiat supi'ajoat Judeuyū be itakoma jījā buye.

²⁴ Cekay itakomaayū Judeuyū yaokaka pajam. Warara'acat ip taomūn. Taomūnmūn ip tujowat wara'at ka daḡ. Jerusalém ka sukamu'ūm Judeu'ūmayū. Imēn je'bapuk Judeu'ūmayū soat kukukan pima — Jesus o'e.

²⁵ — Iwaruat je' bapukpuk kaxiepiat pe, kaxiaat pe dak, kasopta be dak. Soat ka watwat yağuybabi' ūm' ūm cīcā je' e. Yağuybabi' ūm' ūm je' e ip soati jediexixi jījā buye, tipodoy jījā buye dak.

²⁶ Soat kabi beacat muycemcemap jearere. Soat ya'ōca' ūm je' e jeparara pibun. Ya'ōca' ūm je' e ip ipararuat ebapuk puje — io' e.

²⁷ — Gebuje ip ojo — io' e Jesus. — Kabikerereat eju oajēm puje ip ojo — io' e Jesus. — Soat wağo òn. Ixeyū ojo. “Ka' ūma ma ejo' iat ya' ōbacaat,” i je' e ip owebe — io' e Jesus. — “Soat podi ma edip,” i je' e ip owebe — io' e Jesus.

²⁸ — Iboap ebapuk puje, ġaxīn ma taxijojom epe' e. Imēnpuye eycockoğ cuy epesop. Eya' ōcam cuy epesop — io' e. Imēn Jesus o' jekawēn cebe ip.

²⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o' ġuwēn jexeayū be.

— Figueira' ip cuy epeyopcoco, wara' at' ip tak.

³⁰ Tupkireatup cēm puje, eyetaybit ġaxīn ma koato je' e iam.

³¹ Imēnpuxim ipararuat ebapuk puje, eyetaybit epe' e ġaxīn ma Deus soat kukukan je' e iam — io' e.

³² — Icēmān òn e' em eywebe. Soat ġasūacayū e' ū awap soat je' bapuk wekawēn tağ.

³³ Kabi i' ūm, i' pi dak. Wekawēn pit i' ūm ġu. Soat em wekawēn kay itabut jeedop ip adeayū — io' e.

³⁴ — Ağ cuy epesop wajēmap kay — io' e. — Puybitxim ġu juy epesop kawedixim ġu dak, tarekrek pupuxim ġu dak — io' e. — Ağ cuy epesop wepit pujeap kay.

³⁵ Ağ' ūm pima epeyekuy wepit puje puca ekuyap puxim ibu buje.

³⁶ Imēnpuye soat em ma ağ cuy epesop wepicap kay. Soat em cuy epeyekawēn Deus eju — io' e. — “Bay, ocemutaxin cuy eğuy ipiat' ajoap puxim,” i juy epe' e Deus pe. “Bay, ocebuywatwan cuy eğuy soat wağo kay ocajēm puje ocesūsūnap puxim,” i juy epe' e cebe — Jesus o' e.

³⁷⁻³⁸ Soat kabia Jesus adeayū mutaybitbin' uk osunuy Deus eju kawēnwēnap' a be—yaboğat' a be. Kabia' isum adeayū je' aweroro' uk ip osodop iğo' a be Jesus ekawēn com. Kabioğkabioğ' i bima o' jepitpit Jesus Oliveira dip' a bicūğpe xexen.

22

¹ Peta ajēm pima paīyū kukukayū Jesus aoka ojuy ip, Moisés ekawēn imutaybitbin' ukayū dak. Peta butet Páscoa i osunuy.

² Ixe epeta bima Judeuyū pāo' a o' o' uk osodop—yamuyuhuhuptōmtēm' ūmat' a. Soat kabia Jesus aoka ojuy oekuku ip paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin' ukayū dak.

— Apēn ġu xe' e aceyaoka? — io' e ip jewewebe. Adeayū eta' ūm pima ip yaoka ojuy oekuku, adeayū buxim iparara ip puye.

³⁻⁴ Gebuje Judas o' ju paīyu kukukayū kay oibu' un Jesus kay buye. Kūyjobit o' e Satanás a' ō kay. Ixe Judas xepxep putet osunuy. Iscariote i wara' at ibutet osunuy. 12 beayū' in osunuy ixe. Deus eju kawēnwēnap' a wiwi' ukayū kukukayū kay dak o' ju. Jekawēn ām ceweju ip o' ju. Oajēm cekay ip. Jay.

— Ōn ma Jesus oğūm eywebe yaoka am — io' e. — Apēn xe' e oğūm eywebe? — io' e Judas.

⁵ Icockok cīcā ip o' e paīyū kukukayū, Deus eju kawēnwēnap' a wiwi' ukayū kukukayū dak.

— Ocewebe Jesus ūm puje, dinheiro oce' ġūm ewebe iūmapteim — io' e ip Judas pe.

⁶ — Ha' a, dinheiro juy eğūm owebe — io' e cebe ip.

Imēneju soat kabia paīyū be Jesus ūm ojuy oeku Judas. Adeayū eta' ūm pi iūm ojuy oeku.

⁷⁻⁸ Peta ajēm puje, Jesus Pedro o' ġuju ikaboğatka be, João dak. Ixe epeta bima Judeuyū pāo' a o' o' uk osodop ip yamuyuhuhuptōmtēm' ūmat' a. Ovelha aokaka' uk ip osodop Páscoa epeta bima. Imēnpuye Jesus Pedroyū o' ġuju soat muxipan am.

— Ikaboğatka be juy epeju — io'e. — Ovelha juy epejat. Epeyaoka juy. Epejoyoy juy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e cebe ip—Pedro be, João be dak.

⁹ — Pu'a be xe'e oceyoyoy wuyxat? — io'e ip.

¹⁰ — Eya'õpicũğcũğ cuy epesop! — io'e. — Ikaboğatka be eyõm puje, ağokatkat eydopabijuk—idibi mũn'a kukat. Ixe nomuju juy epeju — io'e. — Ixe be uk'a be iõm puje, eyju dak epeõm iğo'a be — io'e.

¹¹ — Uk'a iwat pe juy epeyekawẽn. “Ocemutaybitbin'ukat o'jewa'õmudot ewebe,” i juy epe'e cebe. “ ‘Pu'abi be ebikuy omujum jekõn ãm oweju etaybitbinayũ eju Páscoa kabia bima,' i juk o'e ocemutaybitbin'ukat,” i juy epe'e uk'a iwat pe — io'e Jesus.

¹² — Uk'a iwat yabimubapuk eywebe umat'abi, yaboğat'abi, soat opop iat'abi — io'e. — Ibo'abi be juy ovelha epejoyoy wuyxan — io'e cebe ip.

¹³ O'ju ip ikaboğatka be. Apẽn cuk adi Jesus o'e cebe ip iap tağ o'tobuxik ip soat tağ. Ovelha o'joyoy ip iğo'abi be.

¹⁴ Jekõn pima Jesus o'jekawẽn jemumujuyũ eju—12 beayũ eju. Kaxikxik'i osodop ip mesa be.

¹⁵ — Páscoa xat o pin cĩcã õn eyweju ijop epeta bima — io'e. — Gaxĩn ma juy õn ipiat'ajom — io'e.

¹⁶ — Deus soat kukukan'ũm pima Páscoa xat ojo'o ğu. Imẽnpit Deus soat kukukan pima, ojo'o waram — io'e.

¹⁷ Gebuje Jesus uva'abidi o'timuõm tikõnkõğap pe.

— Bay, ěn xipat cĩcã — io'e Deus pe.

Tikõnkõğap o'ğũm jewegu etaybitbinayũ be.

— Juku — io'e. — Epetikõn. Epetimu'ẽ'ẽ eyewewebe — io'e.

¹⁸ — Ijodi ğu waram uva'abidi otikõn. Deus soat kukukan pima bit, waram otikõn — io'e Jesus.

¹⁹ Gebuje pão'a o'yabu.

— Bay, ěn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakat. O'yaũm cebe ip.

— Iju'a ojebit — io'e. — Eywebeam oje'ũ. Ya'o buje we'ũap kay juy ğebum epesop — io'e cebe ip.

²⁰ Jekõn epere buje, uva'abidi o'tiũm cebe ip.

— Ijudi kõn puje, odoymukererenap kay juy ğebum epesop — io'e. — Gasũ Deus ikẽrẽat ju'uk eywebewi odoymukereren puye, oje'ũ buye. Ikẽrẽat ju'uk eywebewi apẽn kuyje ixe o'e iap tağ — io'e Jesus.

²¹ — Mesa be xik'i owejuat ma oũm okay itakomaayũ be — io'e.

²² — Soat wağõ õn. Oje'ũ apẽn cuk adi webay ibikuy osunuy iap tağ. Imẽnpit Deus ipiat supi'ajoat oũmat pe — io'e.

²³ — Abu xe'e wuy'in kuka Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be? — io'e ip jewewebe Jesus eju jekõnkõnayũ.

²⁴ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ o'jewa'õbubu jeweweju.

— Abu wuy'in soat podi ma ya'õbuyxian je'e? — io'e ip jewewebe.

O'jewa'õxikxik ip.

²⁵ Jesus o'jekawẽn cebe ip.

— “Kũyjobin cuy epesop wa'õ kay,” i'e'em ijodiat kukukayũ jebekitkit pe. “Kariwa yoboğat õn,” i'e'em ip — io'e. — Ijodiat bure ip adeayũ xe.

²⁶ Eyju bit imẽn ğu juy epesop. Kariwa yoboğat pin pima, ya'õbuyxi'ũmat puxim cuy epeku — io'e Jesus cebe ip. — Warara'acat kukukat pin pima juy ibuywatwan ip epesop — io'e cebe ip.

²⁷ — Abu kariwa yoboğat? — io'e. — Jekõn ãm mesa be xik'iat tu? Ixat tojotjot'ukat ğu xe'e? Jekõn ãm mesa be xik'iat ma kariwa yoboğat. Imẽnpit eyxe bima wuyxat

tojtjot'ukat puxim cuk adi ojekuku. Warara'acat puywatwan cuk adi ojekuku — io'e Jesus.

²⁸ Eybu'un ġu juk adi epesop okay, warara'acat a'ġu ipiat o'supi'ajoat owebe — io'e.

²⁹ — Kuy bima webay o'e owebe “Soat kukukan ecesũy,” i. Imēnpuxim “Eyju dak soat kukukayũm epesop oweju,” i òn e'em eywebe.

³⁰ Òn soat kukukan pima, wemesa be epeyekõn oweju — io'e. — “Eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i epe'e kũyjobit'ũmayũ be. “Eyju ikērēat kuġ ġu Deus xe,” i dak cuy epe'e kũyjobicayũ be. Imēn epe'e Israel naxeġebitbit pe—12 be tiwatwat pe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

³¹ — Simão — io'e Jesus Simão Pedro be. — Eya'õpicũġ cuy — io'e. — Satanás kuy o'e owebe “Simão buyxijo pin òn, itabut paxi je'e wa'õ kay iam,” i — io'e Jesus Simão be. — Satanás itabucayũ xewi emujēm pim apēn wuyju tarekrekata mujēmjēm taixee bewi iap puxim — io'e. — “Ha'a. Esubuyxijo,” i juk oce Satanás pe — io'e Jesus. — “Soat cuy esubuyxijo oweju etaybitbinayũ,” i juk oce cebe — io'e Jesus.

³² — Imēnpit kuy ocekawēn Deus eju ewebeam. “Simão juy esubuywan itabucap epereap puxim,” i oce Deus pe — Jesus o'e. — Waram okay etabun pima, eykitpitpiyũ juy esubuywan itabut cĩcã am ip okay — io'e Jesus.

³³ — Kariwa, jeiwat ġu òn — io'e Simão Jesus pe. — Obu'un ġu ekay — io'e. — Daomũnmũnap'a be dak cuy oju eburem. We'ũap kay ma juy oju eburem — io'e Pedro.

³⁴ — Pedro — io'e. — Sapokay ede'ũm awap, ebapũġ em “Ixe bure ġu òn,” i ece'e — io'e Jesus pit.

³⁵ Gebuje o'jekawēn wara'acayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

— Patorõn kuġ'ũm cuk adi òn eymuju, sako kuġ'ũm tak, bolsa kuġ'ũm tak, eyiuk kuġ'ũm tak — io'e. — Irerem tu juk adi epekuku? — io'e.

— Ka'ũma. Xipan cuk adi oceku — io'e ip.

³⁶ — Gasũ bit — io'e cebe ip — patorõn kuġ pima juy epetujowat eyekuap taġ — io'e. — Sako kuġ pima juy epetujowat. Payao kuġ'ũm pima juy eyeekabek epeteida ibu am — io'e.

³⁷ — Imēn e'em Deus ekawēntup—omuwēġaptup:

“Ikērēat muġēġē'ukat ēn,” i napa ma ijodiat e'em Deus emunaē be, i. Ibodup ekawēn taġ je'e ip owebe ġasũ — io'e Jesus.

³⁸ — Kariwa, ak'i ece — io'e ip. — Xepxep oceju payao kuġ — io'e ip.

— O'e ma burut — io'e.

³⁹ Ibocewi o'jēm ip jekõnkõnap'a bewi umat'abi bewi.

Jesus o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay—cucu'uk osunuyiap'a kay. Ceweju etaybitbinayũ dak o'ju tomuju.

⁴⁰ O'jekawēn ceweju ip yajēm puje.

— Epeyekawēn cuy Deus eju eywebe ikērēat kukap puxim — io'e.

⁴¹ Jesus o'jewerũġ jewēju etaybitbinayũ xewi. Bosusu o'ju. Jaġēpũġ ma o'e.

Gebuje Jesus o'jekawēn Deus eju. Jēġ'aecõġcõġ o'jekawēn.

⁴² — Bay, ebu'u bima bit ipiat esupi'ajoat ġu owebe — io'e Deus pe. — Imēnpit obikuyap taġ ġu juy ece—ebikuyap taġ acã — io'e.

⁴³ Ibocewi Deus ekawēn tojtjot'ukat o'kop kabi kadiwi Jesus a'õmucan am.

⁴⁴ Biġ ma ja'õbuyxim o'jekawēn Deus eju. Jeġuycũġat pibun ma oe'ũ pin. Topa'adiayey o'e toy buxim, iġuycũġ cĩcã buye. O'jedopadoyebot ipi ju.

⁴⁵ Deus eju jekawēn epere buje o'ã. Kirik'ã. Jewēju etaybitbinayũ kay oajēm. Jay. Ixexet ma ip o'tobuxik. Ixexet ip jeġuycũġap kuġ ip yoboġ cĩcã buye.

⁴⁶ — Apēnpuye eyxexet? — io'e. — Epeyewurũġ cuy! — io'e cebe ip. — Epeyekawēn cuy Deus eju eywebe ikērēat kukap puxim — io'e.

47 Warara'acayũ dak oajẽm Judas eju. Ixe Judas warara'acayũ wap oajẽm jaku Jesus iam imutaybin am ip. Ixe 12 beayũ'in osunuy.

Oajẽm Jesus kay Judas. Oajẽm Jesus aḡobu kōn ãm tobede am.

48 – Judas – io'e Jesus. – Soat waḡo òn – io'e. – Waḡobu kōn tu ěn oũm ãm okay itakomaayũ be? – io'e.

49 Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ itaybit o'e Jesus pum ip iam.

– Kariwa, oceyaoka du ip pajam? – io'e ip Jesus pe.

50 Pũḡ ixeyũ'in tak paĩyũ kukukat puywatwat'ukat o'suḡuybu'uk pajam. Tep. Iba'at kadiat ḡuybu o'suḡuybu'uk.

51 – Imẽn ḡu bit epesop! – io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

Cay. O'suḡuybumucay. O'suḡuybumuwedap. Guybudip o'e.

52 Gebuje Jesus o'jekawẽn Judas ejuayũ eju—paĩyũ kukukayũ eju, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ eju dak, Judeuyũ kukukayũ eju dak.

– Epajẽm odaomũn ãm ibukurukat taomũnap puxim – io'e. – Eyba'ip kukuḡ epajẽm – io'e Jesus.

53 – Soat kabia Deus eju kawẽnwẽnap'a be juk adi oḡuy. Epesot ḡu juk adi odaomũn ãm iḡo'a be bima – io'e. – Gasũ bit okuk put eywebe eybikuyap taḡ. Eybikuyap taḡ eyeku but ḡasũ. Kabiokboḡ taḡ jekuku'ukayũ kukat ijodiat kukat ḡasũ. Satanás ijodiat kukat ḡasũ. Eyju dak kũyjobit ixe a'ò kay – io'e Jesus.

54 Judas ejuayũ Jesus o'jat. O'tujowat ip paĩyũ kukukat duk'a kay. Pedro dak o'ju Jesus nomuju. Wũy ma oeku Jesus nomuju. Oajẽm ip.

55 Gebuje daxa o'ḡusop ip paĩyũ kukat tuk'a xe, uk'a ekorara be. Oabikbik ip daxa etako be. Pedro xik'i o'e ixeyũ parakpe.

56 Gebuje ayacat Pedro o'jojojo—yaypan'isuat—paĩyũ kukukat puywatwat'ukat. O'jojojo Pedro daxa ekabia daḡ puye. O'jeak cekay.

– Ixe dak Jesus eju oeku – io'e ixe ayacat.

57 – Ka'ũma – Pedro bit o'e napa ma. – Tũ'ũ, ixe bure ḡu òn – io'e napa ma jebuap puxim.

58 Wara'acat Pedro o'jojojo ibun'ũm pima aḡokatkat.

– Ěn tak ejeku Jesus eju – io'e cebe.

– Ka'ũma – Pedro o'e. – Jekukum ḡu òn ceweju. Ojeku ḡu òn pit ceweju – io'e napa ma.

59 Pũḡ hora kap puje, wara'acat o'jekawẽn.

– Icēmãn ěn ma Jesus eju ejeku – io'e. – Galilía eipi bewiat ěn – io'e Pedro be.

60 – Tapu – Pedro bit o'e. – Wetaybit ḡu apẽn ěn e'em iam – io'e napa ma. – Ixe bure ḡu òn pit – io'e napa ma.

Sapokay o'jede iḡoam i'e buje. Kariwa Jesus o'jekorepẽn.

61 Gebuje o'jeak Pedro kay. Pedro dak o'jeḡebu Jesus a'ò kay—kuy bimaap a'ò kay.

– Ebapũḡ em napa ma ece'e “Jesus bure ḡu òn,” i – i juk o'e Jesus Pedro be.

62 Kacũḡ kay Pedro o'ju. Jesus bure ḡu òn iap kay o'jeḡebu. Imẽnpuye o'tõn cĩcã.

63 Iwiwi'ukayũ Jesus o'jowayway—o'jat'iyũ. Jesus o'ḡupokupok ip.

64 Jesus eta o'sutamuekabek ip paḡõm.

– Abu emupok exe? – io'e ip cebe iwaywayway am.

65 Jesus o'jomuymuy jĩjã ip. Warẽmtaḡ ma ip Jesus o'jukuk.

66 Gebuje Judeuyũ kukukayũ o'je'awero ip, paĩyũ kukukayũ dak, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Judeuyũ awẽwẽ'ukayũ yoboḡayũ ip osodop. Kabia'isum ip o'je'awero. Jesus o'tujowat ip ixeyũ kay. Waram ḡuto Jesus o'jowaywayway ip.

67 – Ěn tu Deus emunaẽ? – io'e ip. “Cemunaẽ bima bit cuy ece ocewebe,” io'e ip Jesus pe.

– Òn eymukũyjo bima, okay eyetabut ḡu kuka epe'e – io'e Jesus pit.

68 — Omukũyjom cuy epe'e i òn e'em eywebe bima, kuka omukũyjom ġu epe'e.

69 Imēnpit soat waġo òn. Gaẓĩn ma oabik Deus ba'at kadi—soat podi ma ya'òbacaat ba'at kadi. Ixe jo'i wa'òbaca oġuy — io'e Jesus. — Jewejojoi ma ocesop oca'òbacaap kuġ — io'e.

70 — Deus ipot tu ěn? — io'e ip Jesus pe.

— Eyju ma iġoam e'em — io'e.

71 — Apēġãm kuka warara'acat atakoy Jesus muy am? Kuy o'e! Kuy ixekawēn oceya'ĩjojoi — io'e Judeuyũ kukukayũ. Deus muymuy xeku — io'e ip napa ma.

Oibu'un ip awerom.

23

1 Gebuje Jesus o'tujowat ip Pilatos kay—iecuġap kay. Jesus o'jomuymuy ip Pilatos pe.

2 — Ite aġokatkat warēmtaġ ma ocemutaybitbin — io'e ip Pilatos pe napa ma. — “Kũyjobin ġu juy epesop wuyeipi kukat a'ò kay,” i'e'em Jesus ocewebe — io'e ip napa ma. — “Eyedinhoiro juy epeġũm ġu César be—wuyeipi kukat pe,” i'e'em ocewebe — Judeuyũ napa ma o'e Pilatos pe. — “Adeayũ kukukat òn,” i'e'em teku — io'e ip napa ma Judeuyũ. — “Deus emunaē òn,” i'e'em teku — io'e ip.

3 — Judeuyũ kukukat tu ěn? — Pilatos o'e Jesus pe.

— ěn ma iġoam e'em — io'e Jesus.

4 — Ite aġokatkat ikērēat kuġ ġu oxe bit — io'e Pilatos soat pe paĩyũ kukukat pe, je'awero'ibiyũ be dak.

5 — Warēmtaġ ma teku ebekitkit mutaybitbin — io'e ip napa ma Pilatos pe. — Koap warēmtaġ ma Galilėia eipi watwat mutaybitbin oekuku. Soat taġ imutaybitbin oekuku—Judėia eipi daġ. Gasũ ijoce oajēm. Teku ebekitkit mubu'u'un César a'ò kayap puxim — io'e ip napa ma.

6 — Teku Galilėia eipi bewiat tu? — io'e Pilatos cebe ip.

— Hm hm — io'e ip.

7 Imēnpuye Pilatos Jesus o'ġuju Herodes kay, Herodes Galilėia eipi kukukat puye, Jesus tak Galilėia eipi bewiat puye dak. Ixe Herodes Jerusalēm ka be osunuy ixeyũ kabia be.

8 Oajēm ip Herodes kay. Herodes Jesus o'jojoi. Icockok cĩcã o'e ijojom pima. Kuy bima Herodes ijo pin osunuy Jesus awēġ o'yawēġtobuxik puye.

— Wuywebe i'e ba'oreat paxi ġubapuk wetabutpe? — io'e jewebe ma.

9 O'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'òbi ěn jekukum? — io'e cebe. — Ojojoi ġu buk iat mubapuġ tu ebu'u wetabutpe? — io'e cebe.

Mũġ ma osunuy Jesus pit.

10 Paĩyũ kukukayũ dak Jesus o'jomuymuy jĩjã, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

11 Herodes tak Jesus o'jowayway jĩjã. Warēmtaġ ma Jesus o'jukuk, cesorarayũ dak. Cesay idipat o'ġuòm ip Jesus pe iwaywayway am.

Gebujep waram Jesus o'ġuju Pilatos kay.

12 Ixe kabia dak Herodes Pilatos burem o'e. Kuy bima itakoma jĩjã osodop ip jewewekay.

13 Gebuje Pilatos paĩyũ kukukayũ o'tomuwã, Judeuyũ kukukayũ dak, warara'acat tak Judeuyũ.

14 O'jekawēn cebe ip.

— Ite aġokatkat epetojot okay — io'e. — “Ite aġokatkat warēmtaġ ma ocemutaybitbin,” i juk epe'e owebe — io'e. — Kuy ocekawēn ceweju eyetabun — io'e. — Oxe bit ikērēat o'ġujurũġ ġu—pũġ em tak ka'ũma — io'e. — Te'e ma eyju e'em “Ikērēat kuġ teku,” i — io'e.

15 — Herodes tak o'jekawēn ceweju — io'e. — Herodes xe dak ikērēat kuġ ġu — io'e. — Imēnpuye waram Jesus o'tujupicat ip ocekey. Cedaġ ġu ocewebe bit yaoka am.

16 Imēnpuye imupok puje oḡuwekap jekpiwan ma iju am — io'e Pilatos.

17-18 — Ap! — io'e adeayū ya'ōberen Pilatos pe — Ite aḡokatkat eḡujēm ḡu — io'e ip. — Eyaoka ma! — io'e ip. — Barrabás pit eḡujēm daomūnmūnap'a bewi. Ite aḡokatkat pit eḡujēm ḡu — io'e ip ya'ōberen.

Iḡo epeta bima Pilatos pūḡ ma daomūnmūnap'a beat mujēmjem'uk osunuy. Ixe Barrabás daomūnmūnap'a be osunuy.

19 Kuy bima ixe Barrabás iecuḡap ebekitkit eju o'jenopaḡōḡōm. Jenopaḡōḡōm pima wara'acat o'yaoka. Imēnpuye daomūnmūnap'a be osunuy.

20 Gebuje Pilatos ma Jesus muwekap ojuy o'e.

— Jesus ma oḡuwekap — io'e adeayū be.

21 Adeayū bit Jesus pamupayaat ojuy korosa be ce'ū ām.

— Jesus cuy epeyaokaat! — io'e ip Pilatos pe. — Jesus juy esubamupayaat korosa be ce'ū ām — io'e ip ya'ōberen.

22 — Apēnpuye dak osubamupayaat? — io'e Pilatos. — “Ikērēat o'ḡujurūḡ ḡu,” i ōn e'em — io'e. — Cedaḡ ḡu wuywebe yaoka am — io'e. — Oḡupokupokat acā. Imupokupok puje, juy oḡuwekap — io'e.

23 — Ap! — io'e ip. — Jesus esubamupayaat korosa be — ixeyū bit o'e.

Imēn o'e ip ade em ma. Ya'ōberen o'jewāwā ip. Imēnpuye:

24 — Iteyū bikuyap taḡ oce, biḡ ma cewāwāwāp puxim ip — io'e Pilatos jewebe ma. — Ixeyū etabun imuwekap pa'ore owebe — io'e jewebe ma.

— Ha'a — io'e adeayū be—aweromayū be. — Eybikuyap taḡ cuy oce — io'e Pilatos cebe ip.

25 Imēnpuye Pilatos Barrabás o'ḡujēmat daomūnmūnap'a bewi—iecuḡap ebekitkit eju o'jenopaḡōḡōm'iat o'ḡujēmat—wara'acat o'yaoka'iat o'ḡujēmat—adeayū o'joojuy imujēm ām'iat o'ḡujēmat. Jesus pit o'ḡūm adeayū be.

— Eybikuyap taḡ cuy epe'e cebe — io'e Pilatos. Jesus o'jat ip.

26 Gebuje sorarayū Simāo o'jat. Cirene ka bewiat o'jat ip—koḡūnpi bewi ajēm'ibit. O'jat ip Jesus korosa dujowan co'a kay bima. Korosa o'jomuy ip Simāo a'ōpi'a jeje. O'tujowacat Jesus nomuju.

27 Adeayū dak o'ju Jesus nomuju.

Aoyū dak o'tōn cīcā Jesus kay. Iḡuycūḡ cīcā ip o'e Jesus kay.

28 Imēnpit Jesus o'jekorepēn cekay ip.

— Tū'ū'ūyū — io'e cebe ip—Jerusalēm ka watwat pe—aoyū be. — Eyewewekay acā juy epetōtōn—okay bit ka'ūma — io'e. — Ey'iyū kay dak cuy epetōtōn — io'e.

29 — Ipiat epesupi'ajojo. Ipiat'ajojom pima soat je'e “Icokcok e'em i'it kapkap'ūmayū, i'it'it'ibit'ūmayū dak, i'it muytin'ūm'ibiyū dak,” i — io'e Jesus.

30 — Adeayū ce'ū pin je'e ixe kabia be ipiat'ajojom puye. “Ocejeje juy a'a'at ocemuyū ām,” i je'e ip co'a be. “Ocemunēm cuy,” i je'e ip co'a'ūn'a be — io'e.

31 — “Imēn yopkicat'ip kukuḡ pima, apēn xe'e kuka yopkarawat'ip o'jukuk ip?” i'e'em eyju — io'e Jesus waayū be.

Imēn Jesus o'e cebe ip warēmtaḡ ip jekuḡ puye.

32 Xepxepayū dak o'tujowat ip Jesus eju yaoka am—iecuḡap a'ō kay'ūmayū.

33 Co'a be yajēm puje Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje. Ce'ūat'a ririt'a i omuy co'a butet. Iecuḡap a'ō kay kūyjobit'ūmayū dak o'subamupaya ip wara'at pe korosa be—xepxepayū. Pūḡ korosa o'jomuy ip ipikūykūy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ūḡat kadi. Jesus tak o'jekawēn Deus eju.

34 — Bay — io'e. — Gebum ḡu juy apēn ip warēmtaḡ okuk iap kay, itaybit ḡu ip ajo pēnpēn oceju iam puye — io'e Jesus.

Gebuje dado o'joxikxik ip Jesus pa o'subamupaya'iaiyū. Jesus esay mu'ē'ē ām jewebe o'joxikxik ip ipi ju. Dado karatūḡ'a buxim o'yanuy. Ibararuk o'yanuy.

³⁵ Adeayũ dak osodop Jesus cocom. Judeuyũ kukukayũ bit warẽmtağ o'e ip Jesus pe iwaywayway am.

— Teku warara'acat o'taxijo — io'e Judeuyũ kukukayũ. — Teku Deus emunaẽ bima, juy jewedaxijo — io'e ip iwaywayway am. — Deus pe wuydaxijo am o'taẽ'ibit pima juy jewedaxijo — io'e ip.

³⁶ Sorarayũ dak Jesus o'jowaywayway. Uva'abidi ãm ojuy ip o'e cebe tikõn ãm—tideiboğ'ũmati.

³⁷ — Ën Judeuyũ kukukat pima juy ecededaxijo — io'e sorarayũ.

³⁸ Taperadup toro'i oeku korosa eju Jesus abi ase—tupararukatup—Judeuyũ kukukat teku iap mubapukatup.

³⁹ Gebuje wara'at korosa ejuat Jesus o'jomuymuy—iecuğap a'õ kay kũyjobit'ũmat.

— Ën Deus emunaẽ bima, ocedaxijom cuy ece — io'e ya'õberen Jesus pe. — Ecededaxijo dak cuy — io'e.

⁴⁰ Wara'at ejuat pit jebure o'ğukorẽm korosa ejuat.

— Eparara ğu du Deus puxim? — io'e jebure be. — Wuyewewēju ma wuyju je'ũm korosa eju.

⁴¹ Cedağ wuywebe je'ũ ãm ikẽrẽat cuk adi ağujurũğrũgiap teim — io'e. — Ite bit o'ğujurũğrũğ ğu ikẽrẽat — io'e.

⁴² — Jesus — io'e ixẽ wara'at. — Gebum cuy okay eğuy ãn soat kukukan pima — io'e Jesus pe.

⁴³ — Icẽmãn õn e'em ewebe, ğasũ ma ãn oweju ecesũy onuyapka be—idip cĩcãatka be — io'e Jesus ixẽ wara'at pe.

⁴⁴⁻⁴⁵ Pağo oicuk jekpiwan ma—Deus eju kawẽnwẽnap'a beat epağo—xĩntabi nomudip epağo. Oicuk ipidase ixẽ pağo bit.

Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ i'pi dağ. Kaxiepiat o'jepirẽm. O'jekabia ğu. Ibun ma kabiok oeku—ebapũğ ehora.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'jekawẽn Deus pe.

— Bay — io'e. — Ağ cuy eğuy okay. Je'ũm cuy õn ebikuyap tağ — io'e ya'õberen.

Oe'ũ.

⁴⁷ 100 be sorarayũ kukat o'jeak cekay. Apẽn oe'ũ iap o'jojojo.

— A'õbuyxi soat podi ma — io'e Deus pe. — Icẽmãn ite ağokatkat ikẽrẽat kuğ ğu osunuy — io'e.

⁴⁸ Korosa be ce'ũap com o'je'awero'iyayũ dak o'jepit ip jeduk'a be. O'jepit ip jewekũmpi okakam jeguycũğap pibun.

⁴⁹ Jesus bureyũ dak wũywũy ma korosa wi ip osodop, aoyũ dak—Galilẽa eipi bewi Jesus eju yajẽm'ibiyũ. Kacũğcũğ'i osodop ip Jesus e'ũap cocom.

⁵⁰ Gebuje José o'ju Pilatos kay—Arimatẽa ka bewiat—Judẽa eipi bewiat. Ixe Judeuyũ awẽwẽ'ukat yoboğat osunuy. Xipat cĩcã osunuy. Cũğ cĩcã osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy.

⁵¹ Warara'acayũ juk adi Jesus aoka ojuy osodop ip Judeuyũ awẽwẽ'ukayũ yoboğayũ. José bit ka'ũma. Deus soat kukukan iap wiwim osunuy José bit.

⁵² Oajẽm Pilatos kay ixẽ José.

Gebuje korosa ejuwi Jesus'ũm jebit mukop ojuy o'e.

— Jesus'ũm jebit cuy oju'ukat — io'e Pilatos pe.

— Eju'uk cuy — io'e Pilatos.

⁵³ O'ju i'uğ. Oajẽm. Jesus'ũm jebit o'ju'uk korosa ejuwi José. Jesus'ũm jebit o'jomũnmũn pağõm—idip cĩcãan, irucan. Imũnmũn epere buje, o'tujowat witabikũy kay. Jesus'ũm jebit o'jomõğ witabikũy be ikũykot'isuatkũy be.

⁵⁴ Sexta-feira osunuy. Katpuje jĩjã o'e. Gaxĩn ma jebodoydoyap kabia Judeuyũ be.

⁵⁵ Aoyũ o'ju José eju—Galiléia eipi bewiyũ. Witabikũy o'sukũyjojo ip. Apẽn Jesus'ũm jebit o'jomõğ'iap o'jojojo ip.

⁵⁶ Ibocewi o'jepit ip jeduk'a be. Tõmte' oatõm o'tõmuwekoy ip Jesus'ũm jebit mude'onap ojuy. Kuyaje acã ijebit mude'on ojuy ip osodop, kuy jebodoydoyap kabia buye. Kapikpi kuka o'e kuyaje.

24

¹ Judeuyũ ebodoydoyap kabia bima aoyũ o'jebodoy jawẽwẽap ekawẽn tağ. Kabia'isum pit waram o'ju ip witabikũy kay. Domingo bima ip o'ju. Tõmte' oatõm tujowan o'ju ip Jesus'ũm mude'on ojuy. Jay. Oajẽm ip.

² Yajẽm puje wita'a o'yadobuxik ip yawede—ikũynomudip'a.

³ Oõm ip witabikũy be. Jesus'ũm jebit o'tobuxik ġu ip.

⁴ Yağuybabi'ũm cĩcã ip o'e tobuxik'ũm puye.

— Apẽn xe'e ixexe o'e? — io'e ip jewewebe.

Xepxep ağokatkayũ dak o'jebapuk aoyũ wap—kabi bewiyũ. Cesay kuğ osodop ip isopsupat kuğ.

⁵ Jeparara pibun ma ip o'jẽğ'aecõğcõğ cewap ip. Ağokatkayũ dak o'jekawẽn aoyũ be.

— Tũ'ũ'ũyũ — io'e ip. — Apẽnpuje eyju itaicat kudadam ce'uat topapkũy be? — io'e ip.

⁶ — Ixe ijoce ġu. Deus ixexe o'ğutait waram. O'ğuyu kabi kay — io'e ip. — Gebum cuy epesop ixexe a'õ kay—Galiléia eipi be bima iap a'õ kay.

⁷ “Soat wağo õn,” i mo o'e eywebe. “Ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be oõm ip,” i mo o'e eywebe — io'e ip. — “Obamupaya ip korosa be. Oje'ũ. Imẽnpit xepxep xet kap puje waram ocejetait,” i mo o'e eywebe — io'e aoyũ be ixeyũ ağokatkayũ.

⁸ Gebuje Jesus a'õ kay o'jegebu ip. O'jẽm ip witabikũy bewi.

⁹ Aripit. O'jepit onze beayũ mukũyjo am apẽn cuk ip o'jojojo iam. Jay. Oajẽm ip. Soat o'ğuwẽn ip onze beayũ be—Jesus eju oekuku'iaiyũ be, warara'acayũ be dak.

¹⁰ Maria Madalena soat o'ğuwẽn Jesus emumujuyũ be, Joana dak, Tiago xi dak, warara'acayũ dak. Tiago xi butet Maria i osunuy. Soat o'ğuwen ip Jesus emumujuyũ be.

¹¹ Warẽmtağ ma tũybe aoyũ kawẽnwẽn iãn o'e ip. Itabut ġu ip o'e cekawẽn kay.

¹² Pedro bit dao ma o'ju witabikũy kay. Oajẽm. O'jeerot. Itaburuh. O'jetaburut witabikũy kay. Pağo acã o'jojojo—idip cĩcãat—irucat. Wara'at pit o'jojojo ġu.

— Ka'ũmğu Jesus! — io'e.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be. Yağuybabi'ũm cĩcã o'e.

— Apen xe'e o'e ip Jesus'ũm jebit pe? — io'e jewebe ma. — Poma xe'e ijebit o'tujowat ip? — io'e.

¹³ Ixe kabia be xepxep Jesus eju oekuku'iaiyũ o'ju Emaús ka kay. Emaús ka 10 kilometros osunuy Jerusalém ka wi.

¹⁴ E dağ ip kawẽnwẽn oeku. Apẽn Jesus'ũm o'tobuxik ġu ip witabikũy be iam kawẽnwẽn ip oeku.

¹⁵ Kawẽnwẽn pima Jesus oajẽm ixeyũ kay—xepxepayũ kay. Ceweju ip o'ju e dağ.

¹⁶ Jesus o'jojojo ip. O'jetabiebarẽm ip Jesus teku iam. Tũybe Jesus ce'ũ mabuk opop iãn o'e ip.

¹⁷ — Apẽn eyju kawẽnwẽn e dağ? — io'e Jesus cebe ip.

Topağuycũğcũğ o'jecũcũ ip.

¹⁸ Ixeyũ'in o'jede Jesus pe. Cleopas i ibutet osunuy.

— Soat Jerusalém ka watwat itaybit apẽn o'jebapuk ibo ka be ġasũ iam. Ĕn acã etaybit ġu! — io'e.

¹⁹ — Apẽn xe'e o'jebapuk? — io'e Jesus cebe ip.

— Apên Jesus pe o'e ip iap awêḡ eyawêḡtobuxik ḡu du—Nazaré ka bewiat pe iap awêḡ?
— io'e. — Ixe Jesus Deus ekawên muwênuwên'ukat osunuy. Soat xe ya'ôbuyxi osunuy.
Ocejojojo ḡu iap mubapukpuḡ oekuku Deus a'ôbi. Ixe juk cedaḡ ocemutaybitbitbin —
io'e.

²⁰ — Paĩyũ kukukayũ wuyka kukukayũ dak Jesus o'ḡũm Judeu'ũmayũ be yaoka am.
Jesus pa o'subamupaya ip korosa be — io'e.

²¹ — Ocejũ bit tũybe ixe Judeuyũ taxijo iãn cuk adi oce'e — io'e. — Inaka ebapũḡ kabia
kuy o'kap ce'ũap kabia.

²² Imênpit oce'in ip ocaḡuymubabi'ũm aoyũ — io'e. — Witabikũy be o'ju ip kabia'isum.
Ikudadam ip oeku — io'e.

²³ — Jesus'ũm jebit o'tobuxik ḡu ip ikũy be — io'e. — Ocekay o'jepit ip — io'e. — “Deus
ekawên tojtjot'ukayũ ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. — “Kabi bewiat
ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e. — “Jesus waram o'jetait,” i mo o'e ip ocewebe —
io'e Jesus pe.

²⁴ — Wara'at ocebureyũ o'ju witabikũy kay — io'e. — Apên aoyũ o'e iap taḡ o'tobuxik ip
— io'e. — Jesus pit o'jojojo ḡu ip — io'e Jesus pe.

²⁵ — Eyetaybin wa'ũm cĩcã Deus ekawên muwênuwên'ukayũ'ũm'ũm ekawên — io'e Jesus
cebe ip. — Eyetabun wa'ũm cĩcã!

²⁶ Cedaḡ osunuy Deus xe Cristo imên ipiat'ajo am, je'ũ ãm tak—wuydaxijo am
Deus emunaẽ. Cedaḡ osunuy waram kabi kay jeu am soat kukukan—Deus co'i
ya'ôbacaan—Deus co'i idipan — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jemuwênuwêḡaptup ekawên o'ḡukũyjojo ip soatup ekawên—Deus ekawêntup
ekawên—Moisés emudupmubararaktup ekawên, soat Deus ekawên muwênuwên'ukayũ
emudupmubararaktup ekawên tak. Iboaptup ekawên o'ḡukũyjojo ip.

²⁸ Imên oajêm ip jejuapka kay—Emaús ka kay.

— Bosusu ma buk oju — Jesus o'e cebe ip.

²⁹ — Ocexe juy eḡuy — ixeyũ bit o'e. — Katpuje jĩjã o'e kuy. Kabioḡ wuyju — io'e
xepxepayũ Jesus pe.

Imênpuye Jesus o'ju ceweju ip cexe ip jenũy ã. Oõm ip tuk'a be.

³⁰ Gebuje Jesus pão'a o'yabu jekõn pima ceweju ip.

— Bay, ên xipat — io'e Deus pe.

O'yadakatkat. O'yaũm cebe ip.

³¹ Jetaan ip o'jeak. Teku Jesus iam itaybit ip o'e. Imênpit Jesus o'jepa'ũm.

³² — Oca'ôxabida karabakbakãn oce'e e daḡ oceweju kawênwên pima, Deus ekawên
muwênuwên pima — io'e ip jewewebe.

³³ Gebuje o'jêm ip mesa bewi. Aripit. O'jepit ip Jerusalém ka kay. Jay. Oajêm ip.

Gebuje onze beayũ o'tobuxik ip—jebureyũ. Awerom ip o'tobuxik.

³⁴ — Wuykukukat waram o'jetait — io'e ip xepxepayũ be. — Simão itaicat o'jojojo — io'e
ip.

³⁵ Gebuje xepxepayũ apên Jesus o'e cebe ip iap o'ḡuwên jebureyũ be.

— Jesus o'jebapuk ocekay e daḡ — io'e ip. — Pão'a dakat puje, ocetaybit oce'e teku Jesus
iam — io'e xepxepayũ cebe ip.

³⁶ Dao ma Jesus o'jebapuk aweromayũ kay imên kawênwên pima ip.

— Kaba'ũm cuy epesop — io'e.

³⁷ O'jekuy ip. Iparara jĩjã ip o'e. Tũybe axik iãn o'e ip.

³⁸ — Apênpuye eykuykuykuy? — io'e Jesus. — Apênpuye eyju e'em “Cêm tu Jesus waram
o'jetait?” i? Apênpuye eyetabut ḡu okay? — Jesus o'e.

³⁹ — Ak epe'e obu kay, wui kay dak. Goku tapoa kuybut — io'e. — Obu kukuḡ cuy epe'e
— io'e. — Wui kukuḡ tak cuy epe'e. Asubit'ũm! Axik tu õn eyxe? Axik taohe ḡu. Õn pit
odahe — io'e Jesus.

⁴⁰ Iměn e'em pima, o'jwebumubapuk cebe ip. O'jeweimubapuk.

⁴¹ Iměnpit itabut ġu ma buk o'e ip Jesus kay jecokcok pibun, yaġuybabi'ũm'ũm ip puye.
— Ajo opop eyxe i'o am? — Jesus tak o'e cebe ip.

⁴² Axima yoyoy o'ġũm ip cebe i'o am.

⁴³ O'jat. Etabutpe ip o'jo'o.

⁴⁴ Gebuje o'jekawěn ceweju ip.

— Moisés apěn warěmtaġ itakomaayũ okuk iaptup o'tupmubararak, Deus ekawěn muwěnuwěn'ukayũ'ũm'ũm tak — io'e. — Davi dak apěn warěmtaġ ip okuk iaptup o'tupmubararak Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Ixeyũ'ũm'ũm emudup-mubararakatup pe iap taġ ma ip okuk ikěrěm — io'e. — Eyweju òn pima iboap oġuwěn eywebe — io'e Jesus.

⁴⁵ Ixeyũ mutaybitbin o'e apěnappe Deus ekawěn iam.

⁴⁶ — Iměn e'em iġodup:

Deus emunaē juy ipiat supi'ajo, i. Je'ũ juy, i. Xepxep xet kap puje, waram jetait ġuto, i.

⁴⁷ Ixe a'òbi itabucayũ juy kawěn idipat ġuwěn soat ka watwat pe, i. Koap Jerusalém ka watwat pe juy ġuwěn ip, i. Guyjom wara'atka watwat pe juy ġuwěn ip, i. “Ikěrěat mujurũġrũġap cuy epeyepere,” i juy je'e ip, i. “Ikěrěat mujurũġrũġap eperere buje, Deus ikěrěat ju'uk eywebewi,” i juy je'e ip, i.

Iměn e'em iġodup, — io'e Jesus.

⁴⁸ — Wekawěn epeya'ĩjojo. We'ũap tak epejojojo ma. Soat ka watwat pe juy iboap epeġuwěn — io'e Jesus cebe ip.

⁴⁹ — “Jeya'òmucan òn,” io'e webay eywebe — io'e. — Webay a'òbi òn jeya'òmucan — io'e Jesus. — Deus pe eya'òmucanap wiwim cuy epesop ikaboġatka be—Jerusalém ka be — io'e. — Gaxĩn ma juy jeya'òmucan — io'e cebe ip.

⁵⁰ Jesus ixeyũ o'tujowat Betânia ka be.

Gebuje o'jekawěn Deus eju cebeam ip.

— Bay, xipan cuy teyũku ejukuk — io'e Deus pe.

⁵¹ Bosusu o'ju cexewi ip Deus eju kawěnwěn pima.

Gebuje Deus o'tujowat jewekay, kabi kay.

⁵² — Bay, ěn xipat cĩcã — io'e ip Deus pe tujowacap cocoayũ. — Ka'ũma ma ejo'iat ya'òbacaat — io'e ip cebe.

Gebuje o'jepit ip Jerusalém ka kay. Icokcok cĩcã ip osodop.

⁵³ Deus eju kawěnwěnap'a be osodop ip soat em—yaboġat'a be. — Bay, ka'ũma ma ejo'iat ya'òbuyxiat — i'e'em ip osodop.

JESUS CRISTO MUWĒĜAP EKAWĒNTUP—JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Jesus Cristo oajēm Deus mubapuk am ijodiayū be. Ipi muğē awap Deus mubapukpuk'ukat kuy osunuy. Deus xe osunuy. Deus co'i osunuy.

² Ixe Deus xe osunuy ipi muğēm pima.

³ Deus eju ixē soat o'ğuge—ipi dağat, kabi beat tak. Ka'ūma ma kajuk o'e ipi dağ ixē imujurūğ'ūm pima.

⁴ Ja'ōbi dak ixē itabēğayū mujurūğrūğ'uk osunuy. Ixe icēmān wuymutaybitbin'uk osunuy Deus ekawēn—apēn kaxi wuymukabiahap puxim.

⁵ Ixe oajēm ijodi Deus ekawēn wuymutaybin am. Ade jījā ikērēat mujurūğrūğ'ukayū osodop ijodi. Imēnpit ixē ekawēn muwēnmu'ūm pa'ore osodop ip.

⁶ Ixe ajēm awap Deus warara'acat o'ğudot ijodi ağokatkat. Ja'ōbi o'ğudot. João i ibutet osunuy.

⁷ Oajēm Jesus Cristo muwēn ām—kabiaap puximat muwēn ām ijodiayū be. Ixe o'ğuwēnuwēn adeayū mutabun am cekay.

⁸ João ma ixē Deus mubapukpuk'ukat ġu osunuy. Oajēm ixē muwēn ām acā.

⁹ — Ixe kawēn icēmat wuymutaybitbin je'e — io'e João. — Ixe jajēm ijodi — io'e João. — Soat mutaybitbin jeku Deus ekawēn — io'e João.

¹⁰ Deus mubapukpuk'ukat oajēm ipi kay. Ijodi oekuku. Soat ipi dağacat ixē emumuğē osodop ip. Inaka ibu'u o'e ip jetabun cekay.

¹¹ Jeadipyū kay oajēm—Judeuyū kay. Inaka itabut ġu o'e ip cekay.

¹² Warara'acayū bit ixē kay osodop ip. Itabut ip osodop ixē kay. Imēnpuye:

— Deus ebekitkiyū eyju ġasū, okay eyetabut puye — io'e cebe ip.

¹³ Bekitkit jebapukpuğ ijodi ayacat'uk pewi kapkam puye; ağokatkat aoyū dabi'o pin e'em puye dak; ağokatkat jekpot mujurūğ pin puye dak. Imēn ġu bit wuyju Deus ebekitkin e'em. Ijodiayū Deus ebekitkin e'em Deus ibikuy buye acā.

¹⁴ Deus mubapukpuk'ukat ijodian o'e. Jesus Cristo ijodian o'e. Wuyxe osunuy. Pūğ ma Deus ipot osunuy. Wara'at ka'ūmġu—ixē acā. Ijodiayū ikērēat mujurūğrūğ oekuku. Inaka ixē xe ikukpin cīcā osodop ip. Icēmān ixē Deus ekawēn wuymutaybitbin'uk osunuy. Imēneju:

— Warara'acat podi ma teku idip — i juy ace'e'e wuyewewebe.

¹⁵ João Batista abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku adeayū be. Ixe imēn o'e:

Omuykuiat ma ya'ōbuyxi, i. Ōn pit ka'ūma, i. Okap awap ixē itabēğ osunuy iwağo ma'ġu ōn, i. Imēnpuye obodi ma ya'ōbuyxi ixē ma, i. Ixe kuy oğuwēn eywebe, io'e — João o'e. Imēn abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku João Batista.

¹⁶ Soat kabia ixē xe wuykukpin cīcā ikērēat mujurūğrūğ ma'ġu wuyju. Soat podi ma xipan wuykuğ, ixē xe wuykukpin puye.

¹⁷ — Eyju cūğ ma Deus xe cekawēn tağ jekukum pima — i juk adi o'e'e Moisés'ūm wuydobuyū'ūm'ūm pe. — Deus xe eykukpin cīcā ikērēat mujurūğrūğ ma'ġu eyju — i juk adi o'e'e Jesus Cristo bit.

Ixe kawēn icēmat muwēnuwēn oekuku.

¹⁸ Ka'ūma ma Deus o'jojojo buk. Ixe ipot pūğ ma. Ipot acā o'jojojo. Ipot ikukpin cīcā jebay mubapukpuk'uk osunuy wuywebe. Deus mubapukpuk'ukat ixē.

¹⁹⁻²⁸ Judeuyū kukukayū jepaīyū o'ğuju João Batista kay. O'ğuju ip jekawēn ām ceweju. Jerusalēm ka beayū osodop ip ixeyū Judeuyū kukukayū. Paīyū buywatwat'ukayū dak o'ğuju ip. Levitayū i ibuywatwat'ukayū butet osunuy. Fariseuyū ixeyū o'ğuju João kay.

Betânia ka xe o'jekawën ip. Jordãodi wĩnãbu o'jekawën ip. João iboceayũ mubatisasan osunuy ijudi be. Oajëm ip João kay. Jay. João ibu'u gu o'e jekawën ãm ceweju ip.

– Abu ën? – io'e ip João be.

– Cristo gu òn – io'e João. – Ijodiayũ daxijojo'ukan Deus emunaë gu òn.

– Abu ën? – io'e ma'guto ip. – Elias du ën? – io'e ip. – Deus ekawën muwënuwën'ukat tu ën? Waram guto du ekop ocekey? Kuyjeat tu ën? – io'e ip cebe.

– Ka'ũma – io'e. – Elias gu òn.

– Deus ekawën muwënuwën'ukat tu ën—ocemumuwiwiiat? – io'e ip.

– Ka'ũma – io'e. – Eyemumuwiwiiat gu òn – io'e.

– Abu ën? – io'e ma'guto ip. – Abu ën iap cuy eguwën ocewebe. Abu ën iap muwën pin oceju ocemudocayũ be – io'e ip João be.

– Uk'a'ũmat pe wuyjuyũ mukũyjojom pit òn – io'e João. – “Ikërëat mujurũgrũgap cuy epayepere,” i òn e'em cebe ip. “Wuykukukat jajëm,” i òn e'em. “Kũyjobin cuy epesop ya'ò kay,” i òn e'em cebe ip – io'e. – Imën òn e'em cebe ip Isaías ekawën tag—kuyat ekawën tag—Deus ekawën muwënuwën'ukat ekawën tag – io'e.

– “Deus ekawën muwënuwën'ukat gu òn,” i juk ece ocewebe, “Eymumuwiwiiat gu òn,” i dak, “Elias gu òn,” i dak – io'e ip. – Apënpuye dak ën wuyjuyũ mubatisasan? – io'e ip.

– Òn ma ijodiayũ mubatisasan idibi be – io'e João. – Wara'at pit omuy wuyparakpe. Eyetaybit gu ixem. Deus ekawën eymutaybitbin cuk adi ojekuku. Gasũ bit ixeyeymutaybin. Omuykuiat ya'òbuyxiat. Òn pit ixeyeymutaybin. Wa'òbuyxi gu òn pit ixeyeymutaybin – io'e João.

²⁹ Kuyaje João jekay Jesus ajëmap o'jojajo.

– Ak'i juy epe'e! – io'e João adeayũ be. – Teku Deus emunaë. Paĩyũ cordeiro aokaka'uk osodop ip ikërëat uk am wuydobuyũ'ũm'ũm pewi – io'e. – Imënpuxim teku je'ũ ikërëat uk am wuywebewi – io'e.

³⁰ – Ixe oguwën eywebe kapusu – io'e. – “Gasũ bit wara'at Deus ekawën jeymutaybin,” i juk oce eywebe. “Okap awap ixeyeymutaybin ijabëg osunuy iwaço ma'gu òn,” i juk oce eywebe. “Imënpuye ixeyeymutaybin. Òn pit ixeyeymutaybin. Wa'òbuyxi gu òn pit” i juk oce eywebe – io'e.

³¹⁻³³ – Òn pit wetaybit gu ogyuy abu ixeyeymutaybin osunuy iam. Imënpit Israel naxeyeymutaybin mutaybin ojuy ogyuy abu Deus emunaë iam. Imënpuye ojot ijodiacat mubatisasan – io'e. – Òn pit wetaybit gu ogyuy abu ixeyeymutaybin iam – io'e João. – Imënpit Deus cuk o'e owebe: “Obiõgbuk jeyeymutaybin wemunaë kay,” i. “Ixe be jeedop,” i. “Ixe epejojajo,” i. “Ixe jeyeymutaybin guõm ijoceayũ be,” i. Imën omudocat cuk o'e owebe – io'e—João o'e.

Imën João Jesus muwënuwën oekuku.

– Deus biõgbuk ojojajo – io'e João. – O'kop kabi kadiwi. Pukaso jo'i osunuy ibiõgbuk. Jesus abi jeje o'jecũg – io'e João.

³⁴ – Ixe ma ojojajo. Ixe Deus ipot. Iboap oguwën eywebe – io'e João iboceayũ be.

³⁵ Kuyaje João Batista waram Jesus o'jojajo. João cũg'i osunuy jeyeymutaybin eyeymutaybinayũ eju—xepxepayũ eju.

³⁶ Jesus cũg'cũg' o'e cewap ip.

– Ak'i juy epe'e! – io'e João. – Teku Deus emunaë – io'e. – Cordeiro e'ũap co'i teku je'ũ ikërëat uk am wuywebewi – io'e.

³⁷ Iboap co buje, Jesus kay o'ju ip João eju eyeymutaybinayũ—xepxepayũ. João ip o'suiwat Jesus kay jeju am.

³⁸ Jesus o'jekorepën.

– Ajo-kudadam eyju? – io'e Jesus.

– Ocemutaybitbin'ukat, poce ën? – io'e ip.

³⁹ – Ga'a onuyuyap'a kay aju – io'e Jesus.

O'ju ip Jesus eju. Oajëm ip Jesus nuynuyap'a be. Katpuje ip oajëm—16 hora bima. Uk'a be ip oòm. Jesus eju ip osodop ixe kabia.

⁴⁰ Pũg ma ixeyũ'in André i osunuy—xepxepayũ'in. André kuy João ekawën itaybit osunuy. Imêneju Jesus eju o'ju. Ixe André Simão kitpit osunuy.

⁴¹ Gebuje André o'ju Simão kay—jewago kay.
— Cristo oacetobuxik — io'e Simão be.
(Wuydaxijo am Deus emunaë iape Cristo.)

⁴² O'tujowat Jesus kay. Jesus Simão o'jojojo.
— Ën aco'i Simão — io'e. — João ipot aco'i ën. Wara'at ebuten gasũ — io'e. — Ojomõg ebuten. Céfo i ebuten je'e — io'e Jesus.
(Céfo Pedro iape Grego a'õm, wita'a iape Mundurukú a'õm).

⁴³ Kuyaje:

— Cum puk õn Galiléia eipi kay — io'e Jesus.
Jesus Filipe o'tobuxik e dağ pima.

— Filipe, oweju juy ejeku — io'e.

⁴⁴ Filipe Betsaida ka bewiat osunuy, André dak, Simão Pedro dak. Pũgka bewiat ip osodop.

⁴⁵ Gebuje Filipe Natanael o'tobuxik.
— Deus emunaë oacetobuxik — io'e Natanael be. — Moisés ixe muwëğaptup o'tupmubararak kuyje — io'e. — Deus a'õbi o'tupmubararak. Deus ekawën muwënuwën'ukayũ'ũm'ũm tak ixe muwëğaptup o'tupmubararak. Jesus i ibutet. José'ũm ipot ixe, Nazaré ka bewiat — io'e.

⁴⁶ — Apën ën e'em? — io'e Natanael. — Nazaré ka bewi gu Deus emunaë jajëm — io'e.

— Ejot cuy ijom — io'e Filipe bit.

⁴⁷ Jesus Natanael o'jojojo ajëm pima.
— Ak'i juy epe'e — Jesus o'e jeweuacat pe. — Teku Israel naxegebit — io'e. — Wuymuğuykukuku'ukat gu teku! Icëmãn e'e'ukat ma teku! — io'e.

⁴⁸ — Ën pit ojojo gu buk — io'e. — Apëntak ën etaybit õn? — io'e Natanael.
— Filipe be enomuwã buje õn ejojo wũy ma'gu ën — io'e Jesus. — Ën figueira'ip kabicuk pe bima ejojo õn — io'e. — Wa'õbacaam õn ejojo — io'e.

⁴⁹ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Ën ma Deus ipot — io'e. — Icëmãn ën ma Israel naxegebitbiyũ kukukat — io'e.

⁵⁰ — Etabut okay, “Ën figueira'ip kabicuk pe bima ejojo õn,” i juk oce buye. “Jesus itaybit cĩcã,” i ën e'em. Guyjom pit obacaap ojomõg ijodiacayũ be. Iboap epejojojo. “Soat podi ma Jesus ya'õbaca,” i ece gëbujë bit — io'e.

⁵¹ — Icëmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus soat pe ijodiacayũ be. — Soat waço õn — io'e. — Koce'i je'e kabi. Deus ekawën tojotjot'ukayũ je'kop okay. Jeu dak ip oxewi. Soat iboap epejojojo — io'e Jesus cebe ip.

2

¹ Xepxep xet kap puje Jesus o'ju jewebumũnap epeta kay. O'ju jeweu etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju. Judeuyũ peta muğëğë'uk osodop ip jewebumũn puje. Caná ka be peta o'gugë. Ibo ka Galiléia eipi be o'sukadop.

² Jesusyũ juk o'tomuwa ip. Ixi dak o'ju ceweu ip.

³ Gebuje uva'abidi kay o'e ip o'ti'ũm puye.

— Uva'abidi o'ti'ũm — io'e ixi Jesus pe.

⁴ — Aĩ — io'e Jesus. — I'e but gu iboap owebe. Gasũ bit cũg gu owebe Deus a'õbacaap mõgãm.

⁵ Gebuje ixi o'ju peta iwat a'õbuywatwat'ukayũ kay.

— O'it a'õ kay juy epe'e — io'e cebe ip.

⁶ Idibi mŭn'a o'yadop iboce 6 be. Wita'a muğëğë o'yadop yaboğat'a. 80 litro opop pŭğ'a be idibi, 100 litro dak. Judeuyŭ jewebuwywuy'uk ip osodop jekŏn puje, jekŏn epere buje dak. Jevasília wuywuy'uk osodop ip soat em. Imēnpuye ti'ade o'tidop iğo'a be.

⁷ O'jekawēn ibuywatwat'ukayŭ be ixē Jesus.

— Idibi juy epetibu ite'a munopapŭn ām—pote'a munopapŭn ām — io'e. — Epeya-munopapŭnpŭn cuy ip idibim — io'e.

Idibi o'eimuŏm ip pote'a be. Yanopapŭn o'e.

⁸ — Ti'in cuy epeti'uk yabewi — Jesus o'e cebe ip. — Eyekariwa kay juy epetidujowat — io'e.

O'ti'uk ip yabewi. O'tidujowat ip jekariwa kay.

⁹ Idibim ġu o'e. Uva'abidim o'jediewexat. Peta iwat o'tikŏn. Peta iwat ma itaybit ġu o'e abu o'timuwexat uva'abidim iam. O'ti'uk'iaiyŭ bit itaybit o'e.

Gebuje peta iwat jewebumŭniat o'tomuwā.

¹⁰ — Soat oceju koam tikujŭjāti ŭmŭm ocebureyŭ be. Ibeğbeğ ip pima, oceju tikŏđmati ŭmŭm cebe ip. Ēn pit imēn ġu e'em. Gasŭ acā tikujŭjāti ŭmŭm ēn ocewebe! — io'e.

¹¹ Imēneju ceweju etaybitbinayŭ oitabun cekay.

— Deus a'ŏbacaap kuğ teku — io'e ip.

Jesus idibi o'timuwexat uva'abidim. Jesus koam wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapuk Caná ka beayŭ etabutpe Galiléia eipi be. Őn Deus a'ŏbacaap kuğ iap o'ğubapuk adeayŭ be.

¹² Iboap tomukadi Jesus o'ju Cafarnaum ka be. O'ju jexi eju, jekitpityŭ eju dak, doze beayŭ eju dak. Ade xet ġu osodop ip iğo ka be—pŭğpŭğ ā.

¹³ Gebuje o'ju Jerusalém ka kay jewēju etaybitbinayŭ eju. O'ju ip Judeuyŭ epeta kay. Peta mujurŭğrŭğ'uk osodop ip Judeuyŭ jeğebu am Egito eipi bewi Deus wuydohuyŭ'ŭm'ŭm o'tujujēm iap kay. Páscoa i iğo epeta butet osunuy.

¹⁴ O'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboğat'a kay. Oajēm. Oŏm. Adeayŭ o'jojojo ya be. Biopak teidada'ukayŭ o'jojojo uk'a naxirŏğ pe. Carneiro teidada'ukayŭ dak o'jojojo. Pukaso deidada'ukayŭ dak o'jojojo. Soat ip o'jojojo yanaxirŏğ pe. Ajēmjemayŭ edinheiro mutrokakan ip osodop warara'acayŭ.

¹⁵ Jesus oitakomān uk'a becat kay. Ixibu o'subumukirik bŏrŏbum. Iŏhŏyŭ o'ğuwat ya bewi soat. Bioooh. Aki kay o'ğujēm. Dinheiro mutrokakan'ukayŭ dak o'ğujēm. Biopak deidada'ukayŭ dak o'ğujēm. Carneiro deidada'ukayŭ dak o'ğujēm. Soat ip o'ğujēm. Buğ. Dinheiro mutrokakan'ukayŭ emesa o'ğuy'at. Duooooh. O'jedu. Soat o'ğudu dinheiro isurŭğat mesa bewi.

¹⁶ — Soat cuy epetujujēm ite'a naxirŏğ pewi! — io'e Jesus pukaso deidada'ukayŭ be. — Webay duk'a be ġu juy epeteidada! — io'e.

¹⁷ O'jeğebu ip Deus ekawēn kay doze beayŭ. Ibodup pe ibararak opop:

Bay, ijop'a eduk'a! i. Inaka warēmtağ e'em ip ite'a be, i. Imēnpuye wetakoma jŭjā, i.

¹⁸ Gebuje Judeuyŭ kukukayŭ o'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ŏbi iteyŭ eğujēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi? — io'e ip Jesus pe. — Deus a'ŏbacaap cuy ejomŏğ ocewebe — io'e ip. — Iboap mŏğ puje, “Cŭğ ma cebe iteyŭ mujēm ām,” i kuka oce'e — io'e ip.

¹⁹ — Eywebe Deus eju kawēnwēnap'a muy'at puje, wara'at'a juy oyamuy ŏn ma — io'e Jesus. — Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy uk'a — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ — Iba'ore ewebe wara'at'a muy ām xepxep xet — io'e ip. — Oceju ite'a muymuy ade koato—46 koato — io'e ip Jesus pe.

²¹ Jesus ekawēn cekawēn pa'arēm o'e cexe ip. “Uk'a” i'e buje, jejebit o'ğuwēn Jesus.

²² Ce'ŭ'ŭayŭ xewi Deus pe Jesus muyu buje, Jesus ekawēn kay o'jeğebu ip doze beayŭ.

— Deus ekawēntup pe ibararak icēmān — io'e ip. — Jesus icēmān o'e'e ocewebe — io'e ip jewewebe.

²³ Adeayũ oitabun Jesus kay ixe Jerusalém ka be bima—Judeuyũ Páscoa epeta muğēğēm pima. Ōn Deus a'ōbacaap kuğ iap o'ğubapukpuk Jesus. Iboap co buje itabut o'e ip cekay. Imēnpit Pūğpūğayũ yopīt ma itabut o'e.

²⁴ Jesus pit itaybit osunuy apēn ixeyũ jewağuyğuy iam. Imēnpuye ibapuğ ğu o'jewemuwēn cebe ip.

²⁵ Abu-be Jesus e'em: — Apēn teku jewağuyğuy — i? Ka'ũma be ma. Jewewebe ma itaybit osunuy.

3

¹⁻² Ixima be Nicodemos oajēm Jesus kay. Nicodemos ya'ōbuyxiat osunuy. Judeu osunuy. Fariseu osunuy.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e Jesus pe. — Ocetaybit ēn ocemutaybitbin'ukat iam. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat ēn. Deus a'ōbacaap mōğmōğ'ukat ēn. Abu-be Deus a'ōbacaap mōğ put? Deus bikuyap tağ jekuku'ukat pe acã! Ocexe ēn Deus xewiat — io'e Nicodemos.

³ — Icēmãn ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Waram eykap'ũm pima, iba'ore Deus pe eykukan — io'e.

⁴ — Apēn kuka dak waram akap aypa bima? Iba'ore! — io'e Nicodemos. — Waram xe'e kuka aãm wuyxi uk pe? Iba'ore! — io'e.

⁵⁻⁶ — Aoyũ uk pewi wuykap puje, wuyebay ipotpoyũm acesop — io'e Jesus. — Deus biōğbuk a'ōbi bit Deus ebekitkiyũm acesop. Wuyayuyisum aceku. Icēmãn ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Idibi be eymubatisasan'ũm pima Deus eykukukan ğu je'e, Deus biōğbuk eywebe'ũm pima dak — io'e.

⁷ — “Deus ebekin cuy eğuy,” i ōn e'em ewebe — Jesus o'e. — “Ağuyisum cuy ejeku,” i ōn e'em ewebe. Ağuybabi'ũm ğu juy eğuy wa'ō kay — io'e Nicodemos pe.

⁸ — Kabido jekpiwan ma pidojum. Kabido a'ijojom pit wuyju. Eyetaybit ğu poma pidojum iam, pomawi o'subidodot iam tak. Imēnpuxim eyetaybit ğu dak apēn kuka Deus ebekitkiyũm acesop ibiōğbuk a'ōbi iam — io'e.

⁹ — Apēn paxi kuka o'jebapuk? Ekawēn pa'arēm oxo — io'e Nicodemos.

¹⁰ — Ēn Israel naxeğebitbit mutaybitbin'ukat—Judeuyũ mutaybitbin'ukat — io'e Jesus. — Ēn pit a'ōbuyxi adeayũ xe. Apēnpuye dak wekawēn pa'arēm exe? — io'e.

¹¹ — Icēmãn ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Wetaybicap muwēnuwēn ōn. Kuy ojojojoiat muwēnuwēn ōn. Inaka ēn wekawēn kay ğu — io'e.

¹² — Ipi dağayũ e'eap muwēnuwēn pima, etabut ğu wekawēn kay. Kabi beayũ e'eap muwēn puje, iboap kay dak etabut ğu kuka epe'e — io'e.

¹³ — Warara'acat ğu o'kop kabi kadiwi o'jojojoiap muwēn âm ipi dağacat pe. Ōn acã okop — io'e. — Soat wağo ōn — io'e.

¹⁴ — Moisés puybujo'iatpu o'subumu'ây ip-takũbi dağ—bronze muğēğēbu. Uk'a'ũmat pe o'subumu'ây kuyje. Iğobu kay ceak'ibiyũ oe'ũ ğu puybu nuy pibun. O'je'ada ip soat. Imēnpuxim itakomaayũ obamupaya korosa be we'ũ âm. Soat wağo ōn — io'e.

¹⁵ — Okay itabucayũ yağuyisum jeku ğasũ—soat ip. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ũ buje dak — io'e Jesus.

¹⁶ — Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye jekpot o'ğudot wuykay. Pūğ ma ipot. Ixe ipot kay wuyetabut pima, soat em ğu wuye'ũ acesop. Ce'ũ'ũayũm ğu acesop. Waram acejetait. Soat em wuyetait acesop Deus xe — io'e.

¹⁷ — “Ipiat osupi'ajoat eywebe ikērēat kuğ eyju oxo buye,” i'e ojuy ğu Deus. Imēnpuye jekpot o'ğukop ipi kay. O'ğudot ipi dağayũ daxijo am ipiatpi'ajojoap kay cuap puxim — io'e.

¹⁸ — Deus ipot pūğ ma. Deus e'em ğu “Ikērēat kuğ eyju oxo,” i jekpot kay itabucayũ be. Deus kuy o'e “Ikērēat kuğ eyju oxo,” i itabut'ũmayũ be bit, jekpot kay itabut'ũm puye.

¹⁹ Deus ipot osodot ipi kay apên ikêrêat Deus xe iap mubapuk am wuywebe, apên cûğ ma iap mubapuk am tak. Ixe kabiaap puxim. Ijodiayũ bit ikêrêat mujurũğrũğ. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip. Imênpuye ip ibu'u jetabut am Deus ipot kay — io'e.

²⁰ — Ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ ibu'u jĩã jemutaybinan ajo ikêrê Deus xe iam. Imênpuye Jesus ekawên a'ĩjojom ġu ip. Ibu'u jĩã ip warara'acat pe itaybit am ikêrêat mujurũğrũğ teyũku iam. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip — io'e.

²¹ — Idipat mujurũğrũğ'ukayũ bit itabut Deus ipot kay, õn pit Deus ekawên tağ jekukum iap mubapuk am warara'acat pe. Kabia dağ jekuku'ukat puxim ip — io'e. Imên Jesus o'jekawên Nicodemos eju.

²² Guyjom Jesus o'ju Judéia eipi kay. Jeweju etaybitbinayũ eju o'ju—doze beayũ eju. Iboceayũ mubatisasan osodop ip.

²³ João Batista dak Enom ka be osunuy. Imubatisasan ip osunuy iboceayũ mutaybit am teyũku João Batista ebekitkiyũ iam. Salim ka xe osunuy tiboğ puye. Adeayũ cucum o'e João kay. Imên João imubatisasan ip osunuy,

²⁴ daomũnmũnap'a be ġu buk puye.

²⁵ João eju etaybitbinayũ o'jewa'õxixik ip Judeu eju.

— Abu ġu cûğ ma wuyjuyũ mubatisasan teyũku webekitkiyũ iap mubapuk am? — io'e ip jewewebe. — Jesus ġu xe'e? — io'e ip. — João Batista ġu xe'e? — io'e ip jewewebe.

²⁶ Imênpuye o'jekawên ip João eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Ağokatkat iboceayũ mubatisasan ġasũ! Kuy bima ixe oceweju oeku Jordão wĩnãbu bima — io'e ip. — Ixe juk adi eġuwên ocewebe — io'e ip. — Soat iboceayũ cum cekay acã oceju ixe ebekitkiyũm ġasũ bit i'e am — io'e ip.

²⁷ — Ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay buye — io'e João bit. — Deus acã wuymõğmõğ wuya'õbuyxian — io'e.

²⁸ — “Õn pit Cristo ġu—Deus emunaẽ ġu õn,” i juk adi oce eywebe — io'e João. — “Deus acã omudot tot awap,” i juk adi oce eywebe. Kuy wekawên epeya'ĩjojo — io'e João.

²⁹ — Wuyewebumũn puje jewebumũnat jetayxi bum — io'e João. — Jewebumũnat pure bit jewebumũnat xe nuynuy. Ibure icokcok e'em jewebumũnat icokcok puye. Jewebumũnat pure buxim õn — io'e João. — Õn tak ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay ya'õkayayũm — io'e.

³⁰ — Ade jĩã je'e ip Jesus a'õ kayayũm. Wa'õkayayũ bit ade ġu je'e ip—pũğpũğ ã. Imênpit ocokcok cĩcã — io'e João.

Imên João o'jekawên jeweju etaybitbinayũ eju.

³¹ Kabi kadiwi oajëmiat itaybit cĩcã. Soat podi ma itaybit. Ipi dağat pit ka'ũma. Itaybit ipi dağayũ e'e am. Ipi dağayũ e'e am acã kawênwên. Kabi bewiat pit itaybit cĩcã.

³² O'jojoiap muwënuwën ixe. O'ya'ĩjojoiap muwënuwën tak. Inaka pũğpũğ acã itabut ya'õ kay.

³³ Ixe a'õ kay itabucat pit e'em: — Deus cûğ wuykuğ — i soat pe jebureyũ be.

³⁴ Deus emumudot Deus ekawên muwënuwën. Cebay tacup ġu. Jebiõğbuk muõmõm jekpot pe. Imênpuye soat em jebay biõğbuk a'õbi jekukum ipot.

³⁵ Deus xe jekpot kukpin cĩcã. Imênpuye soat ja'õbacaap o'ğũm jekpot pe.

— Okpot pit wa'õbaca jo'i — io'e Deus.

³⁶ Deus ipot kay itabucat yağuyisum jeku ijodi bima. Ce'ũ buje itait jeenuy Deus xe. Itabut'ũmat pit Deus xe ġu ma jeenuy itait. Soat em Deus itakoma jĩã cekay—ja'õ kay kũyjobit'ũmat kay.

4

1-3 Ibocewi Jesus o'jëm Judéia eipi bewi, Fariseuyũ Jesus awëğ o'yawëğtobuxik puye. Adeayũ juk Fariseuyũ o'ğukũyjojo.

— Ade ġu João Batista eju etaybitbinayũ — io'e Fariseuyũ be. — Jesus eju etaybitbinayũ bit ade jĩã — io'e ip. — Ade iboceacat mubatisasan Jesus — i napa ma o'e ip.

Imēnpit Jesus ġu iboceacat mubatisasan osunuy idibi be—ceweju etaybitbinayũ acã.

Jesus epit ojuy Galiléia eipi kay jewēju etaybitbinayũ eju.

⁴ — Ga'a aju Samaria eipi daġ — io'e Jesus.

— Ga'a — io'e ip.

⁵ Ibocewi oajem ip aġoka be—Sicar ka be. Kuyje Jacó jekat o'ġũm jekpot pe—José be. Sicar ka José katpuk tēġ ma o'sukadop.

⁶ Jesus o'ju idibikũy kay. Iġokũy Jacó juk o'sukũykocat kuy bima. Jesus taopipi o'e cũġcũġãm. Jebodoy am oabik. Oabik idibikũy xe o'sukopibareren puye. Kaxicuġ o'e.

⁷⁻⁸ Jesus eju etaybitbinayũ o'ju aġoka be jexat pum.

Ijēm ip puje, ayacat oajēm ikũy be—Samaria eipi beat. Idibi bu ojuy oajēm.

Gebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Etibu buk wekōnaptim — io'e Jesus.

⁹ — Ap! — io'e. — Ēn Judeu. Ōn pit Samaria eipi beat — io'e ayacat. — Apēnpuye ěn e'em owebe “Etibu buk wekōnaptim,” i? — io'e.

Judeuyũ ibu'u jĩã osodop Samaria eipi beat ewa'e bewi jekōn ãm. Imēnpuye ayacat o'e ibu'u jewa'e beati ũm Jesus pe.

¹⁰ — Deus tei'ũma iũmũm wuywebe. Etaybit ġu iboam — io'e. — “Etibu buk wekōnaptim,” i oce ewebe. Etaybit ġu dak abu ōn iam — io'e. — Etaybit ōn ibima, “Etibu buk wekōnaptim,” i kuka ece owebe. Oxewi tiojuyjuy bima, ekōnaptim kuka otiũm ewebe. Itedi kōn puje, aġuyisum eceku. E'ũ buje dak soat em etait ecesũy Deus xe — io'e Jesus.

¹¹ — Tapu — io'e. — Tibubuap kuġ ġu ěn — io'e. — Ikũyberen cĩcã idibikũy. Pomawi kuka iġodi etibu—wuymutaiticapti? — io'e.

¹² — Ocedobu'ũm ya'ōbuyxi osunuy—Jacó'ũm — io'e ayacat. — Soat xe ya'ōbuyxi osunuy. Ixe'ũm itekũy o'sukũykocat ocewebeam kuyje. Ixe Jacó'ũm tikōnkōn'uk osunuy itekũy bewiati. Cebekitkiyũ dak tikōnkōn'uk osodop, iōhōyũ dak. Ya'ōbuyxi osunuy ix'e'ũm Jacó'ũm. Ēn pit ibodi ma'ġu a'ōbuyxi? — io'e Jesus pe.

¹³ — Itekũybewiati kōn puje, waram tak ebipuruk ece'e — io'e Jesus.

¹⁴ — Wemudiũmti kōn puje bit, waram ebipuruk ġu ece'e—pũġ em tak ka'ũma — io'e. — Wemudiũmti bit tiwaru. Idi'a buxim je'e ewebe—tiapep'ũmati buxim. Imēnpuxim je'e wemudiũmti. Tiapap ġu je'e. Wemudiũmti kōn puje, waram eybipuruk ġu epe'e. Itedi kōn puje, eyaġuyisum epeku ijodi. Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ũ buje dak — Jesus o'e cebe.

¹⁵ — Tapu — io'e. — Itedi buk etiũm owebe! — io'e. — Etiũm waram obipurukap puxim — io'e. — Etiũm puk waram ijoce tibum wajēmap puxim — io'e Jesus pe.

¹⁶ — Ektop cuy eġudot okay — io'e cebe. — Ektop eju juy ecepit — io'e.

¹⁷ — Tã — io'e. — Oktoptep ġu — io'e.

— Icēmãn ěn e'em “Oktoptep ġu,” i — io'e.

¹⁸ — Cinco beayũ eju juk a'ġu ecewebumũn—emumukukukyũ eju — io'e. — Gasũ ewejuat ektop ġu — io'e. — Imēn ikērē Deus xe — io'e. — Icēmãn ěn e'em pit “Oktoptep ġu,” i — io'e.

¹⁹ — Tapu — io'e. — Gasũ bit iba'arēm ġu o'e oxe. Ēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ma — io'e ayacat.

²⁰ — “Cũġ ma wuywebe Deus kay ġebum ma ijoce ma—co'a be—Gerazim'a be,” i juk adi o'e ocedobuyũ'ũm'ũm. Eyju bit Judeuyũ. “Cũġ ma wuywebe Deus kay ġebum am wara'atka be ġu—Jerusalém ka be acã,” i eyju e'em — io'e. — Abuyũ icēm ġu e'em exe? — io'e Jesus pe.

²¹⁻²² — Tũ'ũ, eya'ōpicũġcũġ cuy wa'ō kay — io'e Jesus. — Eyju Samaria eipi beayũ — io'e. — Eyju e'em Deus pe “Ēn ma ocekkukat,” i. Imēnpit eyetaybit ġu abu ix'e iam. Ocejju bit

Judeuyũ. Ocejũ bit ocetaybit abu ixe iam. Deus Judeu o'taẽ ijodiyũ daxijojo'ukan, – io'e. – Guyjom ma “ ‘Ën ocekkukat,’ i juy ace'e wuyebay be Gerazim'a be acã,” i'ũmũ epe'e; “Jerusalém ka be acã,” i'ũmũ dak. Soat ka dağ “Ën ocekkukat,” i epe'e'e cebe – io'e.

²³ – Gaxĩn ma Deus pe eykukukan epesop – io'e. – Ixe bikuyap tağ epeku. Ixe ekawẽn kay kũyjobin epesop. Imẽn eyeku buje, Deus kay ġebum epesop soat em. Eyebay ibikuy imẽn ma eyeku am – io'e Jesus.

²⁴ – Deus ijebitbet ġu. Ijo ba'ore eywebe – io'e. – Ixe kay juy ġebum epesop ijojom ġu ma'ġu. Ixe biõğbuk a'õbi juy epesop ġebum cekay. Cekawẽn tağ tak cuy epesop ġebum cekay—kawẽn icemat tağ – io'e Jesus.

²⁵ – Wetaybit Cristo omuyku iam. Wuydaxijo am Deus emunaẽ omuyku – io'e ayacat. – “Deus emunaẽ ixe,” i wuyju e'em, “Wuydaxijo ixe,” i dak – io'e. – Yajẽm puje soan ocemutaybin ixe – io'e.

²⁶ – Õn ma Cristo – Jesus o'e ayacat pe. – Õn ma kawẽnwẽn eweju – io'e.

²⁷ Iboam e buje, ceweju etaybitbinayũ o'jepit Jesus kay jexat kuğ. Yağuybabi'ũm o'e ip ibapuğ ma Jesus ayacat eju kawẽnwẽn puye. Imẽnpit:

– Ajo-kay ãn ayacat xewi? – i'ũmũ o'e ip Jesus pe.

– Apẽnpuje ãn kawẽnwẽn ayacat eju? – i'ũmũ dak ip o'e cebe.

²⁸ Gebuje ayacat o'jepit jeka kay. O'ju jeka beacat kay. Timũn'a o'yaiwat idibikũy xe. Jay. Oajẽm.

²⁹ – Epesot cuy ağokatkat com – io'e cebe ip—jeka beacayũ be. – Idibikũy xe omuy – io'e. – “Ën cuk adi ikẽrãt eğujurũğrũğ,” i juk o'e owebe – ayacat o'e. – Ixe xe'e Cristo? – io'e. – Ixe xe'e Deus emunaẽ? – io'e ayacat.

³⁰ O'ju ip Jesus kay. O'jẽm ip ağoka bewi.

³¹ Ağoka bewiyũ ajẽm awap ceweju etaybitbinayũ o'jekawẽn Jesus eju.

– Ocemutaybitbin'ukat – io'e ip. – Juku wuyxat – io'e ip. – Ga'a acekõn! – io'e ip.

³² – Oxat ġu omucokcokcoğ—wara'at acã. Eytaybit ġu iboam – io'e—Jesus o'e.

³³ – Warara'acat xe'e ixat o'tojot cebe? – io'e ip jeweweju.

³⁴ – Eyju ma eycokcok eyxat kuğ pima. Õn pit ocokcok omudocat bikuyap tağ weku am – io'e. – Omudocat kapikap o'ğũm owebe. Ocokcok oce wekapikap mu'ũm ãm – Jesus o'e cebe ip.

³⁵ – “Ebadipdip kaxi kap puje, wuyku beat'a yaop je'e,” i eyju ma e'em. “Gaxĩn ma yaop,” i õn pit e'em eywebe. Imẽnpuxim eyxe adeayũ ibu'u jemutabun am okay. “Ak'i epe'e iteyũ kay—ajẽmjẽmayũ kay,” i õn pit e'em – Jesus o'e. – “Gaxĩn ma ip itabun okay,” i – io'e.

³⁶ – Kadaidaidada'ukat jekapikaptei bubum, jeku beat'a bubu'ukat tak. Icokcok e'em ip jeku beat'a kuğ pima. Imẽnpuxim omuwẽnuwẽn'ukat icokcok je'e warara'acat pe itabut puje, warara'acat mutabunbun'ukat tak. Itabucayũ soat em itait jeedop ip webay xe kabi be – Jesus o'e.

³⁷⁻³⁸ – Õn cuk eymuju omuwẽn ãm adeayũ be. Icẽmãn wuyju e'em “Wara'at taidadam. Wara'at pit yabubum,” i. Imẽnpuxim pũğpũğayũ omuwẽnuwẽn. Warara'acayũ itabut'ũmayũ mutabunbun. Adeayũ epeğutabun ġasũ cebe ip omuwẽn puje. Itabut je'e ip warara'acayũ kuy omuwẽn puye – Jesus o'e.

³⁹⁻⁴⁰ Gebuje ağoka bewiyũ oajẽm cekay—Jesus kay. Oitabun ip cekay. Ade oitabun Samaria eipi watwat. Itabut ip o'e ayacat o'jewemuwẽn puye.

– “Ikẽrãt eğujurũğrũğrũğ,” i juk xeku o'e owebe – i juk ayacat o'e cebe ip.

Itabut ip o'e cekay.

– Ocexe juy eğuy – io'e ip Jesus pe.

– Ha'a. Oğuy – io'e.

Xet. Xet. Xepxep xet osunuy iğo ka be.

41 Warara'acayũ Jesus kay itabut o'e cekawën co buje. Ade jĩã itabut o'e cekay.

42 — Koap ma ekawën oceya'ĩjojo. Imēnpuye ocetabut cĩcã ixē kay — io'e ip ayacat pe. — Ixe ekawën oceya'ĩjojo ġasũ bit. Ixe ipi daġacat taxijojo'ukat wuyxe — io'e ip.

43 Xepxep xet o'kap. Jesus waram o'ju Galilėia eipi kay. Ixe ka Galilėia eipi be o'sukadop—Nazarė ka.

44 — Warara'acayũ xe Deus ekawën muwēnuwēn'ukat ya'õbuyxi. Jeka beacat xe bit ka'ũma — i juk o'e Jesus.

45 Galilėia eipi watwat pit Jesus o'topabijurũġ. Icockok ip o'e. Jesus osunuy ya'õbuyxi cexe i Peta muġēġēm ip osodop Jerusalém ka be. Jerusalém ka be bima Jesus e'eap o'jojojo ip. Ja'õbacaap mōġmōġap o'jojojo ip. Imēnpuye icockok ip o'e Jesus dopabijurũġ puje.

46 Jesus o'jepit Caná ka kay—idibi o'timuwexat uva'abidim iat ka kay. Caná ka Galilėia eipi be o'sukadop. Ipi kukat ebekit iġoka be osunuy—Caná ka be. Ixe ipot iwātaxipi jĩã osunuy. Po'i osunuy ipot Cafarnaum ka be. Oe'ũ pin ipot jewātaxiapiap pibun.

47 — Jesus oajēm ijoce, adeayũ o'e ipi kukat ebekit pe. Oajēm Judėia eipi bewi — io'e ip cebe.

Ipi kukat ebekit o'ju Jesus kay. Jay. Oajēm.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Okpot eġu'ada! — io'e Jesus pe. — Oe'ũ pin okpot — io'e.

48 — Deus ja'õbacaap mōġmōġap coco'ũm puje, kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus — wuywebe i'e ba'oreat mubapukpukap coco'ũm puje dak.

49 — Kariwa — io'e. — Ejot cuy okpot e'ũ awap — io'e.

50 — Ecepit cuy eduk'a be — io'e Jesus. — Ekpot kuy o'je'ada. Oe'ũ ġu — io'e.

Iwātaxipi topibit ebay itabut o'e Jesus a'õ kay. Aripit. O'jepit jeduk'a kay. Jesus eju ġu o'jepit—jaġepũġ ma.

51 Jeduk'a be kapikpik'ukayũ ixē o'topabijuk e daġ—jeduk'a be yajēm pima.

— Ekpot oe'ũ ġu — io'e ip. — O'je'ada jĩã — io'e ip cebay be.

52 — Poce kaxi bima o'je'ada? — io'e.

— Wuyase bima o'je'ada kapusu — io'e. — Ipa'iat oi'ũm — io'e ip cebay be.

53 — Wuyase bima ma Jesus o'jekawën oweju — io'e cebay. — “Ekpot kuy o'je'ada,” io'e owebe — io'e.

Imēneju itabut o'e Jesus kay. Tuk'a beacat tak itabut o'e ip cekay—soat ip.

54 Imēn Jesus waram wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk adeayũ etabutpe—Galilėia eipi beacat etabutpe. O'ġubapuk Judėia eipi bewi ijēm puje.

5

1 Guyjom Jesus waram o'ju Jerusalém ka kay. Oajēm. Judeuyũ peta muġēġēm osodop ibo ka be.

2 Jerusalém ka be idibi'it'iti o'tinuy. Betesda i tibutet osunuy Judeuyũ a'õm. Ovelha muõmõmap exĩntabi xe o'tinuy ixedi—aġoka ekorara exĩntabi xe. Pũġpõġbi iwātaxiapiat nuyap'a o'yadop idibi'it'iti akokoreren.

3 Ade iwātaxiapiayũ kapopo'i osodop joyũ'abeku. Ita'ũmayũ osodop ip, cexĩġxĩġ pa'oreayũ dak, ijebit e'ũayũ dak. Timukoruyap wiwim ip osodop iwātaxiapiayũ.

4 Deus ekawën tojotjot'ukat ajēmjēm'uk osunuy iġodi be. Idibi mukoruy buje, iwātaxiapiayũ kopkop'uk ip osodop idibi kay. Koap kopat acã o'je'ada.

5 Jesus oajēm iġodi xe.

Gebuje Jesus aġokatkat o'jojojo iġodi xe. Ixe aġokatkat ade koato iwātaxipi osunuy. 38 koato iwātaxipi osunuy.

6 Ade koato po'i osunuy jewātaxiapiap kuġ. Jesus itaybit o'e iboam.

— Tapu, e'ada pin tu? i — io'e Jesus cebe.

7 — Hm hm — io'e aġokatkat. — We'ada pin oce. Imēnpit ka'ũmġu obure odujukop am idibi kay timukoruy buje — io'e. — Okop pa'ore. Okop pin pima, warara'acat ma kom. Ixe ma o'je'ada — io'e. — Ōn pit ka'ũma — io'e.

8 — E'ây — io'e Jesus. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Xĩğxĩğ ece — io'e.

9 O'je'ada ġebuġe bit aġokatkat. Jexexecaptup o'tupu. Xĩğxĩğ o'e. Xipat o'e. Judeuyũ xe jebodoydoyap kabia osunuy. Sábado osunuy.

10 Imēnpuye Judeuyũ kukayũ o'jekawēn aġokatkat eġu—ce'ada'ibit eġu.

— Jebodoydoy oceġu ijop kabia. Cũğcũğ ġu — io'e ip. — Ka'ũmġu wuyekapikap ġasũ. Wuymutaybitbinap tağ ġu ěn e'em — io'e ip. — Cũğ ġu ewebe exexecaptup tujowat am ġasũ. Kapikpiğ ěn exexecaptup tujowatwan — io'e ip.

11 — “Exexecaptup cuy etupu,” i ġuk o'e owebe omu'adaat — io'e. — “Xĩğxĩğ ece,” io'e owebe — io'e ce'ada'ibit.

12 — Abu o'e ewebe “Exexecaptup cuy etupu,” i; “Xĩğxĩğ ece,” i dak? — io'e ip. — Apēn ibutet? — io'e ip.

13 Imēnpit ce'ada'ibit itaybit ġu o'e jemu'adaat puten. Imu'ada buġe, Jesus dao ma o'jēm adeayũ parakpewi. Imēnpuye ce'ada'ibit itaybit ġu o'e ibuten.

14 Jesus ce'ada'ibit o'tobuxik ġuyjom. Deus eġu kawēnwēnap'a be o'tobuxik—yabo'gat'a be.

— Kuy ece'ada — io'e. — Ikērēat cuy eġujurũğ ġu waram ewātaxipinap puxim — io'e Jesus imu'ada'ibit pe.

— Hm hm. Ikērēat oġujurũğ ġu — io'e.

15 Ce'ada'ibit o'jēm. O'ġu Judeuyũ kukukayũ kay.

— Kuy bima wetaybit ġu oġuy abu omu'ada iam — io'e. — ġasũ bit wetaybit oce ibuten — io'e. — Jesus i ibutet — io'e cebe ip.

16 Imēnpuye Judeuyũ kukukayũ Jesus kaykay o'e ip. Yaoka oġuy ip Jesus aġokatkat o'ġu'ada jebodoydoyap kabia be buye.

17 Imēneġu Jesus o'jekawēn cebe ip.

— Webay soat kabia jekapikap kuğ e'em. Imēnpuxim ōn tak wekapikap kuğ e'em — io'e Jesus cebe ip.

18 Imēnpuye Jesus aoka oġuy ip Judeuyũ kukukayũ.

— Jesus o'jekapik jebodoydoyap kabia be. Aġokatkat o'ġu'ada — io'e ip. — Imēn cũğ ġu Deus xe — i napa ma ip o'e. — Jesus o'e “Deus webay,” i — io'e ip. — “Deus webay” i'e'em pima, “Deus a'ōbacaap co'i ōn tak wa'ōbaca,” i'e'em tak — io'e ip. — Imēnpuye ġuy ayaoka — io'e ip.

Imēn o'jekawēn ip jeweweġu.

19 ġebuġe Jesus o'jekawēn Judeuyũ kukukayũ eġu.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus ipot ōn. Wa'ōbi ġu ōn e'em—webay a'ōbi acā. Webay e'eap cocom ōn. Webay e'eap tağ acā ōn e'em, ixē ipot puye — io'e.

20 — Webay xe okukpin cīcā. Webay a'ōbi iwātaxipiat mu'ada'ada'uk oġuy. Idip cīcā o'e iwātaxipiat mu'adaap. Iboap podi ma idipat ġubapuk webay — io'e Jesus. — Eyetabēğbēğ epe'e iboap cocom—webay e'eap cocom — io'e.

21 — Webay ce'ũ'ũayũ mutaicin. Waram ip itait. Kabi kay ixeyũ muyuhum. Ōn tak waram ce'ũ'ũayũ mutaicin. Obikuy bima waram imutaicin ōn ixē ipot puye — io'e.

22 — Deus ġu e'em ijodiacat pe “Eykērē oxe,” i. Owebe ma webay e'em “Ēn ma ece 'Ikērēat kuğ eyġu Deus xe,” i ijodiacat pe — io'e Jesus.

23 — Imēnpuye adeayũ je'e owebe “Ēn Deus ipot,” i. “A'ōbuyxi ġjā ěn,” i. “Deus tak ya'ōbuyxi ġjā,” i je'e ip. Warara'acayũ xe wa'ōbuyxi'ũm pima, webay dak kuka o'e ya'ōbuyxi ġu. Omudocat tak kuka o'e ya'ōbuyxi ġu cexe ip — io'e Jesus.

24 — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Wa'ō kay kũyġobicayũ yaġuyisum jekukum—omudocat kay itabucayũ — io'e. — Soat em Deus xe jeedop ip itait — io'e. — “Ikērēat kuğ eyġu oxe,” i'ũmġu je'e Deus okay itabucayũ be. “Soat em ipiat osupī'ajoat eywebe,” i'ũmġu dak je'e cebe ip — io'e Jesus. — “Soat em ipiatpī'ajojoap pe ġuy epesop,” i'ũmġu je'e cebe ip— “Soat em oxe ma ġuy epesop,” i acā — io'e Jesus.

25 — Icēmān òn e'em eywebe. Deus ipot òn. Gaxĩn ma ojẽm eyxewi. Oajẽm waram. Wajẽm puje, wa'òberen ocewāwā. Ce'ũ'ũayũ wa'ĩjojo. Waram ġuto jetait ip wa'òberen wewāwā buje.

26 Warara'acat Deus mutaicin ġu. Ja'òbi ma itabẽġ e'em. Wa'òbi ma òn tak wetait — io'e. — Òn tak webay jo'i — io'e.

27 — Soat waġo òn. Webay a'òbi acā òn e'em pũġpũġayũ be “Eykẽrẽ ġu Deus xe,” i. Ya'òbi acā “Eykẽrẽ Deus xe,” i òn e'em warara'acayũ be — io'e.

28 — Eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop wekawẽn kay. Guyjom ma ce'ũ'ũayũ wa'ĩjojo — io'e.

29 — Ce'ũ'ũayũ xewi jeu ip jedopap pewi. Xipacat mujurũġrũġ'ukayũ jeu kabi kay. Soat em Deus xe jeedop ip. Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ dak jeu. “Eykẽrẽ oxẽ,” i je'e Deus cebe ip. Ixeyũ ġuju ipiat'ajojoap pe — io'e.

30 — Wa'òbi ġu òn kawẽnwẽn—pũġ em tak ka'ũma. Obikuyap taġ ġu òn jekukum—omudocat bikuyap taġ acā. Kuy owebe Deus e'eap taġ acā òn kawẽnwẽn. Imẽneju cũġ ma owebe “Ikẽrẽat kuġ eyju Deus xe” i'e am pũġpũġayũ be; “Xipat eyju Deus xe” i'e am warara'acayũ be — io'e.

31 — Òn acā omuwẽnuwẽn pima, “Deus a'òbi òn e'em,” i'e'em pima, “Dapxi ěn,” i kuka juk epe'e. Wa'ò kay eyetabut ġu kuka epe'e — io'e Jesus.

32 — Wara'acat tak omuwẽnuwẽn. Webay dak omuwẽnuwẽn. Ixe icēmān e'em. Wetaybit icēmān ixe omuwẽnuwẽn iam — io'e.

33 — Eybureyũ juk epeġuju João Batista kay — io'e Judeuyũ kukukayũ be. — Ixe João icēmān omuwẽnuwẽn oeku.

34 “Xipan cuy epe'e omuwẽnuwẽn,” i'ũmġu òn pit e'em warara'acayũ be. “João icēmān omuwẽnuwẽn oeku,” i òn e'em eywebe, eydaxijo ojuy òn puye — io'e Jesus.

35 — Lamparina kuġ pima wuyetaybit poma aju iam. João Batista lamparina buxim osunuy. João Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oeku. Imẽnpuye eyetaybit cũġ ma jeku am Deus xe iam. Darem ma eycokcoġ epesop ixe ekawẽn com — io'e.

36 — João omuwẽnuwẽn oeku. Adeayũ okay itabut o'e. Webay a'òbi wa'òbacaap mōġmōġ ojeku eyetabutpe. Iboap tobuxik puje adeayũ e'em owebe “Ebay juk omudot ocekey,” i.

37 Webay omuwẽnuwẽn. Omudocat omuwẽnuwẽn. Eyju bit kũyjobit ġu webay a'ò kay. Webay kay eyetabut ġu dak — io'e Jesus.

38 — Webay juk omudot ijodi. Webay a'òmupubutbun eyju bit, eybu'u jĩjã eyetabut am okay buye — io'e.

39 — Eyju Deus ekawẽntup cocom cĩcã. “Deus ekawẽn taġ jekukum pima, cebekitkiyũm acesop,” i eyju e'em. “Soat em Deus xe acesop wuyetait,” i dak eyju e'em. Imẽnpit Deus ekawẽntup tak omuwẽnuwẽn — io'e.

40 — Inaka eybu'u jĩjã eyetabut am okay. Okay eyetabun pima, soat em epesop eyetait Deus xe — io'e.

41-42 — Wetaybit apẽn eyju jewaġuyġuy iam. Wetaybit cĩcã eyju Deus kay ġu jĩjã iam — io'e Jesus.

— Imẽnpuye eywebe ibuyxim okukap kudadam ġu òn — io'e Jesus.

43 — Webay a'òbi ojot. Imẽnpit eyju eyetabut ġu jĩjã okay. Ja'òbi warara'acat tot puje bit, ixe kay kuka eyetabut epe'e — io'e.

44 — Pũġ ma Deusat. Kaũmġu wara'at. Eyju bit Deus pe xipan eymuwẽnuwẽnap kudadam ġu—wuyjuyũ be xipan eymuwẽnuwẽnap kudadam acā. Imẽneju eybu'u jĩjã eyetabut am okay — io'e.

45-46 — Eyju te'e ma e'em “Moisės emudupmubararaktup taġ oceju jekukum,” i. “Imẽnpuye oceju cũġ cĩcã Deus xe,” i eyju te'e ma e'em — io'e. — Moisės cuk adi omuwẽnuwẽn Deus ekawẽntup pe. Imẽnpuye Moisės a'ò kay eyju kũyjobit pima, wa'ò kay dak kuka juk kũyjobit epe'e. “Teyũku ikẽrẽ,” i'ũmġu òn pit e'em webay be. Deus acā je'e eywebe “Eykẽrẽ oxẽ, Moisės a'ò kay kũyjobit'ũm puye,” i.

⁴⁷ Moisés emudupmubararaktup kay eyetabut ġu. Imēnpuye wa'ō kay dak iba'ore eymutabut am — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be.

6

¹ Ibocewi Jesus iodi o'timudek—Galiléia eipi beati. Tiberíades tibutet osunuy.

² Gebuje adeayū o'ju Jesus kay.

— Jesus juk adi iwātaxipipiyū o'ġu'ada'ada. Wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapukpuk — io'e ip. — Waram tak paxi iwātaxipiat ġu'ada? — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye o'ju ip tomuju.

³ O'jeu Jesus co'apēn pe. Jeweju etaybitbinayū eju oabik—doze beayū eju.

⁴ Judeuyū epeta wap osodop ip—Páscoa epeta wap.

⁵⁻⁶ Gebuje Jesus adeayū o'jojojo.

— Teyūku oġubegbeġ ixan — io'e jewebe ma. — Filipe du itabut adeayū mubegbeġ put Jesus pe iap kay? — io'e Jesus jewebe ma.

Imēnpuye:

— Apēn xe'e juy pāo'a aceyabu iteyū xat'am—soat xat'am? — io'e Jesus Filipe be.

⁷ — 6 kaxi be wuyekapikap teim pāo'a bu buje, kuka o'e ġu adeayū xat'am — io'e Filipe.

⁸ Wara'acat o'jekawēn Jesus eju jeweju etaybin'ibiyū'in. André o'jekawēn ceweju. Simão Pedro waġo osunuy André.

⁹ — Ak'i! — io'e André. — Yaypan'isuat otobuxik. Cinco be pāo'a kuġ. Axima kuġ tak xepxep — io'e. — Imēnpit apēġām kuka ajat cexewi? O'e ġu kuka adeayū xat'am — io'e.

¹⁰ — “Epabik cuy,” i juy epe'e adeayū be — Jesus o'e jeweju etaybitbinayū be.

O'jekawēn ip adeayū be. Oabikbik ip adeayū kapī'idip ceje, tip'ade o'tiptop puye. Ade jġā ip osodop. Cinco mil aġokatkayū osodop aoyū parakpe, bekitkiyū parakpe dak.

¹¹ Gebuje Jesus pāo'a o'yabu. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat — io'e cebe. — Ocexat'am eyamudot ocewebe — io'e.

O'yaūm doze beayū be pāo'a. Yaūmūm pima o'yamu'aren cīcā. Ya'ada jġā o'e. Doze beayū pāo'a o'yaūmūm kaxikxik'iyū be. Axima dak o'ġūm doze beayū be. Iūmūm pima o'ġu'aren cīcā. Doze beayū o'ġūmġūm cebe ip—kaxikxik'iyū be. Kuy jemu'opinput o'jat ip. Ibegbeġ ip o'jekōn.

¹² Soat ip ibegbeġ o'e Jesus ixat o'ġu'aren cīcā buye.

— Ceaepoyat'a juy epeyabu — io'e Jesus doze beayū be. — Epeyamuxipan — io'e. — Axima epoyat tak cuy epejat. Epeġuxipan cuy — io'e. — Epejat cuy ierepap puxim — io'e cebe ip.

¹³ Soat cepayat ip o'jat. Paġeiro'a jo'iat'a be o'ġuōm ip. O'yamuporan ip cepoyan. Doze be o'yamunopapūn paġeiro'a jo'iat'a.

¹⁴ Imēn Jesus wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk soat etabutpe. Ixat o'ġu'aren cīcā. Imēnpuye:

— Ite ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat! — io'e ip jewewebe o'jojojo'iyū. — Ade koato ma ixē ajēmap wiwim ocesop — io'e ip jewewewbe ma.

¹⁵ Jesus dakoy ojuy ip o'e. “En ma juy ocekukan ece” i'e ojuy ip cebe.

— Odakoy ojuy ip jekukukan — io'e. — Gasū bit obu'u ixeyū kukukan — io'e Jesus jewebe ma.

Imēneju o'jepit jenomukay ma. Jaġepūġ ma o'ju co'a daġ.

¹⁶ Kabiogkabiog'i bima ceweju etaybitbinayū o'kop iodi kay—doze beayū.

¹⁷ Iodi mudek ojuy ip.

— Ga'a acepit Cafarnaum ka be — io'e ip jewewebe.

Kobe be ip oōm. Kabiok o'e. Jesus oajēm ġu buk.

¹⁸ Tipodoyboġ cīcā o'e kabidoboġ puye. Daum cīcā kobe tipodoy daġ.

¹⁹ Wũy jĩã o'jekoykoy ip. 5 kilometro o'jekoykoy ip. Jesus o'jojojo ip. Xĩgxĩg oeku idibi adopa dağ Jesus. Yakõmkẽm ġu tipodoy dağ. Xĩgxĩĩĩh. Ti'adopa dağ cũgũg ma oajẽm. Oajẽm pin kobe kay. Iparara jĩã ip o'e ti'adopa dağat tobuxik puje—xĩgxĩgãt tobuxik puje.

— Ajo xe'e teku ti'adopa dağat? — io'e ip jewewebe.

²⁰ — Eypararam ġu juy epesop — io'e. — Wara'at ġu õn. Õn ma — io'e Jesus.

²¹ Iparara ġu ip o'e doze beayũ Jesus ekawẽn co buje. Icokcok cĩcã ip o'e. Imẽnpuje:

— Eõm kobe be — io'e ip cebe.

Kobe dak o'jemũg wĩnãbu. Jejuap ojuy ka be o'jemũg. Muğ.

²² Kuyaje tomukudadaayũ Jesus o'tobuxik ġu.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe. — Pũg ma juk kobe ijoce osodop kapusu — io'e ip. — Jesus pit oõm ġu ibo be kobe be — io'e ip. — Ceweju etaybitbinayũ acã juk oõm kobe be. Ixe bit ka'ũma — io'e ip. — Apoma o'ju? — io'e ip jewewebe.

²³ Kawẽnwẽn pima wĩnãbuayũ oajẽm jekobe dağ. Tiberiades ka bewi ip oajẽm. O'jemũg ip. Muğ. Wuyjuyũ be pão'a o'oap pe o'jemũg ip. Jebay eju kapusu wuykukukat Jesus o'jekawẽn iap pe o'jemũg ip.

²⁴ — Jesus pit ijoce ġu omuy — io'e ip—tomukudadaayũ o'e yajẽm'ibiyũ be. — Ceweju etaybitbinayũ dak ijoce ġu omuy — io'e ip. — Ga'a atimudek eyekobe dağ — io'e ip.

— Ga'a — io'e ip.

Imẽnpuje ip oõm kobe be—Tiberiades ka bewiayũ ekobe be. Poroğ. Oõm ip soat. Toktek. O'timudek ip wĩnãbu. Cafarnaum ka ebikopap pe ip o'jemũg Jesus kudadam.

— Ga'a Jesus ajokudada!

— Ga'a! — io'e ip.

²⁵ O'tobuxik ip. Wĩnãbu ip o'tobuxik.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Puje ajẽm ijoce? — io'e ip. — Ekudadam oceku — io'e ip Jesus pe.

²⁶ Gebuje Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Kapusu pão'a epeyabu oxewi. Eybeğbeğ epesop oxewiat'am. Gasũ epesot okudadam “Ën xipat cĩcã” i'e am ġu—pão'a o pin puye acã — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ — Eyxat kay acã ġu juy epeyegebu. Eybeğbeğ eyxan ijodi bima acã — io'e. — Wara'at tak opop eyxat eyağuyumisusunap xat — io'e. — Ixe xat o buje, eyağuyisum epeku ijodi bima. Soat em epesop eyetait Deus xe eye'ũ buje dak — io'e. — Soat wağõ õn. Deus webay. “Obikuyap tağ ãn jekukum soat em,” i juk o'e Deus owebe — io'e. — “Imẽnpuje ãn ma ibiat xat ãmũm'uk eğuy wuyjuyũ be,” i juk o'e owebe — io'e. — Eyju dak Deus bikuyap tağ cuy epekuku soat em ma — io'e.

²⁸ — Apẽn xe'e oceku soat em Deus bikuyap tağ? — io'e ip Jesus pe.

²⁹⁻³¹ — Deus e'em “Wemumudot kay eyetabun cuy epesop,” i — io'e. — Õn ma Deus emumudot — io'e. — Okay eyetabut puje, Deus bikuyap tağ eyju jekukum — io'e Jesus.

— Ocedobuyũ'ũm'ũm pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop uk'a'ũmat tağ pima — io'e ip Jesus pe. — Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Moisės pão'a mudodot'uk osunuy cekay ip—kabi bewiat'a, i — io'e ip.

— Deus a'õbi Moisės ja'õbacaap mõğmõğ'uk osunuy pão'a jo'iat'a mudodon — io'e ip. — Pãm ãn? A'õbacaap cuy ejomõğ ocetabutpe — io'e ip. — Imõğ puje ocetabut oce'e ekay — io'e ip.

³² — Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Ja'õbi ġu Moisės pão'a jo'iat'a mudodot'uk osunuy eydobuyũ'ũm'ũm pe—Deus a'õbi acã. Moisės Deus xewiatxat ġu imudodot'uk osunuy cekay ip. Deus pit jexewiatxat mudodon eywebe—eyağuyumisusunap xat — io'e Jesus.

33 – Deus cuk omudot jexewi kuyje pã'o'a jo'iat'a mudocap co'i – io'e. – Õn kabi kadi wiatxat co'i ojot ijodiat aḡuymuisun am – io'e. – Okay itabucayũ yaḡuyisum jeku – io'e. – Õn ijodiat aḡuymuisusun'ukat – io'e.

34 – Kariwa – io'e ip Jesus pe. – Ibiatxat cuy eḡũm ocexan. Soat em cuy eḡũmḡũm ocewebe.

35 – Õn Deus xewiatxat – Jesus o'e. – Õn ma ijodiat aḡuymuisusun – io'e. – Okay eyetabut puje, soat em eycokcoḡ epesop ibeḡbeḡat co'i. Okay eyetabut puje soat em eycokcoḡ epesop ibipuruk'ũmat co'i – io'e Jesus.

36 – “Eybu'u eyetabut am okay,” i juk adi ocece eywebe – io'e Jesus.

37 – Webay pũḡpũḡayũ mutabunbun okay. Imēnpuye itabut ip okay. “Eyetabun ḡu juy epesop okay,” i'ũmḡu ãn pit e'em cebe ip—itabun ojuyayũ be—pũḡ pe dak ka'ũma – io'e.

38 – Kabi kadiwi juk oajēm obikuyap taḡ weku am ḡu. Omudocat bikuyap taḡ weku am oajēm – io'e.

39 – Soat em aḡ ãn okay itabucayũ kay. Imēnpuye jetabucap epereperem ḡu ip—pũḡ tak ka'ũma. Waram ixeyũ oḡuyu kabi kay ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be. Oḡuyu ip omudocat bikuyap taḡ – io'e Jesus.

40 – Okay itabucayũ oḡuyu ce'ũ'ũayũ xewi, webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be – io'e. – Soat ip jeedop itait Deus xe soat em—abu ãn iam itaybicayũ. Imēn webay ibikuy – io'e Jesus.

41 Imēneju Jesus ekawēn kay ḡu ip o'e Judeuyũ kukayũ. Jawa'õxixixiḡ o'e ip jeweweju.

– “Õn Deus xewiat,” i teku e'em – io'e ip. – “Kabi kadiwiat xat co'i ãn,” i teku e'em – io'e ip.

42 – Jesus ma teku! – io'e ip jewewebe. – José'ũm ipot teku – io'e ip te'e ma. – Wuyetaybit ixim, cebay'ũm tak. Apēntak “Deus xewi ojot,” i teku e'em? Dapxi teku – io'e ip te'e ma.

43 – Wa'õxixixiḡ ḡu juy epesop – io'e Jesus.

44 – Webay wuyjuyũ mutabunbun okay—omudocat – io'e. – Imutabun'ũm pima, kuka itabut ḡu ip o'e okay. Okay itabucayũ acã oḡuyu kabi kay. Webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be ip oḡuyu. Soat em jeedop ip webay xe – io'e.

45 – Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ o'tupmubararak. Imēn ibararak opop tup pe:

Deus soat wuyjuyũ ḡutaybin, i.

Imēn e'em iḡodup pe – io'e. – Webay ekawēn co buje, itabut ip okay ijodiacat, webay be imutaybin puje dak – io'e.

46 – Pũḡ ma webay o'jojojo. Warara'acat pit ka'ũma – io'e. – Õn acã webay ojojojo – io'e.

47 – Icēmãn ãn e'em eywebe – io'e—Jesus o'e. – Okay eyetabut pima, soat em epesop eyetait Deus xe eye'ũ buje – io'e.

48 – Õn ma Deus xewiatxat – io'e. – Ijodiat aḡuymuisusun ãn – io'e.

49 – Wuydobuyũ'ũm'ũm mana'a o'o'uk osodop uk'a'ũmat pe bima. Inaka oe'ũ'ũ ip.

50 Kabi bewiat kay eyetabut puje, Deus wi wũy ḡu epesop – io'e.

51 – Õn ma kabi bewiat – io'e. – Kabi bewi ojot ijodiat aḡuymuisun am. Okay itabucayũ yaḡuyisum jeku ijodi bima. Soat em jeedop ip itait Deus xe ce'ũ buje. We'ũ buje, oēn osuēnũm ijodiat xatēn – io'e.

52 Iboap co buje jewa'õxixixiḡ ip o'e Judeuyũ kukayũ.

– Apēntak sute jeēn iēnũm wuywebe iēn'o am? – io'e ip jewewebe.

Jesus ekawēn cekawēn pa'arēm osunuy ixeyũ xe—Judeuyũ kukayũ xe. (Oēn'oat okay itabucacat iape. Imēnpit itaybit ḡu ip osodop iboam.)

53 – Icēmãn ãn e'em eywebe – io'e Jesus. – Soat waḡo ãn. Oēn'o'ũm pima Deus ebekitkin ḡu epe'e. Odoy kōn'ũm pima dak cebekitkin ḡu epe'e – io'e.

54 — Oẽn'o buje bit, Deus ebekitkin epesop. Odoy kõn puje dak, cebekitkin epesop. Soat em epesop Deus xe eyetai — io'e. — Oẽn'oat oğuyu kabi kay webay ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be. Odoy kõnat oğuyu ibo kabia be — io'e.

55 — Wuyjuyũ mutaicinatẽn oẽn. Odoy wuyjuyũ mutaicinatoy — io'e Jesus.

56 — Obiõgbuk omuy oẽn'oat pe—odoykõnat pe — io'e. — Obiõgbuk a'õbacaap kuğ jekukum ip. Õn tak pũğ tağ ma jekukum ceweju ip — io'e Jesus.

57 — Webay ja'õbi ma itabẽğ soat em ma. Ixe ma omudot. Õn tak wetabẽğ ijodi webay a'õbi — io'e. — Imẽnpxim õn ma okay itabucayũ ağuyhuisusun. Yağuyisum jekukum ip wa'õbi—oẽn'oayũ — io'e—Jesus o'e.

58 — Imẽn ma kabi kadi wiatxat — io'e. — Pão'a jo'iat'a buxim ğu—wuydobuyũ'ũm'ũm xat puxim ğu. Wuydobuyũ'ũm'ũm pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop — io'e. — Oe'ũ'ũ ip—ya'o'o'ukayũ'ũm'ũm ma. Kabi bewiat xat õn. Soat em jeedop ip itait Deus xe oẽn'o'oayũ — io'e—Jesus o'e.

59 Jesus iboam o'e Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Iğo'a beacat mutaybinbin osunuy Cafarnaum ka be. Oẽn'oat okay itabucat iape. Odoykõnat tak okay itabucat iape. Imẽnpit cekawẽn pa'arẽn osunuy ixeyũ xe.

60 Imẽnēju:

— Cekawẽn pa'arẽn cĩcã wuyxe — io'e ip jewewebe cekawẽn o'jojjo'iaiyũ. — Cekawẽn kay ğu wuyju — io'e ip.

61 Warara'acayũ be jemukũyjo'ũm pima, Jesus itaybit o'e ixeyũ ekawẽn. Imẽnpuye o'jekawẽn ceweju ip.

— Wekawẽn pa'arẽn tu eyxe? — io'e. — Eybu'u du eyetabut am okay wekawẽn kay'ũm puye? — io'e Jesus.

62 — Soat wağõ õn. Wekawẽn pa'arẽn eyxe bima, eyetabut ğu okay — io'e. — Kabi kay waram omuyuap tobuxik puje dak eyetabut ğu kuka epe'e okay — io'e. — Oka kay wepicap co buje dak kuka eyetabut ğu epe'e okay — io'e Jesus.

63 — Ijodiat ağuyhuisusun oẽn o'o am ğu — io'e. — Deus biõgbuk acã ijodiat ağuyhuisusun — io'e. — “Oẽn cuy epesuẽn'o,” i juk oce eywebe — io'e. — Imẽnpit okay eyetabun cuy epesop iam eymutaybin ojuy oğuy — io'e. — Wekawẽn kay eyetabut pima, obikuyap tağ epeku—eyağuyisum epeku — io'e Jesus.

64 — Imẽnpit pũğpũğ ey'in itabut ğu okay — io'e Jesus.

(Jesus kuy itaybit o'e abuyũ ibu'u osodop itabut am okay iam. Itaybit o'e abu oũm okay itakomaayũ be iam tak. Kuy bima itaybit o'e iboam doze beayũ naẽ buje.)

65 — Soat ğu eyetabut okay — io'e. — Webay emumutabunbunyũ acã itabut je'e okay. Kuy iboap oğuwẽn eywebe — io'e.

66 Kuy bima ceweju oekuku'iaiyũ Jesus kay ip ibu'u o'e, cekawẽn kay'ũm puye.

Gebuje oibu'un ip Jesus eju jeku am.

67 Jesus o'jekawẽn doze beayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

— Pãm eyju? — io'e. — Eyju dak tu eybu'un oweju? — io'e.

68 — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Abu-eju kuka oceku? — io'e Jesus pe. — Òn acã apẽn itabucayũ yağuyisum jekukum iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e. — Òn acã Deus xe epesop iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e.

69 — Ekay acã ocetabut — io'e. — Ocexe ãn acã Deus emumudot — io'e. — Ocexe ãn acã xipacat — io'e. — Òn acã ikẽrẽat ejukuk ğu — io'e—Simão Pedro o'e.

70 — Õn cuk eynaẽ — io'e Jesus. — Doze beayũ juk otaẽ — io'e. — Imẽnpit pũğ ey'in Satanás a'õkayan o'e — io'e.

71 Jesus Judas o'ğuwẽn—Simão Iscariotes ipot o'ğuwẽn. Ixe Judas doze beayũ'in osunuy. Inaka Jesus ũm ojuy o'e cekay itakomaayũ be yaoka am.

7

¹ Ibocewi Jesus Galiléia eipi dağ oeku. Judeuyũ kukukayũ Judéia eipi be osodop ip. Ixeyũ Jesus aoka ojuy. Imēnpuye Judéia eipi dağ o'ju ġu Jesus.

² Judeuyũ epeta wap osunuy. Cepetaboğ cĩcã osunuy. Xijap mōğmōğ'uk ip osodop. Xijap pe dopdom osodop ip iğo epeta bima.

³ Gebuje ikitpiyũ o'jekawēn Jesus eju.

— Ejēm cuy ijocewi — io'e ip Jesus pe. — Judéia eipi kay juy eju — io'e ip. — A'ōbacaap cuy ejomōğ a'ō kayayũ etabutpe ixeyũ be “Teku ya'ōbaca jĩjã” i'e am — io'e ip.

⁴ — Iba'arēm ġu wuyju e'em xipan jewemuwēn pin pima. Eju juy — io'e ip. — Ka'ũma buk ocejojoioiap cuy eğubapuk — io'e ip. — Xipan jewemuwēnat cuy soat pe — io'e ip.

⁵ Jesus kitpityũ imēn o'e itabut'ũm cekay buye.

⁶ — Cũğ ġu mabuk oju am peta kay — io'e Jesus. — Cũğ ma bit eyju am. Soat em cũğ ma eyju am.

⁷ Deus kay'ũmayũ eykay ġu itakoma ip. Okay bit itakoma jĩjã ip “Ikērēat mujurũğrũğ eyju,” i òn e'em cebe ip puye — io'e.

⁸ — Eyju ma peta kay epeju — io'e jekitpiyũ be. — Òn pit oju ġu iğo epeta kay. Cũğ ġu mabuk oju am — io'e Jesus.

⁹ Jesus imēn o'e jekitpitpiyũ be. O'jēm ip ikitpitpiyũ. Jesus pit Galiléia eipi be osunuy pũğpũğ xet.

¹⁰ Ebapũğ xet kap puje, Jesus o'ju peta kay. Soat eta'ũmpi ma o'ju. Iba'arēm ma o'ju.

¹¹⁻¹³ Gebuje Jesus o'jokudada ip Judeuyũ kukukayũ. Petatam pima o'jokudada ip.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe.

Adeayũ ibidadada ma jekawēnwēn osodop Judeuyũ kukukayũ be ja'ōdobuxikap puxim. Jesus peam jewa'ōxixiğ ip osodop.

— Xipat cĩcã teku — io'e pũğpũğ ixeyũ'in.

— Ka'ũma — io'e warara'acayũ bit. — Wuymuğuykukuku'ukat teku — io'e ip napa ma.

Adeayũ imēn ibidadada ma jekawēnwēn ip o'e.

¹⁴ Jesus o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboğat'a kay. Peta muğēğēm pima o'ju. Iğo'a beacat mutaybitbin osunuy.

¹⁵ Judeuyũ kukukayũ Jesus ekawēn kay ġu ip o'e.

— Apēnpuye dak sute itaybit? — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat xe ġu osunuy jemutaybinan. Cũğ ġu cexe wuyjuyũ mutaybin am — io'e ip soat pe iğo'a beacat pe.

¹⁶ — Wa'ōbi ġu òn adeayũ mutaybitbin—omudocat a'ōbi acã — io'e Jesus.

¹⁷ — Wa'ōbi du eyxe òn eymutaybitbin? Pãm ġuto Deus a'ōbi? — io'e. — Deus bikuyap tağ jeku ojuyat itaybit je'e Deus a'ōbi òn eymutaybitbin iam — io'e cebe ip.

¹⁸ — Pũğpũğayũ Deus a'ōbi ġu ijodiat mutaybitbin—ja'ōbi acã. Cũğ ġu imutaybitbin ip. “Xipan omuwēnuwēn cuy epe'e,” i'e'em ip ya'ĩjojo'ibiyũ be. Warara'acayũ bit Deus a'ōbi ijodiat mutaybitbin—jemudocat a'ōbi. “Xipan Deus muwēnuwēn cuy epe'e,” i'e'em ip. Icēmãn e'em ip. Napa ġu ip e'em.

¹⁹ Moisés Deus ekawēn cuk adi o'ğuwēnuwēn eydobuyũ'ũm'ũm pe kuyje. Imēnpit soat eyju kũyjobit ġu iboap ekawēn kay. Abu ey'in iboap ekawēn kay kũyjobit? Ka'ũma ma! Eyju dak waoka ojuy. Apēnpuye? — io'e Jesus.

²⁰ Adeayũ Jesus ekawēn o'ya'ĩjojo Deus eju kawēnwēnap'a beacayũ.

— Akpidapi ěn — io'e ip napa ma adeayũ Jesus pe. — Ka'ũma ma aoka ojuy — io'e ip Jesus pe.

Itaybit ġu ip osodop adeayũ Jesus aoka ojuy iam Jerusalém ka be powatwat.

²¹ — Jebodoydoyap kabia be wa'ōbacaap ejomōğ pũğ em ma — io'e Jesus. — “Cũğ ġu teku e'em,” i juk adi epe'e iboap co buje. “Sábado be kapikpiğ teku,” i juk adi epe'e — io'e.

²² — “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn tağ ağokatkat'it'it epetaypu'ağobixeedakat,” io'e Moisés kuyje. “Ikap'isuat epetaypu'ağobixeedakat teku Deus ebekit iap mubapuk am,”

io'e Moisés kuyje. Jebodoydoyap kabia bima dak eyju ixeedakatkan Moisés ekawën mupubutbunap puxim — io'e.

23 — Sábado bima eyju ixeedakatkan Moisés ekawën mupubutbunap puxim. Sábado bima owebe iwãtaxipiat mu'ada buje bit, eyetakoma juk adi epe'e okay! “Ën jebodoydoy ãu! Kapikpiã ãn,” i eyju e'em owebe. “Ën Moisés ekawën mupubutbun,” i eyju e'em owebe. “Ikërëat mujurũgrũã ãn,” i eyju e'em owebe — io'e Jesus.

24 — Dao ãu “Ën ikërëat mujurũgrũã,” i juy epe'e warara'acat pe — io'e. — Tũybe teku ikërëat mujurũgrũã iãn eyju e'em. Cekuku am eyetaybit'ũm pima, “Ën ikërëat mujurũgrũã,” i'ũmãu juy epe'e'e — io'e Jesus.

25 — Ite aoka ojuy ãu du wuyka kukayũ? — io'e ip Jerusalém ka watwat jewewebe.

26 — Ak'i juy epe'e — io'e ip. — Ijoce ma omuy — io'e ip. — Soat etabutpe teku kawënwën — io'e ip. — Imënpit ka'ũma ma ibubum — io'e ip. — Wuyka kukayũ dak itabut xe'e Jesus Deus emunaë iap kay? — io'e ip jewewebe.

27 — Teku Deus emunaë ãu wuyxe — io'e ip Jerusalém ka watwat'in. — Deus emunaë ajëm puje, abu xe'e itaybit je'e pomawĩ osodot iam? Ka'ũma ma! Imënpit wuyetaybit pomawĩ teku osodot iam — io'e ip.

28 Jesus adeayũ mutaybitbin mabuk osunuy Deus eju kawënwën'ap'a be—yaboãat'a be. — Eyetaybit ãu abu õn iam — io'e Jesus. — Eyetaybit ãu pomawĩ ojot iam. Wa'õbi ãu ojot—omudocat a'õbi acã. Ixe icëmãn e'em soat em. Eyetaybit ãu abu ixe iam — io'e.

29 — Õn pit wetaybit ixem — io'e. — Ojot cexewi. Ixe ma omudot ijoce — io'e Jesus.

30 Imëneju itakomaayũ Jesus daomũn ojuy ip. Deus pit jewebe ma o'e: — Jesus daomũn ãu buk ip — i.

Imënpuye ka'ũma ma o'jat.

31 Tak ãu o'ya'ĩjojo'iyũ bit itabut o'e ip Jesus kay. Ade jãã itabut o'e.

— “Deus emunaë ja'õbacaap jomõã,” i wuyju e'em — io'e ip. — Ite aãokatkat ja'õbacaap mõãmõã cãcã. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuã ite ma. Imëneju ite ma Deus emunaë ocexe — io'e ip.

32 Imënpuye Jesus daomũn ojuy o'e ip Fariseuyũ. Adeayũ Jesus muwënuwën iam o'jekũyo ip Fariseuyũ. Fariseuyũ eju paĩyũ kukukayũ Deus eju kawënwën'ap'a wiwi'ukayũ o'ãuju Jesus daomũn ãm.

33 — Darem ma buk õn eyxe — io'e Jesus adeayũ be. — Gaxĩn ma ocepit omudocat kay — io'e.

34 — Okudadam epeku. Odobuxik ãu eyju. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e.

35 — Apoma sute je'ju? — io'e Judeuyũ kukukayũ. — Poce iba'ore kuka wuywebe tobuxik am? — io'e ip. — Je'ju du sute Judeuyũ xe jenuy ãm Grécia eipi watwat xe jenuy ãm? — io'e ip. — Ipõãpõãayũ kay du sute je'ju Judeu'ũmayũ mutaybit am? — io'e ip.

36 — “Okudadam epeku,” i juk o'e ocewebe — io'e ip. — “Imënpit eyju odobuxik ãu,” i juk o'e — io'e ip. — “Ojuap kay eyju ba'ore,” i juk o'e — io'e ip. — Cekawën pa'arëm ocexe — io'e ip Fariseuyũ, paĩyũ kukukayũ dak.

37 Waram Jesus o'jekawën peta muãããayũ be. Peta epere buje o'jekawën cebe ip. Ibo kabia yoboã cãcã osunuy Judeuyũ xe.

— Wuybipuruk pima, idibi kay jãã wuyju — io'e. — Abu yaãuyisum ceku pin cãcã? — io'e Jesus ya'õberen. — Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Okay eyetabut pima, eyaãuyisum epeku — io'e Jesus.

38 — Okay itabucayũ be idibi buxim jeenuy badi — io'e. — Imënpuye yaãuyisum ip jeku — io'e. — Imën e'em Deus ekawëntup — io'e—Jesus o'e.

39 Imën e buje Deus biõãbuk o'ãuwën Jesus. Deus biõãbuk õmõm Jesus kay itabucayũ be. Jesus iboam o'e ipi kay Deus biõãbuk ajëm awap. Ixe oajëm ãu buk, Jesus jebay xe jenuy ãm o'jeu ãu buk puye.

40 Jesus ekawën co buje pũã tag ãu o'jekawën ip adeayũ—wara'at tagtagtag ma.

— Teku Deus ekawën muwënuwën'ukat—ocemumuwiwiiat ma — io'e pũğpũğ ixeyũ'in.

41 — Deus emunaë teku — io'e warara'acayũ.

— Ka'ũma — io'e warara'acayũ bit. — Deus emunaë ġu teku. Teku Galiléia eipi bewiat! — io'e ip. — Deus emunaë Galiléia eipi bewi ġu jajëm — io'e ip.

42 — Imën e'em Deus ekawëntup:

Davi naxeġebit Deus emunaë, i. Belém ka be je'kap—Judéia eipi be, i. Davi osunuyiat ka be je'kap, i — io'e ip.

— Imën e'em Deus ekawëntup — io'e ip.

43 Pũğ tağ ġu ip o'jekawën adeayũ Jesus muwënuwën. Jewa'ödawunuwun ip osodop.

44 Jesus daomũn ojuy ip yawiwi'ukayũ. Imënpit o'taomũn ġu buk ip.

45 Jesus kuğ ġu yawiwi'ukayũ o'jepit. Oajëm ip kuy o'ġuju'iyũ kay—paĩyũ kukukayũ kay, Fariseuyũ kay.

— Apënpuye Jesus epetojot ġu? — io'e ip yawiwi'ukayũ be.

46 — Ixe ekawën kawëntip cĩcã ocexe! Abu-buxim ixe kawënwën? Ka'ũma buxim ã! — io'e ip.

47 — Eyju dak eymuğuykuku du ixe? — io'e ip Fariseuyũ.

48 — Ya'õbuyxiayũ itabut ġu ip cekay—pũğ tak ka'ũma — io'e ip. — Ocejũ dak ocetabut ġu cekay—pũğ tak ocetabut ġu ma — io'e ip.

49 — Adeayũ bit itaybit ġu Moisés ekawën. Imënpuye Deus e'em cebe ip “Eykëre oxe,” i, “Ipiat osupi'ajoat eywebe,” i — io'e ip. — Iteyũ acã itabut cekay—Moisés ekawën itaybit'ũmayũ acã — io'e ip Fariseuyũ yawiwi'ukayũ be.

50 Nicodemos pit o'jede Fariseuyũ be—jebureyũ be. Ixe Nicodemos ibimãmãmãayũ ekawën coco'ukat osunuy. Kuy bima o'ju Jesus kay jekawën ãm ceweju.

51 — Jesus puk atujuajëm ġu wuykay cekawën co am, imuymuy'ukayũ ekawën co am tak — io'e Nicodemos. — Cekawën co'ũm pima, “Ite juy ayaokaat, ikërëat kuğ puye,” i'ũmġu juy ace'e. Imën Moisés cuk adi wuymutaybitbin — io'e Nicodemos.

52 — Galiléia eipi bewiat co'i ën kawënwën. Deus ekawën itaybit'ũmat co'i ën kawënwën — io'e ip Nicodemos wayway. — Ite aġokatkat napa ma e'em “Deus ekawën muwënuwën'ukat õn,” i. Deus ekawëntup cuy etupco! — io'e ip Nicodemos pe. — “Ka'ũmġu Deus ekawën muwënuwën'ukat Galiléia eipi beat,” i'e'em ibiatup — io'e ip Nicodemos pe.

53 Soat ip o'jepit jeduk'a be.

8

1 Jesus pit o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay.

2 Kabia isum Jesus waram o'jepit Deus eju kawënwënap'a be—yaboġat'a be. Adeayũ o'je'awero Jesus ekawën co pin puye. Ixe oabik. Adeayũ mutaybitbin o'e.

3 Gebuje Fariseuyũ eju Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ ayacat o'tojot Jesus kay. Ayacat itoptep ma'ġu osunuy. Inaka warara'acat itop kay itabiku osunuy. Warara'acat itop eju o'tobuxik ip Fariseuyũ. O'tojot ip Jesus kay. Adeayũ etabutpe ip o'tojot.

4 — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ite ayacat ocetobuxik wara'acat itop eju. Imënpuye ocetojot ekay — io'e ip.

5 — Moisés o'e wuydobuyũ'ũm'ũm pe: “Wara'acat itop eju jepopomat cuy epeyabuğbuğ wita'am,” i. Imën Moisés ocemutaybitbin. Pãm ën? Apën ën ece'e? — io'e ip Jesus pe.

6 Imën o'e ip Jesus pe. Tũybe cũġ'ũma jede iãn o'e ip. “Cũğ ġu ën e'em,” i'e ojuy ip Jesus pe. “Moisés ekawën tağ ġu ën e'em,” i'e ojuy ip cebe.

Jesus o'je'aetoro. Ipi mukorepkorem o'e jebum. Koreh. Yatoroh ipi mukorepkorem o'e.

7 — Apën ën ece'e? — io'e ip waram.

Kirik'ãy. O'ãy.

— Ey'inat ikērēat kuḡ'ũm pima, ixē juy koam wita'a yamuju cekay ayacat abuḡ am — io'e Jesus cebe ip.

⁸ Waram o'je'aetoro. Waram jebum ipi mukorepkorem. Koreh.

⁹ O'jēm ip cekawēn co buje. Koap aypapayũ o'jēm òn tak ikērēat kuḡ iam itaybit puye. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Guyjom warara'acayũ o'jēm yaypan'isuayũ. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Soat ip o'jēm. Jesus acā o'jepoyat. Ayacat Jesus xe o'e cūḡ'i.

¹⁰ Kirik'āy. Jesus o'āy. O'jeak ayacat kay.

— Tũ'ũ — io'e. — Apōma o'ju ip “Ēn ma ikērēat kuḡ cīcā Deus xe,” i'e ojuyayũ? “Ga'a ayaoka wita'am,” i'e ojuyayũ? — io'e—Jesus o'e.

¹¹ — Kariwa — io'e. — Ka'ũmḡu ip — io'e. — O'jēm ip — io'e. — Weiwat xeyũku.

— “Ikērēat kuḡ cīcā ěn,” i'ũmḡu òn tak e'em ewebe — io'e Jesus. — Eju juy — io'e. — Waram pit eḡujurũḡ ḡu ikērēat — io'e Jesus.

¹² Waram pima Jesus o'jekawēn adeayũ eju.

— Kabia buxim òn — io'e. — Deus ekawēn eymutaybitbin òn cūḡ ma eyeku am. Okay itabucayũ kabiok taḡ jekuku'ukayũ buxim ḡu. Ikērēat mujurũḡrũḡ'uk ḡu ip. Cūḡ ma ip jekukum kabia daḡ jekuku'ukat puxim. Yaḡuyisum jekukum ip — io'e.

¹³ — Ēn acā xipan jewemuwēnuwēn — io'e Fariseuyũ. — Cūḡ ḡu ěn kawēnwēn — io'e ip napa ma.

¹⁴ — Cūḡ ma òn kawēnwēn — io'e Jesus. — Eyetaybit ḡu pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Òn pit wetaybit pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Cūḡ ma òn kawēnwēn wetaybit puye — io'e.

¹⁵ — Eyju e'em “Cūḡ ma ěn kawēnwēn,” i, eyxe warara'acat e'eap ibapuk'ũm ma'ḡu. Imēn ḡu òn pit e'em — io'e.

¹⁶ — “Cūḡ ḡu ěn kawēnwēn,” i òn e'em pima bit, cūḡ ma kuka oce. Cūḡ ma kuka oce, omudocat tak imēn e'em puye. Webay omudot. Pũḡ taḡ ma oceju e'em — io'e.

¹⁷ — Imēn e'em Moisés ekawēntup:

Xepxepayũ pũḡ taḡ ma kawēnwēn pima, “Teyũku icēmān e'em,” i kuka o'e ip ya'ĩjojo'ibiyũ, i — io'e Jesus.

¹⁸ — Òn ma xipan jewemuwēnuwēn. Webay dak xipan omuwēnuwēn—omudocat. Pũḡ taḡ ma omuwēnuwēn oceju—òn, webay dak — io'e.

¹⁹ — Poce omuy ebay? — io'e ip Jesus pe.

— Etetaybit ḡu abu òn iam, abu webay iam tak — io'e. — Abu òn iam eyetaybit pima, abu webay iam tak kuka eyetaybit epe'e — io'e.

²⁰ Imēn Jesus o'e Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Adeayũ mutaybitbin osunuy. Dinheiro muômōmap'a xe imutaybitbin osunuy. Cekay itakomaayũ Jesus daomũn ojuy. Imēnpit o'taomũn ḡu ip taomũnap kabia ḡu buk puye.

²¹⁻²⁴ Waram Jesus o'jekawēn Judeuyũ kukukayũ eju.

— Gaxĩn ma ojēm ijocewi — io'e Jesus. — Te'e ma epeku okudadam eydaxijoap ojuy. Epe'ũ Deus pe eywebewi ikērēat uk'ũm pima. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e. — “Epe'ũ Deus pe ikērēat uk'ũm pima,” i kuy oce eywebe. Òn Deus xewiat iap kay eyetabut'ũm pima, epe'ũ Deus pe eywebewi ikērēat uk'ũm pima — io'e Jesus.

— “Ojuap kay eyju ba'ore,” i teku e'em — io'e ip Judeuyũ kukayũ. — Jewaoka du sute? — io'e ip jewewebe.

— Eyju ma ipi daḡacat. Òn pit kabi bewiat — io'e Jesus. — Eyju ma jewaḡuyḡuy ijodiat aḡuy daḡ. Òn pit ka'ũma.

²⁵ — Abu ěn? — io'e ip.

— Iebikam piman ma juk ocevemuwēn abu òn iam — io'e.

26 — Adeat muwën pin mabuk òn eywebe. “Cũğ ġu eyju kawënwën” i'e pin mabuk oce eywebe. Omudocat ekawën muwënuwën acã òn. Ixe icëmãn e'em — io'e Jesus.

27 Jesus jemudocat muwën puje, jebay o'ğuwën. Iboap ekawën pit Judeuyũ kukayũ itaybit ġu.

28 — Soat wağo òn — io'e Jesus. — Obamuapay epe'e we'ũ am korosa be. Obamupaya buje, “Icëmãn xeku kabi bewiat,” i epe'e. “Ja'òbi ġu xeku oeku—jebay a'òbi acã,” i epe'e — io'e. — “Wuyebay e'eap muwënuwën xeku oeku,” i epe'e — io'e Jesus.

29 — Soat em omudocat bikuyap tağ òn jekukum. Imënpuye soat em ağ okay. Ixe opere ġu — io'e Jesus.

30 Imëneju ade oitabun Jesus kay—ya'ĩjojo'ukayũ'in.

31 Jesus waram o'jekawën Judeuyũ kukukayũ eju. Pũğpũğ ixeyũ'in o'e: — Teku icëmãn e'em — i.

— Wekawën kay kũyjobit pima, oweju etaybitbinayũm epesop — io'e Jesus.

32 — Kawën icëmat muwënuwën òn eywebe — io'e. — Kawën icëmãn eyetaybit pima cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũm ġu epesop — io'e cebe ip.

33 — Abu ocemudadaybotbot'uk osunuy? Ka'ũma ma! — io'e ip. — Abraão naxeğebitbit oceju! — io'e ip. — Apënpuye ën e'em ocewebe “Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũm ġu epesop,” i? — io'e ip.

34 — Icëmãn òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ be iba'ore jekariwa epere am. Imënpuxim ikërëat mujurũğrũğ'ukat pe iba'ore ikërëat mujurũğrũğap epere am, Satanás ixe ekariwa buye — io'e.

35 — Cekariwa be imudadaybotbot'ibit ma soat em ġu cekariwa duk'a be dopdom. Kariwa imujëm pin pima, ġujëm. Kariwa ipot pit, soat em jebay duk'a be dopdom. Cebay ixe ġujëm ġu — io'e.

36 — Òn ma Deus ipot. Owebe eydaxijo buje, Satanás ġu eykukukan jeenuy — io'e. — Imënpuye ikërëat mujurũğrũğap epere but epesop — io'e.

37 — Icëmãn eyju Abraão naxeğebitbit — io'e. — Inaka eyju oaoka ojuy wa'ò kay kũyjobit'ũm puye — io'e—Jesus o'e.

38 — Webay be omutaybitbinap muwënuwën òn eywebe. Satanás ebekitkit eyju. Ixe ekukuap tağ eyju dak jekukum — io'e Jesus.

39-40 — Ka'ũma! Ocedobu'ũm ekukuap co'i oceju jekukum—Abraão'ũm ekukuap co'i — io'e ip te'e ma.

— Deus kawën icëmat o'ğuwën owebe — Jesus o'e. — Iboap ekawën acã oğuwën eywebe. Inaka eyju ma oaoka ojuy kawën icëmat kay'ũm puye — io'e. — Abraão bit kawën icëmat kay kũyjobit cĩcã osunuy. Abraão naxeğebitbit eyju. Ixe'ũm ekukuap co'i ġu bit eyju jekukum — Jesus o'e. — Apënpuye dak? — io'e.

41 — Satanás ekukuap co'i eyju jekukum — io'e.

— Satanás ekukuap co'i ġu oceju jekukum—Deus ekawën tağ ma — io'e ip. — Deus acã ocebay — io'e ip.

42 — Deus xewi ojot. Wa'òbi ġu ojot. Ixe ma omudot — io'e Jesus. — Deus eyebay bima, kajuk okukpin eyxe oğuy — io'e.

43 — Wekawën kay jekũyjobin pin ġu eyju. Imënpuye wekawën pa'arëm eyxe — io'e.

44 — Ibiõğbuk kërëayũ kukat ebekitkiyũ eyju—Satanás ebekitkiyu — io'e—Jesus o'e. — Apën ixe ikërëat mujurũğrũğ iap co'i eyju dak ikërëat mujurũğrũğ — io'e. — Ixe warara'acat aokaka'uk osunuy ipi mujurũğ isum. Gasũ dak wuyjuyũ muy'ũ'ũ'uk ixe — io'e. — Kawën icëmat kay kũyjobit'ũm osunuy ixe — io'e. — Iba'ore ixe be kawën icëmat kay kũyjobit am. Icëm ġu teku e'em. Napa ma e'em. Napa ma e'em pima, je'e pinap tağ e'em cexe. Dapxi teku — io'e. — Icëm'ũmãn e'em ip ixe ebekitkiyũ.

45 Icëmat òn pit e'em eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ġu wekawën kay — io'e.

46 — Ka'ũma ma icēmãn e'em owebe “Ikērēat mujurũgrũg ěn” i — io'e. — Icēmãn wekawĕn. Apĕnpuye eyetabut ġu wekawĕn kay? — io'e.

47 — Kũyjobit ip cekawĕn kay Deus ebekitkit. Eyju bit Deus ebekitkit ġu. Imĕnpuye Deus ekawĕn kay ġu eyju — io'e Jesus Judeuyũ kukukayũ be.

48 — Icēmãn oceju e'em ewebe “Ibiõgbuk kĕrĕat a'õbi ěn e'em” i, “Akpidadapi ěn,” i dak — io'e ip. — “Cũg'ũma ěn jekukum Samaria eipi wat puxim,” i oceju e'em ewebe. Icēmãn oceju e'em — io'e ip.

49 — Icēm ġu eyju e'em — Jesus o'e. — Ibiõgbuk kĕrĕat a'õbi ġu õn e'em. Webay kuġ õn ibuyxim. Eyju bit obuyxim ġu okuġ — io'e.

50 — Õn ma obuyxim okuġap kudadam ġu — io'e. — Webay bit obuyxim okuġ. Ixe obuyxim ġu okukat ġuju ipiat'ajojoap pe — io'e.

51 — Icēmãn õn e'em eywebe — io'e. — Wekawĕn taġ jekuku'ukat soat em ġu jeedop ce'ũ'ũayũ xe — io'e Jesus.

52 — Ibiõgbuk kĕrĕayũ kukat a'õbi ěn kawĕnwĕn — i napa ma o'e ip Judeuyũ kukukayũ. — Abraão'ũm oe'ũ. Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ. “Wekawĕn taġ jekuku'ukat soat em ġu jeedop ce'ũ'ũayũ xe,” i ěn pit e'em — io'e ip.

53 — Ocedobu'ũm oe'ũ—Abraão'ũm. Abraão bit toto osunuy ya'õbuyxiat. Ixe'ũm podi du a'õbuyxi? — io'e ip. — Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ. Ixeyũ'ũm'ũm pit toto osodop ya'õbuyxiayũ. Ixeyũ'ũm'ũm podi du a'õbuyxi? — io'e ip. — Abu dak ěn? — io'e ip Jesus pe.

54 — Õn ma xipan jewemuwĕnuwĕn pima, abu kuka wa'õ kay o'e? Ka'ũma ma! — io'e. — Webay bit xipan omuwĕnuwĕn. “Ka'ũmġu okpot co'iat ya'õbuyxiat,” i'e'em ixe. “Ēn acã ocekekukat,” i te'e ma eyju e'em webay be — io'e Jesus.

55 — Eyju ma eyetaybit ġu abu ixe iam. Õn pit wetaybit ixem. “Wetaybit ġu ixem,” i õn e buje, napa ma kajuk oce. Eybuxim kajuk oce dapxi. Imĕnpit wetaybit cĩcã ixem. Kũyjobit õn cekawĕn kay — io'e.

56 — Wuydobu'ũm Abraão'ũm itaybit o'e ipi kay tekum jajĕm wuydaxijojo'ukan iam. Imĕnpuye icokcok o'e — io'e Jesus.

57 — Aypa ġu ěn — io'e ip. — Cinquenta koato ġu buk ěn — io'e ip. — Abraão ejojojo ġu! — io'e ip. — Icēm ġu ěn e'em — io'e ip Jesus pe.

58 — Icēmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus. — Abraão kap awap ma kuy wetabĕg oġuy — io'e.

59 Gebuje wita'a o'yabu ip Jesus kay yamuju am Judeuyũ kukukayũ. Yaoka ojuy ip napa ma tũybe e'em iãn. Jesus pit o'jemunĕm adeayũ parakpe. Xerewun. O'jĕm Deus eju kawĕnwĕnap'a bewi—yaboġat'a bewi. Akiju o'jĕm.

9

1 Gebuje Jesus ita'ũmat o'jojojo doze beayũ eju cũgcũg pima. Ikap puje ma ita'ũm osunuy. Dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ũm puye.

2 — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ceweju etaybitbinayũ. — Apĕnpuye ite ita'ũm o'kap? Ita'ũm o'kap ite ma ikĕrĕat mujurũgrũg puye du? — io'e ip. — Pãm ġuto cebay ikĕrĕat mujurũgrũg puye du? Pãm ġuto ixi ikĕrĕat mujurũgrũg puye du? — io'e ip.

3 — Ita'ũm ma o'kap ikĕrĕat mujurũgrũg puye ġu, cebay ikĕrĕat mujurũgrũg puye ġu dak, ixi ikĕrĕat mujurũgrũg puye ġu dak — io'e Jesus. — Deus ja'õbacaap jomõg wuyetabutpe jabeku. Imĕnpuye ita'ũm o'kap — io'e.

4-5 — Apĕn kaxi wuymukabiahnam iap puxim õn tak Deus ekawĕn ijodiat mutaybitbin ijodi bima cũg ma cekum am ip. We'ũ buje kabiok je'e — io'e. — Deus omudot kapik am jewebeam ja'õbacaap mubapukpuk am. Deus peam cuy acejekapik wuyekapik put pima. Guyjom iba'ore je'e wuywebe wuyekapik am cebeam.

⁶ O'jexi ipi ju. Xih. A'a'a. Ka'wi o'ġu'a'a jebidim. Wūnxik. Poroġ. Ka'wi'a'a o'yamuy ita'ūmat eta be imu'ada am. (14) Judeuyū ebodoydoyap kabia be o'yamuy ita be imu'ada am.

⁷ – Eju juy idibi'it'iti be—Siloédi be – io'e Jesus. – Ecededopawuy juy idibim – io'e. (Siloé timudot'ibiti iape wuya'ōm).

Xīġxīġ. O'ju jewedopawuy.

Jay. Oajēm idibi'it'iti kay. O'jewedopawuywuy. Boroboro'i. Itate o'e. O'jeu. Jecoatcoan o'e.

⁸ Imēnpuye ita'ūm tūibit tuk'a etakobeayū o'jekawēn ip jeweweju, ita'ūm tūibit o'jojo'iaiyū dak.

– Ijoce dinheiro ojuyjuy'uk osunuyiat ġu du sute? – io'e ip jewewebe.

⁹ – Ijoce osunuyiat teku – io'e ip pūġpūġpūġ.

– Ka'ūma. Ijoce osunuyiat ġu teku – io'e warara'acayū. – Ixe-buximat acā teku – io'e ip.

– Ōn ma ijoce dinheiro ojuyjuy'uk oġuy – io'e ita'ūm tūibit.

¹⁰ – Apēn etate ġasū? – io'e ip cebe.

¹¹ – Aġokatkat oajēm okay – io'e ita'ūm tūibit. – Ibutet Jesus i – io'e. – Ka'wi o'ġu'a'a. O'yamuy weta be weta mu'ada am. “Eju juy Siloédi be,” i juk o'e owebe – io'e. – “Ecededopawuy juy,” i dak – io'e. – Imēnpuye oju. Ocededopawuy. Wetate oceu – io'e ita'ūm tūibit. – Wecoan put oce – io'e.

¹² – Poce omuy ixe Jesus? – io'e ip.

– Iye. Wetaybit ġu – io'e.

¹³ Gebuje Fariseuyū kay tuk'a etakobeayū ita'ūm tūibit o'tujowat.

¹⁴⁻¹⁶ – Apēn ecedetada ġasū? – io'e ip Fariseuyū ita'ūm tūibit pe.

– Ka'wi'a'a o'yamuy weta be – io'e. – Ocededopawuy. Wetate ġasū oce – io'e.

– Itadaat o'jekapik jebodoydoyap kabia be—Sábado bima – io'e ip Fariseuyū. – Moisés ekawēn taġ ġu ite jekukum. Deus a'ōbi ġu ite e'em – i napa ma o'e ixeyū Fariseuyū.

– Ikērēat mujurūġrūġ'ukat ġu itadaat! Apēn kuka ikērēat mujurūġrūġ'ukat pe wuywebe i'e ba'oreat mubapuk put? – io'e warara'acayū.

Imēneju pūġ taġ ġu ip Jesus muwēnuwēn o'e Fariseuyū. Wara'at taġtaġtaġ ma kawēnwēn ip o'e.

¹⁷ – Pām ēn? – io'e ip ita'ūm tūibit pe. – Ixe etadaat. Abu ixe exe? – io'e ip.

– Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat xeku – io'e ita'ūm tūibit.

¹⁸ Judeuyū kukuk'ukayū ibu'u ip o'e jetabut am ita'ūm tūibit a'ō kay. – Ita'ūm ġu teku osunuy – io'e ip itabut'ūm puye.

Imēnpuye ita'ūm tūibit ebay o'ġudot ip, ixi dak. O'jekawēn ip ceweju ip yajēm puje.

¹⁹⁻²⁰ – Ekpot tu iġo? – io'e ip cebay be.

– Hm hm. Okpot iġo – io'e cebay.

– Ita'ūm tu o'kap? – io'e ip.

– Hm hm, ita'ūm ġoku o'kap.

– Apēn tak o'jewetada ġasū? – io'e ip cebay be.

²¹ – Wetaybit ġu bit apēn xe'e o'jewetada iam – cebay o'e. – Wetaybit ġu abu ixe o'ġu'ada iam – io'e. – Iġo eju ma juy epeyekawēn – io'e ip Judeuyū kukukayū be. – Ite ma jewetadaap ġuwēn eywebe. Bekit ġu ġoku – io'e ip.

²² Imēn o'jede ip, Judeuyū kukukayū buxim iparara buye. Judeuyū kukukayū juk o'e jebekitkit pe:

– “Jesus Deus emunaē,” i eyju e'em pima, eymuōmat ġu kuka oce'e Deus eju kawēnwēnap'a be – i.

²³ Imēnpuye iparara o'e ip Judeuyū kukukayū buxim. Imēnpuye ixeyū o'e:

– Bekit ġu ġoku – i. – Je'adaap ġuwēn eywebe – i. – “Apēn ece'ada?,” i juy epe'e cebe – io'e ip.

24 Fariseuyũ waram ita'ũm tũibit o'tojocat jewekay.

— Deus etabutpe wuyju nuynuy — io'e ip. — Imēnpuye icēmān ma juy ece — io'e ip Fariseuyũ. — Etadaat ikērēat mujurũgrũg'ukat — io'e ip napa ma. — Ocetaybit iboam — io'e ip.

25 — Wetaybit ġu ikērēat kuġ xe'e ixē iam — io'e ita'ũm tũibit. — Wetaybit wetate ġu ojop iam. Gasũ bit wetate ma oce — io'e.

26 — Apēn sute o'e ewebe? — io'e ip. — Apēn etada? — i waram o'e ip.

27 — Kuy juk iboap oġuwēnuwēn eywebe — io'e. — Eyju bit eyetabut ġu wa'õ kay. Apēn eyju dak waram wa'ĩjo pin eyxe? — io'e ita'ũm tũibit. — Ixe ebekitkiyũm pin paxi eyju dak? — io'e cebe ip.

28 — Ap! Ixe ebekitkiyũm pin ġu oceju! — io'e ip. — Ekawēnkērē jĩjã ocexe! — io'e ip.

Oitakomān ip ita'ũm tũibit kay. O'ġukorēm cĩcã ip.

— Ēn ma ite ebekit — io'e ip. — Oceju bit Moisés ebekitkit — io'e ip.

29 — Ocetaybit Deus a'õbi Moisés e'e'uk osunuy iam. Ocetaybit ġu abu a'õbi sute e'em iam — io'e ip.

30 — “Abu-a'õbi sute e'em?” i eyju e'em — io'e. — “Deus a'õbi ite wetada,” i õn pit e'em — io'e. — Iboap iwaru jĩjã oxe — io'e.

31 — Wuyetaybit Deus ikērēat mujurũgrũg'ukat ekawēn a'ĩjojom ġu ibuywat am iam. Jebikuyap taġ jekuku'ukat ekawēn a'ĩjojom pit ibuywat am. Jebuyxim jekukat ekawēn a'ĩjojom Deus.

32 Ka'ũma ma teku ita'ũm o'kap'iat o'sutada iap awēġ o'yawēġtobuxik. Kuyje dak iboap awēġ o'yawēġtobuxik ġu — io'e. — Gasũ bit Jesus wetada — io'e.

33 — Deus a'õbi'ũm pima, iba'ore kajuk o'e cebe wetada am. Deus a'õbi ma ite wetada — io'e ita'ũm tũibit.

34 — Warara'acat podi ma ikērēat kuġ ěn! Eta'ũm ekap ikērēat kuġ cĩcã buye! — io'e ip napa ma. — Ēn tu ocemutaybin pin? Ejēm cuy ocexewi! — io'e ip. — Ejēm cuy Deus eju kawēnwēnap'a bewi! — io'e ip. — Waram cuy eõm ġu ijop'a be — io'e ip. O'ġujēm ip itakoma ita'ũm tũibit kay buye.

35 Gebuje Jesus ita'ũm tũibit o'tobuxik. O'tobuxik Fariseuyũ be ixē mujēm iap awēġ tobuxik puje. O'jekawēn ceweju.

— Tapu, ěn pit tu etabut Deus ipot kay? — io'e Jesus.

36 — Abu sute, Kariwa? — io'e ita'ũm tũibit. — Ixe juy eġubapuk omutabut am — io'e.

37 — Ixe jojom ěn ġasũ—eweju kawēnwēnat cocom — io'e. — Ōn ma ixē — io'e Jesus.

38 O'jēġ'aecõġcõġ Jesus wap Jesus ya'õbuyxi cexe buye.

— Kariwa, wetabut oce ekay ġasũ bit — io'e.

39 — Pũġpũġ ipi daġayũ'in cũġ ma Deus xe wedot puye. Okay itabucayũ cũġ ma cexe. Itateayũ buxim ip — io'e Jesus. — Warara'acayũ bit ikērē cexe. Itabut'ũmayũ ikērē cexe — io'e. — “Wetaybitsũ mabuk Deus ekawēn. Imēnpit wetaybin pin cĩcã,” i'e'em warara'acayũ. Guyjom ixeyũ itabut je'e okay — io'e Jesus. — Warara'acayũ bit te'e ma e'em “Wetaybit Deus ekawēn,” i. Itabut ġu je'e ip okay. Ita'ũmayũ buxim ip — io'e.

40 — Te'e ma du oceju e'em “Ocetaybit Deus ekawēn,” i? — io'e ip Jesus pe, pũġpũġ Fariseuyũ'in.

41 — “Ocetaybitsũ ma Deus ekawēn. Imēnpit ocetaybin pin cĩcã,” i ey'e buje, ikērēat kuġ ġu kajuk epe'e Deus xe. Imēnpit te'e ma eyju e'em “Ocetaybit cĩcã Deus ekawēn,” i. Imēnpuye ikērēat kuġ eyju cexe — io'e Jesus.

10

1 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayũ be. Ovelha ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

— Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Ovelha ekorara be iòm pinat, xĩntabi be ġu òmòm pima. “Teku ovelha bu pin,” i wuyju e'em. “Teku ovelha dujupa'um'um'ukat,” i wuyju e'em — io'e Jesus.

² — Ovelha kukuk'ukat pit korara exĩntabi be òmòm — io'e.

³ — Korara exĩntabi wiwi'ukat xĩntabi muywekweġ ovelha kukat òm ãm. Ovelha jekukat a'ĩjojom. Ikukat jeòhò nomuwãwãm ibuten e'em. Jeòhò mujēmjēm akiju korara exĩntabi be jekorara bewi — io'e.

⁴ — Imujēm puje cucum jeòhòyũ wap. Ovelha jekukat nomuju cucum jekukat a'òm itaybit ip puye.

⁵ Wara'acat nomuju bit taobu'u ip cum. Itaybit ġu ip wara'acat a'òm. Jekukat a'òm acã itaybit ip. Wara'acat puxim pit jenapõnpõn ip itaybit'ũm ya'òm puye — io'e Jesus.

⁶ Ovelha ekawën o'ġuwën Jesus. Xepxep pe o'jekawën. Ovelha muwënuwën pima, jekay itabucayũ dak o'ġuwën. Imēnpit cekawën pa'arēm o'e cexe ip—adeayũ xe.

⁷ Waram Jesus o'jekawën cebe ip.

— Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Xĩntabi daġ ovelha òmòm korara be. Korara be bima abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma. Imēnpuxim soat em aġ òn okay itabucayũ kay — io'e Jesus.

⁸ — Ovelha itaybit ġu dujupa'um'um'ukat a'òm. Imēnpuxim okay itabucayũ itabut ġu icēm'ũma wuymutaybitbin'ukayũ ekawën kay. Wajēm awap osodot'iaiyũ icēm ġu wuyjuyũ o'ġutaybitbin — Jesus o'e.

⁹ — Xĩntabi daġ ovelha òmòm korara be. Cēmcēm ip jexat kudadam. Korara be bima abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma! Imēnpuxim wuyjuyũ okay itabun puje soat em aġ òn ixeyũ kay. Abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma! — io'e Jesus.

¹⁰ — Tujupa'um'um'ukat ma ajēmjēm ovelha dujupa'um ãm, ixeyũ aoka am tak. Òn pit ojot ijodiat aġuymuisun am. Okay itabucayũ yaġuyisum jekukum. Ojot ixeyũ mucokcok am — io'e. — Okay itabucayũ icokcok cĩcã — io'e.

¹¹ — Okay itabucayũ kuġ òn xipan ikukat jeòhò kuġ xipan iap puxim — io'e. — Ovelha kukat puxim òn. Obu'u ġu we'ũ ãm warara'acat pe okay itabucayũ aokaap puxim — io'e.

¹² — Ovelha kukukat a'òbuywatwat'ukat ikukukat ġu. Dinheiro bu am acã kapikpiġ. Ovelha iwat ġu—ibuywatwat'ukat acã. Ovelha iwatiwan kak ajēm puje. Jenapõnpõn kak puxim iparara buye. Kak ovelha bubum. Ovelha muwatwan soat taġ.

¹³ — Ibuywatwat'ukat jenapõnpõn dinheiro bum acã kapikpiġ puye. Ibu'u ovelha kuġ, cexe ikukpin'ũm puye.

¹⁴⁻¹⁵ Ovelha kukukat puxim òn—xipacat puxim — Jesus o'e. — Wetaybit webay. Webay dak itaybit òn. Imēnpuxim òn tak wetaybit okay itabucayũm. Ixeyũ dak itaybit òn — io'e. — Obu'u ġu we'ũ ãm okay itabucayũ e'ũap puxim — io'e Jesus.

¹⁶ — Soat ġu ovelha pũġ ekorara be. Imēnpuxim soat ka daġacat itabut je'e okay — io'e Jesus. — Wa'ò kay je'e ip kũyjobit. Pũġ taġ ma ip jeku — io'e. — Soat ixeyũ kukan oġuy — io'e Jesus.

¹⁷ — Oje'ũ okay itabucayũ e'ũap puxim. Waram ġuto òn pit ocetait we'ũ buje. Imēneju webay xe okukpin cĩcã obu'u'ũm puye we'ũ ãm — io'e.

¹⁸ — Obu'u we'ũ ãm pima, iba'ore kajuk o'e warara'acat pe bit oaoka am. “Ece'ũ” i juk o'e webay owebe. “Waram ġuto etait ece'e,” i dak. Wukpiwatpi ma oje'ũ, webay ukpiwatpi dak. Wukpiwatpi ma waram ġuto wetait oce'e, webay ukpiwatpi dak — io'e Jesus.

¹⁹ Imēneju pũġ taġ ġu ip Jesus ekawën o'ġuwën—wara'at taġtaġtaġ ma Judeuyũ kukukayũ.

²⁰ — Ibiõġbuk kērēat kuġ teku — io'e ip napa ma ade ixeyũ'in. — Imēnpuye yukpidapi — io'e ip napa ma. — Apēnpuye dak eyju ixē a'ĩjojom? — io'e ip.

21 — Ibiõgbuk kërëat kukat pit imën cekawën pa'ore! — io'e warara'acayũ bit. — Apën kuka ibiõgbuk kërëat kukat ita'ũmat o'sutada? — io'e ip Jesus pe jededem. — Iba'ore itada am ibiõgbuk kërëat kukat pe — io'e ip.

22-24 Waram pima Judeuyũ kukukayũ o'ju Jesus kay. Jerusalém ka beayũ peta muğëğëm ip osodop Judeuyũ. Peta muğëğëm ip osodop apën kuyjeayũ Deus eju kawënwënap'a o'yamudim iap kay ġebum am. Ihi bima peta mujurũğrũğ'uk osodop ip. Jesus Deus eju kawënwënap'a etaybu dağ cũğcũğ o'e—Salomão emuamuy'a etaybu dağ. Oajëm ip Jesus kay Judeuyũ kukukayũ. O'jekawën ip Jesus eju.

— Ën tu Cristo—Deus emunaë? — io'e ip. — Iba puğ cuy eğuwën ocewebe — io'e ip. — Ade kabia emuwënap wiwim ocesop — io'e ip. — Iba'arëm acã ën kawënwën ocewebe. Ën Deus emunaë bima, Cristo bima, ibapuğ cuy eğuwën ocewebe — io'e ip.

25 — Kuy juk adi ocewemuwënuwën eywebe—ade em ma — io'e Jesus. — Imënpit eyetabut ġu wa'õ kay — io'e. — Webay a'õbi wa'õbacaap ojomõğmõğ eyetabutpe — io'e. — Teku Deus emunaë iap mubapukpuğ oğuy eywebe — io'e.

26 — Imënpit eyetabut ġu wa'õ kay, okay eyetabut'ũm puye — io'e.

27 — Okay itabucayũ kũyjobit wa'õ kay ovelha jekukat a'õ kayap puxim — io'e Jesus. — Welaybit ixeyũ e'eam. Wekawën tağ jekukum ip ovelha jekukukat a'õm itaybicap puxim — io'e.

28 — Ixeyũ ağuy muisusun õn. Warara'acayũ bit ixeyũ ju'uk ġu obui bewi—pũğ tak ka'ũma. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ũ buje — io'e.

29 — Webay ixeyũ o'ğutabun okay weõhõyũ buximayũm. Warara'acat podi ma ja'õbacaap kuğ webay. Abu-be ixeyũ uk put webay bui bewi—weõhõyũ uk put? Ka'ũma be ma! — io'e.

30 — Jewa'õca jojo'i oceju webay eju — io'e Jesus.

31 Iboap co buje, waram wita'a o'yabu ip Jesus abuğ ojuy am Judeuyũ kukukayũ.

32 — Webay a'õbi juk adi wa'õbacaap ojomõğmõğ eyetabutpe—ade ma — io'e Jesus. — Apënpuye dak eyju wabuğ ojuy wita'am? — io'e Jesus.

33 — “Ekërë Deus xe, juk adi a'õbacaap ejomõğmõğ puye,” i'ũmğ u oceju e'em ewebe — io'e ip. — “Ekawënkërë Deus xe,” i acã oceju e'em ewebe — io'e ip. — Ën ijodiat acã. Imënpit “Oceju jewa'õca jojo'i ma webay eju,” i napa ma ën e'em — io'e ip jetakoma pibun. — Imëneju abuğ ojuy oceju — io'e ip Jesus pe.

34 — Imën e'em Deus ekawëntup:

Eyju dak Deus a'õbiayũ — io'e Deus kuyje, i.

Deus kuyje o'e “Deus a'õbiayũ eyju” i jekawën muwën ãm taëhë'ibiyũ be — io'e.

35 — Deus ekawëntup napa ġu e'em—pũğ em tak ka'ũma. Icëmãn e'em. Wuyetaybit iboam — io'e Jesus Judeuyũ kukukayũ be.

36 — Õn ma Deus cuk onaë ijodiat taxijo am. Õn ma ixë omudot — io'e Jesus. — Apënpuye eyju napa ma e'em “Ekawënkërë Deus xe,” i, “Jewa'õca jojo'i oceju webay eju,” i õn e'em puye? — io'e Jesus.

37 — Webay a'õbi'ũm pima, eyetabun ġu juy epesop okay — io'e.

38 — Wekawën coco am eyetabut'ũm pima, eyetabun cuy epesop wa'õbacaap mõğmõğap coco am — io'e. — Eyetabun puje “Jesus ya'õbaca cebay a'õbacaap co'i,” i epe'e — io'e.

39 Imëneju Jesus daomũn ojuy ma'ğuto ip Judeuyũ kukukayũ. Jesus pit o'jenapõn jenaomũnap puxim.

40 Wara'at ka kay o'ju Jesus. Toktek. Jordãodi waram o'timudek. Jay. Oajëm João Batista be adeayũ mubatisasan osunuy iatka kay. Wĩnãbu osunuy.

41-42 Gebuje ade ibo ka watwat o'tabun Jesus kay—Jordãodi wĩnãbuayũ.

— João Batista ma wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk ġu — io'e ip adeayũ jewewebe. — Imënpit ixë ağokatkat muwënuwën'uk osunuy ocewebe. Icëmãn João ixë o'ğuwënuwën — io'e ip.

Imēnpuye Jesus kay itabut o'e ip adeayũ.

11

¹ Lázaro iwātaxipi o'e. Maria kipit iwātaxipi o'e—Betânia ka beat. Imēnpuye iixĩyũ Lázaro wātaxipiaw awēḡ o'yawēḡmuju Jesus kay. Betânia ka watwat osodop ip—Maria, Marta dak, Lázaro dak.

² Guyjom ixe Maria wuykukukat i o'suimude'on tide'oatim. Ixe o'suimupuruk jadam. Imēn o'e jexe Jesus ikukpin cĩcã buye.

Yawēḡtujowacat oajēm Jesus kay. Jay.

³⁻⁴ — Kariwa — io'e Jesus pe. — Lázaro iwātaxipi jĩjã — io'e. — Exe ikukpinat iwātaxipi o'e — io'e.

— Kuy wetaybit — io'e Jesus. — Iwātaxipi jĩjã opop — io'e. — Ce'ũ buje dak jeedop ḡu ce'ũ'ũayũ xe. Guyjom adeayũ je'e “Deus soat podi ma ya'õbaca; soat podi ma idip,” i — io'e. — “Deus ipot tak ya'õbaca—soat podi ma ya'õbaca,” i je'e ip — io'e Jesus.

⁵ Jesus xe Marta ikukpin cĩcã osunuy. Maria dak ikukpin cĩcã osunuy, Lázaro dak.

⁶ Inaka Jesus xepxep xet osunuy jenuyap ka be iwātaxipiat awēḡ tobuxik puje. O'ju ḡu buk Lázaro kay. Xet. Xet.

⁷ Gebuje Jesus o'jekawēn 12 beayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

— Ga'a bukto accepit Judéia eipi kay waram — io'e.

⁸ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Iboceat abuḡ ojuy ḡaxĩn ma wita'am—Judeuyũ kukukayũ. Waram tak tu iboce eju pin? — io'e ip Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Hm hm — io'e. — Wekapik put mabuk owebe. Pũḡ kabia be doze hora kabiaham wuyju — io'e. — Ixima be cũḡcũḡat kuka o'at kabiook puye. Kabia daḡ cũḡcũḡat pit kuka o'at ḡu kaxi imukabiaham puye. Imēnpuxim Deus bikuyap taḡ jekuku'ukat je'ũ ḡu jekapikap mu'ũm'ũm pima. Ga'a aju. Oaokam ḡu buk ip, we'ũap kabia oajēm ḡu buk puye — io'e.

¹¹ Waram Jesus o'jekawēn ceweju ip—doze beayũ eju.

— Wuybure, Lázaro opop ixet — io'e—Jesus o'e. — Ōn pit cum ixe muwurũḡ ãm — io'e.

¹² — Kariwa — io'e ip. — Ixet pima, kuka o'je'ada — io'e ip.

¹³ Jesus itaybit o'e Lázaro'ũm oe'ũ iam. Imēnpit — Lázaro ixet — io'e cebe ip.

Imenpuye tũybe Lázaro ixet iãn o'e ip 12 beayũ.

¹⁴ Imēnpuye Jesus ibapuḡ o'jekawēn cebe ip.

— Lázaro'ũm oe'ũ — io'e.

Imēn o'e ixeyũ mutaybit am.

¹⁵ — Oju ḡu cekay ce'ũ awap — io'e. — Gasũ bit wa'õbacaap oḡubapuk eywebe eymutabun am okay. Wa'õbacaap kay eyetabut cĩcã bima, ocokcok oḡuy. Ga'a aju ixe'ũm kay ḡasũ bit — io'e doze beayũ be.

¹⁶ — Ga'a wuyju dak aju ceweju. ãḡ itakomaayũ wuyju dak wuyaoka Jesus aoka buje — io'e Tomé—jebureyũ be o'e, xepxem ikap'ibit.

O'ju ip Lázaro'ũm com.

¹⁷⁻¹⁸ Jesusyũ oajēm Betânia ka xe. Betânia ka Jerusalém ka etako o'sukadop. Ebaḡũḡ kilometro o'sukadop Jerusalém ka bewi. Lázaro'ũm kay yajēm awap oe'ũiap awēḡ o'yawēḡtobuxik Jesus.

— Lázaro'ũm o'ḡuõm ip witabikũy be — io'e ip Jesus pe. — Ebadipdip xet omuy ikũy be — io'e.

¹⁹ Lázaro'ũm ixĩyũ mudiu ip o'e—Marta, Maria dak. Ade ibureyũ ixeyũ muḡuycũḡap mu'ũm ojuy ip o'e.

²⁰ Jesus omuyku iap awēḡ Marta o'yawēḡtobuxik.

Gebuje Marta o'ju Jesus dopabe. Jesus e daḡ mabuk oeku. Maria bit jeduk'a be osunuy.

²¹ Jay. Oajēm Jesus kay.

— Kariwa — io'e Marta. — Ēn ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ ḡu — io'e.

22 – Imēnpit Deus emujoojuyjuy je'gũm ewebe. Wetaybit iboam. Deus eju okipit'ũm peam ekawēn puje, Deus jekawēn a'ĩjojo – io'e.

23 – Ekipit'ũm waram jeu ce'ũ'ũayũ xewi – io'e Jesus Marta be.

24 – Wetaybit ixē'ũm waram jeu iam – io'e Marta. – Waram wuyeu buje, ixē'ũm tak jeu—wuyebay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be – io'e Marta.

25 – Ōn ma ce'ũ'ũayũ mutaicit'ukat – io'e Jesus. – Wa'ōbi ce'ũ'ũayũ waram guto jetait – io'e. – Okay itabucat e'ũ buje, waram guto jetait. Soat em jeedop ip itait Deus xe – io'e Jesus.

26 – Okay itabucat ce'ũ'ũayũ xe gũ jeenuy—Deus xe acã. Etabut tu iboap kay? – io'e Jesus Marta be.

27 – Hm hm, wetabut, Kariwa – io'e. – Ēn Deus emunaē oxe – io'e. – Deus ipot ēn – io'e. – Ocemumuwiwi ēn. Wetabut iboap kay – io'e Marta.

28 Jesus eju jekawēn epere buje, Marta o'jepit jekibit tomuwã ãm. Ya'ōapĩn ma Maria o'tomuwã uk'a becat pe ja'ĩjojoap puxim.

– Tũ'ũ – io'e. – Ejot puk – io'e. – Wuyekariwa omuyku jexem – io'e. – E dağ omuyku – io'e. – Enomuwãwãm – io'e jekibit pe, Maria be. – Ejot puk – io'e.

29 Maria o'ju Jesus dopabe e dağat topabe.

30 Jesus ağoka be oexe gũ mabuk. Wũy mabuk oeku. E dağ mabuk oeku. Marta be jedopabijukap pe mabuk osunuy.

31 Judeuyũ o'ju Maria nomuju—Lázaro'ũm duk'a becat—ixĩt muğuycũğap mu'ũm ojuyayũ. Ixeyũ etabixewi Maria o'jēm jeduk'a bewi. Imēnpuye o'jēm ip ixē nomuju. Tũybe ite witabikũy be cum wa am iãn o'e ip.

32 Jay. Maria oajēm Jesus kay. O'jēğ'aecōğcōğ cewap.

– Kariwa – io'e. – Ēn ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ gũ – io'e Maria.

33 Maria o'tõn. Maria eju yajēm'ibiyũ dak wawa osodop ip Lázaro'ũm cocom. Jesus iğuycũğ cĩcã o'e wawaayũ jojom. Tadaybotbot cĩcã ip cexe o'e wawaayũ.

34 – Poce ixē'ũm epeğũm? – io'e Jesus.

– Kariwa, ejot puk – io'e ip. – Ejojo buk – io'e ip.

35 Jesus o'tõn gēbuje bit. Ah. Wa. Imēnpuye:

36 – Ak'i cekay – io'e ip Judeuyũ. – Lázaro'ũm ikukpin cĩcã osunuy cexe – io'e ip.

37 – Ita'ũm tũbit o'sutadada tekũ – io'e warara'acayũ ixeyũ'in. – Iba'ore gũ du juk o'e cebe Lázaro mu'ada am ce'ũap puxim? – io'e ip jewewebe.

38 Gebuje Jesus o'ju witabikũy kay—Lázaro'ũm muõmapkũy kay. Iğuycũğ cĩcã o'e. O'ju Marta eju, Maria eju, Lázaro'ũm cocoyũ eju dak. Yaboğat'a o'yanuy wita'a ikũy nomudip'am. Ikũynomudip cem osunuy.

39 – Ikũynomudip'a juy epeyamuwede – io'e Jesus.

– Kariwa, eyamuwedeat gũ juy – io'e Marta. – Iğēm xeku opop. Ebadipdip xet opop witabikũy be – io'e.

40 – “Okay etabut pima, Deus ja'ōbacaap kuka o'jomōğ etabutpe,” i kuy oce ewebe – Jesus o'e. – Etabun cuy eğuy – io'e.

41 Ikũynomudip'a o'yamuwede ip ikũy etako bewi. Jesus o'jekawēn Deus eju.

– Bay – io'e. – Soat em ēn wa'ĩjojom – io'e. – Imēnpuye “Ēn xipat cĩcã,” i õn e'em ewebe – io'e Jesus jebay be.

42 – Bay, soat em wekawēn cocom ēn – io'e. – Eweju õn kawēnwēn ijoceayũ be wa'ĩjo am—ixeyũ mutabut am tekũ Deus emumudot iap kay – io'e Jesus Deus pe, jebay be.

43 Jebay eju jekawēn epere buje, Jesus ya'ōberen o'jewãwã Lázaro'ũm kay.

– Lázaro, ejēm cuy! – io'e.

44 Ce'ũ topibit o'jetait waram. O'jēm witabikũy bewi. Soat tağ ijebit tağ imũnmũn mabuk oeku pağõm. Yamũnmũn mabuk oeku.

— Eju'uk cuy paço cebewi — io'e Jesus.

O'ju'uk ip paço.

⁴⁵ Imēneju oitabun ip Jesus kay Judeuyū ma—Maria ejuacayū ma—adeayū—Jesus Lázaro'ūm o'gutait iap o'jojojo'iaiyū ma.

⁴⁶ Warara'acayū bit o'ju Fariseuyū kay.

— Jesus Lázaro'ūm o'gutait waram — io'e ip Fariseuyū be.

⁴⁷ Gebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip Fariseuyū eju, jewāwēwē'ukayū eju dak. O'jewāwē ip jeweweju.

— Apēn kuka dak ace Jesus pe? — io'e ip jewewebe. — Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ adeayū etabutpe. Imēnpuye ade itabut cekay — io'e ip.

⁴⁸ — Apēn kuka dak ace cebe ja'ōbacaap mōḡap puxim? — io'e ip jewewebe. — Apēn kuka dak ace adeayū be jetabucap puxim? — io'e ip. — Itabut puje ip Jesus pe jekukukan je'e ip. Jesus pe jekukukan pima, Roma ka kukat jebekitkit kuka o'ḡudot wuykay — io'e ip. — Wuyka kuka ip o'sukamu'ūm. Deus eju kawēnwēnap'a dak kuka ip o'yamu'ūm. Soat ka daḡ kuka ip wuymuypōḡpōḡpōḡ. Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu kuka ajeku — io'e ip jewewebe.

⁴⁹ Caifás o'jekawēn warara'acat eju—jawēwē'ukayū eju. Ixe Caifás paīyū kukukat osunuy ixe koato be.

— Eyetaybit'ūmān! — io'e Caifás jewēju jewawēwē'ukayū be.

⁵⁰ — Cūḡ ma ixe aḡokatkat e'ū ām. Xipat kuka o'e pūḡ pe aḡokatkat pe je'ū ām soat e'ūap tieḡ—wuye'ūap tieḡ — io'e—Caifás o'e.

⁵¹ Deus ibikuy osunuy Jesus e'ū ām soat e'ū'ūap puxim. Caifás pit itaybit ḡu osunuy imēn Deus ibikuy iam.

— Xipat kuka o'e pūḡ pe aḡokatkat pe je'ū ām soat e'ūap puxim—wuye'ūap tieḡ — i juk o'e itaybit ḡu ma'ḡu.

Caifás jaḡuy daḡ ḡu imēn o'e—Deus aḡuy daḡ acā.

⁵² Ixe je'ū Judeuyū e'ū'ūap tieḡ. Warara'acayū e'ū'ūap tieḡ tak je'ū. Je'ū Deus ebekitkiyū be pūḡ taḡ ma jeku am.

⁵³ Imēneju apēn paxi Jesus aceyaoka iam jekawēnwēn oekuku ip jeweweju Judeuyū kukukayū.

⁵⁴ Imēnpuye Jesus ibapuḡ ḡu oeku Judeuyū kukukayū etabun Judéia eipi daḡ. O'jēm ibocewi. Wara'atka be o'ju—Efraim ka be. Ibo ka uk'a'ūmat xe o'sukadop. Iboka be osunuy doze beayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

⁵⁵ Ade Judeuyū o'ju Jerusalém ka kay. Peta muḡēm ip o'ju. Iḡo epeta bima apēn Deus wuydobuyū'ūm'ūm o'tujujēm Egito eipi bewi iap kay ḡebūm ip osodop. Soat ka daḡwi o'ju ip Jerusalém ka kay. Peta muḡē awap o'ju ip jewemuisun am jebabi daḡ.

— Jewemuisun puje, xipat acesop Deus xe — io'e ip jewewebe.

⁵⁶⁻⁵⁷ Paīyū kukukayū o'jekawēn peta muḡēḡēayū eju—Fariseuyū dak.

— Poce Jesus nuyām eyetaybit pima, epeḡuwēn cuy ocewebe — io'e ip. Iboam o'e ip Jesus daomūn ojuy buye. Imēnpuye Jesus ajēmap wiwim cīcā osodop ip adeayū.

— Jesus omuyku du peta kay? — io'e ip jewewebe. — Omuyku ḡu xe'e? — io'e ip. Deus eju kawēnwēnap'a be o'jekawēn ip jewewebe adeayū—yaboḡat'a be.

12

¹ Jesus waram o'ju Lázaro kay—waram ḡuto o'jetait'iat kay. Betânia ka be osunuy Lázaro. O'ju peta muḡē awap. Seis kabia kuka Páscoa epeta ip o'ḡuy'at. Oajēm doze beayū eju.

² Marta puybit mōḡmōḡ o'e Jesus pe i'o am, doze beayū be dak. Lázaro jekōnkōn o'e Jesusyū eju.

³ Gebuje Maria tide'oati o'tibu. Ti'ade o'tibu. Nardo i tibutet osunuy. Tiwekoykeyati ġu o'tinuy—nardodi acã. Tideiboğ cĩcãati o'tinuy. Puy. O'suiabi Jesus i. O'suisup jadam. Tide'okuati o'tinuy. Soat tağ o'e uk'a yabi de'o. De'oooh. Iměn o'e Maria ma.

⁴ Judas Iscariotes pit Maria o'ğukorēm—Simão ipot. Ixe Judas doze beayū'in osunuy. Ixe Judas Jesus o'ğūm cekay itakomaayū be ġuyjom Jesus aoka am cebe ip. Ixe bit Maria o'ğukorēm.

⁵ — Apēnpuye iğodi o'tideida ġu dinheiro bu am? — io'e—Judas o'e jebureyū be. — 300 dinheiro isurūğat kuka tidei o'e! — io'e. — Tidei kajuk ağūm ibubut'ūmayū be — io'e Judas Iscariotes. (Pūğ dinheiro isurūğat pūğ kabia be wuyekapikaptei osodop).

⁶ Judas Iscariotes doze beayū edinheiro mūn kuğ oeku. Imūn pewi i'uk'uk'uk osunuy jewebe ma.

— Apēnpuye dak o'tideida ġu? — io'e dinheiro kay pin puye. Itabotaidabotbot ġu osunuy ibubut'ūmat kay.

⁷ — Āğ cuy Maria jeenuy kaba'ūm — io'e Jesus Judas pe. — Ijudi o'timuxipan we'ū awap ojebit mude'onaptim — io'e.

⁸ — Soat em eybubut'īn iūm put epesop ibubut'ūmayū be — io'e. — Owebe bit ka'ūma. Darem ma eyxe oğuy — io'e.

⁹ Gebuje ade Judeuyū o'ju Jesus kay. Jesus Betânia ka be omuy iap awēğ o'yawēğcoco ip. Imēnpuye ip o'ju Jesus com. O'ju ip Lázaro jom tak—Jesus o'ğutait'iat com—waram o'jetait'iat com.

¹⁰⁻¹¹ Ade Judeuyū oibu'un paīyū kukukayū a'ō kay kūyjobit am. Jesus a'ō kay acã kūyjobit o'e ip Lázaro'ūm waram o'ğutait puye. Imēnpuye o'jewawē ip paīyū kukukayū.

— Ga'a Lázaro ayaoka! — io'e ip.

¹²⁻¹⁹ O'jojojo'ibiyū Jesus e'eap o'ğuwēnuwēn warara'acayū be—Jerusalém ka beayū be. — Icēmān Jesus Lázaro'ūm o'tomuwā witabikūy bewi — io'e'e ip adeayū be. — Icēmān Jesus waram Lázaro'ūm o'ğutait — io'e'e ip. — Jesus ma ja'ōbacaap mōğmōğ — io'e'e ip.

Jerusalém ka be ōm pasuğ pima Jesus jumento'it'it o'tobuxik. Deus ekawēn tağ e ojuy—kuyjeatup ekawēn tağ. Xik. Oabik jumento'it'it akpi jeje. Iměn e'em Deus ekawēntup—kuyjeatup:

Jerusalém ka watwat, eyğuycūğcūğ ġu juy epesop, i. Eykukukat omuyku jexem eykay, i. Jumento'it'it akpi jeje omuyku jexem, i.

Iměn e'em Deus ekawēntup. Imēnpuye Jerusalém ka be Jesus oajēm jumento'it'it akpi jeje Deus ekawēn tağ.

Gebuje Jesus kay o'ju Jerusalém ka beayū. Ade ma ip o'ju, Jesus omuyku iap awēğ o'yawēğtobuxik puye. Kuy ip oajēm Páscoa epeta muğē ām. O'ju ip Jesus dopabijuğ, Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ iap awēğ o'yawēğtobuxik puye. Namusudup o'tupupu ip. Jesus kay o'ju ip tup kukuğ. Iměn Judeuyū ya'ōbuyxiat tobedede'uk ip osodop kuyje.

— Deus xipat cĩcã! — io'e ip Jesus pe. — Ēn ma omuyku ya'ōbi! — io'e ip. — Ēn ma ocekukukat—Israel naxeğebitbit kukukat! Deus cuy xipacat je'ğūm ewebe! — io'e ip Jesus pe.

Jumento'it'it akpi jeje Jesus oajēm Jerusalém ka be Deus ekawēntup pe ibararak iap puxim—kuyjeatup puxim. Iboap iba'arēm osunuy doze beayū xe Jesus ōm puje. Waram kabi be Jesus eu buje bit o'jeğebu ip iğodup peap ekawēn kay.

— Iğodup peap ekawēn puxim Jesus jumento'it'it akpi jeje oajēm Jerusalém ka be — io'e ip jewewebe. — Ixe juk ocemuju jumento'it'it tobuxik — io'e ip jewewebe.

Fariseuyū bit o'e jewewebe:

— Ak'i juy epe'e! — io'e ip. — Soat ma cekay itabut — io'e ip. — Te'e ma wuyju e'em adeayū be “Ixe kay eyetabun ġu juy epesop,” i — io'e ip jewewebe.

²⁰ Gebuje Gregoyũ Jesus co pin o'e—Grécia eipi watwat. Adeayũ eju kuy oajëm ip Jerusalém ka be peta muğẽ ãm.

²¹ O'ju ip Filipe eju kawën ãm. Ixe Filipe Betsaida ka bewiat osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. O'ju ip Filipe be.

— Tapu — io'e ip Filipe be. — Jesus co pin oceju — io'e ip.

²² Filipe o'ju André mukũyjo am.

— Gregoyũ Jesus co pin — io'e Filipe André be.

Xepxem ip o'ju Jesus mukũyjo am. Oajëm ip cekay.

— Gregoyũ ejo pin — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus o'jekawën xepxepayũ be. Adeayũ etabutpe o'jekawën ceweju ip.

— Soat waço õn — io'e Jesus. — Gaxĩn ma oje'ũ. Guyjom pit waram ġuto ocetaít. “Soat podi ma a'õbuyxi!” i je'e adeayũ we'ũap puye, waram ġuto wetaicap puye dak — io'e Jesus.

²⁴ — Kadaida taida buje, ipi be atamõğ — io'e. — Tamõğ puje, tae'ũata jo'i tadop ipi be ma. Pũğta ma tadop ipi be. Kadai aypan puje bit, ta'ade tadop kadai dağ — io'e.

Imën Jesus o'jekawën je'ũãm, waram jetaicam tak, ġuyjom ade tiwatwat itabut je'e okay iam tak.

²⁵ — “Ocebu'u jĩã ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima, “Ocebu'u jĩã oce'ũ ãm,” i dak, “Imënpuye ocekupinap tağ acã oceju,” i dak, ace'ũ. “Ocebu'u ġu ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima bit, “Ocebu'u ġu oce'ũ ãm,” i dak, “Deus bikuyap tağ acã oceku,” i dak, wuyağuyisum aceku ijodi. Soat em Deus xe acesop wuye'ũ buje dak — io'e Jesus.

²⁶ — Obikuyap tağ jeku ojuyat kũyjobin cuy wa'õ kay. Obikuyap tağ jekuku'ukat oxe ma jeenuy. Webay dak je'e cebe “Ën xipat oxe,” i — io'e Jesus.

²⁷ — Wağuybabi'ũm cĩcã oce — Jesus o'e jewebe ma. — “Bay, obuywan ece we'ũap puxim,” i du oce webay be? — io'e jewebe ma. — Ka'ũma! Imën ġu juy oce cebe. We'ũ ãm ma ojot ijodi — io'e jewebe ma.

²⁸ — Bay — io'e Deus pe. — Edipap cuy eğubapuk soat pe ijodiat pe “Deus idip cĩcã” i'e am ip — io'e jebay be.

Deus o'jekawën kabi kadiwi ġebuje bit.

— Odipap kuy oğubapuk cebe ip — io'e jekpot pe—Jesus pe. — Gasũ adeayũ e'em owebe “Soat podi ma edip,” i. Waram tak oğubapuk warara'acayũ be “Soat podi ma edip” i'e am owebe — io'e Deus.

²⁹ Adeayũ kacũğcũğ'i osodop iboce. Tũybe o'jexirikxirik iãn o'e ip pũğpũğ ixeyũ'in. Tũybe Deus ekawën tojotjot'ukat o'jekawën cebe iãn o'e ip warara'acat ixeyũ'in.

³⁰ Gebuje Jesus o'jekawën ijoceat eju.

— Ixe o'jekawën kabi kadiwi omukũyjo am ġu—eymukũyjo am acã — io'e Jesus.

³¹ — Gaxĩn ma Deus je'e soat pe okay itabut'ũmayũ be: “Eyju ikërëat kuğ oxe,” i. Gaxĩn ma itabut'ũmayũ kukukat a'õbacaap o'gu'ũm. Abu-kukukan je'e? Ka'ũma ma! — io'e.

³² — Okay itakomaayũ omuyu korosa eju oaoka am — io'e. — Omuyu buje adeayũ itabut je'e okay — io'e Jesus ijoceat pe.

³³ Jesus iboam o'e imutaybin am ip osubamupaya ip korosa eju we'ũ ãm iam.

³⁴ — Moisés ekawëntup e'em:

Cristo je'ũ ġu—Deus emunaẽ, i.

Soat em itabẽğ e'em, i.

Imën Moisés ekawëntup e'em — io'e ip ya'ĩjojo'ibiyũ. — Ën pit e'em “Soat waço õn,” i, “Soat waço subamuyu ip ce'ũ ãm,” i dak. Deus emunaẽ du soat waço? — io'e ip Jesus pe.

³⁵ — Õn kabiaap puxim — io'e. — Ojot ijodiat mutaybin am Deus ekawën — io'e. — Darem ma ijodi oğuy eymutaybinbin. Okay eyetabun cuy epesop eyetabun put pima. Eyetabun cuy epesop ipiatpi'ajojoap pe eyjuap puxim. Kabiok tağ jekuku'ukayũ itaybit ġu poma oceju iam. Imënpuxim itabut'ũmayũ itaybit ġu ipiatpi'ajojoap kay oceju iam — Jesus o'e.

³⁶ — Õn eyxe bima, eyetabun cuy epesop okay — io'e. — Eyetabun puje webekitkiyũm epesop. Kabia dağ jekuku'ukayũ buximayũm epesop. Ikêrêat mujurũgrũğ'uğ ğu epesop. Eyağuyisum epeku — io'e.

Jesus o'jẽm adeayũ xewi iboam e buje.

³⁷ Soat em ma Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'uk osunuy adeayũ etabun. Inaka ibu'u jĩjã ip osodop jetabut am cekay.

³⁸ Imẽn cuk adi o'tupmubararak Isaías'ũm kuyje—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat'ũm: Kariwa, kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn ocekkuku adeayũ be, i. Imẽnpit itabut ğu ip o'e ocekkawẽn kay, i. Soat podi ma a'õbaca ên iap iba'arẽm o'e cexe ip, i. Imẽn ibararak opop tup pe. Itabut ğu ip o'e Jesus kay apẽn kuyjeayũ Isaías'ũm ekawẽn kay itabut'ũmap puxim.

³⁹ Judeuyũ kukukayũ ibu'u o'e jetabut am Jesus kay, Isaías'ũm emudupmubararaktup e'eap puxim o'jebapuk cebe ip puye.

⁴⁰ Imẽn Isaías'ũm ekawẽn:

Deus iteyũ adeayũ o'yağuyimubabi'ũm, i. Imẽnpuye itabut ğu osodop ip, Deus a'õbacaap co ma'ğũ ip, i. Itabut ğu osodop ip Deus ekawẽn co ma'ğũ ip, i. Ikêrêat mujurũgrũğap o'jepere ğu ip, i. Itabut ğu osodop ip Deus kay ixẽ be ikêrêat uk am cebewi ip, i.

Imẽn Isaías'ũm ekawẽn.

⁴¹ Isaías'ũm iboam o'e kuyje Jesus soat podi ma idip iam itaybit puye. Imẽnpuye Jesus o'ğuwẽnuwẽn.

⁴² Ade Judeuyũ kukukayũ oitabun ip Jesus kay. “Jesus kay ocetabut,” i'ũmğũ bit e'em oekuku ip Fariseuyũ buxim jeparara pibun. Jetabucap muwẽnuwẽn ğu ip oekuku Fariseuyũ be ixeyũ mujẽmap puxim Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi.

⁴³ Deus mucokcok pin ğu ip osodop—ijodiat mucokcok pin acã. Fariseuyũ mucokcok pin ip osodop.

⁴⁴ Gebuje Jesus o'jekawẽn adeayũ be.

— Okay itabucayũ omudocat kay dak itabut ip — io'e.

⁴⁵ — “Deus ipot teku” i'e'e'ukat “Deus o'ğudot ijodi,” i'e'em tak.

⁴⁶ Ijodi juk ojot Deus ekawẽn eymutaybin am. Okay itabucayũ ikêrêat mujurũgrũğ ğu. Yağuyisum jeku ip — io'e. — Kabiok tağ jekuku'ukayũ buxim ğu ip—kabia dağ jekuku'ukayũ buxim acã — io'e.

⁴⁷ — Wa'ĩjo buje, kũyjobit'ũm wa'õ kay bima, “Ikêrêat kuğ eyju Deus xe” i'ũmğũ õn pit e'em eywebe. Ijodi ojot “Ikêrêat kuğ eyju Deus xe” i'e am ğu adeayũ be. Adeayũ daxijo am acã ojot — io'e.

⁴⁸ — “Ikêrêat kuğ eyju Deus xe,” i õn ğu e'em okay'ũmayũ be, wa'õ kay'ũmayũ be dak. Warara'acat pit imẽn je'e ixeyũ be webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be — io'e. — Deus acã “Ikêrêat kuğ eyju oxe,” i je'e ixeyũ be. Imẽn Deus je'e cebe ip wekawẽn tağ ğu ip puye — io'e Jesus.

⁴⁹ — Wa'õbi ğu juk adi ojekukuku — io'e. — Owebe webay e'eap acã juk adi oğuwẽnuwẽn eywebe. Wara'acat ğu oğuwẽnuwẽn eywebe. Iboap acã oğuwẽnuwẽn — io'e.

⁵⁰ — Deus ekawẽn tağ eyeku buje, eyağuyisum epeku ijodi. Deus xe epesop eye'ũ buje dak. Wetaybit iboam — io'e. — Owebe webay o'e'e iap acã õn e'em — io'e Jesus.

13

¹ Jesus jebekitkiyũ kay jĩjã osunuy soat kabia ipi dağ pima. Jesus itaybit o'e ğaxĩn ma oje'ũ iam, ğaxĩn ma oceu webay kay iam tak. Eykukpin cĩcã oxe iap o'ğubapuk cĩcã jebekitkit pe je'ũ awap.

Páscoa epeta ajẽm pima,

² Jesus jekõnkõn o'e doze beayũ eju. Judas Iscariotes Jesus ùm ojuy o'e cekay itakomaayũ be. Ixe Judas Simão Iscariotes ipot osunuy. Ibiõğbuk kêrẽayũ kukukat a'õbi Jesus ùm ojuy yaoka am.

³ Soat em Jesus itaybit osunuy webay soat ja'õbacaap o'jomõg owebe iam. Deus xewi ojet iam tak itaybit osunuy. Gaxĩn ma ocepit Deus kay iam tak itaybit osunuy.

⁴ Je'ũap muwẽnuwẽn pima, kirik'ã, o'ã. Jesus o'ã mesa xewi. Jeekabek o'ju'uk. Kuruk. Toaya o'jat. Mũn. O'jomũn jekpu dag.

⁵ Jeweju etaybitbinayũ i wuy am o'ju. Wa'e co'iat'a be idibi o'timõg. O'suiwuy koapat i. O'suisup toayam. Perek. Wara'acat o'suiwuy. O'suisup. Perek.

⁶ Oajẽm Simão Pedro kay. Simão ibu'u o'e Jesus pe jeiwuy an.

— Kariwa — io'e Simão. — Ën tu wuiwuy? — io'e.

⁷ — Hm hm. Etaybit gu buk apẽnpuye paxi ite wuiwuywuy iam — io'e Jesus Simão be. — Guyjom pit etaybit ece'e — io'e.

⁸ — Ap! Wuiwuy gu juy ece—pũg em tak ka'ũma! — io'e Simão bit.

— Eiwuy'ũm pima, obuerm gu egy — io'e Jesus.

⁹ — Kariwa — io'e. — Wuiat gu esuiwuy — io'e. — Wa'a dak eyawuy — io'e. — Oba dak — io'e Simão Pedro Jesus pe.

¹⁰ — Oajok'iat iokok gu—iisu ma! — io'e. — Dao gu jajok waram. Jeiwuy acã — io'e. — Wuyjuyũ bewi Deus pe ikẽrẽat'uk puje, iisuat puxim ip. Deus kuy ikẽrẽat o'ju'uk eywebewi. Pũg pewi bit ka'ũma. Ite ikẽrẽat kuğ mabuk jewebe. Ixe iokokat puxim — io'e.

¹¹ Jesus kuy itaybit o'e abu oũm ixeyũ'in okay itakomaayũ be iam. Imẽnpuye:

— Pũg pit ey'in ikẽrẽat kuğ mabuk jewebe — io'e.

¹² Ixeyũ i wuy buje, Jesus jeekabek o'guõm waram. O'jepit ip mesa kay. Oabik ma'guto jeweju etaybitbinayũ eju.

— Eyetaybit gu du apẽnpuye õn eyeiwuywuy iam? — io'e Jesus.

¹³ — “Ën ocekkukat,” i eyju e'em owebe, “Ën ocemutaybitbin'ukat,” i dak. Cũg ma eywebe iboam e'em — io'e.

¹⁴ — Õn eykkukat. Eymutaybitbin'ukat tak õn — Jesus o'e. — Inaka eyeiwuywuy oce warara'acat puywatwat'ukat co'i — io'e.

¹⁵ — Õn eyeiwuywuy, eykkukat ma'gu õn. Eyju dak obuxim eybu'um gu juy epesop warara'acat puywatwat am.

¹⁶ Eykkukat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um gu juy epesop warara'acat puywatwat am. Eymujuat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um gu juy epesop warara'acat puywatwat am — io'e.

¹⁷ — Õn eykkukat. Inaka juk eyeiwuywuy oce. Jewebuywatwan cuy epesop obuxim. Jewebuywatwan pima, eycokcoğ epesop.

¹⁸ Soat pe gu eywebe iboap muwẽnuwẽn õn. Wetaybit cĩcã wemunaẽyũ ekukam. Pũg ey'in oũm okay itakomaayũ be waoka am. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Obiwağodada'ukat ma ikẽrẽm cĩcã okuk, i.

Imẽn ibararak opop Deus ekawẽntup pe. Gaxĩn ma je'bapuk owebe iğodup ekawẽn puxim — io'e.

¹⁹ — Iboap muwẽnuwẽn õn eywebe waoka awap — io'e. — Imẽğap ebapuk puje ibodi ma eyetabun epesop soat em wa'õ dag õn e'em iap kay — io'e.

²⁰ — Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — Wemumujuyũ kay itabucat okay dak itabut. Okay itabucat omudocat kay dak itabut — io'e Jesus doze beayũ be.

²¹ Iboam buje, Jesus iğuycũğ cĩcã o'e.

— Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e jeweju etaybitbinayũ be. — Ey'inat oũm okay itakomaayũ be — io'e ibapuğ ma.

²² O'jeakakak ip jewewekay.

— Abu paxi kuka o'gũm cekay itakomaayũ be? — i'e'em ip jewewebe ma.

²³ Doze beayũ'inat xik'i osunuy Jesus tẽg ma—Jesus emumukukpinput.

²⁴ Simão Pedro jebum o'jewẽğwẽğ Jesus tẽgat pe.

— “Abu eũm ekay itakomaayũ be?” i juy ece cebe — io'e.

²⁵ Jesus tēgat wurũg'i o'ju Jesus kay iboap muwēn ãm cebe.

— Kariwa, abu sute? — io'e Jesus pe.

²⁶ — Minka'o be pã'o'a oyamuakõm — io'e Jesus. — Pũg pe oyaũm. Ixe ma oũm okay itakomaayũ be — io'e.

Kuruko. O'yabu. O'yamuakõm. Wũntok. Yadirem pima, o'yaũm Judas pe—Simão Iscariotes ipot pe.

²⁷ Pã'o'a bu buje, Judas Jesus kay oibu'un. Satanás a'õkayan o'e.

— Dao ma juy ece e'e pinap tağ — Jesus o'e Judas pe.

²⁸⁻²⁹ Tũybe Judas o'ju Jesus a'õbi wuyxat pum peta be wuyemumu'om iãn o'e ip pũgpũg mesa watwatyũ'in. Tũybe Judas o'ju wuyedinheiro'in iũm ãm ibubut'ũmayũ be iãn o'e ip warara'acayũ ixeyũ'in. Jesus ekawēn pa'arēm o'e mesa watwat pe.

³⁰ Pã'o'a o'yabu Judas. Kurukoh. O'jēm gēbuje bit. Warara'acat xewi o'jēm. Xerewun. Cũh. Kabiok tağ o'jēm.

³¹ Judas cēm puje, Jesus o'jekawēn onze beayũ eju.

— Soat wağõ ãn — io'e. — Gaxĩn ma oje'ũ. Odipap ġasũ webay ġubapuk. Soat je'e “Jesus idip cĩcã,” i. “Deus idip cĩcã,” i we'ũap puye — io'e.

³² — Owebe “Deus idip cĩcã” i'e buje, Deus tak e'em “Okpot idip cĩcã,” i. Gaxĩn ma imēn je'e — io'e.

³³ — Bekitkit — io'e. — Ibun ġu oğuy eyxe. Okudadam epeku. “Ojuap kay eyju ba'ore epesop,” i kuy oce Judeuyũ kukukayũ be — io'e. — Imēn eywebe dak ãn e'em — io'e.

³⁴ — Wara'an ma ãn jeymutaybin ġasũ bit — io'e Jesus. — Eykukpin cĩcã juk adi epesop oxe. Imēnpuxim cuy eyju dak eykukpin ma epeyewekuk — io'e Jesus.

³⁵ — Eykukpin jewewekuğ pima, “Teyũku Jesus ebekitkiyũ,” i je'e soat ijodiayũ — io'e.

³⁶ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Poma ěn cum? — io'e.

— Gasũ eyju ba'ore ojuap kay — io'e Jesus. — Guyjom pit epesot okay — io'e.

³⁷ — Kariwa — io'e ma'ğuto Simão. — Apēnpuye oju ba'ore ejuap kay ġasũ? Ekay jĩjã ãn. Obu'u ġu we'ũ ãm owebe epereap puxim. Warara'acayũ “Jesus eju ejeku bima, jaokam oce'e,” i'e'em pima dak, jeiwat ġu ãn — io'e.

³⁸ — Ebu'u ġu du e'ũ ãm ewebe opereap puxim? — io'e Jesus. — Icēmãn ãn e'em ewebe. Ebapũğ em “Jesus ejuat ġu ãn pit,” i napa ma ece'e. Sapokay ede awap imēn ece'e — io'e. — Gaxĩn ma napa ma imēn ece'e — io'e.

14

¹ — Eyağuykorereren ġu juy epesop — Jesus o'e onze beayũ be. — Eyğuycũğcũğ ġu juy epesop — io'e. — Kuy eyetabut Deus kay. Okay dak cuy eyetabun epesop — io'e.

² — Ya'ade opop webay ka be uk'a—ijodiacat dopdop'am — io'e. — Cum ãn eydopdopap'a muxipan am. Icēmãn ãn e'em eywebe. Icēm'ũm pima, iboam kajuk oce ġu eywebe — io'e.

³ — Cum ãn. Eydopdopap'a oyamuxipan eyajēmjēmap'am — io'e. — Eydakoy ocepit eydopdopap'a muxipan puje — io'e. — Onuyapka kay ãn jeydujuxe. Onuyapka be epesop soat em — io'e.

⁴ — Eyetaybit poma ãn cum iam — io'e Jesus. — Eyetaybit tak apēn iboce epeju iam — io'e.

⁵ — Kariwa — io'e Tomé. — Poma eju? Ocetaybit ġu. Apēn tak ocetaybit oce'e enuyap ka kay oceju am? — io'e Tomé.

⁶ — Okay itabucat mujujum ãn webay nuyap ka be — io'e. — Okay itabucat mutaybitbin ãn kawēn icēmãn—Deus ekawēn. Okay itabucat yağuyisum jekukum wa'õbi — io'e. — Abuyũ je'ju webay kay? Okay itabucayũ acã! Õn ma okay itabucat oğuju webay kay—warara'acat pit ka'ũma — io'e.

⁷ – Eyetaybit abu ãn iam pima, eyetaybit kuka juk epesop abu webay iam – io'e. – Gasũ bit kuy eyetaybit webay e'eam, apẽn cuk adi ocece iap epejojo buye – io'e Jesus.

⁸ – Kariwa – io'e Filipe. – Ebay juy eġubapuk ocewebe. Wuyebay juy ejojoat ocewebe. O'e kuka ocewebe ixex jo am – io'e Filipe.

⁹ – Pũġ xet ġu oġuy eyxe – io'e Jesus. – Eyetaybit ġu buk tu abu ãn iam, Filipe? – io'e. – Abu ãn iam itaybicat itaybit abu webay iam tak – io'e. – Apẽnpuye ěn pit e'em “Ebay juy ejojoat ocewebe,” i? – io'e.

¹⁰ – Pũġ taġ ma oceju jekukum—õn, webay dak – io'e. – Filipe, eyetabut ġu du iboap kay? – io'e Jesus. – Wekawẽn muwẽnuwẽn'uk ġu oġuy eywebe—webay ekawẽn muwẽnuwẽn acã – io'e. – Pũġ taġ ma kawẽnwẽn oceju—õn, webay dak. Wa'õbi ġu ãn jekukum—webay a'õbi acã – io'e.

¹¹ – “Pũġ taġ ma oceju jekukum—õn, webay dak,” i ãn e'em eywebe. Eyetabun cuy epesop wekawẽn kay. Wekawẽn kay eyetabut'ũm pima, eyetabun cuy epesop okay wa'õbacaap coco am – io'e.

¹² – Icẽmãn ãn e'em eywebe. Okay itabucayũ wekukuap puxim jeku. Owebe Ja'õbacaap mõġmõġap podi ma wa'õbacaap jomõġ ip, webay kay oju buje – io'e.

¹³ – Eyju e'em owebe “Ebikuyap taġ cuy ece owebe,” i bima, eyemuojuyjuy oġũm eywebe—soat oġũm eywebe – io'e. – Imẽnpuye “Ka'ũmġu Deus co'iat xipacat,” i je'e soat ijodiacat.

¹⁴ Eyju e'em owebe “Ebikuyap taġ cuy ece owebe,” i bima, soat eyemuojuyjuy oġũm eywebe – io'e Jesus.

¹⁵ – Eyxe okukpin pima, kũyjobin cuy epesop wa'õ kay – io'e.

¹⁶ – Õn kawẽnwẽn webay eju. “Ibuywatwat'ukan cuy eġuju okay itabucayũ kay,” i oce webay be – io'e. – Ixe jebiõġbuk ġudot eykay eybuywatwat'ukan. Soat em ixex jeenuy eyxe. Icẽmãn eymutaybitbin jeenuy.

¹⁷ Itabut'ũmayũ be iba'ore ixex ekawẽn kay kũyjobit am. Ixe e'eap iba'arẽm cexex ip. Itaybit ġu ip ixex e'eam. Eywebe bit ixex nuynuy. Imẽnpuye eyxe ixex e'eap ibapuk – io'e.

¹⁸ – Jeypere ġu ãn. Ocepit eykay – io'e. – Eyaġuyaġepũġ ġu epesop – io'e.

¹⁹ – Gaĩn ma Deus kay'ũmayũ ojo ġu. Eyju bit waram ojo. Eyaġuyisum epeku, waram ġuto wetait puyex – io'e.

²⁰ – Pũġ taġ ma ãn jekukum webay eju. Eyju dak pũġ taġ ma jekukum oceweju. Oceju dak pũġ taġ ma jekukum eyweju. Eykay eybuywatwat'ukat ajẽm puje, iboap iba'arẽm ġu je'e eyxe – io'e.

²¹ – Wa'õ kay ġĩĩayũ xex okukpin—wa'õ kay kũyjobicayũ xex. Webay xex dak ixeyũ ikukpin je'e. Oxe dak ikukpin cĩcã oce'e. Abu ãn iam ixeyũ oġutaybin. Itaybit cĩcã je'e ip abu ãn iam – io'e Jesus.

²² – Kariwa – io'e Judas – Apẽn tak ěn iboam ocetaybin itabut'ũmayũ mutaybin'ũm pima? – io'e.

(Iscariotes ġu osunuy ixex Judas—wara'at Judas acã).

²³ – Wa'õ kay jeedop ip kũyjobin okayayũ – io'e. – Webay xex ixeyũ ikukpin je'e. Ojot ixeyũ kay webay eju. Soat em ixeyũ xex ocesop—õn, webay dak – io'e.

²⁴ – Okay'ũmayũ bit kũyjobit ġu wa'õ kay. Wa'õbi ġu ãn iboap muwẽnuwẽn eywebe—webay a'õbi acã. Ixe juk omudot ijodi – io'e.

²⁵ – Iboap muwẽnuwẽn ãn eywebe eyxe bima.

²⁶ Webay jebiõġbuk ġudot eykay. Obikuyap taġ ġudot. Ixe eybuywatwat'ukat. Ixe xipacat cĩcãat. Soan ma eymutaybin jeenuy. Ade ma ãn cuk adi eymutaybinbin oġuy. Ixe eybuywatwan jeenuy wekawẽn kay eyaġuyba'ũmap puxim – io'e.

²⁷ – Itabut'ũmayũ be eyaġuymukorerenapmu'ũm pa'ore. Õn pit waġuykorereren ġu. Imẽnpuye eyaġuykorerenap oġu'ũm. Eyaġuykorereren ġu juy epesop ojuap kay. Eyġuycũġcũġ ġu juy epesop – io'e. – Eypararam ġu juy epesop – io'e.

28 “Cum ãn,” i juk oce eywebe – io'e. – “Waram tak eykay ocepit,” i juk oce. Iboap kuy epeya'ijoyo. Webay kay ãn cum. Wa'õbuyxi. Webay bit obodi ma ya'õbuyxi. Imẽnpuye eycokcoğ cuy epesop cekay ojuap kay. Eyxe okukpin pima, eycokcoğ kuka epesop ojuap kay – io'e.

29 – Oju awap iboap muwẽnuwẽn ãn eywebe. “Icẽmãn adi xeku o'e ocewebe,” i epe'e oju buje – io'e.

30 – Gaxĩn ma Deus kay'ũmayũ kukukat omuyku – io'e. – Imẽneju buk eyweju ãn kawẽnwẽn darem. Ixe wa'õbacaap mu'ũm pin. Imẽnpit itaybit ġu – io'e.

31 – Ga'a aju. Apẽn webay o'e owebe iap tağ ãn jekukum, oxe ikukpin cĩcã buye. Itabut'ũmayũ oğutaybin webay a'õ dağ ãn jekukum iam – io'e.

15

1 – Õn uvabune buxim – io'e Jesus. – Webay uvadip puxim.

2 Okay itabucayũ ibune'ĩcat puxim. Webay bikuyap tağ jekum ibu'u'uayũ ya'ũmatpune buxim. Ya'a'e'ũm pima ibune'ĩcat uk'uğ tip kukat. Imẽnpuxim webay jebikuyap tağ jekum ibu'u'uayũ mujẽmjẽm itabucayũ xewi. Kadaidip iokokatpune xikxiğ ya'ade i'e am. Imẽnpuxim webay itabucayũ mukũyjojom ixeyũ be ikẽrẽat mujurũğap puxim. Ixeyũ mukũyjojom biğ ma jebikuyap tağ jeku am – io'e.

3 – Webay kuy ikẽrẽat o'ju'uk eybewi, wekawẽn kay kũyjobit puye – io'e.

4 – Mũğ'i juy epeku oweju – io'e. – Oweju jekukum pima, ãn tak eyweju mũğ'i ojeku. Ibune'ĩcatpune uvabune be'ũm pima, kuka o'yajẽm ġu uva'a. Imẽnpuxim mũğ'i oweju eyeku'ũm pima, webay bikuyap tağ ġu epeku – io'e.

5 – Uvabune buxim ãn – i waram o'e Jesus. – Eyju ibune'ĩcatpune buxim. Obikuyap tağ jekukum pima, xipan ma epeku Deus xe. Mũğ'i eyweju ãn tak jekukum. Obikuyap tağ jekukum'ũm pima bit, ajo eye'e'eap xipat je'e Deus xe? Ka'ũma ma! – io'e.

6 – Mũğ'i oweju jekum eybu'u bima, apẽn uvadip iwat ya'ũmatpune kukap puxim Deus tak jeykuk—ya'ũmatpune xikap puxim. Wũn. Ibune xik puje ibunekaraw e'em. Ibune e'ũatpune mu'awerorom uvadip kukat. Aweroh. Ibunemupikupiğ daxa be. Wũn. Pik. Hoğ.

7 Mũğ'i juy epeku oweju! Wa'õ dak juy kũyjobin epesop! Oweju eyeku buje, Deus soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe – io'e.

8 – Deus bikuyap tağ eyju jekukum pima, soat ijodiat je'e webay be: “Ka'ũmğũ ejo'iat xipacat,” i – io'e. – Itaybit je'e ip eyju webekitkiyũ iam – io'e.

9 – Eyju eykukpin cĩcã oxe webay xe okukpinap co'i. Eycokcoğ cuy epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ġebum.

10 Webay a'õ kay ãn kũyjobit. Imẽnpuye ocokcok soat em webay xe okukpin iap kay ġebum. Imẽnpuxim wa'õ kay kũyjobit pima, eycokcoğ epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ġebum – io'e.

11 – Iboap oğuwẽn eywebe eymucokcok am. Wa'õcokcok cĩcã. Obu'u eywebe eycokcoksũ ãm. Obikuy eywebe eycokcok cĩcã ãm wa'õcokcokap puxim – io'e.

12 – “Oxe xipan eykukap puxim cuy xipan epeyewekuk,” i ãn e'em eywebe – io'e.

13 – Wuybureyũ e'ũap puxim wuye'ũ ãm wuybu'u'ũm pima, soat ijodiat je'e “Ak'i juy epe'e! Teyũxeku ibureyũ ikukpin cĩcã,” i. “Warara'acat podi ma ikukpin cexe ip,” i je'e ip – io'e.

14 – Wa'õ kay kũyjobit pima, obureyũm epesop – io'e.

15 – “Eyju oweju kapikpik'ukayũ ã,” i'ũmğũ ãn e'em ġasũ eywebe. Kapikpik'ukat itaybit ġu jekariwa e'eam. Webay owebe ie'eap pit oğuwẽn eywebe soat. Iboap oğuwẽn eywebe eyju obureyũ buye – io'e.

16 – Eyju ma onaẽ ġu eykukan. Õn pit eynaẽ obureyũm. Õn cuk eymuju omuwẽn ãm warara'acayũ be imutabun am ip okay. Okay jetabucap jepere ġu ip. Ibu'u ġu ip

je'e itabut am okay. Obikuyap tağ webay eju kawēnwēn pima, soat epejoojuyiat je'ğūm eywebe – io'e.

¹⁷ – Imēnpuye “Xipan cuy epeyewekuk,” i òn e'em eywebe – io'e.

¹⁸ – Deus kay'ūmayū itakoma eykay. Koap pit okay itakoma ip osodop. Iboap kay ġebum cuy epesop – io'e.

¹⁹ – Eyju Deus kay'ūmayū kadi bima, eykay kuka ip o'e. “Teyūdaku wuykadiacat,” i kuka ip o'e. Imēnpit òn eymuwe'uk Deus kay'ūmayū xewi. Deus kay'ūmayū kadi ġu eyju. Imēnpuye itakoma jījā ip eykay – io'e.

²⁰ – Kuy juk ocece eywebe iap kay ġebum cuy epesop. “Ikērēm cīcā ip wuyekariwa o'jukuk. Wuyju bit ikērēm ġu wuykuk ip,” i'ūmġu juy epe'e eyewewebe. Deus kay'ūmayū ipiat o'supi'ajojoat owebe. Imēnpuye eywebe dak ip jopi'ajoat. Yopīt ma wa'ō kay ip osodop. Imēnpuye dak eya'ō kay je'e ip yopīt ma – io'e.

²¹ – Eywebe ipiat supi'ajoat ip, eyju webekitkit puye. Eywebe ipiat supi'ajoat ip, omudocat kay itabut'ūm puye – io'e.

²² – Ijodi oajēm. Deus ekawēn cuk adi oġuwēnuwēn ixeyū be. Wekawēn kay ġu bit ip o'e. Odot'ūm pima, “Ikērēat kuġ eyju oxe, wekawēn kay'ūm puye ya'ījojom ma'ġu,” i'ūmġu kajuk o'e Deus ixeyū be. Gasū bit “Ikērēat kuġ ġu oceju” i'e ba'ore cebe ip Deus pe.

²³ Okay itakomaat webay kay dak itakoma – io'e.

²⁴ – Wa'ōbacaap mōġmōġ cuk adi ojekuku soat etabutpe. Soat a'ōbacaap podi ma wa'ōbacaap mōġmōġ ojekuku. Okay ġu bit ip o'e. Imōġmōġ'ūm pima, “Ikērēat kuġ eyju oxe, okay eyetabut'ūm puye, wa'ōbacaap mōġap cocom ma'ġu eyju,” i'ūmġu kajuk o'e Deus ixeyū be. Gasū bit ikērēat kuġ ip cexe. Inaka itakoma jījā ip okay, webay kay dak – io'e.

²⁵ – Ixeyū muwēnuwēn Deus jekawēntup pe—kuyatup pe:

Ikērēm'ūm a'ġu ip ojukuk, i.

Inaka ip oitakomān okay, i.

Itakoma ip okay iġodup ekawēn puxim – Jesus o'e.

²⁶ – “Ebiōġbuk cuy eġuju okay itabucayū kay,” i oce'e cebe—webay be – io'e Jesus. – Ixe ġudot eybuywatwat'ukan. Ixe icēmān e'e'ukat. Ixe ma omuwēn eywebe – io'e.

²⁷ – Eyju dak cuy epesop omuwēnuwēn ijodiyū be. Òn ijodiat mutaybitbin pima, oweju juk adi epekuku. Imēnpuye juy epesop omuwēnuwēn ġasū bit – io'e.

16

¹ – Imēn òn e'em eywebe okay eyetabucap epereap puxim – io'e.

² – Eykay itakomaayū jeymuōmat ġu Deus eju kawēnwēnap'a be. Jeyaoka ip. Eyaoka buje, tūybe Deus bikuyap tağ wuyju jekukum iān je'e ip – io'e.

³ – Ikērēm jeykuk ip abu òn iam itaybit'ūm puye, abu webay iam tak.

⁴ Gasū iboap muwēnuwēn òn ġuyjom eyeġebu am apēn òn eyrukūyjojo iap kay – io'e. – Warēmtağ eykuk puje, “Imēn kuka ip wuykuk,” i juy epe'e eyewewebe – io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

– Kuy bima a'ġu eyxe ma oġuy – io'e. – Imēnpuye juk iboam ġu òn eyrukūyjo.

⁵ Gasū bit ocepit omudocat kay. Ka'ūma ma ey'in pit e'em owebe “Poma ēn cum?” i.

⁶ Eyġuycūġcūġ cīcā imēn òn e'em puye.

⁷ Wepit'ūm pima, xipat ġu kuka o'e eywebe. Wepit pima bit, xipat je'e eywebe. Wepit'ūm pima kuka eybuywatwat'ukat osodot ġu. Oju buje bit ixē oġudot eykay. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop ojuap kay – io'e.

⁸ – Ixe dot puje, “Soat eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i je'e soat pe ipi daġayū be. “Deus acā itaybit eyrucūġ ām,” i dak je'e. “Ipiat supi'ajoat Deus ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be,” i dak je'e – io'e.

⁹ – “Soat eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i je'e, okay itabut'ūm ip puye – io'e Jesus.

10 — Eyju ojo ġu waram, Deus jewekay odujuu buye — io'e. — Imēnpuye “Deus acā itaybit eymucūġ ām,” i je'e Deus biōġbuk — io'e.

11 — Deus kuy o'e “Deus kay'ūmayū kukukat soat em jeenuy ipiatpi'ajojoap pe—Satanás,” i. Imēnpuye “Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be Deus,” i je'e Deus biōġbuk — io'e Jesus.

12 — Ade mabuk ōn imuwēn pin eywebe. Gasū bit iba'ore eywebe eyetaybin am wekawēn, eyġuycūġcūġ cīcā buye — io'e.

13 — Ibiōġbuk xipacat icēmān e'e'ukat. Ixe ajēm puje soan kawēn icēmān eymutaybin jeenuy. Ja'ōbi ġu ixe ġuwēn. Kuy o'ya'ījojoiap acā ġuwēn. Guyjom acejebapukiap tak ġuwēn eywebe — io'e.

14 — Ixe obuyxim okuk. Itaybit wekawēn je'e. Icēmān soat wekawēn ġuwēn eywebe — io'e.

15 — Webay e'eap taġ ōn tak e'em. Imēnpuye cuk adi ocece eywebe “Deus biōġbuk wekawēn ġuwēn eywebe,” i — io'e.

16 — Gaxīn ma eyju ojo ġu. Guyjom pitapit waram eyju ojo — io'e Jesus.

17 — Apēn ite e'em wuywebe? — io'e ip jewewebe jewegu etaybitbinayū. — Ite e'em “Gaxīn ma eyju ojo ġu,” i. “Guyjom pitapit eyju waram ojo,” i — io'e ip. — “Imēn je'bapuk webay kay ojo buye,” i teku e'em wuywebe — io'e ip jewewebe.

18 — Apēnpuye ite e'em “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i? — io'e ip. — Cekawēn pa'arēm cīcā wuyxe — io'e ip jewewebe.

19 Jesus itaybit o'e teyūku “Apēn tak ēn e'em ocewebe?” i'e ojuy owebe iam. Imēnpuye waram o'jekawēn cewegu ip.

— “Apēn ēn ocemutaybin pin?” i du eyju e pin owebe? — io'e Jesus. — “Gaxīn ma eyju ojo ġu,” i juk oce eywebe — io'e. — “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i dak cuk oce — io'e. — Wekawēn pa'arēm tu eyxe? — io'e Jesus.

20 — Icēmān ōn e'em eywebe. Wawa jījā juy epesop we'ū buje — io'e. — Itabut'ūmayū bit wa ġu je'e. Darem ma eyġuycūġcūġ epesop. Guyjom pit eyġuycūġcūġ ġu epesop—eycokcok ā — io'e. — Eyġuycūġap i'ūm — io'e.

21 — I'tit kam pima, ayacat iġuycūġ e'em je'it pibun. Je'it kap puje bit, ipiat kay ġebum ġu e'em. Iccokcok e'em je'it kuġ puye.

22 Imēnpuxim eyju dak. Gasū eyġuycūġcūġ ojo buye. Guyjom pit waram eyjojom oce. Eycokcok cīcā ma epe'e ġebuje bit. Abu-be eycokcokap mu'ūm put ixe kabia be? Ka'ūma be ma! — io'e.

23 — Eybuywatwat'ukat ajēm puje bit, ixe ma jeymutaybin — io'e. — Imēnpuye “Ocemutaybin cuy ece,” i'ūmġu epe'e owebe ma — io'e. — “Ekawēn pa'arēm ocexe,” i'ūmġu dak epe'e owebe — io'e Jesus. — Icēmān ōn e'em eywebe. Obikuyap taġ cexewi iojuyjuy bima, webay soat eyemuojuyjuy je'ġūm eywebe — io'e.

24 — Obikuyap taġ epejoojuy ġu buk. Pūġ em tak ka'ūma — io'e. — Gasū bit cuy epejoojuy cexewi! — io'e. — Eyemuojuyjuy epejat. Ibu buje, eycokcoksū ġu epesop—eycokcok cīcā ma — io'e.

25 — Koap puk cuk adi ibapuġ ġu ocekawēn eywebe — io'e. — Ijodiat mutaybitbinap ekawēn acā oġuwēnuwēn eywebe. Guyjom pit ibapuġ ma webay ekawēn oġuwēn eywebe — io'e.

26 — Iباطuġ owebe imuwēn puje, obikuyap taġ cuy epejoojuy webay xewi. Ōn acā ġu webay xewi ojojuy eywebeam — io'e.

27 — Eyju dak cuy epejoojuy. Webay eyekawēn ya'ījo, ixe xe eykukpin cīcā buye. Webay xe eykukpin cīcā, eyxe okukpin puye; “Icēmān Jesus osodot Deus xewi,” i eyju e'em puye dak — io'e.

28 — Icēmān webay xewi juk ojut. Ipi kay juk ojut—ijodi. Oje'ū. Ipi daġwi ojēm ġasū. Webay kay juy ocepit — io'e Jesus.

29 – Gasũ bit ãn iba'arẽm ġu kawẽnwẽn ocewebe – io'e onze beayũ Jesus pe. – Ibaпуğ ma ãn kawẽnwẽn ġasũ bit – io'e ip.

30 – Etabit soan ma. Etabit apẽn oceju jewaġuyġuy iam. ãn ocemukũyjojom, “Apẽn ãn e'em ocewebe,” i'ũmġu ma'ġu oceju e'em – io'e ip. – Imẽnpuye “Deus xewi teku osodot,” i oceju e'em ġasũ – io'e ip.

31 – Eyetabut tu epe'e okay? – io'e Jesus.

32 – Gaxĩn ma bit epewatwatwat eydukã daġ. Opere eyju eyaokaap puxim. Waġepũġ ma oġuy opere buje. Imẽnpit odadaybot ġu oġuy, webay soat em oxe buye – io'e.

33 – Itabut'ũmayũ ma ipiat supi'ajoat eywebe. Õn pit kuy Deus kay'ũmayũ kukat a'õbacaap oġu'ũm. Imẽnpuye eya'õcam cuy epesop! Imẽn õn e'em eywebe eypararaap puxim. Eyaġuykorereren ġu, mũġ'i oweju buye – io'e.

17

1 Iboam e buje, Jesus o'je'apũn kabi beat kay—jebay kay. O'jekawẽn jebay eju.

– Bay – io'e. – Gaxĩn ma oje'ũ. Õn ma ekpot. Odipap cuy eġubapuk adeayũ be. Õn tak edipap cuy oġubapuk cebe ip – io'e.

2 – Pũġpũġpũġayũ juk eġutabun okay ipi daġayũ'in. A'õbacaap cuk eġũm owebe. Imẽnpuye okay itabucayũ yaġuyisum jekukum wa'õbi – io'e jebay be.

3 – ãn acã Deusat. Ka'ũmġu wara'at. Õn ma emumudot—Jesus Cristo. Ijodiat yaġuyisum jeku okay itabun puje, ekay itabun puje dak – io'e. – Soat em exe ma jeedop ip ce'ũ buje – io'e.

4 – Wekapikap cuk adi eġũm owebe. Ipi daġ pima abu ãn iap cuk adi oġuwẽnuwẽn edipap mubapukpuġ. Gasũ wekapikap oġu'ũm – io'e Jesus.

5 – Bay – io'e Jesus. – Exe bima soat kabi beecat odipap mubapukpuk'uk ip osodop—ekawẽn tojotjot'ukayũ. Ipi mujurũġ awap odipap mubapukpuk'uk ip osodop. Waram cuy odipap mubapukpuġ ip jeenuy, exe wajẽm puje – io'e.

6 Jesus jekay itabucayũ o'ġuwẽn jebay be ġebuje bit.

– Pũġpũġayũ juk eġutabun okay ipi daġayũ'in – io'e. – Ebekitkiyũm osodop ip. Ixeyũ eġutabun okay. Ixeyũ itabucayũ be emuwẽnuwẽn ojekuku. Kũyjobit o'e ip a'õ kay – io'e Jesus jebay be.

7 – Itaybit ip ġasũ a'õbi acã õn emuwẽnuwẽn iam – io'e.

8 – Apẽn cuk adi ecece iap ma oġuwẽnuwẽn soat pe okay itabucayũ be. Wa'õ kay ip osodop. Itaybit o'e ip icẽmãn Deus xewi Jesus osodot iam. Itabut o'e ip Deus ma Jesus o'ġudot iap kay – io'e Jesus.

9 – Bay, ixeyũ beam ma õn kawẽnwẽn eweju—onze beayũ beam – io'e. – Itabut'ũmayũ beam ġu õn kawẽnwẽn—okay emumutabunyũ beam acã – io'e. – Ebekitkiyũ ixeyũ.

10 Soat okay itabucayũ ebekitkiyũ. Imẽnpuye webekitkiyũ dak ip. Adeayũ odipap cocom webekitkiyũ cũġ ma jekukum puye – io'e.

11 – Bay, soat podi ma a'õbaca. A'õbacaap cuk adi eġũm owebe. A'õbacaap co'i wa'õbaca. Gaxĩn ma oajẽm ma'ġuto ekay. Õn ma ipi daġ ġu ojeku. Okay itabucayũ bit ipi daġ ip jeku.

– Bay – io'e. – Pũġ em ikẽrẽat ejukuk ġu. Imẽnpuxim aġ cuy eġuy ixeyũ kay cũġ ma ip ceku am wekuap co'i, ekuap co'i dak – io'e.

12 – A'õbacaap cuk adi eġũm owebe. Õn ixeyũ xe bima, a'õbi ma juk adi aġ oġuy cekay ip itabucap epereap puxim. Ka'ũma ma ixeyũ'in oibu'un okay. Pũġ acã oibu'un—jetabucap epereperemxi acã. Apẽn ixeyũ jetabucap o'jepere iap ibararak opop Deus ekawẽntup pe. Iġodup ekawẽn taġ jetabucap jepere ġasũ – io'e.

13 – Bay, ġaxĩn ma'ġuto ocepit ekay – io'e Jesus. – Ijoce bima bit õn kawẽnwẽn ewebe onze beayũ beam ixeyũ mucokcok am ocokcokap co'i. Obu'u icokcoksũ ãm ip. Obikuy icokcok cĩcã ãm ip ocokcokap co'i – io'e.

¹⁴ — Ekawēn cuk adi oḡuwēnuwēn cebe ip. Ekay'ūmat ekukuap puxim ḡu òn jekukum. Ixeyū dak ekay'ūmat ekukuap puxim ḡu jekukum. Imēnpuye ixeyū kay itakoma o'e ip itabut'ūmayū, ekay'ūmayū — io'e.

¹⁵ — Bay, “Okay itabucayū juy etujujēm ipi daḡwi,” i'ūmḡu òn pit e'em ewebe. “Ixeyū juy eḡuxipan ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat xewi,” i òn pit e'em ewebe — io'e.

¹⁶ — Itabut'ūmat ekukuap puxim ḡu òn jekukum. Imēnpuxim itabut'ūmat ekukuap puxim ḡu jekukum ip okay itabucayū — io'e.

¹⁷ — Bay, ixeyū juy eḡuwexat soat em ebikuyap taḡ jekuku'ukayūm. Ekawēn cocoam cuy ip eḡuwexat. Ekawēn acā kawēn icēmān — io'e.

¹⁸ — Ēn cuk omudot ijodiat mutaybin am kawēn icēmān. Imēnpuxim ixeyū oḡuju ijodiat mutaybin am kawēn icēmān — io'e.

¹⁹ — Oḡe'ūn'ūn ḡasū, oxe ixeyū ikukpin puye. Ebikuyap taḡ oje'ū ixeyū dak ebikuyap taḡ ceku am — io'e.

²⁰ — Onze beayū beam acā ḡu òn kawēnwēn eweju, Bay. Warara'acayū itabut je'e okay, ixeyū omuwēnuwēn puye. Ixeyū beam tak òn kawēnwēn eweju—ḡuyjom itabunayū beam — io'e.

²¹ — Bay, “Ixeyū juy esubuywan pūḡ taḡ ma ip ceku am,” i òn e'em ewebe. Bay, pūḡ taḡ ma ēn jekukum oweju. Ōn tak pūḡ taḡ ma eweju jekukum.

— Bay — io'e. — Obikuy wuyekukuap co'i ceku am ip. Wuyekukuap taḡ jekukum pima, itabut'ūmayū je'e “Deus Jesus emumudot,” i — io'e.

²² — Bay, a'ōbacaap cuk adi ejomōḡ owebe. “Ojo'i ēn tak a'ōbaca,” i juk adi ece owebe, Bay. Imēnpuxim “Ojo'i eyju dak eya'ōbaca,” i òn e'em okay itabucayū be. Imēn òn e'em cebe ip pūḡ taḡ ma ceku am ip wuyekukuap co'i — io'e Jesus.

²³ — Pūḡ taḡ ma òn jekukum ixeyū eju. Ēn tak oweju pūḡ taḡ ma jekukum. Imēneju pūḡ taḡ ma jekukum ip wuyekukuap co'i. Wuyekukuap co'i jekukum pima, itabut'ūmayū itabut je'e ēn ma omudocat iap kay. Deus xe wuykukpin apēn jekpot ikukpin cexe iap co'i iap kay dak itabut je'e ip — io'e.

²⁴ — Exe okukpin cuk adi oḡuy ipi mujurūḡ puje. “Wa'ōbacaap co'i ēn tak a'ōbaca,” i juk adi ecece owebe.

— Bay — io'e. — Onze beayū juk adi eḡutabun okay. Obikuy wuydopap pe ixeyū dop am okpot wa'ōbacaap co'i ya'ōbaca iap co am — io'e.

²⁵ — Bay — io'e. — Soat em ēn cūḡ ma e'em. Ikērēat ejukuk ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Itabut'ūmayū itaybit ḡu abu ēn iam. Ōn pit wetaybit cīcā abu ēn iam. Onze beayū itabut cebay teku o'ḡudot ijodi iap kay — io'e.

²⁶ — “Webay xe eykukpin cīcā,” i juk adi ocece cebe ip. Iboap oḡuwēn cebe ip cewemukukpin am ip exe okukpinap co'i. Iboap oḡuwēn cebe ip pūḡ taḡ ma weku am ceweju ip — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawēn cīcā jebay eju.

18

¹ Jebay eju jekawēn epere buje, Jesus o'jēm Jerusalém ka bewi. Jeweju etaybitbinayū eju o'jēm. Kadidi daḡwi o'ju ip—Cedromti daḡwi. Kadaidip o'tiptop kadidi wīnābu. Jesus o'ju ibodip pe onze beayū eju. Oajēm ip kadaidip kay.

² Ade em Jesus cuk adi oekukuku ibodip taḡ doze beayū eju. Imēnpuye Judas itaybit osunuy ibodim Cedromtim. Judas Jesus ūm ojuy cekay itakomaayū be.

³ Judas o'ju Jesus kay. O'ju kadaidip pe. O'ju sorarayū eju, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū eju dak. O'ju ip paīyū kukukayū a'ōbi, Fariseuyū a'ōbi dak. O'ju ip lamparina'a kukuḡ jebui be, jeba'ip kukuḡ tak, wexiktak kukuḡ tak. Oajēm ip cekay—Jesus kay.

⁴ Jesus kuy itaybit o'e soan—apēn owebe je'bapuk iam. O'ju ajēmāyū dopabe—Judasyū dopabe. O'jekawēn ceweju ip.

— Abu-kudadam epesot? — io'e—Jesus o'e.

⁵ — Jesus kudadam oceju — io'e ip. — Nazaré ka bewiat kudadam oceju — io'e ip.

— Gebujeat ma'gu õn — io'e Jesus.

⁶ “Gebujeat ma'gu õn” i'e buje, soat ip o'jewede cexewi ajēm ojuyayũ. O'at ip ipi ju Jesus ekawēn co buje. Waram Jesus o'e:

— Abu-kudadam eyju? — i cebe ip.

⁷ Waram ip o'e:

— Jesus kudadam oceju — i. — Nazaré ka bewiat kudadam — i.

⁸ — “Gebujeat ma'gu õn,” i kuy oce eywebe — Jesus o'e. — Õn ma eyju okudadam. Owejuayũ bit cuy epejat gu. ãg cuy je'jēm ip — io'e.

⁹ — Bay, juk eġutabun'iaiyũ jetabucap jepere gu—pũg tak ka'ũma — i juk Jesus o'e. Imēnpuye — ãg cuy je'jēm ip — io'e Judasyũ be jewēju etaybitbinayũ daomũnap puxim, ixeyũ be ipiat supi'ajoacap puxim).

¹⁰ Iboap co buje, Simão Pedro jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Kiririk. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukat ġuybu o'suġuybu'uk iġuybuikibi daġ pajam. Tēġwũn. Iba'at kadiat ġuybu o'suġuybu'uk. Ibuywatwat'ukat putet Malco i osunuy.

¹¹ — Odaxijom ġu juy paja kuġ! Ipiat osupi'ajo webay bikuyap taġ—kuyjeat ekawēn taġ — io'e Simão Pedro be.

¹² Jesus o'jat ip Judasyũ, sorarayũ dak, sorarayũ kukukayũdak, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ dak. O'subamukirik ip.

¹³ Koam Jesus o'tujowat ip Anás kay. Ixe Anás Caifás tadop osunuy. Caifás paĩyũ kukukat osunuy ixekoato.

¹⁴ — Xipat wuywebe ite aġokatkat aoka am wuymuy'ũ'ũap puxim — i juk o'e ixekoato Caifás Judeuyũ kukukayũ be.

(24) Anás Jesus o'ġujuat Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Ibōġbikiriġ o'ġujuat.

¹⁵ Simão Pedro o'ju Jesus nomuju. Warara'acat tak o'ju ceweju. Ixe dak onze beayũ'in osunuy. Ixe wara'acat ma Jesus eju oãm paĩyũ kukukat tuk'a ekorara be. Oãm paĩyũ kukukat itaybit cĩcã ixem puye.

¹⁶ Pedro bit uk'a ekorara exĩntabi xe osunuy. Oãm ġu buk uk'a ekorara be. Warara'acat o'jepit korara exĩntabi be. O'jekawēn xĩntabi wiwi'ukat pe—ayacat pe.

— ãg jeãm obure — io'e ayacat pe.

— Xipat — io'e cebe.

— Eãm cuy — iwiwi'ukat o'e Pedro be.

Oãm uk'a ekorara be.

¹⁷ — Jesus eju etaybitbinat ġu du ěn? — ayacat o'e Simão Pedro be—xĩntabi wiwi'ukat o'e.

— Ka'ũma — i napa ma o'e Simão Pedro. — Ceweju etaybitbinat ġu õn — io'e napa ma jebuap puxim.

¹⁸ Kajuk kuġ osunuy. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukayũ daxanabōē o'tabōēmusop jeweweam. Daxa etako be kacũġcũġ'i ip osodop daxae o'om jewewewem ibuywatwat'ukayũ, sorarayũ dak. Pedro dak o'ju daxa etako be. Jewewewem ip osodop.

¹⁹ Gebuje paĩyũ kukukat o'jekawēn Jesus eju.

— Eweju etaybitbinat e'eap cuy eġuwēn owebe — io'e Jesus pe. — Apēġap ekawēn ixeyũ eġutaybitbitbin? — io'e cebe.

²⁰⁻²¹ — Apēnpuye ěn e'em owebe ma “Apēġap ekawēn ixeyũ eġutaybitbitbin?” i? Soat em ibapuġ ma ijoceat oġutaybitbitbin — io'e Jesus. — Adeayũ etabutpe oġutaybitbitbin Deus eju kawēnwēnap'a be, yaboġat'a be dak — io'e. — Iba'arēm ġu oġutaybitbitbin—pũġ em tak ka'ũma — io'e. — Wemumutaybitbinyũ be juy ecekawēn. “Apēn eymutaybin Jesus?” i juy epe'e cebe ip — io'e. — Itaybit ip — io'e Jesus.

22 Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukat Jesus dopa o'topaokaka jebum cekawēn co buje. — Imēn tu ēn kawēnwēn paīyū kukukat eju? — io'e. — Cedaḡ ḡu ēn kawēnwēn! — io'e.

23-24 — Wekawēn cūḡ'ūm pima, iboap cuy eḡuwēn soat pe, ijoceacat pe — io'e Jesus. — Wekawēn cūḡ ma bima bit, apēnpuye dak ēn odopaokaka? — io'e.

Mūḡ ma o'e. Jededem ḡu.

25 Pedro jewewewem mabuk o'e daxa etakobe. Cūḡ'i osunuy warara'acayū parakpe.

— Ibakirikat eju etaybitbinat ḡu du ēn? — io'e ip Pedro be.

— Ōn ḡu — io'e Pedro napa ma. — Iḡo ejuat ḡu ōn — i napa ma o'e.

26 Warara'acat o'jekawēn Pedro be ḡebuje bit. Ixe wara'acat paīyū kukukat puywat-wat'ukat osunuy. Pedro emuḡuybu'uk badip osunuy.

— Ōn ma ejojo iḡo eju kadaidip pe! — io'e wara'acat.

27 — Ōn ḡu—warara'acat acā — io'e Pedro napa ma.

Gebuje isum ma sapokay o'jede.

28 Jesus o'tujujēm ip Caifás tuk'a bewi ceweju jekawēn epere buje.

Gebuje Caifás Jesus o'tujowacat iecuḡap tuk'a kay—Pilatos tuk'a kay. O'tujowat ip kabia isum. Judeuyū oōm ḡu iecuḡap tuk'a be Pilatos Judeu'ūm puye. Tuk'a akiju ma ip osodop. Cedaḡ ḡu kuka o'e ōm ām Judeu'ūmat tuk'a be Páscoa epeta muy'an pima. Ōm pima:

— Wuyisu ḡu Deus xe — i kajuk o'e ip. — Peta xat o ba'ore wuywebe — i kajuk o'e ip. Imēneju oōm ḡu ip iecuḡap tuk'a be—Pilatos tuk'a be.

29 Imēnpuye Pilatos o'jēm jeduk'a bewi. O'ju Judeuyū kukukayū eju jekawēn ām.

— Jesus ikērēat kuḡ tu eyxe? — io'e Pilatos Judeuyū kukukayū be.

30 — Hm hm — io'e ip. — Ocexe ma ite ikērēat cuk adi o'jukuk. Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu teku jekukum. Ēn cuy ite eyaokaat — io'e ip.

31 — Eyju ma juy epetujujēm oxewi — io'e Pilatos. — Eyju ma juy ipiat epesupi'ajoat cebe eydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ — io'e.

— Ap! — io'e ip. — Oca'ōbi ḡu oceju ibamupaya ojuy ce'ū ām—a'ōbi acā — io'e ip Pilatos pe—iecuḡap pe.

32 (Jesus cuk adi o'e — Obamupaya ip we'ū ām — i. Itaybit'ūm pima Judeuyū kukukayū o'jekawēn Pilatos pe kuy o'e'e iap co'i—Jesus pe o'e'e iap co'i).

33 Pilatos oōm ma'ḡuto jeduk'a be. Jesus o'ḡudocat jewekay.

— Judeuyū kukukat tu ēn? — io'e Jesus pe.

34 — Aḡuy daḡ tu iboam ēn e'em owebe? — io'e. — Warara'acat aḡuy daḡ ḡu xe'e? — io'e Jesus.

35 — Waḡuy daḡ ḡu! — io'e—Pilatos o'e. — Judeu ḡu ōn pit — io'e Pilatos. — Judeuyū ma edojot okay. Apēn ēn tak ece ikērēan? — io'e Jesus pe. — “Judeuyū kukukat ōn,” i du ēn eēm? — io'e Jesus pe.

36 — Eybuxim ḡu ōn ijodiacat kukukat — io'e. — Ōn ijodiat puximan pima kuka adi webekitkit o'jewaokaka okay itakomaayū eju. O'jewaokaka kuka adi ip Judeuyū be obuap puxim. Imēnpuye ijodiat a'ōbi ḡu ōn warara'acayū kukukat — io'e Jesus.

37 — Ijodiat kukukat tu ēn? — io'e Pilatos.

— Hm hm. Ikukukat ōn — io'e. — Kawēn icēmat muwēn ām okop ijodi. Kawēn icēmat muwēn ām okap. Kawēn icēmat kay kūyjobicayū wekawēn kay dak kūyjobit — io'e Jesus.

38 — Ka'ūmḡu kawēn icēmat! — io'e Pilatos.

Gebuje Pilatos Jesus eju jekawēn o'jepere. O'jēm ma'ḡuto jeduk'a bewi. O'jēm jekawēn ām ma'ḡuto Judeuyū kukukayū eju. Akiju ip osodop.

— Oxe ma ite aḡokatkat ikērēat o'jukuk ḡu. Pūḡ em tak o'jukuk ḡu ma — Pilatos o'e cebe ip. — Cūḡ ḡu kuka o'e wuywebe yaoka am — io'e.

³⁹ — Páscoa epeta bima pũğ ma òn imujẽmjẽm'uk daomũnmũnap'a bewi jekpiwan ma ceku am. Eybikuy du owebe eykukukat mujẽm ãm jekpiwan ma ceku am—Jesus mujẽm ãm? — io'e Pilatos.

⁴⁰ — Ap! — io'e ip. — Ixe ġu juy eġujẽmat — io'e ip ya'õberen. — Barrabás pit eġujẽmat — io'e ip. — Barrabás kay oceju! — io'e ip ya'õberen. (Ixe Barrabás jebureyũ aokakaxi osunuy).

19

¹ — Jesus cuy epeyukxabimupokupok wuyukxabimupokupokapxeem — io'e Pilatos sorarayũ be.

O'yukxabimupokupok ip sorarayũ.

² Jesus waywayway pin ip osodop. Jesus ijodiat kukat iap waywayway pin osodop ip. Imẽnpuye widaohobune o'subunemuwakẽn ip yabeam. O'jomõğ ip ya be ijodiat kukat a beat mõğap co'i. Iekabek o'ġuõm ip Jesus pe ijodiat kukat ekabek co'iat. O'ġuõm ip iberenat—iremrumġuğũnat. O'ġuõm ip iwaywayway am.

³ — Ak'i! Teku Judeuyũ kukukat! — io'e ip Jesus waywayway am. Warara'acat ma ip o'topaokaka jebum.

⁴ Pilatos waram o'ju jeduk'a ekorara be. Judeuyũ kukukayũ kay o'ju.

— Ak'i! — io'e. — Waram ixex otojocat eyetabixex am — io'e. — “Oxe bit ite ikẽrẽat o'jukuk ġu—pũğ em tak ka'ũma,” i òn e'em eywebe — io'e Pilatos.

⁵ Imẽnpuye ixex Jesus o'jẽm uk'a bewi. Xerwun. O'ju Pilatos xex. Oajẽm adeayũ wap. Yabeat kuğ mabuk osunuy—widaohobune kuğ. Iekabek kuğ mabuk osunuy—iremrumġuğũnat kuğ.

— Ak'i juy epe'e — io'e Pilatos adeayũ be. — Ijoce ma aġokatkat — io'e cebe ip.

⁶ — Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'õberen paĩyũ kukukayũ, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ dak.

O'jewãwã ip. Imẽn o'e ip Jesus co buje.

— Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'õberen.

— Eyju ma juy epejat — io'e Pilatos cebe ip. — Eyju ma juy epesubamupaya korosa be — io'e. — Oxe bit cũğ ġu wuywebe yaoka am. Oxe ikẽrẽat o'jukuk ġu—pũğ em tak ka'ũma — io'e.

⁷ — Cũğ ma ocexex bit yaoka am cekawẽnkẽrẽ buyex — io'e Judeuyũ kukukayũ. — “Deus ipot òn,” i juk adi o'e tekux — io'e ip. — Imẽnpuye ocedobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ ocejux yaokam — io'e ip.

⁸ Pilatos iparara jĩjã ma o'e “Deus ipot òn,” i tekux e'em iap tobuxik puje.

⁹ Waram oõm jeduk'a be Jesus eju kawẽn ãm.

— Apomawix ejot? — io'e Pilatos Jesus pe.

Imẽnpit Jesus jededem ġu.

¹⁰ — Ede pin ġu du owebe? — io'e Pilatos. — Wa'õbuyxix òn. “Iteba juy epesubamuwekap,” i òn e'em pimax, jebamuwekap ip. Ekupinap tağ ecekux — io'e Pilatos. — “Epesubamupaya korosa be ce'ũ ãm,” i òn e'em pimax bit, jebamupaya ip e'ũ ãm — io'e—Jesus pe o'e.

¹¹ — A'õbuyxix ãn Deus cuk a'õbuyxian emuy buyex — io'e Jesus. — Emuy'ũm pimax, apẽn kuka ece owebe? Ka'ũma ma! — io'e—Jesus o'e. — Ewebe oaokaan puje, ikẽrẽat kuğ ece'e Deus xex. Ebodi ma bit ekay odojocat pit ikẽrẽat kuğ jex e'ce — io'e.

¹² Iboap co buje, Pilatos Jesus pa muwekap ojuy jĩjã o'e.

— Jesus pa muwekap ojuy oce — io'e Pilatos jewebe ma.

— Roma ka kukat itakoma soat kay— “Õn ma ijodiat kukat,” i'e'e'ukayũ kay — io'e Judeuyũ kukukayũ Pilatos pe. — César itakoma cekay ip — io'e ip. — Ewebe ibamuwekap puje, César kuka itakoma o'e ekay dak — io'e ip Pilatos pe.

¹³ Pilatos waram Jesus o'tujowat jeduk'a eakiju. O'tujowat adeayũ wap iboap co buje. Pilatos oabik ibimãmãmãat ekawẽn coco'ukap pe. Gabatá i uk'a eakijuat putet osunuy. Gabatá wita'a muğẽğẽ iape wuya'õm.

¹⁴ Sexta-feira kaxicuğ osunuy. Sábado emap kabia Judeuyũ jekaxipanpan ip o'e peta muy'an—Páscoa epeta muy'an.

— Ak'i juy epe'e — io'e. — Teku eykukukat — io'e Pilatos Judeuyũ kukukayũ be.

¹⁵ — Ite ğu ocekukukat! i o'jede paĩyũ kukukayũ. — Ite juy eyaokaat! — io'e ip ya'õberen. — Ite juy eyaokaat — io'e ip. — Esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip jetakoma pibun.

— Eykukukatpa du osubamupayaat korosa be? — io'e Pilatos.

— Pũğ ma wuykukukat — io'e ip. — César acã wuykukukat — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

¹⁶ Imêneju Pilatos jesorarayũ o'tomuwa.

— Ite juy epejat — io'e cebe ip. — Epesubamupaya korosa be — io'e cebe ip.

¹⁷ Jesus o'jat ip. Ibocewi o'jẽm ip Pilatos duk'a bewi.

Gebuje Jesus o'tujowat ip co'a kay. Wuyjuyũ'aririt'a i co'a butet osunuy. (Gólgota i co'a butet osunuy Judeuyũ a'õm). Korosa kuğ o'ju Jesus. Jay. Oajẽm ip.

¹⁸ Igo'a be sorarayũ Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje ipiju. Tağtağtağ'i tapoam o'e ip. Iubida be tapoa o'jomuy ip. Cẽh. Korosa o'ġu'ağobucẽğ ip ipikũykũy be. Bẽğ. Warara'acayũ be dak o'subamupaya ip korosa eju xepxepayũba. Wara'acat ceje o'subamupaya ip korosa jeje. Pũğ korosa o'jomuy ip ipikũykũy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ũğat kadi. Jesus ixeyũ parakpe osunuy korosa eju. Toro'ih.

¹⁹ Pilatos tak taperadup o'tupmubararakat. O'tupmõğat korosa eju. Tupararakatup o'tupcoco ip kapkamayũ “Jesus teku,” io'e taperadup pe. “Nazaré ka bewiat—Judeuyũ kukukat” io'e taperadup pe.

²⁰ Iboaptup o'tupmubararak ip Judeuyũ a'õm, Romanoyũ a'õm tak, Gregoyũ a'õm tak. Jesus o'subamupayaiat ka Jerusalém ka tẽğ ma o'sukadop. Imêneju iboaptup o'tupcoco Jerusalém ka be powatwatyũ.

²¹ Imêneju paĩyũ kukukayũ o'jekawẽn Pilatos eju.

— “Teku Judeuyũ kukukat osunuy” iaptup ġu juy etupmubararak, “ ‘Õn Judeuyũ kukukat, i juk adi o'e teku” iaptup acã — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

²² — Ap! — io'e Pilatos. — Otupmuwarurun ġu juy wemudupmubararaktup — io'e.

²³ Korosa eju Jesus pa mupaya buje sorarayũ cesay mu'ẽ'ẽ ojuy ip jewewebe. Cesay osodop ebadipdip. Sorarayũ dak ebadipdip osodop. Ibinũnpeat pit pũğ ma imuğẽğẽ osunuy pağõm. Iinũmnũm ġu ikuğ osunuy. Soat iinũmnũm'ũmat kay o'e ip sorarayũ.

²⁴ — Ibinũnpeat aġuwek ġu juy — io'e ip jewewebe. — Ga'a karatũğ'a jo'iat'a yaxik ipi ju. Ya'at puje pũğ ma je'jat. Ya'at puje wuyetaybit ace'e abu je'jat iam — io'e ip jewewebe.

O'yaxik ip ipi ju. Deus ekawẽntup e'em—kuyjeatup:

Wesay o'ġu'ẽ'ẽ ip jewewebe, i. Karatũğ'a jo'iat'a o'yaxik ip obinũnpeat pu am, i. Imẽn e'em Deus ekawẽntup. Sorarayũ be yaxik puje Jesus ekabek pu am, iboaptup ekawẽn tağ ip o'e.

²⁵ Gebuje Jesus jexi o'jojojo. Jesus xi korosa xe osunuy. Ixi kibit tak iboce osunuy. Maria Madalena dak iboce osunuy korosa xe. Wara'at Maria dak iboce osunuy—Clipas tayxi.

²⁶ Jesus jexi o'jojojo. Doze beayũ'inat ixi xe osunuy. Ixe Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus cocom o'e.

— Tũ'ũ — io'e. — Teku jekuk ġasũ jexi kukap co'i — io'e.

²⁷ — Tapu — io'e jemumukukpinput pe. — Oxi juy ejukuk ġasũ exi kukap co'i — io'e Jesus.

Ixe ağokatkat Jesus xi o'ġuõm jeduk'a be ġebuje bit. Jesus e'ũ buje jexi kukap co'i ma xipan o'jukuk.

²⁸ Jesus itaybit o'e soat wekapikap oġu'ũm iam.

– Obipuruk – io'e Jesus.

Iboam o'e Deus ekawëntup ekawën taġ.

²⁹ Uva'abidi o'tinuy iboce wa'e jo'iat'a be—tideibog'ũmati. Iboceat tibubuap o'ġuakõm iġodi be. O'jomuy ip ip'abi be hissopo'ip abi be. Bëġ'i. O'yopmuyu Jesus pe tikõn ãm.

³⁰ O'tikõn tibubuap pewi. Korotkorot'i.

– Soat wekapikap oġu'ũm – io'e Jesus.

O'je'aetore. Jekpiwan ma oe'ũ.

³¹ Gebuje Judeuyũ kukukayũ ibamupaya'ibit mukop ojuy korosa ejuwi. O'ju ip kawën ãm Pilatos eju—iecuġap eju.

– Ocebu'u jĩã jebodoydoyap kabia be korosa eju ce'ũ'ũayũ nuy ãm – io'e ip. – Ibamupaya'ibit tao juy etaodakacat dao ma ce'ũ ãm – io'e ip Pilatos pe. – Ixeyũ'ũm'ũm cuy eġukopat Sábado ajëm awap – io'e ip Pilatos pe.

Imën o'e ip sexta-feira buye. Kuyaje Sábado—jebodoydoyap kabia. Judeuyũ xe petabog cĩcã osunuy. Imëneju ibu'u jĩã ip osodop ixeyũ'ũm'ũm nuy ãm korosa eju Sábado bima—jebodoydoyap kabia bima.

³² Imëneju sorarayũ o'ju korosa ejuayũ kay. Wëġ. Pa. Koapatao o'taodakat ip korosa ejuatao. Wëġ. Pa. Wara'acatao dak o'taodakat ip—Jesus eju ibamupaya'ibitao.

³³ Sorarayũ oajëm Jesus'ũm kay.

– Kuy oe'ũ – io'e ip jewewebe.

Imënpuye Jesus'ũmtao o'taodakat ġu ip.

³⁴⁻³⁷ Imën e'em Deus ekawëntup:

Ixe dao taodakat ġu ip—pũġtao dak ka'ũma, i.

Tik. O'ya'õxamutik. Sorara Jesus'ũm o'ya'õxamutik obukaka'ukren. Wara'atup imën e'em—Deus ekawëntup:

Ya'õxamutik'ibit kay jeakak ip wuyjuyũ, i.

Kuyjeatup ekawën taġ o'jebapuk Jesus e'ũ buje—Deus ekawëntup ekawën taġ. Jesus'ũm oe'ũiap o'jojojoiat ce'ũap o'ġuwën ocewebe. Ocetaybit ixe icëmãn e'em iam. Ocejú dak Jesus'ũm e'ũap muwënuwën eywebe dak eyetabun cekay am.

³⁸ José o'ju Pilatos kay Jesus'ũm jebit mukopap ojuy korosa ejuwi. Arimatéia ka bewiat osunuy ixe. Jesus kay itabut osunuy. Iba puġ ġu bit Jesus kay wetabut i'e'e'uk osunuy warara'acayũ be—iba'arëm mabuk. Iba puġ ġu i'e'e'uk osunuy Judeuyũ kukukayũ buxim jeparara buye.

– Jesus'ũm jebit mukop ojuy õn pit korosa ejuwi – io'e José Pilatos pe.

– Ha'a – io'e Pilatos. – Esujebitmukop – io'e.

José o'ju Jesus'ũm kay—korosa ejuat'ũm kay. Ijebit o'ġukop korosa ejuwi.

O'tujowat witabikũy kay.

³⁹ Nicodemos o'ju José eju. Imude'o'onap kuġ o'ju. Ade ikuġ o'ju—45 kilo ikuġ. Iwekoykeyap osunuy imude'o'onap. Mirra'ip peati tiwekoykey o'e aloé'ip peati eju. Jesus'ũm jebit mude'o'on ojuy iġëmap puxim. Ixe Nicodemos kuy bima Jesus eju o'jekawën ixima be.

⁴⁰ Xepxepayũ Jesus'ũm jebit o'jat—José, Nicodemos tak. Imude'o'onap o'ġuwedi ip paġo daġ—xipacat taġ. Ijebit o'jomünmün ip ixem paġõm. Perek. Imën ma Judeuyũ wuyjuyũ'ũm'ũm muxipanpan'uk ip osodop witabikũy be imuõm ãm.

⁴¹ Kadaidip o'tiptop Jesus pamupayaap pe. Iġodip pe witabikũy o'sukũynuy—wuyjuyũ'ũm'ũm muõmuõmapkũy. Ikũyisuatkũy o'sukũynuy. Ikũyisuatkũy be ce'ũat o'jomõġ ġu buk ip.

⁴² Sexta-feira osunuy. Sexta-feira bima jexat muxipanpan'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima i'o'ibin. Sábado bima jebodoydoy'uk ip osodop. Witabikũy ibamupayaap tēġ ma o'sukũynuy. Imëneju Jesus'ũm o'jomõġ ip iġokũy be.

20

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju witabikūy kay. Kabiakabia'i bima o'ju. Kabiok ma bima buk o'ju. Ikūynomudip'a o'yajojo wita'a. Yaboğat'a o'yajojo. Tūybe wuyjuyū o'tujupa'um ijebit iān o'e Maria. Yawede o'yadobuxik tomudip'a.

² O'jedau Pedroyū kay. Oajēm cekay ip. Pūğ ixeyū'in Simão Pedro osunuy. Wara'acat Jesus emumukukpinpūt osunuy. Ixe dak Jesus eju etaybitbinat osunuy.

– Wuykukukat'ūm o'tujupa'um ip witabikūy bewi – io'e Maria xepxepayū be. – Poce xe'e ip ixeyūm o'jomōğ? Ocetaybit ġu – io'e.

³ O'jēm Pedroyū jeduk'a bewi. O'ju ip witabikūy kay.

⁴ Xepxem ma o'ju ip daudam. Warara'acat pit dao ma o'jedau. Koap oajēm witabikūy be. Jay.

⁵ Atoroh. O'je'atoro ikūy kay. Etaburut. O'jetaburut. Pağo o'jojojo irucat. Ijebit mūnmūn o'jojojo. Imēnpit oōm ġu ikūy be.

⁶ Kanomūm Simão Pedro oajēm. Jay. Oōm witabikūy be Simão Pedro. Cereğ. Bodiku pağo osodop irucat xipacat. Ibo o'jojojo.

⁷ Wara'at pağo o'tobuxik—Jesus'ūm a dağ osodopiat. Yadağ osodopiat ijebit mūnmūnap epağo xe ġu osodop. Wara'at pe ma osodop. Iekabek acā osodop ya'a o'yadopiat pe. Ka'ūmġu ijebit pit.

⁸ Wara'acat tak oōm ġasū—Jesus eju etaybitbinat—Jesus emumukukpinpūt. Badi o'jeak.

– Ak'i ece! Ka'ūmġu ijebit! – io'e jewebe ma. – Waram Jesus o'jetait! – io'e jewebe ma.

⁹ Deus ekawēntup imēn e'em:

Deus ixeyū ġuyū ce'ū'ūayū xewi, i.

Kuy bima ibodup ekawēn cekawēn pa'arēm osodop cexe ip. ġasū bit ibapuk o'e Jesus eju etaybitbinayū xe.

¹⁰ Xepxepayū ma o'jepit jeduk'a be.

¹¹ Maria Madalena bit waram o'ju witabikūy jom. Jay. Oajēm. Ikūy jojom osunuy itabēğ ikūy etakobe. Wa osunuy. O'je'atoro. Atoroh. Axih. Wa o'e. O'jetaburut ikūy be.

¹² Deus ekawēn tojotjot'ukayū o'jojojo xepxepayū—kabi kadiwiayū. Cesay irucat kuğ ip osodop. Kaxikxik'i osodop ip Jesus'ūm osodopiap pe. Pūğ ixeyū'in ya'a o'yadopiap pe osunuy. Wara'acat ixeyū'in sui o'suidopiap pe osunuy.

¹³ – Tū'ū – io'e ip Maria be. – Abu-kay ēn wa? – io'e ip.

– Okukukat'ūm kay – io'e. – Okukukat'ūm o'tujupa'um ip – io'e. – Imēnpuyē òn wa. Wetaybit ġu poce ip o'jomōğ iam – io'e.

¹⁴ O'jekorepēn imēğap e buje. Jesus cūğ'i osunuy tōğpikadi. Jesus o'jojojo. Imēnpit itaybit ġu o'e ixem. O'jetabieba'arēm ixem. Tūybe ija ġu iān o'e.

¹⁵ – Tū'ū – io'e Jesus. – Abu-kay ēn wa? – io'e cebe. – Abu-kudadam ēn? – io'e.

Tūybe sute kadaidip wiwi'ukat iān o'e Maria cebe.

– Okukukat'ūm kudadam òn – io'e. – Ēn tu ixeyūm etujujēm? Poce ejomōğiap cuy eġuwēn owebe! – io'e. – Òn ma oju ixeyūm tujupit am – io'e.

¹⁶ – Maria! – io'e.

O'jekorepēn Jesus kay.

– Raboni – io'e ja'ōm—Judeuyū a'ōm.

(Raboni wekariwa iape).

¹⁷ – Obaixiğ ġu ece – io'e. – Webay kay buk oceu ġu – io'e Jesus. – Eju juy okitpiyū kay—oweju etaybitbinayū kay – io'e. – “Webay kay waram oceu—eyebay kay,” i juy ece cebe ip – io'e. – “Wuyebay Deus oxe, eyxe dak,” i juy ece cebe ip – io'e Jesus Maria be.

– Hm hm – io'e—Maria o'e.

¹⁸ Maria Madalena o'ju Jesus eju etaybitbinayū kay.

— Wuykukukat ojojojo! — io'e cebe ip. — Waram o'jetait! — io'e.
Jewebe Jesus o'e'e iap o'guwēn cebe ip.

¹⁹ Kabioğ pima Jesus o'jebapuk jewēju etaybitbinayū kay. Ixe Domingo bima o'jebapuk cekay ip. Awerom ip osodop uk'a be. Cem ma'ğu tomudipdip osunuy xĩntabi, Judeuyū kukukayū buxim iparara buye. Inaka Jesus o'jebapuk cekay ip.

— Kaba'ūm cuy epeyewekuk — io'e cebe ip.

²⁰ O'jewebumupaya cekay ip. O'jewa'ōxamubapuk cekay ip. Icocok cĩcã ma ip o'e jekukukat tobuxik puje.

²¹ — Kaba'ūm cuy epeyewekuk — io'e waram Jesus. — Webay juk omudot ijodi. Imēnpuxim òn tak jeymuju omuwēn ãm ijodiat pe — io'e.

²² Jebido o'subidomuju cekay ip. Puw io'e.

— Obiōğbuk oğuōm eywebe — io'e. — Xipacat oğuōm eywebe — io'e cebe ip.

²³ — “Deus ikērēat ju'uk eywebewi” i ey'e buje, ikērēat ju'uk ixeyū bewi — io'e. — “Deus ikērēat ju'uk ğu eywebewi” i ey'e buje bit, ju'uk ğu ikērēat ixeyū bewi — io'e Jesus.

²⁴ Gebuje Jesus o'ju Tomé kay—jewēju etaybitbinat kay. Ixe Tomé doze beayū'in osunuy. Xepxem ikap'ibit i ixē butet osunuy wara'at ibutet. Warara'acayū eju ğu ixē Tomé osunuy ixeyū kay Jesus ebapuk puje. Jesus o'jojojo ğu buk waram cetait puje.

²⁵ Imēnpuye warara'acayū o'jekawēn Tomé eju—ceweju etaybitbinayū.

— Tapu, wuykukukat ma ocejojojo! — io'e ip. — Waram ğu to o'jetait! — io'e ip.

— Dapxi eyju! — io'e. — Wetabut ğu oce waram ixē'ūm o'jetait iap kay — io'e. — Tapoa kūybut cocom'ūm pima, wetabut ğu oce — io'e. — Tapoa kūybut pe osubumōğ'ūm pima dak, wetabut ğu oce — io'e. — Ya'ōxatikat pe osubumōğ'ūm pima, wetabut ğu oce — io'e Tomé.

²⁶ 7 xet kap puje Jesus eju etaybitbinayū waram awerom osodop ip uk'a be. Tomé dak cexe ip o'e. Uk'a exĩntabi tomudipcēm cĩcã osunuy. Jesus pit oōm iğo'a be. Onze beayū kay waram o'jebapuk.

— Kaba'ūm cuy epeyewekuk — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jesus dao ma o'jeak Tomé kay. Ak'i o'e. O'jekawēn ceweju—Tomé eju.

— Ak ece obubida kay — io'e Tomé be. — Tapoa kūybut cuy ejojojo obubida be — io'e. — Tapoa kūybut pe juy ebu esubumuōm — io'e. — Wa'ōxatikat pe juy ebu esubumuōm itikatkūybut pe icēmãm poro iam — io'e Jesus. — “Ixe'ūm waram o'jetait ğu,” i'ūmğu juy ece — io'e. — Etabun cuy eguy! — io'e.

²⁸ — Kariwa, wetabut ekay — io'e Tomé. — “Ēn ma Deusat,” i òn e'em — io'e—Tomé o'e.

²⁹ — Etabut ojojom ēn puye — io'e Jesus. — Warara'acayū bit ojojo ğu. Inaka itabut je'e ip okay. Icocok cĩcã ma ip je'e — io'e.

³⁰ Jesus ja'ōbacaap o'jomōğmōğ jewēju etaybitbinayū etabixe. Soat ğu ya'ōbacaap mōğmōğap mubarararağ òn ijudup pe.

³¹ Pūğpūğ ã òn imubarararağ ijudup pe Jesus pe o'ğubapukpukiap. Iboap oğubararak eymutabut am Jesus Deus emunaē iap kay, Jesus Deus ipot iap kay dak. Iboap kay eyetabun pima, ixē a'ōbi eyağuyisum epeku ijodi; eyetait epesop cexe eye'ū buje dak.

21

¹ Guyjom Jesus waram o'jebapuk jewēju etaybitbinayū kay. Iodi xe o'jebapuk cekay ip. Iodi butet Tiberíades i osunuy. O'je'awero ip 7 beayū ceweju etaybitbinayū. Iodi xe o'je'awero ip. Pūğ em ğu o'jebapuk ce'ū'ū'ibiyū xewi jeu buje.

² Ibūrū ma ibutet osodop ip: Simão Pedro i, Tomé i, Natanael i, Zebedeu ipotpoyū xepxep, warara'acayū dak xepxep. Xepxem ikap'ibit i Tomé butet osunuy wara'at ibutet. Natanael Caná ka bewiat osunuy—Galiléia eipi bewiat. Ibūrū ma o'je'awero ip.

³ — Cum puk òn axima bum — io'e Simão Pedro jebureyū be.

— Ha'a — io'e ip. — Ocejū dak cum eweju ocexat pum — io'e ip.

Ixima dağ axima bubum ojuy ip. Kobe be ip oôm axima bu pinayũ. Haham oeku ip. Imēnpit o'jat ġu ip. Te'e ma ip oeku.

⁴ Jesus o'jebapuk iodi wābu be kabia buje. Imēnpit teku wuyekariwa iap iba'arēm o'e 7 beayũ xe. Itaybit ġu o'e ip teku wuyekariwa iam. Wīnābu wi o'jewāwā cebe ip.

⁵ – Tapupuyũ – io'e Jesus cebe ip. – Peburũ axima epejat?

– Ka'ūma ma – io'e ip. – Ocejat ġu! Te'e ma oceku – io'e ip.

– Eyba'at kadi ma ūrũ epeġuakōm – io'e Jesus. – Gebuje bit ade ma epejat – io'e.

– Hm hm – io'e ip.

⁶ Tok. Ūrũ o'ġuakōm ip jeba'at kadi. Ade o'jat ip axima. Ūrũ mupuxik pa'ore o'e cebe ip axima poxi pibun.

⁷ – Ak'i juy ġokayku! Wuykukukat ma ġoku! – io'e Jesus emumukukpinput Simão Pedro be.

Simão Pedro jeekabek o'ġuōm jekukukat topabe jejuam. Jeekabek kuğ ġu kapikpik'uk osodop ip. Tip. O'jetip iodi be dao ma Jesus kay jajēm ām.

⁸ Warara'acayũ Jesus kay oajēm kobe dağwi. Oajēm ip ūrũ mupuxikpuxiğ kobe ukpu bewi. Ade jījā osodop axima ūrũ be. Wũy ġu ip osodop kapurũğ pewi—100 metros acā.

⁹ Jay. Muğ. Jesus o'jojojo ip. Axima yoyoy o'e daxa be. Pāo'a kuğ tak osunuy.

¹⁰ – Axima'in epetojot—ġasũ epejat'iat'in – io'e Jesus cebe ip.

– Hm hm – Pedro o'e.

¹¹ Oôm kobe be axima bum. Ūrũ o'ġuwekap. O'tujuu kapurũğ kay. Jay. Axima o'tojot. Ade osodop ūrũ be axima yoboğat. 153 osodop ip. Inaka ūrũ o'jewek ġu.

¹² – Ga'a acekōn – io'e jewēju etaybitbinayũ be.

– Ga'a – io'e ip.

– Abu ēn? – io'e ġu ma cebe.

Itaybit o'e ip wuykukukat teku iam—waram o'jetaitiat teku iam.

¹³⁻¹⁴ Jesus pāo'a o'yabu. Axima dak o'jat. O'ġūm cebe ip ixan.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn Simão Pedro eju—João ipot eju. O'jekawēn ceweju jekōn epere buje.

– Simão – io'e Jesus. – Warara'acat kukpinap podi ma du okukpin exe? – io'e.

– Hm hm, Kariwa – io'e Simão. – Etaybit ebure òn iam – io'e.

– Wekawēn cuy eġutaybin itabun'isuayũ – io'e Jesus. – Xipan cuy ixeyũ ejukuk apēn ovelha kukat xipan jeōhō'it'it kukap puxim – io'e.

¹⁶ – Simão – io'e Jesus waram. – Okukpin tu exe?

– Hm hm, wekariwa – io'e. – Etaybit ebure òn iam.

– Wekawēn cuy okay itabucayũ eġutaybin – io'e. – Xipan cuy ixeyũ ejukuk apēn ovelha kukat jeōhōyũ kukap puxim – io'e.

¹⁷ – Simão – io'e Jesus waram. – Ebure du òn? – io'e.

Ebapũğ em imēn o'jekawēn Simão eju. Imēnpuye Simão iġuycũğ o'e Jesus e'eap kay.

– Kariwa – io'e. – Etaybit soan. Etaybit òn ebure iam.

– Wekawēn cuy itabucayũ eġutaybin – io'e Jesus. – Xipan cuy ixeyũ ejukuk apēn ovelha kukat jeōhōyũ kukap puxim – io'e.

¹⁸ – Simão, icēmān òn e'em ewebe. Jaypan'isum ekpiwat ma jekuku'uk eġuy. Esay muôm puje, ekupinap tağ acā jekuku'uk eġuy. Aypa bima bit ecejebaepacũğ warara'acat pe ebamũn ām correntebum. Warara'acat jedujowat edaobu'unap tağ – io'e Jesus.

¹⁹⁻²⁴ Imēn Jesus apēn Pedro je'ũ iam o'ġukũyjo. Apēn Pedro Deus dipap ġubapukpuk iam tak o'ġukũyjo.

– Obikuyap tağ cuy ejeku – io'e Jesus Pedro be.

Jekorepēn puje Pedro Jesus emumukukpinput o'jojojo. Cemumukukpinput doze beayũ'in osunuy. Pedro nomuju o'e.

– Kariwa – io'e. – Apẽn je'bapuk ġuyjom ġobeku? – io'e Simão Pedro Jesus emumukukpinat co buje.

– “Apẽn je'bapuk ġobeku ġuyjom,” i'ũmġu juy ece owebe – io'e. – “Õn tu wekariwa bikuyap taġ jekukum?” i acã ece ewebe ma – io'e Jesus. – Obikuy bima bit kuka adi tekku oe'ũ ġu – io'e. – Obikuy bima, ijoce mabuk tekku kuka adi osunuy waram wajẽmap com – io'e. – Imẽn obikuy bima, ak'adit ma'ġu kuka eġuy iboap kay – io'e Jesus.

Imẽnepu itabucayũ o'Jekawẽn cĩcã jeweweju. Tũybe je'ũ ġu iãn o'e ip. Imẽnpit:

– Tekku je'ũ ġu – i'ũmġu o'e Jesus. – Obikuy bima kuka adi tekku ijoce mabuk jeenuy waram wajẽmap com – i juk o'e Jesus.

Jesus eju oekukuiat ma apẽn Jesus cuk adi o'e'e iap o'ġuwẽn ocewebe—Jesus xe ikukpinat. Jesus tẽġ ma osunuy doze beayũ eju jekõnkõn pima Jesus e'ũ awap.

– Kariwa, abu oce'in je'ũm ekay itakomaayũ be? – i juk o'e ce'ũ awap. Ixe ma Jesus o'e'eiap o'ġuwẽn ocewebe. Wuyetaybit ixe icẽmãn e'em iam. Ixe ekawẽn mubarararaġ õn ijudup pe—cartadup pe.

²⁵ Ade jĩjã ma osunuy Jesus e'eap. Soat ġu ixe e'eap o'ġubararak cemudupmubararak-tup pe—ijudup pe. Soat pit ixe o'e'e iap mubarararaġ pima, apoce dak kuka atupmõġ? Tup ade jĩjã ma kuka o'e ibiatup. O'e ġu kuka ipi daġ wuywebe ibiatup mõġ ãm. Imẽn kuka o'e wuyxe.

Ibũrũ ma.

JESUS CRISTO EMUMUJUYŪ E'EAP EKAWĒN

¹ Teófilo, kuy bima livrodup otupmubararak ewebeaptum. Apĕn ijodi bima Jesus cuk adi o'gutaybitbiniaptup otupmubararak, apĕn ixe juk adi o'e'eiaptup tak. Soat iboap o'gubararak kuyatup pe ewebeaptup pe.

² Kabi kay jeu awap Jesus doze be o'taĕ a'gokatkayŭ. O'taĕ jewēju itaybin'ibiyŭm. Taĕ'ibiyŭ o'gutaybin Deus biōgbuk a'ōbi jeu awap.

³ 40 kabia ijodi oeku waram jetait puje. Ade em o'jebapukpuk jewēju etaybitbinayŭ kay. Itaybit cĭcā ip o'e Jesus waram o'jetait iam, ade em ixe o'jojojo buye.

— Deus soat kukukan je'e — io'e ixe cebe ip.

⁴ Awerom pima Jesus o'jekawĕn ġuto ceweju ip.

— Epewatwat ġu juy Jerusalém ka bewi — Jesus o'e. — Ijop ka ma epesop. Ibiōgbuk xipacat ajĕmap pit cuy epejowiwi. Webay ixe ġudot eykay apĕn eywebe juk adi ocece iap taġ — io'e.

⁵ — Kuy bima João ijodiat mubatisasan osunuy idibi be — io'e cebe ip.

— Gaxĭn ma bit Deus biōgbuk jajĕm eykay. Ibiōgbuk xipacat jeōm eywebe — io'e Jesus. Jesus imĕn o'jekawĕn jewēju etaybitbinayŭ eju.

⁶ Waram Jesus emumujuyŭ o'je'awero ip. O'jekawĕn ip Jesus eju.

— Kariwa — io'e ip. — Gasŭ du ocebadipyŭ'in ecejomuy ocekekukan—Judeuyŭ kukukan? — io'e ip.

⁷ — Eyetaybicap ġu iboam — io'e Jesus. — Webay acā itaybit. Ixe ja'ōbi ixeyŭ'in eykukukan iap kabia o'ġuweġŭn.

⁸ Imĕnpit eywebe Ibiōgbuk xipacat ōm puje, Deus a'ōbacaap kuġ epekuku. Eya'ōcam omuwĕnuwĕn epekuku soat kaka daġ. Omuwĕnuwĕn epekuku Jerusalém ka watwat pe, Judéia eipi watwat pe dak, Samaria eipi watwat pe dak, wŭyatka watwat pe dak — io'e.

⁹ Iboap muwĕn puje, Deus Jesus o'tujowat jewekay. Ceweju etaybitbinayŭ etabutpe o'tujowat. Aġ ip o'e cekay. Ceuap o'jojojo ip. Pa'ŭm. O'jepa'ŭm kabikerereat pe Jesus. Iba'arĕm o'e.

¹⁰ Kabi kay apŭn pima a'gokatkayŭ oajĕm Jesus eju oekuku'iaiyŭ kay—xepxepayŭ—cesayrucayŭ.

¹¹ — Tapupuyŭ — io'e ip. — Apĕnpuye dak eyju jeapŭnapŭn kabi kay? — io'e ip Jesus emumujuyŭ be—Galiléia eipi bewiaiyŭ be. — Deus Jesus o'tujowat eyxewi. O'ġuyu kabi kay. Ceuap epejojojo. Jeuap puxim waram je'pit — io'e a'gokatkayŭ.

¹² Jesus emumujuyŭ o'jepit Jerusalém ka kay. O'jĕm ip co'a bewi—Oliveira dip'a bewi. Oliveira dip'a Jerusalém ka tĕġ ma o'yanuy—pŭġ kilometro ma.

¹³ O'jeawero ip uk'a be—umat'abi be—Jerusalém ka be—kuy bima osodop ip iat'a be. Ibŭrŭ ma ibutet osodop ip; Pedro i, João i, Tiago i, André i, Filipe i, Tomé i, Bartolomeu i, Mateus i, wara'at Tiago i, Simão i, Judas i. Tiago Alfeu ipot osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Simão jeipi kay jĭjāat osunuy. Ibŭrŭ ma awerom ip osodop umat'abi be.

¹⁴ Pŭġ taġ ma ip jewaġuyġuy osodop. Soat em je'aweroro'uk osodop ip Deus eju kawĕn ām. Aoyŭ dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip. Maria cexe ip osunuy—Jesus xi. Jesus kitpitpiyŭ dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip.

¹⁵ Awerom pima, Pedro o'āy itabucayŭ xewi. Ade jĭjā ip osodop Jesus kay itabucayŭ. 120 osodop ip. Pedro o'jekawĕn ceweju ip.

¹⁶ — Okitpitpiyŭ, eya'ōpicŭġcŭġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Kuyje Davi apĕn Judas kuka o'e iap o'ġuwĕn Deus biōgbuk a'ōbi. Ixe Davi ekawĕn ibararak opop Deus ekawĕn tup pe. Ixe Judas Jesus pu ojuyayŭ o'tujowat cekay. Gasŭ o'jebapuk ibiat tup ekawĕn taġ—kuyatup ekawĕn taġ — Pedro o'e.

17 — Jesus ixé Judas o'taë kapik am oceweju — io'e. — Oceweju juk adi oekuku.

18 Imēnpit ixé Judas Jesus o'gūm itakomaayū be. Dinheiro o'jat Jesus ūmap teim — io'e Pedro. — Ipi o'jat ixem dinheiom. Igo eipi be o'jewağobua. Yabitorom o'at. O'je'ukedeğ. O'tūnpujēm ijebit pewi. Oe'ū — io'e Pedro cebe ip.

19 — Soat Jerusalém ka watwat ce'ūap awēğ o'yawēğtobuxik ip. Imēnpuye ibo eipi butet Aceldama i o'subuteta ip ja'ōm. (Aceldama ağokatkat toy o'toyjēmiap ka iape wuya'ōm).

20 Imēn e'em Salmo dup:

Tuk'a juy yabibuğ, i. Ka'ūma ma juy je'e ya be, i.

Wara'at tup imēn e'em:

Wara'at cuy jeenuy tūyap pe kapik am ixé dieğ, i — io'e Pedro.

21-22 Imēnpuye wara'at'in cuy ataë oceweju ceku am ixé'ūm tieğ. Wara'at'in cuy ataë wuykukukat Jesus waram o'jetait iap muwēn ām soat pe — io'e. — Jesus ocexe bima oceweju juk adi oekuku'iaiyū'in cuy ataë — io'e. — João'ūm imubatisasan pima oceweju juk adi oekuku'iaiyū'in cuy ataë—Deus Jesus muyu buje kabi kay oceweju oekuku'iaiyū'in — io'e.

— Ibiat cuy ataë — io'e ip.

23 — José juy ataë — io'e pūğpūğayū.

— Barsabás cuy ataë—cūğ cīcāat — io'e warara'acayū Pedro be.

— Matias cuy ataë — io'e ip warara'acayū bit.

24 Gebuje o'jekawēn ip Deus eju.

— Bay — io'e ip. — Etaybit apēn oceju jewağuyğuy iam.

25 Judas'ūm oibu'un oceweju jeku am — io'e ip. — Oibu'un ekpot eju am. Jekapikap o'suiwat jejuap ka kay jeju am — io'e ip. — Abu ğu xe'e ocetaë oceweju jeku am Judas'ūm tieğ? Barsabás tu ocetaë? Matias ğu xe'e? — io'e ip Deus pe.

Imēn o'jekawēn ip Deus eju.

26 Gebuje yabararukat'a o'yaxik ip pūğ'in ip taë ām. Imēn itaybit ip o'e abu Deus o'taë iam. Imēn Matias o'taë ip jewēju ip jeku am Judas'ūm tieğ. Ixe Matias onze beayū eju oekuku ğebuje bit.

2

1 Deus biōğbuk o'kop Jesus eju etaybitbinayū kay. Pentecostes bima o'kop. Pentecostes i kabia butet osodop. Pentecostes ajēm puje pūğ pe ma ip osodop awerom itabucayū—Jesus eju etaybitbinayū dak—doze beayū. Judeuyū petata'uk osodop ip Pentecostes kabia be.

2 Deus biōğbuk imēn o'kop cekay ip. Kabi bewiata'ō o'ya'ījojo ip. Kabidoxixi a'ō buxim o'e kabi bewiat'a'ō. Kaxikxik'i osodop ip uk'a be. Soat ip o'ya'ījojo.

3 Daxae jo'iat o'jebapuk cekay ip. Daxae jo'iat o'kop ceparakpe ip—soat parakpe. Soat pe o'sueabik cebe ip.

4 Deus biōğbuk imēn o'om soat pe cebe ip.

Gebuje itabucayū warara'acat'a'ōm ma o'jekawēn. Deus biōğbuk a'ōbi o'jekawēn ip warara'acat'a'ōm.

5 Ade powatwat Jerusalém ka be osodop ip—soat kaka dağwiayū. Judeuyū etabucap puxim itabut ip osodop Deus kay.

6 Ixeyū a'ōm ekawēn co buje, soat ip o'ju cekay ip ya'ījom powatwat. Yağuy'ūm ip o'e itabucayū soat a'ōm kawēnwēn puye. Soat ip ja'ō ma o'ya'ījojo.

7 Imēnpuye yağuy'ūm ip o'e.

— Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop — io'e ip. — Soat ijoyū Galilía eipi watwat ma — io'e ip. — Imēnpit ja'ōm ğu kawēnwēn ip—wuya'ōm acā — io'e ip jewewebe.

8 — Apēntak soat wuyju wuya'ījom—bekin pima wuyju kawēnwēnap a'ījom? — io'e ip. — Wuya'ōm ma ip kawēnwēn! — io'e ip jewewebe.

⁹ — Pártia eipi bewi ajot peta be, Média eipi bewi dak, Elão eipi bewi dak — io'e ip. — Mesopotâmia eipi bewi dak ajot, Judéia eipi bewi dak, Capadócia eipi bewi dak, Ponto eipi bewi dak, Ásia eipi bewi dak,

¹⁰ Frígia eipi bewi dak, Panfília eipi bewi dak, Egito eipi bewi dak, Líbia eipi bewi dak, Cirene ka bewi dak, Roma ka bewi dak — io'e ip.

¹¹ — Pũğpũğ wuy'in Judeuyũ ma. Warara'acayũ ka'ũma. Ixeyũ etabucap co'i wuyju dak wuyetabut Deus kay — io'e ip. — Creta eipi bewi dak ajot, Arábia eipi bewi dak. “Deus soat podi ma ya'õbaca,” i'e'em ip itabucayũ wuywebe. “Soat podi ma xipat ixé,” i'e'em ip wuywebe. Wuya'õm ma kawẽnwẽn ip — io'e ip jewewebe.

¹² Imẽn o'e ip yağuy'ũm puye. Yağuybabi'ũm'ũm o'e ip.

— Apẽnpuye wuya'õm ip kawẽnwẽn? Ajom Deus wuymukũyjo ojuy? — io'e pũğpũğ ce'in ip.

¹³ — Ika'o'o ip — io'e ip napa ma warara'acayũ bit Jesus eju etaybitbinayũ waywayway am.

¹⁴ Kirik'ãy. Pedro o'ãy jekawen am je'awero'ibiyũ be. O'ãy onze beayũ eju. O'jekawẽn ya'õberen adeayũ be.

— Tapupuyũ Judeuyũ, Jerusalém ka wat, eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay — io'e Pedro.

¹⁵ — Oceka'o'o ğu. Tũybe ip ika'o'o iãn eyju e'em. Kaxicuğ mabuk 9 horas acã. Kabiam pit oceju uva'abidi kõnkõn ğu. Õn jeymukũyjo apẽnpuye oceju eya'õm ma kawẽnwẽn iam — io'e.

¹⁶ — Apẽn Joel juk adi o'e'e iap tağ oceju eya'õm kawẽnwẽn ğasũ. Soat a'õm kawẽnwẽn. Imẽn e'em Joel emudupmubararaktup—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat emudupmubararaktup:

¹⁷ “Ipi'ũm awap obiõğbuk oğuju eykay,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Soat pe oğũm,” i'e'em, io'e. “Enaxeğebitbit wekawẽn ğuwẽn,” i'e'em, io'e. “Ağokatkayũ oğuyxeyxey wekawẽn,” i'e'em, io'e. “Aypapayũ dak oğuyxeyxey,” i'e'em, io'e.

¹⁸ “Obiõğbuk oğuju obuywatwat'ukayũ kay—ağokatkayũ kay, aoyũ kay dak,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Imẽnpuye wekawẽn ğuwẽn ip,” i'e'em, io'e.

¹⁹ “I'e ba'oreat oğubapuk kabi be. Oğubapuk ipi juayũ ağuy mubabi'ũm ãm,” i'e'em, io'e. “Soat podi ma wa'õbaca iap oğubapuk adeayũ be,” i'e'em, io'e. “Doy jedoyebapuk. Daxa dak je'babuk. Daxidiğ tak jediğebapuk,” i'e'em, io'e.

²⁰ Kaxiepiat kabiok je'e. Kaxi ipakpuk je'e doy-buxim. Imẽn je'babuk wuykukukat ajẽm awap, io'e Joel. Ixe ajẽmap kabia idip cĩcã je'e. Yajẽm puje ixé soat kukukan je'e—ipi juacayũ kukukan, io'e Joel.

²¹ “Kariwa, odaxijom cuy ece” i'e'e'ukat ma Deus idaxijo, io'e Joel — io'e Pedro. — Imẽn Joel o'e Deus a'õbi — Pedro o'e.

²² — Israel naxeğebitbit — io'e. — Eya'õpicũğcũğ cuy wekawẽn kay — io'e. — Jesus cuy oğuwẽn eywebe—Nazaré ka bewiat. Ixe Jesus Deus a'õbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oeku. Wuymucoatcoanap mubapukpuğ oeku. Deus a'õbacaap mubapukpuğ oeku. Eyetaybit iboam eyetabutpe ixé oeku buye — io'e Pedro adeayũ be.

²³ — Ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ Jesus o'jat. O'jat ip apẽn Deus ibikuy osunuy iap tağ. Eyju ma ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be Jesus epesubamupayaan korosa be ce'ũ ãm—Judeuyũ kukukayũ be.

²⁴ Deus pit Jesus o'ğutait waram. Ce'ũ buje Jesus o'ğuy ce'ũap pewiibun topap puxim — io'e.

²⁵ — Deus a'õbi Davi Jesus o'ğuwẽn wuydobuyũ'ũm'ũm pe kuyje — io'e.

— Imẽn Davi o'e:

Okukukat, oparara ğu, soat em ãn ağ okay ibuye, soat em ãn obuywatwan ibuye dak, i.

26 Ocockok cĩcã ma òn e'em, io'e. Soat em “Deus, ěn xipat cĩcã oxe” i òn e'em, i. Wetaybit soat em exe oġuy iam, i. We'ũ buje dak a'ġu oġuy ewiwim, i.

27 Okukukat, obiòġbuk esuiwat ġu ce'ũ'ũayũ dopap pe, i. Wetabut cĩcã iboap kay, i. ěn ojebit iwan ġu ierepap puxim, òn xipat exe buye—òn ekpot puye dak, i.

28 Okukukat, waram adi ěn omutait, i. ěn ma'ġu omukũyjo soat em wetaběġ oġuy exe iam, i. Omucokcokcoġ ece'e soat em exe oġuy buye, io'e—o'e Davi Deus a'òbi — io'e Pedro.

29 — Tapupuyũ, ibapuġ ma juy Davi oġuwěn eywebe — io'e Pedro jebadipyũ be. — Kuyje ma wuy'ajore'ũm oe'ũ—ya'òbuyxiat'ũm oe'ũ. O'jomòġ ip witabikũy be. Gasũ dak puk ix'e'ũm mòġapkũy omuy ma.

30 Ixe Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat osunuy. “Enaxeġebit wemunaēm je'e,” io'e Deus cebe. “Wemunaē soat kukukan je'e—Israel eipi watwat kukukan,” io'e Deus cebe. Soat em Davi iboap ekawěn kay ġebum osunuy.

31 Itaybit osunuy Deus jemunaē ġutait ce'ũap tomukadi iam. Iměn Cristo mutaicap o'ġuwěn imutait awap. Iměn o'e:

Deus jemunaē biòġbuk o'suiwat ġu ce'ũ'ũayũ dopap pe, i. Ijebit oierep ġu, i — io'e Pedro.

32 — Deus ix'e Jesus waram o'ġutait ce'ũap tomukadi — io'e Pedro. — Waram cetait puje ocejojojo. Iměnpuye oceju iboap muwěnuwěn eywebe — io'e Pedro.

33 — Deus Jesus o'ġuyu kabi kay—jenuyap kay. Deus xe Jesus omuy ġasũ. Soat kukukan Deus eju. Deus co'i ya'òbaca. “Obiòġbuk oġuòm itabucayũ be,” io'e Deus Jesus pe. Gasũ Jesus Ibiòġbuk xipacat o'ġudot ijodi apěn Deus cuk adi o'e'e iap taġ — io'e Pedro. — Ixe a'òbi oceju eya'òm ma kawěnwěn. Iměnpuye eyju eya'ĩjom ġasũ — io'e Pedro.

34 — Davi'ũm jebit ġu o'jeu kabi kay ce'ũ buje. Iměnpuye Davi o'e:

“Oxe juy eġuy,” io'e Deus wuykukukat pe, i.

35 “Gasũ bit ekay itakomaayũ a'òbacaap oġu'ũm,” io'e, i. “Kũyjobin jedop ip a'ò kay,” io'e Deus, io'e Davi ajore wuydobuyũ'ũm'ũm pe — io'e Pedro.

— Davi o'jewemuwěn ġu—Jesus acã o'ġuwěnuwěn — io'e Pedro.

36 — Wa'ò kay bit cuy eya'òpicũġcũġ epesop — io'e. — Eyju ma ocejukukat Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ũ am, Israel naxeġebitbit ma'ġu eyju. Deus pit ix'e o'jomuy wuykukukan. Deus ix'e o'taē soat taxijo am—wuydaxijo am. Icēmãn òn e'em eywebe — io'e Pedro.

37 Iboap co buje iġuycũġcũġ cĩcã ip o'e.

— Tapupuyũ, apěn oce'e ġasũ? — io'e ip Pedroyũ be—Jesus emumujuyũ be.

38 — Eyġuycũġcũġ cuy epe'e ikērēat kuġ puye — io'e. — Ikērēat mujurũġrũġap cuy epeyepere — io'e Pedro. — Jewemubatisasaan cuy epesop “Gasu bit Jesus Cristo ebekitkiyũ oceju” i'e am soat pe — io'e. — Iměn cuy epe'e Deus pe ikērēat'uk am eywebewi. Iměn ey'e buje Ibiòġbuk xipacat jeòm eywebe—Deus emumudot — io'e.

39 — “Obiòġbuk muòm pin òn eywebe,” io'e wuykukukat Deus kuy bima — io'e. — “Obiòġbuk oġuòm eywebe, eybekitkiyũ be dak, eybadip'ũmayũ be dak—soat wemunomuwâyũ be,” io'e Deus — io'e Pedro.

40 Pedro iměn ip o'yawěwě.

— Gasũacat ikērēat mujurũġrũġ cĩcã — io'e. — Iměnpuye Deus xe ġu ip jeedop ce'ũ buje. Eyju bit ixeyũ ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e. — Wũy ġu juy epesop Deus wi eye'ũ buje — io'e Pedro. Iměn Pedro ip o'yawěwě.

41 Iměneju adeayũ itabut o'e Jesus kay, Pedro Jesus o'ġuwěn puye. Tak ġu ip oitabun—3000 beayũ. O'jewemubatisaan ip. Jesus a'òkayayũ eju ip oekuku ġebuje bit.

42 Itabun'isuayũ mutaybitbin'uk ip osodop Jesus a'òkayayũ. Jewemukũyjojo'uk ip osodop. Jeburerexi osodop ip itabucayũ. Jeweweju ip jekõnkõn'uk osodop. Jekawěnwěn'uk ip osodop Deus eju. Pão'a o'o'uk osodop ip Jesus e'ũap kay ġebum am.

⁴³ Jesus emumujuyũ Deus a'õbacaap mubapukpuḡ oekukuku soat etabut pe. Wuymu-coatcoanap mubapukpuḡ ip oekukuku. Imēnpuye adeayũ itabēḡbēḡ o'e ip ijojom — Deus acã ya'õbaca — i'e'em.

⁴⁴ Soat jeburerexi ip osodop Jesus kay itabucayũ. Jebubut mu'ē'ē'uk osodop ip jewewebe.

⁴⁵ Ka'ũma ma tacup o'e jebure be. Jebubut taidada'uk ip osodop dinheiro bu am, jeipi dak. Ixe dinheiro ũmũm'uk ip osodop tadaybocayũ be—ibubut'ũmayũ be.

⁴⁶ Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be je'aweroro'uk ip osodop—yaboḡat'a be. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop jeduk'a be. Awerom jekōnkōn'uk ip osodop jebureyũ eju. Imēneju icokcok cĩcã ip osodop. Ka'ũma ma jewexe ya'õca osunuy. Jewekay ḡu ḡebum osodop ip—jebure kay acã.

⁴⁷ — Ēn xipat cĩcã ocewebe — i'e'e'uk ip osodop Deus pe. Soat itabut'ũmayũ xe cũḡ ma ip oekukuku.

Soat kabia Deus warara'acayũ o'ḡutabun Jesus kay. Ixeyũ dak wara'acayũ itabucayũ burem o'e.

3

¹ Pedro o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. João eju o'ju. Katpujesu ip o'ju. Ixe ehora bima Judeuyũ kawēnwēn'uk ip osodop Deus eju iḡo'a be.

² Aḡokatkat iboce osunuy—taojereat. Jekap'isum piap ma taojere osunuy. Soat kabia ibureyũ tujowatwat'uk ip osodop iḡo'a exĩntabi be. Xĩntabi butet Idipat i osunuy. Xĩntabi be taojereat dinheiro ojuyjuy'uk osunuy iḡo'a be òmòmayũ be.

³ Ixe taojereat Pedroyũ o'jojoho. Iḡo'a be òm pima o'jojoho ip.

— Dinheiro'in — io'e cebe ip.

⁴ Pedroyũ o'jeak cĩcã cekay.

— Ak'i juy ece ocekey — Pedro o'e.

⁵ Taojereat o'jeak cĩcã cekay ip. Tũybe dinheiro ũm ip owebe iãn o'e.

⁶ Pedro o'jekawēn cebe.

— Dinheiro kuḡ ḡu òn — io'e. — Okukukat pit ja'õbacaap ũmũm owebe. Ixe a'õbi jemu'ada òn. Edaodip ece'e Jesus a'õbi—Nazaré ka bewiat a'õbi. E'ã — io'e Pedro.

⁷ Gebuje Pedro taojereat pu o'subuixik iba'at kadi. O'ḡu'ã. Dao ma ikaḡobidip o'e. Sui dak suidip o'e.

⁸ Ixe taojere osunuy'ibit o'jejoro. Icokcok o'e jedaodip puye. O'jexĩḡxĩḡ. Oòm Deus eju kawēnwēnap'a be Pedroyũ eju. O'jecũḡcũḡ iḡo'a be. Jejorojorom o'e jecokcokap pibun.

— Ēn xipat cĩcã — i'e'em Deus pe o'jejore. — Odaomudim ěn — i'e'em.

⁹ Soat iḡo'a beayũ taojere tũibit o'jojoho ip cũḡcũḡ pima. Deus pe “Ēn xipat cĩcã” i'e'em pima, o'jojoho ip. O'jekawēn ip jewewebe.

¹⁰ — Ixe bit mo a'ḡu taojere osunuy — io'e ip. — Ixe bit xik'i mo a'ḡu nuynuy ijop'a exĩntabi be—Idipat pe. Ixe bit mo a'ḡu dinheiro ojuyjuy'uk osunuy — io'e ip. — Apēnpuye dak ixe xipat o'jexĩḡxĩḡ? — io'e ip.

Taojere tũibit mu'adaap tobuxik puje itabēḡbēḡ o'e ip ijojom. Taojere tũibit ibu'u jĩjã o'e Pedroyũ nomu eperem.

¹¹ Soat iḡo'a beayũ dak o'jedau ebapũḡayũ kay—Pedroyũ kay, taojere tũibit kay dak.

— Ak'i! — io'e ip. — Pedroyũ taojereat o'taomudim — io'e ip jewewebe.

Pedroyũ Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be osodop ip—yaboḡat'a ekorara be. Ixe korara butet Salomão ekorara i osunuy.

¹² Adeayũ jo buje, Pedro o'jekawēn cebe ip, Israel naxeḡebitbiyũ be.

— Tapupuyũ, wekawēn kay eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop — io'e. — Apēnpuye eyju dak eyetabēḡbēḡ ocejojom? “Ite aḡokatkat taojereat o'taomudim ya'õbaca jĩjã buye, cũḡ ma Deus xe buye,” i te'e ma eyju e'em. Oca'õbi ḡu o'je'ada—Jesus a'õbi acã — io'e.

¹³ — Ixe Jesus soat em ma kũyjobit Deus a'õ kay. “Ka'ũmũgu ixex jo'iat xipacat” i'e'em Deus Jesus muwẽnuwẽn. Wuyetabut ixex Deus kay. Wuy'ajojoyũ'ũm'ũm tak itabut osodop ip cekay—Abraão'ũm, Isaquẽ'ũm tak, Jacó'ũm tak. Eyju ma a'gu ixex Jesus epeẽũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Pilatos ma o'e “Jesus oyaoka gu õn pit,” i. “Imujẽm õn eywebe yaokaap puxim,” io'e. Eyju bit “Ixe juy eẽujẽm gu,” i mo a'gu epe'e iecuẽap pe—Pilatos pe. “Xipacat gu tekũ,” i mo a'gu epe'e cebe. Jesus mo a'gu epejomuymuy jĩjã.

¹⁴ Ixe Jesus Deus bikuyap taẽ acã oekukuku. Ikẽrẽat kuẽ gu osunuy Deus xe. Eyxe bit ikẽrẽat kuẽ. “Ixe juy eyaokaat,” i mo a'gu epe'e Pilatos pe. Wara'acat o'yaoka'iat mujẽm ojuy epesop daomũnmũnap'a bewi.

¹⁵ Wuymutaicit'ukat pit mo a'gu epeyaokaat—wuymuĩsusun'ukat. Deus pit ixex o'gutait waram. Jesus ocejojojo waram cetait puje. Imẽnpuyex oceju waram cetacap muwẽnuwẽn eywebe.

¹⁶ Ite taojere osunuyiat cocom eyju. Eyetaybit cĩcã ixem. Jesus a'õbi oceju ocetaomudim. Soat etabutpe ocetaomudim Jesus kay ocetabut puyex — io'e.

¹⁷ — Obadipyũ, wa'õ kay eya'õpicũẽcũẽ cuy epesop — io'e. — Eyju mo a'gu Jesus epeyaokaat eyetaybit'ũm puyex. Wuyeyipi kukukayũ dak itaybit gu osodop ip. Eyju mo a'gu eyetaybit gu ikẽrẽ jĩjã Jesus aokaam iam. Wetaybit iboam.

¹⁸ Imẽnpit kuyjex “Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajo,” io'e'e'e Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Imẽn cuk adi o'e ip Deus a'õbi itaybit gu ma'gu ip — io'e. — Gasu bit kuy Jesus ipiat o'supi'ajo apẽn cuk adi o'e'e ip iap taẽ.

¹⁹ Gasũ bit eyguycũẽcũẽ cuy epesop ikẽrẽat kuẽ puyex. Ikẽrẽat mujurũẽrũẽap cuy epeyepere Deus pe ikẽrẽat uk am eywebewi — Pedro o'e. — Eywebe ikẽrẽat mujurũẽrũẽap epere bujex, Deus ikẽrẽat ju'uk eywebewi. Ixex jeydaxijo.

²⁰ Wuybipuruk'ũmap puxim eycockoẽ epesop Deus pe eydaxijo bujex. Guyjom Deus waram Jesus gũdot ijodi—jemunaẽ gũdot—wuydaxijojo'ukat gũdot.

²¹ “Deus soat guĩsun,” i juk adi o'e'e Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ kuyjex—ikẽrẽat kuẽ'ũmayũ. Deus soat guĩsun. Imuisun'ũm pima Jesus kabi be mabuk jeenuy — io'e.

²² — Kuyjex Moĩsẽs imẽn o'e:

Deus wuybadipyũ'in guju eykay, i. Ixex Deus ekawẽn guwẽn eywebe, i. Omudocap puxim ixex aẽokatkak gũdot, i. Eya'õpicũẽcũẽ cuy epesop soat cekawẽn kay, i. Ixex a'õ daẽ cuy epeku, i.

²³ Deus ipiat'supi'ajoat ixex a'õkay'ũmayũ be, i. Deus ebekitkiyũ wi wũy ma jeedop ip ce'ũ bujex, i.

Imẽn Moĩsẽs o'jekawẽn kuyjex — Pedro o'e.

²⁴ — “Deus emunaẽ omuyku—ocebodi ma ya'õbuyxiat,” i juk adi o'e'e ip soat Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Samuel imẽn o'e'e tomujuayũ dak.

²⁵ Deus o'e Abraão be “Xipacat oẽũm soat ipi juacat pe, enaxegẽbitbit cũẽ ma oxex buyex,” i. Deus imẽn jekawẽn o'guwẽn eydobuyũ'ũm'ũm pe ã gu—eywebe dak. Deus jex eywebe apẽn cuk adi o'e'e jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be iap taẽ — io'e.

²⁶ — Gebujex Deus jekpot o'gũdot eykay—ja'õ kay kũyjobicat o'gũdot. Ibikuy osunuy eywebe ikẽrẽat mujurũẽrũẽap epere am. Ibikuy osunuy xipacat ãm ãm eywebe. Imẽnejux jekpot o'gũdot eykay — io'e.

Pedro imẽn Israel naxegẽbitbit o'gũkũyjo.

4

¹ Deus eju kawẽnwẽnap'a beayũ mukũyjom pima, Judeuyũ epaĩyũ oajẽm Pedroyũ kay. Igo'a wiwi'ukayũ kukat tak oajẽm cekay ip, Saduceuyũ dak.

² Pedroyũ kawẽnwẽn mabuk o'e igo'a beayũ be.

— Wuyex'ũ bujex waram acejetait Jesus waram o'jetait jex'ũap tomukadi buyex — io'e ip cebe ip.

Itakoma ip o'e Pedroyũ kay iboam iġo'a beayũ mukũyjojom puye.

³ Imēnpuye o'jat ip. Daomũnmũnap'a be ip o'ġuõm. Ixe exima be jeperem ojuy ip daomũnmũnap'a be, kuy katpuje jĩjã buye.

⁴ Cekawēn cocoayũ dak itabut o'e ip Jesus kay. Ade jĩjã ip itabut o'e. 5000 be aġokatkayũ oitabun.

⁵ Kuyaje o'je'awero ip Jerusalém ka be ya'õbuyxiayũ, Judeuyũ kukukayũ, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak. Jewawēwē'ukayũ yoboġayũ ip osodop.

⁶ Ana tak oajēm. Ixe Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy. Caifás tak oajēm, Alexandre dak, João dak. Warara'acayũ dak oajēm paĩyũ kukukat badipyũ. Soat ip o'je'awero.

⁷ Pedroyũ o'tojocat ip jewekay.

— Abu-a'õbi taojere tũibit epeġu'ada? — io'e ip Pedroyũ be. — Abu-a'õbacaam epeġu'ada? — io'e ip cebe ip.

⁸ Gebuje Pedro o'jede jewawēwē'ukayũ yoboġayũ be. Deus biõġbuk cebe jĩjã osunuy. Imēnpuye ya'õbacam o'jede cebe ip—Judeuyũ kukukayũ be.

⁹ — Tapupuyũ — io'e. — “Abu-a'õbi taojere tũibit epeġu'ada?” i eyju e'em ocewebe, “Apēntak ixe epeġu'ada?” i dak — io'e.

¹⁰ — Eyetaybin cuy epesop Jesus Cristo a'õbi o'je'ada iam—Nazaré ka bewiat o'je'ada iam. Ixe xipat omuy eyetabutpe ġasũ, Jesus Cristo a'õbi o'je'ada buye. Eyju ma juk ixe Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ũ ãm. Deus pit ixe o'ġutait waram. O'ġuyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Jesus a'õbi ma ite taojere tũibit xipat cũġ'i ijoce ġasũ.

¹¹ Imēn e'em Deus ekawēntup pe:

Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay ġu osodop ip—wita'a kay ġu, i. Ite'a bit uk'a muycemap'am o'e, i.

Jesus muwēnuwēn iġodup — io'e Pedro. — Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay'ũmap puxim eyju dak Jesus kay ġu — io'e.

¹² — Deus Jesus acã o'ġudot wuydaxijo am. Ka'ũmġu wara'at wuydaxijojo'ukat soat kaka daġ—Jesus acã — Pedro o'e.

Pedro imēn Judeuyũ kukukayũ o'ġukũyjojo—jewawēwē'ukayũ yoboġayũ.

¹³ Ja'õca o'jede ip Pedroyũ. Iparara ġu ip o'e Judeuyũ kukukayũ buxim. Ya'õca o'e ip. Imēnpuye Judeuyũ kukayũ itabēġbēġ o'e ip ijojom.

— Apēn tak iteyũ oitaybitbin? — io'e ip. — Itaybit ġu ip apēn Deus ekawēntup e'em iam. Ya'õbuyxi ġu ip. Apēnpuye dak iteyũ xepxepayũ iparara ġu wuybuxim? — io'e ip.

Itaybit o'e ip Jesus eju oekuku ip iam.

¹⁴ Imēntak taojere tũibit ceparakpe ip cũġ'i osunuy. Imēnpuye Pedroyũ imuymuy ba'ore o'e ip cebe.

¹⁵ Pedroyũ o'ġujēm ip jexewi.

— Epejēm cuy ijocewi ġasũ bit — io'e ip Pedroyũ be. Imujēm puje ip o'jewawē ip jeweweju.

¹⁶ — Apēntak ace'e iteyũ aġokatkayũ be? — io'e ip jewewebe. — Icēmãn wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk ip — io'e ip. — Soat Jerusalém ka watwat itaybit taojere tũibit o'ġu'ada ip iam. “O'ġu'ada ġu ip” i'e ba'ore wuywebe.

¹⁷ Jesus awēġ jawēġepõġpõġpõġ je'e soat ka daġ — io'e ip. — Apēntak ace'e yawēġmupõġpõġ'ũm ãm? — io'e ip jewewebe. — “Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe,” i juy ace cebe ip wuya'õpuruġ — io'e ip. — “Waram warara'acayũ be Jesus muwēn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe,” i juy ace cebe ip — io'e ip jewewebe.

¹⁸ Gebuje waram Pedroyũ o'tojocat ip jewekay. Ya'õpuruġ o'jekawēn ip ceweju ip.

— Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe — io'e ip. — Waram cuy epeġuwēn ġu cekawēn — io'e ip Pedroyũ be.

¹⁹ — Apēntak cedaġ eyxe? — io'e Pedroyũ bit cebe ip. — Eya'õ kay du oce'e? Deus a'õ kay ġu xe'e? Apēn ġu cedaġ eyxe? — io'e ip.

²⁰ — Mũğ ġu juy ocesop. Jesus cuy oceğuwẽn. Jesus ocejojojo ce'ũap tomukadi — io'e. — Jesus emumutaybitbinam cuk adi ocejekũyjojo — io'e. — Imẽnpuye cedağ ġu ocewebe imuwẽn'ũm ãm warara'acat pe. Mũğ ġu ocesop. Ixe juy ağuwẽn — io'e Pedroyũ.

²¹⁻²² Taojere tũibit ade koato osunuy—40 koato. Imẽnpuye jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ ipiat o'supi'ajoat ġu Pedroyũ be.

— Ĕn xipat cĩcã — i'e'em o'e ip Deus pe adeayũ, taojere tũibit o'je'ada buye. Imẽnpuye:

— Pedroyũ be ipiat'ajoan pima, kuka oitakomãn ocekey adeayũ — io'e ip jewewebe jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ.

Pedroyũ bit waram o'ğujẽm jexewi ip.

— Jesus cuy epeğuwẽn ġu warara'acat pe — io'e ip Pedroyũ be. — Jesus muwẽn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe — io'e ip waram Pedroyũ be.

²³ Pedroyũ o'ju jebureyũ kay—itabucayũ kay. Apẽn cuk ya'õpuruğ paĩyũ kukukayũ o'jekawẽn cebe ip iap o'ğuwẽn cebe ip, apẽn Judeuyũ kukukayũ o'jekawẽn cebe ip iap tak.

²⁴ Iboap co buje soat Jesus a'õkayayũ o'jekawẽn ip Deus eju.

— Ocekukukat — io'e ip. — Soat muğẽat ĩn. Kabi eğugẽ, ipi dak, idibi dak, tiboğ cĩcãati dak — io'e ip. — Soat kaka dağat tak eğugẽ — io'e ip.

²⁵ — A'õkay osunuy kuyje Davi ajore — io'e ip Deus pe. — A'õmuwẽnuwẽn'uk osunuy. Jekawẽnwẽn'uk osunuy Ibiõğbuk xipacat a'õbi. Ixe imẽn o'e kuyje:

Apẽnpuye dak Judeu'ũmayũ itakoma jĩjã o'e ip? i. Apẽnpuye dak te'e ma ixex aoka ojuy ip osodop? i.

²⁶ Ipi kukukayũ o'je'awero ip soat ka kukukayũ eju—ya'õbuyxiayũ eju, i. O'je'awero ip wuykukukat Cristo aoka am—emunaẽ aoka am, i.

Imẽn Davi o'e kuyje — io'e ip Deus pe.

²⁷ — Ibo dup ekawẽn tağ ġasũ dak o'je'awero ip ijopka be — io'e ip. — Herodes o'je'awero Põncio Pilatos eju, Judeu'ũmayũ dak, Judeuyũ dak — io'e ip Deus pe. — O'je'awero ip ekpot aoka am—Jesus aoka am—soat tağ iisuat aoka am—a'õ kay kũyjobicat aoka am—wuydaxijo am emunaẽ aoka am — io'e ip.

²⁸ — Ixeyũ Judeu'ũmayũ itaybit ġu Moisés ekawẽn. Imẽnpit apẽn kuyje juk adi ecece iap tağ e'em ip — io'e ip Deus pe.

²⁹ — Bay, ağ cuy eğuy ocekey — io'e ip Deus pe. — Jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ itakoma jĩjã ocekey — io'e ip. — Ipiatpi'ajoat pin ip ocewebe — io'e ip. — Oceju ebekitkiyũ. Imẽnpuye ocebuywan cuy eğuy — io'e ip. — Oca'õmucanucan cuy eğuy oceparara'ũm ma kawẽn idipat muwẽn ãm soat ka dağ — io'e ip Deus pe.

³⁰ — A'õbacaap cuy eğũm ocewebe a'õbi iwataxipipiayũ mu'ada am — io'e ip. — A'õbacaap cuy eğũm ocewebe i'e ba'oreat mubapuk am soat etabutpe Jesus a'õbi—ekpot a'õbi—soat tağ iisuat a'õbi—a'õ kay kũyjobicat a'õbi — io'e ip Deus pe.

Imẽn o'jekawẽn ip Deus eju.

³¹ Je'aweroroap'a o'jeaexixi ceweju cekawẽn epere buje. Ibiõğbuk xipacat osodot soat kay ip. Ixe Ibiõğbuk xipacat oõm soat pe ixeyũ be. Imẽnpuye ip iparara'ũm cĩcã oekuku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn soat itaybit'ũmayũ be.

³² Soat Jesus kay itabucayũ xipan ip o'e jewewekuğ. Ade jĩjã ip osodop. Pũğ tağ ma ip jewağuyğuy osodop.

— Ijop owebeam acã — i'ũmğũ o'e ip. Tacup ġu ip osodop jewewebe. Soat ip jebubut mu'ẽ'ẽ'ẽ'uk osodop.

³³ Soat Jesus emumujuyũ “Ocekukukat Jesus waram o'jetait je'ũap tomukadi,” i'e'e'uk osodop soat pe. Deus xipacat o'ğũmğũm soat pe ixeyũ be.

³⁴ Ka'ũmğũ tadaybocat o'e ceparakpe ip ka'ũmãn ma tacup puye. Ipi kukayũ jeipi o'teida dinheiro bu am. Jeduk'a dak o'teida ip dinheiro bu am. Teiũmũm'uk ip osodop Jesus emumujuyũ be—doze beayũ be.

³⁵ Ixe dinheiro mu'ě'ě'ě'uk ip osodop tadaybotbocayũ be.

³⁶ Gebuje José dinheiro o'gũm Jesus emumujuyũ be. José jeipi kuğ osunuy. Jesus emumujuyũ wara'at o'jomõğ ibuten. Wara'at ibutet Barnabé i osunuy. Barnabé wuya'õmucanucan'ukat iape. Ixe Levi badip osunuy. Tip'aroro bewiat osunuy—Chipre eipi bewiat. Ixe jeipi kuğ osunuy.

³⁷ Jeipi o'teida dinheiro bu am. José ma soat ixedinhoiro o'gũm Jesus emumujuyũ be—Pedroyũ be.

5

¹ Ananias pit te'e ma Deus muğuykuku ojuy o'e. Ixe Jesus kay itabut osunuy. Itayxi butet Safira i osunuy. Dinheiro o'jat. Ananias jeipi o'teida ixedinhoiro bu am.

² I'in o'ğuxipan jewebeam. Itayxi itaybit o'e i'in o'ğuxipan jewebeam iam. Soat ğu jedinhoiro o'tujowat Pedroyũ be iũm ãm. I'in ã o'tujowat.

— Juku — io'e Pedroyũ be. — Weipi dei. Soat tei — i napa ma o'e cebe ip.

³ Gebuje Pedro ya'õpuruğ o'jede cebe.

— Ananias — io'e. Satanás a'õ kay ěn ğasũ — io'e. — Apēnpuye Deus biõğbuk muğuykuku ojuy ěn? — io'e. — Apēnpuye eipi dei'in eğuxipan ewebeam? — io'e.

⁴ — Koap pit a'ğu eipin ma osodop. Eipi dei ũmũm pima, xipat kuka o'e. Iũmũm'ũm pima dak xipat kuka o'e — io'e. — Ka'ũma ma o'e ewebe “Eipi juy eteida dinheiro bu am,” i — io'e. — Apēnpuye dak ikērēat eğujurũğ? Ocemuğuykuku ojuy ğu ěn. Deus muğuykuku ojuy acã ěn — io'e Pedro. — Ocewebe ğu ěn napa e'em—Deus pe acã — io'e Pedro.

⁵ Ananias dao ma oe'ũ iboap co buje. Poğ. Imēnpuye ce'ũap awẽğ tobuxikayũ iparara jĩjã ip o'e Deus muğuykukuap puxim.

⁶ Ağokatkayũ oajēm yaypan'isuayũ. Ananias'ũm o'ğuekabek ip pağõm. O'tujowat ip ibocewi. O'jomõğ ip witabikũy be jebabim.

⁷ Ananias'ũm kot isum Safira oajēm Pedro kay—ebapũğ ehora kap puje—Ananias'ũm tayxibuk. Itaybit ğu mabuk osunuy jektop'ũm oe'ũ iam.

⁸ — Bũrũnmaku du eipi dei osodop? — Pedro o'e Safira be. — Ektop o'e iat tei jo'i ma du ijop? — io'e.

— Hm hm. Ibo jo'in ma ipi dei — io'e napa ma Safira.

⁹ — Apēnpuye dak mo a'ğu ikērēat epeğujurũğ? — Pedro o'e. — Apēnpuye dak eyju te'e ma mo a'ğu Deus biõğbuk muğuykuku ojuy? Imēn mo a'ğu epeyewawē eyewewēju. Ak'i juy ece — io'e. — Witabikũy be ektop'ũm o'jomõğ'iaiyũ omuyku ijoce — io'e. — Omuyku ip uk'a exĩntabi be — io'e. — Ğasũ ip jedujowat tak — io'e.

¹⁰ Gebuje'isum ma Safira dak oe'ũ. Poğ. Ce'ũ o'at Pedro i xe.

Gebuje yaypan'isuayũ oajēm waram. Ce'uat o'jojojo ip. O'tujujēm ip. O'jomõğ ip witabikũy be itop'ũm xe.

¹¹ Soat Jesus kay itabucayũ o'jekũyjo Ananias'ũm e'ũãm, Safira'ũm e'ũãm tak. Warara'acayũ dak ixeyũ'ũm'ũm e'ũãm o'jekũyjo ip. Imēnpuye iparara jĩjã ip o'e Deus xe ikērēat mujurũğap puxim. Ibu'u o'e ip ikērēat mujurũğ ãm.

¹²⁻¹⁴ Soat Jesus emumujuyũ je'aweroro'uk ip osodop Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be—yaboğat'a ekorara be. Ijop ekorara butet Salomão ekorara i osunuy. Jesus ebekitkit cũğ ma oekuku ip soat xe. Ade jĩjã itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay—ağokatkayũ, aoyũ dak. Warara'acayũ iparara o'e ip Jesus kay jetabut am. Imēnpuye o'je'awero ğu ip Jesus ebekitkit eju. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ ip oekuku Jesus emumujuyũ. Ajojojo ğu buk iap mubapukpuğ oekuku ip Deus a'õbi. Adeayũ etabutpe Deus a'õbacaap mubapukpuğ ip oekuku.

¹⁵ Gebuje ade iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip uk'a ukpibubu dağ. Iboce iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip jexexecap pe, jedipidup ceje dak. Jebureyũ iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro kapap pe. Iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro ekabicuk pe imu'ada am.

¹⁶ Ade o'jēm ip Jerusalém ka tēḡatka bewi. Iwātaxipipiyũ o'tujowat ip Pedro kapap pe. Soat ip o'ḡu'ada'ada. Ibiōḡbuk kērēat kukayũ dak o'tujowat ip. Ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmjēm. Xipat o'e ip—soat.

¹⁷ Judeuyũ epaĩyũ kukukat pit itabutkarey o'e Jesus emumujuyũ kay. Paĩyũ kukukat ejuayũ dak itabutkarey o'e ip cekay ip—Saduceuyũ. Jesus emumujuyũ o'taomũnat ip.

¹⁸ Daomũnmũnap'a be ip o'ḡuōmat. O'ḡuōmat ip ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ eju ikērēat mujurũḡrũḡ ḡu ma'ḡu ip.

¹⁹ Ibocewi Deus ekawēn tojotjot'ukat oajēm daomũnmũnap'a be Jesus emumujuyũ kay. Ixima be oajēm. Xĩntabi o'tomudip'uk—yaboḡat—ipoxiat. Jesus emumujuyũ o'tujujēm iḡo'a bewi.

Tujujēm puje o'jekawēn ceweju ip.

²⁰ — Deus eju kawēnwēnap'a be juy epeju—yaboḡat'a be — io'e Jesus emumujuyũ be. — Jesus kayayũ yaḡuyisum jekukum iam cuy iḡo'a beayũ epeḡukũyjo. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje iam cuy ip epeḡukũyjo. Soan cuy ip epeḡukũyjo — io'e cebe ip.

— Imēn cuy oce'e — io'e ip.

²¹ Deus tojotjot'ukat ekawēn co buje Jesus emumujuyũ kawēn idipat o'ḡuwēn yaboḡat'a beayũ be.

— Jesus kayayũ yaḡuyisum jekukum — io'e ip imukũyjom.

O'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Kabia'isum ip o'ju. Kawēn idipan ip iḡo'a beayũ o'ḡukũyjo.

Iboam e'em pima jewawēwē'ukayũ yoboḡayũ te'e ma Jesus emumujuyũ o'ḡudocat jewekay daomũnmũnap'a bewi. Tũybe daomũnmũnap'a be ma ip opop iãn o'e ip. Paĩyũ kukukat o'je'awero jebureyũ eju. Judeuyũ kukukayũ o'tomuwā je'awero am—Israel naxeḡebitbit kukukayũ, aypapayũ dak. Ixeyũ aḡokatkayũ jewawēwē'ukayũ yoboḡayũ ip osodop.

— Jesus emumujuyũ juy epeḡujēm daomũnmũnap'a bewi — io'e ip te'e ma Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ be. — Epetojot ip ocekey — io'e ip te'e ma.

²² Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ o'ju daomũnmũnap'a be. Jesus emumujuyũ o'tobuxik ḡu ip. O'jepit ip paĩyũ kukukat pe. Te'e ma o'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ.

²³ — Daomũnmũnap'a be ḡu ip Jesus emumujuyũ — io'e ip. — Daomũnmũnap'a exĩntabi cem cĩcā ocetobuxik — io'e ip. — Yawiwim mabuk ip osodop yawiwi'ukayũ. Kacũḡcũḡ'i osodop ip xĩntabixixi weḡũn. Ocetomudip'uk. Ka'ũma ma ocetobuxik badi. Jesus emumujuyũ ocetobuxik ḡu — io'e ip ika kukukayũ be—jewawēwē'ukayũ yoboḡayũ be.

²⁴ Iboap co buje yaḡuy'ũm o'e ip jewawēwē'ukayũ yoboḡayũ, paĩyũ kukukayũ dak, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ kukukat tak, warara'acayũ dak paĩyũ yoboḡayũ.

— Apēn o'jebapak cebe ip? — io'e ip jewewebe. — Apēntak ace'e ḡasũ? — io'e ip. — O'jēm ip iap awēḡ jeawēḡepōḡpōḡ soat ka daḡ — io'e ip.

²⁵ Aḡokatkat tak oajēm.

— Eya'ōpicũḡcũḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Epetaomũnmũn'iaiyũ Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be opop ip. Iḡo'a beayũ mutaybitbin ip — io'e jewawēwē'ukayũ yoboḡayũ be.

²⁶ Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ kukukat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be Jesus emumujuyũ kay. O'ju jebekitkit eju—yawiwim'ukayũ eju. Waram ḡuto Jesus emumujuyũ o'taomũn ip. Imēnpit iparara ip o'e adeayũ be jaokaap puxim.

— Oceju warēmtaḡ iteyũ kuḡ pima, adeayũ kuka ocabuḡbuḡ iteyũ kay jĩjā ip puye — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye xipan ip o'jukuk taomũnmũn pima.

²⁷ Waram Jesus emumujuyũ o'tujowat ip jewawēwē'ukayũ yoboḡayũ be.

Gebuje paĩyũ kukukat o'jekawēn Jesus emumujuyũ eju.

28 — Kuy mo a'ġu oca'õpuruġ oce'e eywebe “Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe,” i — io'e. — Eyju bit kũyjobit ġu oca'õ kay — io'e. — Soat Jerusalém ka watwat mutaybitbin eyju. “Jewawēwē'ukayũ yoboġayũ Jesus o'yaokaat,” i'e'em eyju napa ma — io'e.

29 Gebuje Pedroyũ o'jede cebe ip.

— Deus a'õ kay juy oceju kũyjobit — io'e. — Ocewebe iwarum ey'e buje eya'õ kay ġu oce'e Deus a'õ kay acã — io'e.

30 — Eyju ma Jesus epesubamupayaat korosa be. Eyju ma epeyaokaat — io'e. — Deus pit waram ġuto ixē o'ġutait ce'ũap tomukadi. Wuydobuyũ'ũm'ũm tak itabut osodop ip Deus kay — io'e.

31 — Deus a'õbi ixē ya'õbuyxian o'e ġasũ. Imēnpuye Deus xe omuy ġasũ. Wuykukukan o'e Deus a'õbi. Wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'õbi. Deus ibikuy osunuy Israel naxeġebitbit pe iġuycũġ i'e am ikērēat kuġ puye. Ibikuy osunuy ikērēat mujurũġrũġap epere am cebe ip. Ibikuy osunuy ikērēat uk am cebewi ip. Imēnpuye Jesus wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'õbi. Oceju dak ocetaybit apēn Deus cuk adi o'e'e iam — io'e.

32 — Imēnpuye oceju ixē e'eap muwēnuwēn eywebe. Ibiõġbuk xipacat tak iboap muwēnuwēn. Deus jebiõġbuk muõmõm ja'õkayayũ be — Pedro o'e.

33 Iboap co buje jewawēwē'ukayũ yoboġayũ itakoma jĩjã o'e ip Jesus emumujuyũ kay. Yaokaat ojuy ip.

34 Gebuje aġokatkat o'ãy—jewawēwē'ukat yoboġat. O'jekawēn jebureyũ eju. Ixe Fariseu osunuy. Moisés ekawēn imutaybitbin'uk ip osodop Fariseuyũ. Ixe butet Gamaliel i osunuy. Ya'õbuyxi jĩjã osunuy soat xe jeka watwat xe. Imēn o'jekawēn jebureyũ be.

— Taupuyũ — io'e. — Koam puk ip aġujēm — io'e. — Ga'a acewawē — io'e.

Jesus emumujuyũ o'ġujēm ip jewewãwã ap'a bewi.

35 Gamaliel jebureyũ o'yawē.

— Israel naxeġebitbiyũ — io'e. — Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Eyday'em'um cuy epesop! Xipan cuy iteyũ aġokatkayũ epejukuk. Eyaġuysan cuy epesop — io'e.

36 — Kuy'ũm'ũm ma wara'at aġokatkat osunuy. Ibutet Teudas i osunuy. “Soat podi ma wa'õbuyxi,” i napa ma o'e'e warara'acat pe. Adeayũ ceweju oekuku ip—400 beayũ. Imēnpit wara'acat ixē Teudas o'yaoka. O'jepõġpõġpõġ ixē a'õ kayayũ. Soat oi'ũm ixē ekapikap — io'e.

37 — Gebuje wara'at aġokatkat tak osunuy. Ibutet Judas i osunuy. Galilėia eipi bewiat osunuy. Wuyeipi kukayũ jebekitkiyũ o'ġuweġũn ixeyũ kabia daġ. Ade oeku ip ixē Judas eju. Ixe Judas'ũm tak oe'ũ. O'jepõġpõġpõġ ip ixē a'õ kayayũ. Soat oi'ũm ixē ekapikap — io'e.

38 — ġasũ dak imēn ma. Ka'ũmã ma juy ace'e iteyũ aġokatkayũ be. Ijodiat a'õbi jekukum pima, soat iteyũ e'eap tak i'ũm.

39 Deus a'õbi jekukum pima bit, iteyũ e'eap mu'ũm pa'ore wuywebe — io'e. — Iteyũ e'eap mu'ũm pin pima, Deus eju kuka jewaokakam ace — io'e Gamaliel. Gamaliel ekawēn kay o'e ip jewewãwã'ukayũ yoboġayũ.

40 Waram Jesus emumujuyũ o'ġudocat ip. Sorarayũ be ip o'yukxabiokakaat ixee muġēġēm.

— Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe — io'e ip cebe ip.

Waram o'ġujēm ip jexewi.

41 Ibocewi Jesus emumujuyũ o'jēm jewewãwã'ukayũ yoboġayũ xewi. Icockok cĩcã o'jēm ip.

— Deus xe ocekukpin cĩcã — io'e ip jewewebe. — Cedaġ Deus xe ixeyũ aġokatkayũ be oce'ukxabiokakaan. Ipiat ocesupi'ajo Jesus kay ocetabut puye — io'e ip.

⁴² Jesus o'ḡuwēnuwēn ip adeayū be. “Jesus wuydaxijo am Deus emunaē,” i'e'e'uk osodop ip. Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin'uk osodop ip, jeduk'a be dak.

6

¹ Pūḡpūḡ itabucayū'in o'jemāmāmā ip jebureyū kay. Jesus kayayū biḡ ma oiacoḡ. Soat ip Judeuyū osodop. Grego a'ōm kawēnwēn'uk osodop ip pūḡpūḡ ixeyū'in. Hebraico a'ōm kawēnwēn'uk osodop ip warara'acayū. Ixeyū parakpe osodop ip itop'ūm e'ū'ibiyū tadaybotbocayū. Imēnpuye pūḡpūḡ itabucayū'in o'jemāmāmā ip jebureyū kay.

— Ocxat ūmūm ḡu ip ocewebe — io'e ip aoyū itop'ūm e'ū'ibiyū. — Jewewebe acā ip imu'ē'ē'ēm — io'e ip.

— Dapxi eyju! Eywebe dak oceju iūmūm! — io'e ip warara'acayū bit.

² Imēnpuye Jesus emumujuyū soat itabucayū o'tomuwā je'awero am. O'je'awero ip. Doze beayū o'jekawēn warara'acayū eju—Jesus kay itabucayū eju.

— Oceju Deus ekawēn muwēnuwēn — io'e ip. — Ibo ma ocekapikap — io'e ip. — Xipat ḡu ocewebe Deus ekawēn muwēnap epere am itop'ūm e'ū'ibiyū xat mu'ē'ē'ām — io'e ip.

³ — Imēnpuye, tapupuyū, 7 be aḡokatkayū'in ataē ixat mu'ē'ē'ām itop e'ū'ibiyū be — io'e ip. — Wuybadipyū'in cuy ataē—itabut cīcāayū—itaybit cīcāayū—Deus biōḡbuk a'ōkay jījāayū — io'e. — Ibiayū ma ataē — io'e. — Ijop ocekapikap oceḡūm taē'ibiyū be. Ixeyū ma itop e'ū'ibiyū xat ḡu'ē'ē'ē' — io'e ip.

⁴ — Oceju bit soat em Deus eju kawēnwēn'uk ocesop — io'e. — Soat em ixē ekawēn imutaybitbin oceku — io'e ip.

⁵ Doze beayū ekawēn kay o'e ip soat itabucayū. Cekawēn taḡ e ojuy ip.

Gebuje Jesus kay itabucayū 7 beayū o'taē. Ibūrū ma ibutet osodop ip—taē'ibiyū butet: Estêvão i, Filipe i, Prócoro i, Nicanor i, Timom i, Pármenas i, Nicolau i. Estêvão Deus kay itabut cīcāat osunuy. Deus biōḡbuk a'ō daḡ jekuku'uk osunuy. Nicolau Antioquia ka bewiat osunuy. Judeu ḡu osunuy. Deus kay Judeuyū etabucap puxim pit itabut osunuy. Ibūrū ma ip osodop taē'ibiyū.

⁶ Jesus kay itabucayū ixeyū 7 beayū o'tujowat Jesus emumujuyū kay—doze beayū kay. Jesus emumujuyū o'jekawēn Deus eju ixeyū beam—7 beayū beam. O'jewebumōḡ ip yabi jeje.

— Iteyū juy ixat ḡu'ē'ē'ē' itop e'ū'ibiyū be — io'e ip soat a'ōpiju.

⁷ Imēneju adeayū oitabun ip Jesus kay. Deus a'ō kay oitabun ip. Deus ekawēn taḡ oekuku ip. Ade jījā Jerusalém ka beayū itabut o'e ip Jesus kay, ade Judeuyū epaiyū dak.

⁸ Estêvão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ oeku Deus a'ōbi. Adeayū o'ḡucoatcoan Deus a'ōbacaap kuḡ puye. Deus Estêvão buywatwan osunuy.

⁹ Pūḡpūḡayū bit Estêvão o'jomuymuy jījā Judeuyū'in. Ixeyū Judeuyū je'aweroro'uk ip osodop je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ce'aweroroap'a butet jekupinap taḡ jekuku'ukayū e'aweroroap'a i osunuy. Cirene ka bewi osodop ip ixeyū Judeuyū, Alexandria ka bewi dak. Cilícia eipi bewi ip osodop, Ásia eipi bewi dak. Estêvão a'ōxik o'e ip iḡo'a be.

¹⁰ Deus biōḡbuk pit Estêvão mukūyjojom osunuy. Imēnpuye ya'ōxik pa'ore ip osodop.

¹¹ Imēnpuye ya'ōxik ojuyayū dinheiro o'ḡūm warara'acat pe napaap muwēḡapteim—Estêvão awēḡ mukērērēnapteim.

— “Estêvão cūḡ'ūma wuybadipyū mutaybitbin,” i juy epe'e napa ma — io'e. — “Estêvão Deus muymuy,” i juy epe'e napa ma — io'e ip cebe ip.

¹² Imēnpuye ixeyū napapa'ukayū Estêvão awēḡ o'yawēḡmukērērēn soat a'ōpiju. Ya'ōxik ojuyayū adeayū o'ḡutakomān Estêvão kay. Judeuyū kukukayū o'ḡutakomān ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

Soat ixeyũ o'ju Estêvão kay. Estêvão o'jat ip. O'tujowat ip jewawêwê'ukayũ yoboğayũ etabutpe.

¹³ Napapa'ukayũ dak o'tujowat ip. Estêvão a'õ o'ya'õdada jĩjã ip.

— Soat em teku Deus eju kawênwênap'a muymuy—ikêrêat kuğ ġu iat'a muymuy — io'e ip napa ma. — Soat em teku Moisés ekawên mupubutbun — io'e ip napa ma.

¹⁴ — Cekawên cuk adi oceya'ĩjojo! “Jesus Deus eju kawênwênap'a ġu'ũm yaboğat'a. Nazaré ka bewiat iğo'a ġu'ũm,” io'e ite napa ma — io'e ip napa ma. — “Moisés wuyawêwêap ekawên ġuwarurun,” i juk adi o'e'e — io'e ip napa ma. Estêvão a'õ o'ya'õdada jĩjã ip.

¹⁵ Jewawêwê'ukayũ yoboğayũ o'jeak Estêvão kay ġebu je bit. Estêvão dopa Deus ekawên totojot'ukat topa jo'i o'e. Imên o'jojojo ip jewawêwêap'a beayũ.

7

¹ — Icêm tu ixeyũ e'em? — io'e paĩyũ kukukat Estêvão be.

² Estêvão o'jekawên iboceayũ be. Apên Deus xipan je'ajojoyũ'ũm'ũm kukuğ osunuy iap o'ğuwên cebe ip.

— Okotkotyũ, owağoğoyũ, baybayũ, wa'õ kay juy epesop — io'e. — Deus soat podi ma ya'õbuyxi — io'e. — Soat podi ma idip — io'e. — Ixe o'jebapuk wuydobu'ũm kay—Abraão'ũm kay kuyje. O'jebapuk cekay Mesopotâmia eipi be bima. O'jebapuk cekay Hará ka be ajêm awap.

³ “Ejêm cuy eka bewi, ebadipyũ xewi,” i mo a'ğũ o'e Abraão be Deus. “Ekam osukamubapuk'iat ka be juy eju,” i mo a'ğũ o'e.

⁴ Imênpuye Abraão o'jêm jeipi bewi—Mesopotâmia eipi bewi—Caldéia eipi bewi. Hará ka kay o'ju jenuy âm — Estêvão o'e.

— Guyjom Abraão ebay'ũm oe'ũ. Ce'ũ buje Deus Abraão o'ğudot ijop ipi kay—wuyeipi kay.

⁵ Deus ipi o'ğũm ġu Abraão be. Yopit tak o'ğũm ġu ipi. Imênpit “Soat ijop ipi eipim je'e,” i mo a'ğũ o'e Deus Abraão be. “E'ũ buje enaxeğebitbit eipim je'e,” io'e. Deus iboam o'e Abraão be ipotpet'ũm pima — io'e.

⁶ — Deus imên o'jekawên Abraão eju. Deus o'e cebe:

Obure, warara'acat eipi be jeedop ip enaxeğebitbit, i. 400 koato jeedop ip iboce, i. Iboceayũ warêmtağ cĩcã enaxeğebitbit jukuk, i. Enaxeğebitbit ġudadaybotbon ip, i.

⁷ Enaxeğebitbit ġupokupok ip yaoka am, i. Imênpit ipiat osupi'ajoat warêmtağ ixeyũ kukayũ be, i. Guyjom ibo eipi bewi je'jêm ip enaxeğebitbit, i. Gebuje ijoce ma “Ën xipat cĩcã,” i je'e ip owebe, i mo a'ğũ o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

⁸ — Deus waram o'jekawên Abraão eju.

— Ağokatkat'it'it epetaypu'ağobixeedakacat ikap'isum, i. Epetaypu'ağobixeedakacat “Oceju Deus ebekitkit” i'e am soat pe warara'acat pe, i mo a'ğũ o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

— Guyjom Isaque o'kap—Abraão ipot. 8 kabia bima ikap'isuat o'taypu'ağobixeedakat Deus a'õbi. Isaque yaypan puje o'jewebumũn. Guyjom ixe ipot o'kap. Ibutet Jacó i osunuy — io'e Estêvão adeayũ be.

— Jacó ipotpoyũ ade osunuy. Doze be osodop ip ipotpoyũ. Ixeyũ doze beayũ Judeuyũ dobyũ'ũm'ũm osodop ip. Wuyeipi kukukayũ osodop ip — io'e Estêvão.

⁹ — José Jacó ipotpoyũ'in osunuy. Iwağoyũ itabutkarey jĩjã o'e ip jekitpit kay—José kay. José o'teida ip Egito eipi kay cuayũ be dinheiro bu am — io'e.

— Ibocewi José o'tujowat ip Egito eipi be teihem ġu kapik am — io'e. — Teihem ġu kapik'uk osunuy Egito eipi kukukat peam—Faraó beam.

— Soat em Deus osunuy ağ José kay.

¹⁰ Deus José buywatwat'uk osunuy ipiatpi'ajojom ma a'ġu. José itaybit cĭcĭan o'e Faraó xe, Deus ixe o'ġutaybitbin puye. Imĕnpuye Faraó José kay jĭjĭ o'e. "Gasũ ĕn tak Egito eipi kukukan ecesũy oweju," io'e Faraó José be. "Oduk'a kukukan tak ecesũy," io'e cebe — io'e Estêvão.

¹¹ — Guyjom Egito eipi daġayũ jexat o'jokudada jĭjĭ, Canaã eipi daġayũ dak. Ka'ũmġu ixat osodop Egito eipi daġ, Canaã eipi daġ tak. Soat kaka daġ ire oekuku ip. Ixat tobuxik pa'ore o'e ip wuydobuyũ'ũm'ũm, oi'ũm puye — io'e.

¹² — Jacó o'jekũyjo tũmũntata kake Egito eipi be iam. Iboam jekũyjo buje jekpotpoyũ o'ġuju iboce—wuydobuyũ'ũm'ũm o'ġuju. Trigoda bu am ip o'ġuju Egito eipi kay. Xepxep ekum o'ju ip trigoda bum.

¹³ José o'jebapuk jewaġoyũ kay xepxep em oeku ibima. "Õn eykitpit José," io'e cebe ip. Faraó itaybit o'e ixeyũm—José waġoyũm — Estêvão o'e.

¹⁴ — Imĕneju José o'jewa'õmuju jebay be soat jewaġoyũ badipyũ be dak. Ade osodop ip José badipyũ—75 be osodop ip. "Epesot cuy Egito eipi be soat eyju," io'e José cebe ip — io'e Estêvão.

¹⁵ — Soat ip o'ju Egito eipi kay. José ebay o'ju, soat iwaġoyũ dak. O'ju ip jebadipyũ eju. Iboce osodop ip. Jacó'ũm oe'ũ iboce. Soat Jacó'ũm ipotpoyũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ iboce. Oe'ũ'ũ ip wuydobuyũ'ũm'ũm.

¹⁶ Ibocewi jebayũ'ũm'ũm tao o'taodujowat ip jeka be taokot am ade koato kap puje. Wuydobubuyũ'ũm'ũm tao o'taodujowat ip Jacó ka be—Siquém ka be Canaã eipi be. Kuy bima Abraão ibo eipi o'jat. Emor ipotpoyũ xewi. Dinheiro o'ġũm isurũġat cebe ip ipi deim. Ibo ka be wuydobubuyũ'ũm'ũm tao o'taomõġ ip witabikũy be — io'e Estêvão.

¹⁷ — Egito eipi be bima wuydobubuyũ'ũm'ũm ade jĭjĭ ip osodop—Judeuyũ. Pũġ koato ġu ip osodop Egito eipi be—ade koato. Gaxĭn ma je'jĕm ip Egito eipi bewi apĕn Deus o'e Abraão be iap taġ.

¹⁸ Wara'acat Egito eipi kukukan o'e. Ixe ipi kukukat itaybit ġu o'e José'ũm, kuy ma ixe'ũm oe'ũ buye. Kuyjeayũ mudadaybotbon cĭcĭ o'e ip.

¹⁹ Kuyjeayũ o'ġuġuykukuku ip. Ipiat o'supi'ajojoat cĭcĭ cebe ip. "Soat ikap'isusuayũ epejomõġ akiju ce'ũ ĩm eyipotpoyũ," io'e kuyjeayũ be Egito eipi kukukat. Imĕn o'e wuydobuyũ acoġap puxim — io'e Estêvão.

²⁰ Moisés o'kap ġebuġe. Idip cĭcĭ osunuy. Ebaþũġ kaxi acĭ Moisés jexi xe osunuy.

²¹ Bekicat o'ġujĕm ip jeduk'a bewi. Imĕnpit oe'ũ ġu — io'e.

— Imujĕm puje Faraó daxit Moisés o'tobuxik—Egito eipi kukukat taxit. O'tujoõm jeduk'a be. Moisés o'ġuaypan je'it muaypanap puxim.

²² Imĕnpuye Moisés itaybit o'e soan. Egito eipi watwat o'ġutaybitbitbin. Ya'õbacaan o'e. Itaybit cĭcĭan o'e kawĕn ĩm, soat muġĕ ĩm tak — io'e Estêvão.

²³ — Moisés oajĕm jebadipyũ kay. Oajĕm jebadipyũ jo pin cĭcĭ buye—Israel eipi watwat co pin cĭcĭ buye. 40 koato osunuy.

²⁴ — Egito eipi wat warĕmtaksuġ Israel eipi bewiat o'jukuk yukpiwat ġu ma'ġu. Moisés o'jojojo ip. Jebadip kay itabotaidabotbot o'e. Egito eipi wat'ũm o'yaoka jebadip kay jeweik pin puye.

²⁵ "Obadipyũ itaybit Deus omudot tujujĕm ĩm ip Egito eipi bewi iam," io'e Moisés jewebe ma. Imĕnpit ibadipyũ itaybit ġu o'e iboam — Estêvão o'e.

²⁶ — Kuyaje Moisés o'ju waram jebadipyũ jom. Xepxepayũ o'tobuxik jebadipyũ. Jawaokakam o'e ip. O'ju jewaokakaayũ mubu'un am. "Tapupuyũ, apĕnpuye dak eyju jewaokakam—ibadipyũ eyju!" io'e cebe ip.

²⁷ Jebadip aokakaat pit Moisés o'ġuwun. Ixe dak o'e Moisés pe: "Abu dak emudot ocekekukan?" i. "Abu dak emudot 'Cũġ ġu eyju jekukum' i'e am ocewebe?" io'e Moisés pe.

²⁸ "Kapusu Egito eipi wat eyaoka iat puxim tu ĕn oaoka ojuy?" io'e Moisés pe.

²⁹ Imēnpuye Moisés o'jenapõn Egito eipi bewi jaokaap puxim — io'e.

— Midiã eipi kay o'ju. Osunuy. O'jewebumün iboceat eju. Koapat o'kap ipot. Guyjom wara'at o'kap ipot. Moisés 40 koato osunuy Midiã eipi be — Estêvão o'e.

³⁰ — Gebuje Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapak Moisés kay. Uk'a'ūmat pe osunuy co'a xe. Co'a butet Sinai'a i osunuy. Moisés tip'aroro'it'it o'jojoko. Tipsop o'e. O'tipik ġu bit.

³¹ Imēnpuye Moisés itabēğ o'e ijojom. “Ajo xe'e ijop?” io'e jewebe ma. O'ju cetēğ ma xipan tip co am. Deus o'jekawēn ceweju tip'aroro'it'it pewi.

³² “Ōn Deus,” io'e Moisés pe. “Edobuyū'ūm'ūm itabut osodop ip okay—Abraão, Isaque dak, Jacó dak,” io'e Deus cebe. Moisés ikarabakbak o'e jeparara pibun. Ibu'u o'e ijom iparara buye.

³³ Deus waram o'jekawēn ceweju. “Eyuk eju'uk ei bewi wa'ōbuyxi exe iap mubapak am,” io'e Deus cebe. “Xipat cīcāatka mucakucağ ēn, ōn ijoce buye,” io'e.

³⁴ “Egito eipi watwat ikērēm cīcā webekitkit kuğ,” io'e. “Ipiatpi'ajojom cīcā ip. Imēnpuye je'ūhū'ūm cīcā ip. Wetaybit iboam,” io'e Deus. “Ōn ma okop Egito eipi watwat xewi ixeyū dujujēm ām,” io'e. “Ga'a aju,” io'e. “Ōn jemuju webekitkit tujujēm ām Egito eipi watwat xewi,” io'e Deus Moisés pe. Imēn Deus o'jekawēn Moisés eju — Estêvão o'e.

³⁵ — Deus Moisés o'ğuyypit Egito eipi be. Moisés o'ğuyypit ixē be jebekitkit tujujēm ām Egito eipi bewi—Judeuyū dujujēm ām. Deus ixē o'ğuyypit jekawēn tojotjot'ukat ebapak puje cekay tip'aroro'it'it pewi. Deus ma ixē o'ğuyypit. Judeuyū bit ixē a'ō kay ġu ip osodop. Judeuyū ma o'e Moisés pe: “Abu-dak emudot ocekekukan?” i. “Abu-dak emudot 'Cūğ ġu eyju jekukum' i'e am ocewebe?” io'e ip Moisés pe. Deus pit ixē o'jomuy Judeuyū kukukan, Egito eipi bewi Judeuyū dujujēm'ukan tak — io'e Estêvão.

³⁶ — Guyjom ixē Moisés wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapakpuk Egito eipi be bima, tibog cīcāati mudeğ pima dak. Tibog cīcāati butet Tipakpekati i osunuy. Ixē Moisés Judeuyū o'tujujēm Egito eipi bewi. Ade koato uk'a'ūmat tağ oekuku ip—40 koato. Wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapakpuk iboce dak.

³⁷ — Ixē Moisés o'e Israel naxeğebitbiyū be:

“Deus jekawēn muwēnuwēn'ukat ġudot eykay,” i. “Omudocap puxim ixē ġudot,” i. “Eybadipyū'in ġudot,” i.

³⁸ — Ixē Moisés Israel naxeğebitbiyū xe osunuy uk'a'ūmat pe. Israel naxeğebitbiyū o'je'awero ip Sinai'a etakobe. Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn Moisés eju iğo'a jeje — io'e.

— Iğo'a be Moisés o'jekawēn wuydobuyū'ūm'ūm eju—Israel naxeğebitbit'ūm'ūm eju. Deus ekawēn o'ğuwēn cebe ip—wuyawēwēap ekawēn. Moisés iboap ekawēn o'ğubararak witadopa be topa'erūnat topa be ġuyjom ocetaybit am iboam — Estêvão o'e.

³⁹ — Guyjom wuydobuyū'ūm'ūm oibu'un Moisés a'ō kay. Moisés kay'ūm cīcā ip o'e. Egito eipi kay jepit ojuy o'e ip.

⁴⁰ Imēnpuye o'jekawēn ip Arão eju. O'jekawēn ip Moisés co'a jeje ibun pima.

— “Wuyedeusyūm cuy eğūğē,” io'e ip Arão be. “Ixeyū je'ju wuywap Egito eipi kayate mubapak am wuywebe,” io'e ip. “Poce paxi omuy Moisés—Egito eipi bewi wuydujujēmat?” io'e ip. “Ocetaybit ġu poma paxi o'ju iam,” io'e ip Arão be napa ma.

⁴¹ — Imēnpuye biopak'it'it co'iat o'ğūğē ip ourom. Ovelha o'yaoka ip imōğ ām biopak'it'it co'iat wap “Teku Deus” i'e am. Petatam o'e ip jedeusbaro kuğ puye, jemumuğē kuğ puye. Icokcok ip o'e.

⁴² Imēnpuye Deus ibu'u o'e cekay ip itabut ip biopak'it'it co'iat kay buye. Tūybe biopak'it'it co'iat Deus iān o'e ip. Tūybe kaxiepiat Deus iān o'e ip, kaxiamat tak, kasoptayū dak iān o'e ip. Deus kay wuyetabucap puxim itabut o'e ip ixeyū kay. Imēn cedag'ūm cīcā o'e Deus xe. Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararakup:

“Bekitkit, owebe ġu ovelha ũmũm'uk epesop uk'aũmat pe bima—40 koato bima,” i'e'em Deus Israel naxeġebitbit pe, i. “Eyedeusbaroyũ be acã iũmũm'uk epesop—eyemumuġẽ be acã,” i'e'em, i.

⁴³ “Ibiõġbuk epeġuġẽġẽ,” i'e'em, i. “ ‘Ocexe eyju acã deus,’ i epe'e napa ma cebe ip,” i'e'em Deus, i. “ ‘Ocetabut eykay,’ i epe'e'e,” i'e'em Deus, i. “Tũybe Moloque eyedeus iãn epesop, Renfã dak,” i'e'em, i. “Moloque duk'a dujowatwan epekuku—torojo'a dujuwatwan—ya'ĩcat'a dujowatwan,” i'e'em, i. “Moloque biõġbuk iġo'a be osunuy,” i. “Tũybe kasopta jo'iat tak deus iãn epesop,” i'e'em, i. “Renfã i kasopta jo'iat putet osunuy,” i'e'em, i. “Imẽnpuye ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'e'em, i. “Wũyat eipi kay jeymuju õn,” i. “Õn jeymuju Babilõnia eipi weġũnat ka kay,” i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emudupmubararaktup – Estêvão o'e.

⁴⁴ – Uk'aũmat taġ jekukum pima wuydobuyũ'ũm'ũm Deus eju kawẽnwẽnap'a dujowatwan oekuku ip—ixee'a'a dujowatwan. Witadopa o'topadop iġo'a be—xepxeptopa—topaerũnatopa. Deus ekawẽn ibararak osodop ixee dopa be. Iġo'a o'yamuġẽ ip apẽn Deus o'e Moisés pe iap taġ – Estêvão o'e.

⁴⁵ – Moisés'ũm e'ũ buje Josué wuydobuyũ'ũm'ũm kukukan o'e. Josuéyũ Deus eju kawẽnwẽnap'a o'yadujujẽm uk'aũmat pewi torojo'a—ixee muġẽġẽ'a. O'yadujuajẽm ip Canaã eipi be. Judeu'ũmayũ osodop ip iboce yajẽm puje ip. Deus ixeyũ Judeu'ũmayũ o'ġujẽm ibo ipi bewi wuydobuyũ'ũm'ũm top am. Deus eju kawẽnwẽnap'a o'yadujuajẽm ip jeweju Canaã eipi be – io'e adeayũ be.

⁴⁶ – Guyjom Davi o'e Deus pe: “Uk'a muy ojuy a'ġu õn eweju kawẽnwẽnap'am,” i – io'e. – Canaã eipi be bima Davi wuydobuyũ'ũm'ũm kukukan o'e. Davi ikukpin cĩcã osunuy Deus xe. Deus soat em idipat o'ġudotdot cekay. Davi o'e: “Deus, uk'a muy ojuy a'ġu õn eweju kawẽnwẽnap'am,” i. “Jacó itabut osunuy ekay,” i. “Õn tak wetabut ekay,” i. “Imẽnpuye uk'a muy ojuy a'ġu õn—ewebeap'am,” i. Imẽn Davi o'e Deus pe.

⁴⁷ Imẽnpit Deus o'yamuyat Davi be ġu. Davi ġu Deus eju kawẽnwẽnap'a o'yamuy—ipot acã. Salomã o'yamuy.

⁴⁸ Deus pit uk'a be ġu nuynuy—ijodiat emuamuy'a be ġu. Ixe Deusat. Soat podi ma ya'õbacaat. Kabi be bit nuynuy. Deus imẽn o'e jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ ekawẽn taġ:

⁴⁹ Kabi wabikbikap puxim, i'e'em Deus. Ipi wuimõġmõġap puxim, i'e'em. Soat kuġ õn kabi beacat kuġ—ipi daġacat kuġ tak, io'e. Apẽntak ijodiat emuamuy'a be oġuy? i.

⁵⁰ Õn ma soat oġuġẽ. Ipi oġuġẽ, ipi daġacat tak, kabi dak, kabi beacat tak, i.

Imẽn Deus o'e ixeyũ ekawẽn taġ – Estêvão o'e.

⁵¹ – Tapupuyũ, eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay – Estêvão o'e jeadipyũ be. – Kũyjobit'ũm cĩcã eyju! – io'e. – Eybu'u jĩjã Deus ekawẽn com. Deus kay itabut'ũm co'i eyju. Eybu'u jĩjã Deus a'õ daġ eyeku am. Eybayũ ekukuap puxim eyju dak jekukum.

⁵² Warẽmtaġ cĩcã Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'jukukuk ip eyebayũ. Ka'ũma ma ixeyũ'in xipan ip o'jukuk! Pũġ tak ka'ũma. “Cũġ cĩcãat omuyku,” io'e'e ip Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Imẽn o'e'e ip yajẽm awap. Imẽn e'e'ukayũ o'yaoka ip eyebayũ – io'e Estêvão.

– Gasũ ma ixee cũġ cĩcãat epeġũm cekay itakomaayũ be. Jesus i ixee butet. Ixe epesubamupaya korosa eju.

⁵³ Kuy juk Deus ekawẽn epeya'ĩjojo Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pi bewi. Imẽnpit ya'õkay'ũm cĩcã eyju – Estêvão o'e adeayũ be, jeadipyũ be.

⁵⁴ Ya'ĩjo'ibiyũ oitakomãn Estêvão kay. Cekawẽn co buje ip oitakomãn. Yaoka pin o'e ip jetakoma pibun.

⁵⁵ Estêvão bit Deus biõġbuk kuġ cĩcã osunuy. O'jeapũn kabi kay. Deus dipap o'jojojo. Jesus tak o'jojojo. Cũġ'i osunuy kabi be Deus xe soat kukukan. Estêvão o'jekawẽn ixee jjom pima.

⁵⁶ — Ak'i juy epe'e — io'e. — Kabi ikoce òn ijojom — io'e. — Soat waḡo jojom òn. Cũḡi Deus xe soat kukukan — io'e.

⁵⁷ Iboap co buje, ya'ĩjo'ibiyũ biḡ ma oitakomãn cekay. O'jewãwã ip ya'õberen.

— Ga'a ayaoka — io'e ip ya'õberen.

O'jewa'opinomudipdip ip waram ya'ĩjoap puxim. Adedem ip o'jedau cekay.

⁵⁸ Kururuḡ o'tujowat ip ikaboḡatka eakiju. Jeekabek ip o'ju'uk'uk. O'jomõḡ ip Saulo be imuxipan am. Ixe Saulo yaypan'isuat osunuy. Estêvão o'yabuḡ ip wita'am.

⁵⁹ Yabuḡbuḡ pima Estêvão o'jekawẽn Jesus eju.

— Okukukat Jesus, oje'ũ — io'e. — Ekay ojet — io'e.

⁶⁰ O'jẽḡ'aecõḡcõḡ. Waram o'jewãwã ya'õberen.

— Okukukat Jesus — io'e. — Ipiat cuy ecesupi'ajoat ḡu teyũbeku wabuḡbuḡapteim — io'e Deus pe.

8

¹ Oe'ũ. Saulo dak Estêvão aokaap ojuy.

² Xipat cĩcãayũ Estêvão'ũm jebit o'jomõḡ witabikũy be—Jesus kay itabucayũ. I'ũmcocom cĩcã o'e ip.

O'jepõḡpõḡpõḡ ip soat ka daḡ Jesus kay itabucayũ. Pũḡpũḡ ixeyũ'in o'jepõḡpõḡpõḡ ip Judéia eipi daḡ. Warara'acayũ ixeyũ'in o'jepõḡpõḡpõḡ ip Samaria eipi daḡ. Jesus emumujuyũ bit o'jepõḡpõḡpõḡ ḡu—doze beayũ. Jerusalém ka be ip osodop.

³ Saulo dak Jesus kay itabucayũ mu'ũm ojuy oekuku. Taomũn ãm õmõm'uk osunuy ixeyũ duk'a be. Aḡokatkayũ o'taomũnmũn, aoyũ dak. Daomũnmũnap'a be ip o'ḡuõmõm. Saulo ipiat o'supi'ajoat cĩcã cebe ip.

⁴ Imẽnpit Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip o'jepõḡpõḡ'iyũ—Jerusalém ka be wiayũ. Soat ka daḡ ip oekuku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn.

⁵ Jesus kay itabucayũ Deus ekawẽn o'ḡuwẽnuwẽn Samaria eipi watwat pe. Filipe o'ju ikaboḡatka be Samaria eipi beatka be. Ixe o'jepõḡpõḡpõḡ'iyũ'in osunuy. Ibo ka be Deus ekawẽn o'ḡuwẽnuwẽn.

— Deus Jesus o'taẽ soat taxijo am — io'e ibo ka watwat pe.

⁶ Ibo ka watwat itabut cĩcã o'e ip Filipe a'õ kay—Deus a'õbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk puye.

⁷ Ibiõḡbuk kërëat o'ḡujẽmjẽm adeayũ bewi. Ya'õberen jewãwãwãm o'jẽm ip cebewi. Ade ijebit e'ũ topibiyũ dak o'ḡu'ada'ada. Ade taojere topibiyũ dak o'ḡu'ada'ada.

⁸ Imẽneju icokcok cĩcã ip o'e ibo ka watwat. Itabut o'e ip Jesus kay.

⁹ Kuy bima Simão kay itabut cĩcã ip osodop ibo ka watwat. Ixe Simão ya'õbuyxiat osunuy adeayũ xe, wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ wamoat puxim puye.

— Soat podi ma wa'õbacaap kuḡ òn — io'e soat pe napa ma.

¹⁰ Imẽnpuye tũybe teku ya'õbaca jĩjã iãn o'e ip. Soat Samaria eipi watwat itabut cĩcã o'e Simão kay—ya'õbuyxiayũ, tadaybothocayũ dak.

— Teku ya'õbaca jĩjã, Deus ja'õbacaap o'ḡũm cebe buye — io'e ip napa ma. — Teku Deus a'õbi jekukum — io'e ip napa ma.

¹¹ Ade koato Simão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ oekukuku ibo ka beayũ etabutpe. Imẽnpuye adeayũ itabut o'e ip cekay.

¹² Gebuje Filipe Deus ekawẽn o'ḡuwẽnuwẽn ibo ka watwat pe—Simão nuyapka watwat pe.

— Deus soat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Jesus Cristo o'ḡuwẽnuwẽn cebe ip. Kawẽn idipat o'ḡuwẽnuwẽn. Imẽnpuye itabut o'e ip Jesus kay. O'jewemubatisanat ip—aḡokatkayũ, aoyũ dak.

¹³ Simão dak itabut o'e Jesus kay—wamo tũibit. O'jewemubatisanat. Filipe eju oeku. Filipe Deus a'õbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk adeayũ etabutpe. Deus a'õbacaap o'ḡubapukpuk cebe ip. Simão iboap o'jojojo. Itabẽḡ cĩcã o'e Filipe jojom.

14 Jesus emumujuyũ Jerusalém ka be osodop ip. Samaria eipi watwat awẽğ o'yawẽğtobuxik ip.

– Samaria eipi watwat itabut o'e Deus ekawẽn kay – io'e ip.

Imẽnpuye ixeyũ Pedro o'ğuju Samaria eipi kay. João dak ip o'ğuju.

15 Pedroyũ oajẽm Samaria eipi watwat kay—Jesus kay itabucayũ kay. O'jekawẽn ip Deus eju.

– Ebiõğbuk cuy eğuõm cebe ip – io'e Deus pe,

16 ibiõğbuk oõm ğu buk cebe ip puye.

“Wuykukukat Jesus ebekit õn ğasũ” i'e am o'jewemubatisasaan ip. Imẽnpit Deus biõğbuk oõm ğu buk cebe ip.

17 Gebuje jebu o'subumõğ ip itabucayũ abi jeje. Deus biõğbuk oõm cebe ip ğebuje bit.

18 Pedroyũ ixeyũ abi jeje jebu mõğ puje Deus biõğbuk oõm cebe ip iap o'jojojo Simão. Imẽnpuye ixe Simão dinheiro ùm ojuy o'e Pedro be ibubabi bu ojuy.

19 – Eubabi bu pin õn – Simão o'e Pedro be. – Juku. Edinheirom – io'e cebe ip. – A'õbacaap cuy eğũm owebe dak imẽn e'e am – io'e. – Wetaybit pin Deus biõğbuk muõm ãm wara'acat pe – io'e Pedro be.

20 Pedro itakoma o'e Simão kay. Ya'õpuruğ o'jede cebe.

– Tũybe Deus emumuũm ojat wedinheirom iãn ãn e'em – io'e Simão be. – Deus cuy jemuju ipiat'ajojoap kay edinheiro kuğ! – io'e ya'õpuruğ.

21 – Iba'ore ewebe kapik am Deus beam oceweju. Ikẽrẽat kuğ ãn Deus xe.

22 Eğuycũğ cuy eğuy, ikẽrẽat kuğ puye – io'e cebe. – Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy ecepere – io'e cebe. – “Ikẽrẽat mujurũğ ojuy õn,” i juy ece Deus pe. “Ikẽrẽat cuy eju'uk owebewi,” i juy ece cebe. Imẽn e'e buje Deus ğebum ğu je'e apẽn cuk adi ikẽrẽat eğujurũğrũğ iap kay.

23 Ën pit etabutkarey jĩjã warara'acat kay. Ikẽrẽat kay acã ãn – io'e Pedro ya'õpuruğ Simão be.

24 Simão iparara o'e Pedro ekawẽn co buje.

– Owebeam cuy ecekawẽn Deus eju – Simão o'e. – Ecekawẽn cuy ceweju owebe apẽn cuk ece iap ebapukap puxim – io'e Pedroyũ be.

– Ha'a. Ocekawẽn cuy – io'e.

25 Pedroyũ o'jepit Jerusalém ka kay. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip Samaria eipi watwat pe jeka kay jexexem pima—Jerusalém ka kay. Wuykukukat o'e'e iap muwẽnuwẽn oekuku ip, apẽn cuk adi o'jebapuk cebe ip iap muwẽnuwẽn tak. Ade ka dağ ip oekuku Samaria eipi dağ. Ade ka watwat pe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn oekuku ip jexexem pima.

26 Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn Filipe eju—kabi kadi wiat.

– Ecewemuxipan cuy – io'e. – Kaxietajoreğat ka kayat e dağ cuy eju—Jerusalém ka bewiat e dağ, Gaza ka kayat e dağ. Ixe e uk'a'ũmat tağ opop – io'e Filipe be.

– Hm hm – io'e. – Cum puk õn – io'e.

27 Dao ma o'ju. Ixe e dağ o'ju.

Etiópiã eipi bewiat Deus ekawẽntup cocom oeku ixe e dağ. Jepitpin o'e jeipi kay—Etiópiã eipi kay. Ya'õbuyxi jĩjãat osunuy. Etiópiã eipi kukukat buywatwat'ukat osunuy. Etiópiã eipi kukukat ayacat osunuy. Ipi kukukat putet Candace i osunuy. Etiópiã eipi kukukat edinheiro kukukat osunuy. Kuy bima o'ju Jerusalém ka be “Ën xipat cĩcã oxe” i'e am Deus pe.

28 Jepitpin o'e Jerusalém ka bewi. Jeipi kay jepitpin o'e—Etiópiã eipi kay. Cavallo emumupuxikpuxik tağ oeku. Xik'i osunuy jabikbikap pe Deus ekawẽntup cocom ya'õberen. Kuyjeatup cocom oeku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat emudupmubararak-tup cocom—Isaías emudupmubararak-tup cocom.

29 – Ixe ecarro juy etomuixik – Deus biõğbuk o'e Filipe be.

³⁰ Filipe o'jedau carro nomuju. Ağokatkat a'õ o'ya'ĩjojo ya'õberen tupcocom puye. Isaías emudupmubararaktup cocom oeku.

— Ibaruk tu exe iğodup ekawën? — io'e Filipe Etiópiya eipi bewiat pe.

³¹ — Ka'ũma. Cekawën pa'arēm oxe — io'e. — Apēntak kuka cekawën pabuk o'e oxe? — io'e. — Kaka ġu omutaybinat ijoce — io'e. — Ejot cuy ijoma — io'e. — Eõm cuy wecarro be — io'e. — Xik'i abik oxe — io'e Filipe be.

³² Jesus muwēğaptup cocom oeku. Imēn e'em iğo dup:

Yaoka am tujowan pima, ovelha wa ġu, i. Imēnpuxim ixe dak o'tõn ġu, i. Mũğ ma e'em cordeiro jexeedap'uk'uğ pima, i. Imēnpuxim ixe dak mũğ ma osunuy ikērēm cĩcã ip o'jukuk pima, i.

³³ Warēmtağ cĩcã ip o'jukuk, i. “Ikērēat kuğ teku” io'e ip napa ma, i. Ka'ũma ma o'e “Ikērēat kuğ ġu” i. O'jomuymuy jĩjã ip, i. Ipotpet ġu jeenuy, o'yaoka ip puye, i. Imēn e'em iğo dup. Iğo dup cocom oeku ixe Etiópiya eipi bewiat.

³⁴ — Apēğape ijop ibararakat ijudup pe? — io'e. — Abu-muwēnuwën Deus ekawën muwēnuwën'ukat ijudup pe? — io'e. — Jewemuwēnuwën tu? Wara'acat muwēnuwën ġu xe'e? — io'e Filipe be.

³⁵ Filipe o'ğukũyjo mēğapeku tedupeku ibararak opop iam. Kawën idipat o'ğuwën cebe. Jesus o'ğuwën cebe.

³⁶ Gebuje idibi o'tidobuxik ip e dağ cucum pima.

— Ak'i juy ece — io'e Etiópiya eipi bewiat Filipe be. — Jodiku idibi! — io'e. — Cedağ tu ewebe omubatisaan? — io'e.

³⁷ — Jesus kay etabut pima, cedağ kuka o'e — io'e.

— Wetabut Jesus Cristo Deus ipot iap kay — io'e.

³⁸ Etiópiya eipi bewiat jecarro o'ğuycũ. O'kop Filipe eju. O'kop ip idibi be. Filipe Etiópiya eipi bewiat o'ğubatisaan.

³⁹ Idibi bewi ceu buje ip Deus biõğbuk Filipe o'tujujēm ibocewi. Imēnpuye Etiópiya eipi bewiat waram ġu Filipe o'jojojo. Inaka o'ju ma'ğuto e dağ jeka kay. Icokcok cĩcã osunuy.

⁴⁰ Filipe o'jebapuk Azoto ka be. Ibocewi puğ ka dağ ġu oeku—ade ka dağ. Kawën idipat muwēnuwën oekuku soat kaka dağ. Cesaréia ka be o'ju ibocewi.

9

¹ Saulo o'ju Judeuyũ epaĩyũ kukukat kay, itakoma jĩjã wuykukukat Jesus a'õkayayũ kay buye. Warēmtağ suykukukat Jesus a'õkayayũ kuğ oekukuku. Taomũn ojuy ip oekukuku. Soat aokaka ojuy oekukuku. Imēnpuye o'ju Judeuyũ epaĩyũ kukukat kay. O'jekawën ceweju.

² — Cum õn Damasco ka kay — io'e cebe. — Cartadup cuy etupũm owebe — io'e. — Damasco ka be bime otuptujowat Judeuyũ e'aweroroap'a kukayũ be—Deus eju kawēnwēnap'a kukayũ be. Ixeyũ aco'i Jesus a'õkayayũ ġubapuk owebe carta dup ũm puje — io'e. — Tobuxik puje otujupit ip ijoce Jerusalém ka be — io'e. — Ekay ip otujupit. Taomũnmũn ip otujupit—ağokatkayũ, aoyũ dak — Saulo o'e.

— Ha'a — io'e. — Eyju juy — io'e. — Imēn cuy ece — io'e.

³ Damasco ka kay Saulo o'ju. E dağ pima Damasco ka tēğ pima, dao ma kabi bewiat ekabia oikabia. Yakokoreren kabia jĩjã o'e.

⁴ Akoh! O'jeako. O'at ipi ju jeakoat pibun.

Gebuje wuykukukat o'jekawën Saulo eju. Saulo kabi kadiwiat a'õ o'ya'ĩjojo.

— Saulo — io'e. — Apēnpuye ěn warēmtağ okuğ? — io'e—kabi beat o'e.

⁵ — Abu ěn tak, Kariwa? — io'e.

— Ekukukat Jesus õn — io'e. — Warēmtağ ma ěn okuğ — io'e. — ěn ma juk adi ipiat esupi'ajojoat owebe — io'e.

6 — E'ây — io'e Saulo be. — Ikaboġatka be juy eôm. Iboka be bima, aġokatkat oġudot ekay. Apēn ēn em iam cuy jemukūyjo — io'e wuykukukat. Imēn kabi beat o'jekawēn Saulo eju.

7 Imēnpuye cewejuayū o'jecūcū jījā ip. O'jekōbidaekuġ ip jeaparara pibun. Mūġ ma ip o'e. Kabi kadiwiat a'ō o'ya'ījojo ip. Imēnpit o'jojojo ġu ma ip.

8 Saulo o'ây ipi juwī. Wedak. O'jetaawedakwedak. Imēnpit ijojom ġu. Imēnpuye cewejuayū iba com ma o'tujowat Damasco ka be.

9 Ebapūġ kabia ibo ka be osunuy ijojom ġu. Jekōnkōn ġu osunuy, tikōnkōn ġu dak.

10 Wuykukukat o'jebapuk Ananias kay cexeybi. Ananias Damasco ka be osunuy. Jesus kay itabut osunuy. Wuykukukat o'jekawēn cebe cexeybi.

— Ananias — io'e.

— Ajo, okukukat? — io'e.

11 — Uk'a ukpibubu daġ cuy eju—cūġat ka ukpibubu daġ — io'e. — Aġokatkat cuy ejokudada iboce—Tarso ka bewiat — io'e. — Ibutet Saulo i — io'e. — Judas duk'a kay juy eju — io'e. — Saulo omuy ixē duk'a be. Kawēnwēn oweju.

12 Ixe juk aġokatkat o'jojojo jexeybi. Ixe aġokatkat putet Ananias i osunuy cexeybi — io'e. — Ananias o'jewebumōġ yajeje itada am iap o'jojojo jexeybi — io'e. — Soat iboap o'jojojo jexeybi — wuykukukat o'e Ananias pe.

13 — Okukukat, odaobu'u — io'e. — Oparara oce. Obureyū kuy omukūyjo apēn ixē aġokatkat e'em iam — io'e. — “Saulo juk adi ipiat o'supī'ajojoat Jesus a'ōkayayū be—Jerusalēm ka watwat pe,” i juk o'e ip owebe — io'e.

14 — “Ixe Paulo oajēm ijoce paīyū kukukayū a'ōbi,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias. — “Ixe oajēm wuydaomūn ām—Jesus eju kawēnwēn'ukayū daomūn ām,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias.

15 — Epararam ġu juy eġuy — io'e. — Eju juy cekay — wuykukukat o'e. — Ōn ma ixē Saulo otaē kapik am owebeam. Gaxin ma ixē omuwēn adeayū be—Judeu'ūmayū be, ipi kukukayū be dak, Judeuyū be dak — io'e.

16 — “Ēn cuy ipiat ecesupi'ajo jījā ēn wekawēn muwēnuwēn puye,” i oce kuy cebe — wuykukukat o'e Ananias pe.

17 Ananias o'ju Saulo kay. Judas duk'a be o'ju. Jay. Oajēm. Cereġ. Oôm. Jebu o'jebumōġ Saulo abi jeje.

— Tapu — io'e. — Ēn okitpit — io'e. — Wuykukukat a'ōbi ojot ekay — io'e. — Jesus o'jebapuk ekay ijop ka kay ajēm pima — io'e. — Ixe ma omudot ekay — io'e. — Waram etada am omudot. Deus biōġbuk muôm ām ewebe omudot — io'e Saulo be.

18 Axima xee jo'iat dao ma o'jedu Saulo eta bewi. Cecoat put o'e. O'ây Saulo. O'jewemubatisaat “Jesus ebekit ōn ġasū” i'e am soat pe.

19 Jexat o'om o'e waram. Oibacan waram.

Saulo Jesus o'ġuwēnuwēn Damasco ka watwat pe. Ade kabia osunuy Damasco ka be. Warara'acayū xe osunuy Jesus a'ōkayayū xe.

20 Itabun'isum Jesus o'ġuwēnuwēn soat pe ibo ka watwat pe. Jesus o'ġuwēnuwēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be.

21 — Jesus Deus ipot — io'e'e'e soat pe.

O'ya'ījojo'iaiyū yaġuy'ūm o'e.

— Ite aġokatkat ġu xe'e juk adi Jesus a'ōkayayū taomūnmūn oekukuku? — io'e ip jewewebe. — Ite aġokatkat ġu xe'e juk adi ixeyū aoka ojuy oekukuku? — io'e ip jewewebe. — Itabucayū daomūn ām ġu xe'e osodot ijoce? Paīyū kukukayū kay wuydaomūnmūn wuydujupit am ġu xe'e osodot? — io'e ip.

— Ite ma burut — io'e ip.

22 Imēnpit Saulo Jesus o'ġuwēnuwēn cīcā Judeuyū be—Damasco ka watwat pe Deus biōġbuk a'ōbacaap kuġ puye.

— Icēmān Deus Jesus o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip. Ibapuḡ ip o'ḡutaybitbin. Imēnpuye cede ba'ore o'e ip Judeuyū.

²³ Ade xet kap puje Judeuyū Saulo aoka ojuy o'e ip. O'je'awero ip.

— Apēn xe'e Saulo ayaoka? — io'e ip jewewebe.

²⁴ Saulo bit jaoka ojuy ip iap awēḡ o'yawēḡtobuxik. Judeuyū soat em aḡ ma osodop ip ikaboḡatka exīntabi be Saulo aokaap wiwim. Kabiam ip aḡ ma osodop. Ixima be dak ip aḡ ma.

²⁵ Imēnpuye Jesus a'ōkayayū Saulo o'ḡukop aḡoka ekorara bodi yaokaap puxim. Ixima be o'ḡukop ip. Paḡeiro'a boḡ pe o'ḡukop ip. Saulo imēn o'jenapōn Damasco ka bewi.

²⁶ Saulo o'ju Jerusalém ka be warara'acayū kay—Jesus a'ōkayayū kay. Jay. Oajēm. Jesus a'ōkayayū eju ceku pin o'e. Inaka soat ip iparara o'e Saulo buxim. Tūybe warēmtaḡ ḡasū dak wuykuk iān o'e ip. Tūybe Saulo itabut ḡu Jesus kay iān o'e ip.

²⁷ Barnabé bit Saulo o'tujowat Jesus emumujuyū jom—doze beayū jom. Barnabé o'jekawēn Jesus emumujuyū eju.

— Saulo wuykukukat o'jojojo Damasco ka kayate daḡ — io'e cebe ip. — Wuykukukat o'jekawēn ceweju. Saulo ya'ōcam Jesus o'ḡuwēnuwēn Damasco ka watwat pe — io'e.

²⁸ Imēneju Jesus a'ōkayayū iparara ḡu o'e ip Saulo buxim.

Gebuje Saulo ya'ōcam wuykukukat o'ḡuwēnuwēn Jerusalém ka watwat pe. Jesus a'ōkayayū eju oekukuku.

²⁹ O'ḡuwēnuwēn Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū be. Ixeyū Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū Saulo a'ō o'ya'ōdada. Te'e ma ip Saulo aoka ojuy o'e.

³⁰ Jesus a'ōkayayū bit itaybit o'e Saulo aoka ojuy ip iam. Imēnpuye ip Saulo o'tujowat Cesaréia ka kay yaokaap puxim.

— Xipat eju am Tarso ka kay—aypanap ka kay — io'e ip Saulo be.

³¹ O'ju. Imēneju itabucayū kaykay am ip oibu'un itabut'ūmayū. Ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip. Kaba'ūm ip osodop Judéia eipi watwat, Galiléia eipi watwat tak, Samaria eipi watwat tak. Warēmtaḡ itabucayū kukap o'jepere ip. Imēnpuye ip biḡ ma oitabun Jesus kay. Deus a'ō daḡ ip o'e jekukum. Deus biōḡbuk ixeyū buywatwan osunuy. Imēnpuye tak ḡu ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Ade jījā ip oitabun.

³² Pedro oajēm Enéias kay. Soat ka daḡ oekukuku. Jesus a'ōkayayū jojom oekukuku. Lida ka be dak o'ju Jesus a'ōkayayū jom.

³³ Enéias o'tobuxik iḡo ka be. Enéias ibun po'i osodop jexexecap pe—oito koato bun, ijebit e'ū buye. Pedro o'ju cekay.

³⁴ — Enéias — io'e. — Jesus Cristo jemu'ada — io'e. — E'āy — io'e. — Exexecap cuy eḡuxipan eduk'a be eju am — Pedro o'e cebe.

O'je'ada ḡebuje bit Enéias. Xipat o'e.

³⁵ O'āy. Adeayū ijebit e'ū topibit o'jojojo—iboceayū—Sarona ka watwat, Lida ka watwat tak. Imēnpuye kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay acā oitabun ip.

³⁶ Jope ka be osunuy Jesus kay itabucat—ayacat. Ibutet Tabita i osunuy. Tabita Dorcas iape Grego a'ōm. Ixe soat em xipan warara'acat kukuk'uk osunuy. Xipat cīcā osunuy. Tadaybocayū buywatwat'uk osunuy soat em.

³⁷ Ixe ayacat oiwātaxipin. Oi'ū. Imēnpuye itabucayū ixe'ūm jebit o'jowuy jebabin. Dorcas'ūm o'tujowat ip umat'abi be.

³⁸ Gebuje o'jekūyjo ip Pedro omuy Lida ka be iam. Lida ka Jope ka tēḡ ma o'sukadop. Xepxep aḡokatkat o'ḡuju ip Lida ka be Pedro dakoy am. O'ju ip. Jay. Itabucayū oajēm Pedro kay.

— Ejot cuy oceweju — io'e ip Pedro be. — Oceka be juy aju—Jope ka be — io'e ip.

— Ga'a — io'e.

³⁹ Pedro o'ju ceweju ip. Oajēm Dorcas'ūm kay. Jesus kay itabucayū Pedro o'tujuu umat'abi be ce'uat kay. Itop'ūm e'ū'ibiyū osodop ip i'go'abi be ade—Dorcas'ūm pureyū. Wawa ip osodop i'ūmcocom. Jesay ip o'gubapuk Pedro be.

— Dorcas'ūm ijop o'joinūm owebe — io'e ip Pedro be.

⁴⁰ Pedro soat ip o'gūjēm umat'abi bewi. O'jēm ip. O'jēg'aecōgōgōg kawēn ām Deus eju. O'jekoreren ce'uat kay.

— Tabita — io'e. — Ağobucēg ece — io'e ce'uat pe.

Ce'ū topibit o'jetaeweak. Ak. O'jeak Pedro kay. O'je'ağobucēg. Oabik. Xik'i o'e.

⁴¹ Pedro ce'ū topibit o'subaixik.

— Kirik'āy'i — io'e.

O'gū'āy.

Gebuje Pedro warara'acayū o'tomuwā—Jesus kay itabucayū, itop'ūm e'ū'ibiyū dak.

— Epesot cuy ce'ū topibit com — io'e. — Waram o'jetait — io'e cebe ip.

⁴² Waram o'jetait iap awēg o'jeawēgēpōgōgōg soat tağ Jope ka watwat tağ. Imēnpuye adeayū itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay.

⁴³ Pedro Jope ka be osunuy ade kabia. Simão duk'a be osunuy. Simão ixemuğēgē'ukat osunuy.

10

¹ Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay. Cornélio Cesaréia ka be osunuy. 100 be sorarayū kukukat osunuy. Itália eipi bewiayū osodop ip cesorarayū.

² Cornélio xipat cīcā osunuy Deus xe. Itabut osunuy Deus kay Judeu gūn ma'gu. Ibadipyū dak itabut osodop ip Deus kay, soat tuk'a beayū. Ade dinheiro ūmūm'uk osunuy tadaybotbocayū be. Deus eju kawēnwēn'uk osunuy.

³ Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay.

Katpuje o'jekawēn Cornélio eju—15 hora bima. Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jojajo. Cetēg ma oajēm.

— Cornélio — io'e.

⁴— Ajo, Kariwa? — io'e.

Ipararam o'jeak cekay.

— Ekawēn cocom Deus jekawēnwēn ēn ceweju bima — io'e Cornélio be. — Deus itaybit ebubut'in iūmūm'uk eguy tadabotbocayū be iam — io'e. — Imēnpuye Deus gēbum ekay — io'e.

⁵— Gasū juy ebuywatwat'ukayū'in eguju Jope ka be — io'e. — Ibo ka wat cuy etomuwā — io'e. — Pedro i ibutet. Ixe juy etomuwā — io'e.

⁶— Simão duk'a be omuy—ixemuğēge'ukat tuk'a be—tiboğ cīcāati wābu beat'a be — io'e. — Ixe juy etomuwā eduk'a be tot am — io'e.

⁷ Kabi kay Deus ekawēn tojotjot'ukat epit puje, Cornélio ebapūğayū o'tomuwā jebuywatwat'ukayū. Xepxep ixeyū'in jeduk'a be kapikpik'ukayū osodop. Wara'at ixeyū'in sorara osunuy. Sorara Deus kay itabucat osunuy.

⁸ Cornélio Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapuk cebe iap o'gūwēn cebe ip.

Iboap muwēn puje ip o'gūju Jope ka be Pedro dakoy am. Xerewun. Ebapūğayū o'ju—Cornélio emumujuyū. E bidase o'xet ip. Kuyaje o'ju ip.

⁹ Jope ka tēg o'e ip. Ijasūn ip pima Pedro jexey jo'iat o'jojajo kaxicuğ.

Pedro o'jekawēn Deus eju. O'jeu uk'a abi jeje kawēn ām ceweju. Uk'a abi yabicuğ gu o'yanuy—yapo ma.

¹⁰ Ire jījā o'e iboce. Cekōn pin o'e. Uk'a beayū Pedro xat tatam pima, Pedro jexey jo'iat o'jojajo.

¹¹ Pağo boğ kopkom o'e kabi kadiwi. Pağo boğ o'jojajo Pedro jexey jo'iat pe. Pağo kabi kadiwi kopkom cekay iap o'jojajo jexey jo'iat pe. Pağo ierunboğ cīcā o'e. Ebadipdip abi eju yabikirikirik o'e. Ixe pağo o'kop cexe.

¹² Warēmtaksuḡ osodop paḡo be—cũḡcũḡayũ, wurũrũḡayũ dak, pupumayũ dak.

¹³ Gebuje Deus o'jekawen Pedro eju jexeybi.

— Pedro — io'e. — Ixeyũ juy eyaoka exan — io'e. — Yaoka buje juy ejo'o — io'e.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Ojo'o ḡu, Kariwa — io'e. — Oxat ḡu bit tekun! — io'e. — I'o pi beku ocexe—Judeuyũ xe — io'e. — Ōn pit beku ojo'o ḡu—pũḡ em tak ka'ũma! — io'e. — Gasũ dak ojo'o ḡu — Pedro o'e.

¹⁵ Deus waram o'jekawēn ceweju.

— Exan ma teyũku! — io'e. — Ōn ma exan oḡũm. Imēnpuye “Oxat ḡu bit tekun,” i'ũmḡu juy ece owebe — io'e. — “I'o pi beku ocexe,” i'ũmḡu juy ece owebe — io'e Pedro be. — Ōn ma exan oḡũm — io'e. — Imēnpuye i'o pi ḡu exe — Deus o'e.

¹⁶ Ebapũḡ em Deus imēn o'jekawēn Pedro eju. Paḡo o'jepa'ũm ibocewi. Waram o'jeu kabi kay.

¹⁷ Pedro o'jewaguyda jexey jo'iat kay.

— Apēn omutaybin ojuy o'e Deus? — io'e jewebe ma. — Apēḡām iboap o'ḡubapuk owebe? — io'e jewebe ma.

Ebapũḡayũ oajēm Pedro nuyap'a kay Pedro ḡebum pima jexey jo'iat kay. Cornélio emumujuyũ oajēm.

¹⁸ — Pu'a be Simão Pedro omuy? — io'e ip.

Oajēm ip Simão nuyap'a exĩntabi be.

— Ijoce du Simão Pedro omuy? — io'e ip uk'a beayũ be.

¹⁹ Pedro uk'a abi jeje mabuk osunuy. Gebum mabuk osunuy jexey jo'iat kay.

Gebuje Deus biōḡbuk o'jekawēn Pedro be.

— Ebapũḡ aḡokatkayũ ekudadam—Judeu'ũmayũ — io'e. — Oajēm ip enuyap'a be.

²⁰ Ekop cuy ixeyũ dopabe — io'e Pedro be. — Ceweju juy ip eju — io'e. — “Oju ḡu xe'e ceweju ip?” i'ũmḡu juy ece owebe ma — io'e. — Ōn ma ip oḡuju edakoy am — io'e Pedro be.

²¹ O'kop. Ebapũḡayũ dobedem o'ju.

— Okudadam eyju — io'e. — Apēḡām epesot ijoce? — io'e cebe ip.

²² — Cornélio ocemudot — io'e ip. — 100 be sorarayũ kukukat ixē. Ixe cũḡ cĩcã Deus xe — io'e ip. — Itabut cĩcã Deus kay. Ya'ōbuyxi soat xe Judeuyũ xe. Deus ekawēn tojotjot'ukat mo a'ḡu o'jekawēn Cornélio be—ocēkukukat pe — io'e ip. — “Pedro juy etomuwã,” i mo a'ḡu o'e cebe — io'e ip. “Pedro juy jeedot eduk'a be,” i mo a'ḡu oe cebe — io'e ip. “Cekawēn kay juy eya'ōpicũḡ eḡuy,” i mo a'ḡu o'e cebe — io'e ip Pedro be.

²³ — Ha'a — io'e. — Epeōm cuy oceduk'a be — io'e. — Ijoce juy epexet — io'e.

— Ma — io'e ip.

O'xet ip iḡo'a be.

²⁴ Kuyaje Pedro o'kop. O'jewemuxipan. O'ju Cornélio emumujuyũ eju. Cornélio kay ip o'ju Cesaréia ka be. Wara'acayũ itabucayũ dak o'ju Pedro eju—Jopé ka watwat. Xet. E bidase ip o'xet. Kuyaje o'ju ip. Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be. Cornélio kuy jebadipyũ o'tomuwã jeduk'a be, jebureyũ dak. Pedro ajēmap wiwim ip osodop. Pedroyũ oajēm tuk'a be. Cornélio kay oajēm.

²⁵ Pedro ōm pima, Cornélio o'ju cekay tobedeam. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Pedro wap. Tũybe Pedro Deus iãn o'e.

²⁶ Dao ma Pedro Cornélio o'ḡu'āy.

— Owap ḡu juy ecēḡ'aecōḡcōḡ — io'e. — E'āy — io'e. — Deus ḡu ōn—aḡokatkat acã — io'e.

²⁷ Gebuje oōm ip tuk'a be kawēnwēn. Tuk'a beayũ adeayũ o'je'aweroro'iaiyũ Pedro o'jojajo. Pedro o'jekawēn ceweju ip.

²⁸ — Oeju Judeuyũ — io'e. — Eyetaybit ocexe oce'aweropi Judeu'ũmat eju iam. Imēnpit kapusu Deus mo a'ḡu wara'an ma omukũyjojo. “Cedaḡ ḡu owebe 'Judeu'ũmat xipat ḡu' i'e am,” i mo a'ḡu Deus o'e owebe — io'e.

29 — Imēnpuye ojet eykay, Judeuyū ġu ma'ġu eyju. Eywebe onomuwā buje dao ma ojet — io'e. — Odaobu'u ġu wedot am eykay — io'e. — Apēġām eyju onomuwā? — Pedro o'e.

30 Cornélio o'jekawēn Pedro eju.

— Tapu, kapusukuruy ijoce ma mo a'ġu oġuy ija'a be — io'e. — Katpujesū mo adi kawēnwēn oġuy Deus eju. Dao ma Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapuk okay—doti isopsepat kukat — io'e.

31 — O'jekawēn oweju. “Cornélio,” i mo a'ġu o'e owebe. “Ekawēn cocom Deus, jekawēnwēn ēn ceweju bima,” i mo a'ġu o'e owebe — io'e. — “Deus itaybit ebubut'in'in iūmūm'uk eġuy tadaybotbocayū be iam,” i mo a'ġu o'e owebe — io'e.

32 — “Ebuywatwat'ukayū'in cuy eġuju Jope ka be,” i mo a'ġu o'e owebe — io'e. — “Aġokatkat cuy etomuwā. Pedro i ibutet. Simão duk'a be ixee omuy—ixee muġēġē'ukat tuk'a be—tiboġ cīcāati wābu beat'a be,” i mo a'ġu owebe — io'e.

33 — Imēneju dao ma obuywatwat'ukat oġuju edakoy am — io'e. — Xipat cīcā ajēm okay — io'e. — Gasū soat wuyju ijoce Deus etabixe. Apēn Deus o'e ewebe iap cuy eġuwēn ocewebe. Soat cuy eġuwēn ocewebe — io'e Pedro be.

34 Pedro o'jekawēn ceweju ip—Judeu'ūmayū eju.

— “Judeuyū kay acā ōn,” i'e'em ġu Deus. “Judeu'ūmayū kay ġu ōn,” i'e'em ġu Deus. Gasū bit wetaybit iboam — io'e. — Deus xipan soat kuġ ijodiat kuġ. Pūġ taġ ma ip ikuġ — io'e.

35 — Soat Deus a'ō daġ jekuku'ukayū cūġ ma cexe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Deus bikuyap taġ jekuku'ukayū cūġ ma cexe—soat ip — io'e.

36 Gasu Deus kawēn idipat o'ġudot ocewebe—Judeuyū be — io'e. — “Jesus Cristo kay eyetabut puje wetakoma ġu oce eykay,” i'e'em Deus wuywebe. Ixe Jesus soat kukukat.

37 “Gasū bit epeyewemubatisasaan cuy ‘Waram ġu ikērēat oceġujurūġ’ i'e am eybureyū be,” io'e'e João Batista. Imēn o'e'e soat pe Judéia eipi watwat pe. Eyetaybit iboam — io'e.

38 — Deus Jesus o'taē. Nazaré ka be osunuyiat o'taē. Deus jebiōġbuk o'ġuōm cebe—Jesus pe. Ja'ōbacaap o'ġuōm cebe. Jesus soat ka daġ oekukuku xipacat muġēġēm wara'acat peam. Ibiōġbuk kērēat o'ġujēmjēm Satanás a'ō kayayū bewi. Jesus imēn oekukuku soat em Deus a'ōbi jekukum puye — io'e.

39 — Apēn cuk adi Jesus o'e'e iap ocejojojo Judéia eipi daġ jekukum pima, Jerusalém ka be bima dak — Pedro o'e.

— Judeuyū kukukayū ma Jesus o'subamupaya korosa be yaoka am.

40 Deus pit waram Jesus o'ġutait — io'e. — Ebapūġ kabia ce'ūap. Xepxep xet kap puje, Deus Jesus o'ġutait waram — io'e.

— Jesus waram o'jebapuk jewekay itabucayū kay. Deus a'ōbi o'jebapuk.

41 Waram itait puje Jesus o'jebapuk soat kay ġu—ocekay acā. Ocekay o'jebapuk kuy bima Deus ocenaē buye — io'e. — Deus cuk ocenaē ocewebe Jesus muwēn ām itaybit'ūmayū be — io'e.

— Deus pe waram imutait puje, oceweju Jesus o'jekōn, o'tikōn tak.

42 “Kawēn idipat cuy epeġuwēnuwēn soat pe,” i mo a'ġu o'e Jesus ocewebe — io'e Pedro. — “ ‘Deus Jesus o'taē ixee be “Teyūku ikērēat kuġ Deus xe,” i'e am kūyjobit'ūmayū be. “Teyūku xipat Deus xe” i'e am kūyjobicayū be,’ i juy epe'e soat pe,” i mo aġu o'e Deus ocewebe. “ ‘Imēn ixee je'e soat pe—itabēġayū be, ce'ū'ūayū be dak,’ i juy epe'e soat pe,” i mo aġu o'e ocewebe — io'e Pedro.

43 — Kuyje dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū Jesus o'ġuwēnuwēn. “Aġokatkat omuyku,” io'e ip kuyje. “Cekay eyetabut pima, ja'ōbi Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” io'e'e ip. Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū imēn o'e'e'e Jesus muwēnuwēn — Pedro o'e.

44 Pedro kawēnwēn pima Deus biōġbuk o'kop Judeu'ūmayū kay.

Soat pe oōm—o'ya'ījojo'iyū be—Judeu'ūmayū be.

⁴⁵ Yağuy'üm cĩcã ip o'e Judeuyũ—Jesus kay itabucayũ—Pedro ejuayũ. Yağuy'üm ip o'e Deus jebiõgbuk o'ğũõm Judeu'ũmayũ be buye. Tũybe wuywebe acã Deus jebiõgbuk ğũõm iãn o'e ip.

⁴⁶ Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn ip o'e Judeu'ũmayũ.

— Deus, ên xipat cĩcã — io'e ip ya'õba'arẽmat'a'õm.

Judeuyũ iboap o'ya'ĩjojo. Imẽnepu Pedro o'jekawẽn jebureyũ eju—Judeuyũ eju.

⁴⁷ — Deus jebiõgbuk o'ğũõm cebe ip — io'e. — O'ğũõm cebe ip apẽn cuk o'ğũõm wuywebe iap co'i — io'e. — Imẽnpuye cedağ ğũ du ocewebe ixeyũ mubatisaan? — io'e. — Abu dak kuka o'e ocewebe “Cedağ ğũ,” i? — Pedro o'e.

⁴⁸ O'jekawẽn Judeu'ũmayũ eju dak.

— Epeyewemubatisasaan cuy “Wuykukukat Jesus ebekitkit oceju ğasũ bit” i'e am soat pe eybureyũ be — io'e cebe ip.

O'jewemubatisaan ip.

— Ibun ma juy eğuy ocexe — io'e ip Pedroyũ be.

Imẽnpuye Pedroyũ ibun osodop ip cexe ip.

11

¹ Judéia eipi watwat o'yawẽğcoco ip—Jesus emumujuyũ. Warara'acayũ dak o'yawẽğcoco ip Jesus kay itabucayũ. Judeu'ũmayũ dak Deus ekawẽn kay o'e iap awẽğ o'yawẽğcoco ip.

² Pũğpũğ Jesus a'õkayayũ'in iboap awẽğ kay ğũ o'e ip—Judeuyũ. Tũybe soat Jesus kay itabucayũ juy jedaypu'ağobixeedakatkan iãn o'e ip.

Jerusalém ka be Pedro ajẽm puje ixeyũ Judeuyũ Pedro o'ğukorẽm.

³ — Pedro, apẽn mo ên tak ece? — io'e ip. — Apẽnpuye mo ên tak eõm Judeu'ũmat tuk'a be? — io'e ip. — Apẽnpuye ên tak mo ecekõn taypu'ağobixeedakat'ũmayũ eju? — io'e ip Pedro be.

⁴ Gebuje Pedro apẽn o'jebapuk cebe ip iap o'ğuwẽn cebe ip.

— Mẽnpu, obureyũ! — io'e. — Eya'õpicũğcũğ puk! — io'e.

⁵ — Jope ka be bima kawẽnwẽn mo oce Deus eju. Wexey jo'iat ojojajo. Kabi kadi wi pağo boğ kopkom iap mo ojojajo wexey jo'iat pe — io'e. — Okay kopkom o'e. Yabikirikirik o'e ebadipdip abi eju.

⁶ Xipan mo oceak cekay. Puca mo ojojajo—cũğcũğayũ, wurũrũğayũ dak, pupumayũ dak, widayũ dak. Soat ip i'opi wuyxe — Pedro o'e.

⁷ — Deus mo o'jekawẽn oweju. “Pedro,” i mo o'e owebe. “Ixeyũ juy eyaoka exan,” i mo o'e — io'e.

⁸ — “Ka'ũma, okukukat,” i mo oce cebe. “I'opi beku ocexe Judeuyũ xe. Ojo'o ğũ buk,” i mo oce cebe — io'e Pedro.

⁹ — Imẽnpuye Deus waram o'jekawẽn oweju. “Exat ma ijop,” i mo o'e. “I'opiat beku' i'ũmğu juy owebe,” i mo o'e owebe. “Õn ma exan oğũm. Imẽnpuye i'opi ğũ ewebe,” i mo o'e owebe.

¹⁰ Ebapũğ em Deus imẽn o'jekawẽn oweju. Pağo boğ waram o'jepa'ũm kabi kay — io'e.

¹¹ — Gebuje ebapũğ ağokat kayũ oajẽm ocesopiat'a kay. Cesaréia ka wat cuk ip o'ğujuat odakoy am. Cornélio i ibutet — io'e.

¹² — Gebuje Deus biõgbuk o'jekawẽn oweju — io'e. — “Oju xe'e Judeu'ũmat eju?” i'ũmğu juy ece owebe,” i mo o'e owebe — io'e. — Imẽnpuye oju ceweju ip — io'e.

— Cornélio duk'a kay oju—Judeu'ũmat tuk'a kay — io'e. — Iboceayũ dak o'ju ip oweju—6 beayũ—Jope ka watwat — io'e. — Soat mo ocajẽm Judeu'ũmat tuk'a be—Cornélio duk'a be—omudocat tuk'a be — io'e.

¹³ — Cornélio mo apẽn Deus ekawẽn tojtjt'ukat o'jebapuk jekay iap o'ğuwẽn ocewebe: “Deus ekawẽn tojtjt'ukat mo ojojajo,” i. “Cũğ'i mo oğuy oduk'a be,” i. “Ixe

mo o'e owebe: 'Ebuywatwat'ukayũ'in cuy eġuju Jope ka be,' i," i. " 'Simão Pedro juy etomuwã,' i," i.

¹⁴ " 'Ixe kawēn idipat ġuwēn eywebe,' i," i. " 'Kawēn idipat co buje, Deus jedax-ijo—ebadipyũ dak taxijo' i," i. Imēn Cornélio mo o'e ocewebe — Pedro o'e.

¹⁵ — Iboam Cornélio e buje, Jesus mo oġuwēn cebe ip—Judeu'ũmayũ be — io'e.

— Ōn kawēnwēn pima Deus biōġbuk o'kop cekay ip—Judeu'ũmayũ kay. Cebe ip oōm. Apēn wuywebe oōm koap iap puxim oōm cebe ip.

¹⁶ Imēneju wuykukukat ekawēn kay mo oceġebu. Wuykukukat mo o'e wuywebe: "João idibi be imubatisasan oeku," i. "Eywebe bit Deus biōġbuk jeōm," i mo o'e wuywebe — io'e Pedro.

¹⁷ — Deus ma jebiōġbuk o'ġuōm wuywebe wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Apēn kuy bima mo o'ġuōm wuywebe iap co'i jebiōġbuk o'ġuōm cebe ip ġasũ. Cedaġ osunuy Deus pe jebiōġbuk muōm ām cebe ip. Imēnpuye "Cedaġ ġu Deus pe jebiōġbuk muōm ām cebe," i'ũmġu oce ōn pit — Pedro o'e cebe ip.

¹⁸ Pedro a'ġjo buje Jerusalém ka watwat o'jede ġu Judeuyũ. Pedro mukorēmap o'jepere ip.

— Ka'ũmġu Deus co'iat xipacat! — io'e ip cebe. — Judeu'ũmayũ dak ikērēat murũġrũġap epereap ojuy aco'i Deus — io'e ip. — Ibikuy aco'i ikērēat uk am cebewi ip. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje — io'e ip. — Deus xipat cĩcã! — io'e ip.

¹⁹ Estêvão e'ũ buje o'jepōġpōġpōġ ip itabucayũ. O'jepōġpōġpōġ ip warara'acayũ ixeyũ be ipiat o'supi'ajoat cĩcã buye. Pũġpũġ ixeyũ'in wũy ma o'ju. Fenícia eipi be o'ju ip. Chipre eipi be dak, Antioquia ka be dak. Ade kaka daġ jekukum pima Jesus o'ġuwēnuwēn ip jajēmapka watwat pe. Jesus o'ġuwēnuwēn ip Judeu'ũmayũ be ġu—Judeuyũ be acã.

²⁰ Pũġpũġ ixeyũ'in o'ju Antioquia ka kay. Chipre eipi be osodopiayũ o'ju ip Antioquia ka kay, Cirene eipi be osodopiayũ dak.

Gebuje kawēn idipat o'ġuwēnuwēn ip Judeu'ũmayũ be—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayũ be.

— Jesus acã ocekekukat — io'e ip cebe ip.

²¹ Deus ip o'subuywatwan cĩcã wuykukukat Jesus muwēnuwēnayũ. Imēneju adeayũ oibu'un ip jetabut am jedobuyũ'ũm'ũm ekawēn kay. Kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay ip oitabun.

²² Gebuje Jesus kay itabucayũ apēn Antioquia ka watwat itabut o'e iap awēġ o'yawēġtobuxik ip—Jerusalém ka watwat.

— Ade Judeu'ũmayũ itabut o'e Jesus kay—Antioquia ka watwat — io'e itaybicayũ.

Imēnpuye itabucayũ kukukayũ Barnabé o'ġuju Antioquia ka be.

²³⁻²⁴ Xipat cĩcãat osunuy Barnabé. Soat em Deus biōġbuk a'ō daġ oekukuku. Wuykukukat Jesus kay itabut cĩcã osunuy.

Barnabé oajēm Antioquia ka be itabucayũ kay—Jesus kayayũ kay. Apēn cuk adi Deus xipacat o'ġũm iboceayũ be iap awēġ tobuxik puje icokcok cĩcã o'e. Soat ip o'ġutaybitbin Deus ekawēn.

— Eyetabun cĩcã juy epesop wuykukukat Jesus kay! — io'e cebe ip. — Ya'ō daġ cuy epeku! Kũyjobin cuy epesop cekawēn kay — io'e cebe ip. Imēnpuye ade jġã oitabun wuykukukat Jesus kay.

²⁵ Gebuje Barnabé Saulo o'takoy. Tarso ka be o'ju Saulo dakoy am. O'takoy. O'tobuxik. O'jekawēn ceweju.

— Ga'a aceptit Antioquia ka be — io'e.

— Ga'a — io'e.

²⁶ O'jepit ip—Barnabé, Saulo dak. Pũġ koato ibo ka be osodop ip. Je'aweroro'uk ip osodop itabucayũ eju. Ade itabucayũ mutaybitbin'uk ip osodop. Antioquia ka be bima soat em warara'acayũ o'e: — Cristo ebekitkit — i Jesus kay itabucayũ be.

²⁷ Pũğpũğ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ oajẽm itabucayũ kay—Antioquia ka beayũ kay. Oajẽm ip Barnabé Antioquia ka be bima, Saulo dak. Jerusalém ka bewi ip oajẽm. O'je'awero ip itabucayũ eju.

²⁸ Pũğ ixeyũ'in o'jekawẽn itabucayũ eju. Ibutet Ágabo i osunuy. Deus biõğbuk ixé Ágabo o'ğukũyjo apẽn ġuyjom je'bapuk iam. Imẽnpuye o'jekawẽn ceweju ip.

— Wuyrere jĩã acesop! Wuyxat i'ũm soat ka dağ — io'e cebe ip.

Cláudio ipi kukukan pima oireren ip apẽn kuy bima Ágabo o'e iap tağ.

²⁹ O'je'awero ip Jesus kay itabucayũ.

— Ga'a dinheiro aġuju warara'acayũ be—itabucayũ be—Judéia eipi watwat pe — io'e ip jewewebe. — Irere ip jekukum — io'e ip.

³⁰ Imẽn soat ip jedinheiro muxipanpan'uk osodop ikuğ pima. Imẽnpuye Barnabé o'ġuju ip Saulo dak. O'ġuju ip dinheiro ũm ãm itabucayũ kukukayũ be—irereayũ kukukayũ be.

12

¹ Ixeyũ ekabia be Herodes Judeuyũ kukukat osunuy. Ixe ipiat o'supi'ajoat Jesus kay itabucayũ be.

² Koap Tiago o'yaokaat pajam. Tiago'ũm oe'ũ—João wağo'ũm.

³ Icockok o'e ip Judeuyũ o'yaokaat puye—itabut'ũmayũ. Imẽnpuye Herodes Pedro o'taomũnat. O'taomũnat Judeuyũ petatam pima. Ixe epeta bima pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuptõmtẽm'ũmat'a.

⁴ Taomũn puje Pedro o'ġuõmat daomũnmũnap'a be.

— Peta kap puje Pedro oġujẽm ġuto daomũnmũnap'a bewi — Herodes o'e jewebe ma. — Ixe ekawẽn cuy oya'ijo soat etabut pe — io'e jewebe ma.

Sorarayũ o'ġuju Pedro wiwi am. 16 be sorarayũ o'ġuju. Ebadipdipayũ iwiwim o'e kabia buje. Ebadipdipayũ ġuto iwiwim o'e ip kaxicuğ. Ebadipdipayũ ġuto iwiwim o'e ip katpuje. Ebadipdipayũ ġuto iwiwim o'e ip ixima be.

⁵ Sorarayũ ma xipan cĩcã Pedro wiwim ip o'e cenapõnap puxim. Itabucayũ bit kawẽnwẽn cĩcã o'e ip Deus eju Pedro mujẽm ãm.

⁶ Herodes ma kajuk Pedro o'ġujẽm daomũnmũnap'a bewi kabia buje. Deus ekawẽn tojotjot'ukat pit o'ġujẽm ixima be. Deus ekawẽn tojotjot'ukat oajẽm Pedro kay ixé exima be. Pedro ixet osunuy daomũnmũnap'a be. Ixet osunuy xepxep sorarayũ pidase. Cem ibakirik osunuy correntebum. Sorara aġ osunuy daomũnmũnap'a exĩntabi be—badiat exĩntabi be. Wara'at tak kacũğ kadiat exĩntabi be osunuy aġ.

⁷ Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk daomũnmũnap'a be. Dao ma oikabia. Jok. Pedro o'ġujok jebum. O'ġuwurũğ.

⁸ — Daosuw! E'ãy! — io'e cebe. — Ekop cuy okay! — io'e. O'jebuedu ipi ju Pedro bakirikpu—correntebu. Waram o'jekawẽn Pedro eju Deus ekawẽn tojotjot'ukat.

— Ekamixa juy eġuõm — io'e. — Eyuk cuy eġuõm — io'e cebe. Pedro o'ġuõm.

— Eekabek cuy eġuõm — io'e. — Ejot cuy onomuju — io'e cebe.

⁹ Gebuje o'jẽm ip—Pedro, Deus ekawẽn tojotjot'ukat tak. O'jẽm ip ya bewi. Pedro o'jẽm Deus ekawẽn tojotjot'ukat nomuju. Kacũğ kay ip o'ju. Pedro itaybit ġu o'e apẽn o'jebapuk okay iam. Tũybe wexeybi Deus ekawẽn tojotjot'ukat cocom õn iãn o'e.

¹⁰ O'kap ip koapayũ değ sorarayũ değ. Waram o'ju ip. ãmap sorarayũ değ ip o'kap. Oajẽm ip kacũğ kadiat exĩntabi be. Yoboğ cĩcã osunuy. Cem cĩcã osunuy. Icaat muğẽğẽ osunuy. Ixe exĩntabi kacũğ kay wuyjẽmjẽmap exĩntabi osunuy. Ixe exĩntabi jekpiwa ma o'jewenomudip'uk. O'kap ip cedağ. Kacũğ pe ip o'jẽm. Uk'a ukpibubu dağ ip o'kap. Deus ekawẽn tojotjot'ukat Pedro o'suiwat.

¹¹ Pedro apẽn o'jebapuk cekay iam o'yaġuysan ġebuje bit.

— Wetaybit ġasū apēn o'jebapuk okay iam — io'e jewebe ma. — Deus jekawēn tojtjt'ukat o'ġudot omujēm ām daomūnmūnap'a bewi — io'e jewebe ma. — Ixe omujēm Herodes pe waokaap puxim — io'e. — Judeuyū ma waoka ojuy. Deus pit odaxijo ixeyū be waokaap puxim — io'e jewebe ma.

¹² Pedro o'ju Maria duk'a kay. Ixe Maria João Marcos xi osunuy. Ade Jesus kay itabucayū awerom osodop ip ixē duk'a be. Deus eju kawēnwēn o'e ip.

— Daomūnmūnap'a bewi Pedro juy eġujēm — i'o'e ip Deus pe.

¹³ Pedro o'ju xīntabi be. Taġtaġtaġ io'e xīntabi be. O'tomuwā tomudip'ukan. Ayacat oajēm xīntabi be—yaypan'isuat. Rode i ibutet osunuy. Oajēm abu taġtaġtaġ io'e iap co am.

¹⁴ Ixe yaypan'isuat itaybit o'e Pedro a'ōm. Icocok cīcā o'e. Xīntabi o'tomudip'uk ġu. Badi oōm jebureyū mukūyjom—itabucayū mukūyjom.

— Pedro omuy xīntabi be — io'e cebe ip.

¹⁵ — Gujeat ġu eku! — io'e ip. — Pedro ġu eku. Adaodao ma ece — io'e ip.

— Pedro ma eku — io'e. — Wadaodao ġu. Pedro ma.

— Pedro ġu eku — io'e ip. — Pedro eju jekuku'ukat acā eku—Deus ekawēn tojtjt'ukat acā — io'e ip.

¹⁶ Pedro taġtaġtaġ'i mabuk osunuy. Iōm pin o'e. Ibun pima acā xīntabi o'tomudip'uk ip. Pedro o'jojojo ip. Itabēġbēġ ip ijojom o'e.

— Pedro ma! — io'e ip.

Yaġuybabi'ūm ip o'e.

¹⁷ Imēnpit Pedro jebum o'e wēġwēġ'i ya'ōkareyap puxim.

Apēn Deus o'ġujēmat daomūnmūnap'a bewi iap o'ġuwēn cebe ip Pedro.

— Deus omujēmap cuy epeġuwēn Tiago be, warara'acayū be dak wuykitpitpiyū be—itabucayū be — io'e.

O'jēm ibocewi. Wara'at ka kay o'ju.

¹⁸ Kabia buje Pedro o'tobuxik ġu taomūnmūnyū wiwi'ukayū. Yaġuybabi'ūm'ūm ip o'e Pedro ip o'tobuxik ġu ya be buye.

— Poma xe'e o'ju Pedro? — io'e ip. — O'jenapōn xe'e? — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Herodes Pedro o'ġudocat jewekay. Te'e ma jebuywatwat'ukayū o'ġuju Pedro kudadam. Tobuxik pa'ore o'e ip.

Ibocewi Herodes o'jekawēn Pedro wiwim osodop'iaiyū be.

— Apēn Pedro o'jēm daomūnmūnap'a bewi? — io'e. Cede ba'ore o'e ip. Imēnpuye Herodes jebuywatwat'ukayū o'ġuju Pedro wiwim osodop'iaiyū aokaan.

Herodes o'jēm Judéia eipi bewi. Cesaréia ka kay o'ju. Ibo ka be osunuy.

²⁰ Herodes itakoma o'e Tiro ka watwat kay, Sidom ka watwat kay dak. Kuy bima Herodes ebekitkiyū ixaat tujowatwat'uk ip osodop Tiro ka watwat xan, Sidom ka watwat xan tak, ixaat'ūm ip ika be buye. Ġasū bit oibu'un ip ixaat tujowat am Herodes itakoma buye. Imēneju Tiro ka watwat o'je'awero ip Sidom ka watwat eju. Ixeyū Herodes buywatwat'ukat purem o'e. Ibuywatwat'ukat putet Blasto i osunuy. Ya'ōbuyxiat osunuy. O'ju ip Blasto kay. O'jekawēn ip Blasto eju.

— Ocebuywan cuy ece — io'e ip cebe. — Ecekawēn cuy Herodes eju ocewebeam — io'e ip. — Ocebikuy ixē be waram oceburem i'e am — io'e ip. O'jekawēn ceweju Herodes mudinap ojuy. Herodes tak kabia o'ġuweġūn jekawēn ām jebekitkiyū eju.

²¹ Ixe ekabia bima ade jījā iboceayū o'je'awero ip cekay. O'je'awero ip Herodes a'ījo am. Herodes jesay o'ġuōm—idip cīcāat. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Idip cīcāat pe oabik. O'jekawēn cīcā aweromayū be. Kawēnwēn pima aweromayū o'jewāwā ip ya'ōberen.

²² — Aġokatkat ġu teku—oceweju kawēnwēnat—Deus acā! — i napa ma o'e ip.

Ixe Herodes jewexe ya'ōbuyxi jījā.

— Deus ġu òn. Deus kukap puxim ġu juy epe'e okuġ — i'ùmġu o'e. — Deus acá ya'òbuyxi—òn pit ka'ùma — i'ùmġu o'e cebe ip.

²³ Imēnpuye Deus ekawēn tojtjot'ukat Herodes o'ġuwātaxipin. Nasēġpu o'tūnpu'o'o. Oe'ū.

²⁴ Imēneju adeayū Deus ekawēn o'ya'ljjojo ip. Soat kaka daġayū o'ya'ljjojo ip.

²⁵ Barnabé, Saulo dak dinheiro o'tujowat Jesus ebekitkiyū be—Jerusalém ka beayū be.

13

¹ Dinheiro ūm puje ip o'jepit Antioquia ka kay. João Marcos o'ju ceweju ip. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū osodop ip Antioquia ka be, Deus ekawēn imutaybit-bin'ukayū dak. Ibūrū ma ibutet osodop ip: Barnabé, i. Simão i, Lúcio i, Manaém i, Saulo i. Ibūrū ma ibutet osodop ip. Simão xepxep putet osunuy. Wara'at ibutet Topayōn i osunuy. Lúcio Cirene ka bewiat osunuy. Manaém o'yaypan Herodes eju, Galiléia eipi kukukat eju.

² Deus biōġbuk o'jekawēn ixeyū aġokatkiyū eju. Awerom ip osodop. Deus eju kawēnwēn pima, jekpiwan ma jewemurenuren pima dak, Deus biōġbuk o'jekawēn ceweju ip.

— Ōn ma kuy Barnabé otaē kapik am owebeam, Saulo dak — io'e. — Imēnpuye ixeyū juy epeġujēm kapik am owebeam — io'e cebe ip.

³ Deus eju kawēnwēn pima, jewemurenuren pima dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū Barnabé o'ġujēm ibocewi, Saulo dak. O'jewebumōġ ip Saulo abi jeje, Barnabé abi jeje dak. Imēn o'ġujēm ip Deus a'ōbi.

⁴⁻⁵ Imuju'ibiyū o'ju Chipre eipi kay—tip'aweroroboġ kay. Tip'aweroroboġ putet Chipre i osunuy. Saulo o'ju Barnabé eju. João Marcos o'ju ixeyū buywatwat'ukan. O'ju ip apēn Deus biōġbuk o'e cebe ip iap taġ. O'ju ip Selêucia ka daġ Chipre eipi kay cum pima. Selêucia ka tiboġcīcāati wābū osunuy. Oajēm ip. Jay. Oōm ip kobexixi be Selêucia ka be bima. O'timudek ip kobexixi daġ. Oajēm ip Salamina ka be—tip'aweroroboġ pe.

Iboce yajēm puje Deus ekawēn o'ġuwēnuwēn ip. Oōm ip Judeuyū e'aweroroap'a be Deus eju kawēnwēnap'a be. Deus ekawēn muwēn ām ip oōm.

⁶⁻⁸ Soat tip'aweroro daġ oekuku ip Deus ekawēn muwēnuwēn. Pafos ka be ip oajēm. Wamoat o'tobuxik ip ibo ka be. Wamoat putet Barjesus i osunuy. Barjesus xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Elimas i osunuy. Judeu osunuy wamoat. Ibukaypat osunuy. Ixe Barjesus tip'aweroroboġ watwat muġuykuku'uk osunuy.

— Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat òn — io'e'e cebe ip napa ma.

Ixe wamoat Sérgio Paulo eju osunuy—iecuġap eju. Sérgio Paulo itaybit cīcāat osunuy.

Gebuje Sérgio Paulo Barnabéyū o'tomuwā. Deus ekawēn co am o'tomuwā ip.

— Deus ekawēn cuy eġuwēn owebe — Sérgio Paulo o'e cebe ip.

Sérgio Paulo ma Deus ekawēn co pin cīcā osunuy. Barjesus pit ibu'u o'e Sérgio Paulo be Deus ekawēn coan. Imēnpuye Barjesus Barnabéyū awēġ o'yawēġmukērērēn. O'yawēġmukērērēn ibu'u jījā buye Sérgio Paulo be Jesus kay itabut am. Barjesus Sérgio Paulo mubu'un ojuy osunuy Jesus kay itabucap puxim.

⁹⁻¹² Gebuje Saulo o'jeak cīcā wamoat kay—Barjesus kay. Kūyjobit cīcā o'e Deus biōġbuk a'ō kay. Ya'òpuruġ o'jekawēn Barjesus pe—wamoat pe.

— Satanás ebekit ēn — io'e. — Xipacat kay ġu ēn—pūġ em tak ka'ùma — io'e. — Wuymuġuykukukum ēn — io'e. — Soat em ēn ikērēat mujurūġrūġ — io'e. — Deus e ie cūġ. Ēn pit wara'acayū mubu'u'un Deus e daġ cekuap puxim ip. Ēn ikērēat mujurūġrūġap epereperem ġu. Imēnpuye Deus ipiat supi'ajoat ewebe ġasū — io'e. — Deus jetamu'ūm cuk adi ikērēat eġujurūġrūġ iap teim. Ade kabia ġu eta'ūm ecesūy pūġpūġ ā — io'e wamoat pe—Barjesus pe.

Wamoat dao ma o'suta'ūm. Wuyjojom ġu o'e. Warara'acat kudadam o'e jeba co am—jedujowat am. Imēneju iecuġap Sérgio Paulo oitabun Deus ekawēn kay.

Deus ekawēn imutaybitbin osodop ip Barnabéyũ. Paulo xepxep ibutet osunuy—Saulo i, Paulo i dak. Paulo i ibutet osunuy Grego a'õm. Saulo i ibutet osunuy Hebreu a'õm. Sérgio Paulo wuykukukat ekawēn kay jĩã osunuy.

¹³ Gebuje Paulo o'jẽm Pafos ka bewi, cewejuayũ dak. O'ju ip Perge ka kay Panfília eipi beatka kay. Kobexixi dağ ip o'ju.

Gebuje João Marcos o'jepit Jerusalém ka kay. Oibu'un Paulo eju, Barnabé eju dak. O'jeok cewejuwi ip.

¹⁴ Gebuje Paulo oajẽm Antioquia ka kay, Barnabé dak. Ijop Antioquia ka Síria eipi be ğu osunuy—Pisídia eipi be osunuy.

Sábado bima o'ju ip Judeuyũ e'aweroroap'a kay—Deus eju kawēnwēnap'a kay. Oabik ip.

¹⁵ Moisés ekawēntup o'tupcoco ip, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ ekawēntup tak. Uk'a kukukayũ o'jekawēn Pauloyũ eju.

— Ocebureyũ — io'e. — Wuymucokcok am Deus ekawēn muwēn pin pima juy epeyekawēn — io'e ip.

¹⁶ Gebuje Paulo o'ãy jekawēn ãm. Wěğwěğ'i o'e jebum iğo'a beayũ muymũğ ãm. O'jekawēn cebe ip.

— Tapupuyũ — io'e. — Pũğpũğ ey'in Israel naxeğebitbit—Judeuyũ. Warara'acayũ Deus kay eyetabut Judeuyũ etabucap puxim — io'e. — Eya'õpicũğcũğ cuy wa'õ kay — io'e.

¹⁷ — Deus kuyjeayũ o'taẽ wuy'in. Judeuyũ ma o'taẽ jebekitkiyũm. Wuyetabut ixe Deus kay — io'e. — Deus ip o'ğ'acoğ cĩcã Egito eipi be bima — io'e. — Xipan cĩcã ip o'jukuk. Egito eipi bewi ip o'tujujẽm, ya'õbaca jĩã buye.

¹⁸ Uk'a'ũmat tağ oekuku ip pũğ koato ğu—40 koato bun. Deus yukpiceğe ğu bit ikuğ ip osunuy kũyjobit ğu ma'ğ'ũ ip.

¹⁹ Deus 7 be ipi watwat o'ğ'ũmu'ũm Canaã eipi watwat. Imu'ũm puje cebekitkit Canaã eipi o'jat jeipim — io'e.

²⁰ — Gebuje Deus ibimãmãmãayũ ekawēn coco'ukayũ o'jomuy kuyayũ kukukan. Canaã eipi be osodop ip ade jĩã koato—450 koato. Jekawēn muwēnuwēn'ukayũ o'jomuy ğũyjom ixeyũ mukũyjojo'ukayũm.

²¹ Samuel koap osunuy Deus ekawēn muwēnuwēn'ukan. Guyjom kuyjeayũ o'e Deus pe: “Ağokatkat cuy ejomuy oceukukan,” i — io'e Paulo.

— Imēnpuye Deus Saulo o'jomuy Canaã eipi watwat kukukan kuyayũ kukukan. Saulo Quis ipot osunuy. Ixe Benjamim diwat osunuy. Ixe Canaã eipi watwat kukukat osunuy 40 koato.

²² Deus oibu'un Saulo be jebekitkiyũ kukukan. Ixe o'ju'uk jebekitkit kukap puxim — io'e.

— Gebuje Deus Davi o'jomuy jebekitkit kukukan Saulo dieğ. Davi Deus ebekitkit kukukat osunuy Deus bikuyap tağ. Deus imēn Davi o'ğuwēn:

Wetaybit Davi soat em obikuyap tağ jekukum iam, i. Ixe Jessé ipot wa'õ kay jekukum soat em ma, i.

²³ Deus imēn Davi o'ğuwēn. Deus o'e kuyje:

Davi naxeğebitbit oğuju eydaxijo am, i — io'e Paulo.

— Gebuje Deus Jesus o'ğuju Judeuyũ daxijo am apēn cuk adi o'e'e'e iap tağ — io'e. — Jesus Davi naxeğebit osunuy.

²⁴ João Batista oajẽm Jesus adeayũ mutaybitbin awap. Imubatisasan oeku. Ixe João Batista o'e Judeuyũ be: “Eyğuyçũğcũğ cuy epesop ikēreät kuğ puye,” i. “Ikēreät mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i. “Epeyewemubatisasaan cuy,” i.

²⁵ — João jekapikap eperem pima, imēn o'e Judeuyũ be: “Tũybe ěn Deus emunaẽ iãn eyju e'em owebe,” i. “Eyxe õn Deus emunaẽ,” i. “Eyemuwiwi ğu õn pit,” i. “Ya'õbuyxi

jĩjãat omuyku onomuju,” i. “Õn pit wa'õbuyxi ġu,” i. “Cedağ ġu owebe we'atoro am suiuk muwekap am wa'õbuyxi'ũm puye,” i.

João imẽn o'e — io'e Paulo.

²⁶ — Obureyũ — io'e. — Pũğpũğ ey'in Abraão naxeğebitbit. Warara'acat ey'in Judeuyũ ġu. Inaka eyetabut Deus kay Judeuyũ etabucap co'i — io'e. — Deus wuydaxijojoap awẽğ o'yawẽğmuwẽn wuywebe — io'e.

²⁷ — Imẽnpit Jerusalém ka watwat itaybit ġu o'e Jesus wuydaxijojo'ukat iam. Ika kukukayũ dak itaybit ġu o'e ip iboam. Soat jebodoydoyap kabia be Judeuyũ ya'õberen tupcoco'uk ip osodop je'aweroroap'a—Deus ekawẽnmuwẽnuk'ukat emudupmubararaktup. Soat Sábado bima ip tupcoco'uk osodop. Imẽnpit itaybit ġu ip apẽğape xe'e ijoptup ekawẽn iam. “Jesus cuy je'ũ ikẽrẽat kuğ puye,” io'e ip napa ma. Kuyje Deus ekawẽn muwẽnuk'ukat ip o'e'e'e iap tağ Jesus o'yaoka ip — io'e Paulo.

²⁸ — Ixeyũ mo o'jekawẽn Pilatos eju—iecugap eju. Jesus ikẽrẽat o'jukuk ġu—pũğ em tak ka'ũma. Inaka “Jesus cuy eyaokaat,” i mo o'e ip Pilatos pe.

²⁹ Imẽn ibararak opop Deus ekawẽn tup pe. Soan o'e'e ip Jesus pe apẽn Deus emunaẽ jukuk ip iaptup ekawẽn tağ. Apẽn ip o'tupmubarararak iap ekawẽn tağ o'jebapuk ġasũ — io'e.

— Iğodup ekawẽn tağ soat ebapuk puje warara'acayũ ma Jesus'ũm jebit mo o'ğukop korosa ejuwi. Witabikũy be adi o'jomõğ ip.

³⁰ Deus pit waram Jesus o'ğutait. O'ğuyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi — io'e.

³¹ — Gebuje waram o'jetait'iat o'jojojo ip Jesus eju oekukuiayũ. Ibun oeku ip ceweju—Galiléia eipi bewi ceweju o'jẽm'iyayũ—Jerusalém ka kay ceweju o'ju'iyayũ. Ade kabia ceweju oeku ip waram o'jetait'iat eju — io'e.

— Gasũ ixeyũ ma icẽmãn Jesus muwẽnuk'ukat Judeuyũ be. O'jojojo ip iap muwẽnuk'ukat ip ġasũ.

³²⁻³³ Oceju dak kawẽn idipat muwẽnuk'ukat eywebe. “Waram wemunaẽ oğutait waram ce'ũap puxim,” io'e Deus kuyje wuydobuyũ'ũm'ũm pe. Gasũ Jesus o'ğutait apẽn cuk adi o'e'e'e iap tağ. Imẽn e'em Deus ekawẽnup—Salmodup—jebidododonaptup—xepxeptupatup:

“Èn okpot,” i'e'em Deus, i. “Gasũ õn ebay oce,” i'e'em Deus, i. Imẽn e'em Salmodup.

³⁴ — Kuyje Deus o'e: “Waram wemunaẽ oğutait waram ce'ũap puxim,” i. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

“Xipacat oğũm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. “Obu'u ġu xipacat ùm ãm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. Xipacat oğũm ewebe apẽn cuk adi ocecece Davi be iap puxim, i.

³⁵ — Imẽn e'em wara'atup pe jebibododonaptup—Salmodup:

Wetaybit ekpot'ũm iwan ġu ãn ierepap puxim iam, i. A'õ kay kũyjobit cĩcãat iwan ġu ãn, i.

Ixe imẽn Jesus o'ğuwẽn. Imẽn e'em Salmodup — io'e.

³⁶ — Icẽmãn Davi'ũm oe'ũ. Itabẽğ puje Deus ekawẽn tağ oekukuku — io'e. — Icẽmãn Davi'ũm o'jomõğ ip witabikũy be jedobuyũ'ũm'ũm etaypi tẽğ. Davi'ũm ma oierrep.

³⁷ Jesus'ũm pit oierrep ġu Deus waram o'ğutait puye — io'e.

³⁸ — Obureyũ — io'e. — Eyetaybin cuy epesop Deus ikẽrẽat uk'uğ wuywebewi Jesus oe'ũ buye iam. Ixe Jesus muwẽnuk'ukat ãn eywebe.

³⁹ Moisés ekawẽn tağ jekukum pima wuya'õbaca ġu juk adi ajop waram ikẽrẽat kukap puxim. Jesus kay wuyetabut pima bit Deus ja'õbacaap ùmũm wuywebe waram ikẽrẽat kukap puxim — io'e.

⁴⁰⁻⁴¹ Imẽn e'em Deus ekawẽn muwẽnuk'ukat emudupmubararaktup—kuyayũ emudupmubararaktup:

Eyetabut'ũm cĩcã eyju! i. Eybu'u jĩjã eyetabut am okay, i. Eyetabẽgbẽg cuy epesop! Epeap eyetabut'ũm puye, i. Ōn Deus. Eywebe i'e ba'oreap oğubapuk eyetabutpe, i. Imẽnpit eyetabut'ũm okay epe'e, i. Warara'acat pe eymukũyjo buje dak, eyetabut'ũm okay epe'e, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emudupmubararaktup — Paulo o'e.

— Eyday'em'um cuy epesop Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'e'e iap tag je'bapukap puxim eywebe — io'e cebe ip—Judeuyũ be.

⁴² Je'aweroroap'a bewi Pauloyũ jẽm puje, Judeuyũ o'jekawẽn ceweju ip.

— Waram cuy epe'e ocemukũyjom iboam — io'e ip. — Wara'at Sábado juy ejot ġuto — io'e ip Judeuyũ.

⁴³ Ce'awero epere buje tak ġu ip o'ju Pauloyũ kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak—Judeuyũ etabucap co'i Deus kayayũ. Pauloyũ o'jekawẽn ceweju ip.

— Soat em ma Deus xipan wuykuğ — io'e ip. — Soat em cuy ġebum epesop iboap kay — io'e ip Pauloyũ.

⁴⁴ Waram pimaat esábado tak ġu o'je'awero Deus ekawẽn com iğo ka beayũ.

⁴⁵ Adeayũ e'aweroap tobuxik puje Judeuyũ oitabutkarey Pauloyũ kay. Paulo ip o'ya'õmuwarururun—Jesus kay itabut'ũmayũ. O'jomuymuy jĩjã ip.

⁴⁶ Gebuje Pauloyũ iparara'ũm cĩcã o'jekawẽn ceweju ip—Judeuyũ eju.

— Cedağ osunuy ocewebe koam Deus ekawẽn muwẽn am eywebe, eyju Judeuyũ buye — io'e. — Cekawẽn kay ġu eyju bit — io'e. — Eybu'u Jesus pe eydaxijoan, eywebe ipiat'ajoap puxim — io'e. — Eybu'u eyağuyisum eyekuam — io'e. — Imẽnpuye warara'acat pe juy oceğuwẽn Deus ekawẽn—Judeu'ũmayũ be — io'e.

⁴⁷ — Imẽğam Deus cuk ocemuju. Kuyje Isaĩsat Cristo o'ğuwẽn. Imẽn o'e:

Ōn cuk enaẽ wekawẽn muwẽn am Judeu'ũmayũ be, i. Kabia buje wuyetaybit wuyeku am, i. Imẽnpuxim wekawẽn co buje Judeu'ũmayũ itaybit je'e apẽn Deus soat taxijojom iam, i. Soat wekawẽn kayayũ otaxijo, i.

Imẽn Deus o'e kuyje — io'e Paulo. — Imẽnpuye Judeu'ũmayũ be juy oceğuwẽn Deus ekawẽn — Paulo o'e.

⁴⁸ Judeu'ũmayũ icokcok cĩcã ip o'e iboap co buje.

— Ka'ũmğu Deus ekawẽn co'i xipat — io'e ip. Soat itabut o'e Jesus kay, jexe jenuy am Deus emunaẽyũ.

⁴⁹ Gebuje Jesus kay itabucayũ wuykukukat ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn soat pe itaybit'ũmayũ be. Soat ibo eipi dağ oekuku ip wuykukukat ekawẽn muwẽnuwẽn.

⁵⁰ Judeuyũ oitakomãn Pauloyũ kay. O'jewawẽ ip ağokatkayũ eju—ibo ka kukukayũ eju. Aoyũ eju dak o'jewawẽ ip—ya'õbuyxiayũ eju. Ixeyũ aoyũ Deus a'õ kay ip osodop. Imẽnpit itakoma ip o'e Pauloyũ kay.

Pauloyũ ip o'yawẽğmukẽrẽrẽrẽn. Imẽnpuye soat ip itakoma jĩjã o'e Pauloyũ kay. Jeipi bewi ip o'ğujẽm.

⁵¹ O'jẽm Pauloyũ. Jesandália ip o'ğupoypoy ibo ka bewi jejẽm puje “Eyukpiwat Deus xe ocekawẽn co pin'ũm puye” i'e am ibo ka watwat pe.

⁵² Itabucayũ bit icokcok cĩcã o'e—Antioquia ka beayũ. Ibiõğbuk xipacat cebe ip osunuy.

14

¹ Icônio ka kay ip o'ju Pauloyũ. Oõm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Kawẽn idipat o'ğuwẽn ip iğo'a be. Imẽnpuye tak ġu ip oitabun Jesus kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

² Judeuyũ kukukayũ bit Pauloyũ o'yawẽğmukẽrẽrẽn—itabut'ũmayũ. O'yawẽğmukẽrẽrẽn ip Judeu'ũmayũ be cekayap puxim. Imẽnpuye itakoma o'e ip Pauloyũ kay Judeu'ũmayũ.

³ Gebuje Pauloyũ wuykukukat o'ġuwẽnuwẽn soat pe—Icônio ka watwat pe. Ibun cĩcã ip osodop ibo ka be. Pũġ kabia ġu ip osodop Icônio ka be, ade oitabun Jesus kay buye. Iparara'ũma wuykukukat o'ġuwẽnuwẽn ip.

— Deus xipan soat kuġ wuykuġ — io'e'e ip. Wuywebe i'e ba'oreap o'ġubapukpuk ip Deus a'õbi. Deus a'õbacaap o'ġubapukpuk ip soat etabutpe. Deus ibo ka watwat o'ġutabun Pauloyũ ekajwẽn kay.

— Paulo icẽmãn e'em — io'e ip.

⁴ Imẽneju pũġ taġ ġu o'e ip Icônio ka watwat—wara'at taġtaġtaġ ma. Pũġpũġ ixeyũ'in Judeuyũ kay ip o'e. Warara'acayũ bit Jesus emumujuyũ kay o'e.

⁵ Gebuje pũġpũġ Icônio ka watwat o'jekawẽn jeka kukukayũ eju—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

— Ikẽrẽm cuy ip ajukuk. Ayabuġbuġ cuy ip wita'am — io'e ip.

⁶ Pauloyũ jaoka ojuyap o'yawẽġtobuxik. Imẽnpuye dao ma o'jẽm ip Icônio ka bewi. Wara'at ka kay ip o'ju. Listra ka kay ip o'ju Derbe ka kay dak, iġo ka korerenatka kay dak. Ixeyũ ka Licaõnia eipi be opop.

⁷ Kawẽn idipat muwẽnuwẽn oekuku ip soat kaka daġ soat pe ya'ĩjo am.

⁸ Taokẽrẽat kay Pauloyũ oajẽm. Taokẽrẽat Listra ka be osunuy. Ikap'isum pin ma taokẽrẽ osunuy. Cexĩġxĩġ pa'ore osunuy.

⁹ Soat Paulo o'e'eiap o'ya'ĩjojo. Paulo o'jeak cĩcã cekay.

— Deus kay tekku itabut jemu'adaam — Paulo o'e jewebe ma.

¹⁰ O'jekawẽn taokẽrẽat pe.

— E'ã — io'e. — Cũġ'i ece — io'e ya'õberen cebe.

Taokẽrẽ tũibit o'ã. Xipan o'jexĩġxĩġ.

¹¹ Paulo be imu'ada buje, o'jewãwã ip ya'õberen Listra ka watwat.

— Deusyũ o'kop wuykay! — io'e ip ja'õm. — Aġokatkayũ jojo'i ip! — io'e ip jewebe.

Tũybe Pauloyũ deusyũ iãn o'e ip. O'jewãwã ip Paulo a'õm ġu—ja'õm ma.

¹² — Wuyedeus tekku! — io'e ip napa ma. — Júpiter tekku! — io'e ip Barnabé muwẽnuwẽn.

— Wuyedeus tedaku! — io'e ip napa ma. — Mercúrio tekku! — io'e ip Paulo muwẽnuwẽn.

Imẽn o'e ip Paulo cekawẽnxi buye. Listra ka watwat edeusbaro butet Júpiter i osunuy, Mercúrio i dak.

¹³ Ixeyũ edeusbaro duk'a kukukat oajẽm Pauloyũ kay—Júpiter tuk'a kukukat. Biopak o'tujuajẽm. Yaoka ojuy ip imupik am Pauloyũ wap. Tũybe deus iãn o'e ip. Tumũntitit o'titujuajẽm biopak akãrãũ eju titmukirik am Pauloyũ ya'õbuyxi cekay ip puye. O'tujuajẽm ip aġoka ekorara exĩntabi be. Júpiter tuk'a iboce o'yanuy. Tũybe teyũku wuyedeusyũ iãn o'e ip.

¹⁴ Apẽn e ojuy ip ocewebe iam jetaybin puje, yaġuybabi'ũm cĩcã Pauloyũ o'e.

— Tũybe oceju deusyũ iãn o'e ip — io'e Paulo jebure be—Barnabé be.

Jesay o'ġuwek ip jaġuybabi'ũmap mubapuk am ibo ka watwat pe.

Pauloyũ o'jedau ajẽmayũ kay. O'jekawẽn ceweju ip.

¹⁵ — Tapupuyũ — io'e. — Imẽn ġu juy epe'e ocewebe! — io'e. — Deus ġu oceju—aġokatkayũ acã! — io'e. — Oceju dak eyjo'i ma — io'e. — Ocajẽm ijoce kawẽn idipat muwẽn ãm eywebe. Eymubu'un am eyedeusbaroyũ kay ocajẽm ijoce. Te'e ma eyetabut ixeyũ kay — io'e ip Listra ka watwat pe. — Deusbaroyũ kay eyetabucap cuy epeyepere! — io'e. — Deusat kay juy eyetabun epesop. Deusat soat em itait omuy. Ixe kay acã eyetabun cuy epesop — io'e. — Ixe kabi o'ġuġẽ, ipi dak. Tiboġ cĩcãati dak o'timuġẽ. Ixe soat o'ġuġẽ—kabi daġat, ipi daġat tak, tiboġ cĩcãat daġat tak — i'e'em ip.

¹⁶ — Deus kuyjeayũ o'jepere jekpiwan ma ip jeku am—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak — io'e.

¹⁷ — Imẽnpit Deus xipacan e'e'uk osunuy soat peam ijodiat peam. Imẽn õn soat podi ma xipat iam wuymutaybitbin. Ixe muba'at muajẽmjẽm kabi bewi wuywebe. Ixe

kadai mu'aypapan wuywebe i'o am. Deus soat em wuyemukaypinut ũmũm wuywebe wuymucokcok am. Deus iměn xipan wuykuḡ ibikuy wuywebe wuyetabut am cekay buye — io'e ip.

Iměn Paulo Lистра ka watwat o'ḡutaybin Deus ekawěn.

¹⁸ Lистра ka watwat biopak aoka ojuy jĩã tũybe Pauloyũ deusyũ iãn o'e ip puye. Pauloyũ bit o'ḡubu'un ip biopak aoka am.

¹⁹ Judeuyũ oajēm Pauloyũ kay—itabut'ũmayũ. Oajēm ip Antioquia ka bewi, Icônio ka bewi dak. Lистра ka be ip oajēm. Ade o'ḡubu'un ip Pauloyũ kay. O'ḡutakomãn ip cekay ip.

Iměnpuye Paulo o'yabuḡbuḡ ip yaokaap ojuy. Kururuḡ Paulo o'tujujēm ip jeka bewi—Lистра ka bewi. Kacũḡpe o'jepere ip. Tũybe oe'ũ iãn o'e ip.

²⁰ Paulo bit o'ã Jesus kay itabucayũ cekay ce'awero buje. Waram oãm Lистра ka be.

Kuyaje Paulo o'kop Derbe ka be Barnabé eju.

²¹ Kawěn idipat o'ḡuwěnuwěn ip Derbe ka watwat pe. Iměnpuye tak ḡu oitabun ip Jesus kay.

Gebuje o'jepit ip jedocap e daḡ ma. Lистра ka daḡ ip o'jepit Icônio ka daḡ tak, Antioquia ka daḡ tak.

²² Jesus a'ōkayayũ jojom ip o'jepit. Ixeyũ a'ōmucanucan oekuku ip. Yawěwēm ip oekuku. Paulo o'jekawěn ceweju ip.

— Jesus kay eyetabucap cuy epeyepere ḡu — io'e. — Jesus kay wuyetabut pima, warara'acat ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e.

— Guyjom pit Deus xe acesop. Ixe soat kukukan pima, cexe ma acesop soat ya'ō kay kũyjobit pima — io'e cebe ip.

Paulo soat kaka daḡ oeku Barnabé eju.

²³ Ixeyũ dak aḡokatayũ o'taē Jesus day itabucayũ kukukayũm. Soat kaka daḡwi o'taē ip. Jekpiwa ma o'jewemurun ip jekawěn ãm Deus eju. Deus eju o'jekawěn ip o'taē'ibiyũ beam. Iměn o'jekawěn ip Deus eju:

— Ocekukukat — io'e ip Jesus pe. — Iteyũ aḡokatayũ juy ejukuk xipan, ekay itabut ip puye — io'e ip Deus pe.

²⁴ O'kop ip Panfília eipi daḡ, Pisídia eipi daḡ tak.

²⁵ Gebuje waram Deus ekawěn o'ḡuwěnuwěn ip Perge ka be. Atália ka daḡ ip o'kop.

²⁶ Antioquia ka kay ip o'ju waram. Kobexixi daḡ ip o'ju. Koap jejēmap ka be ip oajēm—Antioquia ka be.

— Xipan cuy ixeyũ ejukuk kapikpiḡ pima—ekawěnmuwěnuwěn pima — i mo o'e itabucayũ Deus pe ibo ka be koap cēm pima.

²⁷ Oajēm ip maḡuto Antioquia ka be jekapikap o'jepere ip puye. Paulo ekawěn co am o'je'awero ip soat Jesus a'ōkayayũ.

Gebuje Paulo apěn Deus ixeyũ buywatwanap o'ḡuwěn cebe ip. Apěn soat kaka daḡ oekuku ip iap o'ḡuwěn.

— Deus juk adi oca'ōmucanucan osunuy Jesus muwěnuwěn pima — io'e. — Judeu'ũmayũ be ocemuju jekawěn muwěn ãm — io'e. — Tak ḡu ip oitabun Jesus kay — io'e cebe ip.

²⁸ Ibo ka be osodop ip ũm kaxi. Jesus a'ōkayayũ xe osodop ip ibun ma.

15

¹ Judeuyũ o'ju Antioquia ka kay—Judéia eipi bewiayũ. Oajēm ip.

Gebuje cedaḡ ḡu Jesus kay itabucayũ o'ḡutaybin ip—Judeu'ũmayũ o'ḡutaybin ip.

— Moisés ekawěn taḡ eyedaypu'aḡobixeedakat'ũm pima, Deus jeydaxijo ḡu — io'e ip napa ma itabucayũ be.

² Iměneju Pauloyũ o'jewa'ōxikxik cĩcã ceweju ip Judéia eipi bewiacat eju. Iměnpuye Jesus a'ōkayayũ itaybin pin o'e ip apěn ḡu paxi cũḡ ma wuyxe iam.

— Acesuxeedakat tu Moisés ekawěn taḡ? Acesuxeedakat ḡu xe'e? — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye ip Paulo o'gju Jerusalém ka be, Barnabé dak, jebureyũ dak.

— Jerusalém ka be juy epeju — io'e ip. — Epeju juy jekawēn ām Jesus emumujuyũ eju—itabucayũ kukukayũ eju dak — io'e ip. — Epeyewawē juy ceweju ip. “Acesuxeedakat tu Moisés ekawēn tağ? Acesuxeedakat ġu xe'e?” i juy epe'e cebe ip — io'e ip.

³ Pauloyũ o'jewemuwēn cebe ip. O'jēm ip Antioquia ka bewi.

O'ju ip itabucayũ kukukayũ kay. Cucum pima Fenícia eipi dağ o'kop ip, Samaria eipi dağ tak. Soat ka dağ o'je'awero ip itabucayũ eju cucum pima.

— Ade jĵã Judeu'ũmayũ kuyap jetabucap o'jepere ip — io'e ip. — Jesus kay ip oitabun — Pauloyũ o'e cebe ip.

Icokcok cĳã ip o'e itabucayũ iboap awēğ tobuxik puje—Fenícia eipi watwat, Samaria eipi watwat tak.

⁴ Oajēm ip Jerusalém ka be. O'ju ip itabucayũ kukukayũ kay. Itabucayũ kukukayũ ip o'tobede, Jesus emumujuyũ dak, wara'acayũ itabucayũ dak. Itabucayũ kukukayũ o'je'awero ip cexe.

Gebuje Paulo o'jekawēn cebe ip.

— Deus cuk adi ocebuywatwatn kawēn idipat muwēn ām — io'e. — Pũğ ġu Judeu'ũmat oitabun Jesus kay—ade jĵã ma! — io'e Paulo.

⁵ Pũğpũğ pit Fariseuyũ o'āy Paulo mukorēm ām—Jesus kay itabucayũ.

— Ixeyũ dak cuy Moisés ekawēn tağ jeku, itabut ma'ġu ip Jesus kay — io'e ip. — Jedaypu'ağobixeedakat cuy ip cekawēn tağ — io'e ip te'e ma. Imēnpuye Pauloyũ o'jewa'õxixik cĳã Fariseuyũ eju.

⁶ Gebuje Jesus emumujuyũ o'je'awero ip Jesus kay itabucayũ kukukayũ eju. O'jewawēwē jĵã ip.

— Apēntak cedağ wuywebe Judeu'ũmayũ mutaybit am Jesus kay itabun ip puje? — io'e ip jewewebe. — “Moisés ekawēn tağ cuy epeku,” i du ace'e cebe ip? Imēn ġu xe'e ace'e cebe ip? — io'e ip jewewebe.

⁷ O'jekawēn cĳã ip jeweweju jewemudin ām. Ibun cĳã ip o'jewa'õxixik wara'at tağtağtağ i'eap puxim.

Pedro o'jekawēn soat pe aweromayũ be.

— Okitpitpityũ — io'e. — Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawēn kay — io'e. — Kuy bima Deus onaē kawēn idipat muwēn ām Judeu'ũmayũ be. Eyetaybit iboam — io'e. — Ixe mo omuju ibikuy osunuy ixeyũ mutabut am jekay buye.

⁸ Deus itaybit apēn wuyju jewağuyğuy iam — io'e.

— Ixe mo jebiõğbuk o'ğudot Judeu'ũmayũ kay apēn wuykay o'ğudot iap co'i. Imēn Judeu'ũmayũ kay dak òn iam wuymutaybitbin o'e Deus.

⁹ Soat ipi dağayũ ibit ma Deus xe. Soat jewejojo'i ma ip cexe. Imēnpuye Deus ikērēat o'ju'uk Judeu'ũmayũ bewi Jesus kay ip itabut puye. O'ju'uk apēn wuywebewi ikērēat o'ju'uk iap co'i — io'e.

¹⁰ — “Cedağ ġu Deus pe jebiõğbuk muõm ām cebe ip, Moisés ekawēn tağ ġu ip puye,” i du eyju e'em? — Pedro o'e. — Iba'ore osunuy wuydobuyũ'ũm'ũm pe ixe ekawēn tağ jeku am. Wuywebe dak iba'ore. Iba'ore kuka o'e Judeu'ũmayũ be dak. Imēnpuye “Moisés ekawēn tağ cuy epeku,” i'ũmğuy juy ace cebe ip—Jesus kay itabun'isuayũ be.

¹¹ Wuykukukat Jesus wuydaxijojom cekay wuyetabut puye. Wuydaxijojom xipan wuykuğ puye. Imēnpuxim Judeu'ũmayũ dak idaxijo itabun puje ip — Pedro o'e.

¹² Guyjom Pauloyũ o'jekawēn aweromayũ be.

— Deus mo ocemuju kawēn idipat muwēn ām Judeu'ũmayũ be — io'e. — Deus a'õbi juk adi wuywebe i'e ba'oreat oceğubapukpuk soat etabutpe — io'e. — Deus soat podi ma ya'õbaca iap juk adi oceğubapukpuk itabutpe ip — io'e ip aweromayũ be. Soat ip mũğ osodop ya'ĩjojom.

¹³ Guyjom Tiago o'jekawēn aweromayũ be.

— Okitpitpityū — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wekawēn kay.

¹⁴ Simão Pedro ekawēn epeya'ījojo kuy — io'e. — Deus xipan Judeu'ūmayū kuḡ iam wuymukūyjojo — io'e. — Deus Judeu'ūmayū o'taē itabut am jekay. Ixeyū dak o'taē jebekitkiyūm — io'e.

¹⁵ — Iboap o'jebapuk kuyayū ekawēn taḡ—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudup-mubararaktup ekawēn taḡ — io'e. — Imēn e'em iboaptup:

¹⁶ “Ōn Deus,” i. “Waram ocepit ya'at'ibit'a mudim am—Davi duk'a mudim am,” i. “Yadipat'am je'e ma'ḡuto,” i. “Soat xe ijodiat xe wa'ōbuyxian oḡuy apēn Davi ya'ōbuyxi osunuy iap co'i,” i. “Obikuyap taḡ jeku ip waram,” i.

¹⁷ “Soat kaka daḡacat itabut je'e okay Judeu'ūmayū,” i. “Webekitkiyūm je'e ip,” i.

¹⁸ Imēn wuykukukat e'em, i. Kuyje ma iboap o'ḡuwēn, i.

Imēn e'em iboaptup — io'e Tiago. — Imēn cuk adi Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e'e Deus a'ōbi — Tiago o'e.

¹⁹ — “Imēnpuye Judeu'ūmayū kaykay ḡu juy ajop,” i ōn e'em — io'e Tiago. — “Jesus kay itabun'isuayū kaykay ḡu juy ajop,” i ōn e'em — Tiago o'e. — Iboam acā juy ace Judeu'ūmayū be—itabun'isuayū be:

²⁰ Deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Wara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop, wara'at itop kaykay ḡu dak, i. Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ḡu, i.

Iboam acā juy ace Judeu'ūmayū be—itabun'isuayū be — Tiago o'e.

²¹ — Kuy bin ma opop Moisés ekawēn wuymutaybitbin'ukayū soat kaka daḡ — io'e. — Gasū dak soat kaka daḡ opop ip. Soat Sábado cekawēntup cocom ip wuy'eaweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iboam acā juy ace cebe ip — Tiago o'e.

— Imēn cuy ace! — io'e ip aweromayū.

²²⁻²³ Soat ce'awero'ibiyū Tiago be jawēwēap kay ip o'e—soat Jesus emumujuyū, soat itabucayū kukukayū dak, soat itabucayū dak.

Gebuje Jesus emumujuyū cartadup o'tupmubararak itabucayū kukukayū. O'tupmubararak ip tup muju am warara'acayū awēwēaptum—itabucayū awēwēaptum—Antioquia ka watwat awēwēaptum. Xepxep aḡokatkayū o'ḡuju ip cartadup tujowat am Antioquia ka watwat pe. Judas o'ḡuju ip, Silas tak. Judas xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Barsabás i osunuy. Ixeyū xepxepayū ya'ōbuyxi ip osodop soat xe. Ixeyū xepxepayū cartadup o'tuptujowat Antioquia ka watwat pe. O'ju ip Paulo eju, Barnabé eju dak.

Cartadup imēn o'e:

Oceju Jesus emumujuyū, itabucayū kukukayū dak, wara'acat itabucayū dak, i. Eykit-pitpiyū oceju, i. Kato mujujum oceju soat pe eywebe Judeu'ūmayū be, i. Kato mujujum ocejū soat kaka daḡacat pe—Antioquia ka watwat pe, Síria eipi watwat pe dak, i.

²⁴ Kuy bima aḡokatkayū mo a'ḡu eyaḡuymubabi'ūm'ūm oce'in, i. Gasū eyetaybit ḡu apēn oceku cedaḡ iam, i. “Moisés ekawēn taḡ eyedaypu'aḡobixeedakat'ūm pima, Deus jeydaxijo ḡu,” io'e ip napa ma eywebe, i. Oceju ḡu mo a'ḡu ixeyū oceḡuju eykay, i. Ja'ōbi ma mo a'ḡu ip o'ju eykay, i.

²⁵ Imēnpuye juk a'ḡu oceje'awero pūḡ taḡ ma eyawē ām, i. Gasū xepxep aḡokatkayū ocetaē imuju am eyjom, i. Ixeyū cum Barnabé eju, Paulo eju dak, i.

²⁶ Pauloyū o'yaoka pin kuy bima, i. Inaka iparara'ūm ma wuykukukat Jesus Cristo muwēnuwēn oekuku ip, i. Imēnpuye ikukpin cīcā ip ocexe, i.

²⁷ Xepxepayū oceḡuju eykay—Judas, Silas tak, i. Ixeyū soat ḡuwēn eywebe ḡasū ocekawēn, i.

²⁸⁻²⁹ Iboam acā oceju e'em eywebe: Deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ḡu, i. Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ḡu, i. Wara'at tayxi kaykay ḡu juy epesop, wara'at itop kaykay ḡu dak, i. Iboam acā juy oceju e'em eywebe, i. Iboap

tağ jekukum pima, cedağ epeku. Eywãtaxipipem ġu juy epesop. Ibũrũ ma oceju e'em eywebe eyawẽwẽm, Deus biõğbuk tak eyawẽwẽm, i.

Imẽn o'tupmubararak ip Judeu'ũmayũ awẽwẽaptup itabucayũ kukukayũ Jerusalém ka be awerom pima.

³⁰ Gebuje taẽ'ibiyũ cartadup o'tuptionwat ip Antioquia ka watwat kay—tabucayũ kay. Judas o'tuptionwat, Silas eju. O'ju ip Barnabé eju, Paulo eju dak.

Yajẽm puje soat itabucayũ o'tomuã ip je'awero am.

³¹ Gebuje ip o'tupũm cebe ip. Itabucayũ kukukayũ ya'õberen o'tupcoco soat pe ya'õjo am. Soat ip icokcok o'e ibodup ekawẽn co buje.

³² Judas Silas tak itabucayũ o'yawẽwẽ. Antioquia ka watwat o'yawẽwẽ ip. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ osodop ip. Deus ekawẽn ip o'ğutaybitbin. Imẽnpuye biğ ma ip itabut o'e Jesus kay. Ickokcok ip o'e jetabucap kuğ. Pũğ kabia ġu osodop ip Antioquia ka be.

³³ Ibocewi o'jewemuwẽn ip itabucayũ be.

— Deus cuy xipan jeydujupit — itabucayũ o'e cebe ip.

O'jepit ip Jerusalém ka be. Kuy bima o'ğuju'iyũ kay ip o'jepit.

³⁴ Imẽnpit Silas o'jepit ġu.

— Ijoce ma oğuy — io'e. — Ocepit ġu juy — io'e.

³⁵ Paulo dak Antioquia ka be osunuy, Barnabé dak. Wuykukukat ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn ip adeayũ be. Jebureyũ eju wuykukukat ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn ip.

³⁶ Ibun'ũm pima Paulo o'jekawẽn Barnabé eju.

— Ga'a juy accepit — io'e. — Soat kaka dağ cuy aju—kuy bima Deus ekawẽn ağuwẽnuwẽn iap kaka dağ — io'e. — Wuynomukay juy accepit waram Jesus a'õkayayũ jom — io'e. — Ga'a accepit xipat paxi opop ip iam — io'e Barnabé be.

— Ga'a — io'e Barnabé.

³⁷ Barnabé ma João Marcos dujowat ojuy ceweju ip.

³⁸ Paulo bit ibu'u o'e tujowan.

— Oxe ma xipat ġu João Marcos ju am wuyweju — Paulo o'e. — Koap pima mo wuyiwat — io'e. — Panfília eipi be bima, o'jepit — io'e. — Wuyweju bit mo oibu'un Deus ekawẽn muwẽn ãm — io'e. — Obu'u oce ikuğ — Paulo o'e.

³⁹ O'jewã'õxixik cĩcã ip. Imẽnpuye o'jeok ip jewewejuwi oibu'un ikuğ puye.

Gebuje Barnabé João Marcos o'tujowat jewēju. Kobexixi be ip oõm. Tiboğ cĩcãati o'timudek ip. Chipre eipi be ip o'ju—tip'aweroroboğ pe.

⁴⁰ Gebuje Paulo wara'at ma o'taẽ jewēju am. Silas o'taẽ jewēju am. Soat ikitpitpiyũ o'jekawẽn Deus eju cebeam ip—Antioquia ka watwat.

— Bay, xipan soat kuğ ãn — io'e ip. — Iteyũ xepxepayũ juy ejukuk xipan — io'e ip Deus pe.

⁴¹ Paulo o'ju Silas eju. Síria eipi dağ oekuku ip, Cilícia eipi dağ tak. Deus ekawẽn itabucayũ mutaybitbin oekuku ip.

16

¹ Pauloyũ o'ju Derbe ka be, Listra ka be dak. Listra ka be ağokatkat osunuy. Jesus a'õkayat osunuy. Ibutet Timóteo i osunuy. Paulo o'ju Timóteo kay. Timóteo xi Judeu osunuy. Ixe ayacat Deus ekawẽn kay itabut osunuy. Cebay Judeu ġu osunuy—Grego acã.

² Jesus a'õkayayũ Timóteo o'ğuwẽn Paulo be—Listra ka watwat, Icônio ka watwat tak.

— Timóteo xipat cĩcã — io'e ip Paulo be.

³ Timóteo dujowat ojuy o'e jewēju jebuywatwat'ukan Paulo. Koap Paulo Timóteo o'taypu'ağobixeedakat Judeuyũ babi dağ, ade Judeuyũ osodop ika kay ip cumiat ka be buye. Itaybit cĩcã osodop ip Timóteo Judeu'ũmat ipot iam, taypu'ağobixeedakat'ũm iam tak ixeyũ Judeuyũ.

⁴ Gebuje Paulo o'ju Silas eju, Timóteo eju dak. Soat kaka dağ ip oekuku Jesus kay itabucayũ jojom. Jerusalém ka watwat pe jawêwêap muwênuwên oekuku ip. Jesus emumujuyũ be jawêwêap muwênuwên oekuku ip—itabucayũ kukukayũ be jawêwêap muwênuwên. Mênku Judeu'ũmayũ jekuku iap muwênuwên oekuku ip.

— Kũyjobin cuy epesop eyawêwêap ekawên kay — io'e ip itabucayũ be soat kaka watwat pe.

Soat kaka dağ oekuku ip imukũyjojom.

⁵ Imêneju biğ ma itabut o'e Jesus kay. Soat kabia warara'acayũ oitabun Jesus kay.

⁶ Deus biõğbuk Pauloyũ o'ğjuuat ğu Ásia eipi be. O'ğjuuat ğu ip iboce Deus ekawên muwên âm. Imênpuye Frígia eipi dağ ip oekuku Galácia eipi dağ tak. Kapurũğ tağ ip oekuku.

⁷ Ibocewi oajêm ip Mísia eipi tẽğ ma. Bitínia eipi be cu ojuy ip. Deus biõğbuk pit o'ğjuuat ğu ip.

⁸ Imênpuye Mísia eipi dağ o'timudek ip. Trôade ebikopap pe oajêm ip. Ibo ka tibog cĩcãati xe osunuy.

⁹ Gebuje Paulo jexey jo'iat o'jojoho ixe exima. Trôade ka be bima o'jojoho. Ağokatkat o'jojoho jexey jo'iat pe. Macedônia eipi bewiat o'jojoho. Cũğ'i osunuy.

— Macedônia eipi kay juy ejot — io'e Paulo be jexey jo'iat pe. — Ocebuywan cuy ece — io'e Paulo be.

¹⁰ Paulo imên jexey jo'iat o'jojoho. Õn tak cuk Paulo xe oğuy Trôade ka be bima. Õn Lucas—ijudup mubarararağat. Macedônia eipi kay a'ğgu cu ojuy ocejewağuy Paulo exey jo'iat puye. Ocetaybit cĩcã Deus cuk ocemuju Macedônia eipi kay kawên idipat muwên âm iam.

¹¹ Gebuje kobexixi be oceõm. Ocejêm Trôade ka bewi. Tibog cĩcãati ocetimudek. Cũğ ma oceju tip'aweroro kay Samotrácia eipi kay. Kuyaje oceju Neápolis ebikopap kay.

¹² — Gebuje Filipos ka kay oceju. Filipos ka Macedônia eipi be opop. Ikaboğ cĩcã ma o'sukadop. Wara'atka bodi ma ikaboğ o'sukadop—Macedônia eipi beatka bodi ma. César ebekitkit ibo ka o'sukada Roma ka kukat ebekitkit.

¹³ Ağoka bewi ocejêm Sábado kabia.

Idibi wãbũ kay oceju.

— Judeuyũ aco'i kawênwên Deus eju ijoce — i juk a'ğgu oce'e.

Aoyũ awerom osodop ip iboce. Ocabik ma a'ğgu ceparakpe ip—aweroayũ parakpe.

¹⁴ Gebuje Deus ekawên oceğuwên cebe ip. Ayacat iboce osunuy. Ibutet Lídia i osunuy. Tiatira ka bewiat osunuy. Pağo idipat teidada'ukat osunuy. Deus kay itabucat osunuy. Deus Paulo ekawên o'ğubapuk Lídia be itabut cĩcã i'e am. Imênpuye itabut cĩcã o'e Jesus kay.

¹⁵ O'jewemubatisanat “Jesus ebekit õn ğasũ bit” i'e am soat pe. Lídia duk'a watwat tak o'jewemubatisanat ip, itabut puye. Lídia o'jekawên ocewebe.

— Eyxe wuykukukat Jesus kay wetabut pima, oduk'a be juy epesop ğasũ bit — io'e ocewebe.

Imênpuye Lídia duk'a be ocesop Filipos ka be bima.

¹⁶ Gebuje ayacat ocedopabujuk—yaypan'isuat—cekariwa be imudadaybotbot'ibit. Deus eju Judeuyũ kawênwên'uk osodop iap kay cum pima, ocedopabujuk. Ibiõğbuk kërëat kuğ osunuy jewebe. Ibiõğbuk kërëat a'õbi yaypan'isuat apên ğuyjom je'bapuk iap muwênuwên'uk osunuy adeayũ be. Ağokatkayũ yaypan'isuat kukayũ osodop ip. Ade dinheiro bubum ip osodop apên ğuyjom je'bapuk eykay iap muwêğap teim. Ixe yaypan'isuat ocedopabujuk.

¹⁷ Jewãwãwãm oekuku ocenomuju soat kabia. O'jekawên ocekawên coco'ukayũ be.

— Teyũku Deus a'õ kay kũyjobicayũ — io'e'e'e. — Ixe Deus soat podi ma ya'õbuyxiat — io'e'e'e. — Apên wuyewedaxijo but iap muwênuwên wuywebe — io'e'e'e ya'õberen ocekawên coco'ukayũ be.

¹⁸ Iboap muwēnuwēn oekuku ocedobatban yaypan'isuat. Wara'at kabia dak. Wara'at kabia dak. Ade kabia iboap muwēnuwēn oekuku ocenomuju. Imēnpuye Paulo yukpicegēn o'e cekay. O'jekorepēn yaypan'isuat kay.

Gebuje Paulo o'jekawēn ibiōgbuk kērēat pe—yaypan'isuat peat pe.

— Ejēm cuy yaypan'isuat pewi — io'e. — “Ejēm cuy,” i òn e'em ewebe Jesus a'ōbi — Paulo o'e.

Gebuje'isum ma o'jēm cebewi. Xipat o'e.

¹⁹ Cebewi ibiōgbuk kērēat cēmap co buje, yaypan'isuat kukayū oitakomān ip Paulo kay.

— Gasū bit ixē ibiōgbuk kērēat a'ōbi ġuwēn ġu — io'e ip. — Abu dinheiro je'ġūm ocewebe ġasū bit? — io'e ip.

Pauloyū o'jat ip. Akiju ip o'tujowat. Jeka kukukat topabe o'tujowat ip imuymuy am.

²⁰ Gebuje o'jekawēn ip jeka kukukayū eju.

— Teyūku Judeuyū — io'e ip. — Wuyka watwat kaykay ip — io'e ip napa ma. — Iwaru ma ocemutaybitbin ip. Jebabim ip ocemutaybitbin — io'e ip.

²¹ — Cedaġ ġu iteyū e'eap taġ wuyeku am, wuyju Roma ka kukukat ebekitkit puye — io'e ip napa ma.

²² Gebuje ibo ka watwat oitakomān ip Pauloyū kay, imuymuy buje. Ika kukukayū Pauloyū eekabek o'ġuwekuwek ip.

— Epeyukxabimupokupoġ cuy daxadaypam — io'e ip.

²³ O'yukxabimupokupok cīcā ip. Daomūnmūnap'a be o'ġuōm.

— Aġ cuy epesop cekay — io'e ip daomūnmūnap'a kukukat pe. — Epejowiwi juy ip ijēmap puxim — io'e ip.

²⁴ Iboap co buje āmap'abi be Pauloyū o'ġuōm iġo'a kukukat. Badiat'abi be ip o'ġuōm, “Xipan cīcā juy iteyū epejowiwi,” i juk o'e buye. Sui o'suimuōm ip iptok pe. O'jekaġobiece ip parakpe. Cem cīcā o'e ip. Ceok pa'ore ip o'e.

²⁵ Iximadakpe Pauloyū o'jebibododon Deus kay. O'jekawēn ip Deus eju. Ibibodo a'ījojom o'e ip soat daomūnmūnap'a beayū.

²⁶ Ipi o'jexixi ġebuje bit. Imēnpuye daomūnmūnap'abi'ip o'je'abi'ipekutu. Soat xīntabi dak jekpiwa ma o'jeorek. O'tomudip'uk. Ikaġobimuparakap'ip tak o'jeipeorek jekpiwan ma.

²⁷ Imēn cebapuk puje daomūnmūnap'a kukukat o'jewūrūġ. Xīntabi tomudip'uk'uk o'jojojo. Tūybe taomūnmūnayū kuy o'jēm iān o'e. Imēnpuye jepaja o'ju'uk iyuk pewi jewaoka ojuy.

²⁸ Imēnpuye Paulo ya'ōberen o'jewāwā.

— Ecewaoka ġu juy — io'e ya'ōberen. — Ocejēm ġu buk — io'e. — Soat oceju ijoce mabuk — io'e yakukukat pe.

²⁹ — Wexiktak cuy eġūm owebe — io'e jebure be ya kukukat. — Etojot cuy kabia iam. O'ġūm cebe. Badi o'ju.

Pauloyū kay o'ju. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. O'jēġ'aecōġcōġ Pauloyū dopabe.

³⁰ O'tujujēm ip yabewi.

— Obureyū — io'e. — Apēntak wewedaxijo but? — io'e.

³¹ — Etabun cuy eġuy Jesus kay—wuykukukat kay — io'e. — Etabut pima Deus jedaxijo. Eduk'a watwat tak idaxijo — io'e ip.

³² Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ġuwēn yakukukat pe, soat tuk'a watwat pe dak.

³³ Soat ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Daomūnmūnap'a kukukat Pauloyū o'yukxabiwuy iximadakpe ma.

Gebuje daomūnmūnap'a kukukat o'jewemubatisanat “Gasū bit Jesus ebekitkit oceju” i'e am jebureyū be. Soat tuk'a watwat tak o'jewemubatisanat.

³⁴ Pauloyū o'tujowat ip jeduk'a be. Puybit o'ġūm cebe ip.

— Juku eyxan — io'e. — Epejo'o — io'e.

Soat ip icokcok cīcā o'e Jesus kay itabut puye.

³⁵ Kabia buje Filipos ka kukukayũ te'e ma sorarayũ o'ġuju daomũnmũnap'a beayũ dakoy am—Pauloyũ dakoy am.

— Pauloyũ juy epeġujẽm daomũnmũnap'a bewi — io'e ip sorarayũ be.

³⁶ O'ju ip daomũnmũnap'a be. Ika kukukayũ ekawẽn o'ġuwẽn ip iġo'a kukukat pe.

Ixe o'ju Pauloyũ kay.

— “Pauloyũ juy epeġujẽm daomũnmũnap'a bewi,” i juk o'e ip oceka kukukayũ — io'e yakukukat Pauloyũ be. — Epejẽm cuy — io'e ip. — Eyekupinap taġ cuy epeju — io'e Pauloyũ be.

³⁷ Imẽnpit Paulo ika kukukayũ a'õ kay ġu o'e.

O'jekawẽn sorarayũ be Paulo.

— Oceju soat eipi kukukat ebekitkit—César ebekitkit Roma ka kukat ebekitkit — io'e. — Soat etabutpe ip ocukxabiaokaka — io'e. — Ocedujowat ġu ip ibimãmãmãmayũ ekawẽn coco'ukat kay ocekawẽn co am — io'e. — Itaybit ġu mo a'ġu ip Pauloyũ ikẽrẽat o'ġujurũġ iam, o'ġujurũġ ġu iam tak, ocekawẽn co'ũm puye. Jetaybitpun'ũma ip ocemuõm daomũnmũnap'a be — io'e. — Iba'arẽm ma ip ocemujẽm ojuy! — io'e. — Iba'arẽm ġu juy ip ocemujẽm — io'e. — Soat etabutpe juy ip ocemujẽm — Paulo o'e.

³⁸ Imẽneju sorarayũ o'jepit ika kukukayũ kay. Paulo ekawẽn o'ġuwẽn ip cebe ip.

— César ebekitkit teyũbitku — io'e ip. Imẽnpuye ika kukukayũ iparara jĩjã ip o'e César ebekitkit ukxabi mupok pi osodop buye.

³⁹ O'ju ip Pauloyũ kay. Daomũnmũnap'a be ip o'ju.

— Oceju juk a'ġu xipan ġu eykuk kapusu — io'e ip. — Imẽnpit eyaġuyba'ũm cuy iboap kay — io'e. — “Filipos ka kukukayũ juk a'ġu ikẽrẽm cĩcã ocekek,” i'ũmġu juy epe'e — io'e ip. — Epejẽm oceka bewi — io'e ip Pauloyũ be.

⁴⁰ O'jẽm ip daomũnmũnap'a bewi. O'ju ip Lídia duk'a be. Ixe duk'a be osodop ip kawẽnwẽn Jesus a'õkayayũ eju. O'yawẽwẽ ip. O'jẽm ip ibocewi.

17

¹ Pauloyũ o'ju Tessalônica ka kay. Cucum pima o'kap ip Anfípolis ka daġ, Apolônia ka daġ tak. Oajẽm ip Tessalônica ka be. Ebapũġ esemana ibo ka be ip osodop. Judeuyũ e'aweroroap'a ibo ka be o'yanuy—Deus eju kawẽnwẽnap'a.

² Ebapũġ Sábado bima iġo'a be o'jujuju ip. Oõm ip iġo'a be.

Gebuje Paulo Deus ekawẽn o'ġuwẽnuwẽn iġo'a beacat pe. Imutaybitbin o'e ip.

³ — Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ juk adi Jesus Cristo o'ġuwẽnuwẽn — io'e. — Imẽn e'em ip:

Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajo, i. Je'ũ juy, i. Waram imẽnpit jetait, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup — io'e. — Ibodup ekawẽn taġ o'jebapuk Jesus pe — io'e. — Õn ixe Jesus muwẽnuwẽn eywebe. Deus ixe Jesus o'taẽ wuydaxijojo'ukan — Paulo o'e.

⁴ Iboap co buje ade Judeuyũ oitabun Jesus kay. Pauloyũ eju oekuku ip. Ade Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ dak oitabun Jesus kay—Deus kay itabut osodop'iaiyũ. Ade aoyũ dak oitabun Jesus kay—Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ—soat xe ibuyxiayũ.

⁵ Warara'acayũ bit oitabutkarey Pauloyũ kay Judeuyũ—itabut'ũmayũ. Itabutkarey o'e ip ibadipdipyũ oitabun Jesus kay buye. Itabutkareyayũ ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ o'tomuwa je'awero am. Ibukapik'ũmayũ o'tomuwa ip—kaycõm'ũmayũ. O'je'awero ip itabutkareyayũ Pauloyũ o'jomuymuy buye. Itabutkareyayũ warara'acayũ o'ġutakomãn ip Pauloyũ kay. Puyxibut'ũm ip oõm Jasão duk'a be Pauloyũ bu ojuy. Pauloyũ dujowat ojuy ip aweromayũ kay.

⁶ Pauloyũ bit o'tobuxik ġu ip Jasão duk'a be. Imẽnpuye Jasão o'jat ip Pauloyũ nuyap pe, Pauloyũ ka'ũm puye. Wara'acat itabucayũ dak o'jat ip.

Ibocewi o'tujowat ip ika kukukayũ kay. Pauloyũ o'jomuymuy ip ika kukukayũ be.

— Soat kayak teyũku osodop! — io'e ip napa ma. — Soat kaka dağ ip oekuku wuybadipyũ kayak — io'e ip napa ma. — Wuyka be ġasũ ip oajẽm — io'e ip.

⁷ — Jasão ixeyũ o'tujuõm jeduk'a be tũy ãm — io'e ip jeka kukukayũ be. — Wuyeipi kukukat a'õdadam ip—César a'õdadam — io'e ip napa ma. — “César ġu soat kukukat—Jesus acã,” i napa ma e'em ip ocewebe — io'e ip napa ma.

⁸ Iboap co buje ika kukukayũ oitakomãn Pauloyũ kay Pauloyũ wuyeipi kukukat a'õdadam tũybe iãn o'e buye. Adeayũ dak oitakomãn cekay ip.

⁹ Imẽnpuye ika kukukayũ dinheiro o'jat Jasãoyũ xewi Pauloyũ mujẽmap teida am.

— Pauloyũ juy epeğujẽm wuyka bewi — io'e ip Jasãoyũ be. — Ixeyũ jẽm puje waram eyedinheiro oceğũm eywebe — io'e ip.

Jasãoyũ o'ğuypicat ip waram tuk'a be.

¹⁰ Imẽnpuye Jasãoyũ Pauloyũ o'ğujẽm jeka bewi. O'ğujẽm ip ixima be. O'ğuju ip Beréia ka kay.

Pauloyũ o'ju Beréia ka kay. Oajẽm. Judeuyũ e'aweroroap'a be ip oõm Deus eju kawẽnwẽnap'a be.

¹¹ Gebuje Pauloyũ Deus ekawẽn Beréia ka watwat o'ğutaybitbin. Beréia ka watwat Tessalônica ka watwat puxim ġu ip osodop. Itabut pin ip osodop icẽmat a'õ kay. Paulo ekawẽn coco'uk ip osodop. Soat kabia Deus ekawẽn tup coco'uk ip osodop jetaybit am Paulo icẽmãn paxi e'em iam, icẽmãn ġu paxi iam tak.

¹² Imẽneju ade ma oitabun Jesus kay. Ade Judeuyũ itabut o'e ip cekay. Ade aoyũ dak itabut o'e ip Jesus kay—Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ—soat xe ya'õbuyxiayũ. Ade ağokatkayũ dak itabut o'e Jesus kay—Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ.

¹³ Gebuje Judeuyũ o'yawẽğtobuxik Paulo Deus ekawẽn muwẽnuwẽn Beréia ka be iap awẽğ—Tessalônica ka watwat. Imẽnpuye Paulo kay ip o'ju. Oajẽm ip. Paulo awẽğ o'yawẽğmukêrêrên ip Beréia ka watwat pe. O'jomuymuy jĩjã ip. O'gubu'un ip Paulo a'ĩjo am.

¹⁴ Gebuje itabucayũ Paulo o'tujowat tiboğ cĩcãati be. Silas pit Beréia ka be o'jecũ, Timóteo dak.

¹⁵ Ibocewi Paulo o'tujowat ip Atenas ka be. Paulo dujowacayũ o'jepit jeka be—Beréia ka be. Jepitpin pima, Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

— “Gaxĩn ma juy epesot okay,” i juy epe'e Silasyũ — io'e cebe ip. — “Ibun ġu juy epesop Beréia ka be,” i juy epe'e cebe ip—Silas pe, Timóteo be dak — io'e Paulo cebe ip.

¹⁶ Paulo yağuybabi'ũm'ũm o'e Atenas ka watwat kuğ. Silasyũ ajẽmap wiwim osunuy ibo ka be. Ade deusbaroyũ kay itabut cĩcã ip osodop Atenas ka watwat. Tũybe ade deusyũ iãn o'e ip Atenas ka watwat. Paulo o'yukpiceğẽn deusbaroyũ biõğbuk cocom puye. Atenas ka watwat kuğ yağuybabi'ũm'ũm o'e.

¹⁷ Gebuje Paulo o'jekawẽn Atenas ka watwat eju. O'jekawẽn Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Judeuyũ eju o'jekawẽn Judeuyũ'ũmayũ eju dak—Deus kayayũ eju. Wuyjuyũ e'aweroroap pe dak o'jekawẽnwẽn soat kabia aweromayũ eju.

¹⁸ Itaybit cĩcãayũ dak o'jekawẽnwẽn Paulo eju—Estóicoyũ, Epicureuyũ dak. Ixeyũ ağokatkayũ itaybit cĩcã osodop ip. Paulo o'ğuwẽnuwẽn ip jeweweju.

— Apẽntak sute e ojuy itaybit'ũmat? — io'e ip.

— Deus muwẽnuwẽn teku oxe bit — io'e warara'acayũ. — Wuyju bit wuyetaybit ġu i'em — io'e ip.

Imẽn o'e ip, Paulo soat em Jesus muwẽnuwẽn oekukuku buye, wuye'ũ buje waram acejetait iap muwẽnuwẽn oekukuku buye dak. Jesus buten itaybit ġu ip osodop.

¹⁹ Gebuje itaybit cĩcãayũ Paulo o'tujowat je'aweroroap pe jeweweju kawẽn ãm. Je'aweroroap putet Areópago i osunuy.

²⁰⁻²¹ — Ekawẽn iisuat cuy epeğuwẽn ocewebe — i'e'e'uk osodop ip jewewebe Atenas ka watwat soat em.

Soat em iisuat muwēnuwēn oekuku ip iisuat cocom tak. Paulo o'ju je'aweroroap pe Atenas ka beayū eju.

— Ejot cuy oceweju ekawēn iisuat muwēn — io'e ip Paulo be. — Apēn etaybit iap cuy eḡuwēn ocewebe — io'e ip. — Ekawēn iisuat cuy ocemutaybin ece. Wara'an ma ēn ocemutaybitbin — io'e ip. — Oceya'ījojo ḡu buk iboap. Ocetaybin pin iboam — io'e ip Paulo be.

²² Gebuje Paulo o'jekawēn cīcā ceweju ip iboce Areópago be.

— Atenas ka watwat — io'e Paulo. — Eyetabut cīcā deusbaroyū kay.

²³ Deusbaroyū biōḡbuk cocom ocekekuku ijoce. Pūḡ'a oyajojo wit'a muḡēḡē—eyedeusbaroyū kay eyeḡebubuap'a. Ibararak opop iḡo'a eju. Imēn e'em: “Wara'at paxi omuy deus, i. Ocetaybit ḡu buk ixem,” i. Ijop'a oceyamugē cekay oceḡebubuap'am,” i. Imēn ibararak opop iḡo'a eju — Paulo o'e. — Ōn pit wetabut ixekay. Ixe Deusat. Ka'ūmḡu wara'at. Ōn wetaybit ixem, eyju bit ka'ūma. Te'e ma iḡo'a mo a'ḡu epeyamugē, eyetaybit ḡu ixem puye. Ixe ekawēn muwēnuwēn ōn eywebe.

²⁴ Kuyje ixekay ipi o'ḡuḡē, soat ipi daḡacat tak. Ixe kabi beacat kukukat, ipi daḡacat kukukat tak. Ixe bit wuyemu'amuy'a be ḡu nuynuy.

²⁵ Ixe buywat pa'ore wuywebe. Ixe soatkuḡ. Ka'ūma kay ixekay. Ixe wuymutaicin, wuyemu'ada'adam tak. Ixe wuyxat ūmūm wuywebe. Wuydoti dak iūmūm.

²⁶ Soat ka daḡacat o'ḡu'acoḡ pūḡ aḡokatkat pewi. Jebikuyap taḡ ip o'ḡujuju soat kaka daḡ. Poce ixeyū jeedop iap o'ḡuwēnuwēn, poce ixeyū cum iap tak — io'e Paulo.

²⁷ — Deus imēn o'ḡuwēn ixekay etaybit am ixem, jekay jetabut am tak. Wūy ḡu wuywi nuynuy—wuytēḡ ma. Deus dobuxik pin pima, iba'ore ḡu wuywebe tobuxik am.

²⁸ Wuyetait ixekay itait puye. Soat taḡ wuyju cūḡcūḡ cucum ixekay aḡ wuykay buye. Wuyju kake ixekay kake buye — Paulo o'e. — Eybadipyū dak imēn o'e—tupmubararak'ukayū: “Deus ebekitkit wuyju dak,” i mo o'e ip.

²⁹ Deus ebekitkit wuyju. Imēnpit xipat ḡu wuywebe i'e am: “Deus wita'a muḡēḡē buxim” i, “Deus ouro muḡēḡē buxim” i dak, “Deus prata muḡēḡē buxim” i dak, “Wuyemu'amugēḡē'a buxim” i dak — Paulo o'e.

³⁰ — Kuyje ma Deus ḡebum ḡu osunuy apēn ipi daḡacat ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ iap kay, kawēn icēmān itaybit'ūm ip puye. Gasū bit “Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere,” i'e'em Deus soat pe wuywebe — Paulo o'e.

³¹ — Deus aḡokatkat o'taē—Jesus o'taē — io'e. — Kabia o'ḡuweḡūn. Soat ijodiat je'bapuk Deus wap ixekay kabia be. Abuyū ikērēat kuḡ Deus xe iap Jesus ḡuwēn. Abuyū ikērēat kuḡ ḡu iap tak ḡuwēn. Cūḡ ma ḡuwēn itaybit puye. Deus pe waram Jesus mutait puje soat iboap o'ḡubapuk soat pe wuywebe — Paulo o'e Atenas ka watwat be.

³² “Deus ce'ūat o'ḡutait waram” i'e buje Paulo ekawēn o'jowaywayway ip Atenas ka watwat'in. Warara'acat pit Paulo ekawēn kay o'e ixekay'in.

— Waram pima juy ḡuto ejot iboam ocemutaybin am — io'e ip Paulo be.

³³ Paulo o'jēm cexewi ip.

³⁴ Pūḡpūḡ aḡokatkatayū oitabun ip Jesus kay. Paulo eju oekuku ip oitabun'iyū. Pūḡ ma itabucat putet Dionísio i osunuy. Ixe Areópago be je'aweroro'ukat osunuy. Ayacat tak itabut o'e Jesus kay. Damáris i ibutet osunuy. Pūḡpūḡ ā oitabun Jesus kay.

18

¹ Guyjom Paulo o'jēm Atenas ka bewi. Wara'at ka kay o'ju—Corinto ka kay.

² Paulo oajēm aḡokatkat kay—Áquila kay. Áquila Roma ka bewiat osunuy. Kuy mo o'jēm Roma ka bewi jetayxi eju. Itayxi butet Priscila i osunuy. Áquila Judeu osunuy. Bekin pi ma Ponto eipi be osunuy. Kuy ma mo o'jēm ip Roma ka bewi Itália eipi bewi. Soat kukukat putet Cláudio i osunuy. O'jēm ip ixekay Cláudio jeipi bewi Judeuyū o'ḡujēmat puye. Oajēm Áquila kay Paulo.

³ Áquila torojo'a muḡēḡē'ukat osunuy—ixee'a'a muḡēḡē'ukat. Paulo dak ixee'a'a muḡēḡē'ukat osunuy. Ixee'a'a deidada'uk ip osodop—Paulo, Áquila dak. Xepxem ip o'jekapikpik. Imēnpuye Paulo Áquila duk'a be osunuy Corinto ka be bima.

⁴ Gebuje soat Sábado cucu'uk osunuy Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixe dak Jesus o'ḡuwēnuwēn iḡo'a be Judeuyū aḡuymuwarururun ojuy, Judeu'ūmayū aḡuymuwarururun ojuy dak.

— Icemān Jesus acā Deus emunaē — i'e'e'uk osunuy cebe ip.

⁵ Silas tak oajēm Paulo kay, Timóteo dak. Macedônia eipi bewi ip oajēm. Jesus o'ḡuwēnuwēn cīcā ip Judeuyū e'aweroroap'a be.

— Deus Jesus acā o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip.

⁶ Pūḡpūḡ Judeuyū'in Paulo ekawēn kay'ūm cīcā o'e. Paulo o'jomuymuy jījā ip. O'ya'ōdada jījā ip. Imēneju Paulo oibu'un ceweju ip je'awero am.

— Jesus ekawēn oḡuwēn eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ḡu wekawēn kay — io'e. — Ipiat'ajojoap pe eyju buje, ōn ma okpiwat ḡu Deus xe. Eyju bit eyukpiwat, cekay eyetabut'ūm puye — io'e Paulo. Paulo jesay o'ḡuxikxik ixeyū xewi ijēm puje okpiwat ḡu iap mubapuk am cebe ip.

⁷ Ibocewi o'jēm, Judeuyū cekawēn kay'ūm puye.

Tício Justo duk'a kay o'ju. Ixe duk'a Judeuyū e'aweroroap'a tēḡ ma o'yanuy—Deus eju kawēnwēnap'a tēḡ ma. Itabut osunuy Deus kay. Ixe duk'a be o'ju Paulo. Judeu'ūmayū be o'ju Jesus ekawēn muwēn ām.

Gebuje Paulo Jesus o'ḡuwēnuwēn Tício Justo duk'a be.

⁸ Crispo itabut o'e wuykukukat Jesus kay—ixe duk'a watwat tak. Ixe Crispo Judeuyū e'aweroroap'a kukukat osunuy. Itabut o'e Jesus kay ḡasū bit. Warara'acayū dak oitabun Jesus kay. Tak ḡu Corinto ka wat oitabun. Deus ekawēn co buje ip oitabun. O'jemubatisasanat ip “Jesus ebekitkiyū oceju ḡasū bit” i'e am jebureyū be.

⁹ Gebuje jexey jo'iat o'jojojo Paulo. Wuykukukat o'jebapuk Paulo kay jexey jo'iat pe. Ixima be o'jekawēn Paulo eju.

— Epararam ḡu juy eḡuy — io'e Paulo be. — Mūḡ ḡu juy eḡuy — io'e. — Ebibu'um ḡu juy eḡuy wekawēn muwēn ām — io'e.

¹⁰ — Ōn ma exe oḡuy — io'e. — Imēnpuye aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Ade mabuk itabut je'e okay ijop ka watwat — wuykukukat o'e Paulo be jexey jo'iat pe.

¹¹ Imēnpuye Paulo ibun cīcā osunuy Corinto ka be. Pūḡ koato osunuy ibo ka be, koato ipidase dak. Soat em Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

¹² Gebuje Judeuyū Paulo kay ḡu o'e ip. Paulo o'jat ip taomūn ojuy. O'tujowat ip Gálio be ya'ḡo am. Gálio Grécia eipi kukukat osunuy. Iecuḡap osunuy. Oōm ip ibimāmāyū ekawēn cocoap'a be. Paulo o'jomuymuy ip.

¹³ — Teku ocemubu'u'un kuyat ekawēn taḡ wuyeku am — io'e ip Gálio be. — “Xipat ma epesop Deus xe eydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekukum ḡu ma'ḡu eyju,” i napa ma teku e'em wuywebe — io'e ip. — Eḡukorēm cuy! — io'e ip.

¹⁴ Paulo jede ojuy o'e jemuymuyayū be. Gálio bit:

— Ecede ḡu juy — io'e Paulo be.

Gálio bit o'jede Judeuyū be.

— Judeuyū — io'e. — Ōn pit ite aḡokatkat oḡukorēm ḡu — io'e. — Wuykukukat mupubutbun puje, ōn kajuk oḡukorēm, ikērēat kuḡ wuykukukat xe buje dak — io'e.

¹⁵ — Jewa'ōxikxikxi eyju. “Teku wuybadip ekawēn mukērērērēn,” i'e'em eyju — io'e. — “Teku wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu jekukum,” i'e'em eyju. Imēnpuye ōn pit oḡukorēm ḡu. Eyju ma juy epeḡukorēm — io'e Judeuyū be. — Eyxe ma ikērēat kuḡ. Oxe bit ikērēat kuḡ ḡu — io'e.

¹⁶ O'ḡujēm ip ibimāmāyū ekawēn cocoap'a bewi.

¹⁷ Imēneju Judeu'ūmayũ itakoma o'e ip Judeuyũ kay, Paulo o'tujujēm puye. Imēnpuye Sóstenes o'jat ip Judeu'ūmayũ. O'jat ip ixē Judeuyũ e'aweroroap'a kukukat puye. O'gupokupok cīcā ip ibimāmāayũ ekawēn cocoap'a exīntabi wegūn. Gálio bit ak'adit'ūma osunuy ixeyũ kay.

— Āḡ ḡupokupok ip — io'e jewebe ma. — Ōn ḡu wukpiwat. Wa'ōbi ḡu ip imupokupoḡ — io'e.

¹⁸ Pūḡ kabia ḡu Paulo Corinto ka be osunuy. Ibun ma osunuy Jesus a'ōkayayũ eju. Guyjom o'jewemuwēn cebe ip. Corinto ka bewi o'jēm. Síria eipi daḡ cu ojuy.

¹⁹ Éfeso ka kay o'ju. Priscila o'ju ceweju, Áquila dak. Cencreía ka daḡ ip o'kap. Cencreía ka be bima Paulo o'jakoeat apēn kuy bima Deus pe o'e iap taḡ. Waram ip o'ju kobexixi daḡ. O'timudek ip. Oajēm ip Éfeso ka be. Paulo oibu'un cewejuwi ip—Áquila ejuwi, Priscila ejuwi dak.

Gebuje Paulo Judeuyũ o'tobuxik. Oōm je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Jesus o'ḡuwēnuwēn cebe ip. O'jewa'ōxikxik Judeuyũ eju.

²⁰ — Ibunbun ma juy eḡuy ocexe — Judeuyũ o'e cebe. Paulo bit ibu'u o'e cexe ip.

²¹ — Ka'ūma — io'e. — Deus ibikuy bima bit ocepit eykay — io'e cebe ip. O'jewemuwēn cebe ip. Éfeso ka bewi o'jēm. Kobexixi daḡ o'ju.

²² Cesaréia ka ebikopap pe cemūḡ puje o'ju Jerusalém ka be. Itabucayũ kay o'ju. O'tobede ip.

Gebuje kapurūḡ taḡ o'ju Antioquia ka kay Síria eipi beat ka kay.

²³ Jay. Oajēm. Ibun ma osunuy ibo ka be.

Gebuje itabucayũ o'ḡutaybinbin. Soat kaka daḡ imutaybitbin ip oekukuku. O'jēm Antioquia ka bewi. Kapurūḡ taḡ o'ju. Galácia eipi daḡ oekukuku, Frígia eipi daḡ tak. Jesus a'ōkayayũ mutaybinbin oekukuku. Itabut cīcā ip o'e cūḡ ma o'ḡutaybinbin puye.

²⁴ Apolo oajēm Éfeso ka be. Apolo aḡokatkat osunuy. Judeu osunuy. Alexandria ka bewiat osunuy. Idim cīcā o'jekawēnwēnwēn. Itaybit cīcā Deus ekawēn.

²⁵ Kuy bima wara'acat ixē o'ḡutaybitbin wuykukukat e daḡ wuyeku am iam. Jedokdokap kuḡ o'ḡutaybitbin ip. Cūḡ ma o'ḡutaybitbin apēn wuykukukat cuk adi oekuku iam. Itaybit osunuy apēn João Batista adeayũ o'ḡubatisasan ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip iap mubapuk am iam. Itaybit ḡu bit osunuy apēn ḡasũ wuyju jewemubatisasan “Jesus ebekitkit oceju” i'e am wuybureyũ be iam.

²⁶ Jecokcokap kuḡ osunuy imutaybitbin Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Áquila, Priscila dak Apolo o'tujowat jeduk'a be cekawēn co eperē buje. Apēn wuykukukat e daḡ ajeku iam o'ḡutaybin ip. Itaybit'ūmapi o'ḡutaybin ip—ixē o'ya'ījojo ḡu buk iam. Cūḡ cīcā ma o'ḡutaybin ip.

²⁷ Ibocewi Jesus kay itabucayũ Apolo o'tomuwā ixē cu ojuy Grécia eipi kay buye.

— Cum puk ōn Grécia eipi kay — Apolo o'e.

— Ha'a — io'e ip.

Cartadup o'tupmubararak ip tupmuju am Apolo eju. O'tupmubararak ip Grécia eipi watwat peaptum—itabucayũ beaptum. O'tupmubararak ip xipan cuy Apolo epejukuk iaptum.

Gebuje Apolo itabucayũ o'ḡutaybitbin cīcā Deus ekawēn Grécia eipi be jajēm puje. Oitabun ip Jesus kay, Deus xe ikukpin ip puye.

²⁸ Apolo Judeuyũ a'ōxikxiḡ o'e soat etabutpe.

— Jesus acā Deus emunaē. Jesus acā o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e cebe ip. — Imēn ibararak opop Deus ekawēn tup pe — io'e cebe ip. Mūḡ ma ip osodop. Ya'ōmuypit pa'ore cebe ip.

19

¹ Apolo Corinto ka be bima Paulo o'kap soat kaka dağ. Éfeso ka kay o'ju. Jay. Oajēm Éfeso ka be.

Gebuje Jesus a'ōkayayū o'tobuxik. Doze be ip osodop. João Batista imubatisasan oeku ikērēat mujurūgrūğap epereap mubapuk am warara'acayū be. Itaybit o'e ip João emumutaybinbinam.

² Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Ibiōğbuk xipacat oōm tu eywebe, Jesus kay eyetabun puje? — io'e.

— Ka'ūma. Oōm ġu — io'e ip. — Ajo xe'e Ibiōğbuk xipacat? Ocejekūyjo ġu buk ixem — io'e ip.

³ — Abu-a'ōbi juk eymubatisasaan? — Paulo o'e.

— João Batista a'ōbi juk ocemubatisasaan — io'e ip.

⁴ — João ikērēat mujurūgrūğap o'jepere'iaiyū mubatisasan oeku — io'e. — Imubatisasan pima, “Wara'acat omuyku kanomūm. Ibutet Jesus i. Ixe kay juy eyetabun epesop,” i'e'e'uk osunuy João — io'e Paulo.

⁵ Iboap co buje o'jewemubatisasaan ip “Oceju Jesus ebekitkiyū ġasū bit—ixe acā ocekukukat” i'e am jebureyū be.

⁶ Paulo jebu o'subumōğ yabi jeje ip. Ibiōğbuk xipacat oōm cebe ip. Ya'ōba'arēmat a'ōm o'jekawēnwēn ip. Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn ip.

⁷ Doze be osodop ip—Jesus kay itabucayū.

⁸ Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be—Éfeso ka beat'a be. Ja'ōcam Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

— Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e — io'e ibo ka watwat pe.

Ibun osunuy ibo ka be imutaybitbin—ebapūğ kaxi.

⁹ Pūğpūğayū bit Paulo be jemutaybitbinap kay ġu o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus kay. Jesus o'jomuymuy ip adeayū be. Imēnpuye Paulo o'jeok cexewi ip—Jesus kay jetabut am ibu'u'uayū xewi.

Wara'at'a kay o'ju Jesus a'ōkayayū eju. Iğo'a wuymutaybitbinap'a o'yanuy. Soat kabia Paulo imutaybitbin osunuy iğo'a be. Iğo'a be Tirano imutaybitbin'uk osunuy pūğpūğ ehora dağ. Ixe imutaybitbin'ūm pima Paulo Jesus ekawēn imutaybitbin'uk osunuy.

¹⁰ Imēn imutaybitbin'uk osunuy xepxep koato bun. Imēneju ade jījā wuykukukat Jesus ekawēn o'ya'ījojo—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Soat Ásia eipi watwat o'ya'ījojo.

¹¹ Gebuje Deus ja'ōbacaap o'ğūm Paulo be wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am adeayū etabutpe—o'jojojo ġu buk ip iap mubapuk am.

¹² Imēnpuye adeayū Paulo epağo o'jat cexewi—pağonōmnōm, ikūmpi ekabek tak. Ixe pağo o'jomōğ ip iwātaxipipiyū be. O'je'ada'ada ip ixe pağo mōğ puje. Xipat o'e ip. Ibiōğbuk kērēat tak o'jēmjēm adeayū bewi ixe pağo mōğ puje.

¹³ Gebuje pūğpūğ Judeuyū ibiōğbuk kērēat o'ğujēmjēm warara'acat pewi. Pūğ ka be ġu ip osodop. Soat kaka dağ oekukuku ip. Ibiōğbuk kērēat mujēmjēm'uk oekukuku ip.

Paulo babim imujēm ojuy ip.

— Ocekukukat Jesus a'ōbi oceju e'em ewebe “Ejēm cuy cebewi,” i — io'e ip ibiōğbuk kērēat pe.

¹⁴ Imēn imujēmjēm ip osodop 7 be ağokatkayū. Ikitpitpityū osodop ip. Cebay butet Ceva i osunuy. Ceva Judeu osunuy. Judeuyū epaiyū kukukat osunuy. Jesus a'ōbi ibiōğbuk kērēat mujēmjēm'uk osodop ip adeayū bewi ikitpitpiyū.

¹⁵ Jesus a'ōbi imujēm ojuy bima bit, ibiōğbuk kērēat o'jede cebe ip.

— Wetaybit Jesus — io'e. — Wetaybit Paulom tak — io'e. — Pām eyju? Abuyū eyju? Jesus a'ōkayayū ġu eyju oxe bit — ibiōğbuk kērēat o'e cebe ip.

¹⁶ Ibiõğbuk kērēat kukat o'jejerojoro cekay ip—7 beayũ kay. Toti ip o'ğuwekuwek. O'watwat ip iğo'a bewi 7 beayũ. O'jenapõn ip soat iwekwek. Soat ip yaokaka o'jēm. Ibo o'jebapuk Éfeso ka be.

¹⁷ Iboap awēğ o'yawēğtobuxik ip—Éfeso ka watwat, Judeuyũ, Judeuyũ'ũmayũ dak. Iparara o'e ip te'e ma “Jesus a'õbi õn” i'eap puxim.

— Wuykukukat Jesus ya'õbuyxi jĩã — io'e'e ip. Ade ixeyũ'in oitabun wuykukukat Jesus kay.

¹⁸ Ade wamomoyũ dak oitabun Jesus kay. Apẽn cuk adi ikērēat o'ğujurũğrũğ ip iap o'ğuwẽn ip Paulo be. Itabut cĩcã o'e ip Jesus kay. Jebukaypacap o'jepere ip.

¹⁹ Gebuje ibukaypacap ibararak osodop taperadup pe ibibodo. Oibu'un ip jebibododon. Warara'acat muy'ũ ãm ip oibu'un. Jebukaypacaptup o'tupmu'awero ip tupmupik am soatup. O'tupmupik ip soat etabutpe. Teiboğ cĩcã osodop tuptei. Tuptei 50,000 dinheiro osodop isurũğat prata muğēğē.

²⁰ Imēneju warara'acayũ oitabun Jesus kay. Tak ğu ip oitabun. Deus ekawẽn kay jĩã ip o'e, cũğ cĩcã cexe ip puye.

²¹ Gebuje Paulo co ojuy Jerusalém ka kay. Deus a'õbi cu ojuy o'e Macedônia eipi dağ cu ojuy, Acaia eipi dağ tak.

— Jerusalém ka kay oju pin — io'e jewebe ma. — Ibo ka be oju buje Roma ka kay dak oju pin — io'e jewebe ma.

²² Xepxep jewejuayũ'in o'ğuju jewap Macedônia eipi be. Timóteo o'ğuju, Erasto dak. Ixe bit Ásia eipi be ibunbun mabuk osunuy.

²³ Gebuje Demétrio adeayũ o'ğutakomãn Jesus a'õkayayũ kay. O'ğutakomãn ip, soat kaka dağayũ oitabun Jesus kay buye.

²⁴⁻²⁵ Demétrio pratam yamuğēğē'ukat osunuy. Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muğēğē'ukat osunuy. Ade Éfeso ka watwat kapikpik'uk ip osodop Demétrio eju ibiat'a muğēğēm. Ade dinheiro bubu'uk ip osodop ibiat'a muğēğēapteim. Tũybe Diana Deus iãn o'e ip Éfeso ka watwat. Imēnpuye te'e ma Diana kay jĩã ip osodop. Demétrio ibiat'a muğēğē'ukayũ o'tomuwã je'awero am soat jeweju kapikpik'ukayũ dak.

Ibocewi o'jekawẽn cebe ip.

— Oburereyũ — io'e. — Eyetaybit ade dinheiro bubum wuyju wuyekapikapteim iam.

²⁶ Paulo bit adeayũ mubu'u'un jetabut am Diana kay. “Ijodiat emumuğē Deus ğu,” i'e'em ixe soat pe. Imēnpuye adeayũ pu'u'un ip jetabut am Diana kay. Jetabucap epereperem ip — io'e.

— Itabut o'e ip Paulo ekawẽn kay—Éfeso ka watwat, soat Ásia eipi watwat tak — io'e. — Imẽn xipat ğu jĩã wuywebe!

²⁷ Imẽn ibun pima, ajo be acejekapik? Wuyekapikap ka'ũmğũ o'e. “Ibuyxim ğu oce'e Diana duk'a!” i je'e ip adeayũ—Ásia eipi watwat, soat ka dağayũ dak — io'e. — “Diana Deus ğu,” i je'e ip — io'e.

²⁸ Imēneju Demétrio ekawẽn cocoayũ isapka'ore o'e Paulo kay.

Gebuje o'jewãwã ip ya'õberen—Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muğēğē'ukayũ.

— Diana ya'õbuyxi jĩã! — io'e ip ya'õberen. — Soat ka watwat itabut cekay! — io'e ip. — Diana kay acã wuyetabut! Diana acã Deus! — i te'e ma o'e ip ya'õberen.

²⁹ Tũybe Diana Deus iãn o'e ip. Imēnpuye soat'a'a dağ ip ya'õberen o'jewãwã.

Ade ip dao ma o'ju je'aweroroap'a kay—yaboğat'a kay. Cum pima ip xepxepayũ o'jat Paulo eju jekuku'ukayũ—Macedônia eipi bewiayũ. Gaio o'jat ip, Aristarco dak. O'tujowat ip je'aweroroap'a be—yaboğat'a be. Tak ğu ip o'je'awero iğo'a be.

³⁰ Paulo õm ojuy o'e iğo'a be. Imēnpit itabucayũ o'ğũomat ğu.

³¹ Warara'acayũ dak o'jewa'õmuju Paulo be—Ásia eipi kukukayũ—ibureyũ.

— Eõm ğu juy je'aweroroap'a be — io'e ip. — Aokam cuy ip — io'e ip Paulo be.

— Oõm ðu — io'e.

³² Gebuje aweromayũ warẽmtağ ma o'jewãwã. Wara'at tağtağtağ ma ip jewãwãwãm. Apẽğãm ijoce awerom wuyju iam itaybit ðu o'e ip. Inaka ya'õberen ma jewãwãwãm ip. Itakoma jĩjã ip o'e Paulo ejuayũ kay, Judeuyũ kay dak.

³³ Gebuje Judeuyũ itakomaayũ mudin ojuy o'e. Imẽnpuye Alexandre o'ğuju ip jewãwãayũ dopabe. Alexandre itakomaayũ mudin ojuy o'e. O'jebaeuru mũğ ma epesop i'e am aweromayũ be.

³⁴ Teku Judeu iam itaybit puje, biğ ma ip o'jewãwã.

— Diana ya'õbuyxi jĩjã! — io'e ip ya'õberen. — Ixe Diana deus wuyxe soat xe, Éfeso ka watwat xe! — io'e ip ya'õberen.

Ibun cĩcã ip o'jewãwã. Xepxep hora ya'õberen o'jewãwã ip. O'jewãwã ip tũybe Diana Deus iãn o'e ip puye.

³⁵ Gebuje ağokatkat jewãwãwãayũ o'ğuyumũğ. Ixe ağokatkat Éfeso ka kukukayũ'in sunuy. Pa'orem cĩcã jewãwãwãayũ o'ğuyumũğ. O'jekawẽn cebe ip.

— Éfeso ka watwat, eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawẽn kay! — io'e. — Soat kaka dağayũ itaybit ip Éfeso ka watwat Diana kay je'e'eap'a kukan iam—deus tuk'a kukan iam—kuy bima kabi bewi o'kopiat'a kukan iam.

³⁶ Abu kuka o'e: “Éfeso ka watwat itabut ðu Diana kay,” i? Ka'ũma ma! — io'e. — Imẽnpuye juy epeyewãwã ðu — io'e. — Mũğ ma epesop! — io'e. — Warẽmtağ ðu juy epe'e'e! — io'e cebe ip.

³⁷ — Te'e ma juk iteyũ ağokatkatayũ epetojot ijoce — io'e. — Diana kay je'e'eap'a beat o'tujupa'um ðu ip — io'e. — Diana nuyap'a o'jomuymuy ðu ip — io'e.

³⁸ — Demétrio, ceweju kapikpik'ukayũ dak warara'acat muy pin pima, cum ip ibimãmãat ekawẽn coco'ukat topabe — io'e. — Ade ip wuyka be. Ijoce ðu bit ip warara'acat jomuymuy—ibimãmãat ekawẽn coco'ukat topabe acã — io'e. — Soat em ip je'awerorom.

³⁹ Ce'awero buje ip ceweju juy ip epeyekawẽn — io'e. — Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ cuy ajeku — io'e. — Cedağ'ũm cĩcã wuyju e'em ġasũ bit — io'e. — Warẽmtağ wuyju e'em ġasũ bit — io'e.

⁴⁰ — César ebekitkit kuka o'e wuywebe: “Cedağ ðu juk adi epe'e'e,” i. “César a'õ dağ ðu juk epeye'awero,” i kuka o'e ip wuywebe — io'e. — Ipiat kuka o'supi'ajoat ip wuywebe — io'e. — “Cedağ ma mo a'ğũ oceju e'em” i'e ba'ore wuywebe — io'e cebe ip.

⁴¹ Soat aweromayũ o'ğuyupit iboap epere buje. O'jepit ip jeduk'a be.

20

¹ Ce'aweroap epere buje Paulo Jesus kay itabucayũ o'tomuwã je'awero am. O'jekawẽn ceweju ip ya'õmucan am. Guyjom:

— Cum puk õn — io'e cebe ip. — Macedônia eipi kay õn cum. Eybu'um ðu juy epesop Jesus kay — io'e cebe ip.

O'jẽm Éfeso ka bewi. O'ju.

² Gebuje Macedônia eipi dağ oeku. Soat kaka dağ oekuku itabucayũ jojom. O'ğubikuy ip biğ ma itabut am Jesus kay.

³ Grécia eipi kay oajẽm. Ebağũğ kaxi ibo eipi be osunuy. Paulo ma tiboğ cĩcãat mudek ojuy o'e Síria eipi kay jeju am. Judeuyũ bit Paulo aoka ojuy ip. O'jewawẽ ip Paulo aoka am.

— Ga'a juy ayaoka — io'e ip. — Kobexixi be iõm puje juy ayaoka — io'e ip.

Paulo o'jekũyjo jaoka ojuy ip iam. Imẽnpuye oibu'un tiboğ cĩcãati mudek am.

Fílipos ka kay Paulo o'ju. Kapurũğ tağ o'ju. Macedônia eipi dağwi o'ju. Warara'acayũ o'ju ceweju itabucayũ.

⁴ Ibūrū ma ip o'ju Paulo eju: Sópatro, Aristarco, Segundo, Gaio, Timóteo, Tíquico, Trófimo. Sópatro Beréia ka bewiat osunuy. Pirro ipot osunuy. Aristarco Tessalônica ka bewiat osunuy, Segundo dak. Gaio Derbe ka bewiat osunuy. Tíquico Ásia eipi bewiat osunuy, Trófimo dak. Ibūrū ma ip o'ju Paulo eju—7 beayū.

⁵ Jay. Oajēm ip. Ōn tak cuk adi oğuy Filipos ka be. Ōn Lucas. Ijudup mubarararağ òn. Ibocewi 7 beayū o'ju ocewap Trôade ka be ocewiwi am. Paulo odopabijuk Filipos ka be.

⁶ Judeuyū peta muğēğēm osodop ixeyū kabia dağ. Imuğēğēm pima pāo'a o'o'uk osodop ip—yamuyuhuhuptōmtēm'ūmat'a.

Ixe epeta kap puje Trôade ka kay oceju. Ocejēm Filipos ka bewi. Kobexixi be oceōm. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Pūğpōğbi xet tiboğ cīcāati dağ oceku. Warara'acayū ocenomuixik pūğpōğbi xet kap puje—ítabucayū—7 beayū. Ocenomuixik ip Trôade ka be. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. 7 xet ibo ka be ocesop.

⁷ Katpuje oceje'awero soat itabucayū eju Sábado bima. Pāo'a o am oceje'awero Jesus e'ūap kay ocegebu am. Yaboğat'abi be oceje'awero—umat'abi be. Paulo ocemutaybitbin o'e umat'abi be, kuyaje wara'at ka kay cum puye. Ibun osunuy ocemutaybitbin. Iximadakpe mabuk ocemutaybitbin osunuy.

⁸ Torotoro'i oeku lamparina'a umat'abi dağ yabimukabia am.

⁹ Ağokatkat tak Paulo ekawēn o'jekūyjo iboce—yaypan'isuat. Ibutet Êutico i osunuy. Xik'i osunuy uk'aba'etatok pe. Xiiih. Oixet pin cīcā ibun osunuy kawēnwēn puye. Xet. O'xet. Wūn. Bēkū. Umwi o'at. O'ğū'āy ip. Kuy ce'ū.

¹⁰ Paulo o'kop umat'abi bewi.

O'kop ce'ūat kay. Erot io'e. O'jeerot. Ce'ūat o'yakobut. O'jekawēn itabucayū eju.

— Epeyekuy ġu juy — io'e. — Ce'ū ġu teku! Itait ma — io'e.

¹¹ Gebuje umat'abi be ġuto ocejeu. Pāo'a oceyadakat iğo'abi be Jesus e'ūap kay ocegebu am. Ocejekōn. Paulo kabiam oibu'un kawēnwēnapi. Oikabia kawēnwēn. O'jēm kabia buje.

¹² Yaypan'isuat o'tujowat ip tuk'a be. Soat ip icokcok o'e i'at'ibit o'jetait puye.

¹³ — Cum òn Assôs ka kay — Paulo juk o'e ocewebe. — Kapurūğ tağwi ma òn cum — io'e. — Iboce òn jeydopabijuk. Kobexixi dağwi juy eyju bit epeju — io'e ocewebe.

¹⁴ Oceju Paulo wap. Kobexixi be oceōm. Oceju Assôs ka be. Paulo dak o'ju kapurūğ tağwi Assôs ka be. Ibo ka bewi ixe dak oōm kobexixi be oceweju.

Gebuje oceju Mileto ka kay. Mitilene ka dağ oceku.

¹⁵ Ocejēm Mitilene ka bewi. Kuyaje ocajēm tip'aweroro weğūn. Tip'aweroro butet Quios i osunuy. Kuyaje ocejemūğ wara'at tip'aweroro be. Ixe tip'aweroro butet Samos i osunuy. Kuyaje ocajēm Mileto ka be.

¹⁶ Paulo ibu'u osunuy ibun jenuy am Ásia eipi be. Imēnpuye ocejecū ġu Éfeso ka be. Ocekap ma. Jerusalém ka be yajēm pin o'e peta muğē awap—Pentecostes ekabia awap.

¹⁷ Gebuje Paulo Éfeso ka watwat o'tomuwā Mileto ka be bima—Jesus kay itabucayū kukukayū. Mileto ka Efeso ka tēğ ma o'sukadop. O'tomuwā ip tot am jekay.

¹⁸ Yajēm puje Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Oburereyū — io'e. — Ibun cuk oğuy eyxe. Wuykukukat peam kapikpiğ pima cedağ ma juk adi ojekukuku. Ásia eipi bewi wajēm pujeap ojekukuku cedağ. Eymutaybit wekukuam.

¹⁹ “Soat podi ma wa'ōbuyxi òn,” i'ūmğū juk adi ocece eywebe. Oğuycūğ cuk adi ojekukuku warara'acayū ikērēat muğēğēm pima. Ipiat cuk adi osupiājojo. Judeuyū oaoka ojuy bima. Kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi ojekukuku soat pe.

²⁰ Obu'un ġu adi kawēn idipat muwēn ām eywebe. Soan òn eymukūyjojo. Eymutaybit-bitbin cuk adi je'aweroroap'a be, eyduk'a be dak.

²¹ — Jesus muwēnuwēn cuk adi ojekukuku soat pe eywebe—Judeuyū be, Judeu'ūmayū be dak. “Eyguycūgčūg cuy epesop ikērēat kuḡ puye,” i juk adi ocece eywebe. “Ikērēat mujurūgrūḡap cuy epeyepere,” i juk adi ocece eywebe. “Deus ekawēn taḡ cuy epekuku,” i juk adi ocece eywebe. “Jesus Cristo kay eyetabun cuy epesop—wuykukukat kay,” i juk adi ocece eywebe. Imēn cuk adi eymutaybitbin ojekukuku. Eyetaybit soat iboam — io'e.

²² — Gasū bit Jerusalém ka kay ōn cum. Deus biōḡbuk a'ōbi ōn cum. Wetaybit ḡu apēn je'bapuk owebe Jerusalém ka be iam.

²³ Ipiat cuy osupi'ajo ibo ka be. Obu ip ibo ka be. Omuōm ip daomūnmūnap'a be. Wetaybit iboam. Soat ka daḡ ōn cucum pima, Deus biōḡbuk kuy juk omukūyjojo iboam.

²⁴ Imēnpit omuparararan ḡu iboap. Waokapi ḡu. Obikuy jījā bit soat wekapikap mu'ūm ām—Jesus Cristo o'ḡūm owebe iap mu'ūm ām. Ixe juk o'e owebe “ ‘Ikērēat mujurūgrūḡap cuy epeyepere,’ i juy ece soat pe,” i. “ ‘Eyepere buje Deus ikērēat ju'uk eywebewi,’ i juy ece soat pe,” io'e owebe. “ ‘Wuykukukat Jesus kay eyetabun puje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi,’ i juy ece cebe ip,” io'e. “Deus soat em xipan jeykuk,” i juy ece cebe ip,” io'e. “Obikuy jījā wekapikap mu'ūm ām,” io'e.

²⁵ — “Soat ipi daḡacat je'e ‘Deus acā wuykukukat,’ ” i juk adi ocece eywebe kuy bima.

²⁶⁻²⁷ Gasū bit wetaybit waram eyju ojo ḡu ijodi iam. Imēnpit Deus ekawēn cuk adi oḡuwēnuwēn eywebe. Deus pe eymukūyjojoap ekawēn tak oḡuwēnuwēn soat pe eywebe. Abu be oḡuwēn'ūm? Soat pe ma oḡuwēn. Imēnpuye pūḡ ey'in Jesus kay itabut'ūm pima, ōn ḡu okpiwat.

²⁸ Deus ekawēn taḡ cuy epeku — io'e cebe ip. — Deus biōḡbuk cuk eynaē Jesus kay itabucayū kukukayūm. Jesus ebekitiyū ip, ixe o'jedoyekereren cebeam ip puye — io'e. — Xipan cuy ip epejuk ovelha kukuk'ukat puxim — io'e.

²⁹ — Wetaybit ōn ijoce'ūm pima aḡokatkayū jajēm eykay iam—ikērēat mujurūgrūḡ'ukayū—ika'uat puximayū. Napaap ip ḡuwēn eywebe Jesus kay eyetabucap epereap ojuy. Ovelha kay wida ajēmap puxim jajēm ip eykay. Adeayū ḡuḡuykukuku ip. Icēmān ḡu ip ḡutaybin—napaam acā.

³⁰⁻³¹ Warara'acayū ḡuḡuykukuku ip jetabucap epereap ojuy. Imēneju aḡ cuy epesop ixeyū be eymuḡuykukuap puxim. Pūḡpūḡ ey'in tak warara'acayū ḡuḡuykukuku jetabucap epereap ojuy — io'e cebe ip.

— Ebpūḡ koato ma juk adi eymutaybinbin oḡuyḡuyḡuy. Kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi oḡuyḡuyḡuy eywebe kabiam, ixima daḡ tak — io'e. — Ekay wetabotaidabotbon kapikipiḡ cuk adi oḡuyḡuyḡuy. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e cebe ip.

³² — Deus pit xipan cīcā jeykuk — io'e cebe ip. — Deus ekawēn kay juy epesop — io'e. — Ixe ekawēn kay bima, eypararam ḡu epesop. Deus ekawēn kay bima, jeybu'un ḡu Jesus kay eyetabut am. Deus xipacat ūmūm jebekitkiyū be. Eywebe dak xipacat je'ḡūmḡūm — io'e.

³³ — Eyxe bima wetabikuku ḡu juk oḡuy eybubut kay eyxe bima, eyprata kay dak, eyeouro kay dak, eydoti kay dak.

³⁴ Ōn ma kapikipik'uk oḡuy obubut pu am, odoti bu am tak, owejuayū bubut pu am tak, owejuayū doti bu am tak. Eyju dak eyetaybit iboam. Imēn cuk adi ojekuku eyxe bima.

³⁵ Eyju dak wekukuap puxim cuy epeku ḡasū — io'e. — Acejekapik cīcā juy tadaybot-bocayū buywat am. Kuy imēn adi eymutaybitbin oḡuy — io'e. — Wuykukukat Jesus imēn o'e:

Ibubu'ukat cokcokap podi ma iūmūm'ukat pit e'em, i. Imēn o'e wuykukukat Jesus Cristo — io'e. — Cekawēn kay ḡebum cuy epesop — io'e cebe ip.

³⁶ Paulo imēn o'jekawēn Jesus a'ōkayayū kukukayū eju—Éfeso ka bewiayū eju.

Iboap e buje Paulo o'jēḡ'aecōḡcōḡ. O'jekawēn Deus eju. Soat Éfeso ka bewiayū dak o'jekawēn Deus eju.

³⁷ Soat ip wawa o'e Paulo cēm puye.

Gebu je Paulo ip o'yakobutbut. O'yağobukōnkōn ip cēm puye.

³⁸ Iguycūğcūğ ip o'e Paulo ekawēn kay, “Waram eyju ojo ğu ijodi,” io'e buye.

21

¹ O'ju ip Paulo eju kobexixi kay. Ocejewemuwēn cebe ip. Ocejēm cexewi ip. Oceōm kobexixi be.

Tiro ka kay oceju. Cucum pima oceju tip'aweroro be. Ocajēm tip'aweroro be. Tip'aweroro butet Cós i osunuy. Kuyaje ocajēm Rodes ka ebikopap pe. Ibocewi ocajēm Pátara ka be.

² Wara'at kobexixi ocetobuxik. Oceōm cebe—Fenícia eipi kay cu ojuyat pe. Ocejek ebikopap pewi.

³ Wara'at tip'aweroro ocetipcoco ğebu je. Ibutet Chipre i osunuy. Ocekay wuyba'ūğat kadi. Oceju Síria eipi be. Ocejemūğ Tiro ka ebikopap pe. Tiro ka Síria eipi be opop. Kobexixi be kapikpik'ukayū tarekrek tujujēm ojuy kobexixi bewi iboce. Imēn ocajēm Tiro ka kay.

⁴ Jesus kay itabucayū ocetobuxik ibo ka be. Ibun ma ocesop cexe ip. 7 xet ocesop cexe ip. Ixeyū o'jekawēn Paulo eju Deus biōğbuk a'ōbi.

— Eju ğu juy Jerusalém ka be — io'e ip Paulo be. — Jaoka ip itakomaayū — io'e ip.

⁵ Ocejēm pu je, itabucayū o'je'awero ocewebe jewemuwēn ām—ağokat kayū, aoyū dak, bekikit tak. Oceweju o'ju ip ebikopap pe. Ocejēğ'aecōğcōğ ka'oririt pe. Deus eju ocejekawēn.

— Cum puk oceju — i oce Tiro ka bewiayū be.

— Ha'a — io'e ip. — Deus cuy je'ju eyweju — io'e ip ocewebe.

⁶ Oceōm kobexixi be. Ixeyū bit o'jepit jeduk'a be. Imēn ocejēm Tiro ka bewi.

⁷ Kobexixi dağ oceju.

Ocejēm Ptolemaida ka kay. Itabucayū ocetobuxik. Pūğ kabia ocesop cexe ip.

⁸ Kuyaje ocajēm Cesaréia ka be. Filipe ocetobuxik. Filipe kawēn idipat muwēnuwēn'ukat osunuy. Kuy bima Jerusalém ka watwat Filipe o'jomuy itabucayū buywatwat'ukan 6 beayū eju. Ixe duk'a be ocesop.

⁹ Ixe ebadipdip taxit osunuy. Itoptep ğū ixeyū bit osodop. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū osodop ip. Puğ kabia ğū ixe duk'a be ocesop.

¹⁰ Ağokatkat tak oajēm ocekay. Oajēm Judéia eipi bewi. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Ágabo i ibutet osunuy. Apēn ğuyjom je'bapuk iam Deus ocemutaybitbin'uk osunuy.

¹¹ Ixe Paulo ukpumūnpu o'subu'uk. Jebōğbi o'jomūnmūn Paulo ukpumūnpum. Jekağobi dak o'jomūnmūn yukpumūnpum.

Imūnmūn epere bu je, o'jekawēn Paulo eju.

— Deus biōğbuk omukūyjom — io'e. — Jerusalém ka watwat jedaomūn — io'e. — Jedaomūn ip apēn obōğbi mūnmūn iap puxim — io'e. — Jeūm ip Judeu'ūmayū be—itakomaayū be — io'e.

Ágabo imēn o'e Paulo be.

¹² Gebu je oceju ocejekawēn Paulo eju.

— “Eju ğu juy Jerusalém ka kay,” — i juk ocece ewebe — ioce cebe. — Jedaomūn ip — ioce.

— Eju ğu juy — io'e warara'acayū dak yaokaap puxim.

Itabucayū o'tōtōn Paulo iju pin puye—Cesaréia ka watwat.

¹³ — Apēnpuye eyju wawa? — io'e Paulo. — Cum cuy ōn Jerusalém ka kay — io'e. — Omuğycūğcūğ eyju? Apēnpuye eyju omudaobu'un ojuy? Wuykukukat Jesus ibikuy bima, obu'u ğu oce ixeyū be odaomūn ām. Obu'u ğu dak we'ū ām. Wuykukukat Jesus a'ōbi acā ojeku — io'e.

14 Paulo aḡuymuwarurun pa'ore o'e ocewebe. Imēnpuye ocebu'un yaḡuymuwarurun. — Wuykukukat bikuyap taḡ cuy ejeku — i oce cebe.

15 Imēneju ocejewemuxipan Jerusalém ka kay oceju am. Oceju.

16 Jay. Ocajēm Jerusalém ka kay. Jesus kay itabucayū o'ju oceweju. Ocedujowat ip Menasom kay Cesaréia ka watwat. Menason Chipre eipi bewiat osunuy. Kuyje ma itabucat osunuy Jesus kay. Ixe duk'a be ocesop.

17 Jerusalém ka be ocajēm puje itabucyū jom oceku. Icockok o'e ip ocajēm puje.

18 Kuyaje Paulo o'ju Tiago kay oceweju. Tiago xe awerom osodop ip itabucayū kukukayū—Jerusalém ka watwat.

19 Paulo ixeyū o'tobede.

Gebuje:

— Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpukpuk Judeu'ūmayū be ōn ixeyū xe bima — io'e Paulo. — Tak ḡu ip oitabun Jesus kay Judeu'ūmayū. Ade jĵā ip oitabun — io'e Paulo cebe ip.

20 — Ka'ūmḡu Deus co'iat xipacat! — io'e ip, iboap co buje.

Gebuje itabucayū kukukayū o'jekawēn Paulo eju.

— Xipit ma, ocekitpit — io'e ip. — Imēnpit etaybit ade Judeuyū itabut o'e Jesus kay iam — io'e ip. — “Jesus kay wuyetabut puje dak Moisés ekawēn taḡ cuy ajeku,” i'e'em pit ip — io'e ip.

21 — “Paulo bit warēmtaḡ ma Judeuyū mutaybitbin Judeuyū'ūmayū ka be bima,” i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — “Moisés ekawēn taḡ ḡu juy epeku,” i'e'em Paulo,” i'e'em ip — io'e ip. — “‘Eyipotpoyū juy epetaypu'aḡobixeedakat ḡu,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip — io'e ip. — “‘Aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu juy epeku ḡasū bit,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — Imēn emuymuy Judeuyū, itabut ma'ḡu ip Jesus kay — io'e ip.

22 — Kuy ip o'jekūyjo ijoce ajēmap awēḡ — io'e ip Paulo be.

23 — Oce'e'eap taḡ cuy ece — io'e ip Paulo be. — Ebadipdip aḡokatkayū jewemuisusun Deus xe, itabucayū — io'e ip. — “Ocewemuisun cuy,” i juk o'e ip Deus pe.

24 Ixeyū ebadipdipayū juy etujowat eweju. Wuybabi daḡ cuy ecewemuisun ceweju ip — io'e ip Paulo be. — Dinheiro juy eḡūm ebadipdipayū be yakoeapteim, iōhō buap teim tak. Iōhō juy ip je'ḡūm paīyū be imupik am Deus etabixe. Imēn e'e buje, soat itaybit je'e icēm ḡu e'em ip Paulo muymuy iam — io'e ip. — Itaybit je'e ip ēn tak Moisés ekawēn taḡ jekukum iam — io'e ip Paulo be.

25 — Kuy oceje'awero Judeu'ūmayū awē ām — io'e ip. — Cartadup ocetupmuju cebe ip—itabucayū be. Imēn e'em iḡodup: “Deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn cuy epesuēn'o ḡu,” i. “Puca doy juy epetoykōn ḡu,” i. “Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ḡu,” i. “Wara'at tayxi eju ḡu juy epeyepo, wara'at itop eju ḡu dak,” i. Ibiatup ocetupmubararak ixeyū awēaptum — io'e ip. — Ocewebe yawēwēap taḡ cuy jeku ip — io'e ip Paulo be.

— Ma — Paulo o'e. — Eyekawēn taḡ cuy oce — io'e.

26 Paulo ixeyū be jawēap taḡ o'e. Ebadipdipayū o'tujowat jeweju. Kuyaje o'ju jewemuisun am Deus xe ceweju ip. Oōm Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be.

— Gaxīn ma oceisu oce'e — io'e ip paīyū be. — Oceisu bima, iōhō oceḡūm eywebe imupik am Deus etabixe — io'e ip paīyū be.

Paulo iōhō kuka o'ḡūm ebadipdipayū muisunapteim 7 xet kap puje. Iboap tak o'ḡuwēn paīyū be.

27 7 xet kapap wi ijawūn pima Judeuyū Paulo o'jojojo Deus eju kawēnwēnap'a be—Ásia eipi bewiayū. Ixeyū Judeuyū adeayū o'ḡutakomān Pauloyū kay. Ixeyū Paulo o'jat.

28 O'jewāwā ip ya'ōberen adeayū be.

— Israel naxegebitbit! — io'e ip. — Ocebuiwan cuy epe'e! — io'e ip. — Daosuw! — io'e ip. — Aḡokatkat cuy ajat — io'e ip. — Ixe warēmtaḡ wuymutaybitbin jekukum soat kaka daḡ — io'e ip napa ma.

— Ixe e'em adeayũ be: “Judeuyũ ikērēat kuḡ Deus xe,” i; “Moisés ekawēn taḡ ḡu juy epeku,” i dak — io'e ip napa ma. — Ixe Deus eju kawēnwēnap'a muymuy — io'e ip napa ma. — Judeu'ũmayũ o'tujuõm ija'a be — io'e ip. — Ija'a mubuyxi'ũm'ũm cĩcã ip — Judeuyũ napa ma o'e—Ásia eipi bewiayũ.

²⁹ Tũybe Paulo Judeu'ũmat o'tujuõm Deus eju kawēnwēnap'a be iãn o'e ip. Imēnpuye oitakomãn ip Paulo kay. Ixe Judeu'ũmat putet Trófimo i osunuy. Éfeso ka bewiat osunuy. Koap pima Judeuyũ Paulo o'jojajo Trófimo eju. Xepxem oekuku ip Jerusalém ka be—Paulo Trófimo eju.

³⁰ Imēneju ade Jerusalém ka watwat o'jedau Paulo kay. Soat taḡwi o'jedau ip. Paulo o'jat ip. Kururuḡ o'tujujēm ip ija'a bewi. Akikay o'tujowat ip. Dao ma ija'a exĩntabi o'tomodip ip.

³¹ Paulo aoka ojuy ip.

Adeayũ dak o'jedau 1000 be sorarayũ kukukat kay imukũyjom—Jerusalém ka wiwi'ukayũ kukukat kay.

— Soat Jerusalém ka watwat jewaokakam! — io'e ip cebe. — Kawēn ikērē jĩjã — io'e ip. — Jewaoka ojuy ip — io'e ip cebe.

³² Imēnpuye sorarayũ kukukat dao ma o'jedau iḡo'a be. Ade jĩjã jesorarayũ o'tujowat jewaju. 100 be sorarayũ kukukayũ dak o'tujowat jewaju.

O'jedau ip Paulo kay. Itakomaayũ Paulo mupokupoḡ o'e. Oibu'un ip yaoka am sorarayũ dobuxik buje. 1000 be sorarayũ kukukat oajēm. Jesorarayũ o'ḡuju Paulo bum iḡo'a beayũ be yaokaap puxim.

³³ — Epesubumukirik cuy correntebum—xepxepum — io'e sorarayũ be.

— Abu ite aḡokatkan? — io'e yaoka ojuyayũ be. — Apēn ite o'e eywebe? — io'e.

³⁴ Gebuje yaoka ojuyayũ o'jewāwã ya'õberen. Wara'at taḡtaḡtaḡ ma ip o'jewāwã. Imēnpuye 1000 be sorarayũ kukukat pe itaybit pa'ore o'e apēnpuye Paulo aoka ojuy ip iam.

— Epetujowat cuy wuydopdopap'a be — io'e jesorarayũ be.

³⁵ Sorarayũ Paulo o'tujowat jedopdopap'a kay. Toptopap'a ewadaḡḡũn xe bima sorarayũ ja'õpi'a jeje Paulo o'tujuu itakomaayũ be yaokaap puxim.

³⁶ Itakomaayũ nomuju o'jedau ip Paulo bu ojuy.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'õberen.

³⁷ Gebuje Paulo o'jekawēn 1000 be sorarayũ kukukat pe.

— Wekawēn put tu eweju? — io'e Grego a'õm 1000 be sorarayũ kukukat pe.

³⁸ — Etaybit tu Grego a'õm? — io'e. — Egito eipi bewiat ḡu du ěn? — io'e. — Kuy bima ixē Egito eipi bewiat adeayũ o'ḡu'awero jenopaḡoḡo ãm Roma ka kukukat esorarayũ eju. 4000 aḡokatkayũ oekuku ip ceweju. 4000 beayũ o'tujowat uk'a'ũmat pe. Warara'acat aoka ojuy ip o'e. ěn ixē aḡokatkat ḡu du? 1000 be sorarayũ kukukat o'e Paulo be.

³⁹ — Ka'ũma — io'e. — Gujuat ḡu õn — io'e. — Wara'at ma õn pit. Judeu õn. Tarso ka be okap—Cilícia eipi be — io'e. — Tarso ka waypanap ka—ikaboḡatka — io'e. — Wekawēn pin cĩcã waoka ojuyayũ be. Āḡ puk ocekawēn ceweju ip — Paulo o'e.

⁴⁰ — Ha'a. Ecekawēn puk — io'e.

Paulo cũḡ'i osunuy sorarayũ dopdopap'a ewadaḡḡũn ceje. Wēḡwēḡ'i o'e jebum itakomaayũ muymũḡ ãm.

Gebuje Paulo o'jekawēn itakomaayũ be. Ya'õm ma ip o'jekawēn ceweju ip—Judeuyũ a'õm—Hebreu a'õm.

22

1 — Tapupuyũ okitpitpiyũ, baybayũ — io'e. — Eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay. Ocedayo juy eywebe wa'ĩjoam — io'e.

2 — Wuya'õm ma teku kawēnwēn! — io'e ip Judeuyũ.

Mũḡ o'e ip ya'ijo am. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

³ — Ocededayo juy — io'e. — Judeu ðn. Tarso ka be okap Cilícia eipi be — io'e. — Ijop ka be ma bit owaypan—Jerusalém ka be Gamaliel be omutaybit am. Moisés ekawēn omutaybitbin osunuy. Ocedobuyũ'ũm'ũm ekawēn omutaybitbin osunuy — io'e. — Kaypatpan ḡu ðn pit wetaybin. Soat eyju Deus bikuyap taḡ jeku ojuy. Òn tak eybuxim cuk adi ibikuyap taḡ jeku ojuy oḡuy — io'e.

⁴ — Wetakoma jĩḡa juk adi oḡuy Jesus a'õkayayũ kay—ieisuata daḡ jekuku'ukayũ kay. Ixeyũ kaykay jĩḡa ma juk adi oḡuy. Ade ip otaomũnmũn. Daomũnmũnap'a be ip oḡuõmõm—aḡokatkayũ, aoyũ dak. Ade ip oyaokaat ixeyũ'in.

⁵ Paĩyũ kukukayũ itaybit imēn cuk adi ojekuku iam, Judeuyũ kukukayũ dak — io'e. — Ixeyũ juk cartadup o'tupũm owebe—Judeuyũ beaptum—Damasco ka watwat beaptum — io'e.

— Damasco ka kay juk oju. Jesus kay itabucayũ daomũn ãm oju. Ijoce taomũnmũn ip tujupit ojuy oju Jerusalém ka be. Ipiat pi'ajoat ojuy cebe ip oju.

⁶ E daḡ cucum pima juk oajēm Damasco ka tēḡ ma. Kaxicuḡ oajēm. Dao ma oikabia jĩḡa ma wakokoreren.

⁷ O'at ipiju wekuyap pibun.

— Gebuje kabi beat oya'ijojo. O'jekawēn oweju.

— “Saulo,” io'e. “Apēnpuye warēmtaḡ ma ēn okuḡ?” io'e owebe.

⁸ — “Abu ēn tak, Kariwa?” i oce cebe.

— “Jesus ðn,” io'e. “Nazaré ka be tũbit ðn. Ēn ma ipiat esupi'ajojoat owebe,” io'e.

⁹ Oweju oekukuiayũ o'jekuy jĩḡa. Kabiaat o'jojojo ip. Oweju kawēnwēnat a'õ bit o'jojojo ḡu ip.

¹⁰ — “Apēntak oce, Kariwa?” i oce.

— “E'ãy,” io'e. “Damasco ka be juy eju,” io'e. “Ibo ka be aḡokatkat apēn Deus ibikuy ewebe eku am iap ḡuwēn ewebe,” io'e — Paulo o'e.

¹¹ — Gebuje wekabiokok ojekuku ixē kabiaat iepokat wetabimu'ũm'ũm puye. Owejuayũ obacom okuḡ. Imēn ocajēm Damasco ka be — io'e.

¹² Ibo ka be bima, aḡokatkat oajēm okay. Ibutet Ananias i osunuy. Moisés ekawēn taḡ jekuku'ukat osunuy. Xipat cĩcã osunuy soat Damasco ka watwat xe—Judeuyũ xe.

¹³ O'jekawēn oweju.

— “Obure Saulo, ececoan waram,” i adi o'e owebe.

— Gebuje'isum ma ocecoan. Oceak cekay — io'e Paulo. — Waram wetate buje Ananias o'jekawēn oweju.

¹⁴ — “Saulo,” io'e. “Kuyje Deus enaē,” i adi o'e Ananias. “Ocedobuyũ'ũm'ũm itabut osodop ip ixē kay. Ixē juk enaē ixē bikuyam etaybit am. Ixē juk enaē ewebe ixē buywatwat'ukat co am—cũḡ cĩcãat co am. Ixē juk enaē ibuywatwat'ukat pe emukũyjo am,” i adi o'e owebe.

¹⁵ “Ixē ekawēn muwēnuwēn'ukan cuy eḡuy,” i adi o'e. “Apēn ejojoioiap cuy eḡuwēnuwēn, apēn eya'ijoioiap tak,” i adi o'e Ananias owebe — io'e Paulo.

¹⁶ — “Ajo wiwim tak ēn? E'ãy!” i adi o'e owebe. “Ecewemubatisaan cuy!” i adi o'e. “'Ikērēat cuy eju'uk owebewi,” i juy ece wuykukukat pe,” i adi o'e. “Imēn e'e buje, Deus ikērēat ju'uk owebewi,” i adi o'e owebe.

Imēn Ananias o'jekawēn owebe — Paulo o'e.

¹⁷ — Jerusalém ka kay juk ocepit — io'e. — Deus eju kawēnwēnap'a be oju jekawēn ãm Deus eju.

¹⁸ Deus ekawēn kay ḡebum pima wuykukukat o'jojojo wexey jo'iat pe — Paulo o'e.

— Gebuje wuykukukat o'jekawēn oweju.

— “Daosuw!” i adi o'e owebe. “Ejēm cuy Jerusalém ka bewi. Ijopka beayũ itabut ḡu je'e ip ekawēn kay cedaḡ ma'ḡu ēn omuwēnuwēn,” i adi o'e owebe wexey jo'iat pe.

19 — “Ka'ūma, Kariwa,” i adi oce. “Wekawēn kay itabut je'e ip,” i adi oce. “Soat ip itaybit apēn cuk adi ojekuku iam,” i adi oce cebe. “Itaybit ip apēn soat kaka dağ ojekuku iam, apēn Judeuyū e'aweroroap'a be juk adi oōmōm itabucayū bu ojuy iam tak, apēn taomūnmūn ip cuk adi otujupitpit ijop ka be iam tak, apēn cuk adi ip oyaokaka iam tak, apēn cuk adi daomūnmūnap'a be ip oğuōmōm iam tak,” i adi oce cebe.

20 “Estêvão aokam pima, ōn tak cuk ojojojo ip—ekawēn muwēnuwēn'ukat aokam pima,” i adi oce cebe. “Tūybe xipat yaoka am iān mo oce. Estêvão'ūm o'yaoka'iaiyū eekabek kuğ oğuy,” i adi oce. “Gasū bit wağuyisun ma ōn jekukum. Soat ijoceayū itaybit iboam. Imēnpuye wekawēn kay je'e ip,” i adi oce wuykukukat pe.

21 — “Ka'ūma,” i adi o'e. “Ejēm cuy ijocewi,” io'e. “Ewebe omuwēn puje, itabut ġu je'e ip ekawēn kay,” i adi o'e. “Ōn ma wūy ma jemuju. Judeu'ūmayū kay ōn jemuju,” i adi wuykukukat o'e owebe — Paulo o'e adeayū be.

22 Paulo ekawēn cocom cīcā ip osodop. “Judeu'ūmayū kay ōn jemuju” i'e buje bit, oibu'un ip ya'ījo am. O'jewāwā ip ya'ōberen.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ōberen. — Epeyaoka juy! — io'e ip. — Epejoxik akikay — io'e ip.

23 Ya'ōberen jewāwāwā ip o'e. Jesay wēğwēğān ip jetakoma jījā buye. Ka'wi o'joxikxik ip jetakomaap pibun.

24 1000 be sorarayū kukukat tak Paulo o'ğuōmat sorarayū dopdopap'a be—yaboğat'a be. Itaybin pin o'e apēnpuye adeayū ya'ōberen o'jewāwā iam. Imēnpuye o'jekawēn sorarayū be.

— Epeğupokupok cuy ixee muğēğēbum — io'e. — Guwēn paxi jekpiwacap jemupikupikap? Apēnpuye o'jewāwā ip ya'ōberen cekay iap ġuwēn paxi? — io'e sorarayū be.

25 Sorarayū Paulo o'subōğbimukirik imupokupok am.

Gebuje Paulo o'jekawēn 100 be sorarayū kukukat eju.

— César ebekit ōn—Roma ka kukukat ebekit ōn — io'e. — Cedağ tu eywebe César ebekit mupokupok am? — io'e. — Eyju odujowat ġu buk ibimāmāmā'ukat ekawēn coco'ukayū dopabe — io'e. — Eyetaybit ġu ma buk ōn ma xe'e okpiwat iam, pām ġuto ka'ūma iam — io'e.

26 Imēneju 100 be sorarayū kukukat o'jekawēn 1000 be sorarayū kukukat eju. Apēn Paulo o'e cebe iap ekawēn o'ğuwēn cebe.

— Apēntak ēn em cebe? — io'e. — Ixe ağokatkat César ebekit — io'e.

27 1000 be sorarayū kukukat oajēm Paulo kay.

— Cēm tu ēn César ebekit? — io'e Paulo be.

— Hm hm — io'e.

28 — Ōn tak cebekit ma — io'e. — Ade wedinheiro oğu'ūm cebekin em pima — io'e.

— Ōn pit cebekit okapap ma — Paulo o'e.

29 Dao ma o'jewede ip cexewi sorarayū—Paulo mupokupok ojuyayū. 1000 be sorarayū kukukat tak yağuybabi'ūm o'e. Yağuybabi'ūm o'e Paulo César ebekit iam itaybit puye, o'subōğbimukirikat puye dak. Soat ip oibu'un Paulo kaykay am.

30 1000 be sorarayū kukukat itaybin pin o'e apēnpuye Judeuyū Paulo o'jomuymuy iam. Paulo bōğbikirikpu o'subumuwekap kuyaje. Judeuyū ya'ōbuyxiayū o'tomuwā je'awero am. Paīyū kukukayū dak o'tomuwā ibimāmāmāat ekawēn coco'ukayū dak. Soat ip o'je'awero. 1000 be sorarayū kukat Paulo o'tujowat aweromayū dopabe—jewawēwē'ukayū yoboğayū dopabe.

23

1 Paulo o'jeak jewawēwē'ukayū yoboğayū kay. — Oburereyū — io'e. — Apēn cedağ ma oxe iap tağ cuk adi ojekuku. Cedağ ma ġasū dak ōn jekukum Deus etabutpe — io'e.

² Iboap co buje paĩyũ kukukat oitakomãn Paulo kay. Paĩyũ kukukat putet Ananias i osunuy. Tũybe Paulo Deus muymuy iãn o'e.

— Esubioka juy — io'e Paulo xeayũ be.

³ — Deus cuy ipiat supi'ajoat ewebe ma — Paulo o'e paĩyũ kukukat pe. — Ocemuğuykukuku'ukat ĕn! — Paulo o'e. — Ĕn xik'i ijoce wa'ĩjo am etaybit am wuydobuyũ'ũm'ũm ekawĕn tağ ocece iam pãm ġuto ka'ũma iam. Imĕn pit wuydobuyũ'ũm'ũm ekawĕn tağ ġu juk ĕn tak obiokaat! — io'e Paulo.

⁴ — Ĕn Deus epaĩyũ kukukat muymuy — cexeat o'e Paulo be.

⁵ — Obadipipyũ — io'e. — Wetaybit ġu juk ixē paĩyũ kukukat iam. Wetaybit pima bit imĕn ġu kajuk oce cebe. Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

Eybadipyũ kukukat cuy epejomuymuy ġu, i.
Imĕn Deus ekawĕn tup e'em — Paulo o'e.

⁶ Paulo o'jeak Fariseuyũ kay. O'jewãwã ya'õberen.

— Obadipipyũ — io'e. — Fariseu õn! Webay dak Fariseu osunuy. Wetabut wuye'ũ buje waram ġuto acejetait iap kay. Imĕnpuye eyju wa'ĩjomom ġasũ eyetaybit am okpiwat paxi iam — io'e cebe ip.

Pũğpũğ jewawĕwĕ'ukayũ yoboğayũ'in Fariseuyũ ip osodop. Warara'acayũ ixeyũ'in Saduceuyũ ip osodop. Paulo itaybit o'e iboam.

⁷ Imĕneju o'jewãwã ya'õberen — Fariseu õn — i. Ade osodop ip jewawĕwĕ'ukayũ yoboğayũ.

⁸ Fariseuyũ ma e'em — Wuye'ũ buje waram ġuto acejetait — i. Itabut ip wuybiõğbuk kake iap kay, Deus ekawĕn tojotjot'ukayũ kake iap kay dak. Saduceuyũ bit napa ma e'em: — Wuye'ũ buje waram acejetait ġu — i. Itabut ġu ip wuybiõğbuk kake iap kay, Deus ekawĕn tojotjot'ukayũ kake iap kay dak. Paulo itaybit o'e pũğ tağ ġu ip itabut ip iam. Imĕnpuye — Fariseu õn — io'e cebe ip.

⁹ Iboap co buje o'jewa'õxixik cĩcã ip jeweweju jewawĕwĕ'ukayũ yoboğayũ. Wara'at tağtağtağ ma o'e ip. Biğ ma ip o'jewãwã ya'õberen. Fariseuyũ Paulo dayoyom o'e—Moisės ekawĕn imutaybitbit'ukayũ.

— Ite ağokatkat ikĕrĕat mujurũğrũğ ġu ocece — io'e ip. — Warĕmtağ ġu juy ajukuk! Ibiõğbuk xipacat aco'i o'jekawĕn ceweju. Deus ekawĕn tojotjot'ukat aco'i o'jekawĕn ceweju — io'e ip.

¹⁰ Jewawĕwĕ'ukayũ yoboğayũ o'jewa'õxixik cĩcã. Imĕnpuye jewaokaka ojuy ip.

— Paulo ġuwepak aco'i teyũku — io'e 1000 be sorarayũ kukukat jewa'õxixikayũ jojom.

— Paulo juy epejat — io'e jesorarayũ be. — Epetojot cuy wuydopdopap'a be jewa'õxixik'ukayũ be yaokaap puxim — io'e cebe ip.

Ya'õ dağ o'e ip sorarayũ. O'tujowat ip jedopdopap'a be. Iğo'a be osunuy Paulo.

¹¹ Waram pimaat exima be wuykukukat o'jebapuk Paulo kay ya'õmucan am. O'jekawĕn ceweju.

— Paulo, a'õcam cuy eğuy — wuykukukat o'e cebe—Paulo be. — Apĕn cuk adi Jerusalém ka watwat pe ĕn omuwĕnuwĕn iap puxim Roma ka watwat pe dak omuwĕnuwĕn cuy eğuy — Jesus o'e Paulo be.

¹² Kabia buje Judeuyũ'in o'je'awero jewawĕ ãm apĕn Paulo aceyaoka iam.

— Ga'a Paulo ayaoka — io'e ip. — Paulo aoka'ũm pima juy acejekõn ġu, acetikõn ġu dak — io'e ip. — Yaoka'ũm pima juy Deus ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e ip jewewebe.

— Ga'a — io'e ip.

¹³ Imĕn o'jekawĕn ip jewewebe Deus etabutpe. 40 be osodop ip imĕn o'e'e'iaiyũ ağokatkayũ—Paulo aoka ojuyayũ.

¹⁴ Imĕn jewawĕ buje ip o'ju paĩyũ kukukayũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak.

— Deus etabutpe juk ocejekawēn — io'e ip. — Pūḡ taḡ ma ocaḡuy — io'e ip. — “Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ḡu, acetikōn ḡu dak,” i juk oce — io'e ip. — Imēnpuye Paulo juy epetomuwā ocewebe jekawēn ām ceweju — io'e ip.

¹⁵ — “Paulo juy eḡudot ocekey—jewawēwē'ukayū yoboḡayū kay,” i juy epe'e 1000 be sorarayū kukukat pe — io'e ip. — “Iwiwim oceju waram cekawēn co am,” i juy epe'e cebe — io'e ip. — “Cedaḡ ocewebe waram cekawēn co am,” juy epe'e cebe — io'e ip. — Imēnpit Paulo jajēm ḡu jījā. E daḡ iwiwim oce'e yaoka am — io'e ip Paulo aoka ojuyayū paīyū kukukayū be—40 beayū o'e.

¹⁶ Imēnpit aḡokatkat iboce osunuy—yaypan'isuat—Paulo ixīt'it. Apēn Paulo aoka ojuy ip iam o'jekūyjo.

Gebuḡe ixe yaypan'isuat o'ju Paulo kay imukūyjo am. Oōm sorarayū dopdopap'a be. Apēn cuk o'ya'ījoiap o'ḡuwēn Paulo be.

¹⁷ Paulo 100 be sorarayū kukukat o'tomuwā.

— Ite yaypan'isuat cuy etujowat 1000 be sorarayū kukukat kay, yawēḡ muwēn pin cebe — io'e 100 be sorarayū kukukat pe.

¹⁸ Yaypan'isuat o'tujowat.

— Taomūnmūnat Paulo juk onomuwā ite yaypan'isuat tojon ekay — io'e. — Yawēḡ muwēn pin ewebe — io'e 1000 be sorarayū kukukat pe—Cláudio Lísias pe.

¹⁹ Cláudio Lísias yaypan'isuat pu o'subuixik. Iba com o'tujowat jeweju. O'tujowat wara'acat xewi ixeyū be ya'ījoiap puxim.

— Ajo-muwēn pin ēn owebe? — io'e.

²⁰ — Judeuyū o'jewawē — io'e. — Kuyaje je'e ewebe ip: “Paulo juy eḡudot ocekey,” i — io'e. — “Kuyaje juy eḡudot ocewebe waram cekawēn co am,” i je'e ip ewebe — io'e.

²¹ — Imēnpit emuḡuykuku ojuy ip. Etahun ḡu juy eḡuy apēn je'e ip ewebe iap kay — io'e. — 40 aḡokatkayū ebitako be Paulo kapap wiwim. “Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ḡu, acetikōn ḡu dak,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — “Paulo aoka'ūm pima wuyekōn puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat wuywebe,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — Gasū ma edeap wiwim ip — yaypan'isuat o'e Cláudio Lísias pe.

²² — Owebe eḡuwēn iap cuy eḡuwēn ḡu wara'acat pe — io'e yaypan'isuat pe.

Yaypan'isuat o'ḡuyipit tuk'a be.

²³ Gebuḡe Cláudio Lísias xepxep 100 be sorarayū kukukayū o'tomuwā.

— 200 sorarayū juy epeḡuxipinat iju am Cesaréia ka kay — io'e cebe. — Iximadakpe juy epeju — io'e. — 70 cavalo akpi jejeayū juy je'ju. 200 warara'acayū dak je'ju sorarayū—obukaka'uk co'iat kukayū.

²⁴ Cavalo dak epeḡuxipan Paulo beam. Xipan cuy Paulo epetujowat Félix dopabe—wuyecuḡap dopabe — io'e 100 be sorarayū kukukayū be.

²⁵ Gebuḡe cartadup o'tupmubararak tupmuju am Félix mukūyjoaptum. Imēn e'em ibo dup:

²⁶ Félix, ocecuḡap ēn, i. Obutet Cláudio Lísias, i. A'ōbuyxiat oxe, i. Kato mujujum ōn ewebe ijidup pe, i.

²⁷ Taomūnmūn aḡokatkat mujujum ōn ewebe, i. Judeuyū ixe o'jat, i. Yaoka ojuy ip, i. Ixe César ebekit iam omutaybin puje wesorarayū eju oju cekay, i. Otujupa'um yaoka ojuy'iaiyū xewi, i.

²⁸ Wetaybin pin oḡuy apēntak ite ikērēān o'e cebe ip iam, i. Imēnpuye ixe otujowat Judeuyū kukukayū dopabe—jewawēwē'ukayū yoboḡayū dopabe, i.

²⁹ “Ite aḡokatkat wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu jekukum,” i juk o'e ip owebe, i. Imēnpit wuyeipi kukukat o'jomuymuy ḡu. Cedaḡ ḡu wuywebe imuōm ām daomūnmūnap'a be, yaoka am tak, i.

³⁰ Ibocewi ip omukūyjo Judeuyū Paulo aoka ojuy iam, i. Imēnpuye ekay ōn Paulo mujujum, i. “Félix kay juy epeju Paulo awēḡ mukērērēn ām,” i juk oce yawēḡ mukērērēn

ojuyayũ be, i. Bay'a, ewãtaxipipem ġu juy eġuy, i. Imẽn o'tupmubararak. O'tupũm sorarayũ be tup tujowat am Félix pe.

³¹ Gebuje sorarayũ Paulo o'tujowat Cesaréia ka be. O'tujowat ip apẽn 1000 be sorarayũ kukukat o'e cebe ip iap taġ. O'ju ip cavalo akpi jeje. Ixima be ip o'ju. Ixima bun oeku ip cũġcũġ. Kuyaje dak cũġcũġ ma. Jay. Oajẽm ip Antipátride ka be.

³² Ibocewi sorarayũ o'jepit Jerusalém ka kay—cavalo akpi jeje'ũmayũ.

Ibocewi cavalo akpi jejeayũ Paulo o'tujowat kabia buje.

³³ Jay. Oajẽm ip Cesaréia ka be. Iecuġap tuk'a kay o'ju ip—Félix duk'a kay. O'tupũm ip Félix pe—Cláudio Lísias emudupmubararaktup. Paulo dak o'ġũm cebe.

³⁴ Félix o'tupcoco.

Tupco buje Félix o'jekawẽn Paulo eju.

— Ajo-eipi wat ên? — io'e.

— Cilícia eipi wat õn — io'e.

³⁵ — Awẽġmukẽrẽrẽnayũ ajẽm puje jenomuwã õn a'ĩjo am — io'e Paulo be.

— Paulo epeġuõm Herodes tũyap'a be—ika kukukat tũyap'a be—yaboġat'a be — Félix o'e jesorarayũ be.

O'tujuõm ip.

24

¹ Judeuyũ Paulo awẽġ o'yawẽġmukẽrẽrẽn Félix pe. 5 xet kap puje paĩyũ kukukat oajẽm iecuġap kay—Félix kay. Cesaréia ka be oajẽm. Ibutet Ananias i osunuy. Xepxep Judeuyũ kukukayũ dak oajẽm ceweju. Ibimãmãat a'õbuywatwat'ukat tak oajẽm ceweju ip. Ibutet Tértulo i osunuy. Oajẽm ip cekay. Paulo awẽġmukẽrẽrẽn ãm ip oajẽm.

² Félix Paulo o'tojocat.

Paulo ajẽm puje Tértulo Paulo awẽġ o'yawẽġmukẽrẽrẽn Félix pe.

— Félix — io'e. — Oecuġap ên. A'õbuyxi jĩjã ên — io'e. — Soat em ên xipacan e'em ocewebeam. Etaybit cĩcã wuyeipi kukan. Imẽnpuye ocekokok cĩcã ekay. Ade kabia ka'ũmġu nopago soat wuyeipi daġ ên xipan ocekuġ puye. Ên idipan e'em ocewebeam.

³ A'õbuyxi jĩjã ên ocexe. Ocekokok ên soan e'em ocewebeam puye.

⁴ Imẽnpitibun ġu ocekawẽn eweju. Imẽnpuye eya'õpicũġ cĩcã buk — io'e.

⁵ — Ocetaybit soat em ite aġokatkat ocebadipyũ kaykayxi iam. It e aġokatkat soat kaka daġ jekukum—jewaoka ojuyap mubapukuġ. Iwarum ma Judeuyũ mutaybitbin. It e Nazaré ka be tũibit kay itabucayũ kukukat—Jesus kay itabucayũ kukukat — io'e.

⁶ — Deus eju kawẽnwẽnap'a mubuyxi'ũm ojuy—yaboġat'a mubuyxi'ũm ojuy — io'e napa ma. — Judeu'ũmat tujowat ojuy iġo'a be — io'e napa ma. — Imẽnpuye ocejat — io'e. — Oceya'ĩjo kajuk ocetaybit am ocedobuyũ'ũm'ũm ekawẽn taġ yukpiwat paxi iam, pãm ġuto ka'ũma ma iam — io'e.

⁷ — 1000 be sorarayũ kukukat pit oajẽm Paulo kay. Cláudio Lísias oajẽm — io'e. — Puyxibut ġu o'tujupa'um ocexewi — io'e. — “Félix kay juy epeju yawẽġ mukẽrẽrẽn ãm,” io'e Cláudio Lísias ocewebe. Imẽnpuye ocajẽm ekay — io'e Tértulo.

⁸ — Ên tak cuy ecekawẽn Paulo eju — io'e Félix pe. — Etaybit ece'e cedaġ ma oceju Paulo awẽġ mukẽrẽrẽn iam — Tértulo o'e Félix pe.

⁹ — Tértulo icẽmãn e'em ewebe — soat warara'acayũ Judeuyũ dak o'e napa ma Félix pe. Soat ma ip imẽn o'e.

¹⁰ Félix o'jepacũġ Paulo kay ên pukto ecede iape. Paulo o'jewedayo Félix pe.

— Ocokkok cĩcã wewedayo am ewebe, ade koato ên ocekawẽn coco'ukat puye—Judeuyũ ekawẽn coco'ukat puye ibimãmãat ekawẽn coco'ukat puye — io'e.

¹¹ — Kuy jĩjã ġu oajẽm Jerusalém ka kay—doze kabia bima ma — io'e. — Wajẽm “Ên xipat cĩcã oxe” i'e am Deus pe. Ên tak etaybit icẽmãn õn e'em iam.

12 Abu-a'ōxixxiḡ a'ḡu oḡuy? Ka'ūma ma! Ka'ūma kaykay ma'ḡu oḡuy Deus eju kawēnwēnap'a be, Judeuyū e'aweroroap'a be — io'e. — Aḡoka daḡ tak ka'ūma kaykay ma'ḡu oḡuy — io'e.

13 — Imēneju wa'ōmukorēnrēnap mubapuk pa'ore cebe ip wukpiwat ḡu buye — io'e.

14 — Icēmān ōn e'em ewebe — io'e. — Wetabut Deus kay. Ixe kay dak ocedobuyū'ūm'ūm itabut osodop. Wetabut cekay apēn ḡasū o'e'e wuywebe iap taḡ. Judeuyū ḡaxīat ekawēn kay ḡu ip ḡebum. Kuyjeap ekawēn kay ma ip ḡebum. ḡaxīat ekawēn cedaḡ ḡu cexe ip. Wetabut Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup peat ekawēn kay. Wetabut soat Moisés pe wuyawēwēap ekawēn kay dak.

15 Wetabut wuye'ū buje waram ḡuto acejetait—xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū, ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak iap kay. Obuxim iteyū Judeuyū dak itabut iboap kay — io'e.

16 — Apēn cedaḡ oxe iap taḡ ōn jekukum. Soan ōn e'em ikērēat kukap puxim Deus xe, ijodiacat xe dak. Deus itaybit wekuam, ijodiacat tak — io'e.

17 — Ade koato wūyat eipi daḡ ojekukuku. Gebuje ocepit oka kay. Kuy'ūm'ūm ma ocepit. Dinheiro ūm ām tadaybotbocayū be ocepit—Jerusalém ka watwat pe. Kuy bima Jesus kay itabucayū ixe dinheiro o'ḡūm owebe iūm ām cebe ip. Obubut'in kuka ōn tak oḡūm Deus pe — io'e.

18 — Gebuje xepxep Judeuyū odobuxik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Ásia eipi bewiyū odobuxik. Ocebabi daḡ jewemuisusun oḡuy Deus xe. Adeayū eju ḡu ip odobuxik. Iḡo'a beayū kaykay ḡu ip odobuxik. Deus eju kawēnwēnap'a be ip odobuxik Deus pe wedinheiro ūmūm pima.

19-20 Odobuxikayū oajēm ḡu ijoce. Wawēḡ mukērērēn pin pima juy jajēm ip ijoce wawēḡ mukērērē ām ewebe — io'e. — Ajo oḡuḡē ikērēān cexe ip jewawēwē'ukayū yoboḡayū dopabe bima? — io'e Félix pe.

— Jajēm cuy ip ijoce iboap muwēn ām ewebe.

21 “ḡasū eyju wa'ījom wuye'ū buje waram ḡuto acejetait iap kay wetabut puye,” i ōn pit mo oce cebe ip ya'ōberen. Iboap xe'e cedaḡ ḡu exe? — io'e Félix pe. — Wuye'ū buje waram acejetait iap kay wetabut. Imēnpuye Judeuyū wawēḡ mukērērērēm ojuy — Paulo o'e. Imēn Paulo o'jewedayo Félix pe.

22 Félix itaybit cīcā kuy apēn Jesus a'ōkayayū itabut iam. Waram Paulo jo ojuy o'e. Wara'at kabia o'ḡuweḡūn waram Paulo a'ījo am.

— 1000 be sorarayū kukukat ajēm puje juy waram a'ījom oce—Cláudio Lísias ajēm puje — io'e Paulo be.

23 — Xipan teku ejukuk — io'e 100 be sorarayū kukukat pe. — Xipan cuy ejowiwi uk'a be — io'e. — Ibureyū juy tot pi ḡu ijo am. Cemukaypinput cuy tojot pi ḡu cebe — io'e 100 be sorarayū kukukat pe.

24 Pūḡpūḡ xet kap puje Félix oajēm jetayxi eju. Itayxi butet Drusila i osunuy. Itayxi Judeu osunuy. Ixe dak Paulo o'tojocat. Jekūyo pin o'e apēn wuyetabut Jesus Cristo kay iam. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

25 — “Xipan cuy epeku wetabutpe,” i'e'em Deus wuywebe — io'e Paulo. — “Jewawēwēm cuy epesop ikērēat mujurūḡap puxim,” i'e'em — io'e. — Soat acejebapuk Deus xe — io'e. — Ixe kabia be abuyū ikērēat kuḡ jexe iap ḡuwēn, abuyū ikērēat kuḡ ḡu iap tak — Paulo o'e cebe ip.

Félix tak iparara o'e ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuy buye.

— ḡasū bit cuy ejēm oxewi — io'e Paulo be. — Oba'orere'ūm pima waram ōn jedojocat — io'e.

Ibocewi Félix Paulo o'ḡujuat ḡu jeju pinap taḡ iju am. Ade kaxi sorarayū Paulo wiwim osodop.

26 Tūybe Paulo dinheiro je'ḡūm owebe jemujēmapteim iān o'e Félix. Imēnpuye ade em Paulo o'tojotjocat jekay. Ade em o'jekawēnwēn ceweju.

²⁷ Imēn osunuy xepxep koato. Pórcio Félix jebureyũm Judeuyũ muwexat ojuy. Imēnpuye Paulo o'jepere daomũnmũnap'a be jejēm puje.

Wara'at aḡokatkat oajēm Cesaréia ka kay Félix dieḡ. Ibutet Pórcio Festo i osunuy. Judéia eipi kukukan o'e Félix dieḡ.

25

¹ Ebapũḡ xet kap puje Festo o'jēm Cesaréia ka bewi. Jerusalém ka be o'ju Judeuyũ kay.

² O'jekawēn paĩyũ kukukayũ eju, Judeuyũ kukukayũ eju dak. Ixeyũ waram Paulo o'jomuymuy cebe—Festo be.

³ — Paulo juy eḡudot ijoce Jerusalém ka be — io'e ip cebe. — Eḡudot cuy ocewebe waram ya'ĩjo am — io'e ip. Paulo aoka am ip o'jewawē. E daḡ iju buje yaoka ojuy ip. Imēnpit Festo o'jede cebe ip.

⁴ — Paulo taomũnmũn Cesaréia ka be — io'e. — Gaxĩn ma ocepit iboce — io'e.

⁵ — Ey'in pit cuy je'ju oweju—iju pinayũ—eykukukayũ'in — io'e. — Paulo ikērēat o'ḡujurũḡ pima, iboam cuy ip omukũyjo Cesaréia ka be — io'e.

⁶ Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Dez kabia Jerusalém ka be osunuy.

Gebuje Festo o'jepit Cesaréia ka kay. Pũḡpũḡ Judeuyũ kukukayũ o'ju ceweju. Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be.

Kuyaje Festo Paulo o'tojocat. O'ju ibimãmāat ekawēn cocoap'a be. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Judeuyũ kukukayũ o'je'awero cexe—Jerusalém ka bewi oajēm'iaiyũ.

⁷ Yajēm puje Paulo awēḡ o'yawēḡmukērērēn ip Jerusalém ka bewiaiyũ.

— Paulo ikērē jĩjāān o'e — io'e ip napa ma. — Soat em ikērēat mujurũḡrũḡ'uk osunuy — io'e ip napa ma. Imēnpit icēmān oceju e'em iap mubapuk pa'ore o'e cebe ip.

⁸ Gebuje Paulo o'jewedayo.

— Ikērēān oce ḡu — io'e. — Deus pe Judeuyũ awēwēap ekawēn taḡ acā ōn jekukum. Deus eju kawēnwēnap'a ojomuymuy ḡu. Wuyeipi kukukat César dak ojomuymuy ḡu — io'e Paulo.

⁹ Festo bit Judeuyũ mucokcoḡ ojuy. Imēnpuye:

— Jerusalém ka be du eju pin? — io'e. — Jerusalém ka be du ixeyũ be awēḡ mukērērēnap co pin oxe? — io'e Paulo be.

¹⁰ — Ap! — io'e. — Odaobu'u. Cũḡ'i oce ḡasũ eyxe—César beam kapikpik'ukayũ xe—Roma ka kukat ebekitkiyũ xe — io'e. — Jerusalém ka be ḡu juy wawēḡ mukērērēnayũ epeya'ĩjo—ijocē acā — io'e. — Ajom ḡu ikērēān oce Judeuyũ be? Ka'ūma ma! Eyetaybit iboam.

¹¹ Pũḡ em ma ikērēat oḡuḡē ibima acā kuka epe'e waokam. Eyxe cedaḡ waokam ip ibima, “Omujēm cuy ece,” i'ũmḡu kuka oce. Iteyũ be wawēḡ mukērērēnap icēm'ũm pima bit, cedaḡ ḡu waram oũm ām cebe ip. César kay bit oju pin ixē be wawēḡ mukērērēnayũ a'ĩjo am. Soat eipi kukukat kay bit oju pin — Paulo o'e Festo be.

¹² O'jekawēn jeweweju jewawēwē'ukayũ eju Festo. O'jekawēn Paulo eju.

— “César kay bit oju pin ixē be wawēḡ mukērērēnayũ a'ĩjo am,” i ēn e'em owebe. Imēnpuye César kay ōn jemuju — io'e Festo.

¹³⁻¹⁴ Ibun'ũm pima wara'at eipi kukukat oajēm Cesaréia ka be. Ibutet Agripa i osunuy. Jetayxi eju oajēm. Itayxi butet Berenice i osunuy. Oajēm ip Festo jom. Ade kabia osodop ip iboce.

Gebuje Festo Paulo o'ḡuwēn Agripa be.

— Félix aḡokatkat taomũnmũn o'jepere ijoce—Paulo i ibutet — io'e. — O'jepere iecuḡam oōm puje — io'e.

¹⁵ — Ōn Jerusalém ka be bima paĩyũ kukukayũ Paulo o'ḡuwēn owebe Judeuyũ kukukayũ dak. Paulo kay ḡu jĩjā ip. “Teku ikērē jĩjāat o'ḡujurũḡrũḡ ocewebe,” i adi o'e ip owebe napa ma. “Paulo cuy eyaokaat,” i adi o'e ip owebe — io'e.

16 — Õn cuk oce cebe ip “Cedağ ğu wuywebe imën e am Roma ka be,” i, “Wara'acat awëğ mukêrêrên puje, ikêrêat o'ğujurũğ'iat ekawën cocom wuyju,” i. “Cekawën cocom wuyju ixë ağokatkat etabutpe, yawëğmukêrêrênayũ etabutpe dak,” i adi oce cebe ip. “Soat ip jekawënwën jeweweju bima, cekawën cocom wuyju,” i adi oce cebe ip. “Yawëğmukêrêrên'ibit jewedayo but,” i adi oce cebe ip — io'e Festo.

17 Gebuje Judeuyũ oajëm ijoce okay. Obu'u ğu oğuy ya'ïjo am ip — io'e. — Kuyaje oju ibimãmâat ekawën cocoap'a be. Paulo otojocat — io'e.

18 Gebuje Paulo awëğ o'yawëğmukêrêrên ip. Tũybe “Paulo ikêrêat o'ğujurũğ César be,” i je'e ip owebe iãn oce.

19 Imënpit “Ocedobuyũ'ũm'ũm ekawën tağ ğu Paulo jekukum,” adi o'e ip owebe — io'e. — Gebuje Jesus o'ğuwën ip owebe — io'e. — “Jesus'ũm oe'ũ,” i adi o'e ip owebe — io'e Festo. — “Inaka waram o'jetait,” i adi o'e ip — io'e. — Judeuyũ Paulo o'yawëğmukêrêrên iboap o'ğuwënuwën puye.

20 Imëneju “Apën xe'e kuka oce icëmãn omukũyjo am,” i adi oce owebe ma. Paulo eju adi ocekawën. “Jerusalém ka be du eju pin?” i adi oce cebe. “Ibo ka be du awëğmukêrêrênayũ oya'ïjo?” i adi oce cebe — io'e. — “Ibo ka be du ocejekawën eweju icëmãn wetaybit am?” i adi oce cebe.

21 — Imënpit Paulo adi o'e owebe: “Odaobu'u. César kay bit oju pin ixë be wawëğ mukêrêrênayũ a'ïjo am,” i. Imënpuye òn adi oce sorarayũ be: “Taomũnmũnat cuy epejowiwi uk'a be,” i. “Guyjom oğuju César kay ya'ïjo am,” i adi oce — Festo o'e Agripa be.

22 Agripa o'jede Festo be.

— Õn tak ixë ağokatkat ekawën co pin — Agripa o'e.

— Ha'a. Kuyaje juy eya'ïjo — Festo o'e.

23 Kuyaje Agripa oajëm ibimãmâat ekawën cocoap'a kay Berenice eju. Oajëm ip jedoti dip cĩcãat kuğ—ipi kukukat toti kuğ. Oajëm ip 1000 be sorarayũ kukukayũ eju. Warara'acayũ eju dak ip oajëm—ya'õbuyxiayũ eju—Cesaréia ka watwat eju. Festo Paulo o'tojocat.

24 Gebuje Festo o'jekawën Agripa eju aweromayũ etabutpe.

— Agripa — io'e. — Soat ocewejuayũ dak — io'e. — Ak epe'e ite ağokatkat kay — io'e. — Õn Jerusalém ka be bima ade Judeuyũ oajëm okay ite ağokatkat muymuy am — io'e. — Oajëm ip ijoce dak imuymuy am. Soat em e'em ip: “Ite ağokatkat cuy eyaokaat,” i.

25 Oxe bit ka'ũma ma ikêrêãn o'e yaoka am — io'e.

— Gebuje Paulo adi o'e owebe: “César juy wawëğ mukêrêrênayũ ya'ïjo—wuyeipi kukukat,” i. Imënpuye ijuju pin òn César kay.

26 Imënpit apën otupmubararak iam wetaybit ğu César mukũyjoaptum. Wetaybit ğu apën ite o'e ikêrêãn iam tak — io'e.

— Paulo otojocat ewebe, Agripa — io'e. — Cũğ'i ijoce exe. Ën tak a'õpicũğ cuy eğuy ya'õ kay. Ewebe cekawën co buje, wetaybit oce tupmubararak am César mukũyjoaptum — io'e.

27 — Apënpuye Judeuyũ ixë o'jomuymuy iap muwën pa'ore owebe. Imënpuye cedağ ğu taomũnmũn imuju am César kay. Cedağ'ũm cĩcã oxe — Festo o'e cebe ip.

26

1 Gebuje Paulo o'jewedayo Agripa dopabe. Agripa koam o'jekawën Paulo be.

— Ecededayo juy — io'e Paulo be.

Paulo o'jebueuru. O'jewedayo.

2 — Agripa — io'e. — Ocededayo edopabe — io'e. — Wuyeipi kukukat ën — io'e. — Judeuyũ omuymuy jĩjã. Napa ma e'em ip. “Ikêrêãn cĩcã o'e'e teku,” i. Ocokcok cĩcã wawëğmukêrêrênayũ a'õmuypit am edopabe

3 etaybit cĩcã Judeuyũ babim puye, Judeuyũ be jewa'õxixikap ekawën tak. Imënpuye ekpiceğëm ğu juy wa'ïjo am — io'e.

4-5 Bekin pi ma òn adi ojekuku Fariseuyũ etabucap kuḡ — io'e. — Fariseuyũ jekukum Moisés pe wuyawẽwẽap ekawẽn taḡ cĩcã ma. Soat Judeuyũ itaybit apẽn ojekuku bekin pi ma iam, okapap ka be bima iam tak, Jerusalém ka be bima iam tak. Imuwẽn pin pima iboap muwẽn put ip ewebe, ade koato itaybit ip iboam puye — io'e.

6 — Gasũ ãn wa'ĩjom ijoce Deus waram ce'ũ'ũayũ ḡutait iap kay wetabut puye — io'e. — “Waram ce'ũ'ũayũ oḡutait,” io'e Deus kuyjeayũ be.

7 Soat Judeuyũ itabut Deus waram ce'ũ'ũayũ ḡutait iap kay—doze be tiwatwat — io'e. — Imẽnpuye “Ka'ũma ma ejo'iat xipacat,” i'e'em ip Deus pe. Imẽn e'em ip kabiam, ixima be dak. Agripa, Judeuyũ ma wawẽḡmukẽrẽrẽn Deus waram ce'ũ'ũayũ ḡutiat iap kay wetabut puye — io'e.

8 — Apẽnpuye eyetabut ḡu Deus waram ce'ũ'ũayũ ḡutait iap kay? — io'e ja'ĩjomayũ be.

9 — Kuy bima ikẽrẽm cĩcã Jesus kay itabucayũ ojukukuk. Tũybe xipacat cĩcã owebe imẽn ikuk am ip iãn oce—Nazaré ka be tũbit ebekitkit kuk am.

10 Xipan'ũm cĩcã ip ojukukuk Jerusalém ka be bima. Ade itabucayũ oḡuõmõm daomũnmũnap'a be. Paĩyũ kukukayũ a'õbi ocece iboam. “Ayaoka juy ip,” i'e'em pima ip, òn tak “Epeyaoka juy,” i oce. Ade em ipiat osupi'ajojoat cebe ip itabucap epereap ojuy. “Jesus Deus emunaẽ ḡu,” i'e'e an ip cebe oḡuy.

11 Imẽn cuk adi ojekuku soat kaka daḡ, soat Judeuyũ e'aweroroap'a daḡ tak—Deus eju kawẽnwẽnap'a daḡ. Wetakoma jĩjã juk adi oḡuy cekay ip. Imẽnpuye tobatban ip oju wara'at ka kay. Ipiatpi'ajoan cebe ip oju taomũn ãm tak — io'e.

12 — Imẽnpuye Damasco ka kay oju. Paĩyũ kukukayũ a'õbi oju. Ade itabucayũ daomũnap ojuy oju. Apẽn o'jebapuk owebe iap cuy oḡuwẽn ewebe, Agripa — Paulo o'e.

13 — Kabia yoboḡat ojojojo kaxicuḡ. Kabi kadiwi ojojojo. Kabiam cĩcã o'e. Kaxie bodi ma isopsep o'e. Wakokoreren o'e kabia, owejuayũ akokoreren tak.

14 O'at ipi ju. Owejuayũ dak o'at ipi ju — io'e.

— Gebuje kabi kadiwiat o'jekawẽn oweju wa'õm—Judeuyũ a'õm. “Saulo,” io'e. “Apẽnpuye ãn ipiatpi'ajojoan owebe?” io'e. “Imẽn e'em pima jumento-buxim ãn. Jumento jejorojorom jeiwat jemuju am jekpiokakam pima,” kabi kadiwiat adi o'e owebe.

15 — “Abu ãn, Kariwa?” i adi oce cebe.

— “Jesus òn,” i adi o'e owebe. “Ën ipiatpi'ajojoan owebe,” i adi o'e owebe.

16 “E'ãy,” i adi o'e owebe. “Cũḡ'i eḡuy edaocam,” io'e. “Òn ma ocebapuk ekay enaẽ ãm wekawẽn muwẽnuwẽn'ukan,” i adi o'e owebe. “Òn enaẽ ewebe apẽn ḡasũ ejojojo iap muwẽn ãm wara'acat pe. Wara'at tak oḡubapuk ewebe ḡuyjom. Iboap tak cuy eḡuwẽnuwẽn wara'acat pe,” i adi o'e owebe. “Omuwẽnuwẽn'ukan eḡuy adeayũ be.

17 Òn jekuk Judeuyũ be aokaap puxim, Judeu'ũmayũ be aokaap puxim tak,” i adi o'e owebe. “Gasũ òn jemuju Judeu'ũmayũ be. Òn jemuju ewebe cũḡ ma ixeyũ mutaybit am.

18 Òn jemuju cebe ip kabiok taḡ cekuap puxixim ip—kabia daḡ ceku am acã ip—Deus bikuyap taḡ acã. Òn jemuju Satanás a'õ daḡ cekuap puxixim—Deus kay itabut am acã ip. Imẽn e'e buje Deus ikẽrẽat ju'uk cebewi ip. Deus pe o'taxijojo'iaiyũ eju jeedop ip okay itabut ip puye,” Jesus adi o'e owebe — Paulo o'e.

19 — Imẽnpuye, Agripa — io'e. — Apẽn kabi kadiwiat o'jekawẽn owebe wexey jo'iat pe iap taḡ ojekuku — io'e.

20 — Gebuje kawẽn idipat oḡuwẽnuwẽn. Koam oḡuwẽnuwẽn Damasco ka watwat pe. Jerusalém ka watwat pe dak oḡuwẽnuwẽn, Judéia epi watwat pe dak—soat pe. Judeuyũ be oḡuwẽnuwẽn, Judeu'ũmayũ be dak. “Eyḡuycũḡcũḡ cuy epesop ikẽrẽat kuḡ puye,” i adi ocece cebe ip. “Ikẽrẽat mujurũḡrũḡap cuy epesop,” i. “Eyetabun cuy epesop Deus kay,” i. “Cedaḡ cuy epekuku warara'acat pe itaybit am kuy ikẽrẽat mujurũḡrũḡap o'jepere ip iam,” i adi ocece cebe ip.

²¹ Imēnpuye Judeuyū obu Deus eju kawēnwēnap'a be. Waoka ojuy ip o'e. Deus pit obuywatwan osunuy — io'e.

²² — Jesus muwēnuwēn ōn ġasū soat pe ijodiacat pe—ya'ōbuyxiayū be, ka'ūmaayū be dak. Imuwēnuwēn ōn cebe ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararak-tup ekawēn taġ. Imuwēnuwēn ōn Moisés ekawēntup ekawēn taġ tak. Iwarum ġu imuwēnuwēn ōn. Cūġ ma imuwēnuwēn ōn.

²³ Imēn e'em kuyatup:

Cristo juy ipiat supi'ajo wuydaxijojo'ukan Deus emunaē, i. Je'ū juy, i. Ce'ū buje juy waram itait je'e, i. Ixe koapat je'e wuy'in waram itait, i. Wuyju waram acejetait Cristo o'jetait waram puye, i. Iboap icēmān, i. Cristo iboap o'ġuwēn Judeuyū be, Judeu'ūmayū be dak, i.

Imēn e'em kuyatup — Paulo o'e Festo be.

²⁴ Paulo imēn jewedayo buje, Festo o'jewāwā:

— Paulo, adaodao! — io'e napa ma. — Adaodao ěn tupcocom cīcā buye — io'e napa ma.

²⁵ — Ka'ūma! Wadaodao ġu, Festo — io'e. — Waġuysat ma ōn. Icēmān ōn e'em ewebe — io'e.

²⁶ Gebuje Paulo o'jekawēn ipi kukukat eju—Agripa eju.

— Agripa, wa'ōcam ōn jewejom exe — io'e. — Etaybit icēmān ōn e'em iam. Soat oġuwēn Festo be iam kuy etaybit. Soat iboap o'jebapuk adeayū etabutpe — io'e. — Iba'arēm ġu o'jebapuk — io'e.

²⁷ — Agripa — io'e. — Etabut tu Deus a'ōbi cekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēn kay? Wetaybit kuy etabut iam — io'e.

²⁸ — Tūybe dao ma Cristo kay oġutabun iān purut ěn — Agripa o'e Paulo be.

²⁹ — Xipat kuka o'e dao ma etabut am, dao'ūm pima dak — io'e. — Xipat cīcā kuka o'e soat eyju Cristo kay eyetabut am—ěn, soat wekawēn cocomayū dak — io'e. — Xipat kuka o'e eyju obuxim an. Xipat kuka o'e obuxim eyetabut pima. Obamūnmūnap puxim eybamūnmūn pima bit xipat ġu kuka o'e — Paulo o'e.

³⁰ Iecuġap Agripa o'jēm ibocewi. Festo dak o'jēm, Berenice dak, soat cewejuayū dak.

³¹ Kawēnwēn ma o'jēm ip.

— Ite aġokatkat xipat — io'e ip jewewebe. — Wuyxe bit ka'ūma ma o'e ikērēān. Cūġ ġu wuyxe taomūn ām, yaoka am tak — io'e ip.

³² — “César juy wawēġmukērērēnayū ya'ījo,” i juk o'e'ūm pima, kajuk oġujēmat daomūnmūnap'a bewi — Agripa o'e Festo be.

27

¹ Paulo muju ap ojuy ip Roma ka kay Festo, Agripa dak. Kobexixi daġ ip o'ġuju Roma ka kay—Itália eipi beatka kay.

Gebuje Paulo o'ġūm ip 100 be sorarayū kukukat pe, wara'acayū taomūnmūnayū dak. 100 be sorarayū kukukat putet Júlio i osunuy. Cesorarayū ijop eipi kukukat esorarayū osodop—César esorarayū. Ōn tak oju Paulo eju.

Imēn oceju Roma ka kay. Aristarco eju oceju—Macedônia eipi bewiat eju—Tessalônica ka bewiat eju.

² Kobexixi be oceōm. Ixe kobexixi Adramítio ka ebikopap pewiat osunuy. Soat Ásia eipi ebikopap taġ cum. Purewuh. Ocejēm Cesaréia ka bewi. Tiboġ cīcāati oacetimudek.

³ Kuyaje ocajēm Sidom ka be. Jay. Júlio xipan cīcā Paulo o'jukuk. Paulo iju pi ġu o'e jebureyū jom. Paulo bureyū iju pi ġu o'e Paulo buywat am.

⁴ Ibocewi waram oceju. Purewuh. Tiboġ cīcāati mudekdeġ oceku. Kabido o'subidoajēm ocedopa bewi. Imēnpuye tip'aweroroboġ kay oceju wuyba'ūġat kadi. Tip'aweroro butet Chipre i osunuy.

⁵ Totek. Tibog cĩcãati ocetimudek. Cilícia eipi weğũn ocekap, Panfília eipi weğũn tak. Jay. Mirra ka be ocajẽm Lícia eipi beatka be. Ibo ka be bima ocekap koapat pewi kobexixi bewi.

⁶ 100 be sorarayũ kukukat wara'at o'tobuxik kobexixi. Ixe kobexixi Alexandria ka ebikopap pewiat osunuy. Cum Itália eipi kay. Poroğ. Oceõm ixe kobexixi be waram oceju am.

⁷ Pũğ kabia ğu daodaodao ğu oceju. Pa'orem cĩcã Cnido ebikopap pe ocejemũğ. Mũğ. Ooooh. Kabidoxixi o'subido'at ocedopa bewi. Iba'ore o'e ocewebe oceju pinap tağ kabidoxixi ocewap puye. Imẽnpuye oceju tip'aweroro tẽğ ma. Tip'aweroro butet Creta i osunuy.

Iboce kabidoxixi'ũmğũ o'e—kabido'ĩt ma o'e. Purewuh. Salmona eipi tẽğ ma oceju.

⁸ Pa'orem cĩcã oceju Creta eipi tẽğ ma.

Ibocewi ocejemũğ ebikopap pe—Creta eipi be. Jay. Ebikopap putet Bons Portos i osunuy. Ikaboğatka tẽğ ma osunuy—Laséia ka tẽğ ma.

⁹ Ibun cĩcã ocesop ibo ka be. Judeuyũ epeta kuy o'kap Deus xe jemuisusunap epeta. Imẽnpuye oceku pi oce'e kobexixi dağ. Kabidoxixi oeku kabiam, muba'atxiri dak.

Gebuje Paulo o'jekawẽn kobexixi beayũ eju.

¹⁰ — Obureyũ — io'e. — Tibog cĩcãati dağ wuyju buje iba'ore jĩjã kuka o'e wuywebe. Wuyju buje bit soat wuybubut kuka oakõm, soat kobexixi beat tak — io'e. — Kobexixi dak kuka o'jepiriğ. Wuyju dak kuka aje'ũ — io'e.

¹¹ Imẽnpit 100 be sorarayũ kukukat Paulo a'õ kay ğu o'e—kobexixi iwat a'õ kay acã, kobexixi mujuju'ukat a'õ kay dak.

Kobexixi iwat a'õ kay o'e kobexixi mujuju'ukat a'õ kay dak.

¹² Ocesopiat ebikopap xipat ğu osunuy ihi bun ocedop am kabidoxixi buye, muba'atxiri buye dak. Soat warara'acayũ iju pin ibocewi. Wara'at ebikopap pe ajẽm ojuy warara'acayũ—Fenice ka ebikopap pe. Ibo ka dak Creta eipi be osunuy. Kabidoxixi ğu ajẽmjẽm'uk Fenice ebikopap pe—kaxie tajoreğatpido acã. Imẽneju iboce ihi mukap ojuy ip.

— Fenice ebikopap pe juy aju — io'e ip. — Kabido'ũm puje juy aju — io'e ip.

¹³ Kaxietajoreğatpido o'subidoajẽm—ibidodipat. Kabido ibidobog ğu o'e—ibido'ĩt ma. O'subidoajẽm ocenomujuwi. Imẽnpuye o'jekawẽn ip jeweweju.

— Kabido ibidodip ğasũ — io'e ip. — Ga'a aju — io'e ip. — Kabido juy wuydujowat wuyjupinap tağ — io'e ip.

Kobexixi muycũcũap o'ğuyũ ip—ipoxiat, icaat muğẽğẽ. Kabido xipan ocedujowatwan o'e. Oceju tiwãbũ etako dağ—Creta eipi etako dağ.

¹⁴ Guyjomsũm kabidoxixi o'subidoajẽm ocekap. Oooxxx'i. O'subidoajẽm ocedopa bewi jĩjã. O'subidoajẽm kapurũğ kadiwi—Creta eipi kadiwi.

¹⁵ O'subidoajẽm kobexixi kay. Ixe kabido butet Nordeste i osunuy. O'subidoajẽm ocedopa bewi jĩjã. Iba'ore o'e kobexixi mukorẽrẽn ãm kabidoxixi dopabe. Imẽnpuye ocebu'un kobexixi mukorẽrẽn ãm. Kabido kobexixi o'tujowat.

¹⁶ Oceju wara'at tip'aweroro biõğ kay. Tip'aweroro butet Cauda i osunuy. Kabidoxixi'ũmğũ o'e iboce—kabido'ĩt ma.

¹⁷ Kobe yopĩcat kuğ tak ocesop. Kururuğ oeku kobexixi nomuju. Pa'orem kobe yopĩcat oceğuyũ idibi bewi. Oceğuyũ kobexixi be.

Ibocewi kobexixi be kapikpik'ukayũ correntebu o'subumukirik kobexixi koreren—ibuboğatpu. O'subumukirik ip kobexixi ewekaap puxim.

— Ka'oririt ijoce ma opop Líbia eipi — io'e ip. — Pipim kobexixi kakam iboce! — io'e ip. Iparara o'e ip ka'oririt pe kobexixi kakaap puxim. Imẽnpuye kobexixi mujujuap epağo o'ğukop ip kapurũğ kay, kabidoxixi be kobexixi mujuap puxim. Kabidoxixi kobexixi o'ğuju ijuap tağ. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁸ Kuyaje tarekrek o'joxikxik ip idibi be—kobexixi be tujowat ojuyap. O'joxikxik ip kobexixi poxi mu'üm âm. O'joxikxik ip tipodoyat ocemudekudekun cîcã buye. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁹ Kuyajebusu kobexixi be kapikpik'ukayũ kobexixi beat o'joxik ipoxiat. Jebum ip o'joxik. Xet. Xet. Xet. Xet.

²⁰ Ade kabia oceju kaxi jojom ġu, kasopta dak, kabidoxixi buye. Ocededaxijo ba'ore.

²¹ Ade kabia ocejekõnkõn ġu.

Gebuje Paulo o'jekawẽn kobexixi beayũ eju.

— Oburereyũ — io'e. — Eyju juk adi wa'õ kay ġu epesop. Creta ka be bima juk wa'õ kay ġu epesop. Creta ka bewi wuyjuap ġu.

— Wuyjẽm'üm pima kajuk te'e ma soat tarekrek aġupa'üm ġu, xipat kajuk wuywebe dak — io'e.

²² — Gasũ bit eya'õcam cuy epesop — io'e. — Kobexixi juy jepiriġ. Ka'ũma ma wuy'in pit jeap — io'e.

²³ — Koapat exima Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk okay — io'e. — Deus ixex o'ġudot okay. Ixe Deus okukukat. Ixe Deus ebekit õn. Cekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn oweju.

²⁴ — “Paulo, epararam ġu juy eġuy,” io'e owebe — io'e Paulo. “Ajẽm cuy César kay—Roma ka kukukat kay,” io'e. “Õn aġ ekay, ewejuacat kay dak eye'ũap puxim, ãn cuk imẽn ejoojuy oxewi buye,” io'e. “Deus je'e ewebeam apẽn cuk ejoojuy cexewi iap taġ,” Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'e owebe — io'e Paulo.

²⁵ — Imẽnpuye, eya'õcam cuy epesop, oburereyũ — io'e. — Deus kay wetabut. Apẽn je'bapuk wuywebe iap o'ġuwẽn owebe Deus imẽn ebapuk awap. Imẽn je'bapuk.

²⁶ Imẽnpit pipim cuy acejemũġ tip'aweroro be — Paulo o'e kobexixi beayũ be.

²⁷ Xepxep semana kap puje:

— Kapurũġ kay aco'i ajẽmjẽm oceju — io'e kobexixi be kapikpik'ukayũ.

Uhum oceju jekukum iximadakpe tiboġ cîcãati daġ. Tiboġ cîcãati butet Mediterrâneodi i osunuy.

²⁸ Imẽnpuye o'tibimuwegũn ip tibimuwegũnãm. Tibiraat 36 metros o'e. Bosusu oceju. Waram o'tibimuwegũn ip. Tibiraat 27 metros o'e—tibira ġũn ma.

²⁹ Iparara o'e ip wita'a be kobexixi kakaap puxim. Imẽnpuye ebadipdip kobexixi muycũcũap o'ġuakõm ip. O'ġuakõm ip kobexixi ukpu bewi kobexixi muycũ âm. O'jecũ. Cucum ġu o'e ġasũ—iwiwim acã. Kabia pin cîcã o'e ip.

³⁰ Gebuje kobexixi be kapikpik'ukayũ kobexixi bewi jenapõn ojuy. Kobe'it'it o'ġukop ip tiboġ cîcãati be jewexe kobexixi muycũcũap muakõmkõm pima.

— Kobexixi muycũcũap muakõmkõm oceju — io'e ip napa ma ocewebe.

³¹ Imẽnpit kobexixi bewi jenapõn ojuy ip. Paulo o'jekawẽn 100 be sorarayũ kukukat pe—wara'acat sorarayũ be dak.

— Ixeyũ kobexixi be kapikpik'ukayũ watwat puje wuywedaxijo ba'ore ace'e — io'e.

³² Imẽnpuye sorarayũ kobe'it'it ekabobu o'subudakat. Kobe'it'it o'at idibi be. Uhum o'jewede kobexixi xewi.

³³ Kabia'isum Paulo o'jekawẽn kobexixi beayũ eju.

— Epeyekõn ġasũ bit — io'e. — 14 kabia eyaġuybabi'üm'üm epeku. Jekõnkõn ġu epeku — io'e.

³⁴ Epeyekõn cuy eybaca am — io'e. — Eyaġuybabi'üm'üm ġu juy epsop — io'e. — Ka'ũma ma wuy'in je'ũ — io'e.

³⁵ Paulo pão'a o'yabu. O'jekawẽn Deus eju pão'a kuġ puye. Soat etabun o'jekawẽn ceweju.

— Bay xipat cîcã ãn — io'e cebe.

O'yadakat. O'ya'o.

³⁶ Imẽneju soat ip waram o'ya'õcan—kobexixi beayũ.

³⁷ Soat ip o'jekōn. Ade jījā ocesop kobexixi be. 276 be ocesop.

³⁸ Ibeğbeğ puje kobexixi be kapikpik'ukayū tarekrektata o'taxikxik ip idibi be—badi o'tadop'iata—trigoda. O'taxikxik ip kobexixi poxi mu'ūm ām. Jepiriğap puxim ip o'taxikxik.

³⁹ Kabia buje tinebabaat o'tobuxik ip kobexixi be kapikpik'ukayū. Tinebabaat kay oceju. Itaybit ġu o'e ip apoceat ipi iam. Ka'oririt ixē tinebabaat pe osodop. Adeğū wita'a o'yadop iboce. Kobexixi muymūğ ojuy ip iboce.

⁴⁰ Imēnpuye kobexixi muycūcūapu o'subudakat ip. O'subudakat ip tinebabaat xe bima. Pilatokukatpu o'subumurore ip. Kobexixi mujujuap epağo o'ğupaya ip kabido at am. Kobexixi o'ju ka'oririt kay.

⁴¹ Imēnpit kabido kobexixi o'ğuyjayjay tibacaat eweotbocap kay. Iboce kobexixi'a o'jeaece. O'jecuğ. Iju ba'ore o'e. Kobexixi ukpu o'jekpuewekap. Tipodoyat paca ma o'yukpumuweka. Imēn kobexixi o'jepiriğ.

⁴² Sorarayū taomūnmūnayū aoka ojuy dokdoğ jenapōnap puxim kapurūğ kay.

⁴³ Imēnpit 100 be sorarayū kukukat ibu'u o'e Paulo e'ū ām. Taomūnmūnayū oyaokaat ġu sorarayū be.

— Kapurūğ kay epeyedok! — io'e taomūnmūnāyū be. — Epakōm! — io'e 100 be sorarayū kukukat itaybit jedoğayū be.

⁴⁴ — Kobexixi bağbağ epejat! — io'e. — Kapurūğ kay juy epeju ip com! — io'e itaybit'ūm jedoğayū be.

Imēneju soat oceju kapurūğ pe.

28

¹ Tip'aweroro kay ocajēm. Iboce bima ocetaybit ocesop tip puten. Tip putet Malta i osunuy.

² Tip'aweroro watwat oajēm ocejay. Ocedobede ip. Xipan cīcā ip ocejuk. Daxa o'ğusop ip ocevewe am kajuk kukuğ puye, muba'at oeku buye dak.

³ Paulo daxadaypa o'taypabu. O'jomōğ daxa be.

Gebuje puybu o'jēm daxadaypa diotpewi. Paulo o'subua. Tore iān oeku Paulo bu eju.

⁴ Iboceayū puybu o'subujojo tore iān Paulo bu eju. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Wuyjuyū aokaka'ukat aco'i teku — io'e ip te'e ma. — Tiboğ cīcāti be oe'ū ġu. Puybu nuy pibun pit je'ū ikērēat o'ğujurūğ puye — io'e ip te'e ma jewewebe.

⁵ Imēnpit buğ'i o'subuxik. Paulo o'subumuy'at daxa be. Iboceayū itabēğbēğ o'e ip Paulo jojom.

⁶ Ibu euhuap wiwim o'e ip, ce'ūap wiwim tak. Ibut ma iwiwim osodop ip Paulo jojom. Imēnpit Paulo bu o'jebuehu ġu. Oe'ū ġu dak. Xipat ma osunuy. Imēnpuye o'jeağuymuwarurun ip Paulo kay.

— Wuyjuyū ġu teku—deus ma! — io'e ip napa ma jewewebe.

⁷ Gebuje Públio ocenomuwā jeduk'a kay. Públio Malta eipi kukukat osunuy. Ixe ka oceveweweap tēğ o'sukadop. Oceju cekay. Iboce ocesop ebapūğ kabia. Xipan cīcā ocejuk. Ocesan o'ğūm ocevewe, soat ocemukuyinput tak.

⁸ Paulo o'ju Públio ebay kay. Iwātaxipi osunuy. Ipa'i osunuy, yukpidi dak. Paulo o'jekawēn Deus eju Públio ebay beam. Jebu o'subumōğ cebe. O'ğū'ada. Xipat o'e.

⁹ Ce'adaap awēğ tobuxik puje, ade iwātaxipiyayū o'ju ip Paulo kay. Jay. Oajēm ip. Ixeyū dak o'ğū'ada'ada Paulo. Xipat ip o'e.

¹⁰ Imēnpuye ade ip jebut o'ğūm ocevewe “Eyju xipat ocexe” i'e am ocevewe. Kobexixi be ōm ojuy bima ocemukuyinput o'jomōğ ip kobexixi be. Purewuh. Ocejēm tip'aweroro bewi.

¹¹ Ebapūğ kaxi kap puje oceju Roma ka kay. Ocejēm Malta eipi bewi. Wara'at tağ ocejēm kobexixi dağ. Ixe kobexixi Malta ebikopap pe osodop ihi bun. Ixe kobexixi

Alexandria ebikopap pewiat osunuy. Kobexixi butet deusyū xepxem ikap'ibiyū i osunuy.

¹² Mūḡ. Ocejemūḡ Siracusa ebikopap pe. Iboce ocesop ebapūḡ kabia.

¹³ Ibocewi tiwābu daḡ oceju. Mūḡ. Ocejemūḡ Régio ebikopap pe. Kabido o'subidoajēm kaxietajoreḡat kadiwi kuyaje. Purewuh. Waram ocejēm ibocewi. Pozuoli ebikopap pe ocejemūḡ xepxep kabia kap puje. Jay. Kapurūḡ pe ocejeu ibocewi.

¹⁴ Jesus ebikitkit ocetobuxik. 7 xet ocesop ixeyū xe.

Purewuh. Ibocewi kapurūḡ taḡ oceju. Roma ka kay oceju e daḡ.

¹⁵ Jesus ebekitkit Pauloyū e daḡ ajēmap awēḡ o'yawēḡtobuxik Roma ka watwat. Imēnpuye o'jēm ip ebidase ocedopabijuk am. Ocedopabijuk ip oceju Roma ka wuy'ūm'ūm pima. Ocedopabijuk ip Praça de Ápio ka be, Três Tavernas ka be dak. Paulo icokcok cīcā o'e ixeyū jo buje.

— Bay, xipan cīcā ēn ocekuḡ — io'e Deus pe.

¹⁶ Imēn ocajēm Roma ka be.

Gebuje 100 be sorarayū kukukat Paulo o'ḡūm 1000 be sorarayū kukukat pe. Ixe Paulo o'ḡuju daomūnmūnap'a be ḡu—uk'a be acā. Jaḡepūḡ ma osunuy uk'a be. Imēnpit pūḡ sorara ceweju osunuy soat em. Xet. Xet. Xet. Ebapūḡ xet o'kap.

¹⁷ Gebuje Paulo Judeuyū kukukayū o'tojocat jewekay Roma ka beayū.

Ce'awero buje Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Oburereyū — io'e. — Cedaḡ cuk adi ojekukuku. Deus pe ocemukūyjoap ekawēn taḡ cuk adi ojekukuku, aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ tak. Ixeyū ekawēn ojomuymuy ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Imēnpit Judeuyū obu Jerusalém ka be. Oūm ip César ebekitkit pe. César ebekitkit o'jekawēn oweju. Ixeyū xe ikērēat oḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Cūḡ ḡu ixeyū xe odaomūn ām, waoka am tak — io'e cebe ip.

¹⁸ — César ebekitkit ma omujēm ojuy daomūnmūnap'a bewi.

¹⁹ Judeuyū bit ibu'u jījā osodop omujēm ām yabewi. Imēnpit “Judeuyū yukpiwat,” i'ūmḡu adi oce. “César wawēḡmukērērēnayū ya'ījo,” i acā adi oce.

²⁰ Imēnpuye ōn eymudocat ijoce owebe eyjo am, eyweju jekawēn ām tak — io'e.

— Kuy bi ma wuydaxijo am Deus emunaē ajēmap wiwim Judeuyū. Ixe kay wetabut—Jesus kay. Imēnpuye obamūnmūn oce correntebum — Paulo o'e Judeuyū kukukayū be.

²¹ — Judéia eipi watwat cartadup o'tupmudot ḡu oce kay—apēn Paulo e'em iaptup — io'e ip Paulo be.

²² — Ijoce oajēmjēm'iaiyū dak “Paulo ikērēat o'ḡujurūḡ,” i juk o'e ḡu ip ocewebe—Judeuyū — io'e ip. — Imēnpit ekawēn co pin cīcā oceju. Soat ka daḡayū Jesus kay itabucayū muymuy. Imēnpuye etabucam cuy ocemukūyjo — io'e ip Paulo be.

²³ Imēnpuye kabia o'ḡuweḡūn ip waram Paulo ekawēn co am.

Gebuje ade Judeuyū o'je'awero ip Paulo nuyap'a be ixe kabia. Kabia'isum Paulo apēn Deus soat kukukan o'e iap o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Kabi'isum piap imuwēnuwēn osunuy. Oikat imuwēnwēn.

— Jesus ma Deus emunaē — io'e cebe ip. — Deus Jesus ma o'taē soat ipi daḡat taxijo am — io'e. — Ixe muwēḡaptup Moisés emudupmubararaktup, soat Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup tak — io'e. — Jesus ma Deus emunaē — io'e.

²⁴ Xepxep ixeyū'in Paulo a'ō kay o'e. Itabut ip o'e Jesus kay. Warara'acayū bit itabut ḡu o'e.

²⁵ Wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuyḡuy o'e ip.

Ade ixeyū'in Paulo a'ō kay ḡu ip o'e. O'āy ip jeduk'a be jepit ojuy. Paulo o'jekawēn cebe ip.

— Kuyje Isaías icēmān o'e wuydobuyū'ūmūm pe — io'e. — Iboam Isaías o'e Deus biōḡbuk a'ōbi. Imēn e'em ixe emudupmubararaktup:

26 “Eju juy ixeyũ wuyjuyũ kay,” io'e Deus owebe, i. Imẽn ece cebe ip: “Deus e'em: 'Jekũyjom cĩcã eyju. Imẽnpit eyetaybit ġu. Jeakağ cĩcã eyju. Ijom eyju. Imẽnpit iba'arẽm cĩcã eyxe,' i.”

27 “Imẽn ece cebe ip,” io'e Deus owebe, i. “Ixeyũ wuyjuyũ itabut ġu, ibu'u ip jetabut am puye. Ya'õpicũğcũğ ġu ip wa'õ kay jekũyjom'ũm puye,” io'e. “Ibu'u ip kawẽn icẽmat co am ibu'u ip jetabut am puye,” io'e. “Ibu'u ip ikẽrẽat mujurũğrũğap epere am Deus pe ikẽrẽat uk am cebewi,” io'e, i.

Imẽn e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawẽntup — Paulo o'e.

28 — Oburereyũ — io'e Paulo Judeuyũ be. — Eyetaybin cuy epe'e iboap ekawẽn! Gasũ bit Judeu'ũmayũ be juy kawẽn idipat oceğuwẽn. “Deus jeydaxijo,” i oce'e cebe ip. Ixeyũ bit xipan ya'ĩjo. Deus ixeyũ acã idaxijo — io'e Judeuyũ be.

29 Imẽneju Judeuyũ o'jẽm Paulo xewi. Jewa'õxixiğ cĩcã jeweweju ip o'jẽm.

30 Paulo kawẽn idipat o'ğuwẽnuwẽn Roma ka watwat pe. Xepxep koato Roma ka be osunuy. Ixe ma jedinheiro o'ğũmğũm uk'a be jenuyaptem. Icoçok o'e warara'acayũ ajẽm puje jejo am.

31 — Deus soat tiwatwat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Cũğ ma ip o'ğutaybitbin. Wuykukukat Jesus Cristo o'ğuwẽnuwẽn cebe ip. Ka'ũma ma ixe o'ğuyũğ kawẽn idipat muwẽnap puxim. Soat pe wuykukukat Jesus Cristo ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn.

PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP ROMA KA WATWAT BEAPTUP

¹ Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Roma ka watwat peaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo beam kapikipik'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Deus cuk onaë.

— Wa'òbi omuwënuwën cuy eguy soat ka watwat pe — i juk o'e owebe. — Kawën idipat acã juy eguwënuwën — i juk o'e owebe.

² — Kawën idipat oğuwëğat soat pe ipi dağacat pe — io'e Deus kuyje. Kawën idipat muwënuwën osodop ip cekawën muwënuwën'ukayũ. Iboap ekawën tak ibararak opop Deus ekawëntup pe. Wara'at ekawën podi ma iboap ekawën kawën idip. Ka'ũmğu xipat'ũmat iboap ekawën'in.

³ Iboap ekawën co buje wuyetaybit abu Deus ipot iam. Ixe ipot wuykukukat—Jesus Cristo. Deus ipot ijodian o'e. Davi naxeğebit osunuy—Judeuyũ kukukat naxeğebit.

⁴ Ixe Jesus Deus co'i osunuy. Imën ikërëat o'jukuk ğu ipi ju bima—pũğ em tak ka'ũa. Deus ja'òbacaan jekpot o'ğutait ce'ũap tomukadi. O'ğutait teku okpot iam wuymutaybit am, teku soat podi ma ya'òbaca iam wuymutaybit am tak. Ixe Jesus Cristo wuykukukat.

⁵ Ixe xipan okuğ. Ixe dak cuk onaë kawën idipat muwën âm soat kaka dağ. Ixe emumuju òn. Imënpuye soat ka dağayũ'in itabut je'e Cristo kay—pũğpũğpũğ. Cristo ekawën kay kũyjobit je'e ip. Ibuyxin ip Cristo jukuk.

⁶ Eyju dak Deus cuk eynaë, Roma ka watwat. Jesus Cristo kadiayũm cuk eynaë. Gasũ bit ixe kadiayũm epesop.

⁷ Imëneju cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum, Roma ka watwat. Deus xe eykukpin cĩcã. Ixe juk eynaë jebekitkiyũm.

— Bay, xipan cuy Roma ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak, wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe ip.

⁸ Roma ka watwat itabut cĩcã Jesus Cristo kay iap awëğ o'yawëğtobuxik ip soat ka watwat. Imënpuye ocokcok cĩcã eykay. Imënpuye:

— Bay, ên xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe.

⁹ Deus itaybit soat kabia òn ğebum eykay iam. Kapikipiğ cĩcã òn Deus peam ocokcok cekay buye. Kawën idipat muwënuwën òn soat kaka dağ. Ixe ipot ekawën muwënuwën òn.

¹⁰⁻¹¹ Eyjo pin cĩcã oce. Deus biõğbuk omutaybitbin iam eymukũyjo pin cĩcã òn. Ibiõğbuk a'òbi eya'òmucan ojuy òn biğ ma eyetabut am Jesus kay. Imëneju:

— Roma ka watwat com cuy omujum ece — i òn e'em cebe. — Ebikuy bima juy omujum ece — i òn e'em cebe.

Soat em imën òn e'em Deus eju kawënwën pima.

¹² Òn acã ğu jeya'òmucan eywebe biğ ma eyetabut am. Jewewa'òmucanucan pit acesop biğ ma wuyetabut am cekay. Biğ ma eyetabut epe'e wetabucap co buje. Òn tak biğ ma wetabut oce eyetabucap co buje.

¹³ Okitpitpiyũ, soat em cuk adi cu ojuy oğuy eykay. Iboam eymukũyjo pin òn. Imënpit soat em omuju'ũm'ũm osunuy. Eywebe Deus ekawën muwën pin cuk adi oğuy biğ ma eyetabut am Jesus kay apën eybadipyũ oitabun iap co'i—Judeu'ũmayũ oitabun iap co'i.

¹⁴ — Omuwënuwën cuy eguy soat kaka dağayũ be — i juk o'e Jesus Cristo owebe.

Imënpuye Cristo juy oğuwënuwën soat pe—cewağõnayũ be, cewağõn'ũmayũ be dak. Deus ekawën cuy oğuwënuwën itaybicayũ be, itaybit'ũmayũ be dak.

¹⁵ Imënpuye obicokcok cĩcã kawën idipat muwën âm eywebe, Roma ka watwat.

¹⁶ Deus ja'òbacaan kawën idipat kay itabucayũ daxijojom. Koap Judeuyũ daxijojom itabut puje ip. Judeu'ũmayũ dak taxijojom itabut puje ip. Imëneju obisũsũn ğu kawën idipat muwën âm soat ka watwat pe—obicokcok cĩcã ma.

¹⁷ Kawēn idipat co buje, wuyetaybit apēn Deus wuymucũgucũg iam.

— Jesus Cristo kay itabucayũ acã cũg ma oxe — i'e'em Deus. Soat kabia: — Biğ ma itabut ip cekay — i'e'em Deus.

Imēn e'em Deus ekawēntup: — Deus emumucũgyũ soat em itait jeedop ip Deus xe itabut ip puye, — i.

¹⁸ Deus kabi be omuy. Ixe itakoma jĩã jekay'ũmayũ kay, ikērēat mujurũgrũg'ukayũ kay. Ibu'u jĩã ip Deus ekawēn co am—kawēn icēmat co am, ikērēat mujurũgrũg'ojuy jĩã ip puye. Ikērēat mujurũgrũg'ukayũ kawēn idipat muwēnap muba'oreren tak ip ibu'u warara'acayũ dak itabut am ibuye.

¹⁹ Deus kuy apēn ixe e'em iam o'ğutaybin ijodiacat. Imēn apēn Deus e'em iam itaybit put cebe ip. Inaka cekay ğu jĩã ip. Imēnpuye Deus ipiatpi'ajojoan cebe ip.

²⁰ Deus ma ijo ba'ore wuywebe. Ixe bit soat o'ğugē ipi dağacat. Ixe emumuğē jo buje, wuyetaybit soat podi ma Deus ya'õbaca iam—ya'õbacaap i'ũm ğu iam. Wuyetaybit tak ixe acã Deusat iam. Kuyje itaybit osodop ip iboam ipi dağacayũ. Imēnpuye “Deus kake iap iba'arēm wuyxe” i'e ba'ore cebe ip.

²¹ Itaybit ma'ğu ip Deus kake iam. Imēnpit ibuyxim ğu ip ikuğ.

— Ęn acã Deusat — i'e'em ğu ip. — Ęn xipat cĩcã — i'e'em ğu ip Deus pe.

Cũg'ũma jewağuyğuy ip. Kabiok tağ jekuku'ukat itaybit ğu poma oju iam. Imēnpuxim itaybit'ũma jewağuyğuy ip. Yağuy'ũm ip.

²² — Ocetaybit cĩcã ma oceju bit — i te'e ma e'em ip.

Deus xe bit itaybit ğu jĩã ip.

²³ Imēnpit Deus acã je'ũ ğu. Soat em itait nuynuy. Ixeyũ bit ibu'u jĩã ibuyxim Deus kuk am, ijo ba'ore buye. Imēneju ijodiat co'iat muğēğēm ip wita'am, im tak, ourom tak. Soat ijodiacat pit je'ũ. Soat em ğu itait nuynuy ip. Wasũ jo'iat tak imuğēğēm ip, puca jo'iat tak, jewururuğat co'iat tak. Jemumuğē wap jēğ'aecõğcõğ ip “Eyju acã Deusyũ ocexe” i'e am cebe.

²⁴ Ikērēat mujurũg pin acã ip. Imēnpuye jekupinap tağ ceku am ip Deus o'jepere. Imēnpuye yukpiwatpi ma ip jekukum ikērēat mujurũgrũg. Isūsũn'ũma ip jekukum jeweweju ikērēat muğēğēm.

²⁵ Imēnpuye kawēn icēmat ip ibu'u napaap ekawēn kay am.

— Ęn acã a'õbuyxi — i'e'em ip soat muğēğē'ukat pe ğu—cemumuğē be acã.

Deus pe acã wuye'e but:

— Soat podi ma Ęn a'õbaca — i.

Soat em ma juy imēn acece cebe.

²⁶ Soat muğēğē'ukat kuğ ğu ip ibuyxim—jemumuğē kuğ acã. Imēnpuye Deus o'jepere ip ikērēat muğē ãn. Imēnpuye ağokatkat kay oibu'un ip aoyũ. Jewenuy'ũnakēkēm ã ip o'e jeweweju.

²⁷ Imēnpuxim ağokatkayũ aoyũ aoyũ kay oibu'un. Ağokatkayũ acã o'e ip cekay jĩã. Jewenũn'o'om ã o'e ip. Imēğap pit ikērē jĩã Deus xe. Imēneju jeweweju ma ip ipiat'ajojom xipat'ũm cĩcã ip puye.

²⁸ Deus ekawēn kay pin ğu ip. Itaybin pin ğu ip kawēn icēmãn. Imēnpuye Deus ip o'jepere ikērēat kay ğebum am, warēmtağ ceku am tak.

²⁹ Imēnpuye ka'ũma ma ixeyũ'in cũg ma jekukum. Soat kabia warēmtağ cĩcã ip jekukum Deus etabutpe, jebureyũ etabutpe dak. Ikērēat mujurũgrũgxi ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Ikērēm warara'acat kuğ ip. Itabutkarey ip warara'acat kay. Warara'acat aokakaxi ip. Dapxixi'uk cĩcã ip. Warara'acat muğuykukukuxi ip. Soat em itakoma ip warara'acat kay. Warara'acat ekawēn mukērērērēnxi ip.

³⁰ Warara'acat muymuyxi ip. Itakoma jĩã ip Deus kay. Ibuyxim ğu warara'acat kuğ ip. Jewexe ip ya'õbuyxi.

— Ocejū acā oca'ōbaca — i napa ma e'em ip jewawēḡmuboḡ am jewexe. Soat em: — Apēn ḡuto ace'e ikērēan? — i'e'em ip jewewebe.

Kūyjobit'ūm cīcā ip jebay a'ō kay.

³¹ Itaybit'ūm cīcā ip apēn cūḡ ma iam, apēn cūḡ ḡu iam tak. Ja'ō daḡ ḡu ip jekukum. Ka'ūma ma ikukpin cexe ip. Itabotaidabotbot ḡu ip warara'acat kay.

³² — Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū je'ju ipiat'ajojoap kay — i'e'em Deus. — Soat em jeedop ip ipiat'ajojom — i'e'em.

Itaybit ip iboap ekawēn. Inaka ip biḡ ma buk ikērēat kay. Icocok ip e'em warara'acat pe ikērēat mujurūḡ ām, jebuxim i'eat pin ip puye.

2

¹ Eyju bit aco'i e'em eyewewebe: — Ocebuxim'ūma ixeyū ikērēat kuḡ Deus xe — i. Imēnpit ixeyū ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēnpuye eyju dak ikērēat kuḡ cexe. “Ikērēat kuḡ ḡu oceju bit” i'e ba'ore eywebe.

² — Ipiat osupi'ajoat eywebe, ikērēat kuḡ eyju buye — i'e'em Deus pit ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be.

Deus soat em cūḡ ma e'em. Imēnpuye wuyetaybit cūḡ ma ixē ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be iam.

³ Oburereyū, tūybe Deus ocewebe ḡu ipiat supi'ajoat warara'acat pe acā iān eyju e'em. Inaka ixeyū ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēneju Deus ipiat supi'ajoat eywebe ixeyū beap co'i. Tūybe ocenapōn ipiatpi'ajoap puxim iān eyju e'em.

⁴ — Gaxīn ma aco'i ikērēat muḡēḡēap jepere ip — i'e'em Deus jewebe ma. Imēnpuye soat em xipan eykuḡ. Yukupiceḡe ḡu eykuḡ.

— Ipiat osupi'ajoat ḡu buk cebe ip — i'e'em jewebe ma.

Ixe xipan eykuḡ ibikuy eywebe ikērēat mujurūḡrūḡap epere am puye. Eyju bit e'em:

— Ga'a ikērēat aḡujurūḡrūḡ — i. — Deus ipiat supi'ajoat ḡu wuywebe — i napa ma eyju e'em.

⁵ Guyjom Deus jetakomaap ḡubapuk ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Ibo kabia be ipiat supi'ajoat ixeyū be. Cūḡ ma ipiat supi'ajoat cebe ip. Eyju bit eybu'u jījā ikērēat mujurūḡrūḡap epere am. Eybu'u jījā kūyjobit am ixē a'ō kay. Imēneju ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be ipiatpi'ajoat puje, warara'acat podi ma eywebe ipiat supi'ajoat.

⁶ Guyjom Deus apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe ijodiacat pe.

⁷ Pūḡpūḡ ijodiacayū'in xipacat mujurūḡrūḡxi. Deus bikuyap taḡ ceku pin cīcā ip. Deus co'ian jedipap kudadam tak ip. Deus e'em cebe ip: “Eyju xipat oxe” iap kudadam tak ip. Deus xe jedop ip iap kudadam tak ip. Soat em itait jeedop ip cexe je'ū buje ixeyū ma.

⁸ Warara'acayū bit jewekay acā ḡebum jewemucokcokap ojuy. Cūḡat o'jepere ip xipat'ūmat kay je'e am. Deus itakoma jījā jeenuy ixeyū kay. Ipiat supi'ajoat cebe ip.

⁹ Deus ipiat supi'ajoat soat pe ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat Judeuyū be. Judeu'ūmayū be dak ipiat supi'ajoat. Ipiatpi'ajojom cīcā jeedop ip. Imēn Deus warēmtaḡ ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip.

¹⁰ Deus xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū ḡuwarurun. Jesus Cristo jo'iyūm jeedop ip jedipap kuḡ, ja'ōbuyxiap kuḡ tak. Yaḡuybabibi jeedop ip soat em. Deus ixeyū aḡuymubabibin jeenuy. Imēn Deus apēn cūḡ ma ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. Koap Judeuyū be ideida. Kanomūm Judeu'ūmayū be ideida.

¹¹ Imēn Deus cūḡ ma soat kuḡ—Judeuyū kuḡ, Judeu'ūmayū kuḡ tak.

¹²⁻¹⁵ Judeu'ūmayū ma Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ ḡu ip, Deus Moisés pe o'ḡuwēn iap ekawēn tup kuḡ ḡu. Imēnpuye itaybit ḡu ip ixē ekawēn. Ikērēat mujurūḡrūḡ ip. Inaka Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay ikērēat mujurūḡrūḡapteim. Imēnpit:

— Wekawēn taḡ ḡu juk adi epekuku — i'ūmḡu je'e cebe ip, ixē ekawēn tup kuḡ'ūm puye. — Cūḡ ma eyju oxe — i je'e Deus jekawēn coco'ukayū be ḡu—jekawēn taḡ jekuku'ukayū be

acã. Imên je'e. Judeu'ũmayũ Moisés ekawên tup kuğ ğu. Jekpiwatpin ma aco'i cekawên tağ jekukum ip itaybit ğu ma'ğu ip cekawên. Cekawên tağ jekuku'ukat co'i ip ğe buje bit. Ixeyũ ekukuap co buje, warara'acayũ e'em:

— Jebinũn pewi ma teyũku Deus pe wuyawẽwẽap ekawên tağ jekukum cekawên tup kuğ ğu ma'ğu — i.

Jebinũn pewi ma ip itaybit apẽn cedağ iam, apẽn cedağ ğu iam tak. Ikẽrẽat mujurũğ puje, “Ikẽrẽat oğujurũğ,” i'e'em ip jewebe ma. Cũğ ma jeku buje dak, “Cũğ ma òn jekukum,” i'e'em ip jewebe ma. Judeuyũ bit Deus pe wuyawẽwẽap ekawên tup kuğ. Itaybit ip ixekawên. Inaka ikẽrẽat mujurũğrũğ ip. Imẽnpuye Deus ixeyũ ğuju ipiat'ajojoap kay.

— Wekawên tağ ğu juk adi epekuku — i je'e cebe ip.

¹⁶ Guyjom Deus Jesus Cristo jomuy apẽn cuk adi oekuku ip iaptei teida am soat pe. Xipacat je'ğũm xipacayũ be xipacat muğẽğẽapteim. Kũyjobit'ũmayũ bit ğuju ipiat'ajojoap kay kũyjobit'ũmapteim.

¹⁷ Pãm eyju? Ajo-kay eyju jeğebubum?

— Ocejũ bit Judeuyũ — i eyju e'em. — Ocejũ acã cũğ ma Deus xe ixekawên be wuyawẽwẽap ekawên tup kuğ puye — i eyju e'em.

Jewexe eya'õbuyxi.

— Ocejũ acã Deus ocenaẽ jebekitkiyũm — i'e'em eyju te'e ma.

¹⁸ — Ocejũ acã ocetaybit apẽn Deus ibikuy iam — i te'e ma eyju dak e'em. — Ocejũ acã ocetaybit apẽn cũğ ma iam, apẽn cũğ ğu iam tak, Deus pe wuyawẽwẽap ekawên coco'uk puye — i te'e ma eyju e'em.

¹⁹ — Warara'acayũ itaybit ğu apẽn cũğ ma iam, apẽn cũğ ğu iam tak — i eyju e'em. — Ocejũ acã ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Warara'acayũ itaybit ğu Deus ekawên — i dak eyju e'em. — Soat podi ma ocejũ bit ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejũ acã warara'acayũ oceğutaybitbin — i te'e ma eyju e'em.

²⁰ — Ocejũ acã itaybit'ũmayũ mutaybitbin kawên icẽmãn — i te'e ma eyju e'em. — Kawên icẽmãn yaypan'isuayũ mutaybitbin tak ocejũ bit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejũ acã ocetaybit kawên icẽmãn, kawên cũğan, Deus pe wuyawẽwẽap ekawên tup kuğ puye — i te'e ma eyju e'em.

²¹ Warara'acayũ mutaybitbin acã eyju jekukum. Jewemutaybitbin'ũma eyju bit jekukum.

— Warara'acat pubut epetujupa'um ğu juy — i eyju e'em warara'acat pe ma. Eyju dak tujupa'um'um ma.

²² — Warara'acat tayxi kaykay ğu juy epesop — i eyju e'em warara'acayũ be. Eyju dak warara'acat tayxi kaykay ma.

— Deusbaroyũ kay ğu juy epeku — i eyju e'em warara'acayũ be.

Eyju bit ijodiat kay jĩjã Jesus Cristo kayap podi ma.

²³ — Deus pe wuyawẽwẽap ekawên tup kuğ ocejũ bit — i eyju e'em soat pe te'e ma. Cekawên tağ ğu eyju bit jekukum. Imẽnpuye Judeu'ũmayũ cekawên tup kuğ'ũmayũ Deus mubuyxi'ũm'ũm cũğ'ũma eyju jekukum puye.

²⁴ Imên e'em Deus ekawên tup: Judeuyũ, Judeu'ũmayũ Deus muymuy eyju cũğ'ũma jekukum puye, i.

²⁵ Imëntak Deus pe wuyawẽwẽap ekawên kay kũyjobit pima, cũğ ma eywebe ikap'isuat taypu'ağobixeedakat am teku Deus ebekit iap mubapuk am soat pe—Judeu'ũmayũ be. Eyju ixeedakatkan ocejũ Deus ebekitkiyũ iap mubapukpuğ soat pe. Deus ekawên kay kũyjobit'ũm pima bit, te'e ma ixeedakatkan eyju, Deus ebekit'ũmat co'i eyju jekukum puye.

²⁶ Judeu'ũmayũ bit jedaypu'ağobixeedakatkan ğu. Deus pe wuyawẽwẽap ekawên kay kũyjobit pima bit, Judeuyũ jo'i e'em ip Deus xe—jebekitkiyũ jo'i—kũyjobicayũ jo'i.

— Eyju webekitkit — i'e'em Deus cebe ip ixeedakat ğu ma'ğu ip.

²⁷ Eyju ma eyxeadakatkanat. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ eyju. Imēnpuye eye-taybit cūḡ ma jeku am Deus xe iam. Inaka eyju kūyjobit'ūm cekawēn kay. Judeu'ūmayū bit ixeadakacap ḡu ip. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ ḡu ip. Inaka cekawēn kay kūyjobit pima, ikērēat kuḡ ḡu ip Deus xe—Kūyjobicayū—Judeu'ūmayū. Eyju bit ikērēat kuḡ cexe kūyjobit'ūm puye, Judeuyū.

²⁸ Wuyju Deus ebekitkit wuyxeadakacap tomuju ḡu—ixe ekawēn kay kūyjobicap tomuju acā. Pūḡpūḡayū te'e ma e'em:

— Deus ebekitkit oceju — i. Te'e ma ip jexeadakatkacan.

Te'e ma ip Deus ekawēn tup kuḡ, kūyjobit'ūm ip puye.

— Webekitkiyū ḡu eyju — i'e'em Deus ixeyū be, kūyjobit'ūm puye.

²⁹ Warara'acayū cūḡ ma e'em:

— Judeuat oceju bit — i. — Deus ebekitkiyū oceju — i dak.

Jebikuyap taḡ ḡu ip jekukum—Deus bikuyap taḡ acā. Deus biōḡbuk nuynuy cebe ip.

— Eyju ma webekitkiyū — i'e'em Deus ixeyū be, jexeadakatkanat ḡu ma'ḡu ip. — Xipat cīcā eyju — i'e'em Deus cebe ip.

“Eyju xipat oxe” i'eap kudadam ḡu ip ijodiat pe. Deus pe acā “Eyju xipat oxe” i'eap wiwim ip. Soat Deus ekawēn kay kūyjobicayū cebekitkiyū—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak.

3

¹ — Jewewejo'i kūyjobicayū Deus ebekitkiyū bima, apeḡām paxi wuyju judeuyū? — i du eyju e'em owebe? — Apēḡām paxi wuyju wuydaypu'aḡobixeadakatkan? — i du eyju e'em owebe? — Xipat ḡu aco'i wuyju Judeuyū iap — i du eyju e'em owebe?

² — Xipat cīcā ma wuyju Judeuyū iap — i ōn pit e'em eywebe. Deus jekawēn o'ḡuwēn Judeu'ūmayū be ḡu—wuy'ajojoyū'ūm'ūm pe acā. Imēnpuye wuyju Judeuyū iap xipat cīcā. Jekawēn o'ḡuwēn cebe ip ixeyū be imuwēn ām warara'acayū be.

³ — Imēnpit pūḡpūḡ wuy'ajojoyū'ūm'ūm'in oibu'un ip ixe ekawēn taḡ jeku am — i du eyju e'em owebe? — Gasū aco'i Deus je'e ḡu wuywebeam apēn cuk adi o'e'e iap taḡ, cekawēn taḡ oibu'un ip puye — i du eyju e'em owebe?

⁴ — Ja'ō daḡ ma Deus je'e wuywebeam tak — i ōn pit e'em eywebe.

Soat ma napapa'uk. Deus pit napapa'uk ḡu. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Deus, ēn acā icēmān e'em, i. “Cūḡ'ūma ēn ocekuḡ” i napa ma e'em emuymuy'ukayū, i.

Inaka ēn acā cūḡ ma soat kuḡ, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

⁵ — Cūḡ'ūma wuyeku buje bit, Deus acā cūḡ ma jekukum iap ibapuk e'em wuyekukuap cocoayū xe — i aco'i eyju e'em owebe.

Eyxe xipat wuywebe cūḡ'ūma jeku am warara'acayū mutaybit am Deus acā cūḡ ma iam. Imēnpuye:

— Cūḡ ḡu Deus pe ipiatpi'ajoan wuywebe warēmtaḡ wuyekukuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe.

Ijodiat puxim ōn kawēnwēn ḡasū, adeayū icēm ḡu e'em puye.

⁶ — Deus soat em cūḡ ma wuykuḡ — i ōn pit e'em. — Deus cūḡ'ūma ibima, iba'ore kuka o'e ixe be cūḡ ma apēn cuk adi ajekuku iap teida am soat pe wuywebe. Imēnpit ixe cūḡ ma iboap ideida — i ōn pit e'em.

⁷ — Cūḡ'ūma weku buje, “Deus acā cūḡ ma jekukum,” i je'e ip ocekuakuap cocoayū — i du eyju e'em owebe? — “Soat podi ma Deus cūḡ ma,” i je'e ip — i du eyju e'em owebe? — Imēnpuye warēmtaḡ cuy ajeku warara'acayū be “Deus acā cūḡ ma” i'e am — i te'e ma eyju e'em. — Imēnpuye cūḡ ḡu Deus pe ipiatpi'ajoan ocewebe warēmtaḡ ocekuakuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe.

⁸ Imēneju:

— Ga'a ikêrêat aġujurũġ — i'ũmġu juy ace. — Wuywebe ikêrêat mujurũġ puje, adeayũ itabut je'e Deus acã xipat iap kay — i'ũmġu juy ace. — Ga'a ikêrêat aġujurũġ Deus acã xipat iam itabut'ũmayũ mutaybit am — i'ũmġu juy ace.

— Imên e'em Paulo dak — i napa ma e'em omuymuy'ukayũ dak.
Deus cũġ ma ipiat supi'ajoat omuymuy'ukayũ be.

⁹ Deus xe Judeu'ũmayũ podi ma xipat tu wuyju Judeuyũ buye? Ka'ũma! Jewewejo'i ma wuyju ikêrêat kuġ Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Wuywebe dak ikêrêat mujurũġrũġap epere ba'ore. Kuy iboap oġuwên eywebe.

¹⁰ Imên e'em Deus ekawên tup:

Ka'ũmġu cedaġ ma jekuku'ukat—pũġ tak ka'ũma ma, i.

¹¹ Soat ip itaybit ġu apên cũġ ma Deus xe iam, apên cũġ ġu iam tak, i. Ka'ũmġu Deus a'õ daġ cekupinat, i.

¹² Wũy ma o'e ip Deus wi oitabidaoat puxim, i. Ka'ũmġu xipacat mujurũġrũġ'ukat—pũġ tak ka'ũma, i.

¹³ Cekawênkêrê jĩjã ip itaypi koceat puxim, i. Napapa'uk cĩcã ip, i. Warara'acat muymuyap cêm cêm ikõmbie daġwi ip puybu tũypiat puxim, i.

¹⁴ Warêmtaksuġ e'em ip warara'acat pe, i.

¹⁵ Itadaodao ip warara'acat ekawên mukêrêrênap kay, yaokaap kay dak, i.

¹⁶ Soat em jexeat cokcokap mu'ũm ojuy ip, i. Warara'acat mutabibin ip soat em, i.

¹⁷ Itaybit ġu ip kaba'ũm jedop am warara'acat eju, i.

¹⁸ Itaybit ġu ip Deus kuk am ibuyxim, i.

Imên e'em Deus ekawên tup.

¹⁹ Ibo dup ekawên icêmãn! Imên Deus Judeuyũ awêwêm jekawên. Wuyetaybit iboam. Imên puye te'e ma e'em ip Deus pe: — Ocejũ acã ekawên taġ jekukum — i. Judeu'ũmayũ dak ixê ekawên taġ ġu jekukum. Imêneju mũġ ma ip Deus etabutpe soat ip ikêrêat kuġ puye—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

²⁰ Ka'ũma ma soat ekawên taġ jekukum—Deus ekawên taġ. Imên puye abu be Deus e'em “Cũġ ma juy epesop oxe wekawên taġ eyekuap tomuju” i? Ka'ũma be ma! Deus ekawên wuyetaybit puje, wuyetaybit soat wuyju ikêrêat kuġ Deus xe iam.

²¹ Gasũ bit apên õn ipi watwat mucũġcũġ iap Deus o'ġuwên wuywebe.

— Eyju cũġ ma e'em oxe eyawêwêap ekawên taġ eyekukuap tomuju ġu — io'e Deus wuywebe.

Imên Moisés wuymutaybitbin tak. Deus ekawên muwênuwên'ukayũ dak iboam wuymutaybitbin.

²² — Eyju bit cũġ ma oxe — i'e'em Deus ipi watwat pe Jesus Cristo kay itabut puje acã.

Soat pe itabucat pe: — Ën cũġ ma oxe — i'e'em Deus—Judeu be—Judeu'ũmat pe dak.

²³ Soat ipi watwat ikêrêat o'ġuġê. Ka'ũma ma ikêrêat kuġ ġu. Wũy ma o'e ip Deus wi—warara'acat podi ma idipat wi, ikêrêat kuġ puye.

²⁴ Deus pit ikêrêat uk'uġ wuywebewi Jesus Cristo oe'ũ wuywebeam puye. Ikêrêat muġêġêaptei o'teida je'ũ âm. Imên puye wuyju cũġ ma Deus xe ixê oe'ũ buye. Deus tei'ũma wuymucũġcũġ, ixê soat em xipan wuykuġ puye. Cristo Jesus kay wuyetabun puje acã, wuymucũġcũġ.

²⁵ Deus Jesus Cristo o'ġudot ijodi ce'ũ âm wuywebeam. Ixê oe'ũ ikêrêat mujurũġrũġapteida am. Ixê kay wuyetabut puje, Deus ikêrêat uk'uġ wuywebewi. Jesus Cristo o'ġudot ce'ũ âm õn cũġ ma eykuġ iam wuymutaybit am. Kuyje Deus ikêrêat mujurũġrũġ'ukayũ o'ġuju ġu ipiat'ajojoap kay. Yukpiceġe ġu osunuynuy nuy ixeyũ kuġ.

— Guyjom okpot je'ũ soat peam — io'e jewebe ma. — Ixê kay itabucayũ oġuju ġu ipiatpi'ajojoap kay — io'e jewebe ma.

²⁶ Gasũ bit: — Gebum õn ipi watwat ikêrêat mujurũġrũġ iap kay — i'e'em Deus. — Cuġ ma kuka o'e owebe ipiatpi'ajoan cebe ip, ikêrêat ip o'ġujurũġrũġ iaptem — i'e'em ixê. —

Gasū bit cūḡ ma kuka o'e owebe ikērēat uk am eywebewi, Cristo oe'ū buye — i'e'em Deus Jesus Cristo kay itabucayū be. — Eyju cūḡ ma oxe Jesus oe'ū buye — i'e'em itabucayū be.

²⁷ Imēneju “Warara'acat podi ma cūḡ ma oceju bit,” i'e but tu wuywebe? Ka'ūma. I'e but ḡu wuywebe. Ka'ūma ma cūḡ ma Deus xe xipacat mujurūḡrūḡap tomuju. Cūḡ ma wuyju ceXe Jesus Cristo kay wuyetabut puye acā. Imēnpuye “Warara'acat podi ma cūḡ ma oceju bit” i'e ba'ore wuywebe.

²⁸ Wuyju cūḡ ma Deus xe xipacat mujurūḡrūḡap tomuju ḡu—Jesus Cristo kay wuyetabucap tomuju acā. Iboam wuyetaybit kuy.

²⁹ Deus Judeuyū mucūḡ ojuy acā du? Ibu'u du Judeu'ūmayū mucūḡ ām? Ka'ūma! Ibikuy ma. Soat itabucayū mucūḡucūḡ ixē—Judeuyū mucūḡucūḡ, Judeu'ūmayū mucūḡucūḡ tak.

³⁰ Imēnpuye pūḡ taḡ ma Deus soat kuḡ ipi watwat kuḡ. Jesus Cristo kay itabun puje acā Judeuyū mucūḡucūḡ. Cekay itabun puje acā Judeu'ūmayū mucūḡucūḡ tak.

³¹ Imēneju:

— Moisés ekawēn taḡ ḡu ajeku—Deus o'ḡuwēn cebe iap ekawēn taḡ ḡu—Jesus Cristo kay wuyetabut puye — i'ūmḡu juy ace.

Cekay wuyetabut pima dak, kuyjeat ekawēn cuy ibuyxim ajukuk.

4

1 — Ajoap tomuju Abraão cūḡ ma osunuy Deus xe? — i du eyju e'em owebe?

Wuydobu'ūm Abraão'ūm Judeuyū dobu'ūm. Apēnpuye “Ēn cūḡ ma oxe” io'e Deus cebe iam ōn jeymutaybin.

2 — Ēn cūḡ ma oxe — io'e Deus Abraão be.

Imēn Deus e'em xipacat muḡēḡēap tomuju ibima: “Warara'acat podi ma ōn cūḡ ma Deus xe” i kuka juk o'e Abraão. Imēnpit xipacat muḡēḡēap tomuju ḡu “Cūḡ ma ěn oxe” io'e Deus cebe.

³ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Abraão bit itabut osunuy Deus kay, i. Deus tak o'e cebe “Cūḡ ma ěn oxe” i, cekay itabut puye, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

⁴ Wuyekapik puje wuyekapikapte i bubum wuyju. Tei'ūm iūm'ibit pupum ḡu wuyju. Wuyekariwa ceweroap wuyweju iap pupum acā wuyju.

⁵ Imēn ḡu bit Deus wuykuḡ. Deus e'em:

— Ēn cūḡ ma oxe — i xipacat muḡēḡē'ukat pe ḡu—jekpot kay itabucat pe acā.

Itabun puje acā:

— Ēn cūḡ ma oxe — i'e'em Deus ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuyiat pe.

Ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuyiat cūḡ ma Deus xe xipacat muḡēḡēap tomuju ḡu—Jesus kay itabucap tomuju acā.

6 — Ēn cūḡ ma oxe, xipacat muḡēḡēap tomuju ḡu, etabucap tomuju acā — i'e'em Deus.

Imēnpuye cūḡat icokcok cīcā e'em. Davi dak iboap cuk adi o'ḡuwēnuwēn. Imēn Davi o'e:

⁷ Kuy bima kūyjobit'ūm osunuy iat icokcok e'em Deus pe cebewi ikērēat uk puje, i. Ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuyiat icokcok e'em Deus pe ikērēat mu'ūm puje, i.

⁸ Cūḡat kay ibu'u tūibit icokcok e'em, i. Deus apēn ixē juk adi ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ iap kay ḡebum'ūm pima, icokcok e'em, i.

Imēn Davi o'e kuyje.

9 — Icokcok ip e'em — i mo adi a'ḡu o'e Davi. Abuyū icokcok soat em?

Taypu'aḡobixēdak'ibiyū acā du? Judeuyū acā du? Ka'ūma! Ixēedakat'ūm'ibiyū dak icokcok ma—Judeu'ūmayū. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Abraão itabut o'e Deus kay, i. Deus o'e cebe “Ēn cūḡ ma oxe” i, cekay itabut puye, i.

¹⁰ Puje “Cūḡ ma ěn oxe” io'e Deus Abraão be? Abraão jedaypu'aḡobixēdak'acat puje du? Ka'ūma!

— Cũğ ma ên oxe — io'e ixeedakat'ũm pima.

¹¹ Guyjom acã o'jedaypu'ağobixeedakacat Abraão.

— Ên cũğ ma oxe — io'e Deus Abraão be ixeedakacat awap ma. — Ên cũğ ma oxe — io'e Abraão be, jekay itabut puye.

Guyjom o'jedaypu'ağobixeedakacat “Õn cũğ ma Deus xe wetabucap tomuju” i'e am soat pe warara'acat pe. Abraão cũğ ma osunuy Deus xe itabut puye. Cũğ ma osunuy ixeedakacat'ũm awap ma. Imēnpuxim Judeu'ũmayũ dak cũğ ma Deus xe itabun puje. Cũğ ma ip cexe ixeedakacat ġu ma'ġu ip. Imēneju Abraão ixeyũ ebay jo'i Abraão etabucap co'i ip itabut Deus kay buye.

¹² Judeuyũ etabun puje, cũğ ma ip Deus xe. Cũğ ma cexe jexeecukap tomuju ġu, jetabucap tomuju acã. Abraão etabucap co'i ma ip itabut. Imēneju Abraão ixeyũ ebay buxim Deus xe ixe buxim ixeedakacap tomuju ġu—ixe buxim itabucap tomuju acã.

¹³ — Wa'õbi soat ka dağacat kukan ecesũy — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeğebitbit tak soat ka dağacat kukan je'e ip — i juk o'e. — Soat eipi oğũm eywebe — i dak o'e Deus. Iba'ore soat pe wuywebe soat ekawēn tağ jeku am—wuyawēwēap ekawēn tağ. Imēnpuye Deus o'e: “Xipacat oğũm ewebe,” i Abraão be wuyawēwēap ekawēn tağ cekup tomuju ġu—itabucap tomuju acã; cũğ ma Deus xe iap tomuju dak.

¹⁴ Imēnpuye Deus xipacat ũmũm wuyawēwēap ekawēn tağ jekuku'ukayũ be acã ġu. Ixeyũ be acã iũmũm pima, te'e ma kuka juk ace wuyetabut Jesus Cristo kay; te'e ma dak kuka juk Deus o'e wuywebe “Xipacat oğũm eywebe” i.

¹⁵ Imēn Deus ipiatpi'ajojoan jekawēn kay kũyjobit'ũmayũ be.

— Kũyjobit ġu eyju wekawēn kay — i ġu bit e'em cekawēn co'ũmayũ be, itaybit ġu ip cekawēn puye.

¹⁶ Imēneju Deus tacup ġu.

— Xipacat oğũm ewebe, okay etabut puye — i juk o'e wuydobu'ũm pe—Abraão'ũm pe. Deus soat em ja'õ dağ e'em wuywebe. Imēnpuye soat itabucayũ xipacat je'jat Deus xewi Abraão buxim.

— Soat em wekawēn kay kũyjobicayũ be acã xipacat oğũm — i'ũmġu o'e Deus. — Soat pe okay itabucayũ be xipacat oğũm — i acã o'e.

Imēneju Abraão wuyebay buxim Deus xe, ixe etabucap co'i wuyetabut puye.

¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wa'õbi ade ka watwat je'e “Abraão wuyebay jo'i Deus xe, ixe etabucap co'i wuyetabut puye,” i, io'e Deus Abraão be, i.

Abraão itabut osunuy Deus kay. Ixe Deus waram ce'ũ'ũay'u mutaicin. Ka'ũmġu osodop iat mubapukpuğ ixe. Ixe Deus ja'õ dağ ma juk adi Abraão kuğ osunuy.

¹⁸ — Enaxeğebitbit ma jeedop ade jĩjã — i juk o'e Deus Abraão be. — Wa'õbi ade ka watwat kukukan ecesũy — io'e.

Iboap kay itabut osunuy Abraão.

— Deus ja'õ dağ je'e owebe — i juk adi o'e Abraão jewebe ma.

Itabut cĩcã osunuy imujurũğ pa'oren ma'ġu ipot aypa buye. Owebe jekpot ũmap wiwim osunuy Deus cebe.

¹⁹ Ixe aypa jĩjã osunuy. Ijasũn 100 koatoap wi osunuy.

— Okpotpet put ġu ma oce aypa oce buye — io'e jewebe ma. — Otayxi Sara dak i'it'et put ġu o'e yabut puye — io'e jewebe ma.

İnaka itabutbũt ġu osunuy Deus ekawēn kay—itabut cĩcã ma.

²⁰ — Deus okpon je'ğũm ġu — i'ũmġu o'e Abraão. — Je'ğũm paxi? — i'ũmġu dak o'e.

Ixe bit itabut cĩcã osunuy Deus okpon je'ğũm iap kay aypa ma'ġu. Jewa'õmucanucan osunuy, itabut Deus kay buye. Imēnpuye:

— Ên soat podi ma xipan okuğ — i'e'e'uk osunuy Deus pe.

²¹ — Soat iba'ore ġu Deus pe — i'e'e'uk osunuy Abraão. — Ja'õ dağ em owebe — i'e'e'uk osunuy. — Okpon je'ğũm ja'õbacaan i'e'e'uk osunuy jewebe ma.

²² Imēne ju:

— Ēn cūğ ma oxe — i juk o'e Deus cebe.

Imēn Deus o'e Abraão itabut osunuy buye.

²³ Ixe cūğ ma osunuy Deus xe iap ibararak opop Deus ekawēn tup pe. Abraão cūğ ma osunuy jetabucap tomuju iaptup o'tupmubararak kuyjeayū. Kuyjeayū mutaybit am acā ġu ibodup o'tupmubararak ip.

²⁴ Wuymutaybit am tak ibodup o'tupmubararak ip.

— Eyju cūğ ma oxe — i je'e Deus wuywebe, ixe kay wuyetabun puje.

Ixe Deus Jesus o'ğutait ce'ūap tomukadi. Wuykukukat o'ğutait waram.

²⁵ Deus Jesus o'ğudot ijodi ce'ū am. Oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Jesus o'ğutait ce'ūap tomukadi Deus pe “Cūğ ma eyju oxe” i'e am wuywebe—o'ğutait'iat kay itabucayū be.

5

¹ Imēneju Deus e'em wuywebe: — Cūğ ma eyju oxe — i, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Kuy bima kaba'ūm ajop Deus eju wuyetabut'ūm pima. Gasū bit kaba'ūm ace Deus eju wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye.

² Jesus Cristo kay juk o'e jebay be:

— Teyūku itabut okay — i.

Imēnpuye Deus xipan wuykuğ. Wuycokcok cīcā ixe xipat wuykay buye. Guyjom Deus dipap co'i acesop. Wuycokcok cīcā iboap wiwim.

³ Iboap wiwim pima wuyju ipiatpi'ajojom ijodi. Wuyetaybit wuyetaxi acesop ipiatpi'ajojom puye iam. Imēnpuye ipiatpi'ajojom pima dak wuycokcok wuyju e'em.

⁴ Ipiat'ajoam wuyetaxi bima, Deus e'em wuywebe:

— Xipat cīcā eyju oxe — i.

Deus “Eyju xipat cīcā oxe” i'e'em pima, wuycokcoğ acesop Deus xe acesop soat em iap wiwi am.

⁵ Jewemuğuykukukum ġu wuyju Deus co'i acesop iap wiwi am. Ixe jebiōğbuk o'ğũm wuywebe—xipacat o'ğũm. O'ğũm wuymukūyjo am eykukpin cīcā oxe iam.

⁶ Wuywebe xipacat muğē ba'ore bima Cristo oe'ū wuydaxijo am. Wuywebeam ixe oe'ū xipat'ūmayū beam. Deus “Eje'ū juy” i'e buje, oe'ū.

⁷⁻⁸ Deus xe wuykukpin cīcā. Imēnpuye ixe jekpot o'ğudot ce'ū am wuywebeam. Wuyju ma wuybu'u je'ū am warara'acat e'ūap puxim, cūğ ma'ğū ip jekukum, xipacat muğēğēm ma'ğū ip. Cristo bit ibu'u ġu osunuy je'ū am wuywebeam ikērēat mujurūğrūğ ma'ğū wuyju.

⁹ Gasū wuyju cūğ ma Deus xe wuywebeam Cristo oe'ū buye—o'jedoyekereren puye. Cristo bureyū ma wuyju bit ġasū. Imēnpuye Deus wuymuju ġu ipiat'ajoap kay.

¹⁰ Wuyetakoma juk adi ajop Deus kay. Deus pit wuymuwexat jebureyūm wuywebeam ipot oe'ū buye. Gasū bit Cristo waram itait o'e. Deus wuydaxijo Cristo itait puye, wuyju ibureyū buye dak.

¹¹ Wuykukukat Jesus Cristo juk wuymuwexat Deus bureyūm, ixe xe wuykukpin puye, wuywebeam oe'ū buye dak. Imēnpuye:

— Obureyū eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Imēnpuye soat podi ma wuycokcok, wuyju Deus bureyū buye.

¹²⁻¹⁹ Imēnpit ipi watwat ikērēat mujurūğrūğ'uk osodop ip Deus jekawēn muwēn awap Moisés pe. Deus pit ipiat o'supi'ajoat ġu cebe ip jekawēn tağ ġu juk adi oekuku ip iap teim, Moisés pe wuyawēwēap ekawēn muwēn awap. Adão koap ikērēat o'ğujurūğ. Soat ipi watwat o'jebapuk ixe Adão bewi. Soat ixe ebekitkiyū ikērēat mujurūğrūğ'ukayūm o'e Deus xe ixe ikērēat o'ğujurūğ puye.

— Ikērēat mujurūgrūg'ukayū je'ū — i juk o'e Deus Adão be. Imēnpuye soat ipi watwat je'ū'ūm ḡasū dak. Soat wuye'ū'ē ace Adão buxim wuyju dak ikērēat mujurūgrūg puye. Soat cebekitkiyū ikērēat o'ḡurūgrūg Adão juk ikērēat o'ḡujurūg iap co'i'ūmḡu. Inaka oe'ū'ū ip soat—Adão badipyū, Moisés badipyū dak. Oe'ū'ū ip Adão koap ikērēat o'ḡujurūg puye. Soat Adão ebekitkiyū ikērēat mujurūgrūg'ukayūm o'e Deus a'ō kay kūyjobit'ūm ip puye. Adão kūyjobit'ūm pima, soat ixē ebekitkiyū dak kūyjobit'ūmayūm o'e Deus xe. Imēneju soat ipi watwat ikērēat kuḡ o'e Deus xe pūḡ aḡokatkat ikērēat o'ḡujurūg puye.

Soat Adão ebekitkiyū ixē buxim o'e—ikērēat kuḡ. Imēnpuxim Jesus Cristo kay itabucayū ixē buxim e'em—ikērēat kuḡ ḡu. Ixē Jesus Cristo oe'ū ikērēat uk am ipi watwat pewi—soat uk am. Imēnpuye soat em itait jeedop ip Deus xe cekay itabucayū. Adão kūyjobit'ūm o'e Deus a'ō kay. Imēnpuye soat ixē naxeḡebitbit je'ū'ūm. Jesus Cristo bit kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye soat em Deus xe itait jeedop ip cekay itabucayū. Pūḡ aḡokatkat kūyjobit'ūm osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye adeayū ikērēat mujurūgrūg'ukayūm o'e Deus xe. Kūyjobit'ūm cīcā ip osodop Adão buxim. Wara'at pit kūyjobit cīcā osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye Deus je'e adeayū be:

— Eyju cūḡ ma oxe — i.

Ixeyū adeayū kūyjobit Jesus Cristo buxim. Jewejojo'i ḡu bit osodop ip Adão Cristo eju. Jesus xipan wuykuḡ warara'acat podi ma. Ade Adão ebekitkiyū bit o'ju ipiat'ajojoap pe ixē pūḡ em ma ikērēat o'ḡujurūg puye. Deus pit soat podi ma xipan wuykuḡ. Imēnpuye Cristo o'ḡudot ikērēat uk am soat pewi—ijodiacat pewi. Deus tei'ūma adeayū daxijojom ijodiacayū daxijojom, pūḡ em ma Cristo oe'ū buye. Adão pūḡ ma osunuy. Soat ixē ebekitkiyū ikērēat mujurūgrūg'ukayūm o'e Deus xe, Adão ikērēat o'ḡujurūg puye.

— Ikērēat kuḡ eyju oxe — i'e'em Deus soat pe Adão ebekitkiyū be Adão pūḡ em ikērēat o'ḡujurūg puye. Deus e'em taxijo'ibiyū be bit:

— Ikērēat kuḡ ḡu eyju oxe — i, ade em ma'ḡu ip ikērēat o'ḡujurūgrūg. — Webekitkiyū eyju — i'e'em cebe ip, ixē xipat wuykay buye.

Pūḡ aḡokatkat imēn ikērēat o'ḡujurūg—Adão. Imēnpuye soat wuye'ū'ē ace. Wara'acat pit ikērēat kuḡ ḡu oe'ū—Jesus Cristo. Imēnpuye soat podi ma Deus xipan wuykuḡ.

— Cūḡ ma eyju oxe — i'e'em wuywebe—Jesus Cristo kay itabucayū be.

Imēneju soat em wuyetait acesop Deus xe. Soat kukukan acesop Cristo eju. Jesus e'eap Adão e'eap podi ma xipacat kuḡ.

²⁰⁻²¹ Imēntak Deus jekawēn o'ḡuwēn Adão ebekitkiyū mukūyjo am eyju ikērēat mujurūgrūg cīcā iam. Ipi watwat pit biḡ ma ikērēat o'ḡujurūgrūg. Soat ipi watwat je'ū'ūm ikērēat mujurūgrūg puye. Je'ū buje ip wūy ma dopdom Deus wi. Deus pit warara'acat podi ma xipan wuykuḡ. Ixē Cristo o'ḡudot ce'ū ām ikērēat uk am wuywebewi. Imēnpuye wuye'ū buje soat wuyju Deus xe wuyetait acesop, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Wuykukukat Jesus Cristo xe ma acesop soat em wuyetait

6

¹ — Deus pit biḡ ma xipan wuykuḡ biḡ ma'ḡu wuyju ikērēat mujurūgrūg — i ōn e'em eywebe.

Imēnpuye:

— Biḡ ma juy ikērēat aḡujurūgrūg, biḡ ma Deus xipan wuykuk am — i du eyju e'em owebe?

² Imēn ḡu juy e'em! Ce'ūat jepidowatwan ḡu o'e. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurūg pin ḡu ace'e Cristo kay wuyetabut puye.

³ Wuymubatisan puje, ḡasū bit Jesus Cristo eju mūḡ'i ojeku iap mubapukpuḡ wuyju soat pe wuyjoayū be. Ikērēat muḡēḡēap acepere kuy apēn ce'ūat jepidowatwanap epererem. Kuy eyetaybit iboam.

⁴ Jesus eju kuy ip wuykot iap puxim ikērēat muḡē pin ḡu ace'e, ceweju kuy aje'ū iap puxim tak. Iboap mubapukpuḡ wuyju wuymubatisan puje. Cristo oe'ū jebay bikuyap taḡ. Wuyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ ajeku ḡasū bit. Ja'ōbacaan Deus ixē waram o'ḡutait. Soat podi ma Deus ya'ōbaca, idip tak. Jesus puxim wuyju dak acejetait waram. Imēneju ḡasū dak wuyaḡuy'isum ajeku.

⁵ Imēntak Cristo jekpiwatpin ma oe'ū korosa be. Imēnpuxim wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēat aḡujurūḡ ḡu. Deus ja'ōbacaap o'jomōḡ Cristo be waram imutait puje. Imēnpuxim wuyju dak Cristo a'ōbacaap kuḡ ḡasū. Ikērēm cuk adi ajekuku iap kuy juk acepere. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasū bit ixē a'ōbacaap kuḡ puye.

⁶ Kuy bima juk adi ikērēat aḡujurūḡrūḡ. Soat em ikērēat mujurūḡrūḡ'uk cuk adi ajop. Imēn jewemudadaybotbon cuk adi ajekuku. Cekariwa be imudadaybotbot'ibit enapōn pa'oreap puxim ikērēat mujurūḡrūḡap epereap pa'ore osunuy wuywebe. ḡasū bit ikērēm cuk adi ajekuku iap acepere Jesus a'ōbacaap kuḡ puye. Korosa be Jesus oe'ū ja'ōbacaap muōm ām wuywebe ikērēat mujurūḡap puxim. Imēnpuye ikērēat aḡujurūḡ ḡu ḡasū bit.

⁷ Ikērēat mujurūḡrūḡap epere but wuywebe. Ce'ūat jepidowatwanap epereperem. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurūḡrūḡap acepere kuy. Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyū buximayū ḡu wuyju ḡasū bit.

⁸ Cristo jekpiwatpin ma oe'ū. Wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēm cuk adi ajekukuiap acepere. Imēneju wuyetabut soat em wuyetait acesop Cristo xe iap kay.

⁹ Deus Cristo waram o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Waram pit je'ū ḡu. Abu-be ixē imuy'ū but? Ka'ūma be ma! Kuy wuyetaybit iboam.

¹⁰ Pūḡ em ma ixē oe'ū. Oe'ū ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ū ḡu. ḡasū bit itabēḡ omuy soat em Deus bikuyap taḡ jeku am.

¹¹ — Ikērēm cuk adi ajekukuiap kuy acepere — i juy epe'e'e eyewewebe. — Ikērēat aḡujurūḡ ḡu ḡasū bit — i juy epe'e'e. — Ce'ūat ḡebum ḡu o'e ikērēat muḡēap kay — i. — Wuyju dak cuy ḡebum ḡu ace ikērēat muḡēap kay — i juy epe'e'e eyewewebe. — Deus bikuyap taḡ acā ajeku ḡasū bit — i juy epe'e'e eyewewebe. — Mūḡ'i wuykukukat Jesus Cristo eju ajeku ḡasū bit — i juy epe'e'e eyewewebe.

¹² Imēneju ḡebum ḡu juy epesop ikērēat mujurūḡrūḡap kay. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eyjebit taḡ. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eybinūnpe. Eybikuyap taḡ ḡu juy epeku—Deus bikuyap taḡ acā.

¹³ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū cucum ipiat'ajojoap kay. Yaḡuy'isum jekuku'ukayū bit kabi kay cucum. Kuy bima ikērēat mujurūḡrūḡ'uk cuk adi epesop. ḡasū bit eyaḡuy'isum eyju jekukum. Imēnpuye:

— Ēn ocejukan — i'ūmḡu juy epe'e Satanás pe. — Ikērēat oceḡujurūḡ a'ōbi — i'ūmḡu juy epe'e Satanás pe ma. Deus pe bit:

— Ēn acā ocejukan soat em — i juy epe'e. — A'ōbacaap cuy eḡuōm ocewebe cūḡ ma oceku am — i juy epe'e cebe.

¹⁴ ḡasū bit cūḡ ma wuyju Deus xe kuyat ekawēn taḡ wuyju jekukum puye ḡu—Deus xipan wuykuḡ puye acā. Imēnpuye ikērēat aḡujurūḡ ḡu.

— Ēn ma ocejukan — i'ūmḡu ace'e Satanás pe.

¹⁵ ḡasū bit cūḡ ma wuyju Deus xe kawēn kuyat taḡ wuyju jekukum puye ḡu—wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyju jekukum puye ḡu dak. Deus xipan wuykuḡ puye acā wuyju cūḡ ma Deus xe. Imēnpuye:

— Aḡuḡē juy waram ikērēat! — i du eyju e'em? Imēn ḡu juy e'em!

¹⁶ “Ocekariwam cuy ece” i ey'e buje aḡokatkat pe, eyekariwam je'e. Kūyjobin epesop ya'ō kay. Eyekariwa epayepere ḡu ikukpin cīcā eyxe buye. Imēnpuxim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū ikērēat muḡēap epereperem ḡu, ikērēat kay jījā ip puye. Imēnpuye soat em Deus wi wūy jeedop ip je'ū buje. Deus a'ō kay kūyjobicayū bit cūḡat ekawēn

epereperem ġu Deus a'õ kay jĩã ip puye. Imēnpuye cũġ ma ip Deus xe. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje. Kuy eyetaybit cĩcã iboam.

¹⁷ Kuy bima juk adi Satanás a'õ kay kũyjobit epesop. Kawēn idipat co buje bit, eyetabun epesop iboap ekawēn kay. Iboap ekawēn icēmān. Eycokcoġ epesop iboap ekawēn kay am. Eybikuy jĩã iboap ekawēn taġ jeku am. Imēneju:

— Bay, ěn xipat cĩcã — i oceju e'em Deus pe.

¹⁸ Deus kuy ja'õbacaap o'ġuõm eywebe waram Satanás a'õ kay kũyjobicap puxim. Gasũ bit Deus a'õ kayayũm epesop. Eybikuy epesop ikērēat muġē ām ġu—xipacat muġē ām acã.

¹⁹ Kawēn ibapukan õn kawēnwēn eywebe, apēn ikērēat acepere wuyaguy'isum wuyeku am iap iba'arēm eyxe buye. Kuy bima juk adi ikērēat kay ġebum epesop. Ikērēat mujurũġrũġ cuk adi epekuku. Xipat'ũmayũ kukukat a'õ kay kũyjobin epesop. Gasũ bit cũġ ma juy epeku. Xipacat kay juy ġebum epesop. Deus a'õ kay juy kũyjobin epesop.

²⁰ Ikērēat mujurũġrũġ'uk pima, Deus bikuyap taġ ġu epeku.

²¹ Xipacat tu epejat ikērēat mujurũġrũġaptei? Ka'ũma! Eyetaybit ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ soat em Deus wi wũy ma jeedop ip iam. Gasũ bit eysũsũn epe'e ikērēat mujurũġrũġ'uk puye.

²² Deus a'õ kay kũyjobicayũm epesop ġasũ bit. Deus kuy ja'õbacaap o'ġuõm eywebe waram ikērēat muġēap puxim. Soat em eyju ixē mucokcokcoġ ġasũ bit. Eye'ũ buje soat em Deus xe eyetai epesop.

²³ Kapikpik'ukat jekapikaptei bubum. Imēnpuxim ikērēat mujurũġrũġ'ukat Deus wi wũy ma jeenuy je'ũ buje. Ixe wi wũy ma jeenuy ikērēat o'ġujurũġrũġiap teim.

— Soat em oxe eyetai epesop — i'e'em Deus wuywebe bit, wuykukukat Jesus Cristo eju mũġ'i wuyju jekukum puye.

Soat em ixē xe wuydopap tei'ũmat co'i. Kapikpiġ ġu wuyju iboap pu am. Tei'ũma Deus iũmũm wuywebe.

7

¹ Okitpitpiyũ, eyetaybin put apēn õn em iam eyetaybit wuyawēwēap ekawēn puye. Wuyetabēġ pima acã wuyawēwēap ekawēn taġ wuyju jekukum. Wuye'ũ buje bit iba'ore e'em.

² Imēnpuxim “Ayacat itoptep pima, jektop xe ma juy jeenuy itop itait pima” i'e'em iboap ekawēn. “Ektop eperem ġu juy wara'at pu am” i'e'em iboap ekawēn. Itop e'ũ buje bit, ite ayacat itoptep'ũmat co'i e'em. Wuyawēwēap ekawēn mupubutbun ġu wara'at pu buje itop'ũm kuy oe'ũ buye.

³ Wara'at pu buje jektom koapat itop itait pima bit, ikērēat muġēġēm koapat pe jektop pe. Itop'ũm e'ũ buje bit, ayacat ikērēat muġēġēm ġu wara'at pu buje. Wuyawēwēap ekawēn kuka o'ġupubun ġu wara'at pu buje.

⁴ Okitpitpiyũ, ixē ayacat puxim eyju. Wuyawēwēap ekawēn koapat'ũm itop'ũm puxim—kawēn kuyat. Jektop'ũm e'ũ buje jektop eju ġu e'em ayacat. Imēnpuxim wuyju dak kawēn kuyat taġ ġu wuyju jekukum ġasũ bit, Jesus Cristo ekawēn taġ acã. Ixe ekawēn taġ wuyju jekukum wuyju Cristo jebit'in puye. Ixe ebekitkiyũm acesop ġasũ. Deus waram ixē o'ġutait.

⁵ Kuy bima wuyekpiwatpin ma juk adi ajekuku. Imēnpit wuyawēwēap ekawēn co buje, wuybikuy juk adi ajop—ikērēat mujurũġ ām acã. Wuybu'u juk adi ajop kũyjobit am iboap ekawēn kay. Ikērēm wuyekuap epere'ũm pima, wũy ma kuka juk ajop Deus wi.

⁶ Kuy bima wuyawēwēap ekawēn taġ cuk adi jeku ojuy ajop correntebum taomũnmũnat puxim. Gasũ bit Jesus oe'ũ wuywebeam. Imēnpuye ġasũ bit Deus bikuyap taġ wuyeku but. Ixe bikuyap taġ wuyju jekukum ġasũ, “Obikuyap taġ cuy epeku” iap ibararak opop kawēn kuyatup pe buye ġu—ixē biõġbuk wuymuissusun puye acã.

⁷ — Kawēn kuyat pit ikērē — i du ace'e? — Wuyawēwēap ekawēn pit ikērē — i du ace'e?

Imên ġu juy ace—pũġ em tak ka'ũma. Wuyawẽwẽap ekawẽn cuk adi omutaybitbin apẽn ikẽrẽ Deus xe iam. Wuyawẽwẽap ekawẽn wuymutaybitbin eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay iam. Iboap ekawẽn co'ũm pima, kuka juk wuyetaybit ġu ikẽrẽ Deus xe wuyetabikukuap iam.

⁸ Iboap ekawẽn co buje bit, wuyetaybit cuk ace ikẽrẽ Deus xe wuyetabikukuap iam. Imẽnpit big ma juk adi wuyetabikukum ace warara'acat pubut kay iboap ekawẽn cocom ma'ġu wuyju. Iboap ekawẽn wuyetaybit'ũm pima, wuyetaybit ġu kuka ace apẽn ikẽrẽ Deus xe iam.

⁹ Kuy bima òn tak wetaybit ġu juk adi oġuy wuyawẽwẽap ekawẽn. Tũybe xipat cĩcã òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawẽn wetaybin puje bit, ikẽrẽat kuġ òn Deus xe iam tak wetaybit oce.

¹⁰ Deus ibikuy osunuy soat ipi watwat pe top am ip soat em jexe itait. Imẽnpuye jekawẽn o'ġuwẽn wuyawẽ am. Imẽnpit ikẽrẽat kuġ òn iam wetaybin puje:

— Iba'ore owebe Deus xe onuy am ikẽrẽat kuġ puye — i juk oce owebe ma. — Wũy ma oġuy Deus wi soat em, ikẽrẽat kuġ puye — i juk oce owebe ma.

¹¹ Tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce kuy bima. Imẽnpit ikẽrẽat mujurũġrũġ'uk cuk adi oġuy. Imên cuk adi ocevemuġuykuku, ikẽrẽat mujurũġ ojuy buye. Wuyawẽwẽap ekawẽn wetaybin puje bit, “Ikẽrẽat kuġ òn Deus xe” i juk oce owebe ma.

— Wũy ma oġuy cewi — i juk oce owebe ma.

¹² Inaka iboap ekawẽn xipat—wuyawẽwẽap ekawẽn. Ikẽrẽat kuġ ġu. Soat ekawẽn taġ xipat. Cũġ cĩcã iboap ekawẽn. Cekawẽntip cĩcã dak.

¹³ Wuyawẽwẽap ekawẽn wetaybicap tomuju ġu Deus wi wũy ma oġuy. Soat em òn ikẽrẽat kuġ iap tomuju acã cewi wũy ma oġuy. Iboap ekawẽn xipat cĩcã. Imẽnpit iboap ekawẽn wuymutaybitbin soat ipi daġacat ikẽrẽat mujurũġrũġ iam. Iboap ekawẽn wetaybit'ũm pima, tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawẽn wetaybin puje bit, “Ikẽrẽat kuġ òn Deus xe,” i juk oce owebe ma.

¹⁴ Wuyetaybit Deus jebiõġbuk a'õbi wuyawẽwẽap ekawẽn o'ġuwẽn wuywebe iam. Òn pit ijodiat ma. Obuyxi ġu òn pit. Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat òn pit.

¹⁵ Xipacat mujurũġ pin ma'ġu oxe. Òn pit xipacat mujurũġrũġ ġu. Ikẽrẽat mujurũġ pin ġu ma'ġu oxe. Òn pit ikẽrẽat mujurũġrũġ. Wetaybit ġu apẽnpuye imên òn jekukum iam.

¹⁶ E bu'uap taġ òn jekukum obu'u ma'ġu jekum. Imẽnpuye wetaybit wuyawẽwẽap ekawẽn cũġ ma iam. Cũġ ġu ma'ġu òn pit iam tak wetaybit.

¹⁷ Imêneju okpiwatpi ġu òn ikẽrẽat mujurũġrũġ. Imẽnpit ikẽrẽat opop obinũnpe. Imẽnpuye obinũn pewi ma òn ikẽrẽat mujurũġrũġ.

¹⁸ Wetaybit ka'ũmġu xipacat opop owebe iam. Obikuy jĩjã xipacat mujurũġ am. Inaka xipacat mujurũġ pa'ore owebe.

¹⁹ Imên obikuy jĩjã xipacat mujurũġ am. Inaka imujurũġrũġ ġu òn. Obu'u jĩjã ikẽrẽat mujurũġ am. Inaka soat em ma imujurũġrũġ òn.

²⁰ E bu'uap taġ acã òn jekukum. Okpiwatpi ġu òn ikẽrẽat mujurũġrũġ. Ikẽrẽat mujurũġrũġ òn ikẽrẽat opop obinũnpe buye.

²¹ Xipacat mujurũġ ojuy bima, imujurũġ pa'ore owebe xipat'umat opop obinũn pe buye. Imẽġap ibapuk cĩcã oxe.

²² Deus ekawẽn kay jĩjã òn—soat ekawẽn kay jĩjã—wuyawẽwẽap ekawẽn kay jĩjã.

²³ Obikuy jĩjã ma xipacat mujurũġ am. Imẽnpit:

— Ikẽrẽat oġujurũġ ojebin — i òn e'em owebe ma, ikẽrẽat opop obinũnpe buye.

Taomũnmũnat puxim òn. Taomũnmũnat pe iba'ore ijem am daomũnmũnap'a bewi taomũnmũn puye. Imẽnpuxim xipacat mujurũġrũġ pa'ore owebe obaca'ũm puye.

²⁴ Imẽnpuye oġuycũġ cĩcã. Abu kuka omubacan owebe ikẽrẽat mujurũġġap puxim—soat em ipiat'ajojoap pe onuyap puxim?

²⁵ Wuykukukat Jesus Cristo soat podi ma ya'õbacaat. Ixe ma juy omubacan. Imẽnpuye:

— Ēn xipat cīcā — i òn e'em Deus pe.

Kūyjobit cīcā òn e ojuy Deus a'ò kay. Òn acā bima bit, kuka juk ikērēat acā oğujurūğ—Jesus Cristo a'òbacaap kuğ'üm pima.

8

¹ Imēneju Deus Jesus Cristo eju mūğ'i jekuku'ukayū ğuju ğu ipiat'ajojoap kay.

² Deus cuk ja'òbacaap o'ğūòm wuywebe waram ikērēat muğēap puxim. Imēn Ibiōğbuk xipacat wuymuisusun, wuyju Jesus Cristo eju mūğ'i jekukum pima. Imēneju aceju ğu ipiat'ajojoap kay.

³ Iba'ore wuyeku am wuyawēwēap ekawēn tağ, wuya'òbaca'üm puye. Imēnpuye ka'ūma ma cūğ ma Deus xe iboap ekawēn tağ jekuap tomuju. Deus pit jekpot o'ğudot ijodi. Ijodian o'e. Ikērēat mujurūğrūğ'ukat co'ian o'e, ikērēat kuğ ğu ma'ğu. Imēn ixe wuywebewi ikērēat ukaptei o'teida je'ū buje. O'teida ja'òbacaap ūm ām wuywebe ikērēat muğēap puxim.

⁴ Imēn o'teida wuywebe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku am. Gasū wuya'òbacaap kuğ ğu wuyju jekukum—Deus a'òbacaap kuğ acā. Ibiōğbuk xipacat a'ò dağ tak wuyju jekukum. Imēnpuye wuyeku but wuyawēwēap ekawēn tağ.

⁵ Jebikuyap tağ jekuku'ukayū ma soat em ğebum jemukaypinput kay acā. Deus biōğbuk bikuyap tağ jekuku'ukayū bit Ibiōğbuk yağuydadam ip.

⁶ Imēn soat em jemukaypinput kay ğebumayū soat em ipiat supi'ajojo. Wūy jeedop ip Deus wi je'ū buje. Ibiōğbuk yağuydada'ukayū bit yağuy'isum jeku ijodi. Yağuybabi ip jeku ijodi—yağuykorereren ğu. Soat em Deus xe jeedop ip je'ū buje.

⁷ Jemukaypinput kay ğebumayū bit itakoma e'em Deus kay. Kūyjobit ğu ip Deus ekawēn kay—wuyawēwēap ekawēn kay. Iba'ore ma dak ixeyū be kūyjobit am iboap ekawēn kay.

⁸ Iba'ore jebikuyap tağ jekuku'ukayū be Deus mucokcok am.

⁹ Eyju bit eybikuyap tağ ğu jekukum. Deus biōğbuk bikuyap tağ eyju bit jekukum ğasū ixe biōğbuk eywebe bima. Cristo biōğbuk kuğ'ūmayū cebekitkiyū ğu.

¹⁰ Cristo biōğbuk kuğ pima, Cristo omuy eywebe iap puxim. Inaka eyjebit je'ū'üm cuk adi ikērēat epeğujurūğrūğ puye. Deus biōğbuk pit waram jeymutait soat em Deus xe eyetait eydop am eyjebit e'ū ma'ğu. Ixe waram jeymutait “Eyju cūğ ma oxe,” i juk o'e Deus eywebe buye.

¹¹ Deus ma waram Jesus Cristo o'ğutait. Eyju dak Deus biōğbuk kuğ pima, Cristo mutaicap puxim waram jeymutait eye'ūap tomukadi. Eyjebit ğuyu ce'ū'ūayū dopdopap pewi. Iisuat je'ğūm eyjebin. Deus jebiōğbuk a'òbacaan iboap je'ğūm eywebe—xipacat a'òbacaan.

¹² Okitpitpiyū, imēn Deus xipan wuykuğ. Imēnpuye wuybikuyap tağ ğu juy ajeku. Wuyemukaypinput kay ğu juy ğebum ajop.

¹³ Wuybikuyap tağ jekukum pima, wuyemukaypinput kay ğebum pima dak, wūy ma acesop Deus wi. Ipiat'ajojoap kay aceju. Deus biōğbuk a'òbacaan ikērēat mujurūğrūğ'üm pima bit soat em cexe acesop wuyetai.

¹⁴ Soat Deus biōğbuk a'ò kay kūyjobicayū Deus ebekitkiyū.

¹⁵ Deus jebiōğbuk o'ğūòm wuywebe. Ixe biōğbuk wuymudadaybotbon ğu, wuymu-parararan ğu dak. Ixe wuymuy Deus ipotpoyūm. Imēnpuye:

— Bay — i wuycokcoğ wuyju e'em Deus pe, ixe biōğbuk a'òbi.

¹⁶ — Bay — i wuyju e'em cebe, wuyetaybit puye Deus ebekitkiyū wuyju iam. Ixe biōğbuk tak:

— Eyju Deus ebekitkiyū — i'e'em wuywebe.

¹⁷ Imēn Deus ebekitkiyū wuyju. Imēnpuye wuyju dak jebekitkiyū be o'ğuxipaniat'in ajat. Jekpot pe o'ğuxipaniat'in wuyju dak ajat Cristo eju. Deus kay'ūmayū bit ipiat supi'ajojoat

wuywebe Cristo a'õ kay wuyju buye. Guyjom pit Cristo dipap kuḡ acesop. Cristo soat kukan pima bit wuyju dak soat kukukayũm acesop ixē eju, ipiatpi'ajojom ma'ḡu wuyju ijodi.

¹⁸ Ipiat'ajojom ma'ḡu wuyju ijodi bima. Guyjom pit xipat cĩcã acesop. Ka'ũma ma ibo jo'iat xipacat. Imēnpuyē wuyaḡuykorereren ḡu juy ajop ipiat'ajoap puxim.

¹⁹ “Teyũku webekitkiyũ” i Deus eap wiwim cĩcã soat cemumuḡēyũ. “Okpot co'i ip ḡasũ bit” i'eap wiwim cĩcã ip.

²⁰⁻²¹ Soat Deus emumuḡē je'ũ'ũm. Imēn ixē emumuḡēyũ te'eam ma o'e. Jekpiwatpi ḡu ip te'eam o'e kuy bima. Te'e ma o'e ip Adão ikērēat o'ḡujurũḡ puyē.

– Te'eam jeedop ip ḡasũ wemumuḡēyũ – i mo o'e Deus.

Inaka Deus soat ḡuisun iap wiwim cĩcã ip. Ixē ebekitkiyũ Jesus Cristo jo'i bima, Deus soat jemumuḡēyũ ḡuisun. Imuisun puje, je'ũ ḡu ip.

²² ḡasũ mabuk soat ma ipi daḡayũ ipiat'ajojom omuisun'ũm puyē. Ipiat'ajojom ip ayacat je'it piap o'supi'ajo'iat co'i.

²³ Wuyrem. Wuybipuruḡ. Wuyewãtaxipim. Xipat'ũmat jebapukpuḡ wuywebe. Imēneju je'ũh'ũm wuyju dak. Imēnpit Deus jebiõḡbuk o'ḡuõm wuywebe wuymutaybit am Jesus Cristo jo'iaiyũm epesop iam. “Teyũku okpot co'iaiyũ” i Deus eap wiwim cĩcã wuyju. Wuyjebit ḡuisuniap wiwim cĩcã dak wuyju.

²⁴ Wuymuisunap wiwim mabuk wuyju. Wuydaxijo buje, wuyetaybit ajop Deus ḡuyjom wuymuisun iam. Wuyemumuwiwi bu buje kuka juk iboap ajowiwi ḡu. Abu kuy o'jatiat wiwim? Ka'ũma ma!

²⁵ Imēnpit ijo'ibit'ũmat wiwim wuyju. Imēnpuyē wuyukpiceḡēm ḡu wuymuisunap wiwim.

²⁶ Imēnpuxim Deus biõḡbuk kawēnwēn Deus eju wuywebeam. Wuybikuyap muwēnuwēn cebe.

– Apēn xe'e acejekawēn Deus eju? – i wuyju e'em. – Apēn xe'e acejoojuy cexewi? – i dak wuyju e'em.

Ceweju jekawēn ãm wuyetaybit'ũm pima, je'ũhu'ũm acã wuyju. Deus biõḡbuk pit wuybuywatwan wuywebe jekawēn ãm ceweju. Ixē wuya'õmucanucan wuya'õbaca'ũm puyē.

²⁷ Deus bikuyap taḡ ixē biõḡbuk kawēnwēn Deus eju cebekitkiyũ beam. Deus itaybit wuyaḡuyda am. Itaybit ajo-kuḡ ḡu wuyju iam. Itaybit tak ajo ũm ojuy jebiõḡbuk wuywebe iam.

²⁸ Deus xe wuykukpin cĩcã. Jebikuyap taḡ cuk wuynaē jebekitkiyũm. Imēnpuyē soat wuywebe je'bapukiap xipat je'e wuywebe ixē a'õbi.

²⁹ Deus itaybit osunuy abuyũ webekitkiyũm je'e iam ipi mujurũḡ awap.

– Okpot ixeyũ waḡõm je'e – io'e kuyje. – Ade okpot kitpitpiyũm je'e – io'e.

Ixeyũ ma o'tomuwã jekpot co'iaiyũm.

³⁰ Imēn tomuwã'ibiyũ o'taē jebekitkiyũm.

– Eyju cũḡ ma oxe – i'e'em taē'ibiyũ be. – Okpot co'iaiyũm epesop – io'e imucũḡ'ibiyũ be.

Deus dipap kuḡ acesop. Imēneju soat wuywebe jebapukiap xipat je'e wuywebe Deus a'õbi, Deus ikukpin wuyxe buye.

³¹ Soat xipat je'e wuywebe iap kay ḡebum pima apēn xe'e ace'e? Deus wuywebe ja'õbacaap ũm puje, te'e ma je'e wuykaykay kũyjobit'ũmayũ.

³² Deus jekpot o'taxijo ḡu yaokaap puxim. O'ḡudot ma ijodi ce'ũ ãm soat peam wuywebeam. Ixē dak tacup xe'e je'e ḡasũ soat ũm ãm wuywebe—xipacat ũm ãm? Tacup ḡu je'e!

³³ Deus ma e'em wuywebe:

– Ikērēat kuḡ ḡu eyju oxe – i.

Imēnpuye abu kuka o'e wuywebe: — Ikērēat kuḡ eyju Deus xe — i—Deus emunaēyũ be? Ka'ũma ma!

³⁴ Jesus Cristo kuy oe'ũ ikērēat mujurũḡrũḡap teida am. Imēnpuye ka'ũma be ma “Ikērēat cuk adi epeḡujurũḡrũḡiaptēi juy epeteida,” i'e but wuywebe. Ixe dak waram ḡuto o'jetait. Deus xe ḡasũ omuy. Deus a'ōbacaap co'i ixe ya'ōbaca. Ixe dak kawēnwēn Deus eju wuywebeam.

³⁵ Ijodiat pe Cristo mubu'un pa'ore ikukpin wuykuk am. Itabut'ũmayũ aco'i ikērēm wuykuk. Ipiat aco'i ip supi'ajoat wuywebe. Wuymunapōn aco'i ip wuyka bewi. Wuyrem aco'i aceku. Wuydadaybot aco'i aceku. Wuyaoka pinap cocom aco'i aceku. Wuyaoka ip aco'i pajam. Ka'ũma be bit Cristo mubu'un put ikukpin wuykuk am.

³⁶ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ocaoka pinap cocom oceju soat kabia, ebekitkit oceju buye, i. Ovelha kukap puxim ip ocekuḡ—yaokam pimaap puxim, i.

Ibo dup ekawēn puxim xipat'ũmat jebapukpuḡ wuywebe.

³⁷ Inaka wuya'ōbacaap mu'ũm pa'ore ip. Soat em wuycokcoḡ acesop ipiat'ajojom ma'ḡu wuyju, Cristo xe wuykukpin puye; ixe wuya'ōmucanucan puye dak.

³⁸ Imēn wuyetaybit cĩcã ka'ũma be ma Deus mubu'un put ikukpin wuykuk am. Wuye'ũ buje, ixe xe wuykukpin acesop, wuyetai pima dak. Deus ekawēn tojotjot'ukayũ be ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kũyjobit'ũmayũ be. Iecuḡcuḡapap pe dak ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—ijodiacayũ—kũyjobit'ũmayũ. Kabi watwat pe dak ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kũyjobit'ũmayũ. Ka'ũma ma ixe mubu'un ḡasũ. Guyjom tak ibu'u ḡu je'e xipan wuykuk am.

³⁹ Ixe ibu'u ḡu xipan wuykuk am wuyju um pima, badi bima dak. Deus xe wuykukpin cĩcã, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Imēnpuye ka'ũma be ma, Deus emumuḡẽ be ma ixe mubu'un put xipan wuykuk am.

9

1-2 — Oḡuycũḡ cĩcã obadipyũ kay—Judeuyũ kay — i òn e'em.

Imu'ũm pa'ore ma oḡuycũḡap. Icēmãn òn e'em eywebe. Cristo kay wetabut. Imēnpuye napapa'uk ḡu òn. Ibiōḡbuk xipacat omuy owebe waḡuymucũḡucũḡ. Imēnpuye napa ḡu òn e'em:

— Oḡuycũḡ cĩcã obadipyũ kay—Judeuyũ kay — i.

³ Obikuy jĩjã Deus pe okitpitpiyũ mutabun am Jesus kay. Obadipyũ ip. Pũḡ ma ocedobu bit.

— Bay, wũy ma oḡuy Cristo wi soat em ipiat'ajojom ewebe obadipyũ daxijoap teim — i òn e ojuy aco'i Deus pe.

⁴ Obadipyũ Israel naxeḡebitbit. Kuyje:

— Eyju webekitkiyũ — io'e Deus cebe ip.

Deus ixeyũ o'jomuy jebekitkiyũm. Deus jedipap o'ḡũm cebe ip jewejo'i i'e am.

— Xipan òn jeykuk — i juk adi o'e'e Deus cebe ip. — Ade jĩjã je'e ip enaxeḡebitbiyũ — i juk adi o'e'e cebe ip. — Ipi oḡũm eyipim — i juk adi o'e'e. Jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe ixeyũ awē ãm. Icēmãn ip Deus mubuyxixin.

— Eynaxeḡebit ma otaẽ ipi daḡayũ daxijojo'ukan — i juk adi o'e'e Deus cebe ip.

⁵ Israel ipotpot naxeḡebitbiyũ ip—doze beayũ naxeḡebitbiyũ. Ijodi ikap puje Cristo dak ixeyũ badim o'e. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbacaat.

— Soat podi ma ēn a'ōbuyxi — i juy acece cebe.

Soat em ma juy imēn acece.

⁶ Deus ja'ō daḡ ḡu e'em, xepxep ã Judeuyũ itabut ḡasũ Deus kay buye — i'ũmḡu juy ace. Soat ḡu Israel naxeḡebitbit Deus emunaēyũ—pũḡpũḡ ã.

⁷ Soat ḡu Abraão naxeḡebitbit tak taxeḡebitbitcat Deus xe—pũḡpũḡ ã.

— Pūḡat taxeḡebitbit acã enaxeḡebitbitcat oxe—Isaque naxeḡebitbit acã — i juk o'e Deus Abraão be.

⁸ Imēneju wuyetaybit soat ḡu Abraão naxeḡebitbit Deus o'taē jebekitkiyūm iam. Deus a'ō daḡ o'kapiat taxeḡebitbit acã Deus ebekitkiyū. Wara'at taxeḡebitbit pit ka'ūma.

⁹ — Wara'at koato dak oajēm ekay ija ekaxi ma — i mo a'ḡu o'e Deus. — Ija ekaxi ma Sara i'it'et je'e — i juk o'e Deus Abraão be.

Imēn Deus o'jekawēn Abraão be.

¹⁰ Wara'at ekawēn tak oḡuwēn eymutaybit am soat ḡu Deus o'taē—pūḡpūḡ ã iam. Deus o'jekawēn Rebeca eju xepxepayū yuk pe bima—wuydobu Isaque ipotpoyū yuk pe bima.

¹¹⁻¹² — Iwaḡo kūyjobit jeenuy jekitpit a'ō kay — io'e Deus Rebeca be xepxepayū yuk pe bima.

Xipat'ūmat o'ḡuḡē ḡu buk ip—xipacat tak ka'ūma. Deus pūḡ ma jebekin o'taē. Wara'at pit ka'ūma. Apēn kuy bima jewaḡuyḡuy osunuy iap taḡ o'taē. Apēn ixeyū juk adi oekuku iap tomuju ḡu o'taē. Jebikuyap taḡ acã o'taē.

¹³ Imēn e'em Deus ekawēn tup: Jacó ikukpin o'e oxe, Esaú bit ikukpin ḡu oxe o'e, i.

Imēn o'tupmubararak ip Rebeca iyū muwēnuwēn.

¹⁴ Pūḡ ma o'taē, wara'at pit ka'ūma. Imēnpuye:

— Deus cūḡ ḡu — i du ace'e?

Imēn ḡu juy ace!

¹⁵ Imēnpuye:

— Wetabotaidabotbot pin pima, wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe. — Obu'u bima bit, wetabotaidabotbon ḡu oce — io'e cebe. Imēnpuye:

— Wemukaypinpucayū kay acã wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe.

¹⁶ Imēn Deus itabotaidabotbot wuykay “Etabotaidabotbon cuy eḡuy oce kay,” i wuyju e'eap tomuju ḡu, wuyju xipacat mujurūḡrūḡap tomuju ḡu dak. Ixe itabotaidabotbon wuykay, itabotaidabotbot pin puye acã.

¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēn tup—Faraó be kuyje o'jekawēn iaptup—Egito eipi kukukat pe o'jekawēn iaptup:

“Ōn ma juk emuy adeayū kukan,” io'e Deus, i. “Ade em wa'ōbacaap oḡubapukpuk etabutpe,” io'e Deus, i. “Imēnpuye soat kaka watwat itaybit je'e obuten. Itaybit ip je'e Deus soat podi ma ya'ōbacaat iam” i'e'em Deus, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁸ Imēneju Deus itabotaidabotbot jemukaypinpucayū kay. Kūyjobit'ūmayū mukūyjobit'ūm'ūm tak biḡ ma.

¹⁹ — Deus ma “Āḡ jeenuy itabut'ūmān” i'e'em Judeuyū be bima, cūḡ ḡu Deus pe i'e am cebe ip “Ipiat osupī'ajoat eywebe eyetabut'ūm puye,” i kuka ece te'e ma owebe. — Deus ibu'u bima, itabut pa'ore ip — i te'e ma kuka ece owebe.

²⁰ — Tapu, imēn ḡu juy ece — i ōn pit e'em.

Ecede ḡu juy Deus pe:

— Apēnpuye dak ēn imēn omuḡē? — i'ūmḡu e'em itīḡ'a bit jamuḡēat pe.

²¹ Wuynōm muḡēḡē'ukat jebikuyap taḡ yamuḡēḡēm. Pūḡtōm pewī ma xepxep'a yamuḡēḡēm. Pūḡ'a yadeiboḡat'a yamuḡēḡēm. Wara'at'a bit yadei'īcat'a yamuḡēḡēm. Jebikuyap taḡ ma yamuḡēḡēm.

²²⁻²⁴ Wuynōm muḡēḡē'ukat puxim Deus Judeuyū kuḡ. Jebikuyap taḡ ma ip ikuḡ. Jetakomaap mubapuk ojuy osunuy kūyjobit'ūmayū be. Ja'ōbacaap mubapuk ojuy dak osunuy. Guyjom pit ipiat supī'ajoat cebe ip, kūymobit'ūm puye. Inaka toḡa osunuy jetakomaap kuḡ—ade koato. Ipiat o'supī'ajoat ḡu cebe ip. Warara'acayū nomuwāwām jebekitkiyūm pima, ipiat o'supī'ajoat ḡu Judeuyū be—kūyjobit'ūmayū be. Imēn Deus cuk wuynaē jebekitkiyūm. Pūḡpūḡ wuy'in Judeuyū. Warara'acayū Judeu'ūmayū. Deus pit soat wuynaē jebekitkiyūm.

— Gasũ bit okpot kay itabucayũ acã webekitkiyũm je'e — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imẽnpuye ixẽ juk wuynaẽ wuyetabut am Jesus kay.

— Wetabotaidabotbot eykay — i juk adi o'e'e jekpot kay itabucayũ be. — Ojo'i je'e ip jedipap kuğ okpot kay itabucayũ — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imẽgãp soat podi ma odip iam jekayayũ mutaybitbin.

²⁵ Imẽn Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe:

“Webekitkin'ũm topibiyũ webekitkiyũm je'e,” io'e Deus, i. “Ikukpin ġu ip osodop oxe iayũ ikukpin je'e oxe,” io'e, i.

²⁶ “Eyju dak webekitkit ġu,” i mo a'ġu o'e Deus cebe ip pũğ ka be ma, i. Guyjom pit: “Webekitkit eyju—soat em itaicat ebekitkit,” i je'e Deus ibo ka be ma, i.

Imẽn Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe, apẽn Judeu'ũmayũ dak Deus ebekitkin je'e iap tup pe.

²⁷ Isaías tak Israel naxeğebitbit muğẽaptup o'tupmubararak:

Israel naxeğebitbit ade jĩã—ka'oririt puxim, i. Xepxep ã bit Deus idaxijo, i.

²⁸ Deus ipiat supi'ajoat soat kũyjobit'ũmayũ be, i. Apẽn kuy o'e'e iap tağ ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Gaxĩn ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Pũğ em ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i.

Imẽn Isaías e'em jemudupmubararaktup pe.

²⁹ Wara'atup pe imẽn ibararak—Isaías emudupmubararaktup pe—kuy bima o'tupmubararakiatup pe:

Wuykukukat soat podi ma ya'õbacaat, i. Ixẽ pũğ wuy'inat taxijo'ũm pima, soat kuka juk oap—apẽn Sodoma ka watwat'ũm'ũm oap iap puxim—apẽn Gomorra ka watwat'ũm'ũm oap iap puxim, i.

Imẽn ibararak opop Isaías emudupmubararaktup pe—apẽn Deus pũğpũğ ã Judeuyũ idaxijo iap tup pe.

³⁰ — Apẽnpuye ade Judeu'ũmayũ itabut Jesus kay xepxep ã Judeuyũ itabut pima? — i du eyju e'em owebe?

Apẽn cũğ ma ajeku Deus xe iap o'jokudada ġu Judeu'ũmayũ. Inaka:

— Eyju cũğ ma oxe — io'e Deus cebe ip, Jesus Cristo kay itabut ip puye.

³¹ Tũybe cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju iãn o'e ip Judeuyũ bit—Deus emunaeyũ.

— Cũğ ma eyju oxe — i'ũmġu o'e Deus pit cebe ip, iboap ekawẽn tağ ceku ba'ore cebe ip puye.

³²⁻³³ Itabut ġu ip osodop cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabucap tomuju iap kay. Imẽnpuye:

— Cũğ ma eyju oxe — i'ũmġu o'e Deus cebe ip. Tũybe cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju iãn o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus Cristo kay. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Pũğ'a oyamuy Sião ka be wita'a, i. Iğo'a be Sião ka watwat jeweikaka, i. Je'at'at ip ya be, i. Cekay itabucayũ bit soat em icokcok jeedop ip jetabucap kuğ, i.

Iboap tup ekawẽn pe Cristo wita'a buxim e'em—Judeuyũ jeweikaka'ibiyũ buxim.

10

¹ Okitpitpiyũ, obikuy jĩã Deus pe obadipyũ daxijo am.

— Bay, obadipyũ juy etaxijo — i õn e'em Deus pe. — Israel naxeğebitbit cuy etaxijo — i õn e'em cebe.

² Ixeyũ dak ibikuy jĩã Deus bikuyap tağ jeku am. Kawẽn icẽmãn pit itaybit ġu ip. Apẽn cũğ ma aceku Deus xe iam itaybit ġu ip.

³ Imẽn itaybit ġu ip osodop Deus acã wuymucũğucũğ iam. Imẽnpuye jağuy dağ ma ip jewemucũğ ojuy osodop. Deus wuymucũğucũğ Jesus Cristo kay wuyetabut pima. Imẽnpit ip ibu'u osodop jetabut am cekay.

⁴ Cristo oajēm ijodi wuymucũğ ãm. Wuymucũğaptei o'teida je'ũãm. Cekay wuyetabut pima acã, cũğ ma acesop Deus xe. Imēnpit:

– Wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje cũğ ma acesop Deus xe – i'e'em ip te'e ma.

⁵ Imēntak: “Cũğ ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje” i te'e ma e'e'ukayũ o'yawē Moisés kuyje.

– Soat tağ cekawēn tağ ceku buje, kuka juk cũğ ma o'e ip Deus xe – io'e Moisés cebe ip.

⁶ – Cristo kay eyetabut puje acã cũğ ma eyju oxe – i'e'em Deus pit. – Ixe ey-mucũğucũğaptei kuy o'teida – i'e'em Deus.

Pũğpũğayũ bit te'e ma e'em:

– Cristo o'teida ġu buk – i.

Imēnpuye te'e ma e'em ip:

– Abu paxi jeu kabi kay Cristo mukop am wuymucũğ ãm?” i.

Imēn ip te'e ma e'em itabut'ũm puye ixeye kuy o'kop ijodi wuymucũğ ãm iap kay.

⁷ – Abu paxi je'kop ce'ũ'ũayũ dopdopap pe Cristo muyu am wuymucũğ ãm? – i te'e ma e'em ip.

Imēn te'e ma e'em ip itabut'ũm puye Cristo waram ġuto o'jetait wuymucũğ ãm iap kay.

⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup pīt:

Eyetaybin put cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabun puje iam, i. Iboap ekawēn kuy epejojo, i. Kuy iboap ekawēn epeğuwēn, i. Kuy ġebum epesop iboap ekawēn kay, i.

– Cristo kay eyetabun cuy epesop – i òn e'em pima, iboap ekawēn imuwēnuwēn òn.

⁹ Imēneju Deus jeydaxijo. “Jesus ocekekukat,” i ey'e buje, Deus jeydaxijo. Deus waram Jesus o'ğutait ce'ũap tomukadi iap kay eyetabut pima, ixeye jeydaxijo.

¹⁰ Jesus kay wuyetabun puje, Deus e'em wuywebe: – Cũğ ma eyju oxe – i. “Jesus ocekekukat,” i wuy'e buje dak, Deus wuydaxijo.

¹¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup: “Cekay itabucat soat em icokcok jeenuy jetabucat kuğ,” i.

¹² Imēn Judeu Judeu'ũmat co'i Deus xe. Jesus Cristo soat kukukat—Judeu kukukat, Judeu'ũmat kukukat tak. Imēntak ixeye soat em xipan soat kuğ— “Obuywatwan cuy eğuy” i'e'em cebe iayũ kuğ—Judeuyũ kuğ, Judeu'ũmayũ kuğ tak.

¹³ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Obuywatwan cuy eğuy, ocekekukat,” i'e'e'ukayũ idaxijo—soat ip idaxijo, i.

¹⁴ Ixe kay itabut'ũm pima bit, “Obuywatwan cuy eğuy” i'e ba'ore je'e cebe ip. Ixe ekawēn co'ũm pima, iba'ore je'e cebe ip jetabut am cekay. Warara'acat ixeye ekawēn muwēn'ũm pima, ya'ĩjo ba'ore je'e cebe ip.

¹⁵ Deus pe warara'acat muju'ũm soat ka be bima, ixeye ekawēn muwēn pa'ore je'e cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēğtipat muwēnuwēn'ukat ajēmap xipat cĩcã ocexe, i.

Imēn e'em kuyatup.

¹⁶ Soat ġu bit kawēn idipat kay o'e—xepxep ã. Imēn Isaías o'e Deus pe kuyje:

– Okukukat, abu xe'e itabut o'e wekawēn kay? Xepxep ã – i.

¹⁷ Imēneju wuyetabut Cristo kay ixeye awēğ tobuxik puje acã. Ayawēğtobuxik tak wara'acat yawēğ muwēn puje acã.

¹⁸ – Judeuyũ bit kawēn idipat o'ya'ĩjojo – i òn e'em eywebe.

O'ya'ĩjojo ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup—Isaías emudupmubararaktup:

Ixeyũ ekawēn o'ya'ĩjojo ip soat kaka dağayũ, i. Ağoka'abi dağ o'yawēğmupōğpōğpōğ, i. Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹ Cristo ekawēn iba'arēm tu osodop Judeuyũ xe? Iba'arēm ġu. Imēn e'em Moisés emudupmubararaktup:

Eyju Judeuyũ, i. Deus kuka Judeu'ũmayũ ġu o'taẽ jebekitkiyũm, i tete ma eyju e'em, i. Itaybit'ũmayũ ġu kuka o'taẽ jebekitkiyũm i tũybe e'em iãn eyju, i. Eyetabutkarey epesop cekay ip, owebe webekitkiyũ ixeyũ naẽ buje, i. Eyetakoma epesop cekay ip, owebe webekitkiyũ ixeyũ naẽ buje, i.

Imẽn e'em kuyatup.

²⁰ Isaías iparara ġu osunuy icẽmãn i'e am. Imẽn e'em cemudupmubararaktup: Ikudadam'umayũ Deus o'tobuxik, i. Tomuwãwã'ũmayũ kay o'jebapuk, i.

Imẽn e'em Isaías emudupmubararaktup.

²¹ Iměntak Judeuyũ o'ġuwěn Isaías. “Kabia bun ‘Eyetabun cuy epesop okay,’ i juk adi o'e'e Deus kũyjobit'ũmayũ be—jekawěn kay'ũmayũ be,” io'e Isaías.

11

¹ — Deus jebekitkit o'jepere—Judeuyũ o'jepere — i du eyju e'em owebe?

— Ka'ũma! O'jepere ġu — i õn pit e'em.

Õn tak Israel naxeġebit. Abraão naxeġebit õn. Benjamin diwat õn.

² Deus Judeuyũ o'taẽ jebekitkiyũm kuyje ma—ipi mujurũġ puje. Gasũ dak ixeyũ o'jepere ġu. Elias Israel naxeġebitbit o'ġuwěnuwěn Deus pe. Eyetaybit ġu du iboap ekawěntum? Imẽn e'em ijudup:

³ “Kariwa, ekawěn muwěnuwěn'ukayũ o'yaoka ip,” i. “Etabutpe tõmte'okuatõm mupikupikap'a o'yamukěrěrěn ip,” i. “Õn acã ocepoyat ekay itabucayũ'in,” i. “Gasũ okudadam ip oaoka am,” io'e Elias Deus pe kuyje.

⁴ Imem Deus o'jede Elias pe:

“Ĕn ã ġu etabucat okay,” io'e Deus Elias be, i. “Ade ma osubuywan ixeyũ be okay jetabucap epereap puxim—7,000 beayũ,” io'e ixex bit, i. “Iměnpuye o'jěġ'aecõġcõġ ġu ip Baal wap—deusbaro wap ‘Ĕn acã deus,’ i'e am cebe,” io'e Deus, i.

⁵ Elias itaběġ osunuy bimaayũ etabucap puxim ġasũ dak pũġuũġ ã itabut Judeuyũ. Kuyje 7000 be osodop iayũ buxim, ġasũ dak Deus pũġpũġ o'taẽ Israel naxeġebitbiyũ'in. Ixeyũ o'taẽ, xipan ip ikuġ puye.

⁶ Idipat o'ġujurũġrũġ ip ibuye ġu o'taẽ—jexe ikukpin ip puye acã. Idipat mujurũġrũġap tomuju wuynaẽ bima, jexe ikukpinap tomuju ġu kuka juk wuynaẽ.

⁷ Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay! Israel naxeġebitbit ibikuy osodop Deus pe jemucũġ ãm. Iměnpit cũġ ġu o'e ip cexe. Xepxep ã ixeyũ'in cũġ ma o'e cexe—kuy o'taẽ'iyũ acã. Apěn cũġ ma acesop Deus xe iap iba'arēm osodop warara'acayũ xe. Ya'õpi'ũmayũ buxim ip osodop Deus a'õ kay.

⁸ Imẽn e'em Deus ekawěn tup:

Deus ixeyũ oo'ġubu'un jekay itabucan, i. Deus ekawěn iba'arēm cexe ip cekawěn cocom ma'ġu ip, i. Ixeyũ dak itabut ġu cekay kawěn icẽmat a'ĩjom ma'ġu ip, i.

Ibodup ekawěn puxim ġasũ dak itabut ġu ip Israel naxeġebitbiyũ.

⁹ Imẽn Davi dak o'e:

Jewemuġuykukukum ip jekukum, i. Cedaġ'ũm cĩcã ip jewaġuyġuy, i. Iměnpuye cũġ ma Deus pe ipiatpi'ajoan cebe ip, i. Ixeyũ juy jewemuġuykuku wuyju wasũ muġuykukukum ibu am iap puxim, wuyju puca muġuykukukum ibu am iap puxim tak, i.

¹⁰ Ita'ũmat puxim cuy jeku ip, i. Ipoxiat kukat puxim cuy ip ipiat supi'ajo, i.

Imẽn Davi o'e kũyjobit'ũmayũ be.

¹¹ Soat em ġu bit jeedop ip cedaġ'ũma je waġuyġuy Judeuyũ—darem ma. Soat kabia ġu Deus ipiat supi'ajoat ixeyũ be—darem ma. Judeuyũ ma kũyjobit'ũm osodop. Deus pit Judeu'ũmayũ daxijom Judeuyũ etabutkarey am. Deus ibikuy Judeuyũ etabutkarey am Judeu'ũmayũ kay taxijo ip puye.

– “Wuyju dak cuy acetabun Deus kay ixé be wuydaxijo am,” i xe'e je'e Judeuyũ io'e Deus jewebe ma.

¹² Judeuyũ kũyjobit'ũm osodop. Imēnpuye Deus Judeu'ũmayũ daxijojom o'e ġasũ. Itabut ġu ip osodop Judeuyũ. Imēnpuye Judeu'ũmayũ itabut e'em ġasũ. ġasũ Deus xipacat ũmũm Judeu'ũmayũ be Judeuyũ kũyjobit'ũm puye. Guyjom pit bũrũmaku ip je'e itabut Judeuyũ. Deus itaybit bũrũku iam. Ixeyũ itabun puje, ibodi ma xipacat je'ġũm cebe ip.

¹³ Judeu'ũmayũ, eywebe ma òn kawēnwēn ġasũ. Deus cuk omuju ja'òbi jekawēn muwēn âm eywebe. Ocokcok cĩcã cekawēn muwēnuwēn.

¹⁴ Obadipyũ itabutkarey je'e xe'e eykay, ade Judeu'ũmayũ itabun puje. Obadipyũ dak xe'e itabut je'e Jesus kay—Judeuyũ. Imēn Jesus ixeyũ'in idaxijo.

¹⁵ Deus Judeuyũ kay'ũm pima, xipacat o'e Judeu'ũmayũ be. Deus bureyũm o'e ip. Deus pe waram Judeuyũ kay buje bit, ibodi ma xipacat je'e soat peam ijodiat peam. Waram ce'ũat mutaicap puxim xipacat je'e.

¹⁶ Pão'a ya'ĩn ma xipacat pima, soat'a daġ xipacat. Imēnpuxim tũmũn'ip'ip tãbu xipacat pima, soat'ip taġ xipacat. Imēnpuxim Deus kuy bima itabucayũ kay bima, ġasũayũ kay dak je'e itabucayũ kay. Abraão kuy bima itabucacat osunuy. Deus ebekit osunuy. Imēnpuye ixé naxeġebithiyũ dak Deus ebekitkiyũ.

¹⁷ Wuyju oliveira'ip takũ dakatkan tiptaġat takũ muy am ixé nakũ dieġ. Idibi mujujum wuyju iġo dakũ kay takũ nojēm âm. Imēnpuxim pũġpũġ Judeuyũ'in kuy o'takũdakacat'iatũm buxim. Ixeyũ oibu'un Deus ebekitkiyũm itabut'ũm puye. Eyju bit Deus ebekitkiyũm epesop eyetabut puye. Eyju Judeu'ũmayũ. Imēnpuye eyju o'takũmuyiatũm buxim—tiptaġatakũ buxim.

¹⁸ Tãbu tãbuetait takũkē buye ġu. Takũ bit takũetait tãbube buye. Imēnpuye:

– Deus Judeuyũ kay ġu—ocekay acã – i'ũmġu juy epe'e. – Oceju acã ixé juk ocenaē jebekitkiyũm – i'ũmġu juy epe'e.

¹⁹ – Tiptaġatakũ muyap co'i Deus ocemuy jebekitkiyũm Judeuyũ dieġ – i eyju acõ'i e'em.

²⁰ Icēmãn eyju e'em. Imēnpit takũ dakacap puxim darem Deus Judeuyũ kay ġu osunuy Cristo kay itabut'ũm puye. Jebekitkiyũm cuk eymuy ixeyũ dieġ Cristo kay eyetabut puye. Imēneju:

– Oceju acã Deus ebekitkiyũ – i'ũmġu juy epe'e.

Eyday'em'um ma juy epesop eyetabucap epereap puxim!

²¹ Takũdakacap co'i Deus ipiat o'sup'i'ajoat Judeuyũ be itabut'ũm puye. Ipiat o'sup'i'ajoat cebe ip takũat puxim ma'ġu ip. Eyetabut'ũm pima, eywebe dak ipiat sup'i'ajoat.

²² Cristo kay itabut'ũm puye Deus ipiatpi'ajoan Judeuyũ be ibima, “Cũġ ma Deus,” i wuyju e'em. Cristo kay ip puye, Judeu'ũmayũ kay jĩjã ibima dak, “Xipacat cĩcã Deus” i wuyju e'em. Eyju bit eyday'em'um cuy epesop Cristo kay eyetabucap epereap puxim. Eyetabucap epere buje, eyju dak takũdakacatakũ buxim epesop.

²³ Judeuyũ oibu'un Deus ebekitkiyũm. Itabut ġu o'e ip cekay. Imēnpuye Deus tak oibu'un cekay ip takũ dakat'ibit puxim. Waram ibikuy buje bit, waram Deus ebekitkiyũm jeedop ip waram o'takũdakacat'iatũm muyap co'i. Iba'ore ġu Deus pe imēġap.

²⁴ Eyju Judeu'ũmayũ. Tiptaġatakũ buxim eyju. Tiptaġatakũ imēn atakũmuy oliveira'ip pe. Imēnpuxim kuy bima Deus ebekitkiyũm ġu epesop. ġasũ bit ixé ebekitkiyũm epe'e. Imēnpit Deus pe iba'ore ġu waram Judeuyũ muy am jebekitkiyũm o'takũdakacat'iatũm muyap puxim oliveira'ip pe. Itabun puje, waram ixeyũ jomuy jebekitkiyũm.

²⁵ Soat em ġu Judeuyũ ibu'u jeedop jetabut am Cristo kay. Deus Judeu'ũmayũ mutabutbun pima acã, ibu'u ip jeedop—Deus jemunaē'ibiyũ mutabutbun pima. Deus iboam ibikuy osunuy kuy bima ma. Bũrũmaku itabut je'e ip. Wuyxe bit iba'arēm osodop iboap. ġasũ acã òn iboap muwēnuwēn eywebe ibapuk o'e owebe ġasũ bit puye.

Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop iboap kay “Deus oceju acã juk ocenaẽ jebekitkiyũm” i ey'eap puxim.

²⁶ Deus soat Judeuyũ idaxijo. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ipi watwat taxijoyo'ukat jajẽm Sião ka watwat xewi, i. Soat ikẽrẽat ju'uk Jacó naxeġebitbit pewi—Judeuyũ bewi, i.

²⁷ Ixeyũ bewi ikẽrẽat uk puje, apẽn kuyje juk adi ocece cebe ip iap taġ oce, i.

²⁸ Pũġpũġ Judeuyũ Jesus ekawẽn kay ġu o'e ip. Imẽnpuje ip Deus kay itakomaat co'i o'e. Iboap puje eyetabut put Jesus Cristo kay, Judeuyũ ġu ma'ġu eyju. Kuyje bit Deus Judeuyũ o'taẽ jebekitkiyũm. Kuyje:

— Webekitkiyũ eyju — io'e ixeyũ ebika be—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak.

Imẽnpuje ikukpin cĩcã ip cexe.

²⁹ Deus pit jewaġuymuwarururun ġu—pũġ taġ ma yaġuy. “Xipan ixeyũ ojukung” i'e buje, xipan ma ixeyũ jukung. “Xeyũku otaẽ webekitkiyũm” i'e buje, ixeyũ inaẽ jebekitkiyũm.

³⁰ Imẽneju Deus itabotaidabotbot ġasũ eykay, Judeuyũ kũyjobit'ũm pima. Kuy bima juk adi epesop kũyjobit'ũm ixex a'õ kay. ġasũ bit itabotaidabotbot eykay.

³¹ Judeuyũ kũyjobit ġu Deus a'õ kay ġasũ, Deus itabotaidabotbot eykay buye. Guyjom pit itabotaidabotbon je'e ixeyũ kay eykay itabotaidabotbocap co'i.

³² Jewejojo'i ma ip kũyjobit'ũmap kuġ Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Imẽnpuxim ma jewejojo'i ma itabotaidabotbon je'e cekay ip.

³³ Soat podi ma Deus xipap wuykay! Ka'ũma ma iba'arẽm cexe. Soat podi ma itaybitbit tak. Iba'ore wuywebe bit wuyetaybitbit am apẽn ixex jewaġuyġuy iam. Iba'arẽm wuyxe bit ixex jewaġuymuġẽġẽmap.

³⁴ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ka'ũma ma itaybit apẽn Deus jewaġuyġuy iam, i. Ka'ũma ma ixex awẽwẽm, i.

³⁵ Ka'ũma xe ma ixex eweroap opop, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup.

³⁶ Soat Deus emumuġẽ. Ya'õbi soat kake. Cebeam tak kake soat. Soat kake “Soat podi ma ẽn xipap ocexex” i'e am cebe.

— Soat podi ma Deus ya'õbuyxi, idip tak — i juy ace cebe dak.

Soat em ma juy imẽn acece.

12

1 — Okitpitpiyũ, epeyeweũm Deus pe soat em kũyjobit am ya'õ kay — i õn e'em eywebe. Apẽn kuyje wũnca ũmap puxim cuy epeyeweũm cebe. Deus itabotaidabotbot wuykay iap ibapuk cĩcã wuyxe. Imẽneju kũyjobin cuy epesop ya'õ kay. Eycokcoġ cuy epeyekapik cebeam. Ibikuyap taġ cuy epeku imucokcok am. Ixex a'õ kay kũyjobit pima, te'e ġu kuka epe'e cebe “ẽn xipap ocexex” i. Icẽmãn imẽn kuka epe'e.

² Deus kay'ũmat ekukuap puxim ġu juy epeku. Deus pe juy epeyewaġuymuisunap. Ixex be eyaġuymuisun puje, eyetaybit epe'e apẽn Deus ibikuy wuyeku am iam. Iboam eyetaybit pima xipan epeku itabutpe. Ikẽrẽat kuġ ġu epesop cexe. Soat em Deus mucokcokcoġ epeku.

³ Deus kuy ja'õbacaap o'ġuõm owebe jekawẽn muwẽn ãm soat pe. Imẽnpuje õn jeymukũyjo Deus bikuyap taġ eyeku am. Eyaġuytoġ cuy epesop jewewekay. Ajo i'e but eywebe iap pe ma juy epeyekapik—wara'at pe bit ka'ũma. Deus ma o'ġũm eyekapik am. Ajo eyxex ibapuk imuġẽ ãm iat Deus ma o'ġũm eywebe.

⁴ Ade opop wuyjebit pe—wuyeta, wuyba dak, wuyi dak. Imẽnpit pũġpũġpũġ soat muġẽġẽm ip. Soat cewedapdepdapdep. Onejujun ma. Soat wuyju ikuġiat wara'at puxim ġu—jexeat puxim ġu. Wara'at tak imẽnpuxim ma ikuġ.

⁵ Imēnpuxim tak wuyju—Jesus Cristo kay itabucayũ. Ade wuyju. Pũgat puxim pit wuyju Cristo eju mũg'i wuyju jekukum puye. Jewebuywatwan wuyju wuyekapikap kuğ wuyjebit puxim.

⁶ Deus xipan wuykuğ. Imēnpuye ixē ja'ōbacaap ūmũm soat pe wuywebe wara'at pe jekapik am jebeam. Pũğpũğayũ wuy'in ya'ōbacaap kuğ ixē ekawēn muwēn ām. Ixeyũ juy jeedop imuwēnuwēn.

⁷ Warara'acayũ wuy'in pit ya'ōbacaap kuğ warara'acat peam kapik am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat puywatwan. Warara'acayũ wuy'in pit ya'ōbacaap kuğ warara'acat mutaybit am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat mutaybitbin.

⁸ Warara'acayũ wuy'in ya'ōbacaap kuğ warara'acat a'ōmucan am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat a'ōmucanucan. Warara'acayũ bit ade kuğ jebubut kuğ. Tacum ġu juy jeedop ip. Ade ma juy jegũmğũm ip ikuğ'ũmat pe. Warara'acayũ bit ya'ōbacaap kuğ warara'acat kukan. Ya'ōpuruğ ġu juy jeedop ip ikuğ—ya'ōdidin ma. Warara'acayũ bit ya'ōbacaap kuğ tadaybocayũ buywat am. Icockoğ cuy jeedop ip ixeyũ buywatwan.

⁹ Jewexe ġu ikukpin eyxeat epejukuk—icēmān. Ikērēat kay ġu juy epesop. Xipacat acā epeğujurũğ.

¹⁰ Ikitpitpiyũ eyju, Cristo kay eyetabut puye. Imēnpuye xipan cuy epeyewekuk eyduk'a beat kukpinap co'i. Ibuyxim cuy epeyewekuk.

¹¹ Eybu'u'um ġu juy epesop kapik am. Kapikpik'ukayũm cuy epesop. Wuykuukat peam cuy epesop kapikpiğ. Eycokcokap kuğ cuy epesop kapikpiğ cebeam.

¹² Soat em Deus xe wuyetait acesop iap wiwim wuyju. Imēnpuye eycokcoğ cuy epesop. Eyukpiceğēm ġu juy epesop xipat'ũmat jebapukpuğ eykay bima dak. Deus eju kawēnwēğap cuy epeyepeğ.

¹³ Eybubut'in cuy epeğũm ikuğ'ũmat pe—itabucayũ be. Xipan cuy powatwat epeğũm eyduk'a be.

¹⁴ Itabut'ũmayũ eykaykay bima:

— Bay, ipiat cuy esupi'ajoat cebe ip — i'ũmğũ juy epe'e Deus pe. — Xipan cuy ejukuk ip — i acā.

¹⁵ Icockokayũ xe bima, eyju dak eycokcoğ epesop. Waayũ xe bima, eyju dak epetõtõn.

¹⁶ Pũğ tağ ma juy epeyewağuyğuy.

— Soat podi ma oceju xipat — i'ũmğũ juy epe'e.

Ibuyxi'ũmat ekapikap cuy epejoixik ġu.

— Soat podi ma ocetaybit cĩcā — i'ũmğũ juy epe'e.

¹⁷ Warara'acat pe ikērēm eykuk puje, ikērēm ġu juy epejukuk ikērēm eykukaptein. Xipan cuy epeku soat etabutpe warara'acat pe eymuymuyap puxim.

¹⁸ Eywebe iba'ore'ũm pima, kaba'ũm cuy epesop soat eju eyxeat eju.

¹⁹ Okitpitpiyũ, Deus acā juy ipiat supi'ajoat ikērēat kukayũ be. Imēnpuye epeyeweik ġu juy—pũğ em tak ka'ũma. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Õn ma oceweik,” i'e'em wuykukukat, i. “Õn ma ipiat osupi'ajoat cebe ip ikērēm eykukaptein,” i.

²⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ekay itakomaat ire bima, eğuykõn cuy, i. Puybit cuy eğũm cebe, i. Ibiyuruk pima, idibi juy etiũm cebe, i. Imēn isũsũn cĩcā je'e, i. Iğuycũğ je'e xipan'ũm ekuğ pima, i.

²¹ Ikērēat muğēğē'ukayũ be juy ikērēat muğēan ġu eywebe. Xipacat'in cuy epeğũğē ixeyũ beam imubu'un am ip ikērēat kay.

13

¹ Kũyjobin cuy ajop iecuğap ebekitkit a'õ kay. Deus ma ixeyũ o'jomuyat ipi watwat kukan. Imēnpuye soat ixeyũ opop Deus a'õbi.

² Imēnpuye iecuḡap ebekitkit a'ō kay'ūmat Deus o'jomuyiat a'ō kay ḡu. Ipiat supi'ajoat ip jeweju ma.

³ Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū ḡu iparara iecuḡap ebekitkit puxim—ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū acā. Ya'ōbuyxiayū buxim eyparara pin'ūm pima, xipacat cuy epeḡujurūḡ. Xipacat mujurūḡ puje:

— Xipat ma eyju ocexe — i je'e ip eywebe.

⁴ Deus ma ixeyū o'jomuyat eykukan. Xipan eykuk ojuy ip. Eywebe ikērēat mujurūḡ puje bit, eypararam cuy epesop cebuxim ip. Deus ixeyū o'jomuyat ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Imēnpuye cūḡ ma cebe ip ipiatpi'ajoan wuywebe.

⁵ Imēneju kūyjobin cuy epesop iecuḡap ebekitkit a'ō kay. “Deus aco'i ipiat supi'ajoat ocewebe kūyjobit'ūm pima,” i wuyju e'em puye ḡu kūyjobin cuy ajop ixeyū a'ō kay. Cedaḡ ma wuywebe kūyjobit am ixeyū a'ō kay buye juy kūyjobin ajop ya'ō kay ip.

⁶ Xipan kapikpiḡ pima, Deus a'ōbi ip kapikpiḡ eykukayū. Deus ma dinheiro bubu'ukayū dak o'jomuyat wuykukan. Imēneju wuyedinheiom wuyju dak imposto deidadam cebe ip.

⁷ Eyeweroap cuy epeteida cebe ip. Eipi etaxa dak cuy epeteida. Ibuyxim cuy iecuḡap ebekitkit epejukuk. Ixeyū a'ō mupubutbun ḡu juy epesop.

⁸ Eyeweroap kuḡ ḡu juy epesop. Eyeweroap cuy epeḡu'ūm. Ikukpin warara'acat kuḡ pima, wuyeweroap ateida iap puxim. Xipan warara'acat kuḡ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyju jekukum.

⁹ Imēn Deus wuyawēwēm:

— Warara'acat tayxi eju epeyepo ḡu juy — i. — Warara'acat epeyaoka ḡu juy — i. — Warara'acat pubut epetujupa'um ḡu juy — i. — Eyetabikukum ḡu juy warara'acat pubut kay — i.

Kanomūm tak imēn wuyawēwēm:

— Xipan cuy eyxeat epejukuk apēn xipan eyju jewekuḡ iap puxim — i. Kanomūm eyawēwēap taḡ eyeku buje, koap eyawēwēap taḡ tak epeku.

¹⁰ Ikukpin wuyxeat kuḡ pima, ikērēm ḡu ixē ajukuk. Imēnpuye ikukpin wuyxeat kuḡ pima, soat ekawēn taḡ wuyju jekukum—Deus ekawēn taḡ—wuyawēwēap ekawēn taḡ.

¹¹ Waram Jesus ajēmap kabia wūy ma osunuy wuyetabun puje. Gasū bit wūy ḡu o'e. Gaxīn ma wuydaxijojoap kabia jajēm. Imēnpuye xetxiat puxim ḡu juy ajop. Wuyawēwēap ekawēn taḡ cuy ajeku.

¹² Wuykukukat ajēmap kabia kabiam wuyju bimān co'i. Kabiok ajēm pasuḡ pimān co'i. Kuy kabia ijasūn, ḡaxīn ma ixē jajēm puye. Imēnpuye acepere juy ikērēat mujurūḡap! Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kabiok taḡ jekuku'ukayū buxim. Ga'a ajeku Deus bikuyap taḡ acā! Sorara icaat kuḡ jekukum jaokaap puxim. Cristo a'ōbacaap kuḡ cuy ajeku waram wuywebe ikērēat kukap puxim.

¹³ Cūḡ ma juy ajeku wuysūsūnap puxim. Cūḡ ma juy ajeku kabiam soat etabutpe jekukum iat puxim. Wuybaboroḡ ḡu juy ajeku. Wuyka'okērēm ḡu juy ajeku. Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy ajeku, warara'acat itop kaykay ḡu dak. Wuysūsūḡap ḡu juy ajeku. Warara'acat a'ōdawutwun ḡu juy ajeku. Wuyetabutkarey ḡu juy ajop.

¹⁴ Wuyaḡuy daḡ jekukum pima, ikērēat mujurūḡrūḡ wuyju. Eyaḡuy daḡ ḡu juy epeku! Wuykukukat ja'ōbacaap ūmūm wuywebe sorarayū kukat jesorarayū be icaat ūmap co'i itakomaat yaokaap puxim.

— A'ōbacaap cuy eḡūm ocewebe — i juy epe'e Jesus Cristo be.

14

¹ Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop “Apēn ḡu xe'e kuka cūḡ Deus xe?” i'e'e'ukayū kay—itabucayū kay. Jewa'ōxikxiḡ ḡu juy epesop ceweju ip yaḡuymuwarurun am.

² Pūḡpūḡ itabucayū'in e'em:

— Cũğ ma wuywebe deusbaroyũ wap iënmõğ'ibitën o am — i.
Imënpuye soat ën o'om ip. Warara'acayũ bit e'em:

— Cũğ ğu wuywebe ibiat ën o am — i.

Imënpuye iën o'om ğu ip—kadai o'om acã ip.

³ Iën o'o'ukat — Etaybit'üm cĩcã — i je'e ğu kadai o'o'ukat pe. Kadai o'o'ukat tak: — Cedağ ğu ën jekukum iën o'o'uk puye — i je'e ğu iën o'o'ukat pe, Deus ixë kay buye.

⁴ Cũğ ğu wuywebe “Cedağ ğu ën jekukum” i'e am warara'acat a'õkayat pe. Deus a'õkayat ixë. Cũğ pima, Deus acã je'e cebe “Cũğ ma ën jekukum” i. Cũğ'üm pima dak, “Cũğ ğu ën jekukum” i je'e cebe. Wuykukukat ja'õbacaap jeğüm cebe cũğ ma jeku am. Imënpuye cũğ ma jeku.

⁵ Pũğpũğ xe ma pũğpũğ kabia kabia'ipi. Warara'acayũ xe bit ka'ümğü kabia'ipiat. Soat kabia ma ipi ğu. Jewejojo'i ma soat kabia ma cexe ip.

⁶ Pũğpũğayũ xe pũğpũğ kabia kabia'ipiat wuykukukat a'õmubuyxin ojuy ip. Iën o'o'ukat tak soat ën o'om wuykukukat a'õmubuyxin ojuy. Jekõn pima:

— Bay, ën xipan ocekuğ. Iën ùmùm oceyatën — i'e'em Deus pe.

Iën om ibu'uat tak iën o'om ğu wuykukukat a'õmubuyxin ojuy. Jekõn pima:

— Bay, ën xipan ocekuğ. Soat em kadai ùmùm ocewebe oceyan — i'e'em Deus pe.

⁷ Deus wuyekukuap cocom wuyetabëğ pima, wuye'ũ buje dak, wuyju Cristo a'õ kayayũ buye.

⁸ Wuyetabëğ pima wuykukukat bikuyap tağ wuyju jekukum. Wuye'ũ buje dak cexe acesop—wuykukukat xe. Imëneju wuykukukat a'õkayayũ wuyju wuyetabëğ pima, wuye'ũ buje dak.

⁹ Imëneju Cristo oe'ũ. Waram ğuto o'jetait je'ũap tomukadi. Waram o'jetait soat itabucayũ kukukan—itabëğayũ kukukan, ce'ũ'ũayũ kukukan tak.

¹⁰ Pãm eyju? Apënpuye dak eyju eykitpitpiyũ muymuy? cũğ ğu eywebe imuymuy am. Guyjom soat wuyju acejebapuk Deus wap. Ixe apën ijodi bima juk adi ajekuku iaptei ideida wuywebe. Xipacat je'ğüm xipacayũ be xipacat mujurũğrũğapteim. Kũyjobit'ũmayũ bit ğuju ipiat'ajojoap pe kũyjobit'ũmapteim. Imënpuye cũğ ğu eywebe dak “Ikërëat kuğ eyju Deus xe” i'e am eykitpitpiyũ be.

¹¹ Imën e'em Deus ekawën tup:

“Soat ipi watwat jëğ'aecõğcõğ owap kũyjobit wa'õ kay am, soat em wetait puye,” i'e'em Deus, i. “Soat ip ‘Ën acã Deusat,’ i je'e owebe,” i'e'em, i.

¹² Imëneju soat wuyju apën ijodi bima juk adi ajekuku iap ağuwën Deus pe.

¹³ Imënpuye wuykitpitpiyũ muymuyap cuy acepere. Cũğ ma juy ajeku wuykitpitpiyũ etabutpe ixeyũ be “Teku cedağ'ũma jekukum” i'eap puxim. Cedağ'ũm ixeyũ xe bima juy ayağuyumuwarurun ğu. ãğ ip jeedop.

¹⁴ Wuykukukat Jesus eju mũğ'i õn jekukum. Imënpuye wetaybit soat i'opi ğu owebe iam. Warara'acat pe bit “Ibo i'opi owebe” i'e buje, i'opi ma o'e cebe. Ixe be i'o buje, cedağ ğu jekukum, cedağ ğu cexe buye.

¹⁵ Eykitpitpiyũ juy epeğuyucũğ ğu soat o'o am. Soat o'oap tomuju eykitpitpiyũ muğuyucũğ pima, ikukpin ğu ip eyxe. Cristo oe'ũ eykitpitpiyũ beam. Epeğubu'un ğu juy ip Jesus kay am soat o'oam. Ibu'u ip pima, soat em Deus wi wũy ma jeedop ip, ixeyũ etabutpe ikukpin ğu ip epejukuk puye.

¹⁶ Imënpuye eykitpitpiyũ xe xipat'üm pima:

— Eyetaybit ğu eyju bit — i'ümğü juy epe'e cebe ip. — Xipat ma iën o am ocewebe bit — i'ümğü juy epe'e cebe ip.

Ikukpin ğu ip ikuğ pima ip jeymuymuy.

— “Soat ën xipat i'o am,” i te'e ma teyũku e'em — i je'e ip.

¹⁷ Deus ma wuykukukat. Ixe ebekitkiyũm acesop wuyxat o'omap tomuju ğu, wuyxati kõnkõnap tomuju ğu ma dak. Cũğ ma wuyju jekukum pima bit, ixë ebekitkiyũm acesop,

kaba'üm warara'acat kuḡ pima dak, wuycokcoḡ jekukum pima dak. Deus biōḡbuk wuymucokcokcoḡat.

¹⁸ Imēn Cristo a'ō daḡ jekukum pima, Deus mucokcokcoḡ acesop. Ijodiacat tak e'em: — Teyūku cūḡ ma jekukum — i.

¹⁹ Imēneju xipan cuy acewewekuk wuyweweju kaba'üm wuydop am. Jewewa'ōmucanucan cuy ajop biḡ ma wuyetabut am Jesus kay.

²⁰ Deus kuy juk eykitpitpiyū mutabun Jesus kay. Epeḡubu'un ḡu juy ip soat ēn o'oam. Soat i'opi ḡu wuywebe. Inaka wuykitpit pe ikērēat mujurūḡat puje, wuyju dak ikērēat mujurūḡrūḡ soat o'om pima.

²¹ Wuykitpit pe ikērēat aḡujurūḡat ḡu juy! Wuyxe ma xipat soat ēn o'oap, uva'abidi kōnkōḡap tak. Wuykitpit xe cedaḡ'üm pima bit asuēn'o ḡu, atikōn ḡu dak.

²² Soat o'oap eyxe xipat pima:

— Soat i'opi ḡu ocewebe — i juy epe'e warara'acayū be ḡu—Deus pe acā.

Cūḡ ma juy ajeku wuyaḡuy daḡ. Apēn xipat wuyxe iap taḡ wuyju jekukum pima, wuycokcok ace'e.

²³ Itabutbūt xipat ḡu xe'e owebe ibiat o am iap kay bima bit, iḡuycūḡ je'e i'o buje.

— Ikērēat ḡu xe'e o'gujurūḡ? — i je'e jewebe ma. — Deus xe'e ipiat supi'ajoat owebe? — i je'e jewebe ma.

Itabutbūt pima o'jo'o. Imēnpuye xipat ḡu tūybe osunuy cexe. Iboap xipat Deus xe iap kay wuyetabut'üm pima, wuyju dak ikērēat mujurūḡrūḡ, iboap mujurūḡ puje.

15

¹ Pūḡpūḡ wuy'in e'em: — Ocetaybit cedaḡ ma jeku am Deus xe iam — i. Wuyukpiceḡēm ḡu juy ajop “Apēn ḡu xe'e kuka cedaḡ ajeku Deus xe?” i'e'e'ukayū kay. Itaybitbūcayū buywatwan cuy ajop. Jewekay acā ḡu juy ajop ḡebum.

² Wuykitpitpiyū kay dak cuy ajop ḡebum. Wuykitpitpiyū kay ḡebum cuy ajop xipan ip ikuk am, Jesus kay itabut cīcā ip jedop am tak.

³ Cristo dak jewekay ḡu ḡebum osunuy—warara'acayū kay acā. Cristo juk o'e Deus pe: — Ikērēm ip cuk adi okuk apēn ip ikērēm ekuk iap co'i — i.

Imēn Cristo o'e Deus pe kuyje.

⁴ Kuyjeayū Deus ekawēntup o'tupmubararak wuymutaybit am—soatup. Ibiatup kawēn wuymutaybitbin wuyetaxi'ūmap puxim ipiat kay. Wuya'ōmucanucan tak ibiatup ekawēn. Ibiatup ekawēn kay wuyetabut pima, Deus xe acesop iap acejowiwi jījā.

⁵ Deus ma wuybuywatwan wuyetaxi am ipiat'ajo am. Wuya'ōmucanucan tak. Ixe eju ōn kawēnwēn eywebeam.

— Bay, Roma ka watwat a'ōmucanucan cuy eḡuy — i ōn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip ixeyū be warara'acat kay ḡebum am Jesus Cristo warara'acat kay ḡebum osunuy iap co'i — i ōn e'em cebe.

⁶ Imēn ōn kawēnwēn eywebeam Deus eju, pūḡ taḡ ma eyeku am. Ceweju ōn kawēnwēn “Ka'ümḡu ejo'iat xipacat” i'e am Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

⁷ Imēneju xipan cuy epeyewekuk apēn Cristo xipan eykuk iap co'i. Xipan eyju jewekuḡ pima:

— Deus xipat cīcā aco'i, cebekitkiyū xipan jewekuḡ puye — i je'e eyjojoayū.

⁸ Imēn Cristo oajēm ijodi. Judeuyū daxijojo'ukan o'e. Deus soat em ja'ō daḡ e'em iam ixeyū mutaybit am oajēm. Oajēm ijodi apēn Deus o'e kuyjeayū be iap taḡ—Judeuyū dobyū'üm'üm pe iap taḡ.

⁹ Judeuyū daxijojo'ukan o'e, Judeu'ūmayū be “Ēn xipan cīcā ocekuḡ, ocekey etabotaid-abotbot puye” i'e am Deus pe. Imēn e'em Deus ekawēn tup—Davi emudupmubararak-tup:

Imēneju “Soat podi ma ēn xipat cīcā,” i oce Deus pe Judeu'ūmayū a'ōpiju, i. Jebibododon oce ēn xipat cīcā i'e'em ewebe ya'ōpiju ip, i.

¹⁰ Wara'atup tak imēn e'em—Moisés emudupmubararakup:

Judeuyū ġu eyju, i. Inaka eycokcoġ cuy epesop soat Deus emunaēyū eju, i. Imēn e'em iġodup.

¹¹ Wara'atup tak imēn e'em—Davi emudupmubararakup:

— “Ēn acā a'ōbacaat,” i juy epe'e Deus pe — i ōn e'em Judeu'ūmayū be, i. — Soat eyju “Ēn soat podi ma xipan ocekuġ,” i juy epe'e cebe — i ōn e'em soat taġacat pe, i.

¹² Wara'atup tak imēn e'em—Isaías emudupmubararakup:

Bekicat je'kap—Jessé naxeġebit, i. Ixe bekicat Judeu'ūmayū kukukan je'e, i. Judeu'ūmayū dak ixe jowiwi jedaxijo am, i.

Imēn Isaías o'tupmubararakat Cristo ekawēntup—Jessé naxeġebit ekawēntup.

¹³ Imēn Deus soat em jexe wuyetai acesop iap wiwian wuywebe. Ixe eju ōn kawēnwēn eywebeam:

— Bay, Roma ka watwat itabut ekay — i ōn e'em cebe. — Imucokcokcoġ cuy ip eġuy — i ōn e'em cebe. — Yaġuymubabibin cuy ip eġuy — i ōn e'em cebe.

Imēn ōn kawēnwēn Deus eju eywebe biġ ma iġoap wiwian jebiōġbuk a'ōbacaan—Xipacat piōġbuk a'ōbacaan.

¹⁴ Okitpitpiyū, ōn ma wetaybit eyjum. Soat em eyju xipan warara'acat kuġ. Soan eyetaybit. Eyetaybit tak Jesus Cristo ekawēn. Jewawēwē but eyeweweju.

¹⁵ Inaka ijudup pe osūsūn ġu wa'ōbapuġ eyawē ām eyaġuyba'ūmap puxim icēmat ekawēn kay. Osūsūn ġu Deus a'ōbiat ōn puye.

¹⁶ Ixe Deus cuk onaē Jesus Cristo ekawēn muwēn ām Judeu'ūmayū be. Paī buxim Deus ekawēn muwēnuwēn ōn cebe ip—kawēn idipat muwēnuwēn. “Ēn soat podi ma a'ōbuyxi” i ixeyū e buje, Deus icokcok e'em. Xipacayūm ip je'e Deus xe, Ibiōġbuk xipacat ixeyū muisun puje.

¹⁷ Imēn kapikpiġ ōn Deus peam Jesus Cristo eju mūġ'i ōn jekukum puye. Imēnpuye:

— Ocokcok wekapikap kuġ — i ōn e'em Deus pe.

¹⁸ Cristo ma wa'ōmucanucan osunuy owebe Judeu'ūmayū mutabun am jekay. Cūġ ma juk adi ocekawēnuwēn ceweju ip. Cūġ ma juk adi ojekukuku cetabutpe ip. Imēnpuye itabut ip o'e Jesus kay. Deus a'ō kay ip o'jekūyjobin, Cristo bikuyap taġ ōn jekukum puye. Obisūsūn ġu “Obuye adeayū itabut o'e” i'e am eywebe.

¹⁹ Deus biōġbuk cuk adi ja'ōbacaap o'jomōġmōġ owebe. Imēnpuye wuywebe i'e ba'oreat oġubapukpuk Judeu'ūmayū be. Itabēġbēġ o'e ip Deus a'ōbacaap cocom. Imēnpuye soat ka daġ cuk adi ojekukuku.

— Cristo kay eyetabun puje, Deus jeydaxijo — i'e'em cuk adi ojekukuku. Koap Jerusalém ka watwat oġukūyjojo. Ibo ka bewi juk oġēm. Soat kaka daġ cuk adi ojekukuku adeayū mukūyjojom, kawēn idipat muwēnuwēn. Wūyat eipi be oajēm ġebuje—Ilíria eipi be.

²⁰ Kawēn idipat muwēn ojuy oġuy Jesus Cristo awēġ tobuxikayū be ġu—yawēġ tobuxik'ūmayū be acā, itaybit'ūm ip puye.

²¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēġ tobuxik'ūmayū yawēġtobuxik, i. Yawēġpa'arēm ġu je'e cexe ip, i.

Imēnpuye ibo dup ekawēn taġ ōn kawēn idipat muwēnuwēn yawēġtobuxik'ūmayū be acā.

²² Eyjo am omuju'ūm'ūm osunuy soat em ma'ġu oju pin, yawēġtobuxik'ūmayū be ōn kawēn idipat muwēnuwēn puye.

²³ Ade koato eyjo pin cuk adi oġuy. Imēnpit ġasū acā ijop kaka daġ kawēn idipat muwēġap oġu'ūm.

²⁴ Imēnpuye ġaxīn ma aco'i oju eyjom. Espanha eipi kay cum pima eyjo pin oce. Eyxe dak ibun onuy buje, obuywan cuy epe'e Espanha eipi kay oju am.

²⁵⁻²⁶ ġasū bit ōn cum Jerusalém ka kay. Judeu'ūmayū jedinheiro mu'awero ojuy ip osodop—Macedônia eipi beayū—Grécia eipi beayū dak. Iboap edinheiro ūm ojuy ip

Jerusalém ka beayũ be—Judeuyũ be—itabucayũ be—tadaybotbocayũ be. Imēneju iboap edinheiro dujowan òn iũm ãm cebe ip.

²⁷ Ixeyũ Macedônia eipi beayũ Judeuyũ ġu—Grécia eipi beayũ dak. Imēnpit itabut ip o'e Jesus kay, Judeuyũ kawēn idipat o'ġuwēn cebe ip puye—Jerusalém ka beayũ. Imēnpuye ip jedinehiro ùm ojuy cebe ip. Xipat imēn Judeu'ũmayũ be Judeuyũ buywat am—jekitpitpiyũ buywat am—tadaybotbocayũ buywat am.

²⁸ Imēneju ibiat dinheiro oġũm cebe ip. Soat o'ġuxipan'iat oġũm cebe ip. Iũm puje Espanha eipi kay oju. Espanha eipi kay cucum pima eyjom oju.

²⁹ Eyxe wajēm puje, apēn Cristo xipan okuġ iap oġuwēn eywebe. Soat podi ma Cristo xipan okuġ iap oġuwēn eymucokcok am.

³⁰ Okitpitpiyũ, eyju dak eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay. Eyju xipan jewewekuġ Deus biōġbuk a'ò kay kũyjobit puye. Imēnpuye epeyekawēn cuy Deus eju owebeam. Owebeam Deus eju eyekawēnap ojuyjuy jĩã òn.

³¹ — Paulo kay juy aġ eġuy Judéia eipi watwat pe yaokaap puxim—itabut'ũmayũ be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe. — Jerusalém ka watwat cuy eġubikuy—itabucayũ juy eġubikuy Paulo xewi ibo edinheiro bu am — i juy epe'e Deus pe.

³² Imēn cuy epeyekawēn owebeam Deus eju. Imēn kawēnwēn pima, ocokcok cĩcã oajēm eykay. Deus ibikuy bima ocokcok cĩcã oajēm eykay. Eyju dak omucokcokcoġ epesop.

³³ Okitpitpiyũ, Deus wuyaġuymubabibin'ukat.

— Roma ka watwat kay juy aġ eġuy — i òn e'em cebe. Imēn ma aġ jeenuy eykay.

16

¹ Wuyixĩġ Febe oġuju eykay. Ixe Febe Jesus kay itabucayũ buywatwat'ukat—Cencréia ka watwat buywatwat'ukat.

² Imēnpuye ixey epeġuõm eyduk'a be tũy ãm. Wuykukukat kay itabucayũ juy aġuõm wuyduk'a be pũġ kay ma wuyetabut puye. Ixe Febe juk adi adeayũ buywatwat'uk osunuy. Òn tak cuk adi xeku obuywatwat'uk osunuy. Imēnpuye eywebe ibuywan put pima, eyju dak cuy epesubuywan!

³ “Kato” i juy epe'e Priscila be, Áquila be dak. Ixeyũ juk adi o'jekapikpik oweju Jesus Cristo beam.

⁴ Oe'ũ pin ip Áquilayũ we'ũap puxim.

— Xipat cĩcã eyju — i òn e'em cebe ip.

Imēn tak e'em soat Judeu'ũmayũ—Jesus kay itabucayũ.

⁵ “Kato,” i juy epe'e Áquilayũ duk'a be je'aweroro'ukayũ be dak—Jesus kay itabucayũ be.

Obure Epēneto be dak, “Kato,” i juy epe'e. Koap ixey oitabun Jesus kay Ásia eipi watwat'in.

⁶ Maria be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi o'jekapikpik cĩcã eywebeam.

⁷ Obadipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Andrônio be, Júnias pe dak. Daomũnmũnap'a be osodop ip oweju. Doze beayũ Jesus emumujuyũ itaybit cĩcã ixeyũm xepxepayũm. Ixeyũ oitabun Cristo kay wetabut awap.

⁸ Ampliãto be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩcã oxe wuykukukat kay ixey dak itabut puye.

⁹ Urbano be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe dak oceweju juk adi Cristo muwēnuwēn oeku. Estáquis pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩcã oxe.

¹⁰ Apeles pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Cristo kay jetabucap kuġ jekukum ixey soat etabutpe. Aristóbolos badipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—soat pe.

¹¹ Obadip Herodião be dak, “Kato,” i. Soat wuykukukat kay itabucayũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Narcisco badipyũ be.

¹² Wuyixīt Trifena be dak, “Kato,” i juy epe'e, wuyixīt Trifosa be dak. Kapikpiḡ cīcā ip wuykukukat peam. Wuyixīt Perside be dak, “Kato,” i. Wuyxe ixe ikukpin cīcā. Ixe juk adi o'jekapikpik cīcā wuykukukat peam.

¹³ Rufo be dak, “Kato,” i. Ixe dak kapikpiḡ cīcā wuykukukat peam. Ixe xi be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi xipan okuk je'it kukap co'i.

¹⁴ Asíncrito be dak, “Kato,” i, Flegonte be dak, Hermes pe dak, Pátrobas pe dak, Hermas pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—wuykitpitpiyũ be.

¹⁵ “Kato,” i juy epe'e Filólogo be dak, Júlia be dak, Nereu be dak, ixe ixīt pe dak, Olimpás pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—Deus ebekitkiyũ be.

¹⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyewewēju iap mubapuk am soat pe. Soat Cristo ebekitkiyũ kato mujujum eywebe—soat ka watwat.

¹⁷ Okitpitpiyũ, jeyawē òn. Eyday'em'um cuy epesop cewejak'ũm jewewekayayũ kay—eymutaybitbinap muwarururun ojuyayũ kay—Cristo ekawēn muwarururun ojuyayũ kay. Ixeyũ burem ḡu juy epesop.

¹⁸ Wuykukukat Cristo mucokcokcoḡ ḡu ip jekukukum—jemucokcokcoḡ acā. Idim cīcā ip kawēnwēn. “Eyju xipát cīcā” i'e'em ip warara'acát pe jekay am. Imēn ip itaybit'ũm'ũmayũ muḡuykukukum.

¹⁹ Soat kaka daḡayũ kuy itaybit eyetabut cīcā Jesus kay iam. Imēnpuye ocokcok eykay. Obikuy jījā eyetaybit cīcā ām xipacát mujurũḡ ām. Ikērērēat mujurũḡ ām pit cuy òn eykay ḡu.

²⁰ Deus ma Satanás a'òbacaap ḡu'ũm ḡaxĩn ma ixe be waram wuymuḡuykukuap puxim. Ixe Deus wuyaḡuymubabibin'ukat. Wuykukukat Jesus Cristo xipan cuy jeykuk.

²¹ Wuykitpit Timóteo kato mujujum eywebe. Ixe kapikpiḡ oweju. Wuykitpit Lúcio dak kato mujujum eywebe, Jasão dak, Sosípatro dak. Obadipyũ ip.

²²⁻²³ Gaio dak kato mujujum eywebe. Ixe duk'a be òn ḡasũ. Ixe duk'a be Jesus kay itabucayũ je'awerorom. Erasto dak kato mujujum eywebe. Ixe Corinto ka kukat edinheiro muxipanpan'ukat. Wuykitpit Quarto kato mujujum eywebe.

Òn tak—Tércio òn. Òn tak kato mujujum eywebe, pũḡ kay ma wuyetabut puye wuykukukat kay. Òn ijudup mubarararaḡ eywebeaptum Paulo a'òbi.

²⁴ Wuykukukat Jesus Cristo cuy xipan jeykuk—soat jukuk. Imēn cuy jeykuk.

²⁵ — Èn soat podi ma a'òbuyxi — i juy ace Deus pe.

Ixe be wuya'òmubacan put wuybu'uap puxim Jesus kay. Jesus Cristo ekawēn muwēnuwēn cuk adi oḡuy—kawēn idipát muwēnuwēn. Kuyje Deus iboap ekawēn o'ḡuwēn ḡu ipi watwat pe. Kawēn iba'arēm osunuy soat xe ipi watwat xe. Ibun iba'arēm osunuy.

²⁶ Iba'arēm ma juk adi iboap ekawēn muwēnuwēn'uk ip osodop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ kuyjeayũ be. Ḡasũ bit ibapuḡ ma Deus a'òbiayũ iboap ekawēn muwēnuwēn soat ka watwat pe. Ixe Deus soat em itait. Ibaapuḡ ma o'ḡuwēnat adeayũ be itabut am Cristo kay, kũyjobit am tak ip ya'ò kay.

²⁷ — Soat podi ma edip — i juy acece soat em Deus pe. — Soat podi ma a'òbuyxi — i dak. Imēn cuy ace cebe itaybit soan puye; ixe Jesus Cristo o'ḡudot wuykay buye dak. Imēn cuy acece cebe. Ixe acā Deusat.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Tupmubararağ òn wuykitpit Sóstenes eju. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ.

² Tupmubararağ oceju soat pe Deus ebekitkiyũ be—wuykukukat Jesus Cristo kay itabucayũ be. Deus cuk eynaẽ jebekitkiyũm Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Soat ixe ebekitkiyũ e'em:

— Ocebuywatwan cuy eğuy — i soat ka watwat. Ixe Jesus Cristo wuykukukat—ixeyũ kukukat tak.

³ — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Deus soat em xipan eykuğ, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju buye. Imẽnpuye:

— Bay, ẽn xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe soat em ma.

⁵⁻⁶ Cristo juk adi oceğuwẽnuwẽn eywebe. Imẽnpuye ixe a'õ dağ eyju jekukum ġasũ. Soat kuğ eyju, Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Imẽnpuye eyetaybit kawẽn icẽmat muwẽn ãm. Ka'ũma ma iba'arẽm eyxe, eyetaybit cĩcã buye.

⁷ Imẽnpuye soat kuğ eyju—Deus biõğbuk emumuũm kuğ. Deus waram wuykukukat Jesus Cristo ġubapuk soat ijodiacat etabutpe. Ixe mubapukap wiwim eyju. Iwiwim pima soat kuğ eyju. Deus biõğbuk emumuũm kuğ.

⁸ Soat em Deus eya'õmucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim. Imẽnpuye ikẽrẽat kuğ ġu epesop Deus xe wuykukukat Jesus Cristo ajẽmap kabia be. Ixe kabia be abuyũ xipat iap ġuwẽn. Abuyũ xipat ġu iap tak ġuwẽn.

⁹ Deus soat em e'em ja'õ dağ. Ixe juk eynaẽ eywebe jekpot eju jeburere am—Jesus Cristo eju jeburere am. Ixe Jesus Cristo wuykukukat.

¹⁰⁻¹¹ Okitpitpiyũ, Cloe badipyũ bit cuk o'e owebe:

— Corinto ka watwat jewa'õdawutwun cĩcã jeweweju, Jesus Cristo kay itabut ma'ğũ ip — i.

Imẽnpuye jeymukũyjo òn, okitpitpiyũ. Wuykukukat a'õbi òn jeymukũyjo Jesus Cristo a'õbi. Jawa'õxixiğ ġu juy epesop. Wara'at tağtağtağ ġu dak cuy epeyewağuy—pũğ tağ ma. Pũğ tağ ma dak cuy epeyekawẽn soat em. Pũğ tağ ma dak cuy eybikuy eyeku am.

¹² Pũğpũğ ey'in e'em: — Paulo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Apolo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Pedro kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Cristo kadiayũ oceju bit — i.

Iwarururum ma eyju e'em.

¹³ Wara'at tağtağtağ ma eyju e'em pima, eyju Cristo muweutun iap puxim. Òn ġu obamupaya ip korosa be we'ũ ãm eywebeam—Cristo acã. “Paulo ebekin òn ġasũ bit” i'e am ġu jewemubatisasan epesop— “Cristo ebekin òn ġasũ bit” i'e am acã. Imẽnpuye jewa'õdawutwun ġu juy epesop.

¹⁴⁻¹⁵ Imẽnpuye te'e ma eyju e'em:

— Paulo juk omubatisasan jekadian — i.

Òn pit cuk imubatisasan teku okadiat iam ġu—pũğ em tak ka'ũma. Imẽnpuye ocok-cok oce ade ġu ey'in oğubatisasan puye—pũğpũğ ã. Crispo oğubatisasan, Gaio dak. Warara'acayũ bit aco'i ka'ũma.

¹⁶ Icẽmãn. Wara'at kay ocegebu ġasũ bit. Estẽfanas tak cuk oğubatisasan. Ibadipyũ dak cuk oğubatisasan. Wağuyba'ũm warara'acat tak paxi juk oğubatisasan iap kay.

¹⁷ Ijodiat mubatisasan am ġu Cristo juk omuju—kawẽn idipat muwẽn ãm acã.

— Kawẽn idipat muwẽn puje, itaybit cĩcãat ekawẽn ġu juy eğuwẽn—Jesus Cristo juk oe'ũiap ekawẽn acã — i juk o'e owebe.

Itaybit cĩcãat ekawẽn imuwẽn puje:

– Teku itaybit cĩcã – i kuka o'e ip wa'ĩjojoayũ.

– Jesus oe'ũ korosa be wuywebeam – i'ũmũ bit kuka o'e ip.

¹⁸ Korosa be Jesus oe'ũ wuywebeam iap ekawẽn co buje, Deus pe taxijo'ibiyũ ma e'em:

– Deus ja'õbacaam wuydaxijom jekpot oce'ũ buye – i.

Ipiat'ajojoap kay cumayũ bit e'em:

– Apẽnpuye dak oe'ũ? – i. – Te'e ma oe'ũ – i napa ma e'em ip.

¹⁹ Imẽn e'em Deus ekawěntup:

Itaybit cĩcãayũ jewexe ip itaybit iap ogubapuk soat pe, i. Itaybit cĩcã ip ipi juacat xe, i. Oxe bit itaybit ġu, i.

²⁰ Ya'õbuyxi ġu ip Deus xe itaybit cĩcãat, ibabi jĩjãat tak, xipan cekawěnat tak.

– Ipi juayũ xe teyũku itaybit cĩcã, itabut'ũmayũ xe—oxe bit ka'ũma – i'e'em Deus.

– Ocejũ cũġ ma Deus xe ocetaybit cĩcã buye – i te'e ma ip e'em.

²¹ – Ocetaybit Deus, soat podi ma ocetaybit puye – i'e'em te'e ma itabut'ũmayũ.

Deus pit soat podi ma itaybit.

– Eyetaybicap taġ ġu eyetaybit õn—eyetabucap taġ acã – i'e'em Deus.

“Jesus oe'ũ wuywebeam,” i'e'em pima:

– Eybidaodao – i'e'em itabut'ũmayũ wuywebe.

Deus pit wuydaxijom wuyetaybit soan puye ġu—jekpot oe'ũ iap kay wuyetabut puye acã.

²² – Wuywebe i'e ba'oreat cuy epeġubapuk ocetabun – i'e'em Judeuyũ wuywebe.

– Wuywebe i'e ba'oreat mubapuk puje acã kuka ocetabut oce'e – i'e'em Judeuyũ ma. – Eywebe itaybit cĩcãat ekawẽn imuwẽn puje acã kuka ocetabut oce'e – i'e'em Judeu'ũmayũ.

²³ Wuyju bit imẽn ġu e'em.

– Cristo o'subamupaya ip korosa be ce'ũ ãm soat peam wuywebeam – i wuyju bit e'em.

Imẽn e'em pima:

– Eybidaodao ocexe – i'e'em Judeu'ũmayũ wuywebe. – Eyekawěnkěrẽ jĩjã ocexe – i'e'em Judeuyũ wuywebe.

²⁴ Deus emunaeyũ xe bit Cristo oe'ũ korosa be soat peam wuywebeam iap awěġ yawěġtip cĩcã—Judeuyũ xe, Judeu'ũmayũ xe dak. Deus ja'õbacaap mubapukpuġ wuydax-ijo am Cristo oe'ũ buye. Jetaybicap mubapukpuġ tak wuydaxijo am.

²⁵ – Deus pit itaybit ġu – i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Ixeyũ xe itaybit'ũmat pit, soat ijodiacat etaybitbicap podi ma itaybit.

– Deus pit ya'õbaca ġu – i te'e ma e'em ip.

Ixeyũ xe ya'õbaca'ũmat pit soat ijodiacat a'õbacaap podi ma ya'õbaca.

²⁶ Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop apẽn kuy bima epesop iap kay, Deus pe eynaẽ awap iap kay. Ade ġu epesop itaybit cĩcãayũm ipi watwat xe. Ya'õbuyxiayũm tak ka'ũma. Kariwawayũm tak ka'ũma.

²⁷ Deus pit abuyũ ipi watwat xe itaybit'ũmayũ o'taẽ jebekitkiyũm itaybit cĩcãayũ musũsũn ãm. Abuyũ ijodiacat xe ya'õbuyxi'ũmayũ o'taẽ jebekitkiyũm ya'õbuyxiayũ musũsũn ãm.

²⁸ Deus ijodiat emumuymuyũ o'taẽ jebekitkiyũm. Ijodiat emumupubutbunyũ o'taẽ. Ijodiat xe ka'ũm cĩcãayũ o'taẽ. Ixeyũ ma o'taẽ ipi watwat xe yoboġat a'õbacaap mu'ũm ãm.

²⁹ Iměneju abu be xipan jewemuwẽn put? Ka'ũma be ma! Xipan wuyewemuwẽn pa'ore ġasũ dak Deus pe.

³⁰ Deus pit cuk eymuwedayo Jesus Cristo kay. Iměnpuye jetaybicap mōġmōġ wuywebe. Iměnpuye Jesus Cristo eju mũġ'i wuyju jekukum ġasũ. Iměnpuye:

– Cũġ ma eyju oxe – i'e'em Deus wuywebe. Deus ebekitkiyũm acesop. Ixe dak wuydaxijom. Wuya'õmucanucan wuywebe ikěrãt kukap puxim.

³¹ Imēnpuye xipan ġu acewemuwēn. Imēn e'em Deus ekawēntup:
 “Xipat cīcā oceju bit,” i' ūmġu juy ace, i. “Wuykukukat soat em xipat cīcā e'em wuykay,”
 i acā juy ace, i.

2

¹⁻² — Wara'at ġu oġuwēnuwēn cebe ip—Jesus Cristo acā — i juk adi oce owebe ma eyxe bima. — Korosa be oe'ūiat acā oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Itaybit cīcāat puxim ġu juy iboap ekawēn oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Adem ġu oġuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma.

Imēneju ōn adi oajēm eykay, okitpitpiyū. Oajēm Deus ekawēn muwēn ām eywebe—kawēn icēmat muwēn ām. Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima soat xe wuyxe. Gasū bit ibapuk o'e.

³ Eyxe bima ōn pit waġuy'ūm cuk adi oġuy. Ōn cuk adi oparara oġuy Deus bikuyap taġ ġu paxi a'ġu oġuwēn iap puxim.

⁴ Kawēn icēmat cuk adi oġuwēnuwēn eywebe. Itaybit cīcāat emumutaybitbinap taġ ġu juk adi oġuwēnuwēn—Deus a'ōbacaam acā.

— Wetaybit cīcāap tomuju ġu ixeyū oġutabun Jesus kay — i juk adi oce owebe ma. Owebe imuwēn puje, Deus biōġbuk Deus a'ōbacaap o'ġubapukpuk eywebe. Imēnpuye Jesus kay juk eyetabut epe'e.

⁵ Jesus Cristo kay juk eyetabut epesop itaybit cīcāat ekawēn co buje ġu—Deus a'ōbacaap co buje acā.

⁶ Deus biōġbuk a'ō kay kūyjobicayū be bit itaybit cīcāat ekawēn muwēnuwēn ōn. Itabut'ūmayū ekawēn muwēnuwēn ġu bit ōn cebe ip. Ya'ōcam warara'acat kukukayū ekawēn muwēnuwēn ġu dak ōn. Gasū acā ya'ōbuyxi jījā ip. Guyjom pit ya'ōbuyxian ġu ip je'e. Abuyū kukukan je'e ip ġuyjom? Ka'ūma kukukan ma ip je'e. Deus ixeyū a'ōbacaap ġu'ūm.

⁷ Soat podi ma Deus itaybit. Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn acā ōn eywebe eyetaybit am.

— Cekay itabucayū otaxijo korosa be okpot oe'ū buye. Okpot co'iyūm je'e ip — io'e Deus jewebe ma ipi mujurūġ'ūm awap.

Kuy bima iba'arēm osodop iboap ekawēn. Gasū bit ibapuk o'e wuyxe.

⁸ Ijodiat kukukayū itaybit ġu osodop iboap kawēn. Itaybit pima ip kuka juk wuykukukat o'subamupaya ġu korosa be ce'ū ām. Ixe Jesus soat podi ma jedipap kuġ, ja'ōbuyxiap kuġ tak.

⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus idip cīcāat o'ġuxipan i' ūm ām jekayayū be, i. Ajojojoiat podi ma idip, aya'ījojoiat podi ma dak, i. Wuyaġuy bodi ma dak idip, i.

¹⁰ Ibiat pit Deus o'ġubapuk wuywebe. Kuy bima iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasū bit o'ġubapuk wuywebe. Jebiōġbuk o'ġuōm wuywebe iboap mubapuk am wuywebe. Ibiōġbuk xipacat soat coco'ukat. Imēnpuye itaybit soan. Itaybit apēn Deus ibikuy wuydaxijo am iam, iba'arēm ma'ġu wuyxe.

¹¹ Warara'acat ġu itaybit apēn wuyju jewaġuyġuy iam—wuyju acā. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam—ixe biōġbuk acā.

¹² Wuyju itabut'ūmayū ġu—itabucayū ma. Itabut'ūmat biōġbuk ġu juk ajat—Deus biōġbuk acā. Deus ma jebiōġbuk muōmōm wuywebe wuymutaybit am ajo kuy o'ġuxipan iūm ām wuywebe iam.

¹³ Ijodiat ġu juk wuymutaybitbin osunuy—Deus biōġbuk acā. Imēnpuye ijodiat ekawēn muwēnuwēn ġu wuyju warara'acayū be—Deus ekawēn acā. Deus biōġbuk pe wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn wuyju ixe biōġbuk kukayū be.

¹⁴ Ibiōġbuk kuġ'ūmat pe bit Deus biōġbuk ūmap ibu ba'ore. Itaybit pa'ore dak ip cebe apēnpuye iūmūm wuywebe iam. Iba'arēm cebe ip.

— Apêgãm tak kuka iboap ojat? — i te'e ma e'em ip jewebe ma, Deus biõgbuk kuğ'ũm puye.

Wuyetaybit Deus biõgbuk emumuũm xipacat cĩcã iam ibiõgbuk wuywebe bima acã.

¹⁵ Ibiõgbuk xipacat kukat ma soat em itaybit ajo xipacat cĩcã iam, ajo xipacatpũt iam tak, ajo xipacat ġu iam tak. Ibiõgbuk kuğ'ũmat pe bit iboap iba'arẽm. Imẽnpuye ibiõgbuk kuğ'ũmayũ te'e ma ibiõgbuk kukat a'õ waywayway ip.

¹⁶ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Abu xe'e itaybit apẽn Deus jewağuyğuy iam? Ka'ũma ma, i. Abu be ixẽ awẽ but? Ka'ũma be ma, i.

Cristo ağuy dağ wuyju bit jewağuyğuy, ixẽ biõgbuk omuy wuywebe buye. Imẽneju te'e ma ibiõgbuk kuğ'ũmat wuya'õxikxiğ.

3

¹ Okitpitpiyũ, bekicat ikap'isuat puxim epesop Deus biõgbuk a'õ kay kũyjobitbũt puye. Imẽnpuye Deus biõgbuk kukat eju wekawẽnap puxim ġu juk adi ocekawẽn eyweju—kũyjobit'ũmat eju wekawẽnap puxim acã.

² Apẽn wuyju kũmti ũmũm bekicat pe iap puxim kawẽn iba'arẽmãn ġu oğuwẽnuwẽn eywebe kawẽn ibapukan acã Deus ekawẽn'in. Kawẽn iba'arẽmãn pit eyetaybit pa'ore epesop. Gasũ dak eyetaybit pa'ore ma,

³ itabut'ũmayũ buxim eyju jekukum puye.

Eyetablekarey eyewewekay. Jewa'õxikxiğ eyju eyewewejũ. Imẽn eyeku buje, itabut'ũmayũ jo'i eyju jekukum, Deus biõgbuk a'õ kay'ũmayũ jo'i—ibiõgbuk kuğ'ũmayũ jo'i. Imẽneju iba'ore owebe eymutaybit am yaypanat mukũyoap puxim.

⁴ — Paulo kadiayũ oceju bit — i'e'em ey'in.

Warara'acayũ bit e'em:

— Apolo kadiayũ oceju bit — i.

Imẽnpuye eyju itabut'ũmayũ jo'i jekukum.

⁵ Apolo bit yoboğat ġu. Őn tak yoboğat ġu. Őn Deus peam kapikpik'ukat acã. Apolo dak ibicat ma. Jesus Cristo muwẽnuwẽn'ukayũ acã oceju. Eyetable cekay ġasũ, juk adi ixẽ oceğuwẽn eywebe buye. Wuykukukat kapikap ũmũm soat pe wuywebe. Imẽğap pe acã kapikpiğ wuyju.

⁶⁻⁹ Eyju Deus kat puxim. Kat iwat puxim Deus eykuğ xipan. Apolo, õn tak Deus kat pe kapikpik'ukayũ buxim. Oceju eymutaybitbin. Cristo muwẽnuwẽnap iğo kat pe kadai daidadamap puxim. Koap õn cuk adi Cristo oğuwẽnuwẽn eywebe. Imẽnpuye eyetable cekay. Cristo ekawẽn imutaybitbinap kadai abibimap puxim. Guyjom Apolo juk adi Cristo ekawẽn eymutaybitbin osunuy. Deus pit cuk eymubikay jebiõgbuk a'õ kay am. Deus pe acã kadai muaypan put. Imẽnpuxim Deus acã wuymubikuy jebiõgbuk a'õ kay am. Imẽnpuye yoboğ ġu Cristo muwẽnuwẽn'ukat, cekawẽn imutaybitbin'ukat tak. Deus acã yoboğ, ixẽ wuymubikuy jebiõgbuk a'õ kay am puye. Cristo muwẽnuwẽn'ukat cekawẽn imutaybitbin'ukat co'i Deus xe. Jewejojõ'i ma ip. Deus kapikaptei ideida soat pe kapikpik'ukat pe. Apẽn cuk adi o'jekapikpik ip iap tağ ideida ip cebe. Ade xipacat je'ğũm cedağ ma o'jekapikpik'iat pe. Warẽmtağ ma o'jekapikpik'iat pe bit yopit ma je'ğũm.

Deus emuamuy'a buxim eyju. Uk'a iwat puxim Deus eykuğ xipan.

¹⁰ Cristo uk'a muycemucem'iat puxim. Wuyju uk'a muycemucemap mõğmõğ uk'a'abi dağ ya'acap puxim. Imẽnpuxim cuk adi Cristo oğuwẽnuwẽn eywebe eyetable am cekay, ipiat'ajojoap pe eyjuap puxim. Deus ja'õbacaap o'jomõğ owebe Cristo muwẽnãm itabut'ũmayũ be. Cristo muwẽnuwẽnap uk'a muycemucemap mõğmõğap puxim. Warara'acat cekawẽn eymutaybitbin ġasũ odieğ. Ixẽ uk'a muymuy'ukat puxim. Ixẽ cũğ ma juy jeymutaybin.

¹¹ Deus kuy Jesus Cristo o'ğudot ijodi.

— Warara'acat kay ġu juy epesop eyetabun—okpot kay acã — i'e'em Deus ijodiacat pe. Wuyju uk'a muycemucemap mōġmōġ yamuycem am. Imēnpuxim Deus jekpot o'ġudot ijodi wuywebe wuyetabut am cekay ipiat'ajojoap pe wuyjuap puxim.

¹² Eymutaybitbin'ukayū uk'a muymuy'ukayū buxim. Pūġpūġ uk'a muymuy'ukayū yakoroat'a muymuy. Ourom yamuymuy ixeyū, pratam tak, wita'am tak—yasopsepat'am—yadeiboġat'am. Cūġ ma eymutaybitbin'ukayū buxim ixeyū ma. Warara'acayū bit yakoro'ūmat'a muymuy. Im yamuymuy ip, kapi'idim tak, uktum tak. Cūġ'ūma eymutaybitbin'ukayū buxim ip.

¹³ Daxam yamupik puje abuyū yacemat'a o'yamuy iap ibapuk e'em soat xe, abuyū yacem'ūmat'a o'yamuy iap tak, yakoro'ūmat'a yamupik puye. Imēn tak je'e Cristo ajēmap kabia, kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoan iap kabia. Iwapuk je'e abuyū juk adi cūġ ma eymutaybitbin iap, abuyū cūġ'ūma juk adi eymutaybitbin iap tak. Cūġ ma eymutaybitbin pima, eyetabut cīcã epesop yajēm puje. Cūġ'ūma eymutaybitbin pima bit, kuy juk adi eyetabucap epeyepere yajēm puje.

¹⁴ Yapikpek'ūmat'a duk'a iwat tuk'a'e mabuk daxa epirēm puje. Imēnpuxim cūġ ma eymutaybitbin'ukayū xipacat je'jat Deus xewi jekapikapteim.

¹⁵ Yapikpekat'a duk'a iwat pit tuk'a'e ġu e'em, soat o'yapik puye. Imēnpuxim cūġ'ūma eymutaybitbin'ukayū xipacat je'jat ġu jekapikapteim. Imēnpit idaxijo ma ip daxa bewi o'jenapōniat puxim.

¹⁶ Eyju ġebum ġu aco'i Deus biōġbuk nuynuy wuywebe iap kay. Eywebe dak ixē nuynuy ma. Imēnpuye Deus nuynuyap co'i wuyju.

¹⁷ Deus nuynuyap ikērēat kuġ ġu. Idip cīcã soat taġ. Wuyju ma ixē nuynuyap co'i. Imēneju Deus ipiat supi'ajoat cūġ'ūma eymutaybitbin'ukayū be jenuynuyap mukērērēn'iaiyū buxim ip puye.

¹⁸ Jewemuġuykukum ġu bit cuy epesop.

— Itabut'ūmayū xe ocetaybit cīcã — i te'e ma pūġpūġ ey'in e'em.

Jewexe eyetaybicap cuy epeyepere icēmān eyetaybit am Deus xe.

¹⁹ Itabut'ūmayū xe itaybit cīcãayū ibidaodao ip Deus xe. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus a'ōbi jewexe itaybicat jewemuġuykuku jetacokcokap kuġ, i.

²⁰ Wara'atup e'em:

Deus itaybit jewexe itaybicat te'e ma jewaġuyġuy iam, i.

²¹ Imēneju:

— Wuyetaybit soan ma — i'ūmġu juy ace. Soat kukat puxim eyju Cristo eykukat puye.

²² Ōn eybuywatwat'ukat Cristo a'ōbi, Apolo dak, Pedro dak. Deus soat ipi daġacat o'ġuġē xipan eykuk am. Eyetabēġ pima, xipan eykuġ. Eye'ū buje dak, xipan jeykuk. Xipan eykuġ ġasū. Guyjom tak xipan jeykuk.

²³ Deus Cristo kukat. Cristo dak eykukat. Imēneju soat kukat puxim eyju.

4

¹ Cristo buywatwat'ukayū kukap puxim cuy ocekuġ epesop, oceju Deus ekawēn muwēnuwēn puye—kuyje iba'arēm osunuy iap ekawēn muwēnuwēn puye—ġasū iwapuk o'e iap ekawēn muwēnuwēn puye.

² Kariwa e'em jebekitkit pe:

— Wara'acat a'ō kay ġu bit cuy ece—wa'ō kay acã — i.

Wara'an ġu e'em cebe ip—jebekitkit pe. Imēnpuxim Deus e'em jebuywatwat'ukat pe:

— Wara'acat a'ō kay ġu bit cuy ece—wa'ō kay acã — i.

Wara'an ġu e'em cebe.

³ Ak'arit'ūma oce eyekawēn kay “Paulo jekariwa a'ō daġ jekukum” i'e buje. Warara'acat pe “Paulo jekariwa a'ō daġ jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ūma oce cekawēn kay. Owebe “Wekariwa a'ō daġ ōn jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ūma oce wekawēn kay.

⁴ Oweweju bit a'ḡu wekariwa a'õ daḡ õn jekukum. Imēnpit wekariwa a'õ daḡ õn jekukum iap ibapuk ḡu soat xe ijodiat xe, “Wekariwa a'õ daḡ õn jekukum” i ma'ḡu õn e'em. Wuykukukat Jesus pe “Paulo wa'õ daḡ jekukum” i'e buje bit, ibapuk e'em ya'õ daḡ õn jekukum iap.

⁵ Imēnpuye waram wuykukukat ajēm'ũm pima:

– Ikērēat kuḡ ēn Deus xe – i'ũmḡu juy epe'e warara'acat pe.

Wuykukukat ma apēn cuk adi iba'arēm ma'ḡu aḡujurũḡrũḡ iap ḡubapuk soat pe. Jajēm puje iboap ḡubapuk. Apēn cuk adi wuybikuy i'e am ajop iap tak ḡubapuk soat pe. Ixe je'e: – Xipat eyju oxe – i wuywebe, cedaḡ ma ajekuku bima.

⁶ – Eybureyũ ejomuymuy ḡu juy wara'at muwēnuwēn xipan pima – i'e'em Deus ekawēntup.

Imēnpuye:

– “Paulo ya'õbuyxi ḡu ocexe—Apolo acã” i'ũmḡu juy epe'e – i õn e'em eywebe, okitpitpiyũ.

Eyju pũḡ taḡ ma ocekuḡ pima, kuka ibo dup ekawēn taḡ epeku.

– Pũḡ taḡ ma juy soat epejukuk i õn e'em waram eywebe.

⁷ Ibit wedep ma soat wuyju Deus xe. Kaũmḡu iwaruat cexe. Imēnpuye pũḡ taḡ ma juy soat epeyewekuk. Ajo-kuḡ eyju Deus o'ḡũm ḡu eywebe iat? Ka'ũma kuḡ ma! Apēnpuye dak eyju napa ma e'em: – Deus soat ḡu o'ḡũm ocewebe – i?

⁸ Tũybe oceju soat kuḡ iãn eyju e'em. Tũybe oceju ibubut adeayũ iãn eyju e'em.

– Deus eju warara'acat kukukayũ oceju, Paulo bit ka'ũma, Apolo dak ka'ũma – i eyju e'em te'e ma.

Eyju warara'acat kukukan pima bit, kuka juk ocokcok oce. Eyju warara'acat kukukan pima, wuyju dak kuka juk ixeyũ kukukan acesop eyweju.

⁹ Deus aco'i juk ocemuy ka'ũmaayũm ma soat xe, ixe emumujuyũ ma'ḡu oceju. “Ixeyũ juy ayaoka soat etabutpe xipat'ũm cĩcã ip puye” i'e'em ip iat puxim aco'i oceju. Soat aco'i ocejom—kabi beacat, ipi juacat tak.

¹⁰ Itabut'ũmat xe ocadaodao, Cristo kay ocetabut puye. Eyju bit eyetaybit cĩcã ceweju mũḡ'i eyju jekukum puye. Itabut'ũmat xe oca'õca ḡu. Eyju bit eya'õca cexe ip. Ocemuy-buyxi'ũm'ũm ip. Eybuyxim pit ip eykuḡ.

¹¹ Ocereren ma juk adi ocekuḡ, ocebipurukruk tak. Iokokat kuḡ ma dak cuk adi ocekuḡ ocedotim. Warara'acat tak cuk adi ocemupokupok. Pũḡ ka be ḡu dak cuk adi ocekuḡ—soat kaka daḡ. Imēn ma oceju jekukum ḡasũ dak.

¹² Kapikpiḡ cĩcã ocexat pu am, ocedoti bu am tak. Warara'acat pe ocemuymuy buje, ocejede ḡu cebe ip.

– Deus cuy xipacat je'ḡũm eywebe – i bit oceju e'em cebe ip.

Ipiat'ajojom pima dak ocetaxi jĩjã.

¹³ Warara'acat pe ocemuymuy buje, ikērēm ḡu bit ocejede—xipan ma. Kaokok co'i oceju itabut'ũmat xe.

¹⁴ Imēḡaptup mubararaḡ õn eymusũsũn ãm ḡu—eymukũyjo am acã. Eykukpin cĩcã oxe. Webekitkiyũ jo'i eyju oxe. Imēnpuye õn eymukũyjo ojuy.

¹⁵ Adeayũ kuka eymutaybin Cristo ekawēn—10,000 beayũ ma. Pũḡ ma eyebay bit. Kuy juk eyetabut epesop Jesus Cristo kay kawēn idipat oḡuwēn eywebe buye. Ceweju mũḡ'i eyju jekukum ḡasũ. Imēnpuye õn eyebay jo'i. Imēnpuye õn eymukũyjo ojuy.

¹⁶ Imēnpuye:

– Obuxim cuy epesop yoboḡan pin ḡu – i õn e'em eywebe.

¹⁷ Imēnpuye Timóteo juy oḡuju eykay. Ixe Timóteo okpot co'i. Ixe cũḡ ma kapikpiḡ wuykukukat peam. Iukpin cĩcã oxe.

– Paulo yaḡuyisu jekukum Jesus Cristo a'õ daḡ jekukum puye – i je'e eywebe ixe Timóteo ma. – Imēn Paulo itabun'isuayũ mutaybitbin tak soat ka watwat mutaybitbin – i je'e eywebe eyaḡuyba'ũmap puxim.

¹⁸ Pũğpũğ ey'in pit jewexe itaybicayũm o'e. Tũybe Paulo omuyku ğu ocejo am iãn o'e ip.

¹⁹ Deus ibikuy bima bit, ğaxĩn ma oju eyjo am. Wetaybit ma'ğu ğasũ jewexe itaybicayũ ekawẽn. Eyjo buje bit, wetaybit oce Deus a'õbacaap kuğ ip iam, ikuğ ğu ip iam tak.

²⁰ Deus wuykukukat e'em “Ën ma ocekukukat” i wuyju e'em pima ğu—ya'õbacaap kuğ wuyju jekukum pima acã.

²¹ Eybu'u du omudon wa'õpuruğ eymukorẽm ãm? Eybu'u ğu xe'e owebe eykuk am xipan? Eybikuy owebe eykuk am xipan pima, ikẽrẽat muğẽğẽap cuy epeyepere.

5

¹ — Corinto ka beat jexidaap eju o'jepo itabut ma'ğu Jesus kay — i'e'em owebe yajẽm'isuat.

Imẽğap ikẽrẽ jĩã Deus xe. Itabut'ũmayũ bit isũsũn kuka o'e imẽn i'e am.

² Te'e ma eyju bit e'em:

— Xipat cĩcã oceju — i.

Imẽn ğu juy epe'e! Eyğuycũğcũğ cuy epesop ixe ağokatkat ikẽrẽat mujurũğrũğ puye. Ixe ağokatkat ikẽrẽat kay iğuycũğ'ũm pima, epeğũm ğu juy Deus eju kawẽnwẽnap'a be je'awero am eyweju.

³ Wũy ma õn pit eywi. Inaka ğebum cĩcã ma õn eykay soat em.

— Ixe ağokatkat ikẽrẽ jĩã, Deus xe ikẽrẽat mujurũğrũğ puye — i õn e'em eywebe Jesus Cristo a'õbi.

Eyxe bima dak imẽn ma kuka oce eywebe. Imẽneju awerom ğu juy epesop ixe eju.

⁴ Eye'awero buje wuykukukat Jesus jeenuy eyxe. Soat em ma wuykukukat Jesus jekukum wuyweju wuya'õmucanucan. Eye'awero buje dak jeenuy eyxe. Õn tak eyxe bimaap co'i ma oğuy, soat em õn ğebum eykay buye.

⁵ Eye'awero buje juy epe'e ixe ağokatkat pe:

— Satanás acã juy ekukan — i.

Imẽn cuy epe'e ixe mubu'un am ikẽrẽat mujurũğap puxim. Je'ũ aco'i xeku. Ikẽrẽat mujurũğap o'jepere bima bit Deus ixe ağokatkat biõğbuk idaxijo. Ibiõğbuk idaxijo wuykukukat ajẽm puje, kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoan iap kabia be.

⁶ Te'e ma eyju e'em: — Warara'acat podi ma oceju xipat — i, cũğ ğu eyju jekukum puye. Pão'a muyuhuaptõm ikẽrẽat mujurũğrũğap puxim.

— Tõm'ĩcatõm pão'a muyuhum—yaboğat'a muyuhum — i wuyju e'em.

Imẽnpuxim pũğ ma wuy'inat ikẽrẽat kuğ pima, warara'acayũ dak ikẽrẽat mujurũğ ojuy ma e'em ixe buxim.

⁷ Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy epeyepere—soat eyju! Ikẽrẽat mujurũğ'ũm pima, ikẽrẽat kuğ ğu epesop. Pão'a buxim epesop—yamuyuhuhuaptõmtẽm'ũmat'a buxim. Kuyje Judeuyũ ovelha o'yaoka ip Egito eipi bewi cẽm pima. Ovelha oe'ũ uk'a beat e'ũap puxim. Imẽnpuxim Cristo oe'ũ wuye'ũ'ũap puxim. Páscoa epeta bima Judeuyũ ğebum wuydobuyũ'ũm'ũm e'ũap puxim ovelha'ũm oe'ũiap kay. Wuyju dak cuy aceğebu wuye'ũ'ũap puxim Cristo oe'ũiap kay.

⁸ Jesus oe'ũ wuye'ũ'ũap puxim. Imẽnpuye ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy acepere. Ikẽrẽat ağujurũğ ğu auy ğasũ bit. Cũğ ma juy aceku. Icẽmãn cuy acekawẽn. Imẽn jekukum pima, Jesus e'ũap kay juy aceğebu apẽn Judeuyũ ovelha e'ũap kay ğebum iap puxim.

⁹ Wara'atup kuy otupmubararak eywebeaptum cartadup. Ixedup pe juk oce eywebe:

— Aoyũ kaykayat purem ğu juy epeku, warara'acat itop kaykayat purem ğu dak, jewekpidaodao'ukat purem ğu dak, jenuy'ũnakẽkẽ'ukat purem ğu dak — i.

¹⁰ Itabut'ũmayũ warara'acat tayxi kaykay ip, warara'acat itop kaykay dak. Itabikuku jĩã dak ip warara'acat pubut kay. Kũyjobit ğu dak ip jeka kukat a'õ kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iyũ kay—wita'a muğẽğẽ kay. Itabut'ũmayũ xe eydop pin'ũm pima bit,

kuka epejẽm ipi daḡwi. “Ixe yũ xe epesop ḡu” i'ũmḡu juk oce eywebe, “Ixe yũ burem ḡu juy epeku” acã.

¹¹ Warara'acat pit jewexe itabut Jesus kay. Te'e ma wuyju e'em “Ocekitpit” i ixeyũ be. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk ip. Warara'acat itop eju dak jepopo'uk ip. Itabikuku dak ip warara'acat pubut kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iyũ kay—wita'a muḡẽḡẽ kay. Jebureyũ muymuy'uk tak ip. Ika'o'om tak ip jekukum. Ka'ũma am ma ip xipat.

– Jewexe itabucayũ burem ḡu juy epesop – i õn e'em eywebe.

Epeyekõn ḡu dak cuy ceweju ip—pũḡ em tak ka'ũma.

¹²⁻¹³ – Ikẽrẽat kuḡ eyju Deus xe – i'ũmḡu õn pit e'em itabut'ũmayũ be.

Deus pit imẽn je'e cebe ip. Õn pit, ka'ũma. Cũḡ ma eywebe bit “Ikẽrẽat kuḡ ãn Deus xe” i'e am eyxeat pe—Jesus kay itabucat pe—eyweju je'aweroro'ukat pe. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukat cuy epeḡujẽm eyxewi, i.

6

¹ Eyju ikitpitpiyũ Jesus Cristo kay eyetabut puye. Eyeweweju jewa'õmukorẽmrẽm pima, itabut'ũmat kay bit cuy epeju ḡu ibimãmãat ekawẽn coco'ukat kay ixex be ey mudin am. Eykitpit kay acã juy epeju—tabucat kay acã. Ixe kay juy epeju ixex be ey mudin am.

² Wuyju Deus ebekitkit. Ipi'ũm puje abuyũ ipi daḡayũ'in ikẽrẽ Deus xe iap aceḡuwẽn. Abuyũ ikẽrẽ ḡu cexe iap tak aceḡuwẽn. Eyetaybit ḡu du iboam? Iba'ore xe'e eywebe eykitpitpiyũ mudin am?

³ Abuyũ Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ'in ikẽrẽ Deus xe iap aceḡuwẽn. Abuyũ ixeyũ'in ikẽrẽ ḡu cexe iap tak aceḡuwẽn. Eyetaybit ḡu du iboam? Imẽnpuye eybu'um ḡu juy epesop eykitpitpiyũ mudin am.

⁴ Imẽnpuye eyju jewa'õxikxiḡ pima, itabut'ũmat kay ḡu juy epeju ixex be ey mudin am—ya'õbuyxi ḡu ip Jesus kay itabucayũ xe buye.

⁵ Eysũsũn cuy epesop itabut'ũmat kay eyju cucum pima. Ka'ũmḡu du eyparakpeat itaybicat? Kake ma! Iba'ore du eywebe jewemudin am? Iba'ore ḡu ma!

⁶ Inaka eyju eykitpit tujowatwan itabut'ũmat kay imuymuy am. Imẽḡap pit cũḡ ḡu!

⁷ Eykitpit tujowatwan itabut'ũmat kay imuymuy am pima, itabut'ũmat ekukuap co'i ma eyju dak jekukum. Deus ekawẽn taḡ'ũma. Epetujowat ḡu juy. ãḡ jeenuy ikẽrẽm eykuḡ. Ak'arit'ma juy eybubut tujupa'um puje dak.

⁸ Eyju ma warẽmtaḡ warara'acat kuḡ jeweik am. Warara'acat pubut tujupa'um'um tak eyju jeweik am. Warẽmtaḡ eykitpit kuḡ tak eyju jeweik am. Eykitpit pubut tujupa'um'um tak eyju jeweik am. Imẽnpuye cũḡ ḡu eyju jekukum.

⁹ Deus soat kukukan pima, cũḡ'ũma jekuku'ukayũ ḡu bit jeedop cexe. Gebum cuy epesop iboap kay. Jewemuḡuykukukum ḡu juy epesop iboap kay. Ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukayũ ḡu bit jeedop cexe Deus soat kukukan pima; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayũ ḡu dak; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayũ ḡu dak, jewexe deus'iat kayayũ ḡu dak; jewekpidaodao'ukayũ ḡu dak; jenuy'ũnakẽkẽ'ukayũ ḡu dak;

¹⁰ warara'acat pubut tujupa'um'um'ukayũ ḡu dak; warara'acat pubut kay itabikukuayũ ḡu dak; ika'o'on'ukayũ ḡu dak; jebureyũ muymuy'ukayũ ḡu dak; jeka kukat a'õ kay'ũmayũ ḡu dak. Ixe yũ ḡu bit jeedop Deus xe ixex soat kukukan pima.

¹¹ Pũḡpũḡ ey'in tak imẽn cuk adi epekuku kuy bima—eyetabut'ũm pima. Gasũ bit Deus ikẽrẽat o'ju'uk eywebewi. Ixe kuy juk eynaẽ jebekitkin soat em ja'õ daḡ eyeku am. Ixe e'em eywebe:

– Cũḡ ma eyju oxex – i.

Imẽn Deus e'em wuywebe, wuyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye. Imẽn ixex e'em wuywebe, Deus biõḡbuk omuy wuywebe buye dak.

¹² Ey'inat pit aco'i je'e owebe: — Ōn pit Cristo ebekit. Imēnpuye soat i'epi ġu owebe — i. Icēmān ixē e'em. Soat i'epi ġu wuywebe. Imēnpit soat ġu xipat wuywebe i'e am. “Soat i'epi ġu ocewebe” i'e but wuywebe. Inaka soat ġu ojoixik cepere ba'oreap puxim.

¹³ Warara'acat pit aco'i je'e owebe:

— Wuyxaxet wuydadade buye—wuydadade wuyxaxet puye dak — i.

Icēmān ixē e'em. Guyjom pit Deus xepxem ma ġu'ūm—wuyxat, wuydada dak. Deus cuk wuymuġē warara'acat tayxi eju wuyepo am ġu, warara'acat itop eju wuyepo am ġu dak; wuyekpidaodao am ġu dak; wuyenuy'ūnakēkē ām ġu dak. Deus cuk wuymuġē ja'ō kay am acā. Jewebe am kapik am tak cuk wuymuġē. Ya'ō kay'ūm pima, te'e ma kuka ajeku.

¹⁴ Deus pit wuykukukat o'ġutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim wuyju dak wuymutait wuyē'ūap tomukadi. Ja'ōbacaan ma wuymutait.

¹⁵ Jesus kay wuyetabun puje wuyjebit Cristo jebit'inat e'em. Imēnpuye ikērē jījā wuyewedaodao am yapoat eju. Ikērē jījā Deus xe wuyjebit Cristo jebit'inat puye. Imēnpuye yapoat eju epeyepo ġu juy—pūġ em tak ka'ūma.

¹⁶ Yapoat eju jewedaodao bima pūġat puxim wuyju e'em ceweju. Eyetaybit iboam. Imēn e'em Deus ekawēntup: Xepxepayū pūġat puxim e'em, i.

¹⁷ Wuykukukat eju mūġ'i jekukum pima bit, pūġat puxim wuyju dak e'em ceweju ibiōġbuk a'ōbi.

¹⁸ Tapupuyū, warara'acat tayxi eju juy epeyepo ġu. Tū'ū'ūyū, warara'acat itop eju juy epeyepo ġu. Wara'at mujurūġrūġ pima ikērēat kuka wuyjebit aġukērērēn ġu. Yapoat eju jepopom pima bit, kuka wuyjebit aġukērērēn.

¹⁹ Eyaġuyba'ūm ġu juy iboap kay. Wuyjebit Deus biōġbuk tūytūyap—Ibiōġbuk xipacat tūytūyap. Ixe biōġbuk omuy wuyjebit pe—Deus wuywebe o'ġuōmiat. Wuyju ġu jewekukat. Deus acā wuykukat.

²⁰ Deus ma juk ikērēat o'ju'uk eywebewi. Cristo e'ūap eywebe ikērēat muġēġēaptei o'teida. Imēnpuye idipat acā juy aġuġē ijodi. Idipat muġēġēm pima bit, “Ka'ūmġu Deus co'i idipat” i je'e itabut'ūmayū eyekukuap co buje.

7

¹ Kuyjuk eyemudupmubararaktup otupu cartadup. Ibodup pe juk epe'e owebe “Xipat tu ocewebe jewebumūn ām? Xipat ġu xe'e?” i. Iboam ōn jeymukūyjo ġasū. Aġokatkat ewebumūn'ūm pima, xipat ma jeku.

² Imēnpit adeayū ikērēat mujurūġrūġ cewebumūn'ūm pima. Cewebumūn'ūm pima warara'acat tayxi eju jepopom aġokatkat. Ayacat tak jepopom warara'acat itop eju. Imēnpuye juy epeyewebumūn. Xipat soat pe aġokatkat pe cewetayxida am. Xipat soat pe ayacat pe dak ceweitopta am.

³ Tapupuyū, etayxi eju juy ecepo, cepo pin pima. Aoyū, ektop eju juy ecepo, cepo pin pima. Eybu'um ġu juy epesop jepo am eytayxi eju eytop eju dak.

⁴ Aoyū, eybikuy bima acā ġu juy epeyepo eyitop eju, ixē ibikuy bima dak. Tapupyū, eybikuy bima acā ġu juy epeyepo eytayxi eju—ixē ibikuy bima dak.

⁵ Pūġ em ġu aco'i epe'e eyewewebe:

— ġasū bit acejewedaodao ġu dak — i. — Deus eju acā acejekawēn ġasū bit — i aco'i epe'e eyewewebe.

Ade kabia ġu bit epe'e:

— ġasū bit ocepo ġu eweju — i eytayxi be, eyitop pe dak.

Deus eju eyekawēnap kabia kap puje juy waram ġuto epeyepo eyitop eju, eytayxi eju dak. Ade kabia “Acepo ġu ġasū bit” i eyju e'em pima, Satanás “Warara'acat eju juy epeyepo” i je'e eywebe. Ade kabia jepopom'ūm pima, kuka Satanás a'ō kayan epeku.

⁶ — Imēn cuy epeku — i'ūmġu ōn pit e'em eywebe. — Oxe bit xipat kuka o'e imēn eyeku am — i acā ōn e'em.

⁷ Otayxixe ġu òn pit. Soat eytayxixe'ùm pima, xipat kuka o'e. Deus pũġpũġayũ buywatwan ixeyũ be ikêrêat kukap puxim itayxixe ġu ma'ġu ip. Warara'acat pe bit iba'ore cũġ ma jeku am itayxixe'ùm pima. Ikêrêat mujurũġrũġ ip itayxixe'ùm pima. Imênpuye Deus ibikuy ixeyũ ewebumũn âm ikêrêat kukap puxim.

⁸ – Epeyewebumũn ġu juy – i òn e'em tak o'jewebumũn ġu buk ip iayũ be. – Obuxim cuy epesop – i òn e'em cebe ip. – Waram ġu juy epeyewebumũn – i òn e'em itop'ùm e'ũ'ibiyũ be, itayxi e'ũ'ibiyũ be dak.

⁹ Soat em ġebum ayacat kay bima juy epeyewebumũn. Aoyũ kay eyetabikukuap xipat ġu. Jewebumũn âm acã kuka o'e xipat eywebe.

¹⁰⁻¹¹ Cewebumũn'ibiyũ oġukũyjo ġasũ bit. Wa'òbi ġu òn jeymukũyjo—wuykukukat a'òbi acã. Tapupuyũ, eytayxi juy epeyepere ġu. Aoyũ, eyitop cuy epeyepere ġu. Eyitop epere buje bit cuy waram epeyewetopta ġu. Eyepit put koap epesop ikuġ iat kay eyitop kay.

¹² Warara'acayũ oġukũyjo ġasũ bit. Itabut'umat eju cewebumũn'ibiyũ oġukũyjo ġasũ—itabucayũ oġukũyjo. Deus a'òbi ġu òn jeymukũyjo. Okpiwatpi ma òn e'em eywebe. Okitpitpiyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumũn itabut'umat eju. Eytayxi itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin cãcã bima bit cuy epeyepere ġu.

¹³ Wuyĩxĩyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumũn itabut'umat eju. Eyitop itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin pima bit cuy epeyepere ġu.

¹⁴ Ixeyũ epere'ùm pima, Deus xipacat je'ġũm eyitop pe, itabut ġu ma'ġu ip, itabucacat xe nuynuy'uk puye—jetayxi xe nuynuy'uk puye. Imênpuxim Deus xipacat je'ġũm eytayxi be, itabut ġu ma'ġu ip, itabucacat xe nuynuy'uk puye—jektop xe nuynuy'uk puye. Imên'ùm pima, itabut'umayũ ebekitkiyũ jo'i ma kuka o'e eyebekitkiyũ. Deus pit xipacat ùmũm eywebe, eyebekitkiyũ be dak itabucacat xe nuynuy'uk puye.

¹⁵ Deus cuk wuynaë kaba'ũma wuydop am wuyitop eju, wuytayxi eju dak. Imênpuye itabut'umat jetayxi epere pin pima, itabucacat epere pin pima, xipat kuka o'e jetayxi epere am.

– Operem ġu juy ece – i'ũmġu juy je'e itabucacat itabut'umat pe.

Āġ je'ju ip.

¹⁶ Imênpuye eyitop xe juy epesop, wuyĩxĩt! Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay. Imênpuye, eytayxi xe juy epesop, okitpitpiyũ. Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay.

¹⁷ Deus ja'òbacaap ùmũm wuywebe soat taġ wuyekapik am cebeam. Imênpuye ibikuyap taġ cuy epekuku. Deus pe eynaë buje eyekapikap kuġ cuk adi epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasũ dak. Imên soat ka watwat mukũyjojom òn—itabucayũ mukũyjojom.

¹⁸ Deus e'em taypu'aġobixeedakat'ibit pe:

– Webekin cuy ece – i.

“Ebekin oce ġasũ” i'e'em pima, waram pit suxeemõġ ġu juy. Imênpuxim Deus e'em taypu'aġobixeedakat'umat pe:

– Webekin cuy ece – i.

“Ebekin oce ġasũ” i'e'em pima, jedaypu'aġobidakacat ġu juy.

¹⁹ – Ecewedaypu'aġobixeedakat tu? – i'ũmġu Deus e'em wuywebe. – Ecewedaypu'aġobixeedakat ġu du? – i'ũmġu dak. – Wekawën taġ tu eyju jekukum? – i acã Deus e'em wuywebe.

²⁰ Deus pe eynaë buje eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasũ dak.

²¹ Pũġpũġ ey'in tei'ũma kapikpik'ukayũm cuk adi epesop Deus pe eynaë buje. Eyaġuybabi'ùm ġu bit cuy iboap kay. Kapikpiġ cuy epesop eyekariwa beam. Eyekariwa xewi eyjêm put pima bit, epejêm cuy teihem kapik am warara'acat peam.

²² Inaka tei'ũma kapikpik'ukayũ jekpiwatpin ġu jekukum—jekariwa ukpiwatpi acã. Wuykukukat pe ixeyũ naë buje bit, wuykukukat ukpiwatpi jeku ip. Teihem

kapikpik'ukat pit jekpiwatpi jekukum. Wuykukukat pe ixeyũ naẽ buje bit, jekpiwatpin ġu jeku ip—wuykukukat ukpiwatpi acã.

²³ Deus cuk teihem wuydaxijo. Imēnpuye ijodiat ukpiwatpin ġu juy epesop. Cristo ukpiwatpi acã epeku.

²⁴ Okitpitpiyũ, Deus pe eynaẽ buje, eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasũ dak. Deus tak eybuywatwan jeenuy.

²⁵ Kuyatup pe owebeaptup pe “Apēn xe'e kuka cwebumũn'ũmayũ oceġukuyjo?” i juk epe'e owebe. Wuykukukat pit cuk omukũyjo ġu iboam. Jeymukũyjo òn wuykukukat a'õbi ġu—waġuybin ma. Imēnpit wuykukukat Jesus itabotaidabotbot cĩcã osunuy okay. Imēnpuye ya'õ daġ òn jekukum. Imēnpuye eyetabun cuy epesop wekawēn kay.

²⁶ Wuykay itakomaayũ ipiat'ajojoan cĩcã wuywebe—itabut'ũmayũ. Imēnpuye:

— Xipat kuka wuywebe wuywebumũn'ũm ãm — i òn e'em.

²⁷ Eytayxixe bima bit cuy epeyepere ġu. Eytayxixe'ũm pima bit cuy epeyewetayxida ġu.

²⁸ Eyewebumũn puje bit, ikērēat epeġuġē ġu. Imēnpit eyewebumũn puje, ġebum cĩcã epesop eyxat puap kay, eytayxi esay buap kay dak. Òn pit obu'u eywebe eyeġebu am ijodiap kay.

²⁹⁻³¹ Okitpitpiyũ, ġaxĩn ma aco'i Cristo jajēm waram. Ijop eipi dao ma jeekop. Apēn ġasũ dopdom iap i'ũm. Imēnpuye itayxixeat cuy itayxixe'ũmat co'i jeku. Waat tak cuy icokcokat puxim jeku. Jewaywaywayat tak cuy iġuycũġat puxim jeku. Tarekrek pupu'ukat tak cuy o'jat ġu buk'iat puxim jeku. Tarekrek kukuk'ukat tak cuy ikukuk'ũmat puxim jeku.

³² Òn pit obu'u eywebe soat em ġebum am ijodiap kay—eybubut puap kay. Itayxixe'ũmat soat em ġebum Deus kay. Soat em Deus mucokcok pin.

— Apēn xe'e oce Deus mucokcok am? — i'e'em soat em jewebe ma.

³³ Itayxixeat pit soat em ġebum ijodiap puap kay tarekrek puap kay, jetayxi mucokcok pin puye. Soat em ixex e'em jewebe ma:

— Apēn xe'e oce otayxi mucokcok am? — i.

³⁴ Xepxep a'õ kay pin ma—Deus a'õ kay—jetayxi a'õ kay dak. Itoptep'ũmat pe soat em cekapik put wuykukukat peam. Ixe soat em jekukukat mucokcok pin. Soat em jekukukat kay ġebum. Itoptepat pit soat em ġebum jebubut puap kay. Jektop mucokcok pin soat em.

³⁵ Imēġap pit imuwēnuwēn òn eywebe eybuywat pin puye. Eyewebumũnap muba'oren pin ġu bit òn.

— Epeyewebumũn ġu juy iba'ore jĩjã ma'ġu eywebe — i'ũmġu òn e'em eywebe. — Cũġ ma epeku Deus xe — i acã òn e'em eywebe. — Ixe ekawēn taġ cuy epeku — i dak òn e'em eywebe. — Soat em ġebum cuy epesop wara'at kay ġu—wuykukukat kay acã — i dak òn e'em eywebe.

³⁶ ġasũ iwadipyũ oġukũyjo. “ġasũ bit puk wewebumũn pin ġu oce” i kuy juk o'e'e'iyũ oġukũyjo.

— Wewebumũn'ũm pima bit cedaġ ġu kuka owadip kuġ oce — i'e'em aġokatkat jewebe bima, juy jewebumũn ip.

Ceweju jewedaodao pin cĩcã bima dak, cuy jewebumũn ip. “Ocewebumũn cuy ġasũ bit” i'e buje dak cuy jewebumũn ip. Cewebumũn puje ikērēat o'ġuġē ġu ip.

³⁷ Imēnpit aġokatkat jekpiwatpin ma “ġasũ bit wewebumũn pin ġu oce” i'e buje, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm ãm. Ibu'u jewebumũn ãm pima dak, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm ãm. Jewedaodao pin cĩcã'ũm pima dak, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm ãm.

³⁸ Imēnejuxipacan e'em ip jewadip eju cewebumũn puje. Jewebumũn'ũm pima bit, ibodi ma xipacan e'em ip.

³⁹ Itop e'ũ'ibiyũ oğukũyjo ġasũ. Itop itait pima, ayacat jektop xe ma jeenuy. Cũğ ġu jektop epere am. Itop e'ũ buje bit, cũğ ma warara'acat eju jewebumũn ãm—jemukaypinput eju. Imēnpit cũğ ġu itabut'ũmat eju jewebumũn ãm—itabucat eju acã.

⁴⁰ Imēnpit itop e'ũ'ibit ibodi ma icokcok kuka o'e waram jewebumũn'ũm pima. Waram pit cewebumũnap ġu oxe ma ibodi ma kuka o'e icokcok. Deus biõğbuk omuy owebe. Imēnpuye eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay.

8

¹ Kuyatup pe juk epe'e owebe: “Xipat tu ocewebe deusbaro wap iēnmõğ'ibitēn o am? Ocesuēn'o ġu xe'e?” i. Iboam õn jeymukũyjo ġasũ.

— Icēmãn ocetaybit Deusan — i wuyju e'em. “Soat podi ma ocetaybit” i'e'em pima bit, xipat ġu kuka o'e. Warara'acat kuğ xipan pima bit, xipat kuka o'e soat peam.

² Soan ġu wuyetaybit—pũğpũğ ã. Imēnpuye wuyju te'e ma e'em:

— Ocetaybit cĩcã — i.

³ Wuyxe Deus ikukpin cĩcã bima bit, Deus itaybit wuyjum. Deus burem tak cuy ajop.

⁴ Deusbaroyũ wap iēnmõğ'ibitēn jeymukũyjo õn ġasũ. Deusbaro ka'ũmaap ma ibiõğbuk. Ade ġu Deus—pũğ ma. Wuyetaybit iboam.

⁵ Ade ipi watwat xe bit ade ma desuyũ. Tũybe ade deusyũ iãn e'em ip. Tũybe ade wuykukuk'ukayũ iãn e'em ip. Tũybe ipi dağ, kabi be dak omuy ip iãn e'em ip.

⁶ Wuyxe bit pũğ ma Deusat. Ixe Deus wuyebay. Soat ixē emumuğē. Ixe beam ma soat wuyju dopdom. Pũğ ma wuykukukat—Jesus Cristo acã. Ixe a'õbi Deus soat o'ğugē kuyje—Jesus Cristo a'õbi. Ixe a'õbi ma wuyju dak dopdom.

⁷ Soat ġu bit itabucayũ iboam itaybit. Ikabap cĩcã ip deusbaroyũ kuğ. Kuy ade kabia ma te'e ma itabut osodop ip ixeyũ kay—deusbaroyũ kay. Imēnpuye tũybe ijopēn deusbaroyũ xatēn iãn e'em ip. ġasũ dak imēn e'em ip. Itaybit ġu ip deusbaroyũ ka'ũma am ma ibiõğbuk ip iam. Tũybe iğo ēn o buje, ikērēat kuğ kuka oce Deus xe iãn e'em ip.

⁸ Wuyju bit cũğ ma Deus xe iēn o'oap tomuju ġu. Iwaru ġu Deus xe. Ibit wedep ma—iēn o'oap, iēn o'o'ũmap tak.

⁹ Xipat eyxe iğo ēn o buje, iēn o'ũm pima dak. Eykitpit xe bit, itabutcũcat xe, cũğ ġu iğo ēn o am. Eykitpit pe ikērēat epeğujurũğat ġu juy—itabutbũcat pe. Ixe xe cũğ'ũm pima, iğo ēn o am, epesuēn'o ġu juy.

¹⁰ Eyetaybit deusbaroyũ kake ġu iam. Imēnpuye:

— Cũğ ma wuywebe iğo ēn o am — i'e'em eyju.

Imēnpuye deusbaroyũ duk'a be eyju õmõm, ixē xatēn o am. Itabutbũcat eyjom iğo ēn o'om pima bit:

— Cũğ ma owebe dak iğo ēn o am — i aco'i je'e jewebe ma.

Imēnpit cũğ ġu buk ixē xe bit iğo ēn o am, tũybe deusbaroyũ kake iãn e'em puye.

¹¹ Ixe dak aco'i iēn o eyjom iēn o'om puye. Iēn o buje bit iğuycũğ cĩcã je'e itabutbũcat.

— Oje'ũ aco'i ikērēat oğujurũğ puye — i te'e ma je'e jewebe ma.

Cristo oe'ũ ixē e'ũap puxim. Ixe ekitpit. Imēnpit iğuycũğ ma jeku, ēn ma ikērēat eğujurũğat cebe buye.

¹² Cũğ ġu cexe i'o am pima:

— Ēn tak esuēn'o — i'ũmğuy juy epe'e cebe.

Imēn i'e buje, warēmtağ ma eykitpit kuğ tak eyju. Warēmtağ eykitpit kuğ pima, eyju dak ikērēat kuğ epesop Cristo xe.

¹³ Imēneju okitpit pe ikērēat oğujurũğat ġu. Okitpit xe iğo ēn o'oap cũğ ġu bima, õn tak kuka osuēn'o ġu—pũğ em tak ka'ũma. Osuēn'o ġu okitpit pe ikērēat mujurũğap puxim. Imēnpuxim eyju dak cuy eykitpitpiyũ be ikērēat epeğujurũğat ġu.

9

¹ Cũğ ma owebe wekupinap tağ weku am. Cristo emumuju òn. Wuykukukat Jesus cuk ojojojo. Kuy bima juk eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay òn ma juk ixekawên oğuwên eywebe buye.

² Warara'acayũ xe ma Cristo emumuju ġu òn. Eyxe bit cemumuju òn.

— Corinto ka watwat Cristo eju mũğ'i jekukum o'e ġasũ bit, Paulo cekawên o'ğuwên cebe ip puye. Imēnpuye ocetaybit Paulo Cristo emumuju iam — i'e'em adeayũ.

³ Wara'acat omuymuy bima, jewedayoyom òn.

— Òn tak Cristo emumuju ma — i òn e'em cebe ip.

⁴ Cũğ ma owebe oxat pu am, oxati bu am tak kawên idipat muwēnuwēnapteim.

⁵ Warara'acayũ Cristo emumujuyũ jetayxi eju jekukum—itabucat eju. Imēn cũğ ma Deus xe. Wuykukukat kitpitpiyũ dak jetayxi eju jekukum ip, Pedro dak. Cũğ ma kuka o'e owebe dak.

⁶ Warara'acayũ Cristo emumujuyũ wara'at pe ġu kapikpiğ ip—kawên idipat muwēnuwēn acã. Cũğ tu eyxe owebe wara'at pe kapik am, Barnabé be dak?

— Cũğ ġu — i òn pit e'em.

⁷ Sorarayũ teihem jenopağōğōm. Jenopağōğōaptei bubum ip. Wara'at pe ġu ip kapikpiğ jemukaypinput pu am. Kadaidip iwat tak teihem jekat pe kapikpiğ. Jekat peat'a o'om ip jekapikapteim. Wara'at pe ġu ip kapikpiğ jemukaypinput pu am. Ovelha kukuk'ukat tak teihem ovelha kuğ. Jeõhõ kũmti kõnkõn ip ikukapteim.

⁸ Ixeyũ buxim wuyju dak cũğ ma wuyekapikaptei bu am—Deus ekawên muwēnuwēnapteim. Moisés tak imēn cuk adi wuymutaybitbin osunuy.

⁹ Moisés ekawēntup imēn e'em:

Taixee'uk am kadaida mucakucan pima, juy biopakpi esubimukirik ġu, i. ãğ cuy jekõn kapikpiğ puye, i.

Iboaptup mubarararağ pima biopak kay acã du ġebum osunuy Deus?

¹⁰ Ka'ũma! Wuykay dak ġebum ma osunuy. Òn tak oxat'am cuy oyabu iap kay ġebum taidada'ukat, ku beat'a bubu'ukat tak.

¹¹ Kawên idipat muwēnuwēn eywebe juk adi oceku apēn ayacat ku beat taidadam iap puxim. Cũğ ma ġasũ ocewebe dak ocekapikaptei bu am eyxewi.

¹² Cedağ ma warara'acat pe dinheiro ojuyjuy am eyxewi, kawên idipat o'ğuwên ip eywebe buye. Ixeyũ bodi ma oceju bit cuy iojuy eyxewi.

Oceju bit cuk ocejoojuy ġu eyxewi. Teihem kawên idipat muwēnuwēn pima:

— Kawên idipat a'ļjo pin ġu òn pit, Paulo dinheiro kay jļjã imuwēnuwēnapteim puye — i kuka o'e itabut'ũmayũ.

Imēnpuye tei'ũma juk adi kawên idipat oceğuwēnuwēn. Wara'at pe ocesop kapikpik'uk ocemukaypinput pu am.

¹³ Deus eju kawēnwēnap'a be kapikpik'ukayũ jexat pupum tuk'a be õmõm'ukayũ xewi. Deus etabixe wũnca mupikpik'ukayũ ipik'ũmat pupum ip jexan. Kuy eyetaybit iboam.

¹⁴ Imēnpuxim:

— Kawên idipat muwēnuwēn'ukayũ dak cuy imuwēnuwēnaptei je'jat ip jemukaypinput pu am — i juk o'e wuykukukat.

¹⁵ Òn pit obu'u dinheiro bu am wa'ļjojo'ukayũ xewi kawên idipat muwēnuwēnapteim. Ijudup mubarararağ òn imuwēnuwēnaptei juy epeğũm owebe iaptum ġu bit. We'ũ ãm obu'uap podi ma obu'u imuwēnuwēnaptei bum. Ka'ũma ma juy je'e:

— Paulo kawên idipat muwēnuwēnaptei kay jļjã — i.

¹⁶ — Ĕn pit cuy kawên idipat eğuwēnuwēn — i juk o'e Deus owebe.

Imēnpuye “Wa'õbuyxi jļjãat òn kawên idipat muwēnuwēn puye” i'e ba'ore owebe. Òn kawên idipat muwēn'ũm pima bit kuka Deus ipiat o'supi'ajoat owebe.

17 Okpiwatpin ma kawën idipat muwënuwën pima, cūḡ ma kuka o'e owebe wekapikaptei bu am. Okpiwatpi ḡu bit òn imuwënuwën.

– Ēn pit cuy kawën idipat eḡuwënuwën – i juk o'e Deus owebe.

Deus ma juk o'ḡūm wekapikam iboap.

18 Apëḡām kuka wekapikaptei ojat? Dinheiro kay ḡu òn wekapikapteim.

– Dinheiro'in cuy epeḡūm owebe imuwënuwënapteim – i'ūmḡu dak òn pit e'em wa'ļojomayū be.

Ocokcok cīcā tei'ūma kawën idipat muwën ām. Ocokcok tak wekapikaptei jo'i ma.

19 Imëneju ijodiat ḡu bit omujujum kapik am. Wukpiwatpin ma òn kapikpiḡ. Imënpit wukpiwat pin ma dak òn soat peam kapikpiḡ kawën idipat muwënuwën adeayū mutabut am Jesus Cristo kay.

20 Imënpuye Moisés ekawën taḡ acā ḡu òn jekukum Jesus Cristo ekawën taḡ tak òn jekukum. Judeuyū parakpe kawën idipat muwënuwën pima bit, ixeyū buxim òn tak Moisés ekawën taḡ jekukum ixeyū mubu'unap puxim Jesus ekawën kay. Judeuyū parakpe òn imuwënuwën pima, ixeyū ekukuap puxim òn tak jekukum ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay.

21 Imënpuxim òn Judeu'ūmayū parakpe bima, ixeyū buxim òn tak Moisés ekawën taḡ ḡu jekukum ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay. Cristo ekawën taḡ òn jekukum. Imënpuye Deus ekawën kay dak kūyjobit òn.

22 Itabutbūcayū parakpe bima, ixeyū ekukuap puxim òn tak jekukum ixeyū buywat am biḡ ma itabut am Jesus kay. Soat em oxeacat ekukuap puxim òn tak jekukum ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay. Soan òn e'em warara'acat mutabut am cekay.

23 Imën ma òn jekukum kawën idipat muwën ām soat pe ijodiat pe. Òn kawën idipat muwënuwën pima, Deus xipacan e'em wa'ļojomayū beam, owebeam tak.

24 Adeayū jedaudauap taḡ daudaum cīcā. Pūḡ ma bit jabeatup pupum—koam yajēm'ibit acā—jeburewūn podi ma iwūncaat acā. Wuyedauap puxim wuyju dak jekukum Jesus Cristo ekawën taḡ jekukum pima. Cekawën taḡ cuy epeku ixe be “Cūḡ ma juk adi epekuku” i'e am eywebe. Ixe be eywebe imën i'e buje, jabeatup o'tupu'iat cokcokap podi ma eycokcok epesop.

25 Jedaudau'ukat soat kabia ma jewemuwūncacan iwūnca jedau am i'e am. Soat em jewemuwūncacan ip jabeatup pu pin cīcā buye. Iḡodup ade kabia ḡu tuptip e'em—pūḡ kabia ma. Dao ma dupkarawraw. Jesus Cristo ekawën taḡ jekukum pima bit, pūḡ kabia ḡu acesop Deus xe—soat kabia ma.

26 Cūḡ ma jedaudaum jedaudauapu'abi kay ma jedaudau'ukat. Cūḡ ma jedaudaum warëmtaḡ ma jedauap puxim. Ixe buxim òn tak cūḡ ma weku pin. Jesus Cristo ekawën taḡ weku pin warëmtaḡ ma wekuap puxim. Warara'acat mureure'ukat puxim tak òn. Warara'acat muy'at ojuy bima te'e ḡu ip jewemureurem ip—pipim ma. Imënpuxim owebe dak te'e ḡu Jesus Cristo ekawën taḡ wekuap.

27 – Jesus Cristo ekawën taḡ cuy epeku – i juk adi ocece warara'acat pe.

Imënpuye owebe ikërëat muḡë buje, kuka osūsūn oce soat xe, wekawën o'jojojo'iyū xe. Imënpuye òn ikërëat muḡë pin pima, waḡuydaḡ ḡu oce. Waḡuymubu'u'un cīcā òn ikërëat muḡëap puxim, Jesus owebe “Ekërë oxe” i'eap puxim.

10

1 Imënpuye ḡebum cuy epesop wuydobuyū'ūm'ūm kay, okitpitpiyū—Moisés ebek-itkiyū'ūm'ūm kay. Uk'a'ūmat taḡ jekukum pima kabikerereat soat pe ixeyū be e mubapukpuḡ oeku. Soat ixeyū iodi o'timudek tibogati. Tipakpukati i iḡodi butet osunuy.

2 Kabikerereat cocom pima, timudekdeḡ pima dak, soat ip kūyjobit osodop Moisés a'ō kay.

– Kūyjobin acesop a'ō kay – io'e ip Moisés pe.

Imēnpuxim:

– Kūyjobin acesop a'ō kay – i wuyju e'em Jesus pe wuymubatisasan pima.

³ Soat ip kabi bewiat o'om osodopdop jexan uk'a'ūmat pe. Maná o'om osodopdop ip.

⁴ Soat ip kabi bewiat kōnkōn osodopdop. Tikōnkōn osodopdop ip Cristo idibi o'timujēm puye. Cristo a'ōbi wita'a bewi Moisés o'timujēm ixeyū eim. Imēnpuye:

– Wita'a jekukum wuyweju – io'e ip Cristo muwēnuwēn, Cristo ixeyū eju oeku buye.

⁵ Deus mucokcoğ ġu ip osodop ade ixeyū'in. Imēnpuye Deus itakoma o'e cekay ip. Deus a'ōbi ip oe'ū'ū uk'a'ūmat tağ. O'jokotkot ip uk'a'ūmat pe.

⁶ Deus pit imēn ixeyū o'jukukuk wuymukūyjo am wuywebe ikērēat mujurūğap puxim. Ixeyū ma itabikuku osodop ikērēat kay. Wuyju bit cuy wuyetabikukum ġu ajop.

⁷ Oibu'un ip Deus kay. Deusbaroyū kay o'e ip—jemumuğē kay. O'jekōnkōn ip deusbaroyū wap peta muğēğēm “Ocetabut eykay” i'e am cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēntup:

O'jekōnkōn ip deusbaroyū wap, o'tikōnkōn tak ip, i. O'jeda'i'i'in tak ip cewap, i. Wuyju bit cuy wuyetabun ġu ajop jewexe deus'iyū kay.

⁸ Ixeyū ma o'jepopo warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak. Imēnpuye pūğ kabia be ade oap ip ixeyū'in, 23,000 ma oap ip pūğ kabia be. Wuyju bit cuy acepo ġu warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak—pūğ em tak ka'ūma.

⁹ Ixeyū ma jemamama'uk cīcā oekuku Deus pe. Deus o'jobuyxijo ip itabotaidabotbot paxi wuykay iam.

– Deus ipiat supi'ajoat ġu aco'i wuywebe ikērēat mujurūğrūğ ma'ğu wuyju – io'e ip te'e ma.

Ikērēat o'ğujurūğrūğ ip. Imēnpuye Deus puybu o'subumudot ixeyū kay tūypiatpu. Ade o'joa ixeyū'in. Ade oap ip puybu nuy pibun. Wuyju bit cuy wuykukukat ajobuyxijo ġu.

¹⁰ O'jemāmā ip Deus pe. Imēnpuye Deus jekawēn tojotjot'ukat o'ğudot adeayū aoka am ixeyū'in. Deus xewiat ixeyū o'yaoka. Oe'ū'ū ip. Wuyju bit cuy acemāmā ġu Deus pe.

¹¹ Soat iboam pit o'jebapuk wuydobuyū'ūm'ūm pe wuymukūyjo am. Apēn Deus ipiat o'supi'ajoat cebe ip kūyjobit'ūm pima iap ibararak opop Deus ekawēntup pe. Iboaptup co buje, ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim ġu juy ajeku. Gaxīn ma soat i'ūm. Imēnpuye ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim ġu juy ajeku.

¹² Imēnpuye:

– Ocejū bit ikērēat oceğujurūğ ġu ocebaca buye – i'ūmğū juy ace. – Ocebuywan cuy eğuy ocewebe ikērēat mujurūğap puxim – i acā juy ace Deus pe.

¹³ Warara'acat ikērēat muğēat ojuy du eywebe? Soat ijodiat pe ikērēat muğēat ojuy ip. Deus pit soat em ja'ō dağ e'em. Wuybaca'ūm pima, Deus wuybuywanwan. Wuybuy-watwan jeenuy wuywebe ikērēat mujurūğap puxim.

¹⁴ Imēneju, okitpitpiyū, deusbaroyū buxixim cuy epewatwat.

¹⁵ EyağuySAT kuy oxe. Wekawēn puyxijom cuy epe'e cedağ paxi Paulo e'em iam.

¹⁶ Gebum cuy epesop Jesus Cristo e'ūap kay wuyeğebuapti kōn puje. Cristo e'ūap kay wuyeğebuapti kōn puje: – Bay, ēn xipat cīcā – i juy ace.

Wuyju ġebum Cristo'ūm toy kay, apēn Cristo wuymuisusunap kay dak. Pão'a o buje, Cristo'ūm jebit kay wuyju ġebum, apēn Cristo wuymuisusun oe'ū wuywebeam puye iap kay dak.

¹⁷ Pūğ'a bewi ma wuyju ya'o'om Cristo e'ūap kay ġebum am, ade ma'ğu wuyju. Pūğat jebit puxim wuyju, pūğat kay wuyju ġebum puye.

¹⁸ Gebum cuy epesop Judeuyū kay. Ixeyū epaiyū Deus wap o'ğupik ip iat epoyat o'om. Ibiat o'om pima ġebum ip wuyju Deus ebekitkiyū iap kay.

¹⁹ Deusbaroyū bit kake ġu. Eyetaybit iboam. Ōn tak wetaybit iboam. Ka'ūmaap ma deusbaroyū bit.

— Ixeyũ wap oceju puybit ên mōğmōğ ixeyũ xatên — i'e'em te'e ma deusbaroyũ kayayũ bit.

²⁰ Deusbaroyũ wap iên mōğ puje Deus pe ġu ma ip iũmũm—ibiōğbuk kērēat pe acã, ibiōğbuk kērēayũ kukat ebekitkiyũ ip puye. Obu'u jĩã eywebe ibiōğbuk kērēayũ babim eyeku am.

²¹ Jesus e'ũap kay wuyeğebuapti kōn puje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ġebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap timōğ'ibiti kōn ãm ibiōğbuk kērēayũ kukat a'ōbi. Wuykukukat Jesus e'ũap kay wuyeğebuap'a o buje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ġebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap iēnmōğ'ibitên o am ibiōğbuk kērēayũ kukat a'ōbi.

²² Wuybu'u wuykukukat mutaek am. Cēm ġu du? Wuykukukat podi ma wuya'ōbaca i'e'em pima, kuka ibiōğbuk kērēayũ kukat kadiayũm ace'e. Ibiōğbuk kērēayũ kukat kadiayũ bima bit, kuka itaek o'e wuykukukat. Itaek pima, xipat ġu kuka o'e wuywebeam.

²³ — Cristo ebekitkit oceju. Imēnpuye soan oce'e but — i napa ma e'em pũğpũğayũ.

— Soat ġu bit xipat wuywebeam — i òn pit e'em.

— Soan oce'e but — i napa ma e'em ip.

— Te'e ma kuka pũğpũğ pit ajukuk — i òn pit e'em.

²⁴ Cũğ ġu wuywebe xipan jewewekuk am warara'acat kay ak'arit'i'ũm pima. Warara'acat tak cuy xipan ajukuk.

²⁵⁻²⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup: Deus ipi kukukat ipi dağacat kukukat tak, i.

Imēneju ka'ũma ma i'opiat eywebe. Soatên cuy epejat eyxatên teidada'ukat xewi.

— Ite ên tu deusbaroyũ wap i'enmōğ'ibit'en? — i'ũmğũ juy epe'e iên pum pima.

²⁷ Jeweju jekōn ãm Jesus kay itabut'ũmat pe eynomuwã buje, epeju juy eyju pin pima. Ajo o'ğũm ip iat ên cuy epesuên'o.

— Ite ên tu deusbaroyũ wap iēnmōğ'ibitên? — i'ũmğũ juy epe'e eynomuwãat pe.

²⁸⁻²⁹ Itabutbũcat pe “ite ên deusbaroyũ wap iēnmōğ'ibitên” i'e buje bit cuy epesuên'o ġu ixe muğuycũğap puxim. Xipat eywebe ma ite ên o am. Itabutbũcat xe bit xipat ġu ite ên o am. Ite ên o'ũm pima bit, xipat je'e ixe xe, exe dak. Ka'ũma ma i'guycũğ je'e. Soat eycokcok werep ma epe'e.

Warara'acat pit aco'i je'e:

— Apēnpuye dak ite ên osuên'o ġu warara'acat xe cũğ'ũm puye? Cũğ ma oxe bit iboap — i.

³⁰ — Iên om pima òn e'em Deus pe “Bay, ên xipat,” i — i aco'i je'e owebe. — Apēnpuye dak warara'acat kuka o'e owebe, “Cũğ ġu ewebe ite ên o am,” i? — i aco'i je'e owebe.

³¹ Cũğ ma juy epeku soat em warara'acat pe “Deus idip cĩcã, ya'ōbaca jĩã” i'e am. Cũğ ma juy epeku jekōnkōn pima, tikōnkōn pima dak, soan e'em pima dak.

³² Cũğ ma juy epeku Judeuyũ etabutpe, Judeu'ũmayũ etabutpe dak, Deus kay itabucayũ etabutpe dak. Cũğ ma juy epeku warara'acat mubu'unap puxim Jesus Cristo kay.

³³ Wekukuap puxim cuy epeku. Warara'acat mucokcok pinap kuğ òn jekukum soat em. Ajo xipat kuka o'e owebeam iap kay ġu òn ġebum—ajo xipat kuka o'e warara'acat peam iap kay acã. Imēn òn jekukum Deus pe warara'acat taxijoap ojuy.

11

¹ Cristo ekukuap puxim òn tak jekukum. Imēnpuye wekukuap puxim cuy epeku.

² Soat kabia eyju ġebum okay. Apēn cuk adi òn eymutaybitbinap tağ tak eyju jekukum—soat tağ.

— Xipat cĩcã eyju oxe — i òn e'em eywebe.

³ Imēnpit waram jeymukũyjo òn. Ağokatkat jetayxi kukat. Cristo soat ağokatkiyũ kukat. Deus Cristo kukat.

⁴ Imēneju aḡokatkat cuy jewajuy ḡu paḡōm jebureyū parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy buje bit ibuyxim ḡu kuka Cristo kuḡ o'e.

⁵ Ayacat pit cuy jewajuy jeenuy jebureyū parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy'ūm pima bit, ibuyxim ḡu kuka jektop kuḡ o'e. Ayacat yajuy'ūmat pit yakoekoeat puxim yasūsūn.

⁶ Imēnpuye ayacat jewajuy'ūm pima, epeyadaptakat cuy. Wuywebe ayacat isūsūn jakoean, jadaptakacan tak. Imēnpuye juy yajuyjuy jeedop ip paḡōm jesūsūnap puxim.

⁷ Imēntak aḡokatkat pit cuy jewajuyjuy ḡu, Deus jejo'ian o'ḡuḡē buye jedipap kuḡ o'ḡuḡē buye. Deus aḡokatkat o'ḡuḡē ja'ō daḡ ceku am. Ayacat pit o'ḡuḡē jektop a'ō daḡ ceku am.

⁸ Deus aḡokatkat muḡēm pima ayacat pewi ḡu o'ju'uk. Ayacat muḡēm pima bit, aḡokatkat pewi o'ju'uk.

⁹ Aḡokatkat o'ḡuḡē ayacat puye ḡu. Ayacat pit o'ḡuḡē aḡokatkat puye.

¹⁰ Imēneju itabucayū awerom, pima aoyū juy jaekabek kuḡ jeedop ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū wuyjojom puye. Jaekabek kuḡ cuy jeedop ip jektop a'ō kay kūyjobicap mubapuk am soat pe.

¹¹ Wuykukukat Jesus kay wuyetabut puje bit, wuyagepūḡ ḡu wuyju jekukum—ayacat, aḡokatkat tak. Jewemukūyjojom tak wuyju, jewebuywatwan tak.

¹² Aḡokatkat a'ōxa bewi Deus ayacat o'ju'uk. Ayacat uk pewi ḡasū bit aḡokatkat kapkam. Deus xewiat pit soat kake.

¹³ Cedaḡ tu eyxe ayacat pe jaekabek kuḡ'ūma kawēn ām Deus eju warara'acat parakpe? Cedaḡ ḡu!

¹⁴ Wuyukpiwatpin ma wuyetaybit xipat ḡu aḡokatkat pe yadaperean am iam. Aḡokatkat yadaperen pima bit, jewemubuyxi'ūm'ūm.

¹⁵ Ayacat pit idip cīcā wuyxe soat xe yadaperen pima. Yadaperenat yaekabekat co'i.

¹⁶ — Cedaḡ ḡu ayacat peam pit kawēn ām Deus eju yajuy'ūm pima — i ōn e'em. Imēn e'em soat itabucayū dak—soat kaka daḡayū. Imēn tak cuy oce'e soat pe oca'ōxik pinat pe.

¹⁷ — Cūḡ ma eyju je'awerorom — i'ūmḡu ōn pit e'em eywebe. Awerom pima eyju jewebuywatwan ḡu biḡ ma eyetabut am Jesus kay—jewemubu'u'un acā. Imēḡap xipat ḡu! Jeymukūyjo ōn cūḡ ma eye'awero am.

¹⁸ — Awerom pima jewa'ōxixiḡ ip Corinto ka watwat, Jesus kay itabucayū, pūḡ kadi ḡu ip puye — i'e'em owebe pūḡpūḡayū. Icēm xe'e ixeyū e'em?

¹⁹ — Wuyju pūḡpūḡ kadiayū bima, ibapuk e'em soat xe abuyū wuy'in cūḡ ma jekukum iap, abuyū cūḡ ḡu iap tak — i te'e ma eyju e'em. Xipat ḡu wuyju Deus xe pūḡpūḡ kadiayū bima.

²⁰ Eyju je'awerorom wuykukukat e'ūap kay jeḡebu am ḡu—jekōn ām acā.

²¹ Jekōn pima, soat eyju eyukpiwatpin ma jekōnkōn cīcā. Imēnpuye koap ajēm'ibit jekōnkōn cīcā jebureyū wiwim'ūma. Kanomūm yajēm'ibit pit jekōnkōn ḡu. Ire mabuk ip e'em wara'acat ibeḡbeḡ pima, wara'acat ika'o bima dak.

²² Apēntak oce eywebe imēn eyju je'awerorom pima?

— Cūḡ ma eyju je'awerorom — i du oce eywebe? Ka'ūma! — Cūḡ'ūma — i acā oce. Eyre bima, eyduk'a be ma juy epeyekōn. Deus eju kawēnwēnap'a be bit warēmtaḡ ḡu juy epeyekōn. Ibut'ūmat musūsūm ḡu juy epesop iḡo'a be. Cūḡ ḡu oxe eyju je'awerorom.

²³ — We'ūap kay eyeḡebu am cuy epeyekōn eyeweweju — i juk o'e wuykukukat Jesus owebe.

Apēn ixē o'e owebe iam cuk ōn eymutaybitbin. Jekay itakomaayū be je'ūm pimaap exima be pāo'a o'yabu.

²⁴ — Bay, ēn xipat cīcā — io'e Deus pe.

Pão'a o'yadakat. Gebuje:

— Korosa be obamupaya ip iap kay juy epegebu ibeat'a o buje — io'e jebekitkiyũ be. — Oje'ũ eywebeam — io'e cebe ip. — Pão'a juy epeya'o we'ũap kay eyegebu am — io'e.

²⁵ Imēnpuxim kopo dak o'jat jekōn epere buje ip.

— Deus kawēn iisuat ġuwēn ipi juayũ be oje'ũ buye, odoymukerereren puye — io'e wuykukukat. — Odoymukererenap kay juy epeyegebu uva'abidi kōn puje — io'e. — Tikōn puje, we'ũap kay juy epeyegebu — io'e.

Imēn wuykukukat o'e owebe kuy bima.

²⁶ Imēneju ibeat'a o'om wuyju. Ibeat'a o buje, wuykukukat oe'ũ wuywebeam iap muwēnuwēn wuyju soat pe, ibeati kōn puje dak. Imēn cuy epeyekōnkōn waram wuykukukat ajēmap wiwim pima.

²⁷ Imēneju Deus ipiat supi'ajoat wuywebe warēmtağ ma i'o buje. Warēmtağ ma wuykukukat e'ũap kay wuyegebuap'a o buje kuka ce'ũap ajomuymuy, warēmtağ ma ce'ũap kay wuyegebuapti kōn puje dak.

²⁸ Imēnpuye:

— Cedağ tu òn jekukum Deus xe? — i juy ace wuywebe ma pão'a o awap, uva'abidi kōn awap tak.

Cedağ ma jekukum pima acã kuka aya'o. Atikōn tak kuka. Warēmtağ jekukum pima bit, kuka aya'o ġu, atikōn ġu dak kuka.

²⁹ Apēğãm korosa be wuykukukat oe'ũ iam eyetaybit'ũm pima juy epeya'o ġu wuyegebuap'a. Epetikōn ġu dak cuy wuyegebuapti. Eyetaybit'ũma ya'o buje, eyukpiwat epe'e Deus xe. Imēnpuye ipiat supi'ajoat eywebe.

³⁰ Ade ey'in warēmtağ ma o'ya'o'o. Imēnpuye ip iwãtaxipipe o'e. Ibaça ġu ip o'e. Pũğpũğ oe'ũ'ũ kuy.

³¹ Ya'om pima:

— Ikērēat kuğ tu òn exe? — i juy ace Deus pe.

Ikērēat kuğ pima, iboap cuy ağuwēn ixē be i'uk am wuywebewi. I'uk puje:

— Ikērēat kuğ eyju oxē" i'ũmğū je'e wuywebe.

Ipiat tak supi'ajoat ġu wuywebe.

³² — Ikērēat kuğ eyju oxē — i'e'em Deus wuywebe ikērēat epereap ojuj.

Ipiatpi'ajojoan tak wuywebe wuymukũyjo am waram wuywebe ikērēat kukap puxim. Ixē imēn wuymukũyjom ipiat'ajojoap kay wuymujuap puxim kũyjobit'ũmayũ eju.

³³ Imēneju, okitpitpiyũ, eybureyũ ajēmap puk cuy epejowiwi. Wuykukukat e'ũap kay wuyegebuap'a o am awerom pima, soat ajēm puje juy epeya'o.

³⁴ Abu ire mabuk iat cuy jeduk'a be ma jekōn. Imēn'ũm pima Deus ipiat supi'ajoat eywebe awerom pima. Wara'an cuk adi epeyekawēn owebeaptup pe—kuyatup pe. Eykay oajēm puje bit iboam òn jeymukũyjo.

12

¹ Okitpitpiyũ, “Ajo ũmũm wuywebe Deus biōğbuk?” i juk epe'e owebe kuyatup pe eyemudupmubararaktup pe. Iboam òn jeymutaybin.

² Jesus kay eyetabut'ũm pima wara'at kaykaykay ma eyetabut epesop—jewexe deusyũ kay—adeayũ kay. Pũğ tak ixeyũ'in cede ba'ore ma deusparoyũ. Soat em eymuğuykukuku'uk ip osodop.

³ Gasũ bit “Deus a'ōbi oceju e'em” i'e'e'ukayũ jom eyju. Deus biōğbuk a'ōbi e'e'ukat e'em ġu:

— Jesus wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom — i.

Iba'ore cebe Jesus muymuy am. Deus biōğbuk kukat acã icēmãn e'em:

— Jesus acã ocekkukat — i.

Warara'acat pe bit iba'ore imên i'e am. Iboam eyetaybit pima eyetaybit tak abuyũ Deus a'õbi e'em iam, abuyũ napa ma e'em iam tak.

⁴ Ade ma Deus biõgbuk emumuũm omuy. Pũg pit iũmũm wuywebe—Deus biõgbuk acã.

⁵ Deus peam kapik put wuywebe wara'at taḡtaḡtaḡ ma'ḡu wuyju kapikpiḡ. Pũg peam pit wuyju kapikpiḡ—wuykukukat peam acã.

⁶ Soat wuyju wuyetaybit kapik am warẽmtaksuḡ taḡ ma Deus peam. Pũg pit wuymutaybitbin wuyekapik am—Deus acã. Ixe be wuymutaybin'ũm pima bit kuka wuyetaybit ḡu.

⁷ Deus ma ja'õbacaap ãmũm soat pe wuywebe wuymutaybit am obiõgbuk omuy eywebe iam. Soat wuykitpitpiyũ buywat am iũmũm wuywebe—warara'acat itabucat puywat am.

⁸ Imên Deus biõgbuk ja'õbacaap ãmũm pũḡpũḡayũ be kawên icẽmat muwên ãm. Deus ekawên warara'acat mutaybit am ja'õbacaap ãmũm warara'acat pe.

⁹ Jesus kay itabut cĩcãam ja'õbacaap ãmũm warara'acat pe. Iwãtaxipipiyũ mu'ada'ada am ja'õbacaap ãmũm warara'acat pe.

¹⁰ Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk am ja'õbacaap ãmũm warara'acat pe. Deus ekawên muwẽnuwên ãm ja'õbacaap ãmũm warara'acat pe. Warara'acat pe ja'õbacaap ãmũm ixeyũ be itaybit am abuyũ jekukum Deus biõgbuk a'õbi iam, abuyũ ja'õbi ma jekukum iam tak. Warara'acat pe ja'õbacaap ãmũm ixeyũ be ya'õba'arẽmat'a'õm kawênwên ãm. Warara'acat pe ja'õbacaap ãmũm ixeyũ be ya'õba'arẽmat'a'õm kawênwên'ukat ekawên muwên ãm wuya'õm ma.

¹¹ Ade ma ibiõgbuk xipacat emumuũm. Pũg ma bit ibiõgbuk xipacat iũmũmat. Jekpiwatpin ma ja'õbacaap ãmũm wuywebe.

¹² Pũg ma wuyjebit. Ade bit opop wuyjebit pe. Wuyjebit puxim Cristo kay itabucayũ dak ade. Pũḡat puxim pit wuyju.

¹³ Adeayũ itabut Jesus Cristo kay. Judeuyũ itabut cekay, Judeu'ũmayũ dak. Tei'ũm kapikpik'ukayũ itabut cekay, teihem kapikpik'ukayũ dak. Soat ip itabut cekay. Deus biõgbuk kuy juk wuymuwexat Cristo jebit puximayũm pũḡan. Deus a'õbacaap kuḡ wuyju ibiõgbuk nuynuy wuywebe buye.

¹⁴ Soat wuyjebit taḡat pit jekapikap kuḡ. Pũḡ ḡu opop wuyjebit pe—ade ma—wuyeta, wuyei, wuyba, wuybu. Pũḡ ma wuyjebit pit. Imẽnpuxim soat itabucayũ jekapikap kuḡ. Pũḡat a'õbi bit wuyju kapikpiḡ.

¹⁵ Wuyjebit taḡat pit jemãmãmãm ḡu Deus pe. “Wuyjuyũ jebit taḡat ḡu õn ibu ḡu buye” i'e but ma'ḡu wuyei be. Wuyjebit taḡ ma'ḡu nuynuy.

¹⁶ “Wuyjuyũ jebit taḡat ḡu õn, ita ḡu buye” i'e but ma'ḡu wuyḡuybu be. Wuyjebit taḡ ma'ḡu nuynuy. Jemãmãmãm ḡu Deus pe wuyjebit taḡat. Icokcok jekapikap kuḡ.

¹⁷ Wuyjebit wuyeta acã bima, kuka acekũyjo ḡu. Wuyjebit wuyḡuybu acã bima, kuka ajoyõn ḡu.

¹⁸ Imẽnpit Deus pũḡ ḡu o'jomuy wuyjebit pe. Ade ma o'jomuy. Wuybu o'subumuy. Wuyeta o'sutamuy. Wuyba o'subamuy. Wuydao o'taomuy. Jekpiwatpi ma o'jomuy soat.

¹⁹ Pũḡ ma o'jomuy bima bit, wuyjebitbet ḡu kuka adi ace.

²⁰ Imẽneju ade ma opop wuyjebit pe. Pũḡ ma wuyjebit pit. Wuyjebit taḡat pũḡ taḡ ma e'em, ade ma'ḡu cebe. Imẽnpuxim wuyju dak pũḡ taḡ cuy ajeku pũḡat kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Pũḡ taḡ cuy ajeku Deus biõgbuk omuy soat pe wuywebe buye.

²¹ Ajo omuy te'e ma wuyjebit pe? Ka'ũma ma. Soat jekapikap kuḡ wuyjebit taḡat. Jecoatcoan wuyju wuyetam. Cũḡcũḡ wuyju wuyeim. Kapikpiḡ wuyju wuybum. Jewebuywatwan soat wuyjebit taḡat. Imẽnpuxim wuyju dak cuy acejewebuywan, Jesus Cristo kay wuyetabut puye.

²² Imēn ma Deus wuyjebit o'gugē. Pūgpūg wuyjebit tağat ibaca ğu wuyxe. Imēnpit ixeyū dak ka'ūmġu bima bit, kuka adi aje'ū.

²³ Imēntak pūgpūg wuyjebit tağat idip ğu wuyxe. Imēnpit xipan wuyju ikuğ. Wuysūsūn pūgpūg wuyjebit tağat ajuy'ūmām. Imēnpit xipan wuyju ikuğ.

²⁴ Xipan'ūm'ūm ma wuyju idipat kuğ—wuyjebit tağat kuğ. Wuysūsūn wuyju e'em pūgpūg wuyjebit tağat kuğ. Deus pit isūsūn ğu wuykuğ. Soat ma o'gugē wuyjebit tağan. Imēnpuye juy soat ajukuk xipan wuyjebit tağat wuysūsūn ma'ġu ikuğ.

²⁵ Wara'at tağtağtağ ğu wuyjebit e'em—pūg tağ ma. Soat wuyjebit tağat pūg tağ ma e'em. Imēnpuxim wuyju dak wara'at tağtağtağ ğu juy ajeku—pūg tağ ma.

²⁶ Pūg pe ma'ġu ipiat pima, soat wuyjebit tağat itaybit jopku ipi iam. Pūg ma wuyjebit tağat xipat pima dak, soat wuyjebit tağat itaybit jopku xipat iam. Cristo kay itabucayū wuyjebit puxim. Wuybure ipiat'ajojom pima, soat kuka wuyġuycūg ace cekay. Warara'acat wuybure awēgmudim pima dak, soat kuka wuycokcok ace cekay, wuybure kay.

²⁷ Imēneju Deus ade ma o'jomuy wuyjebit pe. Jekpiwatpi ma o'jomuy. Imēntak wuyju Jesus Cristo jebit puxim. Soat wuyju ijebit tağat puxim.

²⁸ Imēnpuye Deus soat jekpot kay itabucayū o'jomuy jekitpitpiyū buywat am. Koap pima:

– Wemumujuyūm epesop – i juk adi o'e pūgpūgayū be.

Gebuje:

– Soat kaka dağ cuy epeju wekawēn muwēnuwēn ām – i juk adi o'e warara'acayū be.

Gebuje:

– Jesus kay itabucayū juy epeğutaybitbin – i juk adi o'e warara'acayū be.

– Eywebe i'e ba'oreat cuy epeğubapukpukpuk wa'ōbi – i'e'em warara'acayū be. – Iwātaxipipiyū juy epeğ'ada'ada – i'e'em warara'acayū be. – Eykitpitpiyū buywatwan cuy epesop Jesus kay ibu'uap puxim – i'e'em warara'acayū be. – Eybureyū kukukayūm cuy epesop – i'e'em warara'acayū be. – Ya'ōba'arēmat'a'ōm cuy epeyekawēnwēn – i'e'em warara'acayū be.

²⁹ Soat ğu ip Deus emumujuyū—pūgpūg ā. Soat ğu ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū—pūgpūg ā. Soat ğu ip itabucat mutaybitbin'ukayū—pūgpūg ā. Soat pe ğu Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am—pūgpūg pe acā.

³⁰ Soat pe ğu ja'ōbacaap o'ġūm iwātaxipipiyū mu'ada am—pūgpūg pe ma. Soat pe ğu ja'ōbacaap o'ġūm ya'oba'arēmat'a'ōm kawēn ām—pūgpūg pe ma. Soat pe ğu ja'ōbacaap o'ġūm ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnuwēn'ukat ekawēn muwēn ām wuya'ōm—pūgpūg pe ma.

³¹ Eyju bit eyetabikukum cuy epesop Deus emumuūm kay—xipat cīcāat kay.

Ajo soat podi ma xipat iam pit ōn jeymutaybin.

13

¹ Wuyetaybit kuka ajop kawēn ām warara'acat'a'ōm, Deus ekawēn tojotjot'ukat a'ōm tak. Wuyxe warara'acat ikukpin'ūm pima bit, te'e ma kuka wuyetaybit ajop warara'acat a'ōm, Deus ekawēn tojotjot'ukat a'ōm tak. Wuyxe ikukpin'ūm pima, wuya'ōkarey acā kuka ace Deus xe—tamaraka'a muydedeap puxim.

² Ixe a'ōbi Deus ekawēn kuka aġuwēn. Wuyetaybit kuka ajop ajom soat ijodiat itaybit iam. Wuyetaybit kuka ajop ajo iba'arēm warara'acat xe iam tak. Co'a yamuwede but kuka o'e wuywebe wuyetabut cīcā buye. Imēnpit wuyxe warara'acat ikukpin'ūm pima, ka'ūma ma kuka ace Deus xe.

³ Soat kuka ace itabut'ūmayū be wuymupikan wuyetabucap mubapuk am soat pe. Imēnpit wuyxe warara'acat ikukpin'ūm pima, te'e ma kuka acemupikat, te'e ma dak kuka aġūm wuybubut ikuğ'ūmayū be.

⁴ Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, wuyukpicegēm ġu kuka ajop cekay ip; xipacat tak kuka aġmġm cebe ip; wuyetabutkarey ġu dak kuka ajop cekay ip; yoboġan pin ġu dak kuka ajop; — Warara'acat podi ma oca'ōbuyxi — i'ūmġu dak kuka ace;

⁵⁻⁶ warēmtaġ ġu dak kuka ajeku—cedaġ ma; jewekay acā ġu dak kuka ajop ġebum—warara'acat kay dak; dao ġu dak kuka wuyetakomām ajop; warēmtaġ ġu dak kuka warara'acat ajukuk—cedaġ ma; ġebum ġu dak kuka ajop apēn warara'acat cuk adi ikērēm wuykukiap kay; wuyġuycūġcūġ tak kuka ajop ikērēat mujurūġrūġ ip iap kay; wuycokoġ tak kuka ajop cūġ ma jekukum ip iap kay.

⁷ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuybu'um ġu dak kuka ajop warara'acat kay; — Soat ma i'e but Deus xe — i dak kuka acece soat em; warara'acat idipan e'eap wiwim tak kuka ajop; wuyukpicegēm ġu dak kuka warara'acat ajukuk.

⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin ijodi bima, soat em ma dak ikukpin jeedop ip wuyxe. Wuyxe ikukpin ip iap i'ūm'ēm ġu. Darem ma bit ip kawēnwēn Deus a'ōbi kawēnwēn'ukayū. Ijodi bima acā. Darem ma dak ip kawēnwēn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukayū. Ijodi bima acā. Itaybitbūcayū dak omuy ijodi bima acā.

⁹ Soan ġu wuyetaybit ġasū—yopīt ma. Soat ġu dak wuyju imuwēnuwēn Deus biōġbuk a'ōbi—yopīt ma.

¹⁰ Deus xe bima bit, ka'ūmġu je'e itaybitbūcayū. Soan ma wuyetaybit acesop. Yopīt ma imuwēnuwēn'ukayū dak ka'ūmġu je'e. Soat ma aceġuwēnuwēn.

¹¹ Bekin pima bekitkit ekawēnap puxim cuk adi oġuy; bekitkit aġuy buxim tak; bekitkit ekukuap puxim tak. Aġokatkan ġasū bit oce. Bekitkit puxim wekukuap pit cuk ocepere.

¹² ġasū wuyetaybitbūt ma Deus e'eam. Waroa itabidiġ peat cocoap puxim wuyetaybitbūt ā ixem. Ixe xe bima bit, jewejjom ace'e. ġasū wuyetaybitbūt ma ixem. Ixe bit itaybit cīcā wuyjum. ġuyjom pit wuyetaybit ace'e ixem apēn ixem itaybit wuyjum iap co'i.

¹³ Wuyetabut Deus kay. Ixe xe wuydopap wiwim tak wuyju. Warara'acat tak ikukpin cīcā wuyxe. Deus xe xipat cīcā wuyetabut pima, ixem xe wuydopap wiwim pima dak. Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, ibodi ma xipat cexe.

14

¹ Xipan warara'acat kukam cuy epejokuda. Soan cuy epe'e Deus biōġbuk emumuūm pu am. Cekawēn muwēnap pit warara'acat podi ma xipat. Imēnpuye:

— A'ōbacaap cuy eġm owebe ekawēn muwēn ām — i juy epe'e cebe—Deus pe.

² Ya'ōba'arēmat a'ōm kawēnuwēn'ukat ma wuywebe ġu kawēnwēn—Deus pe acā, cekawēn pa'arēm wuyxe buye. Ibiōġbuk xipacat a'ōbi ixem ya'ōba'arēmat a'ōm kawēnwēn. Icēmān ixem e'em. Warara'acat xe bit cekawēn pa'arēm.

³ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit kawēnwēn soat peam wuywebeam. Ixe wuybuywatwan biġ ma wuyetabut am. Wuypararaap mu'ūmu'ūm tak ixem. Wuyġuycūġap mukapkam tak ixem.

⁴ Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat ma jewebuywatwan acā biġ ma jetabut am Jesus kay. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit soat itabycayū buywatwan biġ ma itabut am ip.

⁵ Ocokcoksū ma kuka oce Deus pe ja'ōbacaap ūm puje eywebe ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēn ām. Ocokcok cīcā ma bit kuka oce ixem be ja'ōbacaap ūm puje eywebe Deus ekawēn muwēn ām. Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat xipan kapikpiġ Deus peam. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit ixem bodi ma xipan kapikpiġ cebeam. Te'e ma kuka o'jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm wara'acat ceweju'ūm pima wuya'ōm cekawēn muwēn ām ce'awero'ibiyū be. Te'e ma kuka o'jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm Jesus kay itabucat buywatwan'ūm puye.

⁶ Okitpitpiyū, eykay juy oajēm. Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn pima bit, eybuywan ġu kuka ōn, wekawēn pa'arēm eyxe buye. Apēn Deus cuk adi o'ġuwēnuwēn owebe iap

muwēn puje bit, kuka òn eybuywan, apēn cuk adi ixē omutaybitbiniap muwēn puje dak. Deus biōḡbuk a'ōbi imuwēn puje dak, kuka òn eybuywan, Deus ekawēn muwēn puje dak.

⁷ Wuya'ō'ē. Yamuydedeap tak ya'ō'ē ma. Tarekrek'uk'uk tak ya'ō'ē ma—flauta'uk tak ya'ō'ē ma, harpa'uk tak. Itaybit'ūmat cedaḡ'ūm yamuydedem pima bit, ajom i'eyū imuydedem i kuka o'e ip, warēmtaḡ ma yamuydedem puye.

⁸ Kededeḡ'uk kukat warēmtaḡ ma yukmuydedem pima bit, kuka o'jemuxipan ḡu ip sorarayū jeju am nopagōḡō ām.

⁹ Imēnpuxim ēn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn pima, ekawēn cocoayū dak itaybit ḡu kuka o'e ip ekawēn, ya'ḡojom ma'ḡu ip. Kawēnwēn'ūma ēn ceweju ip iat puxim kuka o'e ip.

¹⁰ Pūḡ'ā'ō ḡu wuyju. Warēmtaksuḡ ma wuya'ō. Wuya'ōwarururu. Ibeat'a'ōm kawēnwēn'ukat xe bit ya'ōbapuk.

¹¹ Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat pit wūyatka bewiat puxim oxe; òn tak cexe wūyatka bewiat puxim ma.

¹² Deus biōḡbuk emumuūm kay jījā eyju kuy. Imēnpuye soat podi ma xipat cīcāt cuy epejoojuy cexewi. Ya'ōbacaap cuy epejoojuy warara'acat puywat am—Jesus kay itabucayū buywat am.

¹³ Imēnpuye ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnuwēn'ukat cuy jekawēn Deus eju.

— A'ōbacaap cuy eḡūm owebe apēn cuk adi oceceiap muwēn ām wa'ḡojo'ukat a'ōm tak — i juy je'e ip Deus pe.

¹⁴ Òn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn Deus eju bima, waḡuybi ḡu òn kawēnwēn. Obiōḡbuk pe acā òn kawēnwēn.

¹⁵ Imēnpuye apēn paxi oce? Obiōḡbuk pe juy ocekawēn Deus eju, waḡuybi dak. Obiōḡbuk pe juy ocebibododon tak, waḡuybi dak.

¹⁶ “Bay, ēn xipat cīcā” i'e'em eyju eybiōḡbuk pe acā bima, “Xipat cīcā ma” i'e ba'ore kuka o'e eyweju je'aweroromayū be, eyekawēn cekawēn'pa'arēm cexe ip puye.

— Apēn xe'e ite e'em? — i acā kuka o'e ip.

¹⁷ Eya'ōdip cīcā ma aco'i eybiōḡbuk pe eyju kawēnwēn Deus eju. Imēnpit eyweju je'aweroromayū buywatwan ḡu eyju.

¹⁸ Eyekawēnap podi ma òn pit kawēnwēn ya'ōba'arēmat'a'ōm. Imēnpuye:

— Ēn xipat cīcā oxe — i òn e'em Deus pe.

¹⁹ Warara'acat eju awerom pima bit cuy ya'ōba'arēmat'a'ōm ḡu ocekawēn. Soat ip wa'ḡojom iat'a'ōm acā ocekawēn ixeyū mutaybit am. 10.000 palavra ya'ōba'arēmat'a'ōm wekawēn puje, ka'ūma ma kuka itaybit o'e ip. 5 palavra ixeyū a'ōm wekawēn puje bit, kuka itaybit o'e ip. Imēn kuka ip osubuywan.

²⁰ Okitpitpiyū, yopīt ma juy eyetaybin ikērēat muḡē ām bekitkit puxim. Bekitkit aḡuy buxim ḡu bit cuy epeyewaḡuyḡuy—yaypanayū aḡuy buxim acā.

²¹ Imēn e'em Deus wuyawēwēap ekawētup pe:

“Ocekawēn puk ijodiat eju,” i'e'em wuykukukat, i. “Ya'ōba'arēmat'a'ōm puk ocekawēn ceweju ip—wūyatka watwat a'ōm,” i. “Imēnpit wa'ḡo pin ḡu juy je'e ip,” i.

Imēn e'em iḡodup.

²² Imēn wuyju ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn Deus soat podi ma ya'ōbaca i'e am itabucayū be ḡu—itabut'ūmayū be acā. Deus ekawēn muwēnuwēn pit wuyju Deus soat podi ma ya'ōbaca i'e am itabut'ūmayū be ḡu—itabucayū be acā.

²³ Jesus kay itabucayū e'awero buje, soat eyju aco'i ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn. Gebuje itabut'ūmat aco'i jajēm eykay—o'ya'ḡojo ḡu bukiat tak.

— Teyūku yadaodaoayū — i aco'i je'e ip eyekawēn cekawēn pa'arēm cexe ip puye.

²⁴ Deus ekawēn muwēnuwēn pima bit, itaybit je'e ip ikērēat kuḡ oceju iam—eyekawēn co buje. Ya'ōba'arēmat'ā'ō o'ya'ḡojo ḡu'ibit tak itaybit je'e iboam.

— Deus omuju juy ipiat'ajojoap kay ikērēat kuḡ òn cexe buye — i je'e eyekawēn co buje.

25 — Ikērēat kay òn ġebum soat em — i dak je'e ixex soat pe eywebe—awerom'ayū be.

Jēġ'aecōġcōġ Deus wap:

— Bay, ēn xipat cīcā — i dak je'e Deus pe. — Icēmān Deus omuy eyxe — i dak je'e eywebe.

26 Imēneju, okitpitpiyū, jeymukūyjo òn cedaġ ma eye'awero am. Epeye'awero juy eywebuywat am biġ ma eyetabut am. Eye'awero buje, pūġ'in cuy ey'in jebibododon Deus kay; wara'at cuy jebureyū ma ġutaybin; wara'at cuy apēn Deus o'e cebe iap ġuwēn; wara'at cuy jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm; wara'at cuy wuya'ōm ma ġuwēn apēn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat o'e iap. Soan cuy epe'e eywebuywat am biġ ma eyetabut am Jesus kay.

27 Pūġ ġu ey'in kawēnwēn ya'ōba'arēmat'a'ōm. Adedem ġu bit cuy jekawēn pūġ e'awero buje—xepxep ā. Ebpūġ tak xipat ma. Xepxem ġu dak cuy jekawēn ip. Pūġ ma koap jede. Ixe emūġ puje wara'at jede kanomūm. Wara'at tak cuy wuya'ōm ma apēn ite o'e iap ġuwēn.

28 Ka'ūma ma aco'i itaybit apēn ite o'e iap muwēn ām wuya'ōm. Itaybit'ūm pima, mūġ ma juy ip jeedop. Ya'ōberen ġu juy jede ip—jewebe acā—Deus pe dak.

29 Xepxep ā juy apēn Deus o'ġuwēn cebe ip iap ġuwēn pūġ e'awero buje. Ebpūġ tak xipat ma. Ixeyū ekawēn cocom cīcā juy jeedop ip warara'acat.

— Cedaġ xe'e ixeyū e'em? — i juy je'e ip jewewebe.

30 Wara'acat pe Deus jekawēn mubapuk puje bit, kawēnwēnat cuy jemūġ wara'acat ekawēn ām.

31 Deus jekawēn ġubapuk pūġ pe ġu—soat pe ma. Soat ip i'e but ajo Deus o'e cebe iap. Pūġ ma juy ġuwēn. Ixe emūġ puje juy wara'at ġuwēn. Imēn bodinmaku ġuwēn ip. Imēn eēm pima, soat cuy eyetaybin. Soat tak eycokcok epesop. Jewebuywatwan tak cuy epesop.

32 Jekpiwatpin ma jede Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat. Jekpiwatpin ma dak jemūġ.

33 Deus icokcok ġu warēmtaġ wuye'aweroap kay bit. Cedaġ ma wuye'awero buje bit, icokcok e'em.

34 Itabucayū e'awero buje juy mūġ ma jeedop ip aoyū. Imēn je'awerorom soat ka daġ itabucayū. Abu ayacat o'ġuydeat ce'awero buje ip? Ka'ūma ma. Aġokatkayū kukukan ġu juy jeedop ip aoyū. Judeuyū awēwēap ekawēn tak imēn wuymutaybitbin.

35 Wuysūsūn kuka ace ayacat ekawēn puje aweromayū be. “Apēn ite o'e?” i'e pin pima, jektop eju ma juy jekawēn jeduk'a be ma—awerom pima bit ka'ūma.

36 Eyxewi ġu Deus ekawēn o'jebapuk—cexewi ma—Deus xewi. Eywebe ā ġu Deus jekawēn o'ġuwēn—soat pe ma. Imēneju:

— Ocejū acā cedaġ ma je'awerorom Deus eju kawēnwēnap'a be — i'ūmġu juy epe'e.

37 Pūġpūġ ey'in Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Warara'acat ey'in Deus biōġbuk emumuūm kuġayū—ya'ōbacaap kuġayū.

— Wuykukukat a'ōbi Paulo ijudup mubarararaġ wuymukūyjoaptum — i juy je'e ixeyū ma.

38 Pūġat pit wemudupmubararaktup peat ekawēn kay'ūm pima, ixex e'eap kay ġu juy epesop.

39 Imēneju, okitpitpiyū: — A'ōbacaap cuy eġūm owebe ekawēn muwēn ām — i juy epe'e Deus pe. — Ya'ōba'arēmat'a'ōm ġu juy ecekawēn — i'ūmġu bit cuy epe'e wara'acat pe.

40 Awerom pima bit, warēmtaġsuġ ġu juy epesop. Cedaġ ma juy epeye'awero.

15

1 Okitpitpiyū, ġebum cuy epesop kawēn idipat kay. Kuy bima juk adi iboap ekawēn oġuwēnuwēn eywebe. Iboap ekawēn kay eyetabut epesop. Iboap ekawēn taġ eyju jekukum ġasū dak.

2 Iboap ekawēn cekawēntip. Iboap ekawēn cuk adi oġuwēnuwēn eywebe. Deus eydaxijom iboap ekawēn kay eyetabut puye. Eybu'u'ūm pima, jeydaxijo. Eybu'u bima bit, te'e ma juk eyetabut epesop.

³ Apên cuk adi oya'ĩjoioiap cuk oġuwên eywebe. Iboap ekawên podi ma xipat. Cristo oe'ũ ikêrêat uk am wuywebe. Oe'ũ apên ibararak opop Deus ekawêntup pe iap taġ.

⁴ Ixe'ũm o'jomõġ ip witabikũy be. Xepxep xet kap puje dak, Deus ixex o'ġuyyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Waram ġuto o'jetait apên ibararak opop Deus ekawêntup pe iap taġ.

⁵ Pedro kay o'jebapuk je'ũap tomukadi. Gasũ 12 beayũ kay o'jebapuk—jemumujuyũ kay.

⁶ Gasũ jewēju juk adi oekuku'iyũ kay o'jebapuk adeayũ kay—500 beayũ kay. Ade ma buk ixeyũ'in pit itabêġ ma. Warara'acat kuy oe'ũ'ũ ixeyũ'in.

⁷ Tiago kay o'jebapuk ġuyjom. Soat jemumujuyũ kay o'jebapuk ġuyjom.

⁸ Ixeyũ kay jebapukap tomukadi okay o'jebapuk. It kapat wa'ũmat puxim õn, kanomũm okay o'jebapuk puye.

⁹ Imênpuye obodi ma ip ya'õbuyxi warara'acayũ Jesus emumujuyũ. Kuy bima Jesus kay itabucayũ be ipiatpi'ajojoan cuk adi ojekukuku. Imênpuye osũsũn “Jesus emumuju õn” i'e am.

¹⁰ Deus pit soat podi ma xipan okuġ, xipat ġu ma'ġu õn. Imênpuye juk omuy Jesus emumujum. Te'e ġu juk omuy. Warara'acat ekapikap podi ma juk adi ocekapikpik Jesus emumujuyũ ekapikap podi ma. Wa'õbacaam ġu bit cuk adi ocekapikpik—Deus a'õbacaam acã. Ixe wa'õmucanucan'uk osunuy soat em.

¹¹ Kawên idipat acã oġuwên eywebe. Warara'acayũ dak ibeat acã o'ġuwên eywebe—Jesus emumujuyũ. Abu imuwênuwên iat pit yoboġ ġu. Cekawên pit yoboġ. Iboap ekawên kay juk eyetabut epesop.

¹² — Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ce'ũap tomukadi — i wuyju e'em. Imênpuye:

— Deus waram pit ce'ũ'ũ'ibiyũ ġutait ġu — i'e'em te'e ma pũġpũġ ey'in.

¹³ Ixeyũ e'eap icêm pima bit: — Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ġu — i dak e'em ip. 1

¹⁴ Deus pe waram ġuto Cristo mutait'ũm pima bit, te'e ma kuka kawên idipat wara'acat pe—te'e ma dak kuka adi eyetabut iboap ekawên kay.

¹⁵ — Deus waram Cristo o'ġutait — i wuyju e'em.

Ixeyũ e'eap icêm pima bit, napa ma wuyju e'em:

— Deus Cristo o'ġutait — i.

Deus waram ġuto ce'ũ'ũayũ mutaicin ġu iap ekawên icêm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu.

¹⁶ Waram ġuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu.

¹⁷ Ixe be waram ġuto Cristo mutait'ũm pima, te'e ma juk eyetabut cekay. Ikêrêat kuġ mabuk eyju. Ixe be imutait'ũm pima, ipiat'ajojoap kay epeju eye'ũ buje.

¹⁸ Ixe be imutait'ũm pima, Cristo kay itabucayũ'ũm'ũm wũy ma opop ip Deus wi. Ipiat'ajojoap pe ma ip opop.

¹⁹ Ijodi bima acã du Cristo xipan wuykuġ? Wuye'ũ buje bit wuykay ġu xe'e? Imên pima, warara'acat podi ma kuka wuyġuycũġ ace.

²⁰ Imênpit ixeyũ e'eap icêm ġu. Deus waram ġuto Cristo o'ġutait. O'ġutait waram ġuto soat webekitkiyũ'ũm'ũm oġutait iam wuymutaybit am.

²¹ Soat je'ũ'ũm ace'e pũġ ma aġokatkat ikêrêat o'ġuġê buye. Imênpuxim soat acejetait waram wara'at pit idipat o'ġuġê buye.

²² Soat je'ũ'ũm ace'e wuyju Adão naxeġebitbit puye. Imênpuxim waram acejetait Cristo eju mũġ'i wuyju buye.

²³ Cristo koap o'jetait waram. Guyjom pit Cristo a'õkayayũ waram ġuto jetait. Waram acejetait ixex ajêm puje.

²⁴ Cristo Deus kay'ũmayũ a'õbacaap ġu'ũm. Soat ġu'ũm. Soat xipat'ũmayũ kukukat a'õbacaap ġu'ũm. Soat ya'õbuyxiat a'õbacaap tak ġu'ũm. Soat ya'õcaat a'õbacaap tak ġu'ũm. Ka'ũma ma kũyjobit jeenuy ixeyũ a'õ kay. Deus a'õ kay acã jeedop ip kũyjobit.

— Ēn acã soat kukukat. Soat kũyjobit a'õ kay acã — i soat je'e ip Deus pe.

²⁵ Cristo soat kukukan je'e Deus pe cekay itakomaayũ a'õbacaap mu'ũm puje. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'õ kay.

²⁶ Wuye'ũap wuykay itakomaat puxim. Wuyparara wuykay itakomaat puxim. Wuyparara dak je'ũm. Deus soat kukukan pima bit ace'ũ ġu.

²⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus soat a'õbacaap o'ġu'ũm, i. Soat jeedop ip kũyjobit ixē a'õ kay, i.

Deus soat a'õbacaap ġu'ũm. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'õ kay. Ja'õbacaap pit ġu'ũm ġu.

²⁸ Cristo a'õ kay am Deus pe soat mukũyjo buje, Cristo jeenuy kũyjobit Deus a'õ kay—jebay a'õ kay. Koap cebay soat ġukũyjo ja'õ kay am. Gasũ:

— Ōn tak kũyjobin oce a'õ kay — i je'e ipot jebay be.

Deus soat ipi daġacat kukukan jeenuy kabi beacat kukukan tak. Soat em jeenuy ixeyũ kukukan. Ixeyũ kukukap i'ũm'ēm ġu.

²⁹ Deus pe ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma pũġpũġ ey'in jemubatisasanan ce'ũ'ibit tieġ.

— Deus waram ġuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicin ġu — i napa ma e'em ixeyũ.

Ixeyũ e'eap icēm pima bit, te'e ma jemubatisasanan ip ce'ũ'ibit tieġ.

³⁰ Ixe be ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn. Imēnpit waram ġuto ip imutaicit'uk. Imēnpuye te'e ġu wuyaoka ojuyap cocom wuyju.

³¹ Ocokcok eykay, wuykukukat Jesus Cristo eju mũġ'i eyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn, okitpitpiyũ — i ōn e'em eywebe.

³² Ijopka be dak cuk adi we'ũpinpinap ojojojo wida ika'uat eju ocebacacanap puxim. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, we'ũpinpinap ojojojo ijopka be—Éfeso ka be. Omucokcok am imuwēn puje, te'e ma kajuk we'ũpinpinap ojojojo.

— Kuyaje ace'ũ. Imēnpuye juy jekōnkōn acã ajop, tikōnkōn tak — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Deus pe ce'ũ'ũayũ mutaicit'uk'ũm pima, ixeyũ e'eap taġ cuy ajeku.

³³ Eyday'em'um cuy epesop wara'acat pe eymuġuykukuap puxim. Ikērēat mujurũġrũxiat purem pima, wuyju dak kuka cũġ ma wuyekukuap acepere ma ixeyũ buxim ikērēat mujurũġ ģm.

³⁴ Pũġpũġ ey'in pit eyetaybit ġu Deus e'e am. Imēġġm ōn e'em eymusũsũn ģm. Waram pit cuy eyaġuysan epesop. Ikērēat mujurũġrũġap cuy epeyepere!

³⁵ Imēnpit:

— Apēntak Deus waram ce'ũ'ũ'ibiyũ ġutait? — i je'e aco'i pũġ ey'in owebe. — Apebitak ixeyũ jebin je'e iisuat? — i je'e aco'i owebe.

³⁶ Eyetaybit ġu eyju. Kadaida dadadam wuyju ipi be. Tamuwexat puje acã kadaim e'em.

³⁷ Kadai ġu wuyju taidadam—warēmtaksuġta ma. Trigoda aco'i taidadam wuyju—warēmtaksuġta ma.

³⁸ Deus jekpiwatpin ma tamuwexaxan kadaim. Kadaida taida'ibita buxim ma jedaewexaxan yaypan puje—wara'atam ġu.

³⁹ Soat itabēġayũ ēn pũġēn ġu. Wuyēn pũġēn. Pucaēn pit wara'atēn ma. Wasũēn tak wara'atēn ma. Aximaēn tak wara'atēn ma.

⁴⁰ Imēn ma opop kabi be dak warēmtaksuġat ma. Ipi daġ tak imēn ma—warēmtaksuġat ma. Kabi beacat idip. Ipi daġacat tak idip. Jewejojo'i ġu bit ip idip.

⁴¹ Imēntak kaxie iesop. Kaxiamat pit ġuto iesop warun ma. Kasopta bit ġuto taesop warun ma. Jewejojo'i ġu ip isop. Imēntak pũġpũġta bit ġuto kasopta wara'atasop co'i ġu—tasop warun ma.

⁴² Imēnpuxim Deus waram ġuto wuymutaicin. Wuykot puje wuyjebit ierep e'em. Waram ġuto imutait puje bit, ierep pa'ore je'e.

⁴³ Wuykot puje ikêrê e'em wuyjebit ibaca ġu dak. Waram ġuto imutait puje bit, idip cîcã je'e. Ibaca jîjã dak je'e.

⁴⁴ Wuykot puje, ijodiat'ũm jebit ma wuyjebit. Waram ġuto wuymutait puje bit, wara'an je'e. Deus biõġbuk emumuġê jebin je'e wuyjebit. Ijodi bima wuyjebit ijodiat jebit ma. Waram wuymutait puje bit Deus biõġbuk emumuġê jebit wuyjebin je'e.

⁴⁵ Imên e'em Deus ekawêntup:

Deus koapat aġokatkat o'ġuġê—Adão o'ġuġê, i. Ijebin o'ġuġê cebeam ijodiat jebin ma, i.

Kanomũmat Adão bit ijodiat jebit podi ma. Ixe biõġbuk pit wuymutaicit'ukat. Kanomũmat Adão i wara'at putet Jesus Cristo butet.

⁴⁶ Koapat pit wuyjebit ijodiat jebit ma. Guyjom pit Deus wara'at jebit je'ġũm wuyjebin. Jebiõġbuk muġêġê je'ġũm—kabi beat jebit.

⁴⁷ Koapat Adão ka'wi muġêġê osunuy. Kanomũmat pit o'kop kabi bewi—wuykukukat Jesus.

⁴⁸ Ijodiat jebit ka'wi muġêġê Adão jebit puxim. Kabi kay cumayũ bit wara'at je'jat jejebin je'ũ buje—Cristo jebit puxim—kabi beat jebit puxim.

⁴⁹ Gasũ ka'wi muġêġê buxim wuyju. Guyjom pit kabi beat puxim acesop.

⁵⁰ Okitpitpiyũ, imên òn eymutaybin pin. Deus soat kukukan pima ka'ũma ma je'ũ. Imênpuje ijodiat jebit kuġ pima aceòm ġu cexe ixex soat kukukan pima—ierep em iat kuġ pima. Ierep em iat ġu jeenuy cexe.

⁵¹ Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay. Soat ġu ace'ũ. Dao ma bit Deus soat wuyju wuymuwexat. Kuy bima iboap iba'arêm osodop soat xe wuyxe. Gasũ bit ibapuk o'e.

⁵² Dao ma wuymuwexat wuyetapokap co'i. Ixe wuymuwexat amãm parasuy jo'iat muyde buje. Parasuy jo'iat ġuyde kabi be. Imuyde buje, Deus waram ġuto itabucayũ'ũm'ũm jebit ġuyu ipi bewi. Iisuat je'ġũm ijebin. Waram ġuto itait je'e ip. Waram pit je'ũ ġu ip. Soat em itait ip jeedop. Wuyju wuyetait pima parasuy jo'iat muyde buje, iisuat je'ġũm wuywebe dak wuyjebin.

⁵³ Ijodiat jebit je'ũ'ũm. Ierep e'em. Deus pit ibeat jebit ġuwexat kabi beat jebin—ierep ġuian, je'ũ ġuian.

⁵⁴ Imên e'em Deus ekawêntup:

Ka'ũmġu je'e je'ũap Deus soat kukukan pima, i. Soat kũyjobit jeedop ip Deus a'õ kay, i. Deus je'ũiat ġuwexat je'ũ ġuian, i.

Imuwexat puje ibodup peat ekawên co'i je'e.

⁵⁵ Wuye'ũap dat pe wuyeiduap co'i. Deus pit ce'uat mutaicin dat tõġta'ukap puxim. Je'ũaptip'ũm pima, ka'ũma buxim ace'e wuyparara. Acesupi'ajo ġu dak ipiat. Pũġ em tak ka'ũma.

⁵⁶ Soat ace'ũ ikêrêat kuġ puye. Ikêrêat mujurũġrũġap dat tõġta buxim. Wuyetaybit wuyju ikêrêat kuġ iam Deus ekawên cocom puye.

⁵⁷ Deus pit wuya'õmucanucan wuywebe ikêrêat mujurũġap puxim, wuykukukat Jesus Cristo a'õ daġ wuyju jekukum puye. Imênpuje:

— Soat podi ma ên xipan ocekuġ — i juy ace cebe.

⁵⁸ Imêneju, okitpitpiyũ, oxe ikukpinayũ, eyaġuywarururun ġu juy epesop! Eybu'um ġu dak cuy epesop eyetabut am Cristo kay. Soat em cuy kapikpiġ epesop wuykukukat peam. Ixe a'õbacaam kapikpiġ pima, te'e ġu kuka acekapik.

16

¹ — Ocedinheiro juy oceġuxipan imuju am Deus ebekitkit pe—Judéia eipi watwat pe — i juk epe'e owebe eyemudupmubararaktup pe kuyatup pe. Epeġuxipanpan cuy! Apên cuk Galácia eipi watwat pe oceceiap taġ cuy eyju dak epeġuxipan—apên cuk itabucayũ be oceceiap taġ.

² Soat edomingo be eyedinheiro'in cuy epeğuxipan. Ade ma ikuğayũ adem ma juy ğuxipan. Ade'ũm ikuğat pit adem ğu juy ğuxipan. Imẽn eyju ğasũ imuxipanpan pima:

— Eyedinheiro'in cuy epejat — i ğu kuka oce eywebe eykay oajẽm puje.

Oajẽm puje at ğu juy epeğuxipanpan. Ğasũ dak cuy epeğuxipanpan. Soat cuy je'e ixipan oajẽm puje.

³ Oajẽm puje ağokatkayũ oğuju Jerusalém ka kay—eyemunaẽyũ. Cartadup tak otup-mubararak eyedinheiro eju tupmujuaptum. Eyedinheiro tujowat ip cartadup tak.

⁴ Oju ba'ore'ũm pima bit õn tak oju ceweju ip.

⁵ Macedônia eipi dağ cuy ojeku. Macedônia eipi dağ weku epere buje bit, eykay juy oajẽm.

⁶ Ibun ma aco'i oğuy eyxe. Ihi bun aco'i oğuy. Guyjom cuy obuywan epe'e ojuap tağ weku am.

⁷ Darem ğu onuy pin eyxe—ibun ma. Wuykukukat ibikuy bima, ibun ma oğuy eyxe.

⁸ Ijoce bit oğuy Pentecostes epeta ajẽmap wiwim—Éfeso ka be.

⁹ Adeayũ mutaybin put owebe ijoce. Jesus ekawẽn muwẽnuwẽn õn adeayũ be. Warara'acayũ bit itakoma okay, Jesus muwẽnuwẽn õn puye.

¹⁰ Obuxim Timóteo dak kapikipiğ wuykukukat peam kawẽn idipat muwẽnuwẽn. Imẽnpuye eykay yajẽm puje juy xipan epejukuk ikabap i'e am eyxe.

¹¹ Ixe juy epeğupubun ğu yaypan'isu ma'ğ. Ixe epicap wiwim õn wuykitpitpiyũ eju. Imẽnpuye juy ixe epesubuywan icokcoğ cepit am okay.

¹² — Ën tak cuy eju Corinto ka watwat jom wuykitpitpiyũ eju — i juk adi oce wuykitpit Apolo be.

Ade em ma imẽn cuk adi ocece cebe.

— Ğasũ ğu aco'i oju — io'e owebe.

Iju ba'ore'ũm pima bit, je'ju eykay.

¹³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Cristo kay. Eyetabun cĩcã juy epesop cekay. Eya'õcam cuy epesop. Wara'at kaykaykay ğu juy etetabucap epejukuk.

¹⁴ Warara'acat ikukpinap tomuju juy epeyekapikipik.

¹⁵ Kuy etetaybit Estéfanas—ibadipyũm tak. Ixeyũ koap ma itabut o'e Jesus kay Grécia eipi watwat'in. Soat em Deus ebekitkit puywatwan ip Estéfanasyũ. Okitpitpiyũ,

¹⁶ ixeyũ a'õ dağ cuy epekuku—ixeyũ eju kapikipik'ukayũ a'õ dak.

¹⁷ Ocokcok cĩcã Estéfanas ajẽmap kay, Fortunato ajẽmap kay dak, Acaíco ajẽmap kay dak. Eywebe obuywan pa'ore bima, ixeyũ ma obuywatwan.

¹⁸ Ixeyũ omucokcokcoğ cĩcã. Eymucokcokcoğ tak cuk adi ip osodop. Xipat cĩcã ip oxe. Eyxe dak aco'i xipat ma ip.

¹⁹ Ásia eipi watwat kato mujujum eywebe—itabucayũ. Áquila, Priscila dak kato mujujum eywebe, soat ixeyũ duk'a be je'aweroro'ukayũ dak, wuykukukat kay itabucayũ.

²⁰ Soat wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—oxeayũ.

Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

²¹ Obubin ma Paulo dak kato mujujum eywebeiaptup mubarararağ õn.

²² — Wũy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuykukukat kay'ũmayũ — i õn e'em. — Ocekukukat, ajẽm cuy! — i dak õn e'em.

²³ — Ocekukukat, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk—ekayayũ ejukuk — i õn e'em Jesus Cristo be.

²⁴ Eykukpin cĩcã oxe—soat wuyju Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum puye.

Ibũrũ ma.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Deus ebekitkiyũ adeayũ beaptum, Grécia eipi watwat beaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ. Tupmubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju—wuyxe ikukpinat eju.

² — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağıymubabibin cuy eğıuy — i òn e'em cebe ip.

³ — Soat podi ma ěn xipat — i juy acece Deus pe.
Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebay. Ixe ma wuyebayat tak. Soat em xipan wuykuğ. Soat em wuybuywatwan.

⁴ Xipat'ũmat jebapukpuğ ocewebe bima, ixe ma oxebuywatwan. Iměnpuye warara'acayũ be xipat'ũmat ebapuk puje, ocetaybit ibuywat am ip, ipiatpi'ajojom ip pima dak. Ocetaybit ixeyũ buywat am, Deus soat em kuy ocebuywatwan puye.

⁵ Apěn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap puxim oceju dak ipiatpi'ajojom ocetabut Cristo kay buye. Iměnpit biğ ma oceju ipiatpi'ajojom pima, biğ ma ixe dak ocebuywatwan oca'òmucanucan.

⁶⁻⁷ — Deus ocebuywatwan e'em — i juk adi oce eywebe kuy bima. — Deus ocedaxijojom ipiat'ajojoap kay ocejuap puxim — i dak cuk adi oce eywebe. Iměnpuye Deus kay'ũmayũ ocekkay jĩã. Ipiatpi'ajojoan ip ocewebe. Wuyju ipiatpi'ajojom pima bit, Deus wuybuywatwan cĩcã. Kuy eyetaybit iboam. Iměnpuye:

— Wuyju dak ipiatpi'ajojom pima, Deus wuybuywatwan jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe a'òmucan am. — Wuykay'ũmayũ wuykaykay bima dak, ixe wuybuywatwan ma jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe.

Ixe ma eya'omucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim.

⁸ Okitpitpiyũ, ade jĩã xipat'ũmat o'jebapukpuk ocewebe Ásia eipi be bima. Iboap cuy oğıwěn eywebe eyetaybit'ũmap puxim. Ipiat ocesupi'ajo jĩã. Ipxi jĩãat kuğ oceweju iap co'i ma juk adi ocekkuku. Tũybe aceap iãn cuk adi oce'e.

⁹ Tũybe warara'acat wuyaoka iãn cuk adi oce'e. Iměnpuye juk adi ocetaybit ocesop iba'ore ocewebe jewedaxijoam iam, Deus pe acã iba'ore ġu ocedaxijoam iam tak. Ixe be acã imutait put ce'ũat tak.

¹⁰ Ixe juk adi ocedaxijojo warara'acat pe ocaokaap puxim. Ixe ma ocedaxijojom jeenuy soat em. Ocedaxijojom jeenuy xipat'ũmat ebapukpuğ ma'ğıu ocewebe. Iměnpuye ocetabut cĩcã cekay.

¹¹ Eyju dak cuy ocebuywatwan epesop kawěnwěn pima Deus eju ocewebeam. Deus tak ocebuywatwan jeenuy, ocewebeam eyju kawěnwěn puye. Xipat cĩcãat je'ğũm ocewebe. Xipan jeenuy ocekuğ. Iměnpuye adeayũ je'e cebe:

— Bay, soat podi ma ěn xipat, xipan Pauloyũ ejukuk puye — i. — ěn xipat cĩcãat ũmũm cebe — i dak je'e ip cebe.

¹² Abu buk oceğıuykuku? Ka'ũma ma. Cedağ ma juk adi ocekkuku. Xipan ma juk adi ocesop warara'acat kuğ. Eykuğ pit ibodi ma ocesop xipan eykuğ. Icěmãn oceju iboam e'em. Apěn cedağ ocexe iap tağ oceju jekukum, ocetaybit cĩcã buye ġu—Deus ocebuywatwan puye acã; ixe soat em xipat cĩcãat ũmũm ocewebe buye dak. Iměnpuye ocecokcok ocekkuap kay cedağ ma ocekkuku buye.

¹³ Kawěn iba'arěmatup mubararağ ġu òn eywebe—kawěn ibapukatup acã. Obu'u ma juk adi oğıy eymuğıy kuku cartadup pe. Eyetaybitbũt ã òn. Iměnpuye juy omuymuy ġu bit epesop!

¹⁴ Guyjom pit aco'i eyetaybit cĩcã epe'e ãn. Eycokcoğ epesop okay ġebuġe bit. Õn tak ocokcoğ oce eykay waram wuykukukat Jesus aġẽmap kabia be.

¹⁵⁻¹⁶ Koap pima bit cuk adi a'ġu wa'õ kay ġĩġã epesop. Imẽnpuye eyjo pin cuk adi oġuy Macedõnia eipi kay cum pima, ibocewi jepin pima dak. Imẽn eyjoġo buġe kuka ġuk xepxep em oġuy eymucokcoğ Deus ekawẽn eymutaybitbin. Eyju dak kuka ġuk obuywan epe'e Judẽia eipi kay oġu am.

¹⁷ Wetaybit'ũm tu oġuy eyxe eykay iġu pin pima?

— Ewekay acã ěn ěbum — i du eyju e'em owebe? — “Cum ãn eykay,” i ěn e'em ocewebe cum'ũm pima — i du eyju e'em owebe?

Imẽn ġu ãn e'em!

¹⁸ Deus pit napa ġu e'em. Soat em ja'õ dağ e'em. Õn tak inapa bit oce ġu. Deus itaybit iboam.

— Hm hm. Cum ãn eykay — i'ũmġu ãn e'em, cum'ũm pima bit.

¹⁹ Õn ma Jesus Cristo ġuk adi oġuwẽnuwẽn eywebe. Timóteo dak cuk adi ixẽ ma o'ġuwẽnuwẽn eywebe, Silas dak. Ixẽ Jesus Cristo Deus ipocat.

— Em ãn — i'ũmġu ixẽ e'em em'ũm pima.

Ja'õ dağ pit soat em ma e'em.

²⁰ — Xipacat oġũm eywebe — i'e'em Deus wuywebe.

Ibo bubum ma wuyju xipacat pupum, Jesus Cristo Deus a'õ dağ iũmũm wuywebe buye. Imẽnpuye:

— Imẽn cuy ġe'e, soat em Deus ja'õ dağ e'em puye — i wuyju e'em soat pe. Imẽnpuye:

— Warara'acat podi ma Deus idip — i'e'em adeayũ dak.

²¹ Deus ma ja'õbacaap ũmũm wuywebe Cristo ekukuap puxim wuyeku am. Ixẽ ma ġuk wuynaẽ jebekitkin.

²² Wuybutet mubarararağ wuybubut pe teku ġuy obubut iap mubapuk am soat pe. Imẽnpuxim Deus tak jebiõġbuk o'ġuõm wuywebe teyũku webekitkit iap mubapuk am soat pe. Ixẽ biõġbuk wuywebe bima, wuyetaybit soat wuywebe iũm piniat acejat iam.

²³ Deus itaybit icẽmãn ãn e'em eywebe iam. Eykay oġu buġe bit, kuka mo ãn eymukorẽm. Imẽnpuye oġu ġu eykay eymukorẽmap puxim. Obu'u eymuġuycũġ.

²⁴ Jeymukũyjo ġu bit oceġu eyetabut am, kuy eyetabut cĩcã buye. Imẽnpit eycokcok cĩcã ġu buk—eycokcoksũ ma. Imẽnpuye ocexe eymucokcok pin.

2

¹ Imẽnpuye:

— Odaobu'u'u Corinto ka beayũ kay imukorẽmap puxim ip—imuġuycũġap puxim tak ip — i ġuk oce owebe ma.

Omucokcokcoğ cuk adi epesop kuy bima.

² Owebe eymuġuycũġ puġe bit, abu kuka omucokcoğ? Ka'ũma ma! Soat kuka eyġuycũġ epesop. Imẽnpuye oġu ġu eykay obu'u eymukorẽm puye.

³ Imẽnpuye koapatup cuk otupmubararak cartadup eymukorẽmaptup. Ikẽrẽat muġẽġẽap cuy epeyepere oajẽm awap. Eywebe omuġuycũġap kay ġu ġuy ãn oajẽm puġe. Eywebe omucokcoğap kay acã ġuy ãn. Õn ocokcok pima, eyju dak eycokcok ma epesop.

⁴ Oġuycũġ cĩcã eykay bima ibodup cuk otupmubararak eywebeaptup—waġuybabi'ũm eykuġ pima. Wetadidetog ma ġuk adi otupmubararak. Eymuġuycũġap oġuy ġu bit cuk otupmubararak—eymukũyjoap oġuy acã. Eymukũyjo pin cuk adi oġuy eykukpin cĩcã oxẽ iam.

⁵ Igo bit cuk adi omuġuycũġ cĩcã aġokatkat, eyxeat, ikẽrẽat muġẽġẽ'ukat. Igo ġuy epeġukorẽm iaptup cuk adi otupmubararak eywebeaptup koapatup. Omuġuycũġap podi ma bit iġo ġuk adi eymuġuycũġcũġ osunuy pũġpũġpũġ ey'in. Eya'õpuruġ ġu bit cuy epeġukorẽm—eya'õdidim ma.

⁶ Ade ey'in cuk kuy iġo o'ġukorẽmrẽm waram ġuto cedaġ ma ceku am. Kuy juy o'e. Waram pit epeġukorẽm ġu.

⁷ Gebum ġu juy epesop ġasũ bit apẽn ixekẽrẽat o'ġuġẽ iap kay. Epesubuywan ġasũ bit. Iburem cuy epesop biġ ma iġuycũġap puxim—Deus ikẽrẽat ju'uk ġu owebewi i'eap puxim.

⁸ Xipan cuy ixekẽrẽat ġasũ bit imutaybin am ocexe ekukpin cĩcã iam.

⁹ Kũyjobit paxi adi ip wa'õ kay iam cuk adi oġuy wetaybin pin. Imẽnpuye juk ibodup otupmubararak eywebeaptup koapatup.

¹⁰ Iġo aġokatkat cuk adi omuġuycũġ ikẽrẽat muġẽġẽ'ukat. Imẽnpit eyju ġebum'ũm pima apẽn ikẽrẽat o'ġuġẽ iap kay, õn tak ġebum ġu oce iboap kay. Waġuyba'ũm iboap kay Cristo etabutpe. Waġuyba'ũm puje, xipat ma je'e eywebeam tak.

¹¹ Gebum ġu oce iboap kay Satanás pe wuyaġuyba'arẽmap puxim. Wuyetaybit apẽn Satanás jewaġuymuġẽġẽm. Ibikuy jĩã wuywebe ikẽrẽat muġẽġẽan.

¹² Kuy ma juk oju Trõade ka be kawẽn idipat muwẽn ãm iboka watwat pe—Cristo muwẽn ãm cebe ip. Iba'ore jĩã osunuy iju am. Emukacũġap puxim wuykukukat pit omuju kawẽn idipat muwẽn ãm cebe ip.

¹³ Waġuybabi'ũm cĩcã juk a'ġu oġuy, wuykitpit Tito dobuxik'ũm puje. Imẽnpuye ocewemuwẽn ibo ka watwat pe. Macedõnia eipi kay juk oju ikudadam.

¹⁴ Kuyje ya'õcaat oexe nopagõġõap taġwi taomũnmũn'ibiyũ kuġ. Soat etabutpe oexe—jebekitkit etabutpe. Imẽnpuxim Deus tak soat em wuya'õmucanucan Cristo eju mũġ'i wuyeku am soat etabutpe jebekitkit etabutpe. Apẽn soat taġ te'okuat jepõġpõġpõġ iap puxim Deus tak wuymujum soat kaka daġ. Wuymujum Cristo ekawẽn muwẽn ãm soat ka watwat itaybit am ixem. Imẽneju:

— Warara'acat podi ma ãn xipat! — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ Kuyje paĩyũ te'okuatõm mupikupik'uk osodop ip tiġmuju am Deus kay. Wuyekukuap te'okuatiġ puxim, wuyju Cristo bikuyap taġ jekukum puje. Cristo ijoptiġ tiġmuyuhum Deus kay. Te'okuatiġ jediġepõġpõġpõġ Deus taxijom'iaiyũ be te'oyõn ãm, ipiat'ajojoap kay cumayũ be dak te'oyõn ãm.

¹⁶ Ipiat'ajojoap kay cumayũ xe wuyju Cristo bikuyap taġ jekukum iap te'okõõmat puxim e'em—wuye'ũ'ẽmate'o buxim. Deus taxijom'iaiyũ xe bit te'okuat puxim e'em wuyekukuap—wuymu'ada'adaapte'o buxim. Abu-be Cristo imuwẽn put wara'at ka watwat pe?

¹⁷ Deus a'õbiat pe acã! Deus pe wuymuju buje, cedaġ ma Cristo aġuwẽnuwẽn. Warara'acat muġuykukuku'uk'ũmayũ wuyju. Deus etabutpe wuyju imuwẽnuwẽn. Warara'acat pit warẽmtaġ ma Cristo muwẽnuwẽn. Imuwẽnuwẽnapte kay jĩã dak e'em ip. Tũybe Cristo muwẽnuwẽn pima wuybuyxi jĩãan ace'e iãn e'em ip. Ixeyũ buxim ġu oceju bit.

3

¹ Warẽmtaġ ma eymutaybitbin'ukayũ buxim ġu oceju bit.

— Xipat cĩcã oceju — i'ũmġu oceju bit e'em warara'acayũ be.

Ijoptup kukat xipat iaptup kay xe'e oceju eyxewi cartadup? Ka'ũma. Kuy ocetaybit eyju xipat iam. Iboaptup kay xe'e eyju ocexewi dak? Ka'ũma. Kuy eyetaybit oceju xipat iam.

² Oceju bit cartadup kay ġu eyxewi Pauloyũ xipat iaptup. Eyju ma ocemudupmubararaktup puxim cartadup puxim. Apẽn eyju cedaġ ma jekukum iap co buje soat je'e:

— Paulo xipat. Cedaġ ma Corinto ka watwat o'ġutaybitbin — i.

Imẽn je'e ip apẽn cuk ikẽrẽat muġẽġẽap epeyepere iap co buje dak.

³ Eyju cartadup puxim—Cristo emudupmubararaktup puxim. Tintadim ġu o'tupmubararak. Wita'a erũn'a be ġu dak opop ibararak. Deus biõġbuk pit cuk

eyağuydadam o'e—soat em itabêğat biõğbuk ma. Eyağuydadam o'e ocewebe kawên idipat muwên puje eywebe. Imênpuye eyekukuap cartadup puxim.

⁴ — Oceju xipat — i oceju e'em eywebe, ocetabut cîcã Deus kay buye, Cristo kay dak.

⁵ Deus ocebuywan'üm pima, iba'ore kuka o'e ocewebe Cristo muwên âm warara'acat pe. Imuwên put ocewebe ixe ocebuywatwan pima acã.

⁶ Ixe ma ocebuywatwan kawên iisuat muwên âm soat ka watwat pe—apên ixe soat ijodiacat taxijo pin iap ekawên muwên âm.

— Soat ekawên tağ eyeku'üm pima Deus pe wuyawêwêap ekawên tağ, ixe wi wüy ma epesop eye'ü buje — i'ümğu oceju e'em warara'acayü be. — Ibiõğbuk xipacat eyağuydadam pima, Deus xe ma epesop eye'ü buje — i acã oceju e'em.

Wuyawêwêap ekawên tağ jeku ojuy e'em ip adeayü. Jewedaxijo ojuy dak e'em ip. Iba'ore imênpit cewedaxijo am ip. Imênpuye wüy ma ip dopdom Deus wi. Ibiõğbuk xipacat wuyağuydadam pima bit, Deus xe acesop soat em.

⁷ Kawên kuyat pit ibararak osodop witadopa be—topaerünatopa be. Deus dipap o'jebapuk iboap ekawên muwên puje Moisés pe. Idip cîcãat o'jebapuk. Imênpuye Moisés osunuy topa jo ba'ore soat pe jebekitkit pe—Israel naxeğebitbit pe. Topa jo ba'ore osunuy topasopsup puye Deus dipap kuğ. Guyjom pit topasopsup gũğün â o'e. Imênpit iba'ore soat pe wuyawêwêap ekawên tağ jeku ojuyat wüy ma jeenuy Deus wi je'ü buje.

⁸ Gasü bit Deus jebiõğbuk moõmõm wuywebe soat em wuynuy âm jexe. Iboap idip cîcã wuyxe. Wuyawêwêap ekawên tağ wuyekuap idip cîcã. Deus jebiõğbuk muõmõm wuywebe iap pit ibodi ma idip wuyxe.

⁹ Iba'ore soat pe wuyawêwêap ekawên tağ jeku am kawên kuyat tağ. Imênpuye:

— Ikêrêat kuğ eyju oxe — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

Wuyawêwêap ekawên pit cekawêntip. Ibodi ma kawên iisuat pit cekawêntip. Kawên iisuat tağ jekukum pima, cüğ ma acesop Deus xe.

¹⁰ Moisés Deus dipap o'jojoko kawên kuyat muwên puje. Cekawêntip osunuy. Gasü bit cüğ ma acesop Deus xe kawên iisuat tağ jekukum pima. Kawên kuyat podi ma cekawêntip osunuy kawên iisuat.

¹¹ Kawên kuyat cekawêntip osodop. Ibun am ğu bit Deus o'e “Iboap ekawên tağ cuy epeku,” i. Daream ma. Kawên iisuat pit kawên kuyat podi ma cekawêntip. Soat em ma juy iboap ekawên tağ ajeku.

¹² Soat em Deus xe acesop iap wiwim cîcã wuyju. Imênpuye wuybisüsün ğu kawên iisuat muwên âm soat pe.

¹³ Moisés buxim ğu wuyju. Ixe Moisés pağo ierünat kuğ osunuy jedopa ajuy am. Ibu'u osunuy jebekitkiyü be jedopasopsep ğüsünap coan.

¹⁴ Topa jojom ip osodop iğüğün â Moisés ebekitkit—Israel naxeğebitbit. Itaybit ğüğün ma dak osodop ip Deus ekawên jedopa eju pağo kuğap co'i ma. Gasü dak iba'ore jîjã ixeyü etaybin am apênape Deus e'em iam cekawêntup cocom ma'ğu ip. Cekawên pa'arêm cexe ip kawên kuyat. Cristo eju jemüğ puje acã itaybit je'e ip cekawên.

¹⁵ Wuyawêwêap ekawêntup co buje, ğasü dak itaybit ğüğün ma ip—Moisés pe o'ğuwên iap ekawêntup co buje. Itaybit ip yopit ma. Jedopa eju pağo kuğat co'ma ip itaybit.

¹⁶ Imên e'em Deus ekawêntup:

Deus pağo o'ju'uk Moisés dopa ejuwi cepit puje wuykukukat kay, i.

Imênpuxim ğasü dak wuywebe ikêrêat muğegêap epere buje Deus ikêrêat ju'uk wuywebewi pağo o'ju'ukiap puxim. Ikêrêat ju'uk wuywebewi wuyetabun puje wuykukukat Jesus kay.

¹⁷ Ibodup pe wuykukukat Deus biõğbuk iape. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuynüy âm wuye'ü buje. Ixe biõğbuk wuywebe bima, wuyetaybit wuyju cüğ ma Deus xe Jesus kay wuyetabut pima acã iam, wuyawêwêap ekawên tağ jekukum pima ğu iam.

18 Wuyju bit kuy wuyetabut wuykukukat Jesus kay. Jedopa eju paḡo kukat puxim ḡu wuyju. Wuykukukat biōḡbuk wuymuwexaxan wuydip am jejo'i i'eap ojuy. Ixe wuymuwexaxan waroa jo'ian. Wuykukukat dipap ip o'jojoho wuyjojo'ukayū waroa jo'i buye. Imēnpuye biḡ ma wuykukukat co'iyūm acesop. Imēn ace'e biḡ ma wuydip.

4

1 Deus ma ocekapikam o'ḡūm ocewebe, itabotaidabotbot ocekey buye.

– Kawēn idipat cuy epeḡuwēnuwēn soat kaka daḡ – i juk adi o'e ocewebe.

Imēnpuye ocebu'u ḡu ocesop ocekapikap kuḡ.

2 Iba'arēm ikērēat muḡēḡēap pit kuy ocepere. Warēmtaḡ ma ocekuap tak kuy ocepere. Warara'acat muḡuykuku'uk ḡu oceju bit imutabun am ip Jesus kay. Deus ekawēn muwarururun'uk ḡu dak oceju. Soat em ma kawēn icēmat taḡ oceju jekukum Deus etabutpe. Imēnpuye:

– Pauloyū cedaḡ ma jekukum – i'e'em ip soat pe ocekuap cocoyū.

3 Oceju kawēn idipat muwēnuwēn. Ixe ekawēn pit iba'arēm ipiat'ajojoap kay cumayū xe.

4 Kawēn idipat kabia buxim. Wuyetaybit Cristo idip cīcā iam kawēn idipat cocom puye. Icēmān Cristo Deus co'i iam tak wuyetaybit ma. Satanás pit ipiat kay cumayū mubu'u'un Jesus kay itabucap puxixim. Ixeyū aḡuymubarēm rēm kabiok pe imunēm unēmap puxim. Imēnpuye itabut ḡu ip kawēn idipat kay. Ita'ūmat puxim ip e'em.

5 – Ocekey juy eyetabun epesop – i'ūmḡu oceju e'em warara'acat pe. – Jesus Cristo kay juy eyetabun epesop – i acā oceju e'em. – Āḡ cuy ixe eykukan je'e – i oceju e'em. Jesus Cristo xipat cīcā ocekey. Imēnpuye oceju eybuywatwan.

6 Kuyje:

– Kabiokat taḡwi juy kabiaat je'bapuk – io'e Deus.

Ibo kabiaat wuymukabiahāam iap co'i ixe wuymukūyjojom. Ixe wuymutaybitbin soat podi ma odip iam. Cristo dak ixe jo'i ma jedipap kuḡ—Deus co'i ma.

7 Deus a'ōbacaap kuḡ oceju cekawēn muwēn ām. Imuwēnuwēn oceju ocebaca ḡu ma'ḡu. Ka'wi muḡēḡē'a buxim oceju—yaca'ūmat'a buxim. Deus acā ya'ōbaca. Ixe bit oca'ōmucanucan jekawēn muwēn ā. Imēnpuye cekawēn coco'ukayū itaybit ja'ōbi ḡu teyūku imuwēnuwēn—Deus a'ōbi acā ip imuwēnuwēn iam.

8 Soat em xipat'ūmat jebapukpuḡ ocewebe. Ocebu'u ḡu ma'ḡu ocetabut am Jesus kay. Soat em ocaḡuybabi'ūm'ūm oceju e'em. Ocetabucap pit ocepere ḡu imēnpit.

9 Ade ocekey itakomaayū. Ocebureyū dak ade ma. Soat em ocekey itakomaayū ocemupokupoḡ. Ocemuy'ū ḡu bit ip imēnpit.

10 Soat em ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum wuykukukat Jesus puxim. Ixe a'ōbacaap kuḡ pit oceju soat em ma. Iboap ijo but soat pe ocejojo'ukayū be.

11 Soat em ip ocaoka ojuy jekukum itabut'ūmayū Jesus kay ocetabut puye. Ocejebit ma i'ūm. Oceju bit soat em ma Jesus a'ōbacaap kuḡ ocesop. Iboap ibapuk cīcā e'em soat xe ocejojo'ukayū xe.

12 Ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum, Jesus Cristo muwēnuwēn puye. Eyju bit soat em eyetabēḡ epesop Deus xe eye'ū buje, cekawēn kay eyetabut puye.

13 Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe:

Kuy juk wetabut oce. Imēnpuye juk cekawēn, i'e'em Deus ekawēntup.

Oceju dak kuy juk ocetabut ajop. Imēnpuye oceju kawēn idipat muwēnuwēn jekukum warara'acayū bit a'ḡu ocaoka pin ma.

14 Deus cuk wuykukukat Jesus o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Ixe buxim oceju dak ocemutait oce'ūap tomukadi Jesus o'ḡutait puye. Ocedujowat jewekay. Eyju dak jeydujowat jewekay. Ixe xe ma acesop soat em.

15 Oceju juk adi ipiat ocesupi'ajojo Deus ekawēn muwēn ām eywebe. Imēnpuye biḡ ma Deus xipat cīcāat ūmūm soat pe eywebe. Imēnpuye biḡ ma eyju e'em cebe:

— Xipat cĩcã ĕn ocekey — i.

Imĕnpuye Deus dipap ibapuk e'em adeayũ xe.

¹⁶ Apĕnpuye kuka wuyġuycũġ ace'e? Ibacã'ũm e'em wuyjebit. Wuybinũn pit iisu e'em, Deus wuya'õmucanucan puye. Wuya'õmucanucan biġ ma wuyetabut am Jesus kay.

¹⁷ Wuykay'ũmayũ wuykaykay jĩjã. Ipiatpi'ajojoan cĩcã dak ip wuywebe. Imĕnpitibun ġu iboap acejukuk—darem ma. Guyjom pit Deus jedipap je'ġũm wuywebe. Idipap kuġ acesop. Darem ġu iboap kuġ acesop—soat em ma. Acejepere ġu.

¹⁸ Imĕneju wuyju soat em ġebum wuywebe ijo bucat kay ġu—wuywebe ijo ba'oreat kay acã. Wuywebe ijo bucat darem ma dopdom. Wuywebe ijo ba'oreat pit soat em ma dopdom.

5

¹ Wuyjebit xijap'a'a buxim. Wuye'ũap xijap'a'a muy'acap puxim. Wuye'ũ buje wuyjebit acejepere ijodi ipi be. Wara'at pit acejat wuyjebin iisuat. Kabi be bima bit wara'at ma je'e wuyjebin. Iisuat ijodiat emumuġĕ ġu—Deus emumuġĕ acã. Ibiat kuġ acesop soat em ma.

² Wuyetabikuku jĩjã wuyjebit iisuat kay, kabi be wuynuy pin cĩcã buye. Kabi be bima iisuat acejat wuyjebin.

³ Wara'at acejat wuyjebin iisuat. Wuyjebitbet acesop kabi be bima.

⁴ Ijodi bima, xijap'a'a be iap puxim wuyju e'em. Soat em wuyju ipiat kuġ e'em. Soat em wuywãtaxipi wuyju e'em. Imĕnpit wuybu'u je'ũ ãm. Iisuat pu pin pit wuyxe wuyjebin. Iisuat kuġ pima wuyjebit kuġ, soat em ma wuyetabĕġ acesop. Ace'ũ ġu.

⁵ Deus ma iisuat o'ġuġe wuyjebin. Ixe juk jebiõġbuk o'ġuõm wuywebe wuymutaybit am wara'at oġũm eyjebit iisuat iam.

⁶ Ijodi bima bit puk wuykukukat wi wũy ma wuyju nuynuy—wuyjebit kuyat kuġ pima. Imĕnpuye wuycokcok cĩcã soat em ixex acesop iap wiwi am.

⁷ Iboap wiwim wuyju ijojomap tomuju ġu—wuyetabucap tomuju acã.

⁸ Wuycokcok cĩcã wuyetabut am ixex acesop iap kay. Kuyat iwat pin wuyju—wuyjebit iwat pin—wuyju am wuykukukat kay.

⁹ Wuykukukat mucokcok pin cĩcã wuyju warara'acat mucokcokap podi ma. Imucokcok pin cĩcã wuyju ijoce wuyjebit kuyat kuġ pima, iboma cexe bima dak.

¹⁰ Soat cuy wuyju acejewemubapuk Cristo wap. Acejewemubapuk ixex be “Xipat eyju oxex” i'e am xipacayũ be, “Ikĕrĕat kuġ eyju oxex” i'e am ikĕrĕat kukayũ be dak. Cedaġ ma ixex ideida soat pe wuywebe apĕn cuk adi ijodi bima ajekukuku iaptei. Xipacat je'ġũm xipacat muġĕġĕ'ukayũ be xipan cekukuaptei. Ipiat pit supi'ajojoat ikĕrĕat muġĕġĕ'ukayũ be ikĕrĕm cekukuaptei.

¹¹ Wuyparara wuykukukat puxim ixex soat podi ma ya'õbaca buye. Imĕnpuye oceju kapikpiġ cĩcã warara'acayũ mutabut am cekay. Imuġuykukukum ġu bit oceju imutabucap ojuy ip. Cedaġ ma oceju imutaybitbin ã ip. Deus itaybit iboam. Eyju dak xex eyetaybit iboam?

¹² — Eyetabun cuy epesop okay, xipat õn eykay buye — waram pit i'e pin ġu oxex.

Eyju eycokcok ocekey iap kay oceju. Warara'acayũ bit ocemuymuy acã eywebe. Jewexex ip yoboġã kacũġtaġ idip puye. Badi bit a'ġu idip'ũma ip. Oceju bit cedaġ ma jekukum ixeyũ a'õmuypit am eymucokcok am tak ocekey.

¹³ Ocadaodao du eyxex “Cedaġ ma oceju jekukum” i'e'em puyex? Ocadaodao bima, imĕn ma buk oce'e warara'acayũ be “Deus soat podi ma xipat” i'e am. Ocaġuysat tu eyxex iboam e'em puyex? Ocaġuysat pima dak, xipat ma kuka o'e eywebeam.

¹⁴ Soan oceju e'em Cristo xex oceukupin cĩcã buye. Kuy juk ocetaybit ocesop pũġ aġokatkat oe'ũ soat peam ijodiacat peam iam. Imĕnpuye soat ipi juacat yukpiwat ce'ũ ãm.

15 Ixe oe'ũ soat peam wuywebeam. Oe'ũ wuywebeam wuybikayap tağ wuyeku am ġu. Jebikayap tağ jeku am acã oe'ũ. Waram ġuto o'jetait xipat wuykay i'e am.

16 Kacũğ kay acã wuyju ağ. Imēnpuye wuy'a bewi wuyju e'em:

– Teku xipat i. – Goku xipat ġu – i dak.

Guyjom pit imēn ġu ace'e. Wuy'a bewi dak cuk adi ġebum ma ajop Cristo kay kuy bima. Imēnpuye ijodiat co'i osunuy wuyxe. Gasũ bit imēn ġu wuyju ġebum cekay.

17 Cristo ejo mũğ'i bima wuyisun ma acesop. Apēn cuk adi warēmtağ ma ajekukuku iap kuy oi'ũm. Iisuat acã o'jepoyat. Kuyat pit ka'ũmġu o'e.

18 Wuymuisusunap Deus pabi. Ixe wuymuisusun soat tağ Cristo oe'ũ wuywebeam puye. Kuy bima bit cuk adi a'ġu wuyetakoma ajop Deus kay. Gasũ bit ixē wuymuwexaxan o'e jebureyũm.

– “Deus pe juy epeyewemuxat jebureyũm,” i juy epe'e'e warara'acayũ be – i'e'em Deus wuywebe ġasũ bit.

19 – Deus pit o'jeğebu ġu apēn cuk adi ikērēat epeğũğēğē iap kay. Cristo oe'ũ ikērēat muğēğēap teida am puye – i wuyju e'em soat pe. – Jesus kay eyetabun puje Deus jeymuwexat jebureyũm Cristo oe'ũ wuywebeam puye – i wuyju e'em soat pe ijodiatat pe.

Deus ma juk wuymuju iboam i'e am.

20 Imēneju oceju kawēnwēn eyweju Cristo a'ōbi. Deus ma juk ocemuju jekawēn muwēn ām eywebe.

– Deus ibu'u eywebe jekay'ũmām – i oceju e'em eywebe. – Eymuwexat pin jebureyũm – i oceju e'em eywebe. – Āğ cuy jeymuwexat jebureyũm – i oceju e'em eywebe.

Deus tak ijoce bima, imēn ma kuka o'e eywebe. Ixe a'ōbi ma iboam oceju e'em eywebe.

21 Cristo bit ikērēat o'jukuk ġu. Pũğ em tak ka'ũma ma. Deus pit soat wuyju juk adi ikērēat ağũğēğēğē iap o'jomōğ Cristo be. O'jomōğ cebe. Imēnpuye kuğ ġu wuydop am. Imēnpuye wuyju Cristo eju mũğ'i jekukum pima, ikērēat kuğ ġu acesop Deus xe. Soat tağ wuyisu acesop cexe. Imēn ibikuy e'em wuywebe i'e am.

6

1 Ocebuxim ma eyju dak kapikpiğ Deus peam. Imēnpuye oceju jeyawē. Kuy juk adi a'ġu xipat cĩcãat epejajat Deus xewi. Waram pit cuy epeyepere ġu xipacap.

2 Eya'ōpicũğcũğ cuy epesop Deus ekawēn kay. Imēn Deus e'em:

“Ocedaxijom cuy ece” i eyju e'em owebe bima, kuy juk oya'ĩjojo ey'eap, i. Eydaxijojoap kabia be ma juk ōn eydaxijo, i'e'em Deus.

Eya'ōpicũğcũğ cuy epesop. Gasũ juy Deus eydaxijo pin. Āğ cuy ixē ġasũ bit jeydaxijo.

3 Cũğ ma oceku pin warara'acat mubu'unap puxim itabucap kay. Ocebu'u jĩjã warara'acayũ be “Ocetabut ġu juy Jesus kay, ixē a'ōkayayũ warēmtağ ma jekukum puye” i'e am ocekuuap cocom puye.

4 Cedağ ma oceku pin warara'acat itaybit am teyũku Deus buywatwat'ukayũ iam. Ocekpiceğē ġu oceju jekukum, itabut'ũmayũ bit adi a'ġu ocekaykay jĩjã ma, ipi-atpi'ajojoan ma dak adi a'ġu ip ocewebe, ka'ũma kuğ ma dak adi a'ġu oceju.

5 Kuy juk adi a'ġu ip ocemupokupok itabut'ũmayũ. Te'e ma ip cuk adi a'ġu ocemuōm daomũnmũnap'a be. Ikērēm cĩcã juk adi ip ocekuk adeayũ e'awero buje ocekũjoap mubarēmrmē ma ip. Kuy juk adi a'ġu ocejekapikpikpik cĩcã ma. Ocexexet'ũma juk adi a'ġu, ocejekōnkōn'ũma dak.

6 Warara'acayũ itaybit osodop teyũku Deus peam kapikpik'ukayũ iam, cedağ ma oceju jekukum puye. Soat tağ oceisu. Ocekawēnkērē ġu—ocekawēntip ma. Ocetaybit cĩcã dak kawēn idipat muwēn ām. Ocekpiceğē ġu dak warara'acat kuğ. Warara'acat kuğ tak xipan oceju. Imēn oceju bit jekukum xipat cĩcãat biōğbuk ocekukat puye. Warara'acat kuğ tak oceju ikukpin.

⁷ Kawēn icēmat muwēnuwēn acã oceju warara'acat pe. Deus a'õbacaap kuḡ oceju jekukum. Cedaḡ ma oceju jekukum. Imēnpuye:

– Cūḡ ma juy epeku, Deus cūḡ ma wuykuḡ puye – i oceju e'em itaybit'ūmayū be. – Ocemuymuy ḡu juy epesop, Deus cūḡ ma wuykuḡ puye – i oceju e'em ocemuymuy ojuyayū be dak.

⁸ Pūḡpūḡ ocebuyxim ocekuḡ. Warara'acat ocebuyxim ḡu ocekuḡ. Pūḡpūḡ ocemuymuy. Warara'acat xipan ocekuḡ. Pūḡpūḡ te'e ma e'em:

– Pauloyū napa ma e'em – i.
Icemān pit oceju e'em.

⁹ Pūḡpūḡ itaybit ḡu ocejum. Adeayū bit itaybit cīcã ocejum. Ocetabēḡ mabuk a'ḡu eyju ocejojom.

– Pauloyū o'yaoka ip – i'e'em ip te'e ma owebe pūḡpūḡ.

Ade em ipiat'ajojom oceju. Ocaoka ḡu ma bit ip.

¹⁰ Pūḡ em ocemuḡuycūḡcūḡ warara'acat. Soat em pit ocecokcok oceju e'em. Pūḡpūḡayū xe ocedadaibot. Adeayū muwexaxan pit oceju ibubut adeat puximayūm kawēn idipat kay itabut ip puye. Adeayū xe oceju ka'ūma kuḡ. Deus xe bit soat kuḡ oceju.

¹¹ Oceburereyū, Corinto ka beayū, eykukpin cīcã ocexe. Iba'arēm ḡu juk adi ocejekawēn eyweju—ocekawēn ojuy iap taḡ acã. Eykukpin cīcã ocexe iap kuy oceḡuwēn eywebe. Eykay jījā oceju.

¹² Ocebu'u ḡu juk adi ocesop eykay. Eyju bit cuk adi eybu'u epesop ocekey.

¹³ Okpot eju kawēnwēn pimān puxim ōn kawēnwēn eyweju. Eybu'um ḡu juy epesop ocekey. Apēn oceju eykay jījā iap puxim cuy eyju dak ocekey epesop.

¹⁴ Jesus kay'ūmayū eju cīcã ḡu juy epeku. Iba'ore cūḡ ma jekuku'ukat pe jeburere am warēmtaḡ ma jekuku'ukat eju. Iba'ore kabia daḡ jekuku'ukat pe jeburere am kabiok taḡ jekuku'ukat eju.

¹⁵ Iba'ore Cristo ebekit pe pūḡ taḡ ma jewaḡuy am Satanás ebekit eju. Iba'ore itabucat pe itabut'ūmat aḡuy daḡ jewaḡuy am.

¹⁶ Iba'ore Deus tuk'a be cucu'ukat pe jeweburedam deusbaro duk'a be cucu'ukat eju. Deus nuynuyap'a buxim wuyju, ibiōḡbuk omuy wuywebe buye. Itabēḡat omuy wuywebe. Imēn Deus cuk adi o'e:

Ixeyū eju juy oḡuy, i. Ixeyū binūnpe juy oḡuy, i. “Ēn acã Deusat ocexe,” i je'e ip owebe, i. “Webeitkiyū eyju,” i dak oce cebe ip, i juk adi o'e Deus.

¹⁷ Imēnpuye wuykukukat cuk adi o'e: Ixeyū juy epeyepere, i. Ixeyū xewi juy epeyewede, i. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat ekukuap puxim ḡu juy epekuku, i. Ixeyū buxim ḡu jekukum pima bit, ōn jeymudot okay, i.

¹⁸ Ōn oce eyebay, i. Okpotpoyūm epesop. Odaxiyūm tak epesop, i. Imēn cuk adi wuykukukat o'e kuyje—soat podi ma ya'õbacaat o'e.

7

¹ Imēn Deus e'em wuywebe, oburereyū, oxe ikukpinayū. Xipat cīcāat ūm pin wuywebe. Imēnpuye ikērēat mujurūḡrūḡap cuy acepere! Ikērēat kay ḡu juy ḡebum ajop! Ibuyxim cuy Deus ajukuk. Ixe be juy acemuisunat soat em ikērēat kukap puxim.

² Ocekukpin cuy epesop ocekuḡ! Ikērēm ḡu bit oceju soat knḡ—xipan acã. Warara'acat muymuy ḡu oceju. Warara'acat muḡuykukukum ḡu dak oceju xipacat puap ojuy ocewebeam.

³ Iboam ōn e'em “Xipat ḡu eyju ocexe” i'e am ḡu. Imēn ma juk adi ocecece eywebe kuy bima. Soat em eykukpin cīcã ocexe. Eyxe bimaap co'in ma ōn wetabēḡ pima, we'ū buje dak, soat em ma ōn ḡebum eykay buye.

⁴ Wetabut cīcã eykay. Xipan ōn eyawēḡmuwēnuwēn soat em warara'acat pe. Oḡuykuku jījā ade xipat'ūmat jebapukpuḡ ma'ḡu ocewebe. Yoboḡ cīcã ōn ocokcokap kuḡ.

⁵ Macedônia eipi be ocajēm puje, ocejebodoy'ũma. Xipat'ũmat o'jebapukpukpuk ocewebe soat kaka dağ pima. Oca'õxixiğ cĩcã juk adi osodop ip oce kay'ũmayũ. Ocepararan ma juk adi a'ğũ oce kukuku.

⁶ Deus pit iğuycũğat mucokcokcok'uk. Ixe juk adi oca'õmucan Tito ajēm puje.

⁷ Oca'õca juk adi oce'e yajēm puje. Yajēm puje:

— Xipan ma juk Corinto ka wat okuk — i juk o'e ocewebe. — Gebum cĩcã ip eykay — i dak cuk o'e ocewebe. — Iğuycũğ cĩcã o'e ip jebure kay—ikērēat o'ğũğē'iat kay — i dak cuk o'e ocewebe. — “Paulo cedağ ma juk adi ocawēwēm” i'e'em ip — i dak cuk o'e ocewebe. Iboap awēğ co buje biğ ma oce cokcok cĩcã oce'e.

⁸ Darem ma juk adi eyğuycũğ epesop cartadup co buje, wemudupmubararaktup co buje, eymukorēmaptup co buje.

— Xipat ğũ o'e owebe iboaptup mubararak am imukorēmaptup — i'ũmğũ õn pit e'em owebe ma.

Tupco buje juk eyğuycũğ epesop iam wetaybit pima kuka juk õn tak oğuycũğ oce.

⁹ Oğuycũğ ğũ õn pit. Eyğuycũğ cuk adi epesop wemudupmubararaktup co buje. Iboap kay ğũ bit ocokcok. Imēnpit eybu'u juk adi a'ğũ epesop ikērēat muğē am õn eymuğuycũğ puye. Ibo buye ocokcok. Deus ma juk eymuğuycũğcũğ eymubu'unap ojuy ikērēat kay. Imēnpuye cũğ ma osodop owebe iboaptup mubararak am.

¹⁰ Deus wuymuğuycũğcũğ wuyubu'unap ojuy ikērēat kay wuy'eap puxim. Ikērēat kuk am wuybu'un puje ixe wuydaxijom. Ixe be wuydaxijo buje wuyğuycũğap acepere. Wuycokcok ma acesop. Deus kay'ũmat iğuycũğ puje bit, ibu'u ğũ ikērēat kuk am. Jepereap kay ğũ. Biğ ma cekay. Deus tak ixe idaxijo ğũ ma. Soat em Deus wi wũy ma jeenuy je'ũ buje.

¹¹ Deus pit eyğuycũğap o'ğuwexat xipacap eywebeam. Gebum cuy epesop iboap kay. Itapurugayũm cuk eymuwexat. Omutaybin pin cuk adi epesop ocekwiatpi ğũ iam. Eytakoma jĩjã juk adi epesop ixe kay—ikērēat muğēğē'ukat kay. Eyparara dak cuk epesop ikērēat muğēap puxixim. Gebum cĩcã juk epesop wa'õ kay.

— Ipiat cuy asupi'ajoat ikērēat o'ğũğē'iat pe — i juk epe'e eyewewebe.

Imēneju ibapuk e'em soat xe eyukpiwatpi ğũ iap.

¹² Ibodup cuk otupmubararak ixe ağokatkat awēaptup ojuy ixe be ikērēat muğēap epereap ojuy. Tupmubarararağ pima cebay kay dak ğebum oğuy, jebay mubuyxi'ũm'ũm o'e buye. Cebay kay ğebumap podin ma bit cuk otupmubararak, Deus pe eymuğēbuap ojuy Pauloyũ ikukpin cĩcã ocexe iap kay.

¹³ Oce cokcok cĩcã juk adi ocekwipin eyxe iam ocetaybin puje.

Tito dak icokcok cĩcã osunuy xipan cĩcã juk adi ixe epejukuk puye. Icokcok cuk adi osunuy eyxe hima. Oce kay yajēm puje, ocemucokcokcoğ cuk adi osunuy eyawēğmuwēnuwēn ocewebe. Imēnpuye juk adi biğ ma oce cokcok oce'e.

¹⁴ Eykay cum pima:

— Xipan cuk jukuk ip Corinto ka watwat, xipat cĩcã ip puye — i juk oce cebe.

Wa'õ dağ ma xipan cuk adi ixe epejukuk. Omudapxin ğũ eyju. Soat em icēmãn õn e'em eywebe:

— Corinto ka watwat xipat cĩcã — i juk adi ocece cebe.

Wa'õ dağ ma juk adi xipan ixe epejukuk.

¹⁵ — Wa'õ kay kũyjobit osodop ip — i juk adi o'e Tito ocewebe. — Obuyxim cĩcã juk adi okuk ip — i dak o'e. — Yoboğan pin ğũ osodop ip—obuywan pin acã ip osodop — i dak o'e ocewebe.

Ixe Tito ğebum cĩcã xipan cĩcã juk adi okuk ip iap kay. Imēnpuye biğ ma eykwipin cexe.

¹⁶ Ocokcok cĩcã eykay, soat em eya'õ dağ eyju e'em puye.

8

¹ Okitpitpiyũ, Deus cuk adi xipacat o'gũmũm Jesus kay itabucayũ be—Macedônia eipi watwat pe. Ocejũ a'gu eymutaybin ojuy iboam.

² Ipiat o'supi'ajojo jĩã ip jetabucap puyxijom. Icockokap ip yoboğ cĩã ip o'e imẽnpit. Ade jĩã o'gũmũm ip tadaybotbocayũ be, tadaybot cĩã gu ma'gu ixeyũ dak.

³ Iũm pucacat ip o'gũm. Ibodi ma dak ip o'gũm. Oca'õbi gu ip o'gũm—jekpiwatpin ma.

⁴ — Ocejũ dak cuy ocegũm ocedinheiro eywebe tujowat am Judéia eipi watwat peam—itabucayũ beam—tadabotbocayũ beam — i juk adi o'e ip ocewebe. Biğ ma — Ocejũ dak cuy ocegũm — io'e ip.

⁵ Tũybe yopĩt ma je'gũm ip iãn oce'e. Yoboğ ma ip o'gũm. Koap ip o'jewewũm wuykukukat pe. Wuykukukat a'õ kay kũyjobit pin cĩã osodop ip. Oca'õ kay dak kũyjobit pin cĩã ip osodop.

⁶ Dinheiro ãm pin cĩã ip osodop ocewebe iap awẽğ cocom pima, eykay juk ocesop gẽbum. Imẽnpuye juk ocejekawẽn Tito eju. Kuy bima:

— Eyedinheiro juy epeğuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi o'e ixẽ Tito eywebe. Imẽnpuye: — Corinto ka kay juy eju — i juk oce Tito be. — “Eyedinheiro juy epeğuxipan apẽn cuk adi epe'e iap tağ eykukpin ocexe i'e am tadaybotbocayũ be,” i juy ece cebe ip — i juk oce Tito be.

⁷ Warara'acacat podi ma eyju ade ikuğ. Warara'acacat podi ma eyetabut Jesus kay. Warara'acacat podi ma dak eyetaybit Deus ekawẽn muwẽn ãm. Ade ey'in tak itaybit cĩãayũ. Warara'acacat podi ma dak eyju warara'acacat puywatwan. Warara'acacat podi ma dak ocekkupin eyxe. Imẽneju:

— Warara'acacat podi ma dak eycokcoğ cuy epesop eyedinheiro ãm ãm tadaybotbocayũ be — i oceju e'em eywebe.

⁸ — Eyedinheiro juy epeğũm tadaybotbocayũ be — i'ũmgu õn pit e'em eywebe. Wa'õbi gu juy epeğũm. Warara'acacat pit icokcok cĩã iũm ãm cebe ip. Eywebe iũm puje, itaybit je'e ip icẽmãn Corinto ka beayũ xe ocekkupin pin cĩã iam tadaybotbocayũ.

⁹ Kuy eyetaybit wuykukukat Jesus soacat em xipan wuykuğ iam. Kuyje soacat kuğ osunuy, kabi be bima. Ijodi ikop puje bit tadaybocan o'e. Tadaybocan o'e eywebe eycokcoğ eydop am teiboğat kuğiat puxim.

¹⁰ Gasũ õn jeyawẽ eyedinheiro epeğuxipan iam. Koapat koato bima:

— Ocedinheiro juy oceğuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eybu'um gu juy epesop gasũ bit imuxipan am. Warara'acayũ iũm ojuy awap, eyju bit cuk adi iũm ojuy epesop. Tadaybotbocayũ buywan ojuy juk adi epesop.

¹¹ — Ga'a ağuxipan wuyedinheiro — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eycokcok cuk adi epesop eyedinheiro ãm ãm. Gasũ bit eybu'um gu juy epesop imuju am. Eycokcoğ cuy epesop imuxipan am. Ade ikuğ iap wiwim gu juy epesop. Epeğuxipan cuy ajo eyju ikuğ iat.

¹² Eycokcokap tomuju iũm puje xipacat Deus xe—yoboğ pima, yopĩt pima dak xipacat ma. Ajo wuyju ikuğ gu iat ojuyjuy gu Deus wuyxewi.

¹³⁻¹⁴ Obu'u ey mudadaybotbocan warara'acayũ ibubut ade i'e am. Gasũ eyju ade ikuğ. Ixeyũ bit ikuğ gu. Imẽnpuye cedağ ma eywebe eyedinheiro'in iũm ãm cebe ip—eybubut mu'ẽ'ẽ ãm cebe ip. Eyju gu kuka yopĩt ikuğ pima, ixeyũ gu kuka o'gu'ẽ'ẽ eywebe. Imẽn imu'ẽ'ẽ'ẽm pima, jewejajo'in ma kuka epe'e ikuğ. Ka'ũma ma kuka tadaybocat o'e. Ka'ũma ma dak kuka ade ikuğiat o'e.

¹⁵ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Ade o'jatiacat cepoyacat kuğ gu dak o'e, i. Yopĩt ma o'jatiacat tak ikuğ ma o'e, i. Imẽn e'em tup imu'ẽ'ẽ'ẽ'ukayũ muwẽğuwẽn.

¹⁶ Ocebuxim Tito dak eybuywan pin cĩã. Imẽnpuye:

— Bay, ên xipat — i òn e'em Deus pe.

¹⁷ “Edaobu'u du Corinto ka watwat com?” io'e buje, — Hm hm. Oju juy gaxîn ma — io'e. Iju pin o'e. — Ixeyũ juy oyawê cedinheiro ùm ãm — i juk o'e. Taobikuy jĩã osunuy eyjom.

¹⁸ Wara'at tak wuykitpit oceguju eykay. Ixe ibuyxiat soat xe itabucayũ xe, itaybit cĩã kawên idipat muwên ãm puye.

¹⁹ Jesus kay itabucayũ ixe o'taê oceweju iju am dinheiro dujowat am Jerusalém ka be. Dinheiro juy ocetujowat eykukpin cĩã ocexe iap mubapuk am tadaybotbocayũ be. Ocetujowat cuy jewebuywatwan cĩã ip wuykukukat kay itabucayũ iap mubapuk am soat pe. Imênpuye:

— Ka'ùmgu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe dinheiro jeejat'iyũ.

²⁰ Ade dinheiro juy ocetujowat. Ocebu'un ma'gu warara'acat pe “Pauloyũ dinheiro'in ma o'ju'uk jewebem” i'e an. Imênpuye warara'acayũ ocetujowat oceweju ocemuy-muyap puxim.

²¹ Cũg ma oceku pin wuykukukat etabutpe acã gu. Soat etabutpe ma oceku pin cũg ma.

²² Imênpuye wara'at wuykitpit cuy oceguju eykay. Kuy juk adi ixe ocesubuyxijojoo ade em. Imênpuye ocetaybit cĩã ixe soat em warara'acat puywat pin iam. Itabut cĩã eykay. Imênpuye:

— Corinto ka watwat tak jedinheiro jeegũm ma tadaybotbocayũ be — i'e'em ixe.

Imênpuye ixe eyjo pin cĩã eybuywat am imuju am. Ibũrũ ma oceguju eykay wuykitpit-piyũ.

²³ Tito obure jĩã. Ixe kapikpiğ oweju eybuywatwan. Ixeyũ wuykitpitpiyũ cum ceweju eykay. Itabucayũ a'õbi cum ip. Ibuyxim ip Cristo kuğ.

²⁴ Eykay yajêm puje juy ikukpin epejukuk ip. Imênpuye soat itabucayũ itaybit je'e Corinto ka watwat xe ixeyũ ikukpin cĩã iam.

— Corinto ka watwat xipat cĩã iap ocetobuxik apên soat em Pauloyũ e'em iap tağ — i je'e ip.

9

¹ Obu'u oce warara'acayũ bit jedinheiro mujum itabucayũ be Judéia eipi beayũ be iaptup mubararak am eywebe,

² kuy eyju dak ixeyũ buywan pin puye.

— Tadaybotbocayũ buywan pin ip wuykitpitpiyũ Grécia eipi beayũ — i kuy juk oce Macedônia eipi beayũ be. — Kuy bima ma juk adi ip osodop ibuywan pin—koapat koato bima ma — i juk adi oce cebe ip.

Ade ixeyũ'in ibuywan pin o'e eyju ibuywan pin ip iam itaybin puje.

³ — Corinto ka beayũ kuy juk jedinheiro o'guxipanpan ocewebe tujowat am iũm ãm tadaybotbocayũ be — i juk adi ocece cebe ip.

Eyedinheiro muxipan'ũm pima bit, kuka juk eyju wawêgmukêrêrên. Imuxipan'ũm pima:

— Napa ma juk Corinto ka beayũ eguwên ocewebe — i kuka o'e ip owebe. Obu'u wekawên mukêrêrên ãn eywebe. Imênpuye wuykitpitpiyũ juy oguju eykay eywebe imuxipan'ũm puxim.

⁴ Oweju Macedônia eipi beayũ ajêm puje, ocesũsũn kuka oce'e eykay, eyedinheiro muxipan'ũm pima. Ocebodi ma eyju dak kuka eysũsũn ma epe'e te'e ma ocetabut eykay buye. Òn tak kuka osũsũn ma oce “Corinto ka beayũ jedinheiro muxipanpan je'gũm” i, te'e ma ocece buye.

⁵ Imênpuye ixeyũ wuykitpitpiyũ oguju eykay. Oajêm awap ma oguju ip eybuywat am soat muxipan am. Epeğuxipan cuy apên cuk adi epe'e'e iap tağ. Oajêm puje, kuy ixipan je'e. Ixipan pima, warara'acat itaybit je'e Corinto ka beayũ jedinheiro o'gũm iũm pin

puye iam. Warara'acat a'õbi ãu o'gũm ip iam itaybit je'e ip—jekpiwatpin ma ip o'gũm iam.

⁶ Ade ãu taidada'ukat yopĩt ma ibubum. Ade taidada'ukat pit ade ibubum. Gebum cuy epesop iboap kay.

⁷ Eybu'u iũm pima bit cuy epegũm ãu. “Egũm cuy” i'e'em pima dak, epegũm ãu. Eyukpiwatpin ma juy epegũm. Bũrũ poro iũm pin cuy epegũm. Jecokcoğ iũmũm'ukat kay jĩã Deus.

⁸ Deus pe bit iũm put eywebe eyemukaypinput. Soat je'gũm eywebe. Soat em epesop eyemukaypinput kuğ. Ajo eyju cekayiat podi ma dak je'gũm eywebe. Cepoyat kuğ tak epesop iũm ãm warara'acat pe—xipan i'e am ip cebe.

⁹ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus yopĩt ãu iũmũm tadaybotbocayũ be yoboğ ma, i. Soat em xipan ip ikuğ, i. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup.

¹⁰ Deus tarekrektata ũmũm wuywebe taida am. Kadai muaypapan tak wuywebe i'o am. Imẽn puxim eywebe dak ade ma je'gũm eyemukaypinput. Soat em epesop cepoyat kuğ tak. Ixe buxim eyju dak yopĩt ãu epegũm tadaybotbocayũ be—yoboğ ma.

¹¹ Cepoyat kuğ ma epesop soat em ixe xipan eykuğ puye. Ibutut adeayũ buxim epesop warara'acat pe iũm ãm. Imẽn puye:

— Bay, xipat cĩã ãn! Corinto ka beayũ ade juk o'gũm Pauloyũ be tojot am ocewebe — i je'e ip Deus pe tadaybotbocayũ—Judéia eipi beayũ.

¹² Eywebe iũm puje, tadaybotbocayũ buywatwan epesop—Deus ebekitkit puywatwan.

— Bay, soat podi ma ãn xipat — i je'e ip Deus pe, epegũm puye.

¹³ Icocok cĩã je'e ip.

— Bay, ka'ũmğũ ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe. — Bay, tacup ãu iũmũm ip Corinto ka beayũ — i je'e ip cebe. — Soat em tadaybotbocayũ buywatwan ip — i je'e ip. — Cristo kay jetabucap mubapukpuğ cĩã ip ocebuywatwan pima, warara'acat puywatwan pima dak — i je'e ip Deus pe. — Cristo ekawẽn tağ cĩã ip jekukum — i je'e ip Deus pe.

¹⁴ Imẽn eju soat em jekawẽnwẽn jeedop ip Deus eju eywebeam, eykukpin cexe ip puye.

— Bay, ãn xipan cĩã ocekuğ — i je'e ip Deus pe. — Tacum ãu juk ocekuğ ip Corinto ka beayũ dak. Ocekuğpin cĩã juk ip ocekuğ, kuy bima ãn ixeyũ ikukpin ejukuk puye — i je'e ip Deus pe.

¹⁵ Icẽmãn Deus warara'acat podi ma wuykukpin wuykuğ. Teimuwegũn pa'oreatei iũmat puxim jekpot o'ğudot wuykay. Imẽn puye:

— Warara'acat podi ma ãn xipan ocekuğ — i juy ace cebe.

10

¹ Õn Paulo. Deus omudot eymutaybin am. Deus a'õbi õn jeyawẽ. Apẽn Cristo wuyawẽwẽm iap puxim ma õn tak wa'õkadidim ma jeyawẽ. Ixe Cristo ya'õkadidim ma wuykuğ. Xipan ma wuykuğ. Eyju bit:

— Paulo ya'õpuruğ ocemukorẽmrẽm wũy ocewi bima. Ijasũn ocexe bima bit iparara ocebuxim — i te'e ma e'em.

² Obu'u wa'õpuruğ eymukorẽm ãm. Warẽmtağ mabuk eyju jekukum pima bit, wa'õpuruğ ma õn jeymukorẽm.

— Paulo Deus a'õbi ãu jekukum—ja'õbi acã—jewekay acã gebum itabut ũmat puxim — i napa ma eyju e'em eyewewebe pũğpũğ ey'in.

Wa'õpuruğ ma omuymuy'ukayũ oğukorẽm eykay wajẽm puje.

³ Ijodi wuyju dopdom itabut'ũmayũ parakpe. Wuya'õbacaam ãu bit wuyju jekukum imutabunap ojuy ip.

⁴ Ijodiat a'õbacaap kuğ ãu wuyju bit jekukum, Deus a'õbacaap kuğ acã. Ixe a'õbacaam acã Satanás a'õkayayũ a'õbacaap aceğũm. Wuyju ya'õbacaap kuğ pima, wuya'õmuypit pa'ore cebe ip Deus kay'ũmayũ be.

⁵ Yoboğan pin ip. Wuymubu'u'un ojuy ip jekukum Deus kay wuyetabucap puxixim. Jağuybi ma jewa'õxikxiğ ip ceweju imubu'unap ojuy Deus kay. Wuyju Deus a'õbacaap kuğ pima bit, ixeyũ a'õxikap aceğu'ũm. Aceğuyumũğ ip. Mũğ ma jeedop ip. Imuymũğ puje adeayũ itabut je'e Deus kay. Cristo a'õ kay dak kũyjobin jeedop ip.

⁶ Koap ixē a'õbacaam õn jeymubikuy kũyjobit am Cristo a'õ kay. Eyekũyjobin puje, ipiat acesupi'ajoat soat pe kũyjobit'ũmayũ be.

⁷ Kacũğ tağ acã eyju pũğpũğpũğ ağ. Eyxeat te'e ma e'em eywebe:

– Õn acã Cristo a'õbi jekukum—Pauloyũ bit ka'ũma – i. Ixe juy jeenuy jewağuyğuy Cristo a'õ dağ paxi õn jekukum iap kay. Ixe jo'i oceju dak Cristo a'õbi jekukum.

⁸ – Wuykukukat cuk onaē eymutaybitbin am – i juk adi ocece eywebe.

Obisũsũn ğu oce iboap muwēn ãm ğuto eywebe. Icēmãn õn cemunaē. Ya'õbiat õn. Ixe juk onaē eymukorēmrēm'ukan ğu—eybuywatwat'ukan acã. Eybuywat am cuk onaē biğ ma eyju kũyjobit am Deus biõğbuk a'õ kay.

⁹ Eymupararan pin ğu õn wemudupmubararaktum cartadum.

¹⁰ Okay'ũmat pit aco'i je'e:

– Paulo ya'õpuruğ ocemukorēmrēm jemudupmubararaktum – i. – Ocexe bima bit, ya'õkadidim ocekuğ – i dak aco'i je'e. – Ya'ĩjo pin'ũma dak ocexe warēmtağ kawēnwēn puye – i dak aco'i je'e napa ma.

¹¹ Wũy õn eywi bima wemudupmubarararaktup eyweju õn kawēnwēn iap co'i ma je'e. Itaybit je'e ip iboam okay'ũmayũ—ocemuymuy'ukayũ.

¹² Pũğpũğ ey'in te'e ma e'em:

– Warara'acat podi ma oceju xipacap kuğ – i. – Ixeyũ bodi ma oceju bit xipacap kuğ – i'ũmğũ õn pit e'em eywebe.

Ajom itaybit ip? Ka'ũma ma. Jağuybin ma ip e'em: – Cedağ cĩcã oceju jekukum – i.

Deus ağuy dağ ğu ip jewağuyğuy—jağuy dağ acã.

¹³ Deus ocemujum'ũm pima:

– Deus a'õbi oceju jekukum – i'ũmğũ bit kuka oce'e.

Poma Deus ocemujum iap tağ acã oceju cucum. Eykay bit cuk ocemuju kapik am eyweju—eymutaybit am Deus ekawēn.

¹⁴ Deus cuk ocemuju eyka kay. Imēnpuye juk adi Deus a'õ kay kũyjobin ocesop, eykay ocajēm puje. Eykay juk ocajēm kawēn idipat muwēn ãm eywebe—Cristo muwēn ãm eywebe.

¹⁵ Warara'acayũ dak cuk adi eymutaybitbin osodop ip Cristo ekawēn. Imēnpuye:

– Oceju acã juk adi ocesop Corinto ka watwat mutaybitbin – i'ũmğũ oceju e'em.

Biğ ma jeuru'urum eyetabucap kay oceju. Gasũ ma oceju kapiğ eyweju biğ ma Cristo ekawēn muwēn ãm soat pe. Gasũ ma oceju eymutaybin ojuy. Imēnpit poma Deus ocemujumatka kay acã oceju.

¹⁶ Eyka be imuwēn epere buje, eyka bodiatka kay oceju imuwēn ãm. Ka'ũma ma buk kawēn idipat o'ğuwēn iatka be oceju. Imēnpuye “Paulo bit kawēn idipat muwēnuwēn kuy o'ya'ijojo'iaiyũ be acã” i'e ba'ore je'e soat pe.

¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

“Xipat cĩcã oceju bit” i'ũmğũ juy ace, i. “Ocekukukat acã xipat cĩcã” i acã juy ace, i.

¹⁸ “Xipat ma oceju” i wuyju e'em pima, abu xe xe'e wuyju xipat? Ka'ũma xe ma. “Xipat ma eyju” i'e'em Deus wuywebe bima bit, wuyju xipat ma.

11

¹ Yadaodaoat puxim õn kawēnwēn eyweju. Imēnpit cuy eyukpiceğēm ğu epesop okay. ãğ puk cuy ocekawēn eyweju.

² Apēn Deus yağuybabi'ũm eykuğ iap puxim õn tak wağuybabi'ũm eykuğ. Eybay buxim õn tak wağuybabi'ũm eykuğ. Ağokatkat eju o'jepo ğu bukiat puxim eyju.

Cebay bit kuy ibumũgãm o'tobuxik iwadim iap puxim eyju. Ibumũnmên'ũmat soat kay ġu—jewadip kay acã. Imênpuxim obikuy eywebe Cristo kay jĩjã ãm warara'acat kayap podi ma. Obikuy eywebe soat tağ eyisu eydop am.

³ Wağuybabi'ũm eykuğ. Warara'acat kayap podi ma eyju Cristo kay ġasũ. Jewexe ġu eyju cekay. Warara'acayũ bit eyağuyumuwarururunap ojuy. Eymuğuykuku ojuy ip. Cristo kay ey'eap epereap ojuy ip. Imênpuxim Satanás Eva o'ğuykuku kuyje.

⁴ Oceju juk adi Jesusat oceğuwẽnuwẽn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayũ bit Jesus iwaruat muwẽnuwẽn eywebe. Te'e ma eycockok ixeyũ ekawẽn kay. Oceju juk adi Deus biõğbuk oceğuwẽnuwẽn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayũ bit ibiõğbuk iwaruat muwẽnuwẽn eywebe. Inaka te'e ma eycockok ixeyũ ekawẽn kay. Oceju juk adi kawẽn idipat acã oceğuwẽnuwẽn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayũ bit kawẽn iwaruat muwẽnuwẽn eywebe.

— Ijop ma kawẽn idipat — i napa ma e'em ip eywebe. Inaka te'e ma eyetabut ixeyũ ekawẽn kay.

⁵ Eyxe bit ixeyũ warara'acat podi ma ya'õbuyxi jewexe ma'ğuy ip Deus emumujuyũ. Õn pit ixeyũ jo'i ma wa'õbuyxiap kuğ.

⁶ Õn pit wetaybit cĩcã ġu imênpuxim kawẽn ãm. Wetaybit cĩcã bit apẽn òn e'em iam. Soat em cuk adi wetaybicap osodop ibapuk eyxe.

⁷ Õn kawẽn idipat muwẽnuwẽn eywebe bima ka'ũma ma ojat eyxewi imuwẽnuwẽnapteim. Imênpuxim:

— Paulo ya'õbuyxiat ġu aco'i teihem'ũma kapikpiğ puye — i'ũmğuy juy epe'e'e owebe. Cedag ma osodop teihem ġu imuwẽn ãm eywebe.

⁸ Õn kawẽn idipat muwẽnuwẽn eywebe bima dinheiro mudodot'uk osodop ip wara'at ka beayũ itabucayũ. Jewexe ma òn cuk adi tujupa'um'um oğuy ixeyũ xewi teihem'ũma imuwẽn ãm eywebe.

⁹ Wuykitpitpiyũ juk adi oajẽm Macedônia eipi bewi. Soat cuk adi o'tojot ip owebeam wemukaypinput. Imênpuxim ka'ũma ma juk adi ojoojuy eyxewi. Ikuğ'ũm pima dak “Dinheiro'in puk” i ġu oce eywebe. Pũğ em tak ka'ũma ma. Kuy bima dak juk adi ojoojuy ġu ma dinheiro eyxewi. Guyjom tak ojoojuy ġu ma. Puju dinheiro ojoojuy eyxewi? Ka'ũma em ma.

¹⁰ Abu ideidaat owebe? Ka'ũma ma. Teihem ġu òn pit kawẽn idipat muwẽnuwẽn soat pe Grécia eipi watwat pe. Icẽmãn òn e'em. Napapa'ukat ġu òn, Cristo a'õkayat puye.

¹¹ — Ën iojuyjuyũ ġu ocexewi ocekuypin ġu exe buye — i te'e ma eyju e'em owebe. Eykukpin cĩcã oxe. Deus itaybit iboam.

¹² — Pauloyũ jo'i oceju dak kapikpiğ — i'e ojuy ip jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Õn pit teihem ġu kawẽn idipat muwẽnuwẽn. Imênpuxim ibo i'e ba'ore cebe ip, imuwẽnuwẽnaptei bubum ip puye. Guyjom tak teihem ġu oğuwẽnuwẽn.

¹³ Ixeyũ bit icẽmãn ġu Deus emumujuyũ. Jewexe ip Deus emumujuyũ.

— Ya'õbi oceju dak Deus ekawẽn muwẽnuwẽn — i e'em ip napa ma. Warara'acayũ muğuykukukum ip oceju dak Cristo emumujuyũ iam.

¹⁴ — Apẽn kuka itabut o'e ip imuğuykuku'ukayũ a'õ kay Corinto kay beayũ? — i'ũmğuy òn pit e'em owebe ma.

Satanás pit cewemuwexat put Deus ekawẽn tojtot'ukat co'ian. Deus ekabia dağwiat co'ian cewemuwexat put wuyumuğuykuku ojuy.

¹⁵ Imênpuxim cebekitkit tak cewemuwexat put xipacat muğẽğẽ'ukat co'iyũm wuyumuğuykuku ojuy. Ipi'ũm puje bit, xipat'ũm cĩcãat je'jat ip wuyumuğuykukukuaptei. Cedag ma Deus ideida cebe ip.

¹⁶ — “Paulo yadaodao,” i'ũmğuy juy epe'e — i òn e'em waram eywebe.

Wadaodao eyxe bima dak cuy wa'ijom ma epe'e. Jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ buxim òn tak e'em eywebe “Xipat cĩcã òn” i.

17 Wuykukukat a'ōbi ġu òn kawēnwēn eywebe ġasū bit—wukpiwatpi ma. “Xipat cīcā òn” i'e'em pima yadaodaot puxim ma òn tak kawēnwēn.

18 Warara'acayū e'em — Xipat cīcā òn — i eywebe, ya'ōbuyxian pin ip eyxe buye.

Imēnpuxim òn tak: — Xipat cīcā òn — i oce eywebe.

19 Jewexe ma eyetaybit cīcā. Yadaodaoyū jo'iaiyū kay jījā bit eyju!

20 Eyaġuy'ūm cīcā. Ixeyū kay jījā eyju, ya'ōpuruġ cīcā ma'ġu eymujujum ip; eymudadaybotbon ma a'ġu ip; eymuġuykukukum ma a'ġu ip; warēmtaġ ma a'ġu ip eykuġ; eyukpiokakakam ma a'ġu ip eykuġ.

21 Oceju bit cuk a'ġu ocesūsūn ocesop eykuk am imēn.

Warara'acayū e'em: — Xipat cīcā òn — i eywebe.

Ixeyū buxim òn tak jeymukūyjo òn ġasu òn xipat cīcā iam. Eyetaybit òn yadaodaot puxim kawēnwēn iam.

22 — Hebreuyū bit oceju icēmān — i'e'em ip eywebe jewexe Deus emumujuyū.

Òn tak ibiat ma.

— Israel naxeġebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Òn tak ibiat ma.

— Abraão naxeġebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Òn tak ibiat ma.

23 — Cristo buywatwat'ukayū bit oceju — i'e'em ip eywebe. Ixeyū bodi ma òn pit Cristo buywatwat'ukat xipacat. Ixeyū bodi ma juk adi ocekapikpik cīcā Cristo beam, yadaodaot puxim ma'ġu òn kawēnwēn ġasū eywebe. Ixeyū muōmōmap podi ma juk adi omuōmōmōm ip daomūnmūnap'a be. Ade em juk adi ip wukxabiokakaka ixee muġēġēbum. Ade em ma oje'ū pinpin.

24 Cinco em Judeuyū kukuk'ukayū wukxabiokaka ixee muġēġēbum—icaat yabi beatpum. Ade em wukxabiokaka ip—39 em ma. Soat em ip ibūrū em ma wukxabiokaka.

25 Ebaṗūġ em cuk adi wukxabiokaka im Roma ka kukat ebekitkit. Pūġ em cuk adi wabuġbuġ ip wita'am okay itakomaayū. Ebaṗūġ em cuk adi oakōmkōm tiboġati be kobexixi epiriġ puje—odujowat ojuyat epiriġ puje. Pūġ em pit tibi'adopa daġ ojeku—kabiabun, iximabun tak.

26 Soat kaka daġ cucum pima ade em cuk adi waoka ojuyap cocom ojekuku. Idibi adi o'tiōm ukā be bima adi oje'ū pin tiboġ puje. Ibukurukayū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. Obadipyū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop—Judeuyū kukuk'ukayū. Judeu'ūmayū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop ade em ma. We'ū pinap cocom cuk adi ojekukuku ikabogatika daġ, uk'a'ūmat taġ tak, tiboġcīcāati daġ tak. Jewexe obureyū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop.

27 Soat em cuk adi ocekapikpik cīcā. Soat em odaobire juk adi ojekukuku wekapikap taġ. Xexen'ūma juk adi ojekukuku. Ade em cuk adi ojekukuku oxat'ūmġu, odotiūm tak, oxexecap'a'ūmġu dak.

28 Imēn ma òn jekukum ipiatpi'ajojom. Waġuybabi'ūm tak itabucayū kuġ—soat ka beacat kuġ—Jesus ekawēn kayayū kuġ cedaġ ma paxi a'ġu ip jekukum iam.

29 Itabucat warēmtaġ ma oeku bima, òn tak ixee buxim ma oġuycūġ kuka oce. Ikērēat muġē buje dak, òn tak waġuybabi'ūm cīcā oce ip ikuġ.

30 Ade em wa'ōbaca'ūmap ibapuk e'em soat pe. “Xipat cīcā òn” i'e ojuy bima, wa'ōbaca'ūmap kuka oġuwēn.

31 Deus itaybit òn napa ġu e'em eywebe iam. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebya.

— Soat podi ma ēn xipat — i wuyju e'em cebe—Deus pe.

32-33 Òn Damasco ka be bima ibo ka kukukat oaoka ojuy o'e. Imēnpuye jeka wiwi'ukayū o'ġuju jeka ekorara exīntbi wiwi am odaomūnap ojuy. Obureyū bit cuk adi odaxijo. Paġeiro'aboġ pe ip omukop ika ekorara tok taġwi. Imēn ocenapōn waoka ojuyacat xewi—Aretas a'ōbi ika kukukat xewi.

12

¹ Te'e ma wuyju e'em:

— Xipat cĩcã òn — i warara'acat pe. Imēnpit puk jeymukũyjo òn xipat cĩcã òn iam. Ade ma juk adi ojojojo wexey jo'iat pe idip cĩcãat. Wuykukukat tak cuk adi soat ma o'gubapukpuk owebe omutaybit am. Iboap cuy o'guwēn xipat cĩcã òn iam eymukũyjo am.

² Kuy bima Deus cuk odujuu jewekay kabi kay—bodiat ka kay. Kuy quartoze koato o'kap pima juk adi odujuu. Òn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acã itaybit.

³ Dao ma juk adi odujuu ikadip cĩcãatkay kay Deus tũytũyapka kay.

Òn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acã itaybit — i òn e'em waram.

⁴ Kawēn idip cĩcãat cuk adi oya'ĩjojo ibodi. Imuwēn pa'ore eywebe iboap. Ka'ũmġu wuya'ò kawēn iboam eymukũyjo am.

⁵ — Xipat cĩcã òn — i kuka oce warara'acat pe, iboap ojojojo buye.

Imēnpit obu'u imēn i'e am. Soat xe e'em ibapuk wa'òbaca ġu iap.

— Xipat cĩcã òn — i'ũmġu oce warara'acat pe. — Wa'òbuyxi ġu òn — i acã oce cebe ip.

⁶ “Xipat cĩcã òn” i'e pin pima bit wadaodao ġu kuka oce. Napa ġu kuka oce eywebe. Icēmān kuka oce. Kuy juk wekukuap epejojojo. Wekawēn tak cuk kuy epeye'ĩjojojo. Òn xipat ġu ma'ġu eyxe bima bit, “Xipat cĩcã òn” i ġu oce eyaġuymuwarurun am okay i'e am.

⁷ Idip cĩcãat cuk adi ojojojo wexey jo'iat pe. Imēnpuye:

— Jeweweju yoboġan pin cĩcã aco'i je'e Paulo — i juk o'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye soat em òn jekukum owātaxipi jewexe oboġan o'eap puxim. Ipiatpi'ajojom òn jekukum. Deus a'òbi acã Satanás cuk omuwātaxipin. Deus a'òbi ma owātaxipi òn jekukum jewexe oboġan o'eap puxim.

⁸ — Owātaxipiat eju'uk owebewi — i juk adi ocece wuykukukat pe.

Ebapũġ em cuk a'ġu oce cebe imēn.

⁹ — Oju'uk ġu ewātaxipiat — io'e owebe. — Soat em pit òn xipan jekuk — io'e. — Wa'òbacaap oġũm ewebe — io'e. — Wara'at kay ġu bit eġuy — io'e. — A'òbaca'ũm pima, biġ ma wa'òbacaap ejat — i juk o'e owebe.

Imēnpuye wa'òbaca'ũmap kuġ ma ocokcok.

— Wa'òbaca òn pit — i'ũmġu òn e'em warara'acat pe.

Cristo soat kabia ja'òbacaap ũmũm owebe wa'òbaca'ũm puye. Imēnpuye ocokcok cĩcã wa'òbaca ġu ma'ġu.

¹⁰ Soat em ocokcok òn e'em wa'òbaca ġu ma'ġu; okay'ũmayũ dak a'ġu omuymuy ma; yopĩt ma dak a'ġu òn jekukum ikuġ; itabut'ũmayũ dak a'ġu ipiatpi'ajojoan owebe; xipat'ũmat tak a'ġu jebapukpuġ owebe. Imēn ma ipiatpi'ajojom òn jekukum Cristo a'ò daġ òn jekukum puye. Inaka soat em ocokcok òn e'em. Wa'òbaca'ũm pima, wuykukukat ja'òbacaap ũmũm owebe buye.

¹¹ Xipan kuka a'ġu eyju bit omuwēnuwēn. Imēnpit xipan ġu eyju omuwēnuwēn. Imēnpuye yadaodaoat puxim òn ma xipan jewemuwēnuwēn eywebe. Ka'ũma jo'i ma òn eyxe. Jewexe Deus emumujuyũ bit ijo'i ip eyxe. Ajo muġēġēm ip imuġē ba'ore owebe iat? Ka'ũma ma.

¹² Òn eyxe bima juk adi Deus a'òbacaap o'gubapukpukpuk eywebe. Ixe a'òbacaam wuywebe imubapuk pa'oreat tak cuk adi o'gubapukpukpuk soat etabutpe eyetabutpe. Iboap mubapuk puje eyetabēġbēġ epesop ijojom idip cĩcã eyxe buye. Wukpiceġe ġu juk adi o'ġuy iboap mubapuk am eywebe. Iboap coco buje juk eyetaybit epesop òn Deus emumuju iam Deus emumuju acã iboap mubapukpuġ puye.

¹³ Wara'atka be bima juk adi wemumukaypinput ũmũm'uk osodop ip owebe ibo ka watwat—itabucayũ. Eyxe bima bit cuk iojuyjuy'uk ġu o'ġuy eyxewi. Apēnpuye “Paulo jemumukaypinput ojujuy'uk ġu wuyxewi,” i eyju e'em eyewewebe?

— Wuykay ġu xe'e? — i te'e ma eyju e'em.

Imēn ġu bit cuy epe'e. Eykay ma'ġu òn.

¹⁴ Xepxep em cuk ojeku eyjom. Gasū dak waram oju pin eyjom. Eyju bit cuy ojuapte i epeteida ġu. Eyedinheiro kay ġu òn. Eykay acā òn okay am. Webekitkit puxim eyju. Bekitkiyū ma jedinhoiro muxipanpan ġu jebay beam, jexi beam tak. Aġokatkiyū bit jedinhoiro muxipanpan jekpotpoyū beam, jedaxiyū beam tak.

¹⁵ Ocokcok cīcā soat obubut ūm ām eywebe eybuywat am. Obu'u ġu we'ū ām tak eybuywacap ojuy. Biġ ma òn eykay e'em. Eyju ġu xe'e biġ ma okay ġu e'em?

¹⁶ Soat ma aco'i eyju e'em eyewewebe: — Icēmān wuyedinheiro aġu'ūm ġu Paulo beam — i.

Pūġ pit aco'i je'e napa ma:

— Ixe bit cuk adi ocemuġuykukuku — i. — Ixe juk adi ade aco'i o'tujupa'um ocexewi napaap tomuju ma — i dak aco'i je'e napa ma.

¹⁷ Eymuġuykukuap ojuy ġu dak obureyū juk oġuju eykay.

¹⁸ Tito juk oġuju eykay. Wara'at tak wuykitpit cuk oġuju eykay. Ajo dak ip o'tujupa'um eyxewi jebubun? Ka'ūma ma! Ōn, Tito dak jewejojo'i ma oceju. Cedaġ ma oceju jekukum. Warara'acat muġuykukuku'uk ġu oceju.

¹⁹ — Pauloyū jewedayoyom ocewebe, yoboġan pin puye — i te'e ma eyju e'em.

Jewedayoyom ġu oceju bit. Cristo a'ōbi oceju kawēnwēn eywebe Deus etabutpe. Oburereyū, eykukpin ocexe. Soan ma oceju e'em eybuywat am acā.

²⁰ Eykay wajēm puje iwarum ma aco'i òn jeydobuxik. Apēn òn cekay iap co'i ġu aco'i òn jeydobuxik. Eyju dak imēn ma odobuxik. Apēn eyju cekay iap co'i ġu aco'i eyju odobuxik. Jawa'ōxixiġ aco'i òn jeydobuxik, eyetabutkarey dak eyewewekay, eyetakomāmā dak eyewewekay. Warara'acat kay dak eyju ġebum ġu—eyewewekay acā. Jewemuymuy aco'i òn jeydobuxik, eyekawēnkērē dak, yoboġan pin tak. Pūġ taġ ġu dak aco'i eyju jekukum—wara'at taġtaġtaġ ma. Imēn òn eydobuxik puje oġuycūġ cīcā oce eykay. Jeymukorēm tak òn. Owebe eymukorēm puje eyju dak eyġuycūġcūġ epe'e.

²¹ Waram eykay wajēm puje oġuycūġ cīcā oce eykay. Pūġ ġu ey'in cuk adi ikērēat o'ġuġē kuy bima. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk osodop ip, warara'acat itop eju dak. Ibu'un pa'ore ma e'em ip ikērēat muġēġēap kuġ. Cepere ba'ore ma cebe ip. Imēnpit iġuycūġ'ūma e'em ip ikērēat muġēġēap kay. Ibu'u ġu o'e ip ikērēat muġē ām. Imēnpuye oġuycūġ cīcā oce Deus etabutpe ikērēat kay acā eyju ġebum puye, ade em ma'ġu òn eyawēwēm. Deus omuġebu ajo ġu òn iap kay.

13

¹ Kuy xepxep em cuk adi eyjom ojeku. Waram ġuto òn eyjo ojuy. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Pūġ pe warara'acat muwara buje wuyetabut ġu cekay, i. Xepxepayū be, ebaṗūġayū be dak imuwara buje bit, wuyetabut cuy ace'e cekay, i.

Imēnpuye koap cuy bit òn jeymukorēm. Xepxepayū, ebaṗūġayū a'ġjo'ūm pima bit, òn jeymukorēm ġu.

² Xepxep em kuy ojeku eyjom. Waram wajēm puje wa'ōdim ġu òn jeymukorēm—wa'ōpuruġ ma. Abu itabotaidabotbon je'e eykay? Ka'ūma ma. Kuy bima ade em cuk adi ocece eywebe imēn. Gasū dak ġuto imēn ma oce. Imēn ma òn e'em soat kuy bima ikērēat o'ġuġē'iyū be. Soat pe dak ey'in imēn ma òn e'em ikērēat muġēġē'ukayū be.

³ Eyetaybit epe'e òn Cristo a'ōbi e'em iam. Eyetaybit ġuġūn ġu epe'e iboam. Eyetaybit cīcā ma. Cristo ya'ōbaca'ūm ġu eykuġ—ya'ōbacam ma. Soat em ja'ōbacaap mubapukpuġ eywebe.

⁴ Korosa be je'ū buje ya'ōbaca'ūm osunuy. Gasū bit itait ma'ġuto o'e. Deus ixē'ūm o'ġutait ja'ōbacaam soat podi ma ixē ya'ōbaca buye. Ipi daġ pima oceju dak ixē buxim oca'ōbaca

ġu. Ceweju mūġ'i bima bit, ya'ōbacaap kuġ oceju e'em. Eybuywat am tak ya'ōbacaap kuġ oceju.

⁵ Eyekukuap kay juy ġebum epesop Cristo ekawēn taġ paxi oceju jekukum iap kay.

— Wuyetabucap taġ paxi wuyju jekukum? — i juy epe'e'e eyewewebe.

Cristo a'ōbacaap kuġ tu eyju jekukum? Jewexe du eyju Cristo ebekitkiyū? Eyetabucap epere'ūm pima, eyetaybit cīcā Jesus Cristo wuywebe nuynuy iam.

⁶ Eyetaybit aco'i ocetabucap ocejepere ġu iam. Icēmān Cristo ekawēn taġ oceju jekukum.

⁷ — Bay, soat em cuy Corinto ka beayū buywatwan eġuy ixeyū be ikērēat muġēap puxim — i ōn e'em Deus pe.

Imēn ōn e'em cebe warara'acayū be “Pauloyū cedaġ ma Corinto ka beayū o'ġutaybitbin” i'e'eap ojuy ġu—eywebe cedaġ ma jekukuap ojuy acā. “Pauloyū warēmtaġ ma Corinto ka beayū o'ġutaybitbin” i warara'acat e'em pima bit, ak'arit ma oce cekawēn kay.

⁸ Abu kuka kawēn icēmat tak o'ġu'ūm? Ka'ūma ma. Imu'ūm pa'ore. Iba'ore ġu bit ocewebe kawēn icēmat taġ oceku am.

⁹ Eyju eyetabut cīcā bima, ocecokcok oce'e oca'ōbaca ġu ma'ġu warara'acayū xe. Imēnpuye:

— Bay, a'ōbacaap cuy eġūm Corinto ka watwat pe ikērēat kay'ūmayūm je'e am — i oceju e'em Deus pe.

¹⁰ Wajēm awap eymukorēmaptup mubarararaġ ōn wajēm puje dak eymukorēmap puxim. Obu'u wa'ōpuruġ eymukorēm ām wuykukukat a'ōbi. Ixe juk ja'ōbacaap o'ġūm owebe eymukorēm ām ġu—eybuywat am acā. Owebe o'ġūm eybuywat am biġ ma kūyjobit am jebiōġbuk a'ō kay am.

¹¹ Ibūrū ma buk, okitpitpiyū. Soat em cuy epesop ġebum ikērēat muġēap puxim. Eya'ōpicūġcūġ wa'ō kay. Jewaġuycom cuy epesop eyeweweju. Kaba'ūm cuy epesop eyewekuġ. Deus ma wuymutaybitbin warara'acat kuġ xipan am. Ixe dak wuyaġuymubabibin soat em. Ixe juy soat em je'ku eyweju.

¹² Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

— Kato'i juy cebe ip — i'e'em eywebe soat oxeayū itabucayū.

¹³⁻¹⁴ — Xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i ōn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. — Eykukpin cuy ixeyū ejukuk — i ōn e'em Deus pe. — Ixeyū burerem cuy eġuy soat em — i ōn e'em Deus biōġbuk pe.

Ibūrū ma.

GALÁCIA EIPI WATWAT PEAPTUP PAULO EMUMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Galácia eipi watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum—Jesus Cristo kayayũ beaptum. Òn Paulo. Ijodiat ġu juk onomuwã Jesus Cristo emumujum. Deus warara'acat pe ġu onomuwãat Jesus Cristo emumujum.

Jesus Cristo ma juk o'e owebe: — Wekawën muwënuwën'ukan cuy ece — i. Ixe ebay dak imën o'e owebe—Deus ma. Ixe Deus waram Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. Kato mujujum òn eywebe ijudup pe. Soat e'em kato'i eywebe oxeacat tak—Jesus kayacat—wuykitpitpiyũ.

³ — Bay, xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Cristo oe'ũ ikërëat uk am soat pewi wuywebewi. Oe'ũ wuywebe Deus kay'ũmat ekukuap tağ wuyekuap puxim. Jeweweju ma oe'ũ. Oe'ũ Deus bikuyap tağ—wuyebay bikuyap tağ.

⁵ Imëneju:

— Bay, soat podi ma ën edipap kuğ — i juy ace Deus pe. — Bay, soat podi ma a'òbaca — i dak cuy ace cebe.

Soat em ma juy imën acece cebe.

⁶ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ! Ibun ġu eyetabut Deus kay. Gaxĩn ma jeyağuyba'ũm cekay. Kuy ġu juk eyetabut epesop cekay. Ixe juk eynaë jebekitkiyũm. Jekpot kukap co'i xipan eykuğ—Cristo kukap co'i. Eyju bit eybu'u ġuto epesop cekay. Warara'acat ekawën kay dak eyju ġasũ bit.

— Ijop ekawën kawën idipat ocexe — i eyju e'em te'e ma.

⁷ Warara'acat ekawën pit kawën idipat ġu—Jesus ekawën acã. Warara'acayũ bit eymu'ukpiceğën ojuy. Eymubu'un ojuy ip Jesus ekawën kay. Cristo ekawën muwarururun ojuy ip. Imënpuye wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ.

⁸ Kuy juk adi kawën idipat oceğuwënuwën eywebe—Jesus ekawën. ġasũ bit kuka wara'at ekawën ma oceğuwën eywebe.

— Ijop ekawën ma kawën idipat — i kuka oce'e eywebe napa ma.

Imën oce'e buje, Deus kuka ocemuju ipiat'ajojoap kay. ġasũ bit kabi bewiat kuka wara'at ekawën o'ğuwën eywebe.

— Ijop ekawën ma kawën idipat — i kuka o'e eywebe napa ma. Imën i'e buje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom.

⁹ Kuy juk iboap oceğuwën eywebe. Imënpit ġuto waram oceğuwën eywebe. Kuy bima juk adi eyetabut epesop kawën idipat kay. “Ijop ekawën ma kawën idipat” i'e'em napa ma wara'at ekawën ma imuwën puje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom.

¹⁰ Òn pit ijodiat mucokcok pin ġu oce. Deus mucokcok pin acã òn pit. Warara'acayũ be “Paulo xipat cĩcã” i'e'eap kudadam ġu òn. Ijodiat mucokcok pin pima, kuka Cristo a'ò kay kũyjobican ġu oce!

¹¹ Okitpitpiyũ, ijodiat ekawën muwënuwën ġu bit òn. Ijodiat ekawën ġu ma i ġuto òn e'em eywebe.

¹² Ijodiat ġu juk kawën idipat o'ğuwën owebe. Ka'ũma ma juk omutybitbin ijodiat pit. Jesus Cristo acã juk adi omutybitbin.

¹³ Judeuyũ etabucap co'i wetabun puje, juk adi ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayũ be. Kuy eyetaybit apën cuk adi ojekukuku iam. Wetakoma jĩjã juk adi oğuy ixeyũ kay. Yaoka ojuyjuy ip cuk adi oğuy. Imën cuk adi ojekukuku Jesus Cristo odopabijuk'ũm pima.

¹⁴ Wağuywağoyũ bodi ma juk adi wetabut oğuy Deus kay. Judeuyũ babim cuk adi wetabut oğuy. Cebodi ma ip we'ajoyoyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ cuk adi jeku ojuyjuy oğuy.

¹⁵ Deus pit cuk onaẽ jekawẽn muwẽn ãm, warara'acat podi ma ixexipan okuğ puye. Okap awap ma juk onaẽ.

¹⁶ Ixe juk jekpot o'ğubapuk owebe.

— Okpot cuy eğuwẽnuwẽn Judeu'ũmayũ be — i juk adi o'e owebe. — Kawẽn idipat cuy eğuwẽnuwẽn cebe ip — i juk adi o'e o webe.

Imẽn i'e buje, ka'ũma kay ma juk oju wawẽ ãm.

¹⁷ Jerusalém ka be dak cuk oju ğu Jesus emumujuyũ eju kawẽn ãm—kuy bima Deus o'taẽ'iaiyũ eju kawẽn ãm. Ixeyũ be wawẽ ãm ğu juk oju. Arábia eipi kay bit cuk oju. Guyjom acã juk ocepit Damasco ka kay.

¹⁸ Ebapũğ koato kap puje juk oju Jerusalém ka kay Pedro jom. Xepxep esemana ma juk adi oğuy cexe.

¹⁹ Warara'acayũ bit cuk ojojojo ğu Jesus emumujuyũ. Tiağo acã ğuto ojojojo—wuykukukat Jesus kitpit acã.

²⁰ Napa ğu òn e'em eywebe. Deus ojojom ijudup mubarararağ pima.

²¹ Pedro eju wekawẽn epere buje, Síria eipi dağ cuk adi ojekukuku, Cilícia eipi dağ tak.

²² Imẽnpuje Cristo kay itabucayũ ojojojo ğu ip—Judéia eipi watwat—wara'at ka dağ òn jekukum puye.

²³ Warara'acat ekawẽn pit cuk ip o'jojojo kuy.

— Paulo juk adi ipiat o'supi'ajojoat wuywebe — i'e'em warara'acayũ itabucayũ jewewebe. — Jesus kay wuyetabucap mu'ũm ojuy osunuy — i'e'em ip. — Gasũ bit ixexipan dak Jesus muwẽnuwẽn o'e! — i'e'em ip. — “Jesus kay juy eyetabun epesop!” i'e'em ixexipan ma — i'e'em ip.

²⁴ Wawẽğ co buje:

— Bay, ãn soat podi ma a'òbaca — io'e ip Deus pe. — A'òbacaam cuk Paulo eğutabun ekpot kay — io'e ip cebe.

2

¹ Catorze koato kap puje, ocepit Jerusalém ka kay. Barnabé eju oju. Tito dak otujowat oweju.

² Ibo ka kay oju “Jerusalém ka kay juy eju” i juk adi Deus o'e owebe buye. Jesus kayayũ kukuk'ukayũ o'je'awero wa'ijo am. Warara'acayũ eju ğu juk ocekawẽn—ixeyũ eju acã. Apẽn cuk adi kawẽn idipat oğuwẽnuwẽn Judeu'ũmayũ be iap oğuwẽn cebe ip. Apẽn cuk adi ixeyũ oğutaybitbin iap tak oğuwẽn ma. Obu'u juk adi oğuy ixeyũ be “Te'e ma juk adi eğutaybitbin ip cedağ'ũma ãn imutaybitbin puye” i'e am owebe.

³ Wuykitpit Tito juk otujowat owebe. Judeu ğu ixexipan.

— Teku juy ataypu'ağobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ—Deus ekawẽn tağ — i'ũmğũ o'e ip itabucayũ kukuk'ukayũ ma—Judeuyũ ma.

⁴ Warara'acayũ bit oòm oce'aweroroap'a be, o'ğukũyo ğu ma'ğũ ip. “Oceju dak ocetabut Jesus kay” i napa ma e'e'ukayũ oòm ip ocekawẽn co am oca'òxikap ojuy. Jewemukorẽm ojuy ip.

— Teku juy ataypu'ağobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ — io'e ixeyũ ma. — Apẽnpuje dak eybu'u wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ jekum Jesus eju mũğ'i eyeku buje? — io'e ip ocewebe. — Imẽn cũğ ğu Deus xe — io'e ip ocewebe. — Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ cuy epeku, Jesus kay a'ğũ eyetabut ma — io'e ip ocewebe.

⁵ Ixeyũ ekawẽn kay ğu bit oceju—pũğ em tak ka'ũma.

— Ha'a wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ cuy ajeku cũğ ma wuy'e am Deus xe — i'ũmğũ juk adi oce'e oceju bit.

Imên oce'e buje, kuka juk kawên idipat oceḡuwarurun. Ijo'i ḡu kuka juk o'e. Imên oce'e buje, eymuḡuykuku kuka juk oceju.

⁶ Iḡo'a be o'je'awero ip itabucayū kukuk'ukayū. Soat xe ya'ōbuyxi ip osodop. Yoboḡ ḡu ip oxe bit ijodiat pit. Deus kacūḡ kay ḡu aḡ—badi acã. Iisuan ḡu ixeyū bit omutaybin.

— Wara'an pit cuy eḡutaybin Judeu'ūmayū — i'ūmḡu o'e ip owebe.

⁷ — Deus cuk Paulo o'jomuy kawên idipat muwên âm Judeu'ūmayū be. Judeuyū be bit Pedro o'jomuy kawên idipat muwên âm — io'e ip jewewebe.

⁸ Deus ja'ōbacaap o'ḡūm owebe jekawên muwên âm Judeu'ūmayū be. Ixe emumuju òn. Judeuyū be bit jekawên muwên âm ja'ōbacaap o'ḡūm Pedro be.

⁹ — Deus Paulo mujujum jekawên muwên âm Judeu'ūmayū be — io'e ip itabucayū kukuk'ukayū—Tiago, Pedro dak, João dak.

Imênpuye juk ip obumukuḡ. Barnabé bumukuḡ tak ip jeburerexi ip puye.

— Judeu'ūmayū be eyju ma juy Jesus ekawên epeḡuwēnuwên. Oceju bit cuy Judeuyū be oceḡuwēnuwên — io'e ip.

¹⁰ Pūḡ ma ip ocemuḡebu. — Gebum cuy epesop tadaybotbocayū kay—itabucayū kay—ocexeayū kay — i juk o'e ip ocewebe. — Dinheiro'in cuy epeḡudot cekay ip, ka'ūma kuḡ puye — i juk o'e ip ocewebe.

Òn tak ocokcok cĩcã oce imudot am.

¹¹ Guyjom ma Pedro oajēm ocekey, oceju Antioquia ka be bima. Òn pit xeku oḡukorēm warara'acayū etabun ma, warēmtag ma jekukum puye.

¹² Tiago jebureyū o'ḡudot ocekey. Antioquia ka be ip oajēm. Ixeyū ajēm'ūm pima, Pedro jekōnkōn'uk osunuy itabucayū eju—Judeu'ūmayū eju—Judeuyū babi daḡ jekuku'uk'ūmayū eju—taypu'aḡobixeedakatkat'ūmayū eju. Tiago bureyū ajēm puje bit, ibu'u o'e jekōn âm ceweju ip—Judeu'ūmayū eju. Iparara osunuy Judeuyū buxim—“Judeu'ūmat jedaypu'aḡobixeedakacan cuy cūḡ ma i'e am Deus xe, itabut ma'ḡu ip Jesus kay” i'e'e'ukayū buxim.

¹³ Imênpuye Pedro buxim o'e ip warara'acayū Judeuyū. Pūḡ tag ma oeku ip jeweweju Judeuyū. Jeparara pibun ibu'u o'e ip Judeu'ūmayū eju jekum. Barnabé dak ixeyū buxim iparara o'e. Pūḡ tag ma oeku Judeuyū eju. Judeu'ūmayū eju bti ibu'u o'e jekum jeparara pibun.

¹⁴ Cūḡ ḡu o'e ip jekukum. Kawên idipat tag ḡu ip jekukum o'e. Iboap co buje juk ocekawên Pedro eju warara'acayū etabutpe.

— Ēn Judeu — i juk oce cebe. — Inaka Judeu'ūmat co'i ěn jekukum — i juk oce cebe. — Judeu ekukuap puxim ḡu ěn jekukum — i juk oce cebe. — Apēnpuye dak ěn e'em Judeu'ūmayū be “Judeuyū babi daḡ cuy epeku!” i? — i juk oce cebe.

¹⁵ Oceju bit Judeuyū ocekapap pin ma.

— Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū Judeu'ūmayū — i oceju e'em, ocedobuyū'ūm'ūm ekawên tag ḡu ip jekukum puye.

¹⁶ Wuyju bit kuy wuyetabut Jesus Cristo kay. Deus xe wuyju cūḡ ma wuydobuyū'ūm'ūm ekawên tag wuyekuap tomuju ḡu—wuyetabucap tomuju acã. Deus xe wuyju cūḡ ma wuydobuyū'ūm'ūm ekawên tag jekukum puye ḡu—wuyetabut puye acã. Ka'ūma ma cūḡ ma Deus xe jedobuyū'ūm'ūm ekawên tag jekuap tomuju.

¹⁷ — Cristo kay wuyetabun puje acã cūḡ ma acesop Deus xe, wuydobuyū'ūm'ūm ekawên tag jekukum ḡu ma'ḡu wuyju — i wuyju e'em.

Imên i'e buje, ibapuk e'em soat pe Judeu'ūmayū jo'i ma wuyju dak ikērēat muḡēḡē'ukayū iap. Ibu'u ḡu paxi Cristo je'e wuywebe ikērēat muḡē âm? Ibu'u ma! Cedaḡ ḡu cexe. Ijo'i ḡu cexe.

¹⁸ — Wuydobuyū'ūm'ūm ekawên tag wuyekukuap tomuju ḡu wuyju cūḡ ma Deus xe—wuyetabucap tomuju acã — i'e'e'uk cuk adi oḡuy. Imênpuye “Wuydobuyū'ūm'ūm

ekawēn taḡ cuy ajeku cūḡ ma wuy'e am Deus xe” o'e buje, kuyat wekawēn kuka ocepere, wuydobuyū'ūm'ūm pabi dak kuka oḡupubutbun.

¹⁹ Iba'ore owebe cūḡ ma i'e am Deus xe wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ wekuap tomuju. Deus ekawēn tup cocom cuk wetaybin iḡoam. Iba'ore soat pe wuywebe soat iḡoap ekawēn taḡ jeku am. Wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cūḡ ma Deus xe iḡima apēḡām Cristo oe'ū korosa be? Ka'ūma ām ma!

²⁰ Jekpiwan ma Jesus oe'ū korosa be owebeam iap kay wetabut pima, obikuyap taḡ ḡu ōn jekukum. Cristo biōḡbuk omuy owebe. Kuyje wekukukuap kuy ocepere. Deus ipot kay wetabucap eju ōn jekukum ḡasū bit. Ixe ipot jekpiwan ma oe'ū we'ūap puxim, okukpin cīcā cexe buye.

²¹ Deus ibikuy soat kuk am xipan.

— Okuḡ ḡu juy! — i'ūmḡu ōn pit e'em cebe. Ōn pit imēn ḡu e'em. Wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cūḡ ma Deus xe iḡima, apēḡām Cristo oe'ū korosa be? Ka'ūma ām ma!

3

¹ Galácia eipi watwat, eyaḡuyba'arēm cīcā! Abu dak cuk eymuḡuykuku? Abu dak cuk eymubu'un kawēn icēmat taḡ eyekuap puxim? Apēn Jesus Cristo oe'ū korosa be iap cuk adi oceḡuwēn eywebe. Iḡapuḡ ma juk adi oceḡuwēn eywebe. Imēnpuye juk adi eyetabut cīcā epesop cekay.

² Pūḡ ḡu buk oḡuwēn eywebe. Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm eywebe wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ eyekuap puye ḡu! Ibiōḡbuk oōm eywebe apēn Cristo oe'ū iap ekawēn eyetaybit puye; iḡoap ekawēn kay eyetabut puye dak.

³ Eya'ōbacaam ḡu juk epesop Deus ebekitkiyūm—Deus biōḡbuk a'ōbacaam acā. ḡasū bit:

— Wuya'ōbacaam ma ixe a'ō daḡ ajeku — i eyju e'em te'e ma.

Eyaḡuyba'arēm cīcā dak epesop.

⁴ Kuy bima juk adi eyetabut cīcā epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ḡu ip eywebe itabut'ūmayū. ḡasū bit xe'e jeybu'un cekay? Te'e ma du juk adi ipiat epesupi'ajojo? Iba'ore!

⁵ Deus cuk adi jebiōḡbuk a'ōbacaap o'ḡūm eywebe. Ixe a'ōbacaam wuywebe i'e ba'oreat cuk adi epeḡubapukpukpuk soat etabutpe. Ja'ōbacaap o'ḡūm eywebe wuyawēwēap ekawēn taḡ eyju jekukum puye ḡu. O'ḡūm eywebe eyju Deus ekawēn kay jījā buye, cekawēn kay eyetabut puye dak.

⁶ Abraão etabucap puxim eyju dak cuk adi eyetabut epesop Deus kay. Imēn Deus Abraão o'ḡuwēn: — Ixe juk adi itabut cīcā osunuy okay — i. — Imēnpuye cūḡ ma osunuy oxe i.

⁷ Ixe-buxim itabucayū Abraão naxeḡebithicayū Deus xe, Judeuyū ḡu ma'ḡu ip. Iḡoam cuy eyetaybin.

⁸ Deus cuk adi o'e jewebe ma:

— Guyjom cūḡ ma jeedop ip oxe warara'acayū dak—Judeu'ūmayū — i. — Itabun puje ip cūḡ ma jeedop ip oxe Judeuyū jo'i ma — i juk adi o'e jewebe ma.

Imēnpuye imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Ōn ma xipacat oḡūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye,” i'e'em Deus Abraão be, i.

Imēn Deus kawēn idipat o'ḡuwēn Abraão be xipacat ūm awap soat ka watwat pe.

⁹ Abraão itabut cīcā osunuy Deus kay. Imēnpuye Deus xipacat o'ḡūm cebe. Ixe-buxim soat itabucayū dak xipacat jeejat Deus xewi.

¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum'ūm pima, soat ekawēn taḡ jekukum'ūm pima, i.

Imēnpit iba'ore soat pe wuywebe soat ekawēn taḡ wuyeku am wuyawēwēap ekawēn taḡ. Imēnpuye:

— Xipat ḡu eyju oxe — i'e'em Deus soat pe— “Wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyeku buje acā cūḡ ma acesop Deus xe” i'e'e'ukayū be.

¹¹ Deus cuk adi o'e:

— Eyetabut okay bima acā, cūḡ ma epesop oxe — i.

Imēnpuye wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap puye ḡu cūḡ ma acesop Deus xe. Imēntak e'em Habakuque ekawēn tup—kuyjeat ekawēn tup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn tup:

Itabucat ma cūḡ ma Deus xe, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹² Imēnpit itabut'ūmat tak wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku ojuy. Imēntak e'em Deus ekawēn tup:

Wuyawēwēap ekawēn taḡ jekuku'ukat acā cūḡ ma jeenuy Deus xe—soat ekawēn taḡ jekuku'ukat, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹³ — Xipat ḡu ēn oxe — i'e'em Deus soat pe—ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be.

Cristo bit oe'ū apēn cuk adi ikērēat aḡujurūḡrūḡiap teida am. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Korosa eju ibamupayaat wūy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom ikērēat kuḡ puye, i.

Korosa eju bima: — Wūy ma juy eḡuy owi ipiat'ajojom ikērēat kuḡ ēn puye — io'e Deus Jesus pe.

Wuywebe ḡu imēn o'e. Jesus pe acā imēn o'e, apēn cuk adi ikērēat aḡujurūḡrūḡ iap kuḡ puye.

¹⁴ Deus o'e Abraão be: — Xipacat oḡūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye — i.

Jesus Cristo kay Judeu'ūmayū itabun puje, Deus xipacat je'ḡūm cebe ip. Xipacat je'ḡūm cebe ip korosa eju Cristo apēn cuk adi ikērēat aḡujurūḡrūḡ iap o'tujowat jewebe buye. Imēnpuye Deus jebiōḡbuk muōmōm wuywebe wuyetabut puye. Imuōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e Abraão be iap taḡ.

¹⁵ Okitpitpiyū, apēn jebapukpuḡ soat kabia wuywebe iap taḡ ōn jeymutaybin. Abu wuybubut je'jat wuye'ū buje iaptup mubararak pin pima, wuyju wuybutet mubarararaḡ ixedup pe. Wuybure dak jebet mubarararaḡ ixedup pe. Xepxep putet mubararak puje, iba'ore warara'acat pe iboaptup ekawēn mupubut am. Iboaptup ekawēn muwarurun am tak iba'ore ma cebe ip.

¹⁶ — Xipacat oḡūm ewebe, enaxeḡebit pe dak — i juk adi o'e Deus Abraão be.

“Enaxeḡebitbiyū be” i'ūmḡu e'em ibodup. “Enaxeḡebit pe” i acā e'em. Adeayū be ḡu kuka xipacat o'ḡūm. Pūḡ pe ma kuka o'ḡūm—Cristo be ma.

¹⁷ Imēn ōn e ojuy eywebe. Deus cuk kuy o'e Abraão be:

— Xipacat oḡūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye — i. — Soat em wa'ō daḡ ōn e'em — i juk o'e.

Gūyjom acā wuyawēwēap ekawēn o'ḡuwēn Moisés pe ixē be imuwēn ām jebekitkit pe—430 koato kap puje ma. Wuyawēwēap ekawēn muwēn puje bit:

— Obu'u oce xipacat ūm ām Abraão be ḡasū bit — i'ūmḡu o'e Deus. — Apēn cuk oce cebe iap taḡ ḡu oce ḡasū bit — i'ūmḡu o'e.

¹⁸ Wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap puye Deus xipacat ūmūm wuywebe bima, apēn cuk adi o'e Abraão be iap taḡ ḡu kuka o'ḡūm wuywebe. Imēnpit Deus xipacat o'ḡūm Abraão be “Xipacat oḡūm ewebe ēn etabut okay buye” io'e buye. Deus ja'ō daḡ e'em soat em.

¹⁹ — Apēnpuye dak Deus wuyawēwēap ekawēn o'ḡuwēn Moisés pe? — i du eyju e'em owebe?

Ōn jeymutaybin. Wuyawēwēap ekawēn o'ḡuwēn wuymutaybit am ajo Deus bikuyap taḡ ḡu iam. Guyjom kuka Abraão naxeḡebit o'kap—Jesus Cristo. Deus xipacat kuka o'ḡūm

cebe ja'õ dağ. Ikap'ũm pima bit, kuy juk adi wuyetaybit ajop soat ipi juacat kũyjobit'ũm ip Deus a'õ kay iam. Deus ma o'jekawẽn Abraão be.

— Xipacat oğũm ewebe — i juk o'e cebe.

Wuyawẽwẽap ekawẽn muwẽn pin pima bit, ijodiacat eju ġu o'jekawẽn. Koap jekawẽn tojtjot'ukayũ be o'ğuwẽn. Ixeyũ o'ğudot jekawẽn muwẽn ãm ijodiacat pe. Ijodiat ma ġuwẽn iboap wuywebe.

²⁰ Wuyju warara'acat mujum wuybure kay imukũyjo pin pima. Imẽnpuxim Deus ixeyũ o'ğudot ijodiacat mukũyjo am, ixeyũ be “Ha'a, ijop ekawẽn tağ cuy ajeku” i'e am. Deus pit pũğ ma. Wuyju imujuap wiwim ġu Deus, ja'õbi ma e'em puye. Wuywebe bit iba'ore imuju am. Iba'ore wuywebe “Ën imẽn ece'e. Õn tak wara'at tağ oce” i'e am Deus pe, ixex mujum ġu wuyju buye. Ja'õbi ma: — Xipacat oğũm ewebe — i juk o'e Abraão be.

²¹ — Eyetabun puje acã cũğ ma epesop oxe — i'e'em Deus.

— Cũğ ma epesop oxe eyawẽwẽap ekawẽn tağ eyeku buje acã — i dak tu e'em wuywebe? Xepxep ekawẽn tağ tu Deus e'em wuywebe? Ka'ũma! Deus pe wuymucũğ put wuyawẽwẽap ekawẽn muwẽn ãm ibima, “Eyawẽwẽap ekawẽn tağ eyeku buje acã cũğ ma epesop oxe” i kuka juk o'e Deus wuywebe.

²² Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Soat ipi watwat ikẽrẽat kuğ, i.

Iba'ore soat pe wuywebe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyeku am—soat ekawẽn tağ. Imẽnpuye pũğat kay wuyetabun puje acã cũğ ma acesop Deus xe—Jesus Cristo kay wuyetabun puje acã. Soat ixex kay itabucayũ xipacat jeejat Deus xewi “Xipacat oğũm soat pe itabucat pe” io'e Deus puye.

²³ Kuy bima juk adi wuyetaybit ġu ajop wuyetabut am. Warara'acat pe wuymutaybicat wiwim cuk adi ajop wuyetabut am Jesus kay. Taomũnmũnat puxim cuk adi ajop wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuy.

²⁴ Bekitkit puxim cuk adi ajop. Bekicat kukat puxim wuyawẽwẽap ekawẽn wuykuğ osunuy. Ikukat bekicat mukũyjojom ixex be warẽmtağ ma jekuap puxim. Imẽnpuxim wuyju dak wuyawẽwẽap ekawẽn tağ cuk adi ajekuku warẽmtağ ma wuyekuap puxim. Cristo ajẽmap wiwim cuk adi ajop. Yajẽm'isum cũğ ma acesop Deus xe Cristo kay wuyetabucam acã.

²⁵⁻²⁶ Ġasũ bit wuyetabut Cristo kay. Mũğ'i wuyju ceweju. Ixex kay wuyetabun puje bekitkit puxim ġu ajop. Deus ipotpoyũ ma ajop yaypanayũ buxim. Imẽnpuye wuyawẽwẽap ekawẽn tağ ġu ajeku ġasũ bit. Bekicat ikukacecat puxim ġu wuyju.

²⁷ Eyetabun puje, kuy juk eyrubatisananat “Jesus eju mũğ'i ojeku ġasũ bit” i'e am soat pe. Ġasũ bit Cristo eju mũğ'i eyju jekukum. Cristo buxim epeku.

²⁸ Cristo eju mũğ'i jekukum pima, Judeu, Judeu'ũmat tak weğũğũn ma ip jekukum. Tei'ũma kapikpik'ukat, teibubum kapikpik'ukat tak weğũğũn ma ip jekukum. Ayacat, ağokatkat tak weğũğũn ma ip jekukum, Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum pima.

²⁹ — Xipacat oğũm enaxeğebit pe — i juk adi o'e Deus Abraão be.

Cristo eykukat. Imẽnpuye Abraão naxeğebitbicat eyju Deus xe. Imẽnpuye xipacat epejat Deus xewi apẽn ixex juk adi o'e cebe iap tağ.

4

¹ Gebum cuy ajop apẽn ipotpoyũ jebay bubut pum iap kay.

— Yaypan pima acã okpot soat obubut je'jat jebubun — i'e'em cebay.

Yaypan'ũm pima bit, jebay eju kapikpik'ukat co'i ma ipot. Yaypan pima acã soat kuğ jeenuy—jebay bubut kuğ.

² Yaypan'ũm pima, warara'acayũ bekicat kuğ imukũyjojom. Warara'acayũ cebay bubut kuğ, cebay ekawẽn tağ ma.

³ Bekicat yağuy'ũm bekin pima. Bekitkit puxim wuyju dak ajop wuyetabun'isum Jesus kay. Tũybe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju cũğ ma acesop Deus xe iãn cuk adi ajop.

⁴ Imudocap kabia ajẽm puje, Deus jekpot o'ğudot ijodi. Wuyjo'i o'kap ayacat'uk pewi. Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ cuk adi oekukuku Judeu buye.

⁵ — Iba'ore ocewebe soat ekawẽn tağ jeku am ocawẽwẽap ekawẽn tağ — i'e'e'uk ajop Deus pe. — Apẽntak cũğ ma acesop cexe? — i'e'e'uk ajop wuyewewebe. Jesus pit e'em wuywebe:

— Wa'õbacaap oğũm eywebe—eyawẽwẽap ekawẽn tağ eyku am ğu—Deus ebekitkiyũm eye'e am acã! — i.

⁶ Ixe Deus cuk jekpot biõğbuk o'ğũm wuywebe “Eyju dak okpotpoyũ” i'e am wuywebe. Imẽnpuye:

— Bay! — i wuyju dak e'em cebe Jesus a'õ nomuju. — Bay — i'e'em wuyju ibiõğbuk a'õbi.

⁷ Deus eju kapikpik'ukayũ ğu a'ğũ eyju. Ipotpoyũ ma eyju. Imẽnpuye soat je'ğũm eywebe jekpotpoyũ be iũmũmap.

⁸ Kuy bima juk adi eyetaybit ğu epesop Deusan. Warara'acayũ kay juk adi eyetabut epesop. Tũybe iteyũ ma deusyũ iãn cuk adi epesop.

⁹ Gasũ bit eyetaybit Deusan. Ixe dak o'e itaybit eyjum. Apẽnpuye dak waram eyetabut pin ma'ğuto deusbaroyũ kay? Te'e ma kuka eyetabut epesop cekay ip. Wuybuywan pa'ore ip cebe itaybit'ũm puye. Te'e ma du ixeyũ a'õ kay epe'e ğuto? Eyağuyba'arẽm!

¹⁰ Tũybe cũğ ma acesop Deus xe kabia muxipanpan pima iãn eyju e'em, kaxi muxipanpan pima dak iãn, koato muxipanpan pima dak i'an eyju e'em.

¹¹ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Te'e ma du juk adi ocekapik kawẽn idipat muwẽnuwẽn eywebe? Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ.

¹² Okitpitpiyũ, Cristo a'õ kay kũyjobin cuy epesop obuxim. Õn tak eybuxim ya'õ kay. Õn cuk adi eyburem oğuy. Eyju dak cuk adi warẽmtağ ğu epesop okuğ.

¹³ Koap weku buje, kawẽn idipat epeya'ĩjojo ğu buk. Õn pit cuk oju imuwẽn ãm eywebe owãtaxipi buye. Oju ğu wara'at ka kay.

¹⁴ Eyağuybabi'ũm'ũm cuk adi epesop okuğ owãtaxipi buye. Owãtaxiap waywayway ğu juk adi epesop.

— Paulo kay ğu oceju soat em iwãtaxipi buye — i'ũmğũ juk adi epe'e'e.

Eyduk'a be juk adi eyju okuk. Xipan cuk adi eyju okuk kabi bewiat kukap puxim—Deus ekawẽn tojotjot'ukat kukap puxim—Jesus Cristo kukap puxim.

¹⁵ Eycokcoğ cuk adi epesop okuğ. Okay jĩjã juk adi epesop. Apẽnpuye dak epe'e okay ğu ğasũ bit? Iba'ore'ũm pima eyeta kuka juk epesutaũm owebe wetam.

¹⁶ Icẽmãn acã juk adi ocekawẽnwẽn eywebe. Apẽnpuye eyju ğasũ okay ğu?

¹⁷ Jewexe ma ip eykay ixeyũ warẽmtağ ma eymutaybitbin'ukayũ. Eymu'ağuyba'arẽm ojuy ip okay'ũm ãm. Ibu'u ip eywebe okay am. Ibikuy ip jewekay i'e am apẽn kuy bima okay jĩjã epesop iap puxim.

¹⁸ Xipat wuywebe warara'acat kay am xipat i'e ojuy bima. Ixeyũ mu'ağuyba'arẽm ojuy bima bit, xipat ğu kuka o'e cekay am. Iboap icẽmãn soat em. Eykukpin cĩcã oxe, eyxe ğu'ma'ğũ õn.

¹⁹ Bekitkit, eykukpin cĩcã oxe. Ayacat i'itpiat puxim õn. Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Cristo ekukuap puxim eyju dak jekukum iap wiwim õn ayacat je'it kapap wiwim iap puxim.

²⁰ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Eyxe pin cĩcã oxe. Apẽntak õn jeyawẽ?

²¹ — Moisés ekawẽn tağ cuy ajeku—wuyawẽwẽap ekawẽn tağ — i te'e ma eyju e'em. Eyetaybit tu apẽn wuyawẽwẽap ekawẽn e'em iam?

²² Gebum cuy epesop Abraão ipotpoyũ kay—xepxepayũ kay. Xepxep osodop ip Abraão ipotpoyũ. Pũğ ma ixi tei'ũma kapikpik'ukat osunuy Abraão duk'a be. Wara'at xi bit Abraão tayxiat osunuy.

²³ Kapikpik'ukat it o'kap wuykapap puxim. Itayxiat it pit Deus a'õbi o'kap. O'kap “Ekpon oğũm ewebe” io'e buye.

²⁴ Xepxep aoyũ xepxep em Deus jekawẽn o'ğuwẽn jebekitkit pe iap puxim. Jekawẽn o'ğuwẽn jebekitkit awẽwẽ ãm. Co'a bicũğpe bima o'ğuwẽn Moisés pe, Sinai'a bicũğpe bima. Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuyayũ tei'ũma kapikpik'ukat it puxim—Agar it puxim.

²⁵ Agar co'a buxim—Sinai'a buxim—Arábia eipi beat'a buxim.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju acã cũğ ma acesop Deus xe — i te'e ma e'em pũğpũğayũ. Agar it puxim ixeyũ—Ismael buxim—tei'ũma kapikpik'ukat it puxim. Jerusalém ka ixeyũ Judeuyũ ka. Ixeyũ a'õ kayayũ dak wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuy cũğ ma i'e am Deus xe.

²⁶ Wara'at ka bit opop. Jerusalém ka buxim ibo ka. Kabi bewiatka bit ibo ka. Wuyju ma ibo ka watwat. Itayxiat it puxim wuyju—Isaque buxim.

— Cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabut puye — i wuyju e'em.

²⁷ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Tũ'ũ, ecokcoğ cuy eguy e'it'et ğu ma'ğu ĩn, i. Ecokcoğ cuy eguy e'it esupi'ajo ğu ma'ğu ĩn, i. Ayacat o'jepere iat iyũ ade je'e—jektop eju nuyat iyũ bodi ma, i.

Imẽn e'em Isaiás emudupmubararaktup.

²⁸ Okitpitpiyũ, Deus a'õbi Isaque o'kap. Ixe buxim eyju dak ya'õbi Deus ipotpoyũm epesop.

²⁹ Wuykapap puxim o'kapiat Deus biõğbuk a'õbi o'kapiat kaykay jĩjã osunuynuy. Ibabiwarere osunuynuy cekay. Iwaywayway acã osunuynuy. Gasũ dak imẽn ma jebapukpuğ iboap. Wuykapap puxim o'kap'iyũ Deus biõğbuk a'õbiayũ kaykay jĩjã. Iwaywayway jĩjã ip. Warẽmtağ ip ikuğ.

³⁰ Imẽnpit, imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

“Tei'ũma kapikpik'ukat cuy egujẽm eduk'a bewi,” i juk o'e Deus Abraão be, i. “Egujẽm cuy i'it eju ma,” i. “Etayxiat it puxim ğu ixeyũ,” i. “Jebay bubut je'jat ğu,” i. “Etayxiat it acã je'jat,” i.

³¹ Imẽneju, okitpitpiyũ, ğebum cuy epesop iboap ekawẽn kay. Tei'ũma kapikpik'ukat it puxim ğu wuyju—itayxiat it puxim acã.

5

¹ Cristo juk ja'õbacaap o'ğũm wuywebe wuyjupinap tağ wuyeku am. Ixe a'õbacaap kuğ cuy epesop soat em.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ cuy ajeku cũğ ma wuydop am Deus xe — i waram pit cuy epe'e ğu.

Tei'ũma kapikpik'ukat puxim ğu juy epesop waram.

² Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawẽn kay! Õn Paulo. Judeu õn. Jesus kay bit wetabut. Õn ma jeymukũyjo. Warara'acat pe eydaypu'ağobixeedakacan pima, te'e ma kuka juk Cristo oe'ũ eywebeam.

³ Imẽn ma õn eydukũyjojom.

— Soat ekawẽn tağ cuy epeku wuyawẽwẽap ekawẽn tağ—Moisés ekawẽn tağ — i õn e'em soat pe o'jewedaypu'ağobixeedakacat'iyũ be.

⁴ “Cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyju jekukum puye” i'e'e'ukayũ wũy ma ip Cristo wi. Jetabucap kuy o'jepere ip. Ibu'u ip Deus pe xipan jekukan.

⁵ Wuyju bit wuyetaybit cūḡ ma acesop Deus xe wuyetabut Jesus Cristo kay buye iam. Cūḡ ma acesop cexe iap wiwim cīcā wuyju. Iboap wiwim cīcā wuyju soat em Deus biōḡbuk wuya'ōmucanucan puye.

⁶ Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum pima, yoboḡ ḡu Deus xe wuydaypu'aḡobixeedakatkan pima, ixeedakatkan'ūm pima dak. Yoboḡ pit cexe wuyetabucap acā. Wuyetabut pima xipan tak acejewekuk.

⁷ Kuy juk adi eyetabut cīcā epesop Jesus Cristo kay. Abu juk kawēn icēmat kay eymubu'un? Apēn cuk eymubu'un?

⁸ Apēn xe'e ixe eyaḡuymuwarurun? Deus ḡu eyaḡuymuwarurun. Deus ḡu eymubu'un. Ixe juk eynaē cūḡ ma eyeku am jexe.

⁹ — Tōm'īt ma soat'a muyuhuhum—pāo'a muyuhuhuptōm. Yaboḡ e'em — i wuyju e'em.

Imēnpuxim pūḡ ma warēmtaḡ ma eymutaybitbin pima, soat kuka warēmtaḡ ma epeku.

— Wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap tomuju cūḡ ma acesop Deus xe — i kuka o'e soat te'e ma.

¹⁰ Ōn pit wetabut mabuk eykay. Wetaybit waram ḡuto eyaḡuysat epe'e iam. Waram ḡuto kawēn icēmat kay epesop. Wetaybit iboam mūḡ'i wuyju wuykukukat eju buye. Warēmtaḡ ma eymutaybitbin'ukat pe bit Deus ipiat supī'ajoat—ya'ōbuyxi'ūmat pe, ya'ōbuyxiat pe dak.

¹¹ Okitpitpiyū, okay'ūmayū te'e ma wawēḡmukērērērēn.

— Paulo e'em wuywebe “Jewedaypu'aḡobixeedakatkan cuy epesop”, i — i napa ma e'em ip soat pe.

Kuy bima juk adi ocece iboam soat pe. Gasū bit oce ḡu imēn. Imēn ōn e'em pima, itakoma ḡu kuka adi Judeuyū okay. Ixeyū ma e'em imēn soat pe. Ōn pit e'em:

— Cūḡ ma epesop Deus xe eyetabut pima Jesus oe'ū korosa be wuywebeam iap kay — i.

Imēnpuye buk ip itakoma ma okay.

¹² “Jewedaypu'aḡobixeedakatkan cuy epesop Moisés ekawēn taḡ” i'e'e'ukayū be bit:

— Epeyewedaxibada'uk cuy pūḡ em ma — i ōn e'em.

¹³ Okitpitpiyū, Deus cuk wuynaē wuyjupinap taḡ wuyeku am. Imēnpit:

— Obikuyap taḡ cuy ojeku jewemucokcokcoḡ, Deus onaē ojupinap taḡ weku am puye — i'ūmḡu juy epe'e.

Eybikuyap taḡ ḡu juy epeku jewemucokcokcoḡ. Xipan cuy epeyewekuk. Jewebuywatwan tak cuy epesop!

¹⁴ Imēn e'em wuyawēwēap ekawēn tup: Xipan cuy warara'acat ejukuk ewekukap puxim, i. Eywebe xipan warara'acat kuḡ pima, wuyawēwēap ekawēn taḡ eyju jekukum soat ekawēn taḡ.

¹⁵ Ika'uat puxim jewewekuḡ pima bit, kuka xipan jewewekuap epeyepere, jewemuy-muy bima dak, jewawēḡmukērērērēn pima dak.

¹⁶ Ōn mabuk jeyawē. Eybikuyap taḡ ḡu juy epeku jewemucokcokcoḡ. Āḡ cuy Deus biōḡbuk jeyaḡuydada. Ixe eyaḡuydadam pima warēmtaḡ ḡu kuka epekuku ikērēat muḡēḡēm.

¹⁷ Ajo Deus biōḡbuk cekay iap ajo wuyju cekay iap ḡu. Apēn Deus biōḡbuk ibikuy iap puxim ḡu wuyju bit wuybikuy. Apēn wuybikuy iap puxim ḡu dak Deus biōḡbuk pit ibikuy. Deus biōḡbuk bikuyap taḡ jekuku'ukat jebikuyap taḡ ḡu jekukum jewemucokcokcoḡ. Imēnpuye ixe biōḡbuk bikuyap taḡ jeku pin pima, wuybikuyap taḡ ḡu kuka ajekuku—ixe bikuyap taḡ acā.

¹⁸ Deus biōḡbuk wuyaḡuydadam pima, wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu kuka ajeku cūḡ ma wuydop am Deus xe—kawēn kuyat taḡ ḡu.

¹⁹ Wuybikuyap tağ jekukum pima, ikērēat acā kuka aḡuḡē. Soat wuyetaybit iboam. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warara'acat itop kaykay kuka ajop, warara'acat tayxi dak; ikērēat kay acā dak kuka ajop ḡebum; wuyekawēnkērēm tak kuka ajop;

²⁰ deusbaroyū kay dak kuka ajop wuyetabun; wuybukaypan tak kuka ajop; warara'acat aoka pin tak kuka ajop; jewa'ōxixiḡ tak kuka ajop; wuyetakomāmām tak kuka ajop warara'acat kay; wuyetabikukum tak kuka ajop soat kay; wuya'ōbuyxian pin tak kuka ajop; wuyewejak'ūm tak kuka ajop wuybureyū kay;

²¹ wuyetabutkarey dak kuka ajop; wuyka'o'om tak kuka ajop; jewetabutpe ma kuka ajop aoyū dabi'o'om peta muḡēḡēm pima. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warēmtaḡ ma kuka ajop. Deus soat kukukan pima, jeōm ḡu ip kabi be imēn jekuku'ukayū. Imēn cuk oce eywebe. Gasū dak imēn ma ōn e'em eywebe.

²² Deus biōḡbuk wuyaḡuydadam pima bit, ikukpin kuka warara'acat ajukukuk; wuycockoḡ tak kuka ajop soat em; wuyaḡuybabibim tak kuka ajop; wuyukpiceḡēm ḡu dak kuka ajop; wuya'ōdidim tak kuka warara'acat ajukukuk; xipan tak kuka warara'acat ajukukuk; wuya'ō daḡ tak kuka ajekuku soat em;

²³ wuya'ōbuyxian pin ḡu dak kuka ajop; jewawēwēm tak kuka ajop ikērēat muḡēap puxim. Imēn wuyju jekukum pima, wuyawēwēap ekawēn taḡ kuka ajeku—kawēn kuyat taḡ.

²⁴ Jesus Cristo ebekitkiyū wuyju. Imēn wuyju jewawēwēm.

— Cristo oe'ū korosa be owebeam — i'e'em wuyju jewebe ma. — Ixe buxim oe'ūiat puxim cuy ojeku. Jewemukcokcoḡ obikuyap taḡ ḡu juy ojeku — i'e'em wuyju jewebe ma.

Imēn wuyju jewawēwēm.

²⁵ Kuy hima Deus biōḡbuk wuymutabun Jesus Cristo kay. Āḡ cuy ḡasū bit ixē wuyaḡuydada.

²⁶ Wuya'ōbuyxian pin ḡu juy ajop. Warara'acat aḡutakomān ḡu dak cuy. Wuyetabutkarey ḡu dak cuy ajop warara'acat kay.

6

¹ Okitpitpiyū, wuybure be ikērēat muḡē buje, ixē juy epeyawē. Deus biōḡbuk a'ō kay kūyjobat cuy ixē yawē. Eywebe dak xipat'ūmat imuḡē ḡūḡūn ixē buxim. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop eywebe ikērēat kukap puxim.

² Jewebuywatwan cuy epesop. Jewebuywatwan pima, kūyjobit epesop Cristo a'ō kay.

³ Ya'ōbuyxi'ūmat “Ōn pit wa'ōbuyxi. Osubuywan ḡu warara'acat” i'e'em pima, jewēḡuykukukum. Te'e ma e'em — Cristo ebekit ōn — i.

⁴ Gebum cuy ajop wuyekukuap kay wuyetaybit am cūḡ ma oceju jekukum iam, cūḡ ḡu iam tak. Cūḡ ma jekukum pima, wuycockok ace'e wuyekukuap kay.

— Ibo ekukuap co'i du wekukuap xipat Deus xe? — i ḡu kuka ace'e.

⁵ Soat ma juy wuyekapikap ajukuk.

⁶ Warara'acat pe Cristo ekawēn wuymutaybitbin pima, wuybubut'in cuy aḡu'ē'ē cebe wuymutaybitbinapteim.

⁷ Jewemuḡuykukukum ḡu juy epesop. Deus ya'ōmupubutpun pa'ore soat pe wuywebe. Ajo ataida iat tak kuka ajat ma.

⁸ Imēnpuxim jewemukcokcoḡ wuybikuyap taḡ jekukum pima, ikērēat kuka aḡujurūḡ. Wuye'ū buje Deus wi wūy ma acesop. Deus biōḡbuk mucokcoḡ ixē bikuyap taḡ jekukum pima bit, idipat kuka aḡujurūḡ ixē a'ōbacaan, ibiōḡbuk wuyaḡuydadam pima dak. Wuye'ū buje, waram acejetait. Deus xe acesop soat em.

⁹ Wuybu'u'um ḡu juy ajop xipacat muḡē ām. Xipacat puap kabia be xipacat acejat wuybu'u'u'ūm pima.

¹⁰ Imēnpuye xipan warara'acat kukap cuy acejepere ġu. Warara'acat podi ma itabucayũ ajukuk xipan.

¹¹ Obum ma ijudup mubarararaġ òn. Yoboġ cĩcã wemumubararak.

¹² Xipan jewemuwēnuwēnayũ ma e'em eywebe:

– Jewedaypu'aġobixeedakatkacan cuy epesop cũġ ma Deus xe eydop am – i.

Yoboġan pin ip. Jesus Cristo oe'ũ korosa be iap muwēn pu'u jĩjã ip. Iparara ip Jesus Cristo kay'ũmayũ ipiat supi'ajoat cebe ip iap puxim.

¹³ Jedaypu'aġobixeedakatkacat ip. Soat taġ ġu bit ip jekukum wuyawēwēap ekawēn taġ ġu. Eywebe jewedaypu'aġobixeedakatkacat ojuy ip, “Ade ma oca'õ kay kũyjobit” i'e ojuy ip puye.

¹⁴ – Mēnku xipat wuywebe cũġ ma wuydop am Deus xe, ġoku ġuto – i'ũmġu òn pit e'em. – Wuykukukat Jesus Cristo oe'ũ korosa be wuywebe cũġ ma wuydop am Deus xe – i acã òn e'em.

Jesus kay'ũmat ekukuap puxim ġu weku pin ġasũ bit. Idip ġu o'e oxe iboap pit. Jesus kay'ũmayũ dak jeku pin ġu wekukuap puxim. Idip ġu cexe ip iboap.

¹⁵ Wuyaġuy'isu hima, yoboġ ġu Deus xe wuydaypu'aġobixeedakatkacat pima, ix-eedakatkacat'ũm pima dak. Ibitbit ma. Yoboġ pit cexe wuy'isum wuyeku am.

¹⁶ Òn kawēnwēn Deus eju yaġuy'isum jekuku'ukayũ beam—Deus ebekitkit peam.

– Bay, ebekitkit aġuymubabibin cuy eġuy – i òn e'em cebe. – Etabotaidabotbon cuy eġuy cekay ip – i òn e'em cebe.

¹⁷ Okaykay ġu juy ip jeedop. Wa'õmukorēm ġu juy jeedop ip jewedaypu'aġobixeedakatkacan iam. Kuy werowero opop wukxabi daġ ade. Iboap coco buje, itaybit je'e ip Paulo kapikpiġ cĩcã wuykukukat Jesus peam iam.

¹⁸ Okitpitpiyũ, “Xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk” i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Xipan cuy jeykuk.

Ibũrũn ma.

ÉFESO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Éfeso ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Deus ebekitkiyũ eyju. Soat em eyju kũyjobit Jesus Cristo a'ò kay, ceweju eyju mũğ'i buye. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi.

² Deus wuyebay. Jesus Cristo wuykukukat.

– Bay, Éfeso ka watwat cuy ejukuk xipan – i òn e'em Deus pe. – Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy – i òn e'em cebe.

³ Kabi beacat pe xipacat ùmũmap co'i ma soat em Deus xipacat ùmũm wuywebe dak. Kabi beayũ buxim wuyju, Cristo eju mũğ'i wuyju buye. Imēnpuye:

– Ēn xipat cĩcã – i juy ace Deus pe soat em ma—wuykukukat Jesus Cristo ebay be.

⁴ Ipi muğē'ũm pima ma, Deus kuy wuynaē jebekitkiyũm. Cebekitkiyũ wuyju Cristo eju mũğ'i wuyju buye.

– Soat tağ iisu jeedop ip oxe webekitkiyũ – i juk o'e jewebe ma Deus. – Ikērēat kuğ ğu ip jeedop oxe – i juk o'e jewebe ma.

Imēn cuk wuynaē ixē xe wuykukpin puye.

⁵ – Jesus Cristo kay itabun puje, webekitkiyũm ip je'e – io'e Deus jewebe ma.

Imēn Deus o'e, jexe wuykukpin puye. Ibikuy osunuy wuynaē ãm. Jemucokcok am cuk wuynaē.

⁶ Ipot ikukpin cĩcã osunuy cexe. Imēnpit jekpot o'ğudot wuykay wuydaxijo am tei'ũmat ùmũmap puxim. Imēneju:

– Ka'ũma ma ejo'iat xipacat – i juy ace cebe soat em. – Soat podi ma ěn xipacat ùmũm ocewebe – i dak cuy ace cebe.

⁷ Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi Cristo oe'ũ wuywebeam puye. Gasũ bit ixē ğebum ğu apēn cuk adi ikērēat ağugēğē iap kay. Soat podi ma ixē xipan wuykuğ.

⁸ Ibu'u ğu xipan wuykuk am. Soat em wuykuğ xipan. Soat podi ma itaybitbit ixē. Soan ma itaybit.

⁹⁻¹⁰ – Imu'awero pin pima, soat webekitkiyũ oğ'uawero—soat ipi juacat, soat kabi beacat tak – i juk o'e Deus jewebe ma. – Cristo soat kukan je'e ğebuje bit – i juk o'e jewebe ma. – Kũyjobit jeedop ip ya'ò kay – io'e.

Kuy bima apēn imu'awero ojuy ip osunuy iap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasũ bit iboap o'ğuwēn wuywebe.

– Cristo soat kukan je'e – i juk o'e wuywebe. – Soat ma kũyjobin jeedop ip ya'ò kay – i juk o'e wuywebe.

¹¹ Soat ma jebapukpuğ wuywebe Deus bikuyap tağ—apēn ixē juk adi o'e'eiap tağ. Ixē juk wuynaē jebekitkiyũm Cristo eju wuyju mũğ'i buye. Jebikuyap tağ wuynaē.

– Teyũku otaē webekitkiyũm – io'e ipi muğē awap.

Imēnpuye juk wuynaē.

¹² Ocejū juk koam ocetabut oce'e Cristo kay. Imēnpuye:

– Ka'ũma ma ejo'iat ya'òbacaat – i oceju e'em Deus pe.

¹³ Eyju dak cuk eyetabut Cristo kay. Kawēn icēmat co buje Cristo kay juk eyetabut epesop—kawēn idipat co buje, Deus wuydaxijomap ekawēn co buje. Wuyju ma wuybutet mubarararağ wuybubut pe ijop cuy obubut i'e am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiōğbuk muōmōm wuywebe “Teyũku webekitkiyũ” i'e am soat pe. Jebiōğbuk muōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e'e iap tağ.

14 Wuyetaybit ajo Deus je'gũm jebekitkiyũ be iap acejat iam ibiõgbuk kuḡ puye. Ixe ja'õbacaap ùmũm wuywebe ikêrêat muḡẽap puxim. Imênpuye wuyetaybit ixe xe acesop ikêrêat kuḡ ḡu iam. Imêneju:

– Ka'ũma ma ejo'iat xipacat – i juy ace cebe—Deus pe.

15 – Éfeso ka watwat itabut cĩcã wuykukukat kay—Jesus kay – i juk o'e warara'acayũ ocewebe. – Ikukpin warara'acayũ kuḡ ip—itabucayũ kuḡ – i juk o'e ip ocewebe.

16 Iboap awẽḡ tobuxik puje:

– Bay, ên xipacat cĩcã. Éfeso ka watwat buywatwan ên ixeyũ be warara'acayũ kuk am xipan – i õn e'em Deus pe.

Obu'un pa'ore ma imên i'e'e am cebe. Soat em eywebeam õn kawênwên Deus eju.

17 Kawênwên õn Deus eju—wuykukukat Jesus Cristo ebay eju. Ka'ũma ma ixe jo'iat idipat.

– Ebiõgbuk cuy eḡuõm Éfeso ka watwat pe – i õn e'em cebe.

Ibiõgbuk jeymutaybin cũḡ ma eyeku am Deus etabutpe iam. Deus tak ḡubapuk eywebe ibiõgbuk. Eyetaybit epesop ixem apên ixe ibikuy eywebe etaybit am ixem.

18 – Bay, ixeyũ juy eḡutaybin soat em exe jeedop ip iam – i õn e'em Deus pe.

Ixe juk eynaẽ soat em jexe eydop am. Cexe eydopap wiwim eyju ḡasũ dak.

– Ixeyũ juy eḡutaybin xipacat cĩcãat eḡuxipan iũm âm ebekitkiyũ be iam – i õn e'em Deus pe.

19 – Soat podi ma a'õbaca iam cuy dak ixeyũ eḡutaybin – i õn e'em. – A'õbacaap ùmũm soat pe ebekitkiyũ be—itabucayũ be iam tak cuy ixeyũ eḡutaybin – i õn e'em.

20 Iboap a'õbacaan ma Deus Cristo o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Waram o'ḡutait. O'ḡuyu kabi kay.

– Soat kukan cuy eḡuy oweju – io'e cebe—Cristo be. – Waḡuywaḡõm cuy eḡuy – io'e cebe.

21 Kabi be omuy ḡasũ Cristo. Soat podi ma ya'õbaca ixe. Soat kabi beayũ kukayũ kũyjobit ixe a'õ kay acã—ya'õbuyxiayũ, ya'õcaayũ dak, kariwaayũ dak. Soat ip kũyjobit Cristo a'õ kay. ḡasũ ka'ũma ma ixe jo'iat ya'õbuyxi. ḡuyjom tak ka'ũma ma je'e ixe jo'ian.

22 Deus soat a'õbacaap o'ḡu'ũm ixeyũ be kũyjobit am Cristo a'õ kay.

– Soat kukat okpot – i juk o'e Jesus kay itabucayũ be. – Ka'ũma ma ixe jo'iat – i juk o'e cebe ip.

23 Wuya'a wuyjebit kukat. Wuya'a buxim Cristo dak itabucayũ kukat. Imênpuye itabucayũ Cristo jebit puxim. Ixe Cristo soat em jebekitkiyũ kuḡ xipan—jekay itabucayũ kuḡ. Ixe-buxim wuyju dak soat kuḡ xipan itabucayũ kuḡ soat kaka beayũ kuḡ, ixe wuykukat puye.

2

1 Kuy bima bit juk adi eybu'u epesop Deus bikuyap taḡ jeku am Deus a'õ kay kũyjobit'ũm puye, ikêrêat mujurũḡrũḡ puye dak.

2 Itabut'ũmat ekukuap puxim cuk adi epekukuku ikêrêat muḡẽḡẽm acã. Deus a'õ kay kũyjobit'ũmayũ kukat a'õ kay epesop kũyjobit kabido daḡayũ kukat a'õ kay, ya'õbacaayũ kukat a'õ kay.

3 Soat wuyju dak itabut'ũmayũ ekukuap co'i ma juk adi ajekukuku. Wuyukpiwatpin ma juk adi ajekukuku ikêrêat mujurũḡrũḡ. Ajo-muḡẽ pin wuyxe iat muḡẽḡẽm cuk adi ajekukuku. Ajo-kay wuyju jewaḡuy pin iap kay dak cuk adi aceḡebububu. Wuykap isu ma wuykokkok ikêrêat mujurũḡrũḡ âm ijodiat puye. Imêneju Deus itakoma osunuy wuykay ikêrêat mujurũḡrũḡ puye. Ipiat kuka o'supi'ajoat soat pe wuywebe.

4 Deus pit soat podi ma itabotaidobot wuykay. Imênpuye ipiat o'supi'ajoat ḡu wuywebe. Soat podi ma wuykukpin cexe.

5 Imênpuye ixe juk adi wuyhuisun. Ce'ũat puxim cuk adi acesop. Ikêrêat mujurũḡrũḡ cuk adi ajekukuku. Ixe bit cuk wuyhuisun. Kuy bima Deus waram ḡuto Jesus o'ḡutait

ce'ūap tomukadi. Ja'ōbacaam o'ğutait. Iboap a'ōbacaam wuymuisusun tak Cristo eju wuyju mūğ'i buje. Deus kuy juk wuydaxijo warara'acat podi ma xipan wuykuğ puye.

⁶ Ixe juk wuymuisun ce'ūat mutaicap puxim. Wuymuyu jexe wuydop am Jesus Cristo eju mūğ'i wuyju jekukum puye.

— Kabi be soat kukayūm je'e ip webekitkiyū Cristo eju — i juk o'e Deus jewebe ma.

⁷ Ixe juk wuymuyu jexe wuydop am. Imēnpuye ġuyjomayū je'e:

— Deus soat podi ma xipan wuykuğ, ikērēat ağujurūğrūğ ma'ğū wuyju — i. — Ixeyū o'ğuyu jexe jedop am Jesus Cristo oe'ū cebeam ip puye — i je'e ip.

⁸ Deus wuydaxijom xipan wuykuğ puye. Ixe wuydaxijom Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Tei'ūma wuydaxijoap. Deus emumuūm puxim wuydaxijoap teihe ġu buye.

⁹ Deus wuydaxijom cūğ ma wuyekukuap tomuju ġu. Imēnpuye:

— Deus cuk ocedaxijo cūğ ma oceju jekukum puye — i'e ba'ore wuywebe.

¹⁰ Deus cuk wuymuğē. Gasū bit cuk wuymuwexat xipacat mujurūğrūğ'ukayūm Jesus Cristo eju mūğ'i wuyju buye.

— Xipacat mujurūğrūğ'ukayūm ip jeedop Cristo eju mūğ'iyū — i juk o'e Deus jewebe ma kuyje.

¹¹ Gebum cuy epesop apēn cuk adi warēmtağ ma epekukuku iap kay. Judeuyū ġu eyju.

— Eyju jewedaypu'ağobixeedakatkacan ġu—oceju acā — i'e'em ip Judeuyū eywebe. Jejebit pe ip takatkacap kuğ oceju Judeuyū iap mubapuk am soat pe. Judeuyū xe eyokok epesop.

¹² Wūy ma juk adi epekukuku Cristo wi kuy bima. Powatwat puxim cuk adi epesop, Judeuyū'ūm puye—Deus emunaē'ūm puye dak.

— Ōn xipan jeykuk — i juk o'e Deus jebekitkiyū be—Judeuyū be.

Eywebe bit imēn ġu o'e. Deus xe soat em wuyetait acesop iap wiwim ġu juk adi epesop. Eyetabut ġu juk adi epesop Deus kay.

¹³ Kuy bima Deus wi wūy jījā juk adi epesop eyetaybit'ūm ixem puye. Gasū bit cuk eydojot jetēğ Cristo oe'ū korosa be eywebeam puye. Ixe xe ma eyju dopdom ġasū Jesus Cristo eju mūğ'i eyju buye.

¹⁴ Cristo wuyudinudin. Judeuyū itakoma osodop Judeu'ūmayū kay. Wuyparakpe korara opop iap puxim cewağōn'ūm ip osodop jewewekay. Cristo bit itakomaap o'ğū'ūm korara muduap puxim. O'ğū'ūm je'ū buje. Gasū bit pūğ kadian ma o'e ip Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Pūğ pe ma ip jewewekuğ o'e itakomaap oi'ūm puye.

¹⁵ Judeuyū itakoma osodop ip Judeu'ūmayū kay Moisés ekawēn tağ ġu ip oekuku buye—wuyawēwēap ekawēn tağ ġu.

— Moisés ekawēn tağ eyekukuap tomuju ġu eyju cūğ ma oxe — i juk o'e Cristo bit soat pe wuywebe.

Imēn cuk o'e je'ū buje. Kuy bima Judeuyū pūğ kadi ġu osodop ip Judeu'ūmayū eju—xepxep kadi. Cristo eju mūğ'i jeku buje bit, pūğ kadian ma ip o'e. Yağuyisu ip o'e Cristo ip o'ğudin puye. Itakoma ip jewewekay iap o'ğū'ūm.

¹⁶ Wuyewewekay wuyetakomaap o'ğū'ūm, korosa be oe'ū buye. Pūğ kadian ma ixē juk wuymuwexat korosa be je'ūap tomuju—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Ixe juk wuymu-bikuy Deus a'ō kay kūyjobit am.

¹⁷ Ipi ju jekop puje:

— Deus itakoma ġu eykay! Eykukpin cīcā cexe — i juk o'e Cristo.

Imēn ixē juk o'e eywebe—Judeu'ūmayū be—Deus wi wūyayū be. Ocewebe dak imēn cuk o'e Judeuyū be—Deus xeyū be.

¹⁸ Soat wuyajēm put wuyebay xe—Deus xe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak, Cristo kay wuyetabun puje. Wuyajēm put cexe pūğat a'ōbi—Deus biōğbuk a'ōbi, Deus biōğbuk wuywebe buye.

¹⁹ Eyju Judeu'ũmayũ. Gasũ bit eyju wũyatka watwat puxim ġu—powatwat puxim ġu dak. Ocebuxim eyju dak Deus ebekitkiyũm epesop ġasũ—Deus badipyũm, Deus ka watwan.

²⁰ Deus nuynuyap'a buxim wuyju. Uk'a muy pin pima, tuk'a diotpeat muymuy wuyju koap. Imēnpuxim Jesus Cristo emumujuyũ cekawēn o'ġuwēnuwēn koap, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak. Uk'a muy bima, wita'a muymuy wuyju wara'at'a muycemucemap'a. Jesus Cristo iġo'a buxim.

²¹ Iġo'a wara'at'a muycemucem uk'a yacem i'e am. Imēnpuxim wuykukukat Jesus itabucayũ a'õmucanucan. Imēnpuye biġ ma wuyetabut cekay. Biġ ma wuyju xipan jewewekuġ. Biġ ma wuyju kũyjobit ya'õ kay. Uk'a buxim wuyju yadipat'a buxim.

²² Eyju dak Cristo eju mũġ'i jekukum, Judeuyũ ġu ma'ġu eyju. Imēnpuye ocebuxim eyju dak Deus nuynuyap'a buxim epesop. Deus nuynuy eywebe, ibiõġbuk nuynuy eywebe buye.

3

¹ Paulo õn—Jesus Cristo emunaẽ.

— Deus Judeuyũ daxijojom acã ġu. Judeu'ũmayũ daxijojom tak — i õn e'em.

Iboap puye õn daomũnmũnap'a be.

² Deus soat podi ma xipan okuġ. Imēnpuye juk omuju jekawēn muwēn ãm eywebe—Deus xe soat ikukpin cĩcã iap ekawēn muwēn ãm eywebe. Kuy eyetaybit apēn cuk ixex omuju eykay iam.

³⁻⁶ Kuyje Deus o'jekawēn jewebe ma.

— Kawēn idipat oġuju Judeu'ũmayũ be dak — i juk o'e jewebe ma. — Jesus Cristo kay ixeyũ etabun puje, ajo-ũmũm õn webekitkiyũ be iap je'jat ip — i juk o'e jewebe ma. — Pũġ pe ma ip jwebot. Judeuyũ eju jwebot ip — i juk o'e. — Wa'õ daġ oce Judeu'ũmayũ be dak apēn cuk adi ocece Judeuyũ be iap taġ — i juk o'e jewebe ma.

Kuyje apēn pũġ kadian je'e ip iap ekawēn o'ġuwēn ġu warara'acat pe. Iba'arēm osodop soat xe iboap ekawēn. Gasũ bit jemumujuyũ o'ġutaybin iboap ekawēn—soat taġ iisuayũ. Jemunaeyũ o'ġutaybin jekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak. Jebiõġbuġ ip o'ġutaybin. Owebe dak Deus kuy bima iba'arēm osodop iap ekawēn o'ġuwēn. Kuy iboap ekawēntup o'tupmubararak yopĩtpĩt. Wemudupmubararaktup co buje, eyetaybit epe'e Paulo itaybit kuy bima iba'arēm osodop iap ekawēn Cristo ekawēn iam.

⁷ — Kawēn idipat cuy eġuwēnuwēn itaybit'ũmayũ be — i juk o'e Deus owebe.

Tei'umat puxim ja'õbacaap o'ġũm owebe kawēn idipat muwēn ãm. Ja'õbacaap o'ġũm owebe imuwēn ãm. O'ġũm owebe yoboġat ġu ma'ġu õn. Ixe xipan okuġ puye acã o'ġũm owebe.

⁸ Soat podi ma õn yopĩt ma Deus kayayũ bodi ma. Owebe bit Deus o'e:

— Kawēn idipat cuy eġuwēnuwēn Judeu'ũmayũ be — i. Imēnpuye:

— Soat podi ma Cristo xipan wuykuġ — i õn e'em cebe ip. — Soat podi ma xipacat ãmũm wuywebe — i dak.

⁹ — “Kuyje Deus ibikuy osunuy soat kay jebekitkin—Judeuyũ kay, Judeu'ũmayũ kay dak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe, soat muġẽġẽ'ukat cuk o'e. — “Jebikuyap taġ Judeuyũ daxijojom ġasũ, Judeu'ũmayũ daxijojom tak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe. Apēn Deus ibikuy osunuy iap iba'arēm osodop soat xe kuy bima. Gasũ acã ibapuk o'e.

¹⁰ Iba'arēm osodop kuy bima. Gasũ bit ade taxijoyo'ibiyũ—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak—soat kaka daġayũ. Ixeyũ jojom pima, kabi beayũ itaybit je'e soat podi ma Deus itaybit iam.

— Deus acã itaybit soat kaka daġayũ daxijo am — i je'e ip kabi beayũ—ya'õbuyxiayũ, Deus ekawēn tojtjot'ukayũ kukukayũ dak.

¹¹ Ipi muġẽ awap Deus ġebum osunuy jebekitkiyũ kay. Soat ka watwat mutabun ojuy osunuy. Deus ebekitkiyũm o'e ip wuykukukat Jesus Cristo kay itabut ip o'e buye.

12 Ixe Jesus Cristo eju mûg'i wuyju, cekay wuyetabut puye. Imēnpuye wuyekawēnpi ġu Deus eju. Wuybisūsūn ġu kawēn ām ceweju.

13 Imēnpuye eyġuycūġ ġu epesop ipiat'ajojom ma'ġu ōn daomūnmūnap'a be. Ōn ipiat'ajojom cuk adi kawēn idipat oġuwēnuwēn eywebe buye. Ōn kawēn idipat muwēnuwēnap xipat osodop eywebeam. Ōn daomūnmūnap'a be iap tak xipat eywebeam.

14 Apēn Deus soat kaka watwat o'taxijo jebekitkiyūm iap kay ōn ġebum pima, ocēġ'aecōġcōġ wuyebay wap “Ēn soat podi ma xipat ocekey” i'e am cebe.

15 Deus xipan wuykuġ iap puxim soat wuyebayū jebekitkiyū kuġ xipan—kabi beayū, ipi daġayū dak.

16 Eywebeam ōn kawēnwēn Deus eju. Ixe soat podi ma idip, ya'ōbaca dak. Imēnpuye:

— Bay, a'ōbacaap cuy eġūm Éfeso ka watwat pe — i ōn e'em cebe. — Ebiōġbuk cuy ip eya'ōmucan kūyjobit am ip a'ō kay — i ōn e'em cebe.

17 — Cristo juy jeeku ceweju ip itabut puye ip cekay — i ōn e'em cebe.

Kanabū badi nabū ōmōmat puxim cuy epesop. Darem ġu warara'acat kuġ epesop xipan—soat em ma.

— Bay, ibuywatwan cuy ip eġuy xipan ip jewekuk am, ya'ōbacaam tak ip — i ōn e'em Deus pe.

18 — Ixeyū juy eġutaybin apēn Cristo xe ocejukpin iam — i ōn e'em cebe. — Soat ebekitkit cuy eġutaybin iboam — i ōn e'em cebe. — Soat podi ma ocejukpin exe — i ōn e'em.

Apēn Cristo xe ocejukpin iap imuweġūn pa'ore ocewebe, yoboġ cīcā buye.

— Apēn ocejukpin cexe iam cuy eġutaybin ip — i ōn e'em Deus pe.

19 — Itaybit ġu ip ikukpin cīcā ip exe iam — i ōn e'em cebe. — Apēn ocejukpin exe iam ocetaybitbūt ā — i ōn e'em cebe. — Iboam cuy ip eġutaybin — i ōn e'em cebe. — Iboam ip itaybin puje, ka'ūma kay je'e ip. Icokcok cīcā je'e ip soat kukat puxim — i ōn e'em Deus pe.

20 Deus pe soat i'e but. Wuyemuojuy bodi ma ixē iūmūm wuywebe. Wuyaġuyġebuap podi ma dak iūmūm wuywebe. Ixe a'ōbacaap kuġ wuyju. Ixe ja'ōbacaam soan e'em wuywebeam. Imēnpuye:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat, idipat tak — i juy ace cebe.

21 Soat em ma: — Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i'e'em jeedop ip Deus pe Jesus kay itabucayū.

Imēn i'e'em jeedop ip, soat em Jesus Cristo a'ō kay ip jekuku'ukayū. Ibu'u ġu ma ip je'e imēn je'e am.

4

1 Deus warara'acat podi ma xipan wuykuġ. Imēnpuye ōn jeyawē. Daomūnmūnap'a be ōn wuykukukat Jesus Cristo beam kapikpiġ puye. Deus kuy juk eynaē jebekitkiyūm cedaġ ma eyeku am. Ixe bikuyap taġ cuy epeku.

2 Yoboġan pin ġu juy epesop warara'acat muġuykukuap ojuy. Eya'ōtareġ ġu juy warara'acat epejukuk. Eyukpiceġēm ġu juy epesop warara'acat kuġ. Jewebuywatwan cuy epesop. Ikukpin cuy warara'acat epejukuk.

3 Deus biōġbuk bikuyap taġ jekukum pima, pūġ taġ ma kuka acewaġuyġuy. Kaba'ūm cuy epeyewekuk pūġ taġ ma eyewaġuy am.

4 Jesus kay itabucayū pūġ tiwatwat ma. Pūġ ma omuy wuywebe ibiōġbuk—Deus biōġbuk. Pūġat wiwim soat wuyju—Deus xe acesop iap wiwim. Deus kuy juk wuynaē iboap wiwi am.

5 Pūġ ma wuykukukat. Pūġat kay wuyetabut. Pūġat ebekitkiyū oceju iap mubapuk am wuymubatisanan.

6 Pūġ ma Deus. Pūġ ma soat ebay. Ixe soat kukat. Soat kake ixē a'ōbi. Soat taġ ixē kake.

7 Jekpiwatpin ma Cristo ja'õbacaap ùmũm soat pe wuywebe. Iùmũm wuywebe wara'at taḡtaḡtaḡ ma kapik am cebeam.

8 Imēn e'em Deus ekawēntup:

Jekay itakomaayũ o'ḡu'ũmiat puxim o'jeu kabi kay, i. Ya'õbaca topibiyũ o'tujuu jewēju taomũnmũnayũ buxim, i. Ja'õbacaap o'ḡũm ijodiacat pe, i.

9-10 Koap ixē o'kop. Ijodi ma o'kop. Ipi tēḡat pe o'kop. O'kop'iat ma waram ḡuto o'jeu. O'jeu kabi kay soat kukan—ipi watwat kukan, kabi beacat kukan tak. Deus iboam wuymutaybin pin osunuy “Ixe o'jeu” i'e buje.

11 Ixe ma ja'õbacaap o'ḡũm soat ijodiat pe. Pũḡpũḡ o'taē jemumujuyũm. Warara'acayũ o'taē jekawēn muwēnuwēn'ukayũm. Warara'acayũ o'taē itabut'ũmayũ mutabun am. Warara'acayũ o'taē itabucayũ kukayũm. Warara'acayũ o'taē itabucayũ mutaybit-bit'ukayũm.

12 Deus ja'õbacaap ùmũm soat pe jebekitkiyũ be jewebeam ip kapik am. Ja'õbacaap ùmũm cebe ip warara'acayũ mutabut am Cristo kay.

13 Ixe a'õbacaap kuḡ pima; wara'at kaykaykay ḡu acesop wuyetabun—Cristo kay acā. Jewewejo'i ma acesop wuyetabut cekay. Jewewejo'i ma acesop wuyetaybit Deus ipon. Itabun'isuat ekukuap puxim ḡu ajeku—Cristo ekukuap puxim acā.

14 Bekitkit dao ma yaḡuymuwarururun. Wara'at kaykaykay ma ip itabut. Kabidoxixi bima kobe soat taḡ jedekudekum tipodoyat taḡ puye. Bekitkit puxim ḡu juy ajop—kobe edekudekuap puxim ḡu dak. Jawaḡuymuwarururun ḡu juy ajop. Wuyetabun ḡu juy ajop wuymuḡuykukuku'ukayũ a'õ kay. Cedaḡ ḡu wuymutaybin ojuy ip. Wuymutabun ojuy ip napaap kay. Wuymuḡuykuku ojuy ip kawēn cũḡ'ũmat kay.

15 Icēmān cuy ace. Wuyewekupin cuy acewewekuk. Cristo bikuyap taḡ tak cuy ajeku soat em. Ixe wuya'a buxim.

16 Wuya'a wuyaḡuymucũḡucũḡ. Wuyewedap wuyjebit mucanucan. Wuyjebit taḡ soat xipat pima, xipat ma acesop. Xipan tak wuyju aypapan. Imēnpuxim Cristo wuykukukat. Wuyju ixē jebit taḡat puxim. Cristo a'õbacaap kuḡ pima, ikukupin jewewekuḡ pima dak, biḡ ma acesop wuyetabun Jesus kay; biḡ ma ixē ekukuap puxim tak ajeku.

17 Imēnpuye õn jeyawē wuykukukat a'õbi. Deus itaybit'ũmat ekukuap puxim ḡu juy epeku ḡasũ bit. Te'e ma ip jewaḡuyḡuy itabut'ũmayũ.

18 Itaybit ḡu ip Deus ekawēn. Kabiok taḡtaḡ'ukayũ buxim ip. Itaybit'ũm cĩcā ip. Kũyjobit'ũm cĩcā dak ip. Imēnpuye ibu'u ip Deus pe jaḡuymuisunan.

19 Isũsũn ḡu ip e'em. Icocok cĩcā ip ikērēat mujurũḡrũḡap kay. Ibikuy jĩjā ip ikērēat mujurũḡ ām. Wuysũsũnap mujurũḡrũḡxi jĩjā ip.

20 Eyju bit imēn ḡu jekukum, Cristo ekukuam eyetaybit puye.

21 Cedaḡ ma ixē juk adi oekuku iam kuy epeyekũyjo. Ixe eju mũḡ'i wuyju jekukum. Soat em Jesus icēmān e'em iam kuy eyetaybit.

22 Kuy bima eymucokcok am acā soat pupum cuk adi epekukuku eyemumukayp-input pupum. Jewemuḡuykukukum cuk adi epekukuku ikērēat mujurũḡrũḡ. Imēn jekuku'ukayũ ikērē jĩjā Deus xe. Iisuat pu buje wuyju iokokat xixxiḡ. Imēnpuxim ikērēm eyekukuap cuy epeyepere.

23 Eyaḡuyisum cuy epeku ḡasũ bit. Āḡ cuy Deus jeyaḡuymuisun. Āḡ cuy ixē jeyaḡuyda.

24 — Ocaḡuymuisun cuy ece — i juy epe'e Deus pe.

Eyaḡuyisum jekukum pima Deus ekukuap puxim epeku. Kawēn icēmat taḡ epeku. Cũḡ ma dak epeku. Ikērēat tak epeḡuḡē ḡu.

25 Imēnpuye napa ḡu juy epe'e'e. Soat wuyju ikitpitpiyũ Cristo jebit'in wuyju buye. Imēnpuye icēm acā epe'e'e eyewewebe.

26 Ikērēat epeḡujurũḡ ḡu juy eyetakomaap pibun. Kabiabun ḡu juy eyetakomaap epejukuk. Dao ma juy epedidin.

27 Ibiõḡbuk kērēayũ kukukat pe juy jeymuḡuykukuan ḡu ikērēat mujurũḡ ām.

²⁸ Ibukuruk tūibit ibukurug̃ ġu juy jeenuy ġasū bit. Jekapik cuy ġasū bit jebubut pu am, cedaġ ma jeku am. Ibukapiġ cuy jeenuy ikuġ'ūmat puywat am tak.

²⁹ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim acā. Eyekawēntim pima xipat je'e eyekawēn coco'ukayū be. Biġ ma ip jeedop itabut Cristo kay. Jemumukaypinput ip jeejat Deus xewi.

³⁰ Deus biōġbuk ikērēat kuġ ġu. Soat taġ iisu. Ixe juy epeġuġuycūġ ġu. Soat eyju eyetaybit oceju Deus ebekitkiyū iam, Deus biōġbuk omuy eywebe buye. Ixe wuywebe buye, wuyetaybit ġuyjom ikērēat kuġ ġu acesop iam, Deus co'iaiyūm acesop iam.

³¹ Eya'ōpuruġ warara'acat kuġap cuy epeyepere. Eysapka'orem ġu dak cuy epesop. Eyetakomām ġu dak cuy epesop. Eya'ōberen ġu dak cuy epeyekawēnwēn warara'acat kay. Warara'acat epejomuymuy ġu dak cuy. Ikērēm ġu dak cuy warara'acat epejukuk.

³² Xipan cuy warara'acat epejukuk. Eya'ōdidin cuy warara'acat epejukuk. Deus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġiap kay, Cristo wuywebewi ikērēat uk am oe'ū buye. Ixe buxim cuy epeyeġebu ġu apēn wara'acat cuk adi ikērēm eykuk iap kay.

5

¹ Deus ebekitkiyū eyju. Eykukpin cīcā cexe. Imēnpuye ixekukuap co'i juy epeku. Xipan cuy epeyewekuk.

² Wūnca ūmūm'uk osodop ip kuyjeayū paī be Deus mucokcok am; Deus pe ikērēat uk'ukapteim tak. Imēnpuxim Cristo jekpiwatpin ma oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Deus icokcok osunuy ixekukuap kay. Ixe e'ūap te'okuap puxim osunuy Deus xe. Apēn ixekukuap iap puxim cuy epeyewekuk xipan.

³ Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye warara'acat tayxi kaykay ġuu juy epesop—pūġ em tak ka'ūma, warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysūsūnap cuy epeġuġē ġu—pūġ em tak ka'ūma. Eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Iboam tak cuy epeyekawēn ġu.

⁴ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop. Te'em ġu dak cuy epeyekawēnwēn. Eyekawēnwēn. Eyekawēnxim ġu dak cuy epesop.

— Bay, soat podi ma ēn xipat — i bit cuy epe'e Deus pe soat em.

⁵ Cristo ebekitkiyūm ġu bit je'e ip aoyū xiayū, aġokatkiyū xiayū dak; wuysūsūnap muġēġē'ukayū dak; itabikukuayū dak. Deus ka be ip jeōm ġu. Wuyetabikukuap deusbaroyū kay wuyetabucap co'i ikērē Deus xe.

⁶ Deus jetakomaap ġubapuk ja'ō kay kūyjobit'ūmayū be. Ipiat supi'ajoat cebe ip kūyjobit'ūm puye. Imēneju eyday'em'um cuy epesop te'e ma kawēnwēn'ukayū be ey-muġuykukuap puxim.

— Deus ipiat supi'ajoat ġu wuywebe ikērēat muġēġēm ma'ġu wuyju — i te'e ma e'em ip.

⁷ Ixeyū kay ġu juy eybureyūm.

⁸ Ikērēat mujurūġrūġ cuk adi epekuku kuy bima kabiok taġtaġ'ukat puxim. ġasū bit wuykukukat ebekitkiyūm epesop. Kabia daġ jekuku'ukat puxim eyju ġasū bit. Kabia daġ jekuku'ukat ekukuap taġ cuy epeku.

⁹ Kabia daġ jekuku'ukat xipacat mujurūġrūġ. Cūġ ma ip jekukum. Icēmān ip kawēnwēn.

¹⁰ Eyetaybin cuy epesop wuykukukat mucokcok am.

¹¹ Warēmtaġ jekuku'ukayū burem ġu juy epesop—kabiok taġtaġxiayū burem ġu. Ixeyū juy epeyawē cedaġ ma jeku am kabia daġ jekuku'ukat puxim.

¹² Wuybisūsūn cīcā apēn ip iba'arēm ikērēat mujurūġrūġ iap muwēn ām.

¹³ Kabia kay warēm taksuġat tojot puje wuyetaybit ajo ijop iam. Imēnpuxim Cristo kay ixeyū dojot puje wuyetaybit ikērēat kuġ joyūku iam.

¹⁴ Cristo kay wuyetabut pima kabia daġ jekuku'ukayū puximayūm acesop. Imēnpuye kuyjeayū e'em:

Ixecat, ecewurūġ cuy, i. Ce'ū'ūayū dopdopap pewi juy eceu, i. Cristo jeymukabia, i.

Cristo wuymukabiahham Cristo wuymuisusun iape.

¹⁵ Imēneju ġebum cuy epesop eyekukuap kay warēmtaġ eyekuuap puxim. Eyaġuy'ūm ġu juy epesop. Eyaġuybabim ma juy epesop.

¹⁶ Kabia mupa'ūm'ūm ġu juy epesop, ġasūacat ikērēat mujurūġrūġ cīcā buye.

¹⁷ Eybidaodao ġu juy epesop. Eyetaybin pit cuy epesop apēn wuykukukat ibikuy eyekuam iam.

¹⁸ Jewemuka'o'on ġu juy epesop. Eyka'o'o bima itabidaoyū buxim eyju. Āġ cuy Deus biōġbuk pit jeyaġuydada.

¹⁹ Davi pibodo juy jebibododon epesop awerom pima. Jebibododon tak cuy epesop “Cristo soat podi ma xipat” i'e pin pima wuykukukat pe; “Ocecokcok cīcā oceju ebekitkit puye” i'e pin pima dak cebe; “Cristo acā ocekukukat” i'e pin pima dak; eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye; “Ēn xipat cīcā” i'e pin pima dak cebe. Jebibododon cuy epesop eycokcokap mubapuk am wuykukat pe.

²⁰ — Soat em ēn xipan ocekuġ, ocekukukat Jesus Cristo xe ocekukpin puye — i juy epe'e Deus pe—wuyebay be.

Imēn cuy epe'e cebe, xipacat jebapukpuġ eywebe bima, xipat'ūmat jebapukpuġ pima dak.

²¹ Soat eyju ibuyxim Cristo kuġ. Imēnpuye kūyjobin cuy epesop eyewa'ō kay.

²² Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay wuykukukat a'ō kayap puxim.

²³ Apēn Cristo itabucayū kukat iap puxim aġokatkat tak jetayxi kuġ. Cristo itabucayū daxijojo'ukat. Itabucayū ixē jebit puxim.

²⁴ Imēneju juy itabucayū kūyjobit Cristo a'ō kay. Imēnpuxim aoyū dak cuy jeedop jektop a'ō kay.

²⁵ Tapupuyū, xipan cuy eytayxiyū epejukuk apēn Cristo xipan itabucayū kuġ iap puxim. Jekpiwatpin ma oe'ū cebeam ip.

²⁶ Oe'ū itabucayū be Deus bikuyap taġ jeku am. Itabucayū o'ġuisun jekawēn kay kūyjobit am. O'ġuisun ip apēn wuyju idibim jewebuwywuy iap puxim.

²⁷ O'ġuisun ip “Eyju eydip cīcā oxe” i'e am cebe ip. Cristo imēn je'e cebe ip jexe yajēm puje. Soat taġ iisu je'e ip ixē xe yajēm puje. Ikērēat kuġ ġu ip je'e. Iokokat kuġ ġu dak je'e ip—idipat kuġ acā. Soat taġ xipat je'e ip. Xipat'ūmat kuġ ġu dak je'e ip—pūġ tak ka'ūma.

²⁸ Aġokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Xipan jetayxi kuġat xipan tak jewekuġ.

²⁹ Ka'ūma ma xipan'ūm jejebit kuġ. Jewemuykōnkōn wuyju. Xipan wuyju wuyjebit kuġ. Imēnpuxim Cristo xipan itabucayū kuġ.

³⁰ Wuyju Cristo jebit puxim. Apēn xipan wuyjebit kuġ iap puxim xipan cuy acewewekuk.

³¹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Imēneju aġokatkat jebay iwaciwan, jexi iwaciwan tak jetayxi xe jeenuy am, i. Pūġ taġ ma ip o'e xepxepayū, i.

³² Iboaptup ekawēn icēmān wuymutaybitbin. Wuymutaybitbin apēn Cristo xipan itabucayū kuġ iam. Iboap iba'arēm osodop wuyxe kuyje. Gasū bit ibapuk o'e wuywebe. Imēnpuye juy iboap ekawēn taġ cuy aceku.

³³ Iboaptup ekawēn wuymutaybitbin apēn cuy ajeku iam tak. Aġokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Ayacat tak cuy ibuyxim jektop jukuk.

6

¹ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay, eyxi a'ō kay dak. Cedaġ ma eywebe ixeyū a'ō kay am, wuykukukat Jesus ikukpin eyxe buye.

² “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak” i'e buje, “Xipan ōn tak jeykuk apēn cuk adi oceciap taġ” i dak o'e Deus. Wara'an yawēwēm pima:

— Xipan òn tak jeykuk — i'ùmġu o'e.

³ — Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak xipan eydop am, ibun eydop am ipi ju — io'e Deus wuyawēwēm.

⁴ Cebayū, eya'òpuruġ ġu juy eyekpotpoyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim eya'ò kay. Ixeyū bit cuy epeġutaybitbin wuykukukat Jesus bikuyap taġ ceku am iam. Warēmtaġ ip ceku buje juy epeġukorēm.

⁵ Tei'üm kapikpik'ukayū, kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ò kay—ijodiat a'ò kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe ip. Eyekariwa a'òmupubutbun ġu juy epesop. Jewexe ġu juy kūyjobin epesop ya'ò kay ip—icēmān. Ixeyū a'ò kay kūyjobin pima, Cristo a'ò kay dak eyju kūyjobit.

⁶ Eyekariwa eyjojom pima acā ġu juy xipan epeyekapik—eyjojom'üm pima dak. Eyekariwa be “Ēn xipat” i'eap kudadam ġu juy xipan epeyekapik. Eycokcokap kuġ cuy epeyekapik cebeam ip. Deus bikuyap taġ cuy epeku wuykukukat Jesus peam kapikpik'ukat puxim.

⁷ Eycokcoġ cuy epeyekapik.

— Ijodiat peam acā ġu òn kapikpiġ—okukukat peam tak—kabi beat peam tak — i juy epe'e'e eywebe ma.

⁸ Wuykukukat xipacat je'ġüm soat pe xipan kapikpik'ukayū be xipan kapikpikapteim—kariwayū be, tei'üm kapikpik'ukayū be dak. Warēmtaġ kapikpik'ukayū bit warēmtaġ ma je'jat. Gebum cuy epesop iboap kay.

⁹ Kariwayayū, xipan cuy eywebeam kapikpik'ukayū epejukuk. Imuparararan ġu juy ip epejukuk. Eyju, eywebeam kapikpik'ukayū dak wuykukukat ebekitkiyū—kabi beat ebekitkiyū. Wuykukukat pūġ pe ma soat kuġ xipan. Eyaġuyba'üm ġu juy iboap kay.

¹⁰ Wuykukukat soat podi ma ya'òbaca. Ka'ūma ma ixex jo'iat ya'òbacaat. Ixe a'òbacaap cuy epejat. Ikuġ pima ceweju mūġ'i epeku.

¹¹ Sorarayū kukat icaat ūmūm jebekitkiyū be yaokaap puxim. Cesay icaat ūmūm cebe ip. Payao buximat ūmūm tak. Imēnpuxim Deus ja'òbacaap ūmūm wuywebe xipan wuyeku am. Imēnpuye: — A'òbacaap cuy eġüm owebe — i juy epe'e Deus pe.

Ixe a'òbacaap kuġ cuy epeku ibiòġbuk kērēayū kukukat a'ò kayap puxim.

¹² Sorarayū ma jenopaġōġōm ijodiat eju ya'òbacaap mu'üm ojuy. Wuyju bit Deus kay'ūmayū a'òbacaap mu'üm ojuy jekukum. Kabiokboġ taġ jekuku'ukayū a'òbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. Ipi daġ ġu ip jekukum—kabi be ma. Ade jġā ip. Itakoma jġā ip wuykay. Wuymuy'ū pin ip. Ixeyū a'òbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum.

¹³ Imēneju, Deus a'òbacaap cuy epejat sorarayū be icaat puap puxim. Deus a'òbacaap kuġ pima, ikērēat muġēġē'ukayū je'e ġu wuywebe. Wuykay itakomaayū dak kuka wuyaoka ġu. Wuypararam ġu dak kuka ace cebuxim ip. Wuyetabucap kuka acepere ġu dak.

¹⁴ Sorara buxim cuy epeku soat icaat kukat puxim. Icaat muōm pin pima, sorara jesay mukirikiriġ jekpumūnpum. Imukirik'üm pima, iba'ore kuka o'e icaat muōm ām. Icēmān cuy epeyekawēn. Icēmān kawēnwēn pima, jekpumūnpu kukat puxim kuka ajop. Icēmān cuy acekawēn warara'acat pe wuymuyap puxim. Cedaġ ma juy epeku. Cedaġ ma jekukum pima, jekūm'a eju icaat kukat puxim kuka ajop. Cedaġ ma juy ajeku warara'acat pe wuykukukat Jesus muymuyap puxim.

¹⁵ Eycokcoġ cuy epesop kawēn idipat muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn pu'u'üm pima, jei be icaat kukat puxim kuka ajop.

¹⁶ Eyetabun cuy epesop Jesus kay. Cekay wuyetabut pima, jewap icaat kukat puxim kuka ajop. Sorarayū isopat kuġ osodop jedop'abi be wara'at kadiacat wūywūy ām. Imēnpuxim ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kukukat wuykaykay jġā wuymubu'unap ojuy Jesus kay. Jesus kay wuyetabut pima bit, wuymubu'un pa'ore kuka o'e cebe.

¹⁷ Guyjom Jesus co'iyūm acesop Deus wuydaxijom puye. Iboap cuy epejowiwi jġā. Iboap wiwim pima, jabe icaat kukat puxim kuka ajop. Sorara jepayao kuġ osunuy

jaokaap puxim. Deus ekawên payao buxim. Deus biõgbuk jekawên ùmùm wuywebe ikêrêat kukap puxim. Cekawên kay gebum pima, payao kukat puxim kuka ajop.

¹⁸ Kawênwên'ug cuy epesop Deus eju. Wuybuywatwacap cuy epejoojuy cexewi. Soat em cuy epeyekawênwên ceweju. Kawênwên pima, aḡ cuy Deus biõgbuk jeyaḡuydada. Ceweju kawênwên pima, xexen ḡu juy epesop, eyetabêḡ ma. Eybu'um ḡu juy epesop kawên ãm ceweju. Soat em cuy epeyekawênwên Deus eju. Soat peam cuy epeyekawên cebekitkiyũ beam.

¹⁹ Owebeam tak cuy epeyekawên ceweju.

— Bay, Paulo juy eḡutaybin kawên muwên ãm — i juy epe'e'e Deus pe. — Ixe juy eya'õmucanucan iparara'ũma kawên idipat muwên ãm — i dak cuy epe'e'e cebe.

Iboap ekawên iba'arêm osodop kuy bima. Gasũ bit ibapuk o'e.

²⁰ Wuykukukat Jesus a'õbuywatwat'ukat õn. Gasũ bit õn daomũnmũnap'a be, kawên idipat muwênwên ojekuku buye. Imênpuye owebeam cuy epeyekawênwên Deus eju.

— Bay, a'õbacaap cuy eḡũm Paulo be ya'õcam ekawên muwên ãm — i juy epe'e'e cebe.

²¹ Wuykitpit Tícico wawêḡ ḡuwên eywebe. Eyetaybin cuy epesop apên õn e'em iam. Ixe Tícico ikukpin cĩcã wuyxe. Soat em kapikpiḡ wuykukukat peam. Wara'at kaykaykay ḡu itabut—wuykukukat kay acã.

²² Imênpuye ixe oḡuju eykay. Ixe apên oceju iap ḡuwên eywebe. Ocawêḡ tobuxik puje eycokcok epesop.

²³ Deus eju õn kawênwên eywebeam—wuyebayat eju.

— Éfeso ka watwat aḡuymubabibin cuy eḡuy — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip xipan jewekuk am — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip biḡ ma itabut am Jesus kay — i õn e'em cebe.

Imên õn e'em Deus pe, wuykukukat Jesus Cristo be dak.

²⁴ — Bay, xipan cuy soat epejukuk wuykukukat kayayũ, Jesus Cristo kayayũ—soat em Jesus kay gebumayũ — i õn e'em Deus pe.

Ibũrũ ma.

FILIPOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Filipos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kayayũ beaptum. Òn Paulo. Tupmubarararağ òn Timóteo eju. Jesus peam kapikpik'ukayũ oceju. Eyju Deus ebekitkiyũ, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum, eykukuk'ukayũ beaptum tak, eybuywatwat'ukayũ beaptum tak, eybuywatwat'ukayũ beaptum tak.

² — Bay, xipan cuy Filipos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağıymubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³ Òn ģebum eykay bima soat em:

— Bay, ģn xipat cĩcã, soat em ģn xipan Filipos ka watwat kuğ puye — i òn e'em Deus pe.

⁴⁻⁵ Òn kawēnwēn Deus eju eywebeam—soat peam. Òn eyka be bima juk adi obuywatwan cĩcã epesop owebe kawēn idipat muwēn ãm. Imēnpuye ocokcok cĩcã kawēn ãm Deus eju eywebeam. Koap pima juk adi obuywatwan epesop—òn kawēn idipan eymukũyjom pima. Soat em cuk adi obuywatwan epesop owebe kawēn idipat muwēn ãm.

⁶ Jesus kay eyetabut pima Deus adi eydaxijjom o'e. Gasũ dak soat kabia ma eydaxijjom. Waram Jesus Cristo ajēmap kabia be bit eydaxijjoap jepere. Wetaybit cĩcã iboam.

⁷ Apēn ixey xipan okuğ iap co'i ma eyju dak Deus xipan eykuğ. Eyju juk adi obuywatwan epesop “Kawēn idipat icēmãn” i òn e'em pima itabut pin'ũmayũ be, “Kawēn idipat kay eyetabun cuy epesop” i òn e'em pima dak itaybit'ũmayũ be. Gasũ dak eyju obuywatwat daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Imēneju soat em òn ģebum eykay. Eykukpin cĩcã dak oxe.

⁸ Apēn Jesus Cristo xe eykukpin iap co'i oxe dak eykukpin cĩcã. Eykukpin cĩcã oxe Jesus Cristo juk omutaybitbitbin owebe eykukpin am puye. Deus itaybit icēmãn òn e'em iam.

⁹ Òn kawēnwēn Deus eju eywebeam biğ ma xipan eywekuk am, biğ ma eyetaybit am tak apēn Deus e'em wuywebe iam, biğ ma eyetaybit am tak apēn xipat Deus xe iam, apēn xipat ģũ cexe iam tak.

¹⁰ Deus pe imēn eymukũyjo buje, soat podi ma xipacap ibapuk je'e eyxe. Iboap acã epejukuk. Imēnpuye waram Cristo ajēm puje ikērēat kuğ ģũ epesop. Soat tağ eyisu epesop. Eysũsũn ģũ epe'e Deus kay eyebapuk am.

¹¹ Idipat acã epejukuk eyweju, Jesus Cristo ja'òbacaap ùmũm eywebe buye. Ixe a'òbi acã eyju xipacat mujurũğrũğ. Imēn eyeku buje:

— Ēn xipat cĩcã ocexe, ebekitkit cũğ ma jekukum puye — i je'e ip Deus pe eyjojo'ukayũ.

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i je'e ip cebe.

¹² Okitpitpiyũ, warēmtağ ma juk adi ip okuk itabut'ũmayũ. Inaka oparara ģũ ma juk adi oce kawēn idipat muwēn ãm. Biğ ma òn imuwēnuwēn soat pe. Imēnpuye warara'acayũ itabucayũ dak biğ ma imuwēnuwēn o'e. Imēnpuye adeayũ dak oitaybitbitbin kawēn idipan. Gasũ òn iboam jeymukũyjo.

¹³ Te'e ma juk ip omuòm daomũnmũnap'a be Cristo eju kapikpik'ukat òn puye. Soat ma juk a'ğũ ip itaybit osodop iboam iecugap tuk'a wiwi'ukayũ. Warara'acayũ dak cuk a'ğũ itaybit osodop iboam ijopka beayũ.

¹⁴ Obisũsũn ģũ kawēn idipat muwēnuwēn daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Imēnpuye ade wuykitpitpiyũ biğ ma itabut o'e wuykukukat kay. Iparara ģũ o'e ip kawēn idipat muwēn ãm. Ibisũsũn ģũ o'e ip Jesus ekawēn muwēn ãm. Biğ ma ip imuwēnuwēn o'e.

¹⁵⁻¹⁸ Pũğpũğ ixeyũ'in Cristo muwēnuwēn itabutkarey ip okay buye; wa'òxik ojuy ip puye dak. Cristo muwēnuwēn ip xipacap kayap tomuju ģũ. Warara'acat kay ģũ ip ģebum. Jewekay acã ip ģebum. Imuwēnuwēn ip wa'òbacaap podi ma e ojuy.

— Cristo muwēnuwēn pima, kuka Paulo bodi ma oca'ōbacaap kuḡ oce'e — i te'e ma e'em ip.

Tūybe Paulo iḡuycūḡ je'e daomūnmūnap'a be ocawēḡ cocom pima iān o'e ip. Imēnpit omuḡuycūḡ pa'ore cebe ip imēn e'em pima.

Warara'acayū bit Cristo muwēnuwēn xipacap tomuju. Ixeyū xe okukpin. Itaybit ip Deus a'ōbi ōn kawēn idipat muwēnuwēn iam. Ōn pit ocokcok soat ip Cristo muwēnuwēn puye—xipat'ūmap kayap tomuju ma, xipacap kayap tomuju dak. Biḡ ma je'e ocokcokap tak.

¹⁹ Jesus Cristo biōḡbuk nuynuy owebe obuywatwan. Eyju dak kawēnwēn Deus eju owebeam. Imēneju wetaybit daomūnmūnap'a bewi omujēm ip iam. Imēnpuye ocokcokap i'ūm ḡu. Bodinmaku ocokcokap jeku yoboḡ ma.

²⁰ Obikuy jījā Cristo bikuyap taḡ weku am. Weku pin ixē bikuyap taḡ acā soat em. Gasū bit a'ḡu oce wa'ōca pin ixē ekawēn taḡ weku am soat em. Soat taḡ i'e pin ōn ibuyxim Cristo kuk am wetabēḡ pima, we'ū buje dak.

²¹ Ajo xipat ijodi bima oxe? Cristo acā xipat oxe. We'ū buje dak soat podi ma xipacap ojukuk ixē xe acā soat em ma oḡuy buye.

²² Wetabēḡ pima bit kuka wekapik put oce Cristo beam. Wetait pima kuka o'e itabut warara'acayū Cristo kay wekawēn co buje. Apēḡap xe'e xipat oxe? Wetabēḡap? Pām ḡuto we'ūap i xe'e? Wetaybit ḡu oweweju bit.

²³ Wetaybit ḡu buk apēḡap ḡu paxi xipat iam. We'ū buje dak xipat ma owebe soat em Cristo xe oḡuy buye. Ixe xe bima soat podi ma idipat kuḡ oḡuy.

²⁴ Wetait pima bit xipat kuka o'e eywebeam. Wetait pima eybuywan mabuk kuka ōn.

²⁵ Wetaybit eyxe oḡuy eybuywat am biḡ ma eyetabut am Jesus kay iam. Ōn eyxe bima, biḡ ma eycokcok epe'e kūyjobit am ixē a'ō kay.

²⁶ Waram eykay oajēm puje, eycokcok epe'e okay xipat cīcā ōn eywebeam puye. Eycokcok cīcā epe'e okay, Jesus Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye.

²⁷ Cristo ekawēn taḡ cuy epeku—kawēn idipat taḡ. Ixe ekawēn taḡ eyeku buje, wetaybit oce eyetabut cīcā pūḡat kay—Jesus kay iam. Wetaybit oce iboam waram eyjom oajēm puje, oajēm'ūm pima dak. Wetaybit oce soat eyju pūḡ taḡ ma soat kay jewaḡuyap muwebotbon iam, soat eyju jwebuywatwan kawēn idipat muwēn pin cīcā buye itaybit'ūmayū be iam tak. Kawēn idipat co buje acā kuka wuyetabut ajop Jesus kay.

²⁸ Eypararam ḡu juy epesop eykay itakomaayū buxim. Deus ixeyū bodi ma ya'ōbaca. Imēnpuye eya'ōcam cuy epesop soat em. Eyparara'ūm pima bit itaybit je'e ip itabut'ūmayū Deus ocemuju ipiat'ajojoap kay iam. Ya'ōkayayū bit taxijo iam tak itaybit je'e ip. Deus acā eydaxijojom soat em tūy ām cece.

²⁹ Deus cuk eynaē Cristo be kapikpik'ukayūm. Ixe beam kapikpiḡ eyju ixē kay eyetabut puye. Inaka ixē beam kapikpiḡ pima dak ipiat cuy epesupi'ajo ma Deus a'ōbi.

³⁰ Kuy bima itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, ōn Cristo muwēnuwēn puye. Kuy eyetaybit iboam. Gasū dak ipiatpi'ajojoan ip owebe. Apēn owebe juk adi ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim eywebe dak ipiat supi'ajoat ip eyju Cristo muwēnuwēn pima.

2

¹ Eyju eya'ōca Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye. Eycokcok eyju e'em ixē xe eykukpin puye. Deus biōḡbuk nuynuy soat pe eywebe eymukūyjojom. Xipan ma eyju e'em eyewewekuḡ. Eyetabotaidabotbot eyewewekay.

² Imēneju jewaḡuycocom cuy epesop eyeweweju. Ikukpin tak cuy epeyewekuk. Pūḡ kay dak cuy epesop ḡebum. Imēn ma juy ōn eyawēwēm. Imēn eyeku buje ocokcok cīcā oce eykay.

³ Jewewekay at ḡu juy epesop ḡebum—warara'acat kay dak. Warara'acayū be “Xipat cīcā eyju” i'e'eap epejokudada ḡu dak cuy. Yoboḡan pin ḡu dak cuy epesop.

— Warara'acat obodi ma xipat — i dak cuy epe'e'e eywebe ma.

⁴ Ajo kuka o'e xipat ocewebeam iap kay at ġu juy epesop ġebum. Ajo kuka o'e xipat warara'acat peam iap kay dak cuy epesop ġebum.

⁵ Jesus Cristo ekukuap puxim cuy epekuku.

⁶ Ixe Jesus Cristo soat em Deus co'ian osunuynuy. Inaka “Soat em cuy ejo'ian oġuy. Ipi juan ġu juy oce,” i'ümġu o'e jebay be.

⁷ Jekpiwatpin ma bit ixex soat o'suiwat ikuġ osunuyiat ipi juan am. Warara'acat puywatwat'ukan o'jewexat. Aġokatkat puximan o'jewexat. Ipi juan o'jewexat.

⁸ Ya'õca pin ġu oekukuku. Soat em Deus a'õ kay kũyjobit osunuynuy. Kũyjobit osunuy je'ũ am tak. Korosa be ma oe'ũ ikērēat muġēġē'ukat puxim.

⁹ Imēneju Deus ixex o'ġuyu jewekay. O'ġuyu jaġuywaġõm soat kukuk'ukan. Ixe o'jomuy warara'acat podi ma ya'õbacaan.

¹⁰ Imēnpuye soat ma jēġ'aecõġcõġ ip Jesus wap—kabi beacayũ, ipi juacayũ dak, ce'ũ'ũ'ibiyũ dak. Jēġ'aecõġcõġ ip kũyjobit am ya'õ kay.

¹¹ “Jesus Cristo acã ocekekukat” i je'e ip soat pe. Imēnpuye Deus soat podi ma ya'õbaca iap ibapuk cĩcã je'e soat xe—wuyebayat soat podi ma ya'õbaca iap.

¹²⁻¹³ Oburereyũ, eykukpin cĩcã oxe. Õn eyxe bima soat em cuk adi kũyjobit epesop wa'õ kay. Wũy õn pima dak cuy wa'õ kay epesop kũyjobin. Deus soat em ja'õbacaap ùmũm wuywebe wuyubikuy am ixex bikuyap taġ wuyeku am. Ja'õbacaap ùmũm wuywebe ixex aġuy daġ wuyaġuy am. Imēnpuye ya'õbacaap cuy epejoojuy cexewi ixex be eydaxijojoap epere am. Kũyjobin cuy epesop ya'õ kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe.

¹⁴ Mãmãmãm ġu juy epesop Deus kay. Jewa'õxixiġ ġu dak cuy epesop.

¹⁵ Ikērēat muġēġē'ukayũ parakpe eyju nuynuy—warēmtaġ ma jekuku'ukayũ parakpe—Deus a'õmpubutbun'ukayũ parakpe. Eyju bit Deus ebekitkit. Ikērēat kuġ ġu eyju. Imēnpuye Deus ebekitkit ekukuap puxim cuy epekuku. Soat etabutpe cedaġ cuy epekuku ixeyũ be eymuymuyap puxim. Kasopta tabapuk cĩcã kabiok pima. Imēnpuxim eyju dak Jesus Cristo bikuyap taġ jekukum pima, cũġ ma eyju jekukumap ibapuk cĩcã je'e itabut'ũmayũ xe.

¹⁶ Wuymutaicinap ekawēn cuy epeġuwēnuwēn ixeyũ be. Cedaġ eyju jekukum pima, ocokcok cĩcã oce eykay waram Cristo ajēmap kabia be. Wetaybit tak oce te'e ġu juk adi õn oġuy eymutaybitbitbin iam.

¹⁷ Gaxĩn ma aco'i itabut'ũmayũ oaoka. Odoymukereren ip. Deus pit icokcok je'e we'ũap kay apēn kuyjeayũ wũnca o'ġũmġũm cebe iap kay icokcok osunuy iap puxim. We'ũ buje õn tak ocokcok oce.

— Õn tak ocokcok oce — i õn waram e'em eywebe.

¹⁸ We'ũ buje eyju dak eycokcoġ cuy epesop we'ũ ma'ġu. Eyaġuy'ũm ġu juy epesop we'ũap kay. Eycokcoġ tak cuy epe'e we'ũ buje.

¹⁹ Wuykukukat Jesus ibikuy bima, Timóteo oġuju eykay. Ixe muju ojuy õn ixex be eyawēġ tojot am okay. Eyawēġ tobuxik puje, ocokcok oce.

²⁰ Ixe Timóteo acã obuxim soat em ma ġebum eykay. Eykukpin cĩcã ocexe.

²¹ Soat warara'acayũ bit ġebum Jesus Cristo kay ġu—jewekay acã. Ibu'u ip jekapik am Jesus Cristo beam. Jewebeam acã ip kapikpiġ.

²² Ixe Timóteo bit soat em ja'õ daġ e'em. Xipat cĩcã ixex. Jebay eju kapikpik'ukat puxim oweju ixex juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Eyju dak kuy eyetaybit iboam.

²³ Gaxĩn ma õn ixex muju ojuy eykay. Wetaybit apēn je'e ip owebe iam pima, ixex oġuju eyka.

²⁴ Wetabut wuykukukat kay. Gaxĩn ma aco'i ixex omuju eykay.

²⁵ Wuykitpit Epafrodito muypit ojuy dak òn eykay. Ixe juk epeğudot kuy okay obuywatwat'ukan. Oweju juk adi o'jekapikpikipik kawēn idipat muwēnuwēn. Oburem cuk adi osunuy.

²⁶ Ixe eyjo pin cīcā. Yağuybabi'üm o'e iwātaxipi opop iap awēğ epejojojo buye.

²⁷ Iwātaxipi jījā osunuy. Oe'ü pin. Deus pit itabotaidabotbot osunuy cekay. Okay dak itabotaidabotbot ma osunuy. Ce'ü buje bit kuka adi oğuycūğ cīcā oce.

²⁸ Imēnpuye ixe muypit pin cīcā òn eykay waram eywebe ijo am eycokcok ey'e am. Oğuycūğap tak kuka o'jepa'üm ma.

²⁹ Eycokcoğ cuy ixe epeğūōm eyduk'a be wuykitpit muōmap puxim, pūğ ma wuykukukat puye. Ibuyxim cuy epejukuk.

³⁰ Ixe Epafrodito iparara ġu osunuy je'ü ām. Eywebe obuywat pa'ore bima ixe juk adi obuywatwan osunuy. Ce'ü ġūğūn cīcā osodop Cristo beam kapikpiğ oweju buye.

3

¹ Obureyū, būrūdupaku o'e tupmubararak am eywebeaptum. Wuykukukat cuy jeymu-cokcoğ. Obu'u ġu waram apēn kuy bima otupmubararakiatup peap ekawēn muwēn ām eywebe eyağuyba'ūmap puxim. Owebe eyawēap tağ eyeku buje, soat em ma xipat je'e eywebeam.

² Eyday'em'um cuy epesop ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be eymuğuykukuap puxim—akurice buximayū be— “Epedaypu'ağobixeedakacat cuy” i'e'e'ukayū be.

³ — Oceju acā Deus ebekitkit ocedaypu'ağobixeedakatkak puye — i napa ma e'em ixeyū ma.

Wuyju bit icēmān Deus ebekitkit. Soat em wuyju ġebum cekay ixe biōğbuk pe wuymu-taybitbinap tağ. Wuyju ma wuycokcok cīcā Jesus Cristo ağuy dağ wuyju jewağuyğuy buye. Kacūğkadiwi jewewuywuy bima bit wuymucūğ pa'ore Deus xe. Wuyetaybit cīcā iboam.

⁴ Te'e ma wuyetabut put kacūğkadiwi jewewuywuy bima, cūğ ma acesop Deus xe iap kay. Adeayū ma te'e ma e'em:

— Wuymucūğ put Deus xe kacūğkadiwi jewewuywuy bima — i.

Òn tak i'e but imēn owebe, bekin pin ma kacūğkadiwi oisu buye.

⁵ Oito kabia bima wuybabim ma odaypu'ağobixeedakacat ip “Deus ebekit tekū” iap mubapuk am soat pe. Judeu dak òn, Israel naxeğebit puye. Benjamim diwat tak òn. Hebreu a'ōm kawēnwēn'uk tak oğuy bekin pima. Judeuyū awēwēap ekawēn tağ cīcā dak cuk adi ojekukuku Fariseu adi òn ġebuje.

⁶ Judeuyū awēwēap ekawēn tağ cīcā juk adi ojekukuku—soat ekawēn tağ ma. Iboap ekawēn oğupubuthun ġu—pūğ em tak ka'ūma. Tūybe cūğ ma òn Deus xe Judeuyū awēwēap tağ jekukum puye iān cuk adi oce. Jesus kay itabucayū be juk adi ipiat osupi'ajojoat, Judeuyū awēwēap ekawēn tağ ġu ip jekukum puye. Tūybe xipat ġu ip iān cuk adi oce.

⁷ Gasū bit Cristo ikukpin cīcā oxe o'e. Imēnpuye ajo kuy bima juk adi xipat oxe iap xipat ġu oxe o'e ġasū bit.

⁸ Gasū bit wara'at ma otobuxik. Oceweūm Jesus Cristo be. Okukukan o'e. Ixe a'ō dağ weku pin cīcā oce. Soat podi ma xipacap kuğ òn ixe obure buye. Wara'at pit kaokokap co'i o'e oxe. Soat ma ocepere ixe a'ō dağ weku am. Ka'ūma kuğ tak weku but ma.

⁹ Cristo eju òn mūğ'i. Kuy bima tūybe òn cūğ ma Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ jekukum puye iān cuk adi oce. Gasū bit wetaybit oce cūğ ma òn cexe Cristo kay wetabut puye iam.

— Ēn cūğ ma oxe okpot kay etabut puye — i'e'em Deus owebe.

¹⁰ Obikuy jījā soat em weku am Cristo a'ō dağ acā. Ixe ya'ōbaca jījā, waram ġuto o'jetait je'ūap tomukadi buye. Obikuy jījā iğo a'ōbacaap kuk am. Obu'u ġu òn tak ipiat'ajo am apēn

ixe juk adi o'supi'ajojo iap puxim. Ixe oe'ũ jebay a'õ kay kũyjobit puye. Õn tak cebuxim ya'õ kay we'ũ ma'gu.

¹¹ Õn tak Deus waram omu'ada we'ũap tomukadi. Soat em ma wetabẽg oꝑuy ixe xe. Iboap wiwim cĩcã õn.

¹² — Soat em ma õn pit ixe a'õ kay kũyjobit — i'ũmgu õn pit e'em warara'acat pe. — Ikẽeat kuꝑ gu õn pit—pũg em tak ka'ũma — i'ũmgu dak õn pit e'em. Imẽnpit Cristo kuy juk omuwedayo jewekay. Imẽnpuye kũyjobit pin cĩcã õn soat em ya'õ kay.

¹³ Obureyũ, “Soat em ma õn pit ixe a'õ daꝑ jekukum, ixe ebekit puye” i'ũmgu õn pit e'em eywebe. Gebum gu õn pit e'em kuyap kay ikẽreat kukukap kay. Waꝑuyba'ũm õn pit iboap kay. Gebuje bit idipat ojukuk. Idipat kukap kay acã õn gebum. Imẽnpuye soan ma õn e'em soat em weku am ixe bikuyap taꝑ.

¹⁴ Jedaudau'ukat cũg ma jedaudaum tupteiboꝑatup pu am—jadaꝑaptup pu am. Ixe-buxim õn tak soan ma e'em Deus emumuũm pu am. Deus kuy juk onaẽ soat em jexe onuy am, Jesus Cristo kay wetabut puye.

— Soat em cuy eꝑuy oxe kabi be — i mo adi a'gu o'e owebe.

¹⁵ Kuy wuyetaybit Cristo bikuyap taꝑ wuyeku am. Imẽnpuye juy soat em ixe bikuyap taꝑ ajeku! Pũꝑpũg ey'in ibu'u bima bit, Deus cuy ixe gutaybin xipat cĩcã ewebe wa'õ daꝑ eku am iam.

¹⁶ Ixe a'õ daꝑ cuy ajeku! Apẽn kuy bima ya'õ daꝑ ajekukuku iap co'i ma juy ajeku ꝑasũ dak.

¹⁷ Obureyũ, kuy bima cũg ma juk adi ojekukuku eyetabutpe. Gasũ bit eyju dak wekukuap puxim cuy epeku. Aꝑ cuy epesop obuxim jekuku'ukayũ kay ixeyũ ekukuap puxim eyeku am.

¹⁸ Cristo korosa be oe'ũ iap kay'ũm cĩcã adeayũ. Kuy soat em iboap o'guwẽnuwẽn eywebe. Gasũ dak iboap muwẽn õn eywebe wetadidim.

¹⁹ Wuyju ma soat em gebum Deus kay. Ixeyũ bit soat em gebum apẽn ace'e iap kay acã. Soat em ip gebum jecokcokap kay acã. Isũsũn kuka a'gu o'e ip warẽmtaꝑ jekukuap kay. Inaka isũsũn gu ip. Xipat'ũmat muꝑẽꝑẽm ip warara'acayũ etabun ma. Jeweweju bit ip xipat. Gebum gu ip kabi kay. Soat em gebum ip ijodiap kay acã. Imẽneju wũy ma jeedop ip Deus wi je'ũ buje. Soat em ipiat supi'ajojo ixeyũ ma.

²⁰ Wuyju bit kabi watwan acesop. Wuydaxijojo'ukat kabi kadiwi jeekop—wuykukukat Jesus Cristo. Waram jajẽm ijodi. Ixe ajẽmap wiwim cĩcã wuyju.

²¹ Ixe Jesus Cristo warara'acat a'õbacaap gu'ũm ixe soat podi ma ya'õbaca buye. Soat ip jeedop kũyjobin ixe a'õ kay. Ixe ja'õbacaan wuyjebit guwexat. Ijodi bima wuybaca gu wuyju e'em. Ixe bit wuyjebit guwexat jejebit co'ian idipan. Imẽneju waram ace'ũ gu gebuje bit.

4

¹ Okitpitpiyũ, eykukpin cĩcã oxe. Oꝑuykit eykay. Omucokcoꝑ cĩcã eyju. Xipat eyju oxe. Imẽneju eybu'um gu juy epesop wuykukukat bikuyap taꝑ eyeku am, okitpitpiyũ.

² Evódia, jemukũyjo õn ꝑasũ. Síntique, ãn tak jemukũyjo õn. Tũ'ũ'ũyũ, eyju ikibiyũ, xepxem ma wuykukukat kay eyetabut puye. Imẽnpuye eyetakomãm gu juy epesop eyewewekay. Eyetakomaap cuy epeyepere.

³ Ën pit, obure, ixeyũ aoyũ juy eꝑudin—xepxepayũ. Xipan cĩcã kapikpik'uk eꝑuy oweju, obure. Ixeyũ aoyũ dak cuk adi obuywatwan oekuku ip õn soat kaka daꝑ kawẽn idipat muwẽnuwẽn pima. Clemente dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Iboyũ butet ibararak opop Deus pubutup pe—obuywatwat'ukayũ butet. Ibararak opop abuyũ soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe.

⁴ Wuykukukat kuy wuymuwedayo jewekay. Imēnpuye eycokcoğ cuy epesop.

— Soat em cuy eycokcoğ epesop — i waram òn e'em eywebe.

⁵ Gaxīn ma xeku omuyku wuykukukat! Imēnpuye soat cuy xipan epejukuk ijodiayū.

⁶ Ka'ūma kay ma juy epeyağuygebu. Soat pit cuy epeğuwēnuwēn Deus pe. Ajo ka'ūmğu eyxe iat cuy epejoojuyjuy cexewi. Iojuy buje, ajo Deus kuy juk o'ğūmğūm eywebe iap kay juy gebum epesop.

⁷ Wuyetaybit ġu apēn Deus wuyağuyumubabibin iam. Inaka ixē itaybit cīcā wuyağuyumubabin am. Jesus Cristo eju mūğ'i bima, ixē wuyağuyumubabibin jeenuy. Imēnpuye warara'acat a'ò kay ġu ace'e—ixē a'ò kay acā. Warara'acat kay ġu dak acesop gebum—ixē kay acā.

⁸ Oburereyū, ġasū mabuk òn jeyawē. Soat em ma juy epesop gebum ajo xipat iap kay, ajo ibuyxi iap kay dak, ajo icēmat iap kay dak, ajo warēmtağ ġu iap kay dak, ajo cedağ iap kay dak, ajo iisu iap kay dak, ajo Deus xe ikukpin iap kay dak, ajo inapa ġu iap kay dak. Iboap kay juy epesop gebum soat em.

⁹ Apēn cuk adi òn eymutaybitbitbin iap tağ cuy epekuku, apēn cuk adi òn ey-mukūyjojojo iap tağ tak. Wekukuap puxim cuy epekuku. Wekawēn puxim tak cuy epeyekawēnwēn. Obuxim eyju jekukum pima, Deus soat em eybuywatwan jeenuy. Ixe ma wuyağuyumubabibin'ukat.

¹⁰ Ocokcokap yoboğ cīcā wuykukukat eju mūğ'i òn puye. Ade kaxi kap puje waram ġuto iba'ore ġu o'e eywebe obuywat am oceju gebum cīcā ekay iap mubapuk am owebe.

— Kuy juk adi eybu'u epesop xipan oiuk am i'ūmğu òn pit e'em eywebe.

Imēnpit iba'ore osunuy eywebe obuywat am, ēn ekukpin cīcā ocexe iap mabapuk am owebe.

¹¹ Imēn òn e'em eywebe. Inaka:

— Eyju juk opere — i'ūmğu òn pit e'em eywebe.

Kuy wetaybit oce ocokcok am ajo-kuğ òn iap kay.

¹² Kuy juk adi ojeku yopīt ma ikuğ. Ade dak ikuğ kuy juk adi ojeku. Ocokcok ma òn e'em obeğbeğ pima, ore bima dak; odadaybot pima, soat-kuğ pima dak. Warara'acayū be iba'ore jewemucokcok am soat tağ. Òn pit cuk wetaybit oce jewemucokcok am soat em. Soat kaka dağ ma ojekukuku ocokcok.

¹³ Soat em Cristo ja'òbacaap ūmūm owebe. Imēnpuye ixē a'òbacaap kuğ òn xipacat jebapukpuğ owebe bima, xipat'ūmat ebapuk puje dak.

¹⁴ Filipos ka watwat, eyju ma juk adi obuywatwan epesop òn ipiatpi'ajojom pima. Iboap xipat cīcā osodop.

¹⁵ Macedônia eipi bewi ojēm puje, eyju acā juk adi obuywatwan epesop. Obuywatwan cuk adi epesop koapat kabia òn kawēn idipat muwēnuwēn pima. Eyju ma juk adi eyemumuūm epeğudot okay. Eyju ma juk adi gebum epesop okay òn ade ikuğ pima, yopīt ma ikuğ pima dak. Warara'acayū bit gebum ġu osodop ip okay Jesus kay itabucayū.

¹⁶ Pūğ em ġu juk adi eyemumuūm epeğudodot okay òn Tesalônica ka be bima, yopīt ma ikuğ pima.

¹⁷ Waram paxi ip je'ğūm owebe iap wiwim ġu cuk oğuy. Deus xipacat je'ğūm eywebe eydacup ġu epesop okuğ iapteim.

¹⁸ Kuy Epafrodito eyemumuūm o'tojot okay. Soat ma o'tojot. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—kuy soat ojat eyemumudodot iaptum—eyju xipan cīcā okuğ iaptum. O'e jījā ma kuy. Kuy òn ade ikuğ. Kuyjeayū be wūnca mupik puje, Deus icokcok osunuy cekay ip. Te'oku osunuy cekay. O'ğupik ip iap xipat osodop cexe. Imēnpuxim ma okay eyemumudodot tak te'okuat puxim okay. Deus tak icokcok eyemumudodot cocom pima, eydacup ġu epeğūm owebe buye.

¹⁹ Wetabut cĩcã ixē kay—Deus kay. Soat kuḡ ma Deus—idipat kuḡ. Soat je'ḡũm eywebe dak, eyju Jesus Cristo a'õ daḡ jekukum puye. Tacup ḡu Deus. Imũmũm pin cĩcã cexe wuywebe. Ajo ka'ũmḡu eyxe iat je'ḡũm eywebe. Soat je'ḡũm eywebe.

²⁰ Ixe Deus wuyetayat. Soat kabia ma:

— Soat podi ma ěn a'õbuyxi — i juy acece cebe.

Imẽn cuy acece cebe soat em ma. Imẽn cuy je'e'e.

²¹ Ocejū kato mujujum cebe ip soat pe—Deus ebekitkit pe—Jesus Cristo kayayũ be. Wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—ocexeayũ—ijojeayũ.

²² Soat Deus ebekitkit kato mujujum eywebe. Wuyeipi kukat peam kapikpik'ukayũ dak kato mujujum eywebe.

²³ — Soat cuy ip xipan ejukuk Filipos ka watwat — i õn e'em wuykukukat Jesus Cristo be.

Bũrũdupku otupmuju eywebe. Kuy cartadup mubararakapi ocepere.

COLOSSOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Colossos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju. Eyju wuykitpitpiyũ Colossos ka be. Cristo a'õ dağ eyju jekukum soat em. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ.

– Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk – i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. – Ixeyũ ağıymubabibin cuy eğıy – i òn e'em cebe ip.

³⁻⁴ – Itabut cĩcã ip Jesus Cristo kay Colossos ka watwat – i juk o'e Epafro ocewebe. – Xipan Deus ebekitkiyũ kuğ ip – i juk o'e. – Xipan soat kuğ ip, Deus xe acesop iap wiwim puye – i juk o'e ocewebe. Imēnpuye:

– Bay, ěn xipat cĩcã – i oceju e'em soat em Deus eju eywebeam kawēnwēn pima—Jesus Cristo ebay eju.

⁵ Soat em Deus xe acesop iap ekawēn kuy epejojojo kawēn icēmat co buje—kawēn idipat co buje. Iboap wiwim eyju ġasũ. Icēmān epesop ixe xe, “Oxe ma epesop” io'e Deus puye—kabi beat o'e buye. Imēnpuye Jesus kay eyetabut cĩcã. Xipan soat kuğ tak eyju.

⁶ Deus xipan wuykuğ—soat kuğ iap ekawēn kuy epeya'ĩjojo. Eyetaybit epesop iboap ekawēn icēmān iam koap em cekawēn co'isum. Soat eipi dağacat kawēn idipat cocom ġasũ. Ixeyũ dak itabut Jesus kay. Xipan soat kuğ tak ip itabucayũ kuğ. Wuye'ũ buje soat em Deus xe acesop iap wiwim tak ip.

⁷ Epafras kawēn idipat o'ğuwēn eywebe. Ixe Epafras wuybure ikukpin cĩcãat wuyxe. Cũğ me ixe kapikpiğ Cristo muwēnuwēn warara'acat pe. Ixe eybuywatwan ocedieğ ġasũ bit.

⁸ – Colossos ka watwat jewewekuğ ip cewekukpin cĩcã, Deus jebiōğbuk o'ğũm cebe ip puye – i juk o'e ixe Epafras ocewebe.

⁹ Imēneju soat em oceju kawēn Deus eju eywebeam. Eyawēğ tobuxik puje ocebu'u ġu ocesop jekawēn ām eywebeam. Imēn oceju e'em Deus pe:

– Bay, ocekitpitpiyũ juy eğutaybin apēn ebikuy ixeyũ be jeku am iam – i. – Ixeyũ juy eğutaybin apēn xipat exe iam, apēn ikērē exe iam tak – i oceju e'em. – Iboam itaybit cĩcã je'e ip ebiōğbuk ixeyũ mutaybitbin puye – i oceju e'em cebe.

¹⁰ Iboam eyetaybit pima, cũğ ma epeku; soat em wuykukukat bikuyap tağ epeku; soat em ixe mucokcokcoğ epesop; xipacat epeğujurũğrũğ soat em; biğ ma eyetaybit epesop Deus e'e iam.

¹¹ – Bay, ěn soat podi ma a'õbaca – i òn e'em Deus pe. – Soat podi ma ěn edipap kuğ – i òn e'em. – A'õbacaap cuy eğũm Colossos ka watwat pe Jesus kay ip jebu'uap puxim ipiatpi'ajojom ma'ğũ ip – i òn e'em Deus pe.

¹² Deus kabiaat kukat. Ixe ebekitkit xipacat mujurũğrũğ'ukayũ. Ixe xipacat muxipan-pan iũm ām jebekitkit pe.

– Cũğ ma eyju oxo webekitkiyũm – i juk o'e Deus wuywebe.

Imēnpuye wuyju dak xipacat acejat. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Imēnpuye eyju dak eycokcoğ cuy epesop.

– Xipat cĩcã ěn – i juy epe'e'e wuyebay be.

¹³ Satanás kabiokat kukat. Ixe ebekitkit ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ. Deus pit wuy'uk kabiokat kukat pui bewi. Imēnpuye Satanás ġu wuykukukat ġasũ—Deus ipot acã. Deus ipot ikukpin cĩcã cexe.

¹⁴ Ixe ipot wuy'uk kabiokat kukat pui bewi. Ikērēat muğēapte i o'teida, oe'ũ buye. Imēnpuye ikērēat kuğ ġu wuyju ixe xe.

¹⁵ Deus ijo ba'ore wuywebe. Wuyetaybit bitku poro omuyku Cristo jojom, Cristo dak ijo'i buye. Ixe Cristo Deus ipot koapat. Soat Deus emumuğē bodi ma ya'õbuyxi ixe. Deus pe ipi mujurũğ'ũm pima ipot itait osunuy.

¹⁶ Deus soat o'gubapukpukpuk Cristo eju. Kabi beacat o'gubapukpukpuk soat ceweju, ipi dağacat tak. Wuywebe ijobucat o'gubapuk soat, wuywebe ijo ba'oreat tak. Ya'öbuyxiayũ kabi watwat o'gubapuk Cristo eju, ya'öbacaayũ dak, warara'acayũ mujuju'ukayũ dak, warara'acat kukukayũ dak. Deus ixé eju soat o'gubapuk. Soat o'gubapuk cebeam. Soat o'gubapuk ijodiatat pe Cristo kuk am ibuyxi am.

¹⁷ Kabi, ipi ka'ũm pima, Cristo kuy osunuy itabẽğ. Ipi dağacat jedopap pe ma dopdom Cristo a'öbi. Kabi beacat tak dopdom jedopap pe ixé a'öbi.

¹⁸ Wuya'a wuyjebit kukat iap puxim Cristo jekay itabucayũ kukat. Apẽn wuya'a wuyağuydadam iap puxim Cristo dak itabut jekayayũ ağuydadam. Ixé Deus ipot koapat. Ce'ũap tomukadi Deus ixé Cristo waram o'ğutait. Soat podi ma ya'öbuyxian o'ğutait. Wuyju dak waram acejetait wuye'ũ buje Deus ixé o'ğutait puye.

¹⁹ Deus o'e jewebe ma:

– Okpot ojo'ian je'e – i.

Imẽnpuje jewa'öbaca jojo'i ma ip.

²⁰ Ipi watwat itakoma osodop Deus kay, kabi beacat tak. Deus o'e jewebe ma:

– Soat ip o'ğudin obureyũm—ipi dağacat, kabi beacat tak – i. – Kũyjobin jeedop ip wa'ö kay korosa be okpot e'ũ buje – io'e jewebe ma.

Imẽn Deus ip o'ğudin jekay. Itakomaap ip o'ğũm korosa be jekpot oe'ũ ibuye.

²¹ Eyju dak Deus bureyũm ğu epesop kuy bima. Cekay'ũm cĩcã juk adi epesop. Imẽnpuje ikẽrẽat kay acã juk adi ğebum epesop. Ikẽrẽat mujurũğrũğ'uk tak adi epesop.

²² Gasũ bit Deus eymuwexat jebureyũm ipot oe'ũ buye. Kuy eymuwexat ey mudot am jekay. Imẽnpuje cũğ ma epesop ixé wap eyajẽm puje. Ikẽrẽat kuğ ğu epesop. Abu je'e eywebe:

– Xipat ğu eyju! – i?

Ka'ũma ma!

²³ Imẽneju eyetabun cĩcã juy epesop Jesus kay. Eybu'um ğu juy epesop cekay! Koap em kawẽn idipat co ebikam Deus xe acesop wuye'ũ buje iap wiwim cuk epesop. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe ey mubu'unap puxim iboap wiwi am. Ibo muwẽnuwẽn'ukat õn—kawẽn idipat muwẽnuwẽn'ukat. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn õn soat kaka dağ.

²⁴ Ocokcok cĩcã, õn ipiat osupi'ajo eywebeam puye. Cristo ipiatpi'ajojom mabuk jekay itabucayũ beam—jebit puximayũ beam. Imẽnpuxim õn tak ipiatpi'ajojom Cristo be o'supi'ajojo iap mu'ũm ãm.

²⁵ Deus o'e owebe:

– Itabucayũ buywatwan cuy eğuy – i. – Imẽn ma kapikpiğ cuy eğuy wa'öbi – io'e owebe.

Ijop ekapikap o'ğũm owebe eybuywat am.

– Wekawẽn muwẽnuwẽn cuy eğuy soat ka watwat pe – io'e owebe.

²⁶ Kuyje Deus soat ka watwat pe ğu jekawẽn o'ğuwẽnuwẽn. Gasũ bit o'ğuwẽn jekay itabucayũ be. Ibo ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat õn.

²⁷ Cristo omuy eywebe Judeuyũ ğu ma'ğuy eyju. Imẽnpuje Deus jedipap mubapuk puje, eyju dak idipap kuğ epesop. Iboap wiwim cĩcã eyju. Kuy bima iboap iba'arẽm osodop soat xe ijodiatat xe. Gasũ bit Deus soat jebekitkit mutaybit pin iboam. Iboap idip cĩcã. Xipat cĩcã dak.

²⁸ Imẽneju Cristo muwẽnuwẽn oceju soat ka watwat pe.

– Teyũku soat em Jesus kay e'em – i oceju e ojuy Deus pe ixé dopabe ixeyũ dojot puje.

– Soat em teyũku Cristo eju mũğ'i jekukum – i oceju e ojuy cebe.

Imẽnpuje Cristo muwẽnuwẽn oceju soat pe ijodiatat pe. Soat awẽwẽm oceju. Soat jetaybitbicap eju oceju ip imutaybitbin.

²⁹ Imēneju kapikpiḡ cīcā ōn. Cristo ja'ōbacaap ūmūm owebe cebe wekapik am. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbaca. Ixe Cristo ja'ōbacaap ūmūm owebe. Imēnpuye ijodiacat mutaybin put owebe.

2

¹ Kapikpiḡ cīcā juk adi oḡuy eywebeam—ojojo'uk'ūmayū beam, Laodicéia ka watwat peam tak. Ōn jeymukūyjo iboam.

² Cebeam ip cuk adi kapikpiḡ cīcā oḡuy ixeyū be biḡ ma jewewa'ōmucan am Jesus ekawēn taḡ jeku am; biḡ ma jewewekukpin am tak; warara'acat podi ma itaybit am tak kawēn icēmān. Iboam itaybit pima, soat em Cristo kay jeedop ip. Jewaḡuyumuwarururun ḡu jeedop ip Jesus ekawēn taḡ xe'e oceku iam. Kuy bima itaybit ḡu ip osodop Cristom. Gasū bit ip oitaybit ixem.

³ Soat ḡu wuyetaybit Deus emumutaybitbin iam. Wuyetaybit ḡūḡūn ā. Cristo bit xīntabi o'tomudip'uk iap puxim. Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum pima, wuyetaybit put Deus emumutaybitbin iam, apēn cūḡ ma Deus xe iam tak, apēn cūḡ ḡu cexe iam tak.

⁴ Imēneju jeymukūyjo ōn. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Adeayū xe cekawēntip ip. Imēnpit cūḡ ḡu ip. Napa ma ip kawēnwēn eyweju eymutabucap ojuy napaap kay.

⁵ Imēneju soat em ḡebum ōn eykay, eyxe ḡu ma'ḡu ōn. Pūḡ taḡ ma eyju e'em. Soat em eyetabut Jesus kay. Ocokcok cīcā ma iboap cocom puye.

⁶ — Ocekukukan cuy ece — i juk adi epe'e Jesus Cristo be, eyetabut puye cekay. Gasū bit mūḡ'i juy epeku ixeyeju.

⁷ Kadai nābu muycemap puxim Cristo wuya'ōmucanucan wuyetabucap epereap puxim. Imēnpuye biḡ ma juy eyetabun epesop cekay. Gebum cekayap tomuju juy soan e'em epesop. Kuy juk adi ocewebe eymutaybitbinap taḡ cuy epeku. Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ēn xipat cīcā — i. — Soat em ēn xipan ocekuḡ — i juy epe'e'e cebe.

⁸ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Jesus kay apēn wuyju taomūn ām ibubum iap puxim. Ixeyū Cristo ekawēn ḡu eymutaybitbin. Ijodiacat ekawēn acā eymutaybitbin ip—Deus kay'ūmayū ekawēn—ipi juacat aḡuymubarēm'rēm'ukayū ekawēn. Eymuḡuykuku ojuy ip. Te'e ma eymutaybitbin ip. Eyetabun ḡu juy epesop ixeyū a'ō kay.

⁹ Cristo jewa'ōbaca jojo'i ma ip Deus eju. Cristo ijodiat co'ian o'jewexat wuymutaybit am Deus e'e am. Wuyetaybit Deus e'e am Cristo e'eap co buje. Imēneju eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim eyetabut am Jesus kay.

¹⁰ Cristo eju mūḡ'i jekukum pima, wuyju dak Deus a'ōbacaap kuḡ acesop. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbuyxiat—Deus ekawēn tojotjot'ukayū kukukayū bodi ma, ibiōḡbuk itabidaoiayū kukukayū bodi ma dak.

¹¹ Imēntak Cristo ja'ōbacaap o'ḡūm eywebe ikērēat kukap puxim ixeyeju eyju mūḡ'i buye. Aḡokatkat'it'it taypu'aḡobixeedakatkat'uk osodop ip kuyjeayū teku iisu Deus xe i'eap ojuy. Deus pit soat taḡ wuymuisusun wuyxeedakatkat puye ḡu—Cristo eju wuyju mūḡ'i buye acā.

¹² Wuymubatisasan puje Cristo a'ōbi wuyaḡuyokokat oi'ūm wuye'ūap puxim. Ixe a'ōbi oi'ūm wuykocap puxim. Kuy bima Deus waram ḡuto Jesus o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim ijodi bima dak wuyaḡuy'isum wuyju jekukum waram ḡuto wuyetaicap puxim wuye'ūap tomukadi. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasū Deus soat podi ma ya'ōbaca iap kay wuyetabut puye.

¹³ Imēnpuxim eyju ma ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā juk adi epekukuku eyaḡuyokok puye. Ce'ūat puxim cuk adi epesop Deus xe ikērēat kay acā ḡebum puye. Judeu'ūmat puxim tak cuk adi epesop—Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum'ūmat puxim. Deus pit kuy

eyağuymuisun eywebe Cristo ağuy dağ jewağuy am. Wuyağuymuisun puje, ixekêreat o'ju'uk wuywebewi. Soat o'ju'uk.

¹⁴ Iba'ore wuywebe Deus pe wuyawewēap ekawēn tağ jeku am—soat ekawēn tağ. Deus itaybit soat em teyūku wekawēn mupubutbun iam. Korosa be ixekêreat buje bit, Cristo apēn cuk adi iboap ekawēn ağupubutbuniaptei o'teida. O'teida wuyekariwa be wuyeweroap teidaap puxim. Imēnpuye Deus ikêreat o'ju'uk wuywebewi.

¹⁵ Imēnpit Cristo Satanás a'ōbacaap o'ğū'um korosa be je'ū buje. Deus kay'ūmayū kukukayū a'ōbacaap o'ğū'um. Soat etabun ya'ōbacaap o'ğū'umiayū mubapukpuğ oeku imusūsūn ām. Imubapukpuğ oeku kuyjeayū be o'yaokaiat aririt'a mubapukap puxim.

¹⁶ Imēneju warara'acat a'ō kay ġu juy epesop eywebe te'e ma ixeyū e'em pima “Beku i'opi eywebe” i, “Ibiati tikōnpi eywebe” i dak, “Ibeat kabia be epeyekapikpik ġu juy” i dak, “Kaxiaat ijēm'isu bima, peta juy epeğūğē” i dak, “Sábado bima epeyekapikpik ġu juy” i dak. Ya'ō kay ġu juy epesop.

¹⁷ Ixeyū ekawēn tağ cuk adi jekuku'uk ajop Cristo ajēm'um pima. Kabicuk jewurūğwurūğ iap puxim jekawēn muwarururun ip soat em. Gasū bit Cristo oajēm. Ixekawēn soat em ma ibit. Imēnpuye ixeyū ekawēn tağ ġu wuyju jekukum ġasū—Cristo ekawēn tağ acā.

¹⁸ Warēmtağ eymutaybitbin'ukayū:

— Deus ipiat supi'ajoat eywebe, cūğ ġu eyju cexe buye — i napa ma e'em ip eywebe. Ixeyū ekawēn kay bit eyetabun ġu juy epesop. Jewexe ya'ōbuyxi ip.

— Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe, soat em Deus ocemuyxeyxey buye — i'e'em ip te'e ma. — Ka'ūma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acayū be, “Warara'acat podi ma xipat oceju” i'e'em pima jewebe ma. — Deus kukap co'i juy cekawēn tojotjot'ukayū ajukuk — i'e'em ip ocewebe te'e ma. — Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

Warēmtağ ma ip jewağuydadam. Deus ağuy dağ ġu ip jewağuyğuy—jağuy dağ acā.

¹⁹ Cristo eju mūğ'i ġu ip warēmtağ jewağuyğuy buye. Cristo wuya'a buxim. Cekay itabucayū ijebit puxim. Deus bikuyap tağ wuyju aypapan. Wuyekururukpu ibuboğatpu wuykukatpu wuywedap tağatpu wuywedap mucūğucūğatpu. Ibobu buxim Deus wuya'ōmucanucan Cristo eju mūğ'i wuyeku am. Jewexe ya'ōbuyxiayū bit mūğ'i ġu ceweju.

²⁰ Cristo a'ōbi eyağuyokokat oi'um eye'ūap puxim. Deus ja'ōbacaap o'ğūm eywebe ibiōğbuk kēreat kukukayū a'ō kayap puxim—Deus kay'ūmayū kukukayū a'ō kayap puxim. Imēneju Deus kay'ūmat ekukuap cuy epeyepere. Warēmtağ eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ġu juy epesop.

²¹ — Boku juy epejukuk ġu — i'e'em ip te'e ma. — Beku juy epejo'o ġu — i dak. — Imēnmēn ġu bit epeku — i dak e'em ip te'e ma.

²² Soat ixeyū xe ikukpiat, i'opiat, tikōnpiati darem ma kuy kapkam. Ijodiacat ekawēn acā imuwēnuwēn ip—Deus ekawēn ġu bit. Ijodiacat ağuy dağ acā ip kawēnwēn—Deus ağuy dağ ġu bit.

²³ Jewexe ip itaybitbit.

— Deus kukap co'a juy cekawēn tojotjot'ukayū ajukuk — i'e'e ip te'e ma. — Ka'ūma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acat pe, “Warara'acat podi ma xipat oceju Deus xe” i'e'em pima jewebe ma. Ade cexe ip ikukpiat, i'opiat tak, tikōnpiati dak. Xipan ġu ip jejebit kuğ. Tūybe ikêreat acejukuk'ūma iān e'em ip. Ibo bit ka'ūma jo'i ma. Wuybuywat pa'ore ikêreat kukap puxim.

3

¹ Waram o'jetaitiat puxim eyju Cristo eju mūğ'i jekukum puye. Imēnpuye eyetabikum cuy epesop kabi beat kay. Iboce Cristo omuy Deus xe xik'i ya'ōbuyxiat tūyap pe, Deus co'i ya'ōbuyxi buye.

²⁻³ Ijodiacat eju ġu mūġ'i eyju jekukum—Cristo eju acã mūġ'i eyju jekukum. Imēnpuye ijoceap kay ġu juy epeyewaġuyġuy—kabi beat kay acã. Pūġ taġ ma jewaġuyġuy ip Deus, Cristo dak. Ixeyū aġuy daġ eyju dak jewaġuyġuy ġasū bit, Cristo eju mūġ'i eyju jekukum puye. Iboap ibapuk ġu itabut'ūmayū xe. Iba'arēm iboap cexe ip.

⁴ Eyaġuy'isum eyju jekukum Cristo eju mūġ'i buye. Waram yajēm puje, wuyju dak acejewemubapuk ceweju. Ixe dipap acejat. Wuydip ace'e ixex jo'i.

⁵ Imēneju ikērēat epeġuġē ġu juy. Ikērēat muġēġē pin eyju Deus kay'ūmat puxim. Epeġuġē ġu bit. Warara'acat tayxi eju epeyepo ġu juy. Warara'acat itop eju epeyepo ġu juy. Ikērēan cuy epeyekaypatpan ġu. Ikērēat epeġujurūġ ġu juy eyemumukaypin pu am. Aoyū kaykay ġu juy epesop. Eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Wuyetabikukuap ikērēat Deus xe deusbaroyū kay wuyetabucap puxim.

⁶ Deus ipiat supi'ajojoat imēn jekuku'ukayū be—kūyjobit'ūmayū be—ja'ō kay'ūmayū be.

⁷ Eyju dak cuk adi kuy bima warēmtaġ ma epekukuku. Eycokcok epesop ikērēat muġēġē'ukap kuġ.

⁸ Ġasū bit ijop epeyepere. Eyetakomām ġu juy epesop warara'acat kay. Aoyū kaykay ġu juy. Eysapka'orerem ġu juy epesop. Warara'acat epejomuymuy ġu juy. Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—pūġ em tak ka'ūma.

⁹⁻¹⁰ Cristo kay eyetabut puje, yaġuy'suayūm epesop. Kuy bima eyaġuyokok cuk adi epekuku. Eyaġuyokok ġu juy epekuku ġasū bit. Deus soat em wuyaġuymuisusun wuywebe jejo'i i'e am. Guyjom Deus aġuy daġ acã ġebum acesop. Biġ ma wuyetaybit ace'e Deus e'e am. Napa ġu juy epe'e'e eyewewebe.

¹¹ Wuyaġuy'isu bima, ġebum ġu acesop teku Judeu iap kay, teku Judeu ġu iap kay dak. Ġebum ġu acesop teku taypu'aġobixecukat iap kay dak, teku taypu'aġobixecuk'ūmat iap kay dak. Ġebum ġu acesop teku parawat iap kay, teku wuyjuyū iap kay dak. Ġebum ġu acesop teku tei'ūma kapikpik'ukat iap kay, teku teibubum kapikpik'ukat iap kay dak. Cristo kay acã ġebum acesop. Iteyū be soat pe Cristo muymuy iap kay ġebum acesop.

¹² Deus ebekitkit eyju. Deus xe eykukpin cīcã epesop. Ixe juk eynaē jewekay am. Imēneju eyetabotaidabotbon cuy epesop eyewewekay. Xipan cuy epeyewewekuk. Yoboġan pin ġu juy epesop Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim ma. Eyukpiceġēm ġu juy epesop eyewewekay.

¹³ Epeyewebuywatwan cuy soat em. Eyxeat warēmtaġ eykuġ pima, ixex epejomuymuy ġu juy. Ġebum ġu juy epesop apēn cuk adi warēmtaġ eykuk iap kay. Wuykukukat Jesus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap kay. Ixe buxim cuy eyju dak ġebum ġu epesop apēn cuk adi warēmtaġ eykuk iap kay.

¹⁴ Xipan eyekukuap xipat Deus xe. Ibodi ma bit xipat eywebe xipan eyewewekuk am. Xipan jewewekuġ pima, wara'at taġtaġtaġ ġu epekuku—pūġ taġ ma.

¹⁵ Cristo juk wuymuwexat jebekitkiyūm pūġ taġ ma wuyeku am. Ixe wuyaġuymubabibin wuyaġuybabi'ūmap puxim. Āġ cuy ixex jeyaġuymubabin. Ixe be eyaġuymubabin puje xipan epeyewekuk. Pūġ tak ma dak epeyewaġuy. Soat em:

— Bay, ēn xipan cīcã ocekuġ — i juy epe'e'e Deus pe.

¹⁶ Soat em Cristo ekawēn taġ cuy epekuku. Xipat cekawēn taġ wuyeku am wuyju idip cīcãat kuġat puxim. Soan cuy jewemutaybitbin epesop. Soan cuy jewemukūyjobitbin tak epesop. Soat em cuy pibododon epesop Deus kay. “Cristo soat podi ma ya'ōbuyxi” i'e pin pima, epeyebibododon cuy, “Cristo acã wuykukukat” i'e pin pima dak, eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye, “Ēn xipat cīcã” i'e pin pima dak Deus pe. Deus biōġbuk a'ōbi juy pibododon epesop.

¹⁷ Imēneju soat em cuy epekuku wuykukukat Jesus a'ō daġ. Soat em cuy epeyekawēnwēn ixex a'ō daġ. Soat em:

— Ēn xipat cīcã — i juy epe'e'e wuyebay be—Deus pe, wuykukukat Jesus oe'ū buye.

¹⁸ Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay ip wuykukukat Jesus kay eyetabut puye.

¹⁹ Tapupuyū, ikukpin cuy eytayxiyū epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk.

²⁰ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay soat em, eyxi a'ō kay dak. Wuykukukat icokcok e'em eyebay a'ō kay bima.

²¹ Cebayū, imuparararan ġu juy eyebekitkiyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim kūyjobit am eya'ō kay.

²² Tei'ūma kapikpik'ukayū, soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay ixeyū eyjojom pima, eyjojom'ūm pima dak. Ixeyū a'ō kay kūyjobin cuy epesop ixeyū be “Ēn xipat” i'eap ojuy ġu. Kūyjobin cuy epesop kūyjobit pin puye. Kūyjobin cuy epesop wuykukukat Jesus ya'ōbuyxi eyxe buye.

²³ Eycokcoġ cuy eyekapikap epejukuk. Gbum cuy epesop ijodiacat peam acā ġu ōn kapikpiġ iap kay. Wuykukukat peam tak ōn kapikpiġ iap kay ġebum cuy epesop.

²⁴ Cristo ma wuykukukat. Ixe beam ma wuyju kapikpiġ. Wuykukukat jebekitkit peam xipacat o'ġuxipan. Ibo juy epejat. Gbum cuy epesop iboap kay. Cūġ ma wuyeku buje, cūġ ma jekuaptei je'ġūm wuywebe.

²⁵ Warēmtaġ wuyeku buje bit, warēmtaġ jekuaptei dak je'ġūm wuywebe. Ipiat supi'ajoat wuywebe. Ixe Deus cūġ ma wuykuġ. Cedaġ ma wuyekapikaptei je'ġūm wuywebe. Wegūġūn ma wuykuġ.

4

¹ Kariwawayū, cūġ ma juy eywebeam tei'ūma kapikpik'ukayū epejukuk. Imuġuykukukum ġu ip epejukuk. Eyju dak kapikpiġ eyekariwa beam—kabi beat peam. Gbum cuy epesop iboap kay.

² Eybu'um ġu juy epesop Deus eju kawēn ām. Xexen ġu juy epesop kawēnwēn pima ceweju—eyetabēġbēġ ma.

— Ēn xipat cīcā — i juy epe'e'e cebe.

³ Ocewebeam tak cuy epeyekawēn Deus eju.

— Pauloyū buywatwan cuy eġuy ixeyū be ekawēn muwēn ām soat ka watwat pe — i juy epe'e'e cebe. — Ixeyū buywatwan cuy eġuy Cristo muwēn ām soat pe—kuy bima o'ġuwēn ġu iat ekawēn muwēn ām — i juy epe'e'e cebe.

Daomūnmūnap'a be ōn ġasū iboap ekawēn muwēnuwēn cuk adi ojekuku buye.

⁴ Iba puġ ma juy iboap ekawēn oġuwēn. Imēnpuye:

— Pauloyū juy esubuywatwan ixeyū be ibapuġ ma kawēn idipat muwēn ām adeayū be — i juy epe'e'e cebe.

⁵ Eysūsūn ġu juy epesop Jesus muwēn ām itabut'ūmayū be imuwēn put pima. Eyaġuysan cuy epeku ixeyū mu'ukpiceġġēġēnap puxim Cristo kay.

⁶ Te'e ġu juy epeyekawēn itabut'ūmayū eju. Eyekawēnkum cuy epeyekawēn ceweju ip eyekawēn kay ip ibu'unap puxim. Eyetaybin cuy epesop cedaġ ma ya'ōbu am ip.

⁷ Wuykitpit Tícico wawēġ ġuwēn eywebe—soat awēġ ġuwēn. Ixe Tícico ikukpin cīcā wuyxe. Ixe cūġ ma kapikpiġ warara'acayū beam—itabucayū beam. Wuyweju ixē dak kapikpiġ wuykukukat peam.

⁸ Ixe oġuju eykay eymucokcok am, oceju xipat iap muwēn ām eywebe.

⁹ Wuykitpit Onésimo oġuju eykay Tícico eju. Ixe Onésimo cūġ ma jekukum. Ikukpin cīcā wuyxe. Eyka bewiat ixē. Apēnpēn ijopka watwat iap ġūwēn ip eywebe.

¹⁰ Aristarco kato mujujum eywebe. Oweju ixē dak omuy daomūnmūnmūnap'a be. Marcos tak kato mujujum eywebe—Barnabé kipitaap. Ixe Marcos eykay jajēm iap awēġ kuy epeyawēġtobuxik. Ixe ajēm puje xipan cuy epeġujēm eyduk'a be.

¹¹ Josué Justo kato mujujum eywebe. Ixeyũ acã Judeuyũ kapikpiğ oweju—ebapũğayũ: Aristarco, Marcos, Josué Justo. Ibũrũ ma. Kapikpiğ ip oweju warara'acayũ mutabut am Jesus kay, Deus pe jekuk am. Obuywatwan cĩcã osodop ip omucokcokcoğ.

¹² Epafra tak kato mujujum eywebe—eyka bewiat—Jesus Cristo beam kapikpik'ukat. Soat em ixē kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Colossos ka watwat a'õmucanucan cuy eğuy ixeyũ be jetabucap epereap puxim — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnuwēn. — Ixeyũ a'õmucanucan cuy eğuy ixeyũ be Jesus eju mũğ'i jeku am — i'e'em ixē cebe. — Ixeyũ a'õmucanucan cuy eğuy ixeyũ be soat em ma ebikuyap tağ jeku am — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnuwēn.

¹³ Kapikap iba'ore jĩjãat kukap puxim ixē Epafro kawēnwēn cĩcã Deus eju eywebeam, Laodicéia ka watwat peam tak, Hieriapolis ka watwat peam tak. Õn ma iboap muwēnuwēn eymukũyjojom.

¹⁴ Lucas kato mujujum eywebe—ocexe ikukpin cĩcãat—wuyanũğtata'ukat. Demas tak kato mujujum eywebe.

¹⁵ Ocejũ kato mujujum warara'acayũ be Jesus kay itabucayũ be—Laodicéia ka watwat pe. Ninfra be dak kato mujujum oceju, ixē duk'a be je'aweroro'ukayũ be dak—itabucayũ be.

¹⁶ Eywebe ijudup co buje juy epetupmuju Laodicéia ka watwat pe ixeyũ be tup co am. Kuyjuk wara'atup otupmuju ixeyũ beaptum. Ixedup ixeyũ tupmuju eywebe tupco buje. Ixedup tak epetupcoat.

¹⁷ — Wuykukukat ewebe o'ğũmiap ekapikap kuğ cuy ejeku — i juy epe'e Arquipo be. — Ekapikap cuy eğũũm — i juy epe'e cebe.

¹⁸ Õn ma obubin ma Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararağ. Eyağuyba'ũm ğu juy epesop kawēn ãm Deus eju owebeam, ãn daomũnmũnap'a be bima.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i ãn e'em Deus pe. Wemudupmubararaktup pe bit kuy oi'ũm.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn Timóteo eju, Silas eju dak. Eyju Deus ebekitkiyũ—wuyebay ebekitkiyũ. Wuykukukat ebekitkiyũ eyju—Jesus Cristo ebekitkiyũ.

– Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk – i òn e'em Deus pe. – Ixeyũ ağuyumababibin cuy eğuy – i òn e'em cebe.

² Eywebeam oceju kawēnwēn Deus eju soat em ma.

– Bay, ēn xipat – i oceju e'em cebe, eyetabut cekay buye.

³ Deus wuyebayat. Ocetabut ixekay. Eyju dak eyetabut ixekay. Imēnpuye soat em eyju warara'acat puywatwan ixekay a'òbi. Deus ikukpin eyxe. Ijodiacat tak ikukpin. Imēnpuye eyju kapikpiğ cĩcã ixekay ekawēn muwēnuwēn itabut'ũmayũ be. Eyetaybit wuykukukat Jesus Cristo jajēm waram iam. Imēnpuye eybu'u ġu ixekay ajēmap wiwi am. Imēn eyju jekukum, eyju wuykukukat a'ò kay buye—Jesus Cristo a'ò kay. Cũğ ma eyekukuap kay oceju ġebum Deus eju kawēnwēn pima.

⁴ Ocekpitpiyũ, Deus xekay eykukpin cĩcã. Ixekay juk eynaē jebekitkiyũm. Ocetaybit iboam.

⁵ Kawēn idipat cuk adi oceğuwēnuwēn eywebe—ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acã. Deus a'òbacaan ma juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Ibiōğbuk xipacat a'òbi oceğuwēnuwēn. Wuyetaybit kawēn idipat icēmān iam. Eyetabutpe cũğ ma juk adi cekukuku eywebe dak cũğ ma eyeku am. Eyetaybit iboam.

⁶ Imēneju cekukuap co'i juk adi epekuku. Wuykukukat ekukuap co'i dak epekuku. Kawēn idipat kay juk adi eyetabun cĩcã epesop. Eyetabut pima, ipiatpi'ajojom cuk adi epesop. Inaka Deus biōğbuk cuk adi eymucokcokcoğ osunuy—Ibiōğbuk xipacat.

⁷ Cũğ ma Tessalônica ka watwat jekukum iap awēğ o'yawēğcoco ip soat itabucayũ—Macedônia eipi watwat, Grécia eipi watwat tak. Imēnpuye eyekukuap co'i juk ip cekuku.

⁸ Wuykukukat ekawēn cuk adi epeğuwēnuwēn Macedônia eipi watwat pe, Grécia eipi watwat pe dak. Tessalônica ka watwat itabut cĩcã Deus kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat kaka dağayũ. Oceju bit eyetabucap muwēnuwēn ġu ġasũ bit kuy ip itaybit puye.

⁹ Soat em eyetabucap muwēnuwēn ip jewewebe.

– Tessalônica ka watwat te'e ma itabut osodop ip deusbaroyũ kay – i'e'em ip jewewebe. – Pauloyũ bit cuk Deus ekawēn o'ğuwēn cebe ip – i'e'em ip. – Imēnpuye oibu'un ip deusbaroyũ kay – i'e'em ip. – Deusat a'ò kay acã ġasũ ip—soat em itaicat a'ò kay – i'e'em ip jewewebe. – Deus peam ip kapikpiğ ġasũ bit – i'e'em ip jewewebe.

¹⁰ – Kabi kadiwi waram Deus ipot jekop iap wiwim ip – i'e'em ip. – Jesus jajēm iap wiwim ip – i.

Deus jekpot o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixekay Jesus wuydaxijojom Deus pe wuykay itako—maap puxim. Imēnpuye Deus wuyumuju ġu ipiat'ajojom kay.

2

¹ Ocekpitpiyũ, eyetaybit te'e ġu juk adi eyjom cekuku iam.

² Eykay ocajēm awap Filipos ka be juk adi cekuku. Ibo ka watwat cuk adi xipan ġu cekuk. Warēmtağ cuk adi ip cekuk. Cekay'ũm cĩcã ip osodop. Cekawēn kay'ũm cĩcã dak ip osodop. Eyetaybit iboam. Inaka Deus cuk adi oca'òmucanucan osunuy. Imēnpuye cekubu'u ġu cesop kawēn idipat muwēn ām eywebe.

³ Kawēn cũğat cuk adi oceğuwēnuwēn. Ikērēat kayap tomuju ġu juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğyukuku ojuy ġu dak juk adi cesop.

4 — Oxe cūḡ ma eywebe kawēn idipat muwēn ãm itabut'ũmayũ be — i juk adi o'e'e Deus ocewebe.

Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi ocekukuku. Imuwēnuwēn oceju ijodiat mucokcokap ojuy ḡu—Deus mucokcokap ojuy acã. Deus wuybuyxijojom wa'õ daḡ paxi je'e ip iam.

5 — Eyju xipat cĩcã — i'ũmḡu juk adi oce'e'e eywebe eybikuy ocekey am. — Oceju eykay jĩjã — i'ũmḡu juk adi oce'e'e eywebe eyedinheiro ũmap ojuy. Deus itaybit iboam.

6 Eywebe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ḡu oceju—warara'acat pe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ḡu dak.

7 Cūḡ ma kuka o'e ocewebe “Kũyjobin cuy epesop oca'õ kay, oceju Cristo emumujuyũ buye” i'e am eywebe. Imēn ḡu bit oceju e'em warara'acayũ be. Eywebe dak ka'ũma. Imēnpit eyxe bima oca'õtareḡ ḡu juk adi eykuk. Xipan cuk adi oceju eykuk ayacat xipan je'it kuḡat puxim.

8 Eykukpin cĩcã ocexe. Imēnpuye kawēn idipat cuk adi oceḡuwēnuwēn eywebe Deus ekawēn. Oceparara ḡu juk adi ocesop warara'acat pe ocaokaap puxim, Jesus kay eyetabucap ojuy jĩjã buye, eykukpin cĩcã ocexe buye dak.

9 Ocekpitpiyũ, ḡebum cuy epesop apēn cedaḡ ma juk adi ocekuku iap kay. Apēn cuk adi ocejekapikpik eywebeam iap kay dak cuy ḡebum epesop. Kabiam cuk adi kapikpiḡ cĩcã ocesop. Ixima be dak kapikpiḡ ma ocesop. Eyxewi ocemukaypinput ojuyap puxim cuk adi kapikpiḡ cĩcã ocesop. Kapikpiḡ cĩcã juk adi ocesop eywebe Deus ekawēn muwēnuwēn pima—kawēn idipat muwēnuwēn pima.

10 Eyxe bima warēmtaḡ ḡu juk adi ocekukuku. Cūḡ ma juk adi ocekukuku eyetabutpe. Ocekawēnkērē ḡu juk adi ocesop eyweju. Eyetaybit cūḡ ma juk adi ocekukuku iam. Deus tak itaybit iboam.

11 Xipan cuk adi oceju eykuk aḡokatkat xipan jekpot kukap puxim. Eyetaybit iboam.

12 Oceju juk adi eymucokcokcoḡ Jesus kay eye'e am. Eyḡuycūḡap mu'ũmu'ũm cuk adi ocesop. Eyawēwēm cuk adi ocesop eywebe Deus mucokcok am. Deus cuk eynaē soat em ja'õ daḡ eyeku am. Ixe soat kukukan je'e. Soat kukukan i'e buje, eyju dak warara'acat kukuk'ukayũm epesop ceweju. Ixe soat podi ma jedipap kuḡ. Eyju dak ixe dipap kuḡ epesop.

13 Ocewebe Deus ekawēn muwēn puje, cuk adi kũyjobit epesop cekawēn kay.

— Iboap ekawēn ijodiat ekawēn ḡu—Deus ekawēn acã — i juk adi epe'e'e.

Imēneju soat em oceju e'em:

— Ēn xipat cĩcã — i Deus pe.

Kawēn idipat Deus ekawēn ma. Ixe dak ja'õbacaap ũmũm soat pe ja'õ kay itabucayũ be.

14 Ocekpitpiyũ, eybadipyũ ma juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe—eyka watwat ma. Apēn Judéia eipi watwat ipiat'ajojom iap puxim eyju dak ipiat'ajojom. Deus kayayũ ixeyũ Judéia eipi watwat. Jesus Cristo ebekitkiyũ ixeyũ. Judeuyũ kukuk'ukayũ ixeyũ be juk adi ipiat o'supi'ajojoat.

15 Judeuyũ kukukayũ wuykukukat Jesus o'yaokaat. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm aokaka'uk tak ip osodop ibadipyũ ma'ḡu ip. Ocekaykay dak cuk adi ip osodop. Xipat ḡu ip Deus xe. Ijodiat kay dak ip itakoma.

16 Ibu'u'u jĩjã ip Deus pe Judeu'ũmayũ daxijo am. Deus wuydaxijo pinap ekawēn muwēn pin oceju Judeu'ũmayũ be. Imuwēḡap muba'orerem pit ip. Kuy bima ikērēat muḡēḡē'uk ip osodop. Biḡ ma ikērēat muḡēḡēm ip ḡasũ dak. Imēnpit Deus itakoma jĩjã o'e cekay ip.

— Ikērēat kuḡ cĩcã oxe — io'e Deus cebe ip.

Ipiat o'supi'ajojoat cebe ip—ikērēat muḡēḡēxiayũ be.

¹⁷ Ocekitpitpiyũ, eyxewi ocejẽm'isum ma ocepit pin cĩcã ocesop waram eyjom. Soat em oceğuykitkit cuk adi ocesop eykay. Eykay ocepicap kudadam cuk adi ocesop ģebum cĩcã eykay buye.

¹⁸ Waram eyjo pin ma'ğũ ocesop. Pũğ em ģũ wepit pin ma'ğũ oğuy eykay—soat em. Soat em ma:

— Ga'a acepit — i juk adi ocece obureyũ be.

Satanás pit ocemuypit'ũm'ũm cuk adi osunuy. Imẽnpuye ocepit pa'ore juk adi ocesop.

¹⁹ Waram wuykukukat Jesus ajẽm puje soat wuyju acejewemubapuk cewap. Wuy-cokcoğ acesop cewap pima. Warara'acat kayap podi ma ocecokcok oce'e eykay cewap pima. Xipan oceju jeymuwẽn Jesus pe.

— Teyũku juk adi ipiat o'supi'ajojo jĩjã. Inaka oibu'un ģũ ip ekay — i oce'e cebe eymuwẽnuwẽn.

Ocekawẽn coco buje, Jesus je'e ocewebe: — Eyju xipat cĩcã oxe — i.

Iboap wiwim cĩcã oceju.

²⁰ Xipan oceju eymuwẽnuwẽn warara'acayũ be. Eyju ocemucokcokcoğ eyetabut cĩcã buye.

3

¹ Imẽneju oceğuykitkit cĩcã juk adi ocesop eyawẽğ tobuxik'ũm puye.

— Xipat ma wağepũğ ma onuy am ijopka be—Atenas ka be — i juk oce obureyũ be.

— Ha'a — i juk o'e ip owebe. — Ijopka be ma eğuy — i.

² Wuykitpit Timóteo bit cuk õğuju eykay. Deus cuk ixẽ o'taẽ kawẽn idipat muwẽn ãm oceweju. Ixẽ Cristo ekawẽn muwẽnuwẽn soat ka dağ. Ixẽ juk oceğuju eykay eymucokcok am. Eya'õmucan am tak oceğuju biğ ma Cristo kay eyetabut am.

³ Ixẽ juk oceğuju eykay eywebe eyetabucap epereap puxim ipiat'ajojomap tomuju. Deus kay'ũmayũ ipiatpi'ajojoan wuywebe. Inaka iboap cũğ ma Deus xe. Deus ibikuy jebekitkit pe ipiat'ajo am ixeyũ etabucap puyxijo am. Eyju dak eyetaybit iboam.

⁴ Eyxe bima:

— Itabut'ũmayũ ipiat supi'ajojoat wuywebe Jesus Cristo kay wuyetabut puye — i juk adi oce'e'e eywebe.

Gasũ dak ipiat o'supi'ajojoat ip soat pe ocewebe apẽn cuk adi ocece eywebe iap tağ.

⁵ Oceğuykitkit cuk adi ocesop eyawẽğ tobuxik'ũm pima.

— Ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat paxi ikẽrẽat o'ğũğeat cebe ip? — i juk adi oce owebe ma.

— Wuymuğuykukuku'ukat ekawẽn kay paxi ip o'e? — i juk adi oce owebe ma. — Te'e ma paxi juk kawẽn idipat oğuwẽn cebe ip? — i juk adi oce. — Oibu'un paxi ip Jesus Cristo kay jetabut am? — i juk adi oce owebe ma.

Imẽneju Timóteo juk oğuju eykay ģasũ dak paxi Jesus Cristo kay itabut ip iam wetaybit am.

⁶ Gasũ bit Timóteo oajẽm eyxewi. Eyawẽğ o'yawẽğtojet ocekey—yawẽğtipatawẽğ.

— Deus kay itabut cĩcã ip — i juk o'e ocewebe. — Soat ikukpin cĩcã cexe ip — i juk o'e ocewebe. — Soat em ģebum ip wuykay, wuykukpin cexe ip puye — i juk o'e ocewebe. — Ixeyũ wuyjo pin cĩcã wuywebe ixeyũ jo pinap co'i — i juk o'e ocewebe.

⁷ Ocekitpitpiyũ, ocağuybabi'ũm cĩcã juk adi ocesop eykuğ. Jesus Cristo kay eyetabut cĩcã mabuk iap awẽğ tobuxik puje bit, ocağuykuku oce'e eykay, ipiat'ajojom ma'ğũ oceju.

⁸ Wuykukukat Jesus kay eyetabut cĩcã bima, ocecokcok cĩcã oce'e—ixẽ kay eybu'u'ũm pima.

⁹ Deus eju kawẽnwẽn pima, ocecokcok cĩcã Cristo kay eyetabut puye. Imẽnpuye soat em oceju e'em Deus pe: — Bay, ẽn xipat cĩcã — i. — Tessalônia ka watwat itabut cĩcã ekay — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Kabia bun oceju kawẽnwẽn Deus eju eywebeam, ixima bun tak.

— Bay, ãğ ocejepit Tessalônica ka watwat com — i oceju e'em cebe. — ãğ ocejepit ixeyũ mutaybit am ajom itaybit ġu ip iam, biğ ma itabut am ip ekay — i oceju e'em cebe.

¹¹ — Bay, ocedujupin cuy ece ixeyũ jom — i oceju e'em Deus pe. Imēn oceju e'em Deus pe wuyebayat pe, wuykukukat Jesus pe dak.

¹² — Bay, kuy xipan jewewekuğ ip soat — i oceju e'em. — Xipan tak ip warara'acat kuğ — i oceju e'em. — Ixeyũ juy esubuywan biğ ma ip xipan jewewekuk am, biğ ma warara'acat kuk am tak ocexe ikukpin ip iap puxim — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Imēn Deus pe eybuywan pima, ka'ũma ma kuka o'e eywebe:

— Ikērēat kuğ eyju Deus xe — i.

Ikērēat kuğ ġu epesop cece wuykukukat Jesus ajēm puje. Ixe jajēm soat jebekitkit eju—ja'ōkayayũ eju.

4

¹ Ocekitpitpiyũ, eymukũyjom cuk adi ocekuuku.

— Kũyjobin cuy epesop Deus a'ō kay — i juk adi oce'e'e eywebe.

Eyju kũyjobit ġasũ ya'ō kay. Imēnpit:

— Biğ ma juy kũyjobin epesop ya'ō kay ixē mucokcok am — i ōn e'em eywebe wuykukukat Jesus a'ōbi.

² Deus pe ocawēwē ãm eymutaybitbin cuk adi oceku wuykukukat Jesus a'ōbi. Eyetaybit iboam.

³ Deus ibikuy wuyekawēntim wuyeku am soat em. Ibu'u jĩjã wuywebe ikērēat kukan. Imēneju eytayxi'ũmat eju ġu juy epeyepo—eytayxi eju acã. Eyektop'ũmat eju ġu juy epeyepo—eyektop eju acã.

⁴⁻⁵ Itabut'ũmayũ ma jewebumũnmũn ayacat tabi o pin cĩcã buye—Deus itaybit'ũmayũ. Eyju bit epeyewebumũn cuy ayacat ikukpin cĩcã buye acã. Ibuyxim cuy eytayxi epejukuk cũğ ma jeku am Deus etabutpe, ijodiat etabutpe dak.

⁶⁻⁷ Deus cuk wuynaē ikērēm wuyeku am ġu—cũğ ma wuyeku am acã. Soat tağ wuyisum wuydop am cuk wuynaē. Eyetabut Jesus kay. Imēneju warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop, warara'acat itop kaykay ġu dak. Ixeyũ kaykay bima bit, wuykukukat ipiat supi'ajoat eywebe. Kuy bima oca'ōpuruğ cuk adi iboap oceğuwēnuwēn eywebe.

⁸ Deus jebiōğbuk muōmōm wuywebe—xipacat muōmōm. Ijudup mubarararağ ōn ijodiat a'ōbi ġu—Deus a'ōbi acã. Imēnpuye wekawēn kay'ũmat Deus ekawēn kay ġu dak.

⁹ Deus ma juk adi eymutaybitbin osunuy xipan cuy epeyewekuk eyju ikitpitpiyũ buye iam. Ōn pit iboam ġu jeymutaybin ijudup pe.

¹⁰ Macedônia eipi watwat kuğ cuk adi epesop xipan. Ocekitpitpiyũ:

— Biğ ma juy xipan ip epejukuk — i oceju e'em eywebe.

¹¹ — Kaba'ũm cuy epesop eyeweweju — i oceju e'em eywebe.

Warara'acat ekapikap kay ġu juy epesop ağ—eyekapikap kay acã. Eyekapikap kuğ ma juy epesop eyemukaypinpu am. Imēn ma juk adi eyawēwēm ocesop kuy bima dak.

¹² Imēn eyju kapikpiğ pima, ibuyxim jeykuk itabut'ũmayũ. Warara'acat xewi epejoojuy ġu dak eyemukaypinpu.

¹³ Ocekitpitpiyũ, oceju jeymukũyjo apēn je'bapuk Jesus kay itabucat pe ce'ũ buje iam. Iboam eyetaybit pima, eyğuycũğsũ ma epesop itabucat e'ũ buje. Itabut'ũmat e'ũ buje bit ibureyũ iğuycũğ cĩcã e'em, soat em Deus xe acesop wuye'ũ buje iap wiwim'ũm puye.

¹⁴ Wuyetabut Jesus oe'ũ iap kay, waram ġuto o'jetait iap kay dak. Imēnpuye icēmãn Deus itabucayũ'ũm'ũm ġutait ġuto. Jesus o'ğutait'iyũ idojot ceweju waram jedot puje. Wuyetabut iboap kay dak.

¹⁵ Ijodi wuyetait pima, acejeu wuykukukat topabe waram ixē ajēm puje. Acejeu itabucayũ'ũm'ũm eu awap ġu. Ixeyũ eju ma acejeu—waram cemumutaityũ eju. Iboap muwēnuwēn oceju eywebe wuykukukat a'ōbi.

¹⁶ Wuykukukat Jesus je'kop kabi kadiwi. Deus ekawēn tojotjot'ukayū kukukat ewāwā buje je'kop—ya'ōbuyxiat ewāwā buje. Deus eparasuy jo'iat ede buje je'kop. Deus koam Cristo kay itabucayū'ūm'ūm jebit guyu. Soat em itait jeedop ip cexe.

¹⁷ Wuymuyu gebuje. Itabēgayū guyu. Ijodiat guyu. Wuymuyu koam o'guyu'iaiyū nomuxik am kabikerereat pe. Ixeyū eju acejeu wuykukukat topabe. Imēn soat em acesop cexe—wuykukukat Jesus xe.

¹⁸ Imēneju jewemucokcokcoğ cuy epesop gebum ibo ekawēn kay—apēn je'bapuk itabucayū'ūm'ūm pe iap ekawēn kay.

5

¹ Kuy eyetaybit wuykukukat jajēm iam. Apēn je'bapuk ixē ajēm awap iam tak eyetaybit. Imēnpuye iboaptup otupmubararak ġu eywebeaptum.

² Eyetaybit apēn wuykukukat waram jajēm iam. Ixima be ibukurukat ajēmjēmap puxim jajēm uk'a iwat ağ'ūma pima iap puxim. Adeayū ağ'ūm pima jajēm.

³ Yukreğat te'e ma e'em:

— Obu'u o'it pi'ajom — i.

Je'itpi bima, cenapōn pa'ore e'em je'it pibun. Jopi'ajo ma. Imēnpuxim adeayū te'e ma e'em:

— Kaba'ūm wuyju wuyeweweju — i. — Ka'ūma ma ipiat supi'ajoat wuywebe — i'e'em ip te'e ma.

Jesus ajēm puje bit, Deus dao ma ipiat supi'ajoat cebe ip—kūyjobit'ūmayū be. Cenapōn pa'ore je'e ip ipiat puxixim.

⁴ Kabiok tağ ibukurukat ajēmjēm wuymukuy am. Ocekpitpiyū, kabiok tağ jekuku'ukat puxim ġu wuyju bit. Imēneju wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi yajēm puje wuyekuyap puxim. Ibukurukat pe wuymukuyap puxim ġu juy ace.

⁵ — Kabiaat ebekitkit oceju — i wuyju e'em, Jesus ekawēn tağ wuyju jekukum puye. — Kabiokat ebekitkit ġu oceju — i wuyju e'em, ikērēat muğēğēm ġu wuyju e'em puye. Imēnpuye wuykukukat ajēm puje acejekuy ġu.

⁶ Jesus kay itabut'ūmat ixecat puxim—ağ'ūmat puxim. Ixecat puxim ġu juy ajekuku. Ağ cuy ajekuku. Wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi.

⁷ Kabiokat ebekitkiyū yağuyba'arēm jekukum soat em ika'oat puxim. Ikērēat muğēğēm ip soat em.

⁸ Wuyju bit kabiaat ebekitkiyū. Ikērēat muğēğēm ġu wuyju e'em. Imēnpuye wuyağuyba'arēm ġu juy ajeku—wuyağuyban acā. Jesus Cristo kay wuyetabun cīcā juy ajop wuyjuap puxim ipiat'ajojoap kay. Xipan cuy soat ajukuk. Imēn jekukum pima sorara buxim acesop, xipan warara'acat kuğ pima dak. Sorara ja'ōxa dağ icaat kuğ jaokaap puxim. Soat em Deus xe acesop iap wiwim cuy acesop. Iboap wiwim pima ja be icaat kukat puxim ace'e.

⁹ Ipiat'ajojoap kay wuymuju am ġu Deus cuk wuynaē—wuydaxijo am acā. Ixe wuydaxijojom wuykukukat Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye.

¹⁰ Ixe Cristo oe'ū wuywebeam. Oe'ū wuywebe soat em jexe wuydop am. Ixe ajēm puje aceju cekay wuyetaim pima, wuye'ū bima dak.

¹¹ Imēneju juy epeyewemucokcoğ. Jewebuywatwan tak cuy epesop biğ ma eyetabut am Jesus kay. Gasū dak eyju jewemucokcokcoğ, jewebuywatwan tak. Imēnpit biğ ma juy: — Imēn epesop — i ōn e'em eywebe.

¹² Ocekpitpiyū: — Ibuyxim cuy eymutaybitbin'ukayū epejukuk — i oceju e'em eywebe. Wuykukukat cuk ixeyū o'taē jekawēn eymutaybitbin am, eymukūyojo am tak.

¹³ Kapikğpiğ ip eywebeam. Imēnpuye xipan cuy ixeyū epejukuk. Ibuyxim cuy epejukuk ip.

¹⁴ Iměn cuy jeyawě oceju. Eya'õpuruğ cuy ibukapik'ũmat epeyawě. Iğuycũğcũğayũ juy epeğucokcoğ. Itabutbũcayũ juy epesubuywan biğ ma itabut am ip Jesus kay. Eyukpiceğẽm ğu juy epejukuk warara'acat—eya'õdim ma.

¹⁵ Ikêrêm ğu juy warara'acat epejukuk, ikêrêm ma'ğu ip eykuğ. Soat em xipan cuy epeyewekuk. Warara'acayũ dak cuy epejukuk xipan.

¹⁶ Soat em cuy eycokcoğ epesop.

¹⁷ Soat em cuy kawênwên epesop Deus eju.

¹⁸ Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ên xipacat cĩcã — i.

Iměn cuy epe'e'e cebe xipacat jebapukpuğ eywebe bima, xipacat'ũmat jebapukpuğ pima dak. Deus ibikuy eywebe iměn eyeku am Jesus Cristo ejo mũğ'i jekukum pima.

¹⁹ Ibiõğbuk xipacat e ojuyaap muba'arêmrêm ğu juy epesop.

²⁰ Deus biõğbuk a'õbi warara'acat ekawên puje juy epejowayway ğu.

²¹ Ijodiat ekawên co buje juy epe'e'e eyewewebe:

— Icêm tu ite e'em? — i.

Warara'acat ekawên kay ğu juy epesop eyetabun—xipacat ekawên kay ã.

²² Ade opop iwarururuat xipacat'ũmat. Epejukuk ğu—pũğ tak ka'ũma.

²³ Deus eju õn kawênwên eywebeam. Ixe Deus wuyağuy mubabibin'ukat.

— Bay, Tessalônica ka watwat cuy eğuisun soat tağ ikêrêat kukap puxim ip — i õn e'em Deus pe. — Ixeyũ juy eya'õmucanucan ikêrêat muğẽap puxim — i õn e'em cebe. — Ixeyũ jebit cuy eğuisun — i õn e'em cebe. — Eyağuy muisun tak cuy ip — i dak. — Esubiõğbuk muisun tak cuy ip — i dak õn e'em cebe. — Ixeyũ a'õmucanucan pima, ikêrêat kuğ ğu je'e ip exe, ocekukukat Jesus Cristo ajêm puje — i õn e'em Deus pe. — Soat tağ idip je'e ip exe — i õn e'em cebe.

²⁴ Deus wuyñaêhêm ikêrêat kuğ'ũmayũm. Ixe ma wuy muisun soat tağ, soat em ja'õ dağ e'em puye.

²⁵ Ocekupitpiyũ, ocewebeam tak cuy epeyekawênwên Deus eju.

²⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

²⁷ — Ijudup cuy epetupcoat soat pe—wuykitpitpiyũ be — i õn e'em eywebe.

Iměn õn e'em wuykukukat a'õbi.

²⁸ — Xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i õn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Ibũrũ ma.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubararağ òn Silas eju. Timóteo eju dak. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Eyju Deus ebekitkit—wuyebay ebekitkit. Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus Cristo ebekitkit.

² — Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, wuykukukat Jesus Cristo be dak. — Ixeyũ ağıymubabibin cuy eğıy — i òn e'em cebe.

³ Ocekpitpiyũ, oceju e'em Deus pe:

— Bay, ěn xipat cĩcã — i.

Soat em big ma eyetabut Jesus Cristo kay. Soat em eyju big ma xipan jewewekuğ. Imēnpuye cedağ ocewebe “Ěn xipat cĩcã” i'e am Deus pe.

⁴ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ġu epesop eyetabut am Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ġu eyju. Eyetabut cĩcã Jesus kay. Eyetaxi jĩjã ipiatpi'ajo am. Imēnpuye:

— Tessalônica ka watwat xipat cĩcã. Ibu'u ġu ip jetabut am Jesus kay ipiat'ajojom ma'ġu ip — i oceju e'em wara'at ka watwat pe—Jesus kay itabucayũ be. — Itaxi jĩjã ip ipiatpi'ajo am — i oceju e'em cebe ip.

⁵ Ipiatpi'ajojom eyju Deus ebekitkit puye. Imēnpuye Deus je'e eywebe:

— Cedağ ma eywebe soat em oxe eydop am — i. — On soat kukukan pima, oxe ma epesop, cuk adi eyetaxi epesop ipiatpi'ajo am puye — i je'e Deus eywebe. Ixe cũğ ma e'em soat em ma.

⁶ Deus soat em cũğ ma e'em. Imēnpuye ixey ipiat supi'ajoat eykay'ũmayũ be—ipiatpi'ajojoan eywebe'iyũ be.

⁷ Deus jeybuywan ipiat'ajojom pima. Ocebuiwan tak ipiatpi'ajojom pima. Imēn ixey wuybuywan waram ġuto wuykukukat Jesus ajēm puje dak. Kabi kadiwi ixey jajēm. Jekawēn tojotjot'ukayũ eju jajēm—ya'òbacaayũ eju.

⁸ Daxa kuğ jajēm. Ixey jajēm ipiatpi'ajoan Deus itaybit'ũmayũ be. Ipiat supi'ajojoat wuykukukat Jesus a'ò kay'ũmayũ be—kawēn idipat kay'ũmayũ be.

⁹⁻¹⁰ — Jesus soat podi ma ya'òbaca — i je'e ip ixey ebekitkit wuykukukat ajēm puje. Eyju dak imēn ma epe'e.

— Soat podi ma a'òbuyxi ěn — i je'e ip soat itabucayũ.

Eyju dak ixey eju epesop ocewebe eydukũyjojoap kay juk eyetabut puye. Cekay itabut'ũmayũ bit ipiat'ajojom jeedop ip soat em. Soat em wũy ma jeedop ip wuykukukat wi.

— Soat podi ma Jesus idip—ya'òbaca dak — i je'e ip adeayũ.

Itabut'ũmayũ bit ixey a'òbacaap jojo ġu ip wũy buye. Idipap coco ġu ip wũy buye.

¹¹ Imēneju soat em oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Bay, Tessalônica ka watwat puywatwan cuy eğıy cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em cebe. — Bay, ěn cuk ixey ětaē cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em. — Bay, kũyjobit pin ip a'ò kay — i oceju e'em. — A'òbacaap cuy eğım cebe ip warara'acat kuk am ip xipan — i oceju e'em. — Bay, Jesus kay itabut ip — i oceju e'em. — Imēnpuye ixey buywatwan cuy eğıy ebikuyap tağ ceku am ip — i oceju e'em Deus pe.

¹² Imēn oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Soat podi ma Jesus Cristo xipat — i je'e ip adeayũ, wuyju Deus bikuyap tağ jekukum puye.

— Tessalônica ka watwat xipat cĩcã oxe — i je'e Deus.

Ixe imên je'e soat em xipacat ùmùm wuywebe buye. Wuykukukat Jesus Cristo dak soat em xipacat ùmùm wuywebe.

2

¹ – Wuykukukat Jesus Cristo waram jajêm – i juk adi oce'e'e eywebe, ocekitpitpiyũ. – Ixe dopabe juy aceje'awero – i dak cuk adi oce'e'e eywebe. – Ixe xe acesop soat em – i dak cuk adi oce'e'e.

Iboam eymukũyjom cuk adi ocekuku.

² Pũgpũgayũ bit napa ma e'em eywebe:

– Wuykukukat Jesus Cristo kuy oajêm waram – i. – Paulo iboap cuk adi o'gũwẽnuwẽn wuywebe Deus biõgbuk a'õbi – i napa ma e'em ip. – Paulo wuykukukat kuy oajêm waram iaptup cuk o'tupmubararak wuywebeaptum – i napa ma e'em ip eywebe.

Ocekitpitpiyũ, wekawẽn co'isum ma eyağuybabi'ũma epesop! Eyağuybabi'ũm ğu juy epesop ixeyũ ekawẽn kay—napaap ekawẽn kay.

³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuğuykukuap puxim. Wara'at cuy koap je'bapuk wuykukukat ajêm awap. Koap cuy Deus kay'ũmayũ je'bapuk wuyparakpe. Deus a'õ kay kũyjobit'ũm cĩcã jeku ip. Ikêrêat mujurũğrũğxiat tak cuy je'bapuk. Kuyje:

– Õn ma ikêrêat mujurũğrũğxiat cuy oğuju ipiat'ajojoap kay – io'e Deus. – Wũy ma jeenuy oxewi soat em ipiat'ajojom – io'e Deus.

Imênpuye iba'ore warara'acat pe ixe muju'ũm ãm. Je'ju ma Deus a'õbi ipiat'ajojoap kay.

⁴ Ixe ikêrêat mujurũğrũğxiat itakoma jĩjã je'e jewexe deusyũ kay—deusbaroyũ kay. Ijodiat ibuyxim ikuğ iayũ kay itakoma jĩjã je'e.

– Iteyũ bodi ma wa'õbuyxi – i napa ma je'e ixe. – Ixeyũ a'õ kay ğu juy epesop—wa'õ kay acã – i je'e ixe soat pe ijodiat pe.

Ixe jabik Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Deus jomuymuy soat pe ijodiat pe.

– Õn acã Deus – i napa ma je'e.

Imêğap ebapuk puje, Jesus Cristo jajêm.

⁵ Ade em iboap cuk adi oğuwẽnuwẽn eywebe eyxe bima. Gebum ğu du eyju wekawẽn kay?

⁶ Gasũ ma warara'acat ikêrêat mujurũğrũğxiat ajêmap muba'oreren. Eyetaybit iboam. Ixe ajêmap ekabia be bit jajêm.

⁷ Iba'arêm ma ikêrêat mujurũğrũğ gasũ ikêrêat mujurũğrũğxiat. Guyjom pit Deus ixe ajêmap muba'oreren'ukat ju'uk. I'uk puje, ibapuğ ma ikêrêat ğujurũğrũğ soat etabutpe.

⁸ I'uk puje, ikêrêat mujurũğrũğxiat je'bapuk. Wuykukukat Jesus ajêm puje bit, ixe ğu'ũm. Puw! Jebidom ixe ğu'ũm. 'ũm. Ixe a'õbacaap ğu'ũm. 'ũm. Ixe a'õbacaap ğu'ũm jajêm ãm idipan.

⁹ Ikêrêat mujurũğrũğxiat jajêm. Satanás a'õbacaap kuğ. Napa ma ja'õbacaap ğubapuk adeayũ etabutpe. Wuywebe i'e ba'oreat ğubapuk adeayũ muğuykuku ojuy. Itabêğbêğ jeedop ip ixe a'õbacaap cocom, jewemuğuykukukum ip puye.

¹⁰ Ipiat'ajojoap kay cumayũ ğuğuykuku. Ipiat'ajojoap kay je'ju ip kawẽn icêmat kay kũyjobit'ũm puye. Ibu'u jĩjã ip osodop jetabut am kawẽn icêmat kay. Deus pe jedaxijo an ibu'u ip osodop.

¹¹ Imêneju Deus wuymuğuykukuku'ukat ğuju ixeyũ kay ixeyũ mutabut am napaap kay.

¹² Imênpuye soat ip yukpiwat jeedop Deus xe. Wũy ma jeedop ip Deus wi kawẽn icêmat kay kũyjobit'ũm puye—napa ma i'e am icokcok puye dak.

¹³ Ocekitpitpiyũ, eykukpin cĩcã wuykukukat xe. Ipi mujurũğ'isum Deus cuk eynaẽ eydaxijo am. Ibiõgbuk xipacat ja'õbacaap ùmùm eywebe xipacat mujurũğrũğ'ukayũm. Kawẽn icêmat kay eyetabut. Imêneju Deus ebekitkiyũ eyju. Imênpuye soat em:

– Bay, ên xipat cĩcã, Tessalônica ka watwat etaxijo buye – i oceju e'em Deus pe.

¹⁴ Ixe juk eynaë wuykukukat Jesus Cristo dipap co'i ey'e am. Ixe ekawën kay eyetabut, kawën idipat oceguwën eywebe buye.

– Ka'ūma ma wuykukukat Jesus Cristo jo'iat idipat – i je'e adeayū.

Deus cuk wuynaë Jesus Cristo jo'iyūm wuy'e am.

¹⁵ Imēneju, ocekitpitpiyū, kawën icēmat kay jījā juy epesop. Eybu'um ġu juy epesop kawën icēmat tağ eyeku am—pūğ em tak ka'ūma. Kawën icēmat cuk adi oceguwēnuwën eywebe ocekawën tağ, ocemudupmubararaktup pe dak—eywebeaptup pe.

¹⁶ Jesus Cristo wuykukukat. Deus wuyebay. Ixeyū xe juk adi wuykukpin cīcā ajop. Wuya'ōmucanucan'uk ip osodop. Wuybuywatwat'uk ip osodop wuywebe soat em Jesus xe acesop iap wiwi am. Warara'acat podi ma xipan wuykuğ ip, xipat ġu ma'ġu wuyju.

¹⁷ Imēneju Deus eju ōn kawēnwën eywebeam.

– Tessalōnica ka watwat a'ōmucanucan cuy eğuy – i ōn e'em cebe. – Ixeyū buywatwan cuy eğuy ixeyū be soat em xipacat mujurūğrūğ ām; soat em cekawēntip i'e am tak – i ōn e'em Deus pe.

3

¹ Ocekitpitpiyū, ġasū ōn wara'at ekawën jeymukūyjo. Ocewebeam cuy epeyekawën Deus eju.

– Pauloyū juy esubuywan ixeyū be dao ma ekawën muwën ām soat ka watwat pe – i juy epe'e cebe. – Ya'ījojo'ibiyū juy eğutabun ekawën kay apën cuk adi ěn ocemutabun iap puxim – i juy epe'e cebe.

² Soat ġu itabut Jesus ekawën kay. Ixeyū itabut'ūmayū ikērēat mujurūğrūğ soat ka dağ. Warēmtağ ip jekukum. Imēnpuye:

– Pauloyū juy etaxijo ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be yaokaap puxim – i juy epe'e Deus pe.

³ Imēnpit soat em wuykukukat e'em apën cuk adi o'e'e iap tağ. Ixe jeya'ōmucan. Ixe jeydaxijo ikērēat mujurūğrūğ'ukayū kukukat pui bewi—Satanás pui bewi.

⁴ Apën cuk adi oce eywebe iap tağ eyju jekukum. Guyjom tak iboap tağ epeku soat em. Ocetaybit iboam. Imēnpuye wuykukukat ocemucokcokcoğ eykay.

⁵ Eywebeam ōn kawēnwën Deus eju.

– Bay, exe ocekuopin cīcā juk adi ocesop – i ōn e'em cebe. – Tessalōnica ka watwat cuy esubuywan ixeyū be xipan warara'acat kuk am – i ōn e'em. – Bay, Cristo juk adi itaxi jījā osunuy ipiat'ajo am – i ōn e'em. – Tessalōnica ka watwat cuy esubuywan itaxi am ip ipiat'ajo am – i ōn e'em.

⁶ Ocekitpitpiyū, pūğpūğ wuykitpitpiyū'in ibu'u jījā kapiğ. Apën cuk adi oceju eymutaybitbinap tağ ġu ip jekukum. Ixeyū burem cīcā ġu juy epeku. Iboam oceju e'em eywebe wuykukukat Jesus Cristo a'ōbi.

⁷ Eyju eyetaybit apën cuk adi ocekuuku iam. Imēnpuye ocekuuap puxim cuy epekuku. Eyxe bima juk adi ocebu'u'u ġu ocesop kapiğ.

⁸ Tei'ūm ġu juk adi ocejajat ocexan eyxewi—teihem acā. Kabiam cuk adi ocejekapikpik, ixima dağ tak eyxewi ocexat ojuyap puxim, ocemukaypinput ojuyap puxim tak.

⁹ Cedağ kuka o'e ocewebe ocexat ojuy am eyxewi, Deus ekawën eymutaybitbin puye. Imēnpit eyxewi juk adi ocejoojuyju ġu. Ocebu'u'u ġu juk adi ocesop kapiğ eyju dak eybu'uap puxim.

¹⁰ – Ibukapik'ūmat jekōn ġu juy – i juk adi oce'e'e eywebe eyxe bima.

¹¹ Ijudup mubarararağ oceju kuy juk eyawēğ oceyawēğtobuxik puye.

– Ibu'u'u ip kapiğ pūğpūğ Tessalōnica ka watwat – i juk adi o'e'e ip ocewebe. – Jebureyū muymuy acā ip e'em – i juk adi o'e'e ip ocewebe.

¹² – Eybu'um ġu juy epesop kapiġ eyxat pu am, eydoti bu am tak – i oceju e'em ibukapik'ũmayũ be. – Eybureyũ epejomuymuy ġu juy – i oceju e'em cebe ip. – Eyekawẽntim cuy epesop – i oceju e'em cebe ip wuykukukat a'õbi—Jesus Cristo a'õbi.

¹³ Ocekpitpiyũ, eyju bit xipacat mujurũġrũġap epeyepere ġu juy.

¹⁴ Ijudup ekawẽn kay kũyjobit'ũmat eju ġu juy epekuku ixé musũsũn ãm. Waram aco'i kũyjobin je'e isũsũn puye.

¹⁵ Eykay itakomaat kukap puxim cuy ixé epejukuk. Ixé bit cuy epeyawẽ eykitpit puye.

¹⁶ Wuykukukat wuyaġuymucũġucũġ.

– Okukukat, Tessalõnica ka watwat aġuymubabibin cuy eġuy soat em—xipacat cebe ip jebapukpuġ pima, xipat'ũmat jebapukpuġ pima dak – i õn e'em cebe. – Soat em cuy aġ eġuy ixeyũ kay – i õn e'em cebe.

¹⁷ Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararaġ õn obubin ma. Imẽn cuk adi otupmubararak soatup—wemudupmubararaktup. Imẽn ma ijudup tak otupmuju eykay.

¹⁸ – Xipan cuy Tessalõnica ka watwat ejukuk – i õn e'em wuykukukat pe—Jesus Cristo be. Ibũrũdup ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDŪPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Timóteo, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum kato muju am ewebeaptup. Paulo òn. Deus wuydaxijojo'ukat. Soat em Deus xe acesop wuyetaít Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Ixe Jesus Cristo emumuju òn. Ixe a'òbi òn jekukum kawēn idipat muwēnuwēn, Deus a'òbi dak.

² Ēn okpot co'i jewağuyjojo'i ma wuyetabut Jesus Cristo kay buye.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be. — Etabotaidabotbon cuy eğuy Timóteo kay — i òn e'em Deus pe, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Yağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ — Éfeso ka be juy eğuy ibo ka watwat mutaybit am — i juk oce ewebe Macedônia eipi kay oju pin pima.

Gasũ dak obikuy ewebe Éfeso ka be enuy am. Pũğpũğayũ warēmtağ ibo ka watwat mutaybitbin. Deus ekawēn ġu ip imutaybitbin—jekawēn acã.

— Warēmtağ ġu juy epeğutaybin — i juy ece ixeyũ ağokatkayũ be. — Epeyepere juy warēmtağ ma imutaybitbinap — i.

⁴ — Epeyekawēnwēn ġu juy apēn wuydobuyũ'ũm'ũm cuk adi o'e'e iam — i juy ece cebe ip. — Epeğuwēnuwēn ġu juy wuydobuyũ'ũm'ũm putet — i juy ece cebe ip. — Jawa'òxixiğ acã epesop iboap muwēnuwēn pima — i juy ece cebe ip. — Iboam eyju kawēnwēn pima, warara'acat epeğubikuy ġu Deus ekawēn tağ jeku am — i juy ece. Wuyetabut pima acã wuyetaybit Deusan.

⁵ — “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn ġu juy epeyekawēn—Deus ekawēn acã,” i juy ece cebe ip — i òn e'em ewebe.

Imēn òn eyawēwēm eywebe biğ ma xipan eyewewekuk am. Apēn cedağ wuyxe iap tağ jekukum pima xipan wuyju jewewekuğ, wuyağuyisu bima dak; icēmān wuyetabut Jesus Cristo kay bima dak.

⁶ Pũğpũğayũ bit cũğ ma jekukuap o'jepere. Cũğat e dağwi oitabidao'iaiyũ buxim ip. Warēmtağ ma ip jemāmāmām o'e.

⁷ Deus ekawēn imutaybitbin'ukayũm pin ip—Moisés pe o'ğuwēn'iat ekawēn imutaybitbin'ukayũm pin. Imēnpit itaybitbüt ã ip ixekawēn. Iboap ekawēn iba'arēm cexe ip. Imēnpuye te'e ma e'em ip:

— Ocejū ma juy Deus ekawēn jeymutaybin — i.

⁸ Wuyetaybit Deus ekawēn kawēntip cĩcã iam—Moisés pe o'ğuwēn iap ekawēn—wuyawēwēap ekawēn. Ixe ekawēn tağ jekukum pima xipat cĩcã kuka o'e wuyxe.

⁹ Deus jekawēn o'ğuwēn cũğ ma jekuku'ukayũ awē ãm ġu—warēmtağ jekuku'ukayũ awē ãm acã. Wuyetaybit iboam. Ibũrũ ma juk jekawēn o'ğuwēn: ika'ũmayũ be, iecuğap a'ò kay kũyjobit'ũmayũ be dak, jekay itabut'ũmayũ be dak, ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ be dak, jekay'ũmayũ be dak, jebiōğbuk a'ò kay'ũmayũ be dak, cebay o'yaoka'iaiyũ be dak, warara'acat o'yaoka'iaiyũ be dak,

¹⁰ warara'acat tayxi kaykay'ukayũ be dak, warara'acat itop kaykay'ukayũ be dak, jewekpidaodao'ukayũ be dak, jenuy'ũnakeke'ukayũ be dak, dinheiro bu am warara'acayũ dujupa'am'um'ukayũ be dak, napapa'ukayũ be dak, warara'acat awēğ mukērērērēn'ukayũ be dak, jemumutaybitbinap muwarururun'ukayũ be dak. Ibũrũ be ma jekawēn o'ğuwēn. Ixeyũ awē ãm Deus jekawēn o'ğuwēn.

¹¹ — Wekawēn acã juy eğuwēnuwēn soat kaka watwat pe — i juk o'e owebe Deus.

Ibiat ekawēn acā òn imuwēnuwēn. Iboap acā icēmat. Ixe Deus soat podi ma xipat. Ka'ūma ma omuy ixē jo'iat ya'òbuyxiat, idipat tak.

¹² – Ēn xipat cīcā oxe – i juk o'e owebe wuykukukat Jesus Cristo. – Owebeam cuy kapikpiğ eguy kawēn idipat muwēn ām soat ka dağacat pe – i juk o'e owebe.

Ixe soat em wa'òmucanucan owebe kawēn idipat muwēn ām soat ka dağacat pe. Imēnpuye soat em òn e'em cebe:

Ēn xipan cīcā okuğ – i.

¹³ Jesus cuk adi ojomuymuy. Ixe butet cuk osubutetmukērērērēn kuy bima. Warēmtağ ma juk adi Jesus kayayū ojukukuk. Imēnpit Deus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay, Jesus kay wetabut ġu oğuy buye. Welaybit'ūma ojekukuku wetabut'ūm puye.

¹⁴ Wuykukukat warara'acayū bodi ma xipan cuk adi okuk. Ixe juk omutabun jewekay. Ixe juk omutaybin ikukpin warara'acayū kuk am. Imēn wuyju jekukum Jesus Cristo eju mūğ'i bima.

¹⁵ – Jesus Cristo osodot ipi kay ikērēat mujurūğrūğ'ukayū daxijo am – i wuyju e'em. Icēmān wuyju iboam e'em. Cedağ cīcā wuywebe wuyetabut am iboap ekawēn kay. Warara'acat ikērēat mujurūğrūğ'ukat podi ma òn ikērēat mujurūğrūğ'ukat.

¹⁶ Imēnpit Deus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay. Jesus Cristo yukpiceğēm ġu o'e okay. Gasū ixē e'em warara'acayū be:

– Eya'òpicūğcūğ cuy epesop – i. – Paulo ma ikērēat mujurūğrūğxi osunuy. Òn pit ikērēm ġu ixē ojukuk—xipan acā ixē ojukuk – i'e'em Deus warara'acayū be.

Itabut je'e ip cekay itabut'ūmayū, xipan okuğ puye, yukpiceğēm ġu o'e okay buye dak. Soat em Deus xe jeedop ip itait.

¹⁷ – Ēn pit soat podi ma xipat – i juy ace ixē Deus pe.

Ibuyxim cuy ixē ajukuk. Kuyje ixē Deus soat kukukat osunuy. Gasū dak e'em ijodiatat kukukat. Guyjom tak soat kukukan jeenuy. Ixe acā je'ū ġu. Soat em itait jeenuy. Ixe ijo ba'ore wuywebe. Ixe acā Deusat. Ka'ūmğū wara'at—ixē acā. Imēneju:

– Soat podi ma ěn edip – i juy ace cebe soat em.

Imēn cuy ace!

¹⁸ Timóteo, ěn okpot co'i. Imēnpuye jawēwē juy òn. Kuy bima Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e ewebe:

– Deus cuk enaē jekawēn muwēn ām soat ka watwat pe – i.

Gebum cuy eguy ixeyū ekawēn kay! Sorarayū icaat kuğ jaokaap puxim. Imēnpuxim gebum cuy eguy apēn cuk o'e'e ip ewebe iap kay a'òbaca'ūmap puxim.

¹⁹ Jesus Cristo kay etabucap ecepere ġu juy. Apēn cūğ ma exe iap tağ cuy ejeku, Timóteo. Pūğpūğayū bit apēn cūğ ma jexe iap tağ ġu ip jekukum. Jesus Cristo kay jetabucap o'jepere ip ixeyū ağokatayū. Itabucap ip oi'ūm apēn kobexixi epiriğ puje soat i'ūmap puxim.

²⁰ Himeneu ixeyū'in, Alexandre dak. Imēnpuye ixeyū xepxepayū oğukorēm.

– Satanás eykukan cuy je'e – i juk oce cebe ip ixeyū mukūyjo am.

Ixeyū oğukorēm itaybit am Deus muymuy'ūm ām.

2

¹ Koap òn jawē Deus eju kawēn ām. Acekawēn cuy Deus eju soat peam ijodiat peam.

– Bay, xipan cuy ixeyū ejukuk – i dak cuy ace cebe. – Ixeyū juy esubuywan – i juy ace cebe.

Ajoojuy Deus xewi soat peam. Wuyetaybit ixē soat em xipan wuykuğ iam. Imēnpuye soat em:

– Bay, ěn xipat cīcā – i juy ace cebe.

² Deus eju juy acekawēn soat eipi kukukayū beam, soat ka watwat kukukayū beam tak. Deus eju juy acekawēn ixeyū bē xipan wuykuk am, wuywebe kaba'ūm wuydop am tak, wuywebe Deus bikuyap tağ wuyeku am tak, cedağ ma wuyeku am tak.

³ Xipan wuyekukuap xipat Deus xe—wuydaxijojo'ukat xe. Xipan wuyju jekukum pima, Deus mucokcokcoğ acesop.

⁴ Ixe Deus ibikuy soat taxijo am ipiat'ajojoap kay ijuap puxim. Ibikuy ijodiacayũ be itaybit am kawēn icēmān.

⁵⁻⁶ Pũğ ma Deusat omuy. Ixe itakoma jĩã ikērēat mujurũğrũğap kay. Ijodi bima Jesus Cristo ağokatkan o'e. Jekpiwan ma oe'ũ soat pewi ikērēat uk am. Imēneju Jesus Deus etakomaap o'ğ'u'ũm. Ixe Jesus jebay o'ğudin ijodiat kay. Yawēğ muwēn pin pima, Deus Jesus e'ũap awēğ o'yawēğmuwēn ijodiacayũ be. Yawēğtobuxik puje itaybit ip o'e Deus ibikuy soat taxijo am wuydaxijo am iam.

⁷ Imēneju Deus cuk onaē jekawēn muwēnuwēn'ukan. Ixe juk onaē Judeu'ũmayũ mutaybitbin'ukan. Napa ğu ōn e'em. Icēmān ōn e'em ewebe.

— “Eyetabun cuy epesop Jesus Cristo kay” i juy ece cebe ip — io'e owebe.

⁸ Jawē ōn ğasũ apēn cũğ ma wuyeku am Deus eju kawēnwēnap'a be iam. Soat ka be bima juy acejekawēn Deus eju. Deus ekawēn tağ wuyeku pin pima juy acejekawēn ceweju, warara'acat kay wuyetakoma'ũm pima dak, jewa'õxixiğ'ũm pima dak.

⁹ Cũğ ma juy jeedop ip aoyũ Deus eju kawēnwēnap'a be. Cũğ ma juy jeedop ip jesay kuğ. Warara'acat pe jejojoan ğu juy ip jeedop. Yağuyusan cuy ip jeedop. Iwarum ğu jadapmuğēğēm cuy jeedop ip warara'acat pe jejojoan. Ouro muğēğēbu kuğ ğu juy jeedop ip, pérola'a muğēğē'a kuğ ğu dak. Ibusopsupatpu kuğ ğu dak jeedop ip, teiboğat kuğ ğu dak jesay kuğ. Warara'acat pe jejojoan ğu juy jeedop ip aoyũ.

¹⁰ Xipacat mujurũğrũğ cuy ip jeedop aoyũ— “Jesus ebekitkit oceju” i'e'e'ukayũ.

¹¹ Deus eju kawēnwēnap'a be jemutaybitbin pima, mũğ cuy jeedop ip aoyũ.

— Kuy wetaybit soan iboam — i'ũmğũ juy je'e ip jewebe ma.

¹² Obu'u ayacat pe ağokatkat mutaybit am. Cũğ ğu ayacat pe warara'acat kukan—ağokatkat pe acã. Mũğ cuy jeedop ip aoyũ.

¹³ Koap Adão o'ğugē Deus—ağokatkat o'ğugē. Kanomũm Eva o'ğugē—ayacat o'ğugē.

¹⁴ Adão ğu o'ğuguykuku Satanás—Eva acã. Eva koap Deus ekawēn mubuyxi'ũm'ũm o'e.

¹⁵ Imēneju aoyũ je'itpi'ajojom o'e. Imēnpit Jesus kay ip itabut pima Deus ixeyũ idaxijo, xipan warara'acat kuğ pima dak, warara'acat pe jejojoan'ũm jekukum pima dak, ikērēat mujurũğrũğ'ũm pima dak.

3

¹ Timóteo, ğasũ ōn jawē itabucayũ kukukayũ naē ãm.

— Ağokatkat itabucayũ kukukat ojuy bima, xipacan e ojuy — i wuyju e'em.

Iboap e'eap icēmān.

² Imēn cuy ip jeku Jesus kay itabucayũ kukukayũ. Cũğ ma juy jeku ip. Pũğ ma dak cuy jetayxim jukuk ip. Yağuyusan tak cuy jeedop ip. Jewawē juy ip ikērēat kukap puxim. Warēmtağ ğu ma dak cuy jeku ip. Powatwat tujuōmōm'uğ tak cuy jeku ip jeduk'a be. Deus ekawēn warara'acat mutaybitbin'uğ tak cuy jeedop ip.

³ Ika'om ğu dak cuy jeedop ip. Warara'acat aokakam ğu dak cuy jeedop ip. Ya'õtareğ ğu dak cuy jeedop ip. Itabotaidabotbon tak cuy jeedop ip warara'acat kay. Itabikukum ğu dak cuy jeedop ip warara'acat edinheiro kay.

⁴ Jeduk'a beayũ kuğ tak cuy jeedop ip xipan. Jebekitkiyũ mukũyjobitbin tak cuy jeedop ip. Jebekitkiyũ be jemubuyxinam tak cuy jeedop ip.

⁵ Itaybit'ũm xipan jeduk'a beacat kuğ iam pima, kuka Deus kay itabucayũ ikuk pa'ore o'e cebe ip.

⁶ Jesus kay itabun'isuat ğu juy epejomuy warara'acayũ kukukan—itabucayũ kukukan. Itabun'isuat muy buje:

— Warara'acat podi ma wa'õbuyxi — i kuka o'e te'e ma.

Kuyje Satanás:

— Warara'acat podi ma wa'õbuyxi — io'e te'e ma—ibiõgbuk kërëayũ kukukat. Tũybe Deus podi ma wa'õbuyxi iãn kuka o'e. Imēnpuye dak Deus ipiat o'supi'ajoat cebe—Satanás pe kuyje. Imēnpuxim itabun'isuat jewexe ya'õbuyxi bima, Deus ipiat kuka o'supi'ajoat cebe.

⁷ Itabut'ũmayũ emumubuyxin cuy epejomuy itabucayũ kukukan ikukukat pe jemuğuycũğap puxim. Ixeyũ xe ya'õbuyxi'ũm pima, kuka o'jewemuğuycũğ ikukukat ip.

— Warēmtağ ma cuk ip emuy itabucayũ kukukan — i kuka o'e ip cebe. Satanás enobano'abibubu be kuka o'at. Satanás kuka o'ğuguykuku ikērëat mujurũğ ãm.

⁸ Gasũ òn jawē itabucayũ buywatwat'ukayũ naē ãm. Imēn cuy jeku ip ibuywatwat'ukayũ. Ya'õbuyxim cuy jeedop ip. Wara'at tağtağtağ ğu dak cuy jekawēn ip—pũğ tağ ma. Kawēdi kōnkōnxi ğu dak cuy jeedop ip. Itabikukum ğu dak cuy jeedop ip soat kay jebubun.

⁹ Kawēn icēmān osodop ip itaybit ğu kuyje—pũğpũğ ã. Gasũ bit ade itaybicayũ o'e. Itabut cĩcã jeedop ip kawēn icēmat kay. Apēn cedağ ma jexe ip iap tağ tak cuy jeku ip.

¹⁰ Koam puk itabucayũ buywatwat'ukat ojuyat cuy esubuyxijo. Epeye'awero juy teku xe'e xipat kuka o'e iam. Ibuyxijoap tomukadi soat xe xipat pima juy epejomuy ibuywatwat'ukan.

¹¹ Ixeyũ tayxi dak cuy xipat ipjeedop. Cekawēnxim ğu juy jeedop ip. Warara'acat muymuy ğu dak cuy jeku ip. Yağuyusan tak cuy ip jeedop. Soat em ip jeedop icēmat e'em. Imēn cuy jeedop ip itayxiyũ.

¹² Itabucayũ buywatwat'ukayũ jetayxim pũğ ma ip jukuk. Jekpotpoyũ mukũyjobitbin tak cuy jeedop ip, jedaxiyũ dak, jeduk'a beayũ dak soat.

¹³ Xipan itabucayũ buywatwan pima, soat ip ibuyxim jukuk. Ya'õcam ip jetabucap ğuwēn warara'acat pe.

— Jesus Cristo kay wuyetabut pima, mũğ'i aceku ceweju — i je'e ip soat pe.

¹⁴ Timóteo, ijudup mubararağ òn eywebeaptum. Gaxĩn ma'ğũ òn cu ojuy ejom.

¹⁵ Ojuapibun pima bit, etaybit ece cũğ ma jeku am warara'acayũ eju—Deus ebekitkit eju iam ijudup cocom pima. Wuyju Deus kay itabucayũ—soat em itaicat kay itabucayũ. Wuyetaybit kawēn icēmān.

— Uk'a muycemucemap'ip puxim wuyju — i'e'em itabut'ũmayũ cũğ ma wuyekukuap cocom pima, kawēn icēmat tağ wuyju jekukum puye.

¹⁶ Iba'arēm itabut'ũmayũ xe apēn wuyetabut Deus kay iap, itaybit'ũm ip puye. Gasũ bit iba'arēm ğu o'e cebe ip, Jesus Cristo ixeyũ mukũyjom puye.

Ixe Jesus Cristo ijodian o'jebapuk. Deus biõgbuk cuk adi o'e ixe be: “Ēn cũğ cĩcã oxe,” i. Ixe o'jojojo Deus ekawēn tojotjot'ukayũ. Itabucayũ ixe o'ğuwēnuwēn ijodi. Ade ijodiat itabut o'e ixe kay. Deus waram ixe o'ğuyu kabi kay.

4

¹ Gasũ òn jawē ibiõgbuk kērëat a'õ kay kũyjobicayũ be eymuğuykukuap puxim. Amap kabia be Jesus kay jetabucap jepere ip pũğpũğpũğ. Ibiõgbuk kērëat ekawēn kay ma itabut jeedop ip—wuymuğuykukuku'ukayũ a'õ kay dak.

² Soat em napa ma e'em ip. Wuymuğuykukukuxi ip. Itaybit ğu ip ajo xipat iam ajo xipat ğu iam tak. Cewawē ba'ore ip. Ipikat puxim ip xidiğ mupikupikap puxim.

³ — Cũğ ğu wuywebe jewebumũn ãm — i'e'em ip wuywebe napa ma. — Ibiat i'opi wuywebe — i dak e'em ip napa ma.

Deus pit soat xat o'ğubapuk itabucayũ xan—kawēn icēmān itaybicayũ xan.

⁴ Soat Deus emumuğē xipat.

Imēnpuye ka'ũmğũ i'opiat wuywebe.

Imēnpuye jekōn pima:

— Bay, xipat cĩcã ěn, soat em ěn ocexan iũmũm ocewebe — i wuyju e'em Deus pe.

⁵ — Soat wemumugẽ xipat ipi watwat xan — i juk o'e Deus. Jekõn pima wuyju dak kawẽnwẽn Deus eju.

— Ën xipat cĩcã — i'e'em wuyju cebe.

Imẽneju ka'ũmũgu i'opiat wuywebe.

⁶ Timóteo, owebe awẽap cuy eguwẽn wuykitpitpiyũ be itabucayũ be. Iboam ixeyũ mukũyjojom pima, xipacan ecesũy Jesus Cristo be kapikpik'ukan. Kuy bima etabun cuy eguy Jesus Cristo kay iap ekawẽn icẽmãn. Kũyjobin cuy eguy iboap ekawẽn kay bekicat jetitinap puxim. Iboap ekawẽn tağ cuk adi ejekuku.

— Gasũ dak imẽn cuy ejeku — i õn e'em ewebe.

⁷ Itabut'ũmayũ dobyũ'ũm'ũm ekawẽn kay ğu juy eguy. Te'e ma kuka eguy ixeyũ ekawẽn kay etabut. Ixeyũ'ũm'ũm ekawẽn kay bima, wuybu'u kuka ace wuyetabut am Jesus kay. Ën pit soat em kũyjobin cuy eguy Deus biõğbuk a'õ kay biğ ma etabut cĩcã am Cristo kay.

⁸ Xipat wuywebe wuyjebit mubacacan am. Ibodi ma bit xipat wuywebe soat em kũyjobit am Deus biõğbuk a'õ kay. Ixe a'õ dağ jekukum pima, wuyağuy'isum kuka ajeku ijodi bima. Wuye'ũ buje dak soat em Deus xe acesop waram wuyetait puje.

⁹ Icẽmãn õn emutaybitbin iboam. Wuyetabun cuy ajop iboap ekawẽn kay.

¹⁰ Wuyetabut cĩcã Deus kay—soat em itaicat kay. Imẽnpuye wuyju kapikpiğ cĩcã warara'acat mutabut am cekay. Ixe soat taxijo ojuy. Ixe soat jekay itabucayũ daxijojom.

¹¹ Timóteo, wawẽwẽap cuy eguwẽn wuykitpitpiyũ be.

— Paulo ekawẽn tağ cuy epekuku — i juy ece cebe ip.

¹² — Aypa ğu buk ãn. Ocetabut ğu ekawẽn kay — i'ũmũgu juy je'e ewebe warara'acayũ. Cũğ cĩcã juy ejeku. Ekawẽntim cuy eguy. Xipan tak cuy itabucayũ ejekuk, itabut'ũmayũ dak. Etabun cĩcã dak cuy eguy Deus kay. Ağuy'isum tak cuy eguy. Cũğ ma juy ejeku warara'acayũ be ekuap co'i jeku am.

¹³ Wajẽmap wiwim pima Deus ekawẽntup cocom cuy eguy je'awerorom'ukayũ be ya'ijo am. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn cuy eguy cebe ip. Ixeyũ mutaybitbin cuy eguy Cristo ekawẽn.

¹⁴ Deus cuk ja'õbacaap o'ğũm ewebe kapik am cebeam. Ixe juk ja'õbacaap o'ğũm ewebe jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ eweju kawẽn puje—itabucayũ kukukayũ eweju kawẽn puje. O'jewebumõğ ip abi jeje Deus ekapikap pe emuy ãm. Imẽn cuk o'e ip Deus biõğbuk a'õbi. Ixe a'õbacaap tağ cuy epeku.

¹⁵ Gebum cuy eguy owebe awẽwẽap kay. Iboap tağ cuy ejeku. Imẽn eku buje, “Big ma Jesus Cristo ekawẽn tağ ãn jekukum” i je'e ip ewebe ejojoayũ.

¹⁶ Eday'em'um cuy eguy warẽmtağ ekuap puxim, warẽmtağ ma warara'acat mutaybinap puxim tak. Cũğ ma eku buje, ağuy'isum ejeku ijodi. Deus xe eguy e'ũ buje dak. Ekawẽn cocoayũ dak ixexeedop ip soat em.

5

¹ Ikẽrẽat mujurũğ puje, aypaat egukorẽm ğu juy. Eyawẽ acã juy. Ixe juy eyawẽ ebure awẽap puxim. Aypapat eyawẽ juy ekitpit awẽap puxim.

² Yabubut cuy eyawẽ eixĩt awẽap puxim. Warara'acayũ aoyũ dak cuy eyawẽ eixĩt awẽap puxim. Aoyũ eju kawẽnwẽn pima jaejubuku ocepo iap kay juy ğebum ğu eguy.

³ Gasũ õn jemukũyjo apẽn itop'e'ũ'ibiyũ buywan—ibadip'ũmayũ iam.

⁴ Itop'e'ũ'ibit i'it'et pima, i'iyũ juy xipan jexi jukuk. Yuktaxitxet pima, yuktaxit cuy xipan jeawa jukuk. Deus xe cũğ ma warara'acayũ be ğu ixeyũ xi kuk am, ixeyũ eawa kuk am tak—ibadipyũ be acã. Ixeyũ itaybit cuy cũğ ma Deus xe wuybadip kuk am iam kuy bima xipan ip jekukap teim. Irem ğu juy jexi jukuk ip. Ixeyũ juy ixat je'ğũmğũm cebe ip, cesay dak. Imẽn xipat Deus xe.

⁵ Pũğpũğ itop'e'ũ'ibiyũ tadaybot ma. I'it'et ğu ip. Yuktaxitxet ğu dak. Ixeyũ itabut warara'acat kay ğu—Deus kay acã. Kabiam, ixima dağ tak ka'ũmat ojuyjuy ip Deus

xewi acã—warara'acat xewi ġu—ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ. Deus eju kawẽnwẽn ip warara'acat peam, warara'acat kay ġebum puye. Ixeyũ be acã itabucayũ juy ixat je'ġũm, cesay dak, ibadipyũ'ũm puye.

⁶ Warara'acayũ bit imẽn ġu jekukum itop'e'ũ'ibiyũ. Jewemukokcokcoġ ã jekukum ip. Itabẽġ ip. Inaka Deus xe ce'ũat co'i ip warẽmtaġ ma jekukum puye. Ixeyũ juy esubuywan ġu.

⁷ Owebe awẽwẽap cuy eġuwẽn wuykitpitpiyũ be warara'acayũ be ixeyũ ekukuap muymuyap puxim.

⁸ Xipan wuybadip kuġ'ũm pima, wuyetabucap epereap co'i aceku. Itabut'ũmat ekukuap podi ma ikẽrẽm aceku.

⁹ Soat ġu juy esubutetmõġ ip itop'e'ũ'ibiyũ butet itabucayũ e'aweroroap'a beatup pe. Itop'e'ũ'ibit yabut pima—60 koato kuġ pima; ceweitopta ebikamat itom pima dak;

¹⁰ warara'acayũ “Teku xipacan e'em soat em” i'e'em pima dak; xipan je'iyũ o'ġuaypan pima dak; jeduk'a be powatwat tujuõmõm pima dak, soat em Deus ebekitkiyũ buywatwan pima dak; iba'oreat kukayũ buywatwan pima dak; warara'acat pe idipat mujurũġrũġ pima dak—ixeyũ butet acã esubutetmubararak taperadup pe—teyũku kapikpiġ Deus peam iaptup pe.

¹¹ Yaypan'isuat putet pit esubutetmõġ ġu juy iġodup pe—itop'e'ũ'ibit putetup pe. Waram jewebumũn pin je'e ip. Ibu'u je'e ip kapik am Cristo beam.

¹² Koap pima:

— Waram pit ocewebumũn ġu. Cristo beam acã kapiġ õn — i juk o'e ip. Ibu'u ip pima bit:

— Te'e ma “Cristo beam acã kapiġ õn,” i juk ece — i je'e warara'acayũ cebe ip.

¹³ Ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ te'e ma ip kabiabun kapkam uk'a kapkam. Ibukapik'ũmayũ ip. Cekawẽnxi ip. Kawẽn mukẽrẽrẽn tak ip. Imuwẽnpiat muwẽnuwẽn ip.

¹⁴ Imẽneju:

— Waram jewebumũn cuy ip itop'e'ũ'ibiyũ yaypan'isuayũ — i õn e'em. — Waram jewe'ita juy ip — i õn e'em. — Xipan cuy ip jeedop je'iyũ kuġ — i õn e'em.

Waram ip jewebumũn puje, wuymuy ba'ore je'e wuykay'ũmayũ be.

¹⁵ Pũġpũġ itop'e'ũ'ibiyũ'in o'jẽm Deus e daġwi. Satanás a'õ kay kũyjobit am ip o'jẽm.

¹⁶ Itabucat padip itop e'ũ buje, ibadipyũ juy ixex subuywan.

— Ocebadip cuy epesubuywan — i'ũmġu juy je'e warara'acayũ be, itabucayũ be. Ibadip'ũmayũ buywatwan pit ip jeedop itabucayũ.

¹⁷ Xipan cuy itabucayũ kukukayũ ajukuk. Eykukayũ xipan itabucayũ kuġ pima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip. Kapikpiġ cĩcã bima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip Jesus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be—Deus ekawẽn eymutaybitbin'ukayũ be dak.

¹⁸ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup—Moisés emudupmubararaktup: Imukapikpiġ pima, eõhõbi epesubimukirik ġu juy jexat'oap puxim—ãġ jekõn, i. Imẽn e'em Lucas emudupmubararaktup: Cekapikaptei juy epeġũm kapikpiġ'ukat pe, i. Imẽneju cekapikaptei juy epeteida itabucayũ kukukayũ be.

¹⁹ Pũġ pe itabucayũ kukukat muymuy buje, eyetabun ġu juy epesop ixex ekawẽn kay. Xepxepayũ bit, ebapũġayũ dak pũġ taġ ma ixex muymuy buje, eyetabun cuy epesop ixeyũ ekawẽn kay. Wara'at taġtaġtaġ pima bit, eyetabun ġu juy epesop ixeyũ ekawẽn kay.

²⁰ Itabucayũ kukukat ikẽrẽat mujurũġrũġap epere am ibu'u bima juy epeġukorẽm soat etabutpe. Epeġukorẽm cuy warara'acat pe iparara am ikẽrẽat mujurũġap puxim.

²¹ Timóteo, owebe awẽwẽap taġ cuy ejeku. Pũġ taġ ma juy ejukuk soat itabucayũ. Ebu'um ġu juy eġuy imukorẽm ãm ip ebureyũ ma'ġu ip. Iboap muwẽnuwẽn õn ewebe Deus a'õpiju, Jesus Cristo a'õpiju dak, Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ a'õpiju dak—ikẽrẽat kuġ'ũmayũ a'õpiju.

²² Dao ġu juy ecewebumõğ ağokatkat abi jeje imuy ãm itabucayũ kukukan. Warara'acayũ ikêrêat mujurũğrũğ pima, eju ġu juy ceweju ip. Ağuy'isum cuy eğuy. Ikêrêat cuy eğugê ġu—pũğ em tak ka'ũma.

²³ Idibi at ġu juy etikõnkõn. Uva'abidi dak etikõnkõn, edada muxere am.

²⁴ Pũğpũğayũ soat etabutpe ikêrêat mujurũğrũğ. Soat itaybit ikêrêat mujurũğrũğ ip iam. Itaybit ip ġaxĩn ma Deus ipiat supi'ajoat cebe ip iam. Warara'acayũ bit iba'arêm ma ikêrêat mujurũğrũğ. Guyjom pit soat itaybit je'e ikêrêat o'ğujurũğrũğ ip iam.

²⁵ Imênpuxim pũğpũğayũ ma soat etabutpe ma xipacat mujurũğrũğ. Soat itaybit xipacat mujurũğrũğ ip iam. Warara'acayũ bit iba'arêm ma xipacat mujurũğrũğ. Gasũ ka'ũma ma itaybit apên ixeyũ e'em iam. Guyjom pit itaybit je'e ip.

6

¹ Tei'ũm kapikpik'ukayũ be ecekawên cuy—Jesus kay itabucayũ be.

— Ibuyxim cuy eyekariwa epejukuk — i juy ece cebe ip. — Ibuyxim ip ikuğ pima kuka Deus o'jomuymuy ġu ip itabut'ũmayũ — i juy ece cebe ip. — “Pauloyũ warêmtağ ma itabucayũ mutaybitbin,” i'ũmğũ kuka dak o'e ip — i juy ece cebe ip.

² Pũğpũğ ixeyũ'in kapikpiğ itabucayũ beam, jekitpitpiyũ beam.

— “Kũyjobin ġu oce wekariwa a'õ kay, ixekay, ixekay dak itabut Jesus kay buye,” i'ũmğũ juy epe'e — i juy ece cebe ip. — Xipan cĩcã juy epeyekapik cebeam ixeyũ dak itabut puye, Jesus xe ikukpin ip puye dak — i juy ece cebe ip.

Timóteo, iboam cuy itabucayũ eğutaybin

— Xipan cuy epeku — i juy ece cebe ip—tei'ũm kapikpik'ukayũ be.

³ Wuykukukat ekawên icêmãn—Jesus Cristo ekawên. Ixe ekawên tağ jekuku'ukat Deus bikuyap tağ tak jekukum. Ade'ũmayũ bit cekawên kay ġu. Cekawên ġu imutaybitbin ip. Warêmtağ ma imutaybitbin ip.

⁴ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip te'e ma.

Imênpit itaybit ġu ma ip. Soat em jewa'õxixiğ ip. Jawa'õdawutwutxi ip. Itabikuku e'em ip jewewekay, imên jekukum puye. Wara'at tağtağtağ ma ip kawênwên. Itabutkarey ip jewewekay.

⁵ Soat em ip jewa'õxixiğ jeweweju. Yağuyba'arêm ip o'e. Oibu'un ip kawên icêmat kay. Tũybe Deus kay wuyetabut pima acejekariwan iãn e'em ip.

⁶ Deus kay itabucacat ibubut adeat puxim e'em icokcok, Deus kay wuyetabucap wuybubut kuğ iap podi ma xipat puye.

⁷ Ajo-kuğ wuybui be wuykap'isum? Ka'ũma kuğ! Imênpuxim ajo'in acetujowat ijodiwi wuye'ũ buje? Ka'ũma ma!

⁸ Wara'at kuğ'ũm pima, wuykokcoğ mabuk acesop wuydotite bima, wuyxaxet pima dak.

⁹ Ibubut ade pinayũ ikêrêat mujurũğrũğ dinheiro buap ojuy. Warêmtağ e'em ip itabikuku soat kay jebubun puye. Xipat ġu ip soat xe ijodiat xe. Soat em ipiat supi'ajojo ip. Deus wi wũy ma jeedop ip.

¹⁰ Ikêrêat mujurũğrũğ ip soan dinheiro kay itabikukuap tomuju. Pũğpũğayũ oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip dinheiro kay jĩjã buye. Ade o'jat ip dinheiro. Inaka iğuycũğ cĩcã ip jekukum jetabucap o'jepere buye.

¹¹ Ēn pit, Timóteo, Deus a'õbuywatwat'ukat ěn. Imênpuye ikêrêat pewi juy ecenapõn. Cũğ ma juy ejeku. Ikukpin cĩcã juy Deus ejukuk. Etahun cĩcã juy eğuy cekay. Ikukpin cuy warara'acat tak ejukuk. Etaxim cuy ipiat esupi'ajo. Yoboğan pin ġu juy eğuy.

¹² Jedaudau'ukat soan jewũncaan jedaudaum koap jedauap epere am jabeatup pu ojuy adeayũ etabutpe. Ixe buxim ěn tak soan a'õbacaan cuy etabut eğuy Jesus kay. Ebu'u'ũm pima, soat em Deus xe eğuy e'ũ buje. Adeayũ etabutpe:

— Wetahun oğuy Jesus kay ġebuje bit — i juk ece kuy bima.

Imên i'e buje, Deus cuk enaẽ soat em enuy am jexe.

¹³⁻¹⁴ Jesus ekawēn taḡ cuy ejeku ewebe ikērēat muḡēap puxim; Jesus pe “Ikērēat kuḡ ēn” i'eap puxim ewebe. Wara'at taḡ ḡu juy ejeku—Jesus ekawēn taḡ acā—soat ekawēnwēnap taḡ acā. Ixe ekawēn taḡ cuy ejeku wuykukukat ajēmap wiwim pima—Jesus Cristo ajēmap wiwim pima. Iboam ōn awēwēm Deus etabutpe, Jesus Cristo etabutpe dak. Ixe Deus soat mutaicin. Ixe Jesus Cristo iparara'ūma kawēn icēmat o'ḡuwēn iecuḡap pe—Pôncio Pilatos pe.

¹⁵ Imudot pin pima, Deus waram ixe Jesus Cristo ḡudot wuykay. Ixe Deus xipat cīcā. Wara'at ḡu omuy ijodiat kukukat—Deus acā. Ixe ijodiat kukukayū kukukat. Ixe ijodiat ekariwawayū ekariwa.

¹⁶ Soat pit ace'ū. Ixe bit je'ū ḡu. Ka'ūmḡu xipat'ūmat cebe. Daxadiea beat co'i. Wuyajēm pa'ore cetēḡ. Abu ixe o'jojojo? Ka'ūma ma. Iba'ore wuywebe ijo am.

— Kūyjobin ocesop a'ō kay acā — i juy ace cebe. — Soat podi ma ēn a'ōbaca — i juy ace cebe.

Imēn cuy ace.

¹⁷ Timóteo, ibubut adeayū juy eyawēwē.

— Eya'ōbuyxian pin ḡu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Dao ma kuka eybubut oi'ūm — i juy ece cebe ip. — Imēnpuye eyetabun ḡu juy epesop eybubut kay—Deus kay acā eyetabun — i juy ece cebe ip. — Deus ade iūmūm wuywebe wuymucokcok am — i juy ece cebe ip. — Soat wuyemumukaypinput ūmūm wuywebe — i juy ece cebe ip.

¹⁸ — Xipan cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Xipacat cuy epeḡujurūḡrūḡ — i juy ece cebe ip. — Eydacum ḡu juy epesop warara'acat pe — i juy ece cebe ip. — Ibubut'ūmat pe juy eybubut'in epeḡūm — i juy ece cebe ip.

¹⁹ — Eybubut'in iūmūm pima ade epejukuk eybubun kabi be — i juy ece cebe ip. — I'ūm ḡu eybubut — i juy ece cebe ip. — Icēmān Deus xe epesop eyetait — i juy ece cebe ip.

²⁰ Timóteo, apēn Deus o'e ewebe iap taḡ cuy ejeku. Ade'ūmayū warēmtaḡ ma kawēnwēn ip. Jawa'ōxixi'g ip. Deus muymuy ip. Cekawēnxiayū ip.

— Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma.

Ecekawēn ḡu juy ceweju ip.

²¹ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma.

Jetabucap ip o'jepere e bewi oitabidao'ibit puxim.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i ōn e'em Deus pe. — Xipan cuy soat Jesus kay itabucayū ejukuk — i ōn e'em cebe.

Ibūrū ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Timóteo, cartadup mubarararağ òn ewebe kato mujuaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi. — “Jesus Cristo eju mũğ'i eyju jekukum pima, soat em Deus xe epesop eyetai,” i juy ece ijodiacat pe — i juk o'e Jesus Cristo owebe.

² Timóteo, ên okpot co'i. Ekukpin cĩcã oxe. Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Deus eju òn kawênwên ewebeam.

— Xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eguy cekay — i òn e'em cebe. — Ixe ağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe.

³ — Bay, ên xipacat cĩcã — i òn e'em Deus pe.

Warara'acat a'ò dağ ğu òn jekukum—ixe a'ò dağ acã. Wedobuyũ'ũm'ũm tak ixex a'ò dağ jekuku'uk ip osodop. Ocokcok ixex kay soat apên cedağ oxe iap tağ òn jekukum puyex. Ixex eju òn kawênwên ewebeam soat em. Kabiam òn kawênwên ceweju, ixex dağ tak.

⁴ Gebum cĩcã òn ekay. Exewi oğem puje etòn iap kay ğebum òn. Ejo pin cĩcã òn waram ocokcok am.

⁵ Gebum òn apên etabut Jesus Cristo kay iap kay. Jewexex ğu etabut cekay—icēmãn. Koap pima eawa Lóide itabut osunuy cekay. Exi Eunice dak itabut osunuy cekay. Ixeyũ buxim ên tak etabut cekay. Wetaybit cĩcã iboam.

⁶ Imênpujex òn jeãwê. Itbucayũ kukukan emuy bujex, juk ocwebumõğ abi jejex. Deus cuk ja'òbacaap o'jomõğ ewebex. Gebum cuy eguy iboap kay. Ixex a'òbacaam cuy ejekux.

⁷ Deus jebiõğbuk muõmõm wuywebex. Ixex biõğbuk wuy muparararan ğu—wuy a'õmucanucan acã. Deus ja'òbacaap ùmũm wuywebex. Ya'òbacaap kuğ pima xipan kuka warara'acayũ ajukuk. Jewãwêwêm tak ajop ikêreat muğëap puxim.

⁸ Itabut'ũmayũ odaomũn wuykukukat ekawên oğuwênwên puyex. Inaka esũsũn ğu juy eguy obuxim, daomũnmũnap'a be ma'ğux òn. Ebiũsũn ğu dak cuy eguy wuykukukat ekawên muwên âm warara'acayũ be. Owebex ipiat'ajojoap puxim ipiat supi'ajo an ip ewebex ên ixex ekawên muwênwênwên puyex. Ebu'um ğu juy eguy imuwên âm ipiatpi'ajojom ma'ğux. Deus ja'òbacaap je'ğũm ewebex.

⁹ Ixex Deus kuy wuydaxijo. Ixex kuy wuy naê jebekitkiyũm. Ixex kuy wuy naê xipacat ağugëğë buyex ğu—ixex wuy naê pin puyex acã, ixex xex wuykukpin puyex dak.

— Xipacat oğũm soat pe Jesus Cristo kay itabucayũ be — i juk o'e Deus jewebex ma. Imên cuk o'e jewebex ma ka'ũmğux ipi bimãn ma.

¹⁰ Ixex xipacat ùm pin osunuy soat pe iam wuyetaybit ğu juk adi ajop. Gasũ bit wuyetaybit acex. Wuyetaybit acex wuydaxijojo'ukat oajêm puyex. Jesus Cristo kuy oajêm. Ixex Jesus Cristo xipacat ùmũm wuywebex. Ixex ce'ũ osunuy. Inaka waram ğuto o'jetait. Ixex wuyex'ũ'ũap a'òbacaap o'ğux'ũm. Kawên idipacat muwênwênwên cuk adi oekukux.

— Soat em eyetai epesop Deus xex eyex'ũap tomukadi — i juk adi o'e'e wuywebex. Imênpujex Jesus Cristo kay wuyetabut pima, wuypararam ğu wuyex'ũap puxim.

¹¹ Deus cuk onaê jemumujum.

— Wa'òbi juy kawên idipacat muwênwênwên eguy — i juk o'e owebex. — Itabucayũ mutaybit-bin cuy eguy — i juk o'e owebex.

¹² Itabut'ũmayũ ipiatpi'ajojoan owebex, òn kawên idipacat muwênwênwên puyex. Obu'u ğu ma'ğux oğuy wetabut am Jesus kay. Wetabut cuk adi oğuy cekay. Gasũ dak wetabut ma cekay, wetaybit cĩcã ixem puyex. Wetaybit soat podi ma ixex ya'òbaca iam. Soat oğũm cebe iap muxipanpan jenuy jajêm map kabia wiwim pima.

¹³ Kawên icēmãn cuk adi òn emutaybitbin. Iboap ekawên tağ cuy ejeku. Wekukuap puxim cuy ejeku. Etahun cĩcã juy eguy Jesus Cristo kay. Xipan cuy warara'acayũ ejukuk. Imên cuy ajeku Jesus Cristo eju mũğ'i wuyju jekukum pima.

¹⁴ Kawên idipat o'ğuwên ip ewebe kuy bima. Gebum cuy eguy iboap ekawên kay. Ibiğgbuk xipacat omuy wuywebe—Deus biğgbuk. Ixe biğgbuk wuybuywatwan ixe ekawên kay gebum am.

¹⁵ Ade Ásia eipi watwat'in cuk opere iap awêğ kuy eyawêğtobuxik. Fígelo ma ixeyũ'in osunuy, Hermógenes tak.

¹⁶ Onesíforo bit obuywatwat'uk osunuy.

— Xipan cĩcã juy Onesíforo ejukuk, ibadipyũ dak — i òn e'em wuykukukat pe.

Ixe isũsũn ġu osunuy jajēm ãm daomũnmũnap'a be ojo am. Pũğ em ġu ixe Onesíforo omucokcokcoğ—ade em ma.

¹⁷ Roma ka be jajēm'isum okudadam oeku. Odobuxik puje acã oibu'un okudadam.

¹⁸ Etaybit Éfeso ka be bima soat em ixe obuywatwat'uk osunuy iam. Imēneju:

— Wetabotaidabotbon cuy oğuy ekay kũyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be iam cuy Onesíforo eğutaybin — i òn e'em wuykukukat pe.

2

¹ Timóteo, ěn okpot co'i. Deus soat em xipan wuykuğ Jesus Cristo eju mũğ'i wuyju jekukum puye. Imēnpuye a'òbacaam cuy eguy!

² Adeayũ mutaybitbin cuk adi oğuy—emutaybitbin tak. ěn pukto iboam cuy cũğ ma jekuku'ukayũ mutaybitbin eguy ixeyũ be warara'acayũ mutaybin am.

³ Ade itabucayũ ipiatpi'ajojom. ěn tak sorara buxim ebu'um ġu juy eguy ipiatpi'ajo am. Jesus Cristo esoraram cuy eguy. Sorara buxim ixe a'ò kay acã juy kũyjobin eguy.

⁴ Nopağğõğõm pima jeduk'a beat co'i'ũmğũ jekukum sorarayũ. Ja'òbi ġu ip jekukum—jekukukat a'òbi acã. Imēnpuxim Jesus Cristo a'òbi acã ejeku.

⁵ Cedağ ma o'jedau bima acã kuka o'jat jedauapte warara'acat podi ma iwũncaat. Cedağ'ũm o'jedau bima bit, kuka o'jat ġu. Imēnpuxim ěn tak cuy cedağ ma ejeku.

⁶ Ku be ibukapik cĩcãat cuy koam jexat'am yabu. Imēnpuxim ěn tak cuy ecekapik cĩcã Jesus Cristo beam.

⁷ Timóteo, ġebum cuy eguy wekawên kay. Wuykukukat cuy jemutaybin apēğape wekawên iam.

⁸ Gebum cuy eguy Jesus Cristo kay. Deus ixe Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. O'ğuyu kabi kay. Davi naxeğebit o'ğuyu. Iboap cuk adi oğuwēnuwēn kawên idipat muwēnuwēn pima.

⁹ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, kawên idipat oğuwēnuwēn puye. Ikērēat mujurũğrũğ'ukat puxim ip odaomũn owebe kawên idipat muwēğap puxim. Imēnpit iba'ore cebe ip kawên idipat muwēğap mu'ũm ãm. Kawên idipat muwēnuwēnap i'ũm ġu.

¹⁰ Imēneju wetaxi jĩjã ipiatpi'ajo am Deus emunaēhēyũ be kawên idipat a'ĩjo am. Wetaxi jĩjã ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Deus ixeyũ dak idaxijo wuydaxijoap co'i. Deus dipap kuğ jeedop ip. Ixeyũ dak Deus xe jeedop wuyweju. Soat em wuyetait acesop cexe.

¹¹ Apēn cuk adi oğuwēnuwēn ewebe iap waram ġuto oğuwēn ewebe ġasũ dak. Iboap ekawên icēmãn.

Wuybu'u'ũm pima wuye'ũ ãm Cristo bikuyap tağ wuyekuap ojuy, ixe xe acesop wuyetait, i.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima, ijodiacat kukukayũm acesop Cristo eju, i.

“Òn pit Cristo ebekit ġu,” i wuyju e'em pima, “Eyju dak webekitkiyũ ġu,” i je'e wuywebe ixe dak, i.

¹³ Wuyju ixekawēn epereperem. Cristo bit ja'ōmuwarururun ġu. Ixe soat em e'em apēn cuk adi o'e'e iap taġ, i.

¹⁴ Owebe awēwēap cuy eġuwēn ebekitkiyū be ġebum ip top am. Eġutaybitbin cuy ip. — “Epeyewa'ōxikxik ġu juy,” i ōn e'em eywebe Deus topabe — i juy ece cebe ip.

Jewa'ōxikxiġ pima ip ya'ījomayū buywatwan ġu ip—ixeyū mubu'u'un acā jētabut am Jesus Cristo kay.

¹⁵ Soan ma ece Deus pe “Cūġ ma ěn jekukum oxe” i'e am ewebe. Cūġ ma juy kapikpiġ eġuy esūsūnap puxim Deus pe ekapikap coan. Kawēn icēmat cuy eġutaybitbin—Deus ekawēn.

¹⁶ Te'e ma jewa'ōxikxiġ ip adeayū. Deus pit cekawēn kay ġu ip. Ixeyū ekawēn coco'ukayū biġ ma Deus kay ġu e'em. Jewa'ōxikxiġ ġu juy eġuy ixeyū eju.

¹⁷ Ot'ū'ū wuyēn mu'ūmu'ūm. Imēnpuxim ixeyū wuymutaybitbin pima wuyetabucap kuka o'ġu'Ūm ip. Wuymubu'un kuka ip Cristo kay wuyetabut am. Himeneu ixeyū'in Fileto dak.

¹⁸ Pūġpūġ itabucayū'in ixeyū ekawēn kay itabut o'e. Imēnpuye oibu'un ip Jesus kay. Jētabucap o'jēpere ip e bewi itabidaoat puxim.

— Deus kuy itabucayū'ūm'ūm o'ġuyu kabi kay — i napa ma e'em ip itabucayū be. — Wuyiwat xeku — i napa ma e'em ip.

Imēn ip itabucayū mu'ukpiceġēġēn Jesus kay.

¹⁹ Wuyju bit acejēpere ġu wuyetabucap, kawēn cūġat kay wuyetabut puye. Cem ma uk'a muy buje, ya'at'et ġu. Imēnpuxim kawēn cūġat kay wuyetabun puje, acejere ġu dak. Deus ebekitkiyū wuyju. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuykukukat itaybit abuyū webekitkiyū iam, i.

Wara'atup e'em:

“Deus ebekit ōn” i'e'e'ukat ikērēat mujurūġrūġap cuy jēpere, i dak e'em Deus ekawēntup.

²⁰ Ya'ade opop ibubut mūn'a'a yabo'gat'a be—ibubut adeat tuk'a be. Ouro muġēġē'a opop, prata muġēġē'a dak, ip muġēġē'a dak, wuynōm muġēġē'a dak. Pūġpūġ'a kuġ ip soat kabia. Wara'at'a kuġ pit ip xipacat ebapuk puje acā, ya'ōbuyxiat ajēm puje acā.

²¹ Ikērēat mujurūġrūġap epere buje wuyju dak xipacat acēsop wuykukukat Jesus xe.

— Obuywatwan cuy eġuy, xipacat ěn oxe buye — i je'e wuywebe. — Ocokcok cīcā ekay — i je'e wuywebe, wuyaguyisu buye, ikērēat mujurūġrūġap kuy acepere buye dak.

²² Yaypan'isuayū etabikukuap kay ġu juy eġuy. Cūġ ma juy ejeku Deus etabutpe. Etabun cuy eġuy Jesus Cristo kay. Ikukpin cuy soat ejukuk. Kaba'ūm cuy eġuy warara'acat eju. Imēn ma jekukum ip— “Ocekukukat, ocebuywatwan cuy eġuy” i'e'e'ukayū—Deus emumuisunyū.

²³ Ecekawēn ġu juy jewa'ōdawutwut'ukayū eju, warēmtaġ ma kawēnwēn'ukayū eju dak. Jewa'ōxikxiġ acā ip.

²⁴ Wuykukukat buywatwat'ukat pit jewa'ōxikxiġ ġu juy. Xipan cuy soat jukuk. Xipan ma juy soat mutaybitbin jeenuy. Yukpiceġēm ġu juy warara'acat jukuk.

²⁵ Wuymuymuy'ukayū mukūyjobitbin pima, wuya'ōpuruġ ġu juy acekawēn ceweju ip. Ibuyxim cuy ip ajukuk. Guyjom paxi Deus ixeyū ġubu'un ikērēat kay am. Ixeyū aco'i ġutabun kawēn icēmat kay.

²⁶ Kuy bima ibiōġbuk kērēayū kukukat ixeyū o'jat puca buap puxim. Ibiōġbuk kērēayū kukukat bikuyap taġ ip jekukum ġasū. Gaxīn ma aco'i ġuto ip yaġuysan. Ibu'un aco'i kuka ip ibiōġbuk kērēayū kukukat a'ō kay nobano'abibubu bewi puca o'kap iat puxim.

3

¹ Amap kabia iba'ore jījā je'e itabucayū be Deus ekawēn taġ jeku am adeayū ikērēat ġujurūġrūġ puye. ġebum cuy eġuy iboap kay.

² Jewekay acā ġebum jeedop ip ijodiacat. Itabikuku jījā jeedop ip dinheiro kay.

— Soat podi ma oca'õbuyxi — i je'e ip napa ma. — Ka'ũmõgu ocejo'iat ya'õbuyxiat — i napa ma je'e ip.

Warara'acat ekawën mukërërërën jeedop ip.

— Ën xipat cĩcã — i'ũmõgu je'e ip, warara'acat xipacat ãmũm ma'õgu cebe ip.

Kũyjobit õu jeedop ip jebay a'õ kay, jexi a'õ kay dak. Ibuyxim õu ip Deus jukuk. Ixe kay itabucayũ dak jukuk ip ibuyxim õu.

³ Abu jukuk ikukpin? Ka'ũma ma. Ya'õpuruõ ip soat jukuk. Warara'acat muymuyxi jeedop ip. Jewawëwëm õu jeedop ip ikërëat kukap puxim. Dao ma ip etakomamãn. Xipacat kay õu jĩã jeedop ip.

⁴ Jebureyũ tujowat ip cekay itakomaayũ be yaoka am. Warëmtaõ ma jeku ip. Jewexe yoboõ cĩcãayũm jeedop ip. Deus mucokcok pin õu jeedop ip—jewemucokcok pin acã.

⁵ — Ocejũ dak Deus ebekitkiyũ — i napa ma je'e ip warara'acat pe.

Inaka itaybit õu jeedop ip Deus a'õbacaap kuk am. Deus bikuyap taõ õu jeku ip—jebikuyap taõ acã. Ixeyũ burem õu juy eõuy, ãn pit.

⁶⁻⁷ Ixeyũ'in aoyũ muõuykukukum—yaõuy'ũmayũ muõuykukukum. Ixeyũ aoyũ ikërëat mujurũõrũõ soat em.

— Ikërëat kuõ oceju — i'e'em ip ixeyũ aoyũ.

Inaka ikërëat mujurũõrũõõap epereperem õu ip. Iparara ip Deus ipiat supi'ajoat ocewebe iap puxim. Inaka kũyjobit pin õu ip Deus pe jedaxijoan. Jewexe ip kawën icëmat kudadam. Jewexe jewemutaybitbin ip. Inaka itaybit pa'ore cebe ip kawën icëmãn. Imënpuye imuõuykuku'ukayũ õmõm ixeyũ aoyũ duk'a be. Warëmtaõ imutaybitbin ip.

— Ocekawën taõ cuy epeku eyejuap puxim ipiat'ajojoap kay — i'e'em ip cebe ip napa ma.

Imën aoyũ muõuykukukum ip kawën icëmat tobuxikap puxim.

⁸ Moisés kawën icëmat muwënuwën'uk osunuy Deus a'õbi kuyje. Janes Moisés a'õ kayõu jĩã osunuy, Jambres tak. Kawën icëmat kay õu jĩã osodop ip. Imënpuxim ixeyũ aõõkatkayũ warara'acayũ muõuykukukum ixeyũ be kawën icëmat kayap puxim. Yaõuy'ũm ip. Jesus kay jetabucap ip o'jepere. Itabut'ũmat co'i ip Deus xe.

⁹ Soat em õu bit ijodiacat õuõuykuku ip—xepxep kabia ã. Guyjom soat ijodiacat je'e cebe ip:

— Ajo am eyetaybit? Ka'ũma am ma! — i.

Imënpuxim kuyjeayũ'ũm'ũm o'e Janes pe, Jambres pe dak.

¹⁰ Bekit, etaybit cĩcã apën õn jekukum iam, apën õn warara'acat mutaybitbin iam tak, apën obikuy Deus bikuyap taõ weku am iam tak. Etaybit apën wetabut Jesus Cristo kay iam, apën wuydiceõõm õu õn warara'acat kuõ iam tak, apën ikukpin warara'acat kuõ õn iam tak, apën wetaxi ipiat'ajo am iam tak.

¹¹ Itabut'ũmayũ juk adi ikërëm okuk. Ipiat cuk adi o'supi'ajoat ip owebe. Ikërëm cĩcã juk adi ip okuk Antioquia ka be bima, Icõnio ka be bima dak, Listra ka be bima dak. Ade em cuk adi ipiat osupi'ajojo. Wuykukukat Jesus pit odaxijo ixeyũ bui bewi. Etaybit iboam.

¹² Jesus Cristo eju mũõ'i wuyeku am wuybikuy bima, itabut'ũmayũ ipiat supi'ajoat wuywebe, Deus ekawën taõ wuyeku am wuybikuy bima.

¹³ Biõ ma ip ikërëat õujurũõ xipat'ũmayũ—warëmtaõ ijodiacat mutaybitbin'ukayũ. Warara'acat muõuykukukukum ip jeku. Jewemuõuykuku dak ip.

¹⁴ Ën pit apën õn cuk adi emutaybitbin iap taõ cuy ejeku—apën wuybadipyũ juk adi emutaybitbin iap taõ tak. Etaybit cĩcã icëmãn oceju juk adi emutaybitbin iam. Imënpuye ocekawën kay etabun cĩcã juy eõuy.

¹⁵ Bekin pin ma Deus ekawëntup coco'uk eõuy. Etaybit oxe ekawën. Ibodup cocom pima wuyetaybit acesop apën Deus wuydaxijom Jesus Cristo kay wuyetabun puje iam.

¹⁶ Deus a'öbi kuyjeayũ'ũm'ũm ixe ekawëntup o'tupmubararak—soatup. Iboaptup ekawën xipat cĩcã kawën icẽmãn wuymutaybit am. Xipat cĩcã ikërëat mujurũgrũg'ukayũ muğuycũğ ãm ikërëat kay. Xipat cĩcã ikërëat mujurũgrũg'ukayũ mubikuy am ikërëat mujurũgrũg'ap epere am. Xipat cĩcã itabucayũ mukũyjo am Deus bikuyap tağ jeku am.

¹⁷ Ibodupkuğ pima wara'at kay ğu je'e ip itabikuku Deus buywatwat'ukayũ. Soat kuğ kuy ip. Ibodup kuğ pima, iba'ore ğu je'e ixeyũ be xipacat muğẽ ãm—iwarururuat muğẽ ãm.

4

¹ Deus etabun ğasũ òn awẽm, Timóteo, Jesus Cristo etabun tak. Ixe Jesus Cristo apẽn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe—itabẽğayũ be, ce'ũ'ũayũ be dak. Ixe Cristo waram jajẽm. Ipiat supi'ajoat ikërëat mujurũgrũg'ukayũ be ikërëat ip o'ğujurũgrũg' iapteim. Xipacat pit je'ğũm jebekitkiyũ be—xipacat mujurũgrũg'ukayũ be xipacat ip o'ğujurũgrũg' iapteim.

² Soat kukukan je'e ixeyũ eju—jebekitkiyũ eju. Imẽneju Deus ekawën cuy eğuwẽnuwën soat pe. Cekawën cuy eğuwẽnuwën imuwën pa'ore ewebe bima, imuwën pa'ore'ũm pima dak. Warẽmtağ ma ceku'ibiyũ juy eğukorẽmrẽm.

— Ikërëat mujurũgrũg'ap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cuy Jesus kay — i juy ece cebe ip.

Eya'òmucanucan cuy ip ixeyũ be cũğ ma jeku am. Ekpicẽğẽ ğu juy ixeyũ eğutaybitbin.

³ Guyjom kawën icẽmat com ip ibu'un adeayũ. Jekpiwan ma ip jewemucokcoğ. Warẽmtağ ma imutaybitbin'ukayũ tomuwã ip jemutaybit am. Ya'ıjo pinap acã ip ğuwën cebe ip.

⁴ Kawën icẽmat a'ıjojoap jepere ip. Warẽmtağ e'e'ukayũ ekawën kay acã je'e ip—aypapayũ'ũm'ũm ekawën kay acã.

⁵ Ęn pit, Timóteo, ağuyusan cuy eğuy warẽmtağ ekuap puxim. Etaxim cuy eğuy ipi-atpi'ajojom pima. Kawën idipat cuy eğuwẽnuwën soat pe. Deus cuk enaẽ kapik am cebeam. Imẽnpuye soat em cuy ixe beam kapikpiğ eğuy.

⁶ Òn pit ğaxĩn ma oaoka ip. Apẽn kuyje Deus etabutpe wũnca aokakakaap puxim ip oaoka. Ğaxĩn ma ojẽm ijodiwi kobe o'jenapõn iap puxim.

⁷ Sorara xipacat puxim òn kapikpiğ Jesus Cristo beam. Pũğpũğ daudau'ukayũ'in cedağ ğu jedaudaum ip. İxeyũ buxim ğu òn pit. Cedağ ma ojekuku—Deus ekawën tağ. Pũğpũğ ixeyũ'in taobu'u e'em ip jedau am. İxeyũ buxim ğu òn pit. Obu'u ğu oğuy Jesus kay wetabut am.

⁸ Daudauat iwat tumũntuptup mõğmõğ iwũncaat a be soat etabutpe. Soat etabutpe dak wuykukukat Jesus je'e owebe:

— Ęn xipat Deus xe ixe emucũğ kuy buye — i.

Imẽn ixe je'e waram jajẽm puje—kũyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be. Wuykukukat cũğ cĩcã. Ixe wuyekukuap cocom—soat cocom.

— Eyju xipat Deus xe ixe eymucũğ kuy buye — i je'e warara'acayũ be dak—ixe ajẽmap wiwi'ukayũ be—jekayayũ be.

⁹ Bekit, ğaxĩn ma juy ejot ojom.

¹⁰ Kuy ip o'jẽm oxewi oxe osodop'iyũ. Demas itabiku o'e ijodiat kay jebubun. Imẽnpuye opere. O'ju Tessalõnica ka kay. Crescente o'ju Galácia eipi kay. Tito o'ju Dalmácia eipi kay.

¹¹ Lucas acã oxe jeenuy. Marcos cuy etakoy. Ixe juy etojot eweju okay don pima. Ixe xipat cĩcã je'e obuywat am Deus ekapikap pe.

¹² Kuy Tíquico oğuju Éfeso ka kay.

¹³ Weekabek cuk osuiwat Trõade ka be. Carpo duk'a be juk osuiwat. Ibo juy etojot don pima. Obubutup tak cuy etuptojot okay ixemuğẽğẽdup.

¹⁴ Alexandre juk adi ikêrêm cĩcã okuk—icaat muğẽğẽ'ukat—ferro muğẽğẽ'ukat. Wuykukukat cuy ideida cebe warẽmtağ okukapteim.

¹⁵ Ixe wuya'õxikxikxi jĩjã osunuy. Imẽnpuye eday'em'um cuy eguy cekay ixé be ikêrêm ekukap puxim.

¹⁶ César ebekitkit wap õn jewedayoyom pima, ka'ũma ma o'e:

— Teku xipat cĩcã—ikêrẽat o'ğugẽ ğu — i.

Soat ma ip oiwat. Õn pit obu'u Deus pe “Ikêrẽat kuğ cĩcã eyju oxe, Palo epesuiwat puye” i'e am cebe ip. Imẽnpuye:

— Bay, etakomãm ğu juy cekay oiwat ma'ğgu ip — i õn e'em Deus pe.

¹⁷ Ixeyũ ma juk opere. Wuykukukat pit oiwat ğu. Oxe ma osunuy. Ixe obuywatwat'uk osunuy owebe Judeu'ũmayũ mukũyjo am kawẽn idipan—soat em imukũyjo am. Ixe juk odaxijo leão buximayũ bui bewi—ika'uat puximayũ bui bewi.

¹⁸ Wuykukukat odaxijo ikêrẽat mujurũğrũğ'ukayũ bui bewi—soat pui bewi waokaap puxim. Guyjom odujuu soat em jexe onuy am kabi be. Ixe soat ka watwak kukukan je'e.

— Òn soat podi ma edipap kuğ — i juy ace cebe—wuykukukat pe. Imẽn cuy ace cebe.

¹⁹ Kato i juy ece soat pe—Priscila be, Áquila be dak, Onesíforo badipyũ be dak.

²⁰ Erasto Corinto ka be omuy. Trófimo juk osuiwat Mileto ka be iwãtaxipi buye.

²¹ Ejot cuy okay ihi wap. Êubolo e'em: — Kato — i juy ewebe, Prudente dak, Lino dak, Cláudia dak, soat warara'acayũ dak—wuykitpitpiyũ.

²² Õn kawẽnwẽn wuykukukat eju ewebeam.

— Bay, Timóteo a'õmucanucan cuy eguy soat em — i õn e'em cebe. — Bay, xipan cuy soat itabucayũ ejukuk — i õn e'em Deus pe.

Ibũrũ ma.

TITO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Tito, ijidup mubararağ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Deus buywatwat'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe omujujum Deus emunaëyũ mutaybitbit am big ma ip itabut am Jesus kay. Big ma itaybit je'e ip kawën icēmãn. Big ma Deus bikuyap tağ jeku ip.

² Ixe bikuyap tağ wuyju jekukum, soat em acesop wuyetait cexe iap wiwim puye.

— Soat em ma ip jeedop oxe itait — io'e Deus ipi muğë'ũm awap.

Deus napapa'uk ğu.

³ Imuwëğat pin pima Deus kawën idipat o'ğuwëğat soat pe ijodiat pe. Okpot kayayũ soat em itait ip jeedop oxe iap ekawën o'ğuwëğat. Òn tak ixe juk omuju iboap ekawën muwën ãm ijodiat pe. Iboap ekawën muwënuwën òn Deus a'òbi. Ixe Deus wuydaxijojo'ukat.

⁴ Tito, ijidup mubararağ òn ewebeaptum. Èn okpot co'i Jesus Cristo kay wuyetabut puye.

— Bay, xipan cuy Tito ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe.

— Yağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁵ Òn exe bima wuyekapikap cuk ağu'ũm ğu. Imënpuye juk òn eiwat Creta be—tip'aweroro be wuyekapikap mu'ũm ãm. Itabucayũ kukukayũ juy etaë soat ka be ağokaka be. Ixeyũ juy etaë apën cuk ocece ewebe iap tağ.

⁶ Itabucayũ kukukat cũğ ma juy jeku soat etabutpe. Pũğ kuğ ma jetayxi kuğ jeenuy. Ixe ipotpoyũ dak cuy Jesus kay itabun jeedop ip. “Teipotpoyũku warëmtağ acã jekukum soat em” i wuyjuyũ e'em pima, ixe juy etaë ğu itabucayũ kukukan. “Teipotpoyũku kũyjobit ğu jebay a'ò kay” i'e'em pima juy ixe etaë ğu. Imën cuy itabucayũ kukukat jeenuy.

⁷ Itabucayũ kukukat Deus ekapikap kuğ. Imënpuye cũğ ma juy jeku ip soat etabutpe jemuymuyap puxim.

— Warara'acat podi ma wa'òbuyxi — i'ũmğy juy je'e.

Soat em ğu juy itapuruğ jeku. Ika'o'on ğu juy jeenuy. Dao ğu juy itakomã je'e. Warara'acat muğuykukukum ğu juy jeenuy dinheiro bu am.

⁸ Powatwat cuy tujuòmòm jeduk'a be. Xipacat kay juy jeenuy. Jewawëwëm cuy jeenuy soat em cũğ ma jeku am. Cũğ ma juy warara'acayũ jukuk. Deus ekawën tağ cuy jeku—soat ekawën tağ. Warëmtağ ğu juy ip jewekuk.

⁹ Kawën icëmat kay jijã juy jeenuy. Cũğ cĩcã ma wuywebe iboap ekawën tağ wuyeku am. Iboap ekawën tağ jekukum pima, Jesus emumutaybitbinap tağ tak wuyju jekukum. Iboap ekawën tağ jekukum pima kawën icēmãn warara'acat mutaybitbin jeenuy. Ixeyũ mucokcokcoğ jeenuy jetabucap epereap puxim cebe ip. Kawën icëmat kay'ũmayũ dak imukũyjobitbin jeenuy ixeyũ ağuy muwarurun am.

¹⁰ Cũğ ma juy jeku ip itabucayũ kukukayũ, ade opop puye Jesus ekawën kay ibu'u'uyũ. Pũğpũğ Judeuyũ'in itabut o'e Jesus kay. Imënpit:

— Wuyajoyũ'ũm'ũm ekawën tağ cuy ajeku — i te'e ma e'em ip.

Warara'acat muğuykukukum ip ibiwarëmtağ ma ip kawënwën puye.

¹¹ Ade jebadipyũ mubu'u'un ip Jesus kay am, warëmtağ ma ip imutaybitbin puye. Ibisũsũn ğu ip warëmtağ ma imutaybit am. Dinheiro bu ojuy am acã ip imutaybitbin. Imënpuye juy ip eğuy mũğ.

¹² — Creta eipi watwat dapxiyũ — i juk o'e Creta eipi wat ma—Deus ekawën muwënuwën'ukat. — Wuyjuyũm ğu ip o'e—ika'ũayũm acã Creta eipi watwat — i juk o'e warara'acayũ a'ĩjo. — Ibukapik'ũm ip — i juk o'e. — Jexat o am acã ip itaybit — i juk o'e. Imën Creta eipi wat jebadipyũ o'ğuwën.

¹³ Icēmān ixe juk o'e. Napa ġu juk o'e. Imēneju a'ōpuruġ cuy ip eġukorem—imuġuykuku'ukayū ekawēn kayayū. Jetabucap epereap puxim ip eġukorēm. Ewebe ip imukorēm puje, biġ ma ip je'e itabut Jesus kay.

¹⁴ Ibu'u je'e ip jetabut am wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn kay—ijodiat ekawēn kay—kawēn icēmat kay'ūmayū ekawēn kay.

¹⁵ Xipacat mujurūġrūġ'ukayū be xipacat tobuxik put soat pe. Ikērēat mujurūġrūġ'ukat pe bit xipacat tobuxik pa'ore soat pe—itabut'ūmayū. Itaybit ġu ip apēn cedaġ Deus xe iam, apēn cedaġ ġu iam tak. Ikērēat kay acā ip ġebum.

¹⁶ — Ocetaybit Deus — i'e'em ip napa ma. Imēnpit Deus ebekitkit ekukuap taġ ġu ip jekukum. Soat kay ip itakoma. Kūyjobit'ūm cīcā ip Deus ekawēn kay. Iba'ore cebe ip xipacat mujurūġ ām—pūġ em tak ka'ūma.

2

¹ Ēn pit, bekit, ixeyū ekukuap taġ ġu juy ejeku. Kawēn cūġān cuy Jesus ebekitkiyū eġutaybitbin. Deus ekawēn cuy ixeyū eġutaybitbin.

² Aypapayū juy eġukūyjo.

— Eyetabikum ġu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Eyetapuruġ cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Jewawēwēm cuy epesop cūġ ma eyeku am soat em — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cīcā juy epesop Jesus kay — i juy ece cebe ip. — Ikukpin cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Eybu'um ġu juy epesop Jesus ekawēn taġ eyeku am — i juy ece cebe ip.

³ Imēntak yabutbucayū juy eġukūyjo, bekit.

— Deus kay jījāayū ekukuap taġ cuy epeku — i juy ece cebe ip. — Eybureyū muymuy ġu juy — i juy ece cebe ip. — Kawēdi kay ġu juy epesop eyka'o'onap puxim — i juy ece cebe ip. — Yaypan'isuayū juy epeġutaybin ixeyū be cūġ ma jeku am — i juy ece yabutbucayū be.

⁴ — Xipan cuy eyitop epejukuk — i juy je'e ip. — Xipan cuy ey'iyū epejukuk — i dak. Imēn yaypan'isuayū awēwēm cuy jeedop ip yabutbucayū.

⁵ — Jewawēwēm cuy epesop cūġ ma eyeku am — i juy je'e ip yaypan'isuayū be. — Xipacat mujurūġrūġ'ukayūm cuy epesop — i juy je'e ip. — Xipan cuy eyduk'a beayū epejukuk — i juy je'e ip. — Kūyjobin cuy epesop eyitop a'ō kay — i dak je'e ip. Imēn cuy yaypan'isuayū ġukūyjo ip yabutbucayū. Imēn ip imukūyjo buje, warara'acayū je'e ġu:

— Deus ekawēn xipat ġu aco'i, cekawēn kayayū cūġ ġu jekukum puye — i.

⁶ Imēntak tapupuyū juy eġukūyjo—yaypan'isuayū.

— Jewawēwēm cuy epesop cūġ ma eyeku am — i juy ece cebe ip.

⁷ Ēn tak, bekit, xipacat mujurūġrūġ'ukan cuy eġuy warara'acat pe ekukuap co'i jeku am. Warara'acat mutaybitbin pima juy aġuysan eġuy. Kaypatpan ġu juy eġuy. Deus ekawēn eġuwarururun ġu juy. Cūġ ma juy cekawēn eġutaybitbin.

⁸ Cūġ ma juy kawēnwēn'uk eġuy ekay'ūmayū be ekawēn mukērērēnap puxim. Cūġ ma ěn kawēnwēn pima, isūsūn jeedop ip wuymuymuy ām, ekawēnkērē'ūm puye.

⁹ Tei'ūma kapikpik'ukayū dak cuy eġukūyjo, bekit.

— Kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay — i juy ece cebe ip. — Eyekariwa bikuyap taġ cuy epeku soat em — i juy ece cebe ip. — Jedede'ukayūm ġu juy epesop eyekariwa kay — i juy ece cebe ip.

¹⁰ — Eyekariwa bubut cuy epetujupa'um ġu—pūġ em tak ka'ūma — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy eyekapikap kuġ epesop — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy epeyekapik eyekariwa beam — i juy ece cebe ip. — “Deus ekawēn xipat cīcā ixeyū daxijojo'ukat ekawēn,” i je'e warara'acayū xipan eyekapikap co buje — i juy ece cebe ip.

¹¹ Gasū bit: — Soat kuġ ōn xipan soat taxijo am—eydaxijo am — io'e Deus wuywebe.

Imēnpuye, Tito, imēn cuy Jesus ebekitkit eyawēwē.

¹² – Okpot oe'ū ipiat'ajojoap kay eyejuap puxim – i'e'em Deus wuywebe. – Imēnpuye eyetabut'ūmap cuy epeyepere – i'e'em. – Deus kay'ūmayū emumutabikukunap cuy epeyepere – i'e'em. – Jewawēwēm cuy epesop soat em cūḡ ma eyeku am – i dak. – Cedaḡ cuy epesop ijodiat etabixe – i dak. – Wekawēn taḡ cuy epeku soat em – i dak.

¹³ Imēn cuy ajeku Jesus Cristo ajēmap wiwim pima—wuydaxijojo'ukat ajēmap wiwim pima. Wuycokcok cīcā yajēmap wiwi am. Ixe ajēm puje soat ijodiatat je'e:

– Soat podi ma Deus ya'ōbuyxi – i. – Ka'ūmḡu ixe jo'iat idipat – i je'e ip. Ka'ūmḡu yajēmap kabia jo'iat idipat. Idip cīcā je'e.

¹⁴ Ixe Jesus Cristo jekpiwatpin ma oe'ū wuywebeam. Wuya'ōmucan am oe'ū wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Wuymuisun am soat taḡ oe'ū. Jebekitkin wuy'e am oe'ū. Wuywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm oe'ū.

¹⁵ Bekit, iboam cuy itabucayū eḡutaybin. Yawēwēm cuy ip eḡuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ pima juy ip eḡukorēm. Jemupubutbunat ḡu juy cebe ip.

– Wa'ōbi ḡu ōn eyawēwēm—Jesus Cristo a'ōbi acā – i juy ece cebe ip.

3

¹ Tito, Jesus ebekitkiyū juy eḡukūyjo—exeayū.

– Kūyjobin cuy epesop wuyajecuḡap a'ō kay—ixē beam kapikpik'ukayū a'ō kay dak – i juy ece cebe ip. – Xipacat muḡē ām ixeyū be eydakoy buje, epeyekapik cuy cebeam ip – i juy ece cebe ip.

² – Warara'acat epejomuymuy ḡu juy – i juy ece cebe ip. – Kaba'ūm cuy epesop eyeweweju – i dak. – Xipan cuy soat epejukuk – i dak. – Eya'ōpuruḡ ḡu juy epesop—eya'ōdidim ma – i dak.

³ – Warara'acat podi ma oceju bit xipat – i'ūmḡu juy ace'e, kuy bima wuyju dak cuk adi wuyaḡuy'ūm ajop puye.

Kūyjobit'ūm cuk adi ajop warara'acayū a'ō kay—Deus a'ō kay dak. Ikērēat cuk adi aḡujurūḡrūḡ. Ajo wuyju imuḡē pin cīcā iat muḡēḡēm cuk adi ajop. Wuymucokcok am acā juk adi ajekuku. Ikērēm cuk adi warara'acat ajukuk. Warara'acat ekawēn mukērērēnxi ajop. Wuyetabikuku ajop warara'acat kay. Wuykay itakomama juk adi osodop ip warara'ayū. Wuyju dak ixeyū kay wuyetakomama juk adi ajop.

⁴ Deus pit wuydaxijojo'ukat. Apēn wuykukpin cexe iap o'ḡubapuk wuywebe. Apēn xipan wuykukpin iap tak o'ḡubapuk wuywebe.

⁵ Iboap mubapuk puje juk wuydaxijo. Ixe juk wuydaxijo xipacat aḡujurūḡrūḡ puye ḡu, cūḡ ma ajekuku buye ḡu dak. Ixe juk wuydaxijo, wuykay itabotaidabotbot puye acā. Ibiōḡbuk cuk wuymuisun soat taḡ. Kuy bima wuyebay ebekitkin ajop. Gasū bit waram wuykapap puxim Deus ebekitkin acesop. Kuy bima ikērēat kuḡ ajekuku. Gasū bit Deus biōḡbuk wuymuisusun. Wuybinūnisi ḡasū.

⁶ Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Tacup ḡu osunuy iūm ām wuywebe. O'ḡuōm wuywebe Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye—wuydaxijojo'ukat oe'ū buye.

⁷ Ixe jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe cūḡ ma jexe wuyeku am. Deus soat podi ma wuykuḡ xipan. Ixe wuymucūḡucūḡ.

– Cūḡ ma eyju oxe – i'e'em ixē wuywebe. – Soat em epesop oxe eyetait – i'e'em wuywebe.

Iboap wiwim cīcā wuyju.

⁸ Icēmān ōn eymutaybitbin.

Kuy ōn awēwē iap cuy eḡuwēnuwēn wuykitpitpiyū be—Deus kay itabun'ibiyū be. Xipacat mujurūḡrūḡ cuy jeedop ip soat em. Xipacat mujurūḡrūḡ pima, warara'acayū buywatwan jeedop ip. Xipat tak je'e Deus xe.

⁹ Warara'acayũ te'e ma jewa'õxikxiğ. Te'e ma ip wuydobuyũ'ũm'ũm putet muwěnuwěñ. Jewa'õdawutwun e'em ip. Moisés ekawěñ a'õxikxiğ e'em ip. Te'e ma wuyju ixeyũ ekawěñ cocom. Te'e ma ip kawěñwěñ. Ecekawěñ ġu juy ixeyũ eju.

¹⁰ Warara'acayũ warěmtağ itabucayũ mutaybitbin. Itabucayũ mubu'u'un ojuy ip ixeyũ be wara'at tağtağtağ ma jekawěñ ãm. Ixeyũ juy eğukorěm.

– Warěmtağ imutaybitbinap cuy epeyepere – i juy ece cebe ip.

Warěmtağ imutaybitbinap epere'ũm pima, waram cuy ixeyũ eğukorěm. Xepxep em ixeyũ eğukorěm. Warěmtağ imutaybitbinap epere'ũm pima, ceweju ġu juy ip ejeku.

¹¹ Etaybit ikěreät mujurũğrũğxi ip iam. Deus ekawěñ kay ġu jĩjã ip. Ikěreät mujurũğrũğ acã ip. Ixeyũ dak itaybit iboam.

¹² Ártemas cuy oğuju ekay. Ixe mujum'ũm pima, Títiquo juy oğuju. Ekay yajěm puje, dao juy eju Nicópolis ka kay odopabijuk am. Ibo ka be ihi oğukap.

¹³ Warara'acat a'õbuywatwat'ukat Zenas je'jěm exewi ġuyjom, Apolo dak. Ibuipug ġu juy ixeyũ eğujěm. Iũm pucat cuy eğũm cebe ip cum pima.

¹⁴ Itabucayũ mukũyjom cuy eğuy.

– Xipacat mujurũğrũğ cuy epesop – i juy ece cebe ip. – Eybubut'in cuy epeğũm ikuğ'ũmayũ be – i dak. – Warěmtağ ġu juy epeku – i dak. – Eybu'um ġu juy epeyekapik – i juy ece cebe ip.

¹⁵ Soat oxeayũ kato mujujum ekay. Õñ tak kato mujujum soat pe itabucayũ be—wuybureyũ be.

– Bay, xipan cuy Titoyũ ejukuk – i õñ e'em Deus pe.

Ibũrũ ma.

FILEMOM BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Filemom, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Daomũnmũnap'a be òn, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye. Wuykitpit Timóteo omuy oxe. Otupmuju ewebeaptum, Filemom, eduk'a be je'aweroro'ukayũ beaptum tak—itabucayũ beaptum. Otupmuju wuyixĩt Áfia beaptum tak. Arquipo beaptum tak otupmuju—oweju Jesus Cristo beam kapikpik'ukat peaptum. Ekukpin cĩcã ocexe. Ën kapikpiğ oceweju kawẽn idipat muwẽnuwẽn.

³ Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Ixeyũ eju òn kawẽnwẽn ewebeam.

— Bay, xipan cuy Filemom ejukuk — i òn e'em cebe. — Yağuy mubabibin cuy eğuy yağuybabi'ũmap puxim — i òn e'em cebe.

⁴⁻⁵ Filemom, soat em warara'acayũ e'em owebe: Ixe Filemom itabut cĩcã wuykukukat Jesus kay — i. — Ixe xipan Jesus ebekitkit kuğ — i dak.

Imẽnpuye òn kawẽnwẽn Deus eju ewebeam.

— Bay, ãn xipat cĩcã — i òn e'em. — Filemom buywatwan cuy eğuy — i òn e'em. — Ibadipyũ buywatwan tak cuy eğuy — i òn e'em cebe.

⁶ Wuyaguywağõm wuyju e'em, pũğ kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Imẽnpuye:

— Bay, ocemutaybin cuy ece ade jĩjã xipacat pupum eyju Cristo eju mũğ'i eyju buye iam — i òn e'em Deus pe.

Biğ ma juy iboam wuyetaybin ace'e.

⁷ Okitpit, ocokcok cĩcã. Wa'õca jĩjã dak oce, Deus ebekitkit ikukpin exe buye, ãn xipat oxeyũ kuğ puye dak. Ën soat Deus ebekitkit mucokcokcoğ.

⁸ Obure, cũğ ma kuka o'e owebe “Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay” i'e am ewebe, Cristo kay wuyetabut puye.

— Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay — i'ũmğu òn pit e'em ewebe,

⁹ wuyewewekuğ wuykukpin puye. — Ekpiwan ma ecekũyjobin wa'õ kay, kũyjobit pin pima acã — i òn pit e'em ewebe.

Imẽn òn e'em ewebe Cristo a'õbi ma'ğu òn. Daomũnmũnap'a be òn ġasũ, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye.

¹⁰ Onésimo awẽğ muwẽn òn ġasũ ewebe. Òn daomũnmũnap'a be bima, ixe Onésimo itabut o'e Jesus kay, Jesus oğuwẽn cebe buye. Imẽnpuye ixe okpot co'i.

¹¹ Kuy bima ixe Onésimo xipat ġu osunuy exe. Kũyjobit'ũm osunuy a'õ kay. ġasũ bit xipacan o'e wuyxe.

¹² Ixe ikukpin cĩcã oxe. Inaka oğuyypit ekay.

¹³ Obikuy oce oxe ma jeenuy am obuywacan edieğ, òn daomũnmũnap'a be bima.

¹⁴ — “Ãğ jeenuy exe ebuywatwat'ukan,” i juy ece owebe — i'ũmğu òn pit e'em ewebe. Obu'u ewebe ixe be obuywacan ebu'u bima. Ebikuy bima acã ixe be obuywacan ece. Ebikuy bima acã oxe jeenuy.

¹⁵ Ixe Onésimo ade kabia ġu osunuy wũy ma ewi. ġasũ bit aco'i soat em jeenuy exe ekay cepit puje.

¹⁶ Ewebe tei'ũma kapikpik'ukat osunuy kuy bima. ġasũ bit ekipit ma ixe, Cristo kay itabut puye. Ikukpin oxe ma. Exe bit ibodi ma ikukpin je'e ewebe kapikpiğ puye, wuykukukat kay itabut puye dak.

¹⁷ — Paulo obure jĩjã — i ãn e'em pima, ixe Onésimo juy etujuõm edukã be ewebe odujuõmap puxim.

¹⁸ Ixe juk adi ebubut'in o'tujupa'um pima, exe cewero bima dak, iboap cuy eğubararak taperadup pe. Ceweroam ġu je'e—weweroam acã.

¹⁹ Guyjom ñn ma ixē eweroap oteida ewebe. Paulo ñn. Ñn ma oteida iaptup mubarararaḡ ñn ewebeaptum. Jesus Cristo kay mo etabut eḡuy kawēn idipat oḡuwēn ewebe buye. Imuwēn'ũm pima kajuk etabut ḡu eḡuy. Soat em etabēḡ eḡuy Deus xe iap oweju eweroap co'i. Gebum cuy eḡuy iboap kay.

²⁰ Imēnpuye, okitpit, xipan cuy Onésimo ejukuk wuyetabut wuykukukat kay buye. Xipan cuy etujuõm eduk'a be omucokcok am.

²¹ — Xipan cuy Onésimo ejukuk — i juk oce ewebe, Filemom. — Imēnpit wekawēn podi ma xipan ixē jukuk — i ñn e'em owebe ma ijudup mubarararaḡ pima.

²² Gaxĩn ma aco'i Deus omudot eykay, “Paulo juy eḡudot oce kay,” i'e'em eyju cebe buye. Imēneju:

— Eduk'a juy eyamuxipan owebeap'am oxecap'am — i ñn e'em ewebe.

²³ Epafraſ kato mujujum ewebe. Ixe Epafraſ tak taomũnmũn, oweju Jesus Cristo muwēnuwēn cuk adi oeku buye.

²⁴ Obureyũ kato io'e ip eywebe soat pe—Marcos, Aristarco dak, Demas tak, Lucas tak.

²⁵ — Ocekukukat, xipan cuy Filemom ejukuk — i ñn e'em Jesus Cristo be.

Ibũrũ ma.

JUDEUYŪ BEAPTUP CARTADUP

¹ Kuy bima juk adi Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū o'gudodot ipi kay jekawēn muwēn ām wuydobuyū'ūm'ūm pe—Judeuyū be—kuyje itabucayū be. Soat pucet ġu o'guwēn jekawēn—i'in ā. Ade em ma juk adi o'guwēnuwēn cebe ip. Wara'at taġtaġtaġ ma o'guwēnuwēn cebe ip.

² Gasū bit jekpot ma o'gudot wuykay jekawēn muwēn ām wuywebe. Jekpot eju Deus soat o'guġē—ipi, kabi dak. Jekpot eju dak koato o'guweġūn, ihi dak. Ixe juk jekpot o'taē soat kukukan—ipi juayū kukukan, kabi beayū kukukan tak.

³ Deus idipap co'i ipot tak idip. Deus a'ōbuyxi jo'i ma ixe dak ya'ōbuyxi. Deus co'i ma ipot tak. Ixe a'ōbi soat opop jemuymuyap pe—kabi daġat, ipi daġat tak, ixe ya'ōbaca buye. Ikērēat o'ju'uk soat pewi ipi juayū bewi. Soat taġ ip o'ġuisun. Imuisun ip puje, oabik Deus xe kabi be. Oabik Deus aġuywaġōm soat kukukan. Ixe Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuġ.

⁴ Deus jekpot o'jomuy jekawēn tojtjt'ukayū bodiam ya'ōbacaam. O'jomuy ya'ōbuyxiam kabi bewi ajēmjēmayū bodi ma. Jesus Deus ipot. Imēnpuye:

— Jesus putet soat putet podi ma ibutetpuyxi — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

⁵ — Ĕn okpot. Ōn ma ebay oce ġasū — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

Waram pima:

— Ōn ma ebay oce, okpot ece'e — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

⁶ Deus jekpot mudon pima ipi kay, koapat osunuyiat mudon pima:

— Soat wekawēn tojtjt'ukayū juy je'e okpot pe “Ĕn xipat cīcā ocewebe,” i — io'e Deus soat pe.

⁷ Jekawēn tojtjt'ukayū muwēnuwēn pima:

— Wekawēn tojtjt'ukayū mujujum ōn kabido jo'i. Wa'ōbuywatwat'ukayū mujujum ōn daxae jo'i — i'e'em Deus.

⁸ Imēnpit:

— Deus, Ĕn ma soat taġacat kukukan ecesūy — i'e'em Deus jekpot pe. — Ĕn soat kukukat iap i'ūm ġu. Cūġ ma ixeyū kukukan ecesūy — i'e'em cebe—jekpot pe.

⁹ Ajo cūġ ma iap kay jījā Ĕn, i. Ajo ikērēat iap kay bit etakoma, i. Imēneju kuy juk ōn enaē soat taġacayū kukukan, i. Deus ōn, i. Ebay ōn, i. Kuy juk ōn emuy ebureyū bodi ma a'ōbuyxian, i.

Imēnpuye ecokcok cīcā, i.

Imēn Deus jekpot muwēnuwēn o'e.

¹⁰ Imēntak jekpot o'guwēn: Kariwa, ka'ūmġu bima Ĕn cuk adi ipi eġuġē, i. Ebum ma juk adi kabi eġuġē, i.

¹¹ Ipi i'ūm, kabi dak i'ūm ma, i. Ĕn pit ece'ūm ġu, i. Soat em ma Ĕn pit etabēġ ecesūy, io'e Deus jekpot pe, i. Ipi iokok je'e, kabi dak. Wuydoti iokokat puxim je'e ip, i.

¹² Wuydoti mu'adabocap puxim ipi eceġu'adabot, kabi dak, i. Wuyju wuydoti iokokat xixxiġ iisuat pu am, i. Imēnpuxim wara'at eipi eceġuġē ijop eipi dieġ, i. Kabi dak wara'at ma eceġuġē ijop tieġ kabi dieġ, i. Jajoren ġu Ĕn pit. Ibit ma ecesūy soat em ma, i.

Imēn Deus o'e jekpot muwēnuwēn.

¹³ Ekay itakomaayū a'ōbacaap oġu'ūm, i. Kūyjobin jeedop ip a'ō kay, i. Ĕn ixeyū kukukan e'emap wiwim pima oxe mabuk ecesūy, i. Xik'i juy eġuy oxe, i.

Imēn Deus o'e jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā. Pūġ em tak o'e ġu ma jekawēn tojtjt'ukayū be.

¹⁴ Cekawēn tojtjt'ukayū ibiōgbuk acā—kabi bewi ajēmjemayū. Soat ip kapikpiğ Deus peam. Deus ixeyū mujujum guyjom taxijo'iaiyū buywacam.

2

¹ Imēneju wuyetabun cīcā juy ajop iboap ekawēn kay wuyetabucap epereap puxim. Kuy bima juk adi kawēn icēmat aya'ījojo. Iboap ekawēn kay wuyetabucap epere buje bit, warēmtağ ma kuka ajeku kobe o'jenapōniat puxim—uhuiat puxim.

² Deus ekawēn tojtjt'ukayū juk adi cekawēn o'ğuwēnuwēn kuyje—kabi bewi ajēmjemayū. Ixeyū ekawēn icēmat.

— Kūyjobin cuy epesop ixeyū ekawēn kay — i juk o'e Deus kuyjeayū be.

Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat jekawēn kay kūyjobit'ūmayū be kūyjobit'ūmapteim. Ipiat o'supi'ajojoat jekawēn mupubutbut'ukayū be dak jekawēn mupubutbucapteim.

³ Apēn Deus wuydaxijom iap soat podi ma idip. Wuybu'u ixē be wuydaxioan pima bit, wuyenapōn pa'ore ace'e ipiatpi'ajoap puxim. Wuykukukat Jesus koap ma o'e:

— Eyetabun pima, Deus jeydaxijo — i.

Guyjom ixē ekawēn coco'ukayū kuy juk cekawēn o'ğuwēn wuywebe.

— Icēmān xeku e'em eywebe — i juk o'e ip wuywebe.

⁴ Deus tak o'e wuywebe:

— Icēmān ip wekawēn muwēnuwēn eywebe — i.

Ixe ja'ōbacaap o'jomōgmōğ cebe ip—jekawēn coco'ukayū be. Imēnpuye Deus a'ōbacaap o'ğubapukpuk ip adeayū etabun. Wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk ip adeayū etabun. Ka'ūma ma buk ajojojoiat tak o'ğubapukpuk ip Deus a'ōbi. Deus jekpiwatpi ma jebiōgbuk emumuūm o'ğū'ē'ē'ē cebe ip. Ibiōgbuk xipacat emumuūm o'ğū'ē'ē'ē.

⁵ Guyjom Deus wara'at ma ipi gūgē iisuat. Ibo eipim omuyku iap muwēnuwēn oceju eywebe.

— Eyju ma ipi iisuat kukayūm epesop — io'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jebekitkit pe acā.

⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus, soat em ēn ġebum ijodiatat kay, yopīt ma'ġu ip, i. Ya'ōbuyxi ġu ip, i. Inaka ēn cekay ip ağ, i.

⁷ Deus, kuy juk ipi juacayū ejomuy ekawēn tojtjt'ukayū josū'iaiyūm, i. Darem ma ip jeedop ixeyū josū'iaiyūm, i. Kuy juk ixeyū ejomuy idipap kukayūm ipi kukukat puxim, ya'ōbuyxiayūm tak, i.

⁸ Ixeyū be juk a'ōbacaap eğūm soat tağacat kukayūm, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

— Soat tağacat kukayūm jeedop ip webekitkit — io'e Deus ibodup pe.

Gasū bit ijodiat soat ġu ikukukan—Deus emumuğē kukukan. Ixeyū soat kukukan iap ma ajojojo ġu buk.

⁹ Jesus pit kuy ajojojo. Deus xe ikukpin cīcā osodop ip ipi juacayū. Imēnpuye Deus Jesus o'jomuy jekawēn tojtjt'ukayū josū'ian. Darem ma osunuy ixeyū josū'ian ġuyjom je'ū ām soat peam ipi juayū beam. Gasū bit ka'ūmġu Jesus co'iat ya'ōbuyxiat. Ka'ūmġu ixē jo'iat idipat. Ka'ūmġu ixē jo'iat, ixē oe'ū soat peam puye.

¹⁰ Deus a'ōbi soat kake ipi dağacat, kabi dağacat tak. Soat kake ixē dipap mubapuk am soat pe. Ixe ibikuy jījā soat jebekitkit pe jedipap kuk am.

— Okpot pe ipiat'ajo buje acā ipi juacat taxijo but je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye ibikuy osunuy ipiatpi'ajoan jekpot pe. E mukacūğcūğat puxim Jesus cucum koap kabi kay jemudaxijoyū wap. Ipi juacayū kukukayūm jeedop ip Jesus eju ixē emudaxijoyū.

¹¹ Ixe Jesus ikêrêat uk'uğ ijodiacat pewi. Imuisusun ip. Ixe ebay cemumuisunyũ ebay dak. Pũğ ma ixeyũ ebayat. Imênpuye Jesus isũsũn ġu “Eyju okitpitpiyũ” i'e am ijodiacayũ be, jemumuisunyũ be.

¹² Imên e'em Deus ekawêntup:

Bay, jemuwên òn okitpitpiyũ be, i'e'em Deus pe. Ên soat podi ma a'òbaca iam jebibododon oce a'òkayayũ be wa'ĩjo am, i.

¹³ Wara'atup e'em:

Òn pit wetabut oce cekay, i'e'em ixeyũ. Ijoce ma òn webekitkit kuğên ma juk eğũm owebeiyũ kuğ, i dak e'em ixeyũ Deus pe.

¹⁴ Deus ebekitkiyũ ijodiacayũ ijebit tağ toyteyayũ. Imênpuye Jesus tak ijodian o'e cebuxim ip. Ipi juaan o'e ġuyjom je'ũ ãm. Oe'ũ ibiòğbuk kêrêayũ kukukat a'òbacaap mu'ũm ãm. Ibiòğbuk kêrêayũ kukukat wuy'ũap mupararurun.

¹⁵ Tei'ũma kapikpik'ukat iparara jĩjã jekariwa buxim iap puxim wuyju dak wuyparara wuy'e'ũap puxim. Jesus pit oe'ũ wuypararap mu'ũm ãm.

¹⁶ Jesus ipi juaan o'e Deus ekawên tojotjot'ukat taxijo am ġu—Abraão naxeğebitbit taxijo am acã. Imêntak e'em Deus ekawêntup.

¹⁷ Jesus kuy juk jekitpitpiyũ buximan o'e Deus bikuyap tağ. Ixeyũ buximan o'e cekay ip ağ am paĩ yoboğat puxim. Ixeyũ buximan o'e xipan ixeyũ kuk am, cedağ ma kapik am Deus peam tak. Ixeyũ buximan o'e Deus pe ikêrêat'ukan ixeyũ bewi.

¹⁸ Jesus ipiat o'supi'ajojo wuybuxim. Satanás te'e ma ikêrêat muğêap ojuy osunuy Jesus pe, wuywebe ikêrêat muğêap ojuy buxim. Imênpuye ixeyũ itaybit wuybuywat am Satanás ikêrêat muğêap ojuy wuywebe bima.

3

¹ Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop Jesus kay. Eyju okitpitpiyũ wuyetabut Jesus kay buye. Wuyetabucap muwênuwên wuyju warara'acayũ be. Deus cuk wuyñaê jebekitkiyũm. Deus Jesus cuk o'taê wuyepaĩ yoboğan. Imêneju Jesus kay juy ġebum epesop.

² Deus cuk ixeyũ o'taê jebekitkiyũ kay ağ am. O'taê jebekitkiyũ epaĩm yoboğan. Jesus cedağ ma jekapikap kuğ osunuy ixeyũ kay ağ. Ixe buxim Moisés dak cedağ ma jekapikap kuğ osunuy Deus ebekitkiyũ kay ağ.

³ Uk'a muymuyat uk'a beayũ bodi ma ya'òbuyxi. Imênpuxim Jesus ya'òbuyxi Moisés bodi ma. Imênpuye cedağ cĩcã wuywebe kũyjobit am Jesus a'ò kay Moisés a'ò kayap podi ma.

⁴ Soat uk'a ijodiat emuamuy'a. Soat pit Deus emumuğê.

⁵ Moisés cedağ ma osunuy jekapikap kuğ. Cedağ ma osunuy Deus ebekitkiyũ kuğ. Jekpiwan ma kapikpik'uk osunuy. Apên Deus je'e ġuyjom iap muwênuwên'uk osunuy cebe ip Moisés ma.

⁶ Cristo bit Deus ipot. Deus ebekitkit kukukat ixeyũ—wuykukukat. Ixe cedağ ma wuykuğ. Wuya'òca e'em pima, cebekitkiyũm acesop. Wuycokcoğ ma soat em Deus xe acesop iap wiwim pima dak.

⁷ Imên kuyjeat e'em Deus biòğbuk a'òbi: Gasũ eywebe Deus a'ĩjo buje,

⁸ Kũyjobin cuy epesop ixeyũ a'ò kay, i. Kũyjobit'ũm cĩcã osodop ip Deus a'ò kay eydobuyũ'ũm'ũm, i. Ya'ò kay ġu ip o'e, i. Uk'a'ũmat tağ jekukum pima, “Wuyju ikêrêat muğêğêm pima dak, Deus ideida ġu wuywebe,” i te'e ma o'e ip Deus puyxijjom, i.

⁹ Quarenta koato bun wa'òbacaap mubapukpuk'uk oğuy itabutpe ip, i'e'em Deus, i.

Imênpit “Xipan ġu ên ocekuğ,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe eydobuyũ'ũm'ũm, i.

“Oceju ikêrêat muğêğêm pima dak ên ideida ġu ocewebe,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe obuyxijjom, i'e'em Deus, i.

¹⁰ Imêneju wetakoma jĩjã juk adi oce cekay ip, io'e Deus, i. Ikêrêat kay acã ip osodop jewağuyğuy, i'e'em Deus, i. Itaybit ġu ip osodop oem, i.

¹¹ Imēneju wetakoma jījā juk adi oce cekay ip, i. “Jeōm ġu ip okay jebodoy am—pūġ tak ka'ūma ma,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Imēn Deus e'em.

¹² Okitpitpiyū, eyday'em'um cuy epesop eyewewekay eywebe eyetabucap epereap puxim! Deus kay eybu'u bima soat em itaīcat kay, ikērēat kay acā juy epesop ġebum. Eyetabut ġu epesop cekay. Warara'acat a'ō kay acā epesop kūyjobit. Ixe a'ō kay bit kūyjobit ġu epesop.

¹³ Soat kabia jewa'ōmucanucan cuy epesop eyewemuġuykukuap puxim ikērēat muġēap puxim tak; eyetabut'ūmap puxim tak; eybu'uap puxim tak Deus kay.

— Gasū ma kūyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus wuydobuyū'ūm'ūm pe.

— Gasū — i'e'em Deus wuywebe dak.

Wuywebe “ġasū” i'e'em pima, jewa'ōmucanucan cuy epesop eywebe eyetabucap epereap puxim.

¹⁴ Wuyetabun'isum cuk adi wuyetabut cīcā ajop Cristo kay. Ixe kay wuyetabucap epere'ūm pima ixē bureyūm acesop.

¹⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup: Gasū eywebe Deus a'ījo buje, kūyjobin cuy epesop ixē a'ō kay, i. Eydobuyū'ūm'ūm puxim ġu juy epesop kūyjobit'ūmap kuġ, i.

¹⁶ Deus a'ō o'ya'ījojo ip Egito eipi bewi Moisés emumujēmyū. Inaka kūyjobit'ūm cīcā osodop ip ya'ō kay. Oību'un ip cekay.

¹⁷ Ibun cīcā Deus itakoma osunuy cekay ip—40 koato bun. Itakoma osunuy ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kay, uk'a'ūmat taġ oe'ū'ū'iyū kay.

¹⁸ — Ka'ūma'in ma ey'in jeōm okay jebodoy am — i juk o'e Deus cebe ip—kūyjobit'ūmayū be.

¹⁹ Imēneju wuyetaybit iōm pa'ore o'e cebe ip Deus o'ġuwēn ipi iat eipi be, itabut'ūm ip puye iam.

4

¹ Deus kuy juk o'jewa'ōmudot wuykay.

— Epeōm cuy okay jebodoy am — i juk o'e wuywebe.

Wuyday'em'um cuy ajop wuyewewekay kūyjobit'ūmap puxim—wuyōm'ūmap puxim cekay.

² Wuyju dak kuy kawēn idipat aya'ījojojo apēn wuydobuyū'ūm'ūm o'ya'ījojo iap puxim. Deus ekawēn o'ya'ījojo ip. Imēnpit te'e ma o'ya'ījojo ip itabut'ūm puye.

³ Wuyju bit wuyetabut. Imēnpuye aceōm Deus kay jebodoy am. Imēn cuk Deus o'e:

Wetakoma juk adi oġuy cekay ip, i “Jeōm ġu ip jebodoy am oxe,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Ipi muġē buje, Deus jekapikap o'jepere. Inaka:

— Jeōm ġu ip jebodoy am oxe — i juk o'e ixeyū muwēnuwēn—kūyjobit'ūmayū muwēnuwēn.

⁴ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Seis kabia kap puje, Deus o'jebodoy jekapikap epere buje, i.

⁵ Waram pima dak imēn ma o'e: — Jeōm ġu ip jebodoy am oxe—pūġ tak jeōm ġu — i.

⁶ Koap kawēn idipat o'ya'ījojo'iyū oōm ġu jebodoy am Deus xe itabut'ūm ip puye. Imēnpuye warara'acayū jeōm jebodoy am cexe.

⁷ — Gasū ma kūyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus Moisés ebekitkiyū be—uk'a'ūmat taġ jekuku'ukayū be.

Imēnpit kūyjobit'ūm osodop ip. Imēnpuye ade koato kap puje Deus wara'at kabia o'ġuwēġūn warara'acat mukūyjobinap ojuy.

— Gasū bit cuy kūyjobin epesop — i ġuto o'e waram warara'acayū be—Davi ebekitkiyū be.

Davi dak iboap ma o'ḡuwēn Deus a'ōbi jebekitkit pe. Imēn e'em Davi emudup-mubararaktup:

Deus a'ḡjo buje, kūyjobin cuy epesop ya'ō kay, i.

⁸ Josué Deus ebekitkit o'tujuōm ḡu jebodoy am Deus xe. Josué be ixeyū dujuōm puje, Deus kuka juk wara'at kabia o'ḡuweḡūn ḡu ixeyū ōmap kabiam.

⁹ Imēneju:

— Epeōm cuy jebodoy am oxe — i mabuk e'em Deus jebekitkit pe.

Cebodoy but cebe ip apēn seis kabia kap puje Deus o'jebodoy iap puxim.

¹⁰ Jebodoy am Deus xe wuyōm puje, wuyju dak wuyekapikap acejepere apēn Deus jekapikap o'jepere iap puxim.

¹¹⁻¹³ Ga'a juy aōm cekay. Soan cuy ace wuyebodoy am Deus xe! Deus ekawēn itaicat puxim, ya'ōbacaat puxim tak. Pajam soat takatkan wuyju—xepxep kadi tūybibian. Pajam wuyju iēn'uk'uḡ tao bewi. Taobapuk e'em wuyxe iēn'uk puje. Deus ekawēn paja buxim—xepxep kadi tūybibiat puxim. Deus ekawēn co buje, apēn wuyju jewaḡuyḡuy iap ibapuk e'em wuyxe, apēn wuybikuy iap tak. Soat imunēm pa'ore bit Deus pe ijo'ūmap puxim. Soat ibapuk cīcā cece cemumuḡēḡēyū. Ixe soat cocom. Ixe wuyekukuap cocom, wuyaḡuy jojom tak. Ixe be acā apēn cuk adi ajekukukuiap aceḡuwēn. Imēneju wuydobuyū'ūm'ūm puxim ḡu juy ajop! Kūyjobin cuy ajop Deus xe wuyōm'ūmap puxim.

¹⁴ Imēneju wuybu'um ḡu juy ajop wuyetabut am Jesus kay. Wuyetabucap muwēnuwēn wuyju warara'acayū be. Jesus ma aḡ wuykay paī yoboḡat puxim. Ixe wuyepaī paīyū kukukat puxim—Judeuyū epaīyū kukukat puxim. Ixe Deus ipot. Warara'acayū paīyūbodi ma ixe ya'ōbuyxi. Ixe kuy oajēm Deus topabe kabi be. Ixe kawēnwēn Deus eju wuywebeam. Imēneju wuybu'um ḡu juy ajop wuyetabut am ixe kay. Wuyetabun cīcā ma juy ajop!

¹⁵ Wuyepaī ya'ōpuruḡ ḡu wuykuḡ, wuya'ōbaca ḡu ma'ḡu wuyju. Ya'ōdidin ma wuykuḡ. Itabotaidabotbot wuykay, wuya'ōbaca ḡu ma'ḡu. Satanás wuywebe ikērēat muḡēat ojuy soat em. Te'e ma Jesus pe dak ikērēat muḡēat ojuy osunuy. Ixe bit ikērēat o'ḡuḡē ḡu—pūḡ em tak ka'ūma ma.

¹⁶ Imēnpuye wuysūsūn ḡu juy ajop kawēn ām Jesus eju. Soat cuy aḡuwēn cebe. Ixe wuykay jījā. Ixe soat em wuykuḡ xipan. Itabotaidabotbot wuykay. Wuya'ōbaca'ūm pima, ixe soat em ma wuybuywatwan jeenuy.

5

¹ Wuyju paī yoboḡat taēhēm ijodiacat parakpewi. Deus a'ōbi kapikpiḡ ip jebekitkiyū buywatwan. Ijodiacat emumuūm ūmūm ip Deus pe. Deus etabutpe wūnca ēn mupikupiḡ tak ip Deus pe ikērēat uk am wūnca iwat pewi.

² Ya'ōbaca ḡu paīyū dak. Imēnpuye ya'ōpuruḡ ḡu ip jebekitkiyū kuḡ—jetaybit'ūmap tomuju ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kuḡ—warēmtaḡ jekuku'ukayū kuḡ. Yukpiceḡē ḡu ip ikuḡ. Ya'ōdidin ma ip ikuḡ.

³ Ya'ōbaca ḡu paīyū dak. Imēnpuye Deus etabutpe ip wūnca mupikupiḡ Deus pe ikērēat uk am jebekitkiyū bewi ā ḡu—jewebewi dak.

⁴ Ijodiat jewenaēhēm ḡu paī yoboḡan e'em ip. Imēn kuyje Deus Arāo o'taē paī yoboḡan.

⁵ Imēnpuxim Cristo dak jekpiwatpi ḡu o'jewenaē paī yoboḡan je'e am. Deus ma ixe o'taē.

— Ēn okpot. Ōn ma ebay oce ḡasū — i juk o'e Deus cebe.

⁶ Imēnpuxim wara'atup e'em Deus ekawēntup:

Ēn cuy soat em paīm eḡuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim, i.

⁷ Ipi ju bima Jesus kawēnwēn'uk osunuy Deus eju.

— Odaxijom cuy ece — i juk o'e cebe.

Ya'ōberen o'jewāwā cekay jetadi eju. Ibikuy bima iba'ore ḡu kuka juk o'e Deus pe Jesus daxijo am ce'ūap puxim. Jesus yoboḡan pin ḡu osunuy. Jemucokcok pin ḡu

osunuynuy—jebay mucokcok pin acã. KÛyjobit osunuynuy Deus a'õ kay. Imêneju soat em Deus ixekawên o'jojojo.

⁸ Jesus Deus ipot osunuy. Inaka ipiat'ajojoap tağ ma oitaybitbin kÛyjobit am Deus a'õ kay iam.

⁹ Jesus ikêrêat kuğ ġu. Iisu soat tağ. Imênpuye:

— Ewebe acã ipi watwat daxijo but — i juk o'e Deus cebe. Imênpuye Jesus acã kÛyjobicayũ daxijojom—ipi juacat taxijojom. Soat em Deus xe jeedop ip itait cemudaxijoyũ.

¹⁰ — Ĕn acã paĩ yoboğan eguy—ipi juacat kay ağ am — i juk o'e Deus Jesus pe. — Apên Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim ĩn tak eguy paĩ yoboğan — io'e Deus cebe.

¹¹ Soat ma'ġu oceju eymutaybin ojuy apên Jesus Cristo wuyepaĩ e'em iam. Imênpit iba'ore ocewebe soan eymutaybit am eyetaybin wa'ũm cĩcã buye kawên iba'arēmãn.

¹² Kuy bima ma juk eyetabut epesop Cristo kay. Imênpuye cÛğ ma kuka o'e eywebe ma itabun'isuayũ mutaybin am Deus ekawên. Imênpit warara'acayũ ma eymutaybitbin Deus ekawên—kawên ibapukan. Eyetaybit ġu buk cekawên pa'arēmãn. Itabun'isuayũ itaybit kawên ibapukan acã, ikap'isuat kũmti kōnkōnap puxim. Kũmti kōnkōn acã iat puxim eyju dak. Iĩn o ba'oreat puxim eyju, kawên ibapukan acã eyetaybit puye.

¹³ Ikap'isuayũ itaybit ġu apên cedağ Deus xe iam, apên cedağ ġu iam tak. Ikap'isuayũ buxim eyju dak.

¹⁴ Deus bikuyap tağ jekuku'ukayũ bit itaybit Deus ekawên—kawên iba'arēmãn. Iĩn o'o'ukat puxim ip. Itaybit ip ajo xipat Deus xe iam, ajo xipat ġu iam tak, jewemukÛyjobitbin ip puye, jewawêwēm puye dak.

6

¹⁻² Cristo ekawên'in pit cuy acepere—kawên ibapukat'in. Kawên iba'arēmãn pit cuy acejekawên wuyewemutaybit am. Kuy bima juk adi kawên ibapukan kawênwên'uk ajop. Warēmtağ wuyekukuap cuy acepere iam kuy juk adi kawênwên ajop. Wuyetabun cuy ajop Deus kay iam tak cuk adi kawênwên ajop. Acewemubatisasaan cuy iam tak cuk adi kawênwên ajop. Warara'acayũ jewebumōğmōğ wuy'abi jeje Deus pe jebiōğbuk muōmãm wuywebe iam tak cuk adi kawênwên ajop. Deus ce'ũ'ũayũ ġutait iam tak cuk adi kawênwên'uk ajop. Soat em Deus ipiat supi'ajojoat kÛyjobit'ũmayũ be iam tak cuk adi kawênwên ajop. Imĩn ma juk adi kawênwên'uk ajop kawên ibapukan. Kawên iba'arēmãn cuy acejekawên ġasũ bit wuyewemutaybit am.

³ Acekawên cuy kawên iba'arēmãn wuywewebe—Cristo ekawên'in. Deus pe wuymutaybin puje iboam ma acejekawên.

⁴ Jetabucap o'jepere ip pũğpũğayũ. Iba'ore wuywebe waram ixeyũ mutabut am Cristo kay. Kuy juk kawên icēmat o'ya'ĩjojo ip. Kabi beat emumuũm kuy ip o'jat xipacat. Kuy juk Deus biōğbuk kuğ o'e ip jewebe.

⁵ Itaybit o'e ip Deus ekawên xipat cĩcã iam, Deus cuk adi xipan ixeyũ o'jukuk puye. Deus ja'ōbacaap o'ğubapukpukpuk ixeyũ etabun. Imĩnpuxim ja'ōbacaap ġubapuk ipi iisuat muğēm pima.

⁶ Guyjom pit jetabucap ip o'jepere. Korosa eju waram ġuto Deus ipot pamupaya ojuyayũ buxim ip. Ixe ipot waywayway ip soat a'ōpiju. Iba'ore wuywebe waram imutabun ip Jesus kay.

⁷ Deus xipan wuykuğ. Soat em muba'at muajĩmjĩm kadai mu'aypapan am ku iwat xan. Itabut pinayũ iğo ku buxim—kadai ya'a'e iap puxim.

⁸ Wara'at ku be bit kadai ġu aypapan—widaoho'ip acã. Wao'ip tak aypapan. Xipat ġu kadaim. Wu yan ġu aypapan. Imênpuye:

— Ojokot ġu oku xipat'ũm puye — i'e'em ku iwat.

Jeku epereperem, xipat'ũm puye. Jetabucap o'jepere'iaiyũ iġo ku buxim—wao'ip'epat puxim. Xipat ġu ip Deus xe. Imēnpuye ipiat supi'ajojoat cebe ip. Wũy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom.

⁹ Oburereyũ, wa'õpuruġsũ ma õn kawēnwēn eywebe, eykay jĩjã õn puye. Eybu'u ġu juk adi epesop eyetabut am Jesus kay. Gasũ dak biġ ma juy epesop eyetabun cekay. Ocetaybit Deus xipacat ũmũm eywebe warara'acat pe iũmũmap podi ma, kuy juk ixeydaxijo buye iam.

¹⁰ Ade em cuk adi eykitpitpiyũ buywatwat'uk epesop—itabucayũ buywatwat'uk epesop, eyxe ip ikukpin puye. Gasũ dak ixeyũ buywatwan eyju. Deus yaġuyba'ũm ġu je'e eyju ip ibuywatwan iap kay, ixey cũġ ma buye. Biġ ma xipacat je'ġũm eywebe ixeyũ buywatwacapeim.

¹¹ — Waram Jesus ajēmap wiwim pima, biġ ma juy xipan epewewekuk — i oceju e'em eywebe. — Biġ ma juy jewebuywatwan epesop — i oceju e'em eywebe. Imēn cuy epeku eyemumuwiwi bu am.

¹² — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus wuywebe. Iboap cuy epejowiwi. Itabucayũ buxim cuy eyju dak eyetabun epesop. Eyukpiceġēm ġu juy epesop. Xipacat epejat Deus xewi apēn ixey juk o'e iap taġ.

¹³⁻¹⁴ — Icēmãn õn e'em ewebe — i juk o'e Deus Abraão be. — Xipacat oġũm ewebe — i juk o'e cebe. — Ekpon oġũm ewebe — i. — Enaxeġebitbit ade jĩjã ecesũy — i juk o'e. Imēn i'e buje: — Ja'õmuwarurun ġu õn — i dak o'e Abraão be. — Wa'õ daġ ma oce ewebe — i juk o'e. Ka'ũmġu Deus podi ya'õbacaat. Imēnpuye:

— Apēn kuy juk oce iap taġ oce wara'acat a'õbi ġu—wa'õbi ma — io'e Deus.

¹⁵ Abraão yukpiceġē ġu osunuy jetabucap kuġ.

— Deus okpon je'ġũm owebe — i juk adi o'e'e jewebe ma. Imēnpuye ipot o'kap Deus ekawēn taġ. Deus ja'õ daġ o'ġũm cebe.

¹⁶ Ijodiat “Ja'õmuwarurun ġu õn” i'e ojuy bima, jebodi ma ya'õbuyxiat nomuwãwãm ibutet mubararak am taperadup pe.

— Ja'õmuwarurun ġu õn Deus aġ wuykay buye — i'e'em ijodiat. Imēn i'e buje, ya'õxik pa'ore ya'ĩjojmayũ be.

¹⁷ — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus jebekitkiyũ be. Ixeyũ be ma “Ja'õmuwarurun ġu õn” i'e ojuy osunuy Deus—ġuyjom jexe dopayũ be. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

— Wa'õ daġ ma oce eywebeam, õn soat em wetait puye — io'e cebe ip.

¹⁸ — Wa'õ daġ ma oce eywebeam — i'e'em Deus. Ja'õ daġ ma e'em soat em. “Apēn cuk adi kuy ma ocece iap taġ oce, õn soat em aġ puye” i'e buje, ja'õ daġ ma je'e. Deus ja'õmu'ipi'ũm ġu. Napapa'uk ġu. Wuymuġuykukukum ġu—pũġ em tak ka'ũma. Cepiriġ puje, oakõm'iaiyũ jedokdoġ kobexixi baġbaġ kay je'ũap puxim. Ixeyũ buxim wuyju dak wuyetabut Jesus kay wuye'ũap puxim. Soat em ixey wuya'õmucanucan. Imēnpuye soat em Deus xe wuyetait acesop iap ajowiwi jĩjã.

¹⁹ Soat em Deus xe acesop iap wiwim cĩcã wuyju. Imēnpuye wuyetabucap kobexixi muycũcũap puxim. Imuycũcũap muakõm puje, wara'at taġtaġtaġ ġu cucum. Jecũap pe ma dopdom. Imēnpuxim wuyju dak wara'at kaykaykay ġu wuyetabut—pũġ kay acã—Jesus Cristo kay acã. Soat em wuyju ġebum cekay. Paĩ yoboġat õmõm'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a beat epaġo daġwi badiat'a be. Õmõm'uk osunuy kawēn ãm Deus eju jebekitkiyũ beam. Kabi be bit Jesus oõm. Deus xe nuynuy ġasũ kawēnwēn wuywebeam.

²⁰ Jesus o'jeu kabi kay wuyeu'ũm awap. Koap o'jeu. Kaomũm acejeu cekay. Wuyepaĩm o'e yoboġan. Soat em wuyepaĩm jeenuy apēn Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim.

7

¹ Ixe Melquisedeque Salém ka kukukat osunuy. Deus epaĩ osunuy—soat podi ma ya'õbacaat epaĩ. Abraão jepitpin osunuy nopagõgõap tagwi—warara'acat ka kukukayũ aokakaap tagwi. Melquisedeque Abraão o'topabijuk e dağ jepin pima.

– Deus cuy xipacat je'gũm ewebe – io'e Melquisedeque Abraão be.

² Abraão jebubut'in o'gũm Melquisedeque be. Ade ma o'gũm cebe. Pũğ ma o'gũm cebe 10 beat'in. Nopagõgõap pewiat pupu o'gũm cebe—yaokaka'ibiyũ bubutpupu. Ibutet Melquisedeque cedağ ma jebekitkit kuğ iape. Ixe Salém ka kukukat osunuy. Ika butet Salém kaba'ũm jebekitkit kuğ iape.

³ Wuyetaybit ġu Melquisedeque ebay buten, ixi buten tak, idobuyũ'ũm'ũm puten tak. Puju ixe o'kap iam tak wuyetaybit ġu, puju oe'ũ iam tak.

– Soat em cuy paĩm eğuy – i juk o'e Deus cebe—Melquisedeque be.

Imẽn o'e jekpot pe dak.

⁴ Gbum cuy epesop Melquisedeque ya'õbuyxi jĩã osunuy iap kay. Abraão Judeuyũ ebapuk ebika osunuy. Imẽnpit jebubut'in o'gũm cebe. Nopagõgõap tagwiat pupu o'gũm cebe—idip cĩcãat.

⁵ Kuyje Moisés o'e Levi ipotpot pe:

– Judeuyũ juy jebubut'in je'gũm eywebe, eyju ixeyũ epaĩyũ buy – i. – Pũğ ma juy je'gũm ip eywebe 10 beat'in – i.

Iměntak ibararak opop wuyawẽwẽap ekawěntup pe. Jeadipyũ xewi ibubu'uk osodop ip jebubun, ixeyũ dak Abraão naxegebitbit ma'gu osodop.

⁶ Melquisedeque bit Levi diwat ġu osunuy. Abraão bit jebubut'in o'gũm cebe. Pũğ ma o'gũm cebe 10 beat'in. Nopagõgõap tagwiat pupu o'gũm cebe. Kuyje:

– Ijop eipi o'gũm eipim – i juk o'e Deus Abraão be. – Enaxegebitbit ade jĩã ecesũy – i juk o'e cebe. Melquisedeque bit:

– Deus cuy xipan jekuk – io'e cebe—Abraão be.

⁷ Ya'õbuyxiat jẽğ'aecõğcõğ ġu ya'õbuyxi'ũmat topabe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. Ya'õbuyxi'ũmat pit jẽğ'aecõğcõğ ya'õbuyxiat pe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe.

⁸ Ijodiayũ jebubut'in iũmũm paĩyũ be—je'ũ'iyũ be. Imẽnpit Deus ekawěntup e'em: “Melquisedeque je'ũ ġu—itabẽğ ma jeenuy,” i. Iměnpuye jebubut'in o'gũm cebe.

⁹⁻¹⁰ Melquisedeque be Abraão dopabijuk puje, Levi o'kap ġu buk. Inaka:

– Kuy Abraão jebit pe bit osodop kake – i wuyju e'em.

Melquisedeque be Abraão be jebubut'in iũm puje, “Levi dak jebubut'in o'gũm,” i wuyju e'em, ixe Levi Abraão jebit pe buye. Gasũ dak Levi naxegebitbit ibubut pupum jeadipyũ xewi Moisés a'õbi. 10 beat pewi pũğ ma ibubum ip.

¹¹ Paĩyũ kake wuyawẽwẽ am cedağ ma wuyeku am Deus bikuyap tağ. Levi ipotpoyũ be bit ya'õmucan pa'ore osodop ip Deus bikuyap tağ ceku am ip. Iměnpuye Deus wara'acat o'jomuy wuyepaĩm ixeyũ dieğ. Cristo ma o'jomuy. Ixe Cristo paĩm o'e apẽn Arão paĩ osunuy iap puxim ġu—apẽn Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim acã. Cristo ja'õbacaap mõğmõğ wuywebe Deus bikuyap tağ wuyeku am.

¹² Moisés ekawěn tağ paĩyũm osodop ip Levi ipotpoyũ. Gasũ bit wara'at Deus ebekitkit epaĩm o'e Arão naxegebitbit tieğ. Iměnpuye kawěn kuyat tağ ġu wuyju jekukum ġasũ—Moisés ekawěn tağ ġu. Kawěn iisuat tağ acã wuyju jekukum ġasũ—Jesus ekawěn tağ.

¹³⁻¹⁴ – Ĕn ġasũ webekitkiyũ epaĩm ecesũy yoboğan – i juk o'e Deus wuykukukat Jesus pe.

Ixe Jesus Levi naxegebit ġu. Wara'at tiwat ma wuykukukat. Judá naxegebit ixe. Paĩyũm ġu osodop ip Judá naxegebitbit. Judá naxegebitbit ġu wũnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpeap ceje—mesa jeje—Levi naxegebitbit acã. Moisés Judá naxegebitbit ġu o'taẽ paĩyũm. Levi naxegebitbit acã o'taẽ paĩyũm.

¹⁵ Apên cuk adi ocece iap big ma ibapuk e'em gasû. Wara'at o'jebapuk païm—Melquisedeque buximat.

¹⁶ Ijodiat a'ôbi gu ixe Jesus païm o'e ijodiat pabi dağ gu dak. Ixe Deus ebekitkit epaïm o'e gasû soat podi ma ya'ôbaca buye; soat em itait jeenuy buye dak.

¹⁷ Imên e'em Deus ekawëntup:

Soat em webekitkit epaïm cuy eguy apên Melquisedeque paï osunuy iap puxim, i. Ën ixeyû epaïm iap i'üm gu, i.

¹⁸ Ibaca'üm osodop ip kawên kuyat tağ jekuku'ukayû—wuyawewêap ekawên tağ jekuku'ukayû. Ixeyû be iba'ore osodop cedağ ma jeku am Deus etabutpe ibaca'üm puye. Imênpuye “Kawên kuyat tağ cuy epeku” i'ümgu e'em Deus gasû bit— “Kawên iisuat tağ cuy epeku” i acã.

¹⁹ Ka'üma ma soat tağ iisuan o'e Moisés ekawên tağ jekukuap tomuju. Imênpuye soat em Deus xe acesop iap wiwimsû ma osodop ip Moisés ekawên tağ jeku ojuyayû. Deus pit wara'at o'jomuy wuyepaïm. Warara'acat emumuwiwi bodi ma wuyemumuwiwi xipat. Imênpuye soat em ixe xe acesop iap wiwimsû gu wuyju. Iwiwim cîcã ma. Wuyparara gu kawên ãm Deus eju, Jesus wuyepaï buye.

²⁰⁻²¹ Jebekitkit epaïm Cristo muy buje:

— Apên cuk adi ocece iap tağ cuy oce, soat em wetait puye — io'e Deus.

Jebekitkit epaïm Levi naxegebitbit mōğ puje bit, imên gu o'e cebe ip. Jesus muy buje acã “Wa'ô dağ cuy oce, soat em wetait puye” io'e Deus. Imên e'em Deus ekawëntup:

“Webekitkit epaïm cuy eguy soat em,” io'e Deus, i. “Ën ixeyû epaïm iap i'ümgu,” io'e, i.

Deus ja'ô o'jewa'ôpere cexe ip, i. Ja'ômuwarurun gu Deus pit, i.

Imên Deus o'e Jesus muwënuwën.

²² — Apên cuk oce iap tağ cuy oce — io'e Deus warara'acayû be gu—Jesus pe acã.

Imênpuye wuyetaybit kawên iisuat kawên kuyat podi ma xipat iam. Deus jekawên o'guwën Moisés pe. Xipat osunuy ibo ekawên—kawên kuyat. Kawên iisuat pit kawên kuyat podi ma xipat.

²³ Ade ip osodop Levi naxegebitbit. Oe'ü'ü ip. Ixeyû'inat e'ü buje wara'at ma païm o'e oe'üiat tieğ.

²⁴ Jesus pit soat em itait nuynuy. Warara'acat gu wuyepaïm je'e ixe dieğ. Jesus acã soat em jeenuy wuyepaïm.

²⁵ Ixe Jesus soat em itait. Soat em ixe kawënwën Deus eju jekay itabucayû beam.

— Okayayû buywatwan cuy eguy — i'e'em Deus pe.

Wuywebe cekawên put Deus eju Jesus kay wuyetabut puye. Imênpuye Jesus pe wuydax-ijo but—itabucayû taxijo but. Gasû ja'ôokayayû taxijo but cebe. Guyjom tak taxijo but cebe. Soat em ma ja'ôokayayû taxijo but je'e cebe.

²⁶ Jesus ma wuyepaï yoboğat. Soat i'e ba'ore wuywebe wuya'ôca'üm puye. Ajo wuywebe i'e ba'ore iap Jesus pe bit i'e but. Ixe be wuya'ômucan put soat em. Ixe soat tağ iisu. Ka'ümgu xipat'umat cebe. Ikêrêat kuğ gu ixe. Ikêrêat o'guğê gu—püğ em tak ka'üma ma. Ikêrêat mujurũgrũğ'ukat puxim gu ixe. Deus ixe o'guyu kabi be soat em tÿ ãm jexe.

²⁷ Warara'acayû paï yoboğayû soat kabia wünca ên mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Iên mupiğ pima:

— Ikêrêat cuy eju'uk owebewi — io'e ip Deus pe.

Jewebewi i'ukap ojuy bima acã “Ikêrêat cuy eju'uk ebekitkiyû bewi” io'e ip Deus pe ixeyû ma. Jesus pit ixeyû buxim gu. Püğ em ma o'jewëüm Deus pe. Püğ em ma ixe oe'ü ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Jekpiwan ma o'jaokaat. Waram pit je'ü gu.

²⁸ Moisés ekawên tağ jeku ojuyayû ijodiacat muymuy'uk osodop jepaïm yoboğan. Arão naxegebitbit muymuy'uk osodop ip jepaïm yoboğan. Soat tağ osodop icëmayû gu ixeyû dak. Deus pit o'jekawên jekpot pe Moisés pe jekawëğap tomukadi.

— Ēn acā icēmat soat taḡ — io'e jekpot pe. — Imēnpuye ěn acā eguy webekitkit epaĩm yoboḡan — io'e Jesus pe. — Ēn ixeyũ epaĩm iap i'ũm ḡu — io'e cebe.

8

¹ Jesus wuyepaĩ yoboḡat. Ixe Jesus xik'i omuy Deus ba'at kadi kabi be—soat podi ma ya'õbacaat xe. Deus co'i ixē ya'õbaca. Ibom acā oceju eymutaybin ojuy.

² Kuyje badiat'a be Deus nũynũyap'a ibuyxi jĩjāat'a be õmõm'uk osunuy torojo'a be paĩ yoboḡat. Jekawēn ām Deus eju jebekitkit peam õmõm'uk osunuy. Ijodiat emuamuy'a be õmõm'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be. Jesus pit ijodiat emuamuy'a be ḡu omuy—Deus tũytũyap pe acā. Iboce ma ixē kawēnwēn Deus eju wuywebeam.

³ Kuyjeayũ ijodiat muymuy'uk osodop jemumuũm ũm ām Deus pe wũnca ěn mupik am tak cetabixe. Imēnpuxim cuy wuyepai dak je'ḡũm Deus pe.

⁴ Jesus ḡasũ dak ijodi bima, paĩdip ḡu kuka adi o'e warara'acat kuy paĩyũm o'e buye. Levi naxeḡebitbit kuy paĩyũm o'e. Jedobuyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ ip jebekitkiyũ emumuũm ũmũm Deus pe—Judeuyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ—kawēn kuyat taḡ.

⁵ Co'a bicũḡpe bima Deus Moisés o'ḡukũyjo torojo'a muy ām. Torojo'a muḡēap piõḡbuk o'ḡuḡē imubapuk am cebe mēnku juy eyamuy iam.

— Cedaḡ cuy eguḡē apēn cuk oce ewebe iap taḡ — io'e Deus cebe.

Jesus jebekitkiyũ buywatwan kabi kadiwi. Ijodi dak paĩyũ ixē buxim jebekitkiyũ buywatwan e'em. Jesus pit ixeyũ bodi ma wuybuywatwan.

⁶ Jekpot pe bit Deus kapikap o'ḡũm xipat cĩcāap Levi naxeḡebitbit pe iũm'ibit podi ma. Kuyje Deus jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe. Ibo ekawēn kawēn idip osodop. Guyjom pit jekawēn o'ḡuwēn jekpot pe. Ibo ekawēn kawēn kuyat podi ma kawēn idip osodop. Ibo ekawēn kay wuyetabun puje, Deus wuymuisusun soat taḡ. Wuyetaybit soat em Deus xe acesop iam ibo ekawēn kay wuyetabut puye. Imēneju kuyjeayũ bodi ma wuycokcok.

⁷ Deus koap jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe. Kawēn kuyat soat ekawēn podi ma idip pima, kuka juk wara'at ḡu o'ḡuwēn kawēn iisuat.

⁸ Deus pit jebekitkit o'tobuxik jekawēn mupubutbun. Imēn ma ixē e'em cebe ip:

Gaxĩn ma juy kawēn iisuat oḡuwen Israel naxeḡebitbit pe—Judá naxeḡebitbit pe, i.

⁹ Kuyje juk adi wekawēn oḡuwēnuwēn eydobyũ'ũm'ũm pe, i. Iboap ekawēn co'i ḡu ḡasũ bit oḡuwēn webekitkit pe—wara'at ekawēn acā, i. Egito eipi bewi eydobyũ'ũm'ũm mujēm puje, wekawēn oḡuwēn cebe ip imukũyjoap ojuy, i. Imēnpit ip oibu'un wekawēn kay, i. Imēnpuye õn tak obu'un ma oce cekay ip aḡ am, i. Imēn Deus e'em, i.

¹⁰ Gaxĩn ma juy wara'at kawēn oḡuwēn Israel naxeḡebitbit pe—kawēn iisuat, i. Oḡuḡebu ip wekawēn kay, i. Soat em ḡebum jeedop ip wekawēn kay, i. Icocok jeedop ip wekawēn taḡ jeku am, i. “Deus acā ocekokukat,” i je'e ip soat pe, i. “Teyũku webekitkiyũ” i õn tak oce soat pe, i.

¹¹ Soat je'e itaybit õn—ya'õbuyxiayũ, ya'õbuyxi'ũmayũ dak—yoboḡayũ, yopĩcayũ dak, i'e'em Deus, i. Jewemutaybitbin ḡu jeedop ip Deus e'e am, kuy itaybit ip puye, i. “Ocemutaybin cuy epe'e Deus ekawēn,” i'ũmḡu je'e ip jebureyũ be, soat itaybit je'e buye, i.

¹² Gebum ḡu oce apēn cuk adi warēmtaḡ oekukuku ip iap kay, i. “Ikērēat kuḡ eyju oxe,” i'ũmḡu oce cebe ip—pũḡ em tak ka'ũma, ḡebum ḡu oce iboap kay buye, i. Deus imēn e'em jebekitkit pe—kuy o'ḡuisun'iaiyũ be.

¹³ Iokokat dao ma i'ũm. Iisuat pu buje, iokokat kuḡ ḡu ace'e. Imēnpuxim:

— Kawēn kuyat cuy epeyepere — i'e'em Deus ḡasũ bit. — Kawēn iisuat taḡ cuy epeku ḡasũ bit — i'e'em wuywebe.

9

¹ Kawēn kuyat taḡ jeku ojuyayũ “Ēn xipat cĩcā” i'e'e'uk osodop ip Deus pe ceweju kawēnwēnap'a be—ijodiat emuamuy'a be.

² Torojo'a o'yanuy ip wuydobuyũ'ũm'ũm—koapat'a. Kacũgkadiat'a be lâmpada'a o'yanuy jemũn ceje—ouro muġẽġẽ'a. Mesa dak osunuy iġo'abi be ourom yajuyjuyat. Iġo emesa jeje pão'a mōġmōġ'uk osodop ip Deus etabixe yamōġmōġ'ibit'a. Kacũgkadiat'a be “Deus tũytũyap'a” io'e wuydobuyũ'ũm'ũm.

³⁻⁴ Paġo toro'i oeku badiat'a exĩntabi nomudim—idip cĩcãat—iarixiġat. Tõmte'okuatõm mupikupikap osunuy ixex paġo xe—toro'iat xe. Badiat'a be “Deus tũytũyap'a ibuyxiat'a” io'e ip wuydobuyũ'ũm'ũm. Caixa'a o'yanuy badiat'a be. Iġo'a ourom yajuyjuyat'a o'yanuy. Deus ekawẽn kukatopa mũn'a o'yanuy iġo'a be—witadopa be ibararak iat mũn'a. Iġo'a be itĩġ'a'it'it'a buximat'a dak o'yanuy—ouro muġẽġẽ'a'a. Manada dak o'tanuy iġo'a be—pão'anõmnõm puximata. Arão ba'ip tak o'yoptũy iġo'a be caixa'a be—kuyje o'yopkobinõjẽm'iat'ip. Witadopa dak o'topadop iġo'a be caixa'a be xepxep-topa—yaerũnatopa. Deus ekawẽn ibararak osodop iġodopa be—kawẽn kuyat.

⁵ Caixa'a jeje xepxep idip cĩcãat piõġbuk osodop. Ceġeba abiwebotbot osodop ip caixa'a ase. Deus nuynuy jebekitkit parakpe iap kay ġebumiap'a o'yanuy. Iġo caixa'a jo buje wuyju ġebum Deus ikẽrẽat uk'uġ wuywebewi iap kay. Ġasũ bit o'e ġu ocewebe soan eymutaybin am apẽġape soat iboap osodop torojo'a be iam.

⁶ Soat ixipan pima, paĩyũ õmõm'uk osodop ip kacũgkadiat'a be. Soat kabia õmõm'uk ip osodop jekapik am Deus etabutpe.

⁷ Badiat'a be bit paĩ yoboġat acã õmõm. Pũġ kabia ma õmõm pũġ koato dujukap pujejeje ma. Wũnca doy dujuõmõm'uk osunuy badi toymubapuk am Deus pe.

— Ikẽrẽat cuy eju'uk owebewi ite'ũm oe'ũ buye ikẽrẽat muġẽġẽap teida am — i'e'em Deus pe. — Ebekitkit pewi dak ikẽrẽat cuy eju'uk ite'ũm oe'ũ buye ikẽrẽat muġẽġẽap teida am — I'e'em Deus pe. — Itaybit'ũm pima ip ikẽrẽat o'ġuġẽġẽ — i'e'em cebe.

⁸ Badiat'a be paĩ yoboġat acã oõm iap kay wuyju ġebum pima, xipat cĩcãat piõġbuk wuymutaybitbin koapat'a torojo'a kake bima iõmpi osodop ip ijodiat badiat'a be—Deus tũytũyap'a ibuyxi jĩjãap'a be iam.

⁹ Iõmpi osodop ip iap kay ġebum pima, wuyetaybit tak apẽn ġasũ bit wuyõmpi ġu o'e iam. Kuyje ade wũnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Ade ma ip iũmũm'uk osodop cebe. Imẽnpit soat taġ ġu iisu o'e ip, ade ma'ġu ip iũmũm. Wuyetaybit iboam.

¹⁰ Pũġpũġ xat i'opi osodop kuyjeayũ be. Pũġpũġ xati dak tikõnpi osodop cebe ip. Jewewuywuy'uk osodop ip jebabim—Deus ekawẽn taġ—kawẽn kuyat taġ. Jebacia'abi wuywuy'uk tak osodop ip jebabim. Imẽnpit kacũgkadwi acã ip jewesupsup'uk osodop. Deus badiat muisusun'ũm pima jeweweju acã ip iisu. Deus pe jemuisunap wiwim ip osodop.

¹¹ Ġasũ bit Cristo kuy osodot. Wuyepaĩm o'e yoboġan. Ġasũ:

— Xipacat oġũm eywebe — i'e'em ixex wuywebe.

Ijodiat emuamuy'a be ġu ixex kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam—ipi juat'a be ġu. Kuyat'a bodi ma ixex nuynuyap'a xipat. Kuyat'a bodi ma ixex nuynuyap'a yadip.

¹² Cristo bode doy ġu o'toydujuõm toymubapuk am Deus etabutpe, biopak toy dak ka'ũma. Ixex o'jedoyekereren korosa be apẽn cuk adi ikẽrẽat aġuġẽġẽ iap teida am. Ixex oõm Deus tũytũyap pe apẽn kuyje paĩ yoboġat oõm badiat'a be iap puxim. Deus xe soat em acesop iaptei o'teida o'jedoyekereren puyex.

¹³ Bode doy mubapukpuk'uk osodop ip Deus etabutpe, biopak toy dak kuyjeayũ paĩyũ. Jebabi daġ ip toymubapukpuk'uk osodop Deus ekawẽn taġ—kawẽn kuyat taġ. Jebabi daġ tak ip biopak'it'it'ẽn pik muwekoykoy'uk osodop ip idibi be. Ibiati sũġsũġsũġ'i o'e ip jebekitkit'abi daġ. Iġo ekawẽn taġ iisuan o'e ip ibiati sũġsũġ'i buje. Inaka kacũgkadiwi acã ip iisu o'e. Badi bit ka'ũma.

¹⁴ Bode doy, biopak toy dak kacũgkadiwi acã wuymuisusun. Cristo doy bit bode doy bodi ma xipat. Biopak toy bodi ma xipat. Ixex doy badi dak wuymuisusun. Cristo o'jedoyekereren wuywebeam iap kay wuyetabun puje, kacũgkadiwi ã ġu wuyisu ace'e.

Badi dak wuyisu ace'e. Ixe Cristo ikêrêat kuḡ ḡu osunuy. Pũḡ em tak ikêrêat o'ḡuḡê ḡu. Deus biõḡbuk a'õbacaap kuḡ osunuy—soat em itaicat biõḡbuk a'õbacaap kuḡ. O'jeweũm Deus pe je'ũ ãm wuywebeam. Deus bikuyap taḡ oe'ũ.

— Bay — io'e Deus pe. — Apẽn kuyjeayũ muisusun'uk eḡuy wũnca e'ũap tomuju iap podi ma ipi juayũ eḡuisun we'ũ buje — io'e Deus pe—jebay be.

Ixe o'jedoyekereren wuywebeam oe'ũ iap kay wuyetabun puje. Deus wuymuisusun waram warẽmtaḡ ma wuyekuap puxim. Soat taḡ wuymuisusun wuywebe kapik am Deus peam—soat em itaicat peam.

¹⁵ Ikêrêat mujurũḡrũḡ'uk ip osodop kawẽn kuyat taḡ jeku ojuyayũ. Cristo bit oe'ũ ikêrêat uk am ixeyũ bewi. Ikêrêat muḡêḡẽaptei o'teida je'ũ ãm. Imẽnpuye:

— Waram ḡuto Deus jekawẽn o'ḡuwẽn eywebe—kawẽn iisuat — i'e'em Cristo ijodiacat pe.

— Soat em epesop oxe xipacap kuḡ eye'ũ buje — io'e Deus kuyje.

Soat em jeedop ip cexe Deus emunaẽyũ, Cristo oe'ũ buye. Soat em jeedop ip cexe apẽn ixe juk adi o'e'e iap taḡ.

¹⁶ “Obubut'in epejat we'ũ buje” i'e buje ijodiacat, ce'ũ buje acã ibubum ip. Ce'ũ'ũm pima bit ibubum ḡu ip.

¹⁷ Itabẽḡ pima ibubum ḡu ip. Ce'ũ buje acã ip ibubum.

¹⁸ Imẽnpuxim wuydobuyũ'ũm'ũm pe wũnca aoka buje acã, kawẽn kuyat taḡ jekuku'uk ip osodop wuyawẽwẽap ekawẽn taḡ.

¹⁹ Koap Moisés Deus pe jawẽwẽap ekawẽn o'ḡuwẽn jebekitkiyũ be. Biopak'it'it o'yaoka. Bode dak o'yaoka. O'toymuwekoy idibi be. Kadaidup o'tupu hissopodup. O'tupmukirik lãbum—bõrõbu buximatpum—ibupakpukatpum. O'toymusũḡsũḡsũḡ tu-pararakatup taḡ—Deus ekawẽntup taḡ. Jebekitkiyũ abi daḡ tak o'toymusũḡsũḡsũḡ Deus ekawẽn taḡ—kawẽn kuyat taḡ.

²⁰ — Deus jekawẽn o'ḡuwẽn wuywebe — io'e Moisés jebekitkiyũ be. — “Wekawẽn taḡ cuy epeku,” i juk o'e wuywebe — io'e Moisés. — Ite doy musũḡsũḡsũḡ õn ey'abi daḡ eywebe kũyjobit am Deus a'õ kay — io'e Moisés jebekitkiyũ be.

²¹ Imẽnpuxim torojo'a jeje dak o'toymusũḡsũḡsũḡ Moisés. Iḡo'a beat taḡ tak o'toymusũḡsũḡsũḡ soat taḡ. “Ën xipat cĩcã ocewebe” i'e'em pima jebui be ikuḡ iat taḡ o'toymusũḡsũḡsũḡ.

²² Wuyawẽwẽap ekawẽn taḡ jeku ojuyayũ wũnca doy mukereren'uk ip osodop Deus pe jemuisun am. Toymukereren'ũm pima kuka juk Deus ikêrêat o'ju'uk ḡu cebewi ip. Deus ekawẽn taḡ toymukereren ip osodop soat muisun am kawẽn kuyat taḡ.

²³ Imẽn jebekitkiyũ muisusun'uk osodop ip paĩyũ apẽn kabi becat jewemuisusunap puxim. Wũnca aokaka'uk ip osodop ijodiacat muisun am. Kabi kay cumayũ muisusunap pit wũnca bodi ma xipat.

²⁴ Imẽnpuye torojo'a be ḡu Cristo oõm—ijodiat emuamuy'a be ḡu—kabi beat'a buximat'a be ḡu. Kabi be ma oõm—Deus tũytũyap pe ma. Ibocewi ma ḡasũ ixe kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam.

²⁵ Judeuyũ epaĩ yoboḡat ma soat koato õmõm'uk osunuy badiat'abi be, Deus tũytũyap'a ibuyxiap'a be. Õmõm'uk osunuy wara'at toy kuḡ—wũnca doy kuḡ. Deus tũytũyap'a be õmõm'uk osunuy Deus pe ikêrêat ukap ojuy.

²⁶ Cristo bit soat em ḡu oõm jeweũm ãm Deus pe je'ũ ãm. Soat koato ḡu oe'ũ—pũḡ em ma. Pũḡ em ma o'jedoyekereren ikêrêat mujurũḡrũḡap teida am. Jesus e'ũap wũnca e'ũap co'i bima, ipi muḡê ebika ma kuka juk adi je'ũ'ũ'uk o'e. Ade em kuka adi oe'ũ'ũ. Poḡ. Poḡ. Poḡ. Bodimaku kuka adi je'ũ'ũ'uk o'e. Pũḡ em pit o'jebapuk ipi oi'ũm pin pima. Waram tak ḡu je'babuk ikêrêat uk am ipi juacat pewi.

²⁷ Soat ace'ũ pũğ em ma. Wuye'ũ buje Deus apẽn ijodi bima juk adi ajekukuku iaptei ideida wuywebe soat pe. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũm topibiyũ be kũyjobit'ũmapteim. Xipacat pit je'ğũm kũyjobicayũ be.

²⁸ Imẽnpuxim Cristo jekpiwan ma oe'ũ apẽn paĩ wũnca o'yaoka iap puxim. Oe'ũ soat pewi ipi watwat pewi ikērēat uk am. Pũğ em ma oe'ũ. Waram pit jajēm ijodi. Ikērēat uk am ġu jajēm. Jajēmap wiwimayũ daxijo am acã jajēm.

10

¹ Judeuyũ awēwēap ekawẽn tağ jeku ojuyayũ itaybitbũt ã ip osodop kawẽn icēmãn. Itaybitbũt ã ip osodop xipacat ajat iam. Soat tağ ġu iisu ip osodop iboap ekawẽn tağ jeku ojuyayũ. Soat koato paĩyũ wũnca aokaka'uk ip osodop Deus pe ikērēat uk ojuy jebekitkiyũ bewi. Deus pit soat tağ ġu ixeyũ ja'õkayayũ o'ğuisun.

² Soat tağ iisu bima waram kuka adi o'e ip iğuycũğ ġu oceju ikērēat kuğ iap kay. Soat tağ iisu bima, kuka adi wũnca aokakaap ip o'jepere.

³ Imẽnpit soat koato wũnca aokaka'uk ip osodop ikērēat eju'uk ebekitkiyũ bewi i'e ojuy Deus pe. Yaoka buje:

— Oceisu Deus xe ġasũ bit; ikērēat kuğ ġu oce'e — i'ũmğũ o'e ip. — ġasũ bit ġuto oceju ikērēat kuğ — i acã ip o'e.

⁴ Biopak toy bit ikērēat uk'uğ ġu wuywebewi, bode doy dak.

⁵ Imẽnpuye Cristo osodot ijodi. Ixe don pima, o'jekawẽn jebay eju—Deus eju.

Ijodiat pe wũnca aokaat pin ġu ěn, io'e Deus pe. Cebe ip wũnca ũmat pin ġu dak ěn, io'e. Ojebin pit eğugē owebe ipi juan, io'e Deus pe.

⁶ Etabun wũnca mupik ip puje, ecokcoğ ġu eğuy, io'e. Ijodiat pe wũnca aoka buje ikērēat uk am, ecokcoğ ġu eğuy, io'e.

⁷ Imẽnpuye, “Bay, ijoce õn oajēm ebikuyap tağ weku am—emucokcok am,” i juk oce ewebe. “Apẽn Judeuyũ awēwēap ekawěntup omuwěnuwěm iap tağ weku pin,” i juk oce ewebe.

Imẽn Cristo o'e jebay be—Deus pe.

⁸ — Ijodiat pe wũnca aokaat pin ġu ěn, wũnca ũmat pin ġu dak — i juk o'e Jesus Deus pe. — Wũnca aoka buje ikērēat uk am, ecokcoğ ġu eğuy, etabun wũnca mupik ip puje dak — i juk o'e.

Imẽn Jesus o'e kawẽn kuyat tağ ma'ğũ ip imupikupiğ—Judeuyũ awēwēap ekawẽn tağ.

⁹ — Bay, ijoce õn oajēm ebikuyap tağ weku am—emucokcok am — i juk o'e ġebuje bit.

— Kuyjeat puxim wũnca juy epeyaoka owebe ikērēat uk am eywebewi — i'ũmğũ e'em Deus ġasũ bit. — Ikērēat oju'uk eywebewi Cristo oe'ũ buye — i acã e'em Deus wuywebe. Kuyat pit wũnca aokakaap Deus o'ğũ'ũm. Ikērēat uk'uğ wuywebewi Cristo oe'ũ buye.

¹⁰ Deus bikuyap tağ jekuku'uk osunuy Jesus Cristo. O'jewewũm Deus pe je'ũ ãm. Jekpiwatpin ma oe'ũ. Pũğ em ma oe'ũ ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Imẽnpuye Deus wuymuisusun soat tağ.

¹¹ Judeuyũ epaĩ ma soat kabia cũğ'i osunuy jekapikap kuğ. Soat kabia wũnca mupikupik'uk ip osodop. Iboap kuğ osunuy nuy soat em. Imẽnpit wũnca mupikupikap ikērēat uk ojuy ġu. Imẽnpuye Deus ikērēat o'ju'uk ġu wũnca mupik puje dak.

¹² Jesus Cristo bit pũğ em ma oe'ũ wũnca e'ũap puxim ġu. Oe'ũ ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ũ ġu. O'jeu Deus kay. Oabik jebay xe—Deus xe. Iba'at kadi oabik. Soat kukukan o'e ixe eju.

¹³ Deus jekpot kay itakomaayũ a'õbacaap ġu'ũm. Kũyjobin jeedop ip Deus a'õ kay. Cristo omuy jebay xe iboap wiwim.

¹⁴ Pũğ em ma oe'ũ ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Soat ikērēat kuğ'ũmayũ o'ğuisun soat tağ. Soat tağ iisu jeedop ip soat em ma.

¹⁵ Imẽn Deus biõğbuk tak wuymutaybitbin. Imẽn koap o'e:

16 “Ixeyũ kabia kap puje wara'at ekawẽn oġuwẽn webekitkiyũ be kawẽn iisuat,” i'e'em Deus, i. Soat em ġebum jeedop ip wekawẽn kay, i. Icocok jeedop ip wekawẽn taġ jeku am, i.

17 Guyjom imẽn o'e:

“Ġebum ġu oce apẽn cuk adi ikērēat o'ġuġēġē ip iap kay, apẽn cuk adi warēmtaġ ma oekuku ip iap kay dak,” i'e'em, i.

18 Deus pe wuywebewi ikērēat uk puje, waram pit wũnca aceyaoka ġu ikērēat uk an. Jesus e'ũap kuy o'e ikērēat ukap teida am.

19 Imẽnpuje, okitpitpiyũ, wuyparara ġu jekawẽn ãm Deus eju, korosa be Jesus oe'ũ wuywebeam puye. Apẽn kuyjeayũ Deus tũytũyap'a ibuyxi jĩãap'a be òmõmap puxim wuyekawẽn put ceweju.

20 Paĩ yoboġat acã paġo daġwi òmõm'uk osunuy badiat'abi be kawẽn ãm Deus eju. Wuyju bit kawẽnwẽn Deus eju Jesus e'ũap puye. Ixe Jesus soat em itait. Jesus e isuat e buxim—Deus kayat e buxim. Imẽnpuje soat em wuyekawẽn put ceweju.

21 Jesus wuyepaĩ yoboġat. Ixe soat itabucayũ kukukat.

22 Imẽnpuje juy acekawẽn ceweju. Jewexe ġu juy acekawẽn ceweju. Wuyetabun cĩcã ma juy acekawẽn ceweju.

— Ikērēat kuġ mabuk òn — i'ũmġu juy ace wuywebe ma.

Ixe wuymuisusun soat taġ idibim jewewuywuyap puxim. Imẽnpuje juy acekawẽn ceweju.

23 Deus ja'õ daġ e'em soat em. Te'e ġu wuyetabut cekay. Wuyetabucap muwẽnuwẽn warara'acayũ be. Imẽnpuje Deus xe acesop soat em iap cuy ajowiwi jĩã.

24 Ġebum cuy ajop wuyewewekay wuyewebuywat am, wuykukpin wuyewewekuk am tak, xipan wuyewewekuk am tak.

25 Pũġpũġpũġ oibu'un je'awerom aweromayũ xe Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Ixeyũ buxim ġu juy wuyju bit wuybu'un ġu ajop je'awerom. Jewemukokokoġ pit cuy ajop. Gaxĩn ma wuykukukat jajēm. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be. Xipacat pit je'ġũm ja'õ kayayũ be. Imẽnpuje biġ ma juy jewemukokokoġ ajop.

26 Kawẽn icēmãn wuyetaybit tomukadi wuyukpiwatpin ma wuyju ikērēat muġēġēm. Imẽn ibima, apẽn kuka ace ikērēat muġēap teida am? Ka'ũma ma. Wuywebewi ikērēat uk pa'ore soat pe wuywebe.

27 Imẽnpuje wuypararam cuy ajop apẽn paxi Deus je'e wuywebe iap puxim. Deus ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be. Ipiat'ajojom ip jeedop daxa isopat pe—ipararuat pe Deus kay itakomaayũ.

28 Moisés a'õ kay kũyjobit'ũmayũ o'yaoka ip kuyjeayũ. Xepxepayũ be, eapũġayũ be dak “Teku ikērēat muġēġēm” i'e buje, pũġ taġ ma ip i'e buje, o'yaoka ip. Itabotaidabotbot ġu o'e ip ixeyũ kay, Moisés a'õ kay'ũm puye.

29 Ixeyũ buxim ġasũ dak pũġpũġpũġ Deus ipot muymuy. Deus kuy juk jekawẽn o'ġuwẽn cebe ip.

— Okpot o'jedoyekereren eywebeam. Oe'ũ eymuisun ojuy — i juk o'e cebe ip.

Inaka cekawẽn wayway ip.

— Apēġãm oe'ũ? Ekpot tak ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ jo'i osunuy — i napa ma e'em ip Deus pe.

Deus biõġbuk xe ikukpin ip. Inaka ibiõġbuk muymuy ip. Moisés muymuy'ukat podi ma Deus muymuy'ukat ipiat supi'ajojo, ixeyũ bodi ma ikērēat mujurũġrũġ puye. Karēm ip ipiat supi'ajojo.

30 — Òn ma oceweik — i juk o'e Deus. — Òn ma apẽn cuk adi oekuku ip iaptei oteida webekitkiyũ be — i juk o'e. — Xipacat oġũm xipacat mujurũġrũġ'ukayũ be — io'e. — Kũyjobit'ũm ip pima, ipiat osupi'ajoat cebe ip imukũyjo am — io'e Deus. — Kũyjobit pima bit ip, òn ma ipiat osupi'ajoat cekay itakomaayũ be — io'e.

Wuyetaybit imēn Deus cuk o'e iam.

³¹ Deus soat em itait. Ixe be ipiat'ajoat puje, iparara jījā je'e ip cekay ixē muymuy'ukayū.

³² Gebum pit cuy epesop apēn cuk adi kuy bima epekukuku iap kay. Kuy bima juk Deus ekawēn epeya'ījojo. Ixe biōḡbuk kuy oōm eywebe. Ade em itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ḡu epesop Jesus kay ipiat'ajojom ma'ḡu eyju.

³³ Pūḡpūḡpūḡ eyju'in eymuymuy'uk ip osodop. Adeayū etabun cuk adi ikērēm eykuk ip. Ade em cuk adi ipiat o'supi'ajojoat ip eywebe. Eybu'u ḡu a'ḡu epesop eybureyū badipta am. Eyparara ḡu juk adi epesop eyaokaap puxim.

³⁴ Daomūnmūnap'a beayū jom tak cuk adi epeku ibuywat am ip. Itabut'ūmayū be eybubut tujupa'am puje, eybu'u ḡu a'ḡu epesop eyetabut am Cristo kay. Eycokcok acā a'ḡu epesop.

— Ijodiap podi ma xipacap opop ocewebeam — i a'ḡu epe'e. — Ibo ikoro jeedop soat em — i a'ḡu epe'e. — Soat em ibo kuḡ ajop — i a'ḡu epe'e.

³⁵ Gasū dak cuy eya'ōcam epesop. Eya'ōca bima, xipacat cuy epejat.

³⁶ Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop Deus bikuyap taḡ eyeku am. Ixe bikuyap taḡ eyeku buje, xipacat epejat apēn ixē juk adi o'e'e iap taḡ.

³⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Gaxīn ma omuykuiat jajēm, i. Ibun ḡu jajēm, i.

³⁸ Webekitkiyū bit itabut jeedop cūḡayū, i. Imēnpuye soat em itait jeedop ip oxe, i. Jetabucap epere buje bit, ocokcok ḡu oce cekay, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

³⁹ Wuyju bit wuyetabucap acepere ḡu. Ipiat'ajojoap kay ḡu wuyju bit cum. Oitabidaoiat puxim ḡu wuyju—jetabun o'jepereiat puxim ḡu. Wuyetabut ma. Deus tak wuydaxijojom.

11

¹ Deus kay wuyetabut pima wuyetaybit cīcā wuyemumuwiwi acejat iam. Deus kay wuyetabut pima: — Gasū wuyju ijojom ḡu iap ḡuyjom acejojo — i wuyju e'em wuyewewebe.

² — Xipat cīcā eyju oxe — io'e Deus kuyjeayū be, itabut ip cekay buye.

³ Wuyetabut cekay bima wuyetaybit Deus ja'ōbi ipi o'ḡujurūḡ iam. Wuywebe ijo but iap o'ḡuḡē Deus. Wuywebe ijo ba'orean soat o'ḡuḡē.

⁴ Deus kay itabut osunuy Abel. Imēnpuye ixē emumuūm Caim emumuūm podi ma xipat osunuy Deus xe.

— Cūḡ ma ēn oxe — i juk o'e Deus cebe, itabut jekay buye. — Emumuūm xipat oxe — i juk o'e.

Wuyju ḡebum pima apēn Abel itabut osunuy iap kay, “Itabucat cūḡ ma Deus xe” i wuyju e'em. Imēnpuye Abel e'ū buje dak puk wuymutaybitbin ma itabucat cūḡ ma Deus xe iam.

⁵ Deus kay itabut osunuy Enoque. Imēnpuye oe'ū ḡu. Deus ixē ita'in ma o'tujuu jewekay. Ibureyū ixē o'tobuxik ḡu, Deus kuy o'tujuu buye. Deus icokcok osunuy ixē ekukuap kay i'e'em Deus ekawēntup.

⁶ Wuyetabut'ūm pima, Deus imucokcok pa'ore wuywebe. Wuyju Deus kay bima, wuyetabun cuy ajop Deus kake iap kay; Deus xipacat ūmūm jebikuyap taḡ jeku pin cīcāyū be iap kay dak.

⁷ Deus kay itabut osunuy Noé. “Ipi juayū oḡu'ūm idibim soat” i'e buje, Deus ekawēn kay itabut osunuy. Muba'at puk o'jojojo ḡu. Inaka itabut osunuy Deus ekawēn kay. Kobexixi o'ḡuḡē jebekitkiyū daxijo am. Kūyjobit ḡu osodop ip warara'acayū ipi juacayū Deus a'ō kay iap ibapuk cīcā o'e, Noé kūyjobit puye. Imēneju:

— Cūḡ ma ēn oxe, etabut okay buye — io'e Deus cebe.

— Judeuyũ ipotpoyũ juy epeyaoka ikap'isum ma — i juk o'e Egito eipi kukukat—Faraó o'e.

Imēnpit iparara ġu osodop ip ipi kukukat puxim—Faraó buxim. Kũyjobit'ũm osodop ip ixē a'ō kay Moisés ebayũ. Ebaṗũġ kaxi ikap'isuat munēmnm'uk ip osodop yaokaap puxim. O'ġunēm ip idip cīcā cexe ip puye.

²⁴ Itabut osunuy Deus kay Moisés tak. Yaypan puje ibu'u o'e Faraó daxit'in. Jebadipyũ kay pin o'e.

— “Faraó daxit'it ēn”, i'ũmġu juy epe'e owebe, i juk adi o'e Egito eipi watwat pe.

²⁵ Ibu'u osunuy ikērēat muġē ām jemucokcok am—pũġ kabia dak ka'ũma. Ibu'u ġu bit osunuy ipiatp'i'ajo am jebadipyũ eju—Deus ebekitkiyũ eju. Ibu'u ġu osunuy ipiatp'i'ajo am Deus mucokcok am.

²⁶ — Soat tarekrek kuġ pima kuka ocokcok oce—Egito eipi beat kuġ pima — i juk o'e jeweweju ma. — Deus emunaē mucokcokap ojuy owebe ipiatp'i'ajoat puje bit, ibodi ma kuka ocokcok oce — i mo adi a'ġu o'e jewebe ma. — Guyjom Deus kũyjobicapei je'ġũm owebe — i juk o'e jewebe ma.

Ibodei buap wiwim cīcā osunuy soat em ma.

²⁷ Itabut osunuy Moisés Deus kay. Imēnpuye o'jēm Egito eipi bewi. Ipi kukukat etakomaap puxim jeparara pibun ġu o'jēm Egito eipi bewi. O'jēm Deus kay itabut cīcā buye. Deus cocomap puxim oekukuku ijojom ġu ma'ġu.

²⁸ Itabut osunuy Moisés. Imēnpuye apēn kũyjobit'ũmayũ muy'ũ'ũ'ukat o'kap iap epeta o'ġubapuk Deus a'ōbi. Páscoa i peta butet.

— Ovelha doy juy epetoymōġ eyduk'a esũġtabi daġ kũyjobit'ũmayũ muy'ũ'ũ'ukat pe eyekpot muy'ũap puxim—koapat muy'ũap puxim — i juk o'e Israel naxeġebitbit pe.

²⁹ Itabut ip osodop Deus kay Israel naxeġebitbit Moisés ixeyũ kukukan pima. Imēnpuye iodī o'timudek ip ipipurukat taġ. Ixe di butet “Tipakpukati” i osunuy. Egito eipi watwat pit timudek ojuy bima, soat ip oap. Oakōm ip. Ka'ũma ma o'jepoyat.

³⁰ Itabut osodop ip Deus kay Israel naxeġebitbit Josué ixeyũ kukukan pima. Imēnpuye Jericó ka ekorara o'jedu. Duuuuo. O'jedu 7 kabia ika koreren ceku buje ip.

³¹ Itabut osunuy Deus kay Raabe dak yapoan ma'ġu osunuy. Josué ebekitkit o'ġuōm jeduk'a be imunēm ān yaokaap puxim. Jericó ka jom oajēm'iyũ o'ġunēm. Imēnpuye Deus pe ja'ō kay kũyjobit'ũmayũ aokaat puje, Raabe o'yaoka ġu ip Josué ebekitkiyũ.

³² Deus kay itabut ip osodop warara'acayũ dak. Inaka o'e ġu owebe itabucayũ muwēn ām eywebe: Gideão muwēn ām eywebe, Baraque dak, Sansão dak, Jefté dak, Davi dak, Samuel dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak.

³³ Itabut cīcā osodop ip Deus kay. Imēnpuye wara'at tiwatwat eju nopagōġōm ip o'e. Ade jījā o'yaoka ip. Cũġ ma oekuku ip Deus etabutpe. Imēnpuye Deus cebe iũm ojuy iap o'jat ip. Deus leão o'tũymuymũġ jekay itabucat oap puxim.

³⁴ Waram pima Deus daxa yoboġat o'ġupirēm jekay itabucayũ aokaap puxim. O'jenapōn ip pajam jaokaap puxim. Ya'ōbaca'ũm ip osodop. Ya'ōbacaan pit o'e ip Deus a'ōbi. Ade jījā o'yaoka ip itakomaayũ nopagōġōm pima. Ade ma dak o'ġuypōġpōġpōġ ip powatwat esorarayũ. Soat kaka daġ owatwatwat ip.

³⁵ Itabut Deus kay osodop ip aoyũ. Imēnpuye Deus waram ixeyũ ipotpoyũ'ũm'ũm o'ġutait.

Warara'acayũ be itakomaayũ ipiat o'supi'ajojoat. Oe'ũ'ũ'ũ ip ipiat pibun. Inaka Deus o'jomuymuy ġu ip jaokaap puxim.

— Oce'ũpi ġu — io'e ip. — Oceparara ġu oce'ũap puxim — io'e ip.

Waram acejetait iap wiwim osodop ip. Soat em wuyetait acesop Deus xe iap wiwim osodop ip.

³⁶ Warara'acayũ itabucayũ o'jowaywayway ip adedeayũ etabutpe. Warara'acayũ o'yukxabiokaka ip ixemugẽgẽbum yabi be icaat pum. Warẽmtağ ma o'guõmõm ip daomũnmũnap'a be.

³⁷⁻³⁸ O'yabuğbuğ ip wita'am. Ipidase o'guweka ip kede'am. Pajam tak o'yaoka ip. Tadaybot ma oekuku ip. Mẽmẽ xee kuğ oekuku ip jedotim, cabra xee kuğ tak. Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat ixeyũ be. Warẽmtağ cĩcã juk adi ixeyũ o'jukukuk ip. Kaokokat puxim osodop ip itabut'ũmayũ xe. Deus xe bit soat podi ma xipat osodop ip itabucayũ.

– Teyũku ikẽrẽ jĩjã – io'e ip itabut'ũmayũ ma.

– Eyju soat podi ma xipat oxe – io'e Deus pit cebe ip.

Cenapõnat puxim uk'a'ũmat tağ oekuku ip, co'a dağ tak. Jeduk'a be ğu osodopdop ip—wĩtabikũy be acã.

³⁹ – Xipat eyju oxe eyetabut cĩcã okay buye – io'e Deus soat pe ixeyũ be. Inaka ijodi bima Deus cebe ip iũm ojuy iap o'jat ğu ip.

⁴⁰ Deus kuyayũ kay ã ğu osunuy ğebum. Wuykay dak osunuy ğebum—ixeyũ'ũm'ũm nomujuacayũ kay dak. Soat ğu o'ğũm ja'õ dağ kuyayũ be. Soat pit je'ğũm ja'õ dağ jekay itabucayũ be—kuyje itabucayũ be—ğasũ itabucayũ be dak, ğuyjom itabut je'e iayũ be dak. Soat je'ğũm pũğpũğ pepepe ma. Soat tağ wuymuisun je'e kuyjeayũ muisunap puxim.

12

¹ – Ocejũ ma juk adi ocetabut cĩcã ocesop Deus kay – i'e'em wuywebe soat ixeyũ kuyjeayũ. – Eyju dak eyetabun cĩcã juy epesop cekay – i'e'em ip wuywebe.

Daudau'ukayũ buxim wuyju. Daudau'ukat ipoxiat epereperem jewũnca i'e am. Imẽnpuxim ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy acepere Jesus a'õ kay am. Pa'orem ğu wuyju ikẽrẽat mujurũğrũğ. Ikẽrẽat mujurũğrũğ pima wuybu'u wuyetabut am Jesus a'õ kay. Daudau'ukat taobu'u ğu jedaudauap epere am. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ğu juy ajop Jesus a'õ kay am.

² Ğebum cuy ajop Jesus kay! Ixe ma juk adi wuymutabun. Ixe dak wuybuywatwan jeenuy wuyetabucap epereap puxim.

– Korosa be ğu juy oje'ũ – i'ũmğũ juk o'e. – Warẽmtağ cĩcã ip okuk – i juk o'e jewebe ma. – Inaka korosa be dak obu'u ğu we'ũ ãm – i juk o'e. – Ğuyjom ocokcok oğuy webay xe bima, ixe bikuyap tağ cuk adi ojekuk buye – i juk o'e jewebe ma.

Oibu'un ğu je'ũ ãm korosa be warẽmtaksuğ ma'ğũ ip o'jukuk. Imẽneju ğasũ xik'i omuy Deus xe. Deus eju nuynuy soat kukukan.

³ Ğebum cuy epesop apẽn cuk adi ixe Jesus ipiat o'supi'ajojo iap kay. Itakoma jĩjã ip osodop cekay ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ. Iboap kay juy ğebum epesop eyetabut am eybu'u'up puxim, eyetabucap epereap puxim tak.

⁴ Ikẽrẽat muğẽgẽ'ukayũ mukorẽmrẽm cĩcã juk adi epesop. Imẽnpuye juk adi ipiat o'supi'ajojoat ip eywebe. Inaka eyaoka ğu buk ip.

⁵ Deus kawẽnwẽn eywebe apẽn cebayũ kawẽnwẽn jekpotpoyũ eju iap puxim. Kawẽnwẽn eywebe eya'õmucan am. Imẽn ixe e'em:

Okpot, emukũyjobit am wuykukukat ipiatpi'ajojoan ewebe bima, eya'õpicũğ cuy eğuy ya'õ kay, i. Emukũyjo am ixe be emukorẽm puje dak, eğuycũğ ğu juy eğuy, i.

⁶ Wuykukukat ipiatpi'ajojoan jewe ikukpinayũ be cũğ ma jekuap ojuy, i. Jekpotpoyũ mukorẽmrẽm imukũyjo am ip, i.

Eyağuyba'ũm tu iboap ekawẽn kay?

⁷ Eyetaxim cuy epesop ipiat'ajojom pima. Ipiatpi'ajojom pima:

– Wuyebayat ipiatpi'ajojoan ocewebe ocemũkũyjo am cũğ ma wuyekuap ojuy – i juy epe'e eyewewebe.

Deus wuymukorẽmrẽm pima, wuyetaybit Deus wuykuḡ jekpotpoyũ kukap puxim iam. Soat wuyju ipiatpi'ajojoan wuy'ipotpoyũ be cūḡ ma ip cekuap ojuy.

⁸ Imukorẽmrẽm'ũm pima wuyetabi kuka ace ite ipocat iap kay.

— Ekpocat tu ite? — i kuka ace cebay be.

Deus tak ipiatpi'ajojoan soat pe jebekitkiyũ be imukũyjobit am ip. Imẽneju eymukũyjo am eywebe ipiatpi'ajojoan'ũm pima, Deus ipotpocayũ ḡu eyju.

⁹ Ijodi ixeyũ be wuymukorẽm puje dak, ibuyxim ma wuyebayũ ajukuk. Ixeyũ a'õ kayap podi ma juy kũyjobin ajop wuyebayat a'õ kay—kabi beat a'õ kay, wuykay aḡat a'õ kay. Ixe a'õ kay kũyjobit pima, soat em acesop cexe wuyetait.

¹⁰ Wuyebayũ ma ipiatpi'ajojoan wuywebe wuymukũyjobit am. Ipiatpi'ajojoan ip wuywebe ipiatpi'ajoat pin osodop ip puye. Darem ma ip wuymukorẽmrẽm. Deus pit ipiatpi'ajojoan wuywebe xipan wuykuḡap tomuju. Ixe ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taḡ wuymuisun am. Ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taḡ wuyisu jejo'i am.

¹¹ Wuywebe ipiatpi'ajoan pima, wuycokcok ḡu wuyju—wuyḡuycũḡ acã. Guyjom pit cebay be imukorẽm'ibiyũ cedaḡ ma jekukum, kaba'ũm tak ip warara'acayũ eju.

¹² Imẽneju iḡuycũḡayũ juy epesubuywan. Jetabucap kay ibu'u'uyũ juy epeya'õmucan waram icokcok i'e am ip.

¹³ Cūḡat e daḡ cuy epeku warẽmtaḡ ma eyekuap puxim.

¹⁴ Kaba'ũm cuy epesop soat eyxeayũ kuḡ. Soat taḡ eyisum cuy epesop. Soat taḡ wuyisu'ũm pima, wuykukukat acejojo ḡu.

¹⁵ Deus ibikuy xipan wuykuk am. Imẽnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim Deus pe emumuũm pu am. Kadai icupat jexeat muy'ũ'ũm. Imẽnpuxim pũḡ ma ey'inat jetabut am ibu'u bima, jebureyũ dak kuka o'ḡubu'un. Imẽnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim, eyetabucap epereap puxim.

¹⁶ Jewebuywatwan cuy epesop Deus a'õ kay kũyjobit'ũmap puxim, aoyũ kaykayap puxim tak. Esaú ekuap puxim ḡu juy epeku. Esaú kũyjobit'ũm o'e Deus a'õ kay. Jecokcokap kay acã o'e ḡebum. Koapat osunuy cebay ipot. Cebay e'ũ buje, soat ma kajuk o'jat jebay'ũm pubut, ixe koapat puye. Inaka:

— Pũḡ pratom exat'in eḡũm owebe — io'e jekitpit pe. — Ēn ma juy soat ejat wuyebay e'ũ buje oxat teim — io'e jekitpit pe. — Odieḡ Deus xipan jekuk koapat kukap puxim oxat teim — io'e cebe.

¹⁷ Koapat peam tak cebayũ kawẽnwẽn'uk osodop Deus eju kuyjeayũ.

— Xipan cuy okpot ejukuk — i'e'e'uk osodop ip Deus pe.

— Owebeam tak cuy ecekawẽn Deus eju — io'e Esaú jebay be. — “Xipan cuy okpot ejukuk—koapat ejukuk,” i juy ece cebe — io'e Esaú.

— Iba'ore owebe ḡasũ bit — io'e cebay bit. — Ekitpit peam kuy juk iboam oce Deus pe — io'e.

Jewa'õmuwarurun pa'ore o'e Esaú be cedaḡ ma jeku am. Cūḡat e daḡ jepit ojuy jĩjã o'e. O'tõn iḡuycũḡ puye. Inaka cepit pa'ore o'e cebe cūḡat e kay, kuy kũyjobit'ũm o'e buye.

¹⁸ Co'a jeje Deus jekawẽn muwẽnuwẽn pima, iparara jĩjã osodop ip Judeuyũ—kuyjeayũ. Oajẽm ip co'a ikibi be. Sinai'a ikibi be oajẽm ip—wuyecoanpuat'a ikibi be. Daxa isop iḡo'a akokoreren. Kabidaudau dak oeku. Kabiok tak oeku diḡ. Kabidoxixi dak oeku iḡo'a daḡ.

¹⁹ Parasuy jo'iat a'õ o'ya'ĩjojo ip. Deus a'õ dak o'ya'ĩjojo ip. Ixe a'ĩjojo buye, “Ecekawẽn ḡu juy ocewebe” io'e kuyjeayũ jeparara pibun.

²⁰ — Epeyeu ḡu juy co'a kay — io'e. — Eyõhõyũ dak cuy epeḡuyuat ḡu — io'e. — Ceu pinat cuy epeyabuḡbuḡ wita'am — io'e. — Ojopi eywebe soat pe — io'e cebe ip.

Imẽnpuye iparara jĩjã ip o'e Deus a'ĩjojoayũ.

²¹ Ipararuat o'jojojo Moisés.

— Ōn ma okarabakbak oce oparara pibun — io'e co'a daḡ pima.

²² Eywebe Deus jekawēn muwēn puje bit, eypararam ġu epesop. Kuy epesot wara'at'a kay co'a kay. Sião'a kay epesot Jerusalém ka beat'a kay. Kuy epesot Deus ka be—soat em itaicat ka be—Jerusalém ka be—kabi beatka be. Tak ġu ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū dopdom iġo ka be—ade jġā ip. Imuweġūn pa'ore wuywebe ade jġā ip puye.

²³ Kuy epesot Deus ebekitkiyū kay—koap itabucayū kay. Awerom ip dopdom Deus ka be. Icokcok cġā ip ibutet ibararak opop kabi beatup pe buye. Kuy epesot Deus kay. Ixe apēn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iap ideida soat pe ipi juacayū be. Xipacat je'ġūm cġgayū be. Ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Kuy epesot cedaġ ma jekuku'ukayū'ūm'ūm piōġbuk kay—soat taġ o'ġuisun'iaiyū'ūm'ūm piōġbuk kay.

²⁴ Kuy epesot Jesus kay. Ixe juk kawēn iisuat o'ġuwēn wuywebe. Ixe o'jedoyekereren wuywebeam. Apēn Abel o'jedoyekerereniap kay ġebum pima “Eġuweik cuy iwaġo be yaokaap tei” i wuyju e'em Deus pe. Apēn Jesus o'jedoyekerereniap kay ġebum pima bit, “Gasū bit ēn ikērēat uk'uġ ocewebewi soat pewi” i wuyju e'em Deus pe.

²⁵ Imēneju:

— Kūyjobin ġu ace Deus a'ō kay — i'ūmġu juy epe'e.

Ijodi Moisés Deus ekawēn o'ġuwēnuwēn kuyjeayū be. Kūyjobit'ūm ip osodop. Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat cebe ip. Gasū bit kabi bewi ma Deus jekawēn muwēnuwēn wuywebe. Kūyjobit'ūm pima kuyjeayū bodi ma kuka ipiat acesupi'ajo.

²⁶ Sinai'a jejewi cekawēn puje, ixe ja'ōbi ipi o'ġuyxixixi. Gasū bit waram o'jekawēn wuywebe.

— Waram pukto ipi o'ġuyxixixi — i'e'em wuywebe. — Kabi dak o'ġuyxixixi — i'e'em.

²⁷ — Waram pukto — i juk adi o'e.

Imēnpuye wuyetaybit jemumuġē ma ġuyxixixi iam. I'uk'uk je'e ip Deus emumuġē soat. Imuyxixixi'ūmayū acā jeedop ip jenuyap pe ma.

²⁸ Deus soat kukukan pima, wuykukukan tak jeenuy. Ixe a'ōbacaap mu'ūm pa'ore soat pe. Imēneju:

— Soat podi ma ēn xipat — i juy ace Deus pe. — Soat podi ma ēn a'ōbaca — i juy ace cebe. Ixe bikuyap taġ cuy ajeku. Ibuyxim cuy ajukuk. Wuypararam cuy ajop ixe buxim.

²⁹ Ixe kay acā wuyetabut—Deus kay acā. Daxa soat mu'ūmap puxim ixe dak ja'ō kay kūyjobit'ūmayū ġu'ūm.

13

¹ Eybu'um ġu juy epesop ikukpin eykitpitpiyū kuk am—Cristo ebekitkiyū.

² Powatwat cuy epeġuōm eyduk'a be. Xipan cuy ip epejukuk. Pūġpūġpūġ kuy juk powatwat o'ġuōm jeduk'a be. Tūybe teyūku powatwat iān o'e ip. Imēnpit Deus ekawēn tojtjot'ukayū ma juk o'ġuōm ip—kabi watwat.

³ Gebum cuy epesop daomūnmūnap'a beayū kay eyju dak cexe epesop iap puxim. Gebum cuy epesop ipiat'ajojomayū kay eyju dak cexe ip epesop iap puxim.

⁴ Ibuyxim cuy ibumūnmēnat ajukuk. Warara'acat ewebumūn puje juy ibuyxim cuy ip epejukuk. Eytayxi'ūmat eju ġu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ġu juy epeyepo—eyektop eju acā. Deus ipiat supi'ajoat warara'acat itop eju jepopo'ukat pe warara'acat tayxi eju jupopo'ukat pe dak.

⁵ Dinheiro kay jġā ġu juy epesop.

— Ōn pit jeyiwat ġu—pūġ em tak ka'ūma — i'e'em Deus wuywebe. — Ōn pit jeyepere ġu—pūġ em tak ka'ūma — i'e'em wuywebe.

Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop ajo eyju ikuġiat kay.

⁶ Imēnpuye wuya'ōcam cuy ajop.

— Wuykukukat wuybuywatwan soat em — i juy ace warara'acat pe ipararaayū be. — Wuypararam ġu juy ajeku — i juy ace cebe ip. — Ijodiat o'e ġu kuka wuywebe — i juy ace cebe ip.

⁷ Gebum cuy epesop kuy bima eykukukayũ'ũm'ũm kay. Deus ekawẽn cuk adi o'guwẽnuwẽn ip eywebe. Gebum cuy epesop apẽn cũg ma ip oekuku iap kay, apẽn ip jetabucap kuğ oe'ũ'ũ iap kay dak. Ixeyũ'ũm'ũm puxim eyetabun cĩcã juy epesop.

⁸ Soat em Jesus Cristo iwaruru gu e'em. Ibit ma. Kuy bimaap co'i ma gasũ dak omuy. Guyjom tak imẽn ma je'e.

⁹ Eybu'um gu juy epesop kawẽn icẽmat tağ jeku am. Iwarum eymutaybitbin'ukayũ a'õ kay gu juy epesop cũgat e dağwi eyjẽmap puxim. Pũğpũğ jewağuyğuy ip i'opi paxi sujop owebe iap kay. Ibuywatwan gu ibo bit biğ ma itabut am ip Jesus kay. Wuyju bit cuy gebum ajop Deus soat em xipan wuykuğ wuya'õmucanucan iap kay. Iboap kay gebum pima, biğ ma wuyetabut acesop Jesus kay.

¹⁰⁻¹¹ Paĩyũ wũnca ẽn'in i'o'o'uk osodop ip o'suẽnmupikupik ip ien'in torojo'a be kapikpik'ukayũ. Gasũ bit i'opi o'e cebe ip wuyju Deus pe iũmũmat'in. Pũğ kabia be bit paĩ yoboğat õmõm badiat'abi be—Deus tũytũyap ibuyxi jĩjãat'abi be. Wũnca doy dujuõmõm toy mubapuk am Deus etabun Deus pe ikẽrẽat ukap ojuy. Ibiat ẽn pit i'opi paĩ yoboğat pe. Ibiat ẽn tujowatwan ip jedopdopap etakobe imupik am.

¹² Imẽnpuxim Jesus o'jedoyekereren wuywebewi ikẽrẽat uk am. O'jedoyekereren jekay itabucayũ muisun am soat tağ. Itabut'ũmayũ juk adi warẽmtağ ma ixẽ o'jukuk. Ixẽ oe'ũ ikaboğatka etakobe.

¹³ Ixẽ oibu'un gu je'ũ ãm korosa be warẽmtağ ma'gu ip o'jukuk. Ixẽ buxim wuyju dak wuybu'um gu juy ajop ixẽ bikuyap tağ jeku am warẽmtağ ma'gu ip wuykuğ itabut'ũmayũ.

¹⁴ Wuydopdopapka ijodi gu. Ikakoro gu ijodiatka. Guyjom jeedotka wiwim wuyju.

¹⁵ Imẽnpuye:

— Ẽn soat podi ma xipat cĩcaã — i wuyju e'em soat em Deus pe.

Wũnca mupikupik'uk'ũm ma'gu wuyju Deus etabun. Jesus tak kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam.

— Ẽn ma soat podi ma xipat cĩcã — i wuyju e'em soat em cebe. — Ẽn acã ocekkukat — i dak wuyju e'em cebe soat em.

¹⁶ Xipacat muğẽğẽap cuy epeyepere gu. Jewebuywatwacap tak cuy epeyepere gu. Imẽn Deus epeğucokcoğ wũnca ùmũm cebe iap puxim.

¹⁷ Kũyjobin cuy epesop eykukukayũ a'õ kay. Ixeyũ a'õ epeya'õxik gu juy. Apẽn cuk adi eykuk ip iap cuy guwẽn ip Deus pe. Imẽnpuye ibu'u gu ip eybuywat am. Ağ ip eykay eyetabucap epereap puxim. Eyju ixeyũ a'õ kay bima, icokcok ip jeybuywatwan. Eyju kũyjobit'ũm pima bit, iğuycũğcũğ je'e ip. Ibo bit jeybuywan gu.

¹⁸ Epeyepere gu kawẽğap Deus eju ocewebeam. Soat em oceju cedağ ma oceku pin Deuse tabun. Imẽnpuye:

— Xipat paxi oceju Deus xe? — i'ũmgu oceju e'em.

Ocetaybit ocebinũnpe ma oceju cũğ ma cexe iam.

¹⁹ Biğ ma juy epeyekawẽn Deus eju ġaxĩn ma ixẽ be waram omuy pit am eyjo am.

²⁰ Wuykukat Jesus itabucayũ kukukat yoboğat ovelha kukuk'ukat puxim. Deus ixẽ Jesus o'ğutait ce'ũap tomukadi. Waram ġuto o'jetait. Imutait puje:

— Kawẽn iisuat tağ cuy epeku gasũ bit, okpot o'jedoyekereren eywebeam puye — i juk o'e wuywebe. — Kawẽn iisuat tağ eyeku buje, soat em oxe epesop eyetait — i juk o'e Deus wuywebe.

²¹ Deus wuyağuy mubabibin'ukat. Ya'õbacaap kuğ'ũm pima, ibikuyap tağ wuyeku ba'ore wuywebe. Imẽnpuye ixẽ soat xipacat cuy je'ğũm wuywebe. Ja'õbacaap cuy je'ğũm wuywebe ibikuyap tağ wuyeku am soat em. Jesus Cristo a'õbi soan cuy je'e wuywebeam jebikuyap tağ.

— Ẽn ma soat podi ma edipap kuğ — i juy acece soat em Jesus Cristo be.

Imẽn cuy acece cebe.

²² Okitpitpiyũ, itedup otupmubararak eymucokcoğaptum. Tup ade ġu otupmubararak. Imēnpuye eyukpiceğēm ġu juy epetupco.

²³ Wuykitpit Timóteo o'ğujēm ip daomũnmũnap'a bewi iam eyetaybit pin òn. Gaxĩn ma okay yajēm puje, otujowat cuy oweju, eyjom oju buje.

²⁴ Ocejũ kato mujujum eykukukayũ be—soat pe—Jesus a'òkayayũ be. Eykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—Itália eipi watwat.

²⁵ — Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i òn e'em Deus pe.
Ibũrũ ma.

TIAGO EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ òn kato i'e am eywebe—Deus ebekitkiyũ be—soat ka dağacat pe. Òn Tiago. Deus peam kapikpiğ òn. Wuykukukat peam tak òn kapikpiğ—Jesus Cristo beam.

² Okitpitpiyũ, eycokcoğ cuy epesop ipiatpi'ajojom ma'ğu eyju.

³ Deus eybuyxijojom biğ ma eyetabut am cekay. Gebum cuy epesop iboap kay. Ixe kay eyetabut cĩcã bima, eyetaxim epesop ipiatpi'ajo am.

⁴ Ibun ipiatpi'ajom pima dak cuy eyetaxim epesop. Eyetaxi bima cũğ ma epesop Deus xe. Ikẽrẽat kuğ ğu dak epesop cexe. Soat kukat puxim epesop cexe.

⁵ Cũğ ma eyeku am cexe iam eyetaybit'ũm pima, eymutaybinap cuy epejoojuy Deus xewi. Ixe jeymutaybin. Ixe ibu'u ğu wuymutaybit am. Tacup ğu ixe. Soat em wuyemumuojuy ũmũm wuywebe.

⁶ “Omutaybin cuy ece” i'e buje, eyetabun cuy epesop Deus kay.

— Wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe? — i'ũmğu juy epe'e cebe.

“Wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe?” i'e'e'ukat tipodoyat puxim—soat tağ kabido timupodoypodoyiap puxim, itabutbũt puye.

⁷⁻⁸ Wara'at tağtağtağ ma tipodoyat e'em. Imẽnpuxim wara'at tağtağtağ ma ip jewağuyğuy itabutbũcayũ. Warara'acat ixeyũ ağuyumubabi'ũm'ũm. Soat em jewağuyumuwarururun ip— “Wuykukukat wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe?” i'e'e'ukayũ—itabutbũcayũ. Itabut cĩcã ğu ip—itabut'ũm'ũm ma. Imẽnpuye jemumuojuy je'jat ğu ip Deus xewi.

⁹⁻¹¹ Itabucat ibubut kuğ'ũm pima, icokcok cuy jeenuy ade ibubut kukat co'i Deus xe buye. Guyjom Deus wara'at je'ğũm cebe ibubun. Ibubut adeat pit dao ma i'ũm kadai'ip e'ũap co'i. Kaxi cẽmcẽm. Kaxiepi bima jeditedudum kaxie pibun. Dit at'an. Titip ğu e'em. Imẽnpuxim ibubut adeat je'ũ wara'at pu ojuy kapikpiğ cĩcã bima. Imẽneju itabucat ibubut ade bima, icokcok cuy jeenuy ka'ũma kukat co'i Deus xe buye.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima wuycokcoğ acesop—Jesus kay wuyetabucap epere'ũm pima dak. Wuybuyxijo epere buje:

— Soat em eyetait epesop oxe ma — i je'e Deus wuywebe.

Imẽn Deus e'em soat pe—ikukpin jekukayũ be—jekay itabucayũ be. Imẽneju wuycokcok wuyju e'em, ipiatpi'ajojom ma'ğu wuyju.

¹³ Deus ikẽrẽat muğẽğẽan ğu wuywebe. Imẽnpuye:

— Deus ikẽrẽat muğẽan owebe — i'ũmğu juy epe'e.

Warara'acayũ ikẽrẽat muğẽğẽan wuywebe. Deus pit ka'ũma.

¹⁴ Wuyju ma wuybikuy ikẽrẽat muğẽ ãm. Wuyukpiwatpin ma wuyju ikẽrẽat mujurũğrũğ, ikẽrẽat muğẽ pin puye. Imẽn wuyju jewemuğuykukukum ikẽrẽat muğẽ ãm.

¹⁵ Wuyju ikẽrẽat muğẽ pin wuybikuy ikẽrẽat muğẽ ãm puye. Soat em wuyju ikẽrẽat mujurũğrũğ. Ikẽrẽat mujurũğrũğxian acesop. Ikẽrẽat mujurũğrũğxian pima bit, “Soat em wũy ma juy epesop owi eye'ũ buje” i'e'em Deus wuywebe.

¹⁶ Okitpitpiyũ, eykukpin cĩcã oxe. Jewemuğuykukukum ğu juy epesop.

¹⁷ Wuyebay kaxiaat o'ğubapuk, kaxiepiat tak. Kasopta dak o'tamubapuk. Kaxiepiat jewarururun, kaxiaat tak: Deus pit jewarururun ğu. Soat em ma ixe xipacat ũmũm wuywebe. Cemumuũm ikẽrẽat kuğ ğu. Xipat soat tağ. Soat wuyju ikuğiat ixe emumubapukpuk ma. Soat em ma xipan wuykuğ. Xipat'ũmat ğu iũmũm wuywebe—xipacat acã.

¹⁸ Jekpiwatpin ma ixe wuynaẽ jebekitkiyũm kawẽn icẽmat kay wuyetabun puje. Ixe juk wuynaẽ warara'acat kukap podi ma wuykukam xipan.

¹⁹ Okitpitpiyũ, dao ğu juy epeyekawẽn. Dao ğu dak cuy eyetakomãn. Dao ma bit cuy epekũyo. Gebum cuy epesop iboap kay.

²⁰ Wuyetakoma bima cūḡ ḡu wuyju jekukum—Deus bikuyap taḡ ḡu dak. Imēnpuye eyetakomān ḡu juy epesop.

²¹ Imēneju ikērēat muḡēḡēap cuy epeyepere. Warēmtaḡ eyekuap tak cuy epeyepere. Yoboḡan pin ḡu juy epesop. Deus bikuyap taḡ cuy epeku. Ixe wuymukūyjojom jekawēn. Imēnpuye eyetabun cuy epesop cekawēn kay. Ixe wuydaxijojom jekawēn kay wuyetabut pima.

²² Ixe ekawēn cocomat ḡu juy epesop. Cekawēn taḡ cuy epeku. Ya'ījojom acā bima bit eyju jewemuḡuykukukum.

²³ Pūḡpūḡpūḡ Deus ekawēn cocom ā. Inaka cekawēn taḡ ḡu ip jekukum. Ixeyū waroa kukat puxim.

²⁴ Dao ma ip jewejojom waroa be. Jewejo buje waroa muxipanpan ip. Akiju ip cēm cēm. Dao ma ip yaḡuyba'ūm'ūm jedopa kay. Imēnpuxim Deus ekawēn coco'ukayū'in. Dao ma ip cekawēn cocom. Cekawēn co'isum pit yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay. Cekawēn taḡ ḡu dak jekukum ixeyū ma.

²⁵ Warara'acayū bit daodaodao ḡu Deus ekawēn cocom. Jewaḡuyḡuy ip dopdom cekawēn kay. Yaḡuyba'ūm'ūm ḡu ip cekawēn co'isum. Soat kabia cekawēn cocom ip. Kūyjobit cīcā ip cekawēn kay. Ixe ekawēn cedaḡ ma wuymutaybitbin. Soat taḡ xipat ixekawēn. Wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat muḡēḡēap puxim. Deus ixeyū ḡucokcoḡ soat taḡ ja'ō daḡ ip jekukum puye.

²⁶ Kawēnkērēat epere'ūm pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Deus kay” i. Kawēnkērēat epere'ūm pima, jewemuḡuykukukum wuyju.

²⁷ Deus wuyebay. Ixe wuymutaybitbin apēn itabucat cuy jeku iam. Deus kay wuyetabut pima, cebay'ūmat asubuywan. Itop'ūm e'ūibit tak asubuywan—mudiuat. Itabut'ūmat puxim ḡu juy ajeku. Ikērēat tak cuy aḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Wuyaḡuyisum cuy ajeku. Imēn jekukum pima, cūḡ ma wuyju jekukum Deus xe. Imēn jekukum pima:

– Icēmān eyetabut okay – i'e'em Deus wuywebe.

2

¹ Okitpitpiyū, iwarum ḡu juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. Eyetabut wuykukukat kay—Jesus Cristo kay. Ka'ūma ma ixekawēn jo'iat jedipap kuḡat. Imēneju pūḡ pe ma juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak.

² Ibutut adeat aco'i jajēm eykay eyju awerom pima. Cekaxima idipat kuḡ ip. Pūmūn kuḡ ip—teiboḡat kuḡ. Ibutut'ūmat tak aco'i jajēm. Cekamixa teiboḡ ḡu—idip ḡu.

³ Xipan aco'i epejukuk ibutut adeat. Xipan ḡu bit aco'i ibutut'ūmat epejukuk.

– Xik'i juy abik ya'ōbuyxiat tūyap pe – i aco'i epe'e ibutut adeat pe.

– Cūḡ'i juy eḡuy – i aco'i epe'e ibutut'ūmat pe. – Xik'i abik ipi ju ma – i aco'i epe'e cebe.

⁴ Imēn ey'e buje iwarum ma eyju ip ikuḡ. Iwarum ip ikuḡ pima, cūḡ ḡu Deus xe.

– Teku ikērēat kuḡ Deus xe – i eyju e'em cekamixa jojoap tomuju ma.

Imēn xipat ḡu Deus xe.

⁵ Okitpitpiyū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Ibutut'ūmayū o'taē Deus itabut am Jesus kay. Itabut cīcā ip ceckay. Imēnpuye ixeyū o'taē soat em top am ip jexe, ixekawēn soat kukukan pima.

– Okayayū acā jeedop oxe ōn soat kukukan pima – i juk adi o'e Deus kuyje.

Imēn Deus ma ibutut'ūmayū o'taē top am ip jexe.

⁶ Eyju bit imubuyxi'ūm'ūm ip. Ibutut'ūmayū ḡu eymudadaybotbon—ibutut adeayū acā. Ixeyū ma eymukurururuḡ ibimāmāmāyū ekawēn coco'ukat topabe ixeyū ipiat'ajoan eywebe.

⁷ – Ka'ūmḡu Jesus co'iat xipacat – i wuyju e'em.

– Jesus ebekitkiyū eyju – i'e'em Deus wuywebe.

Ibubut adeayũ bit Jesus muymuy.

⁸ – Xipan cuy eyxeat epejukuk xipan eyewekukap puxim – i juk o'e wuykukukat. Imēn e'em Deus ekawēntup. Soat em iboap ekawēn taḡ jekukum pima, xipan eyju jekukum. Soat ka kukukayũ kukukat a'õ daḡ eyju jekukum.

⁹ Cekamixa jojoap tomuju iwarum ijodiacat kuḡ pima bit, ikērēat kuḡ eyju Deus xe. Iwarum ip ikuḡ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum.

¹⁰ Ade opop Deus pe wuyawēwēap ekawēn. Pūḡ ekawēn mupubun puje, wuyukpiwat ma kuka ace Deus xe soat ekawēn mupubutbun'ukat puxim.

¹¹ “Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop” io'e iat “Warara'acat epeyaoka ḡu juy” i dak o'e. Wara'acat aoka buje yukpiwat ma je'e Deus xe warara'acat tayxi eju cepo'ibit ḡu ma'ḡu. Ixe ikērēat kuḡ Deus xe, pūḡ ekawēn mupubut puje.

¹² Deus ekawēn taḡ cuy ajeku. Ixe ekawēn taḡ wuyeku buje, Deus wuya'õmucanucan wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Soat em wuya'õmucanucan “Eyju ikērēat kuḡ oxe” i'eap puxim wuywebe. Imēnpuye eyekawēntim cuy epeku. Xipan cuy epesop.

¹³ Warara'acat kay wuyetabotaidabotbot'ũm pima, Deus tak itabotaidabotbot ḡu je'e wuykay. Cekay ip wuyetabotaidabotbot pima bit, “Eyju ikērēat kuḡ oxe,” i'ũmḡu Deus je'e wuywebe— “Wetabotaidabotbot eykay,” i acã.

¹⁴ Okitpitpiyũ, “Ocetabut Jesus kay” i'eap tomuju acã ḡu Deus wuydaxijom. Itabut'ũmat ekukuap co'i wuyju jekukum pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i.

¹⁵ Toti'ũm pima, ixaxet'ũm pima dak, apēn xe'e kuka wuykitpitpiyũ ajukuk? Cesaysey'ũm pima, ixaxet'ũm pima dak, apēn xe'e kuka wuyixityũ ajukuk?

¹⁶ Say'ũm'ũm pima, doti'ũm'ũm pima dak, te'e ma kuka ace cebe ip:

– Deus cuy xipan jeykuk – i. – Xipan cuy eyesaysum epeku – i dak. – Xipan cuy epeyekõn – i dak.

¹⁷ Xipan'ũm warara'acat kuḡ pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i—jewexe wuyetabut Deus kay.

¹⁸ Warara'acat aco'i e'em wuywebe: – Ēn ma etabut – i. – On pit xipan warara'acat kuḡ – i.

Õn pit e'em eywebe:

– Warara'acat itaybit ḡu wuyetabut Jesus kay iam, wuyju xipan warara'acat kuḡ'ũm pima bit – i. – Itaybit je'e ip wuyetabut cekay iam wuyju xipan warara'acat kuḡ pima – i õn e'em eywebe.

¹⁹ Eyetabut pūḡ ma Deus kake iap kay. Imēn xipat cĩcã. Ibiõḡbuk kērēayũ dak itabut pūḡ ma Deus kake iap kay. Imēnpuye ip ikarabakbak jeparara pibun.

²⁰ Eyaḡuyba'arēm cĩcã. Te'e ma wuyju e'em: – Ocetabut Jesus kay – i, xipan warara'acat kuḡ'ũm pima. Iboap iba'arēm aco'i eyxe. Imēnpuye Abraão oḡuwēn eywebe eymukũyjo am.

²¹ Ixe Abraão jekpot o'jomõḡ yawajeat'a jeje—wita'a jeje. Isaque o'jomõḡ. Daxa jeje o'jomõḡ Deus etabutpe yaoka am.

– Abraão cūḡ ma oxe – i juk adi o'e Deus Abraão ekũyjobicap co buje.

²² Apēn cuk adi itabut osunuy iap taḡ oeku. Biḡ ma Deus kay itabucap yoboḡ o'e jetabucap taḡ oeku buye.

²³ Deus ekawēntup e'em: Abraão itabut osunuy Deus kay, i. Imēnpuye:

– Cūḡ ma ĩn oxe – io'e Deus cebe, i.

Jekpot aoka ojuy bima itabut osunuy Deus ekawēn kay. Imēnpuye:

– Abraão obure – i juk adi o'e Deus.

²⁴ – Ēn cūḡ ma oxe – i'e'em Deus wuywebe wuyetabut puje acã ḡu. Wuyetabucap taḡ wuyeku buje bit: – Cūḡ ma ĩn oxe – i'e'em wuywebe.

²⁵ Imēnpuxim Raabe jetabucap tağ oeku kuyje yapoan ma'ğu. Ixe Raabe Josué emumu-
juyũ o'ğunēm jeduk'a be. Guyjom ip o'ğuju wara'at e dağ yaokaap puxim. Imēnpuye:
— Cũğ ma ěn oxe — io'e Deus Raabe be.

²⁶ Wuybiõğbukbek'ũm pima, te'e ma kuka wuyjebit kuğ ace. Ace'ũ kuka. Imēnpuxim
wuyetabucap tağ jekukum'ũm pima, te'e ma kuka ace: — Ocetabut Jesus kay — i.

3

¹ Okitpitpiyũ, warēmtağ ma wuyju jekukum pima, xipat ğu Deus xe. Itabucayũ
mutaybitbin'ukat warēmtağ ma jekukum pima bit, ibodi ma xipat ğu cexe. Imēneju ade
ğ u juy ey'in itabucayũ mutaybitbin'ukan je'e.

² Soat wuyju imudopatpan soat kabia. Soat em wuyekawēntip pima bit kuka ikērēat
kuğ ğu ajop Deus xe. Ka'ũma em wuyekawēnkērē bima wuya'õbaca kuka ajop ikērēat
mujurũğap puxim.

³ Cavaro bige asubiğemuõm wuyõhõ bi be ixeyũ be kũyjobit am wuya'õ kay. Wuyju
pinap tağ cucum ip, ibiğe yopĩt ma'ğu.

⁴ Imēnpuxim kobexixi yoboğ cĩcãat. Imu'abicũğcũğap'ip pit yop'ĩt ma. Kabidoxixi
kobexixi mujujum. Imēnpit iboap'im acã kobexixi mu'abicũğcũğ wuyju pinap tağ, yop'ĩt
ma'ğu.

⁵ Imēnpuxim wuykõ dak ikõ'ĩt ma. Inaka wuykõm ma soat em xipan jewemuwēnuwēn
wuyju.

Daxae ie'ĩt ma. Inaka yopmupik put yop'ade. Wũy jĩjã imupikupiğ yopĩt ma'ğu o'jesop.

⁶ Wuykõ ikõ'ĩt ma. Inaka wuykõm ma wuyju ikērēat mubapukpuğ soat em.
Wuyekawēnkērē bima, wuyağuy mukērērērēn apēn daxae yopmukērērēnap puxim.
Bekin pin ma wuyekawēnkērē. Aypan pima bin ma dak wuyekawēnkērē. Daxa boğ
tağwiat e buxim wuykõ.

⁷ Wuykõ muwağõn pa'ore wuywebe wuyekawēnkērēap puxim. Awaydip tağat'it'it
imuwağõn put wuywebe. Wasũ dak imuwağõn put wuywebe, ka'oririt tağ wuru-
ruğ'ukat tak. Axima dak ibu but wuywebe wuyõhõm.

⁸ Wuykõ bit imuwağõn pa'ore wuywebe. Wuykõ xipat ğu. Wuyekawēnkērēap cepere
ba'ore wuywebe. Wuybu'u bima dak acede ma. Wuyekawēnkērēap xipat ğu puybu
nũydi buxim.

⁹ Wuykõm: — ěn xipat cĩcã — i wuyju e'em wuykukukat pe—wuyebay be—kabi beat
pe. Wuykõm: — Wũy ma juy eğuy Deus wi ipiat'ajojom — i wuyju e'em warara'acat
pe—jebuxim Deus emumuğē be.

¹⁰⁻¹² Xepxepti ğu diajēmjēm idi'a bewi—pũğti acã. Tikõjõjēkati diajēmjēm pima, tikuati
ğ u kuka o'tiajēm. Wuykõ bit idi'a buxim ğu. Okitpitpiyũ, murusu'ip tağwi asão'a bubum
ğ u wuyju. Gudup'ip tağwi keğebiit'a bubum ğu dak. Tikuati atibu ğu tiyuati bewi. “ěn
xipat cĩcã” i'e'eap cēm cēm wuybi bewi. “Wũy ma juy eğuy Deus wi ipiat'ajojom” i'e'eap
tak cēm cēm wuybi bewi. Okitpitpiyũ, imēn xipat ğu jĩjã.

¹³ Okitpitpiyũ, xipacat cuy ağujurũğ. Cũğ ma juy ajeku warara'acat etabutpe. Yoboğan
pin ğ u juy ajeku. Wuyju cedağ jekukum pima, warara'acat je'e “Teyũku itaybit cĩcã” i.

¹⁴ Wuya'õtarek pima, te'e ma kuka ace “Ocetaybit cĩcã” i, yoboğan pin pima dak,
jewekay acã ğebum pima dak, wuyetabutkarey warara'acat kay bima dak.

— Dapxi ěn — i'ũmğ u juy ace icēmãn e'e'ukat pe.

¹⁵ Wuyetabutkarey warara'acat kay bima, jewekay acã ğebum pima dak, Deus pe
wuymutaybitbinap tağ ğ u wuyju jekukum—Deus kay'ũmat pe wuymutaybitbinap tağ
acã. Imēn jekukum pima awaydip tağ omuyku iat puxim wuyju—ibiõğbuk kērēayũ
kukukat pe wuymutaybitbinap tağ acã.

¹⁶ Wuyetabutkarey bima, jewekay acã ğebum pima dak, soat pabin ma dak kuka ikērēat
ağujurũğrũğ, jewewa'õxixiğ tak kuka ajop.

17 Deus pe wuymutaybitbinap tağ jekukum pima bit, ikērēat aceğujurūğ ğu. Wuyağuyisum cuy ajeku. Kaba'üm acesop wuyeweweju; wuya'öpuruğ ğu dak warara'acat ajukuk; wuymucokcokap kay acã ğu ğebum acesop—warara'acat mucokcokap kay dak; warara'acat kay wuyetabotaidabotbon tak ajop; xipacat tak aceğujurūğ; jewexe xipacat kuğ ğu ajop warara'acat muğuykuku ojuy.

18 Itakomaat mudinudin'ukat kadai daidada'ukat puxim. Taidada'ukat kadai daidadam jeku be ğuyjom kake i'e am jexan. Imēnpuxim itakomaat mudinudin'ukat itakomaayū mudinudin ixeyū be i'e am cūğayūm Deus xe.

4

1 Apēnpuye eyju jewewa'ōxikxiğ? Soat eyju ikērēat kay. Soat em ikērēat kay ğebum eyju. Imēnpuye eyju jewewa'ōxikxiğ, jewewa'ōdawutwun tak.

2 Eybubut ade pin. Ikuğ ğu bit. Imēnpuye eyju warara'acat aoka pin ibubut pu ojuy. Eyetabikuku jījā warara'acat pubut kay. Imēnpit epejat ğu. Imēnpuye eyju jewewa'ōxikxiğ, jewewa'ōdawutwun tak. Eyemukaypininput kuğ ğu eyju, Deus xewi iojuyjuy'üm puye.

3 Deus xewi iojuy buje dak, epejat ğu ikērēat muğē ãm epejoojuy buye. Eyju iojuyjuy Deus ekukuap tağ ğu jeku am—eyekupinap tağ acã. Eyetabikukuap tomuju ma eyju iojuyjuy Deus xewi.

4 Deus cuk epeyepere apēn ayacat jektop o'jepere wara'acat eju jepo am iat puxim. Deus kay'ūmat purem pima, Deus kay wuyetakomãm tak ajop. Eyetaybit ğu aco'i iboam. Deus kay'ūmat purem pin pima, Deus kay ğu dak epesop.

5 Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus jebiōğbuk o'ğuo m wuywebe, i. Wuykukpin cīcã cexe, i. Ibikuy jījā wuywebe kūyjobit am jebiōğbuk a'ō kay, i. Wuyju kūyjobit'üm pima, Deus itabutkarey wuykay, i.

Te'e ma aco'i eyxe bit iboap ekawēn ibararak.

6 Warara'acat podi ma Deus pit wuybuywatwan. Imēnpuye Deus ekawēntup e'em:

“Soat podi ma wa'ōbuyxi” i'e'e'ukat kay ğu Deus, i. “Obuywan cuy ece wa'ōbaca'üm puye” i'e'e'ukat puywatwan pit, i.

7 Imēneju kūyjobin cuy epesop Deus a'ō kay.

— A'ō kay bit oceju kūyjobit ğu — i juy epe'e Satanás pe—ibiōğbuk kērēayū kukukat pe. Imēn i'e buje, jenapōn eyxewi.

8 Deus kay juy epesop. Eyju ixekay bima, ixekay eykay je'e. Epeyewemuisun cuy Deus etabutpe. Ikērēat muğēğēap cuy epeyepere cūğ ma eyeku am. Eyekawēnkērēap tak cuy epeyepere soat em ma eyetabut am Deus kay.

9 Eyju ikērēat kuğ—ade. Imēnpuye eyğuycūğcūğ cuy epesop. Epetōtōn cuy. Eybidewayap cuy epeyepere wa am. Eycokcokap tak cuy epeyepere eyğuycūğ ey'e am.

10 “Bay, obuywan cuy ece, wa'ōbaca'üm puye” i ey'e buje, Deus jeybuywan. Jeymuisun tak.

11 Okitpitpiyū, epeyewemuymuy ğu juy. Eykitpit muymuy bima, wuyawēwēap ekawēn mupubutbun tak eyju. “Okitpit ikērēat kuğ Deus xe” i'e buje, “Wuyawēwēap ekawēn kawēn ikērē” i dak eyju e'em. “Wuyawēwēap ekawēn kawēn ikērē” i'e buje, iboap ekawēn tağ ğu eyju jekukum—iboap ekawēn mupubutbun acã.

12 Deus ekawēn acã cūğ ma wuyawēwēm. Ixe be acã wuydaxijo but. Ixe be acã wuymu'üm put. Imēneju:

— Teku ikērēat kuğ Deus xe — i'ümğū juy ace.

Deus acã itaybit abuyū ikērēat kuğ iam—wuyju bit ka'ūma.

13 Okitpitpiyū, eya'ōpicūğcūğ puk wekawēn kay. Te'e ma eyju kawēnwēn eyeweweju.

— Gasū, kuyaje aco'i aceju wara'atka kay — i aco'i eyju e'em eyewewebe. — Ihibun iboka be acesop tarekrek teidadam — i aco'i eyju e'em. — Ade jījā acejat wuyedinheirom — i aco'i eyju e'em.

Imēn te'e ma eyju kawēnwēn eyeweweju.

¹⁴ Wuyetaybit ġu xipat tu je'bapuk wuywebe kuyaje iam, xipat ġu xe'e je'bapuk wuywebe iam. Wuyetaybit ġu puġūn ace'ū iam. Kabidiġ puxim wuyju. Tig'ajēm'isum dao ma diġ'ūm'ūm. Dao ma diġwatwan. Kabidiġwacap puxim wuyju dak. Dao ma ace'ū.

¹⁵ Imēneju:

— Deus ibikuy bima acā iboam ace'e kuyaje — i juy epe'e eyewewebe. — Deus ibikuy bima acā, kuyaje buk wuyekapikap kuġ acesop — i juy epe'e eyewewebe.

¹⁶ — Kuyaje juy iboka be acesop wuyekapikap kuġ — i te'e ma eyju bit e'em.

Yoboġan pin eyju. Te'en ma eyju xipan jewemuwēnuwēn. Xipat ġu iboap.

¹⁷ Xipacat mujurūġ ām wuyetaybit pima, ikērēat kuġ acesop imujurūġ'ūm pima.

5

¹ Ibutut adeayū, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Gasū eybutut ade. Guyjom pit ka'ūma kuġ epesop. Ipiatpi'ajojom ā epesop. Imēnpuye epeyewāwā juy. Wawa juy epesop.

² Eybutut oioroġ—teiboga. Ixiwa'abīit eydoti o'jo'o'o—idip cīcāat.

³ Yoptite opop kuy soat taġ eyedinheiro daġ—isureūġat taġ. Eyeouro daġ tak yoptite opop. Te'e ma eyju ikuġ. Yoptiteat cocom pima warara'acat je'e:

— Tacup ma poro teku osunuy — i. — Teku jebubut o'ġuwaje jemucokcok am acā — i je'e ip. — Ajo xe'e o'ġūm tadaybotbocayū be? Ka'ūma ma — i je'e ip.

Daxa be wuymupikupikap puxim ipiat epesupi'ajojo. Eybutut muwajeje'uk epesop. Gasū bit Deus je'e eywebe:

— Ikērēat kuġ eyju oxe — i.

⁴ Teidada'uk ġu epesop eykat pe kapikpik'ukayū be cekapikaptei ip. Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop. Deus pe jemāmāmām ip eywebe kapikpik'ukayū jekapikaptei kuġ'ūm puye. Imēnpuye eymuymuy ip Deus pe. Deus ixeyū emāmāap cocom.

— Ocekariwa ocemudadaybotbon cīcā — i'e'em ip Deus pe. — Ipiat cuy esupi'ajoat ocekariwa be teidadam'ūm puye — i'e'em ip cebe—Deus pe.

Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat.

⁵ Ijodi bima eybutut ade juk adi epesop. Eycokcoġ cuk adi epesop soat kuġ puye eybutut kuġ. Eybeġbeġ cuk adi epesop ikuat o'o am. Gasū bit Deus jeymuju ipiat'ajojoap kay.

⁶ — Ikērēat kuġ eyju Deus xe — i napa ma juk adi epe'e'e ikērēat kuġ'ūmat pe.

Ikērēat kuġ'ūmayū aokaka'uk epesop. Ceweikek ġu ip osodop.

— Deus pit ipiat supi'ajojoat eywebe — i ōn e'em jebubut kay itabucayū be.

⁷ Imēneju eyukpiceġēm ġu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am, okitpitpiyū. Ixe ajēmap wiwim cuy epesop apēn kat iwat jekat peat'a wiwim iat puxim. Kat iwat muba'at ajēmap wiwim. Muba'at ajēmjēm taida buje. Jekat'a op puje waram ajēmjēm. Yukpiceġē ġu kat iwat muba'at ajēmap wiwi am.

⁸ Ixe buxim eyju dak eyukpiceġēm ġu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am. Epejowiwi juy. Gaxīn ma jajēm. Imēneju eycokcoġ cuy epesop ixe wiwi am.

⁹ Okitpitpiyū, jemāmāmām ġu juy epesop eyeweweju Deus pe “Ikērēat kuġ eyju oxe” i'eap puxim eywebe. Gaxīn ma ixe jajēm. Ixe acā itaybit abuyū ikērēat kuġ iam. Wuyju bit ka'ūma.

¹⁰ Okitpitpiyū, ġebum cuy epesop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm kay—kuyjeayū'ūm'ūm kay. Wuykukukat a'ōbi imuwēnuwēn ip oekuku. Itaxi osodop ip ipiatpi'ajo am. Deus kay jetabucap o'jepere ġu ip ipiatpi'ajojom ma'ġu ip. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim cuy epekukuku.

¹¹ — Iccokcok cīcā ip osodop ipiat kay itaxiayū'ūm'ūm — i wuyju e'em.

Gebum cuy epesop iboap kay. Jó itaxi osunuy ipiatpi'ajojo am. Deus kay jetabucap o'jepere ġu ipiatpi'ajojom ma'ġu. Eyetaybit wuykukukat cuk adi ixē o'jukukuk xipan. Soat ibubut oi'ũm. Inaka Deus wara'at o'ġũm cebe oi'ũmiat tieġ. Wuykukukat itabotaid-abotbot cĩcã wuykay. Ixe xipan wuykuġ wuykukpin cĩcã cexe buye.

¹² Okitpitpiyũ, eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay. “Wa'õ daġ oce” i'e'em pima, “Deus etabutpe icẽmãn õn e'em” i'ũmġu juy epe'e.

— Kabi beat etabutpe icẽmãn õn e'em — i'ũmġu dak cuy epe'e. — Ipi o'ġuġẽiat etabutpe icẽmãn õn e'em — i'ũmġu dak cuy epe'e.

— Oce ġu juy — i juy epe'e'e em'ũm pima. — Oce juy — i bit cuy epe'e'e em pima. Icẽmãn acã juy epeyekawẽn eyeweweju. Eya'õ daġ cuy epe'e'e soat em. Imẽn e'em pima, Deus ipiat supi'ajoat ġu eywebe.

¹³ Wuyju ipiatpi'ajojom pima, Deus eju juy acekawẽn. Wuycokcok pima dak cuy acebibododon cebe “Soat podi ma ěn xipan ocekuġ” i'e am cebe.

¹⁴ Wuyewãtaxipipi bima itabucayũ kukukayũ juy atakoy yajẽm ãm wuydukã be. Iwãtaxipiat mu'adaap joojuy ip Deus xewi. Ixēpti juy timõġ ip iwãtaxipiat a be Deus pe imu'ada am.

— Wuykukukat Jesus a'õbi oceju timõġmõġ a be — i juy je'e ip cebe—iwãtaxipiat pe.

¹⁵ Imẽn iojuy buje, Deus iwãtaxipiat ġu'ada wuykukukat Jesus kay itabut ip puye. Wuykukukat Jesus iwãtaxipiat ġu'ada. Apẽn cuk adi ikẽrẽat o'ġujurũġrũġ iap ju'uk cebewi—soat ju'uk.

¹⁶ Imẽneju apẽn cuk adi ikẽrẽat aġujurũġrũġ iap cuy aġuwẽn wuyewewebe. Wuyewebeam cuy acekawẽn Deus eju ixē be wuyemu'adam. Deus ja'õbacaap ġubapuk wuywebe wuyju iboap ojuyjuy cexewi bima, ixē bikuyap taġ wuyju jekukum pima dak.

¹⁷ Wuybuxim Elias tak ijodian osunuy—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat kuyjeat. Ixe o'jekawẽn Deus eju.

— Muba'at cuy eġudot ġu ocekey — io'e Deus pe.

Muba'at oajẽm ġu Deus ixē ekawẽn o'ya'ĩjojo buye. Ibun cĩcã muba'at'ũmap. Muba'at ajẽmjẽm ġu oeku ebapũġ koato. 6 kaxi dak ka'ũ ġu.

¹⁸ O'jekawẽn ma'ġuto Deus eju Elias.

— Muba'at cuy waram eġudot ocekey — io'e cebe.

Waram ġuto kabi beat muba'at o'ġudot. Kadai waram o'yaypan. Elias puxim wuyju dak cuy wuyemuojuyjuy ajowiwi Deus xewi.

¹⁹ Okitpitpiyũ, pũġ'in ey'in kawẽn icẽmat kayap epere buje juy ixē epeyawẽ waram ġuto kũyjobit am kawẽn icẽmat kay.

²⁰ Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat cuy epeġuypit cedaġ ġuiat e daġwi. Imuypit puje, Deus idaxijo. Iġuju ġu ipiat'ajojoap kay. Ikẽrẽat ju'uk cebewi. Ade jĩjã ju'uk cebewi. Gebum cuy epesop iboap kay.

Ibũrũ ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP—KOAPATUP

¹ Õn Pedro. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe onaẽ owebe Deus a'òbi kawën idipat muwën ãm soat ka watwat pe. Eyju dak Deus ebekitkit. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum. Eyipi be ġu eyju dopdom. Soat eipi dağ eyju jepòğpòğpòğ—Ponto eipi dağ, Galácia eipi dağ tak, Capadócia eipi dağ tak, Ásia eipi dağ tak, Bitínia eipi dağ tak.

² Deus wuyebayat. Ixe juk eynaẽ soat tağ eyisu eydop am.

— Teyũku webekitkiyũm je'e — io'e Deus jewebe ma. — Okpot a'ò kay kũyjobin jeedop ip—Jesus Cristo a'ò kay — i juk o'e jewebe ma kuyje ma. — Obiòğbuk ixeyũ ġuisun soat tağ, okpot o'jedoyekereren puye — i juk o'e jewebe ma Deus.

— Bay, xipan cuy ebekitkit ejukuk—soat ka dağ cepòğpòğ'ibiyũ — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ ağuyumabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ — Òn soat podi ma xipat — i juy ace Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

Ixe Deus waram ġuto Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixe ja'òbacaap o'ğũm wuywebe wuyağuyisum jeku am, ixe itabotaidabotbot cĩcã wuykay buye. Imẽneju soat em ixe xe wuyetait acesop iap wiwim cĩcã wuyju, Deus ja'ò dağ e'em soat em puye.

⁴ Deus xipacat muxipanpan jebekitkit pe iũm ãm. Kabi be ma Deus iboap muxipanpan wuywebeam. Deus emumuũm pit cekẽrën pa'ore ma. Iokoğ ġu ma dak. Ierep ġu dak. Iboap ma acejat. Imẽneju iboap cuy ajowiwi jĩjã.

⁵ Eywebe iũmap kuy ixipan opop Deus xe. Eyetabut pima, Deus soat em ağ eykay. Ixe dak ja'òbacaap muõmõm eywebe. Guyjom Deus apẽn ixe wuydaxijojom soat em jexe wuydop am iap ġubapuk soat ipi juayũ be. Iboap wiwim cĩcã eyju.

⁶ Iboap kay juy ġebum epesop eycokcok am. Imẽnpit ijodi bima darem ma eyğuycũğ epesop ipiatpi'ajojom puye. Soat tağwi xipat'ũmat jebapukpuğ eywebe.

⁷ Ouro kay jĩjã wuyju. Wuyetabut cĩcã Jesus kay bima bit, ouro kaypinap podi ma wuyju cekay. Wuyju ouro mudaxipxim wuyetaybit am teku imuwekoykeyat ġu ouro ma iam. Ouro buyxijojoap puxim Deus ipiatpi'ajojoan eywebe eyetabucap puyxijo am. Ouro imu'ũm put wuywebe. Eybu'u'ũm pima bit Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'gu eyju, eyetabucap imu'ũm pa'ore je'e. Eybu'u'ũm pima:

— Xipat eyju oce — i je'e Deus eywebe.

Imẽn je'e eywebe Jesus Cristo muajẽm puje. Jesus co'i eydip epesop. Cejo'i eya'òbuyxi epesop.

⁸ Ixe Jesus Cristo juk adi epejojojo ġu. Inaka ixe ikukpin cĩcã eyxe. Gasũ dak ixe jojom ġu eyju. Inaka eyetabut cĩcã cekay. Imẽneju eycokcok cĩcã ma. Kabi beacat cokcokap co'i eyju dak eycokcok. Eycokcokap imuwën pa'ore eywebe yoboğ cĩcã eycokcokap puye.

⁹ Eyju juk adi eyetabut epesop Jesus kay. Imẽnpuye Deus cuk eydaxijo. Gasũ eycokcok cĩcã eyetaybit Deus kuy juk ocedaxijo iam puye. Jemudaxijoyũ bit pũğ em tak je'pere ġu ma.

¹⁰ Ġebum cĩcã osodop ip Deus ekawën muwënuwën'ukayũ apẽn Deus ipi juacat idaxijo iap kay—kuyjeayũ. Itaybit pin cĩcã osodop ip iboam.

— Apẽn xe'e Deus xipan jebekitkit jukuk? — i'e'e'uk osodop ip. — Deus ipi juacayũ idaxijo — i'e'e'uk ip osodop taxijo awap.

¹¹ Cristo biòğbuk osunuy cebe ip—jewemuwënuwën ma cebe ip Cristo ma.

— Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajojo — i juk adi o'e cebe ip. — Ipiatpi'ajojo epere buje bit soat xe warara'acat podi ma ya'òbuyxian je'e — i juk adi o'e cebe ip.

Iboap ekawën co buje:

— Abu muwënuwën xe'e Cristo biòğbuk wuywebe? — io'e ip jewebe ma. — Puğũn xe'e imẽğap je'bapuk? — io'e ip jewebe ma.

12 — Eyetabêḡ pima ḡu ipiat supi'ajoat ip wemunaẽ be—ḡuyjom acã — i juk adi o'e Deus jekawên muwênuwên'ukayũ be.

Imên jekpot o'ḡuwên cebe ip. Kuyjeayũ iboap ekawên muwênuwên'uk ip osodop Deus ekawên muwênuwên'ukayũ. Gasũ dak kawên idipat muwênuwên'ukayũ iboap ekawên ma juk adi o'ḡuwênuwên eywebe Ibiõḡbuk xipacat a'õbi—kabi kadiwi Deus o'ḡudot'iat a'õbi. Kabi beacayũ dak itaybin ojuy osodop ip iboap ekawên—Deus ekawên tojotjot'ukayũ.

13 Imêneju eyaḡuykerem cuy epesop. Deus xipat cĩcãat je'ḡũm eywebe waram Jesus Cristo ajêm puje. Yajêmap wiwim cĩcã juy epesop. Wara'at kay ḡu juy ḡebum epesop—ixe kay acã.

14 Kũyjobin cuy epesop Deus a'õ kay. Deus e'eam eyetaybit'ũm pima, juk adi ikêrêat muḡêḡêm acã epesop. Imên ḡu juy epeku ḡasũ bit.

15 Deus ikêrêat kuḡ ḡu. Soat taḡ iisu. Ixe juk eynaẽ soat taḡ eyisuan jebuximayũm. Imênpuye juy eyaḡuyisum epeku. Eyekawênkêrêm ḡu dak cuy epesop.

16 Imên e'em Deus ekawêntup:

Õn ma ikêrêat ojukuk ḡu—pũḡ em tak ka'ũma ma, i. Imênpuye eyju dak ikêrêat epejukuk ḡu, i.

17 — Bay — i wuyju e'em cebe, Deus eju oceju kawênwên pima. Ixe Deus pũḡ taḡ ma soat kuḡ ipi juacat kuḡ. Apên ijodi bima juk adi ajeku iaptei ideida soat pe wuywebe. Xipacat je'ḡũm cedaḡ ma jekuku'ukayũ be cedaḡ ma cekukuapteim. Ipiat supi'ajojoat ikêrêat mujurũḡrũḡ'ukat pe bit ikêrêat mujurũḡrũḡapteim. Imêneju ibuyxim cuy ixe epejukuk ijodi bima.

18 Kuy bima warêmtaḡ ma juk adi epekukuku eydobuyũ'ũm'ũm ekukuap puxim. Ikêrêat mujurũḡrũḡ cuk adi epekukuku. Deus pit eydaxijoaptei o'teida waram warêmtaḡ ma eyekuap puxim. Ourom ḡu o'teida, pratam ḡu dak. Ouro ikoro ḡu. Prata dak ikoro ḡu. Soat em ḡu teiboḡ ip.

19 Wuydaxijoaptei bit teiboḡ cĩcã osodop. Wuydaxijoaptei Cristo e'ũap osunuy. Cedoyekererenap osodop. Kuyjeayũ ovelha aokaka'uk osodop ip Deus pe ikêrêat ukapteim. Idip cĩcãat aokaka'uk osodop ip. Iwãtaxipi'ũmat acã yaokaka'uk ip osodop. Ikêrêat kuḡ'ũmat acã. Imênpuxim Cristo dak oe'ũ, ikêrêat kuḡ ḡu ma'ḡu.

20 Ipi muḡê awap Deus jekpot muy ojuy osunuy ipi juacayũ daxijojo'ukan. Kuyje ḡu bit ixe o'ḡudot ijodi—ḡaxĩsũn ma. Imapuḡ ma ixe o'ḡudot ijodi eydaxijo am.

21 Deus ixe o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Ixe dak o'jomuy soat podi ma ya'õbuyxiam, soat podi ma idipam tak. Imêneju eyetabut cĩcã Deus kay. Ixe jojoap wiwim cĩcã eyju.

22 Kawên icêmat kay juk adi epesop kũyjobin. Imênpuye soat taḡ eyisu Deus xe—ikêrêat kuḡ ḡu ma. Eykitpitpiyũ dak ikukpin cĩcã eyxe—itabucayũ. Jewexe ḡu juy xipan epeyewekuk—icêmán.

23 Koap cuk akap wuyebay wuymujurũḡ puje. Wuyebay bit je'ũ'ũm ijodiat. Wuyju dak je'ũ'ũm ma. Imên ma koap wuykapap. Gasũ bit waram akap Deus ebekitkiyũm. Deus pit je'ũ'ũm ḡu. Wuyju bit ḡuto waram kapkam Deus ebekitkiyũm ixe ekawên kay wuyetabun pima. Ixe ekawên itaicat puxim, Deus soat em itait puje. Ixe ekawên pit i'ũm ḡu.

24 Imên e'em Deus ekawêntup:

Ipi juacayũ warêmtaksuḡtit puxim, i. Ibun ḡu titip, i. Warêmtaksuḡtit dao ma jedite'ũ'ũm, i. Dao ma jeditedudum tak e'em, i.

25 Deus ekawên pit i'ũmḡu—soat em dopdom, i.

Ixe ekawên cuk adi epeya'ĩjojo kawên idipat co buje.

2

1 Ikêrêat muḡêḡêap cuy epeyepere. Napa ḡu dak cuy epe'e. Jewexe ḡu dak cuy epekuku warara'acat muḡuykukuap ojuy. Eyetabutkarey ḡu dak cuy epesop warara'acat kay.

Warara'acat muymuy ġu dak cuy epesop. Wuyetabut'üm pima iboap kuġ ma juk adi ajeku—ikêrêat kuġ. Gasû bit soat iboap acepere juy.

²⁻³ Kuy eyetaybit wuykukukat soat em xipan cîcâ wuykuġ iam. Imên e'em tak Deus ekawëntup. Imênpuye ixekawên kay juy epesop ikap'isuat jexi kûmti kayap puxim. Ka'ümġu xipat'ümap opop ixekawên taġ pit. Apên wuyxi kûmti wuymuaypapanap puxim ixekawên wuymuisusun soat taġ. Ixekawên kay juy epesop biġ ma eyetabut am Jesus kay, Deus pe eydaxijo am tak.

⁴ Kuy eyetabut wuykukukat kay. Ixewita'a buxim. Inaka wita'a buxim ġu ma ixebit soat em itait. Itabut'ümayü itakoma ixekay. Xipat ġu cexep. Deus xe bit ixesoat podi ma xipat. Deus cuk ixetae soat ipi juacayü daxijo am.

⁵ Jesus Cristo kay eyetabut pima, Deus eykukukat e'em apên uk'a beat'a wita'a jexeat'a muycemucem iap puxim. Inaka eyetait. Deus eju kawênwênap'a ma wita'a muġëġë. Cekay itabucayü bit ixenüynüyap wita'a muġëġë buxim, ixebiöġbuk omuy wuywebe buye. Eyju païyü. Soat taġ eyisu ikêrêat kuġ ġu buye. Païyü buxim eyju dak kapikpiġ Deus peam, ixebiöġbuk a'öbacaap kuġ. Ixeyü emumuümap puxim eyemumuümap tak Deus mucokcoġ, Jesus Cristo kay eyetabut puye.

⁶ Imên e'em Deus ekawëntup:

Ixekay juk otae uk'a muymuy'ukayü wita'a naëap puxim—yadeiboġ cîcâat'a naëap puxim—wara'at'a muycemucemap'a naëap puxim, i. Ixekoġu Sião ka jo'iatka be, i. Ixekoġu soat kukukan warara'acat podi ma ya'öbuyxian, i. Iġuycüġ ġu jeedop ip jetabucap kuġ ixekay itabucayü—icokcoġ ma, i.

Imên e'em Deus ekawëntup.

⁷ Eyju eyetabut Jesus kay. Itabut'ümayü bit ka'üma. Jesus yadeiboġ cîcâat'a buxim eyxe—wita'a buxim. Itabut'ümayü xe bit, ka'üma. Cekay ġu ip. Imên e'em Deus ekawëntup:

Uk'a muymuy'ukayü ibo'a kay ġu osodop ip—wita'a kay ġu, i. Ibo'a bit wara'at'a muycemucemap'am o'e, i.

⁸ Wara'atup e'em imên—Deus ekawëntup:

Ibo'a be jepenpenpen ip adeayü, i. Ibo'a bit ixeyü ġuy'at—itabut'ümayü ġuy'at, i. Imênpuxim Cristo soat kukukan je'e adeayü itabut ġu ma'ġu cekay. Jepenpenpen ip iap puxim itabut'ümayü ibu'u küyjobit am Deus a'ö kay. Deus imên ibikuy osunuy küyjobit'ümayü beam.

⁹ Eyju bit Deus emunaëyü apên kujje ixepüġ tiwatwat o'tae iap puxim. Païyü eyju—soat kukukat pe kapikpik'ukayü. Soat taġ eyisu. Deus ebekitkiyü eyju. Ixekay juk eynaë, eywebe “Deus idip cîcâat e'em” i'e am soat pe, “Ka'ümġu i'e ba'oreat Deus pe” i'e am tak. Ixekay juk eynaë eywebe kabiok taġ eyekuap epere am kabia daġ eyeku am, idip cîcâat taġ eyeku am.

¹⁰ Kuy bima Deus ebekitkin ġu epesop. Gasû bit ixebekitkit eyju. Kuy bima eydadaybot ma juk adi epekuku eybu'u Deus pe jeykukan puye. Gasû bit Deus xipan eykuġ.

¹¹ Okitpitpiyü, òn jeyawë, eykukpin oxebuye. Ijodi bima powatwat puxim eyju jekabe'ümayü buxim. Ibun ġu ijodi epesop—darem ma. Nopaġöġöm pima, aġ'üm pima, cekay itakomaat kuka sorara o'yaoka. Imênpuxim wuyju dak wuyaġuybin ma jekukum pima kuka ikêrêat muġëġë'ukan ace.

Ikêrêat cuy aġuġë ġu i'e'em òn pit.

¹² Eymuymuy ojuy jîjâ ip itabut'ümayü.

— Itabucayü ikêrêat mujurüġrûġ — i napa ma e'em ip.

Ixeyü etabutpe bit cuy cedaġ epekuku. Cedaġ ma eyekukuap cobuje: — Eyju cedaġ ma jekukum — i je'e eymuymuy ojuyayü. — Soat podi ma ên xipat — i dak je'e ip Deus pe ixekay jekabibe.

13 Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus ebekitkit. Kūyjobin cuy epesop ijodiacat kukukayū a'ō kay itabut'ūmayū be Jesus muymuyap puxim. Kūyjobin cuy epesop César a'ō kay. Ixe César soat kaka wat kukukayū kukat.

14 Kūyjobin cuy epesop iecuḡap a'ō kay dak. Deus a'ōbi César juk ixeyū o'jomuy eykukan. César a'ōbi ipiatpi'ajojoan ip ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be bit – Xipat cīcā eyju ocex – i'e'em ip.

15 Eymuymuy ojuy ip kawēn icēmān itaybit'ūmayū. Eyju xipacat mujurūḡrūḡ pima bit, eymuymuy ba'ore epe'e cebe ip. Imēneju Deus ibikuy eywebe xipacat mujurūḡ ḡm.

16 Kariwa jebekitkit mujēmjēm jetabixewi yukpiwatpin ma jekupinap taḡ jeku am. Wuyju dak ixeyū buxim ma Jesus kay wuyetabun puje wuyukpiwatpin ma wuyeku but. “Ocekiwatpin ma oceku but” i'ūmḡu juy epe'e ikērēat muḡēap ojuy. Eyukpiwatpi ḡu juy epeku—Deus ukpiwatpi acā.

17 Soat ma ibuyxin cuy epejukuk. Ikukpin cuy itabucayū epejukuk—eykitpitpiyū. Icēmān cuy eypararam epesop Deus buxim. Ibuyxim cuy epejukuk soat kaka wat kukayū kukat.

18 Kapikpiḡ eyekariwa beam pima, kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay—ixeyū xipan eykuḡ pima, warēmtaḡ eykuḡ pima dak—ya'ōdidim eykuḡ pima, ya'ōpuruḡ pima dak.

19 Warara'acayū te'e ma ipiat supi'ajojoat eywebe eyju Deus bikuyap taḡ jekukum puye. Eyju bit eyetaybit imēn Deus cekay iam. Ipiat kuḡ eyetaxi bima bit, Deus xipacat je'ḡūm eywebe.

20 Ikērēat muḡēḡēapteim eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ḡūm ḡu Deus eywebe, eyetaxim ma'ḡu ipiatpi'ajojom. Xipacat muḡēḡēapteim pit eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ḡūm Deus eywebe, eyetaxi ma'ḡu ipiatpi'ajojom.

21 Deus cuk eynaē ipiatpi'ajoam. Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo eywebeam. Ipiat o'supi'ajojo eywebe daxaboḡ pe eyjuap puxim. Ixe juk adi ipiat o'supi'ajojo ikērēat kuḡ ḡu ma'ḡu. Deus cuk eynaē ixe ekukuap puxim eyeku am.

22 Ixe Cristo ikērēat o'jukuk ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Napapa'uk ḡu dak osunuy.

23 Warara'acayū be ixe muymuy buje, ixe bit ip o'jomuymuy ḡu. Ixe ipiatpi'ajojom pima:

– Deus cuy ipiat supi'ajojoat eywebe owebe ipiat'ajojoapteim – i'ūmḡu o'e jekay itakomaayū be. – Deus soat em aḡ okay – i bit o'e jewebe ma. – Deus ma ideida soat pe apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei – io'e jewebe ma.

Te'em pit ideida ḡu—cūḡ ma.

24 Cristo apēn cuk adi ikērēat aḡuḡēḡē iap o'ḡuymūḡ jewekay korosa be bima. Oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Oe'ū ja'ōbacaap ūm ḡm wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Oe'ū wuywebe cūḡ ma wuyeku am Deus etabutpe. Ixe juk wuyumu'ada tapoa kūybut pibun, ipiat o'supi'ajojo buye. Imēnpuye waram ḡuto wuyetait ace'e wuye'ūap tomukadi.

25 Ovelha buxim cuk adi epesop—e bidasewi oitabidaoiat puxim. Gasū bit Deus kuy juk eydujupit eykukukat kay ixe nomuju eyeku am—eykay aḡat kay juk eydujupit.

3

1 Itoptepayū awēm ōn ḡasū. Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Ibu'un mabuk ip kūyjobit am Deus ekawēn kay—kawēn icēmat kay. Eyju cedaḡ ma jekukum pima bit itabut je'e ip, e'em ḡu ma'ḡu cebe ip. Eyju cūḡ ma jekukum pima, eyitopyū je'e jewebe ma:

2 – Otayxi warēmtaḡ ḡu jekukum – i. – Ibuyxi soat xe cūḡ ma jekukum puye – i je'e ip jewebe ma.

Imēnpuye itabut je'e ip Jesus Cristo kay.

³ Jewemudimudim ġu bit cuy epesop soat pe eyjo am. Iwarum ġu dak cuy epeyawa-musēm soat pe eyjo am. Ouro muġēġēbu kuġ ġu dak cuy epeku ibusopsepatpu kuġ ġu dak, teiboġat kuġ ġu dak eyesay kuġ soat pe eyjo am.

⁴ Wuyesay dao ma i'ūm, ouro muġēġēbu dak. Soat em ġu ikoro ip. Kacūġtaġ eydipap ma yoboġ ġu Deus xe. Eyekawēntip pit yoboġ cexe. Kacūġtaġ ġu bit cuy epeyewemudim—badi acā. Eya'ō'ūm'ūm pima bit eydip cīcā epesop Deus xe, eykukput pima dak.

⁵ Imēn ma oekuku ip kuyjeayū aoyū—Deus kay itabucayū—Deus xewi xipacat wiwi'ukayū. Xipat osodop Deus xe, jektopyū a'ō kay kūyjobit ip puye.

⁶ Imēn ma juk adi oeku Sara dak. Jektop a'ō kay juk adi kūyjobit osunuy—Abraão a'ō kay. — Okukukat — i juk adi o'e cebe—jektop pe. Eyju xipacat mujurūġrūġ pima, Sara iyū buxim epesop eyparara'ūm pima dak soat puxim.

⁷ Itayxixeyū awēm ōn ġasū. Tapupuyū, ġebum cuy epesop eybuxim ġu eytayxiyū ibaca ġu iap kay. Imēnpuye ibuyxim cuy ixeyū epejukuk. Apēn Deus jeydujuu jewekay iap co'i ma ixeytayxi dak idujuu jewekay. Eytayxi dak idujuu jewekay, eyekukuap co'i eytayxi dak Deus bikuyap taġ jekukum pima. Imēnpuye ibuyxim cuy ixeyū epejukuk eybu'uap puxim jekawēn ām Deus eju.

⁸ Amām ōn eyawēm ġasū. Pūġ taġ ma juy epeyewaġuy. Jewaġuycom cuy epesop. Eykukpin cuy epeyewekuk. Eyewekukpin tak cuy epesop eyeweweju. Yoboġan pin ġu juy epesop eyewewekay.

⁹ Deus pe eynaē buje:

— Xipat cīcāat oġūm eywebe — i juk o'e eywebe.

Imēnpuye wara'acat ikērēm eykuġ pima, ikērēm ġu eyju bit epejukuk, xipan acā. Eymuy-muy bima dak, eyju bit epejomuymuy ġu—xipan acā ixey epeġuwēnuwēn.

¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Soat em wuycokcok pin pima, ikērēm ġu juy acekawēn; napa ġu dak ace, i.

¹¹ Ikērēat mujurūġrūġap tak cuy acepere, i. Xipacat acā juy aġujurūġ, i. Acewa'ōdawut ġu juy, i. Kaba'ūm cuy ajop soat eju, i.

¹² Wuykukukat soat em aġ cūġayū kay xipan ikuk am ip, i. Jeweju ip kawēnwēnap cocom soat em ma, i. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kay bit itakoma, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

¹³ Eyju xipacat mujurūġ pin pima, abu kuka ipiat o'supi'ajoat eywebe?

¹⁴ Itabut'ūmayū ma ipiat supi'ajojoat eywebe cūġ ma'ġu jekukum eyju. Deus pit ġaxīn ma xipat cīcāat je'ġūm eywebe. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop. Eypararam ġu juy epesop soat puxim. Epeyekuy ġu dak cuy eywebe ipiat'ajoanayū buxim.

¹⁵ Ibuyxim cuy Cristo epejukuk. Ixe be juy epeyewekukat. “Apēnpuye dak eyetabut Jesus kay?” i'e buje eywebe, eybisūsūn ġu juy epesop imuwēġām cebe ip.

¹⁶ Eya'ōpuruġ ġu bit cuy ixeyū epeġukūyjo iboam—eya'ōdidin ma. Ibuyxim ma epeġukūyjo ip. Apēn cūġ ma eyxe iap taġ cuy epeku eymuymuy ojuyayū musūsūn ām. “Cristo ebekitkit tak ikērēat mujurūġrūġ” i'e ojuy ip napa ma. Cūġ ma eyju jekukum pima bit, ibisūsūn je'e ip eymuymuy ām.

¹⁷ Warara'acayū ipiatpi'ajojoan wuywebe bima, xipacat mujurūġrūġ ma'ġu wuyju, xipat je'e wuywebe, Deus tak ibikuy ma osunuy wuywebe ipiat'ajoan puye. Ikērēat mujurūġrūġapteim ipiatpi'ajojoan ip wuywebe bima bit, xipat ġu je'e wuywebe.

¹⁸ Ġebum cuy epesop apēn Cristo oe'ū iap kay. Ixe ma oe'ū soat peam wuywebeam. Oe'ū ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Pūġ em ma oe'ū. Waram pit je'ū ġu. Xipacat oe'ū xipat'ūmayū beam. Oe'ū wuydujowat am Deus kay. Itakomaayū ixeyūm o'yaoka ijodi bima—ijebitbet pima. Inaka waram ġuto ibiōġbuk oōm cebe imutait am ce'ūap tomukadi. Waram o'jetait.

¹⁹ Jebiōġbuk ōm puje, o'kop ipiat'ajojoap kay. Kawēn idipat o'ġuwēn ipiatpi'ajojoayū be—ibiōġbuk taomūnmūnayū be.

²⁰ Deus a'õ kay kũyjobit'ũm osodop ip Noé kobexixi muğëğëm pima. Deus ipi juayũ muy'ũ pin ğu osunuy. Yukpiceğëm ikuğ ip osunuy. Kũyjobin i'eap wiwim osunuy. Tũybe ip jekũyjobin iãn o'e. Imēnpit ade ğu kũyjobit osodop ip—8 be ma. 8 be ma oõm kobexixi be. 8 be ma Deus o'taxijo idibi be yakõmap puxim. Oõm ip kobexixi be. Uhum oekuku ip kobexixi be idibi adopa dağ.

²¹ Jemubatisasanan pima wuyju ğebum ibiati kay—Noé o'taxijo iati kay. Wuymubatisasanan wuyju wuyewewuy am ğu. Wuyju jemubatisasanan “Deus cuk ocedaxijo” i'e am soat pe. Jemubatisasanan pima:

— Cũğ ma õn Deus xe ğasũ bit — i wuyju e'em soat pe. — Deus bikuyap tağ oceku ğasũ bit — i wuyju e'em jemubatisasanan pima.

Deus wuydaxijom wuymubatisasanan pima, ixewaram Jesus Cristo o'ğutait puye.

²² Ixe Jesus Cristo juk o'jeu kabi kay. Ğasũ omuy Deus xe ibaat kadi. Soat ip kũyjobit ğasũ bit ixewaram Jesus Cristo a'õ kay—Deus ekawēn tojotjot'ukayũ, kabi beayũ dak ya'õbuyxiayũ, Deus a'õbacaap kukayũ dak.

4

¹ Ğebum cuy epesop apēn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay. Ixe'ũm oe'ũ wuywebeam.

— Obu'u ipiat'ajoam — i'ũmğũ juk ixewaram bit o'e.

Imēnpuye eyju dak: — Ocebu'u ipiat'ajo am — i'ũmğũ juy epe'e. Apēn ixewaram juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay ğebum pima, wuybu'u acesop ikērēat kuk am.

² Ijodi eyju bima eybikuyap tağ cuk adi epekuku ikērēat muğëğëm. Deus bikuyap tağ acã juy epeku ğasũ bit.

³ Kuy bima itabut'ũmayũ buxim cuk adi epekuku. Ikērēat acã juk adi epeğũğëğë. Aoyũ kaykay jĩjã juk adi epesop. Eyewemucokcok am acã juk adi epekuku. Eyetabikuku jĩjã dak cuk adi epesop ikērēat kay. Eyka'okērē dak cuk adi epekuku. Ayacat muwadaiwadai acã dak cuk adi epesop. Jeweka'oap puyxijom tak cuk adi epekuku. Ibuyxim tak cuk adi epejukuk jewexe deusayũ. Iboap ikērē jĩjã Deus xe.

⁴ Ğasũ bit itabut'ũmayũ xe eywaru jĩjã, eybu'u ikērēat mujurũğ ãm ceweju ip puye. Eybu'u je'awero am ceweju ip ikērēm jeku am. Eybu'u yadaodaoat puxim jeku am ceweju ip. Imēnpuye soat em ip eymuymuy.

⁵ Ixeyũ bit apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iap ğuwēn Deus pe. Deus ideida soat ekukuaptei. Xipacat je'ğũm cedağ jekuku'ukayũ be. Ipiat pit supi'ajoat warēmtağ jekuku'ukayũ be. Imēn ideida cebe ip. Itabēğayũ be ideida, ce'ũ'ũayũ be dak.

⁶ Kuyjeayũ'ũm'ũm oe'ũ'ũ. Apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei Deus o'teida ixeyũ be apēn soat pe teidadam iap puxim. Inaka Cristo kawēn idipat cuk adi o'ğuwēn cebe ip itabēğ ip pima. O'ğuwēn ixeyũ be jebuxim waram ğuto itait top am ip Deus xe ce'ũap tomukadi.

⁷ Soat ğaxĩn ma i'ũm. Imēnpuye jewawēwēm cuy epesop. Xetpin ğu juy epesop soat em kawēn ãm Deus eju.

⁸ Eykukpin cĩcã juy epeyewekuk. Wuykukpin jewewekuğ iap soat podi ma xipat Deus xe. Wuykukpin jewewekuğ pima, ğebum ğu acesop apēn wuybure juk adi ikērēat o'ğujurũğ iap kay.

⁹ Xipan cuy powatwat epejukuk eyduk'a be yajēm puje. Mãmãmãm ğu juy ip epejukuk.

¹⁰ Deus xipacat ãmũm wuywebe iwaruruat ãmũm. Soat wuyju kuy iboap ajat Deus xewi. Wuybu'um ğu juy ajop ğasũ bit ikuk am. Iboap kuğ cuy warara'acat asubuywan.

¹¹ Warara'acat mukũyjom pima, Deus ekawēn cuy ağıwēn cebe ip. Warara'acat puywatwan pima dak, Deus a'õbacaan ma asubuywan. Imēn wuyju Deus xewiat kuğ pima:

— Ka'ũmğũ Deus jo'iat xipacat — i je'e ip—soat wuyjojoayũ. — Jesus Cristo xipat cĩcã, cebekitkit tak xipat — i je'e ip.

— Ĕn soat podi ma dipap kuḡ — i juy acece ixē Jesus Cristo be. — Ĕn soat podi ma a'ōbuyxi — i dak cuy acece cebe.

Soat em ma juy ace imēn.

¹² Oburereyū, oxe ikukpinayū, ipiatpi'ajojom cīcā eyetabucap puyxijo am pima, eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop.

— Apēnpuye dak oceju ipiat'ajojom? Warara'acat ipiatpi'ajojom ḡu! — i'ūmḡu juy epe'e eyewewebe.

¹³ Gasū eyju Cristo aḡuywaḡōm ipiat kuḡ. Guyjom pit ixē jedipap ḡubapuk. Imubapuk puje eyju dak ixē dipap kuḡ epesop. Eycokcokap yoboḡ cīcā je'e ḡebuḡe.

¹⁴ Itabut'ūmayū eymuymuy Cristo ebekitkit eyju buye. Eymuymuy bima juy eycokcoḡ epesop. Ixeyū eymuymuy bima, ḡebum cuy epesop Deus biōḡbuk nuynuy wuywebe iap kay. Warara'acat podi ma idipat nuynuy wuywebe iap kay ḡebum cuy epesop.

¹⁵ Wara'acat cuy epeyaoka ḡu. Warara'acat pubut tak cuy epetujupa'um ḡu. Wuyeipi kukat epeya'ōmutorok ḡu dak cuy. Warara'acat ekawēn mukērērēn ḡu dak cuy. Imēn eyeku buje bit, cedaḡ ma kuka warara'acat ipiat o'supi'ajoat eywebe.

¹⁶ Eyju Cristo ebekitkit puye acā ipiatpi'ajojom pima bit, eysūsūn ḡu juy epesop.

— Bay, oecokcok cīcā Cristo ebekitkit puye, ipiatpi'ajojom ma'ḡu oceju — i bit cuy epe'e Deus pe.

¹⁷ Gaxīn ma Deus ideida soat pe apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'ḡūm cedaḡ ma oekuku'iyū be cekukuapteim. Ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be warēm taḡ cekukuapteim. Koap jebekitkit pe ideida. Wuywebe ipiatpi'ajoan pima, ibodi ma ipiat supi'ajoat ja'ō kay kūyjobit'ūmayū be—kawēn idipat kay'ūmayū be.

¹⁸ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Iba'ore xipacat mujurūḡrūḡ'ukat taxijo am, i. Ja'ō kay'ūmat pit Deus idaxijo ḡu, i. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat idaxijo ḡu, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

¹⁹ Wuyju Deus bikuyap taḡ ipiatpi'ajojom pima, ixē juy wuykuk. Wuyetabun cīcā juy ajop cekay—wuymuḡēat kay. Xipacat mujurūḡrūḡ cuy ajeku. Ixē soat em ja'ō daḡ e'em wuywebeam. Ixē soat em xipan wuykuḡ.

5

¹ Aypapayū, jeyawē ōn ḡasū, eyju itabucayū kukukayū buye. Eybuxim ōn tak itabucayū kukukat. Apēn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap muwēnuwēn ōn, wetabun cuk adi o'supi'ajojo buye. Wetam cuk adi ojojojo. Guyjom pit Deus Cristo soat podi ma idip iap ḡubapuk soat pe. Iboap mubapuk puje, ōn tak ixē jo'i oce odip.

² Deus cuk eynaē jebekitkit kukukayūm. Imēnpuye xipan cuy ixeyū epejukuk ovelha kukuk'ukat puxim. Eybu'uap tomuḡu ḡu juy ixeyū epejukuk—eybikuyap tomuḡu acā juy epejukuk ip. Deus bikuyap taḡ cuy ixeyū epejukuk. Dinheiro buap ojuy ḡu ixeyū epejukuk—ixeyū buywat am acā.

³ Imuohom cīcā ḡu juy ixeyū epejukuk. Cūḡ ma juy epeku ixeyū dak eyekuap puxim ceku am.

⁴ Cristo wuykukukat yoboḡat ovelhayū kukuk'ukayū kukat puxim. Ijodi waram ixē ebapuk puje, soat em ixē aḡuywaḡōm epesop soat kukukayūm. Imēn ma cūḡ ma eyekukuaptei epejat apēn ijodiayū kukukayū ouro muḡēḡēbu bubum ja beam iap puxim. Soat iboap kuḡ epesop idip cīcāat kuḡ.

⁵ Yaypan'isuayū, ōn jeyawē ḡasū. Kūyjobin cuy epesop aypapuayū a'ō kay. Yoboḡan pin ḡu juy epesop. Jewebuywatwan pit cuy epesop. Eybuyxim tak cuy epeyewekuk. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus itakoma yoboḡan pinayū kay, i. Yoboḡan pin'ūmayū buywatwan pit soat em, i.

⁶ Imēnpuye yoboğan pin ġu juy epesop. Deus soat podi ma ya'ōbaca. Eyju yoboğan pin'ūm pima, Deus jeymuwexat ya'ōbuyxiayūm. Ixe ibikuy bima, ixe jeymuy ya'ōbuyxiayūm—yoboğayūm.

⁷ Soat kay eyağuybabi'ūm pima:

— Bay, wağuybabin cuy ece wağuybabi'ūm cīcā buye — i juy epe'e Deus pe.

Imēn cuy epe'e cebe, ixe soat em xipan wuykuğ puye.

⁸ Eyağuyban cuy epeku. Apēn wida jededem puybit pu ojuy iap puxim Satanás tak wuydobatban jekukum wuyetabucap mu'ūm ojuy. Imēnpuye ağ cuy epesop ixe be eymubu'unap puxim Jesus kay.

⁹ Eya'ōpicūğcūğ ġu juy Satanás a'ō kay—ibiōğbuk kērēayū kukukat a'ō kay.

— Ap! A'ō kay ġu oce — i epe'e'e cebe soat em.

Eybu'um ġu juy epesop eyetabut am Jesus Cristo kay. Eybuxim eykitpitpiyū dak ipiatpi'ajojum—soat ka watwat—itabucayū. Kuy eyetaybit iboam.

¹⁰ Darem ma eyju ipiatpi'ajojom. Warara'acat podi ma Deus xe wuykukpin. Ixe juk eynaē jejo'ian eydip am, Cristo eju mūğ'i eyju jekukum puye. Soat em Deus soat tağ jeymuisun. Ixe eybuywatwan eybu'uap puxim eyetabut am Jesus Cristo kay. Ixe soat em eya'ōmucanucan. Apēn ixe soat podi ma jedipap kuğ iap ebapuk puje ixe jo'ian epesop eydip. Ixe dipap i'ūm'ēm ġu.

¹¹ Ixe ma soat kukukan jeenuy soat em. Soat kaka dağayū jewağuycom jeedop ip kūyjobit ixe a'ō kay. Ka'ūma ma kūyjobit'ūmat jeenuy. Imēn cuy jeenuy.

¹² Tup'ade ġu òn tupmubarararağ eywebeaptum. Ijudup otupmuju Silas bui be eywebeaptum. Wuykitpit Silas soat em ma ja'ō dağ e'em. Eymucokcoğ ojuy òn. Soat em Deus xipan wuykuğ Napapa'uk ġu ixe bit. Icēmān acā e'em wuywebe. Imēnpuye ixe ekawēn tağ cuy epeku.

¹³ Oxeayū kato mujujum eywebe—eykitpitpiyū, itabucayū, Deus emunaēyū, Babilônia ka watwat. Okpot co'iat Marcos tak kato mujujum eywebe.

¹⁴ Epeyewakobot cuy eyeweweju eykukpinap mubapuk am soat pe.

Ōn kawēnwēn Deus eju eywebeam, Cristo ebekitkit eyju buye.

— Bay, ebekitkit cuy eyağuybabin — i òn e'em cebe.

Ibūrū ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Simão Pedro òn. Jesus buywatwat'ukat òn. Deus emumuju òn. Cartadup mubarararağ òn soat peaptum—Jesus Cristo kay itabucayũ beaptum. Jesus Cristo wuydaxijojo'ukat. Deus co'i ma ixek cũğ ma e'em. Ixe juk eymutabun ocemutabunap puxim. Ixe kay wuyetabut pima, teiboğ cĩcãat wuyju ikuğ iap puxim.

² Eyju kũyjobit e'em Deus a'ò kay, wuykukukat Jesus a'ò kay dak.

— Bay, soat em ebekitkit ağıymubabibin cuy eğıy — i òn e'em Deus pe. — Soat em xipan cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em cebe.

³ Deus cuk wuynaẽ jejo'i wuywebe idipat kuk am, jejo'i xipacat muğẽ ãm tak. Ixe dak cuk ja'òbacaap o'ğũm wuywebe. Imẽnpuye soat em ixek a'ò dağ wuyeku but ijodi bima. Ya'ò dağ jeku am iba'ore ğu wuywebe, wuyetaybit wuynaẽan puye.

⁴— Ojo'i eyju dak epesop xipacat muğẽğẽ'ukayũm — i juk adi o'e Deus wuywebe. — Ojo'i eyju dak epesop eydipap kuğ — i dak cuk adi o'e wuywebe.

Iboap ekawẽn kay wuyetabut pima, wuycokcok cĩcã acesop teiboğ cĩcãat kukat puxim. Xipacat cĩcãat tak cuk o'ğũm wuywebe. Ixe emumuũm kuğ pima, ikẽrẽat kay ğu ace'e, ixek ekawẽn kay wuyetabut pima dak. Itabut'ũmat buxim ğu aceku. Deus kay'ũmat ağıy dağ ğu dak acesop jewağıyğıy—Deus ağıy dağ acã.

⁵ Imẽneju eyetabut pima, xipacat tak cuy epeğıyğıy. Xipacat muğẽğẽm pima, eyetaybin tak cuy epesop Deus e'e am.

⁶ Eyetaybit Deus e'e am pima, jewawẽwẽm tak cuy epesop eywebe ikẽrẽat muğẽap puxim. Jewawẽwẽm pima, eybu'um ğu dak cuy epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ğũ ip eywebe. Eyetabut am eybu'u'ũm pima, Deus ağıy dağ tak cuy epeyewağıyğıy.

⁷ Deus ağıy dağ jewağıyğıy bima, eykukpin tak cuy eykitpitpiyũ epejukuk. Eykukpin eykitpitpiyũ kuğ pima, warara'acat tak cuy eykukpin epejukuk.

⁸ Imẽn cuy epekuku. Imẽn jekukum pima, eyjojoayũ je'e:

— Teyũku cedağ ma jekukum itabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye — i. — Warẽmtağ ğu ip jekukum itabut cekay buye — i je'e ip.

⁹ Iboap ekawẽn tağ jekuku'uk'ũmayũ bit itabibacoyat puxim. Ita'ũmat puxim tak ip. Yağıyba'ũm ip Deus cuk ikẽrẽat o'ju'uk ocewebewi iap kay.

¹⁰ Okitpitpiyũ, biğ ma juy Deus a'ò dağ epeku. Biğ ma juy ixek bikuyap tağ epeku. Ixe juk wuynaẽ, wuynomuwã dak imẽn ma wuyeku am. Imẽn eyeku buje, epeyepere ğu eyetabucap.

¹¹ Ixe bikuyap tağ eyeku buje: — Epesop cuy okay — i je'e wuykukukat Jesus Cristo eywebe.

Wuydaxijojo'ukat imẽn je'e eywebe.

— Soat em soat kukukayũm epesop oweju — i dak je'e eywebe. — Xipacat oxe eywebe ixeyũ kukuk'ukayũm oweju — i dak je'e eywebe.

¹² Kuyjuk eyetaybit epesop kawẽn icẽmãn. Eyetabut cĩcã iboap ekawẽn kay. Inaka soat em iboap ekawẽn oğuwẽn eywebe eyağıyba'ũmap puxim. Epeyepere ğu juy ixek ekawẽn.

¹³ Wetabẽğ pima, cũğ ma owebe waram ixek ekawẽn muwẽn ãm eywebe eyağıyba'ũmap puxim.

¹⁴ Wetaybit ğaxĩn ma oje'ũ iam, wuykukukat Jesus Cristo kuyjuk ibapuğ ma omukũyjo buye.

¹⁵ Imẽnpuye wa'òbu'u ğu soat em ixek ekawẽn muwẽn ãm eywebe eyağıyba'ũmap puxim we'ũ buje.

¹⁶ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajẽm — i juk adi ocece eywebe. — Guyjom ixek ja'òbacaap ğubapuk soat pe ijo am — i juk adi ocece eywebe. Ocekpiwatpi ğu juk adi iboap oceğıwẽnuwẽn eywebe. Ocetam ixek soat podi ma ya'òbaca iap ocejojojo.

¹⁷ Deus soat podi ma ya'õbuyxiat—wuyebayat. Soat podi ma ixex idip. Imēnpit:

— Ojo'i ma ēn tak soat podi ma a'õbuyxi — i juk adi o'e Deus jekpot pe. — Ojo'i ma ēn tak soat podi ma edip — i juk adi o'e cebe. Imēn e'em pima, ixex xe juk ocesop cekawēn cocom. Kabi kadiwi juk o'jekawēn.

— Ite okpot ikukpinat — i juk adi o'e ocewebe. — Ocokcok cīcā cekay — i juk adi o'e.

¹⁸ Ocejū ma kabi kadiwiat oceya'ījojo wuykukukat Jesus xe bima, co'a jeje bima, Jesus ebapukap'a jeje bima.

¹⁹ Kuy juk ocetabut Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ekawēn kay. Kabi kadiwiat a'ījojo buje bit, big ma juk ocetabut ocesop. Gebum cuy epesop ixeyū'ūm'ūm ekawēn kay. Ixeyū'ūm'ūm ekawēn lâmpada buxim—kabiok peat puxim. Kabiam pima kabiada jedaebapukpuḡ. Igoda buxim Jesus Cristo jajēm waram. Ixex ajēmap wiwim pima, gebum cuy epesop cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ekawēn kay.

²⁰ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū jekpiwatpi ḡu apēn ḡuyjom je'bapuk wuywebe iap o'ḡuwēnuwēn—pūḡ em tak ka'ūma. Wuywebe dak wuyukpiwatpi ḡu iboap ekawēn muwēn put. Gebum cuy epesop iboap kay.

²¹ Jekpiwatpi ḡu juk adi apēn ḡeyjom je'bapuk wuywebe iap o'ḡuwēnuwēn ip. Deus biōḡbuk a'ōbi ma o'ḡuwēnuwēn ip—Xipat cīcāat a'ōbi.

2

¹ Kuyje Judeuyū parakpe osodop ip jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēnpuxim ḡasū dak warēmtaḡ ma eymutaybitbin'ukayū jajēm eykay. Napa ma jeymutaybin ip. Xipat'ūmān ip jeymutaybin. Ja'ījojo'ukayū ḡubu'un ip Jesus kay itabut am. Wuykukukat kuy ikērēat o'ju'uk cebewi ip. Inaka ibu'u je'e ip Deus pe ikērēat 'uk an jewebewi. Imēnpuyē Deus dao ma ixeyū ḡuju ipiatpi'ajojoap kay. Soat em jeedop ip ipiat'ajojom.

² Adeayū bit ixeyū buxim jekpiwatpi ma jekuku ip ikērēat muḡēḡēm. Ixeyū ekukuap co buje, warara'acayū dak napa ma je'e: — Jesus e icēmat e ḡu — i. — Jesus ebekitkit tak ikērēat muḡēḡēm itabut'ūmat co'i — i dak je'e ip napa ma.

³ Jaḡuybi ma ip jekawēn eyweju warēmtaḡ ma eymutaybin am, eyedinheiro kay jatabikuap tomuju ma. Napa ma je'e ip eywebe.

— Ikērēat kuḡ ip oxe — i juk adi o'e Deus kuyje ma ixeyū muwēnuwēn.

Deus itanomudipdip ḡu cekay ip. Aḡ ma. Soat cocom. Ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap pe.

⁴ Jekawēn tojtjot'ukayū be ikērēat muḡē buje, Deus ibu'u ḡu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ḡu o'e cekay ip. Ipiat'ajojoap kay ip o'ḡuju. Iboce ma ip taomūnmūn correntebum kabiokboḡ pe. Guyjom Deus soat ideida apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'ḡūm cedaḡ oekuku'iaiyū be. Ipiat supi'ajoat warēmtaḡ oekuku'iaiyū be bit. Teidadaap kabia wiwim ip.

⁵ Kuyjeayū be ikērēat muḡē buje dak, ibu'u ḡu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ḡu o'e cekay ip. Muba'atxiri o'ḡuajēm ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū mua pam. Noé acā o'taxijo yakōmap puxim. Ixex Noé xipat'ūmayū mukūyjojom oekukuku muba'at ajēm awap.

— Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere Deus pe eymucūḡ ām — i'e'em oekukuku.

Ixex badipyū dak o'taxijo. 7 beayū o'taxijo.

⁶ — Eyju ikērēat kuḡ oxe — i juk adi o'e Deus. Sodoma ka watwat pe, Gomorra ka watwat pe dak.

Daxam ip o'ḡuap. O'ḡuap ip ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū mutaybit am eyju dak ōn jeymuap ma iam.

⁷ Ló bit o'tujujēm Sodoma ka bewi ce'ūap puxim. Ixex Ló cūḡ ma osunuy Deus xe. Yaḡuybabi'ūm osunuy Sodoma ka watwat ikērēat muḡēḡēap cocom puyē, ibo ka watwat ikērēat kay acā ḡebumap cocom puyē dak.

⁸ Ixe Ló xipat osunuy. Soat kabia yukpicegẽ osunuy jeka watwat ikẽrẽat muğẽgẽap cocom puye, cekawẽnkẽrẽap cocom puye dak.

⁹ Wuykukukat itaybit cĩcã ja'õkayayũ daxijo am ipiatpi'ajoap puxim. Ja'õ kay'ũm cĩcãayũ be bit ipiat supi'ajoat. Ixe yağuyba'ũm ğu ixeyũ muju am ipiat'ajojoap kay warẽmtağ ma oekuku ip iap teidadaap kabia be.

¹⁰ Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat jekpiwatpi ikẽrẽat muğẽgẽ'ukayũ be—ja'õ kay'ũmayũ be dak.

Ixeyũ warẽmtağ ma wuymutaybitbin'ukayũ isũsũn ğu ikẽrẽat mujurũğ ãm. Jewexe ip ya'õbuyxi. Ibuyxin ğu ip Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ kuğ. Imuymuy acã ip.

¹¹ Warẽmtağ wuymutaybitbin'ukayũ bodi ma ya'õbaca Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ. Ixeyũ bodi ma ya'õbuyxi dak ip. Inaka warẽmtağ wuymutaybitbin'ukayũ muymuy ğu ip Deus etabutpe.

— Teyũku xipat ğu ocexe — i'ũmğũ e'em ip Deus pe. — Deus cuy ipiat supi'ajoat cebe ip — i bit e'em ip.

¹² Puca kake yaokaam acã—wuyxan acã. Ixeyũ warẽmtağ ma wuymutaybitbin'ukayũ puca buxim jekpiwan ma jekukum. Itaekat puxim ip jekukum. Jetaybit'ũmap waywayway ip. Puca aokaap puxim Deus ixeyũ ğu'ũm.

¹³ Apẽn cuk adi ipiat o'supi'ajoat ip warara'acat pe iaptei ideida ip. Ipiat'ajojo am ip ideida. Deus ipiat supi'ajoat cebe ip. Ikẽrẽat muğẽgẽm ip kabiabun soat etabun. Jemucokcok am ip ikẽrẽat muğẽgẽm soat em. Isũsũn ğu ip ikẽrẽat mujurũğ ãm soat tabutpe. Iokokat puxim ip ikẽrẽat mujurũğrũğ xi ip puye. Eyju Jesus oe'ũ wuywebeam iap kay wuyeğebuap'a o'om pima, te'e ma ip jekõnkõn eyweju, ikẽrẽat muğẽgẽ ip jemucokcok am puye. Icokcok cĩcã ip warara'acat muğuykuku am oceju xipat iam.

¹⁴ Ayacat co'isum ip itabiku cekay. Taobireren'ũma ip xipat'ũmap muğẽgẽm. Itabutbũcayũ muğuykukukum ip. Dinheiro buap kay acã ip ğebum.

— Ipiat osupi'ajoat eywebe — i juk adi o'e Deus ixeyũ be. Cemunẽm ãm je'e ip iba'ore ipiat'ajoap puxim.

¹⁵ Kawẽn cũğat kay ip oibu'un cũğat e dağwi itabidaoat puxim. Balaão ekukuap puxim ip jekukum—Beor ipot ekukuap puxim. Ixe Balaão dinheiro bu ojuy oekukuku xipat'ũmap muğẽgẽapteim.

¹⁶ Deus pit jumento o'ğuydeat Balaão mukorẽm ãm, kũyjobit'ũm puye.

— Kũyjobin cuy eğuy Deus a'õ kay — i juk o'e jumento jekukat pe. Jekukat a'õm o'jekawẽn Deus a'õbi. Imẽn Deus jumento be Balaão o'ğukorẽmat. Jekawẽn muwẽnuwẽn'ukat o'ğukorẽmat ikẽrẽat kay imubu'unap ojuy.

¹⁷ Idi'a ti'ũmat puxim warẽmtağ wuymutaybitbin'ukayũ. Kabikerereat puxim tak ip—kabido ixikxiğiat puxim. Te'e ma idibi wiwim iap puxim te'e ma dak eyju ixeyũ bi bewi icẽmat cẽmcẽmap wiwim. Deus kabiok cĩcãatka o'sukanaẽ tibira jĩjãat puxim cebeam ip soat em top am ip.

¹⁸ Cedağ ğu ip kawẽnwẽn eyweju, yoboğan pin ip puye, yakpidapi ip e'em puye dak.

— Xipat ma wuyju Deus xe ikẽrẽat muğẽgẽm wuy mucokcok am ma'ğũ wuyju, aoyũ kaykay ma'ğũ wuyju — i napa ma e'em ip eywebe. Imẽn ikẽrẽat muğẽgẽ'ukayũ xewi pu'un ojuyacayũ muğuykukukum ip waram ğuto warẽmtağ ceku am.

¹⁹ — Warẽmtağ ma juy ajeku—wuyekupinap tağ. Deus wuydaxijo ma — i napa ma ip e'em.

Iba'ore cebe ip cedağ ma jeku am. Xipacat kay bima, xipacat acã juy aceğugẽ. Xipat'ũmat kay bima bit, xipat'ũmat acã aceğugẽ. Iba'ore cebe ip cũğ ma jeku am xipat'ũmat kay buye.

²⁰ Pũğpũğpũğ ikẽrẽat muğẽgẽap epereperem o'e. Xipacat mu'ũm ojuyayũ ekukuap epereperem ip o'e wuykukukat a'õ kay kũyjobit am—wuydaxijojo'ukat Jesus Cristo a'õ

kay. Itabut ip o'e cekay. Imēnpit waram ġuto oibu'un ya'ō kay. Imēnpuye waram ġuto ikērēat muġēġēm ip o'e. Waram ġuto itabut'ūmat ekukuap puxim ip jekukum o'e. Tadaybot ip osodop kuy bima jetabut awap. Waram ġuto ikērēat mujurūġ puje bit, ibodi ma ip tadaybotbot o'e.

²¹ Kawēn cūġan itaybit'ūm pima, Deus yopīt ma kuka juk ipiat o'supi'ajoat cebe ip ce'ū buje, itaybit'ūm puye. Imēnpit itaybit ip osodop kawēn cūġan, kuy ip o'ya'ījojo buye. Darem ma ixē ekawēn taġ oekuku ip—Deus ekawēn taġ. Ibo ekawēn ikērē ġu—soat taġ xipat. Inaka waram ip oibu'un. Deus yoboġ ma ipiat supi'ajoat cebe ip ce'ū buje, cūġat a'ō kay ip oibu'un puye.

²² Imēn wuyju e'em:

— Cedadat puje akurice waram jedat o'om — i. — Idibi be dajebaro akōm epere buje, jepitpin kaerep kay waram jewemukotektekteġ kaerep pe — i. Icēmat a'ō kay oibu'un'iaiyū ixeyū buxim.

3

¹ Oburereyū ikukpinayū, ijidup xepxepatup cartadup wemudupmubararaktup eywebeaptup. Ijoptupyū otupmubararak eywebe xipacat kay acā ġebum am. Kuy otupmubararak eywebe eyaġuyba'ūmap puxim waram Jesus Cristo jajēm iap kay.

² Kuyje ma juk adi Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ixē waram jajēm iap o'ġukūyjojo—soat taġ iisuayū'ūm'ūm. Ġebum cuy epesop ixeyū'ūm'ūm ekawēn kay. Gasū dak wuykukukat warara'acayū o'ġudot jekawēn muwēn ām eywebe. Wuydaxijojo'ukat o'ġudot ip. Ġebum cuy epesop ixeyū ekawēn kay dak.

³ Āmap kabia bima ikērēat muġēġēxiayū jajēm eykay jemucokcok am ikērēat muġēġē'ukayū. Iboam cuy ōn eymukūyjom. Cristo waram jajēm iap ip jowayway.

⁴ — “Waram ġuto oajēm eykay,” i te'e ma Cristo juk adi o'e eywebe — i napa ma ip je'e eywebe. — Pu iġuje? — i je'e ip. — Wuyebayū'ūm'ūm pit kuy oe'ū'ū. Inaka oajēm ġu buk — i je'e ip iwayway am. — Gasū soat ibit ma apēn ipi muġē buje osodop iap co'i ma — i je'e ip Cristo waram jajēm iap wayway am.

⁵ Ja'ōm acā Deus kabi o'ġujurūġ, ipi dak. Idibi ma o'timuwexat ipim. Idibi parakpewi ma ipi o'ġubapuk.

⁶ Idibim tak kuyjeayū o'ġuap—ipi juayū o'ġuap. Muba'atxiri o'ġuajēm soat muap am.

⁷ Gasū dak Deus a'ōbi ma kabi jemōġap pe opop Deus a'ōbi. Deus a'ōbi ipi dak opop jemōġap pe ma. Guyjom pit ja'ōm ma'ġuto idibi ġu'ūm daxam. Ja'ōm ma ipi dak ġu'ūm. Imu'ūm puje, ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be—ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be. Waram Cristo jajēm iap waywayway'ukayū jekpiwan ma yaġuyba'ūm iboap ekawēn kay.

⁸ Wuykukukat xe bit pūġ kabia mil koato jo'i. Mil koato dak pūġ kabia jo'i cexe. Eyaġuyba'ūm ġu juy cuy epesop iboap kay, oburereyū.

⁹ — Ocepit ma eykay — i juk adi a'ġu o'e wuykukukat.

— Ibun cīcā omuyku — i te'e ma e'em yajēmap waywayway'ukayū bit.

Ixe ibu'u kūyjobit'ūmayū mu'ūm ām. Ibikuy soat pe ikērēat mujurūġrūġap epere am. Imēnpuye ibun omuyku. Yukpiceġē ġu wuykuġ.

¹⁰ Imēnpit wuykukukat jajēm. Uk'a iwat aġ'ūm pima ibukurukat ajēmjēm. Imēnpuxim itabut'ūmayū aġ'ūm pima, wuykukukat jajēm. Yajēmap kabia be kabi i'ūm. Ya'ōkareyat ipararu jījāat pibun ma i'ūm. Soat kabi beat tak ipik ma. I'ūm. Ipi dak i'ūm—soat ipi daġat tak.

¹¹ Deus imēn soat ġu'ūm. Eyetaybit iboam. Imēnpuye ikērēat epeġuġē ġu juy—pūġ em tak ka'ūma. Deus a'ō daġ acā juy epekuku soat kabia.

¹² Deus pe waram Jesus Cristo mudocap kabia juy epejowiwi. Eywebe i'e but iap cuy epe'e'e. Dao ma kuka a'ġu oajēm. Ixe ajēm puje, kabi ipik. I'ūm. Kabi beat iero je'e taxpap pibun.

¹³ – Kabi iisuat oğugē – i juk adi a'ğu o'e Deus pit. – Ipi dak wara'at oğugē iisuat – i juk adi a'ğu o'e. – Cedağ ma jekuku'ukayũ acã jeedop ipi iisuat pe – i juk adi a'ğu o'e. Iisuat wiwim cĩcã wuyju.

¹⁴ Oburereyũ ikukpinayũ, ixe ajēmap kabia wiwim wuyju. Imēnpuye ikērēat epeğujurũğ ğu. Deus a'õ dağ cuy epekuku soat kabia. Imēn eyeku buje, ikērēat kuğ ğu epesop Deus etabun. Eyisun ma epesop itabun. Kaba'ũm cuy epesop ixe eju.

¹⁵ Wuykukukatibun ma omuyku warara'acat taxijo pin puye. Yukpiceğē ğu wuykuğ. Gebum cuy epesop iboap kay. Wuykitpit ikukpinat Paulo dak cuk imēğaptup o'tupmubararak eywebeaptum Deus kuy ixe o'ğutaybin puye. Imēn ixe dak cuk adi eymutaybitbin osunuy.

¹⁶ Ixe juk adi wuykukukat jajēm iaptup o'tupmubararak. Pũğpũğ ixe emudupmubararaktup peat ekawēn cekawēn pa'arēm. Iba'ore wuywebe wuyekũyjo am. Imēnpuye warēmtağ ma itaybit'ũmayũ wuymutaybitbin ixe emudupmubararaktup peat ekawēn—itabutbũcayũ dak. Wara'atup peat ekawēn warēmtağ ma ip wuymutaybitbin Deus ekawēntup peat ekawēn. Imēneju ixeyũ ma jemujuat ipiat'ajojoap pe. Soat em ipiat'ajojom jeedop ip je'ũ buje.

¹⁷ Oburereyũ, eyju bit eyetabutbūt ğu. Eyetabut cĩcã ma. Yoboğ cĩcã eyju eyetabucap kuğ. Kuy eyetaybit cedağ ğu wuymutaybitbin'ukayũ omuyku iam. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymubu'unap puxim kawēn icēmat kay. Deus a'õ kay'ũm cĩcã ip.

¹⁸ Biğ ma juy Jesus Cristo ekawēn tağ epeku—wuydaxijojo'ukat ekawēn tağ. Biğ ma juy cekawēn tağ epeku biğ ma ixe be xipan eykuk am. Biğ ma juy eyetabun cekay.

– Soat podi ma ěn edipap kuğ – i juy ace wuydaxijojo'ukat pe—wuykukukat Jesus Cristo be.

Imēn ma wuyju e'em cebe ğasũ. Imēn cuy acece soat em cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Joãooyũ oceju. Cartadup mubarararağ oceju Jesus Cristo muwẽn ãm eywebe. Ixe ekawẽn kay wuyetabut pima, wuyağuyisum ajeku ijodi bima. Ixe xe wuyetait acesop wuye'ũ buje dak. Ixe itait osunuy ipi mujurũğ awap. Ixe ekawẽn cuk adi oceya'ĩjojo ijodi bima. Ocetam cuk adi ocejojojo ixe. Icẽmãn ixe ocejojojo ocetam. Ixe eju ma juk adi ocekkuku.

² O'jebapuk ocekey. Cebapuk puje, ocejojojo. Imẽneju ixe ma oceğuwẽn eywebe. Ixe kay itabucayũ yağuyisum jekukum ġasũ. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje dak. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuydop am wuye'ũ buje. Wuyebay xe osunuy kuyje. Ġasũ bit o'jebapuk ocekey.

³ Apẽn cuk adi ocejojojo iap muwẽnuwẽn oceju eywebe. Apẽn cuk adi oceya'ĩjojo iap tak imuwẽnuwẽn oceju eywebe. Iboap muwẽnuwẽn oceju eywebe dak ocebuxim Deus eju jeburerem am. Oceju Deus eju jeburerem. Ixe ipot eju dak oceju jeburerem ma—Jesus Cristo eju. Iboap muwẽnuwẽn oceju eywebe dak ocebuxim ixeyũ eju jeburerem am.

⁴ Ijudup mubarararağ oceju eywebeaptum eymucokcok am. Wuycokcoksũ ġu ace'e—wuycokcok cĩcã ma. Darem ġu dak wuycokcoğ acesop—soat em ma.

⁵ Deus kabia buxim e'em. Ikẽrẽat kuğ ġu ixe. Ka'ũmğũ kabiok Deus xe. Ikẽrẽat o'jukuk ġu—pũğ em tak ka'ũma. Jesus Cristo juk adi iboap o'ğuwẽnuwẽn ocewebe. Iboap ekawẽn muwẽnuwẽn ma oceju dak eywebe.

⁶ “Deus eju jeburerem oceju” i wuyju e'em pima ikẽrẽat mujurũğrũğ ma'ğũ wuyju, napa ma wuyju e'em. Cũğ ġu dak wuyju jekukum.

⁷ Deus pit ikẽrẽat mujurũğrũğ ġu. Ixe kabia dağ jekuku'ukat puxim. Cedağ ma jekukum. Ixe ekukuap puxim wuyju jekukum pima, jeburerem kuka ajeku wuyeweweju. Pũğ tağ ma kuka ajeku. Deus ikẽrẽat uk ũğ wuywebewi—soat uk'uğ. I'uk'uğ wuywebewi korosa be ipot o'jedoyekereren puye. Jesus Deus ipot. Ixe wuymuisusun soat tağ.

⁸ “Ikẽrẽat kuğ ġu õn pit” i'e'em pima, jewemuğuykukukum wuyju. Napa ma wuyju e'em:

– Ikẽrẽat kuğ ġu õn pit – i.

⁹ Apẽn cuk adi ikẽrẽat ağujurũğrũğiap cuy ağuwẽn Deus pe. Imuwẽn puje, ixe ikẽrẽat ju'uk wuywebewi. Soat ju'uk ikẽrẽat, ixe soat em apẽn cuk adi o'e'e iap tağ e'em puye. Cũğ ma ixe wuykuğ. Ixe wuymuisusun soat tağ wuywebe waram ikẽrẽat kukap puxim.

¹⁰ – Soat ipi juacat ikẽrẽat mujurũğrũğ – i'e'em Deus.

Wuyju e'em pima:

– Õn pit ikẽrẽat mujurũğrũğ ġu – i; – Deus napa ma e'em – i dak wuyju e'em.

Imẽn e'em pima, wuybinũnpe ġu Deus ekawẽn õmõm.

2

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ õn eywebeaptum eywebe ikẽrẽat mujurũğrũğap puxim. Wuywebe ikẽrẽat mujurũğ puje bit, wuywebeam Jesus Cristo kawẽnwẽn wuyebayat eju. Ixe Jesus Cristo soat podi ma cũğ ma.

² Ixe ma oe'ũ ikẽrẽat muğẽğẽap teida am. Imẽnpuye Deus ikẽrẽat uk'uğ wuywebewi.

– Wuywebewi acã – i'ũmğũ õn pit e'em. – Soat pewi ipi juacayũ bewi ixe ikẽrẽat uk'uğ – i õn e'em.

³ Deus ekawẽn kay kũyjobit pima dak, wuyetaybit ma wuyju Deus bureyũ iam.

⁴ Ixe ekawẽn kay kũyjobit'ũmat pit napa ma e'em:

– Deus bure õn – i.

Icẽm ġu e'em kũyjobit'ũm puye.

5-6 Ixe ekawên kay kũyjobicayũ bit warara'acat kayap podi ma Deus kay ip. Cekawên kay kũyjobin pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũg'i wuyju jekukum iam. “Deus eju mũg'i oceju jekukum” i wuyju e'em pima, Jesus Cristo ekukuap puxim cuy ajeku. Ixe ekukuap puxim jekukum pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũg'i wuyju jekukum iam.

7 Oburereyũ ikukpinayũ, apên cuk adi ocece eywebe iaptup mubarararağ òn eywebeaptum. Iboap ekawên kawên iisuat ğu. Kuy bima juk adi iboap ekawên epeya'ĩjojo—xipan cuy epeyewekuk iap ekawên.

8 Iboap ekawên kawên iisuat puxim o'e Jesus ekukuap co buje. Ixe ekukuap kay ğebum pima, wuyetaybit ace'e iboap ekawên. Iboap ekawên icēmãn. Jesus Cristo iboap ekawên tağ oekukuku—xipan soat kuğ ijodiacat kuğ. Jesus kabia buxim. Ixe ekawên tağ jekuku'ukayũ kabia dağ jekuku'ukayũ buxim. Ixe ajēm puje, kabiokat kapkam iap puxim, ixe ekawên tağ jekuku'ukayũ ade buye.

9 Jekitpit kay itakomaat napa ma e'em: – Deus ekawên tağ òn jekukum – i, ikêrêat mujurũğrũğ'uk puye. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ixe.

10 Wuyxe wuykitpit ikukpin pima, Deus ekawên tağ wuyju jekukum. Soat ekawên tağ jekuku'ukat kabia dağ jekuku'ukat puxim. Imēnpuye ikêrêat mujurũğrũğan ğu warara'acat pe.

11 Jekitpit kay itakomaat pit kabiok tağ jekuku'ukat puxim. Kabiok tağ jekuku'ukat itaybit ğu poma oju iam. Imēnpuxim jekitpit kay itakomaat warēmtağ jekukum Deus kay kũyjobit'ũm puye.

12 Bekitkiyũ, eyju'in ğaxĩn ma juk eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum ğasũ eywebewi Deus ikêrêat o'ju'uk puye. O'ju'uk Jesus Cristo oe'ũ buye.

13 Baybayũ, eyju'in cuk kuyje ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ixe Jesus Cristo ipi mujurũğ'isum itabēğ osunuy. Tapupuyũ, eyju'in ğasũ ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum kuy juk ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat a'òbacaap epeğu'ũm puye—soat podi ma ikêrêat kukukat a'òbacaap epeğu'ũm.

14 Warara'acayũ ey'in kuy ma eyetabun. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ipi mujurũğ awap ixe itabēğ osunuy. Warara'acayũ ey'in kapusukuruy eyetabun. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum eya'òbaca buye. Soat em eyju ğebum Deus ekawên kay. Soat podi ma ikêrêat kukukat a'òbacaap epeğu'ũm—ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat a'òbacaap epeğu'ũm.

15-16 Deus kay itakomaayũ ibikuy jĩjã ikêrêat mujurũğ ãm. Jeakağ cĩcã ip ikêrêat kay. Imēnpuye itabikuku jĩjã ip ikêrêat kay. Yoboğan pin ip adeayũ xe. Imēn jekukum pima wuyebayat bikuyap tağ ğu epeku—itabut'ũmat ekukuaptağ acã. Imēneju eyetabikukum ğu juy epesop Deus kay'ũmayũ emumutabikukunap kay. Ixeyũ ekukuap puxim ğu juy epeku. Ixeyũ ekukuap puxim eyeku pin pima, wuyebayat ikukpin ğu eyxe.

17 Itabut'ũmayũ e'eap i'ũm. Iteyũ emumutabikukunap tak i'ũm. Deus bikuyap tağ jekuku'ukayũ bit i'ũm ğu. Soat em itabēğ jeedop ip Deus xe.

18 Bekitkit, ğaxĩn ma soat i'ũm. Cristo kay itakoma jĩjãat omuyku iap awēğ kuy epeyawēğcoco. Cristo kay'ũmayũ kuy o'jebapuk ijodi—ade. Imēnpuye wuyetaybit ğaxĩn ma ipi i'ũm iam. Cristo soat kukukan iap kabia omuyku.

19 Ixeyũ Cristo kay'ũmayũ o'jēm wuyxewi. Wuykadiayũ ğu ip osodop—wuykadi'ũmayũ ma. Imēnpuye o'jēm ip wuyxewi. Wuykadiayũ bima kuka adi oibu'un ğu ip wuyxe. Ibu'un'ũm pima wuyxe ma kuka adi ip osodop. Imēnpit o'jēm ip wuyxewi. Imēnpuye wuyetaybit wuykadi ğu teyũku iam.

20 Deus Ibiōğbuk xipacat cuk o'ğũm eywebe Cristo kay eyetabucap tomuju. Imēnpuye soat eyju eyetaybit kawên icēmãn.

²¹ Kawên icēmân itaybit'ũmayũ ġu eyju. Ijudup mubarararaġ òn eywebeaptum eyetaybit puye kawên icēmân. Napa e'e'ukat pi bewi ġu kawên icēmân cēm̄cēm̄. Eyetaybit iboam.

²² Abuyũ dapxiyũ iap oġuwên eywebe. “Jesus Deus emunaē ġu” i'e'e'ukayũ dapxiyũ. “Deus Jesus ebay ġu” i'e'e'ukayũ dapxiyũ, “Jesus Deus ipot ġu” i'e'e'ukayũ dak. Ixeyũ Cristo kay itakoma jġāyũ.

²³ Adeayũ etabutpe “Wetabut ġu Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayũ Deus bureyũ ġu. Adeayũ etabutpe “Wetabut Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayũ bit Deus burem e'em.

²⁴ Kawên idipat cuk epeya'ġojo eyetabut'isum. Iboap ekawên taġ cuy epeku. Iboap ekawên taġ jekukum pima, Cristo eju mũġ'i epekuku soat em—cebay bikuyap taġ tak.

²⁵ — Eyaġuyisum eyju jekukum ijodi bima — i juk adi o'e Cristo wuywebe. — Soat em Deus xe eyetait epesop eye'ũ buje dak — i juk adi o'e Cristo wuywebe.

²⁶ Itabut'ũmayũ ma eymuġuykukuku ojuy jekukum. Imēnpuye ijudup mubarararaġ òn eymukũyjoaptum.

²⁷ Eyju bit Deus biōġbuk kukayũ Cristo Deus biōġbuk o'ġuòm eywebe buye. Ixe biōġbuk nuynuy eywebe. Imēnpuye:

— Ocemutaybitbin'ukat cuy eġudot ocekey — i'ũmġu juy epe'e'e.

Eywebe dopdop'ukat acā eymutaybitbin soan. Napa ġu xeku eymutaybitbin—icēmân.

— Deus biōġbuk pe eymutaybitbinap taġ cuy epekuku — i òn e'em eywebe.

Cristo eju mũġ'i dak cuy epekuku.

²⁸ Bekitkit, soat em cuy Cristo eju mũġ'i epekuku. Ixe waram je'bapuk ijodi. Ixe eju mũġ'i jekukum pima, wuya'òcam acesop ixē ajēm puje. Wuysūsūn ġu acesop ixē ajēm puje. Acejemunēm ġu cebuxim.

²⁹ Eyetaybit Deus cũġ ma iam. Imēnpuye eyetaybit cũġ ma jekuku'ukayũ ixē ebekitkiyũ iam.

3

¹ Gebum cuy epesop wuyebayat xe wuykukpin cġcā iap kay. Deus e'em wuywebe:

— Webekitkit eyju — i.

Icēmân Deus ebekitkit wuyju. Deus kay'ũmayũ bit itaybit ġu Deus ebekitkit wuyju iam, Jesus Deus ipot iam itaybit'ũm ip puye.

² Oburereyũ ikukpinayũ, ġasũ wuyju Deus ebekitkit. Wuyetaybit ġũġũn ma apēn ġuyjom acesop iam. Waram Cristo ebapuk puje bit, ixē jo'iaiyũm acesop. Wuyetaybit ace'e apēn ixē omuyku iam, ixē ajojojo buye. Ixe jo'iaiyũm acesop ixē ajojojo buye.

³ Cristo jo'i acesop iap wiwim cġcā wuyju. Cristo ikērēat kuġ ġu. Ikērēat o'jukuk ġu—pũġ em tak ka'ũma. Soat taġ iisu. Imēnpuye wuyju dak wuybu'u ikērēat mujurũġ ãm. Wuyaġuyisum cuy ajeku.

⁴ Ikērēat mujurũġrũġ'ukat kũyjobit ġu Deus a'ò kay. Ikērēat mujurũġrũġap Deus a'ò kay kũyjobit'ũmap co'i.

⁵ Cristo o'jebapuk wuykay ikērēat uk am soat pewi ijodiacat pewi. Eyetaybit iboam. Ixe bit ikērēat kuġ ġu. Ka'ũmġu ikērēat cebe.

⁶ Cristo eju mũġ'i jekuku'ukatibun ġu jekukum ikērēat mujurũġrũġ. Ikērēat mujurũġrũġ'ukat pit itabut ġu o'e Cristo kay. Ibu'u jġā mabuk Cristo a'ò daġ jeku am.

⁷ Bekitkit, eyday'em'um cuy epesop itabut'ũmayũ be eymuġuykukuap puxim. Cũġ ma jekuku'ukayũ ma cũġ ma Deus xe Cristo buxim.

⁸ Ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ bit Satanás ebekitkit—ibiōġbuk kērēayũ kukukat ebekitkit. Ixe Satanás ikērēat mujurũġrũġ'uk osunuy ipi mujurũġ'isum. Deus ipot osodot ijodi ixē e'eap mu'ũm ãm.

⁹ Deus ebekitkitibun ġu jekukum ikērēat mujurũġrũġ, Deus biōġbuk nuynuy cebe ip puye. Iba'ore cebe ipibun ikērēat kuk am Deus ixeyũ ebay buye.

¹⁰ Imapuk cĩcã wuyxe abuyũ Deus ebekitkit iap, abuyũ Satanás ebekitkit iap tak. Cũğ ğu jekuku'ukayũ Deus ebekitkit ğu. Warara'acat kay itakomaayũ dak Deus ebekitkit ğu ip.

¹¹ — Xipan cuy epeyewekuk — i òn e'em eywebe.

Jesus Cristo kay eyetabut'isum cuk iboap ekawẽn epeya'ĩjojo.

¹² Caim ekukuap puxim ğu juy ajeku. Ixe Caim ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat ebekit osunuy—Satanás ebekit. Ixe jekitpit'ũm o'yaoka. Caim ma cekawẽnkẽrẽ osunuy. Ikitpit pit cekawẽntip osunuy. Imẽnpuye Caim itabutkarey o'e jekitpit kay. Imẽnpuye o'yaoka.

¹³ Okitpitpiyũ, itabut'ũmayũ itakoma eykay bima, “Pẽnpuye xe'e itakoma ip wuykay?” i'ũmğũ juy epe'e eyewewebe.

¹⁴ Ipiat'ajojoap kay cumayũ ekukuap puxim ğu wuyju jekukum. Wuyağuyisum ma wuyju jekukum. Wuyxe warara'acat ikukpin—itabucat. Imẽnpuye wuyetaybit aceju ğu ipiat'ajojoap kay iam. Ikẽrẽm warara'acat kukuk'ukat pit yağuyisum ğu jekukum. Imẽnpuye ixe je'ju ipiat'ajojoap kay.

¹⁵ Jekitpit kay itakomaat ikẽrẽat kuğ Deus xe wara'acat o'yaokaiat co'i. Ikẽrẽat mujurũğap epere'ũm pima, warara'acat o'yaokaiat yağuyisum ğu jekukum ijodi. Eyetaybit iboam. Deus xe ğu jeenuy je'ũ buje dak.

¹⁶ Cristo oe'ũ wuye'ũap puxim. Imẽnpuye wuyetaybit Cristo xe wuykukpin cĩcã iam. Wuyju dak wuybu'un ğu juy ajop wuye'ũ ãm warara'acat e'ũap puxim—itabucat e'ũap puxim ixeyũ ikukpin wuyxe buye.

¹⁷ Wuyju dak wuyetabotaidabotbon cuy ajop ibubut'ũmayũ kay—itabucayũ kay—wuykitpitpiyũ kay. Wuybubut ade bima, i'in cuy ağũm ixeyũ be. Iũm ãm wuybu'u bima bit, te'e ma wuyju e'em “Deus ikukpin ocexe” i.

¹⁸ Bekitkit, warara'acat puywan'ũm pima, te'e ma kuka ace cebe ip “Eyukukpin oxe” i. Icẽmãn warara'acat ikukpin wuyxe bima, xipan cuy ixeyũ ajukuk, wuybubut'in tak cuy ağũm cebe ip.

¹⁹ Xipan warara'acat kuğ pima, wuyetaybit kawẽn icẽmat tağ wuyju jekukum iam. Imẽnpuye:

— Kawẽn icẽmat tağ paxi juk adi oceku? — i'ũmğũ ace'e Deus pe cetabutpe bima.

Imẽnpuye wuypararam ğu ajop ixe etabixe bima.

²⁰ Ikẽrẽat mujurũğ puje dak, “Oceju ikẽrẽat kuğ Deus xe” i wuyju e'em wuywebe ma. Deus pit wuyetaybicap podi ma itaybit. Ixe itaybit teyũku ibu'u o'e ip ikẽrẽat mujurũğ ãm iam. Imẽnpuye:

— Oceju ikẽrẽat kuğ Deus xe,” i'ũmğũ juy ace. Wuypararam ğu juy ajop Deus etabutpe.

²¹ Oburereyũ ikukpinayũ, ikẽrẽat kuğ paxi wuyju iap kay wuyağuykorereren'ũm pima, wuya'õcam cuy ajop Deus etabixe.

²² Ixe xewi wuyemukaypinut acejat. Ixe ekawẽn kay kũyjobit pima, kuka wuyemuojuyjuy acejat cexewi ixe bikuyap tağ jekukum pima dak.

²³ — Eyetabun cuy epesop okpot kay—Jesus Cristo kay — i'e'em Deus wuywebe. — Ikukpin cuy epeyewekuk — i dak. Imẽn Deus e'em wuywebe. Imẽn Cristo dak cuk adi o'e wuywebe.

²⁴ Deus ekawẽn kay kũyjobicat Deus eju mũğ'i jekukum. Deus tak jekukum mũğ'i ceweju ip—jebekitkiyũ eju. Ixe jebiõğbuk o'ğũm wuywebe. Wuyetaybit Deus soat em jekukum mũğ'i wuyweju iam ibiõğbuk nuynuy wuywebe buye.

4

¹ Oburereyũ ikukpinayũ, wuymuğuykukuku'ukayũ omuy soat kaka dağ—ade. Imẽnpuye soat ekawẽn kay bit eyetabun ğu juy epesop— “Deus biõğbuk omuy ocewebe” i'e'e'ukayũ ekawẽn kay. Koap eya'õpicũğcũğ cĩcã juy epesop ixeyũ ekawẽn kay.

— Deus ekawën tağ paxi ite wuymutaybitbin—cekawën tağ ġu xe'e? — i juy epe'e eyewewebe.

— Deus biõğbuk omuy ocewebe — i'e'em ip napa ma.

² Eyetaybit put abuyũ ixeyũ'in Deus a'õbi wuymutaybitbin iam, abuyũ ixeyũ'in jekpi-watpi wuymutaybitbin iam tak. “Jesus Deus emunaë” i'e'e'ukayũ Deus a'õbi wuymutay-bitbit'ukayũ, “Jesus ijodian o'e” i'e'e'ukayũ dak. Deus biõğbuk omuy ixeyũ be.

³ “Jesus ijodian ġu o'e” i'e'e'ukayũ bit Deus a'õbi ġu wuymutaybitbin—ja'õbi acã. Deus biõğbuk nuynuy ġu cebe ip. Cristo kay itakoma jĩjãat a'õbi ixeyũ wuymutaybitbin. “Gaxĩn ma Cristo kay'ũm cĩcãat omuyku” iap awëğ kuy juk epeyawëğcoco. Kuy ijodi ma omuy.

⁴ Bekitkit, Deus ebekitkiyũ eyju bit. Cristo kay'ũm cĩcãat itabut'ũmayũ kukat. Ixe ya'õbaca. Deus biõğbuk pit ixe bodi ma ya'õbaca—eywebeat. Imëneju jewexe Deus ekawën muwënuwën'ukayũ a'õbacaap kuy epeğũ'ũm.

⁵ Apën itabut'ũmayũ e'e am ma ip kawënwën soat em jewexe Deus ekawën muwënuwën'ukayũ. Itabut'ũmayũ ixeyũ ekawën kay jĩjã, itabut'ũmayũ kukukat kadi ip puye.

⁶ Wuyju bit Deus kadiayũ. Deus bureyũ wuyekawën coco'uk. Deus bure'ũmayũ bit wuyekawën coco'uk ġu. Imëneju wuyetaybit abuyũ Deus biõğbuk a'õbi icëmãn wuymutaybitbin iam, abuyũ cedağ ġu wuymutaybitbin iam tak.

⁷ Oburereyũ ikukpinayũ, Deus ibikuy wuywebe xipan jewekuk am. Imënpuye xipan cuy acewewekuk. Xipan warara'acat kukuk'ukayũ Deus ebekitkit. Deus bureyũ ixeyũ.

⁸ Deus xe soat ijodiat ikukpin. Jekpiwatpi ma wuykay. Imënpuye ikukpin warara'acat kuğ'ũm pima Deus burem ġu kuka ace.

⁹ Wuykay jekpot mudot puje, Deus jexe wuykukpinap o'ğubapuk wuywebe. Pũğ ma Deus ipot. O'ğudot ijodi wuykay soat em wuyetait wuydop am cexe wuye'ũ buje. Imëneju wuyetaybit wuykukpin cĩcã Deus xe iam.

¹⁰ Wuyxe Deus ikukpin ġu osunuy kuyje. Ixe xe bit wuykukpin cĩcã ajop. Imënpuye jekpot o'ğudot wuykay. O'ğudot ikërëat uk am wuywebewi. Deus ikërëat uk'uğ wuywebewi ipot oe'ũ buye. Oe'ũ ikërëat muğëğëap teida am.

¹¹ Oburereyũ ikukpinayũ, Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imënpuye wuyju dak xipan cuy acewewekuk.

¹² Wuywebe Deus ijo ba'ore. Xipan jewekuğ pima, Deus wuyweju mũğ'i jekukum. Deus wuyweju mũğ'i jekukum pima, xipan warara'acat ajukuk apën Deus xipan wuykuğ iap puxim.

¹³ Deus cuk jebiõğbuk o'ğuõm wuywebe. Imënpuye wuyetaybit Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam, ixe wuyweju mũğ'i jekukum iam tak.

¹⁴ Deus ipot e'eap cuk adi ocejojojo. Imënpuye:

Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am—soat taxijo am ipi watwat taxijo am — i oceju e'em soat pe.

¹⁵ Wuybisũn'ũm pima “Jesus Deus ipot” i'e am warara'acayũ be, soat em Deus jekukum wuyweju; wuyju dak soat em jekukum ceweju—Deus eju.

¹⁶ Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am. Imënpuye wuyetaybit Deus xe wuykukpin cĩcã iam. Wuyetabut tak Deus xe wuykukpin cĩcã iap kay.

Soat ipi watwat ikukpin Deus xe. Xipan warara'acat kuğat Deus eju mũğ'i jekukum. Deus tak jekukum mũğ'i ceweju.

¹⁷ Deus eju mũğ'i jekukum pima ixe buxim wuyju dak xipan warara'acat ajukuk. Deus ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be ikërëat muju rũğrũğ'ukayũ be. Ipiat'ajoan pima wuypararam ġu acesop ixe etabixe. Wuya'õcam acesop cetabixe. Ijodi bima Cristo ekukuap puxim wuyju dak jekukum puye, wuya'õcam acesop cetabixe.

¹⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuypararam ġu kuka ace Deus etabixe. Deus buxim ikukpin warara'acat kuġ pima bit, wuypararaap ajukuk ġu wuyweju. Wuyparara bima bit:

– Ipiat supi'ajoat xe'e Deus wuywebe? – i kuka ace wuywebe ma.

Wuyparara bima, iba'ore wuywebe Deus puxim warara'acat kuk am ikukpin.

¹⁹ Kuyje Deus xe wuykukpin cċcã ajop. Imēnpuye wuyju dak ġasū wuyxe Deus ikukpin cċcã, warara'acayū dak ikukpin wuyxe.

²⁰ Warara'acat kay itabucat kay wuyetakoma bima, napa ma wuyju e'em:

– Deus ikukpin oxe – i.

Ka'ūma ma Deus o'jojjo buk. Deus ma ijojjo ġu wuyju. Wuyxeacat pit ijojjo soat em. Wuyxe wuyemumujoyū ikukpin'ūm pima, iba'ore wuywebe ikukpin wuyemumujoyū'ūm kuk am.

²¹ – Deus ikukpin eyxe bima, xipan cuy eykitpitpiyū dak epejukuk – i juk adi o'e'e Cristo wuywebe.

5

¹ Jesus Deus emunaē iap kay itabucayū Deus ebekitkiyū. Wuyxe bekitkiyū ebay ikukpin pima, ixē ebekitkiyū dak ikukpin ma wuyxe.

² Wuyxe Deus ikukpin pima, ixē ekawēn taġ jekukum pima dak, wuyetaybit acesop wuyxe Deus ebekitkiyū ikukpin iam.

³⁻⁴ Soat pe Deus ebekitkit pe Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm put. Wuyju itabut'ūmayū a'ōbacaap mu'ūmu'ūm Jesus kay wuyetabut puye. Iba'ore ġu wuywebe kūyjobit am ya'ō kay, ixē a'ōbacaap kuġ puye. Deus wuyxe ikukpin pima, cekawēn taġ ajeku. Deus ikukpin wuyxe bima, “Ocebu'u ixē ekawēn kay kūyjobit am,” i'ūmġu kuka ace.

⁵ Abu be Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm put? Jesus Deus ipot iap kay itabucayū be acã.

⁶ Jesus Deus emunaē ma. Ixē Jesus oajēm Deus bikuyap taġ jeku am. Imēnpuye soat em kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye idibi be o'jewemubatisanat. Oe'ū korosa be. O'jedoyekereren korosa be soat em wuydop am Deus xe. Soat em ma Deus emunaē osunuy. Je'ū buje dak Deus emunaē osunuy. Ġasū dak Deus emunaē.

⁷⁻⁸ Ixē Jesus oajēm wuymutaybit am “Ōn Deus ipot” iam. Wuyetaybit ixē Deus ipot iam apēn ixē idibi be o'jewemubatisanat iap kay ġebum pima, apēn ixē o'jedoyekereren iap kay dak. Cewemubatisanap acã ġu wuymutaybitbin icēmān Jesus Deus ipot iam. Cedoyekererenap tak iboam wuymutaybitbin. Deus biōġbuk tak wuymutaybitbin Jesus Deus ipot iam. Ixē biōġbuk icēmān e'em wuywebe.

⁹ Ijodiacat Jesus Deus ipot iap muwēnuwēn wuywebe. Wuyetabut ixeyū ekawēn kay. Deus tak Jesus okpot iap o'ġuwēnuwēn wuywebe. Ijodiacayū e'eap podi ma icēmān Deus e'em. Imēnpuye wuyetabun cuy ajop ixē ekawēn kay.

¹⁰ Deus o'e:

– Jesus okpot icēmat – i.

Ixē ipot kay itabucat e'em jewebe ma:

– Cūġ ma o'e owebe wetabut am Deus ipot kay – i.

Deus kay itabut'ūmat pit napa ma e'em: – Deus dapxi – i. Tūibe Deus dapxi iān e'em itabut'ūmat, Deus e'eap kay itabut'ūm puye— “Jesus okpot” i'e'eap kay itabut'ūm puye.

¹¹ – Eyaġuyisum epeku ijodi bima okpot oe'ū eywebeam puye – i'e'em Deus soat pe wuywebe. – Soat em eyetai epesop oxe eye'ū buje dak – i'e'em wuywebe.

¹² Ipot kay itabucayū ma yaġuyisum jekukum ijodi. Soat em Deus xe itait jeedop ip je'ū buje dak. Itabut'ūmayū bit yaġuyisum ġu jekukum ijodi. Soat em Deus wi wūy ma jeedop ip ce'ū buje dak.

¹³ Eyetabut Deus ipot kay. Imēnpuye eyaġuyisum eyju jekukum ijodi bima. Eye'ū buje dak soat em eyetai epesop Deus xe. Ijudup mubarararaġ ōn iboam eymutaybit am.

¹⁴ Deus eju wuyju kawēnwēn. Ixe bikuyap tağ cexewi iojuyjuy bima, ixē wuyekawēn cocom. Wuyetaybit iboam. Imēnpuye wuyparara ġu kawēn ãm ceweju. Ijudup mubarararağ òn eymutaybit am iboam.

¹⁵ Wuyetaybit ixē soat em wuyekawēn cocom iam. Wuyekawēn cocom cexewi wuyju iojuyjuy bima. Imēnpuye wuyetaybit ixē xewi wuyemukaypin ajat iam.

¹⁶⁻¹⁷ Wuykitpit pe ikēreāt mujurũğ puje, acekawēn cuy Deus eju ixē beam. Deus iboap ju'uk cebewi ikēreāt. Ixe soat em itait jeenuy Deus xe ce'ũ buje. Cũğ ġu wuyju jekukum pima ikēreāt mujurũğrũğ wuyju Deus xe. Pũğ pit ikēreāt jĩã Deus xe ikēreāt mujurũğrũğap. Wara'at podi ma ikēre cexe. Wuybure iboap muğēğēm pima, ikēreāt muğēğēm pima, “Epeyekawēn cuy Deus eju ixē beam,” i'ũmğũ òn e'em eywebe. Iboap muğēğēxiat soat em ipiatpi'ajojom jeenuy. Deus wi wũy ma jeenuy ce'ũ buje dak.

¹⁸ Deus ebekitkiyũ ibun ġu ikēreāt mujurũğrũğ Deus ipot ağ ip cekay buye. Ikēreāt mujurũğrũğ'ukayũ kukukat pe Deus ebekitkit kuk pa'ore, Deus ipot ağ ip cekay buye.

¹⁹ Wuyetaybit Deus a'õ kay wuyju iam. Warara'acayũ bit ikēreāt mujurũğrũğ'ukayũ kukukat a'õ kay acã—itabut'ũmayũ.

²⁰ Wuyju acã wuyetaybit Deus ipot kuy oajēm ijodi iam. Ixe juk adi wuymutaybitbin oeku apēn Deus omuyku iam. Imēnpuye wuyetaybit apēn Deus omuyku iam. Ixe acã Deusat. Soat em Deus eju mũğ'i wuyju jekukum—cũğat eju. Ixe ipot eju dak mũğ'i wuyju jekukum—Jesus Cristo eju. Ixe acã Deusat. Ixe eju mũğ'i jekuku'ukayũ yağuyisum jekukum ijodi. Soat em itait jeedop ip Deus xe ce'ũ buje dak.

²¹ Bekitkiyũ, eyetabun ġu juy epesop Deus pabi kuğ ojuyacat kay!

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP IPIDASEATUP

¹ Tũũ, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum, e'ĩyũ beaptum tak. Jesus kay itabucayũ kukukat òn. Eykukpin oxe. Warara'acayũ xe dak eykukpin—soat xe.

² Eykukpin ocexe, wuyju kawẽn icēmat kay buye. Soat em wuyju ġebum iboap ekawẽn kay. Wuyağuyba'ũm ġu iboap ekawẽn kay. Soat em iboap ekawẽn tağ ajeku.

³ — Bay, xipan cuy wuykuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—Deus ipot pe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy wuykay — i òn e'em cebe. — Wuyağuyumabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

Wuyju kawẽn icēmat tağ jekukum pima, imẽn ip wuykuğ, xipan warara'acat kuğ pima dak.

⁴ E'iyũ ekukuap awẽğ oyawẽğtobuxik. Pũğ ġu ixeyũ'in kawẽn icēmat tağ jekukum—wuyebay be wuyawẽwẽap ekawẽn tağ. Ocokcok cĩcã oce ixeyũ awẽğtobuxik puje.

⁵ — Tũ'ũ ikukpinat, xipan cuy epeyewekuk — i òn e'em ewebe.

Iboap ekawẽn kawẽn iisuat ġu—kawẽn kuyat. Kuy bima xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn aya'ĩjojo—Jesus kay wuyetabun'isum.

⁶ Xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn kuy epeya'ĩjojo Jesus Cristo kay eyetabun'isum. Xipan jewekuğ pima Deus ekawẽn tağ tak kuka ajeku.

⁷ Wuymuğuykuku'ukayũ o'jepõğpõğpõğ soat kaka dağ.

— Jesus Cristo ijodian ġu o'e — i'e'em ip.

Imẽn e'e'ukat wuymuğuykukuku'ukat. Cristo kay itakoma jĩjã ip.

⁸ Imẽnēju eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim. Ixeyũ be eymuğuykuku buje, eyekapikaptei epejat ġu Deus xewi. Eymuğuykuku'ũm pima bit, Deus jeymucokcoğ cĩcã eywebe eyekapikaptei ũm puje—soatei ũm puje.

⁹ Cristo be wuymutaybitbinap kay'ũmayũ ma Deus bikuyap tağ ġu jekukum—wara'at tağ acã. Deus bure ġu ip. Itabut ġu ip Deus kay. Cristo be wuymutaybitbinap tağ jekuku'ukat pit pũğ tağ ma jekukum Deus eju. Deus tak pũğ tağ ma jekukum ixeyũ eju. Deus ixeyũ bure e'em.

¹⁰ Cristo ekawẽn imutaybitbin'ũmat a'õ kay ġu juy epesop. Ixeyũ juy epeğũm ġu eyduk'a be, eykay yajēm puje ip.

— Deus xipan cuy jeykuk — i'ũmğũ dak cuy epe'e cebe ip eyxewi ijēm puje.

¹¹ Wuyduk'a be ixeyũ muõm puje, wuyju dak ixeyũ bureyũm kuka acesop ikērēat muğẽğēm.

¹² Soat muwẽn pin puk òn eywebe. Imẽnpit obu'u oce soat muwẽn ãm eywebe taperadup pe. Cu ojuy bit a'ğũ òn eyka be eyjom kawẽn ãm eyweju. Kawẽnwẽn pima, wuycokcokap yoboğ je'e.

¹³ Ekibit iyũ kato mujujum eywebe. Ekibit tak Deus emunaẽ. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KANOMŪMATUP

¹ Gaio, ijidup mubarararağ òn ewebeaptum. Jesus kay itabucayã kukukat òn. Ekukpin oxe icēmat a'õ kay wuyetabut puye.

² Obure ikukpinat, ewebeam òn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, xipan cuy Gaio ejukuk iwātaxipinap puxim — i òn e'em cebe.

Wetaybit etabut cīcā Jesus kay iam, kuy juk awēğ oyawēğtobuxik puye.

³ Wuykitpitpiyū'in oajēm okay—exewiayū. Awēğ ip o'yawēğmuwēn owebe.

— Gaio soat em kawēn icēmat tağ jekukum — i juk o'e ip owebe. — Cūğ ma ixē jekukum — i juk o'e ip owebe.

Ocokcok cīcā oce awēğtobuxik puje.

⁴ Ebekitkiyū kawēn icēmat tağ jekukum iap awēğ tobuxik puje, soat podi ma ocokcok oce.

⁵ Obure, ekukpin oxe. Ēn xipan wuykitpitpiyū kuğ wara'at ka watwat ma'gu ip. Cūğ ma ewebe xipan ixeyū kuk am.

⁶ — Gaio juk adi xipan cīcā ocejuk — i juk o'e ip itabucayū—exewi oajēmiayū.

Exewi waram ijēm pin pima wara'atka kay iju am, ibuibuğ gu juy ip eguju. Imēn cūğ ma Deus xe, Deus peam kapikpiğ ip puye.

⁷ Cēmcēm ip Cristo muwēn ām acā. Itabut'ūmayū gu iūmūm cebe ip ibubun—itabucayū acā.

⁸ Imēneju ixeyū buywan cuy ace—wuyju ma, itabucayū. Kawēn icēmat muwēn ām ip cum. Ibuywatwan pima, Deus xe wuyju dak kawēn icēmat muwēnuwēnat puxim cum gu ma'gu wuyju ixeyū eju.

⁹ Carta yopīcat kuy otupmuju ekay exe itabucayū beaptum. Diótrefes pit itabucayū kukat ojuy o'e warara'acayū xe—itabucayū xe. Ixe Diótrefes kūyjobit'ūm wa'õ kay.

¹⁰ Imēnpuye apēn ixē Diótrefes cuk adi xipan gu wawēğ o'guwēnuwēn iap oguwēn eywebe eykay wajēm puje, apēn ixē juk adi ocemuymuy iap tak oguwēn eywebe. Omuyumuy ā gu ixē bit. Warara'acayū kuğ tak xipan gu. Wuykitpiyū ajēm puje, guōm gu jedukā be. Guōmat gu dak ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Gujēmjēm tak ip ya bewi.

¹¹ Obure ikukpinat, xipāt'ūmat ekukuap puxim gu juy ejeku—xipacat ekukuap puxim acā. Xipacat mujurūgrūğ'ukayū Deus ebekitkiyū e'em. Ikērēat mujurūgrūğ'ukayū bit cebekitkiyū gu.

¹² Soat wuyjuyū e'em:

— Demétrio xipāt cīcā — i.

— Kawēn icēmat tağ ixē jekukum soat em — i'e'em ip.

— Ixe xipāt cīcā — i oceju dak e'em.

Eyetaybit icēmān oceju e'em iam.

¹³ Soat muwēn pin puk òn eywebe. Imēnpit obu'u soat muwēn ām taperadup pe.

¹⁴ Gaxīn ma a'gu òn cu ojuy eyka be eyjom. Acejekawēn cuy wuyeweweju.

¹⁵ — Gaio juy eyağuyumubabin yağuybabi'ūmap puxim — i òn e'em Deus pe.

Kato'i o'e ewebe ebureyū. Kato'i juy ece wuybureyū be—iboceayū be—exeayū be. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibūrū ma.

JUDAS EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Ōn Judas. Jesus Cristo buywatwat'ukat ōn. Tiago kitpit ōn. Cartadup mubarararaḡ ōn eywebeaptum. Deus cuk eynaē jebekitkiyūm. Ixe Deus wuyebayat. Ixe xe eykukpin cīcā. Jesus Cristo dak soat em aḡ eykay xipan eykuk am.

² Kawēnwēn ōn Deus eju eywebeam.

— Bay — i ōn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eḡuy ebekitkit kay — i ōn e'em cebe. — Ixeyū aḡuymubabibin cuy eḡuy — i ōn e'em cebe. — Iukupin cuy ixeyū ejukuk — i ōn e'em cebe.

Kuy a'ḡu ixey xipan eykuḡ. Inaka kawēnwēn ōn ceweju biḡ ma ixey be xipan eykuk am.

³⁻⁴ Oburereyū ikukpinayū, kuy juk cartadup mubararak ojuy oḡuy eywebeaptum—Deus eydaxijom apēn cuk odaxijo iap puxim iaptup. Imēnpit Deus kay itabut'ūmayū oajēm wuykay. Ajojo'ūma ip yajēm puje. Iba'arēm ma ip oajēm. Cekawēnwarun ma ip.

— Deus xipacat je'ḡūm wuywebe soat em ikērēat mujurūḡrūḡ ma'ḡu wuyju — i napa ma e'em ip wuywebe.

Imēn ip Deus xipacat ūmūm wuywebe iap ekawēn muwarururun, ikērēat mujurūḡrūḡxi ip puye. Jesus Cristo acā wuykukukat. Soat podi ma ixey itaybit wuymutaybin am.

— Eykukukat ḡu ocekukukat pit — i'e'em ip, Jesus Cristo kay'ūm ip puye.

Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay ikērēat kuḡ puye, i. “Xipat ḡu eyju oxe” i je'e Deus cebe ip, i.

Iboap kuyje ma ibararak osodop Deus ekawēntup pe. Deus cuk adi eymutabun Jesus Cristo kay. Ixe ebekitkiyū eyju ḡasū. Ipi'ūm puje dak ixey ebekitkiyūm epesop. Imēneju apēn Deus wuydaxijom iaptup ḡu otupmubararak eywebeaptum. Eybu'ūm ḡu juy epesop eyetabut am Jesus kay iaptup acā otupmubararak. Eyday'em'um cuy epesop Deus kay'ūmayū be eymubu'unap puxim iaptup otupmubararak.

⁵ Kuyje Deus Israel naxeḡebitbit o'taxijo. O'tujujēm ip Egito eipi bewi. Itabut'ūmayū bit o'ḡuy'ū'ū. Warara'acayū dujujēm puje o'ḡuy'ū'ū. Kuy eyetaybit iboam. Inaka xipat eywebe soat em ma ḡebum am iboap kay. Imēnpuye waram iboap oḡuwēn eywebe.

⁶ Pūḡpūḡ Deus ekawēn tojotjot'ukayū'in Deus co'i i'e pin ip o'e.

— Deus co'i oca'ōbuyxi — i napa ma ip o'e.

Jewexe ip Deus co'i osodop ya'ōbuyxi. Imēneju Deus ixeyū o'ḡuju ipiat'ajojoap kay. Kabiokboḡ pe ip o'ḡuju. Taomūnmūn ip dopdom kabiokboḡ pe. Ijēm pa'ore ip. Jesus Cristo ajēm puje ipiat supi'ajo cebe ip. ḡebum cuy epesop ixeyū kay—jewexe Deus co'i ya'ōbuyxiayū kay.

⁷ Sodoma ka watwat ikērēat mujurūḡrūḡxi ip osodop, Gomorra ka watwat tak, ibo ka xeatka watwat tak. Jewenūn'o'o'uk ip osodop aḡokatayū. Powatwat kay dak osodop ip tūn'o am. Nūn'o'oxi ip osodop. Deus ipiat o'supi'ajojoat Sodoma ka watwat pe apēn cuk adi ipiat o'supi'ajojoat jekawēn tojotjot'ukayū xipat'ūmayū be iap puxim. Daxaboḡ pe ip o'ḡuju soat em ipiat'ajo am. O'ḡuju warara'acat mutaybit am ipiat osupi'ajoat soat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be iam. ḡebum cuy epesop iboap kay.

⁸ Gaxīn ma eykay oajēmiayū kuyjeayū buxim soat em ikērēat mujurūḡrūḡ—Deus kay'ūmayū. Jebinūnpe ip ikērēat muḡēḡēm warēm taksuḡat cocom jexey jo'iat pe buye. Deus soat podi ma ya'ōbaca iap waywayway acā ip, ya'ō kay'ūm puye ip. Kabi beacat muymuy dak ip—idip cīcāayū muymuy.

⁹ Imēn ḡu juk adi oeku Miguel. Deus ekawēn tojotjot'ukayū kukukat putet Miguel i omuy. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat jewa'ōxixiḡ o'e Miguel eju abu wuy'in Moisés'ūm jebit jokot iam. Jewa'ōxixiḡ pima:

— Õn pit jemukorēm ġu — io'e Miguel. — Okukukat cuy jemukorēm — i acã o'e Miguel. Ibiõġbuk kërëayũ kukukat o'jomuymuy ġu Miguel.

¹⁰ Ixeyũ Deus kay'ũmayũ bit jetaybit'ũmap muymuy ip. Jekpiwatpi ma itaybit ip soan itaekat puxim. Jetaybicap ġu'ũmat ip.

¹¹ Karem ġu ipiat supi'ajojo ip. Caim e daġ ip jekukum. Balaão buxim xipacap o'ġudopat ip ikërëat kay jġã ip dinheiro bu pinap tomuju ma. Kũyjobit'ũm cġcã ip Deus a'õ kay Coré buxim. Imēnpuye Deus o'ġu'ũm ip.

¹² Te'e ma ip je'awerorom eyweju Jesus oe'ũ iap kay ġebumiat'a o am. Iokokat puxim ip eyparakpe. Isũsũn ġu ip pũġxirim ma jeka'on ma soat etabutpe. Warara'acat kay ġu ip ġebum—jewekay acã. Warara'acat kuġ ġu ip xipan—jewekuġ acã. Kabikerereat puxim ip—muba'at'ũmat puxim—kabido emumukap puxim. Ya'a'e'ũmat'ip puxim tak ip—ya'a'e'eat ekaxi be ya'a'e' ġu iat'ip puxim. Yop'uk'ukat'ip puxim tak ip. Tũybi'uk'ukat puxim ip—yope'ũat puxim.

¹³ Tipodoyboġat puxim ip. Tipodoy iokokat muymũġmũġ ka'oririt eju. Imēnpuxim isũsũn'ũma ikërëat mujurũġrũġ ip soat etabutpe. Te'e ma ip jekukum kasopta te'e ma jedaekuku'ukata buxim. Deus kabiokat o'ġuxipan ixeyũ dopdop am. Kabiokboġ pe ma jeedop ip soat em.

¹⁴⁻¹⁵ Kuyje ma Enoque ixeyũ o'ġuwēn—Deus kay'ũmayũ o'ġuwēn. Kuy ma ixeyũ o'ġuwēn ixeyũ kap awap ma. Ixe Enoque Adão naxeġebit osunuy. Adão ipotpet o'e. Ixe ipot ipotpet o'e. Ixe ipotpet o'e. 6 be ipotpet ibima, Enoque o'jebapuk.

— Xeyũku Deus kay'ũm cġcãayũ — i juk adi o'e Enoque kuyje ixeyũ muwēnuwēn. — Isũsũn ġu ip ikërëat mujurũġ am Deus etabutpe — i juk adi o'e. — Cekawēnkērē jġã ip — i juk adi o'e. — Deus muymuyxi ip — i juk adi o'e. — Imēneju wuykukukat omuyku jekawēn tojtot'ukayũ eju—adeayũ eju—soat taġ iisuayũ eju — i juk adi o'e. — Yajēm puje, “Eyju ikërëat kuġ oxe,” i je'e Deus jekay'ũmayũ be — i juk adi o'e. — Deus jekay'ũmayũ ġuju ipiat'ajojoap pe — i juk adi o'e Enoque.

¹⁶ Ixeyũ Deus kay'ũmayũ jetakomaap pibun ma jenuycaw ma ip kawēnwēn. Soat em ip warara'acat muymuy. Jewemucokcokcoġ ma ip jekukum. Jeweweju ma e'em ip:

— Xipat õn — i.

— Xipat ěn — i'e'em ip warara'acat pe jebubut ũmap ojuy.

¹⁷⁻¹⁸ Wuykukukat a'õbi jekuku'ukayũ kay juk eymukũyjojo Jesus Cristo emumujuyũ.

— Amap kabia bima itabut'ũmayũ jebapuk eykay—jewemucokcok'ukayũ — i juk adi o'e ip eywebe eymukũyjojom eywaywayway'ukayũ.

Imēn o'e ip eywebe kuy bima—ixeyũ ajēm awap ma. Gebum cuy epesop ixeyũ ekawēn kay, oburereyũ.

¹⁹ Ixeyũ Deus kay'ũmayũ Jesus kayayũ mubu'u'un jebureyũ kay cewejak'ũm ãm. Deus bikuyap taġ ġu ip jekukum—jebikuyap taġ acã. Deus biõġbuk kuġ ġu ip.

²⁰ Oburereyũ, kuy juk eyetabut Jesus Cristo kay. Biġ ma juy eyetabun epesop cekay ġasũ bit. Ixe kay wuyetabucap soat podi ma xipat. Kawēnwēn cuy epesop Deus eju ixe biõġbuk a'õbacaan.

²¹ Eybu'um ġu juy epesop Deus pe eykukan xipan. Wuykukukat Jesus Cristo itabotaid-abotbot wuykay. Ixe wuydujuu jewekay. Soat em ixe xe acesop. Iboap cuy epejowiwi jġã.

²² Pũġpũġayũ soat em jewaġuymuwarururun, itabuthũt ã buye. Eya'õpuruġ ġu juy ip epejukuk—eya'õdidim ma.

²³ Ixeyũ juy epetaxijo daxaboġ pe ijuap puxim. Warara'acayũ isũsũn ġu ikërëat mujurũġ ãm. Iokokat puxim ip. Te'e ma ip jewemucokcokcoġ. Ixeyũ dak cuy eya'õpuruġ ġu epejukuk—eya'õdidim ma. Eyetakomãm cuy epesop ixeyũ emuġġġġ kay eywebe dak ixeyũ buxim ikërëat muġġap puxim.

²⁴Deus itaybit cĩcã wuya'õmubacan am wuywebe ikẽrẽat muğẽap puxim. Ixe wuydujuu jeka kay soat em wuynuy ãmjexe. Ikẽrẽat kuğ ģu ajop ģebuje bit. Soat tağ wuyisu acesop. Soat em wuycokcok acesop ixe xe. Ixe xe acesop iap soat podi ma idip.

²⁵— Ën acã Deusat — i juy acece cebe. — Ka'ũmğũ wara'at — i dak cuy acece cebe. — Ën acã wuydaxijojo'ukat, Jesus Cristo kay ocetabut puye, ocekukukat kay — i juy acece cebe. — Soat podi ma ãn xipat ocexe — i dak. — Soat podi ma ãn a'õbuyxi jĩjã — i dak. — Soat podi ma ãn a'õbacaap kuğ — i dak. — Soat podi ma ãn soat kukukat — i dak cuy acece cebe—Deus pe.

Imẽn ma o'e'e ip kuyje, ipi muğẽ awap. Gasũ dak imẽn ma wuyju e'em. Soat em ma juy imẽn acece cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO BE DEUS O'GUBAPUKIAPTUP

¹ Deus apên ġaxĩn ma juy je' bapuk iap o' ġuwēn Jesus Cristo be ixē be iboap muwēn ām jebuywatwat' ukat pe—João be. Deus a' ōbi Jesus Cristo iboap o' ġubapuk João be cexey jo' iat pe. Ibocewi jekawēn tojotjot' ukat o' ġuju João kay. Kabi bewiat o' ġuju cekay. O' ġuju imukũyjo am apēnape cexey jo' ian ixē be warara' acayũ mukũyjo am iboam.

² Deus jekawēn o' ġuwēn ixē João be. Jesus Cristo kawēn icēmat o' ġuwēn cebe. João soat o' jojojoiap o' ġuwēnuwēn, soat o' ya' ĩjojoiap tak o' ġuwēnuwēn. Iboap ekawēn ibararak opop ijudup pe.

³ Ijudup coco' ukayũ icokcok je' e. Apēn ġaxĩn ma je' bapukiaptup peat ekawēn a' ĩjojoi' ukayũ dak icokcok je' e. Ijudup peat ekawēn kay kũyjobicayũ dak icokcok je' e. Ģaxĩn ma je' bapuk apēn ibararak ijudup pe iap taġ.

⁴ Ōn João. Ōn ijudup mubarararaġ Ąsia eipi watwat peaptum—7 beatka watwat peaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum.

— Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i ōn e' em cebe. — Ebekitkiyũ aġuymubabibin cuy eġuy — i ōn e' em cebe.

Ixē Deus itait ġasũ. Kuyje dak itait osunuy. Ģaxĩn ma jeedot ġuto wuykay. 7 be omuy ibiōġbuk Deus abikbikap topabe. Ixeyũ juy xipan jeykuk. Eyaġuymubabibin cuy jeedop ip.

⁵⁻⁶ Jesus Cristo dak xipan jeykuk. Ixē eyaġuymubabibin cuy jeenuy. Ixē soat em icēmān e' em. Ixē koam o' jetait je' ũap tomukadi. Ixē Jesus Cristo ya' ōbuyxi soat ka kukat a' ōbuyxiap podi ma.

Ixē xe wuykukpin cĩcā. Korosa be o' jedoyekerereren. Oe' ũ ikēreāt uk am wuywebewi.

— Paĩyũ buxim Deus peam epeyekapikpik—webay beam — i juk adi o' e wuywebe.

Ixē soat em ma soat ipi juayũ kukan jeenuy. Imēnpuye:

— Ka' ũmġu omuy ejo' iat idipat — i juy acece ixē Jesus Cristo be soat em ma. — Ka' ũma ma ejo' iat omuy ya' ōbacaat — i dak cuy acece cebe.

Imēn cuy acece soat em ma.

⁷ Ąġ cuy epesop. Kabikerereāt taġ ixē Jesus omuyku. Soat ma ixē jojo. O' ya' ōxamutok' iayũ dak ixē jojo ma. Soat tiwatwat jeetōtōn ixē dobuxik puje. Jeetōtōn ip jeġuycũġap pibun. Imēn ma juy jeedop ip. Imēn je' e.

⁸ — Soat ka' ũm pima ōn kuy kake — i' e' em wuykukukat Deus. — Soat i' ũm puje dak ōn pit kake. Ka' ũma kake bimaat ōn. Soat' ũm pimaat tak ōn ma — i' e' em wuykukukat Deus. Ixē Deus soat podi ma ya' ōbaca. Itait ġasũ. Kuyje dak itait osunuy. Ģaxĩn ma jeedot ġuto wuykay.

⁹ Ōn João—eywaġo. Eybuxim ōn tak Jesus eju mũġi jekukum. Eybuxim ōn tak ipiat' ajojom. Ōn tak soat kukukan oġuy Jesus eju ixē soat kukukan pima. Ōn tak eybuxim wukpiceġē ġu wetabucap kuġ. Tip' aweroro be juk adi oġuy. Patmos i osunuy tip' aweroro butet. Iboce ip omuju Deus ekawēn cuk adi oġuwēnuwēn puye—Jesus ekawēn cuk adi oġuwēnuwēn puye—kawēn icēmat.

¹⁰ Muto' o bima wukpiwan ġu juk adi ocewaġuy—wuykukukat ekabia be. Deus biōġbuk cuk adi waġuyda. Ya' ōberenat' a' ō oya' ĩjojo onōġpikadiwi jededem—parasuy jo' iat' a' ō.

¹¹ — Ģaxĩn ma ejojoiaptup cuy etupmubararak — io' e owebe parasuy jo' iat' a' ō. — Ibodup cuy etupmuju Jesus kay itabucayũ beaptum—7 beat ka watwat peaptum — i juk o' e owebe. — Etupmuju juy Ąsia eipi watwat peaptum—Ēfeso ka watwat peaptum, Esmirna ka watwat peaptum tak, Pėrgamo ka watwat peaptum tak, Tiatira ka

watwat peaptum tak, Sardes ka watwat peaptum tak, Filadélfia ka watwat peaptum tak, Laodicéia ka watwat peaptum tak — i juk o'e owebe.

¹² Korepēn'i oce abu paxi kawēnwēn oweju iam. 7 be lamparina'a mūn ojojojo—ouro muḡēḡē.

¹³ Cepidase ip ijodiat co'iat cūḡ'i osunuy. Jesay kuḡ osunuy iberenat kuḡ. Ouro muḡēḡēbu kuḡ osunuy jekūmpi daḡ.

¹⁴ Yaoparut o'yanuy lā buxim—kabidiḡpu buxim—aopaopu buxim. Itasop o'sutanuy daxae buxim.

¹⁵ Suisopsep o'suinuy bronze buxim—icaat puxim—daxa be o'jeieerotiat puxim—o'ḡusopsupiat puxim. Ixe a'ō ya'ōboḡ osunuy ti'acap'a'ō buxim. Jororoh. Cororogiat puxim.

¹⁶ Kasopta kuḡ osunuy jeba'at kadi—7 beata kuḡ. Ibi bewi jekawēn cēm cēm osunuy. Payao buxim osodop cekawēn—xepxep kadi ma tūybiat puxim. Topasop o'topanuy kaxicuḡat kaxi jo'i.

¹⁷ Ixe dobuxik puje o'at cewap ce'ūat puxim. I'at puje o'jewebumōḡ wabi jeje iba'at kadi.

— Epararam ḡu juy eḡuy — io'e owebe. — Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat i'ūm puje dak ōn acā ocepoyat — io'e owebe.

¹⁸ — Soat em ma ōn wetabēḡ. Kuy juk adi we'ū ojop. Gasū bit ocetait waram. Waram pit oje'ū ḡu. Wa'ōbi ma ijodiacat je'ū'ūm. Wa'ōbi ma ce'ū'ūayū dopdopap pe jeedop ip — io'e owebe.

¹⁹ — Gaḡin ma ejojojoiaptup cuy etupmubararak, ḡasū jebapukpuḡ ewebe iaptup tak, ḡuyjom je'bapuk ewebe iaptup tak — io'e owebe.

²⁰ — Kasopta kuḡ ōn oba'at kadi—7 beata — io'e owebe. — Lamparina mūn tak 7 be opop. Iboap ejojojo kuy — io'e owebe. — Apēḡap ibo iam pit etaybit ḡu. Iboam pit ōn jemutaybin — io'e owebe. — Lamparina mūn Jesus kay itabucayū buxim—7 beatka watwat puxim—Deus ekawēn tojotjot'ukayū buxim — io'e.

Imēn onōḡpikadiat o'jekawēn owebe—Jesus o'jekawēn owebe.

2

1 — Cartadup cuy etupmubararak Éfeso ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — io'e owebe onōḡpikadiat.

Ōn ma kasopta kuḡ oba'at kadi. 7 beata kuḡ ōn. Lamparina'a mūn pidase ōn cūḡcūḡ—7 beayū pidase—ouro muḡēḡēyū pidase. Jeyawē ōn.

² Wetaybit cūḡ ma juk adi epekuku iam. Wetaybit cuk adi epeyekapikpik cīcā iam. Eyetaxi dak cuk adi epesop ipiat'ajojom. Xipat'ūmayū kay ḡu jījā dak eyju. Jewexe Jesus emumujūyū dak cuk adi epesubuyxijojō— “Jesus a'ōbi oceju kawēn idipat muwēnuwēn eywebe” i napa ma e'e'ukayū. Eyetaybit napa ma e'em ip iam.

³ Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supī'ajojōat eywebe, eyetabut okay buye. Eyetaxi bit epesop ipiat'ajojom. Eybu'u ḡu juk adi epesop eyetabut am okay.

⁴ Imēnpit soat ḡu eyekukuap xipat oxe. Koap pima okukpin cīcā oḡuy eyxe. Gasū bit ka'ūma. Okukpinsū ma eyxe ḡasū bit. Imēn xipat ḡu.

⁵ Gbum cuy epesop apēn koap pima okukpin cīcā eyju okuk iap kay—apēn ḡasū bit eyju okukpin ḡu iap kay dak. Warēmtaḡ ma okukap cuy epeyepere. Waram ḡuto okukpin cīcā juy epesop okuḡ. Eywebe warēmtaḡ ma okukap epere'ūm pima bit, ōn ma ojot eykay. Apēn wuyju lamparina'a mūn muwedewedem wara'at muy ām tūyap pe iap puxim eyju ḡu webekitkiyūm epesop. Jeymuwedewede ōn. Warara'acayū ma ojomuy webekitkiyūm eydieḡ.

⁶ Obuxim eyju dak Nicolai a'ōkayayū ekawēn kay'ūm cīcā. Iboap xipat oxe.

⁷ Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ōkayayū awēwēm. Eyetaybin pin eyawēwē ām pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imên ma òn Éfeso ka watwat kukukat awêwêm — i juk o'e owebe onôḡpikadiat—Jesus. — Owebe yawêwêaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

8 — Cartadup cuy etupmubararak Esmirna ka watwat kukukat awêwêaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awêwêaptum — i juk o'e owebe Jesus.

Ka'ũmḡu bimaat òn. Soat i'ũm puje dak òn ma oḡuy. Kuy juk ade we'ũ ojop. Gasũ bit ocetait waram. Jeyawê òn.

9 Wetaybit eyju ipiat'ajojom iam. Wetaybit eydadaybot iam tak. Deus xe bit soat kuḡ eyju. Jewexe Judeuyũ eymuymuy. “Judeuyũ oceju—Deus ebekitkiyũ” i napa ma e'em ip. Satanás a'ò kayayũ ixeyũ bit.

10 Eypararam ḡu epesop ipiat'ajoap puxim. Ibiôḡbuk kêrêayũ kukukat ipiat supi'ajojoat eywebe eyetabucap puyxijom. Ixe a'ò kayayũ warêmtaḡ ma jeymuôm daomũnmũnap'a be. Inaka ibun ḡu ipiat epesupi'ajojo—10 kabia ma. Wa'ò daḡ cuy epeku soat em. Eye'ũ buje dak, wa'ò daḡ cuy epeku. Wa'ò daḡ eyeku buje, soat em epesop oxe eyetait. Soat em eyetait oxe iap idip cĩcã ipi kukukat a daḡat puxim—coroa buxim.

11 Deus biôḡbuk imên Jesus a'ò kayayũ kukukat awêwêm. Eyetaybin pin eyawêwêãm pima, eya'òpicũḡcũḡ cuy epesop.

Wa'ò kay jĩjãayũ bit waram je'ũ ḡu. Waram warara'acayũ e'ũ buje, je'ũ ḡu ip. Imên ma òn Esmirna ka watwat kukukat awêwêm — i juk o'e owebe onôḡpikadiwiat—Jesus. — Owebe yawêwêaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

12 — Cartadup cuy etupmubararak Pérgamo ka watwat kukukat awêwêaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awêwêaptum — i juk o'e owebe onôḡpikadiwiat—Jesus.

Òn ma payao kuḡ—xepxep kadi tũybibiak kuḡ. Jeyawê òn.

13 Wetaybit poce eyju dopdom iam. Satanás a'ò kayayũ parakpe eyju. Wa'ò kay acã eyju bit kũyjobit. Itakomaayũ Antipas o'yaoka eyka be—Satanás a'ò kayayũ dopdopap ka be. Ixe Antipas cedaḡ ma juk adi omuwênuwên. Eyju bit cuk adi eybu'u ḡu epesop eyetabut am okay ixe a'ḡu ip o'yaoka ma.

14 Imênpit soat ḡu eyekukuap xipat oxe. Pũḡpũḡ ey'in Balaão emumutaybitbinap taḡ jekukum. Ixe Balaão o'jekawên Balaque be. “Warêmtaḡ cuy Israel naxeḡebitbit eḡutaybin ixeyũ be ikêrêat muḡê ãm,” io'e Balaãp Balaque be. Imênpuye “Xipat eywebe deusbaroyũ wap iênmôḡ'ibitên o am,” i napa ma o'e cebe ip. “Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am—warara'acat itop eju dak,” i napa ma o'e cebe ip.

15 Ixe buxim pũḡpũḡ ey'in Nicolai a'ò kayayũ emumutaybitbinap taḡ jekukum, warêmtaḡ ma'ḡu ip imutaybitbin.

16 Ikêrêat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere. Cepere'ũm pima bit, ḡaxĩn ma ojet eykay ipiat'ajoan eywebe. Ixeyũ eju nopagôḡôm oce—warêmtaḡ imutaybitbinayũ eju. Yaokakam ip oce wekawên—payao buximan—xepxep kadi tũyan.

17 Deus biôḡbuk imên Jesus kay itabucayũ kukukat awêwêm. Eyetaybit pin eyawêwêãm pima, eya'òpicũḡcũḡ cuy epesop.

Wa'ò kay jĩjãayũ be manada otaũm ixatam ip tamunêm'ibita. Karatũḡ'a buximat'a dak oyaũm soat pe ixeyũ be yarucat'a—yadeiboḡat'a. Ibutet iisuat ibararak opop iḡo'a be. Ka'ũma ma itaybit ixe buten. Yabuat acã itaybit je'e ixe buten.

Imên ma òn Pérgamo ka watwat kukukat awêwêm — io'e Jesus owebe—onôḡpikadiwiat. — Owebe yawêwêaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

18 — Cartadup cuy etupmubararak Tiatira ka watwat kukukat awêwêaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awêwêaptum — i juk o'e onôḡpikadiwiat owebe—Jesus.

Deus ipot òn. Wetasop daxae buxim. Wui suisopsep bronze buxim—o'ḡusopsep ip iat puxim. Jeyawê òn.

¹⁹ Wetaybit cūḡ ma eyju jekukum iam. Deus ikukpin cīcā eyxe. Eyetabut cīcā ixē kay. Kapikpiḡ eyju. Eyetaxi dak ipiat'ajojom ma'ḡu. Koap pimaap podi ma ḡasū dak eyju xipacat mujurūḡrūḡ.

²⁰ Imēnpit soat ḡu eyekukuap xipat oxe. Jezabel warēmtaḡ ma obuywatwat'ukayū mutaybitbin. E iekērēat taḡ webekitkit muykukum. Ixe napa ma e'em "Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ōn," i. Webekitkit muḡuykukukum ixē ayacat. "Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am, warara'acat itop eju dak," i napa ma e'em cebe ip. "Xipat eywebe deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn o am," i napa ma e'em cebe ip. Eyju bit epeḡujēm ḡu eyxewi. Āḡ jeenuy jekpiwan.

²¹ Ibun ma ipiat osupi'ajoat ḡu cebe. Tūybe ḡasū paxi ikērēat mujurūḡrūḡap jepere iān oce. Ixe bit ibu'u jeperem.

²² Imēneju ixē ayacat ōn ma ojojik kama jo'iat pe. Ijoce ipiat supi'ajojo jījā ceweju o'jepo'iyū dak. Ixeyū be ikērēat mujurūḡrūḡap epere'ūm pima, ipiat'ajojom cīcā jeedop ip.

²³ I'iyū dak oyaokaka—ya'ōkayayū. Ixeyū aoka buje, Jesus a'ō kayayū itaybit je'e Deus itaybti apēn ijodiacat jewaḡuyḡuy iam. Apēn ip ibikuy iam tak itaybit je'e ip. Apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei bit ōn ma oteida soat pe.

²⁴ Warara'acat'in ey'in pit warēmtaḡ ma eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ḡu juk adi epe-sop—Tiratira ka watwat'in. Satanás pabi kuḡ ḡu buk eyju. Ixe babi kukayū soat ḡu Satanás babim itaybit. Eyju bit eybu'u ixē babi kuk am.

²⁵ Wajēmap wiwim pima kuy eyetaybicap ekawēn taḡ cuy epeku. Wara'at ekawēn ḡu bit oḡuwēn eywebe iboap ekawēn taḡ eyeku am.

²⁶⁻²⁸ "Ēn ma soat ka watwat kukukan cuy ece," i juk o'e webay owebe. "Eyju soat ka watwat kukayūm epesop oweju," i oce wa'ō kay jījāyū be. Ya'ōca ip jeedop ixeyū kukukan yopcaat'ip kukat puxim. Pipim'ūm kūyjobit'ūmayū a'ōbacaap ḡu'ūm ip itīḡ'a kakaap puxim. "Eyju ma soat ka watwat kukukayūm cuy epesop oweju," i oce wa'ō kay jījāyū be—amap kabia wiwim pima wa'ō daḡ jekuku'ukayū be. Kabiada dak otaūm cebe ip—kasopta—wa'ō kay jījāyū be.

²⁹ Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēam pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imēn ma ōn Tiatira ka watwat kukukat awēwēm — io'e onōḡpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixē awēwēaptum — i juk o'e owebe.

3

¹ Cartadup cuy etupmubararak Sardes ka watwat kukukat peaptum—Jesus kay itabucayū kukukat peaptum — i juk o'e owebe onōḡpikadiwiat—Jesus.

Ōn ma Deus biōḡbuk kuḡ—7 beayū kuḡ. Kasopta kuḡ tak ōn—7 beata kuḡ. Jeyawē ōn. Ōn wetaybit warēmtaḡ ma eyju jekukum iam. Adeayū napa ma e'em "Sardes ka watwat itabut cīcā Jesus kay," i. Ōn pit wetaybit eyetabutsū ma cekay iam. Ce'ūat puxim eyju cexe.

² Ce'ūat puxim ḡu juy epesop. Eyetabun cuy epesop cekay kuyjeap puxim. Eyaḡuysan cuy epeku. Eybu'um ḡu juy epesop ekawēn taḡ eyeku am. Soat ḡu bit xipat Deus xe apēn cuk adi epekukuiap. Wetaybit iboam.

³ Gebum cuy epesop kuy eyetaybicap kay, kuy epeya'ījojoiap kay dak. Kawēn icēmat cuk adi epeya'ījojo. Gebum cuy epesop iboap ekawēn kay. Kūyjobin cuy epesop iboap ekawēn kay. Ikērēat mujurūḡrūḡap pit cuy epeyepere. Ixecat puxim eyju. Eyju aḡ'ūm pima ojot eykay. Ibukurukat puxim ojot eykay. Eyetaybit ḡu epe'e puju paxi oajēm iam.

⁴ Pūḡpūḡ pit ey'in ikērēat o'jukuk ḡu Sardes ka watwat'in. Ixeyū bit yaḡuyisuayū. Cesay isuayū buxim ip. Ixeyū ma oweju ma jeku jesay irucat kuḡ—iisuat kuḡ, "Cedaḡ ip oxe" i'e'em Deus cebe ip puye.

⁵ Wa'õ kay jĩãayũ jesay irucat kuḡ jeku. Ixeyũ butet oju'uk ḡu soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pewi. Soat em ibararak jeedop ixeyũ butet iḡodup pe. “Teyũku webekitkit,” i oce webay be, ixekawẽn tojotjot'ukayũ be dak.

⁶ Deus biõḡbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ awẽwẽm. Eyetaybin pin yawẽwẽãm pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop.

Imẽn ma õn Sardes ka watwat kukukat awẽwẽm — io'e onõḡpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixekawẽnawẽwẽm — i juk o'e owebe.

⁷ — Cartadup cuy etupmubararak Filadélfia ka watwat kukukat awẽwẽm—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽm — i juk o'e owebe.

Õn pit ikērëat kuḡ ḡu. Õn soat em icēmãn e'em. Chave kuḡ õn—Davi bubun osunuyiat kuḡ. Iju chavem owebe tomudip puje, kuka ip o'tomodip'uk ḡu. Owebe tomudip'uk puje dak, kuka ip o'tomodip ḡu. Jeyawẽ õn.

⁸ Wetaybit apẽn eyju jekukum iam. Eya'õbaca'ũm'ũm ma. Owebe eymutaybitbinap taḡ pit cuk adi epekuku. Soat em epesop kũyjobit wa'õ kay. Õn xĩntabi o'gukoce eywap. Soat pe bit tomudip pa'ore. Owebe acã tomudip put.

⁹ Eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay. Satanás a'õ kayayũ napa ma e'em “Judeuyũ oceju—Deus ebekitkit,” i. Napa ma e'em ip. Wa'õbi ip jẽḡ'aecõḡcõḡ eywap. Itaybit je'e ip eykukpin cĩcã oxekawẽn iam.

¹⁰ “Eyukpiceḡẽḡẽm ḡu juy epesop okay eyetabucap kuḡ ipiat'ajojom ma'ḡu eyju,” i juk oce eywebe. Eyukpiceḡẽḡẽm ḡu okay juk adi epesop. Imẽnpuje ipiat osupi'ajoat soat ipi daḡacat pe ixeyũ etabucap puyxijom. Eyju bit õn jeydaxijo ixeyũ ipiatpi'ajojom pima.

¹¹ Gaxĩn ma oajẽm eykay. Xipat cĩcãat kuḡ eyju—wa'õ kay jĩãaptei kuḡ. Iboap cuy epeḡuxipan cĩcã warara'acat pe tujupa'umap puxim.

¹² Wa'õ kay jĩãayũ a'õmucanucan cuy oḡuy. Deus eju kawẽnwẽnap'a beat'ip puxim jeedop ip—warara'acat'ip muycemucemap'ip puxim. Waram pit jejẽm ḡu ip Deus xewi. Deus putet osubutetmubararak cebe, Deus ka butet tak. Jerusalém i ika butet—ika isuatka butet. Iboka sukakop Deus xewi. Obutet iisuat tak osubutetmubararak cebe.

¹³ Deus biõḡbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ awẽwẽm. Eyetaybit pin yawẽwẽãm pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop.

Imẽn õn Filadélfia ka watwat kukukat awẽwẽm. Owebe yawẽwẽmptup cuy etupmubararak cebeptup — i juk o'e onõḡpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

¹⁴ — Cartadup cuy etupmubararak Laodicéia ka watwat kukukat awẽwẽm—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽm — i juk o'e owebe onõḡpikadiwiat—Jesus.

“Imẽn cuy jeenuy” i õn e'em. Imẽnpuje “Amém” i obutet. Soat em wa'õ daḡ õn e'em. Soat em icēmãn õn e'em. Deus pe soat muḡẽap awap kuy juk kake oḡuy. Jeyawẽ õn.

¹⁵⁻¹⁶ Wetaybit warẽmtaḡ cĩcã eyju jekukum iam. Taxipat puxim ḡu eyju—icukat puxim ḡu dak. Taxiptoktokat puxim eyju, icukḡũḡũnat puxim tak. Okukpin ḡu eyju okuḡ. Warẽmtaḡ ḡu dak eyju okuḡ. Xipat ma kuka juk o'e warẽmtaḡ okuḡ pima, ikukpin okuḡ pima dak. Imẽnpit okukpin ḡu eyju okuḡ. Imẽnpuje ḡaxĩn ma ipiat osupi'ajoat eywebe, iko'õmat o buje jedadacap puxim.

¹⁷ “Soat kuḡ oceju bit,” i te'e ma eyju e'em. “Ocebubut ade oceju bit,” i te'e ma eyju e'em, “Xipat cĩcã oceju,” i dak, “Soat kake ocexe,” i e'em eyju te'e ma. Eyetaybit ḡu eyju tadaybocat puxim iam. Iokokat puxim eyju—iḡẽmat puxim—ibisõat puxim. Tadaybocat puxim eyju, toti'ũmat puxim tak. Ita'ũmat puxim tak eyju.

¹⁸ Õn pit jeyawẽ. Ouro juy epejat oxewi—iwekoykey'ũmat. Iboap kuḡ pima icēmãn ibubut adeayũm epe'e. Eyesay irucat tak cuy epejat oxewi eywebe imuõm ãm eyesay'ũmap puxim, eysũsũnap puxim. Posũḡ tak cuy epejat oxewi itapiatkayat eyeta be imõḡ ãm xipan eyecoat am.

¹⁹ Oxe ikukpinayū bit oğukorēm cedağ'ūm jekukum pima. Ipiat osupi'ajoat cebe ip waram ġuto cūğ ma ceku am ip. Imēnpuye juy wa'ō kay epe'e waram. Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere.

²⁰ Ya'ōpicūğcūğ cuy epesop wa'ō kay. Tagtağtag'i òn e'em xīntabi be. Wa'ījojoat pe tomudip'uk puje, oòm tuk'a be. Jekōnkōn'uk oğuy ixē eju. Ixe dak jekōnkōn'uk jeenuy oweju.

²¹ “Epabik cuy oxe—wabikbikap pe” i oce wa'ō kay jījāayū be. Ixeyū buxim òn tak cuk adi oğuy webay a'ō kay kūyjobit. Imēnpuye ġasū òn xik'i webay xe—yabikbikap pe.

²² Deus biōğbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēām pima, xipan cuy epeya'ōpicūğ.

Imēn òn Laodicéia ka watwat kukukat awēwēm. Owebe yawēwēaptup cuy etup-mubararak cebeaptum – i juk o'e onōğpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

4

¹ Gebuje wara'at ma ojojajo wexey jo'iat. Kabi beat exīntabi ojojajo ikoce. Waram parasuy jo'iat a'ō oya'ījojo—kuy oya'ījojoiat'a'ō ma. Waram ġuto o'jekawēn owebe.

– Eceu juy ijoce – io'e owebe. – Apēn ġuyjom jebapuk iap oğubapuk ewebe etaybit am – io'e owebe.

² Deus biōğbuk wağuyda ġebuje bit. Iboce yabikbikap osunuy—idip cīcāat kabi be. Pūğ xik'i osunuy cebe.

³ Ixe dopa topasopsep o'topanuy wita'a buxim—yadip cīcāat'a buxim—jaspe'a buxim, sardônio'a buxim tak. Ixe abikbikap akokoreren konopsanobu o'jebueku. Ibusopsep o'jebueku esmeralda'a buxim.

⁴ Idip cīcāat akokoreren warara'acat abikbikap osodop 24 be. Ya'ōbuyxiayū osodop ixeyū jeje kaxixik'i—24 beat ceje. Jesay irucat kuğayū osodop ip. Ouro muğēğē kuğ tak ip osodop jabi jeje—idip cīcāat kuğ.

⁵ Yabikbikap pewi xiririkiat cēmcēm'uk osunuy, tūmūn'a'ō dak, poroğiat tak. Wexiktak puximat tak osunuy yabikbikap wap isopat, 7 be. Ixeyū jojom pima wuyju ġebum Deus biōğbuk kay—7 beayū kay.

⁶ Iodi buximati o'tinuy yabikbikap wap—vidro muğēğē. Tixiriruk o'tinuy cristal'a buxim.

Ebadipdip tak osodop ip itabēğayū yabikbikap akokoreren—idip cīcāat akokoreren. Soat kadi osodop ip. Ita'ade osodop ip. Soat kadi osodop ita ip—cewap, yakpidakadi.

⁷ Pūğ ixeyū'in leão buxim osunuy. Wara'at ixeyū'in biopak puxim osunuy—ağokatkat yoboğat puxim. Wara'at ixeyū'inat topa ağokatkat topa buxim o'topanuy. Wara'at ixeyū'in dace buxim osunuy—pupumat puxim.

⁸ Soat ip ceğebabe osodop. 6 be o'ceğebadop ip. Soat tağ itate ip osodop—badi, kacūğkadī dak. Soat em ip jebibododon. Ixima dağ tak ibu'u em ġu ip jebibododon, kabiam tak. Imēn ip ibibodo:

Wuykukukat Deus soat podi ma ya'ōbaca, i'e'em ip jebibododon. Soat tağ iisu, i. Soat tağ iisu, i. Soat tağ iisu, i jebibododon ip. Ipi ka'ūm pima itait osunuy, i. Gaxī dak itait, i. Gaxīn ma jeedot waram wuykay, i.

Imēn ip ibibodo.

⁹ – Ēn pit soat podi ma edip – i'e'em ip Deus pe jebibododon ebadipdip itabēğayū. – Ēn pit soat podi ma a'ōbuyxi – i dak e'em ip jebibododon. – Ēn pit soat podi ma xipan ocekuğ – i dak e'em ip jebibododon.

Yabikbikap cejeat peam cebibododon ip puje soat em itabēğat peam,

¹⁰ 24 beayū aypapayū piğ'i at'an ip cewap—yabikbikap cejeat wap.

– Ēn pit soat podi ma xipat – i'e'em ip cebe. Jabi jejeat mōğmōğ ip yabikbikap cejeat wap—idip cīcāat—ouro muğēğē. Imōğmōğ ip cewap “Ēn acā ocekuukat” i'e am cebe.

11 Imên ip jebibododon cebe:

Ën acã soat kukukat, i. Ën acã Deusat, i. Ën cuk soat eġuġē, i. Soat kake a'ōbin ma, i. Ën ipi juacat mutaicin, i. Ën soat podi ma edipap kuġ, i. Soat podi ma a'ōbuyxi, i. Ën acã soat podi ma a'ōbacaap kuġ, i.

Imên ip jebibododon cebe—yabikbikap cejeat pe.

5

1 Gebuje taperadup otupcoco tup'amūnmūnatup. Yabikbikap cejeat pui beatup otupcoco—iba'at kadiat pui beatup. Tupararak o'tuptop xepxep kadi ma. Tupmuymūgmūġap osodop serabu jo'ian. 7 em o'tupmuymūgmūġ ip.

2 Deus ekawēn tojtjt'ukat tak ojojjo ya'ōbacaat.

— Abu itaybit tupmuywut am? Ka'ūma ma — io'e ixe ya'ōberen.

3 Imēnpit itaybicat ka'ūmġu osunuy. Kabi be ka'ūmġu. Ipi ju dak ka'ūmġu. Ipi diotpe dak ka'ūmġu. Ka'ūma ma itaybit tupmuywut am tup co am.

4 Otōn cīcā ka'ūmġu buye itaybicat tupmuywut am tup co am.

5 Imēnpuye aypaat o'e owebe:

— Wa ġu! Ak'i juy ece. Judá diwat pe iba'ore ġu tupmuywut am — io'e. — Ixe acã itaybit tupmuywut am. Ixe be ma tup co but — io'e. — 7 beat imuywut put ixe be — io'e owebe. — Ixe leão buxim ya'ōca. Ya'ōbuyxi jījā ixe Davi naxeġebit — io'e owebe.

6 Gebuje mēmē ojojjo—ovelha. Cūġ'i osunuy yabikbikap pidase. Ebadipdip itabēġayū ixe akokoreren osodop ya'ōbuyxiayū dak. Kuy bima ce'ū osunuyiat puxim osunuy. 7 be osodop yakanasūyū. Ita dak 7 be ma o'sutanuy. 7 be itateat puxim Deus biōġbuk—soat ka kay imujumayū.

7 Mēmē o'ju yabikbikap cejat topabe. Ibodup o'tupu ibui bewi iba'at kadiatup.

8 Tupu buje ebadipdip itabēġayū piġ'i o'at ipi ju mēmē wap. Ya'ōbuyxiayū dak piġ'i o'at ip cewap ya'ōbuyxi jījā cexe ip puye. Soat ip harpa'a kuġ osodop yamuyde am. Wa'e buximat kuġ tak ip osodop—ouro muġēġē kuġ. Topapūn osodop tide'okuatim. Deus ebekitkit kawēnwēn ceweju iap tide'okuati buxim.

9 Pibodo iisuan o'jebibododon ip. Imên ibibodo ip:

Kuy juk e'ū eġuy, i. Pūġ ġu juk etaxijo e'ūap puye soat tiwatwayū'in, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururuayū'in tak, soat kaka daġayū'in tak, i. Imēnpuye etaybit tupu am, i. Etaybit tupmuywut am tak, i.

10 A'ōbi ma soat eipi juayū kukukayūm jeedop ip Deus eju, i. Paīyū buxim kapikpiġ jeedop ip Deus peam—ocekukukat peam, i.

Imên ip ibibodo.

11 Waram ġuto oceak. Deus ekawēn tojtjt'ukayū oya'ījojo. De'at ġu ip osodop—kiiii iān. Imuweġūn pa'ore osodop io. Ade jījā ma ip. Kacūġcūġ'i ip osodop yabikbikap akokoreren. Ebadipdip itabēġayū akokoreren tak, ya'ōbuyxiayū akokoreren tak.

12 Ya'ōberen o'jebibododon ip. Imên ibibodo ip:

Ovelha buxim oe'ūiat soat podi ma jedipap kuġ, i. Soat podi ma ja'ōbacaap kuġ, i. Soat podi ma xipacap kuġ, i. Soat podi ma jetaybitbicap kuġ, i. Soat podi ma ja'ōcaap kuġ, i. Soat podi ma ja'ōbuyxiap kuġ, i. Soat podi ma jedipap kuġ, i. Soat kayap podi ma ocekokcek Cekay, io'e ip jebibodo be.

Imên ibibodo ip.

13 Soat ma ip jebibododon o'e ġebuje bit wa'ōpiju—kabi beacayū, ipi juacayū dak, ipi diotpeacayū dak, tibog cīcāti daġacayū dak—soat kakeayū. Imên ibibodo ip:

Soat podi ma ēn pit xipap, i. Soat podi ma ēn pit a'ōbuyxi, i. Soat podi ma ēn pit edip, i. Soat podi ma ēn pit a'ōbaca, i. Imên cuy acece ewebe soat em, i. Soat em tak wuybu'um ġu acesop imên i'e am ewebe, io'e ip jebibodo be xik'i yabikbikap peat pe—mēmē—ovelha buxim oe'ūiat pe.

14 — Imên cuy ace — i o'jede ebadipdip itabêğayũ.

Ya'öbuyxiayũ dak pig'i o'at'at ip topabe—aypapayũ. Pig'i o'at'at ip “Soat podi ma ên xipat” i'e am cebe.

6

1 Mēmē tupmuymũğmũğap o'ğuywut wetabutpe. Koapat o'ğuywut. 7 be osodop ip tupmuymũğmũğap.

— Ejot cuy — io'e ya'öberen ebadipdipayũ'in—itabêğayũ'in.

Nobano a'ö buxim o'ya'önuuy ya'öpuruğ.

2 Waram ğuto oceak. Cavaro ojojojo irucat. Yakpi jejeat daruk kuğ oeku. Ixe xeat ouro muğêğê o'jomõğ ya be—ipi kukukat abeat—idip cĩcãat. O'jēm soat a'öbacaap mu'ũmu'ũm. Soat a'öbacaap mu'ũm ãm o'jēm.

3 Gebuje mēmē wara'at o'ğuywut tupmuymũğmũğap. Xepxep o'ğuywut kuy.

— Ejot cuy — io'e wara'at itabêğayũ'in ebadipdipayũ'in.

4 Wara'at osodot cavaro ipakpukat. Ixe xeat ja'öbacap o'ğũm yakpi jejeat pe.

— A'öbi nopagõğõm je'e ip jeweweju ipi dağacayũ — io'e cexeat yakpi jejeat pe. Ka'ũma ip kaba'ũm je'e wara'at eju. — A'öbi jenopagõğõm je'e ip soat — io'e cebe.

Payao o'ğũm cebe yobogat.

5 Gebuje mēmē wara'at o'ğuywut tupmuymũğmũğap. Ebapũğ kuy o'ğuywut.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayũ'in itabêğayũ'in.

Waram ğuto oceak. Wara'at ojojojo cavaro iokat. Yakpi jejeat imupesarurunap kuğ oeku jebui be.

6 Wuya'ĩjoiat oya'ĩjojo. Ebadipdip itabêğayũ parakpewi oya'ĩjojo.

— Pũğ litrom trigodadei tadeiboğ cĩcã je'e—pũğ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Ebapũğ litrom cevadadadei dak tadeiboğ cĩcã je'e—pũğ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Oliveira'a xepti bit etimukêrêrên ğu juy — io'e. — Uva'abidi dak etimukêrêrên ğu juy — io'e.

7 Gebuje mēmē wara'at o'ğuywut tupmuymũğmũğap. Ebadipdip o'ğuywut kuy. Ebapũğ mabuk opop imuywut'ũmat.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayũ'in itabêğayũ'in.

8 Gebuje waram ğuto oceak. Cavaro ipekpukat ojojojo. Yakpi jejeat putet Ce'ũap i osunuy. Ixe dobatban oekuku ip ce'ũ'ũayũ dopdopap pewiayũ. Cexeat o'jekawên cebe ip.

— Adeayũ juy epeyaoka ipi juayũ — io'e cebe ip. — Ebadipdip tobuxik puje, pũğ cuy epeyaoka — io'e cebe ip. — Nopagõğõm ip epeğup, repibun tak — io'e. — Wãtaxipi pibun tak epeğup ip, awaydip tağan tak, ika'uan — io'e cebe ip.

9 Gebuje mēmē wara'at o'ğuywut tupmuymũğmũğap. Ebadipdip o'ğuywut kuy. Xepxep mabuk o'jepoyat imuywut'ũmat. O'yaokaka ip iayũ'ũm'ũm biõğbuk ojojojo wũnca mupikupikap'a diotpe caixa'a diotpe. Itakomaayũ juk ixeyũ o'yaoka Deus ekawên o'ğuwênuwên ip puye, cekawên tağ oekuku ip puye dak.

10 Ya'öberen o'jewãwã ip:

— Ocekukukat, ên soat podi ma a'öbaca — io'e ip. — Soat tağ eisu — io'e ip ya'öberen. — Icēmãn e'e'ukat ên. Puğũn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat kũyjobit'ũmayũ be? — io'e ip. — Puğũn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat ocaokaayũ be? — io'e ip ya'öberen.

11 Iboceat cesay o'ğũm cebe ip soat pe—irucat.

— Epeyebodoy buk yopût — io'e cebe ip. — Itakomaayũ buk eykitpitpiyũ yaoka ma — io'e cebe ip. — Eybure kapikpik'ukayũ'in yaoka mabuk ip apên cuk adi ip eyaoka iap puxim — io'e cebe ip. — Ixeyũ aoka'ũm pima bit cuy epeyebodoy — io'e cebe ip.

12 Gebuje mēmē wara'at o'ğuywut tupmuymũğmũğap. 6 be o'ğuywut kuy. Pũğ ma omuy imuywut'ũmat. Imuywut puje ipi o'jexixi jĩjã ma. Kaxiepiat iok o'e pağo iokat puxim—mudiuhu doti buxim. Kaxiaat tak ipakpuk o'e doy buxim.

¹³ Kasopta dak o'ta'at'at kabi bewi. O'ta'at'at ipi ju. O'ta'at'at figo'a muy'at'acap puxim—yakicat'a muy'at'acap puxim—kabidoxixi be yamuy'at'acap puxim.

¹⁴ Kabi dak o'je'arabot apên wuyju taperadup mu'arabotboniap puxim. Co'a dak o'jeaewede jenuyap pewi soat'a. Tip'aweroro dak o'jedipewede jediptûyap pewi soat.

¹⁵ Gebuje soat ipi juayû kukukayû o'jewemunêm—iecuğapyû dak, sorarayû kukukayû dak, ibubut adeayû dak, ya'ôcayû dak. Soat ipi juayû o'jewemunêm: jekpiwatpi ma kapikpik'ukayû, tei'ûm kapikpik'ukayû dak. Soat ip o'jewemunêm co'a kûy dağ, co'a binûnpe dak.

¹⁶ Te'e ma ip o'jewāwā ya'ôberen wita'a be, co'a be dak.

— A'a'at cuy ocejeje ocemunêm âm — i te'e ma o'e ip co'a be, wita'a be dak. — Ocemunêm cuy epe'e xik'i yabikbikap pe iat pe ocedobuxikap puxim — i te'e ma o'e ip. — Ocemunêm cuy epe'e mēmē itakoma ocekey buye — i te'e ma o'e ip.

¹⁷ — Mēmē itakoma jĵjā ocekey, ya'ô kayayû dak — io'e ip. — Ixeyû etakomaap ebapukap kabia ajēm puje, ka'ūma ma jepoyat. Soat i'ûm — io'e ip.

7

¹ Gebuje Deus ekawên tojtjtot'ukayû ojojjo ebadipdipayû. Kacūğcūğ'i osodop ip ipi'abi dağ. Kabido ixikixik'uk osodop ip ebadipdip kadiwiatpido. Kabido ixikixik'uk ip osodop ipi kay ibido kopap puxim, tibogcîcâati kay dak, tûmûn'ip'ip kay dak.

² Wara'at ojojjo gebuje bit Deus ekawên tojtjtot'ukat. Kaxi jēmĵemap kadiwi oajēm. Oajēm teku Deus ebekit iam imubararakap kuğ jebui be—teku soat em itaicat ebekit iam imubararakap kuğ. Ya'ôberen o'jewāwā jebadipyû be—Deus ekawên tojtjtot'ukayû be—ebadipdipayû be. Deus kuy juk ja'ôbacaap o'ğûm ixeyû be. Ja'ôbi ixeyû o'ğuju ipi mukêrêrên âm, tibogcîcâati mukêrêrên âm tak.

³ — Deus buywatwat'ukayû dopa'a ocetopa'amubararak teku Deus ebekit iam — io'e cebe ip. — Ocewebe ixeyû dopa'a mubararak'ûm pima bit, ipi epeğukêrêrên ğu, tibogcîcâati dak epetimukêrêrên ğu, tûmûn'ip'ip tak epeyopmukêrêrên ğu — io'e cebe ip. — Ha'a — io'e ip.

⁴ Pebûrû iteyû Deus ebekitkiyû iap o'ğuwên owebe—o'topa'amubararak ip iap. Tak ğu o'topa'amubararak ip—ade jĵjā ma—144,000 be. Kiiiîân. Soati watwat'in o'topa'amubararak ip—Israel naxeğebithiyû'in.

⁵⁻⁸ 12,000 be o'topa'amubararak ip Judá diwatwat'in; 12,000 be Rubem diwatwat'in tak; 12,000 be Gade diwatwat'in tak; 12,000 be Aser diwatwat'in tak; 12,000 Naftali diwatwat'in tak; 12,000 be Manassés diwatwat'in tak; 12,000 be Simeão diwatwat'in tak; 12,000 be Levi diwatwat'in tak; 12,000 be Issacar diwatwat'in tak; 12,000 be Zebulom diwatwat'in tak; 12,000 be José diwatwat'in tak; 12,000 be Benjamim diwatwat'in tak. Ibûrû ma ip o'topa'amubararak teyûku Deus ebekitkiyû iam.

⁹ Waram ğuto oceak. Tak ğu wuyjuyû io'e kiiiî. Ade jĵjā osodop ip. Imuweğûn pa'ore ma osodop ip, ade jĵjā buye. Soat eipi watwat'in osodop ip, soat tiwatwat'in tak, soat iwarururuyû'in tak, soat a'ôm kawênwên'ukayû'in tak. Mēmē abikbikap wap osodop ip jesay kuğ—irucat kuğ. Kosunano kuğ osodop ip jebui be.

¹⁰ — Deus acā wuydaxijjom — io'e ip ya'ôberen. — Mēmē dak wuydaxijjom — io'e ip. Ixe ma xik'i jabikbikap pe — io'e ip ya'ôberen.

¹¹ Deus ekawên tojtjtot'ukayû dak kacūğcūğ'i osodop ip yabikbikap akokoreren—ya'ôbuyxiayû dak, ebadipdip itabêğayû dak. Pig'i o'at ip yabikbikap wap “Ën soat podi ma xipat” i'e am Deus pe.

¹² O'jebibododon ip Deus pe. Imên ibibodo:

Imên cuy jeenuy, i. Deus ma soat podi ma xipat, i. Ixe ma soat podi ma jedipap kuğ, i. Ixe ma soat podi ma itaybitbit, i. “Xipat cîcā ên ocexe” i juy ace cebe, i. Soat podi ma ja'ôbuyxiap kuğ, i. Soat podi ma ja'ôbacaap kuğ, i. Soat podi ma jebacaap kuğ tak,

i. Imên ma ixé ġasû. Kuyaje dak imên jeenuy. Soat i'üm puje dak, imên ma jeenuy, i. Imên cuy jeenuy, io'e ip jebibododon.

¹³ — Abuyû suteyû cesayrurucayû? — i juk o'e owebe ya'õbuyxiat, aypaat. — Pomawi ip osodot? — io'e owebe.

¹⁴ — Bay'a, õn ma wetaybit ġu. Ĕn acã etaybit — i juk oce cebe.

— Ixeyû ipiat'ajojom cĩcã juk adi osodop — io'e owebe. — Inaka ibu'u ġu o'e ip kũyjobit am Jesus a'õ kay — io'e. — Mēmē o'jedoyekereren wuywebeam iap kay itabut ip. Imēnpuye soat taġ iisu ip doti iwuy'isuat puxim. Soat taġ ip ikērēat kuġ ġu — io'e owebe.

¹⁵ — Imēnpuye ip kacũġcũġ'i Deus abikbikap wap ġasû — io'e owebe. — Deus buywatwan ip kabiam, kabioġ tak — io'e. — Deus xe ip nuynuy ġasû. Yabikbikap peat soat em aġ cekay ip xipat'ūmat ebapukap puxim — io'e.

¹⁶ — Waram pit irem ġu ip. Soat em ibeġbeġ ma. Ibipuruġ ġu dak ip jeedop. Kajepi kuġ cĩcã ġu dak ip jeedop — io'e owebe.

¹⁷ — Mēmē ma ixeyû kukukan jeenuy apēn õhõ iwat xipan jeõhõyũ kukap puxim. Ixeyû idujowat wuymutaicinapti kay tikõn âm. Deus itadisup ip. Waram pit ip jeetõn ġu — io'e owebe.

8

¹ Gebuje mēmē wara'at o'ġuywut tupmuymũġmũġap. Amap o'ġuywut. 7 be o'ġuywut kuy. Ka'ũmġu wara'at o'e. Kuy oi'üm. Darem ma ip osodop mũġ kabi beacayû—meia hora ma.

² Deus ekawēn tojtjt'ukayũ ojojjo ġebuje—7 beayũ—Deus xe kacũġcũġ'iyũ. Jexeat parasuy jo'iat o'ġũm cebe ip. Pũġ pepepe ma o'ġũm cebe ip.

³ Wara'at oajēm tōmte'okuatōm mupikupikap'a kay Deus ekawēn tojtjt'ukat—caixa'a kay. Cũġ'i osunuy iboce. Tōmte'okuatōm mün'a kuġ oajēm—ouro muġēġē'a'a kuġ. Iboceat tōmte'okuatōm o'tōmũm cebe tōm'ade.

— Deus ebekitkit kawēnwēn ceweju soat ip — io'e cebe iboceat. Ixeyũ ekawēn cuy eġuwekoy tōmte'okuatōm eju tōmupikupikap'a be ouro muġēġē'a'a be Deus abikbikap wap — io'e cebe.

⁴ O'tōmuwekoy Deus ebekitkit ekawēn eju. O'tōmupik. Tōmte'okuatōmtiġ o'jedigeu Deus kay cekawēn tojtjt'ukat pui bewi—Deus wap cũġ'iat pui bewi. Deus ebekitkit ekawēn tak o'jeu cekay tiġ eju.

⁵ Deus ekawēn tojtjt'ukat daxa o'jat tōmte'okuatōm mupikupikap'a bewi. Tōmte'okuatōm mün'a o'yamunopapũn daxam. O'yaxik ipi kay. Yaxik puje, poroġiat o'e soat taġ ipi daġ. Poroġiat o'e soat taġ ya'õpararu, xiririkiat tak. Nobano dak o'e soat taġ ipi daġ. Ipi dak o'jexixi jĩjã. Tũmũn'a'õ o'jedede soat taġ ipi daġ.

⁶ Gebuje Deus ekawēn tojtjt'ukayũ parasuy jo'iat o'jat imuyde am—7 beayũ.

⁷ Koapat jeparasuy jo'iat o'ġuyde. Akadadada o'jedaedu daxa eju—ade. Doy eju iwekoykey o'e. Kabi beat iwekoykeyat o'ġuy'at ipi kay. Ade o'ġupik ipi'in. Pũġ eipi o'ġupik ebapũġ eipiyũ'in. Xepxep pit o'jeipiepyat ipi'ūmat eipi. Tũmũn'ip'ip tak o'yopmupik yop'ade. Pũġ'ip'ip'ip o'yopmupik ebapũġayũ'ip'in. Xepxep pit o'jeipepyat ipik'ūmat'ip. Kapĩ'idip tak o'tipik soatip. Ka'ũma ma o'jedipepyat.

⁸ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ġuyde Deus ekawēn tojtjt'ukat. Xepxep o'e ip imuydedem kuy. Kabi beat co'a jo'iat'a o'yamuakōm tiboġcĩcãati be. Apikpiġ pima o'yamuakōm. Ti'ade o'jediewexaxat toy. Pũġti o'jediewexat toy. Xepxepti bit idibi mabuk o'tinuy. O'jediewexat ġu toy.

⁹ Tiboġcĩcãati daġayũ oap ade—idibi tiyuati daġacayũ. Pũġ'ũm oe'ũ ebapũġayũ'in. Tak ġu kobexixi dak o'ġuyubaġbaġbaġ. Ade jĩjã. Kiiiiãn. Pũġ ma o'ġuyubaġbaġbaġ ebapũġayũ'in—tiboġcĩcãati adopa daġat.

¹⁰ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ġuyde Deus ekawēn tojtjt'ukat. Ebapũġ o'e ip imuydedem kuy. Kasopta o'ta'at kabi kadiwi taboġata. Tasop o'tanuy wexiktak puxim.

Idibi be o'taakõm. Pũḡti be o'taakõm ebapũḡtiayũdi be. Idi'a'a be dak o'taakõm. Pũḡti'a be o'taakõm ebapũḡtiayũdi'a be.

¹¹ Tacupata i iḡoda butet omuy—kasopta butet. Ixeda akõm puje idibi dak ticup o'e pũḡ kadi. Pũḡti ticup o'e ebapũḡayũdi'in. Ade oap ipi watwat tikõn puje. Oap ip ticup pibun.

¹² Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ḡuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Ebadipdip o'e ip imuydedem kuy. Pũḡ kadi kaxiepiat o'sutamukērērẽn. Kaxiaat tak o'sutamukērērẽn ip pũḡ kadi. Kasopta dak o'sutamukērērẽn ip pũḡ kadi. Imẽnpuye kaxiepipũ ma o'e kaxi takērẽ buye. Kaxiamat tak yopõt ma kabiam o'e. Kasopta dak yopõt ma kabiam o'e. Kabiok oeku ebadipdip hora bima kabia bun. Kabiok oeku ebadipdip hora bima ixima bun.

¹³ Waram ḡuto oceak. Dace oceḡebaa'ĩjojo. Um cĩcã jepupupum oeku. Ya'õberen ixex dace o'jewawã.

— Karem ḡu ipi juayũ! — io'e ya'õberen. — Ipiatpi'ajojom cĩcã jeedop ip — io'e ya'õberen. — Karem ḡu ipi juayũ — io'e. — Ipiat'ajojom cĩcã jeedop ip — io'e. — Warara'acat ḡasũ jeparasuy jo'iat ḡuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ — io'e. — Ebapũḡayũ mabuk jeparasuy jo'iat ḡuyde — io'e. — Ixeyũ be imuyde buje, ipiat supi'ajo jĩã ipi juayũ — io'e ixex dace.

9

¹ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ḡuyde Deus ekawẽn tojotjot'ukat. Pũḡpõḡbi o'e ip imuydedem kuy. Kasopta jo'iat ojojojo—kabi kadiwi o'takopiata jo'iat. Kabi beat chave o'ḡũm ixex be ikũybioreḡ cĩcãatkũy domudip'ukap echave.

² Kasopta jo'iat iḡo kũy o'sukũynomudip'uk ibo echavem. Ikũynomudip'uk puje, o'tiḡcẽm ikũy bewi. Waẽn yoboḡat peatiḡ puxim o'tiḡcẽm. Iḡodiḡ kaxi o'ḡupinẽm tiḡboḡ cĩcã buye. Soat taḡ o'e kabiok.

³ Arõxẽkxẽk co'iyũ o'kop ixex diḡ eju. Ipi kay ip o'kop. Dat puxim ip tõḡtapi osodop Deus a'õbi.

⁴ — Kapĩ'idip cuy epetimukērērẽn ḡu — io'e kabi beat cebe ip—arõxẽkxẽk co'iyũ be. — Tũmũn'ip'ip tak cuy epeyopmukērērẽn ḡu — io'e. — Wara'at tak cuy epe'gukērērẽn ḡu kadai — io'e. — Teku Deus ebekit iam topa'a bararuk'ũmayũ kay acã juy epeju — io'e. — Ixeyũ be acã juy ipiat epesupi'ajoat — io'e cebe ip—arõxẽkxẽk co'iyũ be.

⁵ — Gasũ bit puk yaoka pi ma eywebe — io'e cebe ip. — Ipiat pit epesupi'ajojoat cebe ip 5 kaxi bun ma — io'e cebe ip.

Ixeyũ arõxẽkxẽk co'iyũ tõḡtapi osodop ip dat puxim.

⁶ Deus ebekitkit'ũmayũ be ipiat o'supi'ajojoat ip dat tõḡtapi jo'i 5 kaxi bima—topa'a bararuk'ũmayũ be. Imẽnpuye je'ũap kudadam ip jeeku. Inaka je'ũap ip tobuxik ḡu. Je'ũ ojuy ma'ḡu ip jeeku. Inaka ce'ũ ba'ore je'e ip.

⁷ Ixeyũ arõxẽkxẽk co'iyũ cavaroyũ buxim osodop ip—jenopaḡõḡõm cumayũ buxim—icaat kuḡ ip jewebe. Jadaḡat kuḡ ip oeku ouro muḡẽḡẽ jo'iat kuḡ. Aḡokatkat topa buxim ip o'topadop.

⁸ Ayacat'adap puxim ip o'yadaptop. Leão nũy buxim o'tũydop ip.

⁹ Icaat kuḡ oeku ip jekũm'a eju—ferro muḡẽḡẽ kuḡ. Carro jenopaḡõḡõap kay daodao-dao ma cucum iap a'õ buxim o'ceḡeba'a'õnuy—cavaroyũ imupuxikpuxiḡiap a'õ buxim.

¹⁰ Dat puxim ip oeku tõḡtapiat kuḡ jekpu be. Jenõḡtapiam ma juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan topa'a bararuk'ũmayũ be. 5 kaxi bima juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan cebe ip.

¹¹ Ixeyũ kukukat ikũybioreḡ cĩcãatkũy beayũ kukukat osunuy. Ixex butet Abadom i omuy Judeuyũ a'õm—Hebreu a'õm. Apolião i omuy ibutet Grego a'õm. Ibutet wuyumu'ũm'ũm'ukat iape wuya'õm.

¹² Kuy pũḡ o'kap ipararu jĩãat. Xepxep mabuk omuyku.

¹³ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjt'ukat. 6 be o'e ip imuydedem kuy. Tōmte'okuatōm mupikupikap'a bewiat'a'ō oya'ījojo—ouro muḡēḡē'a bewiat'a'ō—Deus abikbikap wapat'a'ō.

¹⁴ Ixe a'ō o'jekawēn ixe Deus ekawēn tojtjt'ukat pe—imuyde isuat pe.

— Ebureyū juy eḡuwekap — io'e. — Ebadipdip omuy ip taomūnmūn — io'e. — Taomūnmūn ip omuy Eufratesdi xe—tiboḡati xe — io'e.

¹⁵ Kabi beat a'ōbi ixeyū Deus ekawēn tojtjt'ukayū soat kuḡ ip osodop jebui be. Soat kuḡ ip osodop pūḡ yaoka am ebapūḡayū'in—ipi watwat'in. Deus epeju i'eap wiwim ip osodop. Wara'at koato be ḡu jeeju ip ixeyū aoka am, wara'at kaxi be ḡu dak, wara'at kabia be ḡu dak, wara'at ehora be ḡu dak. Deus pe “Epeju” i'e buje acā jeeju ip ixeyū aoka am. Ixeyū ebadipdipayū o'ḡuwekap.

¹⁶ Pebūrū ixeyū esorarayū iap awēḡ oyawēḡtobuxik kuy. Tak'ūm ip osodop—ade jījā. Kiiiān. 200,000,000 be ip osodop—cavaro akpi jejeayū—nopaḡōḡō'ukayū.

¹⁷ Sorarayū ḡhōyū ojojojo wexey jo'iat pe cavaroyū. Ixeyū akpi jejeayū dak ojojojo. Soat yakpi jejeayū icaat kuḡ ip osodop jekūm'a eju. Pūḡpūḡ ikūm'a ejuat ipakpuk osunuy daxa buxim. Warara'acat iremrum osunuy wita'a buxim—yadeiboḡat'a buxim—safira'a buxim. Warara'acat ipekuk osunuy enxofrenōm puxim. Cavaroyū leāo'a buxim o'yanuy. Ibi daḡwi diḡ cēm cēm o'e daxadiḡ, enxofrenōmtiḡ tak. Daxa dak cēm cēm o'e ibi bewi.

¹⁸ Ade jījā ipi watwat oap ip cavaro bi daḡwi ijēm'ibit pibun—daxae pibun, daxadiḡ pibun tak, enxofrenōmtiḡ pibun tak. Pūḡ'ūm oe'ū ebapūḡayū'in. Xepxep o'jepoyat. Imēn ma ip oap. Xere'ūma ipi watwat oap. Ade jījā.

¹⁹ Cavaroyū ipi watwat o'yaoka jebi bewi o'jēm ian, jedoaybu bean tak. Ipiat o'supi'ajojoat ip ipi watwat pe puybu nuypi jo'i.

²⁰ Cavaroyū ipiatpi'ajojoanap epere buje, jemumuḡē kay jetabucap o'jepere ḡu ip—o'jepoyat'iaiyū. Wuyju Deus kay iap co'i ip osodop jemumuḡē kay jījā. Jemumuḡē kay jījā ip osodop—ouro muḡēḡē kay, prata muḡēḡē kay dak, bronze muḡēḡē kay dak, wita'a muḡēḡē kay dak, ip muḡēḡē kay dak. Ibiōḡbuk kērēayū kay dak ip osodop. Ixeyū emumuḡēḡē be ijo ba'ore, cekūyjo ba'ore dak ip, cexīḡxīḡ pa'ore dak ip. Inaka tūybe iteyū deusyū iān o'e ip. Oe'ū'ū ḡu ip arōxēkxēk co'iaiyū nūy pibun, cavaro nūy pibun tak. Imēnpit jetabucap o'jepere ḡu ip jemumuḡēḡē kay. Deusat kay ḡu ip o'e.

²¹ Wara'acat aokakaap ip o'jepere ḡu. Jebukaypacap tak o'jepere ḡu ip. Warara'acat tayxi kaykayap tak o'jepere ḡu ip. Warara'acat itop kaykayap tak o'jepere ḡu ip. Warara'acat pubut tujupa'um'umap tak o'jepere ḡu ip. Oibu'un ḡu ip ikērēat muḡēḡēm.

10

¹ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjt'ukat—ya'ōbacaat. Kabi kadiwi kom pima ojojojo. Ixe esay kabikerereat co'i osunuy. Koropsanobu o'jebueku yakokoreren. Ixe dopa kaxiepiat puxim o'topanuy. Ixe dao daxae iecūḡat puxim o'taonuy—isopat puxim.

² Livrodup kuḡ osunuy jebui be—tup'īcatup kuḡ—tupayaatup kuḡ. Jei o'suimōḡ tiboḡ cīcāati be jedaoat kadiat i. Jedao'ūḡat kadiat i bit o'suimōḡ ipi be.

³ Ya'ōberen o'jewāwā leāo ewāwāap puxim. Cewāwā buje 7 be xiririkpaw'iat o'ya'ōbu ya'ōberen. O'jepaw ya'ōberen.

⁴ Cepaw isum apēn cuk ip o'e iaptup kuka otupmubararak. Kabi beat pit o'jekawēn owebe.

— Apēn 7 be xiririkpaw'iat o'e owebe iaptup ḡu juy etupmubararak — io'e owebe. — Etupmubararak ḡu juy warara'acat pe itaybicap puxim — io'e owebe.

⁵ Gebuje o'jebaepacūḡ kabi kay Deus ekawēn tojtjt'ukat jeba'at kadi—tiboḡ cīcāati be cūḡ'iat—ipi be cūḡ'iat—kuy ojojojoiat.

⁶O'jekawën Deus a'õpiju. Ixe Deus soat em itait. Je'ũ ãu ixe bit. Ixe juk kabi o'ãugẽ, soat kabi beacat tak. Ipi dak cuk o'ãugẽ, soat ipi juacat tak. Tiboã cĩcãati dak o'timugẽ, soat tidaãacat tak.

– Gasũ bitibun ãu jeku – io'e Deus a'õpiju.

⁷ – “Soat je'bapuk obikuyap taã,” i juk o'e Deus jebuywatwat'ukayũ be—jekawën muwënuwën'ukayũ be – io'e owebe. – Apën Deus ibikuy osunuy iap iba'arëm osunuy soat pe kuy bima – io'e. – Ixe ekawën tojotjot'ukat pe jeparasuy jo'iat muyde buje bit, soat je'bapuk apën ibikuy osunuy iap taã—kanomũmat pe jeparasuy jo'iat muyde buje – io'e owebe.

⁸Kabi kadiwiat a'õ waram oya'ĩjojo. Waram o'jekawën owebe.

– Tupayaatup cuy etupu—tup'ĩcatup—Deus ekawën tojotjot'ukat pui bewi—ipi be cũã'iat pui bewi—tiboã cĩcãati be cũã'iat pui bewi – io'e owebe.

⁹Oju cekay.

– Ma – i oce cebe. – Etupũm owebe, – i oce cebe.

– Juku – io'e. – Etupu – io'e owebe. – Etup'o – io'e. – Ebi be bima tupkurukuru je'e eit puxim – io'e. – Edada be bit, tupsak je'e – io'e.

¹⁰Otupu ibui bewi tup'ĩcatup, tupayaatup. Otupkũn. Otup'o. Tupkurukuru o'e obi be bima. Tupkũn puje bit o'e tupsak odada be.

¹¹ – Waram tak cuy apën Deus adeayũ idaxijo iap ekawën cuy eãuwënuwën soat pe – io'e owebe. – “Ixe soat tiwatwayũ'in idaxijo pin,” i juy ece, “soat ka watwayũ'in tak, soat eipi watwayũ'in tak, soat a'õm kawënwën'ukayũ'in tak,” i juy ece soat pe – io'e owebe.

11

¹Gebuje kabi beat imuweãũngũnap'ip o'yopũm owebe.

– Deus eju kawënwënap'a juy eyamuweãũ—yaboãat'a – io'e owebe. – Wũnca mupikupikap'a dak cuy eyamuweãũ—caixa'a – io'e. – Pebũrũ paxi e'em “Ën xipat cĩcã,” i Deus pe ceweju kawënwënap'a be? Ixeyũ dak cuy eãuweãũ – io'e owebe.

² – Kacũãkadiat pit cuy eãuweãũ ãu—yakokorerenayũ yanaxinõm – io'e. – “Wekawën kay'ũmayũ jeõm oweju kawënwënap'a naxinõm pe,” i juk o'e Deus – io'e owebe. – 42 kaxi bun warëmtaã ma jeku ip Deus ka daã—ikëreãt kuã ãuiat ka daã – io'e owebe.

³ – Xepxepayũ oãuju wekawën muwën ãm – io'e. – Ikurususucat kuã jeku ip jesay kuã oceãuycũã eykay eyju warëmtaã ma jekukum puye iap mubapuk am soat pe. Ibun cĩcã jeedop ip Deus ekawën muwënuwën—1,260 kabia bun – io'e.

⁴Ixeyũ xepxepayũ oliveira'ip puxim wekawën muwënuwën'ukayũ. Lamparina'a mũn puxim tak ip—ipi juacat kukat etabun anuynuyat'a buxim.

⁵Warara'acayũ warëmtaã ixeyũ xepxepayũ kuk ojuy bima, daxa cẽmcẽm ikõmbie daãwi yaoka am. Imënpuye je'ũ ip warëmtaã ikuk ojuyayũ.

⁶Ixeyũ a'õbi muba'at ajëmjëm ãu Deus ekawën muwënuwën ip pima. Deus a'õbacaap kuã ip xepxepayũ. Idi'a dak ip idimuwxat toy ja'õbi. Ja'õbi ip warëmtaksuãat ãudot ipi juayũ mu'ũm ãm, ku beacat mu'ũm ãm tak, ku muypi'ũm ãm. Imudot pin pima, ip ãudot.

⁷Deus ekawën muwën epere isum yoboã cĩcãat jajëm ipararu jĩãat. Jajëm ikũybioreã cĩcãatkũy bewi. Jebacacan je'e xepxepayũ eju. Xepxepayũ a'õbacaap ãu'ũm ipararu jĩãat. Yaoka ip.

⁸Ixeyũ'ũm'ũm jebit po'i jeedop akidaã ikaboãatka be—korosa be ixeyũ kukukat o'subamupaya ip iatka be. Po'i jeedop ip uk'a ukpibubu be soat pe ijo am. Ibo ka watwat kay ãebum pima:

– Sodoma ka watwat co'i ip ikëreãt kuã – i wuyju e'em. – Egito eipi watwat co'i ip ikëreãt kuã – i dak.

⁹ Ibun'ũma jeak ip adeayũ ixeyũ'ũm'ũm jebit kay—ebapũg kabia bun ma, ipidaseat kabia dak. Adeayũ jeak ixeyũ'ũm'ũm kay—soat eipi watwat'in, soati watwat'in tak, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ'in tak, soat iwarururuayũ'in tak. Ikot an gu ip.

— Ixeyũ'ũm'ũm cuy epejokot gu — i je'e ip soat.

¹⁰ Icocok cĩcã je'e ip ipi juacayũ xepxepayũ'ũm'ũm oe'ũ iap kay—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm oe'ũ iap kay. Peta gugẽ ip jecokcokap pibun ma. Iũmũmap je'gũm ip jewewebe jecokcokap pibun. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ ipiat o'supi'ajoat ipi watwat kay—ixeyũ xepxepayũ. Imẽnpuye icocok je'e ip xepxepayũ'ũm'ũm e'ũap kay.

¹¹ Xet. Xet. Xet. Kabiam. Kaxicuğ pima, puw, Deus o'jepuw cekay ip jebidom. Waram ip o'jetait. Kirik'ãy. O'ã'y'ãy ip. Imẽnpuye iparara jĩjã ip o'e waram ip o'jetait iap o'tobuxik puye.

¹² Kabi beat ya'õberen o'jewãwã xepxepayũ be—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be—waram o'jetait'iaiyũ be.

— Epeyeu juy ijodi — io'e cebe ip.

Jekay itakomaayũ etabun ma ip o'jeu kabi kay gẽbuje bit. Kabikererereat tağ ip o'jeu.

¹³ Ceu isum ip ipi o'jexixi jĩjã. Pũg kadi o'sukamu'ũm 10 beatka'in. Tak gu oap ip ipi exixi buje. Ade jĩjã oap ip. 7,000 beayũ'ũm'ũm oap ip. Iparara jĩjã o'e ip o'jepoyat'iaiyũ.

— Deus soat podi ma ya'õbaca — io'e ip jeparara pibun. — Kabi beacayũ kukukat soat podi ma ya'õbaca — io'e ip jeparara pibun.

¹⁴ Kuy xepxep o'kap ipararu jĩjãat. Ağ cuy epesop imẽnpit. Wara'at cuy omuyku ipararu jĩjãat. Ebpũg jeedop ip.

¹⁵ Gẽbuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawẽn tojtjot'ukat. 7 be kuy imuydedem o'e. Ka'ũmgu wara'at. O'e kuy.

— Gasũ Deus soat kukukan o'e — io'e kabi beayũ ya'õberen. — Ixe emunaẽ dak soat kukukan o'e gasũ — io'e ip. — Soat em ixexi soat kukukan jeenuy. Puğũn xe'e ixexi soat kukukan iap i'ũm? Ka'ũma em ma — io'e ip.

¹⁶ Ya'õbuyxiayũ dak piğ'i o'at'at ip jedop am ipi ju Deus wap “Ën xipat” i'e am cebe—24 beayũ, Deus xeyũ, jabikbikap ceje kaxikxik'iaiyũ.

¹⁷ — Ocekukukat, ãn acã Deusat — io'e ip. — Ën soat podi ma a'õbaca — io'e ip. — Gasũ ãn etabẽg — i. — Kuyje dak cuk adi etabẽg eguy — i. — Kuy juk a'õbacaap egubapuk soat pe — i. — Imẽnpuye “Ën xipat cĩcã,” i oceju e'em ewebe — i. — Soat kukukan ece gasũ — io'e ip.

¹⁸ — Ekay itabut'ũmayũ itakoma jĩjã ekay, etakomaap mubapukap ehora oajẽm puye — i. — Gasũ ipiat esupi'ajojoat a'õkay'ũmayũ be — i. — Imẽnpuye itakoma jĩjã ip ekay — i. — Apẽn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iaptei eteida soat pe ce'ũ'ũayũ be — i. Cedağ ma juk adi oekuku ip iaptei eteida ebuywatwat'ukayũ be—ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be dak, soat ebekitkit pe dak, ibuyxim ekukuk'ukayũ be dak — i. — Soat pe cedağ ma eteida—yoboğayũ be, ka'ũmaayũ be dak — i. — Gasũ dak ipi mu'ũmu'ũm'ukayũ egu'ũm—a'õkay'ũmayũ — io'e.

Imẽn o'e ip ya'õbuyxiayũ Deus pe.

¹⁹ Deus nuynuyap'a exĩntabi o'jekoce gẽbuje—kabi beat'a. Deus ekawẽn kukatopa mũn'a yabapuk o'e soat pe—witadopa be ibararak iat mũn'a—caixa'a—ouro muğẽğẽ'a. Igo'a jo isum xiririkiat o'jepaw ya'õpuruğ. Kõnẽkõnẽk io'e. Xiririk xiririk io'e. Ipi o'jexixi jĩjã. Akadadada o'ta'at ipi be ta'ade.

12

¹ Gẽbuje wara'at ipararuat ojojojo kabi be yoboğat. O'jebapuk omukũyjo am apẽn guyjom jebapuk iam. Koam ayacat ojojojo. Iekabek oeku kaxiepiat kuğ. Kaxiaat ixexi i diotpe osunuy. Ouro muğẽğẽ osunuy ya be—12 be kasopta kuğat.

² Yukreğ osunuy. It kam pasuğ osunuy. Ya'õberen o'jewãwã je'it pibun.

³ Gebuje wara'acat o'jebapuk kabi be omukũyjo am apẽn ġuyjom jebapuk iam. Seğemoxixi jo'iat ojojojo ipakpukat. 7 be ya'a o'yanuy. Soat'a be ouro muğëğë kukukuğ osunuy. 10 be yakanasũ.

⁴ Ta'adeata kuğ oeku jenomuju jedoaybu eju kasopta. Pũğta o'ta'uk kasopta ebapũğayũda'in. Tamuy'at'an oeku ipi kay. Cũ. O'jecũğ yukreğat tobuxik puje. Ixe wap cũğ'i osunuy i'it oap ojuy. Ikap isum i'it o ojuy osunuy.

⁵ Ayacat o'su'itkap ağokatkat. Ixe ağokatkat soat ka kukukan jeenuy ġuyjom. Ya'õpuruğ ip jukuk jebui be icaat kukat puxim. Ka'ũma ma kũyjobit'ũm jeenuy ixe a'õ kay. Soat ya'õ kay jeedop ip kũyjobit. Bekicat kap isum Deus pit o'takoy. Kabi kay o'tujuu soat em jeenuy ãm jexe. O'tujuu seğemoxixi be i'oap puxim.

⁶ Ayacat tak o'jenapõn uk'a'ũmat kay. Iboce kuy juk Deus soat o'ğumuxipan tũy ãm. Deus xipan jukuk iboce. 1,260 kabia bun xipan jukuk.

⁷ Gebuje nopagõğõm o'e ip jeweweju ma kabi beacayũ. Miguel a'õkayayũ nopagõğõm o'e seğemoxixi a'õkayayũ eju. Miguel a'õkayayũ Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ. Seğemoxixi a'õkayayũ Deus ekawẽn tojotjot'uk osodop ip kuy bima. Gasũ bit oibu'un ip Deus ekawẽn tojotjon.

⁸ Miguel a'õkayayũ seğemoxixi a'õkayayũ a'õbacaap o'ğũ'ũm. Top pa'ore o'e ip kabi be. Deus oibu'un ip ikuğ.

⁹ Seğemoxixi o'ğujẽm ip kabi bewi. Kuyje seğemoxixi puybum osunuy—Deus ekadai be osunuyiat. Ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat ixe. Satanás i ibutet. Ibutet ade. Soat ipi watwat muğuykukuku'ukat ixe. Ixe ma o'joxik ip kabi bewi. Ipi kay o'joxik ip ya'õkayayũ eju.

¹⁰ Gebuje kabi beat oya'ĩjojo. Ya'õberen o'jekawẽn. Imẽn ixe o'e:

— Gasũ bit Deus ipi juacayũ daxijojoapi oibu'un — io'e. — Kuy juk ja'õbacaap o'ğubapukpuk soat pe — io'e. — Ixe acã soat kukukan o'e — io'e. — Deus emunaẽ dak ja'õbacaap o'ğubapukpuk soat pe—Cristo — io'e. — “Soat podi ma wa'õbaca,” io'e soat pe — io'e. — Wuykitpitpiyũ muymuy'ukat o'joxik kabi bewi — io'e. — Ixe te'e ma imuymuy'uk ip osunuynuynuy Deus pe — io'e. — “Ikẽrẽat kuğ eyju Deus xe,” i te'e ma e'e'uk osunuynuynuy. Soat em wuykitpitpiyũ muymuy'uk osunuynuynuy—kabiabun, iximabun tak — io'e. — Deus ixe bit o'joxik kabi bewi — io'e.

¹¹ — Iparara ġu ip osodop warara'acat pe jaokaap puxim wuykitpitpiyũ Jesus kayayũ — io'e. — Jetabucap o'jepere ġu ip jaokaap puxim. Itabut osodop ip mẽmẽ buxim o'jedoyekereren je'ũ ãm wuywebeam iap kay — io'e. — Ibu'u ġu o'e ip kawẽn icẽmat muwẽn ãm — io'e. — Imẽnpuye jemuymuy'ukat a'õbacaap o'ğũ'ũm ip — io'e.

¹² — Imẽnpuye: “Kabi icokcok cuy jeenuy,” i õn e'em. “Kabi beacayũ dak icokcok cĩcã juy jeedop ip,” i õn e'em — io'e. — Karem ipi juacat, tiboğ cĩcãati beacat tak — io'e. — Ipiat'ajojom cĩcã ip jeedop, ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat kuy o'kop cekay ip puye — io'e. — Itaybit darem ma ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayũ be iam — io'e. — Imẽnpuye itakoma jĩjã o'e — io'e.

¹³ Ipi be juk oxik ip iam itaybit pima, ayacat tobatban oeku—ağokatkat'it'it kukat tobatban—ikap'isuat kukat tobatban. Tobatban oeku yaoka ojuy.

¹⁴ Inaka Deus dace buximat egeba o'cegebaũm ayacat pe. O'cegebaũm cebe pupupum jenapõn ãm jeka kay—uk'a'ũmatka kay. Ibo ka be Deus xipan ixe jukuk. Ebapũğ koato bun xipan jukuk, ipidaseat koato dak. Cekaykay ba'ore jeenuy puybu jo'iat pe.

¹⁵ Seğemoxixi bit idibi o'timujẽm jekõmbie dağwi. Idixidi buxim o'timujẽm. O'timujẽm wũy jĩjã ayacat tujowacap ojuy.

¹⁶ Ipi bit ayacat o'taxijo. O'jedeğ idibi õm ãm seğemoxixi kõmbie dağwiati õm ãm.

¹⁷ Imẽnpuye seğemoxixi itakoma jĩjã o'e ayacat kay. O'ju nopagõğõ ãm ixe uk-takyũ eju—soat eju—Deus ekawẽn kay kũyjobicayũ eju—Jesus ekawẽn tağ jekuku'ukayũ eju—kawẽn icẽmat tağ jekuku'ukayũ eju.

18 Seğemoxixi bit ka'oririt pe osunuy. Cûğ'i osunuy ka'ũma kuğ ma—ibuipuk ma.

13

1 Gebuje ipararu jĩjãat ojojoho. Tiboğ cĩcãati bewi jeuhum o'e kapurũğ kay. 7 be ya'a. 10 be yakanasũyũ. Ouro muğẽğẽ kukukuğ osunuy soat akanasũ dağ warara'acat kukuk'ukat adağat puxim. Deus muymuyap ibararak osodop soat'a dağ.

2 Ixe ipararu jĩjãat leopardo buxim osunuy—wida buxim. Ixe i urso i buxim—widabaro i buxim. Leão bi buxim o'subinuy. Seğemoxixi ja'õbacaap o'ğũm ipararu jĩjãat pe. Jabikbikap tak o'ğũm cebe. Imẽnpuye seğemoxixi jo'i o'e ya'õca. Kũyjobit o'e ip seğemoxixi a'õkayayũ ipararu jĩjãat a'õ kay dak.

3 Pũğ'a werowero kuğ o'yanuy ipararu jĩjãat'a. Ce'ũat'a jo'i o'yanuy. Weroweroğ pit kuy oiyo. Imẽnpuye:

— Apẽnpuye xe'e oe'ũ ġu werowero pibun? — io'e ip jewewebe ipi dağacat.

Itabẽğbẽğ o'e ip yajojom. Kũyjobit ip o'e ya'õ kay oe'ũ ġu buye.

4 Seğemoxixi ja'õbacaap o'ğũm ipararu jĩjãat pe. Imẽnpuye soat ipi juacat itabut cĩcã osodop seğemoxixi kay. Ipararu jĩjãat a'õ kay dak ip osodop.

— Soat podi ma ipararu jĩjãat ja'õbacaap kuğ — i te'e ma o'e ip. — Ka'ũma be ma ix e a'õbacaap mu'ũm put — i te'e ma o'e ip.

Tũybe seğemoxixi Deus iãn o'e ip.

5 Seğemoxixi o'jekawẽn ipararu jĩjãat pe.

— Deus cuy ejomuymuy — io'e cebe. — Ekawẽnkẽrẽm cuy eğuy — io'e cebe — Quarenta e dois kaxi bun cuy ejeku ipi dağayũ paraktağ — io'e cebe.

6 Imẽnpuye ipararu jĩjãat Deus o'jomuymuy jĩjã. Deus o'subutetmuymuy. Deus nuynuyap tak o'jomuymuy jĩjã. Kabi beayũ dak o'jomuymuy jĩjã.

7 — Deus ebekitkit eju juy nopağõğõm eğuy — io'e seğemoxixi cebe. — Eğubu'un cuy ip Deus kay — io'e ipararu jĩjãat pe.

Seğemoxixi ja'õbacaap o'ğũm cebe soat tiwatwat'in ya'õ kay i'e am, soat eipi watwat'in tak, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ'in tak, soat iwarururuayũ'in tak. Soat ip kũyjobit o'e ya'õ kay.

8 Imẽnpuye jewemuğuykukukum ip je'e ipi juacayũ. Tũybe Deus iãn je'e ip ipararu jĩjãat pe.

— Ęn acã Deusat — i te'e ma je'e ip.

Ixe kay ip itabut je'e apẽn wuyju wuyetabut Deus kay iap puxim. Mẽmẽ buxim oe'ũiat pubutup pe ibutetet ġu ip—abuyũ Deus xe itait jeedop iaptup pe. Iğodup pe osodop ġu ibutet ip ipi muğẽ'isum ma.

9 Iboam eyetaybit pin pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop.

10 Taomũnmũn ijuibit taomũn ma ip. Payaom yaoka'ibit yaokan ma ip payaom. Imẽnpuye yukpiceğẽm ġu juy jeedop ip Deus ebekitkit jetabucap kuğ ipiat'ajojom ma'ğ u ip. Itabut cĩcã juy jeedop ip cekay.

11 Gebuje wara'at ojojoho ipararu jĩjãat. Xepxep osodop ip ġasũ. Ipi bewi o'jẽm badiwi. Xepxep akanasũ o'yakanasũnuy. Cordeiro'it'it akanasũ jo'i. Seğemoxixi ekawẽn co'i o'jekawẽn kawẽnkẽrẽ.

12 Ya'õbaca jĩjã osunuy koapat ipararu jĩjãat a'õbacaap co'i. Ja'õbacaap mubapukpuğ osunuy koapat ipararu jĩjãat etabutpe.

— Koapat ipararu jĩjãat a'õ kay juy epesop — io'e soat ipi juayũ be. — Werowero pibun oe'ũ pin iat a'õ kay juy epesop — io'e cebe ip. — Kuy oiyo iat a'õ kay juy epesop — io'e cebe ip.

Imẽnpuye ya'õ kay o'e ip ipararu jĩjãat a'õbi.

13 Wuywebe imuğẽ ba'oreap mubapukpuğ oekuku koapat ipararu jĩjãat. Ja'õbacaan daxa o'ğukopkop kabi bewi. Ipi kay o'ğukopkop soat etabutpe ixeyũ mutabut am jewekay.

14 Soat ipi juayũ o'guḡuykukuku iba'oreap o'ḡubapuk puye. Wuywebe i'e'ba'oreat mubapukpuḡ osunuy koapat ipararu jĩjãat etabutpe.

— Koapat ipararu jĩjãat puximat cuy epeḡuḡẽ wita'am — io'e soat ka watwat pe. — Payaom werowero ip o'ḡuḡẽiat puximat cuy epeḡuḡẽ — io'e. — Oe'ũ ḡuiat puximat cuy epeḡuḡẽ — io'e.

Imēnpuye ixē buximat o'ḡuḡẽ ip wita'am.

15 Kanomũmat ipararu jĩjãat ya'õbacaap o'jat koapat pewi ja'õbacaan. Ya'õbacaap o'jat koapat puximat mutait am. Imēnpuye o'jetait koapat puximat—wita'a muḡẽḡẽ. Cekawēn put o'e. Jekay itabut'ũmayũ dak yaoka but o'e cebe.

16-17 — Obutet cuy epesubutetmubararak eybũnũ'a be eyba'at kadi, eydopa'a be dak — io'e. — Obutet mubararak'ũm pima, wenúmero ma epeḡubararak eydopa'a be, eybũnũ'a be dak — io'e.

Imēn ixē o'e soat pe ipi juayũ be—ya'õbuyxiayũ be, ya'õbuyxi'ũmayũ be dak; yopĩcayũ be, kariwayũ be dak; jekpiwatpin ma kapikpik'ukayũ be, tei'ũma kapikpik'ukayũ be dak. Cewebubut pu ba'ore osodop ip topa'a bararak'ũm pima, ibũnũ'a bararak'ũm pima dak. Tarekrek tak teida ba'ore ip osodop ixē butet ibararak'ũm pima, ibutet enúmero ibararak'ũm pima dak.

18 Wuyetaybitbicap cuy ajat wuyetaybit am iboam. Wuyetaybit pima bit ixē enúmero imuweḡũn put kuka o'e wuywebe. Aḡokatkat putet co'i ixē enúmero. Ixē enúmero 666.

14

1 Deus omukũyjojom mabuk osunuy apēn jebapuk ãmap kabia be iam. Apēn jebapuk ãmap kabia bima iap cocom mabuk oḡuy wexey jo'iat pe. Mēmē buxim oe'ũiat ojojojo. Cũḡ'i osunuy co'a bicũḡpe—Siã'o'a bicũḡpe—Jerusalém ka beat'a bicũḡpe. Adexiri osodop ixē eju—144,000 beayũ. Mēmē butet ibararak osodop topa'a be ip. Ixē ebay butet tak ibararak osodop topa'a be ip.

2 Kabi kadiwiat'a'õ dak oya'ĩjojo. Ya'õboḡ o'ya'õnuy ti'acap'a'õ jo'i. Ya'õpuruḡ tak o'ya'õnuy xiririkiat'a'õ jo'i. Ya'õdip cĩcã dak o'ya'õnuy adedeayũ jebubut'uk muydedem pimaap a'õ buxim—harpa muydedem ip pimaap a'õ buxim.

3 Ixeyũ 144,000 beayũ pibodo iisuan ip o'jebibododon. Deus abikbikap wap kacũḡcũḡ'i osodop ip jebibododon, ebadipdip itabēḡayũ wap tak, 24 beayũ ya'õbuyxiayũ wap tak. Ka'ũma be ma itaybit put ibo pibodom. 144,000 beayũ be acã itaybit put—Deus emudaxijoyũ be acã—ipi ju oekuku'iyũ be acã.

4 Ixeyũ 144,000 beayũ o'jewemukērēren ḡu—pũḡ em tak ka'ũma. Soat taḡ iisu ip osodop ayacat eju o'jepo ḡu bukiat puxim. Mēmē badiptatam oekuku ip soat taḡ. Deus ixeyũ o'taxijo kũyjobit'ũmayũ parakpewi—ipi juacayũ parakpewi. Ixeyũ ma koam o'jewajak Deus kay soat em jedop am cexe. Mēmē kay dak o'jewajak ip soat em jedop am cexe.

5 Napapa'uk ḡu ip osodop. Soat taḡ ip iisu.

6 Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjt'ukat. Um oeku eium. Kopkom oeku kawēn idipat muwēn ãm soat pe ipi juayũ be—soat iwarururuayũ be, soat tiwatwat pe dak, soat a'õm kawēnwēn'ukayũ be dak, soat eipi watwat pe dak. Kawēn idipat i'ũm ḡu. Soat em itabucayũ ibo muwēnuwēn jeedop. I'ũm ḡu cekawēn—kawēn idipat.

7 — Ibuyxim cuy Deus epejukuk — io'e ya'õberen um cĩcãat. — “Deus soat podi ma ya'õbaca,” i juy epe'e'e — io'e. — Gaxĩn ma ixē Deus ideida soat pe apēn ipi daḡ pima juk adi oekuku ip iaptei — io'e. — Xipacat je'ḡũm xipacayũ be. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ be bit — io'e. — “Warara'acat podi ma ěn xipat,” i juy epe'e Deus pe — io'e. — Ixē Deus kabi o'ḡujurũḡ, ipi dak — io'e. — Tiboḡ cĩcãati dak o'timujurũḡ — io'e. — Idi'a dak o'ti'amujurũḡ — io'e.

8 Wara'at Deus ekawēn tojtjt'ukat koapat nomuju oeku. Um oeku eium.

— Babilônia ka watwat puximayũ a'õbacaap oi'ũm — io'e. — Ikērēat muḡẽḡẽ'uk osodop ip soat ka watwat eju — io'e. — Warara'acat tayxi eju jepopo'ukap puxim ikērēat muḡẽḡẽ'uk

ip osodop, warara'acat itop eju jepopo'ukap puxim tak — io'e. — Gasũ bit ixeyũ a'õbacaap oi'ũm — io'e.

⁹⁻¹⁰ Wara'at Deus ekawẽn tojtjt'ukat ojojojo—soat tağ iisuayũ. Ebpũğ ip um oekuku eium.

— Ipararu jĩjãat pe “Ën xipat cĩcã” i'e'e'ukayũ ipiat supi'ajojo jĩjã—ixe jo'iat pe “Ën xipat cĩcã” i'e'e'ukayũ dak — io'e. — Ibutet pararak topa'a beayũ dak ipiat supi'ajojo jĩjã—ibutet pararak ibũnũ'a beayũ dak — io'e. — Deus itakoma jĩjã je'e ixeyũ kay. Itabotaidabotbot ğu je'e ixeyũ kay—pũğ kay dak ka'ũma. Iba'ore je'e cebe ip jenapõn ãm ipiat'ajojoap puxim — io'e. — Ipiat supi'ajojo jĩjã ma ip. Daxa be ipiat supi'ajojo ip, enxofre isopat pe dak — io'e. — Deus ekawẽn tojtjt'ukayũ etabutpe ipiat supi'ajojo ip, soat tağ iisuayũ etabutpe. Mēmē etabutpe dak ipiat supi'ajojo ip — io'e.

¹¹ — Ixeyũ beaptiğ jediğeuhum soat em daxadiğ. Ka'ũmğ kabi dağ tiğ'ũmat. Soat em ma tiğteğ e'em. Iximabun, kabiabun tiğteğ e'em — io'e. — Ixeyũ be ipiatpi'ajojoap tak i'ũm ğu. Cebodoy ba'ore cebe ip. Kabiabun ipiat'ajojom ip jeedop, iximabun tak—ipararu jĩjãat pe “Ën xipat” i'e'e'ukayũ, ixe jo'iat pe imẽn i'e'e'ukayũ dak—topa'a be ibutet pararakayũ — io'e.

¹² Apẽn ibutet pararak ibũnũ'a beayũ ipiat supi'ajojo jĩjã iap kay ğebum pima, yukpiceğēm ğu juy jeedop ip jetabucap kuğ Deus ebekitkiyũ—Deus a'õ kay kũyjobicayũ—Jesus kay jetabucap kukayũ.

¹³ Gebuje kabi kadiwiat'a'õ oya'ĩjojo.

— Pũğpũğ xipacayũ'in mabuk yaoka ip ğasũ itakomaayũ jetabucap epere'ũmayũ, ipararu jĩjãat putet mubararakan ibu'u'uyũ — io'e. — Icockok ip jeedop o'yaoka ma'ğ u ip — io'e. — Iboap cuy eğubararak taperadup pe — io'e.

— Icēmãn ěn e'em — i Deus biõğbuk o'jede. — Icockok cĩcã ma ip jeedop — io'e. — Ipi ju bima o'jekapikpik cĩcã ip wuykukukat peam — io'e cebe—kabi beat pe. — Ce'ũ buje bit ip jeebodoy — io'e. — Kapikap kay ğu ip je'e — io'e cebe. — Jekaba'ũm ip — io'e. — Xipan cĩcã ip o'jekapikpik iapteim tak ip idujuu jewaju — io'e cebe.

Imẽn Deus biõğbuk o'jede kabi kadiwiat'a'õ wa'õpiju.

¹⁴ Apẽn jebapuk ãmap kabia bima iap cocom mabuk oğuy wexey jo'iat pe. Ağokatkat co'iat ojojojo. Xik'i osunuy kabikerereat ceje. Ouro muğğğ kuğ jabe osunuy. Pěğap kuğ osunuy jebui be—tũybibiati kuğ.

¹⁵ Deus ekawẽn tojtjt'ukat o'jēm Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi. O'jewãwã ya'õberen kabikerereat cejeat pe.

— Epěğãm cuy etiptakat soat eipi dağatip, kuy o'taop puye — io'e ya'õberen. — Gasũ ma juy etiptakat — io'e.

¹⁶ Imẽnpuye cococo'i o'e. Tiptatkan o'e jepěğãm kabikerereat cejeat. Jepěğap o'ğuyco. Soat eipi dağatip takatkan o'e. Pere. Soat o'tiptakat. Kuy o'jepere.

¹⁷ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawẽn tojtjt'ukat. Ixe dak o'jēm Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi—kabi beat'a bewi. Ixe dak pěğap kuğ osunuy tũybibiati kuğ.

¹⁸ Ibocewi wara'at Deus ekawẽn tojtjt'ukat o'jēm tõmte'okuatõm mupikupikap'a xewi. Ixe daxa kukuk'ukat osunuy tõmte'okuatõm mupikupikap'a beat taxa kukuk'ukat. Ixe o'jewãwã ya'õberen jebure be—pěğap kukat pe.

— Epěğãm cuy uva'adot eyadot'ağobidakat — io'e. — Soat eipi dağatip pe juy eyadot'ağobidakat — io'e. — Kuy o'yaop — io'e ya'õberen.

¹⁹ Imẽnpuye cococo'i o'e. Yağobidakatkan oeku soat eipi dağ uvadip tağ. Perer. O'jepere. O'yamõğ yamucakcakap'a be yabidi'uk am. Deus ipiat supi'ajojoat kũyjobit'ũmayũ be apẽn ip uva'a mucakcakcağ iap puxim.

²⁰ Ikaboğatka etakobe yamucakcakcağ ip osodop. Xere ğu o'yabidijēm uva'abidi. Yamucakcakcakap'a bewiapti kũyjobit'ũmayũ'ũm'ũm toy buxim. Xere ğu toy o'toyjēm. Kiii

iân toy. 3000 quilometrom o'toyjëm. Toydibida pũg metro ipidase dak o'jedoyeku—Deus ekawën kay kũyjobit'ũmayũ'ũm'ũm toy.

15

¹ Gebuje wara'at ipararuat ojojojo kabi be yoboġat. O'jebapuk omukũyjo am apën ġuyjom jebapuk iam. 7 be ojojojo Deus ekawën tojtjot'ukayũ. Omukũyjoap iba'arëm mabuk osunuy oxe. Yoboġ osunuy. Ipararu jĩãat osunuy. Warëmtaksuġat kuġ ip oekuku—ãmap kuġ. Ipi kay ixik puje Deus jetakomaap ġu'ũm.

— Eyju ma warëmtaksuġat epejoxik kũyjobit'ũmayũ be — io'e Deus cebe ip. — Wa'õbi ma ipiat cuy epesupi'ajojoat cebe ip — io'e. — Ixeyũ acã ojojikat wetakoma eykay iap mubapuk am soat pe kũyjobit'ũmayũ be — io'e Deus cebe ip—7 beayũ be.

² Gebuje iodi buximat ojojojo—vidro muġëġë. Vidro iwekoykey osunuy daxa eju. Ixiriruk osunuy. Ipararu jĩãat a'õ kay'ũmayũ dak ojojojo—ixe jo'iat a'õ kay'ũmayũ dak—jebutet enúmero kukat kukat a'õ kay'ũmayũ. Kacũġcũġ'i ip osodop iodi buximat xe—vidro muġëġë xe. Harpa'a muydedem ip osodop—Deus emuaũm muydedem.

³ Moisés bibodom ip o'jebibododon—wuykukukat puywatwat'ukat pibodom. Mëmë buxim oe'ũiat pibodom tak ip o'jebibododon. Ibom o'jebibododon ip:

Ocekukukat, ën acã Deusat, i. Ën soat podi ma a'õbacaap kuġ, i. Yoboġ cĩcã eġuġëġëiat, i.

Ocecokcok cĩcã ġebum am emumuġë kay, i. Ën soat tiwatwat kukukat, i. Soat em cũġ ma ën ocekuġ, i. Icëmãn acã ën e'em, i.

⁴ Abu ibuyxim ġu ekuġ? Soat ma ibuyxim ekuġ, i. Abu kuka i'e pin ġu “Ën soat podi ma a'õbaca” i? Soat ma imën i'e pin, i. Ën acã ikërëat kuġ ġu, i. Soat taġ eis, i. Soat tiwatwat jajëm “Ën xipat cĩcã” i'e am ewebe, i. Soat em cũġ ma ën wuykuġ iap cocom soat ipi juacayũ, i.

Ibom o'jebibododon ip.

⁵ Cebibododon epere buje, Deus eju kawënwënap'a oyajojo. Xĩntabi ekoce buje oyajojo. Torojo'a o'yanuy ibo'a be—Deus nuynuyap cĩcãap'a.

⁶ 7 beayũ o'jëm Deus eju kawënwënap'a bewi Deus ekawën tojtjot'ukayũ. Warëmtaksuġat kuġ ip osodop ipiat'ajoan kũyjobit'ũmayũ be. Cesaysopsepat kuġ ip osodop irucat kuġ, iarixiġsũġat kuġ. Ouro muġëġë kuġ ip osodop jekũm'a eju.

⁷ Pũġ ebadipdip itabëġayũ'in bacia'a jo'iat'a o'yaũmũm soat pe 7 beayũ be—ouro muġëġë'a. Soat ip yakuġ pũġpũġpũġ jebui wedim. Yanopapũn ip o'yadop Deus etakomaap kuġ—soat em itaicat etakomaap kuġ.

⁸ Deus soat podi ma jedipap kuġ iaptiġ o'jediġepõġpõġ soat'abi daġ Deus eju kawënwënap'abi daġ, Deus soat podi ma ja'õbacaap kuġ iaptiġ tak. Soat iõm pa'ore ip osodop badiat'abi be 7 be Deus ekawën tojtjot'ukayũ be warëmtaksuġat xikap epere'ũm pima—ipiatpi'ajojoan epere'ũm pima.

16

¹ Gebuje Deus eju kawënwënap'abi oya'ĩjojo. O'jekawën ya'õberen 7 be Deus ekawën tojtjot'ukayũ be.

— Epeju juy — io'e cebe ip. — Bacia'a buximat'a beati juy epetixik ipi kay—Deus etakomaapti — io'e. — Deus etakomaapti juy epetidi soat kũyjobit'ũmayũ be — io'e. — Epeju — io'e.

² Koapat o'ju Deus ekawën tojtjot'ukat. Jebacia'a buximat beati o'tidi ipi watwat kay. Imënpuye weroweropi o'jebak cebe ip—topa'a be ipararu jĩãat putet kukayũ be—ixe jo'iat a'õ kayayũ be dak. Ipi jĩã osodop, ierep cĩcã dak, iohe ġu dak. Kuy pũġ ma jebacia'a buximat beati o'tixik.

³ Gebuje wara'at o'tidi jebacia'a buximat peati. O'tidi tibog cĩcãati be tiyuati be. Imēnpuye o'jediewexat. Ce'ūatoy buxim o'e. Imēnpuye idibi daḡacat oap soat. Soat ip oap idibi daḡayū'ūm'ūm. Kuy xepxepayū jebacia'a buximat peati o'tidi.

⁴ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi idibi kay—tiyu'ūmati kay. Idi'a daḡ tak o'tidi. Imēnpuye o'jediewexat. Toy o'jediewexat.

⁵ Wara'at Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn Deus eju ḡebuje bit. Ixe idibi kukukat osunuy—soati kukukat. Ixe ekawēn oya'ĩjojo.

— Ēn ikērēat kuḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e Deus pe. — Cūḡ ma ēn ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be soat pe — io'e. — Soat em ma etait. Kuyje dak cuk adi etait eḡuy — io'e.

⁶— Kūyjobit'ūmayū ma juk adi ebekitkiyū'ūm'ūm o'yaoka. O'toymukereren ip. Ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak o'yaoka ip — io'e. — Gasū bit cuy etoykōnat cebe ip toymukererenaptem — io'e. — Īkērēm cuk adi ip oekuku iaptei bubum ip ḡasū exewi — io'e Deus pe.

⁷ Tōmte'okuatōm mupikupikap'a xeat'a'ō dak o'jekawēn wa'ōpiju.

— Ocekukukat, ēn acã Deusat — io'e. — Ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e. — Ēn cedaḡ ma ipiat'ajojoan kūyjobit'ūmayū be — io'e. — Cūḡ cĩcã ewebe ipiat'ajoan cebe ip kūyjobit'ūm cĩcã ip puye — io'e.

Kuy ebapūḡayū jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawēn tojotjot'ukayū.

⁸ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi kaxiepiat etabe. Imēnpuye adedeayū oipik ipi watwat.

⁹ Kūyjobit'ūmayū oipik cĩcã kaxie pibun. Imēnpuye ip Deus o'jomuymuy jĩjã, ixe warēmtaksuḡati o'tidiat cebe ip puye. Imēnpit ikērēat muḡēḡēap o'jepere ḡu ip. “Ēn soat podi ma a'ōbaca,” i'e bu'u'u jĩjã ip osodop Deus pe.

Kuy ebadipipayū jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawēn tojotjot'ukayū.

¹⁰ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi ipararu jĩjãat abikbikap pe—idip cĩcãat pe. Imēnpuye kabiokboḡ o'e cekay. Soat ya'ō kayayū kay dak kabiokboḡ o'e. Jekō ip o'sukōaha ipibun ma.

¹¹ Deus tak o'jomuymuy jĩjã ip kūyjobit'ūmayū. Kabi beacat kukukat o'jomuymuy jĩjã ip ipiat o'supi'ajo ip puye, werowero kuḡ ip puye dak—soat taḡ ipi jĩjãat kuḡ puye. Inaka oibu'un'ūma ip ikērēat muḡēḡēm. O'jēm'ūma ip e iekērēate daḡwi.

Kuy 5 be jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹² Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi. O'tidi idibi be—tibogati be—Eufretesti be. Imēnpuye o'tiap. Idibi o'tiapat taḡ e o'jeeebapuk. O'tiap ipi juayū kukukayū beapem—kaxi jēmap pewiacat peapem.

¹³ Ebapūḡ ibiōḡbuk kērēayū dak ojojojo. Muo buxim ip osodop. Pūḡ o'jēm seḡemoxixi kōmbie daḡwi. Wara'at o'jēm ipararu jĩjãat kōmbie daḡwi. Wara'at o'jēm jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kōmbie daḡwi.

¹⁴ Ixeyū ibiōḡbuk kērēayū wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ. Ixeyū ebapūḡayū cucum soat ka kay ika kukukayū mu'awero am nopagōḡō ãm. Nopagōḡōm ip je'e. Nopagōḡōm pima Deus soat podi ma wa'ōbaca iap ḡubapuk soat pe.

¹⁵ — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop — i'e'em Cristo wuywebe. — Ibukurukat puxim oajēm — i'e'em. — Adeayū aḡ'ūm pima oajēmtujupa'um'um'ukat puxim — i'e'em. — Icokcok ip je'e wajēmap wiwi'ukayū—jewemukērērērēn'ūmayū — i'e'em. — Totiteayū buxim ip je'e wajēm puje — i'e'em. — Isūsūn ḡu ip je'e — i'e'em Cristo.

¹⁶ Ixeyū ibiōḡbuk kērēayū soat ka kukukayū o'ḡu'awero ip pūḡka be ma. Ixe ka butet Armagedom i omuy Hebreu a'ōm—Judeuyū a'ōm.

Kuy seis beayū jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹⁷ Gebuje kanomūmat jebacia'a buximat peati o'tidi eiumwi. Deus eju kawēnwēnap'a bewiat o'jewāwā ya'ōberen—Deus abikbikap xeat.

— Kuy o'e, io'e.

¹⁸ Imēn i'e buje, xiririk. Paw. O'jepaw. Xiririkpawiat o'jepaw ya'ōpuruḡ cīcā. Tūmūn'a'ō dak o'jede ya'ōberen. Porogiat tak o'jede ya'ōpuruḡ. Ipi dak o'jexixi jījā. Puje buk a'ḡu o'jebapuk iboap? Ka'ūma ma. Gasū acā. Ipi mubapuk pujeap a'ḡu iboap ka'ūmḡu. Soat podi ma ipararuat o'jebapuk ḡebuje.

¹⁹ Babilônia ka dak o'sukamuwe'ut'ut ipi exixi buje. Ebaḡpūḡkam o'jekaewexat. Deus soat eipi daḡatka dak o'sukamu'ūm. Deus o'jeḡebu Babilônia ka watwat kay. Ikērēat mujurūḡrūḡxiayū kay o'jeḡebu. Warara'acat peap podi ma ipiat o'supi'ajoat cebe ip. Jetakomaap mu'ūm puje acā oibu'un ipiat'ajoan cebe ip kūyjobit'ūmayū be.

²⁰ Pa'ūm. O'jepa'ūm soat tip'aweroro. Pa'ūm. Co'a dak o'jeaepa'ūm.

²¹ Akadadada dak o'ta'at'at kabi bewi tapoxiata. Pūḡpūḡta tapoxi jījā o'tadop—40 kilo-ata. O'ta'at'at ipi juacayū be—kūyjobit'ūmayū be. Itakoma o'e ip Deus kay ipiat'ajojom puye, warēmtaksuḡat puye dak, akadadada buye dak. Deus o'jomuymuy jījā ip.

17

¹ Gebuje 7 beayū'in oajēm okay—Deus ekawēn tojotjot'ukayū'in—bacia'a buximat kukayū'in.

— Ejot — io'e owebe. — Apēn Deus iboka sukamu'ūm cīcā iap cuy oḡubapuk ewebe — io'e. — Ibo ka omuy idibi xe—ti'adeati xe — io'e. — Ikērēat muḡḡḡēm cīcā ip ibo ka watwat — io'e. — Apēn yapoat wara'at kaykaykay ma jepo am iap puxim wara'at kaykaykay ma e'em ip itabut. Tūybe Deusat iān e'em ip — io'e. — Imēnpuye Deus ibo ka sukamu'ūm cīcā — io'e owebe.

² — Ikērē jījāat o'ḡuḡḡe ip ibo ka watwat eju soat ka kukukayū—yapoat co'iyū eju — io'e. — Ixe adeayū be ikērēat o'ḡujurūḡat apēn itabut'ūmayū jebureyū muka'o'on iap puxim — io'e. — Imēnpuxim ibo ka watwat tak ade kūyjobit'ūmayū be ikērēat o'ḡujurūḡat — io'e owebe.

³ Gebuje okpiwan ḡu juk ocewaḡuy. Deus biōḡbuk cuk waḡuyda. Deus ekawēn tojotjot'ukat odujowat uk'a'ūmat pe. Ayacat ojojojo iboce. Xik'i osunuy wara'at ipararu jījāat akpi jeje—ipakpukat akpi jeje. Deus muymuyap ekawēn ibararak osunuy ixe daḡ soat taḡ. 7 be ya'a o'yanuy. 10 be yakanasū o'yakanasūnūy.

⁴ Ayacat esay ipakpusk osunuy. Ouro muḡḡḡēbu kuḡ osunuy soat taḡ jesay daḡ. Wita'a kuḡ tak osunuy—yadeiboḡ cīcāat'a kuḡ. Pérola'a kuḡ tak osunuy yadeiboḡ cīcāat'a kuḡ. Bacia'a buximat'a kuḡ osunuy jebui be—ouro muḡḡḡē'a kuḡ. Yanopapūn o'yanuy xipat'ūmap kuḡ, wuymusūsūsūnap kuḡ tak, ixe aḡokatkayūxi jījā buye.

⁵ Topa'a be ibutet ibararak osunuy. Ka'ūma ma itaybit apēnape ibutet iam. Babilônia ka ikaboḡatka i ikabutet osunuy. Aḡokatkayū xiayū kukat i dak ibutet osunuy. Xipat'ūmayū kukat i dak ibutet osunuy. Jekpiwatpin ma jewaḡuymukērērērēn'ukat i dak ibutet osunuy. Ebaḡḡputet ibutet.

⁶ Ayacat ika'oat puxim icokcok osunuy ade Deus ebekitkiyū'ūm'ūm o'toymukereren puye. Ixe ayacat ojojojo. Ayacat ixeyū'ūm'ūm o'yaoka, Jesus kay jījā ip puye, jetabucap o'jepere ḡu ip puye. Oparara jījā ojeku ixe jo buje.

⁷ — Pēnpuye eparara ixe buxim? — io'e owebe Deus ekawēn tojotjot'ukat. — Ajo iba'arēm exe iam cuy ōn jemukūyjo — io'e owebe. — Abu-buxim ixe ayacat iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Abu-buxim ipararu jījāat iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Apēnape subo iam tak ōn jemukūyjo—ayacat kuḡ jekpi jeje iam — io'e. — Apēnape 7 be ya'aat iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Apēnape 10 be yakanasūat iam tak ōn jemukūyjo — io'e owebe.

⁸ — Ixe ipararu jījāat kuy bima itait osunuy. Gasū bit itait ḡu o'e. Gaxīn ma ixe jeejēm ikūybioreḡ cīcāatkūy bewi. Imēnpit Deus ixe ḡu'ūm — io'e. — Abuyū soat em itait jeedop Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ūmayū iparara jījā je'e ipararu jījāat co buje — io'e. — Ibutetpararak ḡu ip ipi muḡḡē'isum ma — io'e. — Ixe ipararu jījāat itait osunuy kuy bima. Gasū bit itait ḡu o'e. Waram ḡuto jebapuk — io'e.

9 – Itaybit cĩcãat acã itaybit e'em apẽnape ojojojo iam—yağuybabiãt acã – io'e owebe. – 7 be ya'aat puxim 7 be ma co'a dak. Ayacat xik'i iğo'a jeje—7 beat'a jeje. Ika kukayũ buxim tak ip ya'a – io'e owebe.

10 – 5 be ixeyũ'in ibaca'ũm o'e ip. Ka'ũma ma kũyjobit ixeyũ a'õ kay ġasũ bit – io'e. – Pũğ ma ixeyũ'in ya'õbacaat ġasũ – io'e. – Adeayũ ixẽ a'õ kay o'e kũyjobit – io'e. – Wara'at ixeyũ'in oajẽm ġu buk adeayũ kukukan. Ixe ajẽm puje bit, darem ma adeayũ kukukan jeenuy – io'e owebe.

11 – Ipararu jĩjãat kanomũm adeayũ kukukan je'e—kuy bima itait osunuyiat—ğasũ itait ġu iat – io'e. – 7 beayũ nomukadi ixẽ dak adeayũ kukukan je'e. Deus ixẽ dak ġu'ũm – io'e owebe.

12 – 10 beat yakanasũ eyakanasũjojo – io'e. – Ixeyũ yakanasũyũ 10 beayũ buxim ika kukukayũ buxim. Adeayũ kukukayũm ġu buk o'e ip. Guyjom acã je'e ip – io'e. – Darem ma ikukukayũm ip jeedop ipararu jĩjãat eju—pũğ hora ma – io'e owebe.

13 – Jewağuycocom ip 10 beayũ. Imẽnpuye ja'õbacaap ũmũm ip ipararu jĩjãat pe. Imẽnpuye ixeyũ a'õbi jeku ipararu jĩjãat – io'e owebe.

14 – Ixeyũ 10 beayũ nopagõğõm ip je'e mẽmẽ buxim oe'ũiat eju. Mẽmẽ nopagõğõm je'e ixeyũ a'õbacaap mu'ũm ãm – io'e. – Nopagõğõm je'e jemunomuwayũ eju, jemunaeyũ eju—ja'õkayayũ eju. Ixeyũ a'õbacaap ġu'ũm mẽmẽ. Ixe soat podi ma ya'õbacaat. Adeayũ kukayũ kukat ixẽ. Imẽnpuye ixeyũ a'õbacaap ġu'ũm – io'e owebe.

15 – Idibi dak cuk etijojo – io'e owebe Deus ekawẽn tojtjot'ukat. – Ayacat xik'i osunuy ixedi adopa dağ – io'e. – Ixedi soat tiwatwat puxim, soat eipi watwat puxim tak, soat iwarururuayũ buxim tak, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ buxim tak – io'e owebe.

16 – 10 be yakanasũat tak cuk ejojojo – io'e owebe. – Ixeyũ yakanasũyũ itakoma jeedop ip ayacaw kay—ağokatkayũxi kay. Ipararu jĩjãat tak itakoma je'e cekay – io'e. – Soat ibubut ju'uk ip cexewi. Cesay'ũm suiwat ip. Ixe aokam ip. Ixe'ũm ẽn suẽn'o ip. Cepoyat ip ġupik daxa be – io'e.

17 – Deus ixeyũ o'ğubikuy jebikuyap tağ jeku am. Ixeyũ o'ğubikuy jewağuyco am jeweweju. Imẽnpuye Deus bikuyap tağ yaoka ip. Imẽnpuye “Wuya'õbacaap cuy ağũm ipararu jĩjãat pe,” i je'e ip jewewebe ika kukukayũ. “Wuya'õbi juy ixẽ je'ku” i je'e ip jewewebe ma. Imẽn ma soat jebapuk apẽn cuk adi Deus o'e'e iap tağ – io'e owebe.

18 – Ixe ayacat—ejojojoiat—ikaboğatka buxim – io'e owebe. – Adeayũ kukukayũ emukakukpinputka buxim – io'e owebe. – Adeayũ kukukayũ cucum ibo ka be ikẽrẽat muğẽ ãm – io'e owebe Deus ekawẽn tojtjot'ukat.

18

1 Iboap co buje, wara'at ojojojo Deus ekawẽn tojtjot'ukat. Kopkom o'e kabi kadiwi. Ya'õbacaat osunuy. Isopsep osunuy. Imẽnpuye jesopsepap kabiam soat eipi o'ğukabia.

2 – O'suka'ũm cĩcã ma – io'e ya'õberen. – Babilõnia ka o'suka'ũm cĩcã ma – io'e. – Kuy bima ya'õbacaayũ cucu'uk ip oosodop ibo ka be – io'e. – ġasũ bit ibiõğbuk kẽrẽayũ acã o'jepoyat ibo ka be, axikyũ ikẽrẽ jĩjãayũ dak – io'e. – Wasũyũ dak o'jepoyat ibo ka be—i'oi'bit'ũmat – io'e.

3 – Ibo ka watwat ikẽrẽat o'ğujurũğrũğat soat ka watwat pe wuybureyũ muka'o'onap puxim, – io'e. – Jekpiwatpin ma ikẽrẽat muğẽğẽ'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Ika kukukayũ dak ikẽrẽat mujurũğrũğ'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Tarekrek kukukayũ dak jewemukariwawan'uk ip osodop ixeyũ ikẽrẽat muğẽğẽaptei bubum – io'e.

4 Wara'at'a'õ dak oya'ĩjojo kabi kadiwiat'a'õ.

– Bekitkit, epewat cuy ite ka bewi – io'e. – Epejẽm cuy ite ka watwat xewi – io'e. – Ixeyũ buxim ġu juy epesop – io'e. – Ixeyũ burem ġu juy epesop ikẽrẽat mujurũğrũğ – io'e. – Ixeyũ eju ikẽrẽat mujurũğrũğ pima, Deus ipiat supi'ajoat eywebe apẽn ipiat supi'ajoat ixeyũ be iap co'i – io'e.

⁵ — Ibo ka watwat xipat'ũmap muḡẽḡẽxi. Imu'awero buje, kabi tẽḡ kuka o'e xipat'umap — io'e. — Deus o'jeḡebu apẽn cuk adi ikẽrẽat o'ḡujurũḡrũḡ ip iap kay — io'e.

⁶ — Apẽn ip cuk adi warẽmtaḡ eykukaptei juy epeteida cebe ip — io'e. — Xepxepetim pit cuy epeteida cebe ip — io'e cebe. — Tipiati juk ip o'timuḡẽ eywebe tikõḡaptim. Tipi jĩãati juy epetimuḡẽ cebe ip tikõḡaptim — io'e. — Ibodim cuy bacia'a epeyamunopapũn ixeyũ muka'onaptim — io'e.

⁷ — Ipiat cuy epesupi'ajoat cebe ip, idip cĩcã ip osodop jewexe iapetim — io'e. — Epeḡuḡũycũḡcũḡ cuy ip teiboḡ cĩcãat pupu'uk ip osodop iapetim — io'e. — “Soat kuḡ õn ika kukukat co'i,” i te'e ma o'e ip jewebe ma. “Itayxibuk ḡu õn,” i te'e ma o'e. “Ipiat osupi'ajo ḡu—pũḡ em tak ka'ũma ma,” i te'e ma o'e jewebe ma. “Oḡuycũḡ ḡu juy oce,” i te'e ma juk adi o'e'e.

⁸ Te'e ma imẽn cuk adi o'e'e — io'e. — Imẽnpuye pũḡ kabiam ma soat ipiat je'bapuk cebe—warẽmtaksuḡpi. Iwãtaxipi dak je'e. Ipiat tak supi'ajo. Re dak supi'ajo — io'e. — Daxa be ipik — io'e. — Soat iboap je'bapuk cebe wuykukukat ya'õca buye. Ixe wuykukukat Deusat—soat podi ma ya'õbacaat. Wuykukukat apẽn ipi ju bima juk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe — io'e.

Imẽn Deus ekawẽn tojotjot'ukat ya'õberen o'e owebe.

⁹ Babilõnia ka pikpiḡaptiḡ co buje, iḡuycũḡ cĩcã je'e ika kukukayũ—iḡo ka watwat puxim jemucokcok am ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'ukayũ—yapoat eju jepopo'ukayũ buximayũ. Jeetõn ip ibo ka pikpiḡaptiḡ co buje.

¹⁰ Wũy ma ip jeedop kacũḡcũḡ'i ikapikap cocom. Wuywebe dak xe'e je'e imẽn iap puxim iparara ip.

— Tadaybot cĩcã opop ip pikpiḡ! — i je'e ip tiḡcocoayũ. — Karem ip ipiat'ajojom — i je'e ip. — Kuy bima ikaboḡ cĩcãatkam o'sukadop — i je'e ip. — Soat pe bit ibo ka ikamu'ũm pa'ore o'sukadop — i je'e ip. — Deus pe bit pũḡ hora ma o'sukamu'ũm — i je'e ip.

¹¹ Ibo ka pikpiḡaptiḡ cocom pima, iḡuycũḡ cĩcã je'e ip tarekrek kuḡ topibiyũ dak. Ka'ũmḡu o'e tarekrek pupu'ukayũ, oipik ip puye. Imẽnpuye cewebubut pu ba'ore o'e ip. Ka'ũmḡu ip o'e ibubut pupuayũ. Imẽnpuye jeetõn ip.

¹² Imẽn je'e ip tõtõn:

— Abu xe'e ḡasũ je'jat wuyeuoro, wuyepрата dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e ḡasũ yadeiboḡat'a yabu wuyxewi, pérola'a dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e paḡo je'jat wuyxewi—iarixiḡat, ipakpukat tak, lã ipakpukat tak? — io'e jewewebe. — Abu xe'e ḡasũ soat'ip yopu wuyxewi—ip warẽmtaksuḡat'ip? — io'e. — Abu xe'e ḡasũ marfim muḡẽḡẽ je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e yopteiboḡ cĩcãat'ip muḡẽḡẽ je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e ḡasũ icaat muḡẽḡẽ je'jat wuyxewi—bronze muḡẽḡẽ, ferro muḡẽḡẽ dak, mármore muḡẽḡẽ dak? — i'e'em ip tõtõn.

¹³ — Abu xe'e wuyxat mukunukunap je'jat wuyxewi—canela? — io'e ip. — Abu xe'e ḡasũ tibu wuyxewi tide'oati, mirradi dak? — i. — Abu xe'e tõmpu wuyxewi pão'anõm? — i. — Abu xe'e tibu wuyxewi uva'abidi, oliveira xepti dak? — i. — Abu xe'e tõmpu wuyxewi trigonõm? — i. — Abu xe'e tabu wuyxewi trigoda? — i. — Abu xe'e ḡasũ gado je'jat wuyxewi, ovelha dak, cavalo dak? — i. — Abu xe'e carro je'jat wuyxewi cavaro imupuxikpuxiḡat? i. — Abu xe'e wuyjuyũ je'jat wuyxewi jebuywatwat'ukan? — i. Imẽn je'e ip tarekrek kuḡ topibiyũ jewewebe. Imẽn je'e ip tõtõn pima jebubut pupu'ukayũ'ũm'ũm oipik puye.

¹⁴ Imẽn je'e ip ibo ka watwat pe:

— Soat eyetabikukuap kuy oi'ũm — i je'e ip ibo ka watwat pe. — Soat eybubut oi'ũm — i je'e. — Kuy bima ade idipat kuḡ epesop, ade ouro dak — i je'e ip. — ḡasũ bit soat oi'ũm — i je'e ip. — Waram pit epetobuxik ḡu — i je'e ip ibo ka watwat pe.

¹⁵ Ibo ka be ip o'jekariwawan. ḡasũ bit wũy wi ma ip o'e ikadiḡ cocom. Wuyju dak xe'e acepik iap ip imuparararan. Jewãwã ip. Jeetõn tak ip.

16 – Tadaybotbot cĩcã ip opop pikpiğ ıbo ka watwat'ũm'ũm – i je'e ip. – Karem ip oipik – i je'e ip. – Kuy bima teıboğ cĩcãat kuğ oekuku ip jesay kuğ—pağo iadixıgat kuğ – i. – İpakpukğũğũnat kuğ tak oekuku ip, ipakpukat kuğ tak, lã muğẽğẽ kuğ tak – i je'e ip. – Ouro muğẽğẽ kuğ tak ip oekuku jemujoipin am – i je'e ip. – Wita'a'it'it'a muğẽğẽ kuğ tak ip oekuku jemujoipin am, pãrola'a muğẽğẽ kuğ tak – i je'e ip.

17-18 – Soat o'jepa'ũm pũğ hora ma – i je'e ip. – Soat jekariwaap oi'ũm – i je'e ip.

Ibo ka wi wũy ma dak ip osodop ıbo ka pikpiğaptığ cocom kobexixi kukuk'ukayũ, kobexixi dağ cucu'ukayũ dak, kobexixi mudidimyũ dak, kobexixi bewi yajẽm'ibiyũ be tarekrek ũmũm'ukayũ dak.

– Ibo ka soat ka podi ma ikadip o'sukadop – io'e ip tiğ cocom pima. – Ka'ũmğu ağoka ıboka jo'iatka ikadip cĩcãatka – io'e ip.

19 Jebabim ip o'jewa'amudididığ ka'winõm jeğuycũğap mubapuk am. O'tõn cĩcã ip iguycũğ cĩcã buye.

– Tadaybot cĩcã ip opop pikpiğ ıbo ka watwat'ũm'ũm – io'e ip. – Karem ip oipik – io'e ip. – Kuy bima o'jekariwawan ip soat kobexixi kukuk'ukayũ ıbo ka watwat cedinheiroboğ cĩcã buye – io'e ip. – Pũğ hora ma oi'ũm soat. Soat ıbo ka watwat pubut oipik pũğ hora ma – io'e ip.

20 – “Eyju bit eycokcoğ cuy epesop,” i õn pit e'em kabi beacat pe – io'e kabi beat owebe. – “Eycokcoğ cuy epesop,” i õn e'em Deus ebekitkiyũ be, Deus emumujuyũ be dak, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be dak. “Eycokcoğ cuy epesop, Deus ipiat o'supi'ajoat ıbo ka watwat pe ikẽrẽm cĩcã ip osodopdopdopiaptem,” i õn e'em. “Apẽn ip cuk adi ikẽrẽm eykukaptem ipiat o'supi'ajoat cebe ip,” i õn e'em – io'e owebe kabi beat.

21 Gebuje Deus ekawẽn tojotjot'ukat wita'a o'yabu ya'õbacaat. Yaboğ cĩcãat'a o'yabu—tũmũntata mucakcakcakap'a jo'iat'a. O'yaxik idibi be tiyuati be.

– Apẽn iğo'a oyaxik iap co'i Deus tak Babilõnia ka sukaxik – io'e. – Waram pit acesukajo ğu ıbo ka – io'e.

22 – Waram pit harpa muydede'ukat'a'õ aceya'ıjo ğu ıbo ka be – io'e. – Wara'at pubut'uk muydede'ukat'a'õ dak aceya'ıjo ğu – io'e. – Tũmũn'uk'uk muydede'ukat'a'õ aceya'ıjo ğu, parasuy jo'iat muydede'ukat'a'õ dak – io'e. – Warẽmtaksuğ pikpik'ukat acetobuxik ğu ıbo ka be – io'e. – Waram aceya'ıjo ğu tũmũntata mucakcakcakap'a'õ dak ıbo ka be – io'e.

23 – Waram acejojo ğu lamparina'ae ıbo ka be – io'e. – Waram aceya'ıjo ğu jewebumũn'isuayũ icokcokap'a'õ ıbo ka be – io'e. – Ibo ka beayũ kariwawayũ warara'acat podi ma ıbut ade ip osodop – io'e. – Soat kaka dağayũ muğuykukuku'uk ip osodop jebukaypacam ma – io'e.

24 – Deus pit ipiat o'supi'ajoat Babilõnia ka watwat pe jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm aokakaaptem—jebekitkiyũ'ũm'ũm aokakaaptem—soat kaka watwat'ũm'ũm aokakaaptem – io'e.

19

1 Iboap tomukadi, ya'õberenat'a'õ oya'ıjojo ade jĩjã kabi beacayũ a'õ.

– “Deus xıpat cĩcã,” i juy ace – io'e ip. – Deus acã wuydaxıjojo'ukat – io'e ip. – Soat podi ma jedıpap kuğ ıxe – io'e ip. – Soat podi ma ja'õbacaap kuğ – io'e ip.

2 – İxe cũğ ma ipiat'ajojoan kũyjobit'ũmayũ be – io'e ip. – Cedağ ma ipiat'ajojoan cebe ip – io'e ip. – İpiat o'supi'ajoat ağokatkiyũxiat pe, soat ipi juayũ be ikẽrẽat o'ğujurũğrũğat puye—ikẽrẽat mujurũğrũğxi ma jewağuy mukẽrẽrẽrenat puye dak – io'e ip. – Deus ipiat o'supi'ajoat cebe, jebuywatwat'ukayũ'ũm'ũm o'yaokaat puye – io'e ip.

3 Waram ğuto o'jewãwã ip ya'õberen.

– “Deus xıpat cĩcã,” i juy ace! – io'e ip ya'õberen. – Apẽn soat em kapiktiğ jediğeuhum iap puxim, soat em cuy ipiat'ajojom tak jeedop ip Babilõnia ka watwat puximayũ – io'e ip.

4 — Imên cuy jeedop ip — i dak o'e 24 be aypapayũ—ya'õbuyxiayũ.

— “Deus xipat cĩcã,” i juy ace — io'e ip ebadipdip itabẽgayũ dak.

O'jẽg'aecõgõgõ ip Deus wap: — Ocecokcok cĩcã ekay — i'e'em cebe. Jabikbikap ceje xik'iat wap o'jẽg'aecõgõgõ ip.

5 Deus abikbikap pewi o'ya'õajẽm.

— “ ‘Deus xipat cĩcã,’ i juy epe'e,” i õn e'em soat ixe buywatwat'ukayũ be, soat kaka dağayũ be dak — io'e Deus xeat. — “ ‘Deus xipat cĩcã,’ i juy epe'e,” i õn e'em soat pe ibuyxim Deus kukayũ be—ya'õbuyxiayũ be, ya'õbuyxi'ũmayũ be dak — io'e.

6 Gebuje wara'at'a'õ oya'ĩjojo. Adeayũ e'awero buje iap'a'õ buxim o'ya'õnuy. Ti'acap'a'õ buxim tak o'ya'õnuy—ya'õboğ cĩcãat'a'õ buxim. Konẽkonẽk'iat'a'õ buxim tak o'ya'õnuy ya'õpuruğ.

— Gasũ bit ocekukukat soat ipi juacat kukukan o'e — io'e ip. — Ixe acã Deusat ocexe — io'e ip. — Ixe soat podi ma ya'õbacaat — io'e ip. — Imẽnpuye: “Deus xipat cĩcã,” i juy ace! — io'e ip.

7-8 Mẽmẽ buxim oe'ũiat ġaxĩn ma jewebumũn — io'e ip. — Ixe wadip kuy o'jewemuxipan jewebumũn ãm ceweju — io'e ip. — Imẽnpuye wuycockõgõ cĩcã juy ajop — io'e ip. — Iwadip kuy jesay o'jat jewebumũnap esay—pağo iarixiğat muğẽğẽ, isopsupat muğẽğẽ, iwekoykey'ũmat muğẽğẽ — io'e ip. — Imẽnpuye juy acewemucokcõgõ! — io'e ip. (Iwadip pağo iarixiğat kuğ soat Deus ebekitkiyũ idipat muğẽğẽm iape).

9 — Deus emunomuwayũ icokcok cĩcã — io'e waram Deus ekawẽn tojotjot'ukat owebe. — Ixe juk o'tomuwa ip jekõn ãm mẽmẽ buxim oe'ũiat ewebumũnap epeta be — io'e. — Ickokcok cĩcã ip iaptup cuy etupmubararak — io'e owebe. — Deus ma imên cuk omukũyjojo — io'e owebe Deus ekawẽn tojotjot'ukat.

10 Ixe be omukũyjo buje ocẽg'aecõgõgõ cewap soat podi ma a'õbuyxi ãn i'e am cebe.

— Owap pit cuy ecẽg'aecõgõgõ ġu — io'e owebe. — Ebuxim ma õn tak Deus buywatwat'ukat, wuykitpitpiyũ buxim tak — io'e. — Jesus ekawẽn kay jĩjãayũ buxim õn tak kawẽn icẽmat kay jĩjãayũ buxim — io'e owebe. — Deus wap acã juy ecẽg'aecõgõgõ “Soat podi ma a'õbuyxi ãn” i'e am cebe — io'e owebe.

Jesus kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn oekukuku. Gasũ dak Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ icokcok cĩcã iboap ekawẽn muwẽn ãm, kawẽn icẽmat cexe ip puye.

11 Gebuje kabi ikoce otobuxik. Cavarero ojojojo irucat. Cavarero akpi jejeat ojojojo irucat akpi jejeat. Ixe butet soat em ja'õ dağ jekuku'ukat i osunuy. Icẽmat e'e'ukat i dak ibutet osunuy. Xepxepetet osunuy. Ixe cũğ ma ipiat'ajoan kũyjobit'ũmayũ be. Cedağ ma nopagõğõm jekay itakomaayũ eju.

12 Ixe eta itasop o'sutanuy daxanabõẽ buxim. Ade ouro muğẽğẽ kuğ osunuy ya dağ ika kukukat puxim. Ibutet ibararak osunuy topa'a be. Ixe acã itaybit jebuten. Warara'acayũ bit itaybit ġu.

13 Iekabek kuğ osunuy. Toy kuğ osunuy iekabek soat tağ. Ixe butet Deus ekawẽn i osunuy.

14 Ixe nomuju oekuku ip sorarayũ kabi beayũ. Cavaroyũ akpi jeje ip oekuku ixeyũ dak—irucayũ akpi jeje. Cesay kuğ ip osodop irucat kuğ—iarixiğat muğẽğẽ kuğ—xipat cĩcãat kuğ.

15 Ibi bewi payao cẽmcẽm osunuy yoboğat, tũybibiati. Ixem payaom Deus a'õkay'ũmayũ a'õbacaap o'ğũ'ũm. Ya'õpuruğ ixeyũ kukukan jeenuy—icaat kukat puxim. Soat podi ma ya'õbaca ixe. Kũyjobit'ũmayũ aokam jetakomaap mubapuk puje. Ixeyũ'ũm'ũm toy toy'ade je'e uva'a mucakcakcakap'a bewiati buxim.

16 Ixe butet ibararak opop jeekabek tağ jedao dağ tak. Ika kukukayũ kukukat i ibutet. Ya'õbuyxiayũ kukukat i dak ibutet. Xepxepetet osunuy.

17 Gebuje Deus ekawẽn tojotjot'ukat ojojojo. Cũğ'i osunuy kaxiepiati eta be. Ya'õberen o'jewãwã soat wasũyũ kay—umayũ kay—iğẽmat'o'o'ukayũ kay.

— Epesot cuy — io'e ya'öberen cebe ip, wasüyü be. — Epeye'awero juy peta be—Deus emumuğu be—yoboğat pe — io'e cebe ip—iğēmat'o'o'ukayü be.

¹⁸ — Epesot cuy ika kukukayü'üm'üm ěn o am, sorarayü kukukayü'üm'üm ěn o am tak, sorarayü'üm'üm ěn o am tak, cavaroyü'üm'üm ěn o am tak, cavaroyü akpi jeje oekuku'iyü'üm'üm ěn o am tak — io'e cebe ip—wasüyü be. — Epesot cuy soat'üm'üm ěn o am—tei'üm kapikpik'ukayü'üm'üm ěn o am, ja'öbi kapikpik'ukayü'üm'üm ěn o am tak; ya'öbuyxiayü'üm'üm ěn o am, yopĩcayü'üm'üm ěn o am tak — io'e cebe ip—wasüyü be.

¹⁹ Ibocewi waram ġuto ipararu jĩjãat ojojojo. Ixe ipararu jĩjãat o'je'awero ika kukukayü eju, ixeyü a'ökayayü eju dak. Kuy juk ip o'jewemu'awero nopagõğõ ãm cavaru irucat akpi jejeat eju, ixeyü a'ökayayü eju dak. O'jenopagõğõm cĩcã ip.

²⁰ Cavaro akpi jejeat o'e jĩjã ipararu jĩjãat pe. O'taomün. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'taomün. Ipararu jĩjãat etabutpe wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat o'taomün. Jedopa'a dağ ipararu jĩjãat putet kukayü o'ğuguykukuku wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ puye. Ipararu jĩjãat pe “Ēn xipat cĩcã” i te'e ma i'e'e'ukayü o'ğuguykukuku. Ipararu jĩjãat o'joxik daxaboğ pe, enxofre nõm sop pe. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'joxik ibo be. Itabēğ ma ip o'joxik ibo be.

²¹ Cavaro irucat akpi jejeat ixik'ibiyü a'ökayayü dak o'yaoka. Payaom ip o'yaoka jebi bewi ijēm'ibin. Wasüyü o'subibu'u'un iēn.

20

¹ Gebuje Deus ekawēn tojotjot'uk ojojojo wara'at. Kopkom o'e kabi kadiwi. Chaveboğ kuğ osunuy jebui be—iküybioreğ cĩcãatküy nomudip'ukap kuğ. Correntebu kuğ tak osunuy ibupoxi jĩjãatpu kuğ.

² Ixe Deus ekawēn tojotjot'ukat seğemoxixi o'ğukirik—ibiöğbuk kērēayü kukukat o'ğukirik. Satanás i ibutet. Ixe o'ğukirik ade koato tũy ãm—1000 be koato tũy ãm.

³ Imukirik puje o'joxik iküybioreğ cĩcãatküy be. Chavem tak o'suküynomudip. O'suküymuymũğmũğ tak ijēmap puxim waram soat ka dağayü muğuykukukuap puxim. Jeejēm ġu 1000 be koato dak. 1000 be koato kap puje bit waram ixeyü ġujēm darem ma tũy ãm.

⁴ Gebuje yabikbikapyü ojojojo idip cĩcãayü. Ixeyü jeje kaxikxik'iyü dak ojojojo. Deus ja'öbacaap o'ğüm cebe ip.

— Apēn ipi juayü juk adi oekuku ip iaptei juy epeteida wa'öbi — io'e Deus cebe ip. — Xipacat cuy epeğüm cedağ ma jekuku'ukayü be, — io'e. — Ipiat pit cuy epesupi'ajoat warēmtağ jekuku'ukayü be — io'e Deus.

Jesus kay jĩjã osodop iayü'üm'üm piöğbuk tak ojojojo. Kuy juk itakomaayü ixeyü'üm'üm o'yaoka. O'ya'uk'uk ip Jesus ekawēn muwēnuwēn osodop puye—kawēn icēmat muwēnuwēn osodop puye—Deus ekawēn muwēnuwēn osodop puye. Ipararu jĩjãat wap tak o'jēğ'aecöğcöğ ġu ip—pũğ em tak ka'üma. Ixe buximat wap tak o'jēğ'aecöğcöğ ġu ip. Ibutet tak o'subutetmubararakat ġu jedopa'a be, jebünü'a be dak ka'üma. Waram ip o'jetait. Soat em itait jeedop ip Cristo xe. Ixe eju dak adeayü kukukayüm jeedop ip 100 koato bun.

⁵ Imēn Deus Jesus kay jĩjã osodop iayü'üm'üm ġutait waram. Warara'acayü'üm'üm pit waram ġutait 1000 koato kap puje acã—küyjobit'ümayü'üm'üm.

⁶ Icokcok jeedop ip Deus emumutaityü—koam o'ğutait'iyü. Xipat cĩcãat kuğ ip jeedop—Deus xewiat kuğ. Waram küyjobit'ümayü e'ü buje, ixeyü bit je'ü ġu. Deus buywatwat'ukayüm ip jeedop paĩ buxim—Cristo buywatwat'ukayüm tak. Cristo eju adeayü kukukayüm ip jeedop 1000 koato bun.

⁷ 1000 koato kap puje Deus Satnaás ġujēmat daomünmünap'a bewi—iküybioreğ cĩcãatküy bewi.

⁸ Ixe Satanás jeeju soat ka daḡayũ muḡuykukukumu. Gogue a'ōkayayũ ḡuḡuykukuku. Magogue a'ōkayayũ dak ḡuḡuykukuku. Soat ka watwat ḡu'awero. Nopaḡōḡō ãm Deus a'ōkayayũ eju ip ḡu'awero. Tak ḡu ma jeedop ip. Ka'oririt co'iãn ip jeedop adeap kuḡ. Imuwēḡũn pa'ore ma ip jeedop ade jĩã buye.

⁹ Jepōḡpōḡ ip soat ka daḡ Satanás a'ōkayayũ. Deus ebekitkiyũ ip yakodip yaokaap ojuy. Deus xe ikakukpinatka dak ip ikaakodip ika watwat aokaap ojuy. Imēnpit daxa jeekop kabi kadiwi yaoka ojuyayũ mupik am. Soat ixeyũ ḡu'ũm Satanás a'ōkayayũ.

¹⁰ Deus ibiōḡbuk kērēayũ kukukat joxik daxaboḡ pe—iodi jo'iat pe—enxofre nōm sop pe. Adeayũ muḡuykukuku'uk osunuyiat joxik ibo be. Kuy bima juk ipararu jĩãat o'joxik ibo be, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak. Ipiat'ajojom cĩcã ip jeedop ibo be. Kabia bun ipiat'ajojom ip jeedop, ixima bun tak. Soat em ma ipiat'ajojom ip jeedop. Ipiat'ajojoap i'ũm ḡu cebe ip.

¹¹ Gebuje yabikbikap ojojoho idip cĩcãat, yoboḡat, irucat. Ixe jeje xik'iat tak ojojoho. Ipi o'jenapōn itabixewi, kabi dak. Ijojom ḡu ip osodop gebuje bit.

¹² Oe'ũ'ũ'iyũ ojojoho gebuje—yoboḡayũ'ũm'ũm, ka'ũmaayũ'ũm'ũm tak. Kacũḡcũḡ'i ip osodop yabikbikap wap. Deus jebubutupyũ o'tupmupaya livrodupyũ. Wara'atup o'tupmupaya gebuje. Soat em itait jeedop ip Deus xe iyũ butet kukatup o'tupmupaya. Apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iap ibararak osunuy ibodup pe. Deus o'teida soat pe oe'ũ'ũ'iyũ be apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat o'ḡũm cedaḡ ma oekuku'iyũ be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikērēm oekuku'iyũ be.

¹³ Kuy juk tiyuati be oakōm'iyũ'ũmm'ũm tak o'jebapuk kabi beat wap—yabikbikap ceje xik'iat wap. Kuy juk ipi be o'jokot ip'iyũ'ũm'ũm tak o'jebapuk cewap—kuy juk ipiat'ajojoap pe o'joxik ip iyũ'ũm'ũm tak. Xipacat o'ḡũm cedaḡ ma oekuku'iyũ be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikērēm oekuku'iyũ be.

¹⁴ Deus wuymuy'ũ'ũap o'joxik daxaboḡ pe—iodi jo'iat pe. Ce'ũ'ũayũ dak o'joxik ibo be. Daxaboḡ pe ixeyũ xikap xepxep em wuye'ũap co'i.

¹⁵ Soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ũmayũ bit o'joxik daxaboḡ pe—iodi jo'iat pe.

21

¹ Gebuje kabi iisuat ojojoho, ipi iisuat tak. Kuyat kuy o'jepa'ũm—kabi, ipi dak. Tiyuati dak o'jediepa'ũm.

² Ikaisuatka dak osukajojo—Jerusalém ka. Ōn, João, osukajojo. Kakopkom o'e kabi kadiwi—Deus xewi. Ikadip cĩcã o'sukadop apēn ayacat jewemudipudim jewebumũn ãm iap co'i.

³ Yabikbikap cejeat o'jekawēn ya'ōberen.

— Gasũ bit Deus jemumuḡēḡēyũ xe jeenuy — io'e. — Cebekitkiyũm je'e ip — io'e. — Deus tak ixeyũ xe jeenuy soat em — io'e. — “Ekay acã ocetabut ēn acã Deusat puye,” i je'e ip cebe — io'e.

⁴ — Itadisup ip itōnap etadi. Ka'ũmḡu je'e wuye'ũ'ũap — io'e. — Wuyḡuycũḡap tak ka'ũmḡu je'e. Wuytōnap tak ka'ũmḡu je'e. Ipiat'ajojoap tak ka'ũmḡu je'e wuywebe — io'e. — Kuyatokok pit oi'ũm kuy — io'e.

⁵ — Gasũ bit ōn soat oḡuisun — io'e yabikbikap cejeat. — Apēn cuk adi eya'ĩjojoiaptup cuy etupmubararak iboap ekawēn icēmãn puye — io'e owebe. — Soat je'bapuk iboap ekawēn taḡ. Imēnpuye cũḡ ma eywebe eyetabut am iboap ekawēn kay — io'e owebe.

⁶ — Soat kuy oḡuḡē — io'e. — Soat ka'ũm pima ōn kuy kake. Soat i'ũm puje dak ōn pit kake — io'e. — Ka'ũma kake bimaat ōn. Soat'ũm pimaat tak ōn ma — io'e owebe. — Tideihem ḡu idibi otiũm ibipurukayũ be—wuymutaicinapti'a bewiati — io'e.

⁷ — Xipat cĩcãat oḡũm wa'ōkay jĩãayũ be — io'e. — Ōn acã Deusat oḡuy cexe ip. Okpotpoyũm ip jeedop — io'e.

8 — Wa'õ kay'ũmayũ kũyjobit'ũmayũ bit daxaboğ pe ip jeedop iodi jo'iat pe—ikērēat muğēğēap epere'ũmayũ—jetabucap o'jepere'iaiyũ dak, kawēn icēmat muwarururun'ukayũ dak, warara'acat aokaka'ukayũ dak, aoyũxiayũ dak, ibukaypacayũ dak, deusbaroyũ kay itabucayũ dak, dapxiyũ dak — io'e. — Daxaboğ pe ip jeedop soat em—enxofre nōm sop pe — io'e. — Deus pe ixeyũ xik puje ibo be waram je'ũ'ũap je'e cebe ip — io'e.

9 Gebuje wara'at oajēm okay Deus ekawēn tojtjt'ukayũ'in—7 beayũ'in—bacia'a jo'iat kukayũ'in—warēmtaksuğat kukayũ'in—āmām o'joxik iat kukayũ'in.

— Ejot — io'e owebe. — Iwadip oğubapuk ewebe—mēmē buxim oe'ũiat eju jewebumūnat — io'e.

10 Waram ġuto Deus biōğbuk wağuyda. Deus ekawēn tojtjt'ukat odujuu co'a jeje—um cīcāat'a jeje. Jerusalém ka o'sukamubapuk owebe—ikaisuatka—soat tağ ikaisuatka—Deus xewi ikakop'ibitka.

11 — Deus soat podi ma ja'õbacaap kuğ — i'e'em ibo ka jojo'ukayũ. Ikasopsup o'sukadop Deus dipap kuğ.

Ikasopsup o'sukadop wita'it'it'a buxim—yadeiboğ cīcāat'a buxim—jaspe'a buxim. Ikaxiriruk tak o'sukadop cristal'a buxim.

12 Korara osodop ika akokoreren—yoboğat—um cīcāat. 12 be osodop ip korara exĩntabi. 12 beayũ iğo exĩntabi wiwi'ukayũ osodop—Deus ekawēn tojtjt'ukayũ. Israel ipotpoyũ butet ibararak osodop xĩntabi be 12 beayũ butet.

13 Ebağũğ osodop ip pũğ kadi xĩntabi. Ebağũğ osodop ip kaxi jēmap kadi. Kaxi'at'acat kadi dak ebağũğ. Kaxi'at'acap joreğat kadi dak ebağũğ ma. Kaxijēmap joreğat kadi dak ebağũğ ma.

14 Ibo ka ekorara o'ğugē ip 12 beat'a jeje wita'a jeje. Ibo'a be mēmē buxim oe'ũiat emumujuyũ butet ibararak osodop—12 beayũ butet.

15 Deus ekawēn tojtjt'ukat imuweğũğũnap'ip kuğ osunuy jebui be—oweju kuy o'jekawēniat. Ouro muğēğē'ip kuğ osunuy. Ibo'ip kuğ osunuy ika muweğũn ām, ika exĩntabi muweğũn ām tak, cekorara muweğũn ām tak.

16 Ibo ka soat kadi jeweka'abiweğũğũn o'sukadop. Ixe'im Deus ekawēn tojtjt'ukat o'sukamuweğũn. Pũğ kadi 2,200 quilometro o'sukadop. Ika'a bicũğkadi ika'a'õxakadiwi dak ibuğũn ma o'sukadop.

17 Korara dak o'ğuweğũn. 64 metro yabijodekadi osunuy. Ixe'im o'ğuweğũn. Pebũrũ metro osunuy iap o'ğuwēn owebe Deus ekawēn tojtjt'ukat.

18-20 Ibo ka soat tağ ikaisu o'sukadop. Ouro muğēğēka o'sukadop—iwekoykey'ũmat muğēğēka. Ikaxiriruk o'sukadop vidro buxim. Ixe ekorara jaspe'a muğēğē osunuy. Korara o'jomuymuy ip wita'a dağ—12 beat'a dağ. Iğo'a dağ yadeiboğ cīcāat'a o'yamuymuy ip ya'ĩcat'a yamudim am. Koam jaspe'a o'yamuy ip. Jaspe'a nomuju safira'a o'yamuy ip. Safira'a nomuju ágata'a o'yamuy ip. Ágata'a nomuju esmeralda'a o'yamuy ip. Esmeralda'a nomuju sardônio'a o'yamuy ip. Sardônio'a nomuju sárdio'a o'yamuy ip. Sárdio'a nomuju cristólito'a o'yamuy ip. Crisólito'a nomuju berilo'a o'yamuy ip. Berilo'a nomuju topázio'a o'yamuy ip. Topázio'a nomuju crisópraso'a o'yamuy ip. Crisópraso'a nomuju jacinto'a o'yamuy ip. Jacinto'a nomuju amestista'a o'yamuy ip. Ibũrũ'a ip o'yamuy ya'ĩcat'a 12 beat'a. Idip cīcā korara osodop yamuy buje.

21 Xĩntabi pérola'a muğēğē osodop 12 be. Pũğpũğpũğ xĩntabi pũğ'a ma imuğēğē osunuy pérola'a ma. Ika ukpibu ouro muğēğē osunuy—iağuat. Ixiriruk osunuy vidro buxim.

22 Deus eju kawēnwēnap'a dobuxik ġu ibo ka be, wuykukukat Deus ibo ka be nuynuy buye. Ixe soat podi ma ya'õbaca. Mēmē buxim oe'ũiat tak iğo ka be nuynuy. Imēnpuye ya'ũmğũ Deus eju kawēnwēnap'a.

23 Kaxi ġu iğo ka mukabiahham. Kaxiaat tak ka'ũma. Deus jedipam ma ikamukabiahham, mēmē dak. Lâmpada'a bodi ma idip Deus dipap, mēmē dipap tak.

²⁴ Jekukum ip je'e ibo kabia dağ soat ka dağayū. Ibo ka ekabia soat ipi juayū ġukabia.

— Deus ocebodi ma ya'ōbuyxiat—mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōbuyxi osodop'iyū. — Deus ocebodi ma ya'ōbacaat mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōca osodop'iyū.

²⁵ Kabia bun ibo ka exĩntabi ikoce. Soat em ma ikoce. Nomudip ġu ma ip, kabiok ġu buye. Soat em kabia.

²⁶ Ja'ōbuyxiap ip idojot ibo ka be soat ka watwat.

— Ĕn ocebodi ma a'ōbuyxi, mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip Deus pe. — Ĕn ocebodi ma a'ōbacaat — i dak je'e ip cebe.

Soat jebubut ip idojot teiboğat. Soat je'ğūm ip Deus pe, mēmē buxim oe'ūiat pe dak.

²⁷ Soat tağ iisu'ūmat pit jeōm ġu ibo ka be. Wuysūsūğat muğēğē'ukat tak ka'ūma ma. Napapa'ukat tak ka'ūma ma. Mēmē buxim oe'ūiat pubutup pe ibutet pararakayū acā jeōm—soat em itait jeedop ip Deus xe iatup pe ibutet pararakayū acā.

22

¹ Wuymutaicinapti dak o'timubapuk owebe Deus ekawēn tojotjot'ukat. Tixiriruk o'tinuy cristal buxim. Deus abikbikap pewi dijēmjēm, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap pewi dak.

² Ixedi jediekukum ika ukpibu dağ. Wuymutaicinap'ip opop tiwābu dağ, jodiwinābudaku. 12 em pūğ koato be ya'a'e nuynuy. Soat kaxi ya'a'e nuynuy. Iboyūdup soat ka dağayū mu'ada'adaaptup.

³ Deus xe ikērēat pit opop ġu ibo ka be—pūğ tak ka'ūma.

Deus abikbikap jeedop ibo ka be, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap tak. Cebeam kapikpik'ukayū soat em je'e cebe: — Ĕn soat podi ma xipat — i.

⁴ Mēmē buxim oe'ūiat topajo ip. Ixe butet je'e ibararak topa'a be ip.

⁵ Kabiok ġu je'e ibo ka be. Lamparina'a kuğ ġu dak jeedop ip ibo ka watwat. Kaxie dak ka'ūma ma. Wuykukukat Deus ma ibo ka watwat mukabiaha'ukan jeenuy. Ixe eju adeayū kukukayūm jeedop ip soat em.

⁶⁻⁷ Gebuje Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn oweju.

— “Gaxĩn ma ġuto waram oajēm,” i'e'em Jesus — io'e owebe. — Iboap ekawēn pit icēmān — io'e. — Xipat ewebe etabut am iboap ekawēn kay — io'e. — Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū mutaybitbin apēn ġuyjom je'bapuk iam — io'e owebe. — Ixe juk jekawēn tojotjot'ukat o'ğudot emutaybit am apēn ġaxĩn ma je'bapuk iam — io'e. — Icocok jeedop ip iju dup peat ekawēn kay kūyjobicayū dak — io'e.

⁸ Ōn João. Ōn ma juk soat iboap ojojojo. Soat iboap oya'ĩjojo. Soat co epere buje, ocēğ'aecōğcōğ pin cuk Deus ekawēn tojotjot'ukat wap—soat cuk adi iboap o'ğubapuk owebe iat wap. “Ĕn xipat cĩcā” i'e am cebe ocēğ'aecōğcōğ.

⁹ — Owap pit cuy ecēğ'aecōğcōğ ġu! — i bit o'e owebe. — Ōn tak ebure ma, wuykitpitpiyū bure dak — io'e. — Deus ekawēn muwēnuwēn ōn eybuxim — io'e. — Pūğ tağ ma wuyju kūyjobit ijudup peat ekawēn kay — io'e owebe. — Deus wap acā ecēğ'aecōğcōğ “Ĕn xipat cĩcā” i'e am cebe — io'e.

¹⁰ — Gaxĩn ma soat je'bapuk ijudup peat ekawēn tağ ma — io'e. — Imēnpuye ebu'um ġu juy eğuy apēn ġuyjom je'bapuk iap muwēn ām itaybit'ūmayū be — io'e.

¹¹ — Apēn ip jekukum ġasū iap puxim jeeku ip ipi juayū. Ikērēat mujurūğrūğ ma jeedop ip ikērēat mujurūğrūğ'ukayū. Ikērēat kay acā jeedop ip ġebum ikērēat kay ġebumayū. Xipacat muğēğēm pit jeedop ip xipacat muğēğē'ukayū. Soat tağ iisu jeedop ip soat tağ iisuayū — io'e owebe.

¹² — “Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop,” i'e'em Jesus. “Gaxĩn ma ġuto oajēm,” i'e'em. “Wetaybit cĩcā eyekukuan,” i'e'em. “Apēn ipi dağ pima juk adi oekuku ip iaptei ōn ma oteida soat

pe ipi juayũ be,” i'e'em Jesus. “Xipacat oğũm xipacayũ be,” i'e'em. “Ipiat pit osupi'ajoat xipat'ũmayũ be,” i'e'em Jesus — io'e owebe.

¹³ — Soat ka'ũm pima õn kuy kake. Soat i'ũm puje dak õn pit kake,” i'e'em Jesus — io'e. — Ka'ũma kake bimaat õn. Soat'ũm pimaat tak õn ma. Koapat õn. Kanomũmat tak õn ma,” i'e'em Jesus — io'e.

¹⁴ Icokcok jeedop ip jesay iwuywuyat kukayũ—iisuat kukayũ.

— Eyesay iisuat pima, “Eymutaicinap'a epeya'o juy. Ya'o pi ġu eywebe,” i je'e Deus eywebe. “Epeõm cuy okay ikaboğatka exĩntabi dagwi,” i je'e eywebe.

¹⁵ Wũy ma ikaboğatka wi jeedop ip ikērēat muğēğēap eperē'ũmayũ bit, ibukaypacayũ dak, ikērēat muğēğē'ukayũ dak, wara'acat o'yaoka'ibiyũ dak, deusbaroyũ kay itabucayũ dak, napapa'ukayũ dak, warara'acat muğuykukuku'ukayũ dak — io'e.

¹⁶ — Jesus õn — i'e'em. — Õn cuk wekawēn tojotjot'ukat oğudot eymukũyjo am apēn ġuyjom je'bapuk iam — i'e'em. — Okay itabucayũ mukũyjo am oğudot — i'e'em. — Ipi kukat Davi naxeğebit õn — i'e'em. — Kasopta buxim õn—tasopata buxim—kabiada buxim — i'e'em Jesus.

¹⁷ — Ejot cuy! — i'e'em Deus biõğbuk, iwadip tak.

— Ejot cuy! — i juy je'e ip ijop ekawēntup coco'ukayũ dak.

Ibipurukat cuy jeedot. Tikõn pinayũ wuymutaicinapti idikõn. Tidei'ũma idikõn ip.

¹⁸ João õn. Ijoptup ekawēn coco'ukayũ oyawē ġasũ. Kaypatpan ġu õn e'em. Icēmãn õn e'em. Apēn Deus warēmtaksuğpi supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be iap ibararak opop ijudup pe.

— Eyabewiat ekawēn iboap ekawēn muacokcoğ pima, Deus imēn ma ipiat supi'ajoat eywebe — i õn e'em eywebe.

¹⁹ Ijudup ekawēn'in imuwēn pu'u bima bit ya'opi je'e eywebe wuymutaicinap'a. Epeõm ġu ikaisuatka be—Deus ka be. Apēn ibo ka ikadip cĩcã iap ibararak opop ijudup pe.

²⁰ — Gaxĩn ma ġuto oajēm waram — i'e'em soat iboap o'ğuwēniat. — Oajēm ma — i'e'em ixe—Jesus e'em.

— Imēn cuy jajēm — i õn tak e'em.

— Ejot cuy! — i õn e'em wuykukukat Jesus pe.

²¹ — Jesus, xipan cuy soat ebekitkiyũ ejukuk — i õn e'em wuykukukat Jesus pe.

Ibũrũ ma.